FAUSKE KOMMUNE

Møteinnkalling for Kommunestyre

Tid: 07.04.2022 kl.: 09:00 - 18:00
Sted: Kommunestyresalen, administrasjonsbygget

Eventuelle forfall meldes på telefon 901 87 192

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.
Vi ber om at sakspapirer ikke kastes etter møte, da møteprotokoll fra møtet kun vil inneholde innstilling og vedtak i sakene.

Merknader til møtet:
Orientering om Bodø2024
Orientering fra NAV
Orientering fra Vestmyra skole

SAKSLISTE: - MØTE NR 3/2022

Sak nr.	Sakstittel
019/22	Godkjenning av møtebok
020/22	Referatsaker i perioden
021/22	Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034
022/22	Prinsippavklaring vedrørende etablering - oppstart konsekvensvurdering
023/22	Status omstilling Helse og omsorg - gjennomgang av administrativ struktur
024/22	Vurdering av fremtidig deltakelse i Samordnet innkjøp i Nordland (SIIN)
025/22	Oppfølging av vedtak - Tverrfaglig samarbeid i samhandlingsområdet oppvekst og kultur
026/22	Etablering av kommunalt sekretariat i Helsefellesskapet Lofoten, Vesterålen og Salten – ny behandling i kommunene
027/22	Rapportering av status på oppfølging av politiske vedtak i kommunestyret pr 24.03.22
028/22	Innspill til bruk av Iris-fondet 2022
029/22	Særutskrift fra kontrollutvalget sak 4/22 - Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær
030/22	Justering av frist opsjonsavtale Nordkraft/Shell
031/22	Søknad om kjøp av tilleggsareal - Hammerveien 1, Søbbesva - Famko AS
032/22	Økning av festeavgift for grav i Fauske kommune
033/22	Interpellasjon til kommunestyremøte 7. april 2022 - Tilfluktsrom

Fauske, 28.03.22

Marlen Rendall Berg
Ordfører

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3379 Arkiv sakID.: 22/501	Saksbehandler: Berit Vestvann Johnsen

Sak nr.		Dato
019/22	Kommunestyre	07.04.2022

Godkjenning av møtebok

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Møtebok nr. 1/2022 og 2/2022 godkjennes.

Vedlegg:

25.02.2022	Protokoll - Kommunestyre - 24.02.2022	1501886
22.03.2022	Protokoll - Kommunestyre - 09.03.2022	1503953
23.03.2022	Blastr Green Steel - Etablering av produksjonsanlegg for grønt stål i Sørfold-Fauske	1503948
23.03.2022	Ringvirkningsanalyse av Bodøregionens Utviklingsselskap - Etablering av stålverk i Sørfold-Fauske	1503949

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Møteprotokoll # Fauske Kommune

Kommunestyre

Møtedato:	24.02.2022	Fra kl.	10:00	Til behandling: Sakene	
Møte nr:	1/2022	Til kl.	17:05	Møtested: Valnesfjord flerbrukshall	

TILSTEDE PÅ MØTET:

Medlemmer	**Parti**
Elisabeth Sollihaug	AP
Embla Sofie K. Sørensen	AP
Geir Mosti	AP
Hilde Johanne Dybwad	AP
Kathrine Moan Larsen	AP
Nils-Christian Steinbakk	AP
Trine Nordvik Løkås	AP
Wiggo Lund	AP
Kassandra Eleni Bredrup Petsa	FRP
Stian Stenberg	FRP
Ketil Skår	H
Marianne Tverå	H
Ronny Borge	H
Siv Anita Johnsen Brekke	H
Ingelin Noresjø	KRF
Anne Helene Godding	R
Per-Gunnar Kung Skotåm	R
Audun Dahl	SP
Karl Gunnar Strøm	SP
Marlen Rendall Berg	SP
Richard Furnes Skagen	SP
Øystein Gangstø	SP
Anne Fagerthun Stenhammer	SV
Ole Tobias Orvin	SV

Varamedlemmer	**Parti**
Michael Sagnes	FRP
Per Kristen Løkås	H
Kjetil Sørbotten	R

Andre:
Berit Vestvann Johnsen
Bjørn Olav Skoglund
Ellen Beate Lundberg
Erik Alvestad
Kariann Skar Sørdahl
Ketil Hugaas
Laila Olsen Finvik
Lena Holmstrøm
Liss-Ane Simonsen
Terje Valla
Torill Mørkhagen
Trond Heimtun

Møtenotater:
Møtet var innkalt på lovlig måte. Møtet var kunngjort i distriktets lokalaviser, og dokumentene var utlagt til ettersyn på kommunens hjemmeside.
Ordfører Marlen Rendall Berg og varaordfører Ronny Borge ledet møtet.

Det var ingen merknader til innkalling og dagsorden.

Orientering fra Salten IUA v/Bent Freddy Sollund
Orientering fra Salten Brann IKS v/Per Gunnar Pedersen

Orientering fra kommunedirektør:
1. Innkjøp og KOFA v/enhetsleder Tom Seljeås
2. Regnskap 2021 v/kommunedirektør Ellen Beate Lundberg og kommunalsjef Kariann Sørdahl

Inhabilitet:
Sak 12/22: Marlen Rendall Berg, styremedlem i Midtre Nordland nasjonalparkstyre
Sak 5/22: Ole Tobias Orvin, styreleder i LHL
Sak 14/22: Siv Anita Johnsen Brekke, styremedlem i Helsetunet borettslag
Sak 14/22: Per Kristen Løkås, styremedlem i Helsetunet borettslag

Taletid:
Ordførers forslag om taletid på 3 minutter ble enstemmig vedtatt.

Sak 4/22 ble behandet før sak 3/22.

Ketil Skår (R) fikk innvilget permisjon fra og med sak 17/22.

Varaordfører minte representantene på at de selv fra 01.01.2022 må legge inn krav om møtegodgjørelse i Visma for hvert møte. Brukerveiledning ble utdelt i møtet.

UNDERSKRIFTER:
Vi bekrefter med våre underskrifter at møteboken er ført i samsvar med det som ble bestemt på møtet:

Fauske 25.02.22

Berit Vestvann Johnsen
formannskapssekretær

Marlen Rendall Berg representant representant
ordfører

Protokollen er godkjent av kommunestyret i møte nr den

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
001/22	Godkjenning av møtebok
002/22	Referatsaker i perioden
003/22	Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034
004/22	Revidert helseoversikt - Folkehelsa i Fauske 2021
005/22	Årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 - Tilbakemelding til Kommunestyret om budsjettvedtaket - Prioritering- og finansieringsbehov
006/22	Betalingsregulativ 2022 - Endring i parkeringssatser
007/22	Orientering om skolenes arbeid med tema 22. juli 2011
008/22	Plan mot mobbing i de kommunale barnehagene
009/22	Søknad om overtagelse av brannbil anno 1942
010/22	2. gangsbehandling av massedeponi ved Ågifjellet
011/22	Søknad om bruk av bevilgede midler til gjennomføring av grunnundersøkelser
012/22	Høringssvar fra Fauske kommune - besøksstrategi Junkerdal nasjonalpark
013/22	Høringsuttalelse fra Fauske kommune - Ny 132 kV ledning Salten-Valljord og tiltak ved Fauske og Valljord transformatorstasjoner
014/22	Søknad om kjøp av areal Helsetunet 11 for etablering av nedsenkbare søppelcontainere.
015/22	Politisk struktur - Nedsetting av arbeidsutvalg og mandat
016/22	Anke på formannskapssak 113/21 - Søknad om tilskudd fra næringsfondet – anskaffelse av nye stoler til Fauske kino
017/22	Grunngitt spørsmål til kommunestyremøtet 24. februar 2022 - Rus- og psykiatritjenesten

001/22: Godkjenning av møtebok

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Møtebok nr. 9/2021 godkjennes.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

KOM- 001/22 Vedtak:
Vedtak:

Møtebok nr. 9/2021 godkjennes.

002/22: Referatsaker i perioden

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Dokumentene tas til orientering.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

KOM- 002/22 Vedtak:
Vedtak:

Dokumentene tas til orientering.

003/22: Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2023 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Orientering v/areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen.
År 2023 endres til år 2034 i kommunedirektørens forslag til innstilling.

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 005/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Nytt utsettelsesforslag fra Sp, H, Frp og KrF, foreslått av Ingelin Noresjø, Kristelig Folkeparti
1. Kommunedirektøren bes komme tilbake med en omarbeidet ny utgave av samfunnsdelen i kommuneplanen der innspillene tas med.
2. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordna plandokumentet som skal ligge til grunn for både arealdelen og annen planverk i kommunen, derfor ber vi kommunedirektøren om at denne planen prioriteres og at justert utgave legges fram til formannskapet 24. mars og til kommunestyret 7. april.
3. Ettersom tidsfristen er knapp for saksbehandling og utsending av saksdokumenter i tide, kan saken ettersendes til formannskapet, senest innen 21. mars kl 12.00.

Utsettelsesforslag fra AP, foreslått av Kathrine Moan Larsen, Arbeiderpartiet
Kommuneplanens samfunnsdel er den strategisk viktigste planen for utviklingen av kommunen

og det øverste styringsdokument i årene som kommer.

Skal Fauske kommune lykkes er det svært viktig at planen er godt gjennomarbeidet og bredt forankret i befolkningen og næringslivet. Like viktig er det at kommunens organisasjon og politikere involverer seg og er bevist på å gi kommunen tydelige mål og ny visjon.

Gjennom planprosessen har det vært utfordrende med involvering og arbeidsformen har for det meste vært digital.

Det har ikke vært mulig å gjennomføre idèmyldring, verksteder og folkemøter verken i Sulitjelma eller Valnesfjord slik som Kommunestyret har vedtatt og det var svært få som møtte i kinosalen i sentrum. Man har ikke klart å skape eierskap og forankring til planen på grunn av koronapandemien.

Med bakgrunn i dette foreslås det å utsette sluttbehandling av planen til etter gjennomføring av verksteder/folkemøter.

AP's utsettelsesforslag fikk 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer og ble forkastet.
FRP/H/KRF/SP's utsettelsesforslag ble enstemmig vedtatt.

KOM- 003/22 Vedtak:
Vedtak:

1. Kommunedirektøren bes komme tilbake med en omarbeidet ny utgave av samfunnsdelen i kommuneplanen der innspillene tas med.
2. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordna plandokumentet som skal ligge til grunn for både arealdelen og annen planverk i kommunen, derfor ber vi kommunedirektøren om at denne planen prioriteres og at justert utgave legges fram til formannskapet 24. mars og til kommunestyret 7. april.
3. Ettersom tidsfristen er knapp for saksbehandling og utsending av saksdokumenter i tide, kan saken ettersendes til formannskapet, senest innen 21. mars kl 12.00.

004/22: Revidert helseoversikt - Folkehelsa i Fauske 2021

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret vedtar «Folkehelsa i Fauske 2021 – Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer» som kommunens gjeldende helseoversikt. Oversikten revideres årlig.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Kommunestyret vedtar «Folkehelsa i Fauske 2021 – Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer» som kommunens gjeldende helseoversikt. Oversikten revideres årlig.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Orientering v/folkehelserådgiver Lena Holmstrøm

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 006/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret vedtar «Folkehelsa i Fauske 2021 – Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer» som kommunens gjeldende helseoversikt. Oversikten revideres årlig.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Folkehelserådgiver Lena Holmstrøm orienterte.

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 004/22 Vedtak:
Vedtak:

Kommunestyret vedtar «Folkehelsa i Fauske 2021 – Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer» som kommunens gjeldende helseoversikt. Oversikten revideres årlig.

005/22: Årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 - Tilbakemelding til Kommunestyret om budsjettvedtaket - Prioritering- og finansieringsbehov

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Innstilling til kommunestyret:
1. Ved samme antall årskort og døgnparkeringer i utfartsområdene i 2022 som i 2021 er det en underdekningen på kroner 48.600,- i budsjettet. Økt pris på årskort og ved bobilparkeringen gir samlet inntekt på kr 127.500,-

48.600,- dekkes inn ved 36 flere solgte årskort, 195 ekstra døgn på bobilparkeringen, 972 flere parkeringer på utfartsstedene, eller en kombinasjon av disse.

Vi mener det er realistisk at det blir økt besøk både ved utfartssteder og ved bobilparkeringen i 2022. Åpne grenser vil medføre flere turister inn til Norge, Kobberløpet, blest om den kommende filmen om Sulis vil sette Fauske på kartet. I 2022 vil en få helårsvirkningen for betaling ved utfartsstedene. I 2021 kom ikke dette i gang før ca 1.april.

Så langt er det i januar allerede solgt 550 døgnparkeringer. I fjor var dette tallet 0. Med like mange solgte døgnparkeringer i februar vil målet på 972 oppnås.

Ev justering av tapt inntekt vil fremkomme først etter vintersesongen, og ved behov vil tiltak legges i økonomimelding 1.

2. For å få en rask gjennomføring av utbyggingen av Sjåheia boligfelt, er det enhet VVA i kommunens egen regi som skal bygge ut. Utbyggingen starter i slutten av april med sikte på byggeklare tomter fra høst 2022.
Salg av tomter starter så tidlig som mulig med prisfastsetting via takst.

3. Bygningen på Teletunet som LHL disponerer - LHL-bygget – selges og det inngås dialog med Fauske LHL for mulig overtakelse av bygget. Ungdomsklubben på Fauske fortsetter driften i lokalene disponert av Fauske Røde Kors og i samarbeid med dem. Formannskapet ser positivt på dette samarbeidet og ønsker en avtale av langsiktig karakter, som søkes godkjent av statsforvalteren.

4. Ved en inkurie er finansiering av ekstern utredning om salg og tilbakeleie av bygningsmasse på kr 100 000,- falt ut av tabellen som oppsummerer kommunestyrets endringer til

kommunedirektørens forslag til tallbudsjett for 2022. Budsjettrammen reguleres opp med kr 100 000,- i økonomimelding 1/2022. Endringen søkes godkjent av Statsforvalteren.

5. Som forutsatt av Statsforvalteren når etablering og finansiering av blålysbygget ble godkjent, legges brannstasjonstomta ut for salg til markedspris slik den foreligger, og etter forpliktelsene i tiltaksplanen. Markedsprisen fastsettes med ny takst som gjennomføres sommer/høst 2022.

6. Arbeidsutvalg settes ned. Arbeidsutvalgets mandat fastsettes av kommunestyret. Arbeidsutvalget godtgjøres innen rammene til politisk virksomhet lagt i budsjettet for 2022.

7. Optimalisering av bemanning NAV tilsvarende 1 stilling er i konflikt med inngått samarbeidsavtale, og må derfor utgå. Kommunens ønske om å se nærmere på muligheten for innsparing, tas opp med samarbeidende kommuner gjennom et partnerskapsmøte. Potensielle innsparinger vil tjene alle kommuner. Enhet NAV skal søke å optimalisere driften tilsvarende kommunestyrets vedtak gjennom vakansestyring i 2022.

8. SFO videreføres som i inneværende skoleår. Kommunen kan inngå avtaler med frivillige lag og foreninger om sommerskole eller andre tilbud som enkelte uker eller dager kan erstatte kommunal SFO på skolefrie dager. Kommunedirektøren bes om å komme med forslag til kompenserende tiltak som sikrer videre drift av SFO også på skolefrie dager i forbindelse med økonomimelding 1/2022. Reduksjon i tjenestevolum tilsvarende 4 årsverk i miljø- og habiliteringstjenesten gjennomføres som forutsatt i budsjettvedtak 2022, eller ved at kommunedirektøren kommer med kompenserende tiltak i økonomimelding 1/2022.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

1. Inntektene i budsjettet for 2022 har et svekket grunnlag som følge av vedtaket om halvert døgnsats ved utfartsparkeringen. Reduksjonen i inntektene må finansieres i økonomimelding 1/2022 gjennom et nytt realistisk tiltak som gir tilsvarende økt inntekt eller redusert utgift.

2. For å begrense utgifter til private entreprenørers påslag, og for å få en raskere gjennomføring av utbyggingen av Sjåheia boligfelt, er det enhet VVA i kommunens egen regi som skal bygge ut Sjåheia boligfelt. Utbygging starter våren 2022, med sikte på salg av byggeklare tomter høst/vinter 2022/2023.

3. Bygningen på Teletunet som LHL disponerer - LHL-bygget – selges ikke med bakgrunn i de forutsetninger og forpliktelser som Fauske kommune har ved å være i ROBEK, herunder forestående brudd i den allerede godkjente tiltaksplanen fra Statsforvalteren, og at alle langsiktige leieavtaler til ungdomsklubb som kommunen tenker å inngå, må godkjennes av Statsforvalteren. LHL- bygget benyttes derfor som lokale for drift av junior- og ungdomsklubb. Kommunestyret henstiller LHL til å finne andre egnede lokaler å kjøpe til sitt formål og virke.

4. Ved en inkurie er finansiering av ekstern utredning om salg og tilbakeleie av bygningsmasse på kr 100 000,- falt ut av tabellen som oppsummerer kommunestyrets endringer til kommunedirektørens forslag til tallbudsjett for 2022. Budsjettrammen reguleres opp med kr 100 000,- i økonomimelding 1/2022. Endringen søkes godkjent av Statsforvalteren.

5. Som forutsatt av Statsforvalteren når etablering og finansiering av blålysbygget ble godkjent, legges brannstasjonstomta ut for salg til markedspris slik den foreligger, og etter forpliktelsene i tiltaksplanen. Markedsprisen fastsettes med ny takst som gjennomføres sommer/høst 2022.

6. For å unngå å øke driftsnivået med nye økte driftskostnader til tapt arbeidsfortjeneste og møtegodtgjørelser, jf. punkt 9 i AP/Rs verbaldel i budsjettvedtaket, inngår de vedtatte utredningsprosjektene i allerede etablerte politiske utvalg; i Planutvalget, Formannskapet og i Kommunestyret. Det settes derfor ikke ned et eget nytt arbeidsutvalg (med godgjøring) til oppfølging av disse punktene. Ettersom tapt arbeidsfortjeneste og godtgjørelser krever finansiering i et allerede stramt budsjett, må tiltaket utgå.

7. Optimalisering av bemanning NAV tilsvarende 1 stilling er i konflikt med inngått samarbeidsavtale, og må derfor utgå. Kommunens ønske om å se nærmere på muligheten for innsparing, tas opp med samarbeidende kommuner gjennom et partnerskapsmøte. Potensielle innspariner vil tjene alle kommuner. Enhet NAV skal søke å optimalisere driften tilsvarende kommunestyrets vedtak gjennom vakansestyring i 2022.

8. Tiltakene; avslutte SFO på skolefrie dager og reduksjon i tjenestevolum tilsvarende 4 årsverk i miljø- og habiliteringstjenesten, kan ikke gjennomføres som forutsatt i budsjettvedtak 2022. Kommunedirektøren bes om å komme med forslag til kompenserende tiltak, som sikrer innsparing tilsvarende disse to tiltakene i budsjettvedtaket, i Økonomimelding 1/2022.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Forslag fra Arbeiderpartiet, foreslått av Nils-Christian Steinbakk, Arbeiderpartiet
F-SAK 007/22 ÅRSBUDSJETT 2022 OG ØKONOMIPLAN 2022-2025 – TILBAKEMELDING TIL KOMMUNESTYRET OM BUDSJETTVEDTAK – PRIORITERING- OG FINANSIERINGSBEHOV

3. I en situasjon hvor kommunen skal omstilles er det viktig å fokusere på at det må være et minimum av kulturtilbud for kommunens innbyggere. Likeså at den uorganiserte ungdommen har et tilbud gjennom fritidsklubbene. Ungdomsklubben og juniorklubben har endelig fått nye lokaler. Fauske kommune er takknemlig for den innsatsen som er lagt ned fra frivillighetssentralen, Røde Kors og andre for å få dette til. Det å tenke nytt og annerledes utenfor boksen, viser at av og til er det umulige mulig. Kommunestyret bevilger kr. 250 000,- slik at ungdomsklubben og juniorklubben får etablert seg skikkelig i nye lokaler. Oppsigelse av leieavtale med LHL tilbakekalles og det innledes forhandlinger med foreningen med tanke på å selge bygget.

5. Kommunestyret ber kommunedirektøren igangsette et utviklingsprosjekt på brannstasjonstomten og områdene rundt. Dette er et spennende område i Fauske sentrum som har stort potensiale som et stedsutviklingsprosjekt. Arbeidet må ha bred medvirkning og igangsettes snarest. Resultatet kan være at området utvikles gjennom en arkitektkonkurranse. Fauna styrer prosjektet, med formannskapet som styringsgruppe.

8. Skolefritidsordningen (SFO) skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og gi omsorg og tilsyn. Å fjerne SFO-tilbudet på skolefrie dager vil gi svært negative ringvirkninger, både for barn og foreldre. Foresatte som trenger tilsyn til barna lengere enn skoletid på grunn av jobb vil komme i en vanskelig situasjon. For Fauske kommune som arbeidsgiver vil et slikt vedtak skape store problemer med bemanningen i de fleste virksomheter, spesielt i juni, juli og august. Formannskapets forslag til budsjett medfører en økning i foreldrebetalingen for en SFO-plass

med 100 % på ett kalenderår. Dette er dramatisk og kan føre til at mange velger å ikke ha barna i SFO for at de ikke har økonomi til det. Dette fører igjen til utfordringer og problemer for foreldre som er i jobb. Kommunestyret avsetter kr. 500 000,- for å redusere foreldrebetalingen slik at en plass i SFO blir «tilgjengelig» for flere.

9. Fauske kommune har de siste årene gjort store investeringer i nye skolebygg. Da Valnesfjord skole og flerbrukshall sto ferdig, hadde vi landets fineste og mest moderne skolebygg med unike uteområder. Samtidig har det vært gjort store strukturendringer og kommunestyret har de siste årene lagt ned tre nærskoler. Dette har ført til at de ansatte i skoleverket har måttet tilpasse og omstille seg til å smelte sammen ulike miljø på større enheter.
Kommunestyret har tidligere vært tydelige på at det etter de store investeringene og strukturendringene skulle satses på innholdet i skolen. I stedet har en reduksjon i antall elever og den økonomiske situasjonen ført til store nedskjæringer i antall årsverk. Fra skoleåret 2019 og frem til høsten 2022 vil antall pedagoger og assistenter i Fauskeskolen være redusert med flere titalls stillinger.
Den gjennomførte strukturendringen har gått veldig fort og påvirket både ledelsen og de ansatte ved de ulike skolene negativt. Skolene trenger ro og må få omstille seg på en planmessig måte innenfor et akseptabelt tidsperspektiv. Kommunestyret avviser med bakgrunn i dette den foreslåtte reduksjonen i antall årsverk og ber rådmannen utrede en sak hvor det settes fokus på innholdet i skolen, sett opp mot antall årsverk på hver enkelt skole. Dette arbeidet må starte ute på skolene, hvor ledelsen og de ansatte får være med å vurdere hva som er best på deres skole. Samtidig må det være en plan på dette arbeidet, slik at vi får en planmessig drift i årene som kommer. Tidlig innsats og et godt faglig utbytte for elevene skal i særdeleshet vektlegges. I tillegg til dette skal skolene tilby lovpålagte oppgaver i forhold til spesialundervisning og særskilt tilrettelagt opplæring.
De ansattes organisasjoner forteller at det er blitt en større andel elever med psykiske problemer. Det fryktes at elevene ikke blir sett i en travel arbeidsdag og lærerne får ikke jobbet forebyggende. Retten til et godt psykososialt miljø blir sterkt utfordret og dårlig ivaretatt allerede i dag. Ansatte blir oftere utsatt for trusler og vold i dagens skole på Fauske, noe som igjen kan føre til slitasje, sykemeldinger og lærerflukt. Meldinger om daglige avvik og brudd på både arbeidsmiljøloven og opplæringsloven må gripes fatt i umiddelbart.
Det er derfor viktig å opprettholde kontaktlærertettheten slik den er i dag. Gjennom å trekke ned antall årsverk i skolen, øker allerede belastningen svært mye på de som blir igjen. Dette er det først og fremst de svakeste elevene som taper på. Det er de samme elevene som er avhengig av tett oppfølging av kontaktlærer i skolehverdagen for å ha mulighet til å lykkes både faglig og sosialt. Færre kontaktlærere kombinert med mindre lærertetthet i klasserommet vil ramme denne gruppen hardt. Det er også uheldig og skal ha færre kontaktlærere i skolen i en tid hvor kontaktlærerrollen er viktigere enn noen gang før. Svært mange elever er i dag avhengig av denne oppfølgingen.
Kommunestyrets vedtak om en uspesifisert reduksjon av 10 stillinger innenfor samhandlingsområdet oppvekst og kultur kan få store utfordringer for ulike tjenester, spesielt innenfor skole. Kommunestyret er enige i at antall stillinger totalt sett i kommunen må reduseres i årene som kommer. For å sikre en god medvirkning i denne prosessen skal dette arbeidet forankres blant de tillitsvalgte og endelig beslutning gjøres i formannskapet, etter tilrådning fra partssammensatt utvalg.. Dette er med på å styrke trepartssamarbeidet og ansvarlig gjøre både tillitsvalgte, kommunedirektør og politikerne.
10. Stortinget vedtok å øke realveksten i kommunesektorens frie inntekter med 2 500 mill. kroner sammenlignet med Regjeringen Solberg sitt forslag. Samlet gir dette en vekst på 4,5 mrd. kroner i 2022 og for Fauske kommune utgjør det en økning i de frie inntekter på i overkant av 3 mill. kroner. Dette vil øke kommunens evne til å løse viktige samfunnsoppgaver og unngå en krise innenfor skoleverket som nevnt i punkt 9. Statsbudsjettet skisserer at hver grunnskole i kommunene skal tildeles 500 000 kroner i økte inntekter og for Fauske kommune, som har 4 grunnskoler, utgjør dette 2 000 000 kroner. Kommunestyret ber kommunedirektøren innarbeide 1 640 000 kroner i økonomimelding 1/2022, slik at skolesektoren får konsolidert stillingen.

Nytt forslag fra SP, H, Frp og Krf i sak 007/22 punkt 2., foreslått av Ketil Skår, Høyre
Sak 007/22

Pkt 2. For å få en rask gjennomføring av utbyggingen av Sjåheia boligfelt, er det enhet VVA i kommunens egen regi som skal bygge ut. Utbyggingen starter i slutten av april med sikte på byggeklare tomter fra høst 2022.
Salg av tomter starter så tidlig som mulig med prisfastsetting via takst.

Nytt forslag fra SP, H, FrP og KrF i sak 007/22 punkt 3, foreslått av Kassandra Eleni Bredrup Petsa, Fremskrittspartiet
Bygningen på Teletunet som LHL disponerer - LHL-bygget – selges og det inngås dialog med Fauske LHL for mulig overtakelse av bygget. Ungdomsklubben på Fauske fortsetter driften i lokalene disponert av Fauske Røde Kors og i samarbeid med dem. Formannskapet ser positivt på dette samarbeidet og ønsker en avtale av langsiktig karakter, som søkes godkjent av statsforvalteren.

Nytt forslag pkt 6 fra Sp, H, FrP og KrF, foreslått av Ingelin Noresjø, Kristelig Folkeparti
Pkt 6:

Arbeidsutvalg settes ned. Arbeidsutvalgets mandat fastsettes av kommunestyret. Arbeidsutvalget godtgjøres innen rammene til politisk virksomhet lagt i budsjettet for 2022.

Nytt forslag pkt 8 fra Sp, H, FrP og KrF, foreslått av Ingelin Noresjø, Kristelig Folkeparti
SFO videreføres som i inneværende skoleår. Kommunen kan inngå avtaler med frivillige lag og foreninger om sommerskole eller andre tilbud som enkelte uker eller dager kan erstatte kommunal SFO på skolefrie dager. Kommunedirektøren bes om å komme med forslag til kompenserende tiltak som sikrer videre drift av SFO også på skolefrie dager i forbindelse med økonomimelding 1/2022. Reduksjon i tjenestevolum tilsvarende 4 årsverk i miljø- og habiliteringstjenesten gjennomføres som forutsatt i budsjettvedtak 2022, eller ved at kommunedirektøren kommer med kompenserende tiltak i økonomimelding 1/2022.

Nytt forslag fra SP, H, FrP og KrF i sak 7/22 punkt 1, foreslått av Ronny Borge, Høyre
Ved samme antall årskort og døgnparkeringer i utfartsområdene i 2022 som i 2021 er det en underdekningen på kroner 48.600,- i budsjettet. Økt pris på årskort og ved bobilparkeringen gir samlet inntekt på kr 127.500,-

48.600,- dekkes inn ved 36 flere solgte årskort, 195 ekstra døgn på bobilparkeringen, 972 flere parkeringer på utfartsstedene, eller en kombinasjon av disse.

Vi mener det er realistisk at det blir økt besøk både ved utfartssteder og ved bobilparkeringen i 2022. Åpne grenser vil medføre flere turister inn til Norge, Kobberløpet, blest om den kommende filmen om Sulis vil sette Fauske på kartet. I 2022 vil en få helårsvirkningen for betaling ved utfartsstedene. I 2021 kom ikke dette i gang før ca 1.april.

Så langt er det i januar allerede solgt 550 døgnparkeringer. I fjor var dette tallet 0. Med like mange solgte døgnparkeringer i februar vil målet på 972 oppnås.

Ev justering av tapt inntekt vil fremkomme først etter vintersesongen, og ved behov vil tiltak legges i økonomimelding 1.

Orientering v/kommunedirektør Ellen Beate Lundberg og kommunalsjef Kariann Sørdahl.
Forslag til årshjul budsjettprosess ble lagt fram i møtet.
Pkt.1:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig forkastet.

H/SP/FRP/KRF's forslag ble enstemmig vedtatt.
Pkt. 2:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble forkastet med 5 (1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 4 (3AP, 1R).
H/SP/FRP/KRF's forslag ble enstemmig vedtatt.
Pkt. 3:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig forkastet.
AP's forslag ble forkastet med 5 (1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 4 (3AP, 1R).
H/SP/FRP/KRF's forslag ble enstemmig vedtatt.
Pkt. 4:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble vedtatt med 6 (1FRP, 2H, 1KRF, 1R, 1SP) mot 3 (3AP) stemmer.
Pkt. 5:
AP's forslag ble forkastet med 5 (1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 4 (3AP, 1R).
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.
Pkt. 6:
Ordlyd AP/Rs verbalforslag endres til kommunestyrets verbalforslag i kommunedirektørens forslag til innstilling.
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble forkastet med 8 (3AP, 1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 1 (1R) stemme.
H/SP/FR/KRF's forslag ble vedtatt med 8 (3AP, 1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 1 (1R) stemme.
Pkt. 7:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.
Pkt. 8:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig forkastet.
AP's forslag ble forkastet med 5 (1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 4 (3AP, 1R).
H/SP/FRP/KRF's forslag ble enstemmig vedtatt.
Pkt. 9:
AP's forslag ble forkastet med 5 (1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 4 (3AP, 1R).
Pkt. 10:
AP's forslag ble forkastet med 5 (1FRP, 2H, 1KRF, 1SP) mot 4 (3AP, 1R).

FOR- 007/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:
1. Ved samme antall årskort og døgnparkeringer i utfartsområdene i 2022 som i 2021 er det en underdekningen på kroner 48.600,- i budsjettet. Økt pris på årskort og ved bobilparkeringen gir samlet inntekt på kr 127.500,-

48.600,- dekkes inn ved 36 flere solgte årskort, 195 ekstra døgn på bobilparkeringen, 972 flere parkeringer på utfartsstedene, eller en kombinasjon av disse.

Vi mener det er realistisk at det blir økt besøk både ved utfartssteder og ved bobilparkeringen i 2022. Åpne grenser vil medføre flere turister inn til Norge, Kobberløpet, blest om den kommende filmen om Sulis vil sette Fauske på kartet. I 2022 vil en få helårsvirkningen for betaling ved utfartsstedene. I 2021 kom ikke dette i gang før ca 1.april.

Så langt er det i januar allerede solgt 550 døgnparkeringer. I fjor var dette tallet 0. Med like mange solgte døgnparkeringer i februar vil målet på 972 oppnås.

Ev justering av tapt inntekt vil fremkomme først etter vintersesongen, og ved behov vil tiltak legges i økonomimelding 1.

2. For å få en rask gjennomføring av utbyggingen av Sjåheia boligfelt, er det enhet VVA i kommunens egen regi som skal bygge ut. Utbyggingen starter i slutten av april med sikte på byggeklare tomter fra høst 2022.
Salg av tomter starter så tidlig som mulig med prisfastsetting via takst.

3. Bygningen på Teletunet som LHL disponerer - LHL-bygget – selges og det inngås dialog med Fauske LHL for mulig overtakelse av bygget. Ungdomsklubben på Fauske fortsetter driften i lokalene disponert av Fauske Røde Kors og i samarbeid med dem. Formannskapet ser positivt på dette samarbeidet og ønsker en avtale av langsiktig karakter, som søkes godkjent av statsforvalteren.

4. Ved en inkurie er finansiering av ekstern utredning om salg og tilbakeleie av bygningsmasse på kr 100 000,- falt ut av tabellen som oppsummerer kommunestyrets endringer til kommunedirektørens forslag til tallbudsjett for 2022. Budsjettrammen reguleres opp med kr 100 000,- i økonomimelding 1/2022. Endringen søkes godkjent av Statsforvalteren.

5. Som forutsatt av Statsforvalteren når etablering og finansiering av blålysbygget ble godkjent, legges brannstasjonstomta ut for salg til markedspris slik den foreligger, og etter forpliktelsene i tiltaksplanen. Markedsprisen fastsettes med ny takst som gjennomføres sommer/høst 2022.

6. Arbeidsutvalg settes ned. Arbeidsutvalgets mandat fastsettes av kommunestyret. Arbeidsutvalget godtgjøres innen rammene til politisk virksomhet lagt i budsjettet for 2022.

7. Optimalisering av bemanning NAV tilsvarende 1 stilling er i konflikt med inngått samarbeidsavtale, og må derfor utgå. Kommunens ønske om å se nærmere på muligheten for innsparing, tas opp med samarbeidende kommuner gjennom et partnerskapsmøte. Potensielle innsparinger vil tjene alle kommuner. Enhet NAV skal søke å optimalisere driften tilsvarende kommunestyrets vedtak gjennom vakansestyring i 2022.

8. SFO videreføres som i inneværende skoleår. Kommunen kan inngå avtaler med frivillige lag og foreninger om sommerskole eller andre tilbud som enkelte uker eller dager kan erstatte kommunal SFO på skolefrie dager. Kommunedirektøren bes om å komme med forslag til kompenserende tiltak som sikrer videre drift av SFO også på skolefrie dager i forbindelse med økonomimelding 1/2022. Reduksjon i tjenestevolum tilsvarende 4 årsverk i miljø- og habiliteringstjenesten gjennomføres som forutsatt i budsjettvedtak 2022, eller ved at kommunedirektøren kommer med kompenserende tiltak i økonomimelding 1/2022.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Tilleggsforslag til punkt 5 fra H, Sp; Frp og Krf., foreslått av Ketil Skår, Høyre

Videre utvikling av brannstasjonstomta i lys av stedsutvikling ivaretas gjennom kommende planprosess og mulighetsstudier knyttet til den.

Forslag til nytt punkt 6 fra Sp, H, FrP og KrF, foreslått av Ingelin Noresjø, Kristelig Folkeparti
Det vises til punkt 9 i verbaldel i budsjettvedtaket. De vedtatte utredningsprosjektene inngår i allerede etablerte politiske utvalg; i Planutvalget, Formannskapet og i Kommunestyret. Det settes derfor ikke ned et eget nytt arbeidsutvalg (med godgjøring) til oppfølging av disse punktene.

Ole Tobias Orvin (SV) stilte spørsmål med egen habilitet. Han er styreleder i LHL.
Orvin ble enstemmig erklært inhabil med hjemmel i forvaltningsloven § 6 første ledd e), når pkt.

3 behandles. Han er habil i resten av saken.

Nils-Christian Steinbakk (AP) fremmet følgende forslag:
F-SAK 007/22 ÅRSBUDSJETT 2022 OG ØKONOMIPLAN 2022-2025 – TILBAKEMELDING TIL KOMMUNESTYRET OM BUDSJETTVEDTAK – PRIORITERING- OG FINANSIERINGSBEHOV

3. I en situasjon hvor kommunen skal omstilles er det viktig å fokusere på at det må være et minimum av kulturtilbud for kommunens innbyggere. Likeså at den uorganiserte ungdommen har et tilbud gjennom fritidsklubbene. Ungdomsklubben og juniorklubben har endelig fått nye lokaler. Fauske kommune er takknemlig for den innsatsen som er lagt ned fra frivillighetssentralen, Røde Kors og andre for å få dette til. Det å tenke nytt og annerledes utenfor boksen, viser at av og til er det umulige mulig. Kommunestyret bevilger kr. 250 000,- slik at ungdomsklubben og juniorklubben får etablert seg skikkelig i nye lokaler. Oppsigelse av leieavtale med LHL tilbakekalles og det innledes forhandlinger med foreningen med tanke på å selge bygget.

5. Kommunestyret ber kommunedirektøren igangsette et utviklingsprosjekt på brannstasjonstomten og områdene rundt. Dette er et spennende område i Fauske sentrum som har stort potensiale som et stedsutviklingsprosjekt. Arbeidet må ha bred medvirkning og igangsettes snarest. Resultatet kan være at området utvikles gjennom en arkitektkonkurranse. Fauna styrer prosjektet, med formannskapet som styringsgruppe.

8. Skolefritidsordningen (SFO) skal legge til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna, og gi omsorg og tilsyn. Å fjerne SFO-tilbudet på skolefrie dager vil gi svært negative ringvirkninger, både for barn og foreldre. Foresatte som trenger tilsyn til barna lengere enn skoletid på grunn av jobb vil komme i en vanskelig situasjon. For Fauske kommune som arbeidsgiver vil et slikt vedtak skape store problemer med bemanningen i de fleste virksomheter, spesielt i juni, juli og august. Formannskapets forslag til budsjett medfører en økning i foreldrebetalingen for en SFO-plass med 100 % på ett kalenderår. Dette er dramatisk og kan føre til at mange velger å ikke ha barna i SFO for at de ikke har økonomi til det. Dette fører igjen til utfordringer og problemer for foreldre som er i jobb. Kommunestyret avsetter kr. 500 000,- for å redusere foreldrebetalingen slik at en plass i SFO blir «tilgjengelig» for flere.

9. Fauske kommune har de siste årene gjort store investeringer i nye skolebygg. Da Valnesfjord skole og flerbrukshall sto ferdig, hadde vi landets fineste og mest moderne skolebygg med unike uteområder. Samtidig har det vært gjort store strukturendringer og kommunestyret har de siste årene lagt ned tre nærskoler. Dette har ført til at de ansatte i skoleverket har måttet tilpasse og omstille seg til å smelte sammen ulike miljø på større enheter.
Kommunestyret har tidligere vært tydelige på at det etter de store investeringene og strukturendringene skulle satses på innholdet i skolen. I stedet har en reduksjon i antall elever og den økonomiske situasjonen ført til store nedskjæringer i antall årsverk. Fra skoleåret 2019 og frem til høsten 2022 vil antall pedagoger og assistenter i Fauskeskolen være redusert med flere titalls stillinger.
Den gjennomførte strukturendringen har gått veldig fort og påvirket både ledelsen og de ansatte ved de ulike skolene negativt. Skolene trenger ro og må få omstille seg på en planmessig måte innenfor et akseptabelt tidsperspektiv. Kommunestyret avviser med bakgrunn i dette den foreslåtte reduksjonen i antall årsverk og ber rådmannen utrede en sak hvor det settes fokus på innholdet i skolen, sett opp mot antall årsverk på hver enkelt skole. Dette arbeidet må starte ute på skolene, hvor ledelsen og de ansatte får være med å vurdere hva som er best på deres skole. Samtidig må det være en plan på dette arbeidet, slik at vi får en planmessig drift i årene som kommer. Tidlig innsats og et godt faglig utbytte for elevene skal i særdeleshet vektlegges. I tillegg til dette skal skolene tilby lovpålagte oppgaver i forhold til spesialundervisning og særskilt

tilrettelagt opplæring.
De ansattes organisasjoner forteller at det er blitt en større andel elever med psykiske problemer. Det fryktes at elevene ikke blir sett i en travel arbeidsdag og lærerne får ikke jobbet forebyggende. Retten til et godt psykososialt miljø blir sterkt utfordret og dårlig ivaretatt allerede i dag. Ansatte blir oftere utsatt for trusler og vold i dagens skole på Fauske, noe som igjen kan føre til slitasje, sykemeldinger og lærerflukt. Meldinger om daglige avvik og brudd på både arbeidsmiljøloven og opplæringsloven må gripes fatt i umiddelbart.
Det er derfor viktig å opprettholde kontaktlærertettheten slik den er i dag. Gjennom å trekke ned antall årsverk i skolen, øker allerede belastningen svært mye på de som blir igjen. Dette er det først og fremst de svakeste elevene som taper på. Det er de samme elevene som er avhengig av tett oppfølging av kontaktlærer i skolehverdagen for å ha mulighet til å lykkes både faglig og sosialt. Færre kontaktlærere kombinert med mindre lærertetthet i klasserommet vil ramme denne gruppen hardt. Det er også uheldig og skal ha færre kontaktlærere i skolen i en tid hvor kontaktlærerrollen er viktigere enn noen gang før. Svært mange elever er i dag avhengig av denne oppfølgingen.
Kommunestyrets vedtak om en uspesifisert reduksjon av 10 stillinger innenfor samhandlingsområdet oppvekst og kultur kan få store utfordringer for ulike tjenester, spesielt innenfor skole. Kommunestyret er enige i at antall stillinger totalt sett i kommunen må reduseres i årene som kommer. For å sikre en god medvirkning i denne prosessen skal dette arbeidet forankres blant de tillitsvalgte og endelig beslutning gjøres i formannskapet, etter tilrådning fra partssammensatt utvalg.. Dette er med på å styrke trepartssamarbeidet og ansvarlig gjøre både tillitsvalgte, kommunedirektør og politikerne.
10. Stortinget vedtok å øke realveksten i kommunesektorens frie inntekter med 2 500 mill. kroner sammenlignet med Regjeringen Solberg sitt forslag. Samlet gir dette en vekst på 4,5 mrd. kroner i 2022 og for Fauske kommune utgjør det en økning i de frie inntekter på i overkant av 3 mill. kroner. Dette vil øke kommunens evne til å løse viktige samfunnsoppgaver og unngå en krise innenfor skoleverket som nevnt i punkt 9. Statsbudsjettet skisserer at hver grunnskole i kommunene skal tildeles 500 000 kroner i økte inntekter og for Fauske kommune, som har 4 grunnskoler, utgjør dette 2 000 000 kroner. Kommunestyret ber kommunedirektøren innarbeide 1 640 000 kroner i økonomimelding 1/2022, slik at skolesektoren får konsolidert stillingen.

Formannskapets innstilling pkt. 1 og 2 ble enstemmig vedtatt.
Formannskapets innstilling pkt. 4 ble enstemmig vedtatt.
AP's forslag pkt. 5 fikk 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer og ble forkastet.
Formannskapets innstilling pkt. 5 ble enstemmig vedtatt.
FRP/H/KRF/SP's tilleggsforslag pkt. 5 ble enstemmig vedtatt.
FRP/H/KRF/SP's forslag pkt. 6 ble vedtatt med 18 (3FRP, 5H, 1KRF, 3R, 5SP, 1SV) mot 9 (8AP, 1SV) stemmer avgitt for formannskapets innstilling pkt. 6.
Formannskapets innstilling pkt. 7 ble enstemmig vedtatt.
AP's forslag pkt. 8 fikk 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer og ble forkastet.
Formannskapets innstilling pkt. 8 ble enstemmig vedtatt.
AP's forslag pkt. 9 ble forkastet med 14 (3FRP, 5H, 1KRF, 5SP) mot 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer.
AP's forslag pkt. 10 ble forkastet med 14 (3FRP, 5H, 1KRF, 5SP) mot 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer.

Ole Tobias Orvin (SV) fratrådte under behandling av pkt. 3.
AP's forslag pkt. 3 fikk 12 (8AP, 3R, 1SV) stemmer og ble forkastet.
Formannskapets innstilling pkt. 3 ble enstemmig vedtatt.

KOM- 005/22 Vedtak:
Vedtak:

1. Ved samme antall årskort og døgnparkeringer i utfartsområdene i 2022 som i 2021 er det en underdekningen på kroner 48.600,- i budsjettet. Økt pris på årskort og ved bobilparkeringen gir samlet inntekt på kr 127.500,-

48.600,- dekkes inn ved 36 flere solgte årskort, 195 ekstra døgn på bobilparkeringen, 972 flere parkeringer på utfartsstedene, eller en kombinasjon av disse.

Vi mener det er realistisk at det blir økt besøk både ved utfartssteder og ved bobilparkeringen i 2022. Åpne grenser vil medføre flere turister inn til Norge, Kobberløpet, blest om den kommende filmen om Sulis vil sette Fauske på kartet. I 2022 vil en få helårsvirkningen for betaling ved utfartsstedene. I 2021 kom ikke dette i gang før ca 1.april.

Så langt er det i januar allerede solgt 550 døgnparkeringer. I fjor var dette tallet 0. Med like mange solgte døgnparkeringer i februar vil målet på 972 oppnås.

Ev justering av tapt inntekt vil fremkomme først etter vintersesongen, og ved behov vil tiltak legges i økonomimelding 1.

2. For å få en rask gjennomføring av utbyggingen av Sjåheia boligfelt, er det enhet VVA i kommunens egen regi som skal bygge ut. Utbyggingen starter i slutten av april med sikte på byggeklare tomter fra høst 2022.
Salg av tomter starter så tidlig som mulig med prisfastsetting via takst.

3. Bygningen på Teletunet som LHL disponerer - LHL-bygget – selges og det inngås dialog med Fauske LHL for mulig overtakelse av bygget. Ungdomsklubben på Fauske fortsetter driften i lokalene disponert av Fauske Røde Kors og i samarbeid med dem. Formannskapet ser positivt på dette samarbeidet og ønsker en avtale av langsiktig karakter, som søkes godkjent av statsforvalteren.

4. Ved en inkurie er finansiering av ekstern utredning om salg og tilbakeleie av bygningsmasse på kr 100 000,- falt ut av tabellen som oppsummerer kommunestyrets endringer til kommunedirektørens forslag til tallbudsjett for 2022. Budsjettrammen reguleres opp med kr 100 000,- i økonomimelding 1/2022. Endringen søkes godkjent av Statsforvalteren.

5. Som forutsatt av Statsforvalteren når etablering og finansiering av blålysbygget ble godkjent, legges brannstasjonstomta ut for salg til markedspris slik den foreligger, og etter forpliktelsene i tiltaksplanen. Markedsprisen fastsettes med ny takst som gjennomføres sommer/høst 2022. Videre utvikling av brannstasjonstomta i lys av stedsutvikling ivaretas gjennom kommende planprosess og mulighetsstudier knyttet til den.

6. Det vises til punkt 9 i verbaldel i budsjettvedtaket. De vedtatte utredningsprosjektene inngår i allerede etablerte politiske utvalg; i Planutvalget, Formannskapet og i Kommunestyret. Det settes derfor ikke ned et eget nytt arbeidsutvalg (med godgjøring) til oppfølging av disse punktene.

7. Optimalisering av bemanning NAV tilsvarende 1 stilling er i konflikt med inngått samarbeidsavtale, og må derfor utgå. Kommunens ønske om å se nærmere på muligheten for innsparing, tas opp med samarbeidende kommuner gjennom et partnerskapsmøte. Potensielle innsparinger vil tjene alle kommuner. Enhet NAV skal søke å optimalisere driften tilsvarende kommunestyrets vedtak gjennom vakansestyring i 2022.

8. SFO videreføres som i inneværende skoleår. Kommunen kan inngå avtaler med frivillige lag og foreninger om sommerskole eller andre tilbud som enkelte uker eller dager kan erstatte kommunal SFO på skolefrie dager. Kommunedirektøren bes om å komme

med forslag til kompenserende tiltak som sikrer videre drift av SFO også på skolefrie dager i forbindelse med økonomimelding 1/2022. Reduksjon i tjenestevolum tilsvarende 4 årsverk i miljø- og habiliteringstjenesten gjennomføres som forutsatt i budsjettvedtak 2022, eller ved at kommunedirektøren kommer med kompenserende tiltak i økonomimelding 1/2022.

006/22: Betalingsregulativ 2022 - Endring i parkeringssatser

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Innstilling til kommunestyret:

1. Parkeringsgebyr sentrum alle kjøretøy man-fre kl. 0900-1700 pr. time og Parkering Samfunnshus/Hellandgården, Helsetunet/legekontor – alle kjøretøy man-fred pr. time - dag etter kl. 1000 settes til kr. 30,-.
2. Gebyr Bobilparkering ved Rema uten strøm kr. 150,- fjernes ettersom alle plassene er med strøm. Betalingsregulativ 2022 oppdateres med kun én sats på bobilparkering; 250 kr. pr døgn med strøm.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

1. Parkeringsgebyr sentrum alle kjøretøy man-fre kl. 0900-1700 pr. time og Parkering Samfunnshus/Hellandgården, Helsetunet/legekontor – alle kjøretøy man-fred pr. time - dag etter kl. 1000 settes til kr. 30,-.
2. Gebyr Bobilparkering ved Rema uten strøm kr. 150,- fjernes ettersom alle plassene er med strøm. Betalingsregulativ 2022 oppdateres med kun én sats på bobilparkering; 250 kr. pr døgn med strøm.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 010/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:

1. Parkeringsgebyr sentrum alle kjøretøy man-fre kl. 0900-1700 pr. time og Parkering Samfunnshus/Hellandgården, Helsetunet/legekontor – alle kjøretøy man-fred pr. time - dag etter kl. 1000 settes til kr. 30,-.
2. Gebyr Bobilparkering ved Rema uten strøm kr. 150,- fjernes ettersom alle plassene er med strøm. Betalingsregulativ 2022 oppdateres med kun én sats på bobilparkering; 250 kr. pr døgn med strøm.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 006/22 Vedtak:
Vedtak:

1. Parkeringsgebyr sentrum alle kjøretøy man-fre kl. 0900-1700 pr. time og Parkering Samfunnshus/Hellandgården, Helsetunet/legekontor – alle kjøretøy man-fred pr. time - dag etter kl. 1000 settes til kr. 30,-.
2. Gebyr Bobilparkering ved Rema uten strøm kr. 150,- fjernes ettersom alle plassene er med strøm. Betalingsregulativ 2022 oppdateres med kun én sats på bobilparkering; 250 kr. pr døgn med strøm.

007/22: Orientering om skolenes arbeid med tema 22. juli 2011

Kommunedirektørens forslag til vedtak:
Saken tas til orientering.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

KOM- 007/22 Vedtak:
Vedtak:
Saken tas til orientering.

008/22: Plan mot mobbing i de kommunale barnehagene

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Innstilling til kommunestyret:
Planen vedtas som gjeldende plan mot mobbing i de kommunale barnehagene i Fauske kommune.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Planen vedtas som gjeldende plan mot mobbing i de kommunale barnehagene i Fauske kommune.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 008/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:
Planen vedtas som gjeldende plan mot mobbing i de kommunale barnehagene i Fauske kommune.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Plan mot mobbing, foreslått av Per-Gunnar Kung Skotåm, Rødt
Ordfører tar kontakt med Mobbeombudet i Nordland Fylkeskommune med henblikk på å få en presentasjon av "Partnerskapsavtale mot mobbing".

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.
R's tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

KOM- 008/22 Vedtak:
Vedtak:

Planen vedtas som gjeldende plan mot mobbing i de kommunale barnehagene i Fauske kommune.
Ordfører tar kontakt med Mobbeombudet i Nordland Fylkeskommune med henblikk på å få en presentasjon av "Partnerskapsavtale mot mobbing".

009/22: Søknad om overtagelse av brannbil anno 1942

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Innstilling til kommunestyret:

Klöckner brannbil, årgang 1942, lånes ut til Klungset Leir og der bli en en del av deres kjøretøyutstilling. Bilen må visuelt fremstå som en brannbil brukt i Fauske, og ikke en bil brukt av den tyske okkupasjonsmakten under krigen.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Klöckner brannbil, årgang 1942, lånes ut til Klungset Leir og der bli en en del av deres kjøretøyutstilling. Bilen må visuelt fremstå som en brannbil brukt i Fauske, og ikke en bil brukt av den tyske okkupasjonsmakten under krigen.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 012/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:

Klöckner brannbil, årgang 1942, lånes ut til Klungset Leir og der bli en en del av deres kjøretøyutstilling. Bilen må visuelt fremstå som en brannbil brukt i Fauske, og ikke en bil brukt av den tyske okkupasjonsmakten under krigen.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 009/22 Vedtak:
Vedtak:

Klöckner brannbil, årgang 1942, lånes ut til Klungset Leir og der bli en en del av deres kjøretøyutstilling. Bilen må visuelt fremstå som en brannbil brukt i Fauske, og ikke en bil brukt av den tyske okkupasjonsmakten under krigen.

010/22: 2. gangsbehandling av massedeponi ved Ågifjellet

Vedtak som innstilling fra Plan- og utviklingsutvalg - 25.01.2022
Innstilling til kommunestyret:

Fauske Kommunestyre vedtar med hjemmel i plan- og bygningsloven § 12-12 det fremlagte forslag til detaljregulering for massedeponi ved Ågifjellet, med planid. 2020010, som det nå foreligger.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Fauske Kommunestyre vedtar med hjemmel i plan- og bygningsloven § 12-12 det fremlagte forslag til detaljregulering for massedeponi ved Ågifjellet, med planid. 2020010, som det nå foreligger.

Plan- og utviklingsutvalg 25.01.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

PLUT- 003/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:

Fauske Kommunestyre vedtar med hjemmel i plan- og bygningsloven § 12-12 det fremlagte forslag til detaljregulering for massedeponi ved Ågifjellet, med planid. 2020010, som det nå foreligger.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Plan- og utviklingsutvalgets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 010/22 Vedtak:
Vedtak:

Fauske Kommunestyre vedtar med hjemmel i plan- og bygningsloven § 12-12 det fremlagte forslag til detaljregulering for massedeponi ved Ågifjellet, med planid. 2020010, som det nå foreligger.

011/22: Søknad om bruk av bevilgede midler til gjennomføring av grunnundersøkelser

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Innstilling til kommunestyret:

Det bevilges kr. 1 150 000,- inkl moms til grunnundersøkelser som skal utføres som beskrevet i saken. Beløpet omdisponeres fra ubrukte lånemidler fra investeringsbudsjettet 2020, bevilget låneramme kr. 2 050 000,-

Det bevilges kr. 675 000,- inkl. mva. til grunnundersøkelser i VVA som beskrevet i saken. Beløpet dekkes over investeringsbudsjettet VVA 2022, med forutsetning om Statsforvalterens godkjenning av Fauske kommunes investeringsbudsjett for 2022.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Det bevilges kr. 1 150 000,- inkl moms til grunnundersøkelser som skal utføres som

beskrevet i saken. Beløpet omdisponeres fra ubrukte lånemidler fra investeringsbudsjettet 2020, bevilget låneramme kr. 2 050 000,-

Det bevilges kr. 675 000,- inkl. mva. til grunnundersøkelser i VVA som beskrevet i saken. Beløpet dekkes over investeringsbudsjettet VVA 2022, med forutsetning om Statsforvalterens godkjenning av Fauske kommunes investeringsbudsjett for 2022.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 009/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:

Det bevilges kr. 1 150 000,- inkl moms til grunnundersøkelser som skal utføres som beskrevet i saken. Beløpet omdisponeres fra ubrukte lånemidler fra investeringsbudsjettet 2020, bevilget låneramme kr. 2 050 000,-

Det bevilges kr. 675 000,- inkl. mva. til grunnundersøkelser i VVA som beskrevet i saken. Beløpet dekkes over investeringsbudsjettet VVA 2022, med forutsetning om Statsforvalterens godkjenning av Fauske kommunes investeringsbudsjett for 2022.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 011/22 Vedtak:
Vedtak:

Det bevilges kr. 1 150 000,- inkl moms til grunnundersøkelser som skal utføres som beskrevet i saken. Beløpet omdisponeres fra ubrukte lånemidler fra investeringsbudsjettet 2020, bevilget låneramme kr. 2 050 000,-

Det bevilges kr. 675 000,- inkl. mva. til grunnundersøkelser i VVA som beskrevet i saken. Beløpet dekkes over investeringsbudsjettet VVA 2022, med forutsetning om Statsforvalterens godkjenning av Fauske kommunes investeringsbudsjett for 2022.

012/22: Høringssvar fra Fauske kommune - besøksstrategi Junkerdal nasjonalpark

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Med henvisning til saksutredning tilslutter Fauske kommune seg forslaget til besøksstrategi utarbeidet av Midtre Nordland nasjonalparkstyre.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Nytt forslag til vedtak, foreslått av Ingelin Noresjø, Kristelig Folkeparti
Fauske kommune gir følgende innspill til besøksstrategien:

Det er viktig at lokalbefolkningens interesser framkommer tydelig i strategien. Landbruk og

skogbruk med århundrers tradisjoner, ift. utmarksbeite, sanking, jakt, hogst er vesentlige aktører knyttet til nasjonalparken. Det er også viktig at de som har hytter i området er omtalt og at deres interesser kommer frem av strategien på en mer fremtredende måte enn det gjør. Besøkende og samiske interesser er viktig, men samhandling med lokalbefolkningen må ikke glemmes. Besøksstrategien må legge grunnlaget for et godt samarbeid mellom alle brukere av nasjonalparken.

Marlen Rendall Berg (SP) stilte spørsmål med egen habilitet. Hun er styremedlem i Midtre Nordland nasjonalparkstyre.
Berg ble enstemmig erklært inhabil med hjemmel forvaltningsloven § 6 første ledd e).

KRF's forslag ble enstemmig vedtatt.

KOM- 012/22 Vedtak:
Vedtak:

Fauske kommune gir følgende innspill til besøksstrategien:

Det er viktig at lokalbefolkningens interesser framkommer tydelig i strategien. Landbruk og skogbruk med århundrers tradisjoner, ift. utmarksbeite, sanking, jakt, hogst er vesentlige aktører knyttet til nasjonalparken. Det er også viktig at de som har hytter i området er omtalt og at deres interesser kommer frem av strategien på en mer fremtredende måte enn det gjør. Besøkende og samiske interesser er viktig, men samhandling med lokalbefolkningen må ikke glemmes. Besøksstrategien må legge grunnlaget for et godt samarbeid mellom alle brukere av nasjonalparken.

013/22: Høringsuttalelse fra Fauske kommune - Ny 132 kV ledning Salten-Valljord og tiltak ved Fauske og Valljord transformatorstasjoner

Kommunedirektørens forslag til vedtak:
Fauske kommunes høringsuttalelse fremkommer under kommunens vurdering i saken. Fauske kommune anbefaler en konsesjonssøknad for ny 132 kV ledning Salten-Valljord og tiltak ved Fauske og Valljord transformatorstasjoner.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

KOM- 013/22 Vedtak:
Vedtak:
Fauske kommunes høringsuttalelse fremkommer under kommunens vurdering i saken. Fauske kommune anbefaler en konsesjonssøknad for ny 132 kV ledning Salten-Valljord og tiltak ved Fauske og Valljord transformatorstasjoner.

014/22: Søknad om kjøp av areal Helsetunet 11 for etablering av nedsenkbare søppelcontainere.

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022
Vedtak:

Helsetunet Borettslag får leie omsøkt areal, ca 120 m2 av kommunal tomt gnr. 103 bnr 667 for etablering av nedgravd søppelanlegg.
Arealet leies ut med festeavtale i 40 år med en festeavgift på kr 1 pr år.
Fester bærer alle omkostninger i forbindelse med inngåelse av avtalen.

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Helsetunet Borettslag får kjøpe ca 120 kvm av kommunal tomt gnr. 103, bnr. 667, til etablering av nedgravd søppelanlegg.

- Arealet selges til takst, dette iht gjeldende vedtak i Kommunestyret 17.06.2021, sak 063/21.
- Kjøper bærer alle omkostninger i forbindelse med ervervet.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:
Forslag til leieavtale fra Sp, H, Frp og Krf., foreslått av Ketil Skår, Høyre
Helsetunet Borettslag får leie omsøkt areal, ca 120 m2 av kommunal tomt gnr. 103 bnr 667 for etablering av nedgravd søppelanlegg.
Arealet leies ut med festeavtale i 40 år med en festeavgift på kr 1 pr år.
Fester bærer alle omkostninger i forbindelse med inngåelse av avtalen.

SP/H/FRP/KRF's forslag ble enstemmig vedtatt.

FOR- 016/22 Vedtak:
Vedtak:

Helsetunet Borettslag får leie omsøkt areal, ca 120 m2 av kommunal tomt gnr. 103 bnr 667 for etablering av nedgravd søppelanlegg.
Arealet leies ut med festeavtale i 40 år med en festeavgift på kr 1 pr år.
Fester bærer alle omkostninger i forbindelse med inngåelse av avtalen.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Siv Anita Johnsen Brekke (H) og Per Kristen Løkås (H) stilte spørsmål med egen habilitet. De er begge styremedlemmer i Helsetunet borettslag.
Brekke og Løkås ble enstemmig erklært inhabile.

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 014/22 Vedtak:
Vedtak:

Helsetunet Borettslag får leie omsøkt areal, ca 120 m2 av kommunal tomt gnr. 103 bnr 667 for etablering av nedgravd søppelanlegg.

Arealet leies ut med festeavtale i 40 år med en festeavgift på kr 1 pr år.
Fester bærer alle omkostninger i forbindelse med inngåelse av avtalen.

015/22: Politisk struktur - Nedsetting av arbeidsutvalg og mandat

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Kommunestyret nedsetter et arbeidsutvalg på 5 personer som skal utarbeide minimum 3 modeller/alternativer for politisk struktur:
   1. ……
   2. ……
   3. ……
   4. ……
   5. ……
2. Kommunestyret vedtar mandat for arbeidsutvalget som beskrevet i saksutredningen.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Forslag politisk struktur, foreslått av Per-Gunnar Kung Skotåm, Rødt
Det nedsettes ikke et eget utvalg for å utrede disse spørsmålene. Formannskapet benyttes til å utrede dette videre.

Formannskapet utarbeider selv mandat for arbeidet.

Ingelin Noresjø (KRF) foreslo følgende medlemmer fra flertallet på vegne av FRP, H, KRF og SP:
- Marlen Rendall Berg/ Ronny Borge
- Siv Anita Johnsen Brekke
- Ingelin Noresjø
- Vara: Karl Gunnar Strøm

FRP/H/KRF/SP's forslag ble trukket.

R's forslag ble enstemmig vedtatt mot formannskapets innstilling pkt. 1.
Formannskapets innstilling pkt 2 ble enstemmig forkastet.

KOM- 015/22 Vedtak:
Vedtak:

Det nedsettes ikke et eget utvalg for å utrede disse spørsmålene. Formannskapet benyttes til å utrede dette videre.

Formannskapet utarbeider selv mandat for arbeidet.

016/22: Anke på formannskapssak 113/21 - Søknad om tilskudd fra næringsfondet – anskaffelse av nye stoler til Fauske kino

Kommunestyre 10.12.2021:

Behandling:
Anken ble tatt til følge med 14 (9AP, 1KRF, 2R, 2SV) mot 13 (2FRP, 5H, 5SP, 1 UAVH) stemmer.

Per-Gunnar Skotåm (R) fremmet utsettelsesforslag:
Saken utsettes til neste kommunestyremøte.

R's utsettelsesforslag ble vedtatt med 16 mot 11 stemmer.

KOM- 122/21 Vedtak:
Vedtak:
Saken utsettes til neste kommunestyremøte.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Støtte til stoler Fauske kino, foreslått av Ronny Borge, Høyre
Det bevilges kr 150.000,- fra næringsfondet til kjøp av stoler til Fauske kino

Forslag fra SP, H, KrF

R's forslag i anken fikk 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer og ble forkastet.
SP/H/KRF's forslag ble vedtatt med 24 (8AP, 5H, 1KRF, 3R, 5SP, 2SV) mot 3 (3FRP) stemmer.

KOM- 016/22 Vedtak:
Vedtak:

Det bevilges kr 150.000,- fra næringsfondet til kjøp av stoler til Fauske kino.

017/22: Grunngitt spørsmål til kommunestyremøtet 24. februar 2022 - Rus- og psykiatritjenesten

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:
Spørsmålsstiller Anne Godding (R) leste det grunngitte spørsmålet.

KOM- 017/22 Vedtak:
Ordfører svarte:
Det er betryggende å få tilbakemelding om at brukere av rus og psykiatri tjenesten blir godt ivaretatt. Det er imidlertid regisrert 138 brukere med bistand fra rus og psykiatritjenesten i 2021,

og ikke vel 300 som det fremstår som spørsmålsstillingen. Tilbakemeldingen viser likevel at ansatte i tjenesten gir gode og viktige tjenester til brukere i Fauske kommune.
Det er beklagelig at kommunen er i en økonomisk krevende situasjonen og at tiltak rammer tjenester som gis til våre brukere. Vi som folkevalgte har – sammen med administrasjonen - det ansvaret å sørge for en drift som går i balanse. Samtidig skal lovpålagte tjenester utføres på en forsvarlig måte.
Tiltak er vedtatt for å bringe økonomien i balanse, og da vil noen av tiltakene kunne gå ut over de som mottar kommunale tjenester.
Ett av tiltakene som er vedtatt for Rus og Psykisk helse, er samlokalisering av tjenesten. Tjenesten har vurdert at samlokalisering av tilbudet i ett bygg vil åpne for nye muligheter og bidra til å skape synergieffekter. Videre gjennomføres tilpasninger og tjenesten vurderer muligheter for synergieffekt på tvers av enheter innen samhandlingsområdet Helse og omsorg.
Jeg må minne om at vi har store utfordringer. Vi har høy gjeldsbelastning, et driftsnivå som ligger for høyt i forhold til inntektene, og vi har forpliktelser i ROBEK med å dekke inn tidligere års merforbruk. Vi har ingen fond – null reservemidler – de må bygges opp ved å levere positive netto driftsresultat over år. Derfor er det fortsatt helt nødvendig med nøkterne budsjetter, omstilling og en stram økonomistyring for å overholde budsjettene.
Som ordfører er jeg trygg på at tjenesteområdet ivaretar brukernes behov på en god og forsvarlig måte i samsvar med vedtatt planverk. Tjenestene kan ikke gis på samme måte som tidligere, de må tilpasses rammene vi har, men vi skal sørge for at de som mottar tjenester skal tas vare på. Stillingene som skal reduseres innen rus- og psykisk helsetjeneste kan gjøres fordi man får frigitt ressurser med samlokalisering av tjenesten i Moveien, og selv om det reduseres i driften skal lovpålagte oppgaver ivaretas og det skal gis et forsvarlig tilbud til brukerne.

Møteprotokoll **Fauske Kommune**

Kommunestyre

Møtedato:	09.03.2022	Fra kl.	13:00	Til behandling: Sakene	
Møte nr:	2/2022	Til kl.	15:30	Møtested: Sørfoldhallen v/Straumen skole	

TILSTEDE PÅ MØTET:

Medlemmer	**Parti**
Elisabeth Sollihaug	AP
Embla Sofie K. Sørensen	AP
Hilde Johanne Dybwad	AP
Kathrine Moan Larsen	AP
Nils-Christian Steinbakk	AP
Trine Nordvik Løkås	AP
Wiggo Lund	AP
Kassandra Eleni Bredrup Petsa	FRP
Christian Bringsli	H
Ketil Skår	H
Marianne Tverå	H
Ronny Borge	H
Siv Anita Johnsen Brekke	H
Anne Helene Godding	R
Audun Dahl	SP
Karl Gunnar Strøm	SP
Marlen Rendall Berg	SP
Richard Furnes Skagen	SP
Øystein Gangstø	SP
Anne Fagerthun Stenhammer	SV
Ole Tobias Orvin	SV

Varamedlemmer	**Parti**
Audun Krarup Jonassen	KRF
Einar Thomassen	R
Kjetil Sørbotten	R

Andre:
Berit Vestvann Johnsen
Ellen Beate Lundberg
Trond Heimtun

Møtenotater:
Møtet var innkalt på lovlig måte. Dokumentene var utlagt til ettersyn på kommunens hjemmeside.

Møtet var et felles kommunestyremøte med Fauske og Sørfold.

Ordfører Marlen Rendall Berg og ordfører Gisle Erik Hansen ledet møtet.

Kommunestyrene fikk informasjon om ønsket etablering av produksjonsanlegg for grønt stål i Sørfold/Fauske av Blastr Green Steel.

UNDERSKRIFTER:
Vi bekrefter med våre underskrifter at møteboken er ført i samsvar med det som ble bestemt på møtet:

Fauske 22.03.22

Berit Vestvann Johnsen
formannskapssekretær

Marlen Rendall Berg representant representant
ordfører

Protokollen er godkjent av kommunestyre i møte nr den

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
018/22	Informasjonsmøte med presentasjon fra næringsaktør om mulig stor industrietablering i Sørfold/Fauske

018/22: Informasjonsmøte med presentasjon fra næringsaktør om mulig stor industrietablering i Sørfold/Fauske

Kommunestyre 09.03.2022:

Behandling:
Saken tas til orientering.

KOM- 018/22 Vedtak:
Saken tas til orientering.

Ringvirkninger:

En fullskala etablering av et komplett stålverk i Sørfold/Fauske vil bidra til ca. 1200 ny arbeidsplasser på stålverket. I tillegg vil det for hver direkte arbeidsplass skapes minimum en indirekte arbeidsplass i tilknytning til stålverket i regionen.

Kraften som produseres i Nord-Norge mener vi bør tas i bruk til lokal industriproduksjon som gir stor verdiskaping og mange arbeidsplasser til regionen.

Et stålverk vil blant annet ha behov for store kraftmengder, biogass fra lokale og regionale produsenter og mineraler fra lokale gruver. På andre siden vil biprodukter fra produksjonen gi potensiale for stor verdiskaping ved blant annet store volumer oksygen og varmt kjølvann til smoltproduksjon, store mengder hettvann tilgjengelig for industri, fjernvarme og biprodukter som tilsetning i betong og veidekke.

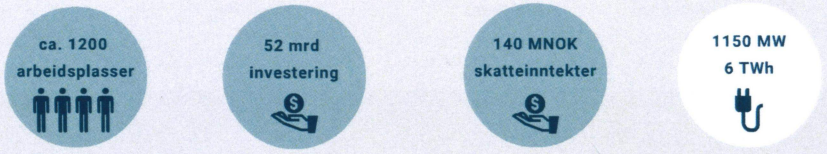

Kontaktinformasjon Blastr:

Dag Moxnes
CEO Blastr
+47 905 28 622

Adresse:
Martin Linges Vei 25
1364 Fornebu

+47 919 15 135

www.blastr.no

BLASTR
Green Steel

BLASTR
Green Steel

Etablering av produksjonsanlegg for grønt stål i Sørfold/Fauske

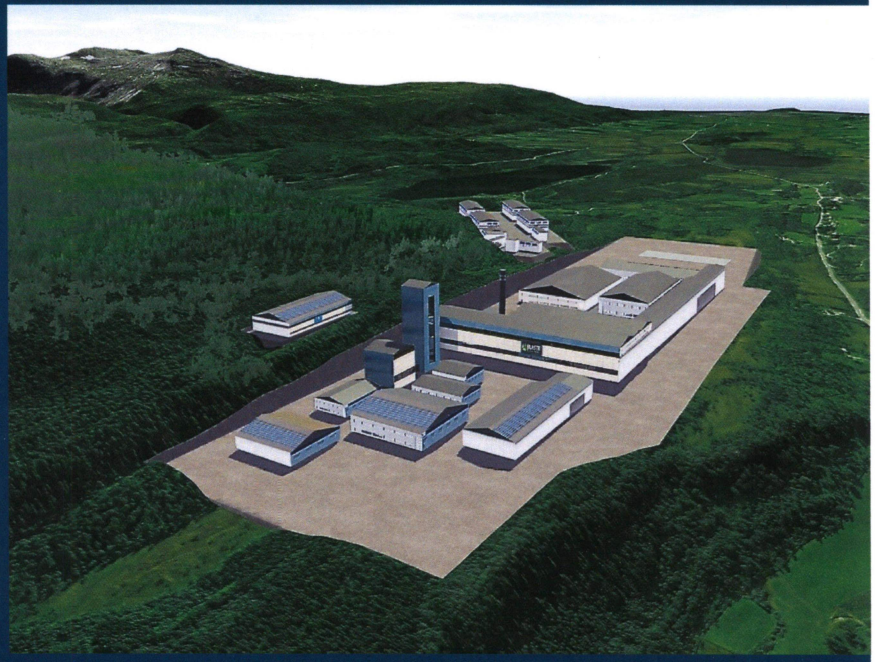

Om Blastr Green Steel

Blastr Green Steel ble etablert i 2021 med mål om å bli en av verdens første storskala produsenter av grønt stål. Det er et selskap i Vanir Green Industries, et selskap som jobber aktivt for å utvikle ny industriell virksomhet knyttet til det grønne skiftet. Et av Vanirgruppens kjennetegn er rask prosjektutvikling - fra idé til produksjonsstart - der vi aktivt jobber sammen med våre partnere innen engineering, consulting, finansiering og bygging.

Et kjennetegn er at prosjektene skal bidra til betydelig lokal verdiskaping og nye langsiktige arbeidsplasser. Derfor jobbes det tett med kommuner og lokale partnere for å sikre solid forankring. Et eksempel på dette er etableringen og utviklingen av Freyr Battery, som ble etablert av Vanir Green Industries hovedeier så sent som i 2017, og som i dag fremstår som Norges største industrielle suksess i forbindelse med det grønne skiftet.

Storskala industriutvikling - med betydelig kraftbehov

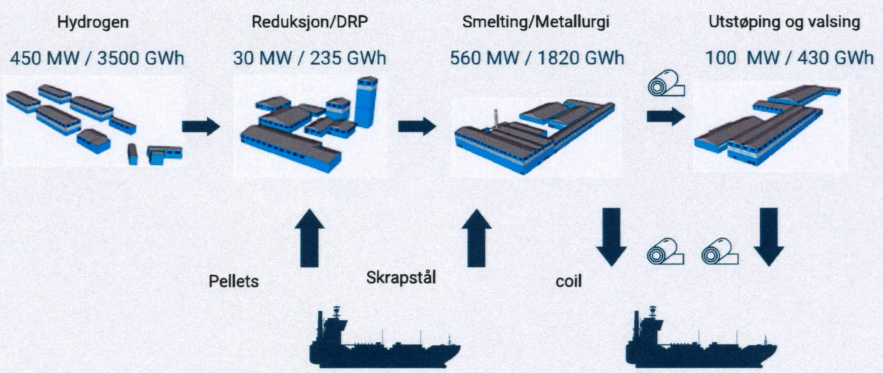

1. Ved produksjon av grønt stål er hydrogen en viktig innsatsfaktor, som produseres i store elektrolyseanlegg.
2. I reduksjonsanlegget reagerer hydrogen (2) med oksygen i jernoksid-pellets (FeO3), og det frigjøres ren vanndamp (H2O). Dette i motsetning til frigjort CO2 når koks/kull benyttes i tradisjonell masovnbasert produksjon.
3. Jern (Fe) er dermed fremstilt, og føres til det elektriske smelteanlegget (EAF). Smelten går gjennom et metallurgitrinn for å sikre riktig kjemisk sammensetning.
4. Stålet støpes ut og formes til ferdige stålprodukter i varm-valseverket. Deler av produksjonsvolumet kan videreforedles i kaldvalseverket.

BLASTR Green Steel

Produksjon av grønn stål

-NESTEN ALLE DELPROSESSER ER ELEKTRISK

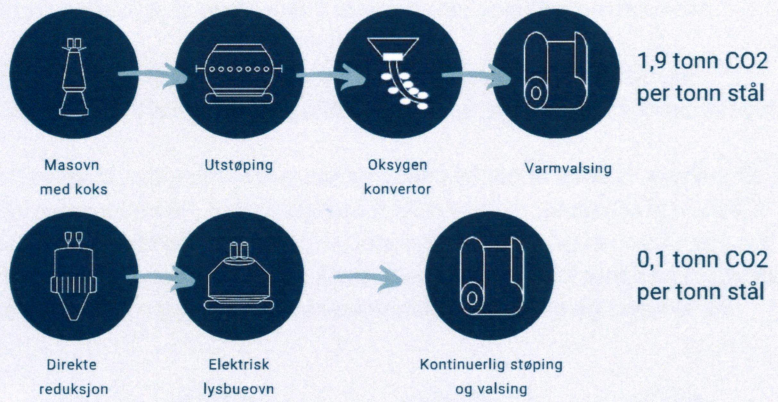

Produksjon av 2,5 millioner tonn grønt stål fører til 4,6 millioner tonn redusert CO2. Dette tilsvarer mer enn halvparten av det samlede CO2 utslippet fra norsk veitrafikk (2020).

"Etterspørselen etter stål forventes å øke i stort omfang, også fordi stål er et materiale som det vil være stor bruk for i forbindelse med det grønne skiftet"

BLASTR Green Steel

ETABLERING AV STÅLVERK I SØRFOLD/FAUSKE

RINGVIRKNINGS-ANALYSE

Av Bodøregionens Utviklingsselskap

Planlagt etablering av produksjonsanlegg for grønt stål i Sørfold og Fauske.

Ringvirkningsanalyse av BRUS

BLASTR GREEN STEEL

ETABLERING AV PRODUKSJONSANELGG FOR GRØNT STÅL PÅ FAUSKE/SØRFOLD

Prosjektet er fremdeles i et tidlig stadium og det er flere områder hvor det fortsatt er usikkerheter rundt løsninger og rammebetingelser som kan endre forutsetningene for realisering og omfanget av prosjektet. Her kan vi spesielt nevne:

1. Tilgang på nødvendige kraftmengder til riktig kostnad, samt tilknytning til sentralnettet innenfor en akseptabel tidshorisont.
2. Nødvendige sikkerhet for gode leveranseavtaler av råstoff.

I tillegg er det en forutsetning at Blastr gjennom en åpen dialog med Fauske og Sørfold kommuner og lokale og regionale interessenter finner gode løsninger, med god lokal forankring til etableringen og til nødvendige planprosesser.

Om Blastr Green Steel

Blastr Green Steel ble etablert i 2021 med mål om å bli en av verdens første storskala produsenter av grønt stål. Det er et selskap i Vanir Green Industries, et selskap som jobber aktivt for å utvikle ny industriell virksomhet knyttet til det grønne skiftet. Et av Vanirgruppens kjennetegn er rask prosjektutvikling - fra idé til produksjonsstart - der vi aktivt jobber sammen med våre partnere innen engineering, consulting, finansiering og bygging.

Et kjennetegn er at prosjektene skal bidra til betydelig lokal verdiskaping og nye langsiktige arbeidsplasser. Derfor jobbes det tett med kommuner og lokale partnere for å sikre solid forankring. Et eksempel på dette er etableringen og utviklingen av Freyr Battery, som ble etablert av Vanir Green Industries hovedeier så sent som i 2017, og som i dag fremstår som Norges største industrielle suksess i forbindelse med det grønne skiftet.

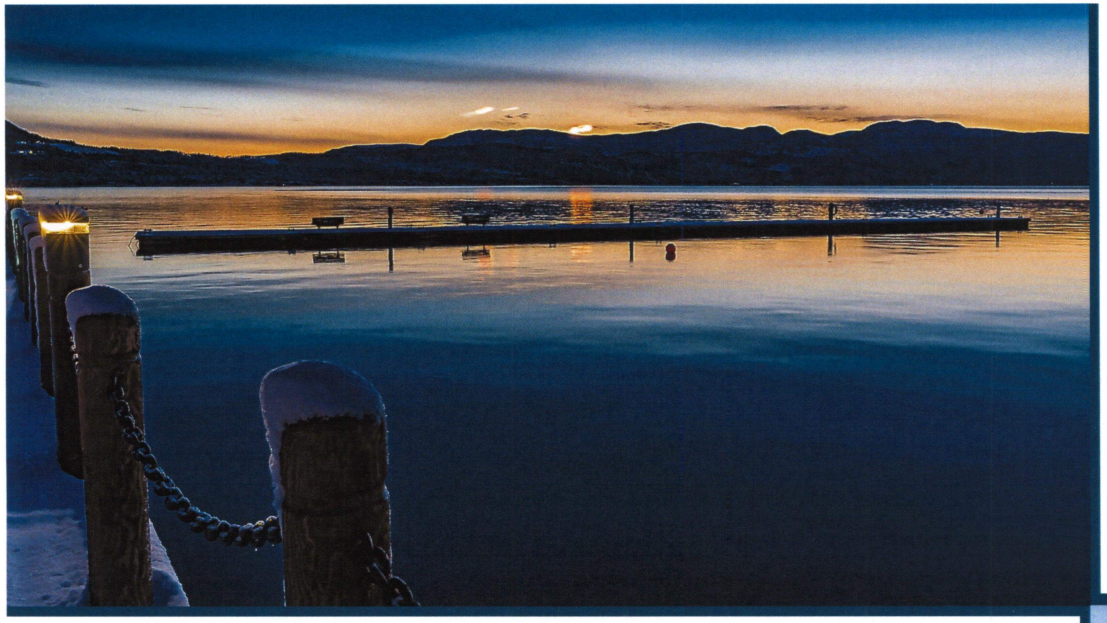

FAUSKE

Befolkning: 9603 personer
Areal: 1196,99 km2

Største næringen: Varehandel, hotell og restaurant, samferdsel, finanstj. forretningsmessige tjen, eiendom.

SØRFOLD

Befolkning: 1869 personer
Areal: 1637,43 km2

Største næringen: Sekundærnæringer

Kilde SSB

Produksjon av grønn stål - nesten alle delprosesser er elektrisk

Tradisjonell prosess

Tradisjonelt blir oksygen fjernet fra jernoksyd med hjelp av koks, der det frigjøres store mengder CO2 til atmosfæren

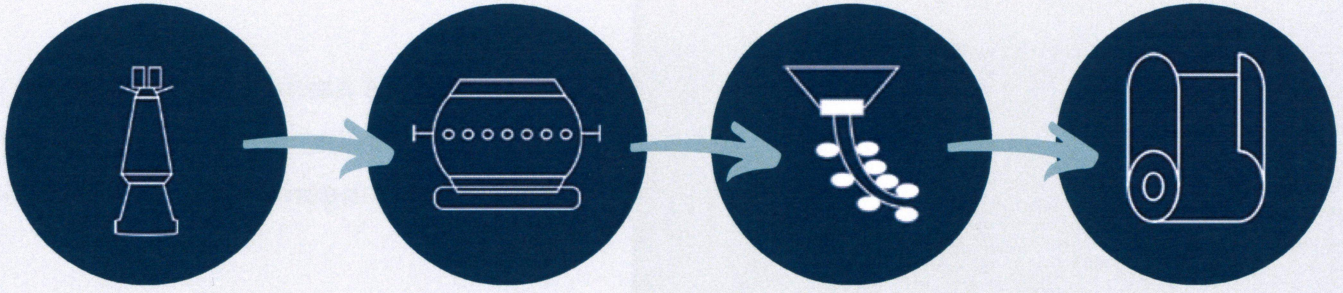

Masovn med koks

Utstøping

Oksygen konvertor

Varmvalsing

1,9 tonn CO2 per tonn stål

Elektrisk prosess

Med GRØNN stålproduksjon fjernes oksygen ved hjelp av hydrogen, og det frigjøres ren vanndamp som biprodukt.

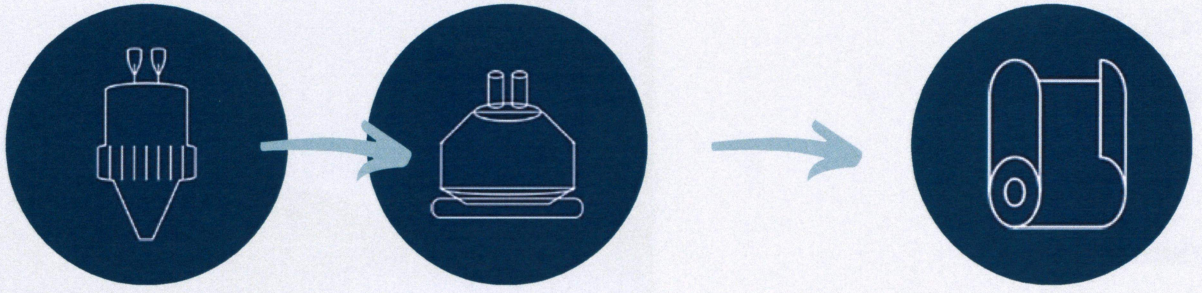

Direkte reduksjon

Elektrisk lysbueovn

Kontinuerlig støping og valsing

0,1 tonn CO2 per tonn stål

Basert på beregninger utført av konsulentselskapet AFRY i forbindelse med teknisk forprosjekt

Produksjon av 2,5 millioner

TONN GRØNT STÅL

Fører til 4,6 millioner

TONN REDUSERT CO2

"Dette tilsvarer mer enn halvparten av det samlede CO2 utslippet fra norsk veitrafikk (2020)."

Kilde: SSB

Viktig for lokalisering

FAUSKE OG SØRFOLD

- Langsiktig og sikker tilgang på fornybar elektrisk kraft
- Forutsigbare lave priser på kraft
- Nærhet til sentralnettet
- Nærhet og fri tilgang til isfri dypvannskai
- Tilgang til både ferskvann og sjøvann
- Store tomtearealer på fjellgrunn
- Tilgang på kompetent arbeidskraft
- Godt samarbeidsklima med aktuelle kommuner, samt øvrige lokale og regionale interessenter, basert på felles mål for prosjektet

Lokal og regional verdiskaping

1

ENERGI

Et stålverk vil ha behov for store energimengder skapt i regionen. Prosjektet gir muligheten til å låse denne energien for utnyttelse og lokal verdiskaping i regionen.

2

LOKALE OG REGIONALE LEVERANDØRTJENESTER

Stålverket vil gi grunnlag for omfattende lokale og regionale leverandørtjenester innen IT, bygg og anlegg, mekatronikk, service, vedlikehold og en rekke andre fagfelt.

3

TILFLYTTING

Et integrert stålverk vil medføre omfattende tilflytting, med potensialet dette gir for eiendomsutvikling, helse og servicevirksomhet, samt innen kultur, hotell- og restaurantbransjen.

4

UTDANNINGSTILBUD

Stålverket vil bidra til at det må utvikles nye skole- og studietilbud i regionen, både på universitetsnivå og innen relevant fagutdanning.

SIRKULÆRØKONOMI

Det er stort potensiale for etablering av ny industri basert på sirkulærøkonomi i kjølvannet av etableringen. Dette gjelder både nye forretningsmuligheter fra biprodukter fra stålverket samt utvikling av råvarer til stålverket.

Innsatsfaktorer

EKSEMPLER PÅ INNSATSFAKTORER FRA LOKALE LEVERANDØRER:

- Store kraftmengder som produseres lokalt som også blir utnyttet lokalt, verdiskapingen blir i regionen.
- Biogass fra lokale/regionale biogassanlegg.
- Grunnlag for utvinning av mineraler fra lokale gruver.

Potensialet for økt verdiskaping

EKSEMPLER PÅ BIPRODUKTER FRA PRODUKSJONEN:

- Store volumer oksygen og varmt kjølevann til smoltproduksjon
- Store mengder hettvann tilgjengelig for industri, fjernvarme etc.
- Biprodukter som tilsetning i betong og veidekke.

Indirekte arbeidsplasser

"FOR HVER DIREKTE ARBEIDSPLASS SOM STÅLVERKET SKAPER, SKAPES DET MINIMUM 1 EKSTRA ARBEIDSPLASS LOKALT I TILKNYTNING HOS LEVERANDØRER OG UNDERLEVERANDØRER."

Storskala industriutvikling - med betydelig kraftbehov

2,5 mill tonn stål - 1140 MW maks effektbehov og 6 TWh elektrisitetsforbruk

Hydrogen

450 MW / 3500 GWh

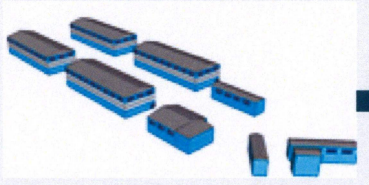

Reduksjon/DRP

30 MW / 235 GWh

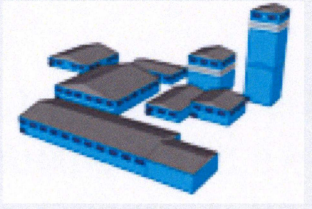

Smelting/Metallurgi

560 MW / 1820 GWh

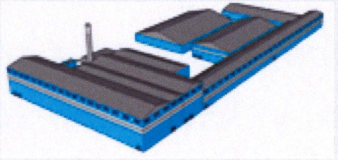

Utstøping og valsing

100 MW / 430 GWh

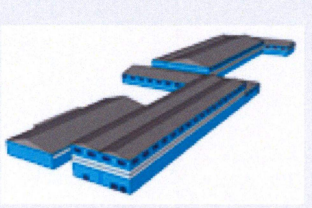

Pellets

Skrapstål

coil

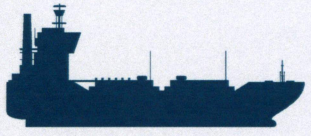

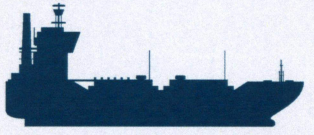

Direkte ringvirkninger ved tre alternative utbygginger

Valg av alternativ vil primært være avhengig av tilgang på kraftmengder og nettkapasitet

		Alternativ 1: Full utbygging**	Alternativ 2: Full utbygging minus kaldvalsing	Alternativ 3: Smelting, metallurgi og varmvalsing	Alternativ 4: Hydrogen og reduksjon
Investeringer		52 mrd NOK	41 mrd NOK	21 mrd NOK	20 mrd NOK
Direkte arbeidsplasser		ca. 1200	ca. 900	ca. 750	150-200
Direkte kommunale skatteinntekter*		140 MNOK	120 MNOK	90 MNOK	80 MNOK

*Direkte kommunale skatteinntekter fra eiendomsskatt og produksjonsavgift for kraft. Eiendomsskatt ikke beregnet på verdi av produksjonsutstyr
**Full utbygging inkluderer kaldvalsverk og overflatebehandling
Investeringer og direkte arbeidsplasser er beregnet av konsulentselskapet AFRY i forbindelse med økonomisk forstudie.

Alternativ 1 - Full utbygging

AV KOMPLETT STÅLVERK INKLUSIVE KALDVALSING

ca. 1200 arbeidsplasser

52 mrd investering

140 MNOK skatteinntekter

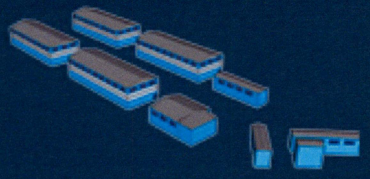

Hydrogenproduksjon

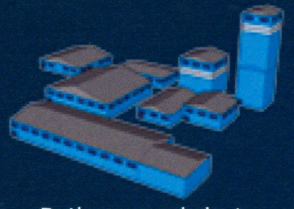

Brikettproduksjon

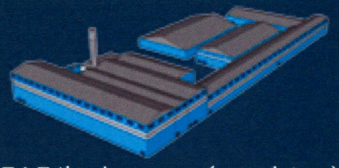

EAF/lysbueovn (smelting)

1150 MW
6 TWh

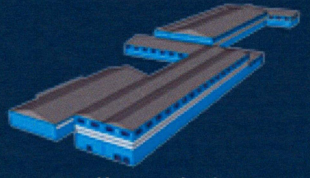

Casting/rolling til sluttprodukt

Alternativ 2

UTBYGGING AV STÅLVERK INKLUSIVE HYDROGEN, REDUKSJON, SMELTING, METALLURGI OG VARMVALSVERK

41 mrd investering

ca. 900 arbeidsplasser

120 MNOK skatteinntekter

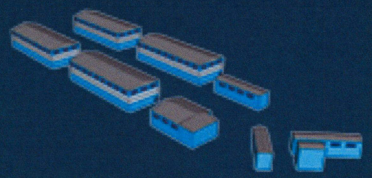

Hydrogenproduksjon

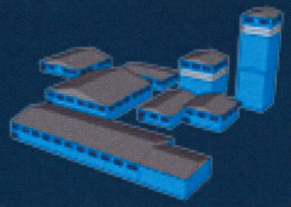

Brikettproduksjon

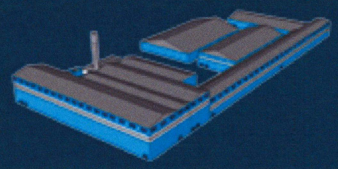

EAF/lysbueovn (smelting)

1040 MW
5,5 TWh

Alternativ 3

UTBYGGING AV STÅLVERK MED SMELTING, METALLURGI OG VARMVALSVERK (FOR MULIG TIDLIGFASE MED SKRAPJERN)

21 mrd investering

ca. 750 arbeidsplasser

90 MNOK skatteinntekter

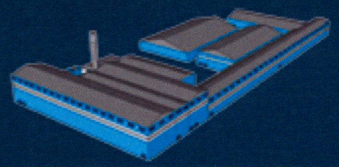

EAF/lysbueovn (smelting)

560 MW
1,8 TWh

Alternativ 4

PRODUKSJON AV REDUSERT JERN SOM BRIKETTER FOR SALG TIL EKSISTERENDE STÅLVERK

20 mrd
investering

150-200
arbeidsplasser

80 MNOK
skatteinntekter

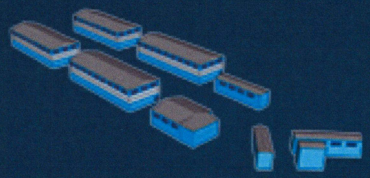

Hydrogenproduksjon

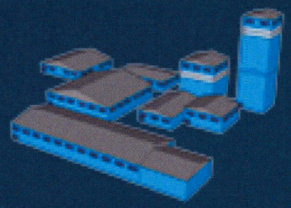

Brikettproduksjon

480 MW
2,7 TWh

Vindkraft

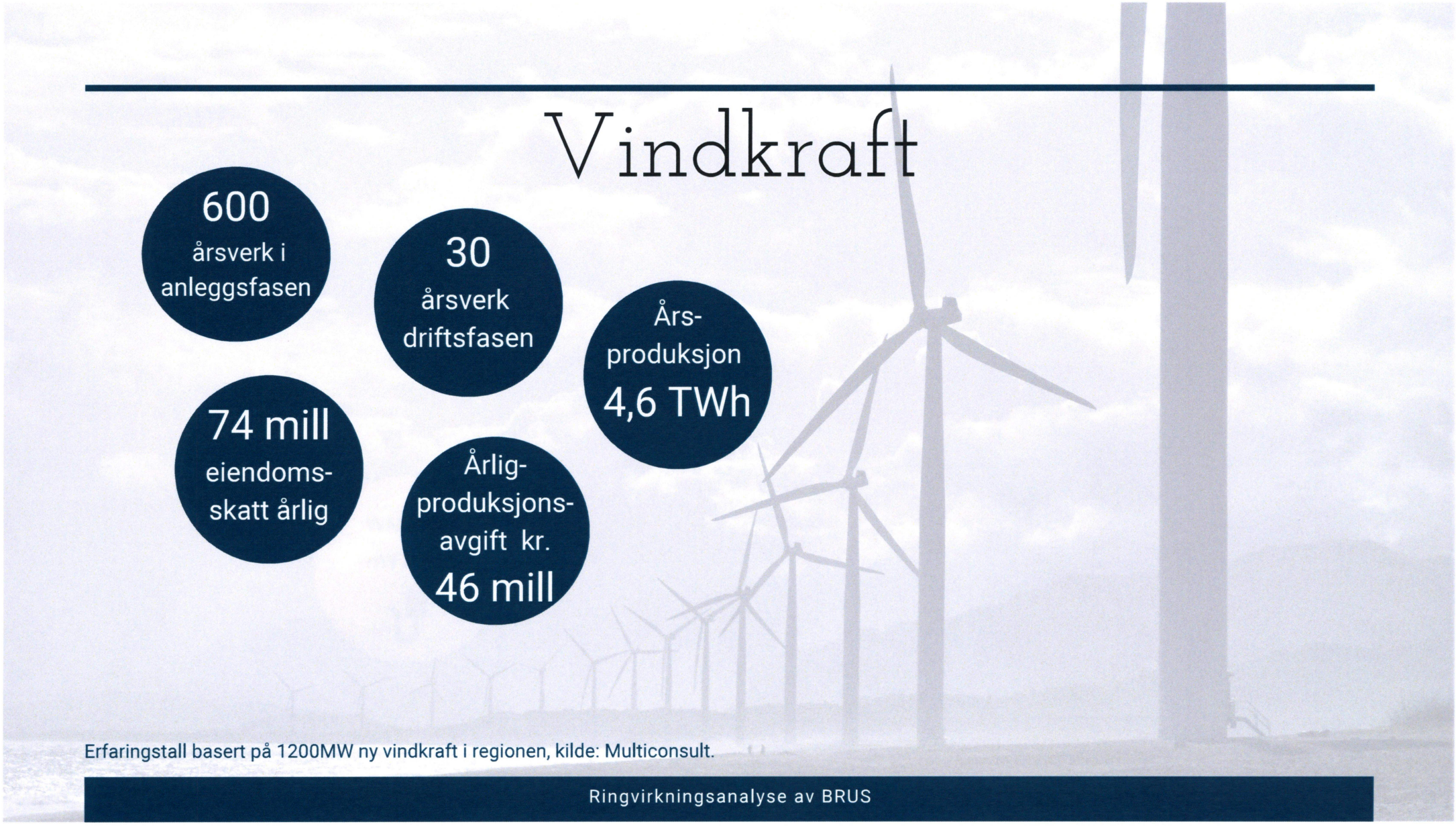

Erfaringstall basert på 1200MW ny vindkraft i regionen, kilde: Multiconsult.

Lokale leverandører under anleggsfasen

ANLEGGS-ARBEIDER

Opparbeiding av inntil 2.000 mål tomtearealer

UNDERENTRE-PRISE BYGG

Det skal reises ca 40 store industribygg med mer enn totalt 300.000 m2 gulvareal

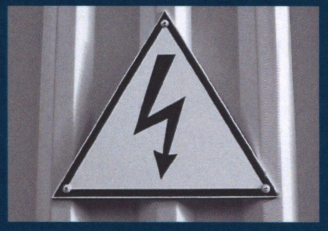

ELEKTRO

Svært omfattende høyspenningsanlegg

INDUSTRIELL RØRLEGGING

TRANSPORT AV MATERIELL

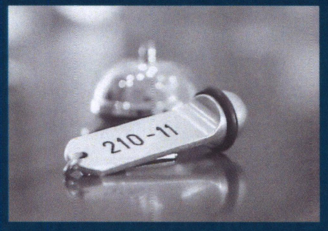

OVERNATTING

RESTAURANT OG CATERING

HMS OG SIKRING

Lokale leverandører under driftsfasen

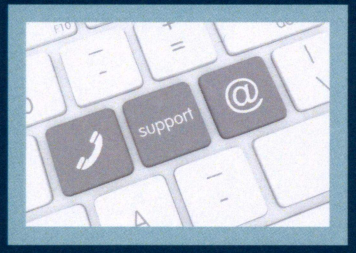

IT

IT utvikling, drift og support av høyt automatisert og dataintegrert fabrikk

SERVICE OG VEDLIKEHOLD BYGG

300.000 m2 byggningsmasse

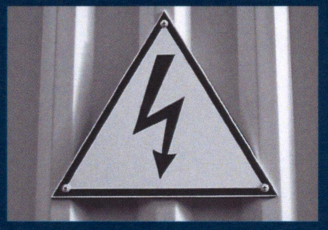

SERVICE OG VEDLIKEHOLD ELKTRO

Svært omfattende høyspenningsanlegg

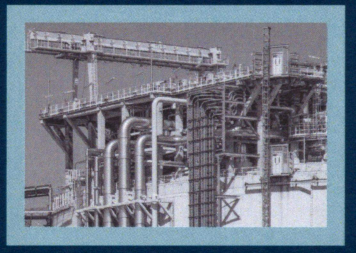

SERVICE OG VEDLIKEHOLD AV VÆSKE- OG GASS-SYSTEMER

TRANSPORT AV MATERIELL

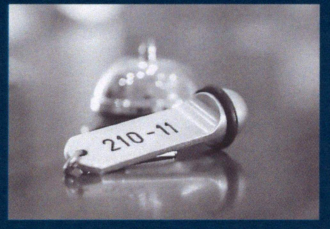

OVERNATTING

RESTAURANT OG CATERING

HMS OG SIKRING

Transportbehov

Persontrafikk

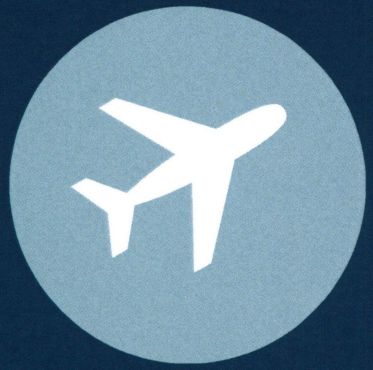

FLY

En etablering vil øke antallet flyvende til og fra Bodø. Dette gjelder både ukependlere, forretningsreisende samt fritidsreiser.

TOG

Med en etablering må det legges til rette for gode pendlerruter mellom Bodø-Fauske.

BUSS

1200 nye arbeidsplasser i Fauske/Sørfold vil bidra til bedre busstilbud på strekningen for å legge til rette for pendlere.

VEI

En etablering av et stålverk på Sørfold/Fauske vil kreve utbedringer av veistrekninger som for eksempel Sørfoldtunellene, men også vegnett lokalt og internt i regionen.

Kilder

Ringvirkningsanalyse grønn stålproduksjon Sørfold/Fauske

INTERVJUER

I forbindelse med ringvirkningsanalysen er det gjort intervjuer med konsulenter i blant annet AFRY og Multiconsult og det er tatt utgangspunkt i beregninger gjennomført i teknisk forprosjekt og økonomisk forstudie.

KONSULENTER OG UNDERSØKELSER

Grunnlag for konseptvalg av prosesstekniske løsninger, layout, masse – og energibalanser, CO2 fotavtrykk beregninger, logistikkdata, investeringsanalyser, driftskostnadsanalyser, etc er tatt frem i samarbeid med det svensk/finske konsulentselskapet AFRYs Minerals&Metals divisjon.

Konsulentselskapet Energy Consult har jobbet med arbeid knyttet til tomtespesifikke beregninger, bryggeanlegg og tunell-dimensjonering.
Konsulentselskapet Multiconsult er benyttet som rådgiver i forbindelse med reguleringsprosess og konsekvensutredning.

Vi har studert Menon sin samfunnsanalyse for etableringen av Freyr på Mo i Rana. Det er og brukt statistikker og data fra Sørfold og Fauske kommune, samt Statistisk Sentralbyrå.

SAMFUNNSANALYSE

Det er et mål at Nordland Fylkeskommune sammen med Sørfold og Fauske kommune kan lage en samfunnsanalyse for etableringen av grønt stålfabrikk lik den Menon har laget for Freyr.

Ringvirknings-analyse

AV BODØREGIONENS UTVIKLINGSSELSKAP

ADRESSE

Storgata 8, 8006 Bodø

EPOST

kristin@brus.bodo.no

erh@brus.bodo.no

TELEFON

Kristin Haugen, 481 33 322

Elnar Holmen, 995 14 321

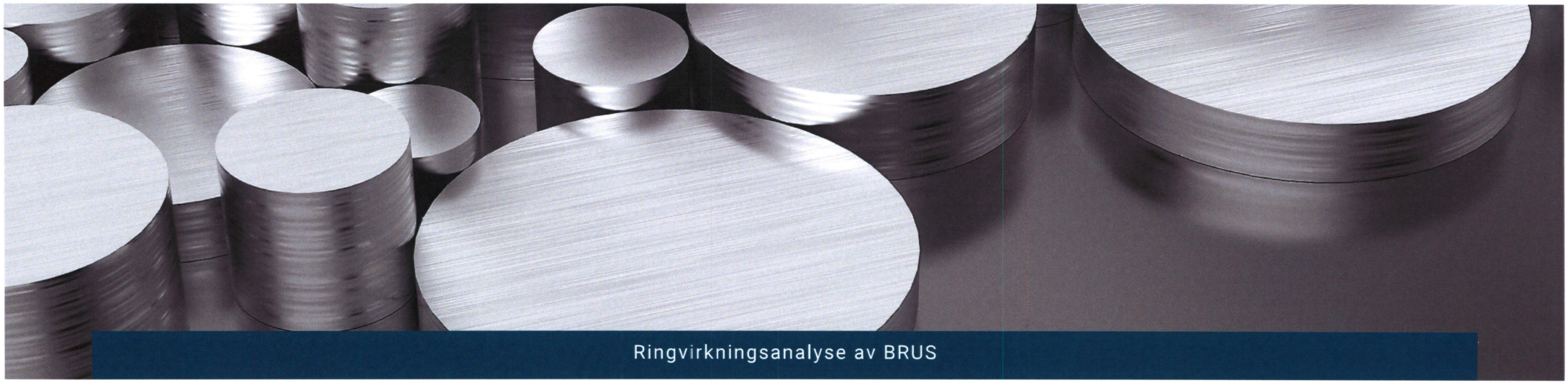

Ringvirkningsanalyse av BRUS

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/4756 Arkiv sakID.: 22/501	Saksbehandler: Berit Vestvann Johnsen

Sak nr.		Dato
020/22	Kommunestyre	07.04.2022

Referatsaker i perioden

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Dokumentene tas til orientering.

Underliggende saker:
1, Protokoller fra utvalgets møte 220222

2, Referat fra eiermøte Iris Salten IKS 160222

3, Salten og Lofoten tingrett - Informasjon om organisasjonsstruktur

4, Uttalelse fra Salten Regionråd som gjelder statlig eide arbeidsplasser

5, Årsmelding - Hålogaland lagmannsrett 2021

6, Konsekvenser ved nedskjæring ved Vestmyra skole

7, Ny anmodning om bosetting av flyktninger 2022

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
22.02.2022	22/174	413– 5.4

PROTOKOLL – FAUSKE KONTROLLUTVALG

Møtedato: **Tirsdag, 22. februar 2022 kl. 09.00 – 11.30**
Møtested: **Møterom Kosmofjellet, Rådhuset, Fauske**
Saksnr.: **01/22 – 09/22**

Til stede:
Jørn Stene, leder
Gisela Hansen Gulstad, nestleder
Kristin Setså, medlem
Gunnar Braathen, medlem
Richard Skagen, medlem

Forfall:
Ingen

Varamedlemmer:
Ingen

Øvrige:
Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg, sak 02-03/22
Kommunalsjef Kariann Sørdahl, sak 02-03/22
Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor Barbro Sakariassen,
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Bjørn Vegard Gamst
Forvaltningsrevisor Silje Fisktjønmo
Sekretær for kontrollutvalget Lars Hansen.

Godkjenning av innkalling og sakliste
Innkalling og sakliste til møtet ble godkjent.

Merknader:
Ingen merknader.

SAKSLISTE

Saksnummer	Sakstittel
01/22	Godkjenning av protokoll fra kontrollutvalgets møte 26. oktober 2021
02/22	Redegjørelse fra administrasjonen: Status for økonomi og regnskap
03/22	Oppfølgning av forvaltningsrevisjon Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren
04/22	Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær
05/22	Bestilling av forvaltningsrevisjon Eiendomsforvaltning
06/22	Dialog med revisor – bl.a etterlevelseskontroll
07/22	Vedtak fra kommunestyret i tilknytning til årsbudsjett 2022 – Anmodning til kontrollutvalget
08/22	Orienteringer fra revisjon og sekretariat
09/22	Eventuelt

01/22 Godkjenning av protokoller fra kontrollutvalgets møte 26. oktober 2021

Forslag til vedtak:
Protokoll fra kontrollutvalgets møte 26. oktober 2021 godkjennes.

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Protokoll fra kontrollutvalgets møte 26. oktober 2021 godkjennes.

02/22 Redegjørelse fra administrasjonen: Status for kommunens økonomiske situasjon

Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg og kommunalsjef Kariann Sørdahl møtte fra administrasjonen for å redegjøre og svare på spørsmål.

Forslag til vedtak:
Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Omforent forslag til vedtak:
Redegjørelsen fra administrasjonen tas til orientering.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Redegjørelsen fra administrasjonen tas til orientering.

03/22 Oppfølgning av forvaltningsrevisjon Offentlige anskaffelser

Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg og kommunalsjef Kariann Sørdahl møtte fra administrasjonen for å redegjøre og svare på spørsmål.

Kontrollutvalget fikk utdelt fra administrasjonen notatet «forvaltningsrevisjon – Økonomisk styring og internkontroll i helse og omsorgssektoren»

Forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget har i medhold av Forskrift om kontrollutvalg § 5 gjennomført en oppfølgning av kommunestyrets vedtak i sak 056/21 Rapport forvaltningsrevisjon: Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren.

2. Administrasjonen har redegjort for på hvilken måte kommunestyrets vedtak er fulgt opp. Kontrollutvalget registrerer .....

3. Kontrollutvalgets vedtak oversendes kommunestyret til orientering.

Omforent forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget har i medhold av Forskrift om kontrollutvalg § 5 gjennomført en oppfølgning av kommunestyrets vedtak i sak 056/21 Rapport forvaltningsrevisjon: Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren.

2. Administrasjonen har redegjort for på hvilken måte kommunestyrets vedtak er fulgt opp. Kontrollutvalget registrerer det arbeidet som foreløpig er gjort, og vil følge opp det videre arbeid med oppfølgning av kommunestyrets vedtak.

3. Kontrollutvalgets vedtak oversendes kommunestyret til orientering, vedlagt notat fra administrasjonen.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Kontrollutvalget har i medhold av Forskrift om kontrollutvalg § 5 gjennomført en oppfølgning av kommunestyrets vedtak i sak 056/21 Rapport forvaltningsrevisjon: Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren.

2. Administrasjonen har redegjort for på hvilken måte kommunestyrets vedtak er fulgt opp. Kontrollutvalget registrerer det arbeidet som foreløpig er gjort, og vil følge opp det videre arbeid med oppfølgning av kommunestyrets vedtak.

3. Kontrollutvalgets vedtak oversendes kommunestyret til orientering, vedlagt notat fra administrasjonen.

04/22 Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær

Forslag til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger med hensyn til tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

    5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

    6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

    7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

    8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

    9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

<u>Omforent forslag til vedtak:</u>

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger slik at det gjøres tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3. Kommunestyret merker seg særskilt at det er mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som også kom frem i forvaltningsrevisjonsrapport med samme tema i 2018.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget foreta en oppfølgning av kommunestyrets vedtak innen juni 2022.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger slik at det gjøres tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

    5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

    6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

    7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3. Kommunestyret merker seg særskilt at det er mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som også kom frem i forvaltningsrevisjonsrapport med samme tema i 2018.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget foreta en oppfølgning av kommunestyrets vedtak innen juni 2022.

05/22 Bestilling av forvaltningsrevisjon Eiendomsforvaltning

Forslag til vedtak:
Kontrollutvalget godkjenner bestilling av forvaltningsrevisjon om Eiendomsforvaltning slik det er beskrevet i prosjektplan datert 27. januar 2022.

Innenfor rammen av forvaltningsrevisjonens formål gir kontrollutvalget revisor fullmakt til å foreta justering av fastsatt problemstilling ved behov.

Kontrollutvalget ber revisor fortløpende rapportere til kontrollutvalget om fremdriften og om det er gjort endringer i prosjektets problemstillinger.

Votering:
Forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Kontrollutvalget godkjenner bestilling av forvaltningsrevisjon om Eiendomsforvaltning slik det er beskrevet i prosjektplan datert 27. januar 2022.

Innenfor rammen av forvaltningsrevisjonens formål gir kontrollutvalget revisor fullmakt til å foreta justering av fastsatt problemstilling ved behov.

Kontrollutvalget ber revisor fortløpende rapportere til kontrollutvalget om fremdriften og om det er gjort endringer i prosjektets problemstillinger.

06/22 Dialog med revisor – bl.a etterlevelseskontroll

Forslag til vedtak:
Redegjørelsen fra revisor tas til orientering. Kontrollutvalget registrerer at det for regnskapsåret 2021 vil bli gjennomført etterlevelseskontroll med følgende tema:.....

Omforent forslag til vedtak:
Redegjørelsen fra revisor tas til orientering. Kontrollutvalget registrerer at det for regnskapsåret 2021 vil bli gjennomført etterlevelseskontroll med følgende tema: Selvkost.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Redegjørelsen fra revisor tas til orientering. Kontrollutvalget registrerer at det for regnskapsåret 2021 vil bli gjennomført etterlevelseskontroll med følgende tema: Selvkost.

07/22 Vedtak fra kommunestyret i tilknytning til årsbudsjett 2022 – Anmodning til kontrollutvalget

Forslag til vedtak:
Saken legges frem for drøfting.

Omforent forslag til vedtak:
Kontrollutvalget ber sekretariatet utrede omfang og alvorlighetsgrad i innmeldte avvik og uønskede hendelser. Utvalget ber om sak til førstkommende møte, 4. mai 2022.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Kontrollutvalget ber sekretariatet utrede omfang og alvorlighetsgrad i innmeldte avvik og uønskede hendelser. Utvalget ber om sak til førstkommende møte, 4. mai 2022.

08/22 Orienteringer fra revisjon og sekretariat

Revisor orienterte:
- Regnskapsrevisjon: Avventer å få overlevert kommuneregnskapet.
- Forvaltningsrevisjon: Det skal arbeides med forvaltningsrevisjon Eiendomsforvaltning.
- Salten kommunerevisjon IKS har inngått et samarbeid med Revisjon MidtNorge SA for å kvalitetssikre sitt arbeid.

Sekretariatet orienterte:
- Om dokumenter vedlagt saken

Omforent forslag til vedtak;
Saken tas til orientering.

Votering:
Omforent forslag enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Saken tas til orientering.

09/22 Eventuelt

Det fremkom ikke ytterligere saker til behandling.

Fauske, den 22. februar 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Utskrift sendes: Kontrollutvalgets medlemmer, varamedlemmer, Fauske kommune v/ ordfører og kommunedirektør, Salten kommunerevisjon IKS

Fra:	Lars Hansen <lars@sekretariatet.no>
Sendt:	fredag 4. mars 2022 10:04
Til:	Postmottak
Kopi:	Ellen Beate Lundberg; Jørn Stene Fauske; Berit Vestvann Johnsen
Emne:	Fauske kontrollutvalg: Oversendelse av protokoller fra utvalgets møte 22. februar 2022
Vedlegg:	Protokoll Fauske 22022022.pdf; Oversendelse Fauske 04032022.pdf

Hei!
Vedlagt oversendes protokoller fra utvalgets møte 22. februar 2022. Beklager sen oversendelse!

Hilsen Lars

Med vennlig hilsen
Lars Hansen
Sekretariatsleder
https://url11.mailanyone.net/v1/?m=1nQ3qh-0004bP-4t&i=57e1b682&c=oiaay_yn5aSTv9zU0HDy0rKz0fj7ialVaoTxVaP38MLIpHQc0DcW-pZ1Oy-5RokdV2IWzmjru1zfrRVVk9n-lpFIGES8Tpjr3rJXktw16Cz5d2pXGnvubLaxa7ZbxHwAtNxqQezpEuGZ1cxoqZIwH460CXzWiVjR66kS9ZmH-emBtgHzZjZyM64ZHk870K_B9TkPg6VulwpaZokjOU1Nrw
Tlf 470 37 452

Salten Kontrollutvalgservice

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
04.03.2022	22/231	413– 5.4

Fauske kommune
Kommunedirektøren
Postboks 93
8201 Fauske

Oversendelse av protokoller fra Fauske kontrollutvalg 22. februar 2022

Beklager sen oversendelse! Vedlagt oversendes

- Protokoll fra kontrollutvalgets møte 22. februar 2022

- Saksprotokoll for følgende behandlede saker:
  - Sak 02/22: Redegjørelse fra administrasjonen: Status for økonomi og regnskap, oversendes kommunedirektøren.
  - Sak 03/22: Oppfølgning av forvaltningsrevisjon Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren, oversendes kommunestyret, vedlagt
    - notatet «forvaltningsrevisjon – Økonomisk styring og internkontroll i helse og omsorgssektoren»
  - Sak 04/22: Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær, oversendes kommunestyret, (sakens dokumenter oversendes i separat epost) vedlagt
    - Rapportdokument fra Salten kommunerevisjon IKS
  - Sak 07/22: Vedtak fra kommunestyret i tilknytning til årsbudsjett 2022 – Anmodning til kontrollutvalget, oversendes kommunestyret.

Inndyr, 4. mars 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
03.03.2022	22/225	413– 6.1

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I FAUSKE

Saksbehandler: Lars Hansen

Saksgang

Kontrollutvalget i Fauske	22.02.2022	02/22

02/22 Redegjørelse fra administrasjonen: Status for kommunens økonomiske situasjon

Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg og kommunalsjef Kariann Sørdahl møtte fra administrasjonen for å redegjøre og svare på spørsmål.

Forslag til vedtak:
Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Omforent forslag til vedtak:
Redegjørelsen fra administrasjonen tas til orientering.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Redegjørelsen fra administrasjonen tas til orientering.

Rett utskrift:

Dato: 3. mars 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt:
Fauske kommune, kommunedirektøren

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
03.03.2022	22/226	413– 9.5

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I FAUSKE

Saksbehandler: Lars Hansen

Saksgang

Kontrollutvalget i Fauske	22.02.2022	03/22

03/22 Oppfølgning av forvaltningsrevisjon Offentlige anskaffelser

Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg og kommunalsjef Kariann Sørdahl møtte fra administrasjonen for å redegjøre og svare på spørsmål.

Kontrollutvalget fikk utdelt fra administrasjonen notatet «forvaltningsrevisjon – Økonomisk styring og internkontroll i helse og omsorgssektoren»

Forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget har i medhold av Forskrift om kontrollutvalg § 5 gjennomført en oppfølgning av kommunestyrets vedtak i sak 056/21 Rapport forvaltningsrevisjon: Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren.

2. Administrasjonen har redegjort for på hvilken måte kommunestyrets vedtak er fulgt opp. Kontrollutvalget registrerer .....

3. Kontrollutvalgets vedtak oversendes kommunestyret til orientering.

Omforent forslag til vedtak:

1. Kontrollutvalget har i medhold av Forskrift om kontrollutvalg § 5 gjennomført en oppfølgning av kommunestyrets vedtak i sak 056/21 Rapport forvaltningsrevisjon: Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren.

2. Administrasjonen har redegjort for på hvilken måte kommunestyrets vedtak er fulgt opp. Kontrollutvalget registrerer det arbeidet som foreløpig er gjort, og vil følge opp det videre arbeid med oppfølgning av kommunestyrets vedtak.

3. Kontrollutvalgets vedtak oversendes kommunestyret til orientering, vedlagt notat fra administrasjonen.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Kontrollutvalget har i medhold av Forskrift om kontrollutvalg § 5 gjennomført en oppfølgning av kommunestyrets vedtak i sak 056/21 Rapport forvaltningsrevisjon: Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren.

2. Administrasjonen har redegjort for på hvilken måte kommunestyrets vedtak er fulgt opp. Kontrollutvalget registrerer det arbeidet som foreløpig er gjort, og vil følge opp det videre arbeid med oppfølgning av kommunestyrets vedtak.

3. Kontrollutvalgets vedtak oversendes kommunestyret til orientering, vedlagt notat fra administrasjonen.

Rett utskrift:

Dato: 3. mars 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt:
Fauske kommunestyre

Salten kontrollutvalgsservice
Dato 1. 3. 2022
Saksnr. 413 9.5
Arkiv nr. 22/198
Hjemmel u off:

FORVALTNINGSREVISJON – ØKONOMISK STYRING OG INTERNKONTROLL I HELSE OG OMSORGSSEKTOREN

Det vises til brev av 14.2.2022 til kommunedirektøren med innkalling til møte i kontrollutvalget 22.02.2022 for redegjørelse om administrasjonens oppfølging av kommunestyrets vedtak i sak 056/21 om forvaltningsrevisjon om økonomistyring og internkontroll i helse- og omsorgssektoren.

a. Økonomireglementet er under utarbeidelse og skulle etter planen vært til behandling i kommunestyret før jul 2021. Arbeidet er under ferdigstillelse og økonomireglementet vil legges frem til politisk behandling 1. halvår 2022.

b. Fauske kommune har et for høyt driftsnivå, og det er derfor ikke mulig å utarbeide årsbudsjett som både er realistisk og saldert. I valget mellom de to kravene er det valgt å utarbeide et realistisk budsjett for at kommunen skal ha et styringsverktøy i løpet av året. Valget om å prioritere et realistisk budsjett på bekostning av et saldert budsjett, er anbefalt av Statsforvalteren, på tross av at et usaldert budsjett ikke kan godkjennes. Realistisk budsjett og økonomiplan anses å være på plass i budsjett 2021 og langtidsplan 2021–2024. Budsjett 2022 og økonomiplan 2022–2025 er også utarbeidet iht. realismekravet i kommuneloven. Budsjett 2022 og økonomiplan 2022–2025 er kommunens vedtatte tiltaksplan ift. ROBEK.

c. Se spørsmål b. I budsjettarbeidet for 2023 vil det bli et ytterligere fokus på utarbeidelse av økonomiplanen 2023–2026.

d. Ny samfunnsplan skal behandles av kommunestyret 24. februar 2022. Det vil bli en tydelig kobling mellom samfunnsplanen og årsbudsjett/økonomiplan ved at disse skal utgjøre handlingsdelen i kommuneplanen.

e. Iht. ny rutine skal det lages et samledokument som oppsummerer budsjettoversikter og tiltakstabeller iht. kommunestyrets budsjettvedtak. Dokumentet vil årlig bli sendt til Statsforvalteren. Kommunedirektøren har behov for avklaringer fra kommunestyret i forhold til budsjettvedtaket av 10.12.2021. Denne saken behandles av kommunestyret 24. februar 2022. På bakgrunn av denne behandlingen og budsjettvedtaket 10.12.2021, vil det bli utarbeidet oppdaterte budsjettoversikter og tiltakstabeller, jf. hhv. kap. 2 og kap. 7 i budsjettdokumentet for 2022. Rapportering i økonomimelding 1 og 2 i 2022 vil skje på bakgrunn av oppdaterte budsjettoversikter og tiltakstabeller.

f. Rutiner for håndtering av inhabilitetstilfeller i den økonomiske internkontrollen vil inngå som en del av økonomireglementet.

g. Skriftlige rutiner for avstemninger vil inngå som en del av økonomireglementet.

h. Som en del av omstillingsarbeidet i Fauske kommune er det tatt i bruk et nytt verktøy som heter Induct. I Induct dokumenteres alle utviklingsprosjekter i kommunen, og systemet er kommunenes prosjektstyringsverktøy. I budsjettarbeidet for 2022 ble systemet også tatt i bruk ifb. utarbeidelse av tiltak i budsjettet. Alle budsjettiltak beskrives i samme mal, der det bl.a. skal redegjøres for konsekvenser og risiko ved det enkelte tiltak. Induct vil bli videreutviklet i budsjettprosessen for 2023.

i. Fauske kommune har en kompetanseplan som omfatter hele kommunen. Denne planen skal revideres i 2022. Det er et mål å styrke økonomikompetansen i Fauske kommune. På denne bakgrunn har Fauske kommune meldt tilbake til RKK et ønske om at det i 2022 arrangeres kurs i kommuneøkonomi for ikke-økonomer, samt at vi har bedt om at det gjennomføres kurs i grunnleggende Excel.

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
03.03.2022	22/227	413 – 9.3

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I FAUSKE

Saksbehandler: Lars Hansen

Saksgang

Kontrollutvalget i Fauske	22.02.2022	04/22

04/22 Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær

Forslag til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger med hensyn til tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

    5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

    6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

    7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

    8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

Omforent forslag til vedtak:

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger slik at det gjøres tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

    5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

    6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

    7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

    8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

    9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3. Kommunestyret merker seg særskilt at det er mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som også kom frem i forvaltningsrevisjonsrapport med samme tema i 2018.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget foreta en oppfølgning av kommunestyrets vedtak innen juni 2022.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger slik at det gjøres tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3. Kommunestyret merker seg særskilt at det er mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som også kom frem i forvaltningsrevisjonsrapport med samme tema i 2018.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget foreta en oppfølgning av kommunestyrets vedtak innen juni 2022.

Rett utskrift:

Dato: 3. mars 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt:
Fauske kommunestyre

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
03.03.2022	22/230	413– 6.1

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I FAUSKE

Saksbehandler: Lars Hansen

Saksgang

Kontrollutvalget i Fauske	22.02.2022	07/22

07/22 Vedtak fra kommunestyret i tilknytning til årsbudsjett 2022 – Anmodning til kontrollutvalget

Forslag til vedtak:
Saken legges frem for drøfting.

Omforent forslag til vedtak:
Kontrollutvalget ber sekretariatet utrede omfang og alvorlighetsgrad i innmeldte avvik og uønskede hendelser. Utvalget ber om sak til førstkommende møte, 4. mai 2022.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Kontrollutvalget ber sekretariatet utrede omfang og alvorlighetsgrad i innmeldte avvik og uønskede hendelser. Utvalget ber om sak til førstkommende møte, 4. mai 2022.

Rett utskrift:

Dato: 3. mars 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt:
Fauske kommunestyre

Referat fra eiermøte 16.02.22.

Møtestart kl.09.00
Møteslutt kl. 11.00
Møtested: Teams

Agenda for møte:

Sak 1:	Ombruk i Salten. Finansiering av ombruk utenfor selvkost.
Sak 2:	Fritidsrenovasjon.
Sak 3:	HT Safe – orientering om vedtak i styret i Iris Salten IKS.

Deltakerliste.

Følgende møtte:

	Representanter	**Kommentar**
BEIARN KOMMUNE	Ingen	Kommunestyremøte samme dag.
BODØ KOMMUNE	Ida Marie Pinnerød	
FAUSKE KOMMUNE	Marlen Rendall Berg	
	Trine Nordvik Løkås	
GILDESKÅL KOMMUNE	Bjørn Magne Pedersen Ida Heen	
HAMARØY KOMMUNE	Ann Irene Sæter	
	Jan-Folke Sandnes	
MELØY KOMMUNE	Sigurd Stormo	
	Jim Helge Andersen	
SALTDAL KOMMUNE	Sverre Breivik	
	Jim Hansen	
STEIGEN KOMMUNE	Åse Refsnes	
SØRFOLD KOMMUNE	Gisle Erik Hansen	
	Kolbjørn Mathisen	

Øvrige deltakere:

Nils-Christian Steinbakk
Asbjørn Bye
Hilde Furuseth Johansen
Andre Johnsen
Anders Tverbakk
Ellen Bakkefjell
Ola Smeplass
Frode Enoksen
Anna Margrethe Welle
Odd-Børge Pedersen
Pernille Kolsing

Deltaker i møtet fra administrasjonen:

Ragnar Pettersen, styreleder Iris Salten IKS.
Bjørn Ove Moum, adm.dir. Iris Salten IKS
Marcus Samuelsen, IT-leder Iris Salten IKS.
Elisabeth Alvestad, utviklingsleder Iris Salten IKS.

Sak 1: Ombruk i Salten

Utviklingsleder i Iris Salten IKS Elisabeth Alvestad, presenterte temaet. Følgende hovedpunkter ble belyst:

- Eksisterende og kommende rammebetingelser som gjelder for ombruk som kommunene og Iris Salten IKS må implementere.
- Nye ombruksløsninger i Norge og i Salten.
- Hvordan utvikle ombruk i Salten.

Adm. dir. Bjørn Ove Moum, orienterte om kostnadsdekning gjennom selvkostregelverket og forslag til finansiering av arbeid med ombruk som ikke dekkes inn i selvkostregelverket.

Spørsmål/Kommentarer/innspill:

- Meget gode tilbakemeldinger på presentasjonen, temaet ble belyst på en god måte.
- Iris sin rolle er å ta vare på avfall, hvor langt utenfor mandatet skal Iris gå. Det stilles spørsmål med forslag til finansieringsmodell av ombruk som ikke inngår i selvkostområdet. Skal ikke foreslått finansiering heller gå til nedregulering av gebyret.
- Svar på spørsmålet: Finansering av ombruk utenfor selvkostområdet foreslås dekket av overskudd fra det kommersielle selskapet Iris Produksjon, dette må ikke blandes med selvkostområdet.
- Ombruk er et viktig tema og viktig at vi har et avfallsselskap som er fremoverlent og tar tak i dette.
- Kan ombruk i kommunene gjøres i samarbeid med vekstbedriftene, og at ressursene til ombruk blir ute i kommunene.
- Flere ønsket at presentasjonen tas inn i kommunestyrene.
- Viktig at flere kommuner kan bli med på gode ordninger med utvikling av markedsplasser.

- Styreleder: Styret har forsterket fokus på kostnader for selvkostområdet - styrets forventinger ble orientert om i siste rep.skap – styret mener selskapet har god kontroll på grensesnittet mellom selvkost og kommersiell drift - er revidert av både selskapsrevisor, kommunerevisjon, juridisk vurdert, osv – kombinasjon offentlige tjeneste og kommersiell drift gir selskapet og eiere mange muligheter.
- Positiv tilbakemelding på foreslått finansiering av ombruksarbeidet.
- Iris ønsker pilot for ombruk – interesserte ble oppfordret til å ta kontakt med Iris Salten IKS.

Sak 2 Fritidsrenovasjon.

IT-leder Marcus Samuelsen orienterte om Fritidsrenovasjon. Følgende hovedpunkter ble belyst:

- Bakgrunn for etablering av fritidsrenovasjon.
- Eksisterende løsninger for fritidsrenovasjon i Norge.
- Tentativ prosjektplan for innfasing av fritidsrenovasjon i Salten.

Spørsmål/Kommentarer/innspill:

- Flere gode tilbakemeldinger på presentasjonen
- Prosjektet er kjempebra, og på tide at vi får dette på plass.
- Innspill for Bodø som gjerne vil delta, kommunedelsutvalgene kan være naturlige samarbeidspartnere.
- Er det mulig å se synergier mot etablering av ladestasjoner i samarbeid med f.eks. Coop.
- Artig tanke «grønne stasjoner», veldig bra at dere tar tak i det, vi ser kompleksiteten – vi er langt bak resten Norge.
- Gul sekk er på topp av klager
- Fritidsbebyggelse er veldig forskjellig utformet, må se etter flere løsninger og i Steigen er det mange som ikke bruker bil.
- Steigen deltar gjerne – sikre god stemning i dette prosjektet
- Innføring vil koste, men samtidig forebygge mulige problemstillinger.
- Hamarøy veldig positiv, ønsker informasjon i kommunestyret.
- Adm. dir: turistavfall er et viktig punkt og må ivaretas, de som kommer med båt, bobil, osv – mye fra hyttene havner i dag også hos Statens vegvesen – svært prosjekt og vi må være forberedt på støy
- Godt eksempel på at IRIS er fremoverlent selskap – Gildeskål har høy andel fritids og øyer – vil tro det er veldig interessant for oss og delta på dette, vi ønsker gjerne å bli pilot - eiermøte er en god måte å få ut info – adm.dir. kommer til oss i mars – nevne de andre sakene når du kommer til oss
- Det er sånn at man må se på ulike sammensetninger hvordan fritidseiendommer er organisert (avstand, osv) –
- Håndtering av renovasjon langs spesielt E6 – kan bli utfordring hvis dette plasseres nært E6, må vurderes.
- Meløy- helt klart et behov. Mye vil nok handle om geografi, hos oss vil dagens miljøstasjoner dekke dette?
- God prosjektplan som må gjøres dette kjent for kommunene.
- Lurt at en er på forskudd ved å tenke på dagens miljøtorg - hvis det skal brukes mhp. plassering må tas med i planleggingene nå. Endret miljøtorg på Reipå.

Sak 3 HT Safe – orientering om vedtak i styret i Iris Salten IKS.

Ad. Dir. Bjørn Ove Moum orienterte om arbeid med eierstrategier i datterselskapene. Videre om status i HT Safe AS, synspunkter fra den andre eieren Hamarøy kommune, administrasjon og tanker i konsernstyret som ledet ut til vedtaket:

> Konsernstyret ønsker en avklaring rundt eierskapet i HT Safe innen utgangen av 2022. Administrasjon utarbeider en plan med mål om en industriell partner (ny eier) i HT Safe.

Spørsmål/Kommentarer/innspill:

- Greit og informativt, det må legges til rette for at eldre kan bo hjemme lengre, ikke ønskelig med nedskalering av trygghetsalarmer, kan kommunene bidra mere for å opprettholde tilbudet. Hva er kostnaden for å bidra, hvor mye må hver kommune betale.
- Asbjørn orientere og svarte på spørsmålet:
  To kjerneområder, sentralbord og respons velferd hvor vi server 44 kommuner med 5000 brukere.
  Tradisjonelt responssenter er under endring, endrede kvalitetskrav. Det er skarp konkurranse med store selskaper som har presset prisene. Vi er to/tre x effektiv enn interkommunalt selskap eks. Gjøvik, kr 30 pr mnd per bruker * 300 = 900 pr måned, prisene er alt for presset, og kommunene må betale mer. Tjenestene er endret til å bli en servicefunksjon.
  30000 alarmer/mnd., ett ring pr. min. som trenger høy bemanning for å svare ut.
  Ny standardiseringer gjør at kommunene må innse at det koster mere. Dere kommer en trend med overvåking av helsetilstand er som ennå er et udefinert marked, da må en ha muskler og kapasitet til å delta.
- En kjempeutfordring. Vi i Bodø kommune jobber på nye måter, mange spørsmål som reises her, trygghetsalarm er en del av velferdsteknologi.
- Viktig at Hamarøy må tenke gjennom sitt eierskap – vi er stor eier –
- Styreleder: Hvilke eierkommuner benytter HT Safe? I 2018/2019 ble eierskapet diskutert i rådmannsgruppa om kjøp av flere tjenester fra HT Safe, men ble ikke noe av. Interkommunalt samarbeid ble tatt bort som plattform, og Irisfondet ble overført til Salten Regionråd. Hva skal vi gjøre vi dere, da Iris vil være en god og grundig eier.
- I dag er det bare Hamarøy og Fauske kommune som kjøper tjenester hos HT-safe. Ser fram til grundig gjennomgang av strategi og forretningsplan
- Styret må ivareta sitt ansvar. Vi utfordres hele tiden på eierskap. Ragnar har rett i at interkommunalt samarbeid ble tatt ut fra IRIS sine satsningsområder – jeg utfordrer Ida til å ta det med inn i den politiske debatten.
- Kan Narvik kommune være en samarbeidspartner/eier?

Bodø, 17.02.22.
Referent Bjørn Ove Moum

Fra: Bjørn Ove Moum <Bjorn.Ove.Moum@iris-salten.no>
Sendt: fredag 18. februar 2022 08:48
Til: Bjørn M. Pedersen; Britt Kristoffersen; Gisle E. Hansen; Ida K. Heen; Ida Maria Pinnerød; Jan F. Sandnes; Jim Hansen; Jim H. Andersen; Kollbjørn Mathisen; Marlen Rendall Berg; monika.sande; Ole H. Hjartøy; Rira Lorentsen; Sigurd Stormo; Sverre Breivik; Torbjørn Grimstad; Trine N. Løkås; Aase Refsnes; Beiarn Kommune; post hamarøy; post sølfold; postmottak bodø kommune; Postmottak; postmottak gildeskål; postmottak meløy kommune; postmottak saltdal kommune; postmottak steigen kommune; Ordfører Bodø kommune
Kopi: Andre Kristoffersen; Ann I. Sæter; Anne Wiik; Bente Grovassbakk; Daniel Koskinen; Frank Vilhelmsen; Gøran Andreassen; heidi.kalvaag@hamaroy.kommune.no; Håkon Sæther; Janne Ellingsen; kassandrapetsas; Kathrine M. Larsen; Lars P. Rekkedal; Linda T. Moen; Marit Moldjord; Marthe.Barvik; Mette Bjørnvik; Nils-Christian Steinbakk (Ekstern); Ola Kaldager; Ola Smeplass; Paro N. Lyngmo; Ronny Borge; Rune Berg; Rune Edvardsen; Rune Jørgensen; Sten R. Hansen; Unn K. Pedersen; Wibeke A. Juul; Erling Skagen; Sigvart Bjerkenes; audun@klestrykk.no; Hilde Furuseth; Lars Arve Jakobsen; Marit Hansen; Monica Fjellstad; Ragnar Pettersen; Ronny Seljeseth; Karen Marie Braseth; per.gunnar.pedersen@saltenbrann.no; Katalin Nagy; Lars Hansen; regionradet; 'kjersti.bye.pedersen@salten.no'; 'Berit Skaug (Berit.Skaug@bodo.kommune.no)'; Geir Mikkelsen; Kjell Hugvik; Adelheid Kristiansen; 'Tordis.sofie.langseth@steigen.kommune.no'; Ellen Beate Lundberg; Stig Holtedal; stein.ole.rorvik; Ole P. Nybakk; Andre Svendsen; Anders Tverbakk; Marcus Samuelsen; Andre Svendsen; Elisabeth Alvestad; Asbjørn Arnt Bye; Karianne Jakobsen; Robert Tarasz; Pernille Kolsing; Ellen Bakkefjell; Frode Enoksen; Odd-Børge Pedersen
Emne: Referat fra eiermøte Iris Salten IKS 16.02.22
Vedlegg: 2022 referat fra eiermøte 220216.pdf

Hei.
Jeg ønsker å takke for et godt eiermøte med et stort engasjement, med mange gode spørsmål og kommentarer som vi tar med oss i vårt planarbeid.

Vi har allerede fått flere kommuner som ønsker å være pilot både for fritidsrenovasjon og innenfor ombruk.

Så tar vi oppfordringen til å besøke kommunestyrene fremover.

God helg når den tid kommer.

Vennlig hilsen

Bjørn Ove Moum
Adm. dir.
Iris Salten IKS
Tlf. dir. +47 926 12 463

Tlf kundesenter +47 75 50 75 50

SALTEN OG LOFOTEN TINGRETT

Dok 24

Fauske kommune
v/ordføreren
Postboks 93
8201 Fauske

Deres referanse	Vår referanse	Dato
	22-031623ADM-TSOL	16.03.2022

Salten og Lofoten tingrett – informasjon om organisasjonsstruktur

Stortinget vedtok i desember 2020 en ny domstolsreform for landets tingretter som ble iverksatt 01.05.2021. Reformen var ønsket av et stort flertall av domstollederne.

Regjeringen sendte ut høringsnotat 26. januar 2022 om endringer i domstolstruktur med høringsfrist 26. april 2022. Høringsnotatet har sin bakgrunn i følgende uttalelse om domstolene og domstolstrukturen i Hurdalsplattformen:

> *Gjeninnføre strukturen for domstolane før domstolsreforma av 2021 for å vareta borgaranes rettstryggleik og sikre sjølvstendige domstolar med stadleg leiing, med unntak for domstolar*
> *der domstolsleiar, kommunane i rettskretsen og dei tilsette gjennom sine tillitsvalde er samde om å oppretthalde dagens struktur.*

I dag er alle domstollederne enige om at reformen ikke må reverseres, også de domstollederne som var kritiske til reformen eller deler av den.

Reformen vil for det første sikre publikum en bedre effektivitet (raskere avgjørelser) ved at ressurser lettere kan overføres innen tingretten til rettssteder som har behov for dette. Reformen innebærer videre at både dommere og saksbehandlere får større fagmiljøer. Dette bidrar til økt faglig utveksling og utvikling, og vil blant annet gi større muligheter for moderat spesialisering hos dommerne, for eksempel når det gjelder rettsmekling. Dette kan bidra til at flere saker løses ved forlik.

I tillegg er det besluttet at ingen rettssteder med fire eller færre dommerårsverk skal miste stillinger som følger av domstolsreformen. Dette følger av stortingsvedtak 217 til lovvedtak 33, tilsendt ordførerne i møtet i Lofotrådet 22. februar.

Postadresse	Sentralbord	Saksbehandler	Organisasjonsnummer	Internett/E-post
Postboks 322, 8001 Bodø	75 43 49 00	Ingrid Johanne Lillevik	826723122	tsolpost@domstol.no

Kontoradresse		Telefaks	Telefon	Ekspedisjonstid
Sjøgata 1, Bodø	Torget 2, Svolvær			

De enkelte tingretter i Norge er autonome og selvstendige, selv om de får tildelt budsjett og lokaler fra Domstoladministrasjonen. Vi har derfor ikke et system som pålegger en domstol å stille med ressurser til en nabodomstol. Domstolsreformen gir en mulighet for best mulig effektiv utnyttelse av ressursene til beste for brukerne.

Salten og Lofoten tingrett har for tiden 11 dommerårsverk, administrasjonssjef og 12,5 saksbehandlerårsverk. Tingrettens ledergruppe består av:

- Sorenskriver Ingrid Johanne Lillevik
- Nestleder / tingrettsdommer Tarjei Ræder Breivoll
- Administrasjonssjef Olav Breivik

Vi ønsker med dette å gi kommunene informasjon om konsekvensene av domstolsreformen og våre erfaringer etter Salten tingrett og Lofoten tingrett gjennom domstolsreformen ble én tingrett, med to likestilte rettssteder i Bodø og Svolvær.

- Ingen stillinger er forsvunnet fra Bodø eller Svolvær som følge av domstolsreformen
- Rettssaker går på samme sted som før
- Tingrettens nærhet til brukerne er den samme som før
- Rettsstedene har lik åpningstid – tilbudet til brukerne er likt på begge rettssteder
- Tingrettens samlede ressurser brukes på «tvers av fjorden» - dette gjelder for både dommere og saksbehandlere og gir en bedre fleksibilitet og bedre ressursutnyttelse
- Inhabilitet og hastesaker kan lettere håndteres fordi vi kan bruke dommere fra begge rettssteder
- Større og sterkere faggrupper styrker muligheten for faglig utveksling og utvikling
- Selv om rettsstedet Svolvær ikke lenger har stedlig ledelse, er ledelses-kompetansen betydelig styrket som følge av at én sorenskriver er erstattet med sorenskriver, nestleder og administrasjonssjef
- Digital kompetanse er styrket for hele domstolen ved at flere medarbeidere samlet gir større andel medarbeidere som kan sette seg inn i digitale arbeidsmåter og veilede andre
- IKT-kompetansen er styrket i Svolvær ved at høy kompetanse i Bodø benyttes i arbeidet i Svolvær, både teknisk og ved fjernhjelpsverktøy.
- Det investeres i rettsstedet Svolvær gjennom kostbare og arbeidskrevende oppgraderinger av tekniske anlegg i salene, noe som er et tydelig signal om at Svolvær som rettssted skal bestå. Dette har vært et satsningsområde for ny ledelse siden felles ledelse ble etablert i 2018. Før 2018 var domstolen svært knapt oppsatt digitalt. Selv om pandemien siden mars 2020 har medført ekstra satsing på digitale verktøy, krever dette kontinuerlig og bevisst oppfølging fra domstolen.

Vi har forståelse for at særlig kommunene i Lofoten er bekymret for arbeidsplasser og brukernes nærhet til tingretten. Som nevnt ivaretar domstolsreformen disse hensynene ved at Svolvær er vernet mot stillingsreduksjon knyttet til ABE-reformen og skal fortsatt behandle saker som hører hjemme i Lofoten. Samtidig drar domstolen fordel av en bedre total ressursutnyttelse for begge rettssteder. Domstolsreformen styrker rettssikkerheten for brukerne.

Vi anerkjenner at endrede arbeidsmåter etter sammenslåingen krever tilvenning i vår organisasjon. Dette er noe vi satser svært mye på å utvikle sammen med alle medarbeiderne våre, som gjør en flott innsats.

Påtalemyndigheten i Svolvær har uttrykt at de etter sammenslåingen opplever større fleksibilitet og god ressursutnyttelse på tvers av rettsstedene. Videre har Advokathuset Lofoten i Svolvær gitt uttrykk for at advokatene der har utelukkende positive erfaringer med organiseringen av domstolen slik den er nå.

Høringsfristen er 26. april 2022. Vi håper alle kommuner i vår rettskrets vil gi uttalelse og gi sin tilslutning til domstolsreformen slik den er vedtatt i 2020.

Salten og Lofoten tingrett

Ingrid Johanne Lillevik
sorenskriver

Tarjei Ræder Breivoll
nestleder

Olav Breivik
administrasjonssjef

Fra:	Breivik, Olav <Olav.Breivik@domstol.no>
Sendt:	onsdag 16. mars 2022 14:21
Til:	Postmottak
Emne:	Brev til ordføreren vedr domstolstruktur
Vedlegg:	Brev til Fauske kommune vedr domstolstruktur.pdf

Fauske kommune

Vedlagt følger brev til Fauske kommune v/ordføreren.

Beste hilsen

Olav Breivik
Administrasjonssjef
Salten og Lofoten tingrett

Sentr.bord: 75 43 49 00
Direkte: 75 43 48 10
Mobil: +47 975 03 598

https://www.domstol.no/tsol

Utskrift fra møteprotokoll

Møte i: **Salten Regionråd**
Dato: **18. februar 2022**

Sak: **SR-sak 06/22**
Uttalelse som gjelder statlig eide arbeidsplasser

Enstemmig vedtak:

Salten Regionråd er et politisk samarbeidsorgan mellom kommunene Beiarn, Bodø, Gildeskål, Fauske, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Saltdal, Steigen og Sørfold.

Salten besitter store naturressurser og har en meget sterk og konkurransedyktig industri med et stort potensial for videre vekst. Viktige næringer er eksportrettet og kraftforedlende industri, vannkraft, bygg og anlegg, marine næringer og skog- og landbruksnæringer, reiseliv og tjenesteytende næringer, i tillegg til offentlig sektor.

Stortingsvalget sist høst har gitt en ny regjering med Ap og Sp, der utvikling av hele landet og bevaring av arbeidsplasser i distriktene er et viktig politisk fokus. Regjeringen påpeker også at distriktspolitiske hensyn skal være gjennomgående i offentlig forvaltning.

Saltenregionen har de siste årene mistet uforholdsmessig mange viktige statlige arbeidsplasser. Her kan nevnes Bodø hovedflystasjon og HELFO i Beiarn. I det statlige eide foretaket Posten har det over tid pågått en omorganisering som gir store konsekvenser for arbeidstakerne. Det er bare de siste månedene lagt ned eller flyttet mer enn 20 årsverk arbeidsplasser fra Bodø til Oslo, og en ny struktur vil kunne påvirke over hundre arbeidsplasser både på Fauske og i Bodø.

Salten Regionråd oppfordrer regjeringen til å legge til rette for en rettferdig fordeling mellom by og land, bygge sterke kompetansemiljøer i hele landet gjennom en jevnere fordeling av offentlige arbeidsplasser og følge opp at statlige tjenestesteder ikke skal legges ned i denne stortingsperioden med mindre det er avgjørende for å ivareta viktige nasjonale interesser.

Fra:	Kjersti Bye Pedersen <Kjersti.Bye.Pedersen@salten.no>
Sendt:	tirsdag 22. februar 2022 09.14
Til:	'postmottak@nfd.dep.no'
Kopi:	'naering@stortinget.no'; 'siv.mossleth@stortinget.no'; bard.ludvig.thorheim@stortinget.no; mona.nilsen.ap@stortinget.no; dagfinn-henrik.olsen@stortinget.no; 'wilfred.nordlund@stortinget.no'; oystein.mathisen@stortinget.no; 'mona.fageras@stortinget.no'; geir-asbjorn.jorgensen@stortinget.no; karianne.b.brathen@stortinget.no; 'post@nfk.no'; Beiarn kommune; Postmottak Bodø Kommune; Postmottak; Gildeskål kommune; Hamarøy kommune; Meløy kommune; Rødøy kommune; Saltdal kommune; Steigen kommune; Sørfold kommune; Avisa Nordland; 'redaksjonen@saltenposten.no'; 'tips@nord-salten.no'; post@kulingen.no; Ida Maria Pinnerød; Maria Hansen; Marlen Rendall Berg
Emne:	Uttalelse fra Salten Regionråd som gjelder statlig eide arbeidsplasser
Vedlegg:	Br20220222 - Følgebrev til Næringsdep.pdf; SR - 0622 - uttalelese som gjelder statlig eide arbeidsplasser.pdf

Til Nærings- og fiskeridepartementet
Att: Næringsminister Jan Christian Vestre

Kopi til:
Stortingets næringskomité
Nordlandsbenken på Stortinget
Nordland fylkeskommune
Kommunene i Salten Regionråd
Media

Salten Regionråd har i sitt møte den 18. februar 2022 vedtatt enstemmig uttalelse som gjelder statlig eide arbeidsplasser.

Uttalelsen sendes kun elektronisk.

Beste hilsen
Salten Regionråd

Kjersti Bye Pedersen
daglig leder

Tlf: +47 75 54 86 00
Mobil: +47 936 15 198
Besøksadresse: Sjøgata 27, 1. etg., 8006 Bodø
Postadresse: Sjøtata 27, 8006 Bodø
Kjersti.bye.pedersen@salten.no
www.salten.no

Salten Regionråd

Nærings- og fiskeridepartementet
postmottak@nfd.dep.no
Att: Næringsminister Jan Christian Vestre

Bodø, 22. februar 2022

Uttalelse som gjelder statlig eide arbeidsplasser

Salten Regionråd har i sitt møte den 18. februar 2022 vedtatt uttalelse vedrørende statlig eide arbeidsplasser.

Utskrift av møteprotokollen følger vedlagt.

Vedtaket er enstemmig.

Med vennlig hilsen

Salten Regionråd

Ida M. Pinnerød (sign.)
leder

Kjersti Bye Pedersen (sign.)
daglig leder

Kopi:
Stortingets næringskomité
Nordlandsbenken
Nordland fylkeskommune
Kommunene i Salten Regionråd
Media

Arkiv: SR/2022
Dokument: br20220222 - følgebrev til næringsdep

Besøksadresse: Sjøgata 27, 8006 Bodø
Postadresse: Postboks 915, 8001 Bodø
Telefon: 75 54 86 00 | Web: www.salten.no | E-post: regionradet@salten.no

HÅLOGALAND LAGMANNSRETT

ÅRSMELDING 2021

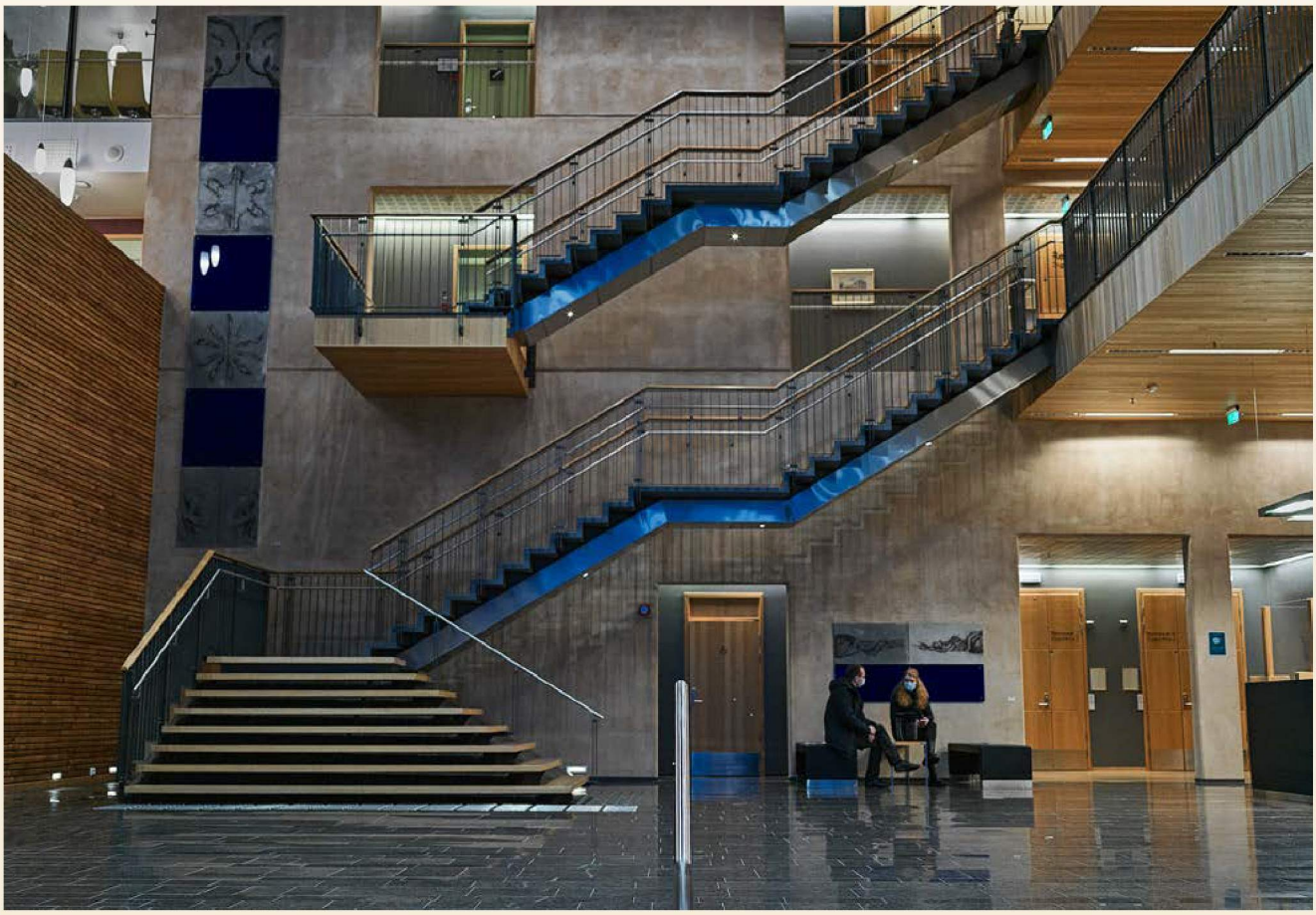

Tinghuset i Tromsø *Alle foto: Bjørnar Eirik Stokkan*

Hålogaland lagmannsrett er Nord-Norges ankedomstol og en av seks lagmannsretter i Norge. Lagdømmet omfatter fylkene Nordland og Troms og Finnmark, i tillegg til Svalbard og Jan Mayen. Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettene og jordskifterettene i lagdømmet, og behandler både straffesaker og sivile saker, herunder overskjønn og anke over jordskifteavgjørelser. Lagmannsretten har sitt hovedsete i Tinghuset i Tromsø, men har også rettssteder med egne lokaler i Mosjøen og i Bodø. Ved behov for befaring eller dersom særlige grunner tilsier det, avholdes det ankeforhandlinger også andre steder i lagdømmet.

Vårt mål er å treffe riktige avgjørelser innen rimelig tid, som møtes med respekt og tillit hos partene i sakene, aktørene som opptrer for lagmannsretten og allmennheten. Domstolenes ide- og verdigrunnlag – uavhengighet, rettssikkerhet og tillit – er styrende for virksomheten. At avgjørelser holder høy kvalitet, treffes innen rimelig tid og etter betryggende saksbehandling, er viktig for å opprettholde den høye tilliten domstolene har i befolkningen. At vi viser åpenhet, er tilgjengelig og har evne til omstilling i takt med samfunnsutviklingen, skaper også tillit.

2021 – Digitalisering og saksavvikling med skreddersøm

Etter noen år med digital omstilling og ett år med pandemi, så vi frem til at vi i 2021 skulle gå tilbake til normalen, med fysiske rettsmøter, faglige samlinger og besøk i domstolen. Slik ble det ikke helt. I vår langstrakte landsdel har vi fortsatt å forholde oss til skiftende nasjonale og lokale smittevernregler, uten å skulle vike fra målet om effektivitet og kvalitet i saksavviklingen. Også 2021 ble sånn sett et krevende år, men uten at dette medførte lengre saksbehandlingstider eller økte restanser. Vi er svært glad for at ferske undersøkelser viser at domstolene fortsatt nyter høy tillit i befolkningen, tross de endringene vi har måttet gjøre gjennom pandemien.

Smittevernreglene har medført økt behov for saksforberedelse i alle saker som skal behandles i ankeforhandling. De midlertidige prosessreglene om adgang til fjernmøter og fjernavhør har vært uunnværlige i dette arbeidet. Beslutninger om fjernmøter og digitale oppkoplinger er blitt ordnet på kort varsel, og både dommere, parter og aktører har vært fleksible og løsningsorienterte. Kompetansen i bruk av digitale verktøy har økt i alle ledd under pandemien, noe som har vært viktig for å kunne opprettholde effektiv saksavvikling. Pandemien har gitt oss god fart fremover i det digitale skiftet, og kunnskap og erfaringer som vi kan bygge videre på i årene fremover.

Fysisk vitnestøtteordning og skoleelever og studenter som ønsker å besøke lagmannsretten, har dessverre måttet vike for smittevernet også store deler av 2021. Aktørkonferansen om sivile ankesaker, som skulle vært avholdt i april 2020, har vi fortsatt til gode. Vi er imidlertid glade for at vi fikk møtt både kolleger og statsadvokatene til fysiske samarbeidsmøter, og for at to juss-studenter kunne avvikle praksisperioden sin hos oss som normalt i november 2021. I september tillot smittesituasjonen at hele lagmannsretten kunne reise på internseminar til Alta. Dette var svært vellykket, både faglige og sosialt.

Ca. 60 % av sakene i lagmannsretten er straffesaker. Anke over straffedom utgjør en vesentlig del av dette. 2021 var det første hele året hvor domfeltes anke, også i de alvorligste straffesakene, kunne nektes fremmet til ankeforhandling. Vilkåret for dette er at tre lagdommere etter en skriftlig behandling, enstemmig mener det er klart at anken ikke kan føre frem. Lovendringen har høstet kritikk, særlig fra forsvarerhold, for at lagmannsrettenes bruk av nektelsesadgangen er for omfattende. En sak som ble behandlet av Høyesterett høsten 2021 ga nyttige avklaringer og veiledning for videre praktisering av adgangen til å nekte slike anker fremmet. I 2021 ble ca. 42 % av sakene som etter loven kan medføre høyere straff enn fengsel i seks år, nektet fremmet til ankeforhandling.

Lagmannsretten holder muntlige ankeforhandlinger og overskjønn mange steder i Nord-Norge. Det har vi også gjort under pandemien, selv om en større andel ankeforhandlinger enn normalt (73%) ble avholdt i Tromsø i 2021. Transportmulighetene mellom Tromsø og Helgeland er vanskelig, og dette har vi måttet ta hensyn til ved vurderingen av hvor ankeforhandlingen skal holdes. Det samme gjelder for mange saker fra Finnmark, hvor vi mangler egnede rettslokaler. I 2021 tok Domstoladministrasjonen initiativ til å etablere eget rettssted (rettssal) for lagmannsretten i Finnmark, og vi ser frem til å jobbe med dette prosjektet i tiden fremover. I 2021 har vi også deltatt i arbeidet med å etablere nye lokaler for domstolene i Bodø. Disse skal være klar for innflytting våren 2023.

Lagmannsretten deltar fortsatt sammen med Nord-Troms og Senja tingrett i prøveprosjektet «Opptak i retten» i regi av Domstoladministrasjonen. Når hovedforhandlingen avholdes i Tromsø, foretas det lyd- og bildeopptak av forklaringene som gis for tingretten. Disse gjenbrukes ved avspilling under ankeforhandlingen for lagmannsretten, i stedet for eller i tillegg til at vedkommende innkalles på nytt. Bruk av opptakene er godt mottatt av våre profesjonelle aktører, og det sparer parter og vitner, særlig fornærmede i straffesaker, for belastningen ved å måtte gi ny, fullstendig forklaring for lagmannsretten. I tillegg spares reise- og oppholdskostnader, både for det offentlige og for private parter. Lagmannsretten håper ordningen vil bli innført for alle domstoler i løpet av de nærmeste årene.

Hålogaland lagmannsrett var ikke direkte berørt av strukturendringene som ble gjennomført for tingrettene i lagdømmet i 2021. Fra å ha hatt 14 tingretter i Nord-Norge, har vi nå seks tingretter med større rettskretser enn tidligere. Dette innebærer mer robuste fagmiljøer, med mulighet for moderat spesialisering, og bedre utnyttelse av domstolenes samlede ressurser. Vi mener reformen er en klar styrking av brukernes rettssikkerhet og at den legger til rette for at domstolene i fremtiden kan beholde sin relevans som samfunnets konfliktløser.

Organisasjon og bemanning

Lagmannsretten ledes av en førstelagmann, som sammen med lagmannen og administrasjonssjefen forestår den daglige drift. Domstolen har i tillegg 15 faste dommerembeter, hvorav en jordskiftelagdommer, en jordskifteutreder, en IKT-medarbeider og seks saksbehandlere. Lagmannsretten har i tillegg sju ekstraordinære lagdommere, som er dommere som har gått av med pensjon, og som tilkalles for å gjøre tjeneste noen uker i året.

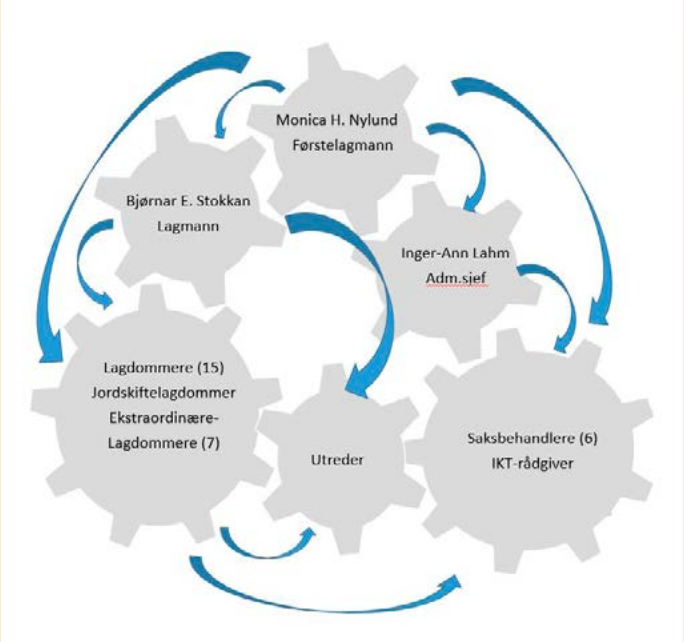

Meddommere som påtar seg det krevende samfunnsoppdraget det er å delta i avgjørelse av rettssaker, er helt sentrale i norsk rettspleie. 517 meddommere er fra januar 2021 valgt for å delta i ankeforhandlinger i straffesaker i Hålogaland lagmannsrett. I tillegg deltar arbeidslivskyndige meddommere i arbeidsrettssaker, skjønnsmedlemmer i overskjønn, meddommere i jordskifteavgjørelser og fagkyndige meddommere i andre sivile saker når det er behov for dette. Meddommere fra det alminnelige utvalget deltar også i barnevernssaker og i saker om tvunget psykisk helsevern.

Saksavvikling

Det er ikke store endringer i lagmannsrettens saksavvikling i 2021 sammenlignet med tidligere år. Etter annerledesåret 2020, hvor pandemien medførte at det ble avholdt færre ankeforhandlinger for domstolene og at saksbehandlingstiden gikk noe opp, er vi tilbake til situasjonen slik den var i 2019. Lagmannsretten er ajour med behandlingen av innkomne saker, og har ikke restanser. Muntlig ankeforhandling berammes til første felles ledige tidspunkt for domstolen og aktørene, gjerne tre-fire måneder fremover i tid.

Nøkkeltallene for anke over dommer i straffesaker og sivile saker fremgår av diagrammene nedenfor. De sivile sakene som ikke ender med dom, blir avgjort på annen måte. Dette kan være at anken nektes fremmet fordi lagmannsretten finner det klart at den ikke kan føre frem, at det ikke gis samtykke til behandling fordi tvistesummen er under 250 000 kroner, eller at saken ender med forlik. Vi er fornøyd med at gjennomsnittlig saksbehandlingstid for anke over sivil dom er lavere enn på lenge, og at partene raskt får sine krav avgjort i lagmannsretten. Saksbehandlingstiden for straffesaker som behandles i muntlig ankeforhandling, er også lavere enn tidligere år. Målet er likevel ytterligere reduksjon i behandlingstiden for denne sakstypen.

Lagmannsretten mottok i 2021 fire begjæringer om overskjønn, fire anker over jordskifteavgjørelse og tolv søksmål om gyldigheten av Trygderettens kjennelse. Innkomsten av anker over kjennelser og beslutninger er også som normalt. Disse sakene avgjøres etter en skriftlig behandling av tre lagdommere. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 31 dager for de sivile sakene og ti dager for straffesakene.

Steder for ankeforhandling – 193 saker

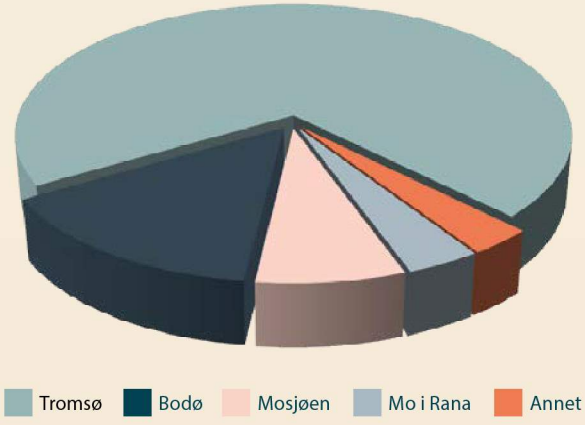

Bruk av tolk – 39 saker

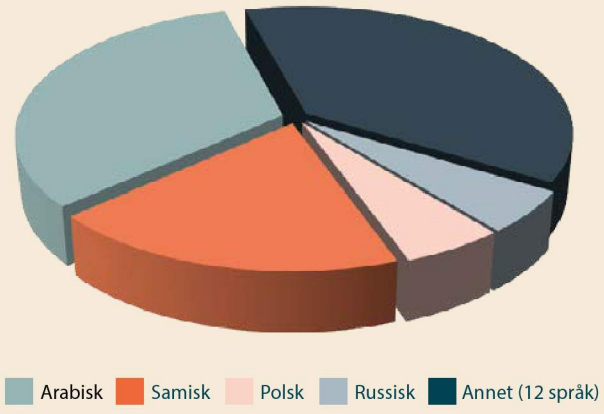

Anke over sivil dom – avgjorte saker

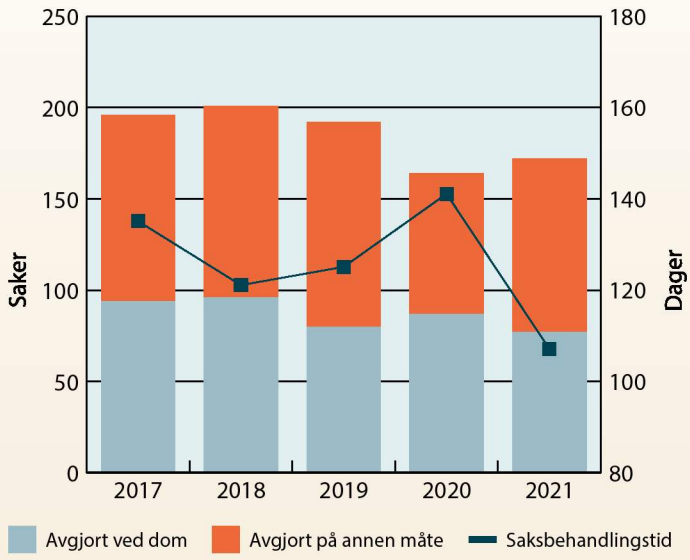

Anke over straffedom – avgjorte saker

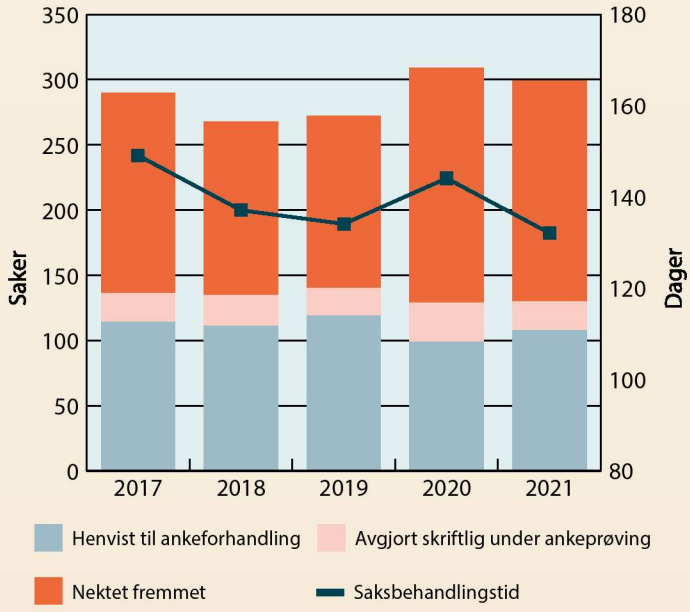

Anke over kjennelse/beslutning – avgjorte saker

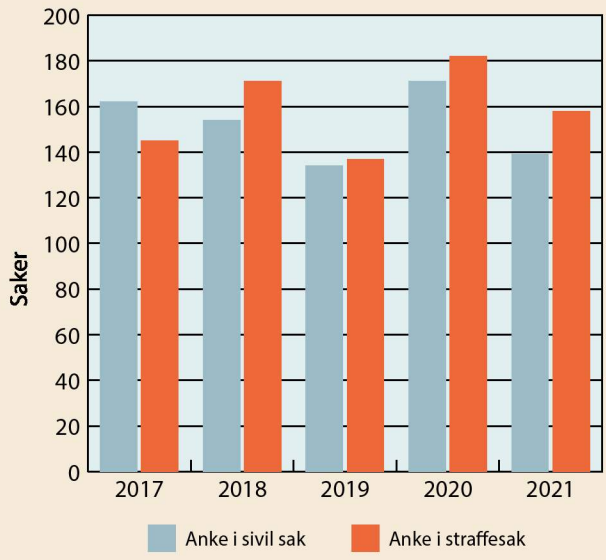

Ankeforhandling i straffesak

Utvalgte saker

LH-2021-24720 (dom avsagt 6. september 2021)
Saken gjaldt to menn som sto tiltalt for overtredelse av straffeloven § 295 første ledd bokstav c), for å ha skaffet seg seksuell omgang ved å utnytte en person under 18 år «i en særlig sårbar livssituasjon». Fornærmede, som var 16 år og 2 måneder, var beruset da hun kom til den ene av de tiltaltes bopel. Hun fikk også servert alkohol mens hun var der. De tiltalte utnyttet dette til å skaffe seg seksuell omgang med henne. Påtalemyndigheten anførte at dette var tilstrekkelig til å si at fornærmede hadde vært i en «særlig sårbar livssituasjon» denne natten. Det var ikke andre forhold som var relevante ved denne vurderingen. Lagmannsretten frifant de tiltalte idet begrepet «livssituasjon» ikke ble funnet å omfatte et enkeltstående tilfelle av beruselse med påfølgende redusert dømmekraft. De tiltaltes handlinger var da ikke omfattet av noe straffebud. Det ble heller ikke tilkjent oppreisningserstatning. Saken ble ikke anket til Høyesterett, men ble omtalt i media, og har vakt politisk interesse.

LH-2020-149654 (dom avsagt 10. februar 2021)
Saken gjaldt overtredelse av naturmangfoldloven § 75 første ledd, jf. § 15 første ledd og viltloven § 56, jf. § 20. Domfelte hadde drevet ulovlig vårjakt på ender før jakttiden i Kautokeino startet. Domfelte, som nektet for å ha drevet jakt, anførte at han uansett ikke kunne dømmes fordi han hadde handlet i samsvar med samisk sedvane, jf. ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk artikkel 8. Lagmannsretten kom til at jakten hadde vært i tråd med samisk sedvane, og foretok en avveining av sedvanens innhold og kvalitet opp mot behovet for den nasjonale regelen om jakttid og de interesser som ligger til grunn for denne. Lagmannsretten kom under dissens 6-1 til at hensynene som ligger bak begrensningen i jakttiden måtte veie tyngre enn at det etter samisk sedvane var en noe mer fleksibel og lengre jaktperiode. Straffen ble satt til betinget fengsel i 14 dager, bot på 15 000 kroner og tap av retten til å utøve jakt i ett år. Domfeltes anke til Høyesterett ble nektet fremmet ved begrunnet beslutning.

LH-2020-75177 (dom avsagt 18. mars 2021)
Dette var en omfattende narkotikasak med fire tiltalte. Anken over tingrettens dom, der til sammen ni personer hadde vært tiltalt, gjaldt for én av de tiltalte straffeutmålingen, for de øvrige skyldspørsmålet og straffeutmålingen. Lagmannsretten fant det bevist at de fire, i samarbeid med flere andre over en lengre periode hadde drevet produksjon, transport, oppbevaring og omsetning av til sammen over ti kilo amfetamin og betydelige mengder hasj. Virksomheten hadde foregått i Lofoten, Bodø, Saltdal og ulike steder på Østlandet, og hadde også forgreininger til andre land. Lagmannsretten fant det bevist at de tiltalte hadde drevet organisert narkotikavirksomhet. Den ene tiltalte, som hadde samarbeidet med politiet under etterforskningen og iretteføringen, fikk 50 % reduksjon i straffen og ble dømt til fengsel i fire år og seks måneder. De øvrige tiltalte ble dømt til fengsel i henholdsvis sju år og seks måneder, seks år og åtte år.

LH-2021-101502 (dom avsagt 17. desember 2021)
Forstanderen for et registrert tros- og livssynssamfunn var domfelt av tingretten for oppbevaring av narkotiske stoffer. Stoffene, herunder sopp, MDMA og LSD, skulle fungere som sakramenter for tros- og livssynssamfunnet, og brukes som hjelpemiddel for å bli mer empatiske og bedre mennesker. Forstanderen mente at handlingen ikke var straffbar fordi oppbevaringen av stoffene var vernet av hans rett til å utøve sin tro, slik denne retten er nedfelt blant annet i Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 9. Lagmannsretten kom som tingretten til at inngrepet var lovlig. Domfeltes anke over lovanvendelsen ble forkastet. Straffen ble satt til 60 dager betinget fengsel. Dommen er anket til Høyesterett.

LH-2021-135265 (dom avsagt 3. januar 2022)
En mann var tiltalt for mishandling i nære relasjoner. De fornærmede og et annet nærstående vitne hadde forklart seg for politiet, men ønsket ikke å forklare seg for tingretten. Det hadde de heller ikke plikt til på grunn av sin familietilknytning til tiltalte. Etter loven hadde de imidlertid oppmøteplikt. Tingretten fritok likevel vitnene fra å møte, blant annet under henvisning til nyere praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol. Tingretten tillot heller ikke at politiforklaringene ble lest opp. Tiltalte ble deretter frifunnet. Lagmannsretten opphevet tingrettens dom på grunn av saksbehandlingsfeil. Etter lagmannsrettens syn var det ikke grunnlag for å frita vitnene for oppmøteplikt selv om de ikke hadde forklaringsplikt. På grunn av de saksbehandlingsfeilene tingretten hadde begått, ble også begrunnelsen for avgjørelsen om opplesning av politiforklaringene feil. Dommen er anket til Høyesterett.

LH-2020-117932-1 (beslutning avsagt 25. januar 2021)
Ankeforhandling ble utsatt fordi innkalling var gitt på norsk og hadde et uklart innhold. I et tilfelle hvor den tiltalte er samisktalende, har avgitt politiforklaring på samisk og hvor hovedforhandlingen i tingretten foregikk med samisk som forhandlingsspråk, kom lagmannsretten til at påtalemyndigheten må dokumentere at forkynnelsen av stevningen er gjort på en måte som tiltalte forstår. Innkallingen var egnet til å fremkalle villfarelse, og tiltalte hadde gyldig fravær.

LH-2021-51691 (dom avsagt 1. juli 2021)
Saken gjaldt krav om norsk autorisasjon som fysioterapeut, subsidiært krav om norsk lisens som fysioterapeut. Lagmannsretten kom til at Helsepersonellnemndas vedtak var ugyldig og tilkjente erstatning for tapte inntekter og utgifter. Spørsmålet var om søkeren hadde godtgjort nødvendig kyndighet ved utdanning fra sitt hjemland, og tilleggsutdanning eller yrkeserfaring, jf. helsepersonelloven § 48 a bokstav d. Lagmannsretten kom til at søkerens utdanning ikke var jevngod med norsk utdanning som fysioterapeut, men at manglene samlet, med hensyn til nivå, omfang/varighet og innhold var betydelig mindre enn nemnda hadde lagt til grunn. Dette skyldtes dels uriktig rettsanvendelse og dels at vedtaket bygde på uriktig faktisk grunnlag. Lagmannsretten var ikke kompetent til å vurdere innholdet og omfanget av de faglige manglene i søkerens utdanning fullt ut, ettersom dette berodde på en medisinskfaglig vurdering. Lagmannsretten kunne derfor ikke avgjøre om søkeren hadde den nødvendige kyndighet, men pekte på noen forhold som er relevant for vurderingen.

LH-2021-62426 (dom avsagt 7. juni 2021)
Faren til et barn barnevernet hadde overtatt omsorgen for, krevde tilbakeføring av barnet, jf. barnevernloven § 4-21. Etter at omsorgsovertakelse var vedtatt, hadde foreldrene skilt lag. De hadde ikke inngått formell avtale om fast bosted for barnet. Fylkesnemnda avviste kravet fordi det var uavklart hvem av foreldrene barnet skulle bo hos hvis omsorgen ble opphevet. På grunnlag av blant annet nyere høyesterettsavgjørelser knyttet til Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6, 8 og 13 og praksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol, kom lagmannsretten til at det var feil av fylkesnemnda å avvise kravet. Konsekvensen av å avvise kravet, ville være at ingen av foreldrene kunne kreve tilbakeføring av omsorgen for barnet før spørsmålet om fast bosted var avklart i egen foreldretvistsak. Dette ville være i strid med hensynet til barnets beste og målsetningen om gjenforening av barn og foreldre, noe som kan forvanskes jo lengre tid som går. Dommen ble anket til Høyesterett, som kom til samme resultat.

LH-2020-148002 (dom avsagt 3. mai 2021)
Saken gjaldt tvist om gyldigheten av Fiskeridirektoratets vedtak om inndragning av verdien av en sluttseddel for fangst av norsk vårgytende sild. Saken reiste prinsipielle spørsmål knyttet til vedtak om administrativ inndragning på rent objektivt grunnlag etter havressursloven § 54. Spørsmålet om formålet med og rekkevidden av bestemmelsen ble berørt, noe som er relevant i vurderingen av om slik inndragning er straff, og om det representerer et uforholdsmessig inngrep i eiendomsvernet. Fiskeren hadde fangsten i notpose som ble satt i lås og fortøyd. Fangsten ble meldt inn til sildesalgslaget og solgt på auksjon. I påvente av at hentebåten skulle komme, opplevde fiskeren at silda ble vanskelig å håndtere og fikk bistand fra annet fartøy til å slepe og tørke låset. Fiskerens mannskap bisto med dette, og han signerte på sluttseddel. Fiskeridirektoratet mente at bruken av hjelpebåt innebar en overføring av fangsten etter reguleringsforskriften § 24 og var ulovlig. Lagmannsretten kom til at det ikke hadde skjedd noen «overføring» av fangst. Videre uttalte lagmannsretten at det fremstår som uforsvarlig dersom reglene skal være slik å forstå at det må være en reell nødsituasjon før skipper kan be om bistand, så lenge det ikke er risiko for juks, omgåelse av regelverket, hindring av kontroll eller annen fare for omgåelse av fiskeriregelverket. Fiskeridirektoratets vedtak ble opphevet. Anke til Høyesterett ble nektet fremmet.

Rettsmekling i lagmannsretten

I flere år har domstolene hatt som mål å forlike flere sivile saker mellom partene, i stedet for å behandle dem i full bredde i flere rettsinstanser. Tanken bak er at partene kan spare store kostnader, samtidig som de får en løsning på saken som de kan leve med. Lagmannsretten har de siste årene hatt stort fokus på rettsmekling og mekling i saksforberedende møter. Dette skjer ved at en av dommerne med særlig kompetanse på rettsmekling, forbereder og gjennomfører mekling med partene i et eget rettsmøte en tid forut for planlagt ankeforhandling.

I 2021 gjennomførte lagmannsretten 13 meklinger i saker som gjaldt anke over sivil dom og en mekling over vedtak fra jordskifteretten. I ti av sakene ble det oppnådd forlik i meklingsmøtet eller like etterpå. Dette er en økning av antall saker sammenlignet med tidligere år. Resultatene motiverer til videre innsats for rettsmekling i lagmannsretten. Vi har tatt en prat med rettsmeklingsdommerne for å finne ut hva som ligger bak disse tallene, og hva mekling innebærer for partene i en sivil tvist.

Hvilke grep er gjort for å få flere saker til mekling? *Vi har snakket mye internt om fordelene for partene med rettsmekling, og hva som skal til for at en sak er egnet for mekling. Dermed er saksforberedende dommer godt forberedt til å reklamere for rettsmekling i det telefonmøtet med advokatene som innleder behandlingen av saken for lagmannsretten. Det er jo i praksis partene som avgjør om det blir mekling.*

Lagmannsretten spenner over et svært stort geografisk område. Gir dette utfordringer for arbeidet med rettsmekling, og hvordan løses det eventuelt? *Dette er ingen hindring. Vi er vant til å reise, og kan forsøke å legge meklinger til tidspunkter hvor vi er på stedet med andre saker. Pandemien har dessuten lært oss å mekle i videomøter, men i mange tilfeller er det nok en fordel for meklingen å kunne møtes fysisk.*

Er det noen sakstyper som særlig egner seg for mekling? *Hvis partene er interessert i å forsøke å finne en løsning, kan det mekles i de aller fleste sivile saker. Typiske saker som egner seg er foreldretvister, eiendomssaker, arbeidsrettssaker, erstatningssaker og byggesaker.*

Lagdommer Sidsel Sund Olsen, lagdommer Brynhild Salomonsen, lagdommer Anders Haugestad og jordskiftelagdommer Liv Nergaard

Hva om saken allerede har vært meklet i tingretten, er det noen vits å prøve på nytt? *Ja, det er mange eksempler på at man lykkes på andre forsøk. At det foreligger en dom, kan endre forhandlingssituasjonen. Også har jo partene erfart hvor dyrt og krevende det er å gjennomføre en rettssak, og kan være ekstra motivert for å slippe en ny runde.*

Hva er egentlig fordelene ved ei løsning gjennom mekling kontra det å få en dom fra lagmannsretten? *Det viktigste for partene er nok å få tilbake kontrollen over hva som blir utfallet av saken. For de fleste er det stressende å leve med usikkerhet om hva som blir resultatet av rettssaken, og hva prosessen blir å koste. Forholdet til motparten blir dessuten ofte dårligere og dårligere jo lengre rettsprosessen varer. Å avslutte saken med enighet, kan danne grunnlag for et bedre forhold, noe som er ekstra viktig hvis partene for eksempel er foreldre som skal samarbeide om omsorg for barn, eller naboer. Det er lett å se at mange blir lettet når forliket er undertegnet. Et annet poeng er at forliksløsninger gjerne kan være mer fleksible og skreddersydde enn domsslutninger. Ofte er domsresultatet enten-eller, mens forliksløsningene kan befinne seg mange steder i mellom.*

Kompetansearbeid

Kvaliteten på lagmannsrettens arbeid er avhengig av felles innsats fra dyktige ansatte. Dommere fra lagmannsretten har i 2021 blant annet deltatt i internasjonalt dommerarbeid, lovutvalg, Domstoladministrasjonens styre, styret i Lovdata, Tilsynsutvalget for dommere, i Kontrollkommisjonen for UNN og i ulike nemnder. I tillegg som mekler hos Riksmekleren og på ulike kurs og seminarer, som deltakere eller forelesere. Faglige aktiviteter utenfor lagmannsretten tilfører verdifull kompetanse til vårt daglige arbeid med sakene.

Hvert fjerde år har dommerne en måned studiepermisjon. I 2021 avviklet fire av våre dommere studiepermisjon. Studiepermisjonen benyttes dels til personlig oppdatering og dels til produksjon av artikler mv. som kommer alle domstolene til nytte. Saksbehandlere og utreder deltar på ulike fagkurs og samlinger. Det er viktig å ha kontinuerlig opplæring og oppdatering. Under den pågående pandemien har tilbudene om opplæring vært færre, selv om vi har kunnet delta i ulike tiltak på digitale plattformer. Kompetansebygging tilpasset den fortsatt pågående digitaliseringen av domstolene er særlig viktig. Lagmannsretten har egen IKT-medarbeider med ansvar for digitale verktøy. Opplæring og bistand til saksbehandlere og dommere, samt veiledning og tilrettelegging for aktører og publikum, kan gjennomføres lokalt.

Lagmannsretten arrangerer hvert år en felles studiereise eller et internseminar hvor alle ansatte er med. Høsten 2021 gjennomførte vi et to-dagers seminar i Alta, Finnmark lagsogn. Det var særlig fokus på kvalitetssikring og effektiv saksstyring i ulike deler av saksbehandlingskjeden, andre faglige innslag og – ikke minst – lokale kulturelle bidrag. Vi hadde et meget godt faglig og sosialt utbytte av reisen.

Lagmannsrettens internutvikling skjer først og fremst gjennom arbeidet med sakene. Lagmannsrettens rettssaler er i dag blant landets mest moderne hva gjelder digitalisering. All saksbehandling gjennomføres digitalt, og kommunikasjon med profesjonelle aktører foregår i det alt vesentlige elektronisk. Under ankeforhandling presenteres alt skriftlig bevismateriale digitalt til den enkeltes egen skjerm og til storskjerm i rettssalen. Parter og vitner høres i stadig større utstrekning via fjernmøteteknologi, og publikum kan følge sakene i såkalte virtuelle møterom. Digitaliseringen har også betydning for våre meddommere. Det alt vesentlige av kommunikasjon med meddommerne skjer allerede nå elektronisk. Utkast til avgjørelser sendes ut via sikker e-postforsendelse, avsluttende domskonferanser holdes ofte digitalt og avgjørelsene signeres elektronisk. Dette krever tett oppfølgning og skolering også av meddommerne, noe saksbehandlerne gjerne bistår med. Om ikke lenge vil meddommerne få tilgang til alle sine oppgaver i pågående saker gjennom Aktørportalen.

Lagmannsretten i Alta

www.domstol.no/halogaland • e-post: halogaland.lagmannsrett@domstol.no
www.facebook.com/halogaland

Trykket av Lundblad

TRYKT I NORGE NO - 9539

Miljøfyrtårn®

Fra:	Moe, Cathrine Friberg <Cathrine.Moe@domstol.no> på vegne av Hålogaland lagmannsrett (postmottak) <halopost@domstol.no>
Sendt:	mandag 14. februar 2022 09.47
Til:	Hålogaland lagmannsrett (postmottak)
Emne:	Årsmelding fra Hålogaland lagmannsrett
Vedlegg:	Årsmelding - Hålogaland lagmannsrett.pdf

Vedlagt oversendes Hålogaland lagmannsretts årsmelding for 2021.

Vennlig hilsen

Cathrine Friberg Moe
Rådgiver
Hålogaland lagmannsrett
Telefon +47 77 60 35 28
Domstol.no

Følg oss på facebook

FAUSKE KOMMUNE

Vestmyra skole

Dato: 25.03.2022
Vår ref.: 22/4600
Deres ref.:
Saksb.: Eirin Vold Iversen

Kommunestyret i Fauske v/ordfører Marlen Berg

Konsekvenser ved nedskjæring ved Vestmyra skole

Videresender brev utarbeidet av elevrådet ved ungdomstrinnet ved Vestmyra skole.

Med vennlig hilsen

Eirin Vold Iversen
Sekretær

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift.

Vedlegg:
Konsekvenser ved nedskjæring

FAUSKE KOMMUNE

VESTMYRA SKOLE
Postadresse: Hegreveien 14, 8207 Fauske
Tlf.: 756 04600 - epost: vestmyra.skole@fauske.kommune.no

Til kommunestyret i Fauske kommune ved ordfører Marlen Berg

Kjære kommunestyre, elevrådet på ungdomstrinnet ved Vestmyra skole er ikke enige i deres forslag i forhold til å ha tre klasser pr trinn istedenfor fire klasser som vi er idag.

Dette føler vi er konsekvenser av nedskjæringene for oss:

- Det kommer til å gå utover utdanningen til ungdommene.
- Folk flytter fra kommunen siden de ikke prioriterer utdanningen vår.
- Det kommer til å føre til utrygge elever i klassen, under f.eks fremføringer.
- Elever som trenger mer oppfølging i klassene vil miste tilbudet sitt, kan på lang sikt føre til at elever dropper ut.
- Eksamens resultatene kommer til å gi dårligere reusltater, som fører til at vi ikke kommer inn på de linjene vi vil inn på.
- Vennskap kommer til å spittes, kommer til å føre til problemer, elevene blir utrygge som fører til dårlig skolemiljø.
- Vi får ikke dra på klasse turer som vi har begynt å spare til og gledet oss til.
- Lovpålagte oppgaver går ut. Oppfølgingen for enkelt personer blir vanskligere å gjenomføre.
- Dårligere inneklima ved å få flere elever inn i klassen. Allerede i dag er det noen som er plaget av hodepine.
- Vi ønsker at noen fra kommunestyret kan komme på besøk til en klasse på ungdomsskolen for en samtale om hvordan vi har det. Dere kan gjerne komme til elevrådet.
- Oppfølgingen som flyktningene fra Ukraina får ikke den oppfølgingen de trenger/allerde liten plass i klasseromene.

- Lærere får mindre tid til å hjelpe hver enkelt elev.
- Fauske kommune blir satt i ett dårlig lys når de ikke har gode skoletilbud å tilby dem som flytter hit.
- Det legges mer press på lærerne enn de allerede har i dag.

Fauske 24.03.22

Elevrådet ved Vestmyra skole

Casper Gulliksen ~~#~~ 10A

Anette Korneliussen 10b

Håkon Sollund 10C

Ingrid Hansen 9c

Annar Martin 9B

Adrian Alexandersen 8c

Pia Michaelsen 8d

Isak Tobiassen 8A

Markus Larsen 8b

Linus Lundbakk 9A

Aksel Hardy 9D

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/4264 Arkiv sakID.: 20/2337	Saksbehandler: Terje Valla

Sak nr.		Dato
033/22	Formannskap	24.03.2022

Ny anmodning om bosetting av flyktninger 2022

Revidert anmodning knyttet til flyktningestrøm fra Ukraina

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Fauske kommune opphever kommunestyrevedtak 117/21 om bosetting av 10 flyktninger i 2022. Opphevelsen av vedtaket gjelder kun for 2022.

2. Fauske kommune sier ja til å bosette 50 flyktninger i 2022 ut fra et økt behov for flyktninghjelp i forbindelse med krigen mellom Russland og Ukraina.

3. Fauske kommune legger til rette for å gi tilbud om de tjenester som ulike bosettingsformer krever. Dette innebærer å bruke egne ressurser så langt det er mulig, og utvide med ny kompetanse etter behov.

4. Tilbudet skaleres fortløpende ut fra det antall flyktninger og det antall mottak Fauske er vertskommune for, og får tilskudd for å bistå med.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:

Kommunedirektøren fremmet følgende tillegg:
Vedtaket fattes med hjemmel i kommuneloven § 11-8.

Kommunedirektørens forslag til vedtak med endring ble enstemmig vedtatt.

FOR- 033/22 Vedtak:

Vedtak:

1. Fauske kommune opphever kommunestyrevedtak 117/21 om bosetting av 10 flyktninger i 2022. Opphevelsen av vedtaket gjelder kun for 2022.

2. Fauske kommune sier ja til å bosette 50 flyktninger i 2022 ut fra et økt behov for flyktninghjelp i forbindelse med krigen mellom Russland og Ukraina.

3. Fauske kommune legger til rette for å gi tilbud om de tjenester som ulike bosettingsformer krever. Dette innebærer å bruke egne ressurser så langt det er mulig, og utvide med ny kompetanse etter behov.

4. Tilbudet skaleres fortløpende ut fra det antall flyktninger og det antall mottak Fauske er vertskommune for, og får tilskudd for å bistå med.

5. Vedtaket fattes med hjemmel i kommuneloven § 11-8.

Vedlegg:

21.03.2022	informasjon-til-vertskommuner-for-akuttinnkvartering	1503724
21.03.2022	Bosetting av flyktninger - Ny oppmoding 2022 - Fauske kommune (L)(407435)	1503747

Sammendrag:

I brev av 10.11.21 ble Fauske kommune anmodet av Integrerings- og mangfolds direktoratet (IMDi) om å bosette 10 flyktninger i 2022.

Følgende vedtak ble fattet i kommunestyret:

KOM- 117/21 Vedtak:

1. Kommunestyret ber om at Fauske kommune bosetter inntil 10 flyktninger, basert på IMDIs anmodning og grunnlaget med de beskrevne faktorer i saken.

2. Dersom bosettingsbehovet øker i løpet av året jfr. anmodningsbrev fra IMDI, opprettholdes vedtak om bosetting i henhold til punkt 1.

3. I den grad fremtidig kommuneøkonomi tillater større svingninger i bosettingstall, skal kommunedirektøren legge fram en ny sak og grunnlaget kan justeres i nytt vedtak i Kommunestyret.

Onsdag 09.03.22 ble det orientert i et ekstra formannskapsmøte om flyktningsituasjonen, etter at Russland hadde gått til angrep på Ukraina. I forkant av møtet hadde kommunen fått forespørsel fra IMDi på hvilken kapasitet kommunen hadde for å kunne øke antallet bosettinger for å ta imot flyktninger på vei til Norge. Det ble gitt tilbakemelding til IMDi på at kommunen kunne øke til 30.

Mandag 21.03.22 mottok kommunen en oppmodning om bosetting av 50 flyktninger, hovedsakelig fra Ukraina. IMDi anslår at det hovedsakelig vil være kvinner, barn og eldre flyktninger som kommer fra Ukraina.

Det vises for øvrig til orienteringen som ble gitt til formannskapet den 9. mars og notatet som er sendt ut via portalen.

Saksopplysninger:

Fredag 18.03.22 kom det melding fra Utlendingsdirektoratet (UDI) at det er to private aktører som har

levert inn anbud til UDI på drift av akuttmottak i Fauske kommune.

Det ene anbudet er levert av Mottaksdrift Nor AS som gir anbud på 180 mottaksplasser i Fauske sentrum. Lokasjon vil være Brygga hotell, Seljestua og bolig(er) i Sandmoveien.
Det andre anbudet er levert av Villa Valnesfjord AS (Han Sylte) som gir anbud på 30 midlertidige mottaksplasser i Valnesfjord.

I tillegg er kommunen varslet at Nord-Norsk Mottakssenter ønsker å ta i bruk 40 plasser i bygningen de disponerer i Røvika (eldresentret). I første omgang som akuttplasser, men innen 01.04.22 planlegger de å levere anbud om opprettelse av 40 varige plasser for enslige mindreårige, med oppstart 01.06.22.

Samlet sett gir dette en mulighet for at kommunen skal være vertskommune for, og levere ulike tjenester til ca. 300 flyktninger i løpet av kort tid. I tillegg til dette tallet er det ventet at enkelte flyktninger vil ta seg ut i kommunene på egen hand, ved hjelp av slekt, familie og venner.

Det er forventet at UDI vil tegne kontrakter med mottaksaktører fortløpende ut fra størrelse på flyktningstrøm.

Saksbehandlers vurdering:

UDI handterer de flyktningene som kommer til Norge og søker asyl. Disse vil i påvente av en behandling av en slik søknad plasseres i akuttmottak. Når behandlingen er ferdig, og oppholdstillatelse er gitt overtar IMDi utplasseringen i de enkelte kommunene så snart det finnes ledige plasser. I påvente av dette kan flyktningene oppholde seg i transitt, i akuttmottak av den sorten det er planlagt for i Fauske.

Flyktninger som er klare for bosetting i kommunene, og flyktninger som er i transitt i akuttmottak har ulike rettigheter. Disse kan oppsummeres slik:

AKUTTMOTTAK

- HELSEHJELP:

  Retten til helsehjelp for asylsøkere gjelder fra de kommer til Norge for å søke beskyttelse. Rettighetene gjelder også for personer som bor i akuttinnkvarteringer. Rettighetene omfatter både somatisk og psykisk helsehjelp fra kommune- og spesialisthelsetjeneste, inkludert hjelp for rusmiddelproblemer.

- BARNEHAGE:

  Det er opp til kommunen å velge å stille barnehageplasser til disposisjon for barn i akuttinnkvarteringene. Barnehagetilbud vil være et viktig bidrag til avlastning for foreldre i akuttinnkvarteringene, og gi mulighet for deltakelse i norskundervisning og andre aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner.

- GRUNNSKOLEOPPLÆRING:

  Barn i grunnskolealder (6-16 år) ved akuttinnkvarteringene har rett til grunnskoleopplæring. Retten skal oppfylles så raskt som mulig, og ikke i noe tilfelle mer enn én måned etter det

tidspunkt det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i landet mer enn tre måneder.

BOSATTE FLYKTNINGER

- Bosatte flyktninger har samme rettigheter ift helse, barnehage og grunnskoleopplæring som andre innbyggere i landet. I tillegg har voksne (18 - 67 år) rett og plikt til:

- INTRODUKSJONSPROGRAM OG OPPLÆRING I NORSK OG SAMFUNNSKUNNSKAP

  Den lovregulerte norskopplæringen skal komme i gang så raskt som mulig, og gjerne i kombinasjon med formell kvalifisering som grunnskole og videregående opplæring. Avhengig av bakgrunn skal opplæringen støtte oppunder den enkeltes kompetansebehov.

- BOLIG

  Kommuner som bosetter flyktninger, må finne en egnet bolig.

Kommunen har ingen påvirkning på hvilke og hvor mange aktører som søker om å opprette mottak etter anbud til UDI, eller hvilken type mottak. Kommunen bestemmer kun hvor mange flyktninger man selv velger å bosette etter anmodning fra IMDi.

Om flyktninger bosettes i mottak eller i kommunens regi har de krav på ulike tjenester fra vertskommunen. Avhengig av alder og behov kan dette variere fra barnehageplass, grunnskoleopplæring, norskopplæring, samfunnsfagsopplæring, morsmålsopplæring, helsetjenester, akutte legetjenester, vaksinering, screening, traumebehandling osv. Før flyktningene er kommet til kommunen er det vanskelig å forutse hvilken kapasitet de ulike tjenesteområdene må skalere opp til for å møte behovet.

Kommunen har tidligere i årene 2015 og 2016 vært i en tilsvarende situasjon. Da bosatte kommunen selv rundt 50 flyktninger i året, og det var mottaksplasser både i Røvika, i sentrum og i Sulitjelma. Kompetansen og tjenesteapparatet for å handtere tjenesteleveransen er siden da bygd ned til et minimum, og skalert for mottak av 10 i året. Det vil ta noe tid å bygge dette opp igjen, og kommunen vil være avhengig av statlige finansieringsordninger for å dekke utgiftene. I tillegg vil det være et spørsmål om tilgang på rett kompetanse, i sterk konkurranse med samtlige kommuner i Norge.

Krigen i Ukraina og den flyktningstrømmen vi nå ser i Europa er et felles anliggende for alle nasjoner. Å bidra til å hjelpe mennesker som drives på flukt fra krig og ødeleggelser fremstår som en selvfølgelighet. Også vi i Fauske kommune skal være villige til å strekke ut en hand og bidra ut over det vi gjør til vanlig, i påvente av at krigen avsluttes og Ukrainas befolkning kan vende hjem igjen.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

UDI

Utlendingsdirektoratet
Norwegian Directorate
of Immigration

Informasjon til vertskommune for akuttinnkvartering 2022

Versjon 06.03.2022

Innhold

Bakgrunn 3
Hvem skal bo på akuttinnkvarteringene? 4
Hva er akuttinnkvartering? 5
Hva inngår i botilbudet? 5
Ytelser til beboere ved akuttinnkvarteringene 5
Naturalytelser 5
Pengebeløp 5
Utgifter til nødvendig helsehjelp, medisiner og transport til behandling 6
Bemanning 6
Aktiviteter for beboerne 6
Informasjon til beboerne 6
Brannsikkerhet 6
Trygghet og sikkerhet 6
Kollektiv beskyttelse 8
Bosetting 9
Smittevern 10
Helsesituasjon og vertskommunens ansvar for tilbud til beboere i akuttinnkvartering 11
Helsetjenester 11
Helseundersøkelse – status 11
Helseopplysninger 11
Sårbare beboere og beboere med særskilte behov 11
Barnehage og skole 13
Barnehageplass for barn ved akuttinnkvarteringene 13
Grunnskoleopplæring 13
Norskopplæring 14
Barneverntjenester 15
Tolk 16
Vertskommunetilskudd 17
Samarbeid mellom akuttinnkvarteringene og vertskommunene 18
Kontaktinformasjon til UDIs regionkontor 19

Bakgrunn

Som følge av krigen i Ukraina oppretter UDI nå flere akuttinnkvarteringer.

I dette dokumentet er det samlet en del informasjon som kan være nyttig for vertskommunene for akuttinnkvarteringene.

Hvem skal bo på akuttinnkvarteringene?

Ved akuttinnkvarteringene vil det hovedsakelig bo flyktninger fra Ukraina. Det kan også komme andre asylsøkere til akuttinnkvarteringene. Det avhenger av hvem som til enhver tid skal flyttes fra Nasjonalt Ankomstsenter.

Beboerne er hovedsakelig mødre med barn, familier med barn og noen få eldre personer. Omtrent 40% av de som kommer er barn. Både voksne og barn har for kort tid siden opplevd en dramatisk flukt og kan ha vært utsatt for ekstreme hendelser. Flere kan også ha familiemedlemmer eller slektninger som fremdeles er i Ukraina og som de er bekymret for.

Før de ankommer akuttinnkvarteringene, skal de, som et minimum, ha gjennomført registrering hos Politiets utlendingsenhet (PU).

Hva er akuttinnkvartering?

Akuttinnkvartering er et botilbud til asylsøkere ved høye ankomster. Tilbudet skal være nøkternt, tilstrekkelig og sikre beboernes grunnleggende behov, og deres behov for trygghet og sikkerhet.

Akuttinnkvarteringene skal drives i tråd med avtalen mellom UDI og driftsoperatør, og i tråd med krav fra UDI. I Krav til drift av akuttinnkvartering (se vedlegg) legges rammene for store deler av innkvarteringstilbudet, som boforhold, fellesarealer, bespisning, utstyr, sikkerhet og trygghet. I tillegg til dette har UDI og driftsoperatører gjort avtale om ytterligere krav til hvordan akuttinnkvarteringene skal drives. Mange av de sentrale kravene som UDI stiller til akuttinnkvarteringene, både i kravspesifikasjonen og i tilleggsavtalen, blir kort oppsummert under.

Hva inngår i botilbudet?

Ved akuttinnkvarteringen skal alle beboerne ha en seng å sove i og tilgang til bad og toalett. Beboerne skal ha mulighet til å vaske og tørke klærne sine.

I tillegg til soverommene, skal beboerne ha tilgang til fellesrom for sosialt samvær og det skal være lekearealer for barn, både ute og inne. Det skal være trådløst internett i boenhetene og i fellesarealene.

Ved akuttinnkvarteringene er matservering inkludert i botilbudet (kantine eller catering). Det skal også være tilgjengelig tilrettelagt mat for små barn og babyer.

Ytelser til beboere ved akuttinnkvarteringene

Beboere ved akuttinnkvarteringene får utlevert utstyr (naturalytelser), pengebeløp og de kan søke UDI om støtte til andre utgifter. Dette er nærmere beskrevet i UDI 2008-035 Retningslinjer om ytelser til beboere i asylmottak, med vedlegg, og i Krav til drift av akuttinnkvartering (se vedlegg). Beboere i akuttinnkvarteringene har rettigheter som tilsvarer rettighetene til beboere i transittmottak, jf. UDI 2008-035, punkt 7 og spesielt punkt 7.2.

Naturalytelser

De fleste beboerne har fått utlevert klespakke da de kom til Norge.

Når de kommer til akuttinnkvarteringene, får de utlevert hygieneartikler og sengetøy.

Det skal være tilgjengelig bleier til små barn, og utstyr til utlån til foreldre med små barn, inkludert tåteflasker og steriliseringsutstyr.

Pengebeløp

Beboerne får utbetalt et pengebeløp (basisytelse) to ganger per måned. Beløpet skal dekke beboers personlige utgifter, og er beregnet med bakgrunn i at det er matservering ved innkvarteringen. Pr. mars 2022 er satsene for basisytelse per måned 447 kroner for voksne og 402 kroner for barn i familie. Enslige forsørgere mottar et tilleggsbeløp på 264 kroner.

Beboere som får vedtak om oppholdstillatelse, har rett til barnetrygd. Foreldre/foresatte skal søke om barnetrygd hos NAV. Basisytelsen er subsidiær. Når en beboer får utbetalt barnetrygd blir basisytelsen redusert tilsvarende.

Utgifter til nødvendig helsehjelp, medisiner og transport til behandling

Beboerne får dekket nødvendige utgifter, som egenandeler til helsehjelp, medisiner og transport til behandling, og kan søke om å få dekket enkelte andre utgifter, jf. UDI 2008-035, punkt 7. Dere kan lese mer om dekning av utgifter til helsehjelp under avsnittet om Helsesituasjon og Kommunens ansvar.

Ansatte ved akuttinnkvarteringene skal hjelpe beboerne som har behov for å søke om ytelser.

Bemanning

Akuttinnkvarteringene er døgnbemannet.

Aktiviteter for beboerne

UDI ønsker at frivillige og organisasjoner som ønsker å tilby/gjennomføre aktiviteter for beboerne har dialog med akuttinnkvarteringen. Dette er nyttig både for å sikre at aktivitetene som tilbys er noe som er av interesse for beboerne, og for å finne praktiske løsninger for gjennomføring. Aktører som ønsker å tilby aktiviteter for beboerne skal inngå samarbeidsavtale med driftsoperatøren for akuttinnkvarteringen, blant annet for å sikre at UDIs krav til sikkerhet og personvern blir ivaretatt.

Akuttinnkvarteringen skal også legge til rette for at beboerne får delta i kommunale/frivillige aktivitetstilbud i den tiden de oppholder seg der.

Informasjon til beboerne

I akuttinnkvarteringene skal beboerne få informasjon som er nødvendig og nyttig under sitt opphold.

Det kan være praktisk informasjon om innkvarteringen (brannvern, husregler), sikkerhetsmessige forhold og hva de skal gjør ved behov for øyeblikkelig hjelp. De skal også få informasjon om kommunale tjenester som skole, lege, tilbud i nærmiljøet (transport, butikker, annet), og bosettingsprosessen.

Brannsikkerhet

Akuttinnkvarteringene skal imøtekomme alle krav til innkvartering i brannvernlovgivningen. I tillegg skal de følge UDIs krav om en brannvernansvarlig blant de ansatte, og en brannvernleder der dette er påkrevd. Akuttinnkvarteringene skal ha rutiner for brannberedskap og gjennomføre systematisk sjekk av brannrisikoer. Det skal gjennomføres kvartalsvise brannøvelser, hvor både ansatte og beboere skal delta, med mindre brannvesenet har bestemt noe annet.

Akuttinnkvarteringen skal gi beboerne informasjon om brannsikkerhet, branninstrukser og sørge for at beboerne er kjent med hvor rømningsveier og brannslukkingsutstyr er. Beboerne skal få informasjonen på et språk de forstår.

Trygghet og sikkerhet

Akuttinnkvarteringene skal gjøre en risikovurdering, og iverksette tiltak for å ivareta sikkerheten til beboerne.

Beboerne skal skjermes mot uønsket eksponering i media, og uønsket oppmerksomhet fra utenforstående personer eller organisasjoner. Av hensyn til beboernes sikkerhet skal akuttinnkvarteringene føre kontroll med hvem som besøker stedet.

Akuttinnkvarteringene skal melde til barnevernet i tråd med opplysningsplikten.

Beboere som utsettes for straffbare handlinger i eller utenfor akuttinnkvarteringen, skal få bistand fra ansatte til å anmelde forholdet til politiet, dersom de ønsker det.

Beboerne skal få informasjon fra de ansatte om hva de kan gjøre, og hvem de skal henvende seg til, ved behov for øyeblikkelig hjelp.

Kollektiv beskyttelse

Regjeringen har besluttet å gi midlertidig kollektiv beskyttelse til ukrainske statsborgere. Det betyr at ukrainere på flukt slipper tidkrevende individuell behandling. Det vil gå raskere å hjelpe dem. Vanligvis skal beskyttelsesbehovet vurderes individuelt. Midlertidig kollektiv beskyttelse innebærer at man gir beskyttelse til en hel gruppe. Denne kollektive beskyttelsen gjelder i første omgang for inntil et år, og kan forlenges med inntil tre år fra den ble gitt første gang.

Bosetting

Det er stor interesse blant kommuner for å bosette ukrainere.

Det er forventet at ukrainerne vil bli boende ved akuttinnkvarteringene til de får tilbud om annen innkvartering. Det kan være i ordinært asylmottak eller bosetting i en kommune. IMDi jobber aktivt med bosettingsarbeidet for denne gruppen.

Akuttinnkvarteringene har en ansatt som er ansvarlig for koordinering av bosettingsarbeidet, og som er kontaktperson opp mot IMDi og bosettingskommuner. Alle ansatte i akuttinnkvarteringene, skal gi informasjon om bosetting.

Smittevern

UDI har i samarbeid med Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet utviklet en smittevernveileder tilpasset asylmottak. Veileder for smittevern i asylmottak er under revidering og oppdateringen blir tilgjengelig på UDIs nettsider. Den oppdateres i tråd med nasjonale anbefalinger og føringer, gjennom lenker til oppdatert informasjon på nettsidene til helsemyndighetene. Veilederen gjelder også for akuttinnkvarteringene.

UDI anbefaler at driftsoperatører for akuttinnkvarteringene har tett dialog med lokale helsemyndigheter om hvordan tiltakene i veilederen kan gjennomføres lokalt. UDI anbefaler at driftsoperatør har en særlig tett dialog med smittevernoverlegen i vertskommunen. I dialogen må det tas hensyn til akuttinnkvarteringens boligmasse, for å sikre tilpasset smittevern for beboerne.

Helsesituasjon og vertskommunens ansvar for tilbud til beboere i akuttinnkvartering

Sektoransvarsprinsippet gjelder for kommuner med akuttinnkvartering, og kommunene har ansvar for å gi lovpålagte tjenester til beboerne.

Helsetjenester

Asylsøkere og flyktninger har samme rett til helsetjenester som den øvrige befolkningen. Dette er nærmere beskrevet i Helsedirektoratets digitale veileder Helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente.

Retten til helsehjelp for asylsøkere gjelder fra de kommer til Norge for å søke beskyttelse. Rettighetene gjelder også personer som bor i akuttinnkvarteringene. Rettighetene omfatter både somatisk og psykisk helsehjelp fra kommune- og spesialisthelsetjeneste, inkludert hjelp for rusmiddelproblemer, se forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket § 6.

Enkelte beboere (blant annet barn) ved akuttinnkvarteringen har rett til tannhelsetjenester, se Helsedirektoratets veileder, punkt. 5.3.

Beboere som ikke har rettigheter i den offentlige tannhelsetjenesten, og som har behov for akutt tannbehandling, kan få dekket utgifter til akutt tannbehandling gjennom tilleggsytelse fra UDI. For mer informasjon om hva som anses som akutt tannbehandling og rutiner for fakturering, se Helsedirektoratets veileder, punkt. 5.3.

Dersom en beboer uttrykker behov for tannhelsehjelp, skal akuttinnkvarteringen hjelpe beboer med å kontakte tannlege eller annet tannhelsepersonell.

Helseundersøkelse – status

Normalt har alle asylsøkere gjennomgått lovpålagt tuberkulosescreening på Nasjonalt ankomstsenter (Råde kommune). De skal også ha fått tilbud om covid-19-vaksine. I dagens situasjon vil det være noen som ikke har fått dette før de kommer til akuttinnkvarteringen.

Helseopplysninger

Helseopplysninger skal alltid formidles direkte mellom helsetjenestene i de ulike kommunene, og skal ikke sendes via UDI eller akuttinnkvartering/asylmottak. Helseopplysninger om beboere som kommer fra Nasjonalt Ankomstsenter til akuttinnkvarteringene skal komme fra helsetjenesten i Råde kommune.

Sårbare beboere og beboere med særskilte behov

Hvis ansatte ved akuttinnkvarteringene avdekker sårbare[1] beboere eller personer med særskilte behov skal de hjelpe dem med å komme i kontakt med aktuelle sektormyndigheter i vertskommunen. Akuttinnkvarteringene skal samarbeide med helsetjenesten i kommunen og legge til rette for at beboernes behov blir ivaretatt.

[1] Personer regnes som å tilhøre en sårbar gruppe hvis et eller flere forhold gjelder dem: har vært utsatt for vold eller mishandling i familien, er utsatt for tvangsekteskap, er utsatt for kjønnslemlestelse, er utsatt for menneskehandel, er gift og under 18 år (barneekteskap), har vært utsatt for tortur, voldtekt eller andre former for fysisk, psykisk eller seksualisert vold, er under 18 år, herunder enslige mindreårige, er lesbisk, homofil, bifil, transperson eller interseksuell, er gravid, er eldre, er enslig foreldre med mindreårige barn, har nedsatt funksjonsevne har alvorlige fysiske eller psykiske helseproblemer.

Personer med særskilte behov bør identifiseres og følges opp så tidlig som mulig etter ankomst til landet, se veileder for helsetjenester punkt 4.2 Tidlig identifisering av oppfølgingsbehov.

Det er viktig at informasjon om helse og eventuelle behov for tilrettelegging blir tilstrekkelig dokumentert, og at det formidles fra helsetjenesten i vertskommunen til helsetjenesten i kommunen som beboer blir bosatt i.

Barnehage og skole

Barnehageplass for barn ved akuttinnkvarteringene

Det er opp til kommunen å stille barnehageplasser til disposisjon for barn i akuttinnkvarteringene. Barnehagetilbud vil være et viktig bidrag til avlastning for foreldre i akuttinnkvarteringene, og gi mulighet for deltakelse i norskundervisning og andre aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner.

Hvis barn gis tilbud om barnehageplass, vil UDI betale tilskudd til kommunen. For ettåringer utbetales tilskudd tidligst fra den måneden barnet fyller ett år. Tilskuddet inkluderer foreldrebetaling og kostpenger. Hvis vertskommunen velger å kun tilby kjernetid, kompenseres det kun for kjernetid. Det utbetales barnehagetilskudd for alle barnehageplasser som stilles til disposisjon.

Tilskuddet blir administrert av UDI, og gjelder for alle godkjente barnehager. Utbetaling av barnehagetilskuddet baseres på rapportering fra akuttinnkvarteringen til UDIs regionkontor. Dere kan lese mer om ordningen og se hvilke satser som gjelder i UDI 2011-025 Retningslinjer for tilskudd til vertskommuner for asylmottak og omsorgssenter, punkt 3.5.1, samt vedlegg.

Grunnskoleopplæring

Alle barn og unge i grunnskolealder (6-16 år) som oppholder seg i Norge har rett til offentlig grunnskoleopplæring. Denne retten gjelder dersom det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i landet lengre enn tre måneder jf. lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringsloven) § 2-1.

Det innebærer at barn i grunnskolealder ved akuttinnkvarteringene har rett til grunnskoleopplæring. Retten skal oppfylles så raskt som mulig, og ikke i noe tilfelle mer enn én måned etter det tidspunkt det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i landet mer enn tre måneder.

Kommunen må starte opplæringen så raskt som mulig, selv om det ikke er mulig å gi et fullstendig opplæringstilbud i tråd med opplæringsloven. Månedsfristen gjelder fra det tidspunktet barnet ankommer landet, og starter ikke på nytt dersom barnet flytter mellom kommuner. Det er heller ikke anledning for kommunen å la være å gi opplæring fordi det er sannsynlig at barnet skal være i den aktuelle kommunen i mindre enn én måned.

Elever i grunnskolen med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring, til de har tilstrekkelige norskkunnskaper til å følge ordinær undervisning, jf. oppl. § 2-8. Kommunen har hjemmel til å organisere særskilte opplæringstilbud for nyankomne elever i egne grupper og klasser. Det skal fattes vedtak om slik særskilt opplæring i klasse, og vedtaket forutsetter samtykke fra elev eller foresatt.

Barna har ankommet Norge i en akutt krisesituasjon, og skal oppholde seg midlertidig på en akuttinnkvartering. Vi gjør oppmerksom på at det er opp til kommunen hvordan tilpasset opplæringstilbud organiseres jf. oppl.§ 1-3.

Det kan være behov for å presisere forskjellen mellom rett og plikt til opplæring. Retten inntreffer så snart som mulig og senest innen en måned. Fra barnet har oppholdt seg i Norge i tre måneder inntrer også plikt til grunnskoleopplæring jf. opplæringsloven § 2-1 annet ledd. Plikten er en opplæringsplikt, ikke en plikt til å gå i den offentlige grunnskolen.

Det bør være tett dialog og samarbeid mellom akuttinnkvarteringene og kommunen om skoletilbudet. Akuttinnkvarteringene skal følge opp at barn og ungdom i skolepliktig alder blir meldt inn og ut av grunnskolen.

Personer som er over skolepliktig alder, og som trenger grunnskoleopplæring har rett til denne opplæringen jf. oppl. § 4A-1. Retten til grunnskoleopplæring gjelder når de ikke har rett til videregående opplæring jf. oppl. § 3-1. For ytterligere informasjon, se opplæringsloven kapittel 4A. *Opplæring spesielt organisert for voksne*.

Norskopplæring

Tilbud om norskopplæring for beboere med kollektiv beskyttelse, i alderen 18 og 67 år, vil bli gitt etter bosetting i kommune.

Barneverntjenester

Lov om barneverntjenester gjelder alle barn i Norge uavhengig av status og statsborgerskap. Den gjelder også for barn i akuttinnkvartering med særlig behov for hjelp. Ansvaret er beskrevet i rundskriv fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet Barneverntjenestens ansvar for enslige mindreårige asylsøkere og andre mindreårige personer i mottak, omsorgssentre og kommuner (Q-06/2010).

Tolk

Ved språkbarrierer er tolking nødvendig for å sikre likeverdige tjenester til alle, og for å sikre at beboerne i akuttinnkvarteringene får god tilgang til kommunale tjenester.

Forvaltningsloven forplikter kommunen til å gi veiledning innenfor sine områder. Det forutsetter bruk av kvalifisert tolk ved behov. Det er den instansen som trenger tolk som skal bestille og betale for tjenesten. Barn skal aldri brukes som tolk, jf. forvaltningsloven § 11 e.

Bruk av tolk i forbindelse med helsetjenester omtales i Helsedirektoratets veileder Helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente.

På IMDis nettside kan dere finne råd og veiledning om tolking i offentlig sektor.

Vertskommunetilskudd

Vertskommunene får tilskudd fra staten for å sikre at beboerne får de tjenestene de har krav på. Tilskuddet skal dekke kommunenes gjennomsnittlige utgifter for de tjenester de skal gi. Satsene for tilskuddsordningen fastsettes årlig, i forbindelse med vedtak av statsbudsjettet.

For 2022 er satsene:

Grunnsats per kommune per år, uavhengigav antall mottaksplasser:	kr 719 186
Satser per plass per år i akuttinnkvartering:	kr 11 038

Tilskuddet utbetales for den perioden akuttinnkvarteringen er i drift.

Tilskuddet utbetales automatisk fra UDI til kommunene kvartalsvis, i januar, april, juli og oktober. Kommunene trenger ikke å søke om tilskuddet.

UDIs retningslinje UDI 2011-025 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak og omsorgssenter inneholder informasjon om hva vertskommunetilskuddet skal dekke, hva kommunene kan søke særtilskudd for og rutiner for utbetaling av tilskuddet.

Samarbeid mellom akuttinnkvarteringene og vertskommunene

Akuttinnkvarteringene skal tilstrebe et godt løpende samarbeid med vertskommunene. Det er særlig viktig i saker om barnehage, skole, voksenopplæring, helsetjeneste og barnevern.

Akuttinnkvarteringene skal legge til rette for at beboere møter til avtaler med ulike instanser.

Kontaktinformasjon til UDIs regionkontor

Det er UDIs regionkontor som har ansvar for å følge opp, gi veiledning og informasjon til akuttinnkvarteringene.

Akuttinnkvarteringene har egne kontaktpersoner på sine respektive regionkontor.

Kontaktinformasjonen til regionkontorene finnes på UDIs nettsider.

UDI publiserer oppdatert informasjon fortløpende på www.udi.no/ukraina

IMDi
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Fauske kommune
Postboks 93
8201 FAUSKE

Deres ref: Vår ref: 21-06672-4 Dato: 18.03.2022

Vi ber om at brevet blir distribuert til:
- ordførar
- kommunedirektør

Ny oppmoding 2022 - Fauske kommune

Mange menneske har flykta frå Ukraina sidan Russland sin invasjon i februar i år. Dette er den største massefluktsituasjonen Europa har sett sidan den andre verdskrigen. UNHCR bereknar at 12 millionar menneske vil trenge naudhjelp og beskyttelse internt i Ukraina, medan meir enn 4 millionar kan bli drivne på flukt frå Ukraina innan kort tid.

Dei humanitære følgene er dramatiske i Ukraina og i nabolanda. Dei store flyktningstraumane ut av Ukraina legg betydeleg press på landa omkring. Desse har fått skryt frå FN for å ha stilt opp med ein rask og effektiv beredskap for mottak av flyktningane. Samstundes er dei heilt avhengige av at resten av Europa medverkar.

I Noreg er det stadig aukande innkomstar av ukrainske flyktningar. Det er vedteke at ukrainske statsborgarar skal få mellombels, kollektivt vern. Dette er eit særskilt løyve i utlendingslova § 34 som kan nyttast i ein massefluktsituasjon.

Denne ekstraordinære situasjonen gjer det naudsynt å auke kapasiteten for eit mogleg stort tal på innkomstar av flyktningar til Noreg. Det er framleis uvisst kor stort behovet for busetting blir i år, men det er venta at talet på ukrainske flyktningar aukar i vekene og månadane framover. Det er derfor svært positivt at kommunane ønsker å stille opp og medverke til rask busetting av flyktningar. Tilbakemeldinga på IMDis kartlegging av busettingskapasiteten i kommunane i veke 10 i år tyder på at det er stor vilje til å busette flyktningar. Samstundes er behovet for busetting i Noreg vesentleg større enn den kapasiteten kommunane har meldt inn. Den store busettingsviljen gjeld både i kommunar som allereie er oppmoda om å busette, og i kommunar som ikkje har førebudd seg på busetting av flyktningar i år.

I 2015 gjorde kommunane ein formidabel innsats med busetting og kvalifisering av dei store flyktninginnkomstane frå Syria og andre land. I tida framover vil kommunane nok ein gong spele ei heilt avgjerande rolle i korleis Noreg som nasjon vil kunne handtere denne krevjande situasjonen. Det er i kommunane at flyktningane skal bu og få kvardagen attende. Talet på busettingsplassar i kommunane, og kor raskt kommunane kan gjere desse tilgjengelege, er derfor heilt avgjerande. IMDi oppmodar derfor alle kommunar i landet om å busette flyktningar i 2022.

Med bakgrunn i den nye situasjonen oppmodar IMDi derfor Fauske kommune om å busette til saman 50 flyktningar i 2022. Det er ein auke frå 10 busettingsplassar i 2022.

Det vil særleg vere kvinner, barn og eldre flyktningar som kjem frå Ukraina. Det er viktig at kommunen no legg planar for å bygge opp tenesteapparatet for fleire flyktningar frå Ukraina og andre land. Dette dreier seg om både bustader, helsetenester, introduksjonsprogram, barnehageplassar og skule.

Svar på oppmodinga
Vi ber om at det kjem tydeleg fram av vedtaket dykkar kor mange flyktningar kommunen vedtek å busette i 2022. Vi oppfordrar dykk til å gjere vedtak i tråd med talet det er oppmoda om. Vedtaket skal ikkje inkludere familiegjenforeina eller innehalde andre reservasjonar.

Vi har behov for raskt svar. Ver derfor vennleg og svar på denne oppmodinga så snart som mogleg, og **innan 31. mars 2022.** Viss det ikkje er mogleg å sakshandsame innan fristen, ber vi om beskjed om når svaret kan vere klart.

Når de har gjort vedtak, ber vi kommunen om å

- sende skriftleg kopi av vedtaket til post@imdi.no med kopi til KS ved nina.gran@ks.no og til fylkeskommunen
- registrere vedtakstalet i IMDis fagsystem for busetting (IMDinett) etter at oppmodinga er mottatt digitalt

Kontakt
Ta kontakt med IMDi ved spørsmål kring oppmodinga. IMDis kontaktsenter har telefon 40 00 19 60 og e-post: post@imdi.no.

Libe Rieber-Mohn
direktør
Integrerings- og mangfaldsdirektoratet

Dokumentet er godkjent elektronisk og treng derfor ikkje signatur.

Appendix:

Bakgrunn for tala

Hausten 2021 oppmoda IMDi 212 kommunar om å busette til saman 5 500 flyktningar i 2022. Dette var før krigen i Ukraina braut ut. Krigen i Ukraina har ført til at behovet for busetting har stege monaleg. IMDi varsla alle kommunane i landet om dette i brev datert 4. mars. Dei nyaste prognosane viser at behovet for busetting i 2022 er berekna til å vere om lag 35 000 personar. Inkludert i dette talet er 400 einslege mindreårige. IMDi har i samråd med KS fordelt dette talet på alle kommunar i landet.

Talet som ligg til grunn for denne nye oppmodinga inneber ein auke på kring 30 000 busettingsplassar. Dette talet er samstundes usikkert på det noverande tidspunktet. Vi veit ikkje kor lenge krigen i Ukraina vil vare, eller kor mange som vil komme til Noreg, verken på kort eller på lengre sikt. Samstundes legg vi til grunn at innkomstane blir store. Tilkomstar som kan følge av ein solidaritetsordning mellom dei europeiske landa er ikkje inkludert i prognosane på det noverande tidspunktet.

I tillegg til ukrainske flyktningar, er det også andre grupper som skal busettast i 2022. Det er derfor viktig at kapasiteten til å busette flyktningar kan justerast i tråd med det samla behovet.

Økonomi og rammevilkår

Vi forstår at dette er ein utfordrande situasjon også for kommunane. IMDi har stønadsordningar som blir utløyste for personane som kommunen skal busette. Det skal legge til rette for at kommunen skal kunne auke kapasiteten i tråd med behovet.

Personar som får mellombels, kollektivt vern er i målgruppa for busetting med offentleg hjelp, og vert busette etter avtale mellom IMDi og kommunen på same måte som andre flyktningar. Opphaldsløyva dannar grunnlag for rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram i samsvar med integreringslova, så lenge flyktningen er busett etter avtale mellom kommunen og IMDi. Busettinga av ukrainske flyktningar utløyser dermed ordinært integreringstilskot.

Aktuelle tilskot:

- Kommunar som buset flyktningar, får utbetalt integreringstilskot. Tilskotet blir utbetalt etter at flyktningen er busett. Tilskotet skal medverke til at kommunane arbeider aktivt med busetting og integrering slik at flyktningane kjem i arbeid, forsørger seg sjølve og deltar i samfunnet så raskt som mogleg.

  - Det er ulike satsar for tilskot, avhengig av i kva kategori ein person blir busett i år 1.

integreringstilskot einslege vaksne	kr 234 900 per år
integreringstilskot vaksne og barn i familiar	kr 189 400 per år
integreringstilskot einslege mindreårige	kr 182 300 per år
barnehagetilskot, barn 0—5 år	kr 27 100 per år
eldretilskot, fylt 60 år ved busetting	kr 176 000 per år

- Kommunar som buset einslege mindreårige flyktningar, får eit særskilt tilskot i tillegg til integreringstilskotet. Tilskotet blir utbetalt etter at flyktningen er busett.

  - Det er ulike satsar for tilskot, avhengig av alder og busettingsmånad i år 1.

barn i alderen 0 til og med 16 år	kr 58 750 per månad
barn i alderen 17—20 år	kr 93 167 per månad

- Nokre flyktningar har eit særskilt behov for oppfølging og tilrettelegging på grunn av lågare funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar. Kommunar som buset flyktningar, må rekne med at einskilde personar har slike særskilde behov. Kommunar som buset personar med lågare funksjonsevne og/eller åtferdsvanskar, kan søke tilskot frå IMDi for å dekke ekstraordinære utgifter.

  - For første eller andre busettingsår kan kommunen søke om tilskot 1 eller tilskot 2.
    tilskot 1 er eit eingongstilskot på inntil kr 196 400 (2021)
    tilskot 2 kan delast ut årleg i inntil 5 år etter busetting, inntil kr 1 430 000 (2021)

- Kommunar kan også få tilskot for vaksne innvandrarar som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

  - Persontilskot blir utbetalt i ulike satsar, avhengig av opphavsland.
    persontilskot år 1 for 2022 kr 15 300 til 35 800
    persontilskot år 2 for 2021 kr 27 500 til 71 200
    persontilskot år 3 for 2020 kr 17 200 til 49 100

  - Grunntilskot blir utbetalt i ulike satsar, avhengig av talet på personar i berekningsgrunnlaget.
    grunntilskot 1–3 personar kr 211 000
    grunntilskot 4–150 personar kr 626 000

Les meir om tilskot på nettsidene til IMDi: https://www.imdi.no/tilskudd/
IMDis tilskotskalkulator på nettsidene til IMDis: https://www.imdi.no/tilskudd/tilskuddskalkulator/

Kopimottakere:
Nordland Fylkeskommune
Kommunesektorens organisasjon - KS

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3311 Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen

Sak nr.		Dato
032/22	Formannskap	24.03.2022
021/22	Kommunestyre	07.04.2022

Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

I henhold til plan- og bygningslovens § 11-5 vedtas kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 som vedlagt i saken.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

I henhold til plan- og bygningslovens § 11-5 vedtas kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 som vedlagt i saken.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 032/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

I henhold til plan- og bygningslovens § 11-5 vedtas kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 som vedlagt i saken.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Vedlegg:

21.03.2022	Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1503741
25.02.2022	Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1490855
18.03.2022	Forslag lagt fram 240222 - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 (L)(398745)	1503672
31.01.2022	Merknadsbehandling - kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498565
31.01.2022	Kortversjon - Folkehelsa i Fauske 2021	1498233
31.01.2022	Folkehelsa i Fauske 2021	1498234
19.01.2022	Høringsversjon - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498244
19.01.2022	Kommunestyrevedtak 170621 - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1498245
19.03.2021	Folkehelsa i Fauske 2020_Versjon 1_oppdatert 19 08 20	1450065
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658

01.06.2021	Faktagrunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927
23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
18.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1475446
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839
01.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmijøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
16.12.2021	Notater fra folkemøte 301121	1495702

Sammendrag:
I denne saken bes kommunestyret ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 skal vedtas.

Planarbeidet har foregått siden 2020, og planforslaget var til høring og offentlig ettersyn i åtte uker fra 17.06.21– 15.08.21. Noen offentlige instanser fikk forlenget høringsfrist.
Planforslaget ble endret etter høringsinnspill og merknader. I kommunestyresak 003/22 ble planen sendt tilbake til administrasjonen for ytterligere endringer.

Etter utsettelsesvedtaket, har kommunedirektør hatt dialog med politikere og nærmiljøutvalg om samfunnsdelen.

Saksopplysninger:

Forankring i kommunalt planverk:
Kommuneplanens samfunnsdel er det strategisk viktigste styringsdokumentet i kommunen. Det er kommunens overordnede og politiske styringsverktøy for utvikling av Fauske kommune som både organisasjon og samfunn, fram mot 2034. Utarbeiding av ny plan søker å fastsette et oppdatert og overordnet rammeverk, og har både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv. Alt kommunalt planverk skal bygge videre på kommuneplanens samfunnsdel.

Saksbehandlers vurdering:
Planprosessen og planforslaget til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 vurderes å være i tråd med vedtatt planprogram.

Hvorfor ny samfunnsplan?
Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen. Kommuneplanen består av en samfunnsdel med

handlingsdel, og en arealdel. Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i både et kortsiktig og langsiktig perspektiv.

Merknadsbehandling:
Kommunestyret ble 04.11.2021 gitt en muntlig orientering, der merknadene og merknadsbehandlingen ble gjennomgått. Det kom ingen merknader til administrasjonens merknadsbehandling. Det vises til sakens vedlegg «Merknadsbehandling» på 18 sider, der merknadene i sin helhet er gjengitt, samt administrasjonens merknadsbehandling.

Fauske kommune mottok formelle høringsuttalelser fra følgende:

1. Forsvarsbygg
2. Statens vegvesen
3. Rachel Koons (privatperson)
4. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
5. Bane Nor
6. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
7. Nordland politidistrikt
8. Husbanken
9. Sametinget
10. Nordland fylkeskommune
11. Statsforvalteren i Nordland

<u>Medvirkning og involvering</u>
Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemien har vært utfordrende. Likevel har en økt digitalisert hverdag med digitale møter og verksteder ført til at medvirkningsprosessene har kunne vært gjennomført digitalt. Noen møter har vært gjennomført som ordinære fysiske møter.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører i arbeidet. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen hos innbyggere, næringslivet, ansatte og politikere, har det vært gjennomført følgende medvirknings- og involveringsaktiviteter:

- Administrative medvirkningsprosesser (orienteringer, møter og verksteder)
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse med mulighet for å sende innspill underveis i hele prosessen
- Folkemøte
- Telefonsamtaler med reinbeitedistriktene i kommunen, og henvendelser med ønske om innspill
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauske-skolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten

- Møte med nærmiljøutvalgene
- Møter og orienteringer med kommunale råd og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse om aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Høring og offentlig ettersyn av planprogram og planforslag

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, med et særlig blikk på følgende dokumenter:

- Folkehelsa 2020
- Folkehelsa 2021og Folkehelsa 2021 kortversjon
- Helhetlig ROS-analyse
- Faktagrunnlag – kommuneplanens samfunnsdel

Medvirkningsaktivitetene og innspillene er en del av planens kunnskapsgrunnlag. Referat fra møter og verksteder er lagt ved saken som vedlegg.

Revidering av kommuneplanen

Kommuneplanen skal ha et langsiktig perspektiv, og har en varighet på en 12-års periode. Likevel skal kommunene ifølge pbl § 10-1 ved hvert nytt kommunestyre utarbeide kommunal planstrategi. Dette skal skje senest ett år etter konstituering av nytt kommunestyre. Her skal det blant annet tas stilling til om kommuneplanen skal revideres eller ikke. Nytt kommunestyre gjennomgår kommunens planverk i planstrategien, og vurderer kommunens planarbeid for kommunestyreperioden. Det er anbefalt at et hvert kommunestyre tar stilling til om det skal gjøres endringer i kommuneplanen, slik at kommunens overordnede planverk gjenspeiler gjeldene politikkføring. Slik holder planverket seg aktuelt for kommunestyreperioden.

Arbeid med kommuneplanens handlingsdel

Det er fastsatt at kommuneplanens handlingsdel skal inngå i økonomiplanen. Strategier fra framlagt planforslag i kommunestyremøte 24.02.22 bringes videre inn i arbeidet med kommuneplanens handlingsdel utover i langtidsperioden.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram. Planen inneholder tre innsatsområder med seks fokusområder.

Innsatsområdene knyttes opp mot bærekraftsdimensjonene (sosial, økonomisk og økologisk bærekraft). De tre innsatsområdene i planen handler om hvordan vi vil at framtiden i Fauske skal bli. I denne planen svarer de tre innsatsområdene på hvert sitt bærekraftselement.

Å LEVE I FAUSKE - viser oss hvordan vi skal jobbe med den sosiale bærekraften

Å SKAPE OG HANDLE I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft

Å MØTE FRAMTIDEN I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med klima- og miljømessig bærekraft.

Fokusområder:

- God oppvekst og godt liv
- Mangfold og inkludering

- Deltakende innbyggere
- Attraktive byer og steder
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Klima- og miljøvennlig utvikling

Hvert fokusområde søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergripende utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn.

Visjon og slagord

Fauske kommune har hatt visjonen *Folkehelsekommunen der alle trives,* siden 2011. Denne har vi jobbet mot, fremmet utad, og benyttet i kommunens logo, profil, presentasjoner og lignende. Folkehelsekommunen Fauske er blitt vårt varemerke.

Kommunens visjon har over tid blitt oppfattet og brukt som et slagord, heller enn visjonen den er. Et slagord defineres som korte,slående og beskrivende ord eller utrykk. Slagordet vil i stor grad bestemme hva bedriften assosieres med, og er med på å opplyse kort og presist. Et slagord er et «varemerke», som er ment å skape oppmerksomhet.

Det bragt fram ønske om å lage et faktisk slagord som kan benyttes i blant annet markedsføring. Denne samfunnsplanen presenterer derfor en ny visjon. Det tas sikte på at politikerne i Fauske kommune arbeider fram et nytt slagord, som en egen prosess på siden av samfunnsplanen. Ordfører har varslet at hun ønsker at det gjennomføres «fremtidsverksteder» der vårt «varkemerke» skal diskuteres.

Visjon

Visjoner skal fortelle oss hvorfor vi er til og hvor vi skal. De peker på framtiden og er ledestjerner som skal samle og inspirere til videre utvikling. Visjonen er ikke ment å være et slagord eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen.

Fauske kommunes visjon har som mål å fokusere på fellesskapet, på god velferd og utvikling:

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

Fauske kommunes visjon peker på fellesskapet mellom alle kommunens innbyggere. Visjonen skal inspirere oss til å skape et levende lokalsamfunn, sammen. Dette inkluderer alle fellesskap i Sulitjelma, Valnesfjord og Fauske by, samt i organisasjonene og næringslivet i kommunen.

Visjonen peker også på kommunen som organisasjon, og utfordrer oss på samhandling, samfunnsutvikling og tjenesteyting. For Fauske kommune betyr visjonen at vi sammen har ansvar for fortid, nåtid og framtid. Den minner oss på at vi sammen må skape framtidens Fauske.

Gjennom å leve, å skape og handle, skal vi sørge for at Fauske er en kommune i vekst på en bærekraftig måte.

Sammen - peker på fellesskapet
Fremtidsrettet - skal inspirere oss til å strekke oss lenger, i fellesskap
God velferd, vekst og utvikling - peker på god folkehelse, gode tjenester og tilbud til våre innbyggere, næringsliv og organisasjonene.

Med velferd menes velstand og økonomisk trygghet (især som resultat av offentlig fordelingspolitikk og sosiale ytelser) som f.eks sosial velferd. Videre legges

velvære og trivsel til grunn i velferd, og som søkes muliggjort ved underholdning, fritidstilbud o.l. for innbyggerne i kommunen.

Langsiktige arealstrategier

Samfunnsdelen peker ut de viktigste temaene kommunen skal jobbe med de neste 12 årene. Arealstrategien viser hva innsatsområdene betyr for hvordan vi bruker arealene våre. Arealplanlegging og arealbruk er avgjørende for å nå målene i samfunnsdelen.

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. De peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. Strategiene fastlegger også prinsippene for kommunens arealforvaltning i årene framover. Gjennomføringen av arealstrategien skjer på alle plannivåer; ved utforming av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen.

Fauske kommune har ikke et arealregnskap som viser tilgjengelig areal til utbyggingsformål. Uten et slikt verktøy er det utfordrende å utarbeide prioriteringsrekkefølger. Gjennom arealregnskapet kan kommunen avklare det reelle behovet for eksempelvis nye arealer for utbygging. Utvikling av arealregnskap skal utføres i forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel, og benyttes for å se sammenhengen med forventet og ønsket utvikling.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FAUSKE MOT 2034

Kommuneplanens samfunnsdel

MARS 22

Vedtatt av kommunestyret xx.xx.2022
Fauske kommune

Velkommen til Fauske kommune

Folkehelsekommunen der alle trives

Fauske er i forandring, og planene for de neste 12 årene legges nå. Skal Fauske være et attraktivt og godt sted å bo og leve, og å ha lyst og tro på å etablere næringsvirksomhet i kommunen også i 2034, er vi avhengig av et tydelig planverk med gjennomtenkte strategier. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok. Vi må være modige, vi må søke å tenke nytt og å samarbeide på tvers av gamle skillelinjer. Endringene vi står overfor de neste årenen, er større enn de vi har lagt bak oss.

Gjennom å leve, å skape og handle og å møte framtiden i Fauske skal vi sørge for at Fauske ikke bare skal være en kommune i vekst, men vi skal vokse på en bærekraftig måte.

Med bærekraft mener vi:
Sosial bærekraft, økonomisk bærekraft og klima- og miljømessig bærekraft (økologisk bærekraft)

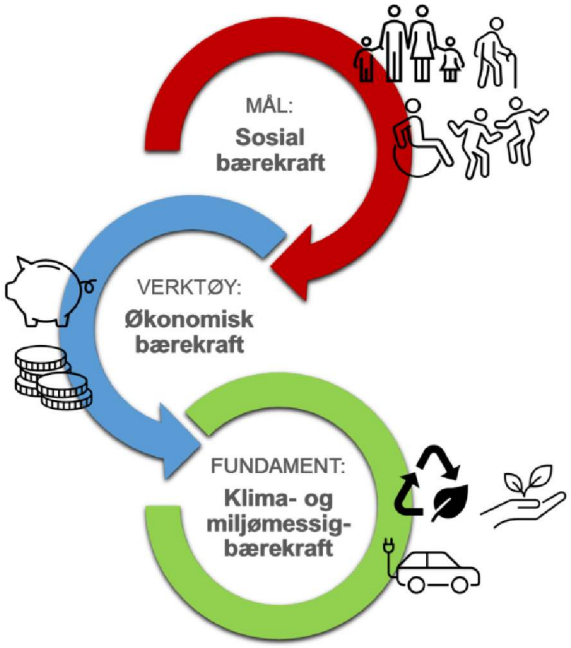

Dette er i tråd med overordnede myndigheters forventninger til regional og kommunal planlegging, der fire store utfordringer listes opp:

- å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- å skape et miljømessig bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- å skape et trygt samfunn for alle.

Mye ligger til rette allerede for at vi skal oppleve en bærekraftig utvikling i årene som kommer. Dette oppnår vi ved å jobbe sammen med vår felles overordnede føring:

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

Om planen

Kommuneplanen er kommunens øverste styringsdokument. Den består av to deler:

1. En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå. Planen omfatter både Fauske kommune som organisasjon, men også kommunesamfunnet som helhet.

2. En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

Hva er det aller viktigste?

Kommunen har valgt seg ut seks fokusområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal du bry deg?

Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg, og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innhold:

Velkommen til Fauske kommune 2
Sammen for et levende lokalsamfunn 5
Hvordan lykkes vi med planen 7
Veien mot 2034 - utviklingstrekk 9
Innsatsområder 14
- Langsiktige mål og strategier 16
- Å leve i Fauske 18
- Å skape og handle i Fauske kommune 20
- Å møte framtiden i Fauske 22

Langsiktige arealstrategier 24
Planprosessen 27
Oppfølging av planen 28

Bilde fra saltenposten.no
lokalavisa for Indre Salten

Sammen for et levende lokalsamfunn

Fauske kommune har hatt visjonen ***Folkehelsekommunen der alle trives,*** siden 2011. Denne har vi jobbet mot, fremmet utad, og benyttet i kommunens logo, profil, presentasjoner og lignende. Folkehelse-kommunen Fauske er blitt vårt varemerke.

Kommunens visjon har over tid blitt oppfattet og brukt som et slagord, heller enn visjonen den er. Et slagord defineres som korte, slående og beskrivende ord eller utrykk. Slagordet vil i stor grad bestemme hva bedriften assosieres med, og er med på å opplyse kort og presist. Et slagord er et «varemerke», som er ment å skape oppmerksomhet.

Det bragt fram ønske om å lage et faktisk slagord - et varemerke - som kan benyttes i blant annet markedsføring. Denne samfunnsplanen presenterer derfor en ny visjon. Det tas sikte på at politikerne i Fauske kommune arbeider fram et nytt varemerke/ slagord i en egen prosess som siden kan knyttes til denne samfunnsplanen.

Visjon

Visjoner skal fortelle oss hvorfor vi er til og hvor vi skal. De peker på framtiden og er en ledestjerner som skal samle og inspirere oss til utvikling. Visjonen er ikke ment å være et slagord/varemerke eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen.

Fauske kommune har som mål å fokusere på fellesskapet, på god velferd og utvikling:

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

Fauske kommunes visjon peker på fellesskapet mellom alle kommunens innbyggere. Visjonen skal inspirere oss til å skape et levende lokal-samfunn, sammen. Dette inkluderer alle fellesskap i Sulitjelma, Valnesfjord og Fauske by, samt i organisasjonene og næringslivet i kommunen.

Visjonen peker også på kommunen som organisasjon, og utfordrer oss på samhandling, samfunnsutvikling og tjenesteyting. Den minner oss om at kommunen kun er en av mange aktører som må arbeide sammen for å skape framtidens Fauske. For Fauske kommune som organisasjon og samfunnsutvikler betyr visjonen at vi sammen har ansvar for fortid, nåtid og framtid.

Gjennom å leve, å skape og handle, og å møte framtiden i Fauske skal vi sørge for at Fauske ikke bare skal være en kommune i vekst, men vi skal vokse på en bærekraftig måte.

Sammen peker på fellesskapet

Fremtidsrettet skal inspirere oss til å strekke oss lenger, i fellesskap

God velferd, vekst og utvikling peker på god folkehelse, gode tjenester og tilbud til våre innbyggere, næringsliv og organisasjonene.

Illustrasjon av Snøhetta - hotellplaner i Fauske sentrum.

Hvordan lykkes vi med planen

- som en betydningsfull samfunnsutvikler

Fauske skal tiltrekke seg innbyggere, nye næringer, kompetansemiljøer og arbeidsplasser. For å klare dette må vi spille på lag. Samarbeid i regionen, mellom kommune, næringsliv, akademia og frivillighet er nøkkelen til en vellykket samfunnsutvikling.

Mindre byer er ofte sentralsteder i små- og mellomstore arbeids- og serviceregioner ifølge by- og regionforskningsinstituttet NIBR. Vi er et slikt sentralsted og knutepunkt. Vi tilbyr varierte tjenester av betydning for innbyggernes trygghet og livskvalitet, tilgang på besøkende, entreprenører og bedrifter. Tjenestetilbudet vi leverer påvirker muligheten for å skape trivsel og sosiale arenaer. Våre tjenester skaper samtidig mange og varierte jobb- og inntektsmuligheter for mennesker som bor i områdene rundt.

Et sentralt knutepunkt - midt i Salten, midt i Nordland, midt i Norge

Med knutepunkt legger vi til grunn at Fauske er den sentrale kjernen for aktivitet og logistikk i region og nettverk.

Fauske skal være en utadvendt kommune som sørger for å utgjøre et sentralt knutepunkt. Vi ønsker å invitere innbyggere, næringsliv, organisasjoner, universitet og forskningsinstitusjoner til samhandling. Gjennom å etablere gode måter å samhandle på innad i kommunen og med resten av regionen, skal vi oppfordre og utfordre innbyggere og samfunnet rundt oss til å ta mer initiativ i aktiviteter og tjenester

I en slik kommune vi beskriver er samarbeid avgjørende. Næringsliv, utbyggere og innbyggere har en viktig rolle ved gjennomføring av blant annet klima- og miljøtiltak. Gjennom å tilrettelegge for at alle kan bidra, kan vi i større grad lykkes med en bærekraftig utvikling. Bærekraftig utvikling handler om å sikre behovene til de som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners mulighet til å dekke sine behov.

Gjennom samarbeid skal vi skape arbeidsplasser for ønsket vekst. Vi skal jobbe mot et fellesskapssamfunn hvor innbyggerne ikke er «kunder», men aktive deltakere i samfunnet. Lag og foreninger er viktige partnere i arbeidet med å gi barn, unge og øvrig befolkning et godt grunnlag for å møte morgendagens utfordringer og muligheter. Vi ønsker at alle bidrar til fellesskapet.

Derfor er det viktig at hele Fauskesamfunnet jobber samlet mot et felles visjonært mål, for å skape en bærekraftig kommune fram mot 2034

Sammen om et fremtidsrettet Fauske – for god velferd, vekst og utvikling

En attraktiv arbeidsgiver i en handlekraftig organisasjon

En vesentlig oppgave for Fauske kommune er å være en relevant og tidsriktig samfunnsbygger. Dette gjør vi gjennom å være en god og attraktiv tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver. Tjenestene må være basert på gode og nye løsninger, og ha fokus på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes. Fauske kommune skal være en attraktiv arbeidsplass som gjenspeiler befolkningens mangfold.

Fauske kommune skal også være en smidig organisasjon. Det er viktig for å få til det verdiskapende samspillet. Med verdiskapende samspill mener vi at vi har en organisasjon med strukturer, beslutningssystemer og en kultur som gjenspeiler at vi opptrer etterrettelig og som legger til rette for å spille på lag. Det gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser.

Veien mot 2034 - utviklingstrekk

Befolkningsframskrivingene til SSB tegner et utfordrende bilde for Nordland, men med noen lyspunkter. Salten har de beste prognosene, etterfulgt av Lofoten. For hovedalternativet vil Salten bidra til en vekst på 1,8 prosent, mens veksten i Lofoten spås å bli 1,2 prosent. Resterende regioner spås en nedgang i befolkningen. Uten nettoinnvandringen vil befolkningen synke med 2,7 prosent, mens ved alternativene ingen flytting og høy netto-innvandring vokser befolkningen med beskjedne 0,2 og 1,3 prosent.

Nordland må gjøre seg mer attraktiv utover antallet arbeidsplasser. Livslang læring for en aldrende befolkning og effektiv inkludering av innvandrere og andre som ønsker å bosette seg i regionen vil være et konkurransefortrinn for fylket. Det blir helt kritisk å tiltrekke seg innvandrere og tilflyttere dersom man skal opprettholde en sunn demografi i fylket.

Framover vil andelen av befolkningen i aldersgruppen 80 år+ øke betydelig, mens andelen 45-66 år vil gå ned. Vi kan og forvente en reduksjon i andelen 15-24 og 25-44 år. I prognosene for befolkningsutviklingen i Fauske kommune frem til 2040 er SSBs hoved-alternativ lagt til grunn, den såkalte «Middels-modellen -MMMM». På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt, og Fauske forventes å ha 9 550 innbyggere i 2030.

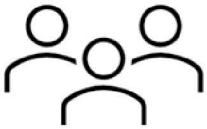

Antatt befolkning i 2034 vil i utgangspunktet være som i dag, men dette har Fauske kommune ambisjon om å endre. Vi skal legge til rette for vekst og utvikling

Fauske kommunes samfunnsutfordringer er ikke signifikant forskjellig ut fra en rekke andre nasjonale tendenser. Likevel kommer vi dårligere ut på noen områder enn andre. I vår kommune opplever vi blant annet manglende nettotilflytting og en økende aldrende befolkning. Deltagelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og enn i 2020 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år.

Utdanningsnivået blant innbyggerne i Fauske er relativt lavt. Andelen som gjennomfører utdanning er lavere enn landsnivået, og innbyggere med høyere utdanning i kommunen er lavere når en sammenligner med resten av landet, sett over de ti siste årene. Det er funnet en sterk sammenheng mellom dårlig selv-rapportert helse, manglende videregående opplæring og risiko for å motta medisinske og ikke-medisinske stønader i tidlig voksenliv. Videre er det høyere risiko for å bli ufør blant de som ikke har utdanning over grunnskole-nivå, samtidig som helseproblemer kan være årsaken til å ikke gjennomføre. I et folkehelse-perspektiv er det særlig de som ikke oppnår kompetansebevis det er viktig å rette oppmerksomheten mot.

Ifølge Fylkesundersøkelsen i Nordland 2020, ser man at jo høyere utdanningsnivå, desto høyere score når det gjelder «engasjement i samfunnet» - samt jo høyere deltakelse i organiserte og uorganiserte aktiviteter. I en del tilfeller ser man at den helserelaterte atferden blir sunnere med høyere utdanning. Funnene fra Fylkesundersøkelsen viser følgende om forholdet mellom helse og utdanning: «Jo høyere utdanning, desto bedre er situasjonen både med hensyn til helse og helsedeterminanter». Ved å jobbe for gjennomført utdanning, samt øke utdanningsnivået i vår kommune, kan vi i større grad utjevne sosiale helseforskjeller.

Samfunnsutfordringene i vår kommune har konsekvenser for helse- og tjenestebehov. Vi må snu trendene, ved å arbeide helse-fremmende og forebyggende i langt større grad. Arbeidet vil gå over lang tid, men gjennom kunnskap om utfordringene, skal vi sammen gjøre noe med disse utviklingstrekkene.

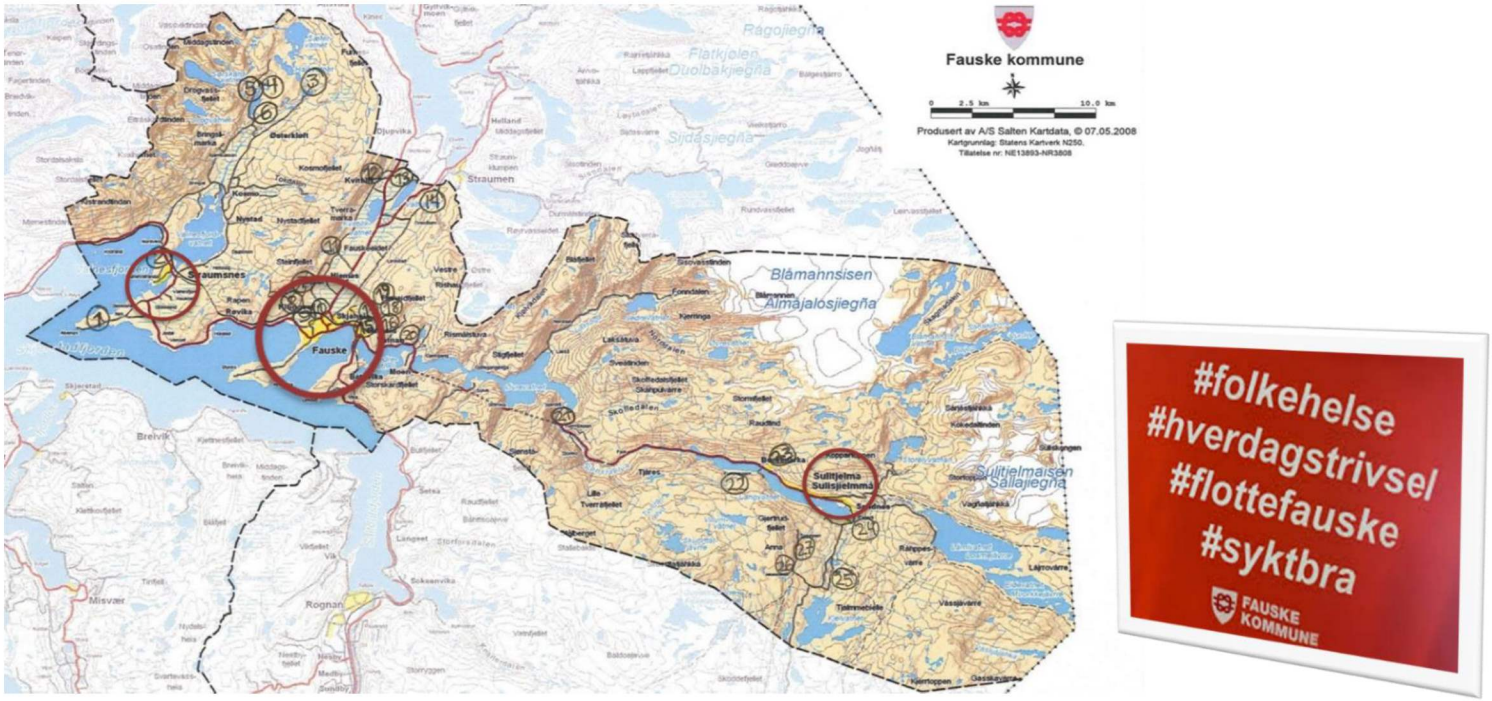

Planlegging i usikre tider

Verden rundt oss er i stadig endring. Det er ikke alt vi kan påvirke, men vi kan planlegge for å takle utfordringene og benytte mulighetene best mulig. Internasjonale, nasjonale og regionale føringer setter «bærekraftig utvikling» som overordnet mål for samfunnsutviklingen. Fauske skal utvikles i tråd med dette.

Utfordringsbildet til Fauske følger i stor grad globale trender. Over hele verden ser vi utfordringer knyttet til klimaendringer, demografiske endringer, økende globalisering og digital transformasjon som digitalisering og automatisering. Økt globalisering vil blant annet føre til endrede konkurransevilkår og muligheter i arbeidslivet. Tilgang på ressurser og økende behov for investeringsmidler for å møte fremtidens utfordringer er blant det vi må forholde oss til.

Demografien i verden påvirkes av at det fødes færre barn, vi ser økende migrasjon og at flere lever lenger. Dette gir utfordringer knyttet til sysselsetting, helse og tjenestebehov. De sannsynlige klimaendringer som vi må planlegge for, er mer kraftig nedbør, økte problemer med overvann, stormflo og havnivåstigning. Klimatilpasning, folkehelsearbeid, og bærekraft ligger derfor som premiss for planlegging i kommunen. Vi påvirkes mest av det som skjer nærmest der vi bor, men en del nasjonale og globale trender vil påvirke oss i stor grad og i lang tid.

Digitalisering

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Digital utvikling i Fauske vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlings-områdenes digitale modenhet og digitale mestring håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

En sikker kommune i en usikker verden

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det sannsynlige, men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser.

Kommuneøkonomi

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente utfordringer. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjeneste-tilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har en økonomisk konsekvens.

Den demografiske sammensetning i Fauske vil endre seg betydelig de nærmeste tiårene. Vi vil se en høyere andel i befolkningen, og det blir flere av de eldste eldre. Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi.

12882: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter alder og år. Fauske - Fuossko, Hovedalternativet (MMMM).

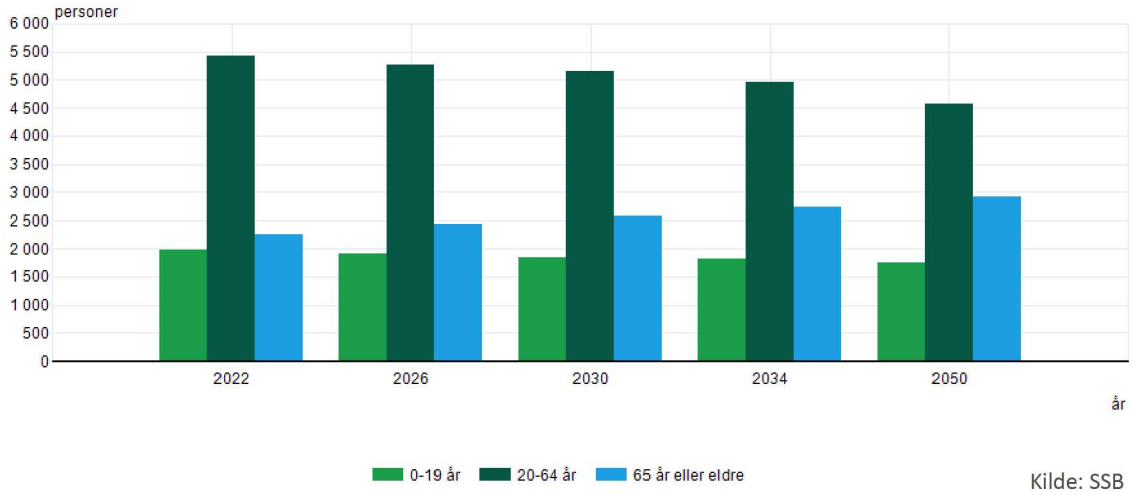

Kilde: SSB

De eldre utgjør en gruppe som er en stor ressurs for samfunnet. Vi må jobbe annerledes for å involvere og utnytte disse menneskelige ressursene i større grad. Endring i alderssammensetningen vil også føre til endringer i tjeneste- og finansieringsbehov. For å motvirke noe av endringen må vi gjøre Fauske kommune enda mer attraktivt å leve i, også for de unge voksne.

Fauske har relativt stabilt befolkningsgrunnlag, men vi har ikke tilsvarende stabilitet i å beholde antall arbeidsplasser. Som et ledd i globalisering, digitalisering og øvrig samfunnsutvikling, har industriarbeidsplasser blitt lagt ned og flere bedrifter har sluttet seg til større konsern i de årene vi har bak oss. Gapet må bli mindre ved å tiltrekke oss nye etableringer, og gjøre Fauske til et sted hvor bedrifter ønsker å starte opp og vokse. Det er allerede mye som ligger til rette for at det kan skje, blant annet har vi næringsarealer på riktig plass i kommunen. Det å ha en arbeidsplass å gå til er viktig for den enkelte innbygger i kommunen, og for Fauskesamfunnet i sin helhet. En nøkkel for å utjevne sosiale forskjeller i levekår og helse er deltakelse i arbeidslivet.

Fauske er en kraftkommune og er derfor et egnet sted for etableringer som krever betydelig kapasitet. Det er også mye som

allerede ligger til rette for sysselsetting innen samferdsel, husdyrhold og melkeproduksjon, forretningsdrift og tjenesteytende næringer. Det er potensial for å drive næring knyttet til kulturfeltet[1] og sirkulærøkonomi[2].

Fauske kommune har i dag omdømme som en kommune med naturskjønne områder, med store muligheter for utvikling. Nærheten til fylkeshovedstaden Bodø gjør kulturtilbudet i nærområdet rikt. Det blir viktig for kommunens attraktivitet at kulturtilbudet følger tidens trender og kvalitetskrav. Særlig må sentrum framstå med et dynamisk og mangfoldig tilbud. Det må være enkelt å ferdes og bruke sentrum. Handelen i sentrum vil stå overfor store utfordringer i årene fremover. Samtidig er det stor vilje til å få aktivitet til alle deler og steder i kommunen – i sentrum, i Sulitjelma, i Valnesfjord.

[1] Dette er et utvidet kulturbegrep og omfatter både det 'tradisjonelle' området: litteratur, kunst og kulturvern, ungdomsarbeid og idrett, men dertil også skapende fritidsvirksomheter som kan gi utfoldelse av egne ferdigheter og interesser.

[2] I en sirkulær økonomi vil man bort fra ideen om en lineær «bruk og kast»-økonomi. Formålet i den sirkulære økonomien er at ressursene forblir i økonomien, selv om produktet de inngår i ikke lenger brukes til sitt opprinnelige formål.

Innsatsområder

Fauske har sin plass i et globalt fellesskap, der mennesker, byer og land påvirker hverandre. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. Fauske skal ta ansvar slik at vi bidrar til å nå bærekraftsmålene. Dette skal vi gjøre ved å ha de tre bærekraftselementene med oss i planleggingen.

Sosial bærekraft
- Et inkluderende samfunn og gode fellesskap
- God folkehelse, livskvalitet og like muligheter
- Frihet og frigjøring av den enkeltes potensiale

Sosial bærekraft et et grunnleggende mål, og handler om at alle skal oppleve å være en del av Fauskesamfunnet og lokalsamfunnet de tilhører. Det handler om å skape gode og helsefremmende omgivelser for mennesker å oppholde seg i. Vi verdsetter at det ikke er forskjeller mellom folk, og det gleder oss når foreldre får den støtten og oppfølgingen de trenger for å skape trygge omgivelser for barna som skal bygge morgendagens samfunn. Det er viktig for oss å levere gode tjenester til våre innbyggere. Vi har som mål at alle skal ha mulighet til å mestre hverdagen og realisere sitt potensiale.

Økonomisk bærekraft
- Økonomisk handlingsrom
- Et verktøy for å sikre sosial bærekraft
- Et mangfoldig arbeidsliv, en attraktiv arbeidsgiver og en handlekraftig organisasjon

Økonomisk bærekraft handler om at næringslivet må ha gode rammevilkår for at det skal kunne utvikles nye næringer og at eksisterende næringer kan oppleve stabilitet og for noen å vokse. En viktig del av den økonomiske bærekraften er at så mange som mulig er i jobb og kan ta del i arbeidslivet. Samtidig er det avgjørende at de som kan, og vil, får mulighet til å bidra med sine ressurser i lokalsamfunnet. Vi ønsker at innbyggerne i større grad tar ansvar for å mestre eget liv. Kommunens tjenester må være økonomisk bærekraftige, det er en viktig forutsetning – et verktøy – for å kunne ivareta målsettingen om sosial bærekraft.

Klima- og miljømessig bærekraft (økologisk bærekraft)
- Fundament for sosial- og økonomisk bærekraft
- Respektere klodens tålegrense
- Ansvarlig bruk og vern av ressurser og miljø
- Smarte og grønne løsninger.

Klima- og miljømessig bærekraft krever at vi gjør noen grep slik at miljøet rundt oss kan bestå til glede for de som kommer etter oss. For å skape miljømessig bærekraft må vi redusere klimagassutslipp, tilpasse oss endringer i klimaet, bruke arealene våre på en best mulig måte og verne om naturressursene. Vi skal være en tilrettelegger for smarte og grønne løsninger, og vi skal ta vår del av ansvaret med å velge klimavennlige løsninger i egen organisasjon.

De tre innsatsområdene i planen handler alle om hvordan vi vil at framtiden i Fauske skal bli. I denne planen svarer de tre innsatsområdene på hvert sitt bærekraftselement.

Å LEVE I FAUSKE - viser oss hvordan vi skal jobbe med den sosiale bærekraften

Å SKAPE OG HANDLE I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med økonomisk bærekraft

Å MØTE FRAMTIDEN I FAUSKE - viser hvordan vi skal jobbe med klima- og miljømessig bærekraft.

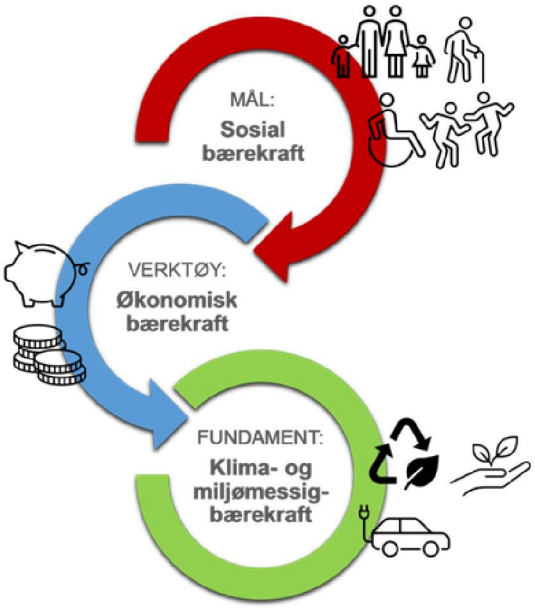

Langsiktige mål og strategier

Gjennom å leve, å skape og handle, og å møte framtiden i Fauske skal vi sørge for at Fauske ikke bare skal være en kommune i vekst, men vi skal altså vokse på en bærekraftig måte. Det er valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av områdene er knyttet til FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergripende utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn:

- ***God oppvekst og godt liv***
- ***Mangfold og inkludering***
- ***Deltakende innbyggere***
- ***Attraktive byer og tettsteder***
- ***Omstillingsdyktig næringsliv***
- ***Klima- og miljøvennlig utvikling***

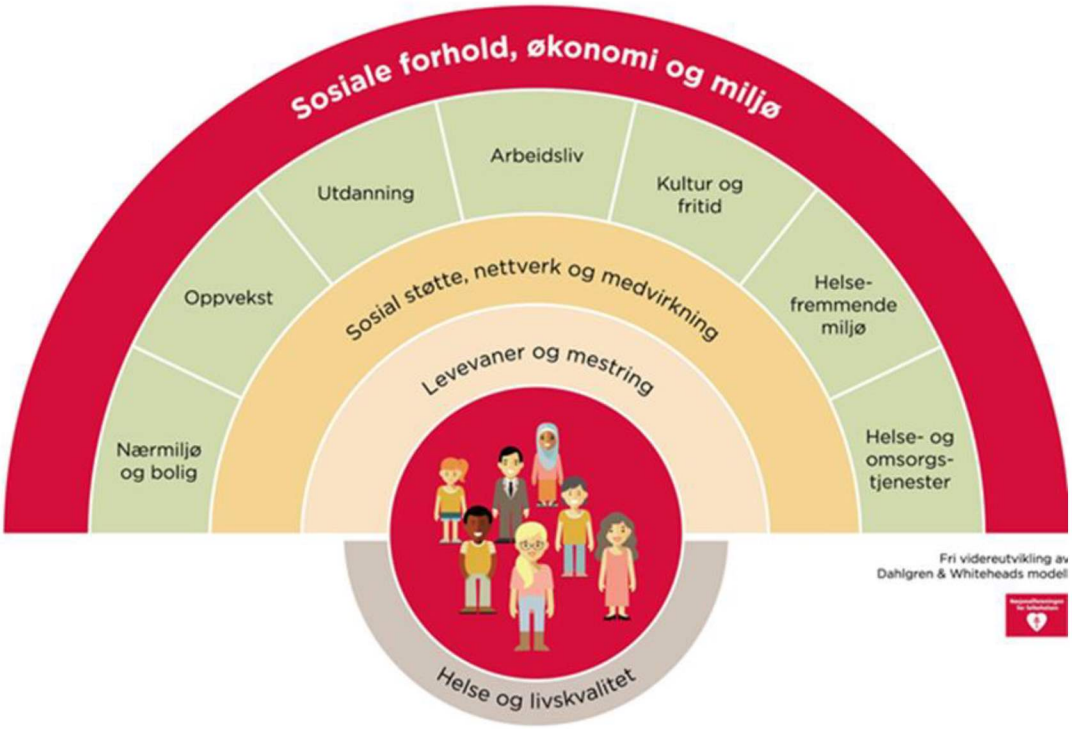

- Jeg er glad i Fauske, liker meg her. Vi har nærhet til alt; fjell, sjø, by og land. Også har vi mange styrker. Skulle ønske at vi klarte å få det enda bedre fram sånn at andre også kunne forstå det. Jeg tror samarbeid er det vi må fokusere på alle sammen

WENCHE

Å leve i Fauske

- Fauske er et godt sted å leve, hvor alle kan ta gode valg og oppleve mestring

SLIK VIL VI HA DET:	DERFOR SKAL VI:
GOD OPPVEKST OG GODT LIV **Alle opplever trygghet, mestrer hverdagen og har flere aktive leveår med god helse og trivsel**	• Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser • Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør • Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidas utfordringer • At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og trygge omgivelser.
MANGFOLD OG INKLUDERING **Alle har en oppvekst der de opplever mestring, tilhørighet og inkludering**	• Skal være en tilrettelegger for deltagelse i utvikling av eget lokalsamfunn med aktive og stolte innbyggere • Bidra til at får mulighet til å delta og bidra med sine ressurser • Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet • Ha et åpent samfunn • Ha et aldersvennlig samfunn[3]
DELTAKENDE INNBYGGERE **Alle bor godt i aktive lokalsamfunn**	• Fremme frivillighet og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnenes ressurser • Være en kommune som verdsetter samarbeid • Bidra til at alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere • Formidle god, og nok informasjon – til rett tid.

[3] Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å møte utfordringene og mulighetene knyttet til en aldrende befolkning. Et aldersvennlig samfunn inkluderer mennesker i alle aldre, men har et særlig blikk på dagens og framtidens eldre.

- Jeg føler meg godt tatt imot i Fauske. Jeg har fått venner her, og Fauske kommune er en god og inkluderende arbeidsgiver. Jeg har mange gode kollegaer

OMAR

Å skape og handle i Fauske kommune

- Fauske er en foretrukket destinasjon i Saltenregionen for næringsutvikling og industrietableringer. Her skal verdiskapning og arbeidsplasser prioriteres, og innlednigsvis vil vi at sysselsettingsveksten skal være større enn befolkningsveksten.

SLIK VIL VI HA DET:	DERFOR SKAL VI:
OMSTILLINGSDYKTIG NÆRINGSLIV **Fauske er et knutepunkt og næringssenter i regionen. En levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv er det vi jobber for**	• Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune • Være nytenkende og lete etter løsninger • Spille på lag med innovasjonsmiljøer og søke samarbeid der forsknings- og utviklingskompetansen finnes (FoU) • Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser • Ha fokus på det grønne skiftet og sirkulærøkonomi • Styrke vår posisjon som et regionalt og nasjonalt knutepunkt.
VI TILRETTELEGGER FOR FLERE BEDRIFTSETABLERINGER **Bedrifter ønsker å etablere seg i Fauske**	• Bidra til at det er attraktivt å drive næringsvirksomhet, og eksisterende bedrifter finner rom for vekst og utvikling • Legge til rette for bedrifter som ønsker å vokse • Sikre arealer til nye bedrifter • Legge til rette for infrastruktur • Være en aktiv pådriver for næringsutvikling som en del av Saltenregionen • Bidrar til å sikre tilgang på relevant kompetanse.
ATTRAKTIVE BYER OG STEDER **Byen og bygdene i kommunen oppfordrer til opplevelser, aktivitet og utdanning**	• Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel • Sikre at naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena • Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere • Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon • Næringslivet og offentlig sektor har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer • Styrke samarbeidet mellom det offentlige og næringslivet for å etablere flere lærlingplasser, og motivere ungdom til å fullføre videregående skole og ta høyere utdanning.

- Med kreativitet og nytenkning er det mulig å skape vekst og utvikling

MARIUS

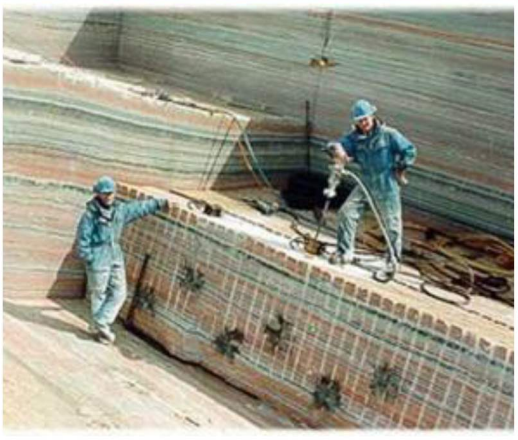

Å møte framtiden i Fauske

- Fauske er et grønt knutepunkt som møter lokale og globale klima- og miljøutfordringer med å tilrettelegge for bærekraftige løsninger

SLIK VIL VI HA DET:	DERFOR SKAL VI:
KLIMA- OG MILJØVENNLIG UTVIKLING **Fauske er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn**	• Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser • Gjøre Fauske til et grønt knutepunkt for infrastruktur, logistikk og hvor ansvarlig produksjon og forbruk prioriteres • Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging • Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag • Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser.
GRØNN INFRASTRUKTUR **Fauske som knutepunkt legger til rette for klimavennlig transport- og logistikkløsninger, og nye og eksisterende bygg bidrar til å løse klimautfordringene**	• Prioritere høy arealutnyttelse nært knutepunkt for kollektivtransport. • Prioritere fossilfrie og effektive transportløsninger. • Basere utbygging på sirkulær tankegang[4], miljøvennlige materialer og energiløsninger, og lave klimagassutslipp. • Utvikle et transport- og logistikksystem som er sikkert, fremmer verdiskaping og bidrar til lavutslipssamfunnet.
GRØNN PLANLEGGING **Fauske integrerer klimatilpasning i all fysisk planlegging**	• Ha er økt fokus på arealutvikling som håndterer skiftende værforhold. • Tilpasning og sikring mot konsekvensene av ekstremnedbør og kombinasjonen av havnivåstigning og stormflo. • Så langt som mulig sørge for forsvarlige grunnforhold.

[4] Sirkulær tankegang innebærer å redusere råvarebruk, avfallsmengder, utslipp og energiforbruk til et minimum.

De kvalitetene som finnes her, de handler ikke bare om skole, barnehage og helse, om E6 og trafikk – det er mye mellom der. Det handler om å ha en meningsfull fritid, om kultur, trivelige folk, fin natur og rein luft. Det må vi ha med inn i framtida

BJØRN

Langsiktige arealstrategier

Samfunnsdelen peker ut de viktigste temaene kommunen skal jobbe med de neste 12 årene. Arealstrategien viser hva innsatsområdene betyr for hvordan vi bruker arealene våre. Arealplanlegging og arealbruk er avgjørende for å nå målene i samfunnsdelen. Strategien er den skriftlige delen som følger under.

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. Strategien fastlegger også prinsippene for kommunens arealforvaltning i årene framover. Gjennomføringen av arealstrategien skjer på alle plannivåer; ved utforming av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner og i bygge-saksbehandlingen.[5]

Fauske kommune har per i dag ikke et arealregnskap som viser tilgjengelig areal til utbyggingsformål. Uten et slikt verktøy er det utfordrende å utarbeide prioriterings-rekkefølger. Gjennom arealregnskapet kan kommunen avklare det reelle behovet for eksempelvis nye arealer for utbygging. Utvikling av arealregnskap skal utføres i forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel, og benyttes for å se sammenhengen med forventet og ønsket utvikling.

Fauskesamfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende og trygge, og som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern. For oss er det viktig at alle skal ha et trygt sted å bo. Det skal skapes og opprettholdes gode lokalsamfunn, med en variert sammensetting av mennesker, rekreasjon, boliger og næringsliv.

Fauske kommune vil at det skal være et samfunn med plass til alle, og at innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres. Det er en egen drivkraft at Fauske har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn. Hovedgrepet er å arbeide videre for et inkluderende og attraktivt Fauskesamfunn hvor det er godt å leve og bo.

En sentral del av dette arbeidet er å forsterke Fauske som knutepunkt – et grønt knutepunkt midt i Salten, midt i Nordland, midt i Norge. Vi skal være en klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig kommune som tilrettelegger for klimatilpassede løsninger både i egen organisasjon og i samarbeid med andre aktører.

Det skal ses til Fauske som et næringssenter i regionen, med en levende innovasjonskultur og en sikker digital infrastruktur, og for å lykkes med det skal vi styrke vårt fortrinn som kraft-kommune og logistikknutepunkt. Vi skal ta en sentral posisjon som attraktiv og bærekraftig kommune.

[5] KS notat 3/2015 – Planfaglige råd. Arealstrategi med tettere kobling mellom samfunnsdel og arealdel.

Overordnede strategier for all arealplanlegging i Fauske kommune

GOD OPPVEKST OG GODT LIV	• Utvikle et arealregnskap • Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad i sentrumsområder og andre egnede områder • I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet • Konkretisere kommunens boligpolitikk og ta boligsosiale hensyn i planlegging og utvikling av kommunen • I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid.
MANGFOLD OG INKLUDERING	• Ved utvikling av områder skal universell utforming, tilgjengelighet og aldersvennlige løsninger, trafikksikkerhet vektlegges • Barn og unges interesser skal benyttes som et vurderingskriteria i konsekvensutredning • Se framtidig utbygging i sammenheng med kollektivknutepunkt og kollektivtransport
DELTAKENDE INNBYGGERE	• Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer • Særskilt legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser, og aktivt benytte kommunens «barnas representant».
ATTRAKTIVE BYER OG STEDER	• I planarbeidet skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges, samt bevare eget naturmangfold. • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk • Aktivt benytte rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler • Revidere kommunedelplan for sentrum • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen som ivaretar alle kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap • Opprettholde eksisterende grøntareal og vurdere omdisponering /tilbakeføring av utbygd grøntareal • Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammen-hengende gang- og sykkelvegnettverk, og legge til rette for trygg kryssing av jernbanen.
OMSTILLINGSDYKTIG NÆRINGSLIV	• Ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller i regionen. Ressursbehovet skal sees i en regional kontekst. • Utarbeide planverk som sikrer adgang til framtidig adgang og uttak av mineral- og råstoffressurser • Kartlegge og legge av egnede arealer til massedeponi • Utarbeide kunnskapsgrunnlag og ha god dialog med reindrifta for å kunne ivareta deres behov for areal • Gjennom arealregnskap, kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge • Definere viktige landbruksareal • Tilrettelegge for gjennomtenkte næringsarealer uten at de kommer i konflikt med boligutbygging, naturhensyn m.m.

KLIMA- OG MILJØVENNLIG UTVIKLING

- Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred
- Analysere hvilke områder som er sårbare for videre utbygging og fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer, samt identifisere områder man har bygd seg inn i flomutfordringer eller er på vei til dette
- Bevare kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon
- Fastsetting av byggegrense mot sjøen på grunnlag av en kartlegging av den funksjonelle strandsonen
- For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt
- Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem
- Kartlegge vassdrag og dreneringslinjer tidlig i planprosessene, og sikre flomveier og fordrøyning av overvann
- Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap.
- Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av areal før natur bygges ut
- Ta vare på de sammenhengende skogsarealene
- Kartlegge behovet for, og sikre arealer for framtidige transportårer (vegbane, jernbane, tungtransport m.m.), i sammenheng med kollektivknutepunkt.

Fauske mot 2034

Planprosessen

Fauske kommune har arbeidet med ny kommuneplanens samfunnsdel siden 2020. Det ble laget planprogram for planen sammen med kommunal planstrategi 2020-2023, som ble vedtatt av kommunestyret i desember 2020. Som illustert i figuren under har planstrategien og kommuneplanen et langsiktig perspektiv. Gjennomføringen av kommuneplanen skjer gjennom kommuneplanens handlingsdel, som i vårt tilfelle skal lages sammen med økonomiplan og årsbudsjett.

Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen hos innbyggere, næringslivet, ansatte og politikere, har det vært gjennomført følgende medvirknings- og involveringsaktiviteter:

- Administrative medvirkningsprosesser (orienteringer, møter og verksteder)
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse med mulighet for å sende innspill i hele prosessen
- Folkemøte
- Telefonsamtaler med reinbeitedistriktene i kommunen, og henvendelser med ønske om innspill
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauske-skolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møte med nærmiljøutvalgene
- Møter og orienteringer med kommunale råd og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse om aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Høring og offentlig ettersyn av planprogram og planforslag

Medvirkningsaktivitetene og innspillene er en del av planens kunnskapsgrunnlag, sammen med kommunens helseoversikt, helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) og annet faktagrunnlag.

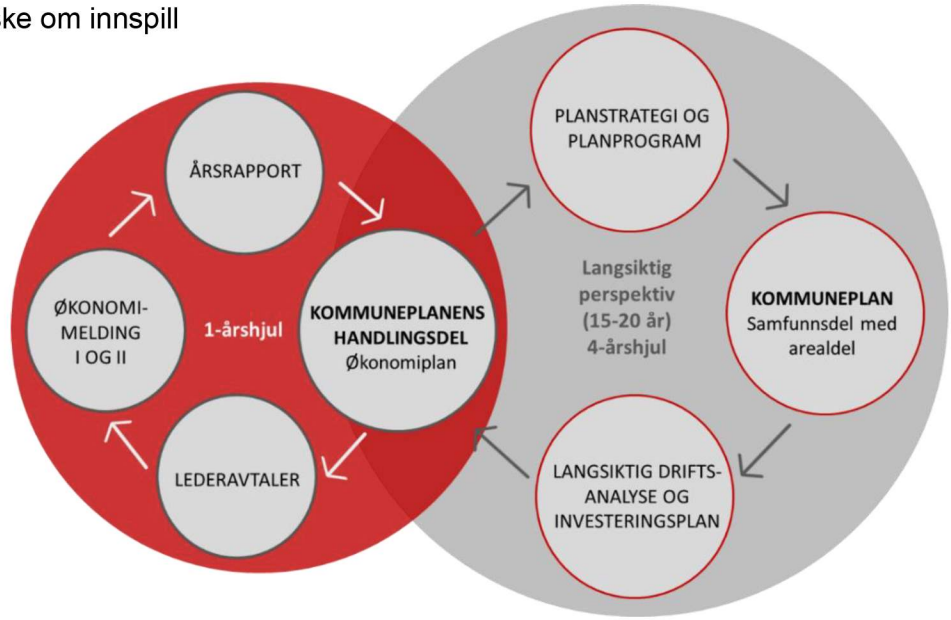

Oppfølging av planen

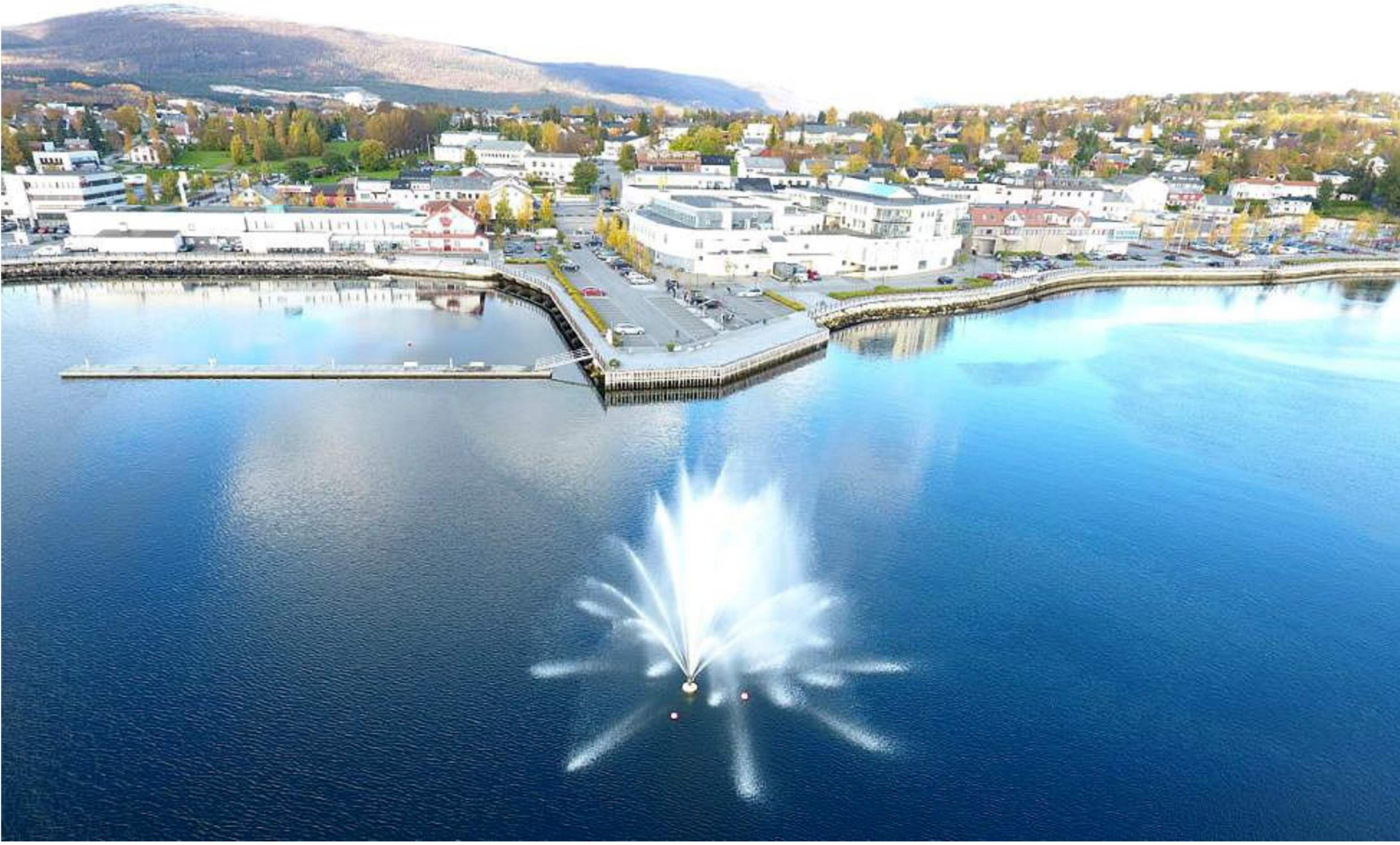

Utviklingen av Fauske mot 2034 skjer ikke kun i kommunestyresalen, det skjer først og fremst ute i hele kommunen. Aktive innbyggere, ildsjeler og frivilligheten, lokalsamfunn og næringsliv er med og bidrar. Samfunnsdelen setter kursen mot 2034. Målene når vi sammen.

Samfunnsdelen skal inspirere og gi muligheter for samarbeid og ny aktivitet i kommunen. Det er et mål med planen at den gjøres mer tilgjengelig og innbyr til deltakelse.

Samfunnsdelen skal fungere som et levende verktøy for felles måloppnåelse. Det vil være avgjørende at den gir grunnlag for en felles plattform for idéutveksling, konstruktive innspill og forbedringsarbeid for alle involverte parter og aktører i Fauskesamfunnet.

Samfunnsdelen er det overordnede strategiske dokumentet for hele Fauskesamfunnet. Det betyr at planen ikke bare blir avgjørende for innholdet i andre planer og dokumenter, men også for hvordan vi utformer dem.

Kommunedelplaner og andre planer må ta utgangspunkt i samfunnsdelen – de skal belyse og konkretisere strategiene.

Gjennom kommunens handlingsplan og budsjett skal kommuneplanen operasjonaliseres slik at vi finner fram til målrettede tiltak. Dette betyr at handlingsplanen ikke bare skal tydeliggjøre kommuneplanens prioriteringer, men omsette disse til konkrete tiltak.

FAUSKE KOMMUNE

Bilder fra:
Foto forside - Valnesfjord skole, Fauske kommune
Foto side 3 og 4 - Valnesfjord skole, Fauske kommune. Fauna KF. Perspektiv – kobberløpet 2020, foto: Svein Spjelkavik.
Foto side 6 - Fauske kommune, Fauske frivilligsentral, Snøhetta illustrasjon av hotellplaner i Fauske sentrum.
Foto side 8 og 10 - Fauske kommune, VVA-enheten, Fauna KF.
Foto side 12 - Fauske kulturskole, Fauske Sprint, Saltenposten; Fauske seniordans i Folkehelseuka, foto: Espen Johansen.
Foto side 13 - Fauna KF, Fauske kulturskole og Saltenposten, foto: Maria E. Trondsen.
Foto side 15, 28 - Fauske kommune
Foto side 17 – Jakobsbakken; visitnorway.no, Gatafestivalen; Avisa Nordland (AN).
Foto side 19 – Fauske Røde kors innsamlingsaksjon, Saltenposten, foto: Eva S. Winther.
Foto side 21 – Fauske kulturskole, Fauna KF, Valnesfjord helsesportssenter.
Foto side 23 – Fauna KF, Saltenposten, politikerpraten foto: Stig Bjørnar Karlsen, Jakobsbakken - visitnorway.no, foto: Per Ludvig Mosti, Saltenposten - Saltensambandet, foto: Maria Edvardsen, AN - folk på torget, foto: Christian A. Unosen, Bodø Nu, foto: Tarjei Abelsen.
Foto side 25 – fra prosjektet «Fra bru til bru» - bilde hentet ut fra video av Tor Erik Akselsen.
Oppdatering skal gjøres med bildekreditering, lista er foreløpig.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 21/16053 Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen

Sak nr.		Dato
005/22	Formannskap	10.02.2022
003/22	Kommunestyre	24.02.2022

Politisk sluttbehandling - Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 10.02.2022

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2023 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Formannskap 10.02.2022:

Behandling:

Orientering v/areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen.
År 2023 endres til år 2034 i kommunedirektørens forslag til innstilling.

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 005/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune har etter plan- og bygningsloven §11-1 fått utarbeidet en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skisserer viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-5 vedtar Fauske kommunestyre Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 slik den foreligger etter innarbeidede endringer.

Kommunestyrets vedtak om kommuneplan kan ikke påklages.

Kommunestyre 24.02.2022:

Behandling:

Nytt utsettelsesforslag fra Sp, H, Frp og KrF, foreslått av Ingelin Noresjø, Kristelig Folkeparti
1. Kommunedirektøren bes komme tilbake med en omarbeidet ny utgave av samfunnsdelen i kommuneplanen der innspillene tas med.
2. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordna plandokumentet som skal ligge til grunn for både arealdelen og annen planverk i kommunen, derfor ber vi kommunedirektøren om at denne planen prioriteres og at justert utgave legges fram til formannskapet 24. mars og til kommunestyret 7. april.
3. Ettersom tidsfristen er knapp for saksbehandling og utsending av saksdokumenter i tide, kan saken ettersendes til formannskapet, senest innen 21. mars kl 12.00.

Utsettelsesforslag fra AP, foreslått av Kathrine Moan Larsen, FelleslistaArbeiderpartiet
Kommuneplanens samfunnsdel er den strategisk viktigste planen for utviklingen av kommunen og det øverste styringsdokument i årene som kommer.

Skal Fauske kommune lykkes er det svært viktig at planen er godt gjennomarbeidet og bredt forankret i befolkningen og næringslivet. Like viktig er det at kommunens organisasjon og politikere involverer seg og er bevist på å gi kommunen tydelige mål og ny visjon.

Gjennom planprosessen har det vært utfordrende med involvering og arbeidsformen har for det meste vært digital.

Det har ikke vært mulig å gjennomføre idèmyldring, verksteder og folkemøter verken i Sulitjelma eller Valnesfjord slik som Kommunestyret har vedtatt og det var svært få som møtte i kinosalen i sentrum. Man har ikke klart å skape eierskap og forankring til planen på grunn av koronapandemien.

Med bakgrunn i dette foreslås det å utsette sluttbehandling av planen til etter gjennomføring av verksteder/folkemøter.

AP's utsettelsesforslag fikk 13 (8AP, 3R, 2SV) stemmer og ble forkastet.
FRP/H/KRF/SP's utsettelsesforslag ble enstemmig vedtatt.

KOM- 003/22 Vedtak:

Vedtak:

1. Kommunedirektøren bes komme tilbake med en omarbeidet ny utgave av samfunnsdelen i kommuneplanen der innspillene tas med.
2. Kommuneplanens samfunnsdel er det overordna plandokumentet som skal ligge til grunn for både arealdelen og annen planverk i kommunen, derfor ber vi kommunedirektøren om at denne

planen prioriteres og at justert utgave legges fram til formannskapet 24. mars og til kommunestyret 7. april.
3. Ettersom tidsfristen er knapp for saksbehandling og utsending av saksdokumenter i tide, kan saken ettersendes til formannskapet, senest innen 21. mars kl 12.00.

Vedlegg:

31.01.2022	Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498515
31.01.2022	Merknadsbehandling - kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498565
31.01.2022	Kortversjon - Folkehelsa i Fauske 2021	1498233
31.01.2022	Folkehelsa i Fauske 2021	1498234
19.01.2022	Høringsversjon - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034	1498244
19.01.2022	Kommunestyrevedtak 170621 - Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1498245
19.03.2021	Folkehelsa i Fauske 2020_Versjon 1_oppdatert 19 08 20	1450065
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658
01.06.2021	Faktagrunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927
23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
18.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	1475446
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839
01.06.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmijøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
16.12.2021	Notater fra folkemøte 301121	1495702

Sammendrag:

I denne saken bes kommunestyret om å ta stilling til om kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 skal vedtas etter innarbeidede endringer.

Planarbeidet har foregått siden 2020, og planforslaget var til høring og offentlig ettersyn i åtte uker fra 17.06.21– 15.08.21. Noen offentlige instanser fikk forlenget høringsfrist. Planforslaget er endret etter høringsinnspill og merknader.

Formannskapet har vært den politiske styringsgruppen til planprosessen.

Saksopplysninger:

Fauske kommune har utarbeidet kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034. Den formelle planprosessen med ny kommuneplanens samfunnsdel startet i forbindelse med prosess rundt kommunal planstrategi 2020-2023. Kommuneplanens planprogram ble utarbeidet sammen med planstrategien.

Kommunestyret vedtok kommunal planstrategi og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 11.12.2020, som ga rammene for planarbeidet.

Forankring i kommunalt planverk:
Kommuneplanens samfunnsdel er det strategisk viktigste styringsdokumentet i kommunen. Det er kommunens overordnede og politiske styringsverktøy for utvikling av Fauske kommune som både organisasjon og samfunn, fram mot 2034. Utarbeiding av ny plan søker å fastsette et oppdatert og overordnet rammeverk, og har både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv.

Saksbehandlers vurdering:
Planprosessen og planforslaget til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 vurderes å være i tråd med vedtatt planprogram.

Hvorfor ny samfunnsplan?
Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen.

Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsdel, og en arealdel. Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i både et kortsiktig og langsiktig perspektiv.

Merknadsbehandling
Kommunestyret ble 04.11.2021 gitt en muntlig orientering, der merknadene og merknadsbehandlingen ble gjennomgått. Det kom ingen merknader til administrasjonens merknadsbehandling. Det vises til sakens vedlegg «Merknadsbehandling» på 18 sider, der merknadene i sin helhet er gjengitt, samt administrasjonens merknadsbehandling.

Det ble mottatt merknader fra følgende:
1. Forsvarsbygg
2. Statens vegvesen
3. Rachel Koons (privatperson)
4. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
5. Bane Nor
6. Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard
7. Nordland politidistrikt
8. Husbanken
9. Sametinget

10. Nordland fylkeskommune
11. Statsforvalteren i Nordland

Medvirkning og involvering

Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemien har vært utfordrende. Likevel har en økt digitalisert hverdag med digitale møter og verksteder ført til at medvirkningsprosessene har kunne vært gjennomført digitalt.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører i arbeidet. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen samt samle inn ideer og innspill, har følgende medvirkningsaktivteter vært utført:

- Administrative medvirkningsprosesser
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse nysamfunnsplan@fauske.kommune.no, der alle som ønsket kunne komme med innspill underveis i prosessen
- Folkemøte
- Henvendelser til reinbeitedistriktene i kommunen
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauskeskolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møter med kommunale råd, nærmiljøutvalg og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, med et særlig blikk på følgende dokumenter:

- Folkehelsa 2020
- Folkehelsa 2021og Folkehelsa 2021 kortversjon
- Helhetlig ROS-analyse
- Faktagrunnlag – kommuneplanens samfunnsdel

Referat fra møter og verksteder er lagt ved saken som vedlegg, og inngår også som planens kunnskapsgrunnlag.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram, og er delt inn i seks områder:

- God oppvekst og godt liv
- Klima- og miljøvennlig utvikling
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Et hvert fokusområde er knyttet opp til FNs bærekraftsmål. Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering. Tiltak vil komme i kommuneplanens handlingsdel.

Endringer i planforslaget – angående visjon

Med bakgrunn i pandemien vi er inne i, har det vært utfordrende å gjennomføre fysiske verksteder knyttet til verdigrunnlag, visjon og slagord. Med bakgrunn i at planlagte fremtidsverksted rettet mot innbyggerne ikke ble gjennomført, sendes kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til politisk sluttbehandling, *uten endringsforslag til kommunens visjon.*

Dersom kommunestyret ønsker en endring i visjon eller oppretting av slagord, kan det etter vedtak av samfunnsplanen legges opp til ytterligere innbyggerinvolvering og politiske verksteder som er spesifikt knyttet til visjon og slagord. Det er allerede kommet innspill til visjon i planprosessen, og spørreundersøkelsen angående kommunens visjon i 2021 fikk 450 innspill.

Endring av visjon vil medføre kostnader til endring av profilhåndbok, skilt, materiell og lignende. Endelig kostnadsberegning er per dags dato uklar, men kan beregnes dersom det er et politisk ønske om endring av kommunens visjon.

Endring av visjon legges eventuelt da fram som en egen sak, og endringer innarbeides i kommuneplanen.

Visjon

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Visjonen er ikke ment å være et slagord eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen. Visjonen skal søke å danne en felles identitet, og motivere kommunens innbyggere, ansatte og besøkende. Dagens visjon videreføres:

Fauske kommunes visjon: *Fauske – folkehelsekommunen der alle trives*

Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk. Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. De fastlegger prinsippene for kommunens arealforvaltning. Gjennomføringen av arealstrategiene skjer på alle plannivåer; ved utforming av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen.

Fauske kommune har per i dag ikke et arealregnskap som viser tilgjengelig areal til utbyggingsformål, og uten dette er det utfordrende å utarbeide prioriteringsrekkefølger for utbygging av områder. I brev fra Statsforvalteren i Nordland av 11.01.2022, gjøres det klart at arealregnskap er en nødvendig forutsetning om kommunene skal begrunne behovet for å ta nye arealer i bruk til utbyggingsformål. Slik Statsforvalteren ser det kan mangel på klargjøring av alternativ til planlagt utbygging gi grunnlag for klage, og krav om at planvedtak skal oppheves som ugyldige. Mangel på arealregnskap vil også senke terskelen for innsigelse fra Statsforvalteren.

Utvikling av arealregnskap skal utføres i forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel, og benyttes for å se sammenhengen med forventet og ønsket utvikling.

Revidering av kommuneplanen

Kommuneplanen skal ha et langsiktig perspektiv, og har en varighet på en 12-års periode. Likevel skal kommunene ifølge pbl § 10-1 ved hvert nytt kommunestyre utarbeide kommunal planstrategi. Dette

skal skje senest ett år etter konstituering av nytt kommunestyre. Her skal det blant annet tas stilling til om kommuneplanen skal revideres eller ikke.

Nytt kommunestyre gjennomgår kommunens planverk i planstrategien, og vurderer kommunens planarbeid for kommunestyreperioden. Det er anbefalt at et hvert kommunestyre tar stilling til om det skal gjøres endringer i kommuneplanen, slik at kommunens overordnede planverk gjenspeiler gjeldene politikkføring. Slik holder planverket seg aktuelt for kommunestyreperioden.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL MED AREALSTRATEGIER 2022-2034

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Forord

Kommuneplanen viser hvordan vi ønsker å utvikle kommunen de neste 12 årene, og er kommunens øverste styringsdokument.

Den består av to deler:

1) En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå. Planen omfatter både Fauske kommune som organisasjon, men også kommunesamfunnet som helhet.

2) En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

Hva er det aller viktigste?
Kommunen har valgt seg ut seks fokusområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal du bry deg?
Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg, og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innholdsfortegnelse

Forord 2
1. Kommunens plansystem 4
2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning 5
2.1 Medvirkningsprosesser 5
2.2 Kunnskapsgrunnlag 5
3. Overordnede føringer for arbeidet 5
3.1 Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 5
3.2 Regionale føringer og planer 6
3.3 FNs bærekraftsmål 6
4. Planlegging i usikre tider 7
4.1 Kommuneøkonomi 7
4.2 Digitalisering 7
4.3 En sikker kommune i en usikker verden 7
5. Visjon 7
6. Langsiktige mål og strategier 8
6.1 God oppvekst og godt liv 8
6.1.1 Mål og strategier 9
6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling 10
6.2.1 Mål og strategier 11
6.3 Omstillingsdyktig næringsliv 11
6.3.1 Mål og strategier 12
6.4 Attraktive byer og steder 13
6.4.1 Mål og strategier 13
6.5 Mangfold og inkludering 14
6.5.1 Mål og strategier 14
6.6 Deltakende innbyggere 16
6.6.1 Mål og strategier 16
7. Langsiktige arealstrategier 17

1. Kommunens plansystem

Det kommunale plansystemet er bygget opp slik at man har en overordnet **kommuneplan**, som er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. **Kommuneplanens handlingsdel** og **økonomiplanen med årsbudsjett** kobler oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel til økonomiplanleggingen. Fra kommuneplanen springer det ut **kommunedelplaner** (tematiske/samfunns- eller arealdelplaner) for spesifikke områder eller fag. Gjennom **tematiske planer (fag/temaplaner)** utvikles strategier og tiltak som grunnlag for prioritering i handlings- og økonomiplan.

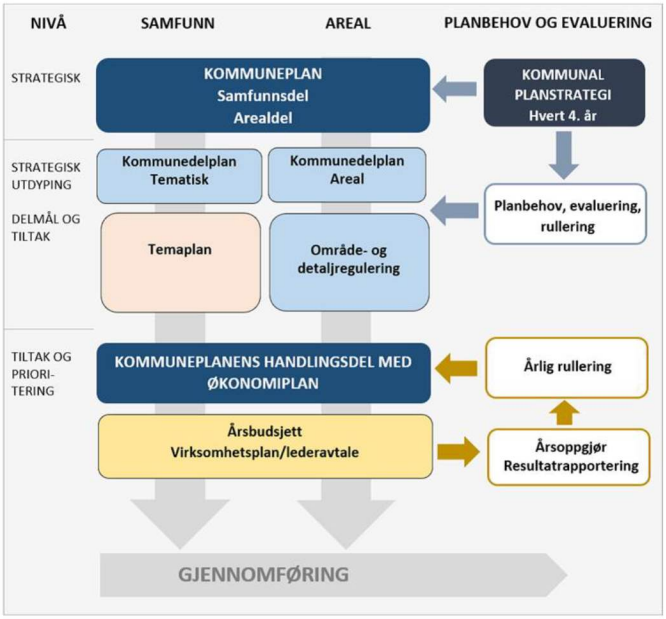

Figur: Framstilling av det kommunale plansystemet

Kommuneplanen styrer all planlegging og utvikling i kommunen, og setter mål for Fauskesamfunnets utvikling. Kommuneplanens handlingsdel inngår i økonomiplanen, og viser hvilke handlinger vi skal gjøre for å nå målene i kommuneplanen. Rapportering skjer i årsrapporten.

Figur: Funksjonene til de ulike delene av kommunens plansystem

2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning

2.1 **Medvirkningsprosesser**

I desember 2020 vedtok kommunestyret i Fauske kommune kommunal planstrategi 2020-2023, planoppstart av kommuneplanens samfunnsdel og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel. Dette var starten på den formelle planprosessen med ny samfunnsplan.

Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter. For å skape eierskap til planen hos innbyggere, ansatte og politikere, har følgende medvirkningsaktivteter vært utført:

- Administrative medvirkningsprosesser
- Brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent tilknyttet rus- og psykisk helse
- Egen e-postadresse nysamfunnsplan@fauske.kommune.no, der alle som ønsket kunne komme med innspill underveis i prosessen
- Folkemøte
- Henvendelser til reinbeitedistriktene i kommunen
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Innhenting av innspill fra elevene i Fauskeskolene
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møte med kommunalt foreldreutvalg
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møter med kommunale råd, nærmiljøutvalg og politiske utvalg
- Møter med næringslivet
- Politiske verksteder
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn
- Spørreundersøkelse om kommunens visjon

2.2 **Kunnskapsgrunnlag**

Det vises til oversiktsdokumentet Folkehelsa i Fauske 2020 og Folkehelsa i Fauske 2021, faktagrunnlag til kommuneplanens samfunnsdel og kommunens helhetlige ROS-analyse. Den erfaringsbaserte kunnskapen i organisasjonen, samt resultater fra gjennomførte medvirkningsaktiviteter er og en del av kunnskapsgrunnlaget.

3. Overordnede føringer for arbeidet

Rammene for kommunal planlegging settes på både nasjonalt og regionalt nivå. Dette kapittelet tar for seg noen av de mest sentrale føringene.

3.1 **Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023**

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen legger i nasjonale forventninger 2019-2023 vekt på fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn

- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

3.2 Regionale føringer og planer

De regionale planene er førende for den kommunale planleggingen. I juni 2021 ble den regionale planstrategien for Nordland vedtatt: «Et bærekraftig Nordland - Planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021-2024». Det er satt seks langsiktige utviklingsmål fram mot 2030 for Nordlandssamfunnet, som er knyttet opp til fylkets utfordringer.

1) Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud for alle
2) Innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling
3) Bærekraftig utvikling av miljø- og naturressurser
4) Effektiv, trygg og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes, reisendes og næringslivets behov
5) God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren
6) Kompetansearbeidsplasser og høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv

3.3 FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, og kommunene oppfordres til å legge de som førende for egen planlegging. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

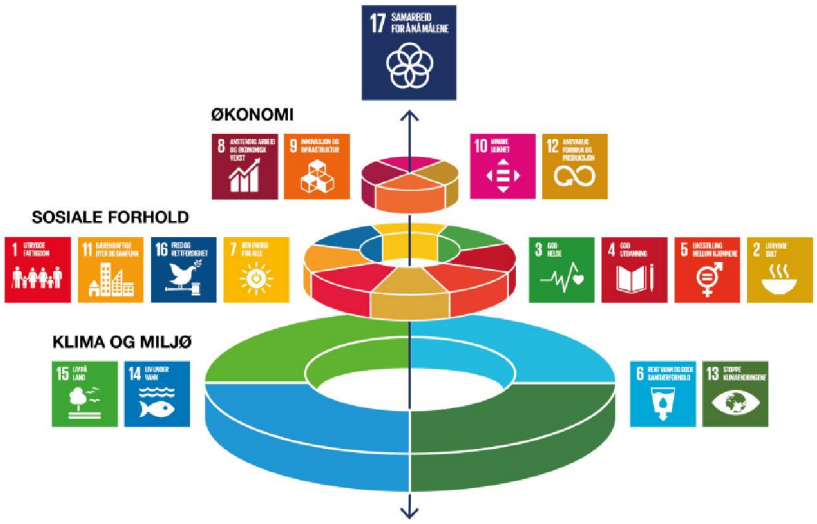

Figur: FNs bærekraftsmål, og hvordan de henger sammen.

Bærekraftsmålene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene inndeles i tre dimensjoner – økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft. FNs bærekraftsmål utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og målene ligger til grunn for kommuneplanen. Når vi tar beslutninger, må disse vurderes opp mot alle de tre dimensjonene.

4. Planlegging i usikre tider

4.1 **Kommuneøkonomi**

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente problemstillinger. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har en økonomisk konsekvens.

4.2 **Digitalisering**

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Digital utvikling i Fauske kommune vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og -prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlingsområdenes digitale modenhet og digitale mestring [1] håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

4.3 **En sikker kommune i en usikker verden**

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det *sannsynlige,* men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser.

5. Visjon

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Visjonen er ikke ment å være et slagord eller en påstand. Den skal derimot si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen. Visjonen skal søke å danne en felles identitet, og motivere kommunens innbyggere, ansatte og besøkende.

Fauske kommunes visjon: *Fauske – folkehelsekommunen der alle trives*

[1] Digital mestring = Forretnings- og teknologiforståelse x vilje og evne til transformasjon

6. Langsiktige mål og strategier

Vi har valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av områdene er knyttet til FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergripende utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn; som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive byer og tettsteder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge.

6.1 **God oppvekst og godt liv**

Befolkningen er kommunens viktigste ressurs, hvor generasjonene er gjensidig avhengige av hverandre. Det er derfor viktig at vi som samfunn, gjennom et helhetlig folkehelsearbeid, gjør alt vi kan for å oppnå best mulig helse og best mulige levekår for alle. At innbyggerne opplever en trygg barndom, fullfører videregående opplæring, får jobb, en stabil bosituasjon og en bærekraftig økonomi, er viktig - både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Opplevelsen av et meningsfullt liv med mestring og felleskap er avgjørende for tilfredshet med livet. God helse og livskvalitet danner grunnlag for samfunnsdeltagelse, og dermed god kommuneøkonomi.

Folkehelsearbeidet er en stor del av samfunnsutviklingen og samfunnsplanleggingen i kommunen. Folkehelsearbeid er sektorovergripende og mangeprismet, hvor ikke én men alle sektorer bidrar til å jevne ut sosiale helseforskjeller. Ut fra modellen ser man både bredden, kompleksiteten og sammenhengen i folkehelsa som paraplybegrep og som overordnet perspektiv.

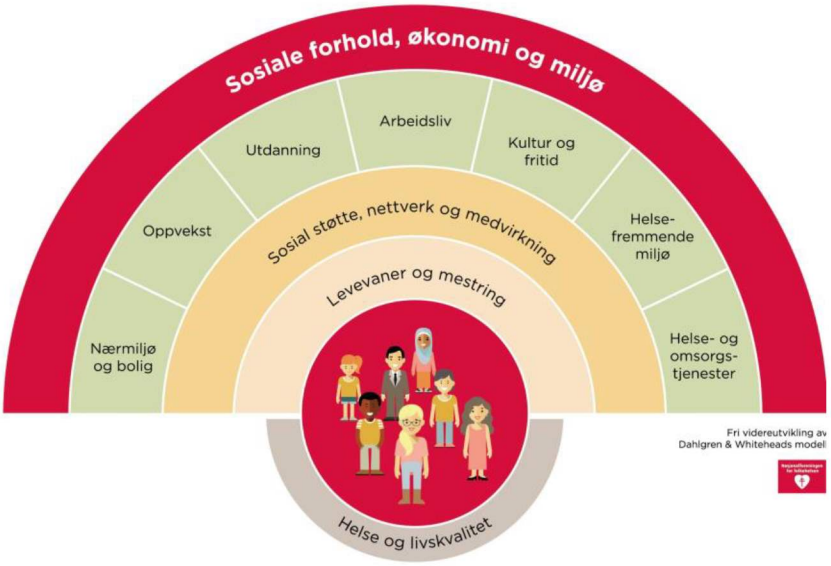

Figur: Den sosiale helsemodellen. Utviklet av Whitehead og Dahlgren (1991), og her videreutviklet av Nasjonalforeningen for folkehelsen.

6.1.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		**STRATEGIER: Derfor skal vi:**	
A	Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser	A1	Koordinere tjenester i samspill med pårørende og frivilligheten, for å skape helhetlige tjenester
		A2	Fokusere på helsefremming og forebygging
		A3	Ha sosial bærekraft som en rød tråd i kommunens arbeid [2]
		A4	Ta i bruk teknologiske løsninger
		A5	Aktivt forebygge kriminalitet og rus blant barn og unge
B	Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør	B1	Synliggjøre hva folkehelse innebærer, og hvordan alle er en del av kommunens folkehelsearbeid
		B2	Ha tidlig innsats, tverrfaglig tilnærming og samhandling som bærende prinsipper
		B3	Implementere «helse i alt vi gjør» som prinsipp i organisasjonen
C	Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidas utfordringer	C1	Legge til rette for aktiv deltakelse i lokalt kulturliv
		C2	Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts og friluftsliv tilgjengelig for alle
		C3	Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til opplevelser og pusterom
		C4	Ha et økt fokus på grunnleggende ferdigheter
		C5	Fokusere på lek, trygghet, utvikling, motivasjon og læring

[2] Den sosiale delen av bærekraftig utvikling handler om at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Sosialt bærekraftige samfunn handler om samfunn preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til arbeid, utdanning og gode nærmiljø.

		C6	Forebygge, avdekke og bekjempe vold og overgrep i nære relasjoner
		C7	Aktivt jobbe for å øke andelen som fullfører videregående opplæring
D	At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og trygge omgivelser	E1	Planlegge for gode bo-områder og bomiljø
		E3	Arbeide for trafikksikkerhet, og gjennomføring av gode trafikkløsninger
		E4	Ha økt fokus på kommunikasjon og samhandling mellom tjenester
		E5	Arbeide for at Fauske skal være et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting

6.2 **Klima- og miljøvennlig utvikling**

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Dette er klimautfordringer som samfunnet må være forberedt på, også lokalt her hos oss i Fauske kommune.

For å få fart i arbeidet med å redusere klimagassutslippene er det behov for mer offensiv handling. Innovasjon og omstilling til et mer miljøvennlig samfunn gir muligheter for økt verdiskapning og nye arbeidsplasser. Fauske har mange innbyggere som daglig reiser til skole, jobb og andre gjøremål, og vi opplever et høyt transportbehov. En høy andel biltransport medfører utfordringer med klimagassutslipp, støy, lokal forurensing og potensielt redusert livskvalitet.

I Fauske kommune ligger det godt til rette både for næringsutvikling og klimasatsing i skogbruket. Skogen har et stort potensial for å binde C02, og det er viktig at dette blir utnyttet. Økt aktivitet i skogen vil være et viktig tiltak for at landbruket skal bli klimanøytralt, og vil samtidig legge til rette for at flere satser på vilt- og utmarksnæring.

Det vises for øvrig til kommunedelplan for energi og klima 2018-2030, som fastsetter tydelige mål og tiltak for dette området.

6.2.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		**STRATEGIER: Derfor skal vi:**	
A	Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser	A1	Arbeide forebyggende og helhetlig for å redusere uønskede hendelser, flom, tørke og skred
		A2	Vurdere klimarisiko og fokusere på klimatilpasning i all vår planlegging
B	Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging	B1	Redusere klimagassutslipp
		B2	La det grønne skiftet være drivkraft for kommunens vekst
		B3	Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt
		B4	Sikre adgang til mineral- og råstoffressursene
C	Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag	C1	Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning
		C2	Redusere omdisponeringen av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av arealer før natur bygge ut
		C3	Ivareta kulturminner, kulturmiljø, og kulturlandskap
		C4	Ta vare på de sammenhengende skogsarealene
D	Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser	D1	Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur, i tilknytning til bolig- og friarealer
		D2	Etablere og videreutvikle grønne uterom og sosiale møteplasser

6.3 Omstillingsdyktig næringsliv

Aktiv næringsutvikling er en viktig faktor for økt verdiskaping og fortsatt velstandsvekst. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok.

Antallet arbeidsplasser er relativt høyt i Fauske kommune, men det er stor pendling både inn og ut. Økt antall lokale arbeidsplasser vil redusere omfanget av utpendling. Handelslekkasje, økt netthandel og endrede bransjestrukturer påvirker næringssammensetningen i kommunen. Aktivt fokus på å opprettholde arbeidsplasser, handel og aktivitet er avgjørende for å ivareta et levende lokalsamfunn. Grønn omstilling, med muligheter for innovasjon, entreprenørskap og

sirkulærøkonomi, og satsing på grønne næringer vil kunne gi eksisterende lokalt næringsliv et konkurransefortrinn og skape nye arbeidsplasser.

Gjennom utvikling av et godt offentlig tjenestetilbud – tilpassede transportløsninger, utdanning, velferd og kultur – og gode, trygge lokalsamfunn, kan vi sørge for at kvalifisert arbeidskraft etablerer seg lokalt. I tillegg må det satses på en helhetlig og robust infrastruktur for å gjøre kommunen attraktiv.

6.3.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et knutepunkt og næringssenter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		**STRATEGIER: Derfor skal vi:**	
A	Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune	A1	Være en god tilrettelegger
		A2	Ha en aktiv dialog med næringslivet, med et forsterket fokus på reindriftsnæringen for å kunne ivareta deres behov for areal
		A3	Stimulere til et mangfoldig næringsliv som bygger på kompetanse og innovasjon
B	Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser	B1	Opprettholde og utvikle en aktiv, variert og bærekraftig landbruks[3]-, havbruks- og utmarksnæring
		B2	Sørge for å opparbeide og tiltrekke oss ønsket og nødvendig kompetanse
		B3	Arbeide for at kommunen blir et foretrukket valg for etablering, og legge til rette for vekst av offentlige og private arbeidsplasser
C	Styrke vår posisjon som et regionalt og nasjonalt knutepunkt	C1	Arbeide for en solid og sikker infrastruktur[4]
		C2	Jobbe for gode transport- og kommunikasjonsmidler
		C3	Aktivt markedsføre kommunens fordeler som et knutepunkt
		C5	Sikre aktiv dialog og samarbeid med andre kommuner, regionale og statlige myndigheter

[3] Landbruk omhandler både jordbruk og skogbruk
[4] I dette inngår blant annet infrastruktur for veg, jernbane, og varetransport med tunge kjøretøy – samt en sikker digital infrastruktur

		C6	Fremme våre fortrinn med hensyn til friluftsliv, norsk og samisk historie og kultur, opplevelser og arbeidsliv

6.4 Attraktive byer og steder

Samfunnet står overfor store utfordringer for å sikre at byer og tettsteder er helsefremmende, bærekraftige og attraktive. For å lykkes med stedsutvikling må kommunen ta en aktiv rolle i arbeidet, og sette av tilstrekkelig med ressurser til kunnskapsinnhenting, planlegging og gjennomføring av tiltak. I tillegg må innbyggere, næringsliv og organisasjoner mobiliseres til felles innsats. Utviklingen det legges opp til må være til det beste for innbyggere, naturen og næringslivet.

Kommunens politikere, ledere og medarbeidere må ha kompetanse for å kunne legge til rette for samskapingsprosesser. Vi må kunne lede og arbeide i nettverk med mange ulike aktører. Kommuneorganisasjonen må jobbe på tvers av sektorer internt samtidig som vi får med berørte innbyggere og samfunnsaktører. Vi må skape engasjement, og sørge for likeverdighet og reel innflytelse i prosessene. Gjensidig tillit er avgjørende for å lykkes med samskaping. Kommunen sitter ikke på løsningen alene. Ved å gi rom for andres kompetanse, både internt og eksternt, og gjennom prøving og feiling, kan vi i fellesskap finne den beste løsningen for Fauske-samfunnet.

6.4.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å leve			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		**STRATEGIER: Derfor skal vi:**	
A	Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel	A1	Skape et aldersvennlig lokalsamfunn
		A2	Legge til rette for utvikling av gode møteplasser og oppholdsarenaer
		A3	Utvikle gode kultur-, service- og tjenestetilbud
B	At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena	B1	Legge til rette for at alle skal ha nære turmuligheter
		B2	Tilrettelegge for tilgjengelige og universelt utformede uteområder
C	Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere	C1	Aktivt fremsnakke og markedsføre mulighetene i kommunen
		C2	Utvikle gode og effektive saksbehandlingsrutiner
		C3	Arbeide for å være en åpen organisasjon og en attraktiv arbeidsgiver

		C4	Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre
D	Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon	D1	Ha et helhetlig, systematisk, sikkert og effektivt plan- og styringssystem
		D2	Aktivt tilpasse og utvikle våre tjenester
		D3	Sørge for en kommuneøkonomi som er i balanse
		D4	Ha generasjonsprinsippet[5] til grunn i vår drift
		D5	Bedrive oppsøkende virksomhet mot eksterne tilskuddsordninger

6.5 Mangfold og inkludering

Mangfold handler om retten til møte andre *som den man er*, uten å møte diskriminering. Å *anerkjenne* mangfold er å verdsette mangfold som et bidrag til et bedre og rikere samfunn for alle. Inkludering betyr å delta på like vilkår i sosiale felleskap, ha like muligheter for å lykkes, og reell innflytelse på felleskapets regler og hvordan samfunnet virker.

Kommunens oppgave er gjennom sine tjenester og tiltak å understøtte positive inkluderingsprosesser i samfunnet. Sammen kan vi skape tilhørighet og anerkjennelse for mangfold. Det er på arbeidsplasser, læresteder, i nabolag og foreninger at inkludering skjer og mangfoldet oppstår.

En trygg oppvekst legger grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår. Derfor er en satsing på unge også en satsing på framtidas eldre. Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. For mange kommer pensjonisttilværelsen til å vare nesten en tredjedel av livet. Den økende andelen eldre gjør at kommunen allerede nå må løse oppgaver på en ny måte, og vi må sørge for at alderdommen blir meningsfull. Økt fokus på planlegging av egen alderdom, aktiv medvirkning, ny teknologi, og samarbeid på tvers, kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet, og dermed utsette hjelpebehov. Dette bidrar til å skape et mer inkluderende og aldersvennlig samfunn.

6.5.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		**STRATEGIER: Derfor skal vi:**	
	At alle skal ha mulighet til å delta og bidra med sine ressurser	A1	Jobbe for økt samfunns- og arbeidsdeltakelse

[5] Generasjonsprinsippet er et ansvarsprinsipp som sier at dagens brukere betaler for dagens tjenester, slik at kostnadene for disse ikke utsettes til senere generasjoner.

A		A2	Fremme deltakelse i frivilligheten som meningsfullt og givende
		A3	Arbeide for at dugnadsånden opprettholdes og styrkes
		A4	Tilrettelegge for meningsfull aktivitet og fellesskap
B	Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet	B1	Ha et økt fokus på å styrke samisk språk og kultur
		B2	Jobbe for at mangfoldet i samfunnet verdsettes
		B3	Aktivt fremsnakke kommunen som samfunn
		B4	Legge til rette for fellesskapene aktivitet på tvers av tettsteder, generasjoner og forskjeller
		B5	Aktivt fokusere på, og videreutvikle en felles identitet
C	Ha et åpent samfunn	C1	Legge til rette for samarbeid og samskaping
		C2	Samarbeide på tvers, og på nye måter i kommuneorganisasjonen
		C3	Fremme inkludering og forhindre diskriminering
		C4	Legge til rette for, og oppfordre til innbyggerinvolvering, medvirkning og aktiv deltakelse
D	Ha et aldersvennlig samfunn[6]	D1	Aktivt jobbe for et samfunn som er tilgjengelig og universelt utformet
		D2	Aktivt benytte oss av seniorer/eldre som en samfunnsressurs
		D3	Bedrive informasjonsarbeid om helsefremmende aktiviteter
		D4	Transformere og utvikle områder med fokus på aldersvennlige løsninger
		D5	Jobbe for hensiktsmessige transportløsninger
		D6	Stimulere til læring og aktivitet gjennom hele livet

[6] Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å møte utfordringene og mulighetene knyttet til en aldrende befolkning. Et aldersvennlig samfunn inkluderer mennesker i alle aldre, men har et særlig blikk på dagens og framtidens eldre.

6.6 Deltakende innbyggere

Dersom Fauske kommune skal nå sine mål i framtiden, er deltakende innbyggere et sentralt moment. Gjennom deltakende innbyggere kan vi få fram nye forslag og ideer, og et samfunn som vi utvikler sammen. Interessen i befolkningen generelt for politikk stiger, samtidig viser forskning at det er misnøye med hvordan politikerne involverer innbyggere i å løse lokale problemer, og hvordan de lytter til innbyggernes synspunkter[7]. For å utvikle et samfunn der folk trives, trenger vi deltakende innbyggere og et system for å ivareta de. Da står samarbeid, gjennomsiktige prosesser og informasjon sentralt.

Reservestyrke og seniorressurs

Skal Norge nå sine bærekraftsmål må også den eldre befolkningen tas med i regnskapet som en mulighet og viktig ressurs. De eldre som vil bidra, må få bidra. Enten det er med lønnet eller frivillig arbeid. Det må imidlertid tenkes nytt og vi jobber med flere prosjekt knyttet til rekruttering, tilrettelegging og organisering av seniorressursen i frivilligheten. Oppretting av en «reservestyrke» kan være et verktøy for å gi alle mulighet til å delta med sine ressurser – der også seniorressursen kan utgjøre en forskjell.

6.6.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.			
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi:		**STRATEGIER: Derfor skal vi:**	
A	Være en kommune som verdsetter samarbeid	A1	Samarbeide på tvers av sektorer, fag, forvaltningsnivå og geografiske grenser
		A2	Ha økt fokus på kommunikasjon og samhandling mellom tjenester
B	At alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere	B1	Arbeide for gode rammebetingelser og være støttespiller for frivilligheten
		B2	Vedlikeholde og videreutvikle gode kultur- og fritidstilbud
		B3	Utvikle en «reservestyrke»
		B4	Bidra til et aktivt lokalmiljø med en sterk frivillig sektor
		B5	Skape gode arenaer og betingelser for innbyggerdialog- og medvirkning
		B6	Jobbe for økt arbeidsdeltakelse og kvalifiserte arbeidere
		B7	Skape en kultur der det å gjennomføre utdanning oppleves som viktig

[7] KS Status kommune 2020 – Der folk bor

C	Formidle god, og nok informasjon – til rett tid	C1	Sikre tilstrekkelig kommunikasjonskompetanse i kommuneorganisasjonen
		C2	Ha et økt fokus på kommunikasjon, informasjon og markedsføring
		C3	Utnytte digitale løsninger til mer effektive tjenester og samhandling
		C4	Utarbeide sentrale styringsdokumenter i leservennlige format, med fokus på «Klart språk»

7. Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk. Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034.

Kommunens arealstrategi fastlegger prinsippene for kommunens arealforvaltning. Gjennomføringen av arealstrategien skjer på alle plannivåer; ved utforming av kommuneplanens arealdel, ved reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen.[8]

Fauske kommune har per i dag ikke et arealregnskap som viser tilgjengelig areal til utbyggingsformål. Uten et slikt verktøy er det utfordrende å utarbeide prioriteringsrekkefølger. Gjennom arealregnskapet kan kommunen avklare det reelle behovet for eksempelvis nye arealer for utbygging. Utvikling av arealregnskap skal utføres i forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel, og benyttes for å se sammenhengen med forventet og ønsket utvikling.

Fokusområde 1: God oppvekst og godt liv

HOVEDMÅL: Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	
1.1	Utvikle et arealregnskap
1.2	Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad i sentrumsområder og andre egnede områder
1.3	I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet
1.4	Konkretisere kommunens boligpolitikk og ta boligsosiale hensyn i planlegging og utvikling av kommunen
1.5	I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid

[8] KS notat 3/2015 – Planfaglige råd. Arealstrategi med tettere kobling mellom samfunnsdel og arealdel.

Fokusområde 2: Klima- og miljøvennlig utvikling

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn	
2.1	Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred
2.2	Analysere hvilke områder som er sårbare for videre utbygging og fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer, samt identifisere områder man har bygd seg inn i flomutfordringer eller er på vei til dette
2.3	Bevare kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon
2.4	Fastsetting av byggegrense mot sjøen på grunnlag av en kartlegging av den funksjonelle strandsonen
2.5	For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt [9]
2.6	Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem
2.7	Kartlegge vassdrag og dreneringslinjer tidlig i planprosessene, og sikre flomveier og fordrøyning av overvann
2.8	Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap
2.9	Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av areal før natur bygges ut
2.10	Ta vare på de sammenhengende skogsarealene
2.11	Kartlegge behovet for, og sikre arealer for framtidige transport-årer (vegbane, jernbane, tungtransport m.m.), i sammenheng med kollektivknutepunkt

Fokusområde 3: Omstillingsdyktig næringsliv

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et knutepunkt og næringssenter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv.	
3.1	Ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller regionen. Ressursbehovet skal sees i en regional kontekst.
3.2	Utarbeide planverk som sikrer adgang til framtidig adgang og uttak av mineral- og råstoffressurser
3.3	Kartlegge og legge av egnede arealer til massedeponi
3.4	Utarbeide kunnskapsgrunnlag og ha god dialog med reindrifta for å kunne ivareta deres behov for areal
3.5	Gjennom arealregnskap, kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge
3.6	Definere viktige landbruksareal
3.7	Tilrettelegge for gjennomtenkte næringsarealer uten at de kommer i konflikt med boligutbygging, naturhensyn m.m.

[9] Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging: «Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.»

Fokusområde 4: Attraktive byer og steder

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å bo.	
4.1	I planarbeid skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges
4.2	Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk
4.3	Aktivt benytte rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler
4.4	Revidere kommunedelplan for sentrum
4.5	Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen som ivaretar alle kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap
4.6	Opprettholde eksisterende grøntareal og vurdere omdisponering/tilbakeføring av utbygd grøntareal
4.7	Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk, og legge til rette for trygg kryssing av jernbanen
4.8	Bevare eget naturmangfold

Fokusområde 5: Mangfold og inkludering

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.	
5.1	Ved utvikling av områder skal universell utforming, tilgjengelighet og aldersvennlige løsninger, trafikksikkerhet vektlegges
5.2	Barn og unges interesser skal benyttes som et vurderingskriteria i konsekvensutredning
5.3	Se framtidig utbygging i sammenheng med kollektivknutepunkt og kollektivtransport

Fokusområde 6: Deltakende innbyggere

HOVEDMÅL: Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.	
6.1	Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer
6.2	Særskilt legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser, og aktivt benytte kommunens «barnas representant»

Avsender og dato	Merknad	Merknadsbehandling
1) Forsvarsbygg 25.06.21	«Viser til offentlig ettersyn for kommuneplanens samfunnsdel av 18.06.2021. Forsvarsbygg ivaretar Forsvarets arealbruksinteresser i saker som behandles etter Plan- og bygningsloven. Vi har utarbeidet en veileder 'Forsvarets arealbruksinteresser i arealplanlegging'. Veilederen kan lastes ned fra Forsvarsbyggs nettsider: https://www.forsvarsbygg.no/no/publikasjoner/arealplanlegging/ Forsvarsbygg har ingen merknader til kommuneplanens samfunnsdel.»	Innspill tas til orientering
2) Statens vegvesen 08.07.21	«Vi viser til brev datert 18.06.2021 med høring og offentlig ettersyn av kommuneplanens samfunnsdel for Fauske kommune. Saken gjelder Fauske kommune har utarbeidet forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier for 2022 - 2034. Planforslaget legges ut til høring og offentlig ettersyn. Kommuneplanen styrer all planlegging i kommunen, og setter mål for av Fauskesamfunnet. Statens vegvesens rolle i planleggingen Statens vegvesen har ansvar for at føringer i Nasjonal transportplan (NTP), Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, vegnormalene og andre nasjonale og regionale arealpolitiske føringer blir ivaretatt i planleggingen. Statens vegvesens samfunnsoppdrag er **«**å utvikle og tilrettelegge for et effektivt, tilgjengelig, sikkert, og miljøvennlig transportsystem». Vi uttaler oss som forvalter av riksveg på vegne av staten, og som statlig fagmyndighet med sektoransvar innenfor vegtransport. Statens vegvesen sitt sektoransvar for vegnettet betyr at Statens vegvesen har et overordnet ansvar for at trafikksikkerhet, klima og miljøhensyn og helhetlig bypolitikk ivaretas i alle planforslag som berører samferdsel. Dette gir oss rett til å stille krav til både statlige, fylkeskommunale og kommunale veger, gater og løsninger for gående og syklende. Grunnlaget Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Den skal også gi retningslinjer for hvordan kommunens mål og strategier skal gjennomføres gjennom en samfunnsdel og en arealdel.	Innspill tas til orientering og etterretning. Strategi 3C1 *Arbeide for solid og sikker infrastruktur*» er gitt en fotnote for å spesifisere følgende: «*I dette inngår blant annet infrastruktur for veg, jernbane, og varetransport med tunge kjøretøy – samt en sikker digital infrastruktur.* I arealstrategiene er også knutepunktstenkingen forsterket i tråd med statlige planretningslinjer: Punkt 2.5: *For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt*

	Statens vegvesens innspill til planforslaget Statens vegvesen er positiv til kommuneplanens målsettinger om trygt bomiljø og at det er knyttet til trafikksikkerhet og gode trafikkløsninger. Dermed kan de gode løsningene vektlegges og integreres i planarbeidet for trygge miljø i kommunen. På samme måte som det i planarbeidet legges vekt på utvikling av solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler, er trygge bomiljø og trafikksikkerhet av betydning for innbyggerne i kommunen. Det er positivt at kommuneplanens delmål har strategier knyttet til lokal reduksjon av klimagassutslipp. Nasjonalt er det et stadig økende fokus på «generasjonsprinsippet», som med fokus på utvikling og planlegging skal ivareta de framtidige klimautfordringene, og da spesielt for den oppvoksende generasjon. Målsettingen er at man gjennom tiltak skal bidra til å redusere klimagassutslipp gjennom å tilrettelegge for lokale tiltak, som å gå, sykle eller reise kollektivt. Utfordringen er å tilrettelegge for lokale tiltak som et gang- og sykkelvegnettnettverk, slik det er beskrevet i kommuneplanen for Fauske**.** Målsettingen om å vektlegge lokalisering av vesentlige deler av handelsvirksomheten, boligbygging og arbeidsplass til eksisterende områder er i samsvar med nasjonale satsinger om fortetning. En utfordring er, som beskrevet i planen at det også ligger en strategi om å tilrettelegge for videre utvikling av kollektivknutepunkt. Fauske kommune er i så måte på linje med nasjonale målsettinger, med en satsing på fortetting av boligområder og arbeidsplasser, og som er knyttet til en knutepunksstrategi. Gjennom kommuneplan kan kommunen tilrettelegge for syklende og gående, i samsvar med nasjonale målsetting om at økningen innen transport skal gjøres med sykkel, gange eller kollektiv. Sett fra vegvesenets side bør trafikksikkerhet ha et særlig fokus på myke trafikanter, der barn og unge være bør være høyt prioritert. Ivaretakelser av myke trafikanter er knyttet til både trygg ferdsel og til reduserte klimautslipp. Det er derfor positivt at trafikksikkerhet skal vektlegges i arealplanleggingen. Enda viktigere er det at satsingen gang- og sykkelveger i kommuneplanen videreføres videre som egne tiltak Konklusjon Statens vegvesen er positiv til at kommuneplanen innenfor våre ansvarsområder som er trafikk, transport, samferdsel og trafikksikkerhet inngår planarbeidet, spesielt gjelder det myke trafikanter, sykkel og gange. Det samme gjelder satsingen på klima- og miljøvennlig utvikling. Vi savner imidlertid tema om varetransport inn og ut av Fauske. I en plansammenheng med fokus på miljø, fortetting og knutepunktstenking ville det være naturlig at den transporten som foregår med tunge kjøretøy inngår.»	Angående merknad om varetransport og transport med tunge kjøretøy er følgende nedfelt i arealstrategi under fokusområde 2 i punkt 2.11: *Kartlegge behovet for, og sikre arealer for framtidige transportårer (vegbane, jernbane, tungtransport m.m.), i sammenheng med kollektivknutepunkt.*

3) Rachel Koons 12.07.21	«Jeg heter Rachel Koons og jeg bor i Vatnbygdveien 37. Jeg så dere hadde bedt om alle som har forslag og ideer, til å komme med innspill til ny samfunnsplan. Det som jeg ønsker å finne på Fauske i fremtiden er en inngjerdet hundepark. Selv om Fauske Kommune har mange frilufts områder som er hundevennlig, dessverre er det ikke noe plass hvor folk kan samles og la hunder være sosiale i en kontrollert, inngjerdet område. Hunder trenger et sted hvor de kan leke uten band, lukte uten dømmekraft, føle vinden i ørene og frihet i deres poter. De er, som vi alle vet, de flinkeste guttene og jentene. Det er sikkert et par muligheter rundt Fauske hvor en hundepark kan etableres, men jeg tror at i nærheten av SKS Arena kan være det perfekt beliggenhet. Det er langt nok fra boliger til at folk bør ikke være klaget om noe bjeffing og det er masse parkering ved SKS Arena, Vestmyra skole og Fauske Videregående skole. I tillegg, vedlikehold vil være minimalt siden område er for det meste myr og skog. Man trenger ikke å ha gress eller grus for å lage en fin hundepark. De fleste hundene er fornøyd nok med en god pinne og noe stinkende å rulle i. Derfor tror jeg at det er et flott område rundt SKS Arena som godt kan brukes til hundelufting. Jeg har lest deres Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 og jeg synes en inngjerdet hundepark kan knytte seg til mange av deres langsiktige mål og strategier. De som jeg synes er mest aktuelt, har jeg notert nedenfor 1. God oppvekst og godt liv a. Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts og friluftsliv tilgjengelig for alle i. Forme kommunens fellesrom ute og inne, som inkluderende arenaer ii. Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til både opplevelser og pusterom b. At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og omgivelser i. Synliggjøre Fauske som et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting ii. Sikre tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet 2. Klima- og miljøvennlig utvikling a. Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag i. Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut	Innspill tas til orientering. Deler av innspillet er et ønske om et konkret tiltak (ønske om hundepark). Det skal i kommuneplanens samfunnsdel ikke nedfelles konkrete tiltak. Dette innlemmes i kommunale handlingsplaner. Innspillet videreformidles inn i det pågående arbeidet med kommunedelplan for fysisk aktivitet og friluftsliv.

	b. Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser i. Utvikle gjennomfartsårer til naturlige hverdagsaktiviteter ii. Tenke kreativt ved etablering av uterom og møteplasser 3. Attraktive byer og tettsteder a. Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel i. Utvikle og bidra til gode møteplasser ii. Legge til rette for grønne og gode oppholdsarenaer b. At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena i. Tilrettelegge for tilgjengelighet og universell utformede uteområder c. Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere i. Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre ii. Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder I tillegg til meg vet jeg at det er mange som er interessert i en inngjerdet hundegård på Fauske. Jeg håper det er et tilbud Fauske kommune kan tilbyr deres to- og fir-bente innbyggere.»	
4) Norges vaddrags- og energidirektorat (NVE) 14.07.21	«Vi viser til brev av 18.06.2021 med kommunal planstrategi og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel på høring. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er nasjonal sektormyndighet med innsigelseskompetanse innenfor saksområdene flom-, erosjon- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. NVE gir råd og veiledning om hvordan nasjonale og vesentlige regionale interesser innen disse saksområdene skal tas hensyn til ved utarbeiding av arealplaner etter plan- og bygningsloven. NVE har også ansvar for å bistå kommunene med å forebygge skader fra overvann gjennom kunnskap om avrenning i tettbebygde strøk (urbanhydrologi) og veiledning til kommunal arealplanlegging. Arbeidet med kommunal planstrategi legger føringer for kommunens arealplanlegging i flere år framover. Vi viser til NVEs veileder 2/2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging, der det er beskrevet hvordan våre forvaltningsområder skal ivaretas i kommunale planer.	Innspill tas til orientering og etterretning. Følgende er lagt til i arealstrategiene etter NVEs merknader: - Punkt 2.2: *Analysere hvilke områder som er sårbare for videre utbygging og fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer, samt*

	NVE mener at planstrategien bør gi tydelige føringer for hvordan kommunen skal se til at faren for oversvømmelse, flom og skred blir identifisert på overordnet nivå i kommunen. NVE forventer at kommunen går gjennom sine tettsteder og utbyggingsområder, og analyserer hvilke områder som er sårbare for videre utbygging/fortetting knyttet til skred-, flom- og overvannsutfordringer. Områder der man har bygd seg inn i flomutfordringer (eller områder der man er i ferd med å gjøre dette) er viktig å identifisere. ROS-analysen, jf. pbl §4-3, må brukes til å styre arealbruken og ivareta samfunnssikkerheten i arealplanleggingen, https://www.dsb.no/veiledere-handboker-oginformasjonsmateriell/samfunnssikkerhet-i-kommunenes-arealplanlegging/. Klimaendringer og klimatilpasning I følge plan- og bygningsloven § 3-1 første ledd bokstav g) er tilpassing til forventa klimaendringer en planoppgave. Den helhetlige forvaltninga av vannets kretsløp er også en planoppgave, jf. pbl. § 3-1 første ledd bokstav i). Vi viser til Nasjonale forventninger, der det går frem at vassdragenes potensial for trygg avledning av overvann og naturbasert demping av flom skal utnyttes. Som følge av et endra klima er det forventet mer intens nedbør, se Klimaprofil for Nordland. Dette vil føre til mer overvann, spissere flommer i vassdragene og økt fare for erosjon og skred. Det er derfor viktig allerede i en tidlig planfase å ha en høy bevissthet rundt hvilke arealer som er best egnet til innfiltrering og fordrøyning av vann, hvilke arealer som kan sikre trygg bortledning av vann og hvilke arealer som er best egnet til å bygge på. Ved vurderingen av nye utbyggingsområder må dette vurderes. Hensynet til flomfare må sees i sammenheng med lokal overvannshåndtering. Kommunen bør forsikre seg om at både resipient (vassdrag, vann eller sjø) og VA-infrastruktur har tilstrekkelig kapasitet før nye byggeområder planlegges. Det er viktig at alle vassdrag (elv, bekk, vann mv) og dreneringslinjer blir kartlagt tidlig i planprosessene, slik at ny bebyggelse og infrastruktur kan plasseres uten at det er fare for skade jf. TEK17, kap. 7. «Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning» skal ligge til grunn for den kommunal planlegging jf. pbl. §6-2. Vi viser særlig til kapittel 4 om klimatilpassing. Her står det blant annet at planstrategien skal omtale behovet for oppdatering av eksisterende planer, eller utarbeiding av	*identifisere områder man har bygd seg inn i flomutfordringer eller er på vei til å gjøre dette* - Punkt 2.7: *Kartlegge vassdrag og dreneringslinjer tidlig i planprosessene, og sikre flomveier og fordrøyning av overvann* Følgende arealstrategier vurderer også som relevante knyttet til NVEs innspill: • Punkt 2.6: *Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem* • Punkt 2.1: *Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge*

	nye planer, i lys av forventa klimaendringer og tidligere uønska naturhendelser. Planstrategien skal også gjøre en vurdering av om hensynet til et endra klima medfører et behov for revisjon av gjeldende planer. Vassdragsforvaltning Flom, erosjon og skred langs vassdrag er naturlige prosesser. Derfor må planlegging og utbygging langs vassdrag ta hensyn til faren for skader som følge av disse prosessene. I utgangspunktet bør elver og bekker få tilstrekkelig rom for sin naturlige utvikling ved at det ikke blir bygget i områder utsatt for vassdragsrelatert fare. Elveos og randsoner langs vassdrag er dessuten blant de mest artsrike og bevaringsverdige med hensyn til landskapsøkologi og biologisk mangfold. Styring av arealbruken bort fra vassdragene er det beste virkemiddelet for å ta vare på vassdragsmiljø og begrense vassdragsrelatert fare. I Nasjonale forventninger er vassdragene trukket særlig frem: «Vassdragene er en vesentlig del av norsk natur og viktig for helse, livskvalitet og næringsvirksomhet. Økt press på vassdrag og vassdragsnære områder fra forurensning og inngrep, stiller store krav til planleggingen. Regjeringen legger vekt på at regionale og kommunale planer tar hensyn til vassdragenes bruks- og verneverdier, og risikoen for flom, erosjon og skred.» NVE anbefaler at kommunen har en tydelig strategi for forvaltning av vassdragene. Det kan være å etablere avstandsgrenser, unngå tiltak i vassdrag og vassdragsnære områder og unngå bekkelukkinger**.** Fauske har flere vernete vassdrag der RPR for verna vassdrag har virkeområde. Kommunen har et særlig ansvar å forvalte disse områdene. Det er store allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann. Tiltak som kan medføre skader eller ulemper for allmenne interesser, kan utløse konsesjonsplikt etter vannressursloven. Energianlegg Et velfungerende system for produksjon og overføring av energi er avgjørende for samfunnet. Kommunens planer må derfor ta hensyn til anlegg som er planlagt eller har konsesjon etter energi- og vassdragslovgivningen. Hvis planene kommer i berøring med energiinteresser, bør berørte energiselskap involveres tidlig.	*uønskede hendelser som flom, tørke og skred* • Punkt 2.3: *Bevare kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon*

	I planarbeidet anbefaler vi å bruke følgende veiledere og verktøy: - NVEs karttjenester viser informasjon om flom- og skredfare, vassdrag og energianlegg. - NVEs veileder 2/2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging beskriver hvordan interessene bør ivaretas i planen, slik at en unngår innsigelse. - NVEs retningslinje 2/2011 Flaum- og skredfare i arealplanar beskriver hvilke flom- og skredprosesser som kan utgjøre fare, og hvordan disse farene bør utredes og innarbeides i planen. - www.miljokommune.no gir nyttige tips om overvannshåndtering i arealplanlegging. - Klimaprofilene https://klimaservicesenter.no/faces/mobile/article.xhtml?uri=klimaservicesenteret/klimaprofiler - Statlig planretningslinje klimatilpasning https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2018-09-28- 1469 - For vurdering av overvann kan også følgende publikasjoner fra Norsk Vann være aktuelle. Norsk Vanns veileder A162 – «Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering» og Norsk Vanns rapport B22 - «Vann og avløp i arealplanlegging og byggesaksbehandling», https://www.norskvann.no/index.php/kompetanse/va-bokhandelen. - Flere nyttige veiledere og verktøy finnes på www.nve.no/arealplan. Ta gjerne kontakt på e-post eller telefon ved konkrete spørsmål om NVEs saksområder».	
5) Bane Nor 20.07.21	«Vi viser til brev datert 18.06.2021 vedrørende ovennevnte. Nordlandsbanen går gjennom Fauske kommune. Nordlandsbanen er av nasjonal betydning for gods- og persontransport. Forslag til kommuneplanens samfunnsdel inneholder langsiktige arealstrategier som det oppgis at vil være bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. De skal også legges til grunn for revisjon av arealplanen og være førende for plan- og byggesaksbehandling. Det er viktig at det i videre arbeid med kommuneplanens arealdel og vurdering av lokalisering av utbyggingsområder tas hensyn til konsekvenser for jernbanen. Trygg kryssing av jernbanen må prioriteres i all planlegging. I fremtidig arealplanlegging må det også legges vekt på jernbanens sikkerhet og mulighetene for drift, vedlikehold og utvikling av jernbanen.	Innspill tas til orientering og etterretning. Tilleggspunkt i arealstrategi 4.7: *Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk, og legge til rette for trygg kryssing av jernbanen*

	Bane NOR vil også understreke viktigheten av å prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt. Vi viser til Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging som sier at «Utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og legge til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.» Utvikling rundt knutepunktene gir mulighet for å overføre transportandeler til gange, sykkel og kollektivtransport. For å oppnå miljømål må kommunene aktivt prioritere utbygging rundt kollektivknutepunktene og etablerte tettsteder, og fortetting ved knutepunktene må prioriteres foran nye utbyggingsområder.»	Knutepunktstenkingen forsterkes i arealstrategi 2.5: *For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt*
6) Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard 26.07.21	«Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 18. juni 2021. DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnytting av mineralske ressurser, og skal bidra til størst mulig samlet verdiskaping basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler. Vi forvalter lov om erverv og utvinning av mineralske ressurser (mineralloven), og har i tillegg et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i saker etter plan- og bygningsloven. Sentrale mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og å hindre at viktige forekomster båndlegges av arealbruk som utelukker framtidig utnyttelse. Om planen Fauske kommune har lagt ut kommuneplanens samfunnsdel med planstrategi ut for høring og offentlig ettersyn. Planen styrer planlegging og mål for utvikling i kommunen. Formålet er å skape en omforent utviklingsretning som gir langsiktighet og forutsigbarhet. Kommunen har valgt ut seks satsningsområder mot 2034. Viktige føringer for mineralressurser i planarbeidet I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, heter det at Norge har store mineralressurser som kan gi grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser. Regional og kommunal arealplanlegging er et viktig verktøy for å sikre tilgjengelighet til mineralforekomster som kan være aktuelle for fremtidige uttak, samtidig som miljø- og samfunnshensyn ivaretas. Regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging:	*Innspill tas til orientering og etterretning.* *Følgende er lagt til som strategi under punkt 2B4: Sikre adgang til mineral- og råstoffressursene* Følgende endringer er lagt til i arealstrategi 3.1: - *Ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller regionen. Ressursbehovet*

	• Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige mineralforekomster i sine planer og avveier utvinning mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Tilgangen til, og lagring av, byggeråstoffer ses i et regionalt perspektiv. Uttalelse til samfunnsdel med planstrategi DMF gav uttalelse med råd til forvaltning av ikke-fornybare ressurser til varsel om oppstart av arbeidet pr 22.10.2020. Fauske kommune har i samfunnsdelen punkt 3.2 «Regionale føringer og planer» prioritert fire innsatsområder med prioriterte satsinger, hvor Ressursforvaltning er nummer tre. DMF kan ikke se at våre øvrige innspill til temaet mineralressurser i overordnede føringer i samfunnsdelen til kommuneplanen er innarbeidet i forslag til samfunnsdelen. Vi opprettholder anbefalingen om at temaet mineralressurser også tas inn i overordnede føringer i samfunnsdelen til kommuneplanen. Eksempelvis et punkt i planstrategien om at planverket skal sikre adgang til mineral- og råstoffressursene (pukk, grus og sand) i kommunen. DMF vil anbefale å ta inn i arealstrategien et punkt som fastslår at ved nye byggeprosjekter skal det vurderes om prosjektet danner overskuddsmasser som kan benyttes som byggeråstoff i andre prosjekter innenfor kommunen eller regionen. Videre at behov for ressursene skal sees i en regional kontekst. For nærmere informasjon om mineralloven med tilhørende forskrifter, se hjemmesiden vår på www.dirmin.no. Her finner du også vår digitale kartløsning, som er et nyttig verktøy for oppdatert informasjon om mineraluttak, bergrettigheter m.m., supplert med relevante kartdata fra andre etater.»	*skal sees i en regional kontekst.* Arealstrategi 3.2 er også lagt til på bakgrunn av innspillet: *Utarbeide planverk som sikrer adgang til framtidig adgang og uttak av mineral- og råstoffressurser*
7) Nordland politidistrikt 27.07.21	«Politiet har sett gjennom planen. Det er en omfattende og god plan. Politiet har en del formelle møter og treffpunkt løpende gjennom året med Fauske kommune, politiråd, info til K-styret og ellers møter på flere nivå med ulike instanser i kommunen. Vi opplever samarbeidet som godt. Mye av de løpende endringene i samfunnet tas fortløpende gjennom disse treffpunktene. Det vil måtte fortsette også for fremtiden. Politiets viktigste oppgave er det forebyggende arbeidet. I en plan som dette bør det etter vårt syn legges betydelig vekt på forebyggende arbeid og tiltak gjennom hele livsforløpet. Politiet bidrar gjerne i	Innspill tas til orientering. Følgende arealstrategier svarer til innspillets siste del: *- 4.7: Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang-*

	dette arbeidet. Vi har i dag utstrakt forebyggende arbeid, info, kurs og opplæring i barnehager, skoler, ungdomsklubber, ulike institusjoner, osv. Dette vil vi fortsette med både alene, i samarbeid med Fauske kommune og med andre aktuelle samarbeidsparter. I arealstrategier er det viktig at myke trafikanter blir tatt hensyn til. Vi ønsker at flest mulig av innbyggerne skal gå eller sykle til skole og jobb. Da må forholdene legges til rette for det.»	*og sykkelvegnettverk, og legge til rette for trygg kryssing av jernbanen* *- 2.5: For å oppnå miljømål, prioritere utbygging og fortetting rundt etablerte kollektivknutepunkt* *- 5.1: Ved utvikling av områder skal universell utforming, tilgjengelighet og aldersvennlige løsninger, trafikksikkerhet vektlegges*
8) Husbanken 05.08.21	«Vi takker for tilsendte sak, og oversender herved Husbankens kommentarer til planforslaget. Kort sagt vil vi berømme Fauske kommune for å ha levert et oversiktlig, lettlest, kortfattet og tydelig forslag til samfunnsdel. Vi ser også hvilken formidabel jobb det er gjort mht. produksjon av kunnskapsgrunnlag, spørreundersøkelse om aldersvennlige samfunn, i tillegg til dialog med politiske partier, innbyggere, næringsliv, lag og foreninger. Sett fra ståstedet til en aktør som hver dag jobber med boligpolitikk og boligsosiale spørsmål, så er Husbankens opplevelse at boligsosiale hensyn i dette tilfellet er godt ivaretatt og behandlet i både kunnskapsgrunnlag og i planforslaget. Vi merker oss særlig hvor tydelig dere skiller mellom overordnet plandokument med fokus på mål og strategier, og hvilke spørsmål dere på senere tidspunkt vil behandle på temaplan-nivå. Herunder målområde 1, «god oppvekst og godt liv», hvor dere er tydelige på de strategiske grepene «planlegging for gode boområder og bomiljø», samt bedre «konkretisering av kommunenes boligpolitikk». Dette fremstår som ryddig, og vi tror at konkretisering av den lokale boligpolitikken i lys av innspillene dere har	Innspill tas til orientering.

	fått mht aldersvennlige samfunn, i tillegg til kommunens boligsosiale utfordringer, jfr s. 45 i vedlegget «folkehelsa i Fauske 2020» er et klokt grep for den lokale sosiale boligpolitikken. Vi takker for muligheten til å lese og gi tilbakemelding til dere. Vi ser frem til videre samarbeid med Fauske kommune på området «boligsosiale hensyn i planleggingen».»	
9) Sametinget 11.08.21	«Vi mottok brev fra dere 18.06.21. Planforslaget er oversiktlig og godt framstilt. Sametinget bemerker seg at Fauske kommune skal styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv i sin planlegging. Og skal vektlegge dialog med reindrifta for at de skal sikres areal til sin drift. Kommunen legger også opp til å gjennomføre arealregnskap for å oppnå bedre oversikt i arealplanleggingen. Vi minner om at arealregnskapet bør omfatte reindrift og at dialog med distriktene som berøres er viktig i denne sammenhengen. Her bør samlet belastning av eksisterende og planlagte inngrep, for reindriften, synliggjøres. Vi minner om at reindriften i deres kommune allerede er sterkt belastet av eksisterende inngrep og gjør oppmerksom på at kommunen må planlegge slik at de ikke hindres i å fortsatt kunne drive sin næring og utøvelse av kultur. Vi ber om at kulturminner, herunder samiske kulturminner, vektlegges i sterkere i arealstrategien. Det vil si at strategier for synliggjøring og fremtidig ivaretakelse av samiske kulturminner vektlegges i arealstrategien og videre planlegging. Til slutt vil vi minne om endringer i sameloven vedtatt av Stortinget 02.06.21; «§4-4. Fylkeskommuner og kommuner har plikt til å konsultere representanter for berørte samiske interesser i saker om lokale forskrifter og andre beslutninger eller tiltak som vil kunne påvirke samiske interesser direkte» (Lov om endringer i sameloven mv. (konsultasjoner) - Lovdata). Dette er en lov eller «verktøy» som er innført for å forebygge konflikter. Konsultasjoner skal være et konfliktforebyggende tiltak for dialog og medvirkning der kommuner og fylkeskommuner har plikt i å konsultere samiske interesser i tiltak hvor de berøres. Kjennetegn for en konsultasjon er at partene som møtes søker å oppnå felles forståelse, er åpen og gir full informasjon og skal foregå i god tro med mål om enighet om tiltak. Det kan avvikles flere konsultasjoner, formålet bør være at det oppnås enighet i saken, eller at en blir enig om hva en skal være uenig 3 om. Protokoll skrives i en tradisjonell konsultasjon der partenes vurderinger og konklusjon tas inn. Denne skal følge saken og legges ved om partene ønsker det. Konsultasjon vil særlig kunne være til nytte i arealplansaker der konfliktene er mer tilspisset. Sametinget anbefaler Fauske kommune å	Innspill tas til orientering og etteretning. Kulturminner (herunder og de samiske kulturminnene) vektlegges sterkere i arealstrategi 4.5: *Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen som ivaretar alle kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap* Reinbeitedistriktene har mottatt flere henvendelse per telefon, e-post og brev, der kommunen ønsker å involvere de i planarbeidet. Fauske kommune vil fortsette å etterstrebe god dialog med reinbeitedistriktene i kommunen, og de er en naturlig samarbeidspartner og høringspart til andre

	ta i bruk konsultasjon som verktøy i arbeidet med kommuneplanen. Sametinget vil kunne være behjelpelig med råd i denne sammenhengen.»	kommunale prosesser og planer. Det vises til strategi 3A2; *Ha en aktiv dialog med næringslivet, med et forsterket fokus på reindriftsnæringen, for å kunne ivareta deres behov for areal*
10) Nordland fylkeskommune 26.08.21	«Nordland fylkeskommune har mottatt kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier for Fauske kommune. Med bakgrunn i lov om kulturminner, vegloven, naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven (pbl), herunder fylkesplanen og rikspolitiske retningslinjer, gir Nordland fylkeskommune (Nfk) følgende uttalelse. Kommentar Planen fremstår som ryddig og oversiktlig. Det er positivt at samfunnsdelen revideres og svært positivt at forslaget til kommuneplanens samfunnsdel inneholder tydelige arealstrategier. Det er bra at FNs bærekraftsmål inngår i samfunnsdelen som et gjennomgående tema i samfunnsplanens seks satsingsområder. Planen ivaretar nasjonale forventninger og er i god overensstemmelse med føringene i Fylkesplanplan for Nordland. Kommuneplanens samfunnsdel skal ha et langsiktig- og kortsiktig perspektiv. Planens varighet er angitt til å gjelde i perioden 2022 - 2034. Det er viktig at planen holdes aktuell hele perioden. Planen må av den grunn være gjenstand for rullering i løpet av den angitte perioden. Dette for at det nye kommunestyret til enhver tid skal ha eierskap til den overordnede planen. Samfunnsdelen bør rulleres etter hver kommunestyreperiode. Det vil si at det nye kommunestyret må vedta om den overordna planen skal fremdeles gjelde eller skal revideres. Dette også grunnet i at kommuneplanen skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen etter kommuneloven § 14-2 bokstav a kan inngå i eller utgjøre handlingsdelen.	Innspillet tas til orientering.

	Nordland fylkeskommune vedtok nylig Regional planstrategi for Nordland. Planstrategiens hovedbudskap er at vi i Nordland har muligheter til å gjøre en forskjell i den grønne omstillingen verden står overfor. Nfk håper at den regionale planstrategien vil være et nyttig redskap til bruk i planarbeidet for alle kommuner i Nordland. Føringer for arealutvikling God sammenheng mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel er viktig. Samfunnsdelen bør blant annet beskrive arealbehov, og gi føringer for arealbruken. Nordland fylkeskommune gjør oppmerksom på at arealbruken i kommunen skal være i tråd med fylkesplanens mål for arealforvaltningen: Arealforvaltningen i Nordland skal være bærekraftig og gi forutsigbare rammer for næringslivet og befolkningen. Forvaltningen skal skje på grunnlag av kunnskap og oppdaterte kommuneplaner. Fylkesplanens arealpolitiske retningslinjer omfatter følgende fem tema: • By- og tettstedsutvikling • Naturressurser, kulturminner og landskap • Næringsutvikling • Kystsonen • Klima og klimatilpasning Foreliggende plan ivaretar godt disse temaene, som gir føringer for arealbruken uttrykt i samfunnsdelen. Gjeldende arealdel 2018-2030 må være i tråd med samfunnsdelen, og behovet for rullering bør vurderes. Det er positivt at et arealregnskap skal utvikles, men det hadde vært best om dette allerede var presentert i samfunnsdelen. Dette vil bidra til en kunnskapsbasert og forutsigbar utvikling i kommunen fremover, basert på oppdaterte planer (herunder arealplaner), jf. fylkesplanens mål for arealforvaltningen. Nfk viser til ny veileder fra kommunal- og moderniseringsdepartementet Kommuneplanens arealdel og for øvrig til Planlegging.no .	

	Grunnet ferieavvikling har Nordland fylkeskommune kun gitt en kort kommentar / merknad for temaene akvakultur og folkehelse. Hvis det er spørsmål henvises det til kontaktskjema. Akvakultur I både nasjonal og regional politikk, samt i regional overordnet planlegging, er tilrettelegging og satsing på næringsutvikling innenfor akvakulturnæringen sterkt vektlagt. Slik utvikling skal bygge på prinsippet om bærekraft, og miljøaspektet er her sentralt. Det anses som viktig at kommunene i alt planarbeid legger til rette for at denne betydelige næringen gis muligheter for en positiv utvikling. Folkehelse Folkehelsearbeidet er godt ivaretatt i planen i kap. 6.1. og gjenspeiles også i andre kapitler.»	
11) Statsforvalteren i Nordland 10.09.21	Det vises til oversendelse i forbindelse med høring av kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier. Statsforvalteren ga innspill til planarbeidet den 30.10.2020 (jf. vår sak 20/5752) og vi merker oss som positivt at dette er fulgt opp på en god måte. Dette ved at det klargjøres at FN´s bærekraftsmål skal utgjøre det overordna rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og at alle beslutninger som tas skal vurderes opp mot de tre dimensjonene i disse målene. Etter vår forståelse er imidlertid ikke disse dimensjonene likestilt. Målene som gjelder økonomiske og sosiale forhold bygger på de fundamentale målene om å «Stoppe klimaendringene», «Livet i havet», «Livet på land» og «Rent vann og gode sanitærforhold». Slik vi ser det illustrerer derfor figuren vi sendte dere i innspillet dette på en god måte. Vi ser derfor gjerne at dere vurderer å bruke denne. Vi ser at bærekraftsmålene er koplet til fokusområdene på en god måte. Så lenge det mangler en synliggjøring innledningsvis av at f.eks. målene som er tatt inn under kap. 6.1 «God oppvekst og godt liv» har som forutsetning at de fundamentale målene er oppfylt, bør det vurderes å ta med også alle de fundamentale målene under hvert fokusområde.	Innspillet tas til orientering og etterretning. Figur knyttet til FNs bærekraftsmål byttes ut med foreslått modell. Fauske kommune innlemmer noen av de vedtatte mål i kommunedelplan for energi og klima, i samfunnsplanen, men på et mer overordnet nivå. Når det gjelder konkrete tiltak, mål og strategier tilknyttet klima og miljø viser vi til

	Planen inneholder ellers en rekke gode overordna mål og strategier som vil lede kommunen i en bærekraftig retning om disse følges opp. Vi hadde likevel gjerne sett at målene var nærmere konkretisert, slik at det i større grad ville vært mulig å etterprøve måloppnåelsen. Vi hadde også gjerne sett at en sammenfatning av kunnskapsgrunnlaget var synliggjort som grunnlag for en kortfattet beskrivelse av status for ulike områder, slik at dette kunne sees i sammenheng med valgte mål og strategier. Det er ellers viktig at planen har et kapittel med langsiktige arealstrategier, og svært positivt at det skal utvikles et arealregnskap «som viser tilgjengelige areal / tomter til utbyggingsformål for bolig-, fritidsbolig, samt næringsareal». Dette vil, som det går fram, gjøre det mulig å avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til utbyggingsformål. Det er også av stor betydning at kommunen ser verdien av samarbeid på tvers av egne sektorer, forvaltningsnivå og geografiske grenser, og gjennom deltakelse i lokale, regionale og internasjonale nettverk. Samarbeid er det overordna bærekraftsmålet, og en nøkkel om de øvrige målene skal nås. Klima og miljø Det er viktig at planen har «Klima- og miljøvennlig utvikling» som eget fokusområde. Dette viser at kommunen tar hensyn til klimakrisa der vi risikerer at store deler av bestandene av dyr, fisk, fugl og insekter dør ut, samt at kommunene har et stort ansvar for å bidra til å forhindre og forebygge at dette får utvikle seg. Det er positivt at kommunen i denne sammenhengen ser at det grønne skiftet også kan bidra til økt verdiskaping og nye arbeidsplasser lokalt. Etter det vi er kjent med har Asplan Viak utarbeidet et foreløpig kunnskapsgrunnlag i form av et klimafotavtrykk fordelt på ulike sektorer i kommunen. Vi hadde gjerne sett at kommunen hadde brukt bl.a. dette til å drøfte utfordringer knyttet til et konkret mål om reduksjon av utslipp fra egen virksomhet på et nivå som minst tilsvarer nasjonal målsetting om minst 50 – 55 % reduksjon innen 2030.	kommunedelplanen for energi og klima. Likevel sier vi blant annet dette på overordnet nivå: - Redusere klimagassutslipp - La det grønn skiftet være drivkraft for kommunens vekst - Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt - Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning - Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer, og vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut - Ta vare på de sammenhengende skogsarealene

	En vesentlig grunn for dette er betydningen av å sikre forankring og forståelse i ledelsen i kommunen for at alle sektorer må bidra om vi i fellesskap skal håndtere de store utfordringene vi nå står ovenfor. Vi viser her også til Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, som klargjør at klima- og energiplanleggingen skal være strategisk og overordnet (jf. retningslinjenes kap. 3). Om arealstrategiene (kap. 7) Vi ser at det er utviklet en rekke gode strategier for å ivareta hensynet til klima, natur- og nærmiljø. For å sikre at hensynet til klima ivaretas i alle sektorer i kommunen er det viktig at dere skal utvikle klimabudsjett og -regnskap (på grunnlag av bl.a. arbeidet til Asplan Viak, jf. ovenfor). Dette blir imidlertid først og fremst meningsfullt om kommunen vedtar et konkret mål om utslippsreduksjon som kan fordeles på ulike sektorer, og som dette kan måles mot. Slik vi ser det kan dere også vurdere å ta inn strategier om følgende: • Bevaring av kantsoner langs vassdrag, av hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og som vern mot flom og erosjon. • Fastsetting av byggegrense mot sjøen på grunnlag av en kartlegging av den funksjonelle strandsonen (i den grad dere ikke har gjort dette – jf. veilederen Funksjonell strandsone og byggegrense i 100-metersbeltet som er utarbeidet av Steigen kommune i samarbeid med Statsforvalteren og Nordland fylkeskommunen). • Bevaring av eget naturmangfold, bl.a. på grunnlag av oppdatert kunnskapsgrunnlag (vi viser her til at Miljødirektoratet har utviklet en egen veileder for utarbeiding av kommunedelplaner for naturmangfold, jf. Miljødirektoratets hjemmeside, samt at det nå fins en egen tilskuddsordning for å ivareta naturmangfold i arealplanleggingen. • Kartlegge tidligere grøfta myrområder som ikke lenger er i drift til landbruksformål, med sikte på å gjennomføre restaurering for å hindre videre utslipp av klimagasser (restaurering av tidligere drenerte myrområder kan også eventuelt brukes som kompenserende tiltak, der det eventuelt blir nødvendig å ta i bruk karbonrike arealer til utbyggingsformål) Universell utforming og boligpolitikk	Innspill angående bevaring av kantsone, naturmangfold, fastsetting av byggegrense mot sjø tas inn i arealstrategiene. Barn og unges interesser vektlegges i større grad i arealstrategier: - 6.2: *Særskilt legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser, og aktivt benytte kommunens «barnas representant* - 5.2: *Barn og unges interesser skal benyttes som et vurderingskriteri a i konsekvensutredni ng*

	I vårt innspill viste Statsforvalteren til flere nasjonale mål og strategier som kan bidra til samfunnsutvikling som er inkluderende og sosialt bærekraftig. Regjeringens nye handlingsplan for universell utforming 2021-2025 Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge inneholder 65 konkrete tiltak på en rekke sentrale samfunnsområder og har fått navnet "Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge". Samfunns- og arealplanlegging er et viktig virkemiddel for å oppnå og legge til rette for at alle skal ha like muligheter for personlig utvikling, deltakelse i samfunnet og livsutfoldelse. All planlegging må ha dette verdigrunnlaget som premiss. Vi viste til også til forpliktelser kommunen har etter FN-konvensjonen for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD. Vi gjør oppmerksom på at Likestillings- og diskrimineringsloven pålegger offentlige og private virksomheter å jobbe aktivt for likestilling. Loven pålegger offentlige myndigheter å jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i alt sitt arbeid, i all sin virksomhet og på alle samfunnsområder. Den nasjonale strategien Bolig for Velferd ble i desember 2020 avløst av en ny nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024) - Alle trenger et trygt hjem. Sosial bærekraft skal være et premiss for boligbygging og områdeutvikling på lik linje med miljømessig og økonomisk bærekraft. Gjennom planlegging tilrettelegger kommunene for attraktive og tilgjengelige boligområder for hele befolkningen. Regjeringen har i sin melding «Leve hele livet» blant annet understreket betydningen av at kommuner og fylkeskommuner planlegger for aldersvennlige samfunn og tilrettelegger for utvikling av framtidas boligløsninger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Det legges til grunn at kommuner tar stilling til hvordan løsningene i «Leve hele livet» kan utformes og gjennomføres lokalt. Barn og unges interesser i arealplaner	

	Barn og unge representerer kanskje kommunens fremste ressurs siden de utgjør kommunens framtid. Det er også dagens barn og unge som vil vokse opp med de politiske strategier og mål som blir vedtatt i denne arealplanen. Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen, gir krav til den kommunale planleggingsprosessen. Kommunene skal • vurdere konsekvenser for barn og unge i plan og byggesaksbehandlingen • foreta en samlet vurdering av barn og unges oppvekstmiljø for å innarbeide mål og tiltak i kommuneplanarbeidet • utarbeide vedtekter, bestemmelser og retningslinjer om omfang og kvalitet av arealer og anlegg av betydning for barn og unge, og som skal sikres i planer der barn og unge er berørt • organisere planprosessen slik at synspunkter som gjelder barn som berørt part, kommer fram, og at ulike grupper barn og unge selv gis anledning til å delta. Fauske kommune må i planprosessen søke å ivareta barn og unges interesser, for eksempel: • gjennom å utarbeide bestemmelser for arealer og anlegg av betydning for barn og unge for å sikre kvalitet og omfang av disse • • ved at barn og unges interesser er en av vurderingskriteriene i konsekvensutredning og valg av nye utbyggingsarealer • • ved at kommunen har - og bruker - sin egen «Barnas representant», som deltar på alle høringer, og som kommunen trekker inn som ressursperson • • ved å invitere ungdomsrådet til dialogmøte med andre utvalg, og at de får program og planforslag til høring • • ved særskilt å legge til rette for barn og unges medvirkning gjennom åpne prosesser.	

KORTVERSJON AV HELSEOVERSIKTEN

- Folkehelsa i Fauske 2021

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Innledning: God oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive folkehelseutfordringene, og nødvendig for å planlegge og gjennomføre tiltak. Dokumentet gir en oversikt over befolkningens helsetilstand og forhold som påvirker folkehelsa i Fauske kommune. Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid.

Lovbestemmelser: Det kommunale folkehelsearbeidet er bestemt i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) av 01.01.12. Oversikten skal omfatte opplysninger om og vurderinger av: a) befolkningssammensetning, b) oppvekst- og levekårsforhold, c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø, d) skader og ulykker, e) helserelatert atferd og f) helsetilstand (Jmf. Lov om folkehelse, § 3)

Folkehelse VS folkehelsearbeid: I folkehelseloven er folkehelse definert som befolkningens helsetilstand og hvordan helse fordeler seg i en befolkning. Folkehelsearbeid er definert som samfunnets innsats for å påvirke faktorer som fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygge sykdom skade eller lidelse, beskytte mot helsetrusler og arbeid for en jevnere fordeling av påvirkningsfaktorer.

FNs bærekraftsmål: Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Hovedmål #3 God helse innebærer å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. De fleste av hovedmålene har imidlertid konsekvenser for helse; fattigdom, sult, utdanning, rent vann og gode sanitærforhold, arbeidsforhold, boforhold og nærmiljø, klimaendringer, forurensning og sosiale forskjeller. Samarbeid er helt nødvendig for å nå målene.

Kilder og statistikk: Statistikk og helseoversikter kan ha stor nytteverdi i folkehelsearbeidet, men det er også knyttet store utfordringer til bruk av statistikk og tolkningen av den. Statistikken gir ofte et grunnlag for undring og spørsmål – heller enn fasitsvar og løsninger. I arbeidet med å finne oversikt over helsetilstanden i Fauske er det brukt ulik statistikk, analyser og data. Tallmateriale skal hjelpe oss å se tendenser og hvilken retning utviklingen har. Statistisk materiale kan inneholde feilkilder og noen ganger kan små avvik gi store utslag og dermed skape et feil inntrykk. Det har derfor også vært viktig å sjekke tilgjengelig statistikk opp mot lokal kunnskap.

Kortversjon

Kommunens løpende og systematiske folkehelsearbeid: Når sentrale og lokale folkehelseområder er identifisert, forutsettes det at kommunen vurderer hvilke konsekvenser dette har for folkehelsa. En særlig oppmerksomhet når det gjelder utviklingstrekk over tid, reflekterer behovet for den samlede systematisk og langsiktige folkehelseinnsatsen lokalt. Årsaksforhold må analyseres og vurderes, og er en viktig del av dette arbeidet.

Prioriterte folkehelseområder i planperioden: På bakgrunn av det totale bildet ble det i forbindelse med fjorårets helseoversikt besluttet å fokusere på to overordnede prioriteringsområder:

1. Utjevning av sosial ulikhet i helse
2. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

I årets utgave av helseoversikten, har vi forsøkt å konkretisere nærmere hvilke innsatsområder det bør satses på. Videre har vi i større grad forsøkt å synliggjøre hvilke mulige årsaker som kan ligge bak kommunens hovedutfordringer, og hvilke eventuelle konsekvenser utfordringene kan føre med seg.

Om prioriteringsområde 1: Utjevning av sosial ulikhet i helse

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med bare grunnskole enn blant de med høyest utdannelse. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Om prioriteringsområde 2: Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Folkehelsearbeid hører hjemme i alle livets faser

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsfloker. Samfunnsfloker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

Kortversjon

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Folkehelseprofil **2021:** Utsnitt av Fauske kommunes folkehelseprofil. Denne kan sees i sin helhet på kommunens hjemmeside.

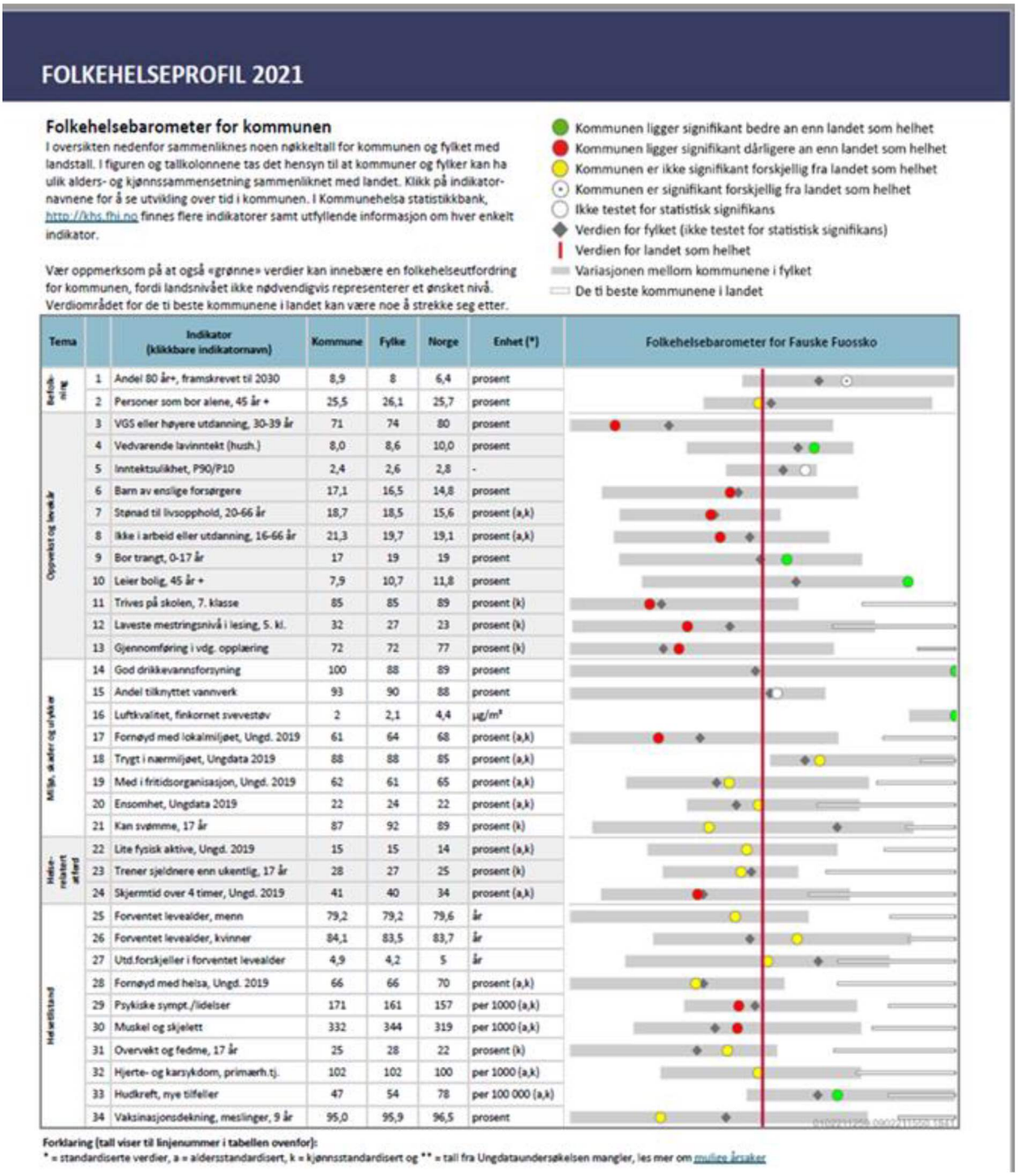

FOLKEHELSEPROFIL 2021

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønnssammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsa statistikkbank, http://khs.fhi.no finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuossko
Befolkning	1	Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2	Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
Oppvekst og levekår	3	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
	4	Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6	Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7	Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8	Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9	Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10	Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11	Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13	Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
Miljø, skader og ulykker	14	God drikkevannsforsyning	100	88	89	prosent	
	15	Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	16	Luftkvalitet, finkornet svevestøv	2	2,1	4,4	µg/m³	
	17	Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	18	Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	19	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	20	Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
	21	Kan svømme, 17 år	87	92	89	prosent (k)	
Helse-relatert atferd	22	Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	23	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24	Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
Helsetilstand	25	Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
	26	Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27	Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28	Fornøyd med helsa, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29	Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30	Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31	Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32	Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33	Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):
* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om mulige årsaker

Konkretisering av Fauskes folkehelseutfordringer

Med utgangspunkt i Fauske kommunes prioriterte hovedområder, spesifiseres det her hvilke identifiserte folkehelseutfordringer det bør fokusere på, hvem innsatsen bør rettes mot, samt hvilke aktører som anses å være sentrale i innsatsen. Vurderingene omkring hovedfunn, mulige årsaker og mulige konsekvenser, er gjort i hvert enkelt kapittel.
Delmål, strategier og tiltak/virkemiddel synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Gjennom tidlig innsats, foreldrestøtte og særlig barnehagene som folkehelsearena, skal Fauske kommune – med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordrings-område	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	• Barn 0-5 år • Foreldre	• Foreldre • Helsestasjonen • Barnehagene • Bibliotek • PPT
Lavinntekts-husholdninger	• Familier med barn i skolealder	• Familiens hus • Kultur/idrett • Frivilligheten
Fysisk aktivitet	• Barn 0-5 år • Barn 6-12 år • Foreldre	• Foreldre • Helsestasjonen • Barnehagene • Skolene • Kultur/idrett • Vedlikehold og drift • Plan/utvikling
Trivsel og tilhørighet	Hele befolkningen	Alle

Kortversjon

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. (…) Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Gjennom fokus på skolene som folkehelsearena, utdanningsløp og overgang til arbeid, helsevaner, livsmestring, og Fauske kommune som bosted, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordringsområde	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	• Barn i skolealder • Foreldre	• Skolene • Bibliotek • PPT
Stønad til livsopphold, 20-66 år	• Ungdom	• Skolene • VGS • Familiens hus • NAV IS
Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	• Ungdom • Arbeidsgivere; alternative praksisplasser, sommerjobber	• Skolene • VGS • Familiens hus • NAV IS • BUP/VOP • Næringslivet
Gjennomføring i vdg. opplæring	• Ungdomsskole-elever • VGS-elever • Foreldre (skolefravær/ nærvær)	• Skolene • VGS • Familiens hus • Næringslivet
Fornøyd med lokalmiljø	• Hele befolkningen	• Kultur og idrett • Skolene • VVA • Næringslivet
Fysisk aktivitet	• Hele befolkningen	• Foreldre • Skole • Familiens hus • Kultur og idrett • Frivilligsentral • Frisklivsentral • Vedlikeh. /drift • Plan/utvikling •
Psykiske symptomer/lidelser	• Ungdom • Foreldre	• Familiens hus • Fastleger • BUP/VOP • ROP • Skolene
Annet: **Ungdom og bruk av rusmidler**	• Ungdom • Foreldre • *(i form av rus- og kriminalitets-forebyggende tiltak)*	• Skolene • Familiens hus • Kultur/idrett • Fastleger • Politiet

Kortversjon

Delmål, strategier og tiltak synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre. Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter (…)

Gjennom fokus på bo- og nærmiljø, opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring, og eldre som aktive deltakere i samfunnet, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordrings-område	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Befolknings-inndeling; lave fødselstall, kraftig økning av eldre	• Tjenestene; innovasjon, tilpasning • Frivilligheten	• Frivilligsentralen • Frisklivsentralen • SHO Helse og omsorg • SHO Eiendom, plan og samfunnsutvikling
Fysisk aktivitet: • **Muskel og skjelett** • **Hjerte-/karsykdom**	• Alle • Yrkesaktive (sykefravær) • Risikogrupper	• Alle • Arbeidsgivere • Frisklivsentralen • Kultur og idrett • Hverdags-rehabilitering • Fastleger • Vedlikehold/drift • Plan/utvikling
Bo- og nærmiljø	• Seniorer • Frivilligheten • Utbyggere/ utviklere	• SHO Helse og omsorg • SHO Eiendom, plan og samfunnsutv.

Kortversjon

Kapittel 1 Befolkning

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 1 Befolkning

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
BEFOLKNINGSENDRINGER *Nedgang i antall innbyggere.* *Befolkningstilveksten i Fauske er i noe lavere vekst enn fylket ellers.*	Fødselsunderskudd, utflytting, flere eldre enn yngre innbyggere. Mindre innvandring.	Færre barn, mindre årskull, ytterlige befolkningsnedgang. Utfordringer knyttet til arbeidskraft i kommunen. Lavere skattegrunnlag.
BEFOLKNINGSFRAMSKRIVING *I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år.* *På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt.* *For innbyggere født i 2020 er forventet levetid nesten ett år lenger enn for landsgjennomsnittet.*	Lavere dødelighet, lavere fruktbarhet, aldring av store fødselskull.	Endringer i alderssammensetning kan gi utfordringer relatert til tjenesteproduksjon – endringsvilje og omstillingsevne (skole, sykehjem, hjemmetjenester m.m.). En stadig voksende gruppe med friske eldre (bl.a. en ressurs i frivillig sektor), men også et sykdomsbilde mer preget av kroniske og sammensatte helseproblemer – inkludert demens. Utfordringer og større press på ressurser innen bl.a. helse- og omsorgstjenestene. Flere eldre uten pårørende i nærmiljøet kan gi et større press på innleggelser i sykehjem.
TILFLYTTING Nettoflyttingen i 2020 var på minus 66 personer.	Flyktninger/innvandrere forlater grunnet manglende arbeid. Barnehagetilbud (opptak + krets). Mangelfullt kollektivtilbud. Synet på kommunen som bosted.	Befolkningsnedgang. Utfordringer knyttet til kompetanse og arbeidskraft i kommunen. Lavere skattegrunnlag.
INNVANDRING Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene.	Arbeid, asylsøkere som har fått innvilget oppholdstillatelse. Familiegjenforening, ekteskap-inngåelse på tvers av nasjonaliteter.	Innvandring har vært viktig for folketilveksten, og har til en viss grad kompensert for fødselsunderskudd og annen lav tilflytting. Helsemessige forskjeller mellom grupper av innvandrere og mellom innvandrere og etnisk norske. Utfordringer knyttet til integrering. Økt arbeidskraft

Vurdering:

Befolkningsutviklingen påvirkes av flere faktorer: Antallet som fødes, som dør, som flytter fra og flytter til kommunen. Vel så viktig som å ha fokus på å stimulere til at nye personer flytter til kommunen, er å sørge for at de som bor her blir værende. Befolkningsvekst er en indikator på kommunens attraktivitet.

Kortversjon

En økt befolkning tilfører kommunen større aktivitet, nye impulser og høyere skatte- og rammetilskuddsinntekter. Videre utløser vekst investeringer og fornyelse, skaper grunnlag for ny nærings- og servicevirksomhet og trekker ny kompetanse til kommunen. For at Fauske skal holde en stabil vekst, må innbyggerne våre oppleve å ha håp om ei trygg fremtid i kommunen. Dette fordrer at det både finnes tilstrekkelig med arbeid i kommunen, og gode pendlermuligheter til og fra kommunen. Videre fordrer det at vi har gode bomiljø for folk i ulike livsfaser.

Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Dette gjelder norskfødte så vel som innvandrere. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

At vi blir flere eldre er i utgangspunktet svært bra. Det kan sees på som et resultat av et samfunn som har evnet å ivareta befolkningens helse og levekår på en god måte. Aldringen av befolkningen er et viktig premiss for forventningen om økte utgifter i helse- og omsorgssektoren. Ved økt levealder øker også sannsynligheten for helseutfordringer som inntreffer ved høy alder.

Med en aldrende befolkning vil det i et samfunnsøkonomisk perspektiv bli enda viktigere å fremme helse og forebygge sykdom i den yrkesaktive delen av befolkningen, samt legge til rette for utsatt pensjonsalder og god helse blant eldre. Innbyggerne må i enda større grad enn før planlegge sin egen alderdom. Det er derfor viktig å komme i dialog om dette før innbyggeren har blitt brukere av omsorgstjenester.

Kortversjon

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 1

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
INNTEKT OG ULIKHET *Tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt.* *Andel barn av eneforsørgere i Fauske tilsvarer fylkes-nivået, og tendensen de siste årene har vært en nedgang. Samtidig er tallene fortsatt noe over lands-*gjennomsnittet. *Inntektsutviklingen følger resten av landet, men inntektsnivået er noe lavere her.*	Utdanningsnivå, jobbtilgang, deltidsjobbing, aleneboende. UKJENT	Lavinntekt kan medføre at barn ikke får deltatt i aktiviteter på lik linje med venner. Kan øke sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. Lavinntektshusholdninger med barn kan ha konsekvenser for barn i barnehage og skole – utstyr til fys.akt., aktivitetsdager, skolemat, kunnskap om sammenheng mellom kosthold og psykisk/fysisk helse. Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse
UTDANNING *Synkende elevtall.* *Vesentlige kjønnsforskjeller når det kommer til grunnskolepoeng, og tendensen er at forskjellene mellom kjønnene bare øker.* *Noe lavere utdanningsnivå enn nasjonalt gjennomsnitt.* *30,4 prosent av mennene og 28,6 prosent av kvinnene i Fauske hadde i 2020 bare grunnskole som høyeste utdanning.*	Færre fødsler, synkende tilflytting. UKJENT UKJENT Tilgang til relevante jobber.	Lavt utdanningsnivå gir færre muligheter for jobb og høyere inntekt. Utdanningsnivå har en sammenheng med helse og helseatferd. (Høyere utdanningsnivå kan føre til tettere oppfølging av egne barn med tanke på skoleprestasjoner, trivsel på skolen, skolevegring).
BARNEVERN *Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger Fauske nå på nærmere 150 tilmeldinger pr år.* *Man ser en stor økning av plassering i fosterhjem.* *Det er også flere frivillige plasseringer.*	Fokus på forebyggende og helsefremmende innsats, tidligere intervensjon. Man har ikke i tilstrekkelig grad lykkes med å iverksette effektive kompenserende og omsorgsendrende hjelpetiltak. Flere alvorlige/ sammensatte saker. Økt oppmerksomhet på barn og omsorgssvikt.	Rett hjelp til rett tid; mindre inngripen i barns liv. Rekrutterings-utfordringer. Færre barn plassert i institusjon. Økte utgifter. Økt tillitt og kunnskap.

Kortversjon

SAMFUNNDELTAKELSE *Gjennomføringsgrad vgs; I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyrere enn for kullet som startet to år tidligere.*	Årsaker til frafall: Psykiske eller psykososiale problemer, manglende motivasjon, skole-tretthet, feilvalg, fysisk sykdom, vanskelige hjemmeforhold, rusproblemer, graviditet og barn, organisering av/oppfølging i videregående skole, elever som ikke kommer inn på førstevalg og må studere noe de ikke har interesse for/motivasjon til.	Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse.
Lavere sysselsettingsgrad enn landsgjennomsnittet *Mer sammensatte/komplekse utfordringer.*	Foreldre med lavt utdanningsnivå.	Kan ha en negativ innvirkning på helsetilstand, sosiale helseforskjeller, kostnader for kommunen og samfunnet.
Økning av uføregrad blant aldersgruppe 24 – 44 år	Utviklingen er i tråd med utviklingen nasjonalt.	Ved nedsatt arbeidsevne, øker risikoen for langvarig sykefravær og tidlig tilbaketrekking fra arbeidslivet. Årsaker til vekst i uføretrygd kan skyldes bl.a. økt antall eldre, lav utdannelse og muligheter i arbeidsmarkedet. Høyere andel personer med muskel- og skjelettplager, samt psykiske plager/lidelser.

Vurdering (del 1):

Dette kapittelet har tatt opp noen viktige indikatorer som både isolert og sett i sammenheng er svært viktige for utviklingen av Fauske som samfunn. Lav gjennomføringsgrad i videregående skole er en indikator som har store konsekvenser for enkeltpersoner, og er nært knyttet til negative utviklingstrekk senere i livet som å stå utenfor arbeidsmarkedet, uførhet, fattigdom og lav inntekt. Det har også konsekvenser for samfunnet som ikke får den formelle kompetansen som trengs i offentlig og privat sektor, og må bære kostnadene ved økt bruk av trygdeytelser.

Tendensen til økt ulikhet mellom inntektsgrupper i Norge fortsetter, og gjelder også i Fauske. Når det kommer til andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en økning i Fauske kommune siden 2013. De siste tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt, og for Norge er tilsvarende tall 11,3 prosent. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen

Fauske er en kommune i demografisk endring. Elevtallet i kommunen synker fortsatt, og ifølge fremskrevne tall vil elevtallet i år 2025 stabilisere seg rundt 970 elever i grunnskolen, alder 6 – 16 år. Nordland er et av de fylkene med høy gjennomsnittlig frafallsprosent når det kommer til videregående utdanning. Utdanningsnivå er en viktig bakenforliggende påvirkningsfaktor som bidrar til sosial ulikhet i helse. I Fauske er utdanningsnivået noe lavere enn det nasjonale gjennomsnittet.

Det har blant en del støttetjenestene vært utrykt økende bekymring for en del ungdom som strever med sammensatte utfordringer, hvor det er behov for tverrfaglig og helhetlig innsats. Nøkkelord knyttet til gruppen er utdanning, sysselsetting, psykisk helse og bo-trening/bolig. I 2021 utgjør ikke denne gruppen en særskilt bekymring for barneverntjenesten. Når det kommer til sistnevnte tjeneste, så har denne pr nå ikke opplevd en direkte sammenheng mellom pandemien og meldte saker. Det er heller ingen betydelig endring i tilmeldinger etter at samfunnet nå har åpnet mer og mer. Når det kommer til ny barnevernsreform som står på

Kortversjon

trappene, opplever kommunen på mange vis å være i forkant av mange kommuner. Reformen kan sees på som en oppvekstreform, hvor mer ansvar overføres fra stat til kommune, også økonomisk. Dette vil medføre større egenandeler på tiltak, samt økte utgifter til fosterhjem. Årsakene til økningen av uføregrad blant aldersgruppe 25-44 å kan antas å være sammensatte; arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 2

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
BOLIGFORHOLD *Behov for flere byggeklare tomter.*	Økt etterspørsel. Endrede bo-preferanser. Kjøpesterke eldre.	Potensielle innbyggere velger å bosette seg i annen kommune. For kostbart å etablere/realisere for enkeltpersoner/-familier.
I fremtiden kan vi kan se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år. Det vil etterspørres andre typer boliger og bo-fellesskap enn det vi har i dag.	Kultur-endring. Lengre levetid og bedre helse.	Sprik i tilbud og etterspørsel. Fremtidens senior-innbyggere kan velge å flytte fra kommunen.
BOLIGSOSIALT ARBEID *Økende behov for tilrettelagte boliger.* *Økt andel unge voksne uten bo-evne og/eller arbeidsevne.* *I 2020 var det 79 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 69 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 60 avslag på søknad om kommunal bolig.* *Behov for flere boliger som kan kjøpes av eninntektsfamilier.*	Rusproblematikk. Økt antall innbyggere som strever ned fysisk/psykisk helse. Økt antall innbyggere med sammensatte vansker. Høye leiepriser. Høy boligetterspørsel. Lavinntektsfamilier.	Marginalisering (ekskluderingspraksis). Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse. Flere «hjemmeboende» voksne – som av ulike årsaker ikke kommer seg ut fra foreldrehjemmet. Økt andel bostedsløse. Høye leiepriser på det private markedet, og høy etterspørsel, medfører at enkelte grupper må etableres i leid kommunal bolig i perioder.

Forts.

Kortversjon

SAMFERDSEL OG KOMMUNIKASJON *Betydelig flere pendler ut av Fauske, enn inn.* *Økende andel tog-pendlere.* *Behov for mer hensiktsmessig kollektivtilbud;* *kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransport-tilbudet.*	Tilgang til arbeidsplasser og studier ligger primært i nabokommuner. Større satsing på tog/jernbane; nye togstopp, tilpassede avganger. Økt organisert fritid. Mer sentralisert (stedsavhengig). Økende andel eldre. Høyere levealder. Familienettverkene er mindre tilgjengelig. Minoritetsfamilier uten bil/sertifikat. Sentralisering av videregående skoletilbud.	Flere kan ha Fauske kommune som bosted. Et dårlig tilbud kan bidra til å øke sosiale helseforskjeller, samt bidra til dårligere levekår og helse. Mindre sosial kontakt, inaktivitet. Økt utflytting, færre skatteinntekter.

Vurdering (del 2):

Når det gjelder kommunale boliger så vi vet at det er et behov for flere bemannede boliger, og for ulike bolig-kategorier. Det er en økende andel av unge voksne som mangler bo-evne, enten fordi de har falt utenfor arbeidslivet, skole eller andre kombinerende faktorer. Et område som man ser er sterkt voksende, er feltet rus- og psykiatri, hvor utfordringer beskrives mer og mer komplekse.

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter. Dette er det flere årsaker til, men en av de er at mange av disse tomtene er ikke byggeklare. Noen av tomtene er avhengige av etablering av infrastruktur for å kunne bebygges. Dette på grunn av rekkefølgekrav i reguleringsplan, eller for fremkommelighet eller andre hensyn. Noen av tilbakemeldingene som kommunen også mottar, er at de ledige tomtene er i for ustabilt/ulendt terreng, som gjør byggeprosjektene økonomisk urealistiske.

Dette gjelder spesielt i Valnesfjord, område Furnes Nord. Noe som også har betydning er eierformen. Kommunen selv eier noen boligtomter (blant annet i Sjåheia), men flesteparten er i privat eie.

Ensomhet er en av de store folkehelseutfordringene. Det er en klar sammenheng mellom utenforskap, deltakelse i arbeidslivet og behov for kommunale tjenester. Når det gjelder boligbehovet i lys av de boligsosiale forholdene, så opplever kommunen å få en økt andel av unge voksne uten bo-evne eller arbeidsevne, eller en kombinasjon av disse.

Et differensiert boligtilbud når det gjelder prisklasse og boligtyper innenfor samme nærmiljø er positivt og kan motvirker tendenser til geografiske oppdelinger av boligmarkedet. Det er grunn til å undersøke hvordan boligbyggingen i Fauske fungerer når det gjelder å skape et differensiert boligtilbud.

Det er en stor andel som pendler ut (og inn) av Fauske, samt vi har en økende andel eldre. Dette fordrer et hensiktsmessig kollektivtilbud.

Utviklingen over de siste 20 – 30 år viser en markant utvikling som samfunnets tjenester bare delvis klarer å forberede seg på. Forebyggende arbeid i oppvekst-sektoren vil påvirke utviklingstrekkene i andre sektorer. Man kan tidlig predikere et sannsynlig behov dersom man ikke lykkes med forebyggende arbeid.

Kortversjon

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
DRIKKEVANNSKVALITET *Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning.*	Nybygde vannanlegg. Satsing på vannkvalitet og beredskap.	Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelsa.
STØY *Økning av tungtrafikk i sentrum kan føre til støyforurensning.* *Behov for oppdatering av en del reguleringsplaner; blanding av industri og boligområder.* *Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreduserende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.*	E6 gjennom sentrum; økt transport på vei. Bebyggelse langs vei, mye gjennomgangstrafikk, knutepunkt med mye næringsvirksomhet.	Støy bidrar til mistrivsel og svekket helsetilstand. Undersøkelser gjort av miljødirektoratet har vist at søvnproblemer, depresjon, følelse av nedtrykthet, fordøyelsesbesvær, nervøsitet og rastløshet er større i områder med mye trafikkstøy, enn i område med lite trafikkstøy. Økt fare for ulykker og skader.
FORURENSING *Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.* *Gruvedrift (Sulitjelma): Det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak ikke er tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav.*	Ukjent.	Miljøfarer. Miljøfare, økte samfunnskostnader.
SOSIALT MILJØ: BO- OG NÆRMILJØ *Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse* *Lite/lav satsing på sykkelnettverk.* *Satsing på nærmiljøanlegg.*	Lav prioritering. Lav prioritering. Høy prioritering.	Økte forskjeller, inaktivitet. Tilgjengeligheten av gang– og sykkelvei vil påvirke hvor mange som går/sykler til jobb/skole og andre aktiviteter. Påvirker mengden forurensing. Gang og sykkelveier gir større muligheter for fysisk aktivitet i hverdagen og det påvirker trafikksikkerhetsrisiko. Økt tilgjengelighet, økt fysisk aktivitet.

Kortversjon

SOSIAL STØTTE, TRIVSEL OG SELVOPPLEVD HELSE *Ungdom er signifikant mindre fornøyd med lokalmiljøet, enn landet som helhet.* *En av ti ungdommer mangler nære venner, og 23 % av de spurte ungdomsskoleelevene svarer at de er mye plaget av ensomhet* *Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland* *Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+* *Økt fokus på tverrfaglige/helhetlige tjenester.*	Mangel på interessante møteplasser. Kollektivtilbud. Kultur; holdning til lokalmiljøet. Manglende identitet og tilhørighet. Geografiske forhold. Usikker. Gode nettverk. Strategisk satsing på foreldrestøtte og helhetlige oppvekstsjenester.	Kan virke inn på utdanningsløp, fremtidig sysselsetting og bosetting. Mistrivsel og ensomhet. Fysiske og psykiske plager, reduksjon av funksjonsevne og tap av livskvalitet, lavere skoleresultater, utenforskap, ensomhet, frafall i vgs Trivsel kan henge sammen med oppvekstmiljøet, boligforholdene og arbeidsmarkedet. Bedre leve- og oppvekstsvilkår for barna. Økt mestring hos foreldregenerasjonen.
VALGDELTAKELSE *Noe lav valgdeltakelse*	Det er behov for å sammenstille kunnskap om hva som påvirker valgdeltakelsen i Fauske, særlig med tanke på region- og kommunereformen hvor avstanden mellom velger og politiker kan øke ytterligere.	Lav valgdeltakelse i deler av befolkningen kan føre til at velgergrupper faller utenfor de demokratiske prosessene. Dette kan få negative konsekvenser for legitimiteten til valgsystemet og lokaldemokratiet.

Vurdering:

Generelt er mennesker mer aktive dersom parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon og mosjon, kollektivtransport og viktige målepunkter som skoler og butikker ligger i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen. Eksempler viser at rask befolkningsvekst, urbanisering og fortetting fører til en reduksjon av rekreasjonsareal og nærturterreng. Rom for bevegelse bør være prioritert i nærmiljøutvikling. Dette innebærer at friluftsområder i nærmiljøet må prioriteres og nedbygging av lokale «100-meterskoger» forhindres. Offentlig rom bør stimulere til aktivitet gjennom gang- og sykkelvegnett, turstier, joggeløyper, skiløyper, utendørs treningsapparater eller kreativt design av offentlige steder. Det er ikke kun kvantiteten av stier, fortau og grøntområder som har betydning for aktivitet, men kvaliteten på disse.
Ungdata viser at de aller fleste ungdommene lever gode og aktive liv. Samtidig er de mindre fornøyde enn fylket og landet for øvrig når det kommer til lokalmiljøet. Særlig dagens kollektivtilbud belyses som en negativ faktor. Dette gjelder for flere samfunnsgrupper. For å realisere Kommuneplanens strategier, må samspillet mellom kollektivtilbudet og arealbruken i kommunen bli sterkere enn i dag. Kommunen og fylkeskommunen må i fellesskap definere busstraseene, stoppesteder og knutepunkter som skal gi premisser for ny bebyggelse som bygger best mulig opp under markedet for kollektivtransporten[3]. På lang sikt bør kollektivtilbudet ytterligere styrkes gjennom areal- og tettstedsutvikling som bygger opp under kollektivtransporten. Det bør være et prinsipp at boligbygging og utvikling av nye nærmiljøer skjer rundt kollektivknutepunkt. Disse knutepunktene må være forbundet med et omfattende og sammenhengende gang- og sykkelvegnett som gjør personbilen overflødig. Både

Kortversjon

kollektivtrafikk og aktiv transport bidrar til økt fysisk aktivitet og bedre bomiljø. Syklister, gående og brukere av andre transportformer som innebærer fysisk aktivitet bør gis høyest prioritet i utvikling og vedlikehold av infrastruktur.
Kommunen har investert i en rekke skiltede tur-stier/veier og gapahuker i kommunen. Utfordringen er å holde stiene og turområdene vedlike slik at de oppleves som attraktive og trygge også frem i tid. En annen utfordringen er knyttet til å tenke helhet i arealplanleggingen. Det har blant annet ikke i tilstrekkelig grad blitt tatt høyde for sykkelnettverk og grønne korridorer, noe som har medført konsekvenser i en del boligområder. Tap av natur er for kommende generasjoner en like stor trussel som klimaendringer. Ved å sikre folkehelseperspektivet tidlig i all samfunnsplanlegging så kan kommunen i større grad balansere fremtidige behov.
Sosiale og kulturelle møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for at innbyggerne har trygge møteplasser kan man bidra til å styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse. Kommunens foreldrestøttearbeid skal blant annet bidra på dette området. Frivillige aktører kan spille en viktig rolle i et slikt arbeid fordi de har en større rekkevidde og kan inkludere mennesker fra ulike kulturer i forskjellige aldersgrupper. Frivillig arbeid kan også forebygge gjennom arbeid rettet mot grupper med ulike og store livsutfordringer og som dermed risikerer å oppleve økt desintegrasjon fra lokalsamfunnet. Det er også viktig med tiltak som kan redusere barrierer for deltakelse i slike uformelle nettverk. Kommunen er nå i en posisjon hvor tidlig innsats/intervensjon i større grad kan realiseres. Organisatoriske grep er gjort, og fokus har i større grad dreid fra et behandlingsperspektiv til forebyggende og helsefremmende perspektiv.

Kortversjon

Kapittel 4 Skader og ulykker

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 4 Skader og ulykker

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
SKADER OG ULYKKER *Økende andel hoftebrudd*	Indre faktorer: medisinbruk, sykdommer, svekket gange og balanse, stillesittende liv, frykt for fall, mangelfull ernæring, svekkede kognitive funksjoner og syn. Ytre faktorer: omgivelsesfaktorer (lys, underlag, trapp, strøing om vinteren m.m.), sko og klær.	Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste.
TRAFIKKSKADER OG DØDSFALL *Antallet trafikkulykker i kommunen har gått drastisk ned de siste ti årene, helt i tråd med utviklingen ellers i landet*	Forebyggende tiltak, økt kunnskap, bedre teknologi, tryggere biler. Økt nasjonalt og regionalt fokus på trafikksikkerhet.	Trafikkulykker er en samfunnsmessig stor kostnad, og kan ha stor påvirkning på livskvaliteten både for den enkelte som blir utsatt og dens familie.

Vurdering:
Samlet sett har det vært en reduksjon i skader og ulykker det siste tiåret, noe som er tilsvarende for utviklingen på landsbasis. Et unntak er hoftebrudd, der det har vært en økning siden 2010 med 2,4 tilfeller per 1000 innbyggere og ligger over landssnittet på 1,9. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte og deres pårørende, og i tillegg kommer de økonomiske kostnadene for samfunnet.
Til tross for en nedgang i skader og ulykker, er det fortsatt en stor utfordring for folkehelsen å få tallene ytterligere ned. Forebyggende tiltak og bedre kunnskap om hvorfor skader oppstår, er derfor viktig for å minske omfanget og belastningene.
Fauske kommune ble høsten 2020 godkjent som trafikksikker kommune. Dette er viktig for å bli prioritert innenfor trafikksikkerhetsmidler fra Nordland fylkeskommune, som igjen kan bidra til å økt trafikksikkerheten for innbyggerne våre.

Kortversjon

Kapittel 5 Helserelatert atferd

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Kapittel 5 Helserelatert atferd

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
FYSISK AKTIVITET *Fauske-ungdommen ligger likt med landet som helhet når det kommer til ukentlig aktivitet og trening.* *Stor variasjon i den voksne befolkningen.* *Ungdommen er noe mindre fornøyd med egen helse (enn landsgjennomsnittet)*	**Mindre fysisk aktivitet:** Mye skjermtid, kjøring til og fra aktiviteter, mindre hverdagsaktivitet og ungdom slutter med organisert idrett tidlig, lavt utdanningsnivå **Mer fysisk aktivitet:** Etablering av gode vaner i barneårene, mer fysak i skolene, tilrettelegging i nærmiljøet (sykling, sykkelparkering, trygge gangveier), gode/allsidige fritidstilbud, høyere utdanningsnivå.	**Av mindre fysisk aktivitet:** Dårligere motorikk, utvikling av livsstilssykdommer, overvekt, økning av psykiske plager/lidelser. **Av mer fysisk aktivitet:** Det gir økt overskudd, virker positivt på humøret, gir mulighet til sosialt samvær og beskytter mot sykdommer. Forebygger overvekt og livsstilssykdommer, positivt for psykisk helse og livskvalitet.
RØYKEVANER OG SNUSBRUK *Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %).*	Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold, nasjonale trender.	Mindre risiko for luftveissykdommer (astma, emfysem, bronkitt, kronisk obstruktiv lungesykdom), kreft, hjerte- karsykdommer og redusert dødelighet. Røyking er en av de farligste risikofaktorene for helsa.
KOSTHOLD *Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming.* *66 % av ungdomsskoleelevene spiser hver dag skolemat som de har med seg hjemmefra* *Bare en av tre videregåendeelver spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.*	Økt bevissthet og satsing over tid; «Helsefremmende barnehage», kampanjer (Fiskesprell) o.l. Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store og for mange er det lett å velge usunne drikke- og matvarer.	Et kosthold i tråd med helsedirektoratets anbefalinger vil redusere risikoen for utvikling av livsstilssykdommer og overvekt.
ALKOHOL OG ANDRE RUSMIDLER *Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnittet.* *Alkoholomsetningen i Fauske ligger generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt* *Andelen som drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer er mer enn*	Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold, trender. Økt fokus på forebyggende tiltak. *Handelslekkasje, lett tilgang.* *Kontinental drikkekultur, annen livsstil.*	Senere alkohol-debut Høyt alkoholforbruk, økning av livsstilsykdommer.

Kortversjon

dobbelt så høy blant de med 4+ år med høgskole- eller universitetsutdanning sammenlignet med de med grunnskoleutdanning. *Mulig økning i bruk av andre rusmidler som kokain og MDMA blant ungdom.*	**Kommentar fra politiet i Fauske når det kommer til mulige nye tendenser i 2020/2021:** *«(…) Noe av denne økningen synes å ha blitt mer synlig eller mulig økt i omfang under pandemien. Dette gjelder muligens også generell drikking i befolkningen, men grunnet nedstenging osv. er det flyttet fra utesteder og til det private hjem».*	Rusavhengighet, tap av friske leveår, økt andel skader og ulykker, økt dødelighet, tidlig død. Økte samfunns-kostnader.

Vurdering: Helserelatert atferd gjenspeiler både miljø og levekår og personlige valg. Forskning viser at grupper med lengre utdanning og høyere inntekt har i snitt levevaner som gjør at de kommer helsemessig bedre ut enn de med lavere utdanning og inntekt.
Forskjellene i helserelatert atferd over regioner er jevnt over svært små. Men litt variasjon finner vi. Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %) men også det høyeste gjennomsnittstallet for stillesitting (6,97 timer per dag).
Det er mange positive helseeffekter forbundet med jevnlig fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet omfatter alle aktiviteter som innebærer at man beveger seg i hverdagen og bruker kroppen, for eksempel lek, friluftsliv, idrett, mosjon, trening, kroppsøving, fysisk arbeid, gange, løping eller sykling. Regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for normal vekst og utvikling. Det virker også positivt på den psykiske helsen, konsentrasjon og læring. Regelmessig fysisk aktivitet i ungdomsårene ser også ut til å være viktig for å skape gode vaner for resten av livet.
Alkohol har store negative konsekvenser for samfunnet og forårsaker betydelige helsemessige skader. Alkoholbruk er en av de viktigste risikofaktorene for tap av friske leveår i befolkningen, og er i tillegg årsak til sosiale problemer og skader for andre enn brukeren selv. Sammenhengen mellom beruselse og skadevirkninger er særlig tydelig når det gjelder vold, trafikkskader og andre ulykker. Samtidig er det slik at store deler av skadeomfanget, og det som påfører samfunnet de største kostnadene, er knyttet til et relativt moderat/lavt.

Kortversjon

Kapittel 6 Helsetilstand

Statistikkdel er her utelatt. Se hoveddokument.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, Kapittel 6 Helsetilstand

Befolkningens helsetilstand er på mange vis resultatet av de øvrige områdene som er beskrevet; befolkningssammensetning, oppvekst- og levekårsforhold, miljø, skader og ulykker, samt helserelatert atferd.

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
HJERTE- OG KARSYKDOMMER *Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet.*	Arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. Kosthold med høy andel animalsk fett og sukker. Tradisjonelt et kosthold rikt på animalske matvarer og –fettkilder i Salten.	Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste. Tidlig død.
DIABETES *Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes, øker i aldersgruppen 30-74 år*	Type 2: Arv, overvekt, for lite fysisk aktivitet, kosthold rikt på sukker og raske karbohydrater, røyking	Skade av blodårer og indre organer, økt risiko for hjerteinfarkt, hjerneslag og amputasjon, nyresvikt, nedsatt syn, nedsatt følsomhet i beina, impotens hos menn, tidlig død.
KOLS OG ASTMA *I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet*	Røyking, luftforurensning i arbeidsmiljøet eller utendørs, arvelige faktorer, allergi og overfølsomhet.	Pustebesvær, hoste, tretthet, psykiske og sosiale konsekvenser.
KREFT *Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene, på landsgjennomsnitt.*	Utvikling av kreft: Livsstilsfaktorer som røyking, stoffer i miljøet, overvekt og fedme, kosthold, alkohol, infeksjoner og fysisk aktivitet påvirker risiko for noen kreftformer.	Menneskelige lidelser, tapt livskvalitet, psykiske plager, kostnader for samfunnet og pasient, tidlig død.
MUSKEL- OG SKJELETTPLAGER *For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.*	Arv, over-, under- og feilbelastning, skader. Lavere terskel for kontakt med helsevesen (kultur).	Redusert livskvalitet, sykefravær, uføretrygd.

Kortversjon

TANNHELSE *Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke. Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket.*	God informasjon fra helsestasjon helt fra fødsel av. Ny tannklinikk i kommunen med moderne utstyr. Prisnivå på tannhelsetjenester.	 Sosiale forskjeller i tannhelsa.
LEGEMIDDELBRUK *Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning.*	Manglende kompetanse, manglende samarbeid mellom institusjoner, diagnostisk praksis, lite kontinuitet i pleien/oppfølging, holdninger, miljømessige forhold, arvelighet.	Bivirkninger, bedret eller redusert livskvalitet.
PSYKISKE SYMPTOMER OG LIDELSER *Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år.*	Økt kroppsfokus, tap av nære relasjoner, samlivsbrudd, konflikter, psykiske plager, rusmisbruk eller vold i familien, mobbing på skolen og digitalt, ensomhet, traumatiske opplevelser, arvelige faktorer.	Nedsatt arbeidsevne, sykefravær, uføretrygd, rusavhengighet/-problemer, større dødelighet. Konsekvenser for barn og pårørende.
OVERVEKT *Overvekt og fedme er signifikant forskjellig (høyere) i Nordland enn i landet for øvrig.*	Foreldrenes sosioøkonomiske status, aktivitetsnivå, kosthold, tilgang på aktivitets- og fritidstilbud, genetiske årsaker	Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter, enkelte kreftsykdommer og psykiske helsekonsekvenser.
SYKEFRAVÆR *Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær.*	Sykefravær kan ha sine årsaker både i individet, i virksomheten, og i samfunnet.	Samfunnsøkonomiske kostnader.

Kortversjon

Kapittel 7 Avslutning: Utfordringer og muligheter

Se hoveddokument for full-tekst.

Utfordringsområdene er gjengitt i de øvrige kapittel-tabellene. Mulige årsaksforhold og konsekvenser som belyses i øvrige kapittel, er knyttet opp til kommunens utfordringsbilde (hovedfunn/status).

Konklusjon

Gjennom dagens lovverk er kommunen pålagt å ta et større ansvar for folkehelsa med utgangspunkt i det lokale oversiktsdokumentet. Oversikten skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser, og bidra til at vi som kommune ivaretar våre oppgaver etter folkehelseloven.

Vi har pr i dag forholdsvis god oversikt over mange deler av Fauske-samfunnet. Samtidig har arbeidet med oversiktsdokumentet avdekket en del områder hvor vi har lite eksakt kunnskap om lokale påvirknings- og årsaksforhold. Dette tilsier at vi må fortsette å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid (= holde løpende oversikt).

God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid, gir en god pekepinn på om vi lykkes i arbeidet med å bedre folkehelsa og å utjevne de sosiale helseforskjellene.

Viktige grep for oss som kommune blir

a) å få alle deler av organisasjonen til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen direkte eller indirekte tar del i det systematiske folkehelsearbeidet.
b) å jobbe mer strategisk, sektorovergripende og helhetlig, med utgangspunkt i kommunens nye planverk.
c) å mobilisere hele samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig.

Det løpende oversiktsarbeidet vil pågå gjennom hele året. For å sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil oversiktsdokumentet oppdateres årlig. Den nyeste versjonen vil gjøres tilgjengelig i Risk og på kommunens hjemmeside.

Vedlegg er tilgjengelig i hovedutgaven

- Tilleggstekst Covid-19/pandemi (Status Fauske)
- Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet

Kortversjon

FOLKEHELSA I FAUSKE 2021

- Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Innholdsfortegnelse

Forord 5
Innledning 6
Lovbestemmelser 7
Folkehelse VS folkehelsearbeid 8
FNs bærekraftsmål 9
Kilder og statistikk 10
Sammendrag 12
Prioriterte folkehelseområder i planperioden 14
Om prioriteringsområde 1: Utjevning av sosial ulikhet i helse 16
Om prioriteringsområde 2: Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv 17
Konkretisering av Fauskes folkehelseutfordringer 18
Livsfase 1 Tidlig barndom 18
Livsfase 2: Fra barn til ung voksen 19
Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn 21
1. Befolkning 23
1.1 Folketall og befolkningssammensetning 23
1.1.1 Alderssammensetting 23
1.2 Folketilvekst 24
1.2.1 Levealder og dødsfall 24
1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd 25
1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting) 25
1.2.4 Innvandring 26
1.2.5 Eldre 26
1.3 Befolkningsframskrivinger – prognose 2020 – 2040 28
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 1 Befolkning 29
2. Oppvekst og levekår 32
2.1 Inntekt og ulikhet 32
2.2 Lavinntekt og barnefattigdom 32
2.3 Utdanning 35
2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte 36
2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole 37
2.4 Barnevern 38
2.5 Foreldrestøtte 39
2.6 Deltakelse i arbeidslivet 40
2.6.1 Arbeidsledighet 42
2.6.2 Uføregrad 42
2.7 Boliger 45
2.7.1 Prisutvikling 46
2.7.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang 47
2.7.3 Boligtyper og boligbehov 49
2.7.4 Kommunale bygninger og eiendommer 51
2.7.4.1 Kommunale boliger 51
2.7.5 Boligsosialt arbeid 52

2.7.6 Økonomiske virkemidler ... 53
Bostøtte ... 53
Startlån ... 53
Tilskudd ... 54
2.8 Samferdsel og kommunikasjon ... 55
2.8.1 Pendling ... 55
2.8.2 Kollektivtransport ... 55
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 1 ... 57
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 2 ... 60
3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø ... 64
3.1 Drikkevann ... 64
3.2 Radon ... 64
3.3 Støy ... 65
3.4 Forurensing ... 66
3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø ... 69
3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet ... 69
3.5.2 By- og stedsutvikling ... 71
3.5.3 Universell utforming ... 72
3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap ... 72
3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg ... 73
3.6 Sosial støtte, trivsel og selvopplevd helse ... 74
3.8 Valgdeltakelse ... 77
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø ... 78
4 Skader og ulykker ... 83
4.1 Personskader ... 83
4.1.1 Hoftebrudd ... 85
4.2 Trafikkskader og dødsfall ... 86
4.2.1 Trafikksikker kommune ... 87
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 4 Skader og ulykker ... 88
5 Helserelatert atferd ... 90
5.1 Fysisk aktivitet ... 90
5.2 Røykevaner og snusbruk ... 91
5.3 Kosthold ... 92
5.3.1 Ernæring i skole og barnehage ... 93
5.4 Alkohol og andre rusmidler ... 95
5.5 Bruk av andre rusmidler ... 98
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Kapittel 5 Helserelatert atferd ... 100
6 Helsetilstand ... 104
6.1 Hjerte- og karsykdommer ... 105
6.2 Diabetes ... 106
6.3 Kols og astma ... 107
6.4 Kreft ... 109

6.5 Muskel- og skjelettplager 110
6.6 Tannhelse 111
6.7 Legemiddelbruk 112
6.8 Psykiske symptomer og lidelser 113
6.9 Overvekt 114
6.9.1 Overvekt og fedme hos voksne 114
6.9.2 Overvekt og fedme hos barn 115
6.10 Sykefravær 116
Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, Kapittel 6 Helsetilstand 118
7 Avslutning: Utfordringer og muligheter 122
Kapittel 1 Befolkning 123
Kapittel 2 Oppvekst og levekår 123
Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø 124
Kapittel 4 Skader og ulykker 124
Kapittel 5 Helserelatert atferd 125
Kapittel 6 Helsetilstand 126
Konklusjon 127
VEDLEGG 128
Vedlegg 1: TILLEGGSTEKST Covid-19/pandemi (Status Fauske) 129
Vedlegg 2: Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet 132

Forord

Hvert fjerde år skal kommunen utarbeide et samlet oversiktsdokument som skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet (Jmf. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 5). Det er tredje gang at det i Fauske utarbeides et slikt oversiktsdokument etter gjeldende folkehelselov.

Det fireårige oversiktsdokumentet gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Fauske kommune. Oversikten danner grunnlag for å peke ut hovedutfordringer knyttet til folkehelsa i Fauske, slik at planleggere og beslutningstakere kan rette innsatsen mot områder der behovet er størst. Dette gjør oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer til grunnsteinen i det systematiske folkehelsearbeidet.

«Folkehelsa i Fauske 2021» er en revidert versjon av oversiktsdokument «Folkehelsa i Fauske 2020». En rekke data er justert eller lagt til, noe tekst er skrevet om, og det er gjort en del nye vurderinger.

L. Holmström, Folkehelserådgiver

Fauske, september 2021

Innledning

God oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive folkehelseutfordringene, og nødvendig for å planlegge og gjennomføre tiltak. Dette dokumentet gir en oversikt over befolkningens helsetilstand og forhold som påvirker folkehelsa i Fauske kommune.

Folkehelseloven med tilhørende forskrift, stiller krav til at kommuner og fylkeskommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og over positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Loven setter som krav at oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Informasjonen som framkommer, må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 3, setter krav til oversiktens innhold. Tilgangen til relevant kunnskap om Fauske påvirker også utvalget av data.

Bærekraftig utvikling er et overordnet mål for samfunnsutviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt. For å nå dette målet er et effektivt folkehelsearbeid en av forutsetningene. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av denne, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre livet sitt med de mulighetene og begrensningene som finnes. Det å oppleve livet som meningsfullt, ha noen som står en nær og å tilhøre et fellesskap er viktig i et folkehelseperspektiv.

Oversiktsarbeidet – en tredelt prosess

1. Framskaffe informasjon
2. Vurdere konsekvenser og årsaksforhold
3. Utarbeide grunnlag for beslutninger om tiltak
    a. På kort sikt
    b. Knyttet til langsiktig planlegging

Lovbestemmelser

Det kommunale folkehelsearbeidet er bestemt i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) av 01.01.12. Oversikten skal omfatte opplysninger om og vurderinger av: a) befolkningssammensetning, b) oppvekst- og levekårsforhold, c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø, d) skader og ulykker, e) helserelatert atferd og f) helsetilstand (Jmf. Lov om folkehelse, § 3)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. *Formål*

Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Kapittel 2. Kommunens ansvar

§ 4. *Kommunens ansvar for folkehelsearbeidet*

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

§ 5. *Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen*

Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal blant annet baseres på: a) opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25, b) kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og c) kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse. Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Departementet kan gi nærmere forskrifter om krav til kommunens oversikt.

§ 6. *Mål og planlegging*

Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10- 1. Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

§ 8. *Folkehelsetiltak*

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk. Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom. I Fauske kommune er folkehelsearbeidet nedfelt og forankret i kommuneplanens samfunnsdel

Folkehelse VS folkehelsearbeid

I folkehelseloven er folkehelse definert som *befolkningens helsetilstand og hvordan helse fordeler seg i en befolkning*. Folkehelsearbeid er definert som *samfunnets innsats for å påvirke faktorer som fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygge sykdom skade eller lidelse, beskytte mot helsetrusler og arbeid for en jevnere fordeling av påvirkningsfaktorer*.

Folkehelsearbeid orienterer seg mot samfunnet, befolkningen og grupper, snarere enn enkeltindividet. Noen av kjernetrekkene ved folkehelsearbeidet er at det er en samfunnsoppgave, at det er befolkningsrettet, og at det utøves gjennom å påvirke faktorer som har positive eller negative effekter på helsen og fordelingen av denne.

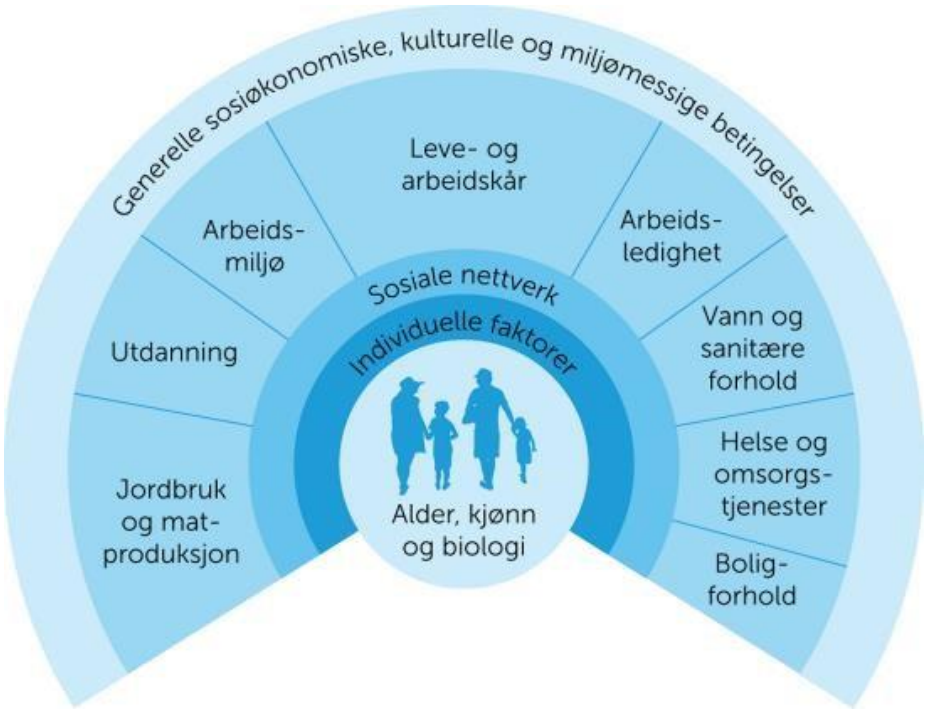

Figur 1 Påvirkningsfaktorer for helse, Dahlgren & Whiteheads modell fra 1991

FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Hovedmål #3 God helse innebærer å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. De fleste av hovedmålene har imidlertid konsekvenser for helse; fattigdom, sult, utdanning, rent vann og gode sanitærforhold, arbeidsforhold, boforhold og nærmiljø, klimaendringer, forurensning og sosiale forskjeller. Samarbeid er helt nødvendig for å nå målene.

Den siste internasjonale folkehelseerklæringen fra 2016, Shanghai-erklæringen (WHO 2016b), har fremme av helse gjennom FNs bærekrafts-agenda som hovedmål. Bærekraftsmålene er rammeverket for utvikling og samarbeid om verdens hovedutfordringer. Ekstrem fattigdom skal utryddes. Sosiale ulikheter skal utjevnes. Klimaendringene skal bremses.

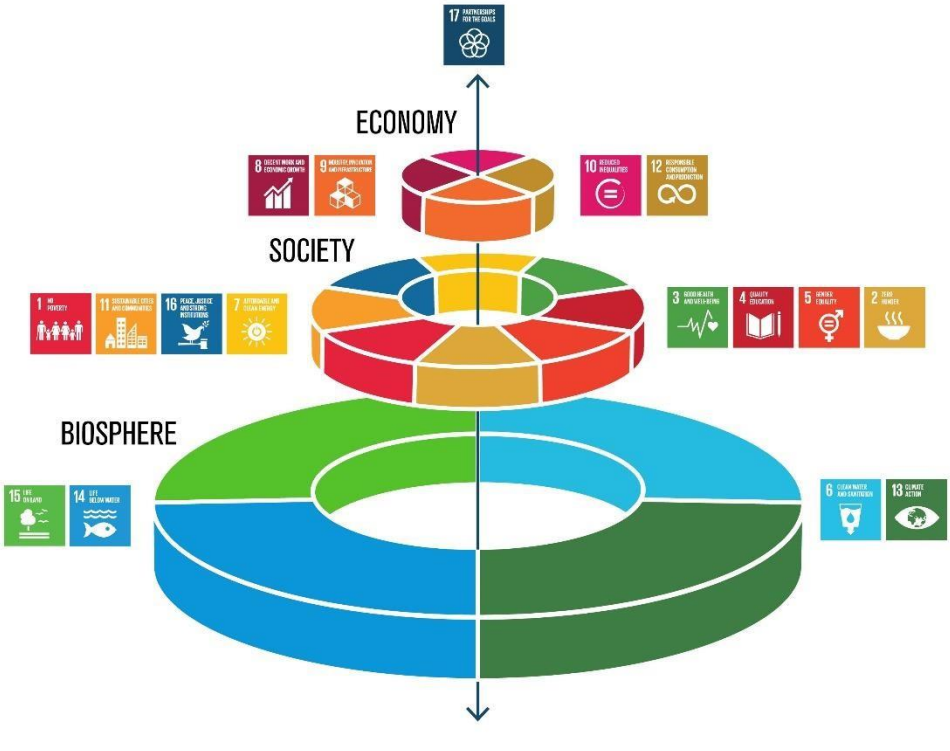

Figur 2 Ill. lånt fra https://www.stockholmresilience.org/ Kommunene oppfordres til å legge denne bærekraftsmåloppstillingen som førende for egen planlegging.

Folkehelsearbeidet er i endring, og beveger seg fra å bli sett på som en offentlig oppgave med definerte oppdrag i ulike sektorer, til også å være en samfunnsoppgave på tvers av sektorer, organisasjoner og aktører som sitter på virkemidler. Dette er kanskje også den største utfordringen – samarbeid på tvers. På samme måte peker bærekraftmål nr. 17 på samarbeid som en utfordring og forutsetning. Her ligger en forventning og et potensial for innovasjon og samskaping, og at kommunene skal ta en aktiv rolle.

Kilder og statistikk

Statistikk og helseoversikter kan ha stor nytteverdi i folkehelsearbeidet, men det er også knyttet store utfordringer til bruk av statistikk og tolkningen av den. Statistikken gir ofte et grunnlag for undring og spørsmål – heller enn fasitsvar og løsninger. I arbeidet med å finne oversikt over helsetilstanden i Fauske er det brukt ulik statistikk, analyser og data. Tallmateriale skal hjelpe oss å se tendenser og hvilken retning utviklingen har. Statistisk materiale kan inneholde feilkilder og noen ganger kan små avvik gi store utslag og dermed skape et feil inntrykk. Det har derfor også vært viktig å sjekke tilgjengelig statistikk opp mot lokal kunnskap.

Figur 3 Illustrasjon hentet fra Folkehelseinstituttet

Folkehelseloven angir noen bestemte kilder til kunnskap som skal benyttes i oversikten:

- Opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig.
- Kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene.
- Kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og samfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Statistikk, tabeller og informasjon er hentet fra - eller basert på – tall og opplysninger fra følgende kilder:

- Folkehelseprofiler for Fauske kommune
- Kommunehelsa – Folkehelseinstituttet (FHI)
- SSB Statistikkbanken
- KOSTRA
- Ungdata
- Bufdir
- Udir
- Husbanken
- NAV Indre Salten
- Kommunebarometeret: https://kb.kommunal-rapport.no/kommune/2020
- Foreldreundersøkelsen, en lokal tilfredshetsundersøkelse i Fauske-barnehagene
- Kommunesektorens organisasjon (KS)
- KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018)
- Norgeshelsa (FHI)
- Nordland fylkeskommune, Fylkeshelseundersøkelsen Nordland 2020
- Norsk friluftsliv (www.norskfriluftsliv.no)
- Kommunedelplan energi og klima, 2018 – 2030 (Fauske kommune)
- Folkehelsa i Fauske 2020
- FOLKEHELSEUNDERSØKELSEN I NORDLAND (2020)
- NAVs bedriftsundersøkelse 2021 (Nordland)
- Innhenting av informasjon og data fra ulike tjenesteområder i Fauske kommune

Sammendrag

Dokumentet består av innsamlet data og opplysninger om følgende samfunnsområder:

Kapittel 1 Befolkning
Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon både i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden. Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

Kapittel 2 Oppvekst og levekår
Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelsa. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

Kapittel 4 Skader og ulykker
Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

Muligheten for å forebygge er gode, og effekter av tiltak kan komme raskt. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer, kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet.

Kapittel 5 Helserelatert atferd
Med helserelatert atferd menes atferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall.

Kapittelet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner som røyking, fysisk aktivitet, kosthold og alkohol har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilretteleggingger.

Kapittel 6 Helsetilstand
Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapittelet blir helse, sykdom

og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene.

Figur 4 Hvordan årsaker og konsekvenser henger sammen.

Annet

- Vedlegg 1: TILLEGGSTEKST Covid-19/pandemi (Status Fauske)
- Vedlegg 2: Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet

Kommunens løpende og systematiske folkehelsearbeid

Når sentrale og lokale folkehelseområder er identifisert, forutsettes det at kommunen vurderer hvilke konsekvenser dette har for folkehelsa. En særlig oppmerksomhet når det gjelder utviklingstrekk over tid, reflekterer behovet for den samlede systematisk og langsiktige folkehelseinnsatsen lokalt. Årsaksforhold må analyseres og vurderes, og er en viktig del av dette arbeidet.

Det jobbes løpende med folkehelsearbeid i Fauske kommune, på tvers av alle samhandlingsområder. Oppgaven med å kartlegge og vurdere utviklingstrekk og tendenser, samt vurdere årsaker og mulige konsekvenser, er lagt til de ulike samhandlingsområdenes styringsgrupper - og til kommunens oversiktsgruppe. Dette bidrar til å fremme folkehelse innenfor hele virksomhetsområde, og sikre Folkehelselovens prinsipp «helse i alt vi gjør».

Delmål, strategier og tiltak/virkemiddel synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Prioriterte folkehelseområder i planperioden

Ut fra folkehelseinstituttets årlige folkehelseprofiler gis vi mulighet til å sammenligne ulike lokale forhold opp mot fylkes- og landsnivå. Folkehelseprofilen viser noen områder hvor Fauske skiller seg signifikant ut, og som det kan være grunn til å se nærmere på i plan- og utviklingsarbeid, og i utvikling av tjenester.

På bakgrunn av det totale bildet ble det i forbindelse med fjorårets helseoversikt besluttet å fokusere på to overordnede prioriteringsområder:

1) Utjevning av sosial ulikhet i helse

2) Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

I årets utgave av helseoversikten, har vi forsøkt å konkretisere nærmere hvilke innsatsområder det bør satses på. Videre har vi i større grad forsøkt å synliggjøre hvilke mulige årsaker som kan ligge bak kommunens hovedutfordringer, og hvilke eventuelle konsekvenser utfordringene kan føre med seg.

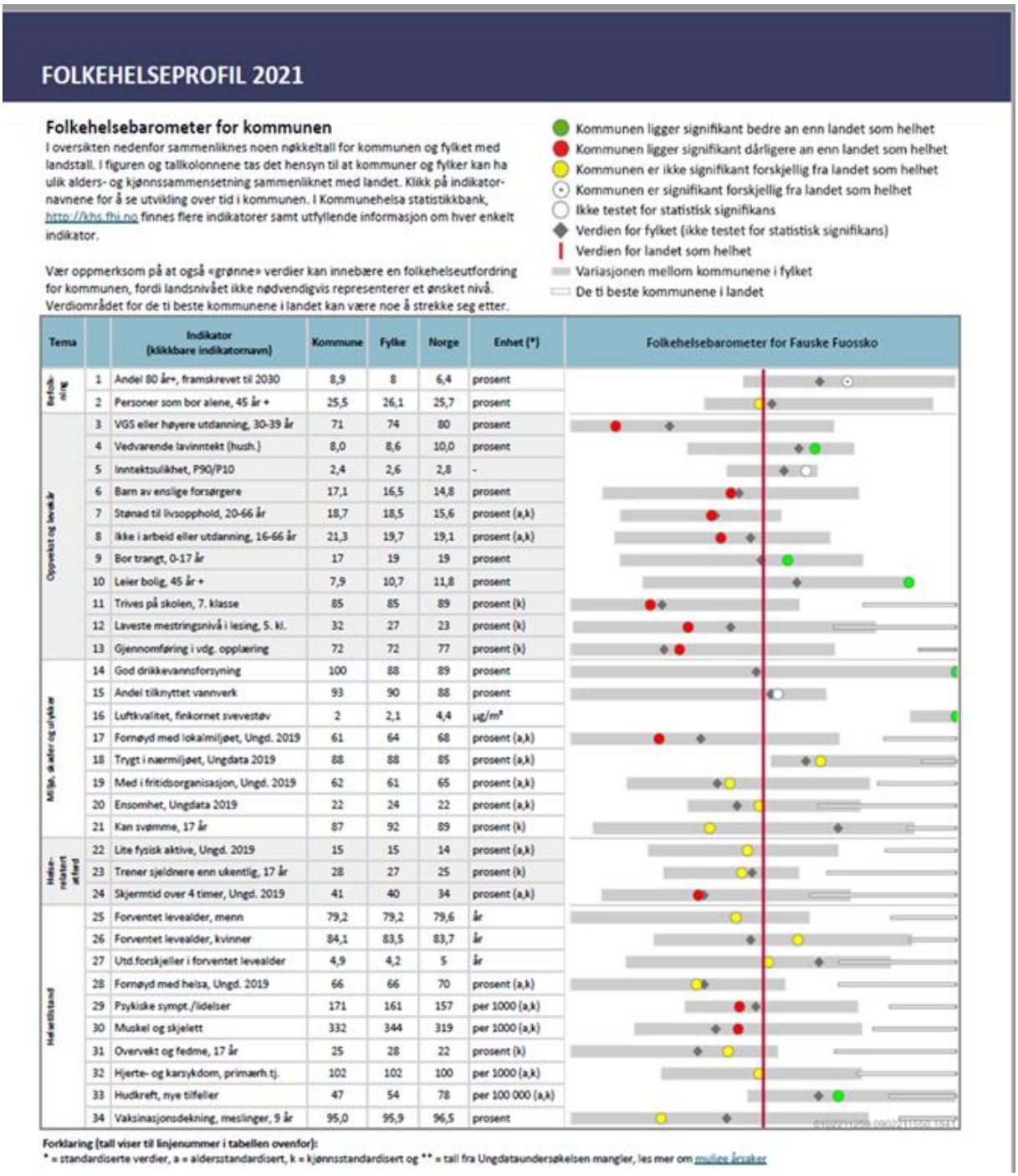

FOLKEHELSEPROFIL 2021

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønnssammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsa statistikkbank, http://khs.fhi.no finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuossko
Befolkning	1	Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2	Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
Oppvekst og levekår	3	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
	4	Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6	Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7	Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8	Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9	Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10	Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11	Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13	Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
Miljø, ulykker og utrykke	14	God drikkevannsforsyning	100	88	89	prosent	
	15	Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	16	Luftkvalitet, finkornet svevestøv	2	2,1	4,4	µg/m³	
	17	Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	18	Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	19	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	20	Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
	21	Kan svømme, 17 år	87	92	89	prosent (k)	
Helse-relatert atferd	22	Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	23	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24	Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
Helsetilstand	25	Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
	26	Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27	Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28	Fornøyd med helsa, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29	Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30	Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31	Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32	Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33	Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):
* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om mulige årsaker

Figur 5 Utsnitt av Fauske kommunes folkehelseprofil. Denne kan sees i sin helhet på kommunens hjemmeside.

Om prioriteringsområde 1: Utjevning av sosial ulikhet i helse

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med bare grunnskole enn blant de med høyest utdannelse. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Sosial ulikhet i helse er problematisk for samfunnsutviklingen på flere måter:

- *Det er et folkehelseproblem, fordi befolkningens totale helsepotensial ikke utnyttes fullt ut.*
- *Det er et rettferdighetsproblem, fordi mennesker i lavere sosiale lag frarøves livssjanser. Helse har en verdi i seg selv, men det er også en betingelse for å leve det livet en selv verdsetter. Vi kan snakke om en dobbel urettferdighet, ved at mennesker med lavere sosial bakgrunn både har dårligere levekår og opplever mer sykdom og oftere tidligere død.*
- *Det er et levekårsproblem, fordi sviktende helse er en viktig faktor ved sosial eksklusjon i Norge.*
- *Det er et samfunnsøkonomisk problem, fordi det reduserer sysselsetting og verdiskaping og øker offentlige utgifter, og svekker dermed den norske velferdsstatens økonomiske bærekraft.*
- *Det er et velferds- og livskvalitetsproblem, fordi personer med helseproblemer og lav sosioøkonomisk status har langt dårligere forutsetninger for trivsel, generell tilfredshet og livskvalitet.*

Om prioriteringsområde 2: Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsfloker. Samfunnsfloker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Figur 6 Folkehelsearbeid hører hjemme i alle livets faser.

Konkretisering av Fauskes folkehelseutfordringer

Med utgangspunkt i Fauske kommunes prioriterte hovedområder, spesifiseres det her hvilke identifiserte folkehelseutfordringer det bør fokusere på, hvem innsatsen bør rettes mot, samt hvilke aktører som anses å være sentrale i innsatsen. Vurderingene omkring hovedfunn, mulige årsaker og mulige konsekvenser, er gjort i hvert enkelt kapittel.
Delmål, strategier og tiltak/virkemiddel synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Gjennom tidlig innsats, foreldrestøtte og særlig barnehagene som folkehelsearena, skal Fauske kommune – med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordrings-område	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	• Barn 0-5 år • Foreldre	• Foreldre • Helsestasjonen • Barnehagene • Bibliotek • PPT
Lavinntekts-husholdninger	• Familier med barn i skolealder	• Familiens hus • Kultur/idrett • Frivilligheten
Fysisk aktivitet	• Barn 0-5 år • Barn 6-12 år • Foreldre	• Foreldre • Helsestasjonen • Barnehagene • Skolene • Kultur/idrett • Vedlikehold og drift • Plan/utvikling
Trivsel og tilhørighet	Hele befolkningen	Alle

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. Allerede mens barnet er i barnehagealder legges det første grunnlaget. Hjemmet, barnehagen, skolen og organisasjonslivet er viktige arenaer for å gi barn og unge kunnskap og ferdigheter til å mestre livet. Tidlig innsats er et nøkkelord. Vi ser her at arbeidet med livsfase 1 henger nøye sammen med resultater i arbeidet med livsfase 2. Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Gjennom fokus på skolene som folkehelsearena, utdanningsløp og overgang til arbeid, helsevaner, livsmestring, og Fauske kommune som bosted, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordringsområde	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Leseferdigheter	• Barn i skolealder • Foreldre	• Skolene • Bibliotek • PPT
Stønad til livsopphold, 20-66 år	• Ungdom	• Skolene • VGS • Familiens hus • NAV IS
Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	• Ungdom • Arbeidsgivere; alternative praksisplasser, sommerjobber	• Skolene • VGS • Familiens hus • NAV IS • BUP/VOP • ROP/IPS • Næringslivet
Gjennomføring i vdg. opplæring	• Ungdomsskole-elever • VGS-elever • Foreldre (skolefravær/ nærvær)	• Skolene • VGS • Familiens hus • ROP • Næringslivet
Fornøyd med lokalmiljø	• Hele befolkningen	• Kultur og idrett • Skolene • VVA • Næringslivet

Forts.

Fysisk aktivitet	• Hele befolkningen	• Foreldre • Skole • Familiens hus • Kultur og idrett • Frivilligsentral • Frisklivsentral • Vedlikeh./drift • Plan/utvikling •
Psykiske symptomer/lidelser	• Ungdom • Foreldre	• Familiens hus • Fastleger • BUP/VOP • ROP • Skolene
Annet: **Ungdom og bruk av rusmidler**	• Ungdom • Foreldre - *(i form av rus- og kriminalitets-forebyggende tiltak)*	• Skolene • Familiens hus • Kultur/idrett • Fastleger • Politiet

Delmål, strategier og tiltak synliggjøres i den enkelte enhets virksomhetsplan, og evalueres årlig. Resultater tas med i det løpende folkehelsearbeidet gjennom årlige rapporteringer fra aktuelle samhandlingsområder.

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre. Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter.

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene. Dette fokuset ønsker vi også i Fauske.

Gjennom fokus på bo- og nærmiljø, opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring, og eldre som aktive deltakere i samfunnet, skal Fauske kommune - med utgangspunkt i kommuneplanens samfunnsdel, møte følgende samfunnsutfordringer:

Utfordrings-område	Tiltak bør rettes mot	Sentrale aktører
Befolknings-inndeling; lave fødselstall, kraftig økning av eldre	• Tjenestene; innovasjon, tilpasning • Frivilligheten	• Frivilligsentralen • Frisklivsentralen • SHO Helse og omsorg • SHO Eiendom, plan og samfunnsutvikling
Fysisk aktivitet: • **Muskel og skjelett** • **Hjerte-/karsykdom**	• Alle • Yrkesaktive (sykefravær) • Risikogrupper	• Alle • Arbeidsgivere • Frisklivsentralen • Kultur og idrett • Hverdags-rehabilitering • Fastleger • Vedlikehold/drift • Plan/utvikling
Bo- og nærmiljø	• Seniorer • Frivilligheten • Utbyggere/ utviklere	• SHO Helse og omsorg • SHO Eiendom, plan og samfunnsutv.

KAPITTEL 1: BEFOLKNING

1. Befolkning

Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden.

Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

1.1 Folketall og befolkningssammensetning

Med befolkningssammensetning menes grunnlagsdata om befolkningen som kan omfatte folketall etter kjønn og alder, antall fødte og døde, flyttemønster, andelen personer med innvandrerbakgrunn, framtidig befolkningsutvikling etc. Denne typen informasjon er viktig i vurderingen av annen type informasjon på folkehelsefeltet, men kan også være en del av utfordringsbildet i seg selv. For komponentene fruktbarhet, dødelighet og flyttinger, er det ikke mulig å forutsi den framtidige utviklingen helt nøyaktig.

1.1.1 Alderssammensetting

Alderssammensetningen er viktig både for si noe om framtidige bærekraftige lokalsamfunn (der ung befolkning kan gi befolknings- og sysselsettingsvekst), og hvordan behovene for offentlige tjenester endres som en følge av dette. Alderssammensetningen vil også påvirke befolkningens generelle helsetilstand og frekvensen av aldersspesifikke sykdommer/lidelser.

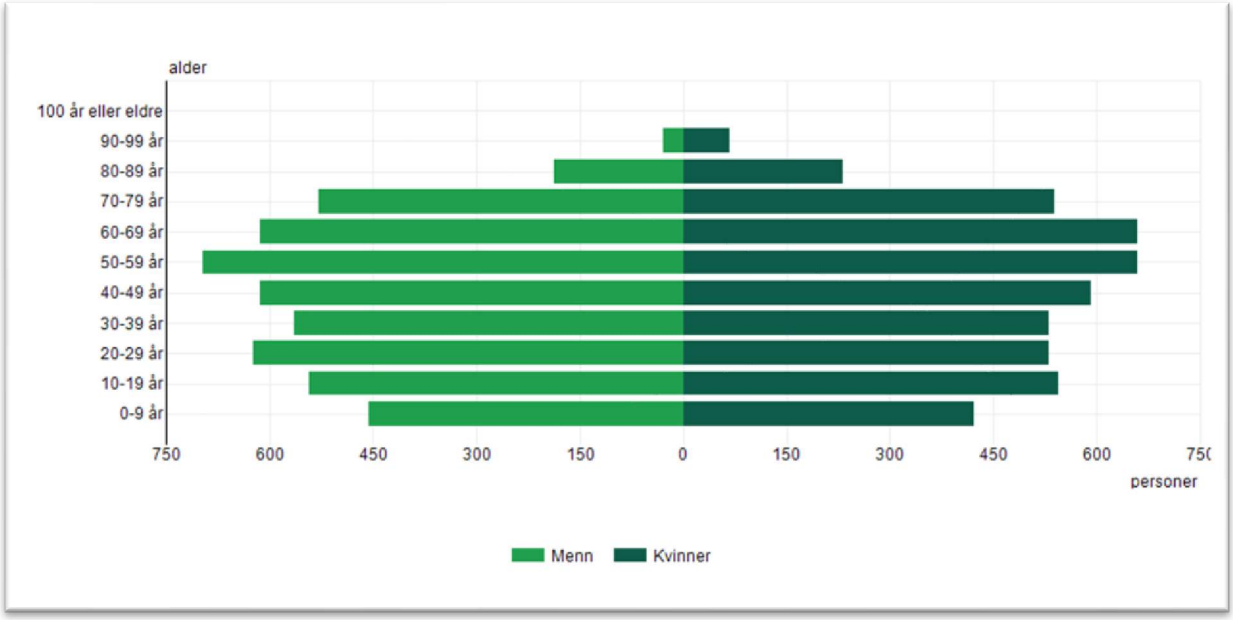

Figur 7 Befolkningsdiagram for Fauske, 2021. Kilde: SSB

1.2 Folketilvekst

Ved inngangen til 2019 var det 9720 innbyggere i Fauske kommune, og i 1. kvartal 2021 var det 9 620 innbyggere. Bakgrunnen for nedgangen er både flere døde enn fødte i perioden, men også flere utflyttere enn tilflyttere. I løpet av de ti siste årene er veksten i innbyggertallet på 0,9 prosent. Folketallet i Nordland har på samme tid økt med ca. 1,3 prosent, og Fauske kommune har dermed en noe lavere befolkningsvekst enn fylket ellers.

1.2.1 Levealder og dødsfall

Forventet levealder ved fødselen er en indikator som kan gjenspeile befolkningens helsetilstand, og er en teoretisk beregning som sier noe om hvor lenge vi forventer at barna som ble født et konkret år, vil leve.

Sosiale helseforskjeller og andre risikofaktorer som alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet er viktige forklaringsvariabler når det gjelder ulikheter i forventet levealder ved fødsel. Endringer i forventet levealder kan indirekte si noe om befolkningens helse og levekår, om kvaliteten i helsetjenesten, medisinsk utvikling samt endringer i befolkningens levevaner og livskvalitet. At vi lever lenger er en positiv utvikling, men representerer også på sikt store utfordringer med tanke på pensjoner og helse- og omsorgstjenester. I løpet av de siste 25 årene har levealderen i Norge økt med vel 6 år for menn og nesten 4 år for kvinner. I Norge er gjennomsnittlig forventet levealder for kvinner født i 2020 på 84,9 år og for menn 81,5 år.
Figuren under viser at kvinner i Fauske som er født i 2020 kan forvente å leve til de er 85,7 år, og tilsvarende tall for menn i Fauske er 82,3 år noe som er nesten 1 år mer enn landsgjennomsnittet for begge kjønn.

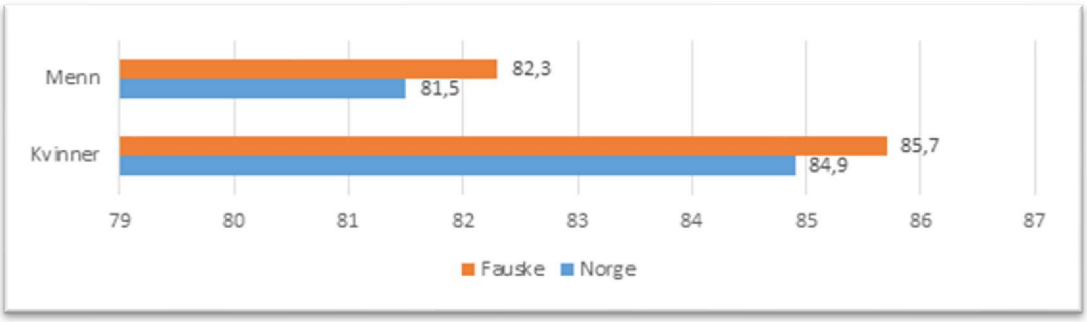

Figur 8 Forventet gjenstående levetid for kvinner og menn født i 2018, Fauske og Norge. Kilde: SSB

Statistisk sentralbyrå beregner også forventet kohortlevealder. Her tar man hensyn til at dødeligheten antas å minske i tiden fremover, og gir derfor en mer presis vurdering av hvor lenge vi faktisk kommer til å leve. I 2020 var forventa kohortlevealder i Norge 94,6 år for kvinner og 93,0 år for menn, altså omtrent 10 år høyere enn gjennomsnittlig forventet levealder. Det er kohortlevealderen som ligger til grunn for befolkningsframskrivingene og de økonomiske modellene som bygger på disse.

1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd

I 2018 ble det født 90 barn i Fauske kommune, og samme år døde 107 personer. I 2019 ble det født 84 barn, altså en ytterligere nedgang fra året før. Det døde 97 personer samme år.

I 2020 ble det født 69 barn i Fauske, og det døde 98 personer.

Det siste året har kommunen et fødselsunderskudd på 29 personer. Antall fødte pr år har også gått nedover i både Nordland og landet som helhet.

1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting)

Innenlandsk innflytting måles ved antallet personer som har flyttet til kommunen minus antall personer som har flyttet ut av kommunen. Enten man flytter til eller fra en annen kommune, eller annet land så regnes det med. I 2018 var nettoflytting til Fauske to personer i pluss, mens nettoflyttingen i 2020 var på – 66 personer.

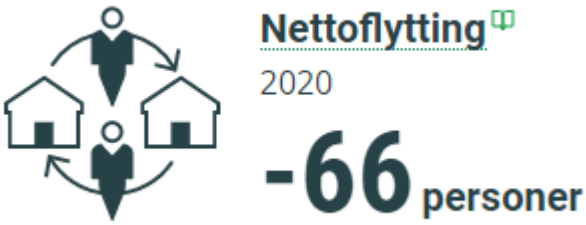

Figur 9 Illustrasjon hentet fra SSB.

1.2.4 Innvandring

Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene. 736 personer totalt.

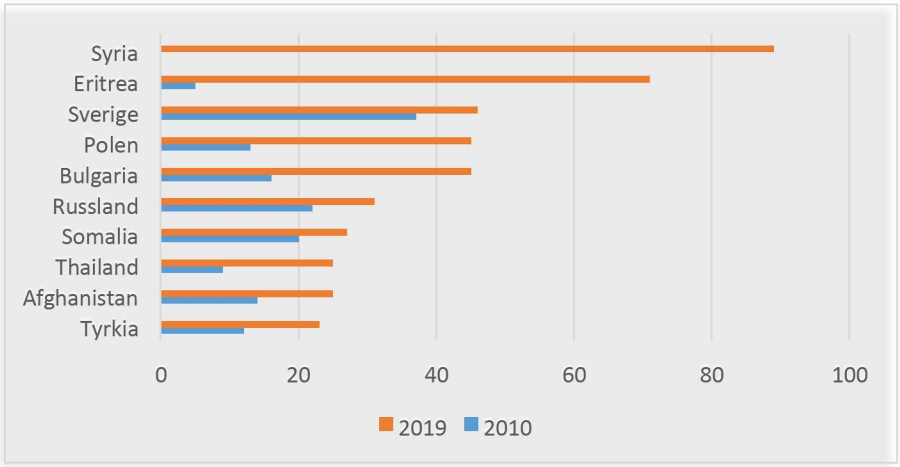

Figur 10 De ti nasjonalitetene som har flest innvandrere bosatt i Fauske i år 2010 og 2019. Kilde: SSB

Fordi innvandrere i Norge er en så uensartet gruppe, er det ikke enkle svar på folkehelsestrategier. Det er store forskjeller mellom innvandrergruppene og innad i de ulike gruppene. Et stort flertall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge snakker norsk, deltar i arbeidslivet og er økonomisk selvstendige. Det samme gjelder for innvandrere i Fauske.

Innvandrere utgjør en ressurs, samtidig som noen har utfordringer. Innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning er overrepresentert. Nasjonalt sett ser vi at innvandrerbefolkningen gjennomsnittlig skårer lavere enn befolkningen for øvrig på levekårsindikatorer som sysselsetting, inntekt og helse. Innvandrere, særlig noen grupper, er overrepresentert i husholdninger med vedvarende lavinntekt, noe som særlig rammer barn.

1.2.5 Eldre

På landsbasis viser befolkningsframskrivingene at mot 2040 vil det være flere over 65 år enn 20 år og yngre. Dette vil blant annet føre til større behov for helse- og omsorgstjenester ettersom behovet øker med alderen. I 2017 brukte 50 prosent av personer mellom 80-89 år en eller flere omsorgstjenester, og for de på 90 år og eldre var tallet 90 prosent. I et folkehelseperspektiv er det dog positivt at 50 prosent av de mellom 80-89 klarer seg uten slike tjenester.

For Fauske kommune ser vi ut fra figuren under at gruppen fra 80 år og over er forventet mer enn doblet fram mot 2040, fra 488 til 1043 personer. Et samfunnsmessig trekk er at prosentandelen eldre er større i små kommuner på rundt 2000 innbyggere enn i store kommuner. Dermed er også etterspørselen etter omsorgstjenester relativt sett også større i små kommuner. Man har naturligvis ikke kunnskap om hvordan helsen til dagens 50-60

åringer blir om to tiår, men en sannsynlig pekepinn er at dagens tjenestebruk vil være likt fremtidig tjenestebruk.

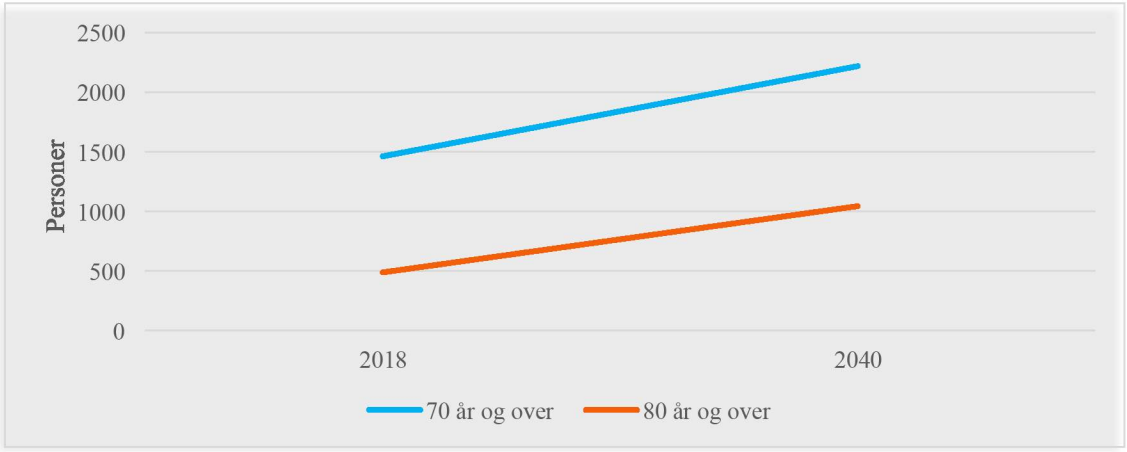

Figur 11 Forventet andel eldre i Fauske ved hovedalternativet -MMMM. Kilde: SSB

1.3 Befolkningsframskrivinger – prognose 2020 – 2040

Befolkningsframskrivinger for Nordland anslår at folketallet i Nordland vil øke jevnt til ca. 260 000 i 2040. Andelen av befolkningen i aldersgruppen 80 år+ vil øke betydelig, mens andelen 45-66 år vil gå betydelig ned. Det vil også være en reduksjon i andelen 15-24 og 25-44 år.

I prognosene for befolkningsutviklingen i Fauske kommune frem til 2040 er SSBs hovedalternativ lagt til grunn, den såkalte «Middels-modellen -MMMM». På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt, og Fauske forventes å ha 9 550 innbyggere i 2030.

Den trenden vi har sett de siste ti år der andelen 67 år eller eldre øker mest, fortsetter frem mot 2026. I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år. I den neste tiårsperioden forventes gruppen 67 år eller eldre å fortsette å vokse sammenlignet med alle de øvrige befolkningsgruppene i kommunen. Dette er illustrert i figuren nedenfor.

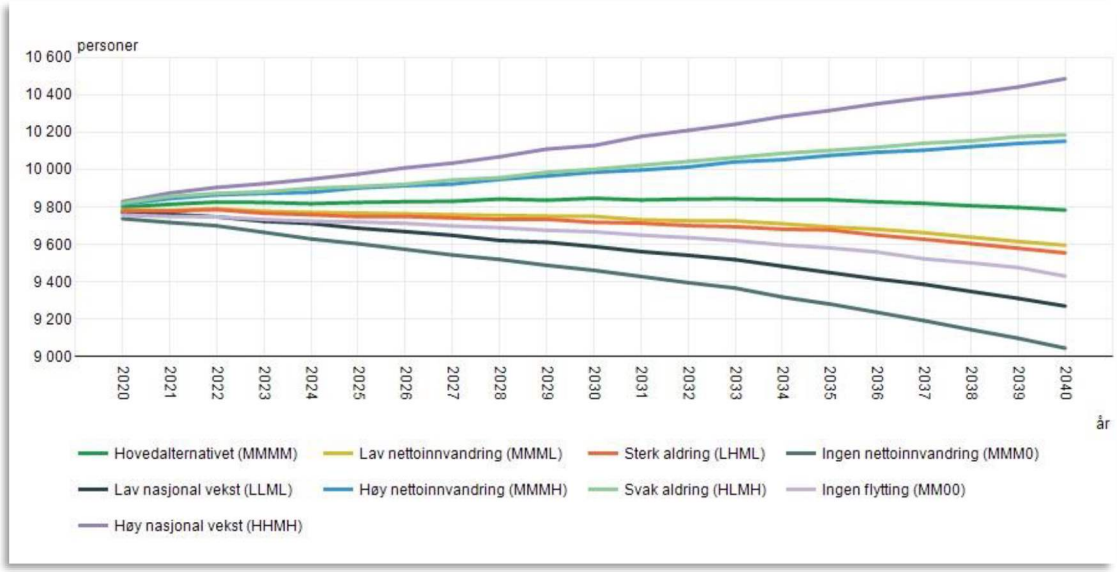

Figur 12 Ulike scenarier for befolkningsframskrivinger i Fauske for perioden 2020 – 2040. Kilde: SSB

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 1 Befolkning

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
BEFOLKNINGSENDRINGER *Nedgang i antall innbyggere.* *Befolkningstilveksten i Fauske er i noe lavere vekst enn fylket ellers.*	Fødselsunderskudd, utflytting, flere eldre enn yngre innbyggere. Mindre innvandring.	Færre barn, mindre årskull, ytterlige befolkningsnedgang. Utfordringer knyttet til arbeidskraft i kommunen. Lavere skattegrunnlag.
BEFOLKNINGSFRAMSKRIVING *I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år.* *På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt.* *For innbyggere født i 2020 er forventet levetid nesten ett år lenger enn for landsgjennomsnittet.*	Lavere dødelighet, lavere fruktbarhet, aldring av store fødselskull.	Endringer i alderssammensetning kan gi utfordringer relatert til tjenesteproduksjon – endringsvilje og omstillingsevne (skole, sykehjem, hjemmetjenester m.m.). En stadig voksende gruppe med friske eldre (bl.a. en ressurs i frivillig sektor), men også et sykdomsbilde mer preget av kroniske og sammensatte helseproblemer – inkludert demens. Utfordringer og større press på ressurser innen bl.a. helse- og omsorgstjenestene. Flere eldre uten pårørende i nærmiljøet kan gi et større press på innleggelser i sykehjem.
TILFLYTTING Nettoflyttingen i 2020 var på minus 66 personer.	Flyktninger/innvandrere forlater grunnet manglende arbeid. Barnehagetilbud (opptak + krets). Mangelfullt kollektivtilbud. Synet på kommunen som bosted.	Befolkningsnedgang. Utfordringer knyttet til kompetanse og arbeidskraft i kommunen. Lavere skattegrunnlag.
INNVANDRING Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene.	Arbeid, asylsøkere som har fått innvilget oppholdstillatelse. Familiegjenforening, ekteskap-inngåelse på tvers av nasjonaliteter.	Innvandring har vært viktig for folketilveksten, og har til en viss grad kompensert for fødselsunderskudd og annen lav tilflytting. Helsemessige forskjeller mellom grupper av innvandrere og

		mellom innvandrere og etnisk norske. Utfordringer knyttet til integrering. Økt arbeidskraft

Vurdering:
Befolkningsutviklingen påvirkes av flere faktorer: Antallet som fødes, som dør, som flytter fra og flytter til kommunen. Vel så viktig som å ha fokus på å stimulere til at nye personer flytter til kommunen, er å sørge for at de som bor her blir værende. Befolkningsvekst er en indikator på kommunens attraktivitet. En økt befolkning tilfører kommunen større aktivitet, nye impulser og høyere skatte- og rammetilskuddsinntekter. Videre utløser vekst investeringer og fornyelse, skaper grunnlag for ny nærings- og servicevirksomhet og trekker ny kompetanse til kommunen. For at Fauske skal holde en stabil vekst, må innbyggerne våre oppleve å ha håp om ei trygg fremtid i kommunen. Dette fordrer at det både finnes tilstrekkelig med arbeid i kommunen, og gode pendlermuligheter til og fra kommunen. Videre fordrer det at vi har gode bomiljø for folk i ulike livsfaser.

Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Dette gjelder norskfødte så vel som innvandrere. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

At vi blir flere eldre er i utgangspunktet svært bra. Det kan sees på som et resultat av et samfunn som har evnet å ivareta befolkningens helse og levekår på en god måte. Aldringen av befolkningen er et viktig premiss for forventningen om økte utgifter i helse- og omsorgssektoren. Ved økt levealder øker også sannsynligheten for helseutfordringer som inntreffer ved høy alder.

Med en aldrende befolkning vil det i et samfunnsøkonomisk perspektiv bli enda viktigere å fremme helse og forebygge sykdom i den yrkesaktive delen av befolkningen, samt legge til rette for utsatt pensjonsalder og god helse blant eldre. Innbyggerne må i enda større grad enn før planlegge sin egen alderdom. Det er derfor viktig å komme i dialog om dette før innbyggeren har blitt brukere av omsorgstjenester.

KAPITTEL 2:

OPPVEKST OG LEVEKÅR

2. Oppvekst og levekår

Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelsa. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

2.1 Inntekt og ulikhet

Når vi snakker om sosiale helseforskjeller tenker vi her først og fremst på forskjeller i helsetilstand etter økonomi, utdanning og yrke. Dette omtales også som sosioøkonomiske ulikheter i helse. Når man sammenlikner ulike grupper i samfunnet, finner man systematiske forskjeller i helse; jo lengre utdanning og høyere inntekt en gruppe har, jo høyere andel i den gruppen har god helse. Dette kalles sosiale helseforskjeller, eller sosial ulikhet i helse. Det er også slik at helsen blir gradvis bedre for hvert trinn på den sosioøkonomiske stigen.

2.2 Lavinntekt og barnefattigdom

Lavinntekt og fattigdom kan påvirke helse, utdanningsmuligheter, sosialt liv, bidra til utenforskap og svekke sosialt samhold. I land med høy levestandard slik som Norge, er det også andre ting enn mangel på mat og klær som definerer fattigdom. For barn er relasjoner til jevnaldrende særlig viktig for å ha det bra. Ved fattigdom mister man ofte muligheten til å delta sosialt der de fleste andre barn er. For eksempel har barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ofte særskilte utfordringer både som unge og voksne, herunder større risiko for å utvikle helseplager. I tillegg har barn i familier med lavinntekt blant annet større sannsynlighet for å utvikle psykiske helseproblemer, lavere skoletrivsel, har færre venner og er mer utsatt for mobbing. I siste stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft, er det hovedprioritet i regjeringens velferdspolitikk å bekjempe fattigdom, særlig blant barnefamilier og sørge for at færre faller utenfor samfunns- og arbeidsliv.

På grunn av inntektsulikheten mellom husholdninger, som også har vært økende de siste årene, vokser mange barn opp i lavinntektsfamilier. Andelen nasjonalt er økende, og henger blant annet sammen med at det er flere familier som har innvandret til Norge. Familier som har innvandret til Norge har mindre grad enn resten av befolkningen tilknytning til arbeidsmarkedet og har derfor lavere inntekt. Det er store variasjoner mellom innvandringsgruppene.

Barn i husholdninger med lav inntekt	2015	2016	2017	2018	2019
Norge	131 332	135 469	141 379	146 709	146 573
Fauske	188	198	217	231	197

Figur 13 Barn i husholdninger med lav inntekt. Kilde: Husbanken.no

Lavinntekt defineres her som personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. EU-skala er en ekvivalensskala (likeverdighetsskala) som benyttes for å kunne sammenligne husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning. EU-skalaen er mye brukt, og ifølge den skalaen må en husholdning på to voksne ha 1,5 ganger inntekten til en enslig for å ha samme økonomiske levekår. Barn øker forbruksvektene med 0,3 slik at en husholdning på to voksne og to barn må ha en inntekt som er (1 + 0,5 + 0,3 + 0,3) ganger så stor som en enslig for å ha det like bra økonomisk, ifølge EU-skalaen. SSB publiserer tall over andel personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, og i 2019 var medianinntekten i landet kr 540.000, og i Fauske kommune kr 524.000.

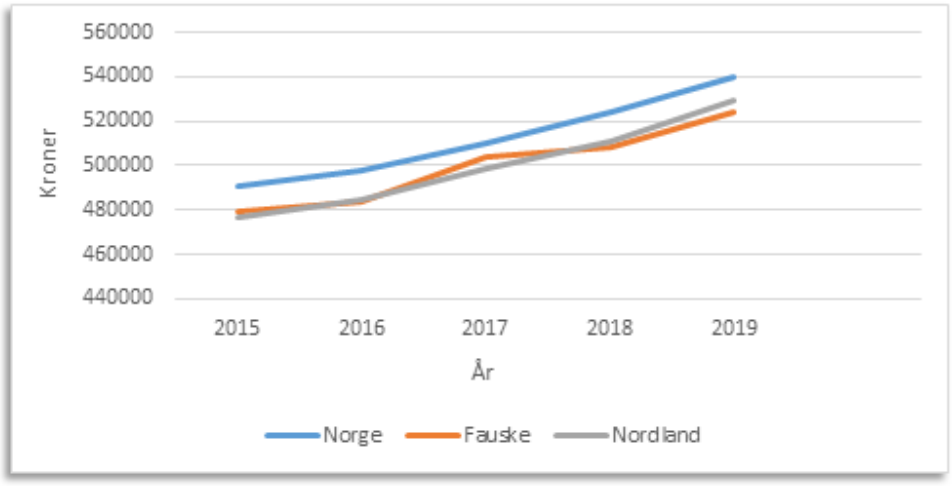

Figur 14 Medianinntekt. Kilde: FHI

Når det kommer til barn av eneforsørgere, er andelen i Fauske kommune nå tilsvarende som fylkesnivået, og tendensen de siste årene har vært en nedgang. Samtidig er tallene fortsatt noe over landsgjennomsnittet.

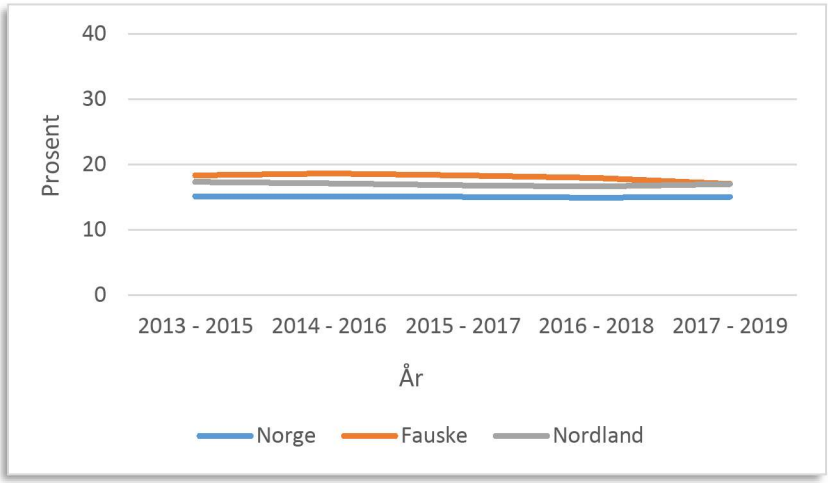

Figur 15 Barn av eneforsørgere. Kilde: FHI

Figuren som følger, viser andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. De siste tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt, og for Norge er tilsvarende tall 11,3 prosent.

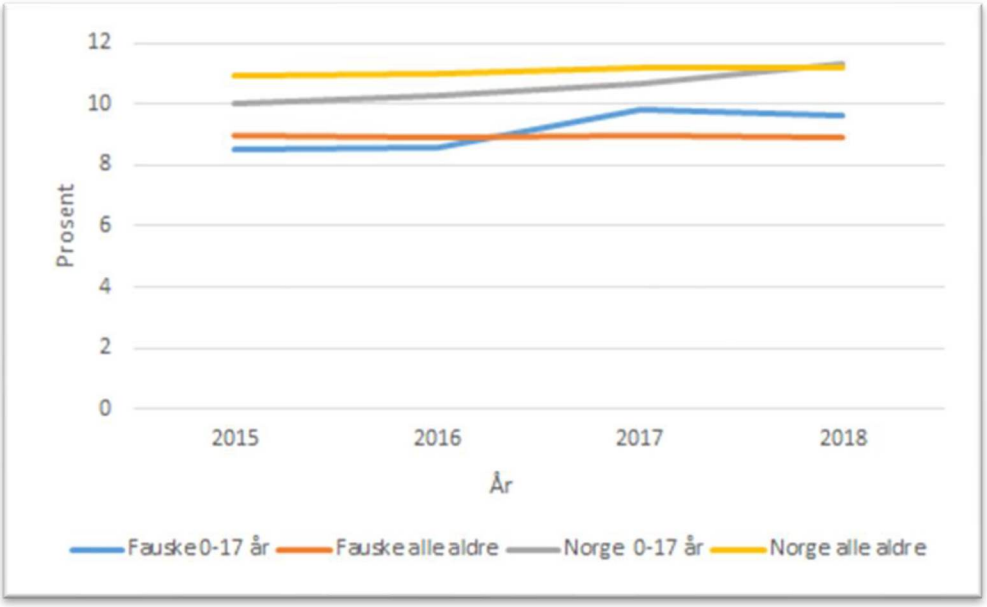

Figur 16 Andel personer i hushold under 60 % av medianinntekt, alle aldre og 0-17 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB og Bufdir

Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. I tillegg har det å vokse opp i familier som over tid har lavinntekt stor betydning for barnas

helse og velferd. Inntektsnivået har betydning for tilgang til helsefremmende faktorer. Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store sosiale helseforskjeller i kommunen.

2.3 Utdanning

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer som ikke har fullført videregående utdanning antas å være vel så utsatt for levekårs- og helseproblemer som de som har valgt å ikke ta mer utdanning etter fullført ungdomsskole.

Befolkningens formelle kompetansenivå kan måles ved å se på utdanningsnivået målt ved høyeste gjennomførte utdanning.

Statistikken over andelen av befolkningen som har grunnskole som høyeste utdanning viser dette tydelig. 30,4 prosent av mennene og 28,6 prosent av kvinnene i Fauske hadde i 2020 bare grunnskole, og dette er noe under landsgjennomsnittet. Mens Fauske-kvinnenes utdanningsnivå har hatt en økning de siste ti årene, og gradvis nærmer seg snittet for landet, har endringen for mennene i samme periode vært liten. Her synes forskjellen å vedvare.

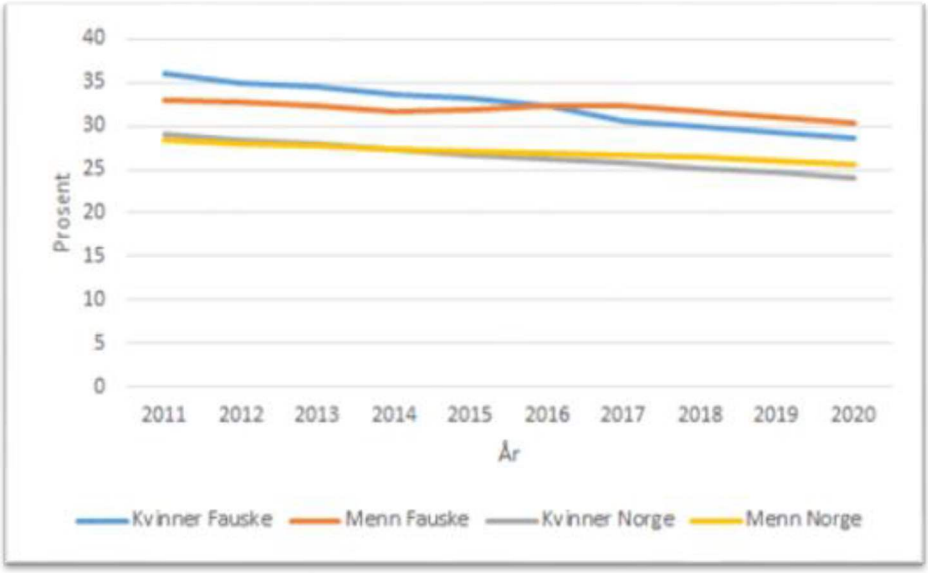

Figur 17 Andel i befolkningen over 16 år med grunnskole som høyeste utdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

For andel med høyere utdanning i kommunen sammenlignet med resten av landet, er forskjellen enda større når en sammenligner med de ti siste årene. Figuren som følger, viser universitets- og høyskoleutdannelse på lavere (bachelornivå) og høyere nivå (mastergrad og lenger). Det er i kommunen flere kvinner enn menn med lavere grad, noe som er typisk for landet som helhet. Når det gjelder lengre utdanning, er det både færre kvinner og menn i Fauske enn landsgjennomsnittet. For de som har fullført lengre utdanning i kommunen, er kjønnsforskjellene i ferd med å bli utjevnet der tendensen er at kvinnene har tatt igjen

mennene. På sikt er tendensen at flere kvinner tar lengre utdanning enn menn, da andelen her har større vekst. Det gjelder både i kommunen og landet for øvrig.

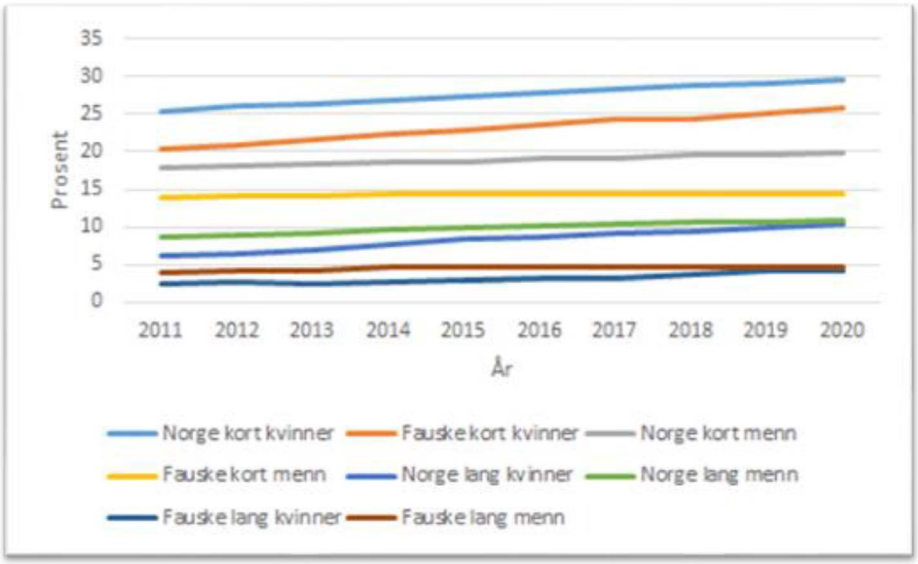

Figur 18 Andel i befolkningen over 16 år med høy og lav universitets- og høgskoleutdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte

Grunnlaget for videre utdannings- og yrkesvalg legges i grunnskolen. Det er derfor viktig at elever gjennom grunnskoleløpet gis like muligheter til læring og kunnskapstilegnelse.

En god skole og et godt utdanningsløp gir mulighet for flere til å gjennomføre høyere utdanning. Det er en klar sammenheng mellom utdanningsnivå, forventet levealder og helsetilstand i en befolkning. Alle skolene og barnehagene i Fauske er kategorisert som helsefremmende med vedvarende fokus på de 10 kriteriene som ligger til grunn for klassifiseringen.

Det finnes mange måter å måle elevenes skoleferdigheter på gjennom nasjonale prøver, eksamenskarakter og standpunktkarakterer. Grunnskolepoeng er samlet antall karakterpoeng ved avsluttet grunnskole, og kan være et godt mål på hvilke skoleferdigheter elevene har tilegnet seg etter 10 års skolegang. Grunnskolepoeng sier noe om karakternivået, og indirekte noe om forutsetningene elevene har når de skal starte på videregående skole.

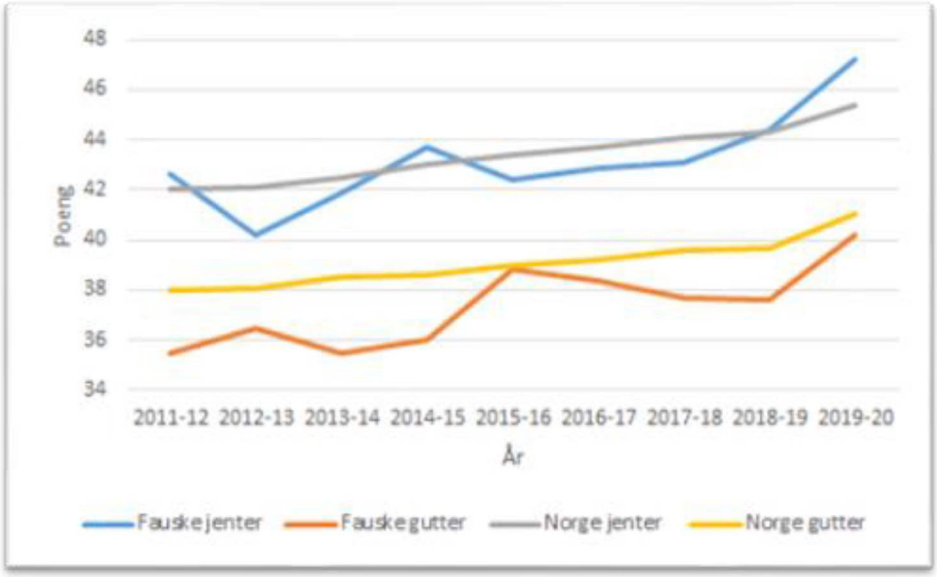

Figur 19 Grunnskolepoeng gutter og jenter i Fauske. Kilde: Udir

I figuren over framgår det at jentene i Norge har vesentlig høyrere grunnskolepoeng i snitt enn guttene. For Fauske kommune viser tall fra 2020 samme tendens, der jentene også skårer noe over landsgjennomsnittet for jenter. De skårer betydelig høyere enn guttene i kommunen, i tillegg til at Fauskeguttene skårer i underkant av nasjonalt nivå for sin gruppe. Man ser altså at det er store kjønnsforskjeller i landet og enda større forskjeller i kommunen, der tendensen er at forskjellene mellom kjønnene holder seg stabilt i favør av jentene.

Tall for nasjonale prøver som gjennomføres årlig for 5., 8. og 9. trinn viser at kommunen har for mange på laveste mestringsnivå på 5. trinn. I kommunen ser vi at elevene har god faglig utvikling fra 8. til 9. trinn, og 9. trinn ligger nærmest nasjonalt snitt.

2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole

Utdanningsnivået i Norge har økt i takt med behovet for formell kompetanse. Det er i dag svært begrensede jobbmuligheter for unge som skal inn i arbeidslivet med kun grunnskole som høyeste utdanning. Det er derfor viktig at alle unge som påbegynner en videregående opplæring fullfører denne. Alle har rett til videregående opplæring, men den er ikke obligatorisk. Elevmassen i videregående skole er jevnt fordelt mellom studieforberedende og yrkesfag.

Den delen av læringsresultatet som skolen bidrar til kalles skolebidrag. Det er forskjellen mellom faktisk oppnådd resultat, og forventet resultat ut fra tidligere resultat og foreldrebakgrunn. Skolebidraget beregnes ut fra et nasjonalt gjennomsnitt som er 0, men er ikke et absolutt mål på skolens kvalitet og må derfor også sees i sammenheng med annen informasjon. Slik informasjon kan være påvirkninger fra venner og sykdom. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at skolebidraget for alle videregående skolene i Nordland var i skoleåret 2019-20 på 1,5 for studieforberedende og 0,8 for yrkesfag. For Fauske kommune var tilsvarende tall henholdsvis 0,1 og -5,6.

For å måle utviklingen i videregående opplæring tas det utgangspunkt i fem-års intervaller for gjennomføring av utdanningen, og er eneste indikator som måler kompetanseoppnåelse. Som styringsindikator har resultatene imidlertid noe begrenset verdi ettersom det måles aktiviteter som ligger en del år tilbake i tid.

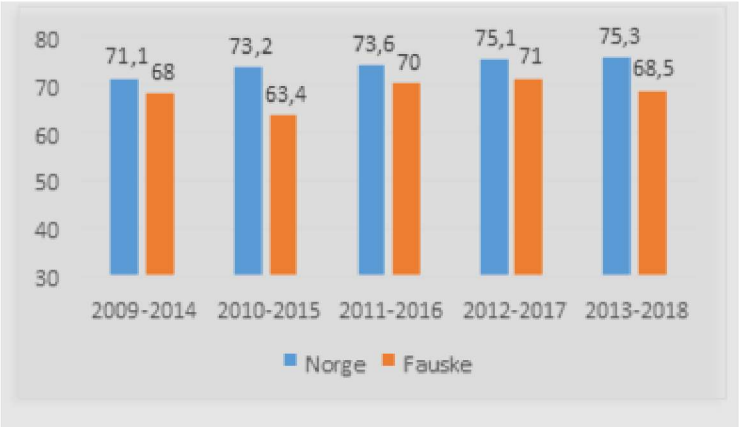

Figur 20 Gjennomføring etter fem år for elevkull som startet mellom 2009 og 2013. Kilde: Udir

Tallene over tar utgangspunkt i elever som både har bestått på normert tid og gjennomført innen fem år. Tendensen nasjonalt er at stadig flere gjennomfører, der siste målte kull har en gjennomføringsgrad på rundt 75 prosent. I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyrere enn for kullet som startet to år tidligere. Det er også viktig å nevne at dersom en øker måleperioden fra fem til ti år er det enda flere som gjennomfører og består.

Det er funnet en sterk sammenheng mellom dårlig selvrapportert helse, manglende videregående opplæring og risiko for å motta medisinske og ikke-medisinske stønader i tidlig voksenliv. Videre er det høyere risiko for å bli ufør blant de som ikke har utdanning over grunnskolenivå, samtidig som helseproblemer kan være årsaken til å ikke gjennomføre. I et folkehelseperspektiv er det særlig de som ikke oppnår kompetansebevis det er viktig å rette oppmerksomheten mot.

2.4 Barnevern

Det er viktig å tidlig identifisere barn som er utsatt for risikofaktorer og sette i verk tiltak. Dette for at barnet klarer seg bra senere i livet. Kjente risikofaktorer kan blant annet være foreldres psykiske sykdom eller rusmiddelmisbruk, vold i hjemmet, foreldre som er langtidsledige/trygdemottakere, fattigdom i familien, med mer. En indikasjon på tidlig identifisering kan være at helsestasjon, barnehage, skole eller NAV melder fra om sin bekymring.

Når det kommer til antall meldinger til barneverntjenesten så man i 2020 en reduksjon i Fauske. Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger vi nå nærmere 150 tilmeldinger. Vi ligger på samme nivå i 2021, men ser en stor økning av plassering i fosterhjem. I slike tilfeller har barneverntjenesten vært inne med hjelpetiltak over tid, men

sett en utvikling som gjør det nødvendig å fremme sak om omsorgsovertakelse. Det er også flere frivillige plasseringer.

2.5 Foreldrestøtte

Forskning viser at foreldre er de personer som har størst betydning for sine barn og for deres oppvekst. Det er i familien det legges grunnlag for primære oppdragelses- og danningsprosesser. Dette er med på å gjøre foreldre til kommunens viktigste ressurs i arbeidet med å fremme barn og unges helse og utvikling.

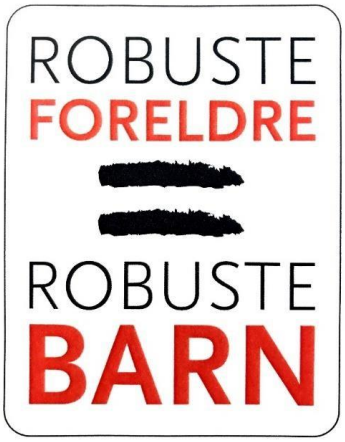

Figur 21 Fauske kommunes foreldrestøtte-logo

Av normalfamiliegruppen, som utgjør 90 % av befolkningen, viser forskning at 10 % utvikler alvorlig normbrytende atferd. Når det kommer til familier i risikogruppen så regnes det at 25 % utvikler alvorlig normbrytende atferd, og hele 40 % av problemgruppen. Likevel er det i normalgruppen dette utgjør flest tilfeller. Fordelt på 100 familier vil det statistisk sett være 12 barn som utvikler normbrytende atferd. Av disse kommer ni barn fra normalgruppen. En liten innsats rettet mot mange vil dermed ha større effekt enn stor innsats rettet mot få.

Tanken bak foreldrestøttesatsingen i Fauske, hvor foreldrestøtte skal tilbys til alle foreldre med barn i alderen 0 -20 år, handler om å fremme barns helse gjennom å øke foreldrenes kunnskap og kompetanse om barns helse og utvikling. Jo bedre foreldre håndterer sin rolle og sitt ansvar som foreldre, jo bedre (vekst-/livs-) vilkår gis barnet. Foreldrestøtte som begrep omfavner all aktivitet som kan knyttes til å øke denne kompetansen, enten hos foreldre direkte, eller hos foreldrestøtteaktører (ansatte i støtte-/hjelpetjenester, m.fl.).

Foreldrestøttetiltak i Fauske skal finnes som helsefremmende og forebyggende tiltak, og som hjelpetiltak. Satsingen skal føre til økt kompetanse også hos kommunens ansatte, så vel som hos frivillig sektor. Foreldrestøttearbeidet er politisk og administrativt forankret gjennom kommunens folkehelsearbeid og gjennom diverse politiske vedtak og dokumenter; «Fra programnotat til handling», «Samhandlingsplan for oppvekst og kultur 2014 – 2019, og ny samhandlingsplan for oppvekst og kultur 2020 - 2024». I 2018 ble foreldrestøtte en nasjonal strategi. I 2021 ble «Familiens hus» realisert i form av nytt bygg, og med flere støttetjenester under samme tak. Familiens hus vil være primus motor for satsningen på foreldrestøtte videre fremover, så vel som på å gi helhetlig hjelp og støtte til barn/ungdom, foreldre og familier i kommunen.

I Fauske er det utviklet en lokal samhandlingsmodell; TIMS-Fauske (Tidlig Intervensjon – Målrettet Samhandling). Modellen trådte i kraft 2014. TIMS-teamet, kommunens tverrfaglige team har som formål å sikre helhetlig støtte og hjelp i samhandling rundt barn og ungdom i Fauske.

Statistikk knyttet til TIMS-teamets aktivitet:

Nye saker i perioden knyttet til individ (navn): 32* (39/2019, 42/2018, 33/2017). Gjennomsnittsalder på barnet er 9,4 år (yngste registrerte barn er 2 år, eldste 16). Gjennomsnittsalder er høyere denne perioden enn forrige (8 år) Hvor mye tid teamet må avsette til den enkelte sak avhenger av sakens kompleksitet og alvorlighetsgrad.
Oppfølgingssaker som strekker seg fra <- 01.09.19 og inn i rapporteringsperiode: 15. Gjennomsnittsalder på barnet er 11,2 år **.
Avsluttede saker i perioden: 30 (dette kan være både nye saker og oppfølgingssaker). I de avsluttede sakene har det i gjennomsnitt vært gjennomført 3,5 møter per sak. Dette er ikke medregnet foreldreveiledning og andre samarbeidsformer underveis.
Anonyme saker: Antallet er ikke registrert. **Andre TIMS-avtaler (Oppfølgingsmøter, observasjoner, veiledning, m.m.):** Ingen samlet oversikt grunnet manglende tilgang til felles dataprogram/registreringsprogram.
Samlet antall stafettlogger i aldersgruppen 0 – 18 år i Fauske kommune: I perioden 01.09.19-30.08.2020 var det registrert totalt 34 aktive stafettlogger. Teamet har i liten grad klart å stimulere til bruk av stafettlogg som verktøy. Det opprettes logg der man ser det som hensiktsmessig, ikke som en regel.

Figur 22 TIMS-møter og TIMS-avtaler for 2020

2.6 Deltakelse i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er med på fremme helse og utjevne sosiale forskjeller. Arbeid er også en forutsetning for velferd, og for utsatte grupper er det et svært viktig bidrag til å hindre fattigdom og øke inkludering. Deltagelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2020 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år. Tendensen i Fauske de siste årene er at dette er i ferd med å snu for mennenes del, mens kvinnene følger den nasjonale tendensen med nedgang.

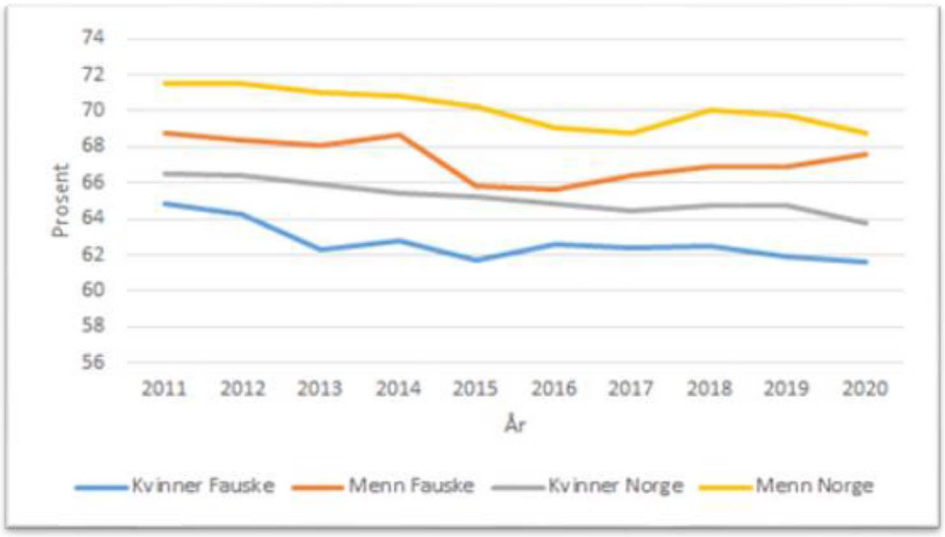

Figur 23 Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

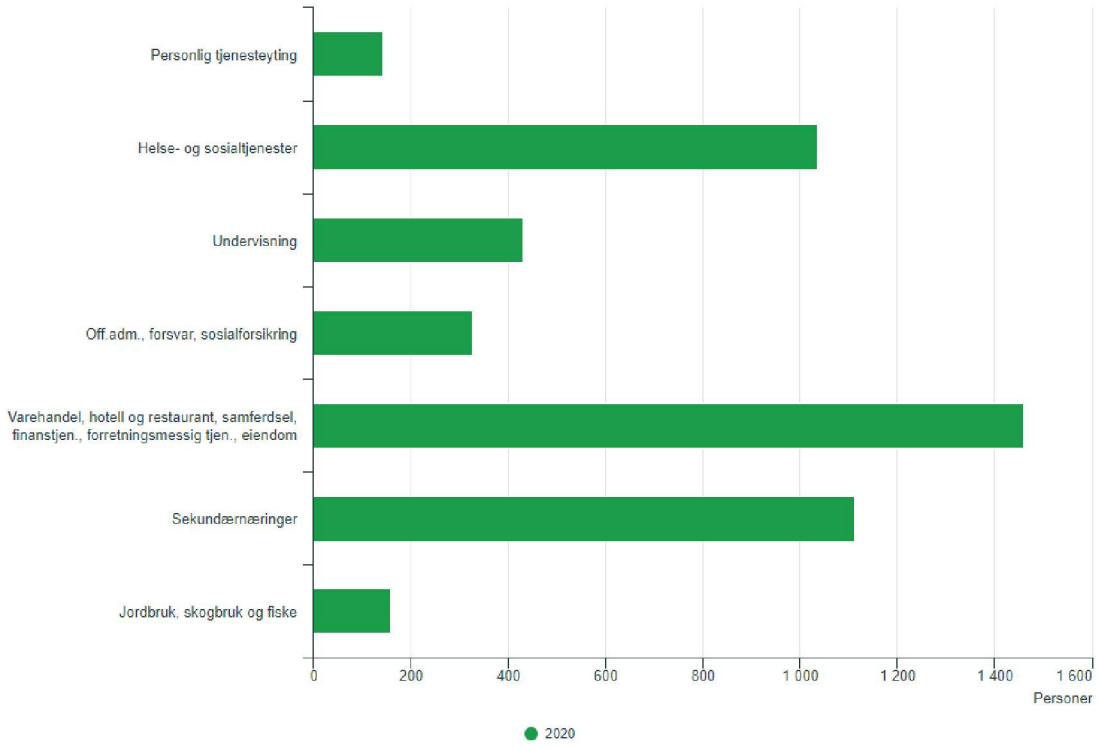

Figur 24 Oversikt over hva kommunens innbyggere jobber med (2020). Kilde: SSB

2.6.1 Arbeidsledighet

Arbeidsledigheten for kvinner i Fauske har i flere år vært lavere enn gjennomsnittet for resten av landet. Også for mennene har de siste årene vært lavere, med unntak av 2018 der ledigheten var omtrent på snittet. Sett under ett, tyder tendensen på at det har vært en liten økning i ledigheten i kommunen for begge kjønn de to siste årene. Den er imidlertid ikke så dramatisk som endringen i den nasjonale ledigheten fra 2019 til 2020.

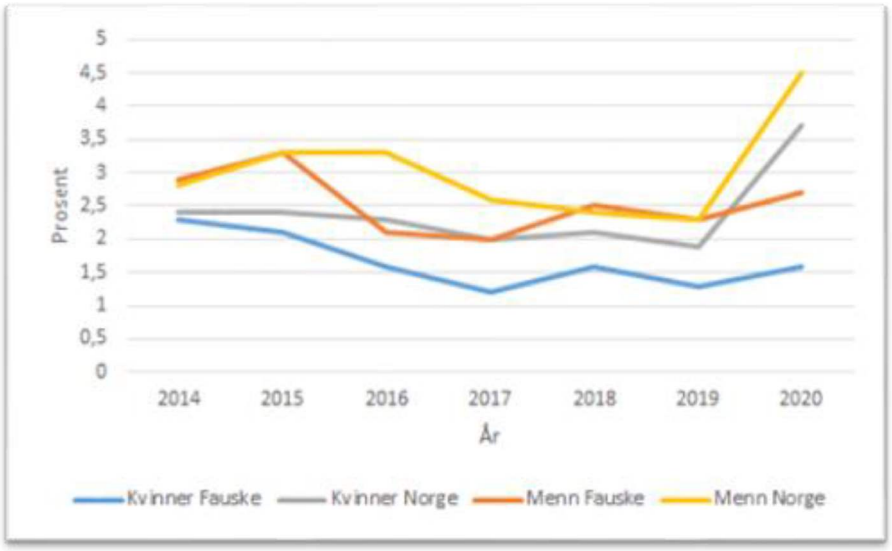

Figur 25 Andel arbeidsledige (prosentvis), kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.6.2 Uføregrad

Fauske har en høy andel uføre, men kommunen ligger ikke helt i toppsjiktet på landsbasis. Det har vært en gradvis økning fra bunnoteringen i 2011 på 11, 2 prosent og til dagens tall på over 14 prosent.

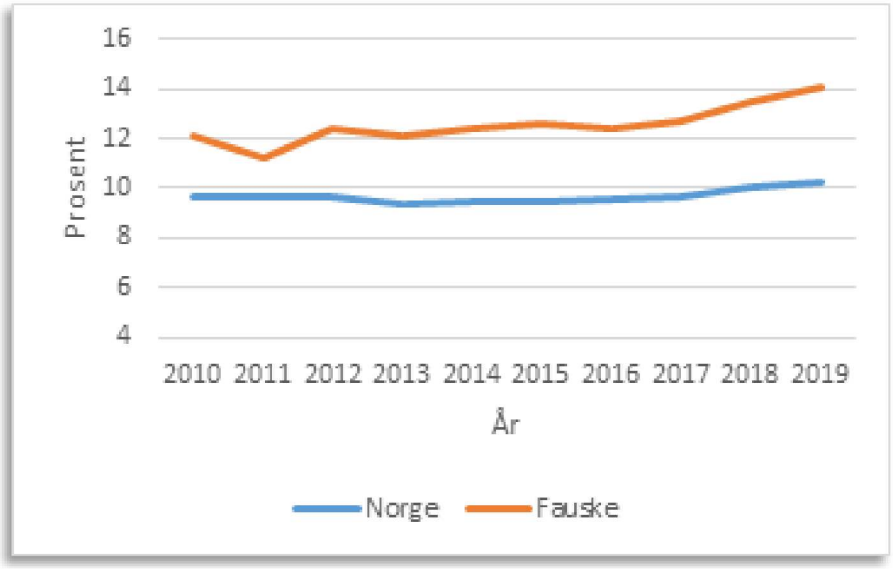

Figur 26 Andel uføre i alderen 18 - 66 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB

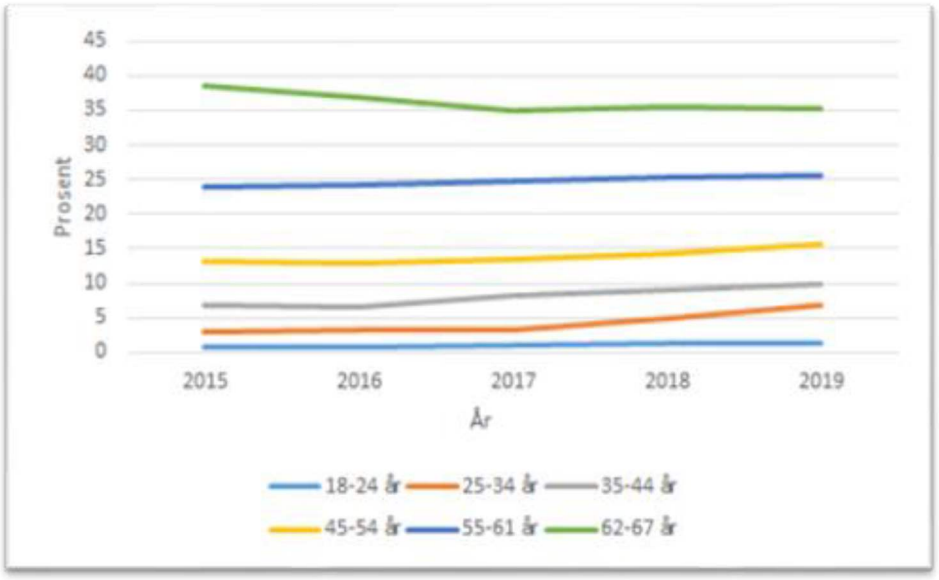

Figur 27 Andel uføre i Fauske kommune etter alder

Går en nærmere innpå tallene for uføregrad, ser en at det er noe økende andel uføre i Fauske mellom 25-44 år. Tendensen nasjonalt er at andel uføre har vært relativt uendret over samme periode, utenom for eldre uføre som både i Fauske og hele landet for øvrig har en nedgang.

2.7 Boliger

En trygg og stabil bosituasjon øker folks trivsel. Fravær av støy og forurensning, og tilgang til rekreasjonsområder har positive helseeffekter. Det samme gjelder godt inneklima og tilstrekkelig med plass. Det er flere forhold ved boligens fysiske utforming og beskaffenhet som kan påvirke helsen vår, så vel som sosiale og demografiske forhold ved det å bo. Om du eier eller leier bolig, opplever stadige utskiftninger i nabolaget, sammensetningen og grad av kontakt med naboer - dette vil påvirke trivsel, trygghet og den generelle helsen.
Boligbehovet endres gjennom livsløpet, der unge enslige har andre behov enn barnefamilier, eller eldre. Valg av boligstandard kan også være et uttrykk for enkeltindividets preferanser.

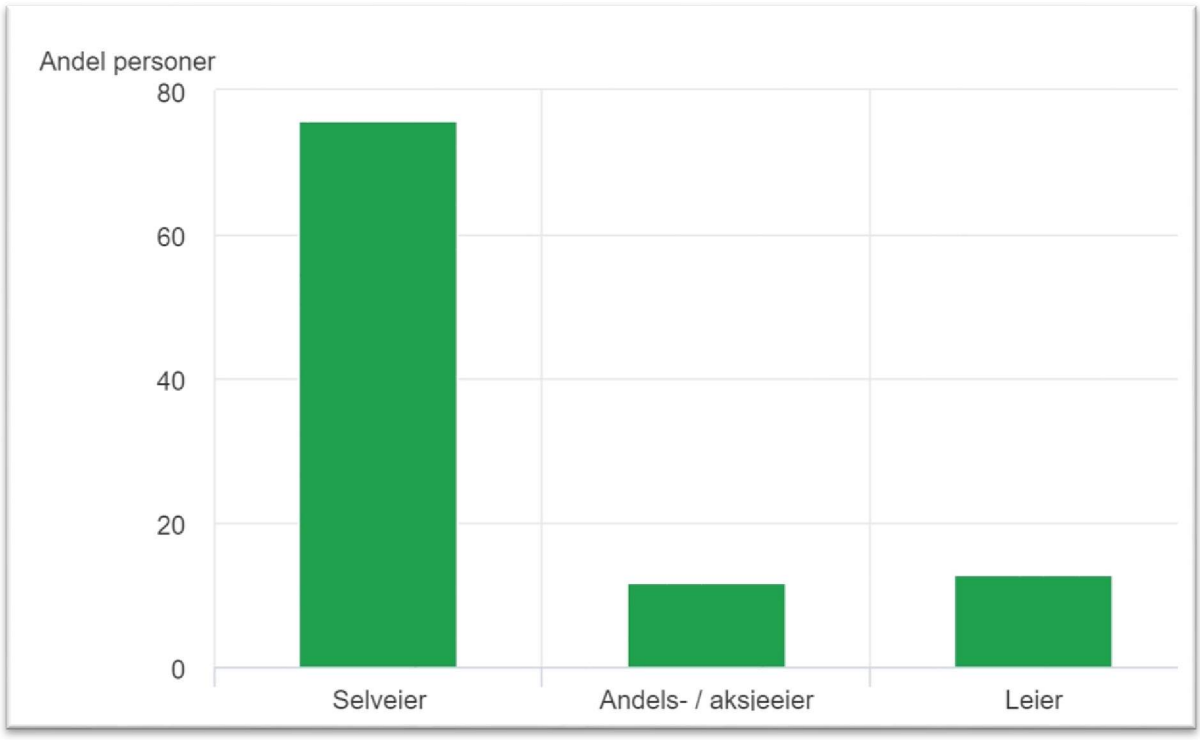

Figur 28 Personer som bor i eid eller leid bolig. Andel. Kilde: SSB

2.7.1 Prisutvikling

Boligprisene har økt i Norge. Dette betyr de med liten egenkapital, kan møte utfordringer når de skal etablere seg på boligmarkedet. Prisnivået på boliger i Fauske har hatt en prisendring på +1,2 % det siste året. I april 2020 lå kvadratmeterprisen på boliger på 42 388,-.

I et folkehelseperspektiv er det viktig å være oppmerksom på sammenfall mellom prisøkning og geografiske områder. Dette kan føre til en oppdeling av markedet etter boligtyper og pris, og på sikt bidra til boligsegregering, altså en geografisk inndeling i områder etter sosiale grupper. Mangfold av grupper etter sosioøkonomisk status, etnisitet og demografiske kjennetegn i bo og nærmiljø, er positivt for en rekke forhold som har helsefremmende betydning, og motvirker gjerne sosial ulikhet i helse.

Figur 29 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) 2010-2020. Kilde: https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200

Figur 30 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittprisen – i et tiårs intervall. Kilde: https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200

2.7.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang

Fauske kommune ved Plan og utvikling gjorde en telling av tilgjengelig boligareal i oktober 2019. Resultatet viser at det er til sammen 646 dekar ubebygde boligtomter, med krav om reguleringsplan. 445 dekar av disse inngår i allerede utarbeidede reguleringsplaner.

Tettsted	Valnesfjord	Sulitjelma	Fauske
Antall dekar ubebygd boligareal i kommuneplan (med krav om reguleringsplan)	120	260	266
Antall boligtomter ubebygd i reguleringsplan	167	0	278
Antall reguleringsplaner med ubebygd boligareal	9	0	17
Antall sentrumsnære dekar til boligformål (maks 2 km)	120	180	180
Antall sentrumsnære regulerte boligtomter (maks 2 km)	153	0	277
Antall sentrumsnære tomter kommunalt eid	ca. 64	0	90

*Figur 31 Oversikt av boligareal som er tilgjengelig i oktober 2019. Kilde: Fauske kommune. **

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter som er aktuelle for utbygging av enkeltpersoner.

***Tabellen viser ikke følgende:**

Det er muligheter for rask utbygging i ferdigregulerte områder. Dette krever at kommunen selv må kjøpe areal for å bygge – eller at dette reklameres for til utbyggere. Det er noen få større områder som kommunen eier med ledige tomter. Dette gjelder blant annet Sjåheia i Fauske.

Det kan se ut som om det er mange sentrumsnære kommunalt eide tomter i Fauske, men 88 av disse ligger i reguleringsplanen til Sjåheia (som i 2021 er vedtatt, men ikke stadfestet). Det er kun 2 tomter i nærheten av Fauske sentrum. (Her er sentrum avgrenset gjennom planavgrensningen til kommunedelplan for sentrum).

Områder som er regulert til «Spredt boligareal» er ikke tatt med i denne oversikten. Det er vanskelig å si hvor mye som kan bygges her pga. forbehold i kommuneplanen som gjør at det ikke kan bygge overalt innenfor disse arealene. Det må vurderes nærmere hvor mye som er igjen av disse områder etter at f. eks landbruksareal, naturvernområder eller områder med behov for utredning naturfare er tatt ut.

Mange boligtomter har ingen begrensninger i bestemmelser. Det er mulig å bygge mange leiligheter, men mye er avhengig av hva utbyggere/grunneiere ønsker å bygge og hva som inngår i formålet (småhusbebyggelse eller boligblokk). Dette styres av markedet.

I sentrum er mye av arealet avsatt til sentrumsformål. Her er det mulig med kombinerte byggeformål, men som regel forretning. Grunneiere kan velge å inkludere boligbebyggelse, og det ansees ofte å være en god investering. Boligareal som går inn i sentrumsformål er ikke er tatt med i utredningen, fordi det er krav om reguleringsplan – og antall boenheter som kan bygges er avhengig av hva som reguleres her. Havnegården er nettopp vedtatt og gir mulighet for bygging av 22 nye leiligheter i tillegg til de 5 eksisterende som er bebodd i dag. Disse eies ikke av kommunen.

I Sulitjelma er det stort sett Statskog som eier områder som i kommuneplanens arealdel er avsatt til boligformål. Kommunen må regulere og kjøpe areal dersom det er behov for kommunale boliger der.

Kommunen eier ingen sentrumsnære områder med boligformål i kommuneplanens arealdel. Det er store områder med ulike grunneiere og mange eiendommer. Disse områder må reguleres før det kan etableres boliger her. Det kan eventuelt gjøres en undersøkelse på hva kommunen har behov for og hva som prioriteres ved eventuelt kjøp av boligareal. En del av eiendommene er med ukjent eier, og dette bør sees nærmere på.

Det er mulig å lage et kart med oversikt av ubebygde tomter for å synliggjøre hva som er mulig ift boligbebyggelse. Det er imidlertid begrenset hvor lenge denne er brukbar, da tomter selges kontinuerlig. Dersom dette skal gjøres, må den oppdateres kontinuerlig for å være brukbar.

2.7.3 Boligtyper og boligbehov

Enebolig er den boligtypen som det fortsatt er flest av. Likevel viser statistikk fra SSB viser at det har vært en reduksjon i bygging av antall eneboliger de siste ti årene, mens etablering av boligblokk har økt. Dette må sees i sammenheng med nasjonale og regionale føringer som føres når det gjelder fortetting.

Enebolig	**3283**
Tomannsbolig	**463**
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	**765**
Boligblokk	**322**
Bygning for bofellesskap	**58**
Andre bygningstyper	**102**

Figur 32 Boliger etter region, bygningstype, statistikkvariabel og år - Bebodde og ubebodde boliger i Fauske i år 2020 (per 30.04.20). Tabell 06265 fra SSB

Figuren under viser en oversikt over gjennomsnittsstørrelsen på boligene i kommunen for en tiårsperiode.

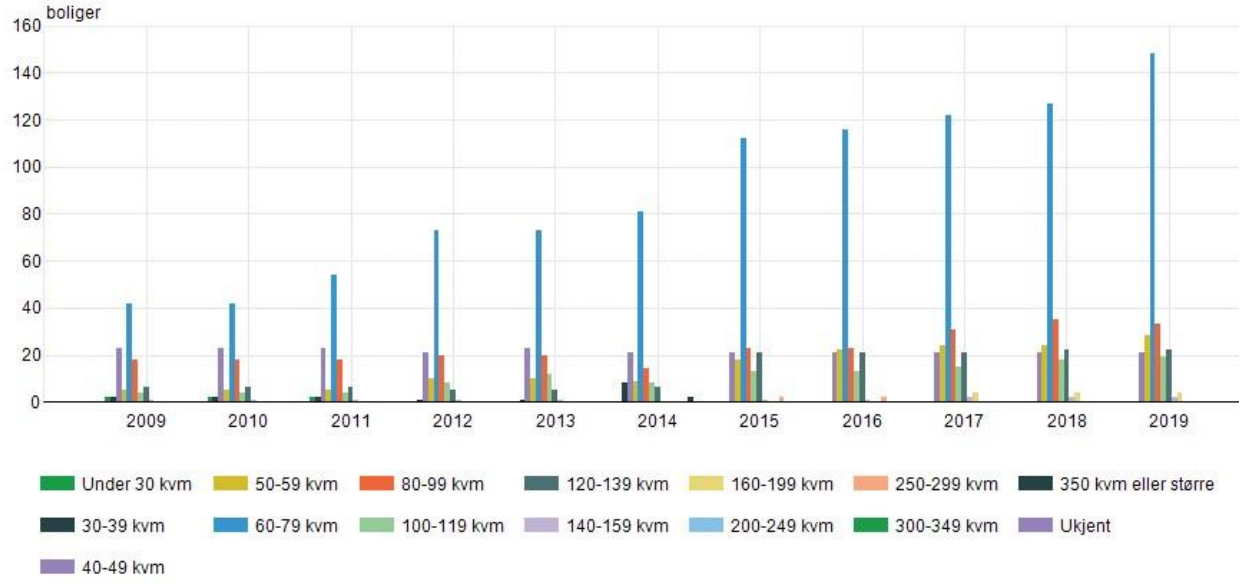

Figur 33 Boliger etter bruksareal og år i Fauske kommune de siste 10 årene. Kilde: SSB 2019

For å vurdere boligbehov og boligtyper, er det nødvendig å se på trendene på boligmarkedet sammenlignet med befolkningsprognoser. SSBs befolkningsframskrivinger predikerer at

kommunen vil holde et stabilt folketall de neste tiårene. I fremtiden kan vi kan se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år.

	2020	2030	2040
0-15 år	1591	1560	1584
16-18 år	339	307	323
19-34 år	1918	1719	1554
35-66 år	4044	3928	3730
67-74 år	960	974	1023
75 år og eldre	948	1359	1570
Totalt	9800	9847	9784

Figur 34 Forventet befolkningssammensetning- og endring fram til 2040 i ti-års intervaller, Kilde: SSBs statistikkbank.

Det er en klar sammenheng mellom aldersgrupper, og hvilke boligtyper som foretrekkes. Eldre mennesker har et økt ønske om mer aktivitet. Dagens (og framtidens pensjonister), er ofte en kjøpesterk gruppe som ønsker en «lettere» bolig, med enkel adgang til daglige gjøremål som handel, service, kafebesøk, kulturbesøk m.m. Nærhet til tilbud, og sosiale møteplasser er viktige ting for å bekjempe den store folkehelseutfordringen ensomhet.

I forbindelse med kommunens arbeid med aldersvennlige lokalsamfunn, ble det våren 2021 utarbeidet og gjennomført en spørreundersøkelse knyttet til hvordan gjøre samfunnet i stand til å ta vare på en aldrende befolkning. Temaet «Bolig (felles boligløsninger, tilgjengelighet, funksjonalitet)» ble stemt frem som spesielt viktig for kommunen å fokusere på videre fremover.

Hvilke boligtyper som bygges i dag, bør forsøke å svare til framtidens boligbehov. Dersom vi ser på befolkningsprognosene både lokalt og nasjonalt, så vet vi at andelen eldre er stor i framtiden. Leiligheter av standarden livsløpsstandard, eller som er klargjort for velferdsteknologi er noen mulige løsninger på fremtidens utfordringer. En aldrende befolkning vil etter hvert også få et økende omsorgs- og pleiebehov, og ved å gjøre boligene klare for hjelpemidler m.m., kan vi bespare oss for helse- og velferdsutgifter ved en senere anledning.

2.7.4 Kommunale bygninger og eiendommer

Fauske kommune gjennomfører utbyggingsprosjekter, foretar løpende drift og vedlikehold av kommunens samlende bygningsmasse. I tillegg kommer kommunale utleieboliger i form av selveide, borettslagsleiligheter og innleide boenheter. For innleide boliger er det stor variasjon på leieperiode, kvadratmeterpris og avtalegrunnlag. Fauske kommune har innført kostnadsdekkende husleie, noe som gjør at det skal være mulig å holde en god kvalitet på boenhetene.

2.7.4.1 Kommunale boliger

Fauske kommune har rundt 200 utleieboliger som tildeles ut fra søknad og vurdering. Disse boligene tildeles til personer som har behov for hjelp til å skaffe seg et trygt sted å bo. Kontrakter på boligene gis for 3 år. Det er mulig å søke om forlengelse av kontrakt for kommunal bolig, og det vil da bli gjort en ny vurdering av husstandens boligbehov.

I 2019 var det 53 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 44 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 18 avslag på søknad om kommunal bolig, samtlige av disse avslagene ble gitt til husstander med «nye» søknader.

I 2020 var det 79 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 69 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 60 avslag på søknad om kommunal bolig.

2.7.5 Boligsosialt arbeid

Kommunen er med i det prosjektet «Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging». Dette er et samarbeidsprosjekt med Husbanken, Fylkesmannen i Nordland og fire andre Nordlandskommuner; Fauske, Vefsn, Sortland og Vågan. Prosjektet hadde opprinnelig en varighet fra 2017-2020, men det er på rådmannsnivå besluttet å utvide prosjektperioden med ett år – ut 2021.

I løpet av prosjektet har kommunene forsøkt å finne gode måter på å integrere et boligsosialt perspektiv inn i all kommunal planlegging, og skape gode og tverrsektorielle samarbeidsarenaer.

Målsetningene for arbeidet er som følger:

1) Jobbe fram egnet kunnskapsgrunnlag på boligområdet og det boligsosiale feltet.
2) Jobbe for at boligsosiale hensyn integreres i kommunens planverk.
3) Gjennom en helhetlig tilnærming, iverksette tiltak i tråd med målsetningen i den nasjonale strategien «Bolig for velferd».
4) Utarbeiding av en helhetlig boligplan for kommunen, på bakgrunn av prosjektet og dets resultater.

Den nasjonale strategien «Bolig for velferd (2014-2020)» hadde som mål å styrke kommunens arbeid med å få vanskeligstilte inn på boligmarkedet. Ved utgangen av 2020 ble det lansert en ny strategi for boligpolitikken, som kommunen skal forholde seg til. Dette siste prosjektåret vil gå til å gjøre seg kjent med den nye strategien, og innlemme denne i kommunens planverk.

Endring av leveranser i prosjektperioden

Fauske kommune har allerede en boligsosial handlingsplan. Planen ble vedtatt i 2018, med en varighet ut 2028. Planen ble vedtatt i 2018, og bakgrunnen for planen ligger i regjeringens boligpolitiske visjon om at alle skal kunne bo trygt og godt. Fauske kommune har de seneste årene vært en aktiv aktør på boligområdet, som tilrettelegger, eier, leietaker og pådriver i boligutvikling.

I kommunestyrevedtak av 22.03.18 vedtok daværende kommunestyre at kommunen skal utarbeide en bolig politisk plan, som innlemmer Fauskes allerede boligsosiale plan. Dette er og en av prosjektets leveranser; å utarbeide temaplan på området.

Ved oppstart av arbeidet med kommunal planstrategi, ble det avgjort at Fauske kommune skal gå i gang med utarbeiding av ny kommuneplanens samfunnsdel. Prosjektleder har i samråd med prosjektets styringsgruppe at det ikke skal utarbeides en boligpolitisk plan i 2021. Prosjektets lokale styringsgruppe har i samråd med prosjektleder, og i dialog med Husbanken, besluttet at utarbeiding av den boligpolitiske planen vil forskyves. På dette tidspunktet er det viktig å få på plass en god kommuneplan som ivaretar de boligsosiale hensynene.

Konklusjon omkring prosjekt «Boligsosiale hensyn i kommunal planlegging»
Hovedmålet for prosjektet er å integrere det boligsosiale aspektet inn i all kommunal planlegging. Det handler om å etablere gode arenaer for samarbeid på tvers av sektorene og videreutvikle og videreformidle informasjon kommunens enheter innehar. Det boligsosiale arbeidet har klare nasjonale mål og prioriteringer. Disse må trekkes ned på et lokalt nivå, der målet er å realisere og iverksette den nasjonale strategien for sosial boligpolitikk.

Prosjektet pågår og det arbeides med innhenting av statusrapportering og annet kunnskapsgrunnlag. Temaplan bolig politisk plan påbegynnes etter vedtak av kommuneplanens samfunnsdel. Gjennom prosjektet vil kunnskapsgrunnlaget for den boligsosiale planen fornyes og innlemmes i boligpolitisk plan. Enhet plan og utvikling innehar prosjektlederstillingen, men omtrent alle kommunens enheter og avdelinger er involvert i prosjektet. Ved å fornye kommunen planhierarki, og se til at boligsosiale hensyn er innlemmet og hensyntatt helt fra planstrategien og kommuneplanen, og helt ned til temaplan-nivå - kan Fauske få til å realisere prosjektets tittel «Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging».

2.7.6 Økonomiske virkemidler
Husbankens virkemidler er både generelle og selektive for å være tilpasset samfunnets og husholdningenes behov. De selektive virkemidlene er særlig rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet slik at disse kan klare å etablere seg på boligmarkedet. De generelle virkemidlene er rettet mot kommuner og utbyggere for å kunne bidra til at mange kan nå de samme målene som ved de selektive virkemidlene – nemlig at alle skal bo trygt og godt i egen bolig.

Bostøtte
Bostøtte skal bidra til å redusere boutgiftsbelastningen for økonomisk vanskeligstilte husholdninger.

Bostøtte bidrar til å redusere boutgiftene for husstander med lav inntekt. Bostøtte er en rettighetsbasert ytelse. Det kan være husstander som ikke har fått informasjon om denne ytelsen som kan ha krav på denne ytelsen.

I 2019 søkte 223 husstander om bostøtte. Av disse fikk 182 utbetalt 2,9 millioner kroner, med en gjennomsnittlig bostøtte på 2063 kroner. Avslagsprosenten for bostøtte for 2019 lå på 46,9%. De 139 som mottok avslag på sin søknad, ble begrunnet med for høy inntekt i forhold til boutgifter for å kvalifiseres til støtteordningen (kilde: Husbankens statistikkbank).

Startlån
Startlån skal bidra til at husstander med langvarige problemer med boligfinansiering skal få mulighet til å etablere seg og bli boende i eid bolig. Barnefamilier og personer som er i en særlig utfordrende situasjon og som mangler egnet bolig prioriteres.

Kriterier for å kunne få startlån:

- Det må være langvarige problemer med å finansiere eid bolig, og dette må ha vart over lengre tid.
- Søkeren må ha benyttet muligheten for sparing innenfor de mulighetene som har vært når alle nødvendige utgifter til livsopphold er dekket.
- For å få lån må du kunne betjene lånet over tid, og fortsatt ha nok igjen til andre nødvendige utgifter.

Er det barn i husstanden, eller særlige sosiale eller helsemessige utfordringer, skal kommunen også ta hensyn til dette i vurderingen. Det er også mulig å bruke startlån til refinansiering – dersom dette er nødvendig for å beholde boligen.

Det ble i 2019 utbetalt kr. 27 291 834,- i startlån i Fauske kommune.

Tilskudd

Fra 2020 er det ei kommunal oppgave å gi tilskudd da endringer i regelverket har ført til at kommunene ikke lenger får øremerkede tilskuddsmidler overført fra Husbanken. Fauske kommune har egne midler til dette.

Tilskudd til etablering:
I noen tilfeller kan det i forbindelse med etablering med startlån også tilbys tilskudd.

Tilskudd til etablering kan gis til:

- Personer med lav inntekt, og som ikke klarer å betjene tilstrekkelig stort startlån.
- Personer som står i fare for å miste boligen gjennom tvangssalg og der tilskudd til refinansiering bidrar til at de kan beholde boligen
- Personer som har behov for tilpasning av boligen på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Tilskudd til etablering kan bidra til at barnefamilier og andre vanskeligstilte med lav og/eller usikker inntekt kan kjøpe egen bolig. Ordningen med tilskudd til etablering er behovsprøvd.

Tilskudd til tilpasning:
Tilskuddsordningen skal bidra til at personer med behov for tilpasset bolig, nå eller i fremtiden, får gjort nødvendige tilpasninger slik at de fortsatt kan bo hjemme ved nedsatt funksjonsevne.

Tilskuddet kan gis til personer med nedsatt funksjonsevne og til eldre som ønsker å tilpasse boligen sin, slik at de fortsatt kan bo hjemme. Finansiering kan være en kombinasjon av startlån (utbedring) og tilskudd. Ordningen med tilskudd til tilpasning er behovsprøvd.

2.8 Samferdsel og kommunikasjon

Fauske er et trafikknutepunkt for offentlig kommunikasjon. E6 går gjennom sentrum og videre nordover, mens vestover fortsetter Riksvei 80 gjennom Valnesfjord til Bodø. Nordlandsbanens nordligste stasjon ligger på Fauske, med bussforbindelse videre nordover. Bussterminalen er med 86 påstigende en av de mest brukte stoppestedene mellom Bodø flyplass og Fauske stasjon. Bussterminalen er i dag under utredning grunnet høye leiekostnader av areal. Vi har pr i dag ikke oversikt over hvor mange som daglig pendler til og fra Fauske.

2.8.1 Pendling

Statistikken viser at det er flere som pendler ut av kommunen for å jobbe enn som pendler inn. I 2019 var det 1537 personer som pendlet ut for å jobbe, mens det var 845 som reiste inn til jobb, og pendlingsbalansen var -692 personer. Tendensen de siste årene har vært en stadig økende andel av både inn- og utpendlere.

2.8.2 Kollektivtransport

Et brukertilpasset kollektivtilbud er et viktig bidrag til at folk kan bli boende i distriktene. Grupper av befolkningen som ikke har bil, og da særlig ungdom og eldre, kan nå offentlige kontorer, servicetilbud og fritidstilbud. Samtidig kan det være en viktig forutsetning for å ha et sosialt liv utenfor hjemmet, treffe kjente og bidra til bolyst og økt folkehelse. Ifølge Folkehelseprofil 2020 scorer kommunen særdeles lavt når det kommer til kollektivtransport; vi ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet. Dette kommer frem av Ungdata-undersøkelser så vel som av tilbakemeldinger fra kommunens eldre.

Ungdata-undersøkelsene som er gjennomført i 2013, 2016 og 2019 viser at kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransport-tilbudet. Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når det gjelder kollektivtilbudet (buss, tog, trikk eller lignende)?» Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «svært bra» eller «nokså bra». På landsbasis svart 61 % at de var fornøyde med kollektivtilbudet.

I forbindelse med spørreundersøkelse knyttet til aldersvennlige lokalsamfunn, belyste flere viktigheten av et hensiktsmessig kollektivtilbud. Dette både for å kunne nyttiggjøre seg tjenester, og for opplevd trivsel. Det signaliseres at dagens kollektivtilbud ikke oppleves tilfredsstillende.

For tog og buss er det ikke infrastrukturen, men først og fremst rutetilbud og frekvens, reisetid, materiell, service, pris og informasjon/markedsføring som avgjør hvilken etterspørsel og trafikkutvikling en får. Ferdigstilling av togstasjonen i Valnesfjord har i stor grad bidratt til et bedre pendlertilbud. Tross dette fører dagens buss- og togforbindelser mellom Fauske og Bodø fortsatt til en del utfordringer for lokalbefolkningen. Dette demonstreres med høy andel biltrafikk, og eksempelvis en sentrumsbuss som få kan benytte seg av grunnet ugunstige rutetider. Andre tilbakemeldinger omhandler høye kostnader, lite fleksibilitet og lange ventetider.

Stasjon	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019
Fauske	130 474	129 850	127 188	126 914	142 737	147 846	135 810	140 042
Valnesfjord	14 839	21 171	24 064	27 061	28 089	32 917	32 755	34 236

Figur 35 Antall av- og påstigende for Fauske og Valnesfjord for årene 2012-2019. Tallene gjelder for alle togprodukter som betjener de to stasjonene.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 1

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
INNTEKT OG ULIKHET *Tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt.* *Andel barn av eneforsørgere i Fauske tilsvarer fylkes-nivået, og tendensen de siste årene har vært en nedgang. Samtidig er tallene fortsatt noe over lands*-gjennomsnittet. *Inntektsutviklingen følger resten av landet, men inntektsnivået er noe lavere her.*	Utdanningsnivå, jobbtilgang, deltidsjobbing, aleneboende. UKJENT	Lavinntekt kan medføre at barn ikke får deltatt i aktiviteter på lik linje med venner. Kan øke sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. Lavinntektshusholdninger med barn kan ha konsekvenser for barn i barnehage og skole – utstyr til fys.akt., aktivitetsdager, skolemat, kunnskap om sammenheng mellom kosthold og psykisk/fysisk helse. Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse
UTDANNING *Synkende elevtall.* *Vesentlige kjønnsforskjeller når det kommer til grunnskolepoeng, og tendensen er at forskjellene mellom kjønnene bare øker.* *Noe lavere utdanningsnivå enn nasjonalt gjennomsnitt.* *30,4 prosent av mennene og 28,6 prosent av kvinnene i Fauske hadde i 2020 bare grunnskole som høyeste utdanning.*	Færre fødsler, synkende tilflytting. UKJENT UKJENT Tilgang til relevante jobber.	Lavt utdanningsnivå gir færre muligheter for jobb og høyere inntekt. Utdanningsnivå har en sammenheng med helse og helseatferd. (Høyere utdanningsnivå kan føre til tettere oppfølging av egne barn med tanke på skoleprestasjoner, trivsel på skolen, skolevegring).
BARNEVERN *Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger Fauske nå på nærmere 150 tilmeldinger pr år.*	Fokus på forebyggende og helsefremmende innsats, tidligere intervensjon.	Rett hjelp til rett tid; mindre inngripen i barns liv.

Man ser en stor økning av plassering i fosterhjem.	Man har ikke i tilstrekkelig grad lykkes med å iverksette effektive kompenserende og omsorgsendrende hjelpetiltak. Flere alvorlige/ sammensatte saker.	Rekrutterings-utfordringer. Færre barn plassert i institusjon. Økte utgifter.
Det er også flere frivillige plasseringer.	Økt oppmerksomhet på barn og omsorgssvikt.	Økt tillitt og kunnskap.
SAMFUNNDELTAKELSE *Gjennomføringsgrad vgs; I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyrere enn for kullet som startet to år tidligere.*	Årsaker til frafall: Psykiske eller psykososiale problemer, manglende motivasjon, skole-tretthet, feilvalg, fysisk sykdom, vanskelige hjemmeforhold, rusproblemer, graviditet og barn, organisering av/oppfølging i videregående skole, elever som ikke kommer inn på førstevalg og må studere noe de ikke har interesse for/motivasjon til.	Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse.
Lavere sysselsettingsgrad enn landsgjennomsnittet *Mer sammensatte/komplekse utfordringer.* *Økning av uføregrad blant aldersgruppe 24 – 44 år*	Foreldre med lavt utdanningsnivå. Utviklingen er i tråd med utviklingen nasjonalt.	Kan ha en negativ innvirkning på helsetilstand, sosiale helseforskjeller, kostnader for kommunen og samfunnet. Ved nedsatt arbeidsevne, øker risikoen for langvarig sykefravær og tidlig tilbaketrekking fra arbeidslivet. Årsaker til vekst i uføretrygd kan skyldes bl.a. økt antall eldre, lav utdannelse og muligheter i arbeidsmarkedet. Høyere andel personer med muskel- og skjelettplager, samt psykiske plager/lidelser.

Vurdering (del 1):
Dette kapittelet har tatt opp noen viktige indikatorer som både isolert og sett i sammenheng er svært viktige for utviklingen av Fauske som samfunn. Lav gjennomføringsgrad i videregående skole er en indikator som har store konsekvenser for enkeltpersoner, og er nært knyttet til negative utviklingstrekk senere i livet som å stå utenfor arbeidsmarkedet, uførhet, fattigdom og lav inntekt. Det har også konsekvenser for samfunnet som ikke får den formelle kompetansen som trengs i offentlig og privat sektor, og må bære kostnadene ved økt bruk av trygdeytelser.

Tendensen til økt ulikhet mellom inntektsgrupper i Norge fortsetter, og gjelder også i Fauske. Når det kommer til andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en økning i Fauske kommune siden 2013. De siste tallene fra 2018 viser at Fauske har en andel på 9,6 prosent barn i husholdning med lavinntekt, og for Norge er tilsvarende tall 11,3 prosent. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen

Fauske er en kommune i demografisk endring. Elevtallet i kommunen synker fortsatt, og ifølge fremskrevne tall vil elevtallet i år 2025 stabilisere seg rundt 970 elever i grunnskolen, alder 6 – 16 år. Nordland er et av de fylkene med høy gjennomsnittlig frafallsprosent når det kommer til videregående utdanning. Utdanningsnivå er en viktig bakenforliggende påvirkningsfaktor som bidrar til sosial ulikhet i helse. I Fauske er utdanningsnivået noe lavere enn det nasjonale gjennomsnittet.

Det har blant en del støttetjenestene vært utrykt økende bekymring for en del ungdom som strever med sammensatte utfordringer, hvor det er behov for tverrfaglig og helhetlig innsats. Nøkkelord knyttet til gruppen er utdanning, sysselsetting, psykisk helse og bo-trening/bolig. I 2021 utgjør ikke denne gruppen en særskilt bekymring for barneverntjenesten. Når det kommer til sistnevnte tjeneste, så har denne pr nå ikke opplevd en direkte sammenheng mellom pandemien og meldte saker. Det er heller ingen betydelig endring i tilmeldinger etter at samfunnet nå har åpnet mer og mer. Når det kommer til ny barnevernsreform som står på trappene, opplever kommunen på mange vis å være i forkant av mange kommuner. Reformen kan sees på som en oppvekstreform, hvor mer ansvar overføres fra stat til kommune, også økonomisk. Dette vil medføre større egenandeler på tiltak, samt økte utgifter til fosterhjem.

Årsakene til økningen av uføregrad blant aldersgruppe 25-44 år kan antas å være sammensatte; arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 2 Oppvekst og levekår, del 2

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
BOLIGFORHOLD *Behov for flere byggeklare tomter.* *I fremtiden kan vi kan se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år. Det vil etterspørres andre typer boliger og bo-fellesskap enn det vi har i dag.*	Økt etterspørsel. Endrede bo-preferanser. Kjøpesterke eldre. Kultur-endring. Lengre levetid og bedre helse.	Potensielle innbyggere velger å bosette seg i annen kommune. For kostbart å etablere/realisere for enkeltpersoner/-familier. Sprik i tilbud og etterspørsel. Fremtidens senior-innbyggere kan velge å flytte fra kommunen.
BOLIGSOSIALT ARBEID *Økende behov for tilrettelagte boliger.* *Økt andel unge voksne uten bo-evne og/eller arbeidsevne.* *I 2020 var det 79 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 69 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 60 avslag på søknad om kommunal bolig.* *Behov for flere boliger som kan kjøpes av eninntektsfamilier.*	Rusproblematikk. Økt antall innbyggere som strever ned fysisk/psykisk helse. Økt antall innbyggere med sammensatte vansker. Høye leiepriser. Høy boligetterspørsel. Lavinntektsfamilier.	Marginalisering (ekskluderingspraksis). Økte sosiale helseforskjeller, dårligere levekår og helse. Flere «hjemmeboende» voksne – som av ulike årsaker ikke kommer seg ut fra foreldrehjemmet. Økt andel bostedsløse. Høye leiepriser på det private markedet, og høy etterspørsel, medfører at enkelte grupper må etableres i leid kommunal bolig i perioder.

SAMFERDSEL OG KOMMUNIKASJON *Betydelig flere pendler ut av Fauske, enn inn.* *Økende andel tog-pendlere.* *Behov for mer hensiktsmessig kollektivtilbud;* *kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransport-tilbudet.*	Tilgang til arbeidsplasser og studier ligger primært i nabokommuner. Større satsing på tog/jernbane; nye togstopp, tilpassede avganger. Økt organisert fritid. Mer sentralisert (stedsavhengig). Økende andel eldre. Høyere levealder. Familienettverkene er mindre tilgjengelig. Minoritetsfamilier uten bil/sertifikat. Sentralisering av videregående skoletilbud.	Flere kan ha Fauske kommune som bosted. Et dårlig tilbud kan bidra til å øke sosiale helseforskjeller, samt bidra til dårligere levekår og helse. Mindre sosial kontakt, inaktivitet. Økt utflytting, færre skatteinntekter.

Vurdering (del 2):
Når det gjelder kommunale boliger så vi vet at det er et behov for flere bemannede boliger, og for ulike bolig-kategorier. Det er en økende andel av unge voksne som mangler bo-evne, enten fordi de har falt utenfor arbeidslivet, skole eller andre kombinerende faktorer. Et område som man ser er sterkt voksende, er feltet rus- og psykiatri, hvor utfordringer beskrives mer og mer komplekse.

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter. Dette er det flere årsaker til, men en av de er at mange av disse tomtene er ikke byggeklare. Noen av tomtene er avhengige av etablering av infrastruktur for å kunne bebygges. Dette på grunn av rekkefølgekrav i reguleringsplan, eller for fremkommelighet eller andre hensyn. Noen av tilbakemeldingene som kommunen også mottar, er at de ledige tomtene er i for ustabilt/ulendt terreng, som gjør byggeprosjektene økonomisk urealistiske.
Dette gjelder spesielt i Valnesfjord, område Furnes Nord. Noe som også har betydning er eierformen. Kommunen selv eier noen boligtomter (blant annet i Sjåheia), men flesteparten er i privat eie.

Ensomhet er en av de store folkehelseutfordringene. Det er en klar sammenheng mellom utenforskap, deltakelse i arbeidslivet og behov for kommunale tjenester. Når det gjelder

boligbehovet i lys av de boligsosiale forholdene, så opplever kommunen å få en økt andel av unge voksne uten bo-evne eller arbeidsevne, eller en kombinasjon av disse.

Et differensiert boligtilbud når det gjelder prisklasse og boligtyper innenfor samme nærmiljø er positivt og kan motvirker tendenser til geografiske oppdelinger av boligmarkedet. Det er grunn til å undersøke hvordan boligbyggingen i Fauske fungerer når det gjelder å skape et differensiert boligtilbud.

Det er en stor andel som pendler ut (og inn) av Fauske, samt vi har en økende andel eldre. Dette fordrer et hensiktsmessig kollektivtilbud.

Utviklingen over de siste 20 – 30 år viser en markant utvikling som samfunnets tjenester bare delvis klarer å forberede seg på. Forebyggende arbeid i oppvekst-sektoren vil påvirke utviklingstrekkene i andre sektorer. Man kan tidlig predikere et sannsynlig behov dersom man ikke lykkes med forebyggende arbeid.

KAPITTEL 3:

FYSISK, BIOLOGISK, KJEMISK OG SOSIALT MILJØ

3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

3.1 Drikkevann

Norge har generelt god vannforsyning med vann som holder høy kvalitet de fleste steder. Likevel rapporteres det årlig om at mennesker blir syke av drikkevann. Ifølge Folkehelseinstituttet er forurensning av vannkilde og manglende desinfeksjon en vanlig årsak til slike utbrudd. Samlegging av vann- og kloakkledninger i samme grøft antas også å være en kilde til forurensning av vann. Videre antas det at klimaendringer vil påvirke vannforsyning og kvaliteten på drikkevann.

Fauske har god drikkevannsforsyning (LHF) for 98 prosent av befolkningen (2017). Kvaliteten på drikkevannet i Fauske er god. 100 prosent av vannprøver tatt i 2017 viste at vannet tilfredsstiller krav iht. intestinale enterokokker, farge og PH-verdi. Dette er bedre enn landsgjennomsnittet.

Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelsen, og E.coli er en av de mest sentrale parametere for kontroll. Videre er også leveringsstabilitet en indikator på trygt drikkevann da ikke-planlagte avbrudd kan føre til innsug av forurenset vann. Vannforsyning i Fauske har blitt mye bedre i løpet av de siste 10 årene.

3.2 Radon

Radon er en usynlig og luktfri radioaktiv gass som dannes i berggrunnen. Gassen kan sive inn i hus, og når den fanges innendørs, øker konsentrasjonen og gassen kan da bli farlig for helsa. Radon medvirker til at rundt 370 nordmenn får lungekreft hvert år. De fleste av tilfellene skyldes en samlet effekt av røyking og radon[1].

Staten strålevern anbefaler derfor at nivået av radon holdes så lavt som mulig. Tiltaksgrense er på 100 Bq/m3, mens maksverdi er på 200 Bq/m3. Kommunen har et ansvar for å påse at skoler og barnehager har kontroll på radonnivået i sine bygninger. Huseier har ansvar å måle i egen bolig og utleiebolig.

Alle formålsbygg i Fauske er målt (skoler, barnehager, institusjoner) og alle utleieboliger er målt. Målinger foregår i perioden oktober – april. Hvis disse ligger under tiltaksgrensen på 100 BQ, så måles de på nytt igjen etter 5 år. Bygninger som krever tiltak måles etter at tiltak er gjennomført

Private boliger i Fauske kommune har to områder med relativt mange målinger over tiltaksnivå, herunder nevnes Kvitblikk/Medås/Holtan med 40 % og Sulitjelma med 25 %. Når det gjelder private boliger så gjennomfører ikke Fauske kommunale eiendommer målinger i

[1] Kilde: Kreftforeningen.no

disse. Som unntak gjennomføres det en måling i et lite utvalg av private boliger i 2020. Dette da kommunen hadde målere til overs.

Link til radonkart og –data: https://dsa.no/radon/radonkart-og-data

3.3 Støy

Støy er definert som uønsket lyd og lyd som kan gi helseskade. Vanlige kilder til støy er transport, industri, og bygg- og anleggsvirksomhet. Støybelastning over tid og/eller svært høye og kortvarige lydimpulser kan være helseskadelig. Veitrafikk er den viktigste kilden til støy, og 25 prosent av nordmenn oppgir at de plages av veistøy.

Støy kan forebygges blant annet gjennom trafikkregulering, plassering av bolig- og næringsområder og støyskjermingstiltak. Særlig er det viktig å skjerme boligområder mot nattstøy. Stillhet har stor verdi for befolkningen, og det å bevare stille områder er i seg selv et folkehelsetiltak. Prosentandelen av de som plages av støy i Fauske antas å ligge under landsgjennomsnittet. Støyplager antas imidlertid å være svært høy rundt de to mest trafikkerte veier i kommunen: E6 og Rv80.

Årsdøgntrafikk, forkortet ÅDT, er i prinsippet summen av antall kjøretøy som passerer et punkt på en vegstrekning (for begge retninger sammenlagt) gjennom året, dividert på årets dager, altså et gjennomsnittstall for daglig trafikkmengde. ÅDT kan gi innsikt i hvor mye støy en kan forvente langs veitraseer. Tall fra 2018 viser at ÅDT gjennom Fauske (fra Finneid bru til Søbbesva) varierer fra 2500 til 6100. På Rv80 er det registrert en ÅDT på 6000 i Erikstad-traseen og 3350 i Klungset, samt 3540 mellom Tørresvika og Reitan. Det vil være nyttig og viktig å kartlegge støy langs disse traseer for å vise hvilke boliger som er utsatt og trenger støyreduserende tiltak.

Forskrift til forurensningsloven om begrensning av forurensning, kapitel 5 om støy, stiller krav om støykartlegging av byområder med over 100.000 innbyggere og støykartlegging av regionale, nasjonale eller internasjonale veier med mer enn 3 millioner kjøretøy per år, det betyr en ÅDT på over 8220 kjøretøy. I Fauske kommune var kun Fauske Sentrum utredningspliktig med en ÅDT på 9300 i Storgata og 9050 Follaveien.

Kommunen har ingen egne kart med støyverdier og bruker statens vegvesen sitt kart i arealplanarbeid og byggesak når området ligger langs E6 i Fauske sentrum (se figur 33). Statens vegvesen sine kart kan imidlertid ikke brukes til detaljvurdering av enkeltboliger, da usikkerheten av inngangsdata er for stor. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

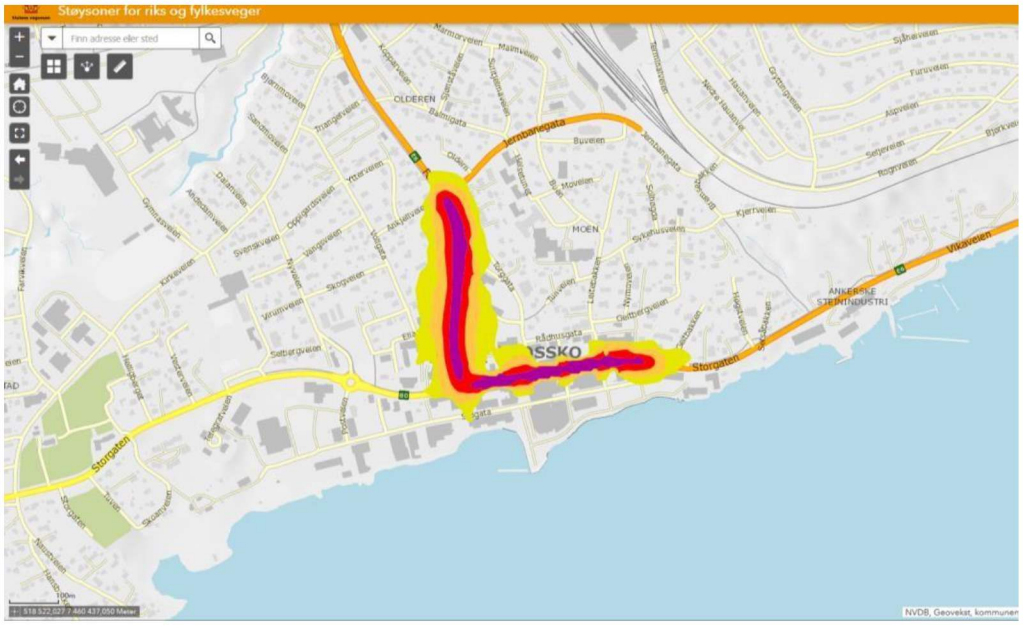

Figur 36 Kartutsnitt over Fauske sentrum. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

Det har lenge vært klart at sentrum har betydelige utfordringer når det gjelder støy og støvplager. Det finnes dessverre ikke tall eller data for dette. Fauske kommune har derfor fått etablert en målestasjon ved E6 i sentrum. En regner med å få tall som indikerer størrelsen på problemene i løpet av 2020. Utover dette har kommunen ingen database med kartlagte støyområder og dette byr på utfordringer. Det er kjent at det finnes mange boliger langs trafikkerte veier i kommunen hvor det ikke er utredet støy eller gjennomført støyreduserende tiltak. Mange boliger er blitt bygd i perioden før støyutredningskrav/retningslinjer trådte i kraft. Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreduserende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.

3.4 Forurensing

Det anslås at om lag 20 prosent av de nasjonale utslippene er knyttet til kommunale virkemidler og tiltak. Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.

Kommunen vektlegger i sin klimaplan-reduksjon av kommunalt utslipp av klimagasser ved å fokusere på miljøvennlige transportmidler, økt bruk av kollektivtransport og alternativer til dagens møte- og reisevirksomhet. Kommunen skal også gjennom holdningsskapende arbeid stimulere innbyggerne og næringslivet til å redusere sine klimagassutslipp.

Størst utfordring når det gjelder forurensing er knyttet til to forhold:

- **Tungtrafikk på E6 gjennom sentrum**
  Tall fra Statens vegvesen viser økning i trafikken pr døgn gjennom Fauske sentrum, andel av tunge kjøretøy har økt betraktelig etter at driften av containerskipet MS Tege i Bodø ble lagt ned.

- **Gruvedrift**

  Drifta ved kobbergruvene i Sulitjelma ble lagt ned i 1991. Det er gjort en rekke oppryddingstiltak for å få kontroll på forurensing etter nedleggelse av gruvedriften. Det pågår en løpende overvåking av vannkvaliteten og det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak er ikke tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav. Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) i oppdrag å utarbeide en rapport som beskriver mulige tiltaksløsninger med kostnadsestimater. DMF har utført omfattende undersøkelser i området.

3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø

«Et samfunn som skal fremme helse og redusere sosiale helseforskjeller må ta hensyn til sosiale, økonomiske, kulturelle og miljømessige betingelser» (Meld. St. 34 2012–2013)

Helse skapes der folk lever og bor. Kvaliteter i befolkningens fysiske bo- og nærmiljø påvirker trivsel og trygghet, fysisk aktivitetsnivå og sosial deltakelse. Utvikling av helsefremmende bo- og nærmiljø er derfor en viktig del av et tverrsektorielt folkehelsearbeid. Gjennom utforming av det fysiske miljøet kan kommunen legge til rette for fysisk aktivitet og sosial kontakt mellom mennesker. Ved å planlegge fysiske omgivelser med tanke på helsefremming kan en bidra til bedre fysisk og psykisk helse i befolkningen. Blant ulike former for fysisk aktivitet er friluftsaktiviteter de som viser størst grad av sosial likhet i deltakelse. Det er lettere å være fysisk aktiv dersom nærmiljøet er trygt og innbyr til aktivitet. Trygge uteområder og uformelle møteplasser som frister til opphold og sosial kontakt, kan øke følelsen av tilhørighet.

Gjennom Ungdata-undersøkelser (2013, 2016, 2019) og årlige elevundersøkelser, så har vi god oversikt når det kommer til ungdommers syn på nærmiljøet sitt. Det vil gjennomføres en ny Ungdata-undersøkelse i 2022.

Fylkeshelseundersøkelser gir oss et bilde av hvordan den øvrige befolkningen i kommunen har det.

3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet

Å vokse opp betyr å vokse opp på et bestemt sted, og forskjellige lokalmiljøer kan gi ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Tilbudet av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud påvirker individuell utfoldelse og bidrar samtidig til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt. Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn foreldrene. Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for denne aldersgruppas velferd. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet.

I følge Ungdata-undersøkelsen svarer kun 60% (eller færre) av ungdommene at de er fornøyde med lokalmiljøet. Dette er signifikant lavere enn landet ellers. Se påfølgende punkt for utdyping av Fauske-ungdoms ønsker for utvikling av Fauske.

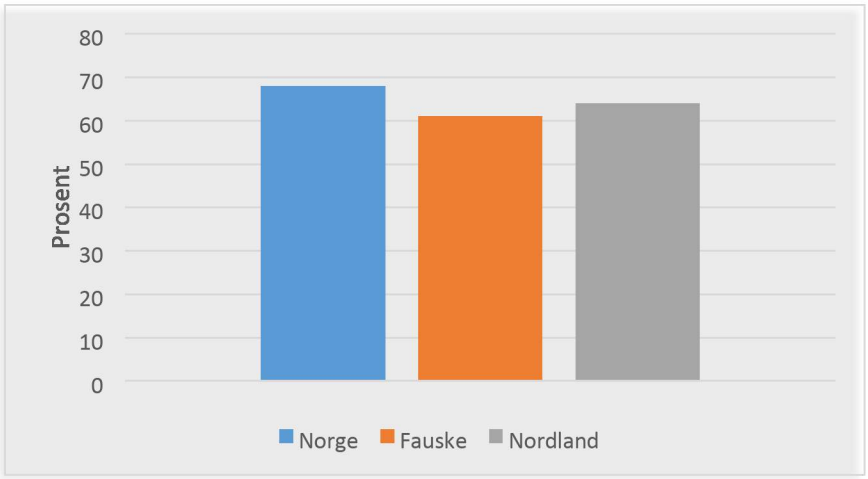

Figur 37 Prosentandel av ungdomsskoleelever som var fornøyd med lokalmiljøet sitt, Nordland og Fauske Kilde: Ungdata, 2019.

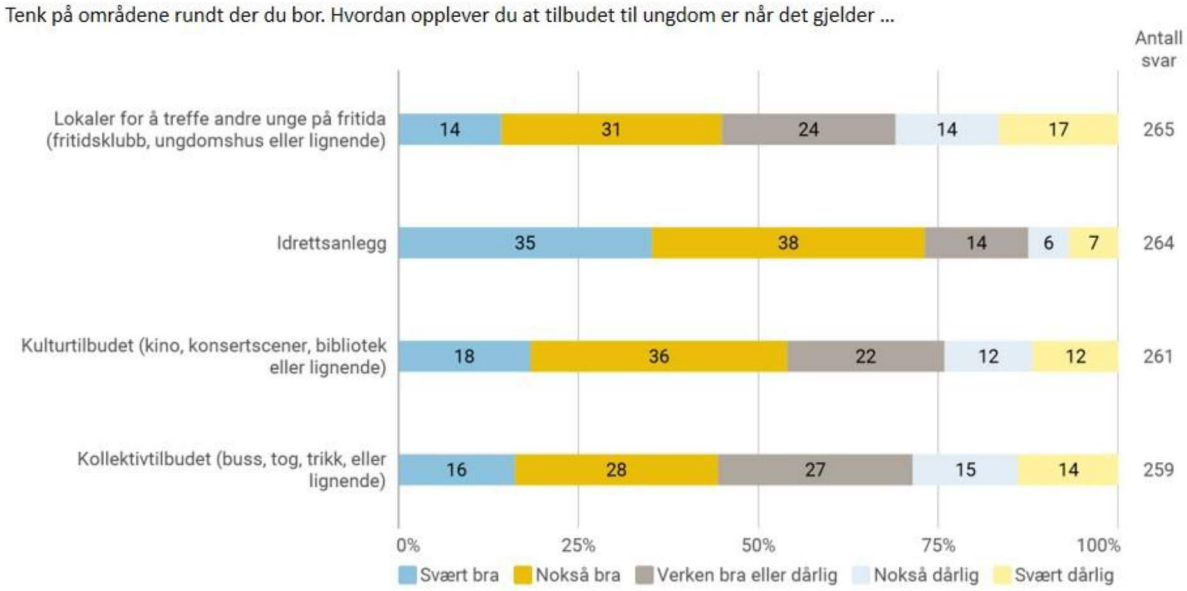

Figur 38 Fornøydhet med lokalmiljøet. Hentet fra Ungdata-undersøkelse, 2019

Tilgang til møteplasser og tilbud av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud for ungdom, så vel som den øvrige befolkningen, bidrar til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Hvordan unge opplever sitt lokalmiljø vil også påvirke hvordan de oppfatter utsikter til framtidig utdanning, arbeid og familieetablering. Slike kontekstuelle forhold påvirker videre opplevd sosial støtte, spesielt for de som opplever desintegrasjon og/eller mangler sosiale nettverk.

3.5.2 By- og stedsutvikling

God stedsutvikling bidrar til trivsel og god livskvalitet for alle, og gjør det enklere og mer fristende å ta helsevennlige valg i hverdagen. Når mennesker settes i sentrum for samfunnsutviklingen, kan det skapes samfunn som er bærekraftige og levende.

En barne– og aldersvennlig tilnærming til stedsutvikling vil gjerne være bra for de fleste. Utforming av utemiljøer, bygg og offentlige rom har betydning for tilgjengelighet, fysisk aktivitet, trygghet og sikkerhet, psykisk helse og deltakelse i sosiale aktiviteter er viktig for barn, eldre og andre. Innretning på infrastruktur påvirker mulighetene til å sikre ren luft, rent vann og rene omgivelser. Tilrettelegging for gåing og sykling i trygge omgivelser stimulerer til fysisk aktivitet. Levende og attraktive grøntarealer, og uteområder, frie for støy og luktplager, allergifremkallende pollen og stråling, åpner for lek, sosial omgang, friluftsliv, naturkontakt og idrettslige aktiviteter. Det er fortsatt et stort potensial for å legge til rette for lokale turveier, nærtur, som er landets mest brukte aktivitetsarena. Mange ulykker skjer i folks hjem og nærmiljø, og god stedsutvikling er vesentlig for trygghet og sikkerhet. Tilgang på barnehager og skoler, eldresentre og andre sosiale møteplasser, helsetjenester og gode kommunikasjoner er andre forhold som bidrar til å skape gode nærmiljøer for folk i alle livsfaser og livssituasjoner.

Undersøkelser gjort gjennom Urban Trigger-prosjektet i 2019 og Byroms-seminaret i 2018 viser at ungdommene syntes at det satses for lite på de unge, og for mye på eldre. Dette til tross for at nærmiljøanleggene er godt utbygde i hele kommunen. Samtidig må vi være oppmerksomme på at vi blir stadig flere eldre i Fauske kommune, hvor eldre mennesker i dag har et økt ønske om mer aktivitet. Vi vil i sentrum oppleve flere eldre til fots, i bil, i elektrisk rullestol mv.

Fauske-ungdommen savner møteplasser for ungdom, og det er ønskelig med uformelle kontaktpunkter (kaffebar o.l.). Byroms-seminaret satte fokus på hva som skal til for å fylle tomme lokaler med aktivitet og gjøre det attraktivt for flere å bo i sentrum. Fauske ungdomsråd valgte seg den gang da syv hjertesaker knyttet til utvikling av sentrum. Dagens ungdomsråd har i forbindelse med utarbeiding av ny kommuneplanens samfunnsdel (2021) valgt seg ut følgende områder som sine hjertesaker:

1. Kollektivtransport

- Etter skoletid, ferie og helg
- Mellom Fauske og Bodø
- Fauske kommunes ytterpunkter - Hent meg/bestillingstransport

2. Forskjønning av Fauske kommune

- Benker av diverse typer.
  For eksempel: bølgebenker, piknikbenker, ladebenker

3. Gågate fra Amfi til Mega

- På sommeren
- Benker
- Beplantning - Farger

4. **Fasade på Ungdommens hus og i Gata**

   - Oppussing og forskjønning

5. **Vil ha grøntområder**

6. **Hekk mot trafikkerte veier ved parker**

7. **Utekino i Melenci park**

8. **AMFI/Sentrum (Sjøgata)**

   - Ønsker å fylle opp tomme lokaler

9. Møteplasser

   - Sulitjelma ungdomsklubb = Ok plass å være
   - Fauske ungdomsklubb = OK plass å være
   - Valnesfjord klubb = ønsker mer lys, andre farger, nye møbler, musikkanlegg og et nytt lokale

3.5.3 Universell utforming

Universell utforming skal være en integrert del av en helhetlig utforming og ikke en særtilrettelegging. Målet er å oppnå likestilling og deltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne ved å fjerne barrierer. Kommunen legger til rette for universell utforming ved rehabilitering og utbygging av anlegg og områder.

Universell utforming forutsetter at hoved løsningen skal imøtekomme alle brukeres behov. Særskilte grupper er for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne, innvandrere og flyktninger, syke og eldre, og personer med interesser hvor det er lite eller ingen grad av organisering.

Tilrettelegging for fysisk aktivitet er særlig viktig for grupper som av ulike årsaker har utfordringer med å få innpass i vanlig organisert aktivitet. Denne typen friluftsliv trenger tilrettelegging for de med nedsatt funksjonsevne. Noen friluftsområder i kommunen har tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, det er ved Valvatnet, i Daja ved Emmavann og rundt Valnesfjord helsesportssenter.

3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap

Å bevare eller skape grønne nærområder er et viktig folkehelsetiltak. Nærområder kan bedre folkehelsen ved å bidra til trivsel og livskvalitet, tilby sosiale møteplasser, stimulere til fysisk aktivitet, redusere stress, dempe negative effekter av luftforurensning og trafikkstøy.

Forskning har vist at bruken av grøntområder avtar raskt med avstand fra hjemmet. For at et grøntområde skal være tilgjengelig for barn og eldre bør det ikke ligge mer enn 400 meter fra hjemmet. Når kommunestyret diskuterer arealbruk er det derfor viktig å sørge for at innbyggere har god tilgang til naturopplevelser der de bor. Det samme gjelder øvrige areal- og samfunnsplanleggere.

Det foreligger en del kunnskap om landskapsverdier i Nordland i dag, men den er i mange tilfeller svært mangelfull. Samtidig får landskapet større betydning for stadig flere personer. Landskapet er blant annet satt på dagsorden gjennom den europeiske landskapskonvensjonen, som Norge har sluttet seg til. Denne legger vekt på hverdagslandskapet, det landskapet som har stor betydning for folk i deres daglige liv[2]. Friluftslivs-kartlegging fra 2012 gir kommunen et godt verktøy for å vurdere friluftslivsinteressene i areal- og dispensasjonssaker og i andre relevante sammenhenger. Kartleggingen er tilgjengelig digitalt via kommunens hjemmeside.

Badestranda på Lund, Straumøyra ved Finneid-Straumen, og Nordvika er regulerte områder. Fridalen og området rundt Valnesfjord helsesportssenter, Klungsetmarka, Badestranda på Lund, Finneidfjell og Vallvatnet/Kvitblikvannet er tilrettelagte nærturområder. I tillegg er det en rekke friluftslivsområder i utmarka rundt om i hele kommunen. Sjunkhatten nasjonalpark «Barnas Nasjonalpark» ble åpnet i 2010, og er et statlig sikret friluftsområde. Nasjonalparken ligger i kommunene Bodø, Fauske og Sørfold – hvor Fauske kommunes hovedinnfallsport er besluttet lagt til Fridalen. Det presiseres at kommunen ikke er i mål når det kommer til samarbeidsprosjekt knyttet hovedinnfallsport, og at arbeid gjenstår.

3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg

I forbindelse med åpning av nye Vestmyra skole høsten 2016 ble det uttalt at skolen hadde mål om å være landets beste helsefremmende skole også når det kommer til utemiljø. Drivkraften i skoleprosjektet har vært å utvikle et helhetlig og helsefremmende skoleanlegg. Det har vært avgjørende at bygg og uteområder skal fremme medvirkning, inkludering og trivsel for alle brukere på tvers av alder og kultur. I etterkant av Vestmyra-utbyggingen har det kommet opp nye nærmiljøanlegg knyttet til bygging og renovering av skoler på Finneid, i Sulitjelma og i Valnesfjord.

Elever har deltatt gjennom elevrådsarbeid, deltakelse i prosjektgruppe for planleggingen av anleggenes aktivitetstilbud og/eller gjennom workshops. Dette har vært med på å skape et nært og godt eierforhold til skolen og uteområdene. Områdene har et mangfold av aktivitetstilbud, enten det gjelder individuell aktivitet eller aktivitet sammen med andre.

De nye anleggene skal stimulere til aktivitet og fysisk utfoldelse for hele befolkningen i Fauske kommune, ikke bare blant skoleelevene. Uteanlegget skal være attraktivt både som skolegård og nærmiljøanlegg/parkanlegg til bruk både i skoletiden og på fritiden.

[2] Kilde: Regional planstrategi for Nordland 2016-2020 Del 1 – Kunnskapsgrunnlaget

3.6 Sosial støtte, trivsel og selvopplevd helse

Gode nære relasjoner er en av faktorene som bidrar til å fremme psykisk helse og trivsel. Ensomhet og mangel på sosial støtte forringer livskvaliteten, påvirker menneskers mestringsressurser og medfører risiko for dårligere helse. Sosial støtte handler om at man har nære relasjoner som kan gi følelsesmessig støtte hvis det oppstår personlige problemer i livet. Sosial støtte er helsefremmende i seg selv, og virker som en buffer mot stress gjennom mulighet for drøfting, trøst og praktiske råd eller økonomisk støtte. Lav opplevd tilhørighet og en følelse av å være utenfor et fellesskap med gjensidige forpliktelser kan påvirke psykisk og fysisk helse, i form av for eksempel hjerte-/karsykdommer, infeksjonssykdommer og depresjon. Undersøkelser viser at sosial støtte bidrar til å redusere psykiske og fysiske helseproblemer i samfunnet. Vi kan derfor se på dette som utfordringer som er av spesiell interesse i folkehelsearbeidet. Utenforskap handler om å ikke være en del av det sosiale fellesskapet. Det kan ramme alle – unge, eldre, friske, syke og uføre, innvandrere, enslige – folk i alle aldre og helt ulike livssituasjoner.

For å få kunnskap om helsetilstanden til befolkningen gjennomføres SSBs Levekårsundersøkelse fra 16 år og oppover, Fylkeshelseundersøkelsen for voksne over 19 år, samt Ungdataundersøkelsen som er for skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Forskningen på ensomhet og sosial støtte har brukt ulike spørsmål og rapporterer litt ulike tall.

Resultater fra SSBs Levekårsundersøkelsen viser oss hva som kjennetegner dem som opplever ensomhet og mangel på sosial støtte:

«Personene som opplever at de ikke kan regne med noen, kjennetegnes av at de er enslige uten kjæreste, har lav utdanning (risikoen synker med økende utdanningsnivå) og står utenfor arbeidslivet på grunn av uførepensjon, annen pensjon eller fordi de er hjemmearbeidende. (…) Det ser særlig ut til at uførepensjonistenes relativt dårlige situasjon har sammenheng med deres helsemessige og økonomiske problemer».

Et fellestrekk ved resultatene er at de tyder på at deltagelse er en viktig samlende faktor: det å ikke være i utdannelse, arbeid eller annen aktivitet påvirker naturlig nok muligheten for å knytte og opprettholde bånd. Dårlig helse og/eller økonomiske problemer kan også påvirke mulighetene for deltagelse.

Levekårsundersøkelsen viser at omtrent halvparten av voksne mellom 16 og 79 år i Nordland angir at de har sterk støtte i og/eller utenfor familien, mens 5 % angir lite sosial støtte. Nordland ligger likt med resten av landet.

For Fauske Kommune er det valgt ut fem indikatorer fra Fylkeshelseundersøkelsen 2020 som omhandler sosial støtte og trivsel. Tallene fra undersøkelsen viser at Fauske plasserer seg omkring fylkesgjennomsnittet på disse indikatorene, med unntak av trivsel i nærmiljøet, som er noe lavere enn i fylket for øvrig.

Indikator	Fauske	Nordland
Sosial støtte	89 %	88 %
Stor grad av trivsel i nærmiljøet	65 %	71 %
Andel som i stor grad føler seg trygge	84 %	86 %
Fornøyde med tilværelsen	76 %	75 %
Sammen med gode venner ukentlig eller oftere	61 %	62 %

Figur 39 Sosial støtte og trivsel i Fauske og Nordland. Kilde: fhi.no

Ungdataundersøkelsen beskriver at nær en av ti ungdommer i alderen 13-16 år mangler fortrolige venner, eller for tiden ikke har noen de kan kalle venner. Av de spurte ungdomsskoleelevene svarer 23 % at de er mye plaget av ensomhet. Ungdommer som vokser opp i familier med dårlig råd, rapporterer i større grad at de mangler venner som de kan stole helt på.

Ungdataundersøkelsen viser at de aller fleste Fauske-ungdommene i videregående skole har venner de kan stole på. Å ha venner betyr at man er godtatt, det markerer tilhørighet og sier noe om hvem man er. Det er derfor positivt når Ungdata viser at de aller fleste ungdommer har venner å være sammen med. Det er samtidig bekymringsfullt at hver tiende ungdom i Norge mangler venner de kan stole på og som de kan snakke med om alt mulig.

De eldste ungdommene melder om at skolen er et godt sted å være – men ikke for alle.

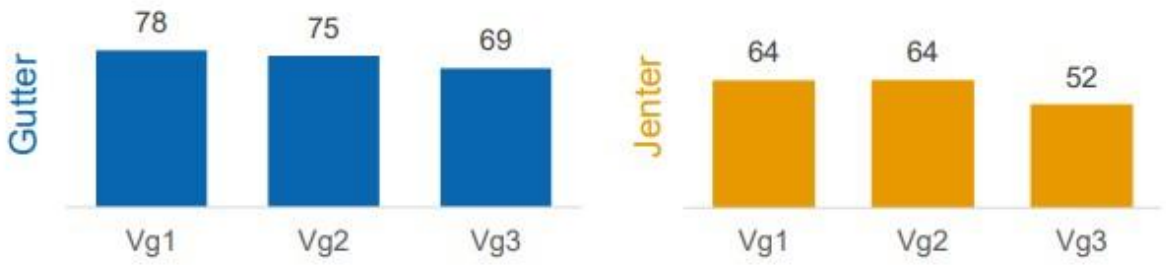

Figur 40 Prosentandel som er fornøyd med skolen de går på. Videregående. Kilde: Ungdata

Mange videregående-ungdommer melder at der er fornøyd med helsa si. Egenvurdert helse er en viktig indikator for sykelighet og bruk av helsetjenester, og anvendes til å overvåke befolkningens helsestatus over tid. Her er kommunen tilnærmet likt landet for øvrig. Det er imidlertid verdt å merke seg at de spurte jentene er langt mindre fornøyde med egen helse enn hva guttene er.

Figur 41 Prosentandel som er fornøyde med helsa si. Videregående skole. Kilde: Ungdata

Det er generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og i en del ungdomsmiljøer har det å være sunn blitt «in». Større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det. Sammenligner vi den selvopplevde helsa opp mot selvbilde, så fremkommer det at også her er kjønnsforskjellene betydelige blant de spurte videregåendeungdommene; sammenlignet med guttene så er jentene langt mindre fornøyd med seg selv, sitt eget utseende og måten de lever livet sitt på.

3.8 Valgdeltakelse

For at et samfunn skal fungere godt er det viktig med demokratisk medvirkning. Å påvirke og forme samfunnet rundt seg styrker opplevelsen av selvstendighet, som er en viktig forutsetning for god livskvalitet. Deltakelse ved politiske valg er en indikator for den formelle demokratiske deltakelsen. Det er vist at personer med høyere utdanning og inntekt har høyere valgdeltakelse. Valgdeltakelse som indikator forteller noe om opplevelsen av «empowerment» i befolkningen, altså opplevelsen av makt og myndighet til å påvirke beslutninger.

I Fauske var det 75,4 % som stemte ved stortingsvalget 2017. Det er litt færre enn landet for øvrig, men mer enn fylket. Det har vært en nedgang i valgdeltakelse ved kommunevalg, men en oppgang ved stortingsvalg. Kommunevalg og stortingsvalg er de største arenaene for befolkningens medvirkning.

Kommunestyrevalg og fylkestingsvalg - Fauske		**Kommunestyrevalg – Hele landet**	
2019	63,3 %	2019	64,7 %
2015	63,9 %	2015	60,2 %
2011	64,7 %	2011	63,8 %

Stortingsvalg - Fauske		**Stortingsvalg – Hele landet**	
2017	75,4 %	2017	78,3
2013	74,8 %	2013	78,2 %
2009	73,3 %	2009	76 %

Figur 42 Valgdeltakelse i Fauske i perioden 2009 – 2019: Kilde: Valgresultat.no

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
DRIKKEVANNSKVALITET *Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning.*	Nybygde vannanlegg. Satsing på vannkvalitet og beredskap.	Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelsa.
STØY *Økning av tungtrafikk i sentrum kan føre til støyforurensning.* *Behov for oppdatering av en del reguleringsplaner; blanding av industri og boligområder.* *Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreduserende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.*	E6 gjennom sentrum; økt transport på vei. Bebyggelse langs vei, mye gjennomgangstrafikk, knutepunkt med mye næringsvirksomhet.	Støy bidrar til mistrivsel og svekket helsetilstand. Undersøkelser gjort av miljødirektoratet har vist at søvnproblemer, depresjon, følelse av nedtrykthet, fordøyelsesbesvær, nervøsitet og rastløshet er større i områder med mye trafikkstøy, enn i område med lite trafikkstøy. Økt fare for ulykker og skader.
FORURENSING *Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.* *Gruvedrift (Sulitjelma): Det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak ikke er tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav.*	Ukjent.	Miljøfarer. Miljøfare, økte samfunnskostnader.
SOSIALT MILJØ: BO- OG NÆRMILJØ *Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse* *Lite/lav satsing på sykkelnettverk.*	Lav prioritering. Lav prioritering.	Økte forskjeller, inaktivitet. Tilgjengeligheten av gang– og sykkelvei vil påvirke hvor mange som går/sykler til jobb/skole og andre aktiviteter. Påvirker mengden forurensing. Gang og sykkelveier gir større muligheter for fysisk aktivitet i hverdagen og

Satsing på nærmiljøanlegg.	Høy prioritering.	det påvirker trafikksikkerhetsrisiko. Økt tilgjengelighet, økt fysisk aktivitet.
SOSIAL STØTTE, TRIVSEL OG SELVOPPLEVD HELSE *Ungdom er signifikant mindre fornøyd med lokalmiljøet, enn landet som helhet.* *En av ti ungdommer mangler nære venner, og 23 % av de spurte ungdomsskoleelevene svarer at de er mye plaget av ensomhet* *Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland* *Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+* *Økt fokus på tverrfaglige/helhetlige tjenester.*	Mangel på interessante møteplasser. Kollektivtilbud. Kultur; holdning til lokalmiljøet. Manglende identitet og tilhørighet. Geografiske forhold. Usikker. Gode nettverk. Strategisk satsing på foreldrestøtte og helhetlige oppvekstttjenester.	Kan virke inn på utdanningsløp, fremtidig sysselsetting og bosetting. Mistrivsel og ensomhet. Fysiske og psykiske plager, reduksjon av funksjonsevne og tap av livskvalitet, lavere skoleresultater, utenforskap, ensomhet, frafall i vgs Trivsel kan henge sammen med oppvekstmiljøet, boligforholdene og arbeidsmarkedet. Bedre leve- og oppvekstsvilkår for barna. Økt mestring hos foreldregenerasjonen.
VALGDELTAKELSE *Noe lav valgdeltakelse*	Det er behov for å sammenstille kunnskap om hva som påvirker valgdeltakelsen i Fauske, særlig med tanke på region- og kommunereformen hvor avstanden mellom velger og politiker kan øke ytterligere.	Lav valgdeltakelse i deler av befolkningen kan føre til at velgergrupper faller utenfor de demokratiske prosessene. Dette kan få negative konsekvenser for legitimiteten til valgsystemet og lokaldemokratiet.

Vurdering:

Generelt er mennesker mer aktive dersom parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon og mosjon, kollektivtransport og viktige målepunkter som skoler og butikker ligger i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen. Eksempler viser at rask befolkningsvekst, urbanisering og fortetting fører til en reduksjon av rekreasjonsareal og nærturterreng. Rom for bevegelse bør

være prioritert i nærmiljøutvikling. Dette innebærer at friluftsområder i nærmiljøet må prioriteres og nedbygging av lokale «100-meterskoger» forhindres. Offentlig rom bør stimulere til aktivitet gjennom gang- og sykkelvegnett, turstier, joggeløyper, skiløyper, utendørs treningsapparater eller kreativt design av offentlige steder. Det er ikke kun kvantiteten av stier, fortau og grøntområder som har betydning for aktivitet, men kvaliteten på disse.

Ungdata viser at de aller fleste ungdommene lever gode og aktive liv. Samtidig er de mindre fornøyde enn fylket og landet for øvrig når det kommer til lokalmiljøet. Særlig dagens kollektivtilbud belyses som en negativ faktor. Dette gjelder for flere samfunnsgrupper. For å realisere Kommuneplanens strategier, må samspillet mellom kollektivtilbudet og arealbruken i kommunen bli sterkere enn i dag. Kommunen og fylkeskommunen må i fellesskap definere busstraseene, stoppesteder og knutepunkter som skal gi premisser for ny bebyggelse som bygger best mulig opp under markedet for kollektivtransporten[3]. På lang sikt bør kollektivtilbudet ytterligere styrkes gjennom areal- og tettstedsutvikling som bygger opp under kollektivtransporten. Det bør være et prinsipp at boligbygging og utvikling av nye nærmiljøer skjer rundt kollektivknutepunkt. Disse knutepunktene må være forbundet med et omfattende og sammenhengende gang- og sykkelvegnett som gjør personbilen overflødig. Både kollektivtrafikk og aktiv transport bidrar til økt fysisk aktivitet og bedre bomiljø. Syklister, gående og brukere av andre transportformer som innebærer fysisk aktivitet bør gis høyest prioritet i utvikling og vedlikehold av infrastruktur.

Kommunen har investert i en rekke skiltede tur-stier/veier og gapahuker i kommunen. Utfordringen er å holde stiene og turområdene vedlike slik at de oppleves som attraktive og trygge også frem i tid. En annen utfordringen er knyttet til å tenke helhet i arealplanleggingen. Det har blant annet ikke i tilstrekkelig grad blitt tatt høyde for sykkelnettverk og grønne korridorer, noe som har medført konsekvenser i en del boligområder. Tap av natur er for kommende generasjoner en like stor trussel som klimaendringer. Ved å sikre folkehelseperspektivet tidlig i all samfunnsplanlegging så kan kommunen i større grad balansere fremtidige behov.

Sosiale og kulturelle møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for at innbyggerne har trygge møteplasser kan man bidra til å styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse. Kommunens foreldrestøttearbeid skal blant annet bidra på dette området. Frivillige aktører kan spille en viktig rolle i et slikt arbeid fordi de har en større rekkevidde og kan inkludere mennesker fra ulike kulturer i forskjellige aldersgrupper. Frivillig arbeid kan også forebygge gjennom arbeid rettet mot grupper med ulike og store livsutfordringer og som dermed risikerer å oppleve økt desintegrasjon fra lokalsamfunnet. Det er også viktig med tiltak som kan redusere barrierer for deltakelse i slike uformelle nettverk.

Kommunen er nå i en posisjon hvor tidlig innsats/intervensjon i større grad kan realiseres. Organisatoriske grep er gjort, og fokus har i større grad dreid fra et behandlingsperspektiv til forebyggende og helsefremmende perspektiv.

[3] Rapporten fra Gustav Nielsen Consulting viser til analyser rundt dette.

KAPITTEL 4:

SKADER OG ULYKKER

4 Skader og ulykker

Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

De fleste skader og dødsulykker skjer i hjemmet og på fritiden, og det er derfor et betydelig potensial for forebygging av skader og ulykker. Skader og ulykker med personskader tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaken for personer under 45 år. 34 prosent av alle dødsfall hos norske barn i alderen 1 – 14 år skyldes ulykker. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet. En rekke studier har dessuten funnet at det er en sammenheng mellom sosioøkonomisk posisjon og ulykkesskader. Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) viser i sin rapport 'Sosioøkonomiske forskjeller i ulykkesskader' til en tydelig sammenheng mellom utdanningsnivå og dødelighet ved ulykker. Personer med lavere utdanningsnivå er også mer utsatt for ikke-dødelige skader.

Forebygging av ulykker og skader er et felt som ikke er underlagt ett ansvarsområde, men som mange aktører i kommunen har et ansvar for. Tverrsektorielt arbeid fremheves derfor som avgjørende.

4.1 Personskader

Hos ungdom og unge menn er det særlig trafikkulykker som fører til redusert helse og tapte liv. Hos eldre er hoftebrudd alvorlig fordi det kan medføre nedsatt funksjonsevne og behov for hjelp, og dermed redusert livskvalitet. Ifølge Skadeforebyggende forum topper Norge statistikken når det gjelder hoftebrudd. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte, for deres pårørende og bruk av store samfunnsressurser. Forskning viser at de som får et hoftebrudd har store smerter og lidelser og 1/3 dør innen et år etter ulykken. Mange som rammes får heller ikke tilbake sitt tidligere funksjonsnivå og får sterkt redusert livskvalitet. Det er vanskelig å dokumentere hva ulykker koster samfunnet i personlig lidelse og faktiske kostnader, men det finnes tall som anslår kostnader på min. 50 milliarder per år. Et hoftebrudd koster i gjennomsnitt ca. 500 000 kroner i rehabilitering for helseforetak og kommune det første året og store deler av dette belastes av den lokale helse og omsorgstjenestens budsjetter.

Befolkningens bruk av sykehustjenester er en indikator på både helsetjenester og helsetilstand i kommunen. Selv om sykehusbehandlede personskader viser kun omfanget av de alvorligste skadene, kan det likevel gi verdifull informasjon om problematikken rundt utbredelse av sykdom og bakenforliggende risikofaktorer.

For kommunen viser utviklingen en nedgang i alvorlige skadetilfeller siste tiåret, og er nå tilsvarende for resten av fylket samtidig som det fortsatt er over landsgjennomsnittet.

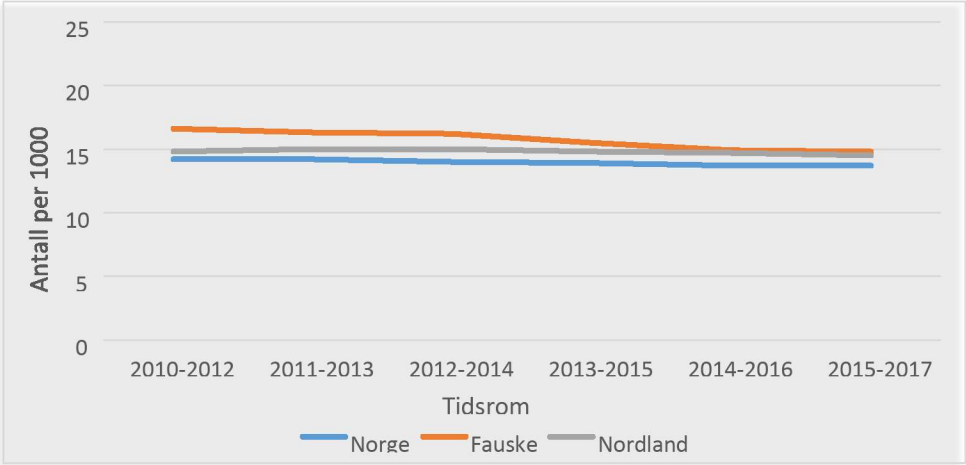

Figur 43 Antall pasienter innlagt (dag- og døgnopphold) i somatiske sykehus per 1000 innbyggere per år. Kilde: Kommunehelsas statistikkbank

4.1.1 Hoftebrudd

Hoftebrudd er spesielt alvorlig blant eldre, fordi det kan medføre redusert funksjonsevne, behov for hjelp og redusert livskvalitet. Fall er den hyppigste årsaken til hoftebrudd hos eldre og 75 % av bruddene skjer hos hjemmeboende eldre. De siste målingene viser at vi i Fauske har i overkant av 20 hoftebrudd pr år.

Bivirkninger av legemiddelbruk, dårligere balanse og svekket muskulatur er faktorer som bidrar til fallulykker med hoftebrudd som konsekvens. Forekomst av fall varierer også med ytre faktorer som is og glatte veier, dårlig fottøy, løse tepper og dårlig belysning.

For Fauske kommune viser tallene at det er en noe høyere bruk av spesialisthelsetjenesten i forbindelse med hoftebrudd enn landet og fylket for øvrig. Det er derfor rimelig å anta at bruken av primærhelsetjenester i kommunen knyttet til hoftebrudd også er tilsvarende høyere. Tendensen tyder dessuten på et negativt utviklingstrekk med en økende andel hoftebrudd i kommunen det siste tiåret.

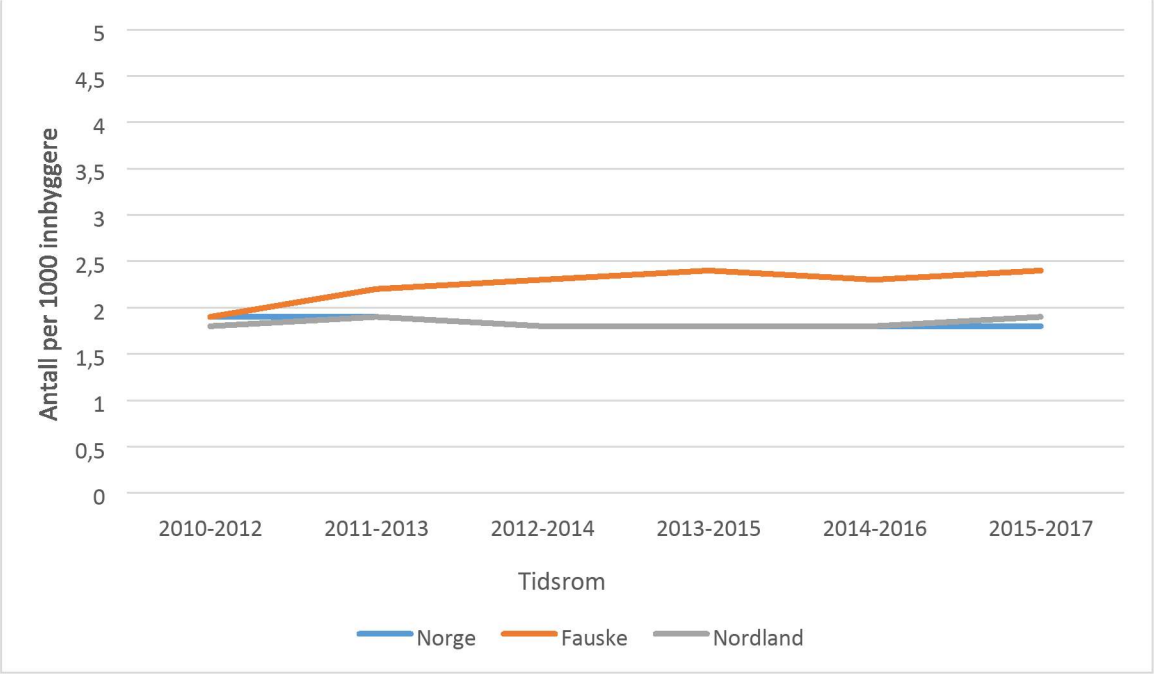

Figur 44 Antall hoftebrudd per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

4.2 Trafikkskader og dødsfall

Trafikksikkerhet og folkehelse henger nært sammen i et lokalmiljø, og vil ofte handle om følelsen av å kunne ferdes trygt innenfor egen kommune. Dette gjelder om at man enten ferdes der selv, sender barna sine til skole eller til ulike fritidsaktiviteter. Det er uavhengig om man går, sykler, bruker rullestol eller ferdes rundt i kommunen i et kjøretøy.

Trafikkulykker vurderes som et betydelig folkehelseproblem på tross av en markant reduksjon av antallet alvorlige trafikkulykker siden 1970. Det er spesielt for unge mennesker at trafikkulykker utgjør en viktig årsak til tidlig død, helsetap og redusert livskvalitet. Regjeringen vil i tråd med Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter (2014-2015), forsterke det tversektorielle samarbeidet for å forebygge ulykker. Det er viktig at kommunen integrerer det ulykkesforebyggende arbeidet generelt, og trafikksikkerhetsarbeidet spesielt i sitt folkehelsearbeid.

I perioden 2000-2009 var det totalt 139 registrerte trafikkulykker i Fauske kommune. For tidsrommet 2010 -2019, var tilsvarende tall 70 ulykker, som er en nedgang på 50 prosent. Antallet trafikkulykker i kommunen har dermed gått drastisk ned de siste ti årene, og dette er helt i tråd med utviklingen ellers i landet. Tallene for Fauske i siste periode har for øvrig stor variasjon fra år til år, slik at å sammenligne statistikk eller tolke tallene her er ikke forsvarlig da grunnlaget er for svakt.

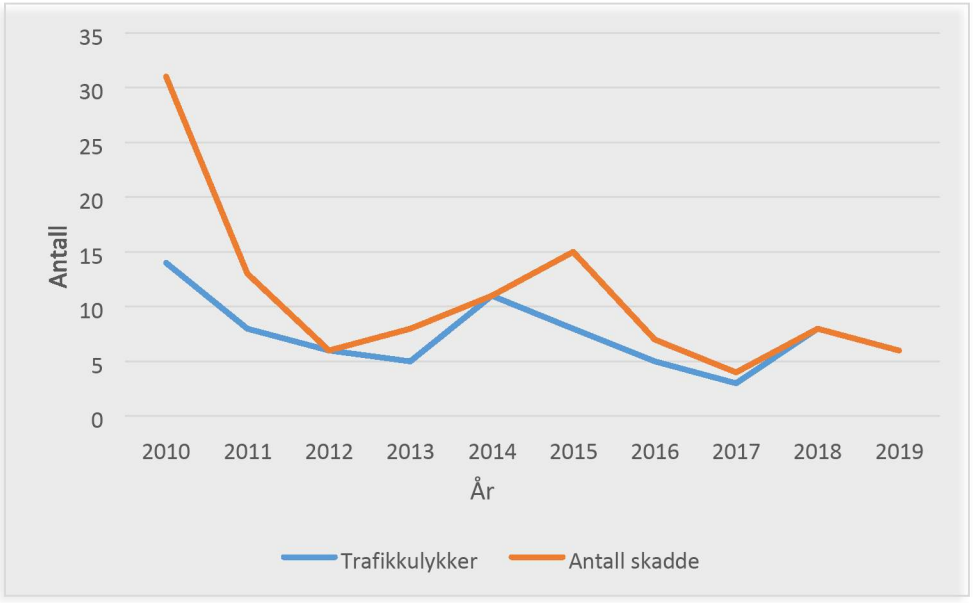

Figur 45 Antall trafikkulykker og antall skadde i Fauske kommune. Kilde: Vegvesen.no

4.2.1 Trafikksikker kommune

Trafikksikkerhetsarbeid er en viktig del av det forebyggende folkehelsearbeidet i lokalmiljøet, som berører alle kommunens innbyggere. Kommunen har et stort ansvar for å forebygge ulykker, og et kommunalt trafikksikkerhetsarbeid anses som avgjørende for å nå nasjonale mål om reduksjon i antall drepte og hardt skadde i trafikken.

Fauske kommune ble i september 2020 godkjent som "Trafikksikker kommune". Trafikksikker kommune er en godkjenningsordning laget av Trygg Trafikk, som skal bidra til at kommunen gjør et godt trafikksikkerhetsarbeid som gir kommunen bra omdømme, trygt lokalmiljø, mindre skader og fornøyde innbyggere. Trafikksikker kommune-konseptet legger opp til kriterier og sjekklister for et godt og systematisert trafikksikkerhetsarbeid i kommunen, og bidra til at kommunen har arbeider systematisk for et tryggere lokalmiljø. Godkjenning er et kvalitetsstempel for de kommunene som arbeider langsiktig og systematisk med trafikksikkerhet. Godkjenningsordningen er kostnadsfri og baserer seg kun på de lover og forskrifter kommunen har plikt til å arbeide systematisk med. Godkjenning av Fauske kommune som Trafikksikker kommune er i tråd med kommunens folkehelsearbeid, og er også en forutsetning for tildeling av regionale trafikksikkerhetsmidler.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, kapittel 4 Skader og ulykker

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
SKADER OG ULYKKER *Økende andel hoftebrudd*	Indre faktorer: medisinbruk, sykdommer, svekket gange og balanse, stillesittende liv, frykt for fall, mangelfull ernæring, svekkede kognitive funksjoner og syn. Ytre faktorer: omgivelsesfaktorer (lys, underlag, trapp, strøing om vinteren m.m.), sko og klær.	Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste.
TRAFIKKSKADER OG DØDSFALL *Antallet trafikkulykker i kommunen har gått drastisk ned de siste ti årene, helt i tråd med utviklingen ellers i landet*	Forebyggende tiltak, økt kunnskap, bedre teknologi, tryggere biler. Økt nasjonalt og regionalt fokus på trafikksikkerhet.	Trafikkulykker er en samfunnsmessig stor kostnad, og kan ha stor påvirkning på livskvaliteten både for den enkelte som blir utsatt og dens familie.

Vurdering:
Samlet sett har det vært en reduksjon i skader og ulykker det siste tiåret, noe som er tilsvarende for utviklingen på landsbasis. Et unntak er hoftebrudd, der det har vært en økning siden 2010 med 2,4 tilfeller per 1000 innbyggere og ligger over landssnittet på 1,9. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte og deres pårørende, og i tillegg kommer de økonomiske kostnadene for samfunnet.

Til tross for en nedgang i skader og ulykker, er det fortsatt en stor utfordring for folkehelsen å få tallene ytterligere ned. Forebyggende tiltak og bedre kunnskap om hvorfor skader oppstår, er derfor viktig for å minske omfanget og belastningene.

Fauske kommune ble høsten 2020 godkjent som trafikksikker kommune. Dette er viktig for å bli prioritert innenfor trafikksikkerhetsmidler fra Nordland fylkeskommune, som igjen kan bidra til å økt trafikksikkerheten for innbyggerne våre.

KAPITTEL 5: HELSERELATERT ATFERD

5 Helserelatert atferd

Med helserelatert atferd menes helseatferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall. Dette kapittelet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilrettelegginger.

5.1 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet er definert som all kroppslig bevegelse som er utført av skjelettmuskulatur, og som resulterer i en vesentlig økning i energiforbruket utover hvilenivå. Fysisk aktivitet blir ofte delt inn i lett, moderat og hard fysisk aktivitet, etter hvor stor energiomsetning aktiviteten krever. Det er i dag godt dokumentert at fysisk aktivitet fremmer helse, gir overskudd og kan medvirker til forebygging og behandling av over 30 ulike sykdommer og tilstander (Folkehelserapporten, FHI 2019).

Når det kommer til ukentlig aktivitet og trening ligger Fauske-ungdommen likt med landet som helhet.

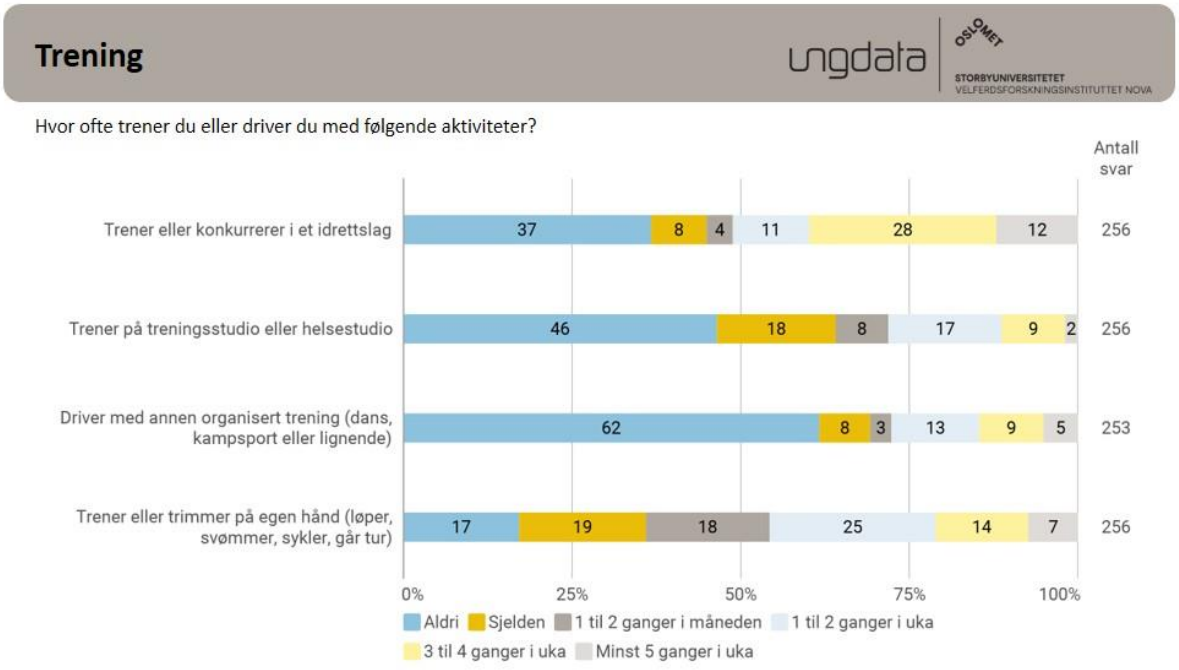

Figur 46 Hvor ofte Fauske-ungdommen trener. Kilde: Ungdata 2019

Vi skiller oss derimot ut når det kommer til hvor fornøyde vi er med egen helse. I følge Ungdata rapporterer 65 % at de er fornøyde, kontra 70 % på nasjonalt nivå. Fauske-jentene rapporterer å være langt mindre fornøyd med egen helse enn hva guttene er.

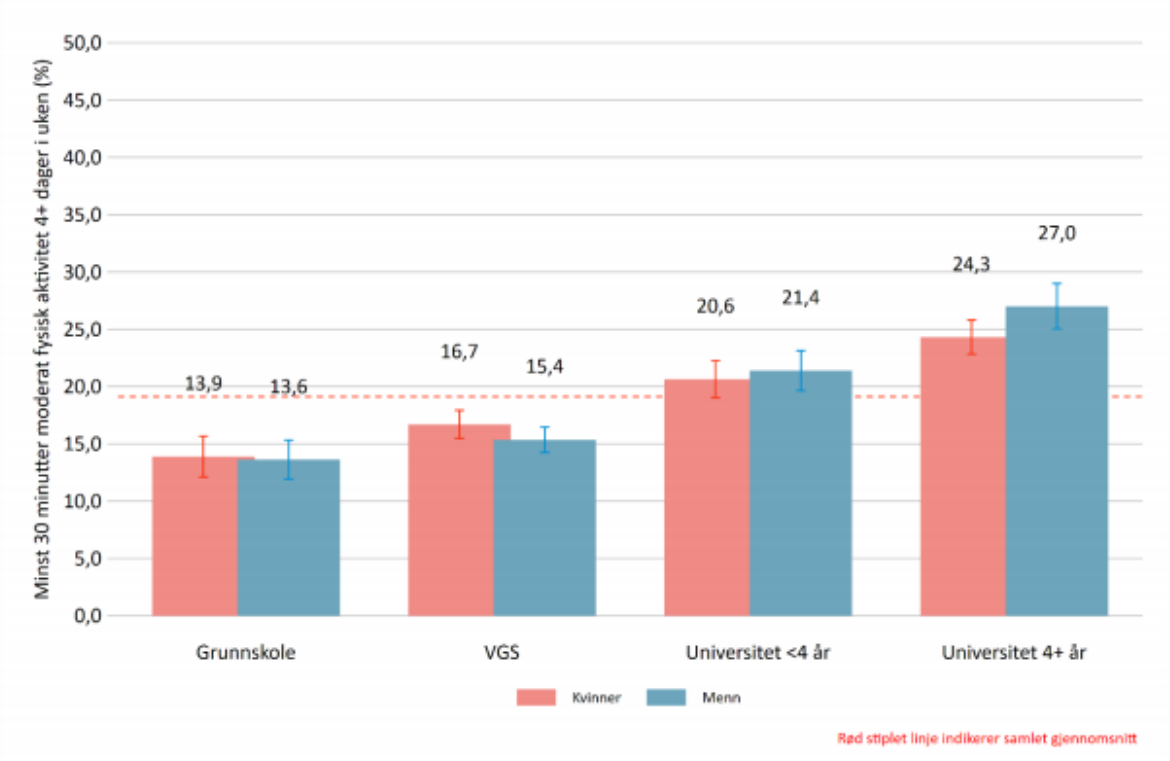

Figur 47 Minst 30 minutter moderat fysisk aktivitet 4+ dager i uken fordelt på kjønn og utdanningsnivå, Nordland. Kilde: Fylkeshelseundersøkelsen i Nordland 2020.

Figuren over viser andelen som rapporterer at de er i moderat fysisk aktivitet i minst en halv time hver dag, minst fem dager i uken, fordelt på kjønn og utdanningsnivå (i Nordland fylke). For både kvinner og menn øker andelen med utdanningsnivå.

Hos begge kjønn er andelen betydelig høyere i den yngste aldersgruppen sammenlignet med de øvrige aldersgruppene.

5.2 Røykevaner og snusbruk

Røyking er ansett å være en av de viktigste årsakene til redusert helse og levealder. Omtrent halvparten av de som røyker daglig over mange år, dør av sykdommer som skyldes tobakken. I tillegg rammes mange av sykdommer som fører til vesentlige helseplager og redusert livskvalitet. Studier viser at de som røyker daglig, i snitt dør 10 år tidligere enn ikke-røykere, og at 25 prosent av dagligrøykerne, dør 20-25 år tidligere enn gjennomsnittlig levealder for ikke-røykere.

Det er en markant sosial gradient for dagligrøyking. Jo kortere utdanning, desto høyere andel dagligrøykere. Det er en stor utfordring i folkehelsearbeidet å redusere denne forskjellen. Andelen røykere i befolkningen er på vei ned, men blant ungdom og unge voksne ser det ut til at snus har overtatt noe for røyking. Snus er kanskje ikke like helseskadelig som sigaretter, men er svært avhengighetsskapende og inneholder helseskadelige og kreftfremkallende stoffer.

Ungdata viser at det er få som røyker daglig og det er heller ikke så mange som røyker ukentlig. Nesten syv av ti elever på videregående skole sier at de aldri har røykt og bare noen få prosent sier de røyker daglig. På videregående er det imidlertid flere som bruker snus og på slutten av videregående sier 32 prosent av guttene og 15 prosent av jentene at de snuser daglig eller ukentlig.

Når det kommer til den øvrige befolkningen, er andelen som rapporterer at de røyker daglig signifikant lavere i Salten enn gjennomsnittet for alle regionene i Nordland.

Figuren under viser daglig røyking fordelt på kjønn og utdanningsnivå. For både menn og kvinner synker andelen som røyker daglig betydelig med utdanningsnivå. Andelen som røyker daglig, er omtrent fire ganger høyere blant de som har grunnskoleutdannelse som høyeste utdanningsnivå sammenlignet med de som har minst 4 år høgskole- eller universitetsutdannelse.

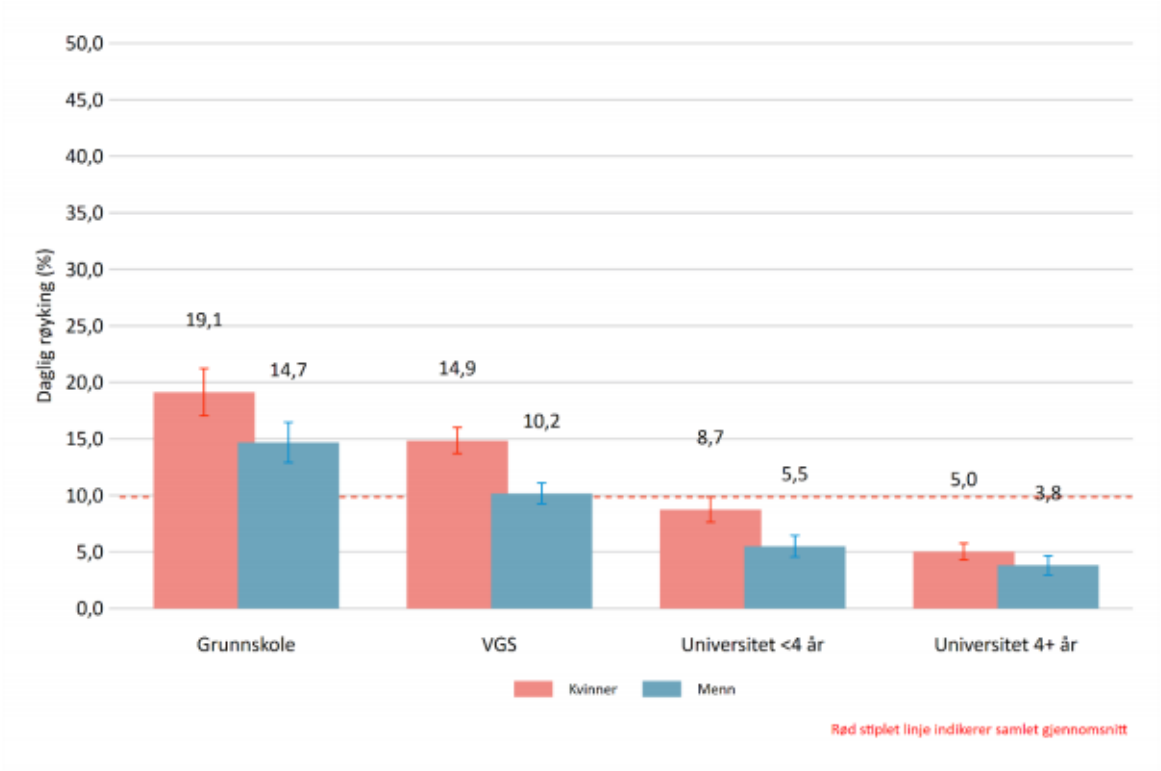

Figur 48 Daglig røyking fordelt på kjønn og utdanningsnivå, Nordland. Kilde: Fylkeshelseundersøkelsen i Nordland 2020.

5.3 Kosthold

Kosthold er viktig både når det gjelder å forebygge sykdom og fremme god helse. Helsedirektoratets rapport 'Utviklingen i norsk kosthold 2014' viser flere positive utviklingstrekk i det norske kostholdet. Spesielt har forbruket av grønnsaker og frukt økt betydelig over tid, og forbruket av sukker har gått ned de siste ti årene.

5.3.1 Ernæring i skole og barnehage

Barnehage: Næringsrik mat tidlig i barneårene har stor betydning og konsekvenser for helse på kort og lang sikt. Mat og drikke som inntas i barnehagen utgjør en betydelig del av barns totale kosthold i løpet av en dag, og det er i barneårene grunnlaget for gode kostvaner og matglede utvikles.

Over de siste årene har barnehagene i Fauske blitt veldig bevisste og skaffet seg kunnskap om kosthold. Dette gjelder alle barnehagene i kommunen, både private og kommunale. Gjennom felles møter for styrerne i barnehagene har det vært mulig å dele informasjon, erfaringer og tips til næringsrike måltider, hvordan man skaper god fellesskapsopplevelse til måltidene og hvordan det kan legges til rette for barns medvirkning. Det finnes også gode kilder og veiledning med tips og råd til hvordan ernæring i barnehagene kan gis et løft. Ved at alle barnehagene er godkjent som
Helsefremmende barnehager bidrar det til at hosthold settes i system og følges opp gjennom året. Ved et godt samarbeid med både Nordland fylkeskommune og Helse- og miljøtilsyn Salten har barnehagene tilgang på god veiledning og oppdatert informasjon. Man opplever også at leverandører av mat til barnehagene kan bidra med gode råd og veiledning til kvalitetsprodukter som passer med kostholdsrådene. De er også lydhøre i forhold til barnehagenes tilbakemeldinger på den maten de tilbyr gjennom avtalene våre.

Gjennom Foreldreundersøkelsen viser de siste tre årene en svak tendens til at foreldrene stadig blir mer fornøyd med mattilbudet (Foreldreundersøkelsen er en tilfredshetsundersøkelse på en skala fra 1 til 5 der 1 er svært misfornøyd og 5 er svært fornøyd 2017: 4,1, 2018: 4,2, 2019: 4,3).
Foreldreundersøkelsen gjennomføres hvert år og resultatene gjelder for alle barnehagene i Fauske.

I tillegg til å ha bevissthet på ernæring og kosthold i det daglige, har barnehagene gjennomført kurs i bålfyring og bålmat under Folkehelseuka i både 2018 og 2019. Dette er en måte å fokusere på sunn og god mat i andre omgivelser enn inne i barnehagene. Disse kursene er gjennomført i samarbeid med støtte fra folkehelsemidler og fagkompetansen til Salten friluftsråd.

Skole: Barn og unge tilbringer mange timer på skolen hver dag. Et sunt skolemåltid og gode rammer rundt måltidet kan fremme helse og trivsel på skolen. Lov om folkehelsearbeid fremhever skolen som en viktig arena for det forebyggende folkehelsearbeidet. Elevenes rett til et fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, er forankret både i Opplæringsloven og forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Det foreligger en Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen
(Helsedirektoratet). For å oppfylle kriteriene for helsefremmende skole må nasjonale retningslinjer for skolemåltid følges. Retningslinjen sier blant annet at elevene bør tilbys ordninger som sikrer tilgang til frukt/grønt og melkeprodukter daglig. I tillegg anbefales det tilrettelegging for matinntak med 3-4 timers mellomrom gode fysiske rammer for å sikre sosialt samvær og matglede. Det er behov for å sette av minimum 20 minutter til å spise, slik at alle får mulighet til å spise i ro og til de er mette. Tid til håndvask, og til å finne frem mat og rydde etter seg, bør komme i tillegg til minimum 20 minutter spisetid. Elevene bør ha lett tilgang til kaldt drikkevann.

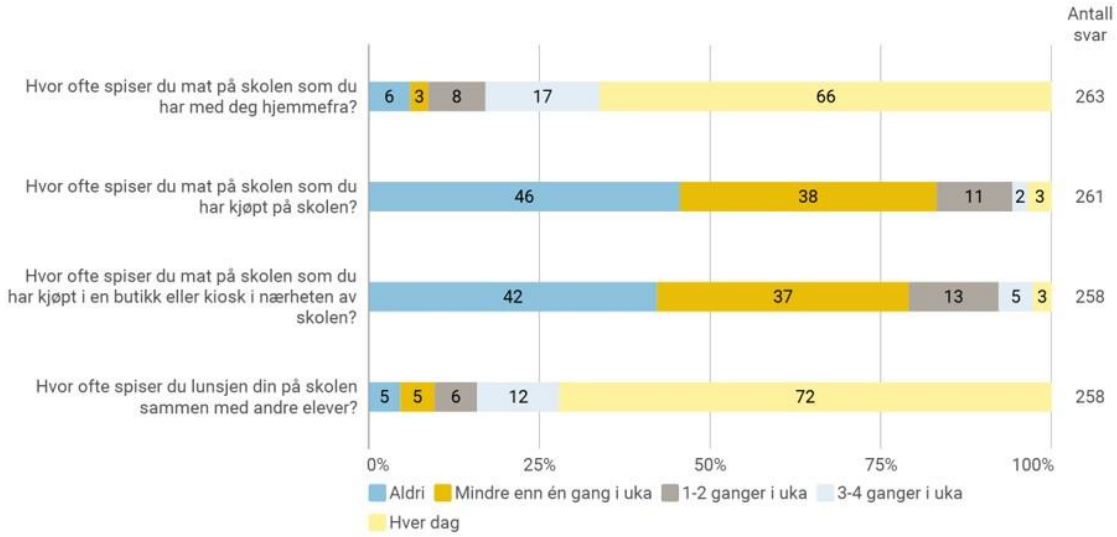

Figur 49 Ungdomsskoleelevers matvaner på skolen. Kilde: Ungdata 2019

Det foreligger ingen lokal empiri i forhold til tendenser på matpakker. Erfaringstall nasjonalt viser likevel at jo eldre elevene blir, jo færre har med seg matpakke. Det foreligger nyere forskning på innvandrerfamilier og matpakken[4]. Undersøkelsen viser til at matpakken er avhengig av økonomiske ressurser, og legger belastninger på lavinntektsfamilier. En forskningsrapport fra universitetet i Agder viser også til at det faktisk for første gang viser at et gratis skolemåltid i henhold til de norske kostrådene, virker sosialt utjevnende ved at elever med lavt utdannede foreldre spiser sunnere.

Når det kommer til kosthold i videregående skole så viser Ungdata-undersøkelsen at det er stor variasjon i ungdoms kosthold. For eksempel spiser en av tre ungdommer frukt og grønt hver dag, samtidig som en god del sjelden får i seg slike matvarer. Flertallet av ungdom spiser fisk til middag eller som pålegg minst en gang i uka. Det samme gjelder kjøttdeigbaserte produkter, som pølser og hamburgere. De fleste spiser godteri eller snacks hver uke, men det er få som gjør dette mange ganger i uka. Det er noen flere jenter enn gutter som jevnlig spiser godteri.

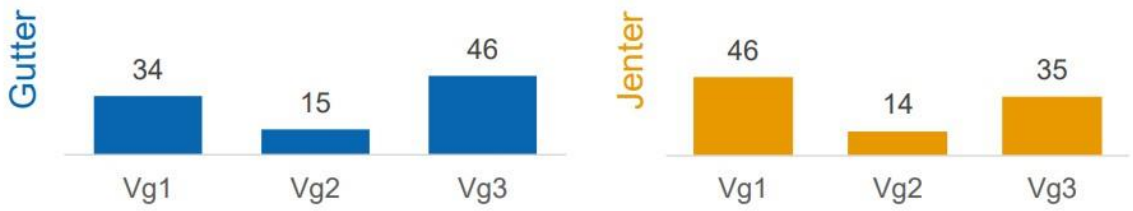

Figur 50 Andel vgs-elever som spiser frukt og bær minst fire ganger i uka. Kilde: Ungdata 2019

På tross av flere positive utviklingstrekk i matvareforbruket de siste årene, har kostholdet i Norge fortsatt klare ernæringsmessige svakheter som øker risikoen for utvikling av ikke-

[4] Silje Elisabeth Skuland; 2019 (Packed Lunch Poverty: Immigrant Families' Struggles to Include Themselves in Norwegian Food Culture).

smittsomme sykdommer som kreft, hjerte- og karsykdommer og type 2-diabetes. De største ernæringsmessige utfordringene i tiden framover er å øke inntak av grønnsaker, grove kornprodukter og fisk og redusere inntak av mettet fett, salt og sukker. Hadde hele befolkningen fulgt kostrådene fra myndighetene, ville det medføre en stor økonomisk gevinst for samfunnet og ikke minst en vesentlig helse-gevinst for befolkningen.

5.4 Alkohol og andre rusmidler

Alkohol som rusmiddel har en lang tradisjon i Norge. Samtidig er alkohol- og narkotikabruk blant de største risikofaktorene for helsetap og tidlig død. Et lavere forbruk av alkohol og narkotika kan derfor bidra til en vesentlig folkehelsegevinst. I tillegg kan det bidra til at sosial ulikhet i helse blir utjevnet, fordi det er særlig grupper med lavere utdanning og dårligere økonomi som er utsatt for de negative konsekvensene av et slikt forbruk.

Alkoholbruk kan sees i sammenheng med flere sosiale og helsemessige konsekvenser som skader, ulykker, sykdommer og psykiske vansker. Det samlede alkoholforbruket hos innbyggerne er en viktig faktor for alkoholrelaterte skader og sykdommer. Dersom det samlede forbruket i samfunnet øker, vil både andelen storforbrukere og andelen som ligger nært opp mot et helseskadelig forbruk øke. Størst risiko er det for personer med stort inntak over tid, eller stort samtidig inntak når en først drikker. Blant annet er risikoen høy for kroniske sykdommer hos storforbrukerne, dette gjelder også selv om drikkingen ikke fører til synlig beruselse. Det er mengden alkohol som inntas som fører til risiko. Dessuten øker sannsynligheten for vold og ulykker ved stort samtidig inntak, uten at det er et storforbruk hos den enkelte (FHI).

Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. Likevel er det fremdeles mange unge som drikker alkohol, og da særlig i den siste delen av tenårene.

Statistikk viser at det er flere Fauske-ungdom som har vært beruset på alkohol enn landet som helhet, og at bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående. Samtidig viser tidstrenden i Fauske at prosentandel av ungdomsskoleelever som har vært tydelig beruset siste år har gått fra 19 % i 2013 og 2016, til 16 % i 2019 (Kilde: Ungdata).

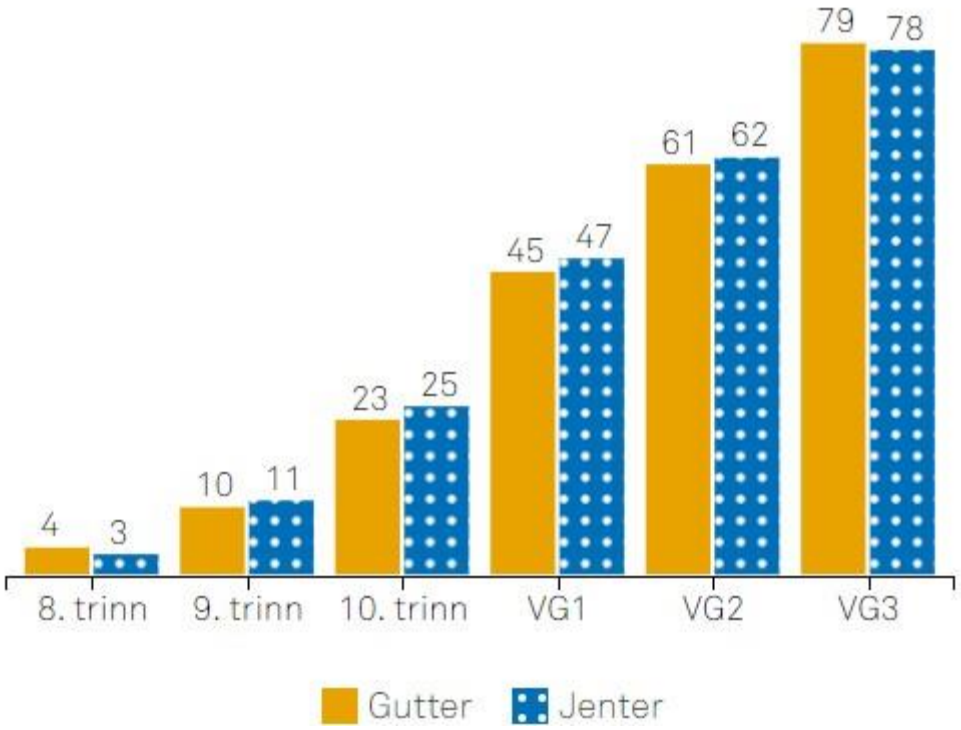

Figur 51 Nasjonale tall: Prosentandel av gutter og jenter som har vært beruset på alkohol. Kilde: Ungdata 2019

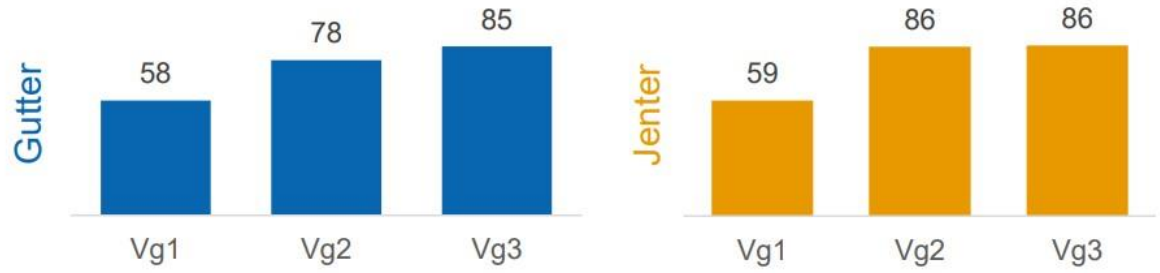

Figur 52 Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år. Videregående-elever. Kilde: Ungdata 2019

For den voksne andelen av befolkningen ligger den nasjonale drikkefrekvensen på opp mot en gang i uken i snitt, selv om flertallet drikker sjeldnere enn det. Underkant av 20 prosent har oppgitt at de drikker mer enn 6 alkoholenheter minst en gang i måneden.

Det utarbeides dessverre ikke statistikk om alkoholforbruk hos voksne for kommunene, men det registreres antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikk og Vinmonopol. Tallene i seg selv gir ikke det hele bildet på alkoholforbruket, men er en indikator på forbruk. Ut fra disse tallene, ligger alkoholomsetningen i Fauske generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt. Det gjøres oppmerksom på at Fauske kan ha en betydelig handelslekkasje fra andre, nærliggende kommuner uten Vinmonopol som kan gi utslag på denne statistikken.

I Fauske kommune er det fokus på ansvarlig alkoholhåndtering, og en del av det forebyggende arbeidet innebærer blant annet tilrettelegging av alkoholfrie møteplasser.

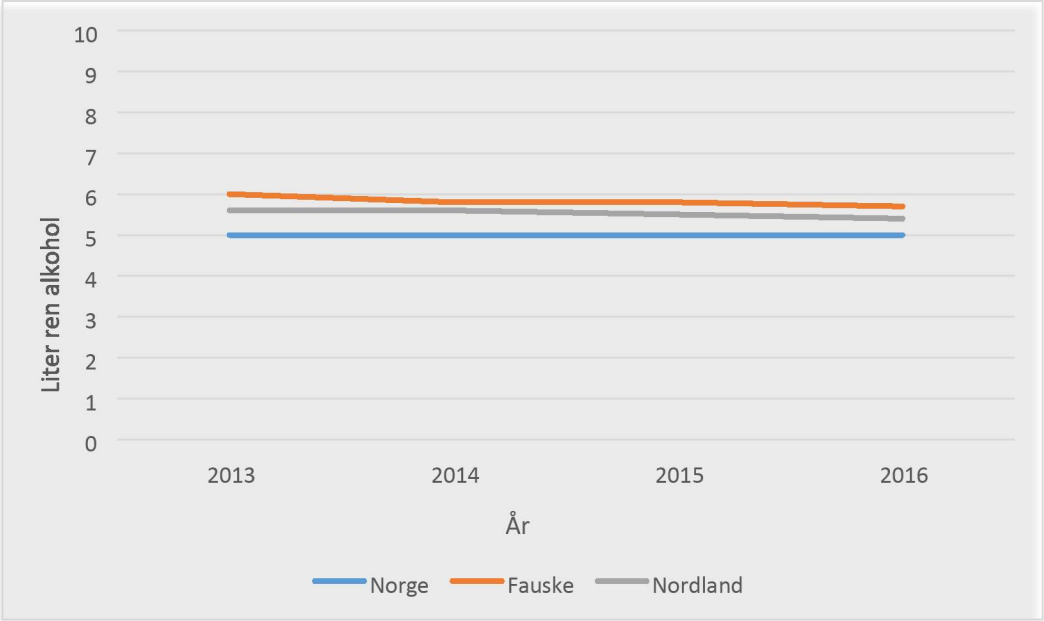

Figur 53 Antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikker og på Vinmonopol per person 15 år og eldre, per år. Kilde: FHI

Spørreundersøkelser i befolkningen viser at menn i gjennomsnitt drikker omtrent dobbelt så mye som kvinner, og de drikker seg oftere beruset. I løpet av de siste 10-15 årene har omfanget av alkoholbruk og alkoholberuselse blant norske tenåringer gått ned. I europeisk sammenheng har Norge en svært restriktiv alkoholpolitikk med svært høye alkoholavgifter, og betydelige begrensninger i tilgjengeligheten av alkohol gjennom Vinmonopolordningen og restriksjoner på salgs- og skjenketider. Totalkonsumet av alkohol i befolkningen henger nært sammen med andelen som har et risikofylt høyt konsum og med omfanget av alkoholrelaterte problemer.

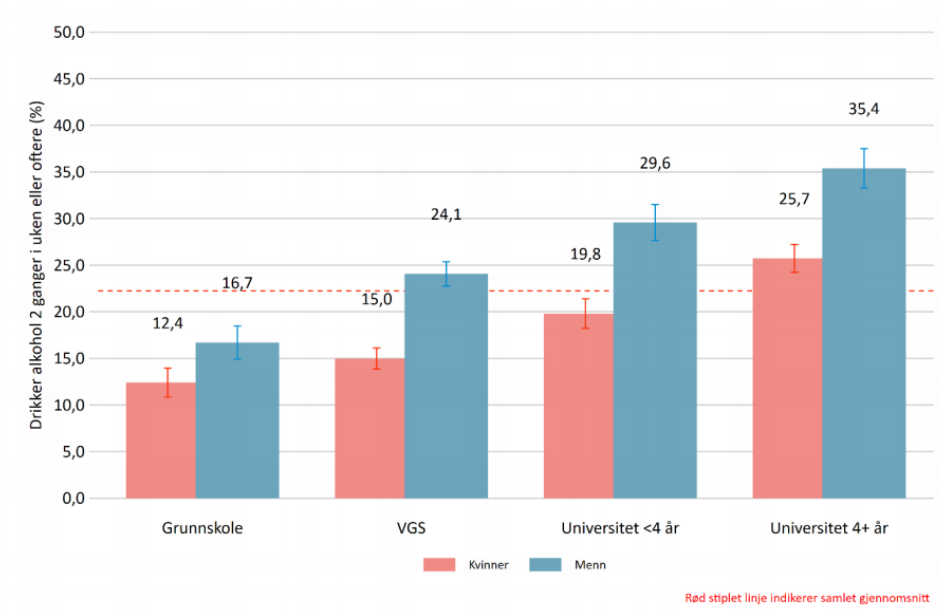

Figur 54 Drikker alkohol 2 ganger i uken eller oftere fordelt på kjønn og utdanningsnivå. Kilde: Fylkeshelseundersøkelsen i Nordland 2020.

Figuren over er hentet fra fylkesundersøkelsen fra 2020, og viser andelen som rapporterer at de drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer fordelt på kjønn og utdanningsnivå. For både menn og kvinner er det en trend der andelen som rapporterer at de drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer øker med utdanningsnivå. Andelen som drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer er mer enn dobbelt så høy blant de med 4+ år med høgskole- eller universitetsutdanning sammenlignet med de med grunnskoleutdanning. I alle gruppene er det en betydelig høyere andel blant menn enn blant kvinner som rapporterer at de drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer.

Når det kommer til **episodisk høyt alkoholforbruk månedlig eller oftere** på tvers av regioner i Nordland, viser fylkesundersøkelsen at Salten ligger signifikant over gjennomsnittet for alle regionene, med unntak av Indre Helgeland (som ligger høyere). På alle utdanningsnivå er det klare kjønnsforskjeller, der en atskillige høyere andel menn (21,3%) enn kvinner (6,8%) rapporterer å innta denne mengden og frekvensen med alkohol.

5.5 Bruk av andre rusmidler

For den voksne delen av befolkningen ligger landsgjennomsnittet for bruk av cannabis (hasj, marihuana) på om lag 4 prosent de siste 12 månedene. Bruken er høyest blant ungdom og unge voksne, og gutter bruker cannabis oftere enn jenter. Det største folkehelseproblemet knyttet til cannabis er trafikkskader.

Tallmaterialet for Fauske kommune er fra undersøkelse gjort blant ungdomsskoleelever. Det tyder på en stor variasjon i bruken de siste årene, men ved siste undersøkelse i 2019 var tallene for Fauske tilsvarende lands- og fylkesnivået.

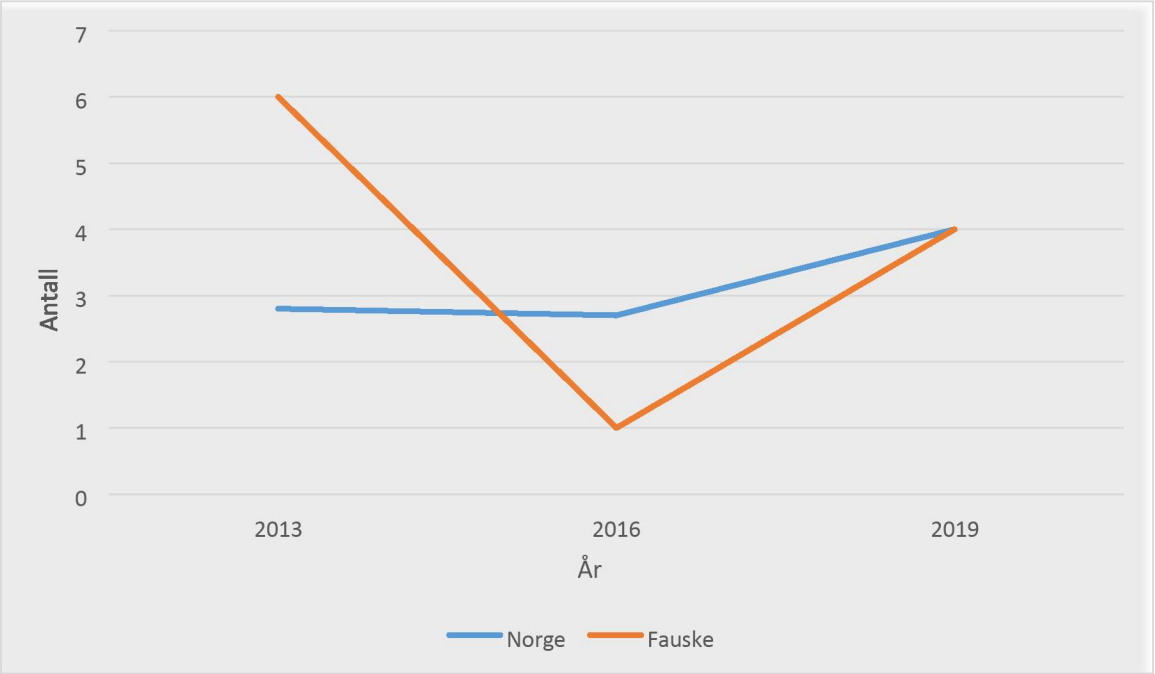

Figur 55 Prosentandel av ungdomsskoleelever som har brukt hasj eller marihuana siste 12 mnd. Kilde: Ungdata

Ungdata viser at i overkant av en av ti elever på videregående har erfaringer med hasj og marihuana. Bruken av hasj øker betydelig fra VG1 til VG3. Fra 2015 har det vært en markert økning i hasjbruk blant gutter. Det er en betydelig kjønnsforskjell i bruken av hasj, hvor gutter bruker det mer enn jenter. Kjønnsforskjellen ser også ut til å øke i løpet av videregående. Siden 2015 har det vært en liten økning i andelen som har blitt tilbudt hasj. Dette gjelder for begge kjønn, og øker i løpet av videregående. Samtidig er det en god del flere som blir tilbudt stoffet enn som selv har prøvd det.

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser. Kapittel 5 Helserelatert atferd

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
FYSISK AKTIVITET *Fauske-ungdommen ligger likt med landet som helhet når det kommer til ukentlig aktivitet og trening.* *Stor variasjon i den voksne befolkningen.* *Ungdommen er noe mindre fornøyd med egen helse (enn landsgjennomsnittet)*	**Mindre fysisk aktivitet:** Mye skjermtid, kjøring til og fra aktiviteter, mindre hverdagsaktivitet og ungdom slutter med organisert idrett tidlig, lavt utdanningsnivå **Mer fysisk aktivitet:** Etablering av gode vaner i barneårene, mer fysak i skolene, tilrettelegging i nærmiljøet (sykling, sykkelparkering, trygge gangveier), gode/allsidige fritidstilbud, høyere utdanningsnivå.	**Av mindre fysisk aktivitet:** Dårligere motorikk, utvikling av livsstilssykdommer, overvekt, økning av psykiske plager/lidelser. **Av mer fysisk aktivitet:** Det gir økt overskudd, virker positivt på humøret, gir mulighet til sosialt samvær og beskytter mot sykdommer. Forebygger overvekt og livsstilssykdommer, positivt for psykisk helse og livskvalitet.
RØYKEVANER OG SNUSBRUK *Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %).*	Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold og nasjonale trender.	Mindre risiko for luftveissykdommer (astma, emfysem, bronkitt, kronisk obstruktiv lungesykdom), kreft, hjerte- karsykdommer og redusert dødelighet. Røyking er en av de farligste risikofaktorene for helsa.
KOSTHOLD *Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming.* *66 % av ungdomsskoleelevene spiser hver dag skolemat som de har med seg hjemmefra* *Bare en av tre videregåendeelver spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.*	Økt bevissthet og satsing over tid; «Helsefremmende barnehage», kampanjer (Fiskesprell) o.l. Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store og for mange er det lett å	Et kosthold i tråd med helsedirektoratets anbefalinger vil redusere risikoen for utvikling av livsstilssykdommer og overvekt.

	velge usunne drikke- og matvarer.	
ALKOHOL OG ANDRE RUSMIDLER *Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnittet.* *Alkoholomsetningen i Fauske ligger generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt* *Andelen som drikker alkohol 2 ganger i uken eller mer er mer enn dobbelt så høy blant de med 4+ år med høgskole- eller universitetsutdanning sammenlignet med de med grunnskoleutdanning.* *Mulig økning i bruk av andre rusmidler som kokain og MDMA blant ungdom.*	Utdanningsnivå, miljø, oppvekstforhold, trender. Økt fokus på forebyggende tiltak. *Handelslekkasje, lett tilgang.* *Kontinental drikkekultur, annen livsstil.* **Kommentar fra politiet i Fauske når det kommer til mulige nye tendenser i 2020/2021:** *«(…) Noe av denne økningen synes å ha blitt mer synlig eller mulig økt i omfang under pandemien. Dette gjelder muligens også generell drikking i befolkningen, men grunnet nedstenging osv. er det flyttet fra utesteder og til det private hjem».*	Senere alkohol-debut Høyt alkoholforbruk, økning av livsstilsykdommer. Rusavhengighet, tap av friske leveår, økt andel skader og ulykker, økt dødelighet, tidlig død. Økte samfunns-kostnader.

Vurdering: Helserelatert atferd gjenspeiler både miljø og levekår og personlige valg. Forskning viser at grupper med lengre utdanning og høyere inntekt har i snitt levevaner som gjør at de kommer helsemessig bedre ut enn de med lavere utdanning og inntekt.

Forskjellene i helserelatert atferd over regioner er jevnt over svært små. Men litt variasjon finner vi. Salten har den laveste andelen som røyker daglig (7,8 %) men også det høyeste gjennomsnittstallet for stillesitting (6,97 timer per dag).

Det er mange positive helseeffekter forbundet med jevnlig fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet omfatter alle aktiviteter som innebærer at man beveger seg i hverdagen og bruker kroppen, for eksempel lek, friluftsliv, idrett, mosjon, trening, kroppsøving, fysisk arbeid, gange, løping eller sykling. Regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for normal vekst og utvikling. Det virker også positivt på den psykiske helsen, konsentrasjon og læring. Regelmessig fysisk aktivitet i ungdomsårene ser også ut til å være viktig for å skape gode vaner for resten av livet.

Alkohol har store negative konsekvenser for samfunnet og forårsaker betydelige helsemessige skader. Alkoholbruk er en av de viktigste risikofaktorene for tap av friske leveår i befolkningen, og er i tillegg årsak til sosiale problemer og skader for andre enn brukeren selv. Sammenhengen mellom beruselse og skadevirkninger er særlig tydelig når det gjelder vold, trafikkskader og andre ulykker. Samtidig er det slik at store deler av skadeomfanget, og det som påfører samfunnet de største kostnadene, er knyttet til et relativt moderat/lavt.

KAPITTEL 6: HELSETILSTAND

6 Helsetilstand

Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapittelet blir helse, sykdom og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene. (Kilde: [4])

Hjerte- og karsykdommer, kreft, kols og diabetes står for to av tre dødsfall i Norge, og utgjør en stor andel av konsultasjonene i helsetjenesten. Generelt kan man si at det har vært en økning i forekomst i disse sykdommene, men at dødeligheten har gått ned og folk lever lenger med disse sykdommene.

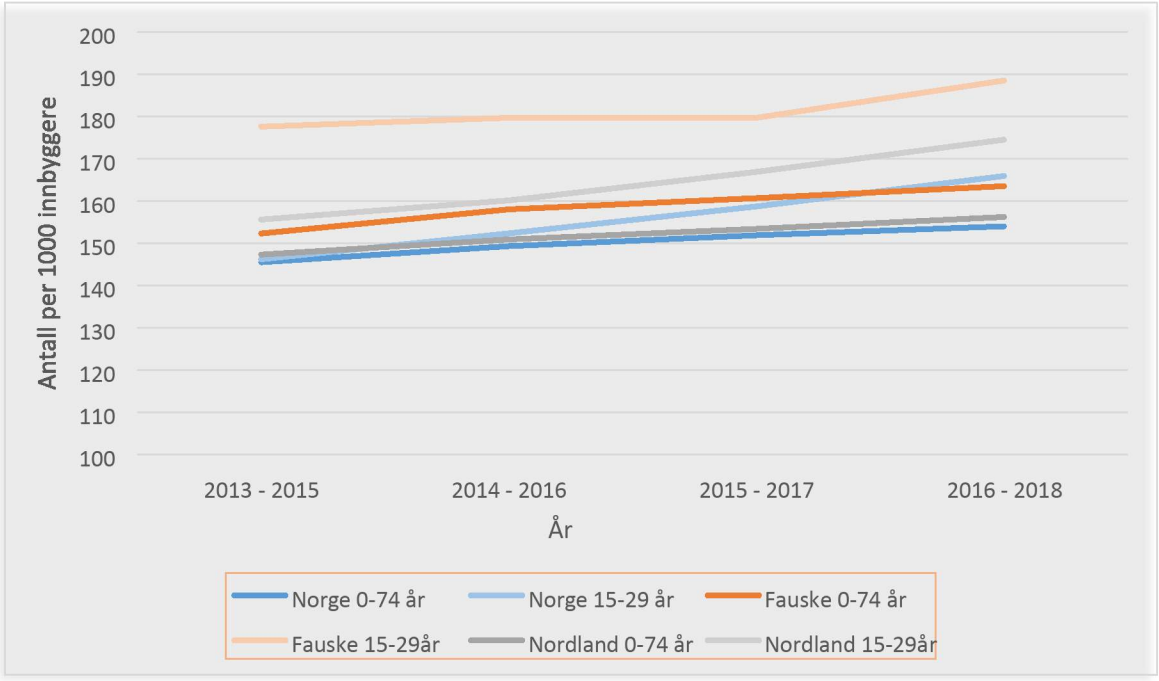

Figur 56 Antall unike personer, 0-74 år og 15-29 år, i kontakt med fastlege eller legevakt per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

[4] https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/_/attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-bedad965e37a:a89f2b8d35a30992c90f2f4c4f872d2ffdd0abaa/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samf unnsutvikling.pdf

6.1 Hjerte- og karsykdommer

Hjerte- og karsykdommene omfatter hjerteinfarkt, hjertekrampe (angina pectoris), hjertesvikt, hjerneslag og andre sykdommer i hjertet og blodårer. Sykdommene skyldes arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. I den delen av befolkningen som har lav utdannelse og/eller lav inntekt, er hjerte- og kardødeligheten samlet sett høyere enn blant de som har høyskole- og universitetsutdannelse. Jo høyere inntekt og utdanning, jo lavere er dødeligheten av hjerte- og karsykdommer.

Datagrunnlaget for hjerte-/karsykdom per 2020 viser at Fauske kommune ligger signifikant dårligere an enn resten av landet. Dette er en negativ utvikling sammenlignet med årene før, der tallene var tilsvarende eller bedre enn landsgjennomsnittet.

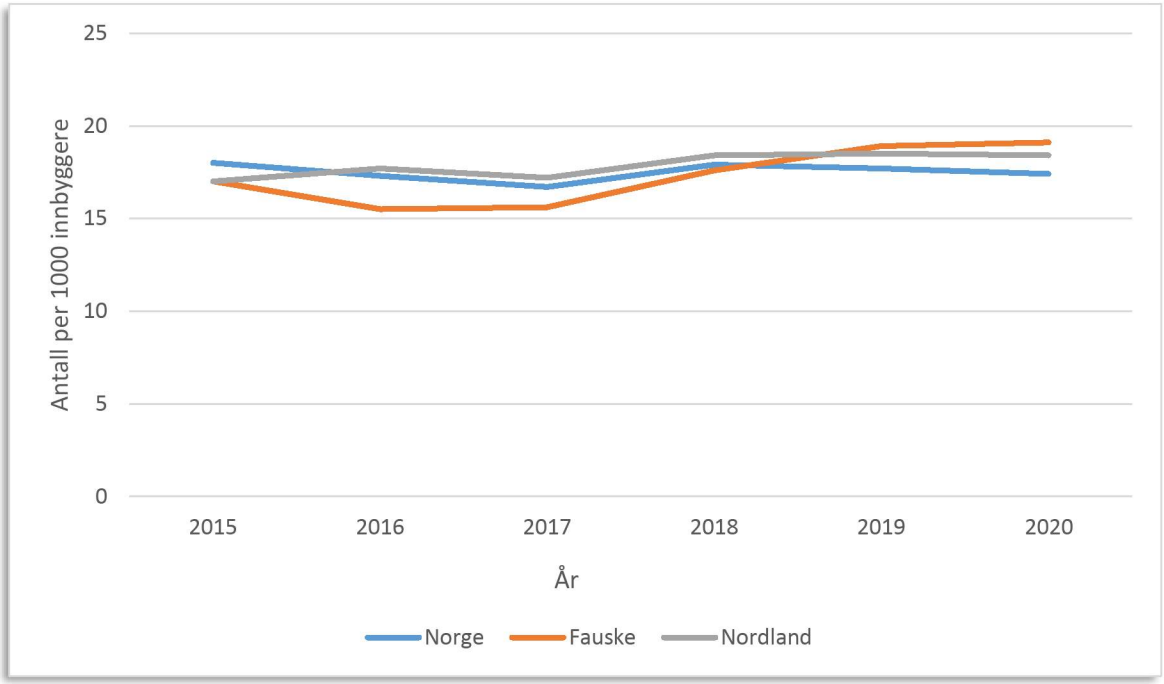

Figur 57 Antall unike personer med hjerte- og kardiagnose innl. sykehus, per 1000 innbyggere. Kilde: FHI

6.2 Diabetes

Diabetes er en av de store folkesykdommene, og er forbundet med alvorlige komplikasjoner. Det anslås at totalt 190 000 nordmenn har diagnostisert type 2-diabetes. Forekomsten av type 2-diabetes er betydelig hyppigere enn type 1-diabetes. Personer med type 1- og type 2-diabetes har økt dødelighet og risiko for senkomplikasjoner fra hjerte- og karsystemet, nyrer, øyne og nerver.

Diabetes type 2 har en arvelig komponent, men overvekt, røyking og mangel på fysisk aktivitet spiller også en viktig rolle. Det er også sosioøkonomiske og geografiske forskjeller i forekomst av diabetes type 2.

Behandling av sykdommen varierer. Riktig kosthold, mosjon og vektreduksjon kan for noen normalisere blodsukkeret og holde sykdommen under kontroll, men om lag 70 % av pasientene må behandles med blodsukkersenkende legemidler. Bruk av legemidler til behandling av type 2-diabetes kan brukes som indikator på forekomsten av type 2-diabetes i befolkningen. Brukere defineres som personer som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek for behandling av diabetes type 2. Fauske har tidligere vært under snittet både nasjonalt og på fylkesnivå for legemiddelbehandling av diabetes. Det kan forklares med at flere enn tidligere utvikler diabetes, men det kan også skyldes faktorer utenom sykdomsforekomst, blant annet tilgang til lege og forskrivningspraksis blant legene.

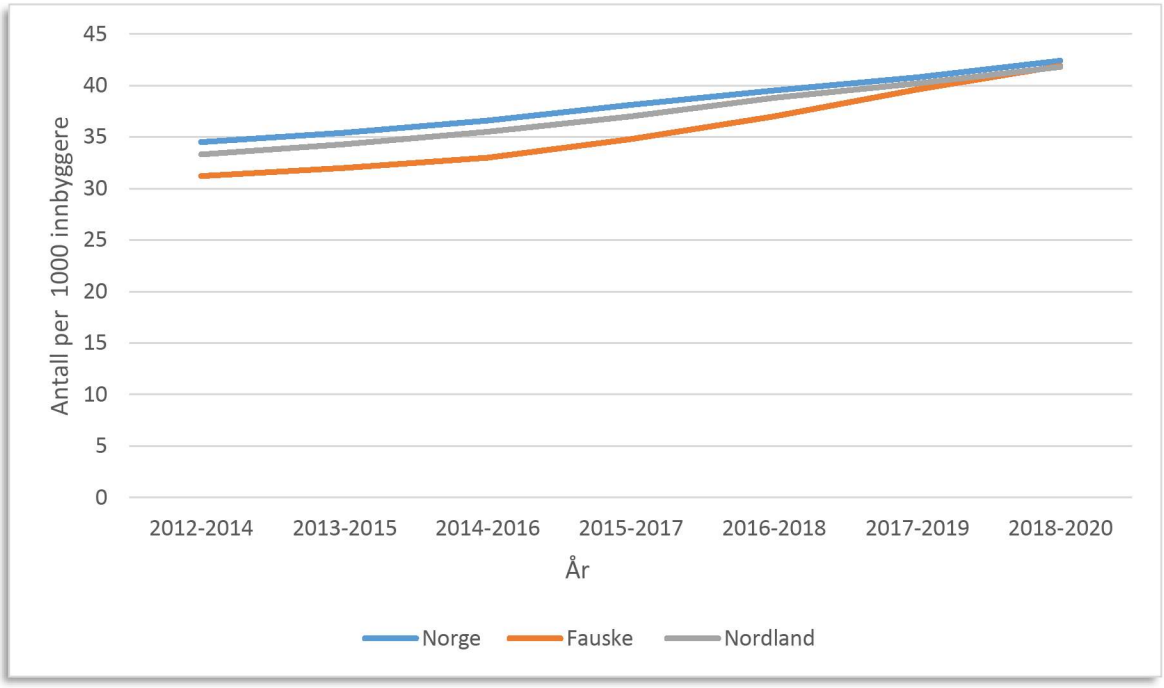

Figur 58 Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes i aldersgruppen 30-74 år.

6.3 Kols og astma

Over 200 000 nordmenn har trolig kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS), av disse har mer enn halvparten diagnosen uten å vite om det. Forekomsten er økende, særlig blant kvinner. Hovedårsaken er røyking, men arbeidsmiljø og arvelige egenskaper spiller også en rolle

Personer med grunnskoleutdanning har tre ganger høyere risiko for KOLS enn personer med universitetsutdanning. Dette gjelder også når en tar hensyn til røykevaner og yrke. En kjenner ikke de underliggende årsakene, men forhold gjennom hele livet kan ha betydning. Faktorer i søkelyset er blant annet fødselsvekt og luftveisinfeksjoner i barndommen og miljøfaktorer som kosthold, luftforurensing og boligstandard gjennom livsløpet. Slike faktorer varierer med sosioøkonomisk status.

For kols og astma sett under ett, tas det utgangspunkt i legemiddelbruken for disse sykdommene. Legemiddelbruk kan ikke betraktes som synonymt med sykdomsforekomst, men kan være en indikator på sykdomsforekomst i befolkningen. Fauske ligger her noe høyere i forhold til resten av fylket og landet.

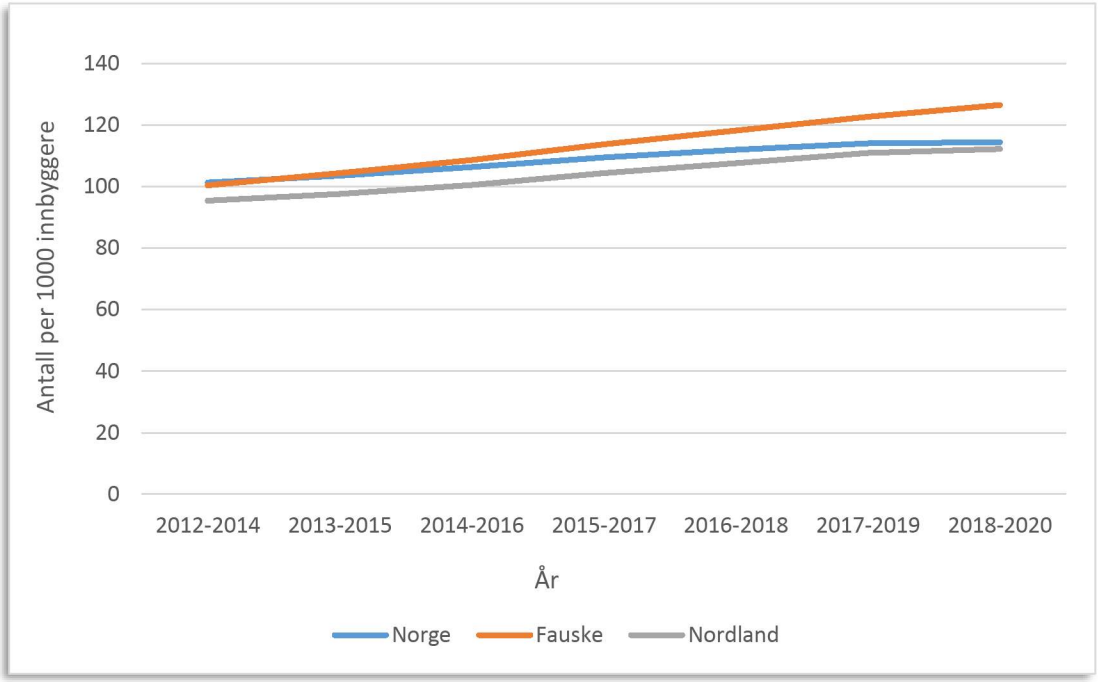

Figur 59 Brukere av legemidler, KOLS og astma, 45-74 år. Kilde: FHI

Om en tar utgangspunkt i sykehusinnleggelser grunnet KOLS, er tallene noe lavere for Fauske kommune og omtrent på landsgjennomsnittet. Sykehusinnleggelse i seg selv gir ikke et fullstendig bilde for tilstanden i kommunen, men er en av flere indikatorer for helsetilstand i befolkningen. Sykehusinnleggelser kan også være en indikator på potensialet for forebyggende innsats. Høyere tall kan være et tegn på bedre diagnostikk og oppfølging av denne pasientgruppen ettersom mange pasienter med KOLS ikke har fått diagnosen.

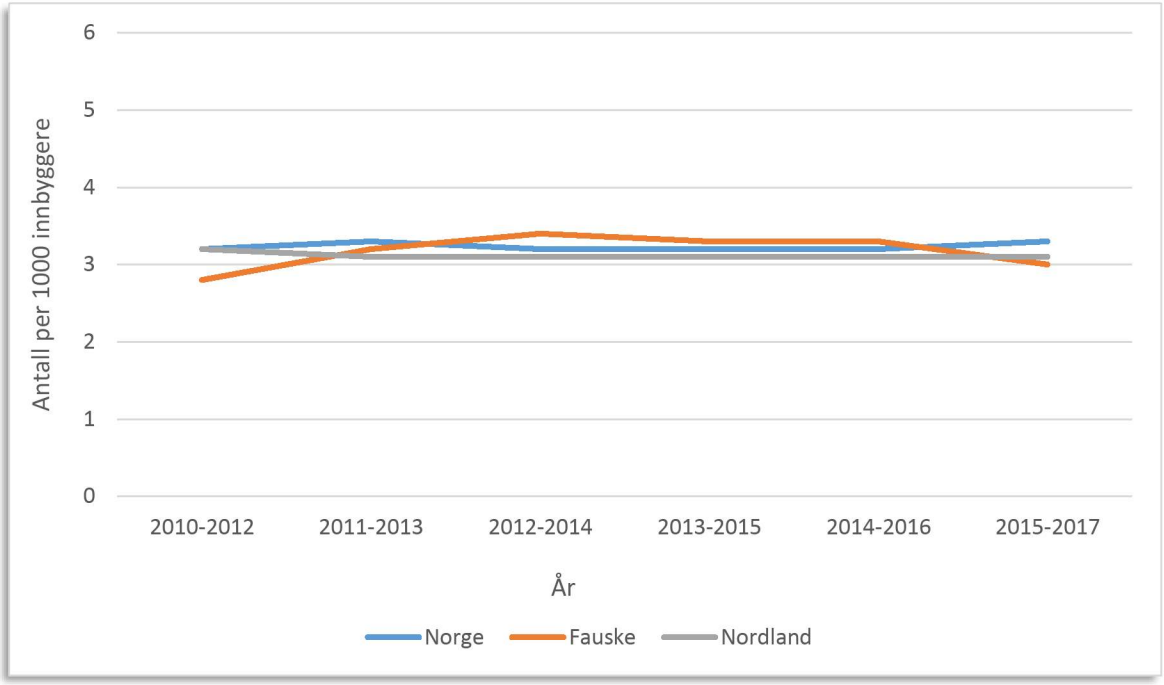

Figur 60 Antall pasienter innlagt i somatiske sykehus på grunn av KOLS per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

6.4 Kreft

Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene. Kreftdødeligheten har derimot endret seg lite fra 1950 til i dag - når vi ser på antall dødsfall per 100 000 innbyggere og korrigerer for økt levealder. Det er imidlertid større sosioøkonomiske forskjeller i kreftdødelighet i dag enn for 40 år siden, særlig gjelder det lungekreft.

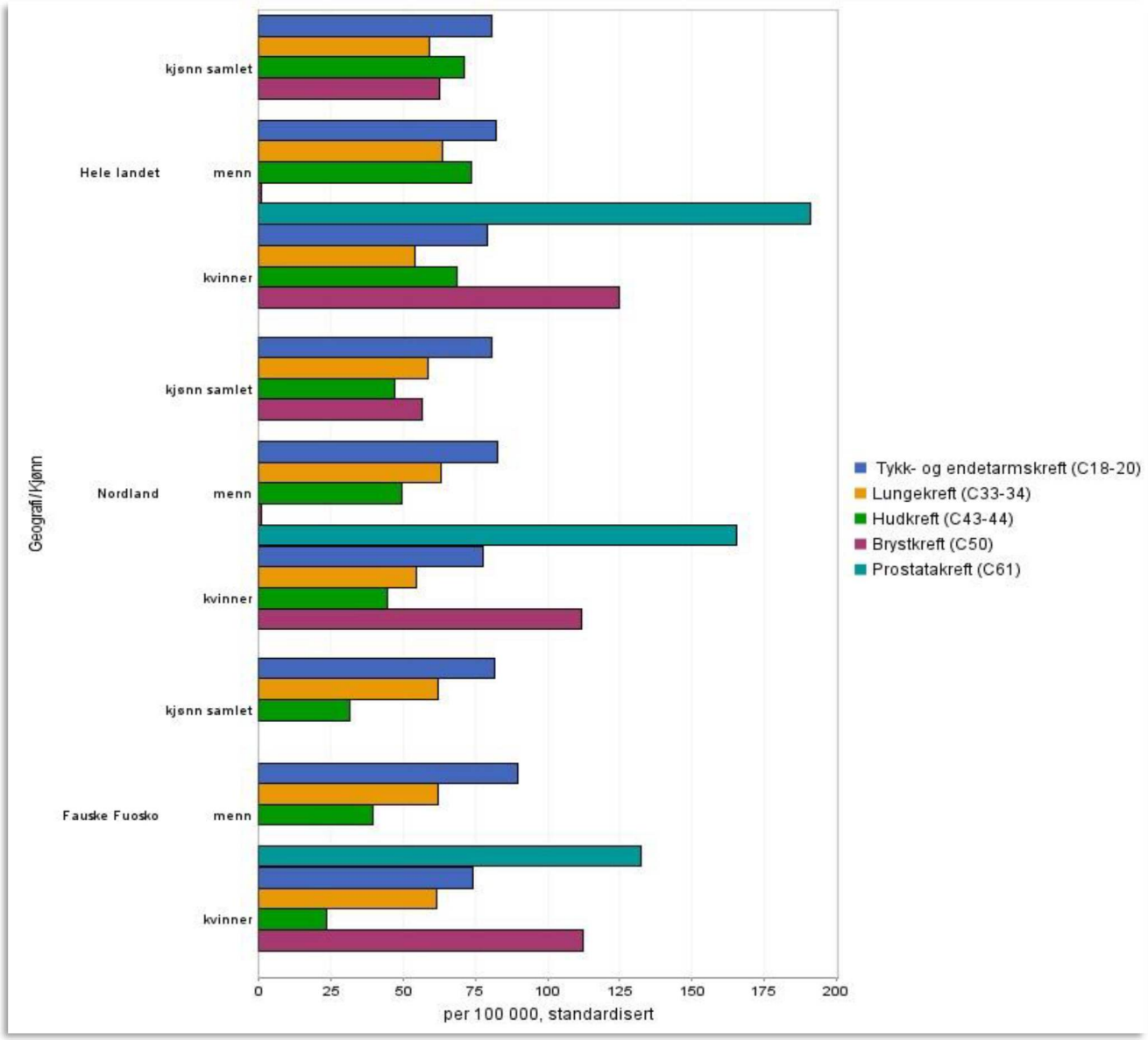

Figur 61 Nye tilfeller av kreft per 100 000 innbyggere per år. Statistikken viser 10 års gjennomsnitt, 2008-2017. Kilde: FHI

6.5 Muskel- og skjelettplager

Muskel- og skjelettplager er den hyppigste diagnosen for sykefravær, og står for om lag 1/3 av alt legemeldt sykefravær. Muskel- og skjelettsykdommer er den vanligste årsaken til sykefravær og uføretrygd samlet sett (nasjonale tall). Smertetilstander i rygg og nakke er også den ledende årsaken til ikke-dødelig helsetap og samlet sykdomsbyrde i Norge. Vi er dessuten på verdenstoppen når det gjelder hoftebrudd hos kvinner (Folkehelseinstituttet, 2018). Samlet sett er muskel- og skjelettsykdommer den diagnosegruppen som plager flest og koster mest. Dette er plager som øker med alder, og som generelt er økende i befolkningen. For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.

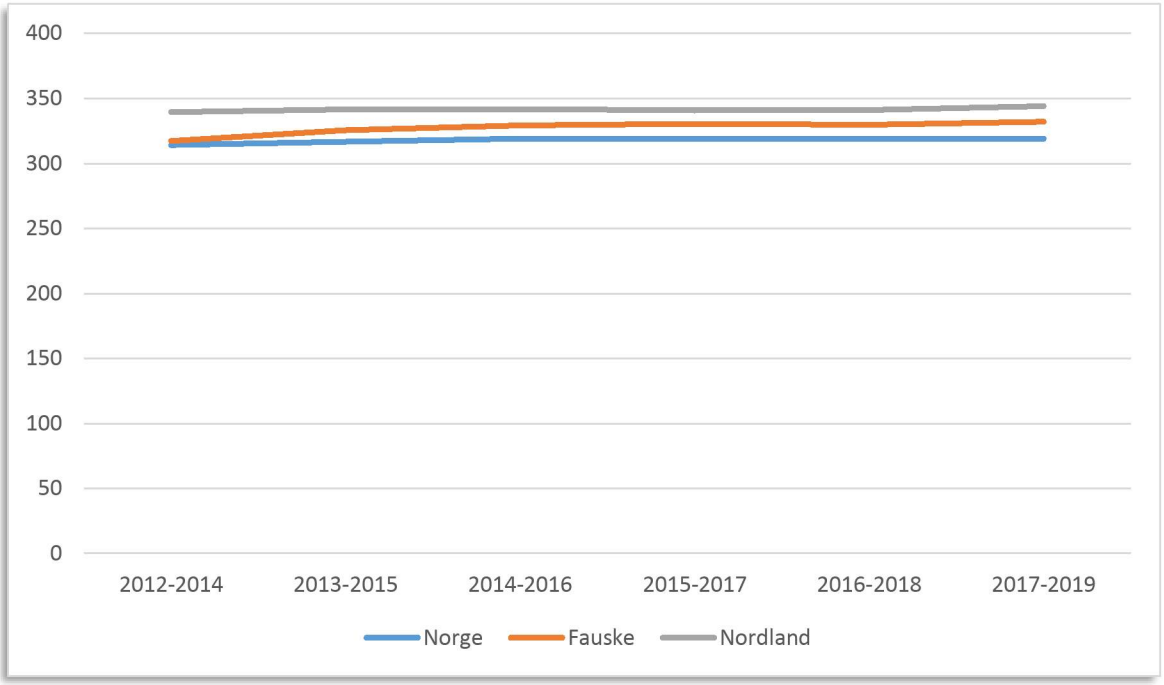

Figur 62 Antall unike personer i kontakt med fastlege eller legevakt (for muskel- og skjelettrelaterte plager/sykdomsdiagnoser inkluderes også kontakt med fysioterapeut og kiropraktor) per 1000 innbyggere per år. 3 års gjennomsnitt. Kilde: FHI

6.6 Tannhelse

De siste 30 årene har det skjedd en betydelig bedring i tannhelsen. Flere barn og unge har ingen eller få hull i tennene. Blant voksne og eldre er det flere som har egne tenner i behold, og som klarer seg uten protese. Men fortsatt varierer tannhelsen med alder, økonomi, hvor i landet man bor og om man tilhører en utsatt gruppe eller ikke. Tallene fra Norgeshelsa viser at prosentandelen med friske tenner blant 5 og 12 åringer har økt i Norge siden 2005.

Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke. Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket. Aldersgruppen 12-18 år er samtidig en utfordring i hele Nordland når det gjelder å beholde en tannhelse som er bedre enn landsgjennomsnittet.
Der 12-åringer i Nordland har bedre tannhelse enn landsgjennomsnittet, skjer det en utvikling mellom 12 til 18 år i fylket, som fører til dårligere tannhelse for 18-åringene sammenlignet med landsgjennomsnittet. Dette er det fokus på i tannhelsetjenesten.

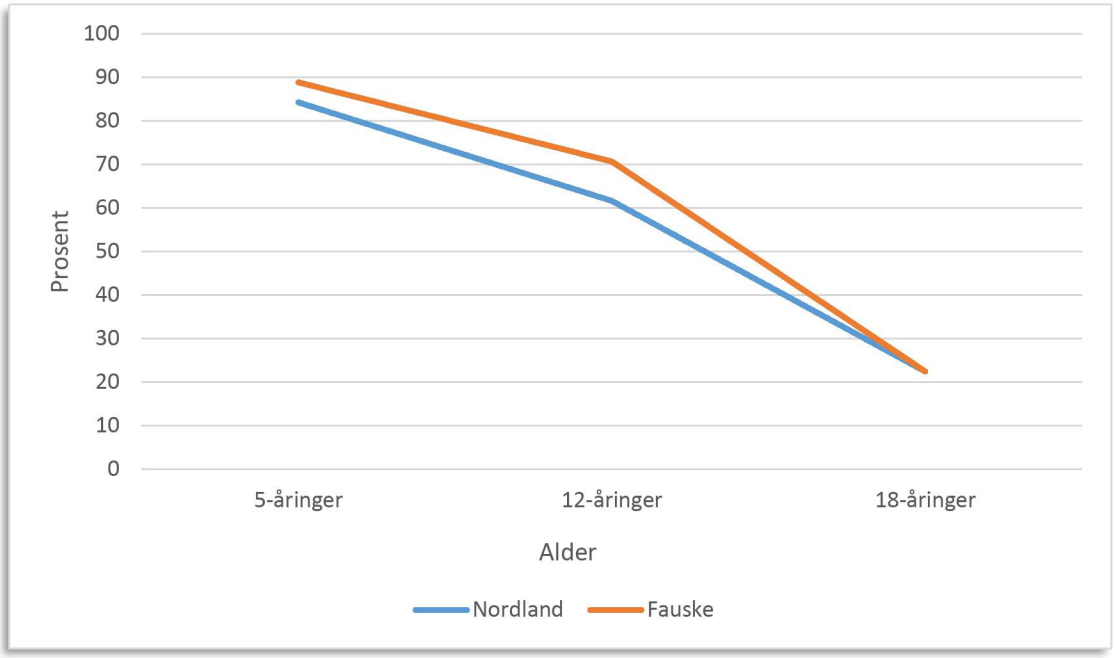

Figur 63 Prosentdel uten karieserfaring i 2019 «Null hull». Kilde: NFK

6.7 Legemiddelbruk

Legemiddelbruk kan ikke sees på som synonymt med sykdomsforekomst, men kan likevel være en indikator på forekomst av enkelte sykdommer. Bruk av legemidler kan gi innsikt i problematikken rundt utbredelse av både sykdom og bakenforliggende risikofaktorer, og kan bidra med verdifull informasjon for å få oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Statistikk over legemiddelbruk viser at Fauskes innbyggere jevnt over plasserer seg på fylkes- og landsgjennomsnitt, men der bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD-midler, utmerker seg i negativ retning. Bruken av allergimidler er derimot noe lavere enn ellers i landet.

Figur 64 Prosentandel som bruker reseptfrie medikamenter ukentlig eller daglig

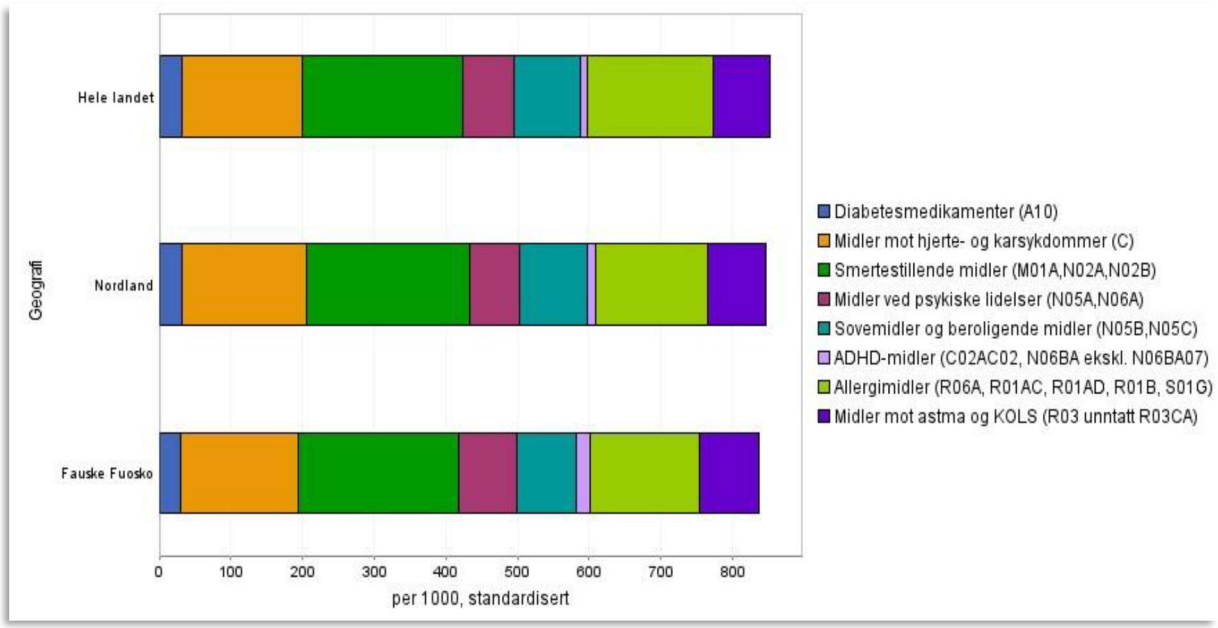

Figur 65 Brukere av legemidler forskrevet på resept til personer i aldersgruppen 0-74 år og som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek. Gjennomsnitt for 2016-2018. Kilde: FHI

6.8 Psykiske symptomer og lidelser

Psykiske symptomer og lidelser er basert på tall fra primærhelsetjenesten. Disse dataene omfatter flere indikatorer. Beskrivelsen av dataene vil derfor gjelde flere sykdomsgrupper. Det antas at tallene påvirkes av legenes diagnostiseringspraksis.

Det er vanlig å skille mellom psykiske plager (symptomer) og psykiske lidelser (diagnoser). Psykiske plager er mentale vansker som nettopp er plagsomme, men ikke i så stor grad at de kan betegnes som diagnoser. Alle mennesker vil fra tid til annen kunne ha slike plager, for eksempel engstelse eller søvnløshet. Psykiske lidelser brukes når bestemte diagnostiske kriterier er oppfylt, enten det er for spiseforstyrrelse eller depresjon.

De siste årene har man sett en økning i andelen unge som rapporterer om lettere psykiske helseplager i spørreundersøkelser. Noen mener at økt individualisering i samfunnet og et sterkere prestasjonspress i for eksempel skolen, har bidratt til denne utviklingen. Andre mener at økningen kan skyldes større åpenhet og oppmerksomhet om denne typen plager. Her gir forskningen ingen klare svar. Det vi derimot vet er at depresjons- og angstsymptomer er de vanligste plagene blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike plager. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

Tall viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år. Bruken av legemidler for psykiske lidelser er også tatt med i kunnskapsgrunnlaget som en indikator på den psykiske helsen i kommunen.

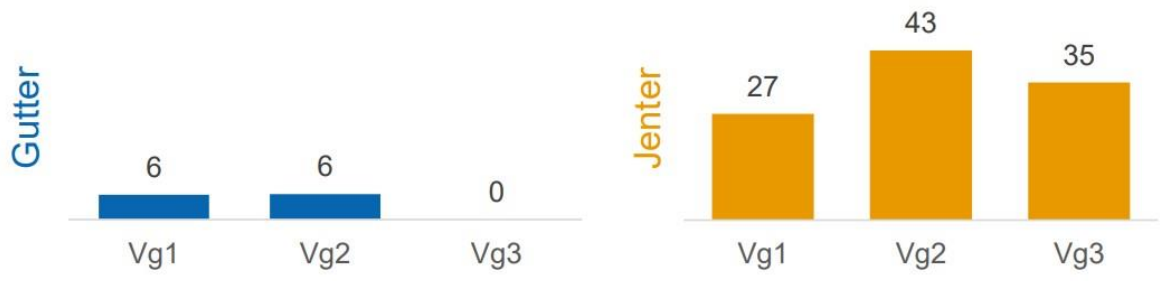

Figur 66 Prosentandel som er mye plaget av depressive symptomer blant gutter og jenter på ulike klassetrinn. Kilde: Ungdata 2019

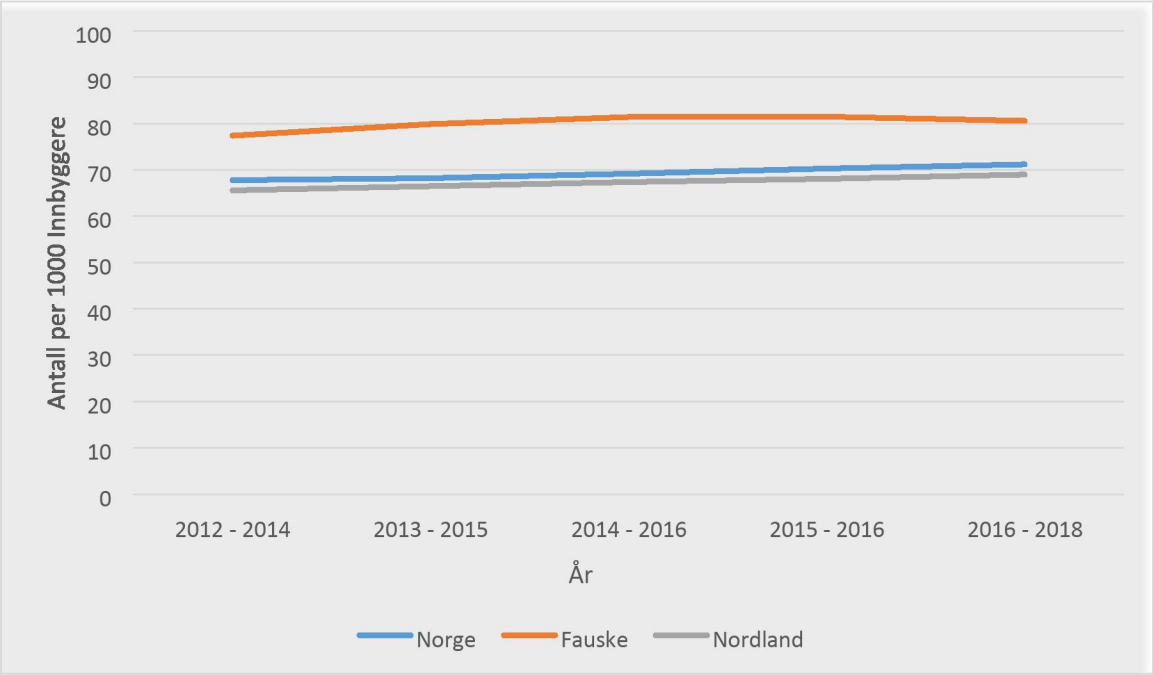

Figur 67 Bruk av legemidler ved psykiske lidelser per 1000 innbyggere. Begge kjønn, 0 -74 år. Kilde: FHI

Funn i Fylkesundersøkelsen i Nordland 2020, viser at kvinner skårer gjennomsnittlig høyere enn menn på psykiske plager og på negative følelser (negativ affekt) og en langt høyere andel blant kvinner enn blant menn svarte at de var veldig mye eller ganske mye plaget av søvnproblemer. Den klart høyeste andelen med høy skår på psykiske plager fant vi blant kvinnene i den yngste aldersgruppa (18-29 år).

6.9 Overvekt

Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter og enkelte kreftsykdommer som tykktarmskreft. Overvekt og fedme kan også ha alvorlige psykiske helsekonsekvenser. Det er ingen klar KMI-grense for når sykdomsrisikoen øker eller faller, overgangene er glidende.

6.9.1 Overvekt og fedme hos voksne

Kroppsmasseindeks (KMI) er et uttrykk for vekt i forhold til høyde, og benyttes for å kunne måle og sammenligne helserisikoen ved blant annet overvekt i en befolkning. WHO har satt

følgende grenseverdier for å klassifisere overvekt og fedme blant voksne over 18 år ved hjelp av KMI (kg/ m²).
KMI på mellom 25 og 29,9 regnes som overvektig. KMI på 30 og over regnes som fedme (Folkehelseinstituttet). Befolkningsdata om KMI får en ut fra sesjon 1 og hos gravide ved første svangerskapskontroll.

Overvekt og fedme er signifikant forskjellig i Nordland enn i landet for øvrig. Status og utviklingstrekk i Fauske er at overvekt og fedme er blant de laveste nivåene i Nordland, og en av fire 17- åringer som veier seg til sesjon 1 er overvektige eller har fedme. Tendensen i figur 6.9 tyder på at KMI i kommunen synker og nærmer seg gradvis landsgjennomsnittet.

Andel gravide med overvekt eller fedme viser et landsgjennomsnitt på en av tre, og andelen har vært stabil de siste årene. Trenden i Fauske er økende, der nær halvparten av gravide er overvektige eller har fedme. Det er også over snittet for Nordland.

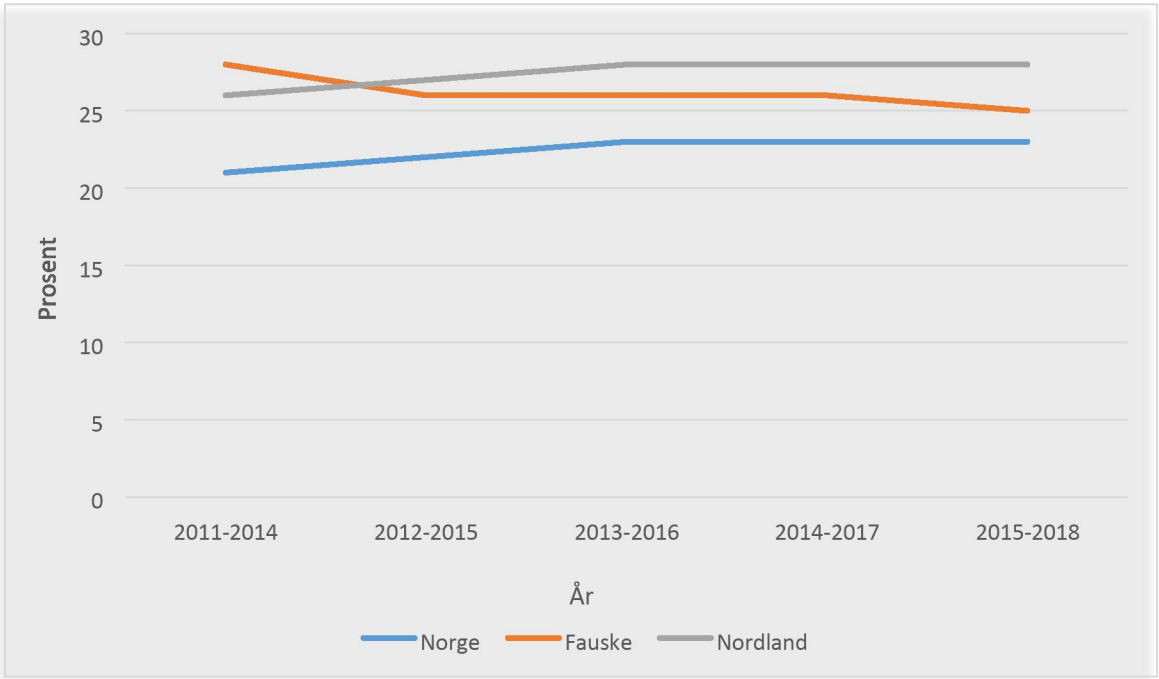

Figur 68 Overvekt og fedme, selvrapportert ved sesjon 1, 17-åringer. Andel prosent. Kilde: FHI

6.9.2 Overvekt og fedme hos barn

Barn og ungdom som utvikler overvekt og fedme viser ofte tegn på dette i tidlig alder. Barn har større risiko for å utvikle overvekt dersom søsken eller foreldre har overvekt. Erfaringer viser at det er vanskelig å oppnå varig vektreduksjon når man først er blitt overvektig. Selv med betydelig innsats fra helsevesen og andre støttetjenester er det vanskelig å oppnå et godt og varige resultat. Forebygging av overvekt er derfor av stor betydning.

Helsesykepleier i helsestasjons- og skolehelsetjenesten utfører jevnlig veiing og måling av barn etter gitte tidspunkt i Nasjonale retningslinjer for veiing og måling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Ut over faste måletidspunkt, får også barn og ungdom oppfølging på

indikasjon eller på forespørsel fra barn/ ungdom eller foreldre. I skolehelsetjenesten utføres veiing og måling rutinemessig i 1., 3. og 8. klassetrinn.

	Antall veid/ målt	Antall med overvekt (ISOKMI>25)	Andel i % med overvekt (ISO-KMI>25)	Antall med fedme (ISO-KMI>30)	Andel i % med fedme (ISO-KMI>30)
1.klassetrinn	100	17	17	5	5
3.klassetrinn	79	12	15,2	5	6,3

Figur 69 Tallene i tabellen er fra skoleåret 2019/2020 og viser resultat etter vekt/ lengdemåling i 1. og 3. klassetrinn.

Om lag 15 % av 3. klassingene i Fauske er overvektige og 6 % har fedme. Nasjonale beregninger fra Folkehelseinstituttet viser at 14 prosent av jentene og 11 prosent av guttene i 3. klasse er overvektige, mens 3 prosent av jentene og 2 prosent av guttene har fedme. Fauske ligger altså noe høyere enn dette. For 1. klassetrinn er tallene enda høyere. Dersom tendensen fra siste års måling er stabile, kan det indikere en økning i antall barn med overvekt og fedme i Fauske. Blant ungdom ser vi også en økende andel som har undervekt. Det større nasjonale bildet tyder på at utviklingen i overvekt og fedme hos barn har flatet noe ut.

6.10 Sykefravær

De siste ti årene har andelen som får sykmelding og uføretrygd vært stabilt høy i Norge i forhold til andre land i OECD-området. Økte helseproblemer i befolkningen kan ikke forklare dette. Mange som har symptomer og diagnoser av en type som ofte fører til sykmelding og uføretrygd, er i lønnet arbeid. Blant de som er i arbeid, finner vi dessuten både friske og syke mennesker. For den enkelte kan det være uheldig for helsa dersom man ikke lenger har et arbeid å gå til. Man mister blant annet det sosiale nettverket som man har på jobben.

Figuren under viser at Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og tall for 2019 viser at kommunen også er blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær. Sammenlignet med landet for øvrig, plasserer Fauske seg nært gjennomsnittet på fravær.

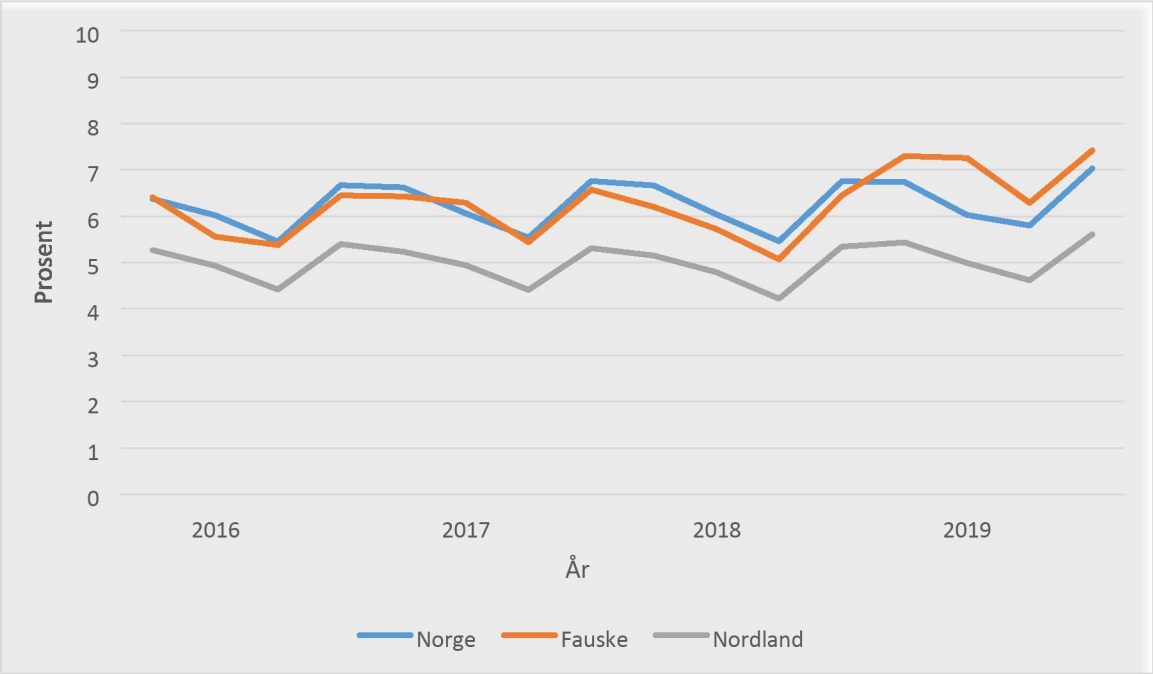

Figur 70 Legemeldt sykefravær, ikke feriekorrigert. Kilde: SSB

Oppsummering: Vurdering av årsaksforhold og konsekvenser, Kapittel 6 Helsetilstand

Befolkningens helsetilstand er på mange vis resultatet av de øvrige områdene som er beskrevet; befolkningssammensetning, oppvekst- og levekårsforhold, miljø, skader og ulykker, samt helserelatert atferd.

Hovedfunn/status	Mulige årsaker	Mulige konsekvenser
HJERTE- OG KARSYKDOMMER *Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet.*	Arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. Kosthold med høy andel animalsk fett og sukker. Tradisjonelt et kosthold rikt på animalske matvarer og –fettkilder i Salten.	Redusert funksjon og livskvalitet, samfunnsøkonomiske konsekvenser Høyere bruk av både primær- og spesialisthelsetjeneste. Tidlig død.
DIABETES *Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes, øker i aldersgruppen 30-74 år*	Type 2: Arv, overvekt, for lite fysisk aktivitet, kosthold rikt på sukker og raske karbohydrater, røyking	Skade av blodårer og indre organer, økt risiko for hjerteinfarkt, hjerneslag og amputasjon, nyresvikt, nedsatt syn, nedsatt følsomhet i beina, impotens hos menn, tidlig død.
KOLS OG ASTMA *I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet*	Røyking, luftforurensning i arbeidsmiljøet eller utendørs, arvelige faktorer, allergi og overfølsomhet.	Pustebesvær, hoste, tretthet, psykiske og sosiale konsekvenser.
KREFT *Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene, på landsgjennomsnitt.*	Utvikling av kreft: Livsstilsfaktorer som røyking, stoffer i miljøet, overvekt og fedme, kosthold, alkohol, infeksjoner og fysisk aktivitet påvirker risiko for noen kreftformer.	Menneskelige lidelser, tapt livskvalitet, psykiske plager, kostnader for samfunnet og pasient, tidlig død.
MUSKEL- OG SKJELETTPLAGER *For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.*	Arv, over-, under- og feilbelastning, skader. Lavere terskel for kontakt med helsevesen (kultur).	Redusert livskvalitet, sykefravær, uføretrygd.

TANNHELSE *Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke.* *Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket.*	God informasjon fra helsestasjon helt fra fødsel av. Ny tannklinikk i kommunen med moderne utstyr. Prisnivå på tannhelsetjenester.	Sosiale forskjeller i tannhelsa.
LEGEMIDDELBRUK *Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning.*	Manglende kompetanse, manglende samarbeid mellom institusjoner, diagnostisk praksis, lite kontinuitet i pleien/oppfølging, holdninger, miljømessige forhold, arvelighet.	Bivirkninger, bedret eller redusert livskvalitet.
PSYKISKE SYMPTOMER OG LIDELSER *Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år.*	Økt kroppsfokus, tap av nære relasjoner, samlivsbrudd, konflikter, psykiske plager, rusmisbruk eller vold i familien, mobbing på skolen og digitalt, ensomhet, traumatiske opplevelser, arvelige faktorer.	Nedsatt arbeidsevne, sykefravær, uføretrygd, rusavhengighet/-problemer, større dødelighet. Konsekvenser for barn og pårørende.
OVERVEKT *Overvekt og fedme er signifikant forskjellig (høyere) i Nordland enn i landet for øvrig.*	Foreldrenes sosioøkonomiske status, aktivitetsnivå, kosthold, tilgang på aktivitets- og fritidstilbud, genetiske årsaker	Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter, enkelte kreftsykdommer og psykiske helsekonsekvenser.
SYKEFRAVÆR *Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær.*	Sykefravær kan ha sine årsaker både i individet, i virksomheten, og i samfunnet.	Samfunnsøkonomiske kostnader.

Vurdering:
Sett under ett har innbyggerne i Fauske kommune en noe dårligere helsetilstand enn landet for øvrig. Blant innbyggerne er det høyere forekomst av muskel- og skjelettplager, psykiske symptomer og lidelser, hjerte- og karsykdommer, samt KOLS og astma. I tillegg peker sykefravær og tannhelsen etter grunnskolealder seg ut som områder med økt risiko. Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær.

På den positive siden er nye tilfeller av kreft og diabetes er generelt sett lavere i Fauske enn landsgjennomsnittet. En forklaring på disse resultatene kan være ulik alder- og kjønnssammensetning i kommunen sammenlignet med resten av landet. Når det kommer til sykefraværstallene er ikke disse nødvendigvis et uttrykk for sykelighetstilstanden i befolkningen, men kan blant annet være et uttrykk for (den opplevde) helsetilstanden i befolkningen.

Fedme gir over tid økt risiko for utvikling av en rekke sykdommer og plager både på kort og lang sikt. For barn og ungdom kan overvekt og fedme på kort sikt gi økt risiko for negative psykososiale konsekvenser. Økt kroppsfokus i samfunnet har betydning for barn og ungdoms selvbilde. For å kunne gjøre noe med overvekt og fedme på samfunnsnivå, er det viktig med både befolkningsrettede og individrettede tiltak. Tiltak på samfunnsnivå kan nå flere og være mer effektive enn individrettede tiltak. Barn og unge er spesielt utsatte og prisgitt omgivelsene; familien, barnehagen, skolen og nærmiljøet. Barn og ungdom tilbringer mye av sin oppvekst nettopp i barnehage, skole og skolefritidsordning. Dette er institusjoner som har en viktig rolle i å bidra til gode levevaner ved å tilrettelegge for variert fysisk aktivitet og gode kostvaner. Det som er gode tiltak for barn med overvekt, er også gode forebyggende tiltak for alle barn og unge.

De ikke-smittsomme sykdommene kan i stor grad forebygges på befolkningsnivå gjennom levevaneendringer, men det kreves også strukturendringer og systemtiltak og ikke bare atferdsendringer hos enkeltindivider. Forebygging av disse sykdommene skjer i stor grad i andre sektorer enn helse- og omsorgssektoren, så som utdanning, arbeidsliv, samferdsel og miljø. Imidlertid er det i stor grad helsesektoren som merker resultatet av eventuelt manglende folkehelsearbeid og forebygging.

KAPITTEL 7: AVSLUTNING – KONKLUSJON

7 Avslutning: Utfordringer og muligheter

I dette kapitlet settes fokus på utfordringer og styrker/muligheter basert på oversikten som nå er fremskaffet.

Ifølge KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018 - 2023) er det særlig fire trendklynger som vil vokse betydelig de neste fem år:

- Polarisering og elitemotstand
- Urbanisering og teknologisk skifte
- Klimaendringer og press mot naturen
- Svekkelse av statene og sterkere konflikt

Større ulikhet, urbanisering og innvandring vil være viktige drivere bak politisk polarisering. Klimaendringer vil sette rammer for politikk og økonomisk aktivitet; biologisk mangfold, matvaresikkerhet og bærekraftige økosystemer vil få særlig oppmerksomhet.

Sammen med skatt, helse, klima og skole forventes sysselsetting og næringsutvikling å bli viktigere i kommunalpolitiske debatter. Forventninger om at folk flest skal inkluderes kommer til å øke, ikke bare i form av brukermedvirkning, men også i samskapende prosesser.

Det vil bli mange og høye forventninger til kommunens rolle, særlig innen næringsutvikling, inkludering, omsorgstjenester og stedsutvikling. Forventninger til kommunens innsats for næringsutvikling henger blant annet sammen med uro for jobbknapphet og behov for investeringer i verdiskaping. Inkludering omfatter både integrering og samfunnets behov for at folk skal være en del av fellesskapet, og ikke i utenforskap.

Det kan være krevende å delta i komplekse beslutninger. For å tilrettelegge for brede demokratiske prosesser hvor innbyggerne involverer seg kan administrasjonen aktivt kommunisere faglige vurderinger til innbyggerne. Samskaping handler blant annet om å identifisere problemet sammen med den/de det gjelder, for så å velge eller designe en løsning og produsere den sammen, i et vedvarende løp. Dette forutsetter vilje og evne til å innta nye roller, og at det åpnes for en ny type maktfordeling enn vi tidligere har vært vant til.

Frivillig sektor er en viktig aktør i arbeidet med å skape forståelse og utvikle kunnskap som bidrar til å fremme demokrati, medvirkning og samskaping. Arbeid/deltagelse i frivillig sektor er en kanal for engasjement, innflytelse og samfunnsdeltagelse og skaper grunnlag for samhold og fellesskap. Lokaldemokratiet bygger på tillit mellom politikere og befolkningen.

Kapittel 1 Befolkning

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Om femten år blir det flere eldre enn barn og unge i Norge. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år). • Befolkningssammensetningen vil virke sterkt inn på hvordan boligmarkedet utvikler seg. Flere eldre kan føre til press på leilighetsutbygging og nedgang i behovet for eneboliger. • Befolkningssammensetningen legger press på dimensjonering av tjenester. Riktig antall barnehageplasser, skoleplasser, samt helse- og omsorgstjenester er viktige elementer. • SSBs befolkningsframskrivinger samsvarer i liten grad med mål om økt befolkningsvekst.	• At folk blir eldre er en ønsket utvikling, og et resultat av vellykket velferdspolitikk over mange år. Seniorkraften må være en del av løsningen i framtidas lokalsamfunn. • Nye teknologiske løsninger kan bidra til at flere eldre kan klare seg lenger i eget hjem. • Nærheten til Bodø kan ha i seg betydelige fordeler for Fauske-samfunnet. • Offentlig, privat og frivillig sektor har potensielt god tilgang på kompetanse og menneskelige ressurser.

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende sosial ulikhet • Økende andel unge med psykiske symptomer og lidelser • Unge opplever lokalmiljøet lite attraktivt • Økende grad av overvekt og fedme med påfølgende risiko for sykdom • Større egenandeler på barnevern-tiltak, økte utgifter til fosterhjem	• Godt fokus på mestring og livskvalitet • Videreutvikling av helhetlige tjenester • Gjennomgående og systematisk vurdering av helsemessige konsekvenser i beslutninger • Helhetlig regional planlegging som fremmer bærekraftig lokal samfunnsutvikling • Gode miljø med sunne, tilgjengelige og naturgitte rammer for aktivitet

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Tungtrafikk i sentrum • Ungdom er lite fornøyd med lokalmiljøet • Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse • Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant både ungdommer og de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland • Noe lav valgdeltakelse	• Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning • *Ny E6*-prosjektet; omlegging av trasé • Økt fokus på helhetlig samfunnsutvikling • Gode nærmiljøanlegg • Økt foreldrestøtte-satsing • Samlokalisering av støttetjenester • Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+

Kapittel 4 Skader og ulykker

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende antall hoftebrudd • Stor andel av tungtransport i tett befolkede områder utgjør høy risiko for alvorlige ulykker	• Fokus på trafikksikker kommune • Fokus på aldersvennlige lokalsamfunn • Bruke by- og stedsutvikling som virkemiddel for å forebygge skade samt fremme helse • Styrke sentrum som utviklingsområde og arena for innbyggere i alle aldersgrupper.

Kapittel 5 Helserelatert atferd

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Ungdommens opplevelse av egen helse • Bare en av tre videregåendeelver spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer. • Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående • Rusmiddel-bruk blant ungdom; Økt bruk av MDMA og kokain	• Gode aktivitetsmuligheter • Aktive ungdommer • Helsefremmende barnehager og skoler • Tverrfaglig samarbeid • Matpakke-kultur • Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming • Eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og ungdomsråd kan bidra til å løfte fram aktuelle problemstillinger på vegne av sine målgrupper

Kapittel 6 Helsetilstand

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Datagrunnlaget viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet når det kommer til hjerte-/karsykdom, muskel- og skjelettplager, samt psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år • I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet • Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning • Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær	• Innbyggernes opplevelse av sosial støtte • Innbyggere føler seg trygge • Eldre som aktive innbyggere og samfunnsressurs • Naturtilgang • Gode og tilgjengelige nærmiljøanlegg • Helhetlig planlegging som fremmer lokal samfunnsutvikling

Konklusjon

Gjennom dagens lovverk er kommunen pålagt å ta et større ansvar for folkehelsa med utgangspunkt i det lokale oversiktsdokumentet. Oversikten skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser, og bidra til at vi som kommune ivaretar våre oppgaver etter folkehelseloven.

Vi har pr i dag forholdsvis god oversikt over mange deler av Fauske-samfunnet. Samtidig har arbeidet med oversiktsdokumentet avdekket en del områder hvor vi har lite eksakt kunnskap om lokale påvirknings- og årsaksforhold. Dette tilsier at vi må fortsette å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid (= holde løpende oversikt).

God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid, gir en god pekepinn på om vi lykkes i arbeidet med å bedre folkehelsa og å utjevne de sosiale helseforskjellene.

Viktige grep for oss som kommune blir

a) å få alle deler av organisasjonen til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen direkte eller indirekte tar del i det systematiske folkehelsearbeidet.
b) å jobbe mer strategisk, sektorovergripende og helhetlig, med utgangspunkt i kommunens nye planverk.
c) å mobilisere hele samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig.

Det løpende oversiktsarbeidet vil pågå gjennom hele året. For å sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil oversiktsdokumentet oppdateres årlig. Den nyeste versjonen vil gjøres tilgjengelig i Risk og på kommunens hjemmeside.

Dette dokumentet er en revidert versjon av “Folkehelsa i Fauske 2020, og ble ferdigstilt i september 2021.

VEDLEGG

Vedlegg 1: TILLEGGSTEKST Covid-19/pandemi (Status Fauske)

(Tekst fra september 2021)

Siden våren 2020 og i skrivende stund, påvirkes både samfunn og kommuneorganisasjon av situasjonen knyttet til Covid-19 pandemien. Pandemien har på brutalt vis gjort oss alle oppmerksomme både på den enkeltes rolle så vel som samfunnets samlede rolle i forebyggingen av smitte.
Pandemi-årene har vist oss at mye av folkehelsearbeidet handler om smittevern og tilgang til helsetjenester. Fasen vi nå går inn i, vil vise at folkehelsearbeidet består av langt mer enn dette, og at det er andre faktorer som er vel så avgjørende for helsa vår. Blant annet har nedstengingen av samfunnet vist oss viktigheten av å kunne delta i samfunn og arbeidsliv, og nødvendigheten av sosial kontakt. Vi har også sett at pandemien rammer ulike sosioøkonomiske grupper forskjellig når skole og arbeidsliv stenges ned.
Pandemien er ikke over, og konsekvensene av denne vil vare i flere år etter at den er slått tilbake. Mange konsekvenser er synlige og målbare nå. Andre er vanskelige å måle eller kan komme til syne først etter lang tid. Aktuelle måleindikatorer er delvis utfylt. Supplerende informasjon tas med straks denne er tilgjengelig,

Måleindikatorer i Fauske:

- Antall tester utført (tidsrom) -
- Antall positive tester (tidsrom) -
- Antall koronarelaterte sykehusinnleggelser -
- Antall koronarelaterte dødsfall -

- Antall vaksinerte: *Antall vaksinedoser satt i Fauske kommune pr 28.09.21 er 14030. 7211 personer har fått minimum 1 dose. Her må presiseres at dette er vaksinasjoner satt i Fauske kommune. Vi har innbyggere som er vaksinert i andre kommuner, og vi har vaksinert innbyggere fra andre kommuner. Dette gjelder i særlig grad personer som har vært prioritert for vaksine pga arbeidsforhold i kommunen. I løpet av sommeren ble tilgangen på vaksiner bedre, og vi og andre kommuner åpnet mer opp for vaksinering av alle uavhengig av folkeregistrert kommune. Vi har blant annet vaksinert folk som har vært på ferie i kommunen, også utenlandske statsborgere. I følge FHI er det 7737 personer med folkeregistrert adresse i Fauske kommune som har fått minimum 1 dose. 6821 personer er fullvaksinert. 330 barn i alderen 12-15 år har fått 1 dose.*

- Barnevern-meldinger: *Ingen signifikant endring.*

- Arbeid/sysselsetting: *Bedriftsundersøkelsen 2021 (NAV Nordland) har spurt om koronas påvirkning på virksomhetenes bemanning. Resultatet av undersøkelsen viser at Nordland over tid har hatt lav ledighet, og har under koronakrisen hatt lavest andel*

arbeidssøkere av alle landets fylker. Nordland er minst berørt av koronakrisen av alle fylkene. Blant virksomhetene i Nordland er det 66,2 prosent som svarer at bemanningen ikke har blitt direkte påvirket av koronasituasjonen, mens 27,4 prosent svarer at de har permittert og/eller har sagt opp ansatte. Imidlertid har Nordland samtidig den laveste andel virksomheter som sier de har oppbemannet som følge av korona (8,2 prosent). Av virksomhetene som har svart «ja, har permittert ansatte» er det i Nordland under 2 prosent av disse som regner det som sannsynlig at de må si opp noen av de permitterte i løpet av de neste 6 månedene. Omtrent 10 prosent svarer at de permitterte allerede er tilbake i arbeid.

Figur 71 Kilde: NAVs bedriftsundersøkelse 2021 Resultater Nordland

Vurderinger av situasjonen + av mulige langsiktige konsekvenser når det kommer til:

- Somatisk helse -
- Psykisk helse -
- Tap av arbeid: *Blant alle landets fylker er det Nordland som har høyest andel virksomheter som forventer økt bemanning det neste året, med 30 prosent av virksomhetene i fylket som forventer å ha flere ansatte om ett år. For landet som helhet venter 26 prosent av virksomhetene bemanningsøkning det neste året. I Nordland venter 11 prosent nedgang, som er det samme som landsgjennomsnittet. Det er 59 prosent av virksomhetene i fylket som forventer samme antall ansatte som i dag.*

  Nettoandelen virksomheter i Nordland som venter sysselsettingsvekst det neste året er på 19 prosent, som er fem prosentpoeng høyere enn i fjor, men fire prosentpoeng lavere enn for to år siden

- Tap av skolegang -
- Skolevegring o.l. -
- Vold og overgrep -
- Rus -

Helse og omsorgsdepartementet. 2019. Folkehelsemeldinga - Gode liv i eit trygt samfunn. Meld. St. Nr. 19 (2018-2019)

Vedlegg 2: Eksempel på undertema i oversiktsarbeidet

Kode A	a) Befolkningssammensetning Undertema	Kilde
1A	Folketallet som helhet, aldersgruppering, kjønnsfordeling. Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	• Folkehelseinstituttet • SSB • NAV • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk
2A	Er det spesiell vekst eller reduksjon innen enkelte aldersgrupper? Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	
3A	Årlige fødselsrater.	
4A	Antall enpersonshusholdninger.	
5A	Etnisk sammensetning og utviklingen av denne.	
6A	Netto inn-/utflytting, om mulig flytting internt i kommunen/ fylket.	
7A	Har kommunen/fylkeskommunen en betydelig samisk befolkningsgruppe?	

Kode B	b) Oppvekst- og levekårsforhold Undertema	Kilde
1B	Andel med lavinntekt	• Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet • Bedriftshelsetjenesten/ STAMI • Verneombud • Fagorganisasjoner • NAV • Husbanken • Andre relevante departement/direktorat • Elevundersøkelsen (skoleporten.no) • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2B	Inntektsfordeling (målt gjennom Gini-koeffisient),	
3B	Tilgjengelighet til boliger (for ulike grupper)	
4B	Andel med boligsosiale ordninger	
5B	Boligstandard, inkl. spesielle fordelingsmønstre by – land, blandet – ensartet osv.	
6B	Antall i arbeid og antall uføre i forhold til folketallet	
7B	Sykefravær, trend de siste år.	
8B	Antall arbeidsledige, andel under 30 år.	
9B	Er det over- eller underskudd på arbeidsplasser?	
10B	Andel pendlere ut eller inn av kommunen/fylket.	
11B	Er det variasjon mellom ulike næringer? Hva er forholdet mellom offentlig og privat virksomhet? ›	
12B	Er det åpenbare arbeidsmiljøproblemer? Eksempler på arbeidsplasser med godt arbeidsmiljø, evt. spesielt samfunnsengasjement	
13B	Skolestrukturen (antall, geografisk spredning), elevtall.	
14B	Hva er trekk ved læringsmiljø og elevprestasjoner?	
15B	Hvor mange elever fullfører videregående skole?	
16B	Barnehagedekning og barnehagemiljø.	

Kode C	c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø Undertema	Kilde
1C	Omfang av smittsomme sykdommer.	• Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet • Bedriftshelsetjenesten/ • STAMI • Verneombud • Fagorganisasjoner • NAV • Husbanken • Andre relevante departement/direktorat • Elevundersøkelsen (skoleporten.no) • Fylkeskommunens egen • informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2C	Drikkevannskvalitet.	
3C	Forekomst av radon.	
4C	Risiko for legionella og/eller annen biologisk forurensning.	
5C	Omfang av områder utsatt for støy.	
6C	Omfang av områder utsatt av luftforurensning.	
7C	Omfang av områder utsatt for annen forurensning.	
8C	Inneklima i skoler, barnehager og offentlige bygg.	
9C	I hvilken grad er skoleveger trygge?	
10C	I hvilken grad har kommunen/fylket gang- og sykkelveger, turstier osv.?	
11C	Hva er omfanget av områder for rekreasjon og friluftsliv, og hva er tilgjengeligheten til slike?	
12C	Tilbud og tilgjengelighet til kollektivtransport.	
13C	Omfang av grøntarealer, og hvilken beplantning har disse med tanke på allergieksponering m.m.	
14C	Antall frivillige organisasjoner, medlemsforhold og rekruttering.	
15C	Omfang av sosiale risikomiljøer som rusmiljøer og kriminalitet.	
16C	Valgdeltakelse.	
17C	Omfang av kulturtilbud.	
18C	Omfang av sosiale møteplasser, lekeplasser osv.	
19C	Sosiale nettverk.	
20C	Sosial støtte.	
21C	Opplevelse av tilhørighet.	

Kode D	d) Skader og ulykker Undertema	Kilde
1D	Antall personskader behandlet i sykehus	• Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet/STAMI • Lokale legevakter og legekontor • Omsorgstjenester • Spesialisthelsetjenesten • Bedriftsleger • Tannleger • Statens vegvesen • Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap • Andre relevante departement/direktorat • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2D	Antall hoftebrudd behandlet i sykehus	
3D	Spesielle ulykkespunkter, eller strekninger	
4D	Spesielt utsatte skoleveger	
5D	Skadeforekomst i skoler og barnehager, evt. også tannskader	
6D	Antall drukningsulykker	
7D	Omfang av arbeidsulykker	
8D	Omfang av hjemmeulykker	
9D	Antall omkomne i brann	
10D	Antall fallulykker i sykehjem	

Kode E	e) Helserelatert atferd Undertema	Kilde
1E	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet.	• Folkehelseinstituttet • SSB • Helsedirektoratet • SIRUS • Fylkeskommunens egen • informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk - helsestasjon - skole - barnehager - rus/psykisk - næring - annet • Organisasjoner • Lokale/regionale kartlegginger
2E	Andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min. pr. dag.	
3E	Omfang av fysisk aktivitet i skolen.	
4E	Tilgang til områder for aktivitet.	
5E	Omfang av elever som går eller sykler til skolen.	
6E	Dagligrøyking (unge/voksne/gravide).	
7E	Antall skjenkesteder, serverings- og åpningstider for alkoholsalg.	
8E	Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk (f.eks. blant elever i ungdomsskole og videregående skole).	
9E	Trender omkring ungdommens seksualatferd, f.eks. bruk av kondom.	
10E	Mat og måltider i barnehager.	
11E	Tilgang på frukt og grønt i skolen	
12E	Måltider på skolefritidsordninger/aktivitetsskoler og tilbud i skolekantiner.	
13E	›Annen risikoatferd/helsefremmende atferd.	

Kode F	f) Helsetilstand Undertema	Kilde
1F	Forekomst av forebyggbare sykdommer («folkesykdommer»).	• Folkehelseinstituttet • SSB • Helsedirektoratet • SIRUS • Folkehelseinstituttet • Helsedirektoratet • NAV • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale undersøkelser/ brukerundersøkelser
2F	Bekymringsfullt nivå av visse sykdommer, eller negativ utviklingstrend selv om kommunen/fylket for tiden ligger på nivå med, eller bedre an enn landet for øvrig.	
3F	Har befolkningen et høyt mestringsnivå, eventuelt målt indirekte gjennom sosial deltakelse som organisasjonstilhørighet, valgdeltakelse o.l.	
4F	Finnes data om trivsel eller selvopplevd helse?	

FORSLAG TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL MED AREALSTRATEGIER 2022-2034

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Forord

Kommuneplanen viser hvordan vi ønsker å utvikle kommunen de neste 12 årene, og er kommunens øverste styringsdokument.

Den består av to deler:

1) En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå.
2) En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

I denne omgangen utarbeider Fauske kommune ny samfunnsdel.

Hva er det aller viktigste?

Kommunen har valgt seg ut seks satsingsområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål og Barnekonvensjonen til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal jeg bry meg?

Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innholdsfortegnelse

Forord 2
1. Kommunens plansystem 4
2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning 5
2.1 Medvirkningsprosesser 5
2.2 Kunnskapsgrunnlag 5
3. Overordnede føringer for arbeidet 5
3.1 Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 5
3.2 Regionale føringer og planer 6
3.3 FNs bærekraftsmål 6
4. Planlegging i usikre tider 7
4.1 Kommuneøkonomi 7
4.2 Digitalisering 8
4.3 En sikker kommune i en usikker verden 8
5. Visjon og verdigrunnlag 8
5.1 Våre verdier 9
5.2 Vår visjon 9
5.3 Vårt slagord 10
6. Langsiktige mål og strategier 10
6.1 God oppvekst og godt liv 10
6.1.1 Mål og strategier 12
6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling 14
6.2.1 Mål og strategier 14
6.3 Omstillingsdyktig næringsliv 15
6.3.1 Mål og strategier 16
6.4 Attraktive byer og steder 17
6.4.1 Mål og strategier 18
6.5 Mangfold og inkludering 19
6.5.1 Mål og strategier 19
6.6 Deltakende innbyggere 20
6.6.1 Mål og strategier 21
7. Langsiktige arealstrategier 21

1. Kommunens plansystem

Det kommunale plansystemet er bygd opp slik at man har en overordnet **kommuneplan**, som er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. **Kommuneplanens handlingsdel** og **økonomiplanen med årsbudsjett** kobler oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel til økonomiplanleggingen. Fra kommuneplanen springer det ut **kommunedelplaner** (tematiske/samfunns- eller arealdelplaner) for spesifikke områder eller fag. Gjennom **tematiske planer (fag/temaplaner)** utvikles strategier og tiltak som grunnlag for prioritering i handlings- og økonomiplan.

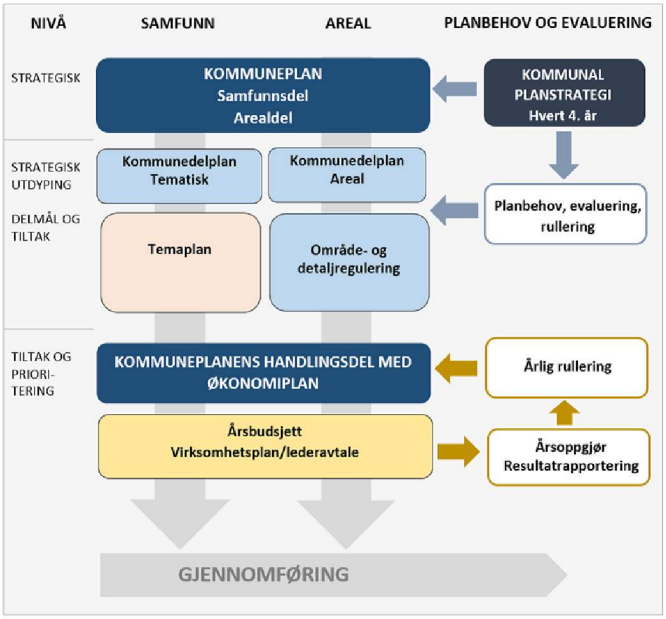

Figur: Framstilling av det kommunale plansystemet

Kommuneplanen styrer all planlegging og utvikling i kommunen, og setter mål for Fauskesamfunnets utvikling. Kommuneplanens handlingsdel inngår i økonomiplanen. Rapportering skjer i årsrapporten.

Figur: Funksjonene til de ulike deler av kommunens plansystem

2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning

2.1 **Medvirkningsprosesser**

Kommunestyret i Fauske kommune vedtok kommunal planstrategi 2020-2023, planoppstart av kommuneplanens samfunnsdel og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel i desember 2021, og da startet den formelle planprosessen med ny samfunnsplan.

Fra januar til mai har kommunen kjørt følgende medvirkningsprosesser

- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Politiske verksteder
- Møter med næringslivet
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møter med kommunale råd og utvalg
- Oppdrag til elevrådene i Fauskeskolene
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn

I tillegg til overnevnte har det vært gjennomført brede prosesser administrativt, i alle kommunens samhandlingsområder. Det har også vært innhentet brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent innenfor rus- og psykiatrifeltet. Det ble i januar 2021 opprettet en egen e-post adresse som innbyggere kunne benytte seg av for å enkelt sende inn innspill, samt et eget område på kommunens hjemmeside med informasjon om planprosessen.

Etter høring og offentlig ettersyn vil det gjennomføres ytterligere politiske verksted. Det vil også om mulig gjennomføres folkemøter. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter.

2.2 **Kunnskapsgrunnlag**

Det vises til oversiktsdokumentet Folkehelsa i Fauske 2020, faktagrunnlag til kommuneplanens samfunnsdel og den helhetlige ROS-analysen til kommunen. Den erfaringsbaserte kunnskapen i organisasjonen, er og benyttet i planarbeidet. Resultater fra gjennomført medvirkningsaktiviteter er og en del av kunnskapsgrunnlaget.

3. Overordnede føringer for arbeidet

Rammene for kommunal planlegging settes på både nasjonalt og regionalt nivå. Dette kapittelet tar for seg noen av de mest sentrale føringene.

3.1 **Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023**

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen legger i nasjonale forventninger 2019-2023 vekt på fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

3.2 **Regionale føringer og planer**

De regionale planene er førende for den kommunale planleggingen. Det er særlig fylkesplanen for Nordland 2013-2025 som er viktig for kommunenes planlegging. For tiden arbeider Nordland fylkeskommune med Regional planstrategi for Nordland. Det er utarbeidet forslag til fem langsiktige utviklingsmål fram mot 2030 for Nordlandssamfunnet. Dette er året bærekraftsmålene skal være nådd. Dette er mål som er knyttet opp til Nordlands utfordringer.

Følgende langsiktige utviklingsmål er lagt fram i høringsforslaget:

«I 2030 har vi et mer bærekraftig Nordland med:

- Mål 1: Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud
- Mål 2: Et innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til klimagassreduksjoner og robuste samfunn
- Mål 3: God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren
- Mål 4: Høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv
- Mål 5: Effektiv og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes og næringslivets behov»

For å konkretisere de langsiktige utviklingsmålene er det valgt ut fire innsatsområder med prioriterte satsinger:

1. Sterke lokalsamfunn
2. Verdiskaping
3. Ressursforvaltning
4. Utdanning og forskning

3.3 **FNs bærekraftsmål**

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, og kommunene oppfordres til å legge de som førende for egen planlegging. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Figur: FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene inndeles i tre dimensjoner – økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft.

Kommunen skal legge til rette for at hele samfunnet involveres i arbeidet med å nå målene for miljø, økonomi og sosiale forhold. FNs bærekraftsmål utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og målene ligger til grunn for kommuneplanen. Når vi tar beslutninger, må disse vurderes opp mot alle de tre dimensjonene.

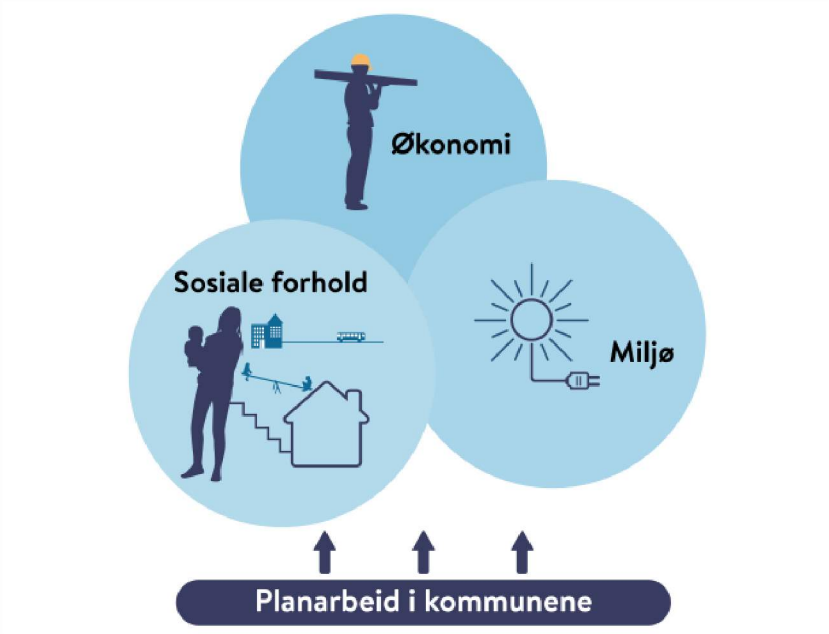

Figur: Dimensjonene til bærekraftsmålene

4. Planlegging i usikre tider

4.1 **Kommuneøkonomi**

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente problemstillinger. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har økonomisk konsekvens.

4.2 **Digitalisering**

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlingsområdenes digitale modenhet og digitale mestring [1] håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

Digital utvikling i Fauske kommune vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og -prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet.

4.3 **En sikker kommune i en usikker verden**

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det sannsynlige, men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser, og et tett interkommunalt samarbeid vil være ressursbesparende og samtidig tilføre viktig kompetanse og erfaring.

5. Visjon og verdigrunnlag

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Den skal si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen, og motivere de som bor, arbeider og ønsker å etablere seg i kommunen. Visjonen skal, sammen med kommunens verdier søke å danne en felles identitet for kommunens innbyggere, ansatte og besøkende.

[1] Digital mestring = Forretnings- og teknologiforståelse x vilje og evne til transformasjon

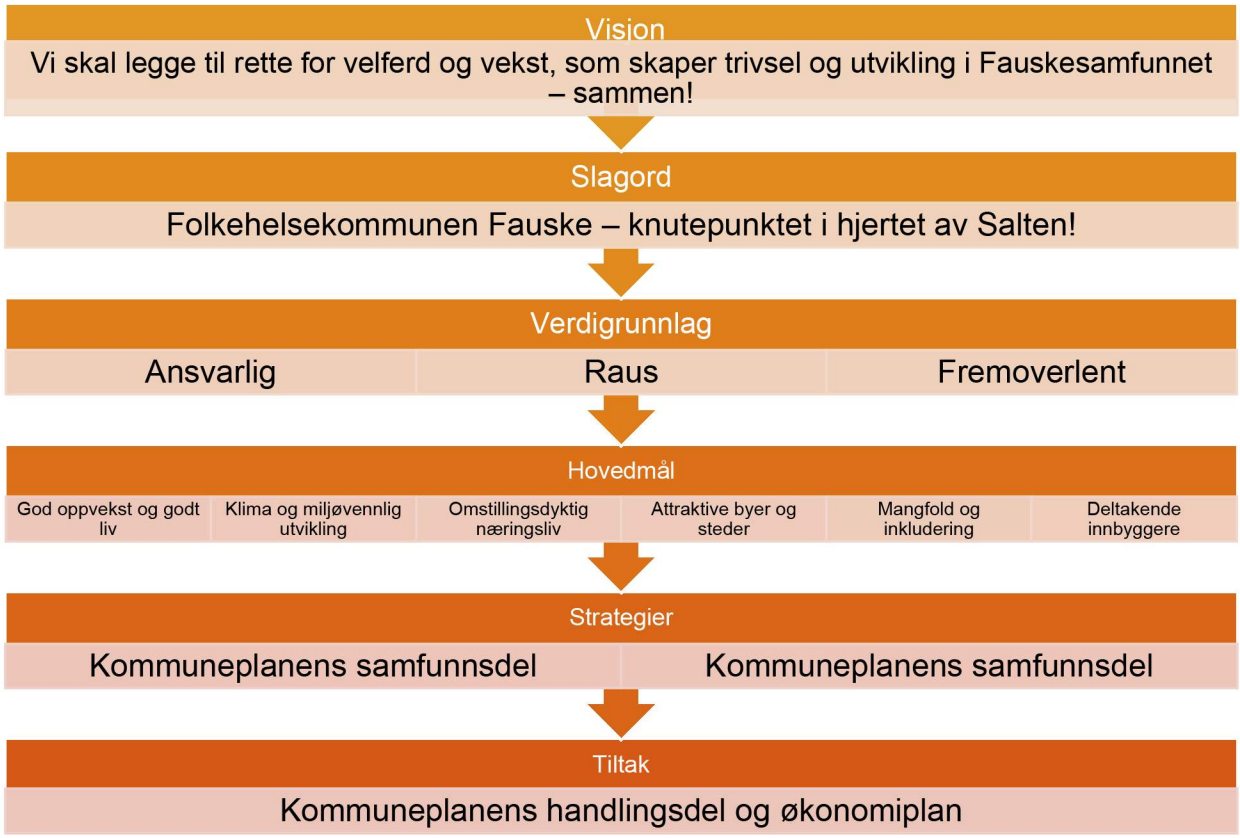

Figur: Illustrasjon av foreslåtte verdier, visjon og slagord.

5.1 **Våre verdier**

Det er utformet tre forslag til verdier for kommunen. Verdiene gir klare føringer for utviklingen av kommunen, og understøtter ambisjonene for utvikling av lokalsamfunnet.

De foreslåtte verdiene er:

- **Ansvarlig**

Ansvarlig handler om det å ta ansvar, ivareta ansatte og innbyggere, og generasjonsprinsippet. Gjennom å være ansvarlig søker vi å skape tillitt.

- **Raus**

Raushet er toleranse og respekt for ulikhet, åpenhet, samhold og mangfold, sjenerøsitet, anerkjennelse, oppmuntring, engasjement og vilje til å delta.

- **Fremoverlent**

er å prøve ut nye ideer, være kreativ og oppfinnsom, gjøre ting på andre måter, se andre løsninger, være uredd, stå opp for meninger og være handlekraftig.

5.2 **Vår visjon**

En visjon er en fremtidsdrøm – en ideell fremtidig situasjon vi aldri kan slutte å jobbe mot. Visjonen skal:

- Bidra til å skape det samfunnet vi vil ha

- Forplikte både kommuneorganisasjonen og samfunnet forøvrig
- Bidra til involvering og medbyggerskap

Administrasjonens forslag til visjon:

- Vi skal legge til rette for velferd og vekst, som skaper trivsel og utvikling i Fauskesamfunnet – sammen!

5.3 **Vårt slagord**

Mange kommuner velger seg ut slagord i tillegg til verdigrunnlag og visjon. Slagordet kan til fordel benyttes i markedsføring av kommunen; på skilt, materiell og lignende. Slagordet kan være en beskrivelse av stedet, kulturen eller omgivelsene, og også gjenspeile kommunens valgte verdier og visjon.

Administrasjonens forslag til slagord:

- Folkehelsekommunen Fauske - knutepunktet i hjertet av Salten!

Andre forslag:

- Folkehelsekommunen Fauske – et lite sted med store muligheter
- Folkehelsekommunen Fauske – et knutepunkt omgitt av bygder i utvikling!
- Folkehelsekommunen Fauske – nær naturen, nær gata

6. Langsiktige mål og strategier

Det er valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av områdene berører flere av FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergripende utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn; som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive byer og tettsteder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering.

6.1 **God oppvekst og godt liv**

Befolkningen er kommunens viktigste ressurs, hvor generasjonene er gjensidig avhengige av hverandre. Det er derfor viktig at vi som samfunn, gjennom et helhetlig folkehelsearbeid, gjør alt vi kan for å oppnå best mulig helse og best mulige levekår for alle. At innbyggerne opplever en trygg barndom, fullfører videregående opplæring, får jobb, en stabil bosituasjon og en bærekraftig økonomi, er viktig - både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Opplevelsen av et meningsfullt liv med mestring og felleskap avgjørende for tilfredshet med

livet. God helse og livskvalitet danner grunnlag for samfunnsdeltagelse, og dermed god kommuneøkonomi.

Folkehelsearbeidet er en stor del av samfunnsutviklingen og samfunnsplanleggingen i kommunen. Folkehelsearbeid forventes i dag å være sektorovergripende og mangeprismet, hvor ikke én men alle sektorer bidrar til å jevne ut sosiale helseforskjeller Ut fra modellen under, ser man både bredden, kompleksiteten og sammenhengen i folkehelsa som paraplybegrep og som overordnet perspektiv.

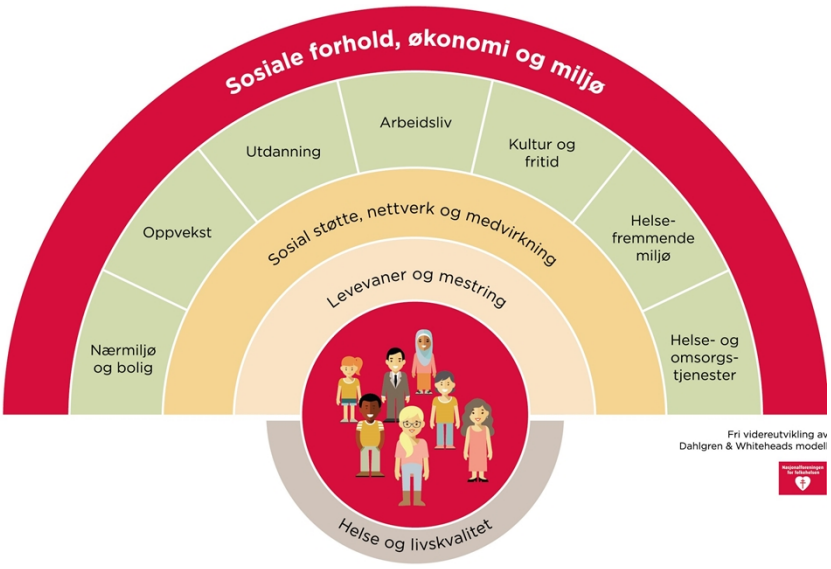

Figur: Den sosiale helsemodellen. Utviklet av Whitehead og Dahlgren (1991), og her videreutviklet av Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Leve hele livet

En trygg oppvekst legger grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår. Derfor er en satsing på unge også en satsing på framtidas eldre. Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. For mange kommer pensjonisttilværelsen til å vare nesten en tredjedel av livet. Den økende andelen eldre gjør at kommunen allerede nå må løse oppgaver på en ny måte, og vi må sørge for at alderdommen blir meningsfull både for den enkelte og at den enkelte får mulighet til å bli en ressurs for samfunnet. Økt fokus på planlegging av egen alderdom, aktiv medvirkning, ny teknologi, og samarbeid på tvers, kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet, og dermed utsette hjelpebehov. Dette bidrar til å skape et mer aldersvennlig samfunn. For å sikre at vi utvikler oss i ønsket retning, er Fauske kommune deltaker i Nettverk for aldersvennlige lokalsamfunn – et nettverk som utgjør ei viktig folkehelsesatsning både nasjonalt så vel som lokalt.

6.1.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**

Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser	• Koordinere tjenester i samspill med pårørende og frivilligheten • Fokusere på helsefremmende og forebyggende arbeid og aktivitet • Ha sosial bærekraft som en rød tråd i alt kommunalt arbeid • Gjennom involvering, sikre at innbyggerne opplever helhetlige tjenester • Ta i bruk nye teknologiske løsninger • Aktivt forebygge kriminalitet og rus blant barn og unge
Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør	• Synliggjøre hva folkehelse omhandler, og hvordan alle er en del av kommunens folkehelsearbeid • I politiske vedtak og saker, tydeliggjøre konsekvenser for folkehelsa • Arbeide kunnskapsbasert og systematisk gjennom kommunens plansystem • Jobbe for å sikre grunnleggende ferdigheter hos den enkelte innbygger • Ta del i regionale, nasjonale og globale nettverk • Ha tidlig innsats, tverrfaglig tilnærming og samhandling som bærende prinsipp • Legge til rette for informasjons- og opplæringstiltak • Fremme helse gjennom kultur og kulturdeltakelse
Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv tilgjengelig for alle	• Legge til rette for aktiv deltakelse i lokalt kulturliv • Øke tilgjengeligheten for mangfoldige kunst- og kulturtilbud • Stimulere til organisert og egenorganisert idrett og aktivitet • Forme kommunens fellesrom ute og inne, som inkluderende arenaer • Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til både opplevelser og pusterom
Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidas utfordringer	• Ha et økt fokus på grunnleggende ferdigheter • Satse videre på tidlig innsats og foreldrestøtte • Fokusere på trygghet, utvikling, motivasjon og læring

	• Legge til rette for en aktiv fritid gjennom et mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv • Bidra til en trygg oppvekst gjennom forebygging av vold og overgrep mot barn unge i nære relasjoner
At alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere	• Skape god kontakt mellom næringsliv, organisasjoner, videregående skole og kommunen • Aktivt jobbe for å øke andelen som fullfører videregående opplæring • Stimulerer til læring og aktivitet gjennom hele livet • Nyttiggjøre oss av eldre som en samfunnsressurs • Tilrettelegge for meningsfull aktivitet og fellesskap • Legge til rette for best mulig kommunikasjon og samhandling • Skape en kultur der det å gjennomføre utdanning oppleves som viktig • Jobbe for kvalifiserte arbeidere og økt arbeidsdeltakelse
At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og omgivelser	• Planlegge for gode boområder og bomiljø • Arbeide for god trafikksikkerhet og sørge for gjennomføring av gode trafikkløsninger • Konkretisere kommunens boligpolitikk • Fokusere på tverrfaglig samhandling • Synliggjøre Fauske som et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting • Sikre tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet

6.2 **Klima- og miljøvennlig utvikling**

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Dette er klimautfordringer som samfunnet må være forberedt på, også lokalt her hos oss i Fauske kommune.

En rekke arter og naturtyper er truet av utrydning, delvis som følge av klimaendringene, men og som følge av nedbygging av arealer med viktig natur. I vår del av verden bidrar vi til store utslipp, blant annet gjennom biltrafikk, flyreiser og høyt forbruk av varer. For å få fart i arbeidet med å redusere klimagassutslippene er det behov for mer offensiv handling. Innovasjon og omstilling til et mer miljøvennlig samfunn gir muligheter for økt verdiskapning og nye arbeidsplasser. Fauske har mange innbyggere som daglig reiser til skole, jobb og andre

gjøremål, og vi opplever et høyt transportbehov. Det vanligste framkomstmiddelet i kommunen i dag er bil. En høy andel personbiltransport medfører utfordringer med klimagassutslipp, støy, lokal forurensing og potensielt redusert livskvalitet.

I Fauske kommune ligger det godt til rette både for næringsutvikling og klimasatsing i skogbruket. Skogen har et stort potensial for å binde C02, og det er viktig at dette blir utnyttet. Økt aktivitet i skogen vil være et viktig tiltak for at landbruket skal bli klimanøytralt, og vil samtidig legge til rette for at flere satser på vilt- og utmarksnæring.

6.2.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser	• Arbeide helhetlig og forebyggende for å redusere uønskede hendelser, flom, tørke og skred • Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging • Sikre et fremtidsrettet vann- og avløpssystem • Sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap

Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging	• Redusere klimagassutslipp • La det grønne skiftet være drivkraft for utviklingen av kommunens vekst • Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt • Oppfordre til deling, gjenbruk, sambruk og flerbruk • Sikre en mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Se klima, mobilitet og arealbruk i sammenheng • Jobbe sammen for å nå bærekraftsmålene
Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag	• Tenke helhetlig i vår forvaltning og utvikling • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Bekjempe spredning av fremmede arter • Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning • Redusere omdisponeringen av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen
Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser	• Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur, i tilknytning til bolig- og friarealer • Ivareta nær tilgang til natur og grøntarealer • Utvikle gjennomfartsårer til naturlige hverdagsaktiviteter • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Tenke kreativt ved etablering av uterom og møteplasser

6.3 **Omstillingsdyktig næringsliv**

Aktiv næringsutvikling er en viktig faktor for økt verdiskaping og fortsatt velstandsvekst. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok.

Antallet arbeidsplasser er relativt høyt i Fauske, men det er stor pendling både inn og ut av kommunen. Grunnen til dette kommer av flere forhold. Blant annet har ikke kommunen mange nokkortreise arbeidsplasser eller «rett næringsliv» der kompetansen bor. I tillegg er Fauskes innbyggere attraktive i et regionalt felles arbeidsmarked. Knutepunkt-plasseringen bidrar til at det kan være attraktivt for næringslivet å etablere seg i Fauske kommune.

Økt antall lokale arbeidsplasser vil redusere omfanget av utpendling. Handelslekkasje, økt netthandel og endrede bransjestrukturer påvirker næringssammensetningen i kommunen. Aktivt fokus på å opprettholde handel og aktivitet for å styrke sentrumsutviklingen er avgjørende for å ivareta levende lokalsamfunn. Grønn omstilling, med muligheter for innovasjon, entreprenørskap og sirkulærøkonomi, og satsing på grønne næringer vil kunne gi eksisterende lokalt næringsliv et konkurransefortrinn og skape nye arbeidsplasser. Næringslivet trenger gode møteplasser og kommunen vil legge til rette for et godt samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøene.

Kommunens beliggenhet nær store næringsmiljøer, kan by både på muligheter og utfordringer. For næringslivet er det avgjørende med forutsigbare rammebetingelser som tilgang på kvalifisert arbeidskraft. For at kommunen skal fortsette å levere effektive tjenester av god kvalitet, må arbeidet med systematisk tjenesteinnovasjon styrkes. Organisasjonens evne til å ta i bruk ny teknologi og skalere nye løsninger må videreutvikles i samarbeid med andre aktører. En forutsetning for å lykkes, er aktivt å etablere partnerskap og å søke samarbeid med ulike nettverk lokalt, regionalt og/eller nasjonalt. Et annet viktig virkemiddel vil være videreutvikling av mer helhetlige, brukerrettede og brukervennlige digitale tjenester for samfunnet vårt.

Gjennom utvikling av et godt offentlig tjenestetilbud – utdanning, velferd og kultur – og gode, trygge lokalsamfunn kan vi sørge for at til at kvalifisert arbeidskraft etablerer seg lokalt. I tillegg må det satses på en helhetlig og robust teknisk infrastruktur, spesielt innenfor transport, eiendom og bygg, og en digital infrastruktur integrert i den tekniske infrastrukturen, for å gjøre kommunen attraktiv. Det ligger også muligheter for tilgang til forskningsfaglig kompetanse gjennom samarbeid med universitets- og høgskolemiljøer. Denne type samarbeid kan bidra til å sikre teknologi- og tjenesteutvikling både i kommunen og næringslivet.

6.3.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et knutepunkt og næringssenter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune	• Være imøtekommende og nytenkende i møte med andre • Arbeide for et mangfoldig næringsliv • Være en god tilrettelegger • Bidra til å skape kontaktflater for dialog og samskaping • Stimulere til et næringsliv som bygger på kompetanse og innovasjon

	• Ha god dialog med reindrifta, og ivareta deres behov for areal
Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser	• Jobbe sammen med næringslivet • Tilrettelegge for næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Opprettholde og utvikle et aktivt, variert og bærekraftig landbruks[2]-, havbruks- og utmarksnæring • Utvikle lokale utdanningstilbud og arbeidsplasser, som svarer på samfunnets behov • Jobbe for å tiltrekke oss ønsket og nødvendig kompetanse • Arbeide for at kommunen blir et foretrukket valg for etablering av nye virksomheter
Styrke vår posisjon et regionalt og nasjonalt knutepunkt	• Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Legge til rette for vekst av offentlige og private arbeidsplasser • Aktivt markedsføre kommunens fordeler som et knutepunkt • Aktivt være i dialog og samarbeid med andre kommuner, regionale og statlige myndigheter • Fremme våre fortrinn med hensyn til friluftsliv, norsk og samisk historie og kultur, opplevelser og arbeidsliv

6.4 **Attraktive byer og steder**

Samfunnet står overfor store utfordringer for å sikre at byer og tettsteder er helsefremmende, bærekraftige og attraktive. Attraktive byer og tettsteder er viktig for folks trivsel, trygghet og tilgjengelighet til viktige tilbud og tjenester i hverdagen. Det kan også bety mye for næringsutvikling, konkurransekraft og bosetting.

For å lykkes med stedsutvikling må kommunen ta en aktiv rolle i arbeidet og sette av tilstrekkelig med ressurser til kunnskapsinnhenting, planlegging og gjennomføring av tiltak. I tillegg må innbyggere, næringsliv og organisasjoner mobiliseres til felles innsats. Utviklingen det legges opp til må være til det beste for innbyggere, næringsliv og naturen. Kommunen har en rik historie og et stort antall kulturminner og kulturmiljøer. Denne arven gir oss vår identitet og vårt særpreg, og må forvaltes på en bærekraftig og framtidsrettet måte.

Kommunens politikere, ledere og medarbeidere må ha kompetanse for å kunne legge til rette for samskapingsprosesser. Vi må kunne lede og arbeide i nettverk med mange ulike aktører. Kommuneorganisasjonen må jobbe på tvers av sektorer internt samtidig som vi får med

[2] Landbruk omhandler både jordbruk og skogbruk

berørte innbyggere og samfunnsaktører. Vi må skape engasjement, og sørge for likeverdighet og reel innflytelse i prosessene. Gjensidig tillit er avgjørende for å lykkes med samskaping. Kommunen sitter ikke på løsningen alene. Ved å gi rom for andres kompetanse, både internt og eksternt, og gjennom å våge å feile, kan vi i fellesskap finne den beste løsningen for Fauske-samfunnet.

6.4.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å bo	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel	• Skape et aldersvennlig lokalsamfunn • Utvikle og bidra til gode møteplasser • Utvikle gode kultur-, service- og tjenestetilbud • Legge til rette for grønne og gode oppholdsarenaer
At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena	• Legge til rette for at alle skal ha nære turmuligheter • Ha god oversikt over tilgjengelige turområder • Markedsføre Fauske kommune som et attraktivt turmål • Tilrettelegge for tilgjengelighet og universell utformede uteområder • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk
Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere	• Framsnakke og aktivt markedsføre mulighetene i kommunen • Utvikle gode og effektive saksbehandlingsrutiner • Arbeide for å være en åpen organisasjon og en attraktiv arbeidsgiver • Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre • Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder
Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon	• Ha et helhetlig, systematisk og effektivt plan- og styringssystem • Aktivt utvikle våre tjenester • Sørge for en kommuneøkonomi som er i balanse • Ha generasjonsprinsippet til grunn i vår drift • Bedrive oppsøkende virksomhet mot eksterne tilskuddsordninger

6.5 **Mangfold og inkludering**

Mangfold handler om retten til møte andre som den man er, uten å møte diskriminering. Å *anerkjenne* mangfold er å verdsette mangfold som et bidrag til et bedre og rikere samfunn for alle. Inkludering betyr å delta på like vilkår i sosiale felleskap, ha like muligheter for å lykkes, og reell innflytelse på felleskapets regler og hvordan samfunnet virker.

Kommunens oppgave er gjennom sine tjenester og tiltak å understøtte positive inkluderingsprosesser i samfunnet. Sammen kan vi skape tilhørighet og anerkjennelse for mangfold. Det er på arbeidsplasser, læresteder, i nabolag og foreninger at inkludering skjer og mangfoldet utfolder seg.

6.5.1 **Mål og strategier**

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Ha et åpent samfunn	• Legge til rette for samarbeid for å se nye muligheter • Bidra til samskaping • Samarbeide på tvers og på nye måter i kommuneorganisasjonen • Fremme mangfold i samfunnet • Oppfordre til aktiv deltakelse, innbyggerinvolvering- og medvirkning
At alle skal ha mulighet til å delta og bidra med sine ressurser	• Jobbe for økt samfunns- og arbeidsdeltakelse • Fremme deltakelse i frivilligheten som meningsfullt og givende • Arbeide for at dugnadsånden opprettholdes
Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet	• Ha et økt fokus på å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv • Jobbe for at mangfoldet i samfunnet verdsettes • Fremme inkludering og forhindre diskriminering

	• Framsnakke kommunen som samfunn • Videreutvikle et aktivt kulturliv • Legge til rette for fellesskapende aktivitet på tvers av tettsteder, generasjoner og forskjeller • Aktivt fokusere på og videreutvikle en felles identitet
Ha et aldersvennlig samfunn	• Utvikle samfunnet etter prinsippene om universell utforming og tilgjengelighet • Aktivt benytte eldre som en samfunnsressurs • Aktivt formidle og informere om helsefremmende aktiviteter • Transformere og utvikle områder etter prinsippet «*bygger du for eldre, bygger du for alle*» • Jobbe for gode transportløsninger

6.6 **Deltakende innbyggere**

Dersom Fauske kommune skal nå sine mål i framtiden, er deltakende innbyggere et sentralt moment. Gjennom deltakende innbyggere kan vi få fram nye forslag og ideer, og et samfunn som vi utvikler sammen. Interessen i befolkningen generelt for politikk stiger, samtidig viser forskning at det er misnøye med hvordan politikerne involverer innbyggere i å løse lokale problemer, og hvordan de lytter til innbyggernes synspunkter[3]. For å utvikle et samfunn der folk trives, trenger vi deltakende innbyggere og et system for å ivareta de. Da står samarbeid, gjennomsiktige prosesser og informasjon sentralt.

Seniorressursen – i arbeidslivet og i frivillig sektor

Skal Norge nå sine bærekraftsmål må også den eldre befolkningen tas med i regnskapet som en mulighet og viktig ressurs. De eldre som vil bidra, må få bidra. Enten det er med lønnet eller frivillig arbeid. Det må imidlertid tenkes nytt og vi jobber med flere prosjekt knyttet til rekruttering, tilrettelegging og organisering av seniorressursen i frivilligheten. Oppretting av en «reservestyrke» kan være et verktøy for å gi alle mulighet til å delta med sine ressurser.

6.6.1 **Mål og strategier**

[3] KS Status kommune 2020 – Der folk bor

HOVEDMÅL: Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.	
I Fauske kommune vil vi.. (DELMÅL)	**Derfor skal vi** (STRATEGIER)
Være en kommune som verdsetter samarbeid	• Samarbeide på tvers av sektorer, fag, forvaltningsnivå og geografiske grenser • Delta i lokale, regionale og internasjonale samarbeid og nettverk • Ha fokus på tverrfaglig samarbeid
At det skal være enkelt å engasjere seg og ta del i samfunnet	• Arbeide for gode rammebetingelser og være støttespiller for frivilligheten • Vedlikeholde og videreutvikle gode kultur- og fritidstilbud for alle • Utvikle en «reservestyrke» • Bidra til aktive lokalmiljøer med en sterk frivillig sektor • Spille på lag med innbyggere og næringsliv • Skape gode arenaer og betingelser for innbyggerdialog- og medvirkning • Legge til rette for at alle kan delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere
Formidle god, og nok informasjon – til rett tid	• Jobbe fram tydelige kommunikasjonsstrategier • Sikre tilstrekkelig kommunikasjonskompetanse i kommuneorganisasjonen • Fokusere på «Klart språk» i alle ledd • Ha et fokus på informasjon og markedsføring • Utnytte digitale løsninger til mer effektive tjenester og samhandling • Utarbeide sentrale styringsdokumenter i leservennlige format

7. Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk

Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Strategiene skal først og fremst legges til grunn for revisjon av arealplanen, men vil i tillegg være førende for plan- og byggesaksbehandling. Fordeler med en arealstrategi kan være: forutsigbarhet for eksterne aktører, tidlig politisk dialog og forankring, mulighet for medvirkning

på strategisk nivå, skaper sammenheng og helhet i planlegging, og få løftet blikket og se om utviklingen går i ønsket retning.

For å realisere arealstrategiene, skal kommunen utarbeide et arealregnskap, som viser tilgjengelig areal/tomter til utbyggingsformål for bolig-, fritidsbolig, samt næringsareal. Ved å se dette i sammenheng med forventet utvikling, befolkningssammensetning og forventet arealbehov, kan kommunen avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til ulike utbyggingsformål.

God oppvekst og godt liv
• Utvikle et arealregnskap • Vektlegge trafikksikkerhet i arealplanleggingen • Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad, i sentrumsområder og andre områder egnet for dette • I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet • Kommunens uterom skal formes som inkluderende arenaer • Konkretisere kommunens boligpolitikk • I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid
Klima- og miljøvennlig utvikling
• Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred • Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem • Gjennom planarbeid, sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen • Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur og nær tilgang til natur og grøntarealer, ved utvikling av nye områder • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Kartlegge og sikre verdifulle friluftsområder for framtiden • Kartlegge og sikre arealer for moderne transportårer
Omstillingsdyktig næringsliv
• Ivareta reindriftas behov for areal, gjennom dialog sammen med de • Vurdere næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge • Definere viktige landbruksareal • Kartlegge og legge av areal for massedeponi • Samarbeide med relevante aktører om gode løsninger knyttet til massehåndtering
Attraktive byer og steder
• I planarbeid skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges

• Uteområder som er tilgjengelige og universelt utformede • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk • Aktivt jobbe for å videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder • Aktivt benytte oss av rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler • Revidere kommunedelplan for sentrum
Mangfold og inkludering
• Transformere og utvikle områder etter prinsippet «*bygger du for eldre, bygger du for alle*», og fokusere på universell utforming og tilgjengelighet • Jobbe for gode transportløsninger
Deltakende innbyggere
• Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 21/7308 Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen

Sak nr.		Dato
036/21	Formannskap	08.06.2021
062/21	Kommunestyre	17.06.2021

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 08.06.2021

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Formannskap 08.06.2021:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 036/21 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunestyre 17.06.2021:

Behandling:

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 062/21 Vedtak:

Vedtak:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Vedlegg:

24.05.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
24.05.2021	Faktagrunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
19.03.2021	Folkehelsa i Fauske 2020_Versjon 1_oppdatert 19 08 20	1450065
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927

23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmijøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439

Sammendrag:
Fauske kommune har utarbeidet forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022 – 2034. Det skal i denne saken tas stilling til om det fremlagte planforslaget skal sendes ut på høring og offentlig ettersyn. Endelig kommuneplanens samfunnsdel sluttbehandles av kommunestyret.

Saksopplysninger:
Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier legges fram til vedtak om høring og offentlig ettersyn.
Høring og offentlig ettersyn skal kunngjøres i minst én avis samt gjøres tilgjengelig elektronisk. Høringsfristen skal være minimum seks uker.
Med bakgrunn i sommer- og fellesferie blir høringsperioden utvidet til åtte uker: Fra og med 17. juni til og med 15. august 2021.

Etter vurdering av innkomme uttalelser til forslag til ny kommuneplanens samfunnsdel, vil planforslaget bearbeides og legges fram for ny politisk behandling. Det tas sikte på endelig vedtak i kommunestyremøte i desember 2021.

Saksbehandlers vurdering:
Det vises til kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt i kommunestyremøte av 11.12.20, sak 20/455. Det framlagte planforslag vurderes til å være i tråd med fastsatt planprogram.

<u>Hvorfor ny samfunnsplan?</u>
Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen. Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsplan, og en arealdel.

Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med utarbeiding av kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram. Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel ble derfor utarbeidet sammen med planstrategien.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planere og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal

gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i et langsiktig perspektiv.

Medvirkning og involvering

Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemi har vært utfordrende. Digital deltakelse er for mange en terskel, og Fauske kommune opplever vanskeligheter med formidling av informasjon og møtedeltakelse.

Administrasjonen i Fauske kommune har mottatt tilbakemeldinger på at det er enklere å delta på verksteder, møter og andre innspillsrunder når det foreligget et konkret forslag. Det er for tiden utfordrende å skape engasjement rundt arbeidet med ny kommuneplanens samfunnsdel over digitale løsninger som Teams og lignende.

Fauske kommune ønsker å aktivt forsøke å fortsette å bedrive medvirkning utover den lovpålagte og formelle høringsprosessen.
Når planforslaget har vært ute til høring og offentlig ettersyn, er det ønskelig å gjennomføre folkemøter, enten fysiske eller digitale. Det tas og sikte på å gjennomføre politiske verksteder knyttet til planforslaget, med et særlig blikk på kommunens visjon, slagord og verdigrunnlag. Dette kan gjennomføres som temamøter, men en kobling til økonomiplanen og budsjett.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører med i arbeidet. Medvirkningen har tatt form gjennom administrative og politiske verksted, digitale og fysiske møter. Det har vært gjennomført møter med følgende aktører:

- Administrative møter og verksted
- Brukerutvalgene for hjemmebaserte tjenester og institusjonstjenester
- Eldrerådet
- Kommunalt foreldreutvalg
- Lag, foreninger og frivilligheten
- Politiske verksted
- Sulitjelma nærmiljøutvalg
- Ungdomsrådet
- Valnesfjord nærmiljøutvalg

Det har også vært gjennomført spørreundersøkelser for allmennheten:

- Digital spørreundersøkelse angående kommunens visjon
- Digital spørreundersøkelse angående et aldersvennlig samfunn

Grunnskolene i kommunen fikk utdelt spørsmål og oppgaver som de skulle svare på, og barnehagene i kommunen ble oppfordret til å sende inn barnas framtidsdrømmer.

Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse og reinbeitedistriktene i kommunen har vært kontaktet flere ganger uten hell. Fauske kommune vil forsøke å gjennomføre møter med de i løpet av høsten 2021.

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, særlig «Faktagrunnlag – kommuneplanens samfunnsdel», «Folkehelsa 2020» og Helhetlig ROS-analyse. Referat fra møter og verksteder er og lagt ved.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram, og er delt inn i seks områder:

- God oppvekst og godt liv
- Klima- og miljøvennlig utvikling
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Et hvert prioriteringsområde er knyttet opp til FNs bærekraftsmål, som også gjenspeiles i forslag til mål og strategier i planen. Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering. Tiltak vil komme i kommuneplanens handlingsdel.

Verdigrunnlag, visjon og slagord

Med bakgrunn i pandemien vi er inne i, har det vært utfordrende å gjennomføre verksteder knyttet til verdigrunnlag, visjon og slagord, sammen med politikerne i Fauske kommune.

Administrasjonen har derfor kommet med forslag i høringsforslaget, og det legges opp til politiske verksteder omkring dette, etter at høringsperioden er over. Administrasjonens forslag legges fram på bakgrunn av meningsmålingen om kommunens visjon og de andre medvirkningsprosessene som er utført.

Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk
Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2032. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FOLKEHELSA I FAUSKE 2020

- Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Innholdsfortegnelse

Forord 5
Innledning 6
Lovbestemmelser 7
Folkehelse og folkehelsearbeid 8
FNs bærekraftsmål 9
Kilder og statistikk 10
Sammendrag 12
Identifiserte folkehelseområder 14
Prioriterte folkehelseområder i planperioden (2020 -2024) 16
Prioriteringsområde 1: UTJEVNING AV SOSIAL ULIKHET I HELSE 16
Prioriteringsområde 2: FOLKEHELSEARBEID I ET LIVSLØPSPERSPEKTIV 17
Livsfase 1 Tidlig barndom 17
Livsfase 2: Fra barn til ung voksen 18
Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn 18
1. Befolkning 20
1.1 Folketall og befolkningssammensetning 20
1.1.1 Alderssammensetting 20
1.2 Folketilvekst 21
1.2.1 Levealder og dødsfall 21
1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd 22
1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting) 22
1.2.4 Innvandring 22
1.2.5 Eldre 23
1.3 Befolkningsframskrivinger – prognose 2020 – 2040 24
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering 25
2. Oppvekst og levekår 27
2.1 Inntekt og ulikhet 27
2.2 Lavinntekt og barnefattigdom 27
2.3 Utdanning 31
2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte 32
2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole 33
2.4 Barnevern 34
2.5 Deltakelse i arbeidslivet 35
2.5.1 Arbeidsledighet 36
2.5.2 Uføregrad 36
2.6 Boliger 39
2.6.1 Prisutvikling 40
2.6.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang 41
2.6.3 Boligtyper og boligbehov 42
2.6.4 Kommunale bygninger og eiendommer 44
2.6.4.1 Kommunale boliger 44
2.6.5 Boligsosialt arbeid 45
2.6.6 Økonomiske virkemidler 46

Bostøtte ... 46
Startlån ... 46
Tilskudd ... 46
2.7 Samferdsel og kommunikasjon ... 47
2.7.1 Pendling ... 47
2.7.2 Kollektivtransport ... 47
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering ... 49
3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø ... 52
3.1 Drikkevann ... 52
3.2 Radon ... 52
3.3 Støy ... 53
3.4 Forurensing ... 54
3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø ... 56
3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet ... 56
3.5.2 By- og stedsutvikling ... 57
3.5.3 Universell utforming ... 59
3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap ... 59
3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg ... 60
3.6 Sosial støtte, trivsel og selvopplevd helse ... 60
3.7 Foreldrestøtte ... 62
3.8 Valgdeltakelse ... 64
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering ... 65
4 Skader og ulykker ... 68
4.1 Personskader ... 68
4.1.1 Hoftebrudd ... 69
4.2 Trafikkskader og dødsfall ... 70
4.2.1 Trafikksikker kommune ... 71
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering ... 72
5 Helserelatert atferd ... 74
5.1 Fysisk aktivitet ... 74
5.2 Røykevaner og snusbruk ... 75
5.3 Kosthold ... 75
5.3.1 Ernæring i skole og barnehage ... 75
5.4 Alkohol og andre rusmidler ... 77
5.5 Bruk av andre rusmidler ... 80
Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering ... 81
6 Helsetilstand ... 83
6.1 Hjerte- og karsykdommer ... 84
6.2 Diabetes ... 85
6.3 Kols og astma ... 86
6.4 Kreft ... 88
6.5 Muskel- og skjelettplager ... 89
6.6 Tannhelse ... 90
6.7 Legemiddelbruk ... 91

6.8 Psykiske symptomer og lidelser 92
6.9 Overvekt 93
6.9.1 Overvekt og fedme hos voksne 93
6.9.2 Overvekt og fedme hos barn 94
6.10 Sykefravær 95
6.11 Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering 96
7 Avslutning: Utfordringer og muligheter 98
Kapittel 1 Befolkning 99
Kapittel 2 Oppvekst og levekår 99
Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø 100
Kapittel 4 Skader og ulykker 100
Kapittel 5 Helserelatert atferd 101
Kapittel 6 Helsetilstand 101
Konklusjon 102
VEDLEGG 103

Forord

Hvert fjerde år skal kommunen utarbeide et samlet oversiktsdokument som skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet (Jmf. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 5). Det er andre gang at det i Fauske utarbeides et slikt oversiktsdokument etter gjeldende folkehelselov.

Det fireårige oversiktsdokumentet **Folkehelsa i Fauske 2020** gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Fauske kommune. Oversikten danner grunnlag for å peke ut hovedutfordringer knyttet til folkehelsa i Fauske, slik at planleggere og beslutningstakere kan rette innsatsen mot områder der behovet er størst. Dette gjør oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer til grunnsteinen i det systematiske folkehelsearbeidet.

L. Holmström, Folkehelserådgiver

Fauske, juli 2020

Innledning

God oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer er en forutsetning for å beskrive folkehelseutfordringene, og nødvendig for å planlegge og gjennomføre tiltak. Dette dokumentet gir en oversikt over befolkningens helsetilstand og forhold som påvirker folkehelsa i Fauske kommune.

Folkehelseloven med tilhørende forskrift, stiller krav til at kommuner og fylkeskommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og over positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Loven setter som krav at oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Informasjonen som framkommer må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 3, setter krav til oversiktens innhold. Tilgangen til relevant kunnskap om Fauske påvirker også utvalget av data.

Bærekraftig utvikling er et overordnet mål for samfunnsutviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt. For å nå dette målet er et effektivt folkehelsearbeid en av forutsetningene. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av denne, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre livet sitt med de mulighetene og begrensningene som finnes. Det å oppleve livet som meningsfullt, ha noen som står en nær og å tilhøre et fellesskap er viktig i et folkehelseperspektiv.

Oversiktsarbeidet – en tredelt prosess

1. Framskaffe informasjon
2. Vurdere konsekvenser og årsaksforhold
3. Utarbeide grunnlag for beslutninger om tiltak
    a. På kort sikt
    b. Knyttet til langsiktig planlegging

Lovbestemmelser

Det kommunale folkehelsearbeidet er bestemt i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) av 01.01.12. Oversikten skal omfatte opplysninger om og vurderinger av: a) befolkningssammensetning, b) oppvekst- og levekårsforhold, c) fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø, d) skader og ulykker, e) helserelatert atferd og f) helsetilstand (Jmf. Lov om folkehelse, § 3)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. *Formål*

Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Kapittel 2. Kommunens ansvar

§ 4. *Kommunens ansvar for folkehelsearbeidet*

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen. Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

§ 5. *Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunen*

Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal blant annet baseres på: a) opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25, b) kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og c) kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse. Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller. Departementet kan gi nærmere forskrifter om krav til kommunens oversikt.

§ 6. *Mål og planlegging*

Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10- 1. Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

§ 8. *Folkehelsetiltak*

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk. Kommunen skal gi informasjon, råd og veiledning om hva den enkelte selv og befolkningen kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom. I Fauske kommune er folkehelsearbeidet nedfelt og forankret i kommuneplanens samfunnsdel

Folkehelse og folkehelsearbeid

I folkehelseloven er folkehelse definert som *befolkningens helsetilstand og hvordan helse fordeler seg i en befolkning*. Folkehelsearbeid er definert som *samfunnets innsats for å påvirke faktorer som fremmer befolkningens helse og trivsel, forebygge sykdom skade eller lidelse, beskytte mot helsetrusler og arbeid for en jevnere fordeling av påvirkningsfaktorer*.

Folkehelsearbeid orienterer seg mot samfunnet, befolkningen og grupper, snarere enn enkeltindividet. Noen av kjernetrekkene ved folkehelsearbeidet er at det er en samfunnsoppgave, at det er befolkningsrettet, og at det utøves gjennom å påvirke faktorer som har positive eller negative effekter på helsen og fordelingen av denne.

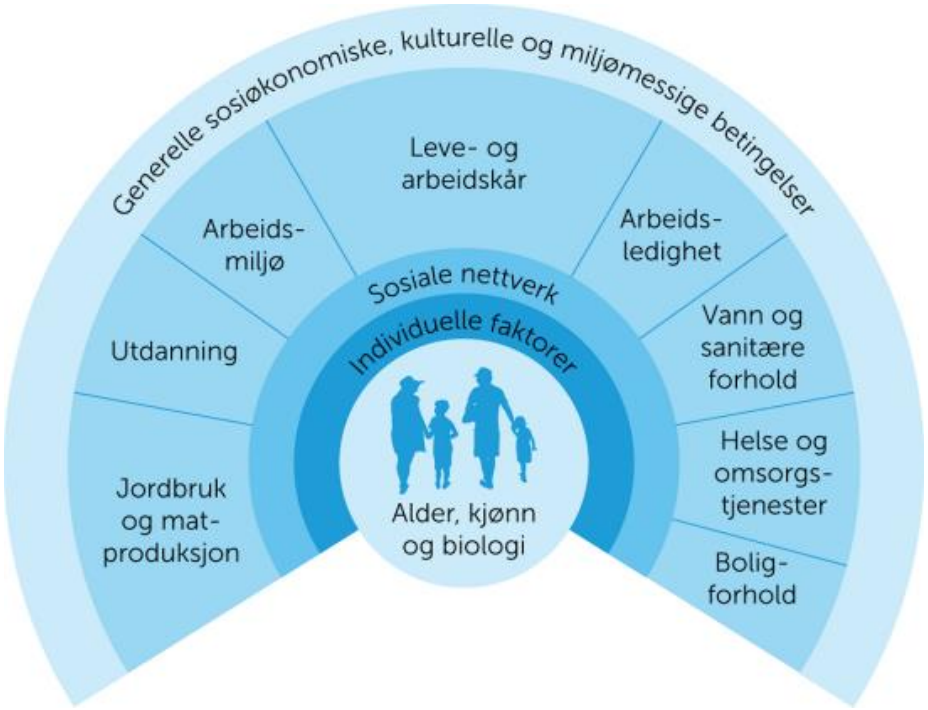

Figur 1 Påvirkningsfaktorer for helse, Dahlgren & Whiteheads modell fra 1991

FNs bærekraftsmål

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Hovedmål #3 God helse innebærer å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. De fleste av hovedmålene har imidlertid konsekvenser for helse; fattigdom, sult, utdanning, rent vann og gode sanitærforhold, arbeidsforhold, boforhold og nærmiljø, klimaendringer, forurensning og sosiale forskjeller. Samarbeid er helt nødvendig for å nå målene.

Den siste internasjonale folkehelseerklæringen fra 2016, Shanghai-erklæringen (WHO 2016b), har fremme av helse gjennom FNs bærekraftsagenda som hovedmål. Bærekraftsmålene er rammeverket for utvikling og samarbeid om verdens hovedutfordringer. Ekstrem fattigdom skal utryddes. Sosiale ulikheter skal utjevnes. Klimaendringene skal bremses.

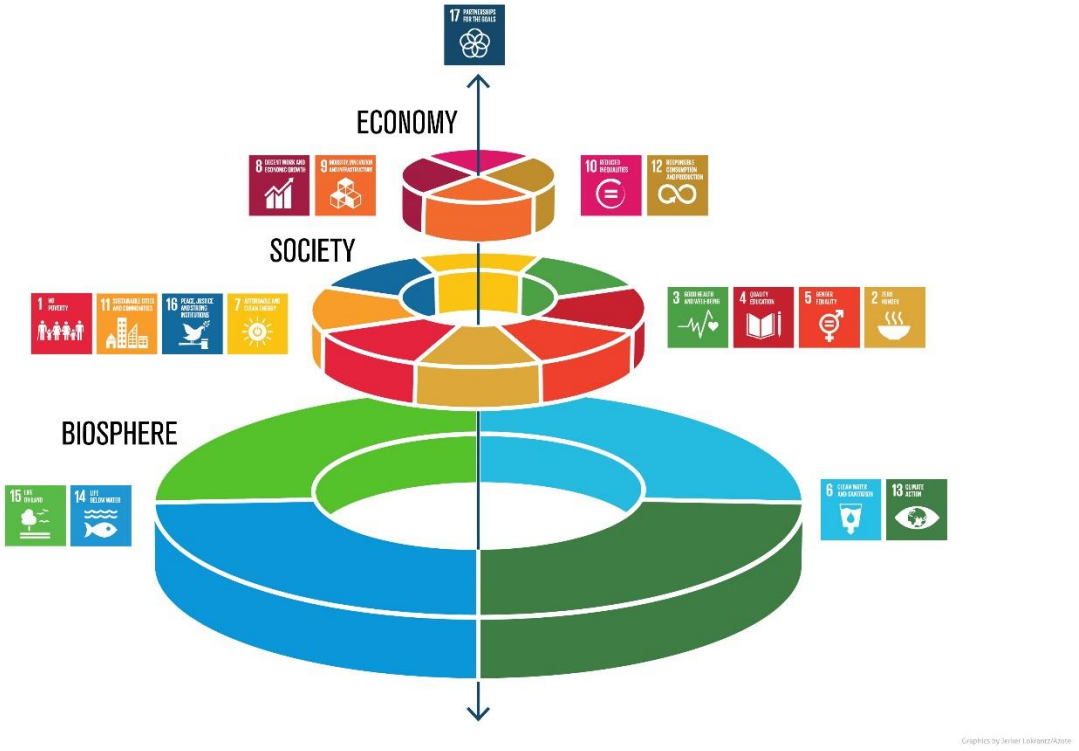

Figur 2 Ill. lånt fra https://www.stockholmresilience.org/ Kommunene oppfordres til å legge denne bærekraftsmål-oppstillingen som førende for egen planlegging.

Folkehelsearbeidet er i endring, og beveger seg fra å bli sett på som en offentlig oppgave med definerte oppdrag i ulike sektorer, til også å være en samfunnsoppgave på tvers av sektorer, organisasjoner og aktører som sitter på virkemidler. Dette er kanskje også den største utfordringen – samarbeid på tvers. På samme måte peker bærekraftmål nr. 17 på samarbeid som en utfordring og forutsetning. Her ligger en forventning og et potensial for innovasjon og samskaping, og at kommunene skal ta en aktiv rolle.

Kilder og statistikk

Statistikk og helseoversikter kan ha stor nytteverdi i folkehelsearbeidet, men det er også knyttet store utfordringer til bruk av statistikk og tolkningen av den. Statistikken gir ofte et grunnlag for undring og spørsmål – heller enn fasitsvar og løsninger. I arbeidet med å finne oversikt over helsetilstanden i Fauske er det brukt ulik statistikk, analyser og data. Tallmateriale skal hjelpe oss å se tendenser og hvilken retning utviklingen har. Statistisk materiale kan inneholde feilkilder og noen ganger kan små avvik gi store utslag og dermed skape et feil inntrykk. Det har derfor også vært viktig å sjekke tilgjengelig statistikk opp mot lokal kunnskap.

Figur 3 Illustrasjon hentet fra Folkehelseinstituttet

Folkehelseloven angir noen bestemte kilder til kunnskap som skal benyttes i oversikten:

- Opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig.
- Kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene.
- Kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og samfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Statistikk, tabeller og informasjon er hentet fra - eller basert på – tall og opplysninger fra følgende kilder:

Folkehelseprofiler for Fauske kommune

Kommunehelsa – Folkehelseinstituttet (FHI)

SSB Statistikkbanken

KOSTRA

Ungdata

Bufdir

Husbanken

NAV Fauske

Kommunebarometeret: https://kb.kommunal-rapport.no/kommune/2020

Foreldreundersøkelsen, en lokal tilfredshetsundersøkelse i Fauske-barnehagene

Kommunesektorens organisasjon (KS)

KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018)

Norgeshelsa (FHI)

Nordland fylkeskommune, Fylkeshelseundersøkelsen Nordland 2020

Norsk friluftsliv (www.norskfriluftsliv.no)

Kommunedelplan energi og klima, 2018 – 2030 (Fauske kommune)

Folkehelsa i Fauske 2016

Innhenting av informasjon og data fra ulike tjenesteområder i Fauske kommune

Sammendrag

Dokumentet består av innsamlet data og opplysninger om følgende samfunnsområder:

Kapittel 1 Befolkning
Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon både i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden. Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

Kapittel 2 Oppvekst og levekår
Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelsa. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

Kapittel 4 Skader og ulykker
Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

De fleste skader og dødsulykker skjer i hjemmet og på fritiden. Skader og ulykker med personskader tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaken for personer under 45 år. 34 prosent av alle dødsfall hos norske barn i alderen 1 – 14 år skyldes ulykker. Muligheten for å forebygge er gode, og effekter av tiltak kan komme raskt. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet.

Kapittel 5 Helserelatert atferd
Med helserelatert atferd menes atferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall.

Kapittelet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner som røyking, fysisk aktivitet, kosthold og alkohol har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilrettelegginger.

Kapittel 6 Helsetilstand

Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapittelet blir helse, sykdom og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene.

Identifiserte folkehelseområder

Når sentrale og lokale folkehelseområder er identifisert, forutsettes det at kommunen vurderer hvilke konsekvenser dette har for folkehelsa. En særlig oppmerksomhet når det gjelder utviklingstrekk over tid, reflekterer behovet for den samlede systematisk og langsiktige folkehelseinnsatsen lokalt. Årsaksforhold må analyseres og vurderes, og er en viktig del av dette arbeidet.

Folkehelseinstituttet understreker betydningen av å vurdere forhold hvor kommunen kommer bedre ut sammenlignet med landsnivået på ulike indikatorer. Dette fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå i befolkningen.

Helseforskjeller er et produkt av forskjeller i ressurser, levekår og muligheter, og forskjellene skapes i oppvekstmiljø, arbeidsliv, fritid og lignende. De mest effektive tiltakene mot sosial ulikhet retter seg mot hele befolkningen, i form av tiltak som bidrar til sosial utjevning. Dette bør kombineres med mer målrettede tiltak ovenfor de mest utsatte gruppene.

Folkehelselovens § 4 lovfester prinsippet «helse i alt vi gjør». Her understrekes det at kommunen skal fremme folkehelse innenfor hele virksomhetsområdet, og med hjelp av de virkemidler kommunen er tillagt og rår over. I oversiktsdokumentet er det presentert og gjort rede for relevant folkehelsestatistikk for Fauske kommune. Materialet er kvalitetssikret og supplert med lokal kunnskap på tvers i organisasjonen. Det er videre søkt å gjøre rede for sannsynlige årsakssammenhenger. Dette er ikke uttømmende og eksakt viten, på noen områder må vi de nærmeste årene gjøre et dypdykk for å hente ut mer kunnskap om lokale årsakssammenhenger. Det kan være aktuelt med både konkrete brukerundersøkelser og forskning i denne sammenhengen. Det vil være viktig å slutte opp rundt undersøkelser som kan gi oss nødvendig lokal kunnskap, som det for eksempel gjøres med ungdataundersøkelsen i skolen.

Hvert år publiserer Folkehelseinstituttet folkehelseprofiler for fylker og kommuner (- Se utdrag av denne på neste side). Her sammenliknes en del nøkkeltall for kommunen med snittet for fylket og landet. Folkehelseprofilen viser noen områder der Fauske skiller seg signifikant ut, og som det kan være grunn til å se nærmere på i plan- og utviklingsarbeid, og i utvikling av tjenester.

Med bakgrunn i det som er beskrevet ønsker man på nåværende tidspunkt å peke på to overordnede prioriteringsområder for den politiske perioden kommunen er inne i:

1) Utjevning av sosial ulikhet i helse
2) Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Mål og strategier foreslås knyttet til en rekke underområder innenfor ulike livsfaser.

FOLKEHELSEPROFIL 2020

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønnssammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsa statistikkbank, http://khs.fhi.no finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuosko
Befolkning	1	Andel over 80 år	5,1	5,1	4,2	prosent	
	2	Personer som bor alene, 45 år +	25,4	25,9	25,5	prosent	
Oppvekst og levekår	3	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	72	74	80	prosent	
	4	Lavinntekt (husholdninger)	6,2	6,6	7,4	prosent	
	5	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6	Barn av enslige forsørgere	18	17	15	prosent	
	7	Stønad til livsopphold, 20-66 år	18	19	16	prosent (a,k)	
	8	Bor trangt, 0-17 år	16	19	19	prosent	
	9	Leier bolig, 45 år +	8,4	11	12	prosent	
	10	Trives på skolen, 10. klasse	83	82	85	prosent (k)	
	11	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	35	27	24	prosent (k)	
	12	Frafall i videregående skole	25	24	20	prosent (k)	
Miljø, skader og ulykker	13	God drikkevannsforsyning	99	86	90	prosent	
	14	Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	15	Luftkvalitet, fint svevestøv	2	2,3	5,4	µg/m³	
	16	Skader, behandlet i sykehus	14,8	14,5	13,7	per 1000 (a,k)	
	17	Vold, anmeldte tilfeller	10	7,2	6,9	per 1000	
	18	Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	19	Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	20	Kollektivtilbud, Ungdata 2019	45	47	63	prosent (a,k)	
	21	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	22	Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
	23	Valgdeltakelse, 2019	63	64	65	prosent	
Helserelatert atferd	24	Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	25	Røyking, kvinner	7,4	6	5	prosent (a)	
Helsetilstand	26	Forventet levealder, menn	79,2	79,0	79,4	år	
	27	Forventet levealder, kvinner	84,0	83,4	83,5	år	
	28	Utd.forskjeller i forventet levealder	4,6	4,1	4,9	år	
	29	Fornøyd med helsa, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	30	Psykiske sympt./lidelser	163	156	154	per 1000 (a,k)	
	31	Overvekt og fedme, 17 år	25	28	23	prosent (k)	
	32	Hjerte- og karsykdom	19,1	18,4	17,4	per 1000 (a,k)	
	33	Antibiotikabruk, resepter (ny def.)	296	290	306	per 1000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,3	95,4	96,0	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):
* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

Figur 4 Utsnitt av Fauske kommunes folkehelseprofil. Denne kan sees i sin helhet på kommunens hjemmeside.

Prioriterte folkehelseområder i planperioden (2020 -2024)

Oversikten over helsetilstand og påvirkningsfaktorer skal identifisere de viktigste folkehelseutfordringene i kommunen, herunder samfunnsmedisinske vurderinger av konsekvenser og årsaksforhold. Dette innebærer at kommunen skal vurdere hvilke utfordringer som skal prioriteres kommende planperiode. Kommunen skal iverksette nødvendige og tverrsektorielle tiltak for å møte folkehelseutfordringene.

Fauske kommune har i dette dokumentet belyst ulike utfordringer knyttet til folkehelse. For å sikre ønsket utvikling foreslås to prioriteringsområder tatt med inn i kommunens planarbeid.

Prioriteringsområde 1:
UTJEVNING AV SOSIAL ULIKHET I HELSE

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med bare grunnskole enn blant de med høyest utdannelse. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Sosial ulikhet i helse er problematisk for samfunnsutviklingen på flere måter:

- Det er et folkehelseproblem, fordi befolkningens totale helsepotensial ikke utnyttes fullt ut.
- Det er et rettferdighetsproblem, fordi mennesker i lavere sosiale lag frarøves livssjanser. Helse har en verdi i seg selv, men det er også en betingelse for å leve det livet en selv verdsetter. Vi kan snakke om en dobbel urettferdighet, ved at mennesker med lavere sosial bakgrunn både har dårligere levekår og opplever mer sykdom og oftere tidligere død.
- Det er et levekårsproblem, fordi sviktende helse er en viktig faktor ved sosial eksklusjon i Norge.
- Det er et samfunnsøkonomisk problem, fordi det reduserer sysselsetting og verdiskaping og øker offentlige utgifter, og svekker dermed den norske velferdsstatens økonomiske bærekraft.
- Det er et velferds- og livskvalitetsproblem, fordi personer med helseproblemer og lav sosioøkonomisk status har langt dårligere forutsetninger for trivsel, generell tilfredshet og livskvalitet.

Prioriteringsområde 2 vil ha innvirkning på dette prioriteringsområdet.

Prioriteringsområde 2:
FOLKEHELSEARBEID I ET LIVSLØPSPERSPEKTIV

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsfloker. Samfunnsfloker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Figur 5 Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Tidlig innsats
- Familiens helhetlige situasjon og ressurser
- Barnehagene som folkehelsearena

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. Allerede mens barnet er i barnehagealder legges det første grunnlaget. Hjemmet, barnehagen, skolen og organisasjonslivet er viktige arenaer for å gi barn og unge kunnskap og ferdigheter til å mestre livet. Tidlig innsats er et nøkkelord. Vi ser her at arbeidet med livsfase 1 henger nøye sammen med resultater i arbeidet med livsfase 2. Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Skolene som folkehelsearena
- Utdanningsløp og overgang til arbeid
- Helsevaner
- Livsmestring
- Fauske kommune som bosted

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre.

Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter.

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene. Dette fokuset ønsker vi også i Fauske.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Bo- og nærmiljø
    - Boliger og bofellesskap vi kan bli gamle i
    - Gode transportordninger (kollektivtransport)
    - Inkluderende og likeverdige samfunn
- Opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring
- Eldre som aktive deltakere i samfunnet (Samfunnsressurs og «Reservestyrke»)

KAPITTEL 1: BEFOLKNING

1. Befolkning

Kjennetegn ved befolkningen er viktig informasjon både i seg selv, men også for vurderingen av helseinformasjon. I et folkehelseperspektiv er spesielt forventet levealder, dødelighet, alderssammensetningen og landbakgrunn for innvandrere relevant, fordi dette er forhold med betydning for helsetilstanden.

Befolkningens sammensetning og utvikling danner grunnlaget for planlegging av kommunens langsiktige behov.

1.1 Folketall og befolkningssammensetning

Med befolkningssammensetning menes grunnlagsdata om befolkningen som kan omfatte folketall etter kjønn og alder, antall fødte og døde, flyttemønster, andelen personer med innvandrerbakgrunn, framtidig befolkningsutvikling etc. Denne typen informasjon er viktig i vurderingen av annen type informasjon på folkehelsefeltet, men kan også være en del av utfordringsbildet i seg selv. Vi kan ikke forutsi den framtidige utviklingen nøyaktig for komponentene fruktbarhet, dødelighet og flyttinger.

I Fauske kommune var det ved utgangen av 2019 registrert 9739 innbyggere (SSB).

1.1.1 Alderssammensetting

Alderssammensetningen er viktig både for si noe om framtidige bærekraftige lokalsamfunn (der ung befolkning kan gi befolknings- og sysselsettingsvekst), og hvordan behovene for offentlige tjenester endres som en følge av dette. Alderssammensetningen vil også påvirke befolkningens generelle helsetilstand og frekvensen av aldersspesifikke sykdommer/lidelser.

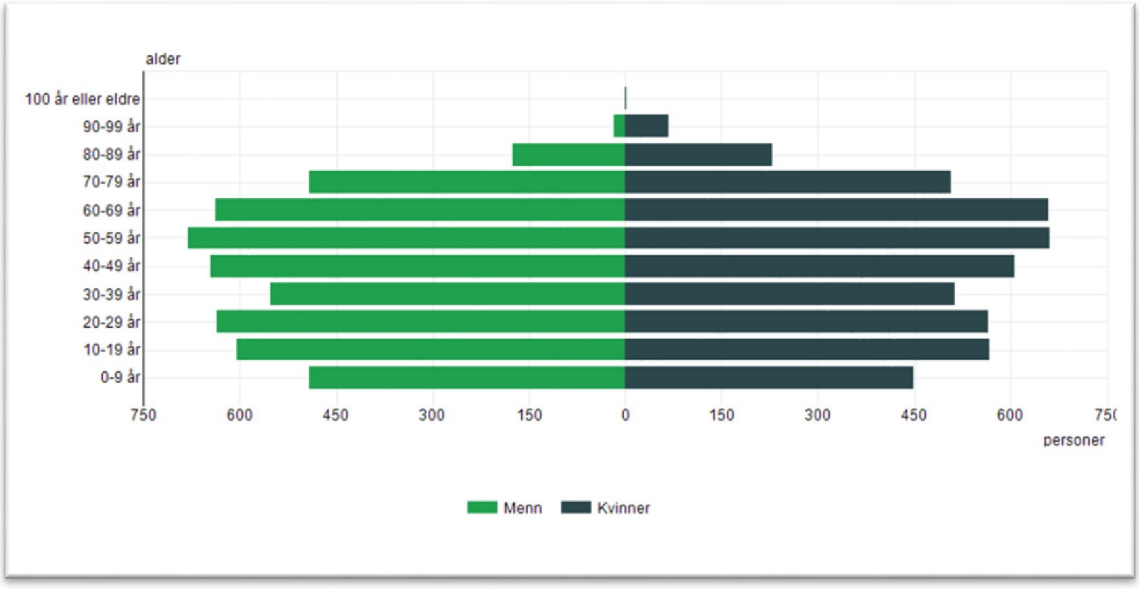

Figur 6 Befolkningsdiagram for Fauske, 2018. Kilde: SSB

1.2 Folketilvekst

Ved inngangen til 2019 var det 9720 innbyggere i Fauske kommune. I løpet av det siste tiåret har folketallet økt med 295 innbyggere, noe som er en vekst på 1,8 prosent. Folketallet i Nordland har på samme tid økt med 3,5 prosent, og Fauske kommune har dermed en noe lavere vekst enn fylket for øvrig.

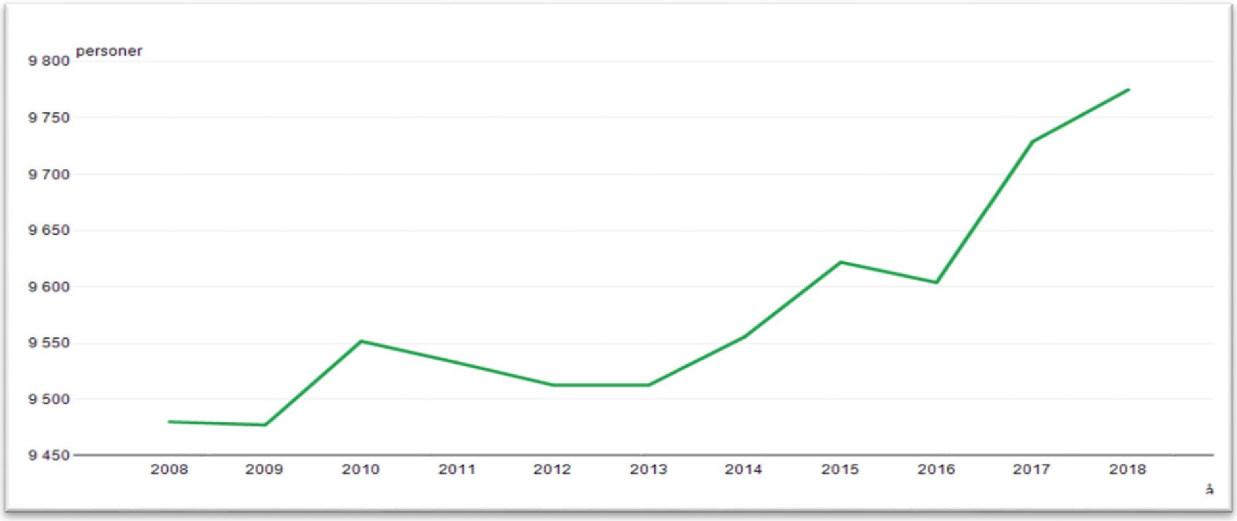

Figur 7 Befolkningsutviklingen i Fauske. Kilde: SSB

1.2.1 Levealder og dødsfall

Forventet levealder ved fødselen er en indikator som kan gjenspeile befolkningens helsetilstand, og er en teoretisk beregning som sier noe om hvor lenge vi forventer at barna som ble født et konkret år, vil leve.

Sosiale helseforskjeller og andre risikofaktorer som alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet er viktige forklaringsvariabler når det gjelder ulikheter i forventet levealder ved fødsel. Endringer i forventet levealder kan indirekte si noe om befolkningens helse og levekår, om kvaliteten i helsetjenesten, medisinsk utvikling samt endringer i befolkningens levevaner og livskvalitet. At vi lever lenger er en positiv utvikling, men representerer også på sikt store utfordringer med tanke på pensjoner og helse- og omsorgstjenester. I løpet av de siste 25 årene har levealderen i Norge økt med vel 6 år for menn og nesten 4 år for kvinner.

Figuren under viser at kvinner i Fauske som er født i 2018 kan forvente å leve til de er 83,3 år, noe som er 1,2 år kortere enn for landsgjennomsnittet. For mennene i Fauske er tilsvarende alder 79 år, og er 2 år kortere enn landsgjennomsnittet.

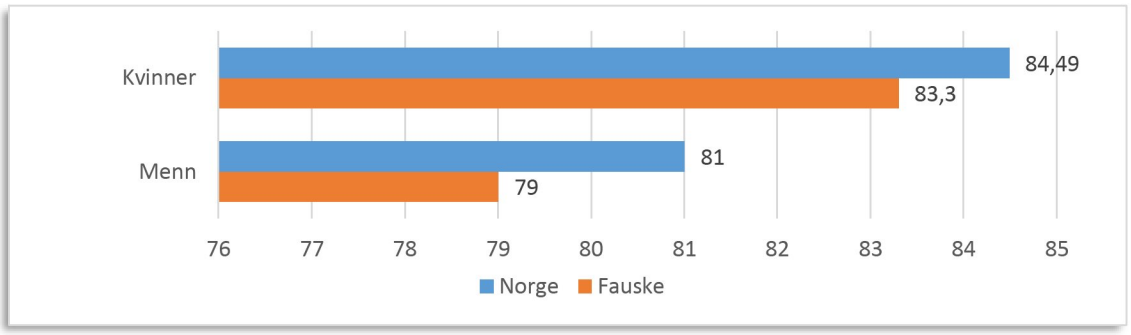

Figur 8 Forventet gjenstående levetid for kvinner og menn født i 2018, Fauske og Norge. Kilde: SSB

1.2.2 Fødselsoverskudd/-underskudd

I 2018 ble det født 90 barn i Fauske kommune, og samme år døde 107 personer. I 2019 ble det født 84 barn, altså en ytterligere nedgang fra året før. Det døde 97 personer samme år.

Kommunen har altså et fødselsunderskudd på henholdsvis 17 og 13 personer de siste par årene. Antall fødte pr år har gått nedover i både Nordland og landet som helhet.

1.2.3 Innenlandsk flytting (Nettoinnflytting)

Innenlandsk innflytting måles ved antallet personer som har flyttet til kommunen minus antall personer som har flyttet ut av kommunen. Enten man flytter til eller fra en annen kommune, eller annet land så regnes det med. I 2018 var nettoflytting til Fauske to personer i pluss.

1.2.4 Innvandring

Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene. 736 personer totalt.

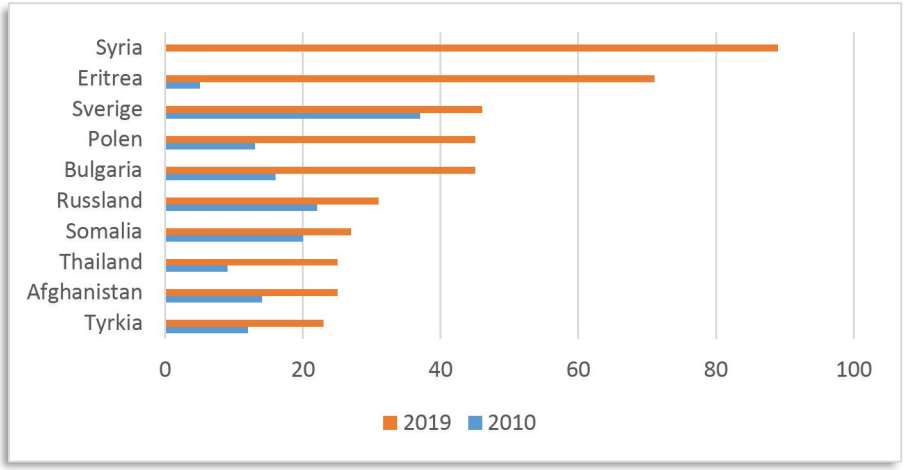

Figur 9 De ti nasjonalitetene som har flest innvandrere bosatt i Fauske i år 2010 og 2019. Kilde: SSB

Fordi innvandrere i Norge er en så uensartet gruppe, er det ikke enkle svar på folkehelsestrategier. Det er store forskjeller mellom innvandrergruppene og innad i de ulike gruppene. Et stort flertall innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge snakker norsk, deltar i arbeidslivet og er økonomisk selvstendige. Det samme gjelder for innvandrere i Fauske.

Innvandrere utgjør en ressurs, samtidig som noen har utfordringer. Innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning er overrepresentert. Nasjonalt sett ser vi at innvandrerbefolkningen gjennomsnittlig skårer lavere enn befolkningen forøvrig på levekårsindikatorer som sysselsetting, inntekt og helse. Innvandrere, særlig noen grupper, er overrepresentert i husholdninger med vedvarende lavinntekt, noe som særlig rammer barn.

1.2.5 Eldre

På landsbasis viser befolkningsframskrivingene at mot 2040 vil det være flere over 65 år enn 20 år og yngre. Dette vil blant annet føre til større behov for helse- og omsorgstjenester ettersom behovet øker med alderen. I 2017 brukte 50 prosent av personer mellom 80-89 år en eller flere omsorgstjenester, og for de på 90 år og eldre var tallet 90 prosent. I et folkehelseperspektiv er det dog positivt at 50 prosent av de mellom 80-89 klarer seg uten slike tjenester.

For Fauske kommune ser vi ut fra figuren under at gruppen fra 80 år og over er forventet mer enn doblet fram mot 2040, fra 488 til 1043 personer. Et samfunnsmessig trekk er at prosentandelen eldre er større i små kommuner på rundt 2000 innbyggere enn i store kommuner. Dermed er også etterspørselen etter omsorgstjenester relativt sett også større i små kommuner. Man har naturligvis ikke kunnskap om hvordan helsen til dagens 50-60 åringer blir om to tiår, men en sannsynlig pekepinn er at dagens tjenestebruk vil være likt fremtidig tjenestebruk.

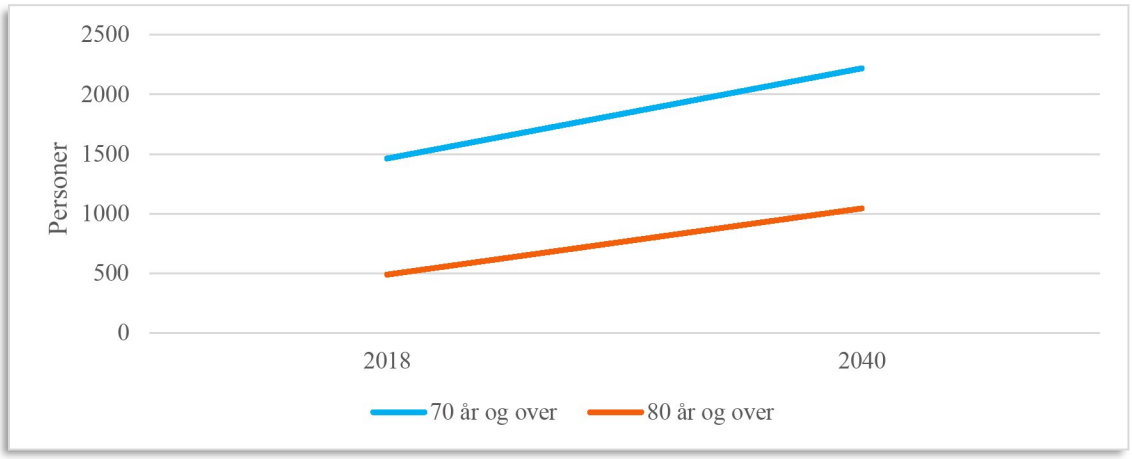

Figur 10 Forventet andel eldre i Fauske ved hovedalternativet -MMMM. Kilde: SSB

1.3 Befolkningsframskrivinger – prognose 2020 – 2040

Befolkningsframskrivinger for Nordland anslår at folketallet i Nordland vil øke jevnt til 259184 i 2040. Andelen av befolkningen i aldersgruppen 80 år+ vil øke betydelig, mens andelen 45-66 år vil gå betydelig ned. Det vil også være en reduksjon i andelen 15-24 og 25-44 år.

I prognosene for befolkningsutviklingen i Fauske kommune frem til 2040 er SSBs hovedalternativ lagt til grunn, den såkalte «Middels-modellen -MMMM». På sikt er innbyggertallet forventet å være relativt stabilt, og SSB anslår at i år 2030 vil befolkningen være 9847, og i 2040 vil tallet være 9784.

I SSBs prognoser frem mot 2026 forventes det en svak nedgang i innbyggertallet totalt i Fauske kommune. Den trenden vi har sett de siste ti år der andelen 67 år eller eldre øker mest, fortsetter frem mot 2026. I løpet av 2015 ble for første gang befolkningsgruppen 67 år eller eldre større enn befolkningsgruppen 0-15 år. I den neste tiårsperioden forventes gruppen 67 år eller eldre å fortsette å vokse sammenlignet med alle de øvrige befolkningsgruppene i kommunen. Dette er illustrert i figuren nedenfor.

Figur 11 Ulike scenarier for befolkningsframskrivinger i Fauske for perioden 2020 – 2040. Kilde: SSB

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Befolkningsutviklingen påvirkes av flere faktorer: Antallet som fødes, dør, som flytter fra og flytter til kommunen. Vel så viktig som å ha fokus på å stimulere til at nye personer flytter til kommunen, er å sørge for at de som bor her blir værende. Befolkningsvekst er en indikator på kommunens attraktivitet. En økt befolkning tilfører kommunen større aktivitet, nye impulser og høyere skatte- og rammetilskuddsinntekter. Videre utløser vekst investeringer og fornyelse, skaper grunnlag for ny nærings- og servicevirksomhet og trekker ny kompetanse til kommunen.

Befolkningstilveksten i Fauske er i noe lavere vekst enn fylket for øvrig. Det fødes færre og færre barn, noe som virker inn på det totale antall innbyggere. Innvandring har vært positivt for folketilveksten, da den til en viss grad har kompensert for fødselsunderskudd og lav tilflytting.

Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Dette gjelder norskfødte så godt som innvandrere. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

For at Fauske skal holde en stabil vekst, må innbyggerne våre oppleve å ha håp om ei trygg fremtid i kommunen. Dette fordrer at det finnes tilstrekkelig med arbeid i kommunen, og gode pendlermuligheter til og fra kommunen. Videre fordrer det at vi har gode bomiljø for folk i ulike livsfaser.

At vi blir flere eldre er i utgangspunktet svært bra. Det kan sees på som et resultat av et samfunn som har evnet å ivareta befolkningens helse og levekår på en god måte. Aldringen av befolkningen er et viktig premiss for forventningen om økte utgifter i helse- og omsorgssektoren. Ved økt levealder øker også sannsynligheten for helseutfordringer som inntreffer ved høy alder.

Med en aldrende befolkning vil det i et samfunnsøkonomisk perspektiv bli enda viktigere å fremme helse og forebygge sykdom i den yrkesaktive delen av befolkningen, samt legge til rette for utsatt pensjonsalder og god helse blant eldre. Innbyggerne må i enda større grad enn før planlegge sin egen alderdom. Det er derfor viktig å komme i dialog om dette før innbyggeren har blitt brukere av omsorgstjenester, for eksempel gjennom temamøter i pensjonistforeningen eller ved forebyggende hjemmebesøk.

HOVEDFUNN

- *Lite vekst i antall innbyggere*
- *Fødselsunderskudd*
- *Innvandring har vært viktig for folketilveksten*
- *Voksende andel eldre*
- *For menn født i 2018, er forventet levetid to år kortere enn for landsgjennomsnittet*

KAPITTEL 2:

OPPVEKST OG LEVEKÅR

2. Oppvekst og levekår

Oppvekst og levekår omhandler økonomiske vilkår, bo- og arbeidsforhold samt utdanningsforhold. Levekår kan defineres og forstås som den enkeltes tilgang til ulike ressurser. Levekår påvirker helse, og hvordan helsen fordeles i befolkninga. Arbeidsplasser, et inkluderende arbeidsliv og inntektssikring for den voksne befolkningen inngår sammen med bolig og boforhold derfor også som vesentlige bakenforliggende faktorer som har betydning for folkehelsa. I tillegg er oppvekstmiljø, velferdsordninger og tjenester som fanger opp risikoutsatte barn, unge og voksne, viktige lokale investeringer for å fremme en framtidig god folkehelse, og redusere sosial ulikhet i helse.

2.1 Inntekt og ulikhet

Når vi snakker om sosiale helseforskjeller tenker vi her først og fremst på forskjeller i helsetilstand etter økonomi, utdanning og yrke. Dette omtales også som sosioøkonomiske ulikheter i helse. Når man sammenlikner ulike grupper i samfunnet, finner man systematiske forskjeller i helse; jo lengre utdanning og høyere inntekt en gruppe har, jo høyere andel i den gruppen har god helse. Dette kalles sosiale helseforskjeller, eller sosial ulikhet i helse. Det er også slik at helsen blir gradvis bedre for hvert trinn på den sosioøkonomiske stigen.

2.2 Lavinntekt og barnefattigdom

Lavinntekt og fattigdom kan påvirke helse, utdanningsmuligheter, sosialt liv, bidra til utenforskap og svekke sosialt samhold. I land med høy levestandard slik som Norge, er det også andre ting enn mangel på mat og klær som definerer fattigdom. For barn er relasjoner til jevnaldrende særlig viktig for å ha det bra. Ved fattigdom mister man ofte muligheten til å delta sosialt der de fleste andre barn er. For eksempel har barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ofte særskilte utfordringer både som unge og voksne, herunder større risiko for å utvikle helseplager. I tillegg har barn i familier med lavinntekt blant annet større sannsynlighet for å utvikle psykiske helseproblemer, lavere skoletrivsel, har færre venner og er mer utsatt for mobbing. I siste stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft, er det hovedprioritet i regjeringens velferdspolitikk å bekjempe fattigdom, særlig blant barnefamilier og sørge for at færre faller utenfor samfunns- og arbeidsliv.

På grunn av inntektsulikheten mellom husholdninger, som også har vært økende de siste årene, vokser mange barn opp i lavinntektsfamilier. Andelen nasjonalt er økende, og henger blant annet sammen med at det er flere familier som har innvandret til Norge. Familier som har innvandret til Norge har mindre grad enn resten av befolkningen tilknytning til arbeidsmarkedet og har derfor lavere inntekt. Det er store variasjoner mellom innvandringsgruppene.

Lavinntekt defineres her som personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. EU-skala er en ekvivalensskala (likeverdighetsskala) som benyttes for å kunne sammenligne husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning. EU-skalaen er mye brukt, og ifølge den skalaen må en husholdning på to voksne ha 1,5 ganger inntekten til en enslig for å ha samme økonomiske levekår. Barn øker forbruksvektene med 0,3 slik at en husholdning på to voksne og to barn må ha en inntekt som er (1 + 0,5 + 0,3 + 0,3) ganger så stor som en enslig for å ha det like bra økonomisk, ifølge EU-skalaen. SSB publiserer tall over andel personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, og i 2018 var medianinntekten på kr 524.000.

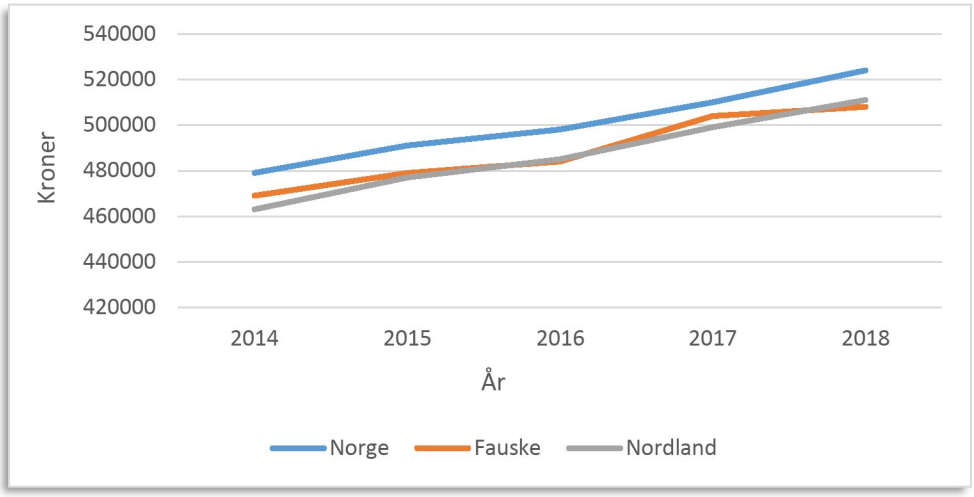

Figur 12 Medianinntekt. Kilde: FHI

Figuren under viser andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Fra å ligge betydelig dårligere an enn landsgjennomsnittet i 2013, har det vært en bedring i kommunen fra 2014, og Fauske plasserer seg i dag på snittet for resten av landet. De siste tallene fra 2017 viser at både Fauske og Norge har en andel på 9,2 prosent barn i husholdning med lavinntekt. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen.

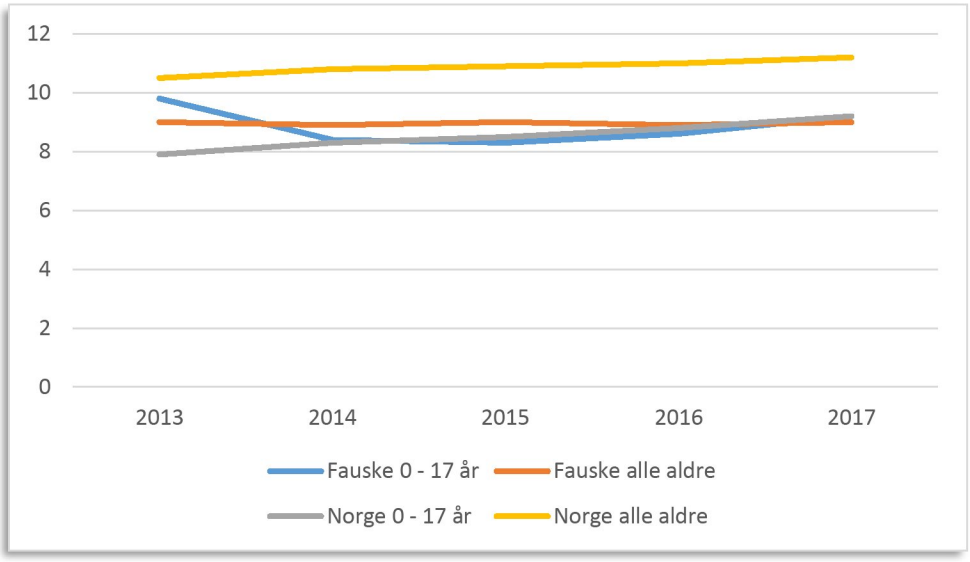

Figur13 Andel personer i hushold under 60 % av medianinntekt, alle aldre og 0-17 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB og Bufdir

Når det kommer til barn av eneforsørgere, så er andelen i Fauske kommune høyere enn både på fylkesnivå og landsnivå.

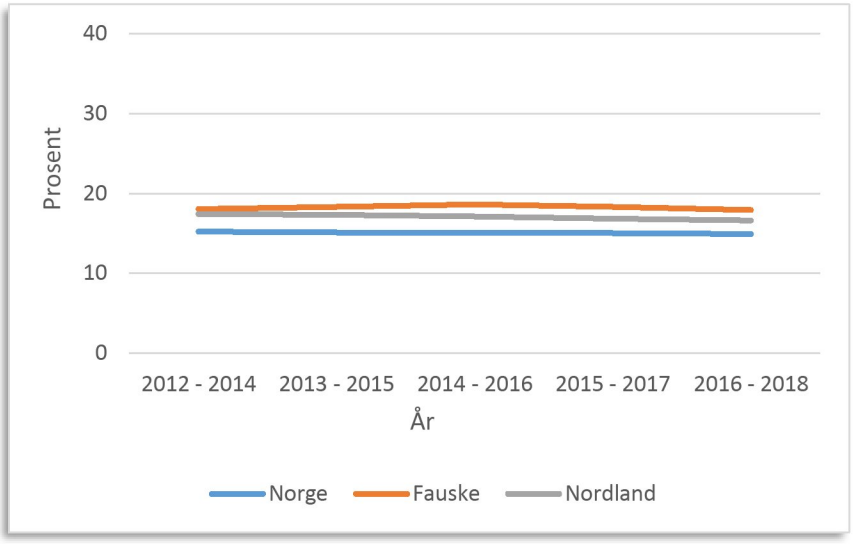

Figur 14 Barn av eneforsørgere. Kilde: FHI

Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse, sykdom og for tidlig død. I tillegg har det å vokse opp i familier som over tid har lavinntekt stor betydning for barnas helse og velferd. Inntektsnivået har betydning for tilgang til helsefremmende faktorer. Stor inntektsulikhet i en kommune kan være en pekepinn på at det også er store sosiale helseforskjeller i kommunen.

LASSE
MARI
INE
ALI M.

2.3 Utdanning

Det er veldokumenterte sammenhenger mellom utdanningsnivå, materielle levekår og helse. Personer som ikke har fullført videregående utdanning antas å være vel så utsatt for levekårs- og helseproblemer som de som har valgt å ikke ta mer utdanning etter fullført ungdomsskole.

Befolkningens formelle kompetansenivå kan måles ved å se på utdanningsnivået målt ved høyeste gjennomførte utdanning.

Statistikken over andelen av befolkningen som har grunnskole som høyeste utdanning viser dette tydelig. 31,6 prosent av mennene og 30 prosent av kvinnene i Fauske har i dag bare grunnskole, og dette er noe under landsgjennomsnittet. Mens Fauske-kvinnenes utdanningsnivå har hatt en økning de siste ti årene, og gradvis nærmer seg snittet for landet, har endringen for mennene i samme periode vært liten. Her synes forskjellen å vedvare.

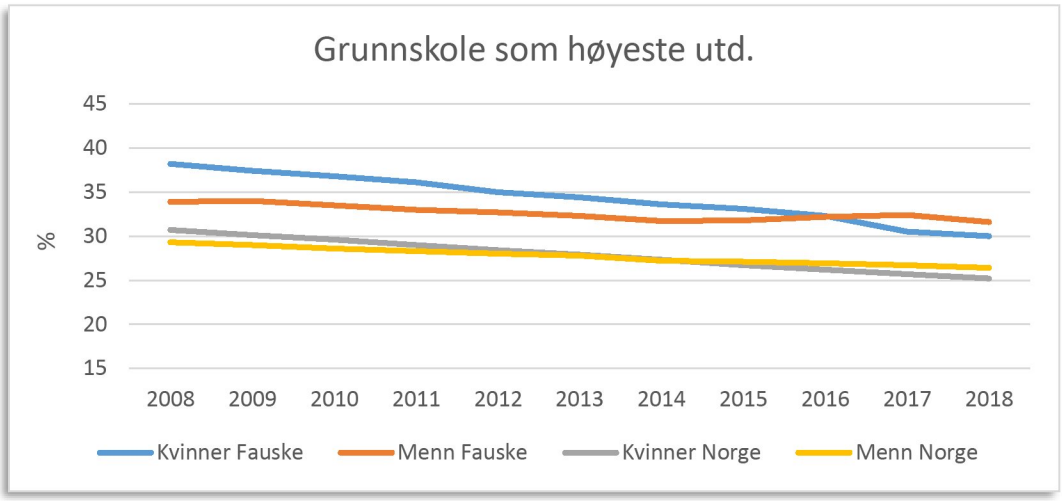

Figur 15 Andel i befolkningen over 16 år med grunnskole som høyeste utdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

For andel med høyere utdanning i kommunen sammenlignet med resten av landet, er forskjellen enda større når en sammenligner med de ti siste årene. Figuren som følger viser universitets- og høyskoleutdannelse på lavere (bachelornivå) og høyere nivå (mastergrad og lenger). Det er i kommunen flere kvinner enn menn med lavere grad, noe som er typisk for landet som helhet. Når det gjelder lengre utdanning, er det både færre kvinner og menn i Fauske enn landsgjennomsnittet. For de som har fullført lengre utdanning er det imidlertid en litt høyere andel menn enn kvinner, selv om kjønnsforskjellene her er små. På sikt er tendensen at flere kvinner tar lengre utdanning enn menn, da andelen her har større vekst. Det gjelder både i kommunen og landet for øvrig.

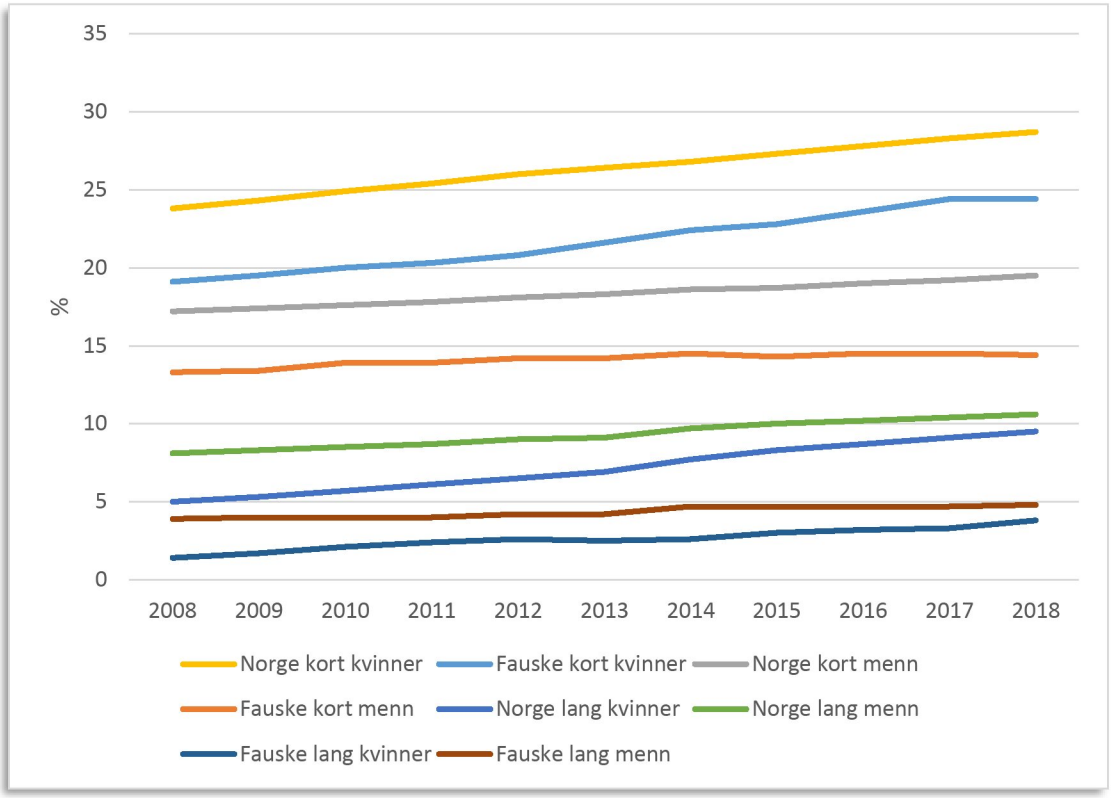

Figur 16 Andel i befolkningen over 16 år med høy og lav universitets- og høgskoleutdanning i Fauske og Norge, kvinner og menn. Kilde: SSB

2.3.1 Skoleferdigheter/læringsutbytte

Grunnlaget for videre utdannings- og yrkesvalg legges i grunnskolen. Det er derfor viktig at elever gjennom grunnskoleløpet gis like muligheter til læring og kunnskapstilegnelse.

En god skole og et godt utdanningsløp gir mulighet for flere til å gjennomføre høyere utdanning. Det er en klar sammenheng mellom utdanningsnivå, forventet levealder og helsetilstand i en befolkning. Alle skolene og barnehagene i Fauske er kategorisert som helsefremmende med vedvarende fokus på de 10 kriteriene som ligger til grunn for klassifiseringen.

Det finnes mange måter å måle elevenes skoleferdigheter på gjennom nasjonale prøver, eksamenskarakter og standpunktkarakterer. Grunnskolepoeng er samlet antall karakterpoeng ved avsluttet grunnskole, og kan være et godt mål på hvilke skoleferdigheter elevene har tilegnet seg etter 10 års skolegang. Grunnskolepoeng sier noe om karakternivået, og indirekte noe om forutsetningene elevene har når de skal starte på videregående skole.

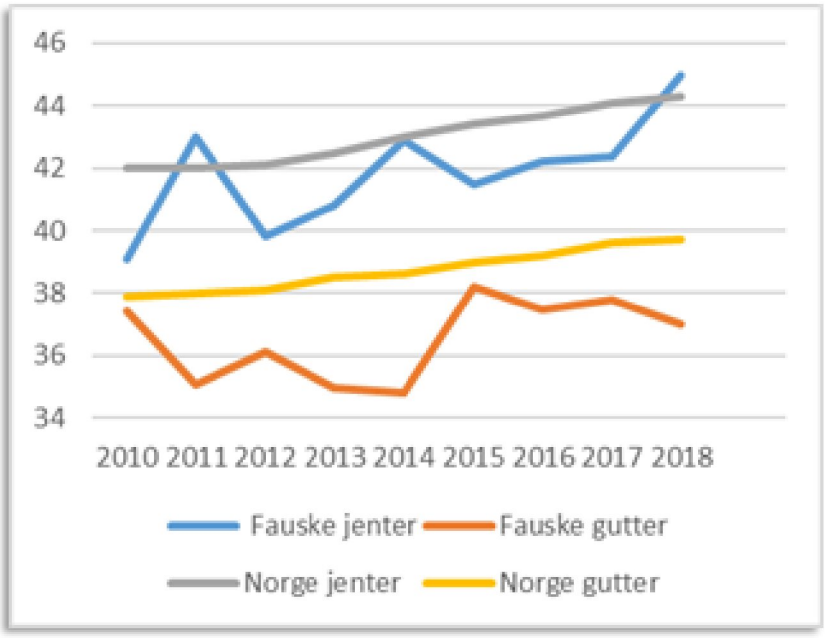

Figur 17 Grunnskolepoeng gutter og jenter i Fauske. Kilde: SSB

I figuren over framgår det at jentene i Norge har vesentlig høyrere grunnskolepoeng i snitt enn guttene. For Fauske kommune viser tall fra 2018 samme tendens, der jentene også skårer noe over landsgjennomsnittet for jenter. De skårer betydelig høyere enn guttene i kommunen, i tillegg til at Fauskeguttene også skårer en del under nasjonalt nivå for sin gruppe. Man ser altså at det er store kjønnsforskjeller i landet og enda større forskjeller i kommunen, der tendensen er at forskjellene mellom kjønnene bare øker.

Tall for nasjonale prøver som gjennomføres årlig for 5., 8. og 9. trinn viser at kommunen har for mange på laveste mestringsnivå på 5. trinn. I kommunen ser vi at elevene har god faglig utvikling fra 8. til 9. trinn, og 9. trinn ligger nærmest nasjonalt snitt.

2.3.2 Frafall og gjennomføring i videregående skole

Utdanningsnivået i Norge har økt i takt med behovet for formell kompetanse. Det er i dag svært begrensede jobbmuligheter for unge som skal inn i arbeidslivet med kun grunnskole som høyeste utdanning. Det er derfor viktig at alle unge som påbegynner en videregående opplæring fullfører denne. Alle har rett til videregående opplæring, men den er ikke obligatorisk. Elevmassen i videregående skole er jevnt fordelt mellom studieforberedende og yrkesfag.

Den delen av læringsresultatet som skolen bidrar til kalles skolebidrag. Det er forskjellen mellom faktisk oppnådd resultat, og forventet resultat ut fra tidligere resultat og foreldrebakgrunn. Skolebidraget beregnes ut fra et nasjonalt gjennomsnitt som er 0, men er ikke et absolutt mål på skolens kvalitet og må derfor også sees i sammenheng med annen informasjon. Slik informasjon kan være påvirkninger fra venner og sykdom. Tall fra Utdanningsdirektoratet viser at skolebidraget for alle videregående skolene i Nordland var 0,4 for studieforberedende og 0,7 for yrkesfag, mens for Fauske kommune var tilsvarende tall henholdsvis 1,0 og -0,3.

For å måle utviklingen i videregående opplæring tas det utgangspunkt i fem-års intervaller for gjennomføring av utdanningen, og er eneste indikator som måler kompetanseoppnåelse. Som styringsindikator har resultatene imidlertid noe begrenset verdi ettersom det måles aktiviteter som ligger en del år tilbake i tid.

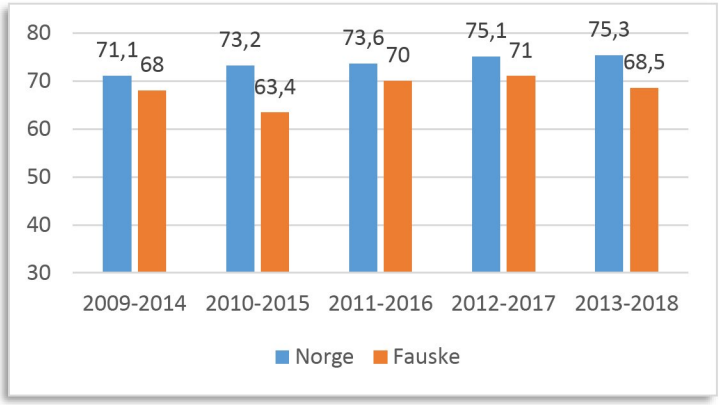

Figur 18 Gjennomføring etter fem år for elevkull som startet mellom 2009 og 2013. Kilde: Udir

Tallene over tar utgangspunkt i elever som både har bestått på normert tid og gjennomført innen fem år. Tendensen nasjonalt er at stadig flere gjennomfører, der siste målte kull har en gjennomføringsgrad på rundt 75 prosent. I kommunen var den høyeste gjennomføringsgraden for kullet som begynte i 2012 med 71 prosent, og er over sju prosentpoeng høyrere enn for kullet som startet to år tidligere. Det er også viktig å nevne at dersom en øker måleperioden fra fem til ti år er det enda flere som gjennomfører og består.

Det er funnet en sterk sammenheng mellom dårlig selvrapportert helse, manglende videregående opplæring og risiko for å motta medisinske og ikke-medisinske stønader i tidlig voksenliv. Videre er det høyere risiko for å bli ufør blant de som ikke har utdanning over grunnskolenivå, samtidig som helseproblemer kan være årsaken til å ikke gjennomføre. I et folkehelseperspektiv er det særlig de som ikke oppnår kompetansebevis det er viktig å rette oppmerksomheten mot.

2.4 Barnevern

Det er viktig å tidlig identifisere barn som er utsatt for risikofaktorer og sette i verk tiltak. Dette for at barnet klarer seg bra senere i livet. Kjente risikofaktorer kan blant annet være foreldres psykiske sykdom eller rusmiddelmisbruk, vold i hjemmet, foreldre som er langtidsledige/trygdemottakere, fattigdom i familien, med mer. En indikasjon på tidlig identifisering kan være at helsestasjon, barnehage, skole eller NAV melder fra om sin bekymring.

Når det kommer til antall meldinger til barneverntjenesten så ser vi nå en reduksjon i Fauske. Fra å ha vært oppe i nesten 200 meldinger pr år ligger vi nå nærmere 150 tilmeldinger. Dette kan tolkes på flere vis.

Barneverntjenesten i kommunen melder om bekymring når det kommer til en økende tendens knyttet til gutter 16+ som strever med sammensatte utfordringer. Kompleksiteten beskrives ofte å være knyttet til psykisk helse. Videre beskrives det som vanskelig å gi denne målgruppen tilstrekkelig hjelp. Tilgang til bolig og bo-trening nevnes som nødvendig for å kunne yte rett hjelp og støtte i et langsiktig perspektiv. Det oppleves å være begrensede muligheter for denne type hjelp pr i dag.

2.5 Deltakelse i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er med på fremme helse og utjevne sosiale forskjeller. Arbeid er også en forutsetning for velferd, og for utsatte grupper er det et svært viktig bidrag til å hindre fattigdom og øke inkludering. Deltagelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2018 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år. Tendensen de siste årene er at dette er i ferd med å utjevne seg eller snu.

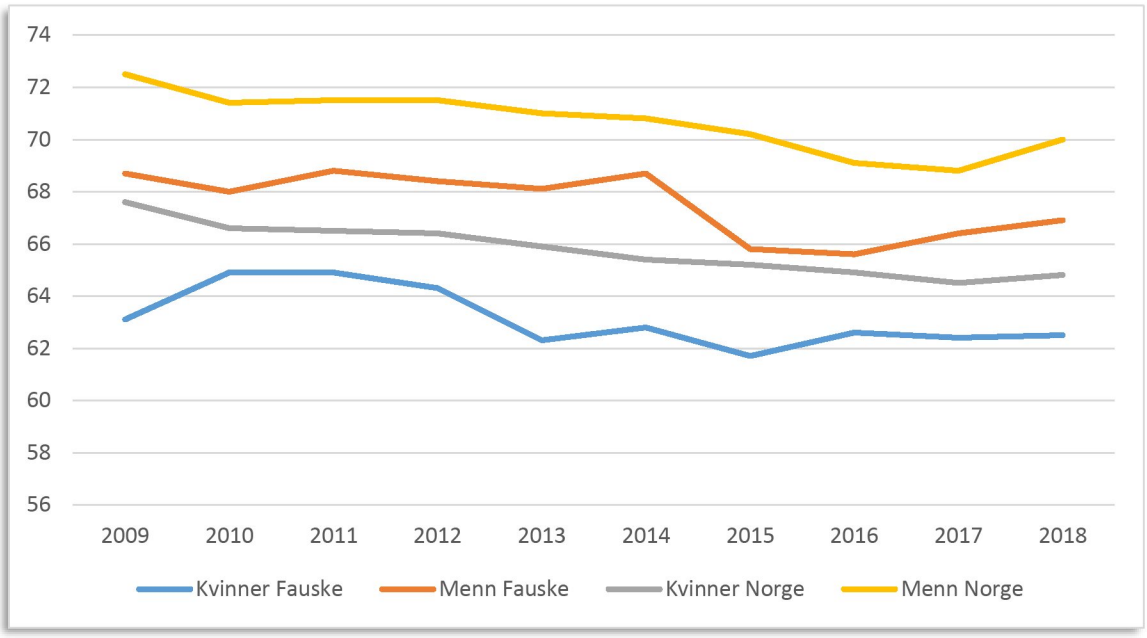

Figur 19 Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

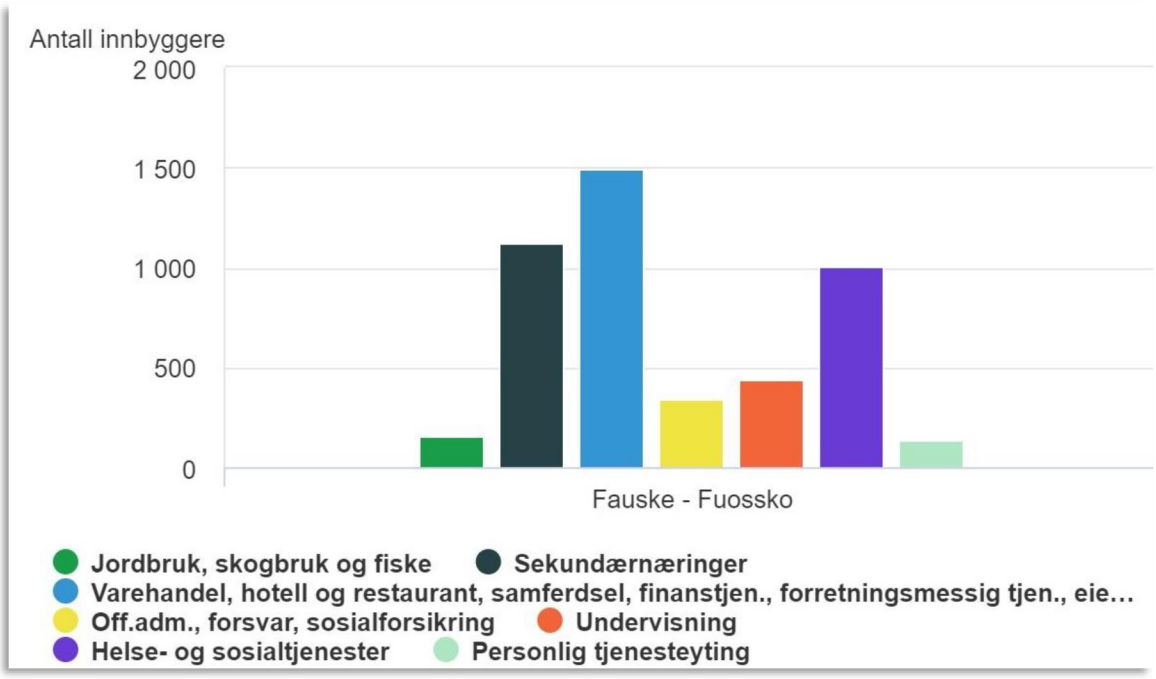

Figur 20 Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.5.1 Arbeidsledighet

Arbeidsledigheten for kvinner i Fauske har i flere år vært lavere enn gjennomsnittet for resten av landet. Også for mennene har de siste årene vært lavere, med unntak av 2018 der ledigheten var omtrent på snittet. Sett under ett tyder tendensen på at det har vært en liten økning i ledigheten for begge kjønn de to siste årene.

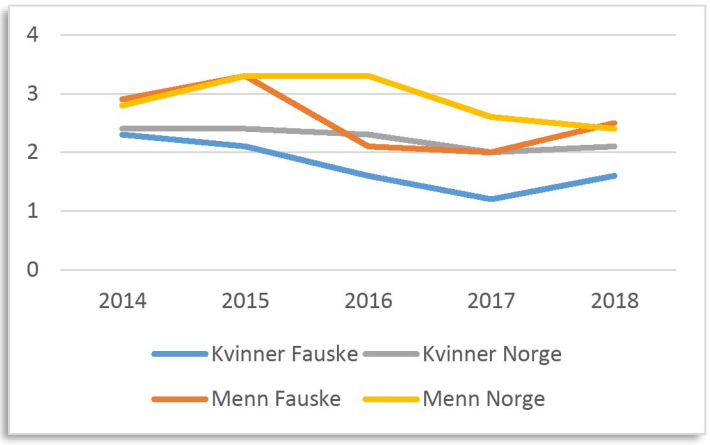

Figur 21 Andel arbeidsledige (prosentvis), kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.5.2 Uføregrad

Fauske har en høy andel uføre, men kommunen ligger ikke helt i toppsjiktet på landsbasis. Det har vært en gradvis økning fra bunnoteringen i 2011 på 11, 2 prosent og til dagens tall på over 14 prosent.

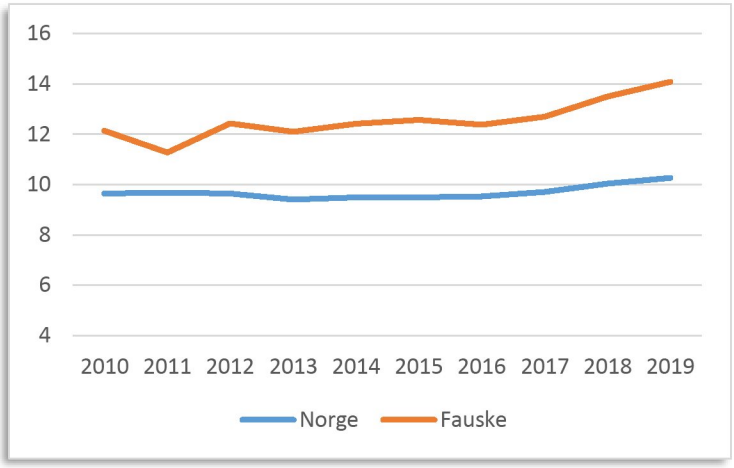

Figur 22 Andel uføre i alderen 18 - 66 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB

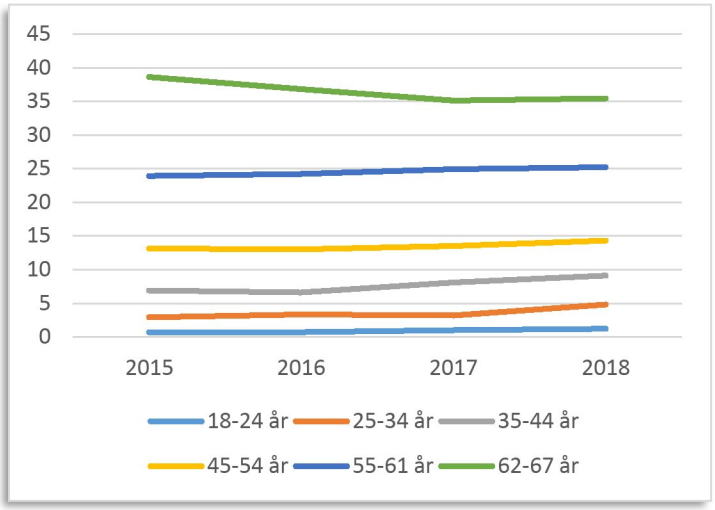

Figur 23 Andel uføre i Fauske kommune etter alder. Kilde: SSB

Går en nærmere innpå tallene for uføregrad, ser en at det er noe økende andel uføre i Fauske mellom 25-44 år. Tendensen nasjonalt er at andel uføre har vært relativt uendret over samme periode, utenom for eldre uføre som både i Fauske og hele landet for øvrig har en nedgang.

2.6 Boliger

En trygg og stabil bosituasjon øker folks trivsel. Fravær av støy og forurensning, og tilgang til rekreasjonsområder har positive helseeffekter. Det samme gjelder godt inneklima og tilstrekkelig med plass. Det er flere forhold ved boligens fysiske utforming og beskaffenhet som kan påvirke helsen vår, så vel som sosiale og demografiske forhold ved det å bo. Om du eier eller leier bolig, opplever stadige utskiftninger i nabolaget, sammensetningen og grad av kontakt med naboer - dette vil påvirke trivsel, trygghet og den generelle helsen. Boligbehovet endres gjennom livsløpet, der unge enslige har andre behov enn barnefamilier, eller eldre. Valg av boligstandard kan også være et uttrykk for enkeltindividets preferanser.

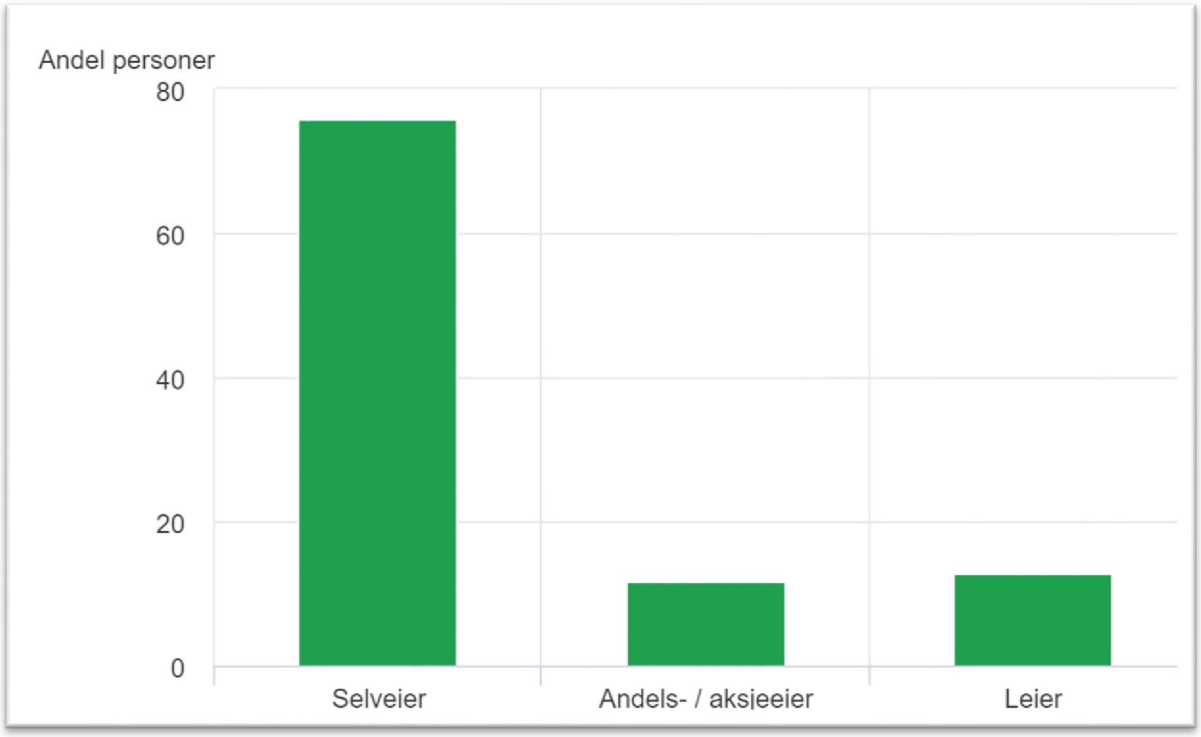

Figur 24 Personer som bor i eid eller leid bolig. Andel. Kilde: SSB

2.6.1 Prisutvikling

Boligprisene har økt i Norge. Dette betyr de med liten egenkapital, kan møte utfordringer når de skal etablere seg på boligmarkedet. Prisnivået på boliger i Fauske har hatt en prisendring på +1,2 % det siste året. I april 2020 lå kvadratmeterprisen på boliger på 42 388,-.

I et folkehelseperspektiv er det viktig å være oppmerksom på sammenfall mellom prisøkning og geografiske områder. Dette kan føre til en oppdeling av markedet etter boligtyper og pris, og på sikt bidra til boligsegregering, altså en geografisk inndeling i områder etter sosiale grupper. Mangfold av grupper etter sosioøkonomisk status, etnisitet og demografiske kjennetegn i bo og nærmiljø, er positivt for en rekke forhold som har helsefremmende betydning, og motvirker gjerne sosial ulikhet i helse.

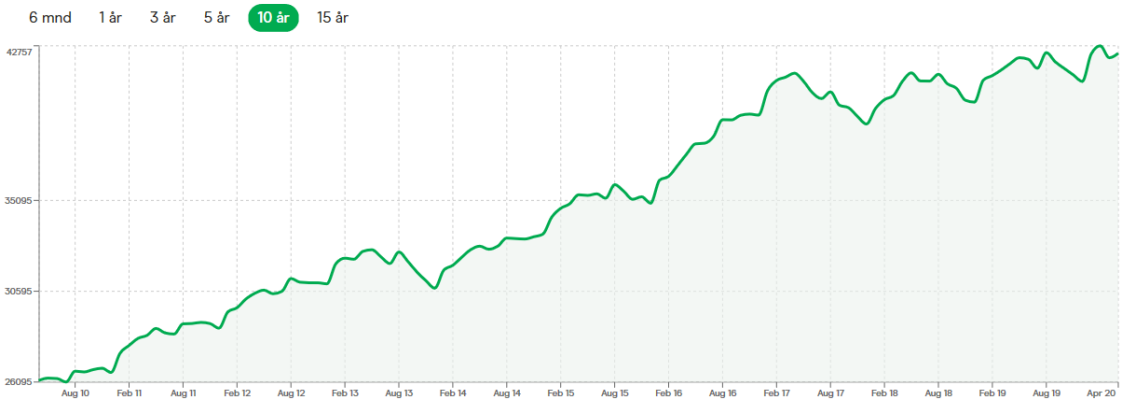

Figur 25 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) 2010-2020. Kilde: https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200

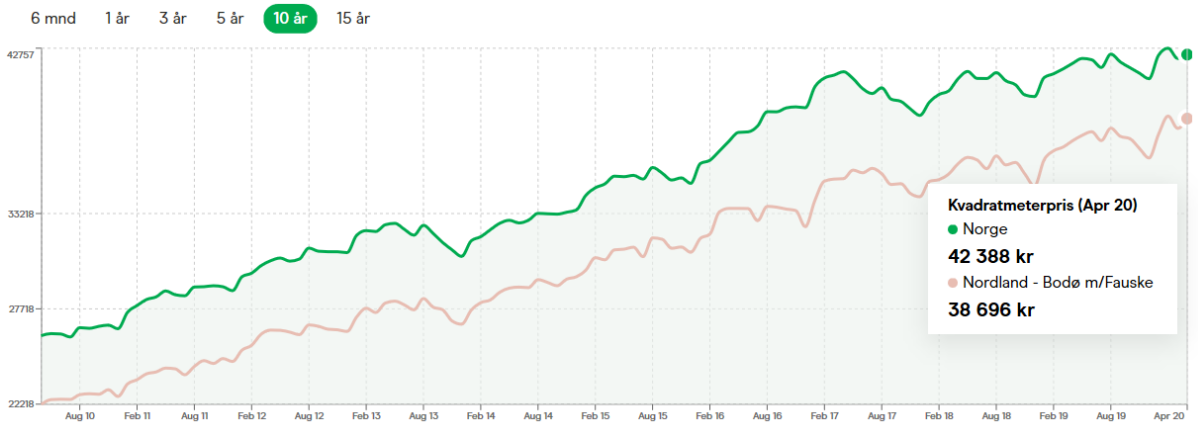

Figur 26 Oversikt over prisutviklingen – kvadratmeterpris i Nordland (Bodø m/Fauske kommune) sammenlignet med det nasjonale gjennomsnittprisen – i et tiårs intervall. Kilde: https://www.krogsveen.no/prisstatistikk?zipCode=8200

2.6.2 Boligvekst: Tomte- og boligtilgang

Fauske kommune ved Plan og utvikling gjorde en telling av tilgjengelig boligareal i oktober 2019. Resultatet viser at det er til sammen 646 dekar ubebygde boligtomter, med krav om reguleringsplan. 445 dekar av disse inngår i allerede utarbeidede reguleringsplaner.

Tettsted	Valnesfjord	Sulitjelma	Fauske
Antall dekar ubebygd boligareal i kommuneplan (med krav om reguleringsplan)	120	260	266
Antall boligtomter ubebygd i reguleringsplan	167	0	278
Antall reguleringsplaner med ubebygd boligareal	9	0	17
Antall sentrumsnære dekar til boligformål (maks 2 km)	120	180	180
Antall sentrumsnære regulerte boligtomter (maks 2 km)	153	0	277
Antall sentrumsnære tomter kommunalt eid	ca. 64	0	90

Figur 28 Oversikt av boligareal som er tilgjengelig i oktober 2019. Kilde: Fauske kommune.*

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter som er aktuelle for utbygging av enkeltpersoner.

***Tabellen viser ikke følgende:**

Det er muligheter for rask utbygging i ferdigregulerte områder. Dette krever at kommunen selv må kjøpe areal for å bygge – eller at dette reklameres for til utbyggere. Det er noen få større områder som kommunen eier med ledige tomter. Dette gjelder Løkåsåsen i Valnesfjord, og Sjåheia i Fauske.

Det kan se ut som om det er mange sentrumsnære kommunalt eide tomter i Fauske, men 88 av disse ligger i reguleringsplanen til Sjåheia (som forutsettes vedtatt i 2020). Det er kun 2 tomter i nærheten av Fauske sentrum. (Her er sentrum avgrenset gjennom planavgrensningen til kommunedelplan for sentrum).

Områder som er regulert til «Spredt boligareal» er ikke tatt med i denne oversikten. Det er vanskelig å si hvor mye som kan bygges her pga. forbehold i kommuneplanen som gjør at det ikke kan bygge overalt innenfor disse arealene. Det må vurderes nærmere hvor mye som er igjen av disse områder etter at f. eks landbruksareal, naturvernområder eller områder med behov for utredning naturfare er tatt ut.

Mange boligtomter har ingen begrensninger i bestemmelser. Det er mulig å bygge mange leiligheter, men mye er avhengig av hva utbyggere/grunneiere ønsker å bygge og hva som inngår i formålet (småhusbebyggelse eller boligblokk). Dette styres av markedet.

I sentrum er mye av arealet avsatt til sentrumsformål. Her er det mulig med kombinerte byggeformål, men som regel forretning. Grunneiere kan velge å inkludere boligbebyggelse, og det ansees ofte å være en god investering. Boligareal som går inn i sentrumsformål er ikke er tatt med i utredningen, fordi det er krav om reguleringsplan – og antall boenheter som kan bygges er avhengig av hva som reguleres her. Havnegården er nettopp vedtatt og gir mulighet for bygging av 22 nye leiligheter i tillegg til de 5 eksisterende som er bebodd i dag. Disse eies ikke av kommunen.

I Sulitjelma er det stort sett Statskog som eier områder som i kommuneplanens arealdel er avsatt til boligformål. Kommunen må regulere og kjøpe areal dersom det er behov for kommunale boliger der.

Kommunen eier ingen sentrumsnære områder med boligformål i kommuneplanens arealdel. Det er store områder med ulike grunneiere og mange eiendommer. Disse områder må reguleres før det kan etableres boliger her. Det kan eventuelt gjøres en undersøkelse på hva kommunen har behov for og hva som prioriteres ved eventuell kjøp av boligareal. En del av eiendommene er med ukjent eier, og dette bør sees nærmere på.

Det er mulig å lage et kart med oversikt av ubebygde tomter for å synliggjøre hva som er mulig ift boligbebyggelse. Det er imidlertid begrenset hvor lenge denne er brukbar, da tomter selges kontinuerlig. Dersom dette skal gjøres, må den oppdateres kontinuerlig for å være brukbar.

2.6.3 Boligtyper og boligbehov

Enebolig er den boligtypen som det fortsatt er flest av. Likevel viser statistikk fra SSB viser at det har vært en reduksjon i bygging av antall eneboliger de siste ti årene, mens etablering av boligblokk har økt. Dette må sees i sammenheng med nasjonale og regionale føringer som føres når det gjelder fortetting.

Enebolig	**3283**
Tomannsbolig	**463**
Rekkehus, kjedehus og andre småhus	**765**
Boligblokk	**322**
Bygning for bofellesskap	**58**
Andre bygningstyper	**102**

Figur 29 Boliger etter region, bygningstype, statistikkvariabel og år - Bebodde og ubebodde boliger i Fauske i år 2020 (per 30.04.20) Tabell 06265 fra SSB

Figuren under viser en oversikt over gjennomsnittsstørrelsen på boligene i kommunen for en tiårs-periode.

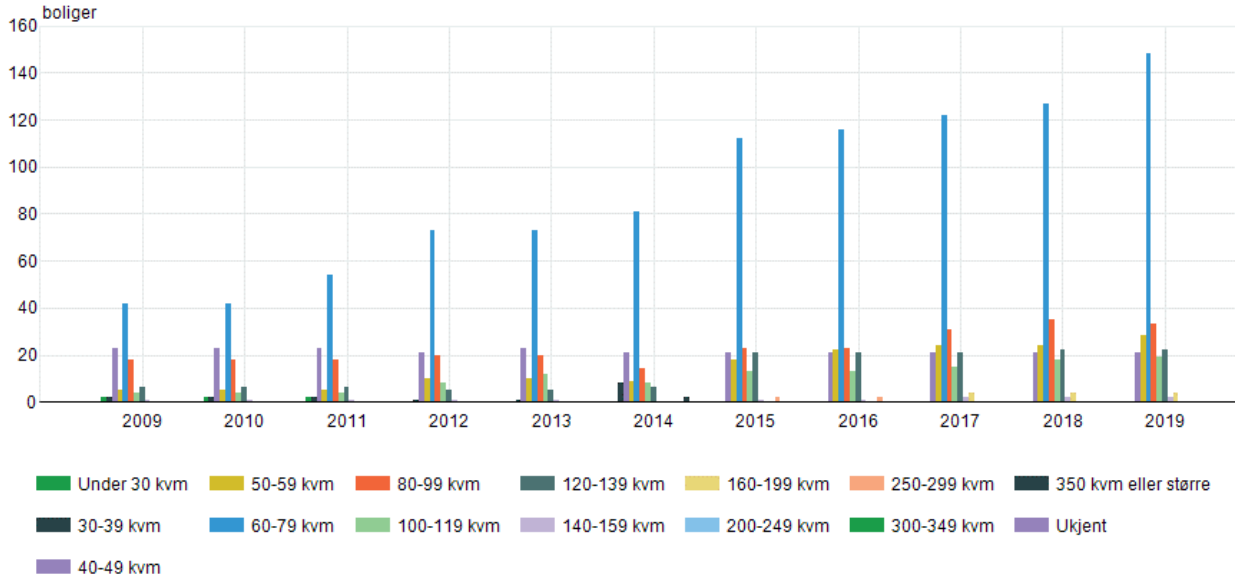

Figur 30 Boliger etter bruksareal og år i fauske kommune de siste 10 årene. Kilde: SSB 2019

For å vurdere boligbehov og boligtyper, er det nødvendig å se på trendene på boligmarkedet sammenlignet med befolkningsprognoser. SSBs befolkningsframskrivinger predikerer at kommunen vil holde et stabilt folketall de neste tiårene. I fremtiden kan vi kan se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år.

	2020	2030	2040
0-15 år	1591	1560	1584
16-18 år	339	307	323
19-34 år	1918	1719	1554
35-66 år	4044	3928	3730
67-74 år	960	974	1023
75 år og eldre	948	1359	1570
Totalt	9800	9847	9784

Figur 31 Forventet befolkningssammensetning- og endring fram til 2040 i ti-års intervaller, Kilde: SSBs statistikkbank.

Det er en klar sammenheng mellom aldersgrupper, og hvilke boligtyper som foretrekkes. Eldre mennesker har et økt ønske om mer aktivitet. Dagens (og framtidens pensjonister), er ofte en kjøpesterk gruppe som ønsker en «lettere» bolig, med enkel adgang til daglige gjøremål som handel, service, kafebesøk, kulturbesøk m.m. Nærhet til tilbud, og sosiale møteplasser er viktige ting for å bekjempe den store folkehelseutfordringen ensomhet.

Hvilke boligtyper som bygges i dag, bør forsøke å svare til dagens (framtidens boligbehov). Dersom vi ser på befolkningsprognosene både lokalt og nasjonalt, så vet vi at andelen eldre er stor i framtiden. Leiligheter av standarden livsløpsstandard, eller som er klargjort for velferdsteknologi er noen mulige løsninger på fremtidens utfordringer. En aldrende befolkning vil etter hvert også få et økende omsorgs- og pleiebehov, og ved å gjøre boligene klare for hjelpemidler m.m., kan vi bespare oss for helse- og velferdsutgifter ved en senere anledning.

2.6.4 Kommunale bygninger og eiendommer

Fauske kommune gjennomfører utbyggingsprosjekter, foretar løpende drift og vedlikehold av kommunens samlende bygningsmasse. I tillegg kommer kommunale utleieboliger i form av selveide, borettslagsleiligheter og innleide boenheter. For innleide boliger er det stor variasjon på leieperiode, kvadratmeterpris og avtalegrunnlag. Fauske kommune har innført kostnadsdekkende husleie, noe som gjør at det skal være mulig å holde en god kvaliteten på boenhetene.

2.6.4.1 Kommunale boliger

Fauske kommune har rundt 200 utleieboliger som tildeles ut fra søknad og vurdering. Disse boligene tildeles til personer som har behov for hjelp til å skaffe seg et trygt sted å bo. Kontrakter på boligene gis for 3 år. Det er mulig å søke om forlengelse av kontrakt for kommunal bolig, og det vil da bli gjort en ny vurdering av husstandens boligbehov. I 2019 var det 53 husstander som søkte om kommunal bolig, av dette var det 44 «nye» søknader (husstander som ikke allerede bodde i kommunal bolig). Det ble gitt 18 avslag på søknad om kommunal bolig, samtlige av disse avslagene ble gitt til husstander med «nye» søknader.

2.6.5 Boligsosialt arbeid

Kommunen er med i det prosjektet «Boligsosiale hensyn i helhetlig kommunal planlegging». Dette er et samarbeidsprosjekt med Husbanken, Fylkesmannen i Nordland og fire andre Nordlandskommuner; Fauske, Vefsn, Sortland og Vågan. Prosjektet hadde opprinnelig en varighet fra 2017-2020, men det er på rådmannsnivå besluttet å utvide prosjektperioden med ett år – ut 2021.

I løpet av prosjektet har kommunene forsøkt å finne gode måter på å integrere et boligsosialt perspektiv inn i all kommunal planlegging, og skape gode og tverrsektorielle samarbeidsarenaer.

Målsetningene for arbeidet er som følger:

1) Jobbe fram egnet kunnskapsgrunnlag på boligområdet og det boligsosiale feltet.
2) Jobbe for at boligsosiale hensyn integreres i kommunens planverk.
3) Gjennom en helhetlig tilnærming, iverksette tiltak i tråd med målsetningen i den nasjonale strategien «Bolig for velferd».
4) Utarbeiding av en helhetlig boligplan for kommunen, på bakgrunn av prosjektet og dets resultater.

Pr nå vurderer prosjektleder i samråd med Husbanken utarbeidet kunnskapsgrunnlaget til ikke å være komplett. Dette er noe som ferdigstilles i løpet av sommeren/tidlig høst 2020. På bakgrunn av dette foreligger det ikke nok datagrunnlag for å gi en helhetlig vurdering av de boligsosiale utfordringene i kommunen. Hittil har det vært uttrykt behov om flere bemannede boliger og behov for bedre samarbeid på tvers av fag og sektorer. Gjennom prosjektet skal det utarbeides temaplan «Boligpolitisk plan/boligplan» som vil gjennomgå utfordringsbildet, og lage handlingsplaner for framtiden.

Prosjektleder vurderer at tekst fra det forrige oversiktdokumentet fra 2017 fortsatt er gjeldende;

«Resultat av kartlegging med boligsosial arbeid, 2015/16 viser at behovet for flere tilrettelagte boliger er tydelig, slik det er nå bor det mange personer i boliger som ikke er egnet ut fra deres funksjonsnivå. Arbeidet med planen viser også at det er hensiktsmessig å se på mulighetene for en felles samhandlingsplattform for boligsosialt arbeid i kommunen slik at medarbeidere i ulike enheter med sammenfallende oppgaver vet om hverandre.»

2.6.6 Økonomiske virkemidler

Husbankens virkemidler er både generelle og selektive for å være tilpasset samfunnets og husholdningenes behov. De selektive virkemidlene er særlig rettet mot vanskeligstilte på boligmarkedet slik at disse kan klare å etablere seg på boligmarkedet. De generelle virkemidlene er rettet mot kommuner og utbyggere for å kunne bidra til at mange kan nå de samme målene som ved de selektive virkemidlene – nemlig at alle skal bo trygt og godt i egen bolig.

Bostøtte

Bostøtte skal bidra til å redusere boutgiftsbelastningen for økonomisk vanskeligstilte husholdninger.

Bostøtte bidrar til å redusere boutgiftene for husstander med lav inntekt. Bostøtte er en rettighetsbasert ytelse. Det kan være husstander som ikke har fått informasjon om denne ytelsen som kan ha krav på denne ytelsen.

I 2019 søkte 223 husstander om bostøtte. Av disse fikk 182 utbetalt 2,9 millioner kroner, med en gjennomsnittlig bostøtte på 2063 kroner. Avslagsprosenten for bostøtte for 2019 lå på 46,9%. De 139 som mottok avslag på sin søknad, ble begrunnet med for høy inntekt i forhold til boutgifter for å kvalifiseres til støtteordningen (kilde: Husbankens statistikkbank).

Startlån

Startlån skal bidra til at husstander med langvarige problemer med boligfinansiering skal få mulighet til å etablere seg og bli boende i eid bolig. Barnefamilier og personer som er i en særlig utfordrende situasjon og som mangler egnet bolig prioriteres.

Kriterier for å kunne få startlån:

- Det må være langvarige problemer med å finansiere eid bolig, og dette må ha vart over lengre tid.
- Søkeren må ha benyttet muligheten for sparing innenfor de mulighetene som har vært når alle nødvendige utgifter til livsopphold er dekket.
- For å få lån må du kunne betjene lånet over tid, og fortsatt ha nok igjen til andre nødvendige utgifter.

Er det barn i husstanden, eller særlige sosiale eller helsemessige utfordringer, skal kommunen også ta hensyn til dette i vurderingen. Det er også mulig å bruke startlån til refinansiering – dersom dette er nødvendig for å beholde boligen.

Det ble i 2019 utbetalt kr. 27 291 834,- i startlån i Fauske kommune.

Tilskudd

Fra 2020 er det ei kommunal oppgave å gi tilskudd da endringer i regelverket har ført til at kommunene ikke lenger får øremerkede tilskuddsmidler overført fra Husbanken. Fauske kommune har egne midler til dette.

Tilskudd til etablering:
I noen tilfeller kan det i forbindelse med etablering med startlån også tilbys tilskudd.

Tilskudd til etablering kan gis til:

- Personer med lav inntekt, og som ikke klarer å betjene tilstrekkelig stort startlån.
- Personer som står i fare for å miste boligen gjennom tvangssalg og der tilskudd til refinansiering bidrar til at de kan beholde boligen
- Personer som har behov for tilpasning av boligen på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Tilskudd til etablering kan bidra til at barnefamilier og andre vanskeligstilte med lav og/eller usikker inntekt kan kjøpe egen bolig. Ordningen med tilskudd til etablering er behovsprøvd.

Tilskudd til tilpasning:
Tilskuddsordningen skal bidra til at personer med behov for tilpasset bolig, nå eller i fremtiden, får gjort nødvendige tilpasninger slik at de fortsatt kan bo hjemme ved nedsatt funksjonsevne.

Tilskuddet kan gis til personer med nedsatt funksjonsevne og til eldre som ønsker å tilpasse boligen sin, slik at de fortsatt kan bo hjemme. Finansiering kan være en kombinasjon av startlån (utbedring) og tilskudd. Ordningen med tilskudd til tilpasning er behovsprøvd.

2.7 Samferdsel og kommunikasjon

Fauske er et trafikknutepunkt for offentlig kommunikasjon. E6 går gjennom sentrum og videre nordover, mens vestover fortsetter Riksvei 80 gjennom Valnesfjord til Bodø. Nordlandsbanens nordligste stasjon ligger på Fauske, med bussforbindelse videre nordover. Bussterminalen er med 86 påstigende en av de mest brukte stoppestedene mellom Bodø flyplass og Fauske stasjon. Bussterminalen er i dag under utredning grunnet høye leiekostnader av areal. Vi har pr i dag ikke oversikt over hvor mange som daglig pendler til og fra Fauske.

2.7.1 Pendling

Statistikken viser at det er flere som pendler ut av kommunen for å jobbe enn som pendler inn. I 2019 var det 1537 personer som pendlet ut for å jobbe, mens det var 845 som reiste inn til jobb, og pendlingsbalansen var -692 personer. Tendensen de siste årene har vært en stadig økende andel av både inn- og utpendlere.

2.7.2 Kollektivtransport

Et brukertilpasset kollektivtilbud er et viktig bidrag til at folk kan bli boende i distriktene. Grupper av befolkningen som ikke har bil, og da særlig ungdom og eldre, kan nå offentlige kontorer, servicetilbud og fritidstilbud. Samtidig kan det være en viktig forutsetning for å ha et sosialt liv utenfor hjemmet, treffe kjente og bidra til bolyst og økt folkehelse. I følge Folkehelseprofil 2020 scorer kommunen særdeles lavt når det kommer til kollektivtransport; vi ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet. Dette fremkommer av Ungdata-undersøkelser så vel som av tilbakemeldinger fra kommunens eldre.

Ungdata-undersøkelsene som er gjennomført i 2013, 2016 og 2019 viser at kun 44 % av ungdommen på kommune- og fylkesnivå er fornøyd med kollektivtransport-tilbudet. Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når

det gjelder kollektivtilbudet (buss, tog, trikk eller lignende)?» Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer «svært bra» eller «nokså bra». På landsbasis svart 61 % at de var fornøyde med kollektivtilbudet.

For tog og buss er det ikke infrastrukturen men først og fremst rutetilbud og frekvens, reisetid, materiell, service, pris og informasjon/markedsføring som avgjør hvilken etterspørsel og trafikkutvikling en får. Ferdigstilling av togstasjonen i Valnesfjord har i stor grad bidratt til et bedre pendlertilbud. Tross dette fører dagens buss- og togforbindelser mellom Fauske og Bodø fortsatt til en del utfordringer for lokalbefolkningen. Dette demonstreres med høy andel biltrafikk, og eksempelvis en sentrumsbuss som få kan benytte seg av grunnet ugunstige rutetider. Andre tilbakemeldinger omhandler høye kostnader, lite fleksibilitet og lange ventetider.

Stasjon	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017	År 2018	År 2019
Fauske	130 474	129 850	127 188	126 914	142 737	147 846	135 810	140 042
Valnes-fjord	14 839	21 171	24 064	27 061	28 089	32 917	32 755	34 236

Figur 32 Antall av- og påstigende for Fauske og Valnesfjord for årene 2012-2019. Tallene gjelder for alle togprodukter som betjener de to stasjonene.

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Dette kapittelet har tatt opp noen viktige indikatorer som både isolert og sett i sammenheng er svært viktige for utviklingen av Fauske som samfunn. Lav gjennomføringsgrad i videregående skole er en indikator som har store konsekvenser for enkeltpersoner, og er nært knyttet til negative utviklingstrekk senere i livet som å stå utenfor arbeidsmarkedet, uførhet, fattigdom og lav inntekt. Det har også konsekvenser for samfunnet som ikke får den formelle kompetansen som trengs i offentlig og privat sektor, og må bære kostnadene ved økt bruk av trygdeytelser.

Tendensen til økt ulikhet mellom inntektsgrupper i Norge fortsetter, og gjelder også i Fauske. Andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en gradvis økning i Fauske kommune siden 2013. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen.

Fauske er en kommune i demografisk endring. Elevtallet i kommunen synker fortsatt, og ifølge fremskrevne tall vil elevtallet i år 2025 stabilisere seg rundt 970 elever i grunnskolen, alder 6 – 16 år. Nordland er et av de fylkene med høy gjennomsnittlig frafallsprosent når det kommer til videregående utdanning. Utdanningsnivå er en viktig bakenforliggende påvirkningsfaktor som bidrar til sosial ulikhet i helse. I Fauske er utdanningsnivået noe lavere enn det nasjonale gjennomsnittet.

Det uttrykkes blant støttetjenestene en økende bekymring for en del ungdommer, da særlig gutter i videregående-alder. Tendensen viser et økende antall gutter som strever med sammensatte utfordringer, hvor det er behov for tverrfaglig og helhetlig innsats. Nøkkelord knyttet til gruppen er utdanning, sysselsetting, psykisk helse og bo-trening/bolig.

Årsakene til økningen av uføregrad blant aldersgruppe 25-44 å kan antas å være sammensatte; arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

Når det gjelder kommunale boliger så vi vet at det er et behov for flere bemannede boliger, og for ulike bolig-kategorier. Det er en økende andel av unge voksne som mangler bo-evne, enten fordi de har falt utenfor arbeidslivet, skole eller andre kombinerende faktorer. Et område som man ser er sterkt voksende, er feltet rus- og psykiatri, hvor utfordringer beskrives mer og mer komplekse.

Til tross for mange (uregulerte og regulerte) boligtomter, får kommunen likevel tilbakemelding fra innbyggerne på at det finnes få ledige boligtomter. Dette er det flere årsaker til, men en av de er at mange av disse tomtene er ikke byggeklare. Noen av tomtene er avhengige av etablering av infrastruktur for å kunne bebygges. Dette på grunn av rekkefølgekrav i reguleringsplan, eller for fremkommelighet eller andre hensyn. Noen av tilbakemeldingene som kommunen også mottar, er at de ledige tomtene er i for ustabilt/ulendt terreng, som gjør byggeprosjektene økonomisk urealistiske. Dette gjelder spesielt i Valnesfjord, område Furnes Nord. Noe som også har betydning er eierformen. Kommunen selv eier noen boligtomter (blant annet i Sjåheia), men flesteparten er i privat eie.

Ensomhet er en av de store folkehelseutfordringene. Det er en klar sammenheng mellom utenforskap, deltakelse i arbeidslivet og behov for kommunale tjenester. Når det gjelder boligbehovet i lys av de boligsosiale forholdene, så opplever kommunen å få en økt andel av unge voksne uten bo-evne eller arbeidsevne, eller en kombinasjon av disse.

Et differensiert boligtilbud når det gjelder prisklasse og boligtyper innenfor samme nærmiljø er positivt og kan motvirker tendenser til geografiske oppdelinger av boligmarkedet. Det er grunn til å undersøke hvordan boligbyggingen i Fauske fungerer når det gjelder å skape et differensiert boligtilbud.

Utviklingen over de siste 20 – 30 år viser en markant utvikling som samfunnets tjenester bare delvis klarer å forberede seg på. Forebyggende arbeid i oppvekst-sektoren vil påvirke utviklingstrekkene i andre sektorer. Man kan tidlig predikere et sannsynlig behov dersom man ikke lykkes med forebyggende arbeid.

HOVEDFUNN

- *Det er en gjennomsnittlig andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt*
- *Andel barn av eneforsørgere er høyere enn på fylkesnivå og landsnivå.*
- *Inntektsutviklingen følger resten av landet, men inntektsnivået er noe lavere her*
- *Synkende elevtall*
- *Vesentlige kjønnsforskjeller når det kommer til grunnskolepoeng*
- *Noe lavere utdanningsnivå enn nasjonalt gjennomsnitt*
- *Lavere sysselsettingsgrad enn landsgjennomsnittet*
- *Økende antall ungdommer som strever med sammensatte utfordringer*
- *Økning av uføregrad blant aldersgruppe 24 – 44 år*
- *Økende behov for tilrettelagte boliger*
- *Økt andel unge voksne uten bo-evne og/eller arbeidsevne*
- *Behov for flere byggeklare tomter*
- *Betydelig flere pendler ut av Fauske, enn inn*
- *Økende andel tog-pendlere*

KAPITTEL 3:

FYSISK, BIOLOGISK, KJEMISK OG SOSIALT MILJØ

3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

Miljøforhold som drikkevannskvalitet, luftkvalitet, grad av støy, sykkelvegnett, tilgang til friområder og friluftsområder har effekt på helsen. Miljøet kan fremme god helse og beskytte mot sykdom og ulykke, eller det kan i større eller mindre grad være en risiko. Det gjelder både det fysiske og det sosiale miljøet.

3.1 Drikkevann

Norge har generelt god vannforsyning med vann som holder høy kvalitet de fleste steder. Likevel rapporteres det årlig om at mennesker blir syke av drikkevann. I følge Folkehelseinstituttet er forurensning av vannkilde og manglende desinfeksjon en vanlig årsak til slike utbrudd. Samlegging av vann- og kloakkledninger i samme grøft antas også å være en kilde til forurensning av vann. Videre antas det at klimaendringer vil påvirke vannforsyning og kvaliteten på drikkevann.

Fauske har god drikkevannsforsyning (LHF) for 98 prosent av befolkningen (2017). Kvaliteten på drikkevannet i Fauske er god. 100 prosent av vannprøver tatt i 2017 viste at vannet tilfredsstiller krav iht. intestinale enterokokker, farge og PH-verdi. Dette er bedre enn landsgjennomsnittet.

Drikkevann fritt for smittestoffer er en vesentlig forutsetning for folkehelsen, og E. coli er en av de mest sentrale parametere for kontroll. Videre er også leveringsstabilitet en indikator på trygt drikkevann da ikke-planlagte avbrudd kan føre til innsug av forurenset vann. Vannforsyning i Fauske har blitt mye bedre i løpet av de siste 10 årene.

3.2 Radon

Radon er en usynlig og luktfri radioaktiv gass som dannes i berggrunnen. Gassen kan sive inn i hus, og når den fanges innendørs, øker konsentrasjonen og gassen kan da bli farlig for helsa. Radon medvirker til at rundt 370 nordmenn får lungekreft hvert år. De fleste av tilfellene skyldes en samlet effekt av røyking og radon[1].

Staten strålevern anbefaler derfor at nivået av radon holdes så lavt som mulig. Tiltaksgrense er på 100 Bq/m3, mens maksverdi er på 200 Bq/m3. Kommunen har et ansvar for å påse at skoler og barnehager har kontroll på radonnivået i sine bygninger. Huseier har ansvar å måle i egen bolig og utleiebolig.

Alle formålsbygg i Fauske er målt (skoler, barnehager, institusjoner) og alle utleieboliger er målt. Målinger foregår i perioden oktober – april. Hvis disse ligger under tiltaksgrensen på 100 BQ, så måles de på nytt igjen etter 5 år. Bygninger som krever tiltak måles etter at tiltak er gjennomført

Private boliger i Fauske kommune har to områder med relativt mange målinger over tiltaksnivå, herunder nevnes Kvitblikk/Medås/Holtan med 40 % og Sulitjelma med 25 %. Når det gjelder private boliger så gjennomfører ikke Fauske kommunale eiendommer målinger i disse. Som unntak gjennomføres det en måling i et lite utvalg av private boliger i 2020. Dette da kommunen hadde målere til overs.

[1] Kilde: Kreftforeningen.no

3.3 Støy

Støy er definert som uønsket lyd og lyd som kan gi helseskade. Vanlige kilder til støy er transport, industri, og bygg- og anleggsvirksomhet. Støybelastning over tid og/eller svært høye og kortvarige lydimpulser kan være helseskadelig. Veitrafikk er den viktigste kilden til støy, og 25 prosent av nordmenn oppgir at de plages av veistøy.

Støy kan forebygges blant annet gjennom trafikkregulering, plassering av bolig- og næringsområder og støyskjermingstiltak. Særlig er det viktig å skjerme boligområder mot nattstøy. Stillhet har stor verdi for befolkningen, og det å bevare stille områder er i seg selv et folkehelsetiltak. Prosentandelen av de som plages av støy i Fauske antas å ligge under landsgjennomsnittet. Støyplager antas imidlertid å være svært høy rundt de to mest trafikkerte veier i kommunen: E6 og Rv80.

Årsdøgntrafikk, forkortet ÅDT, er i prinsippet summen av antall kjøretøy som passerer et punkt på en vegstrekning (for begge retninger sammenlagt) gjennom året, dividert på årets dager, altså et gjennomsnittstall for daglig trafikkmengde. ÅDT kan gi innsikt i hvor mye støy en kan forvente langs veitraseer. Tall fra 2018 viser at ÅDT gjennom Fauske (fra Finneid bru til Søbbesva) varierer fra 2500 til 6100. På Rv80 er det registrert en ÅDT på 6000 i Erikstad-traseen og 3350 i Klungset, samt 3540 mellom Tørresvika og Reitan. (kilde: vegkart NVDB, vegvesen.no) Det vil være nyttig og viktig å kartlegge støy langs disse traseer for å vise hvilke boliger som er utsatt og trenger støyreduserende tiltak.

Forskrift til forurensningsloven om begrensning av forurensning, kapitel 5 om støy, stiller krav om støykartlegging av byområder med over 100.000 innbyggere og støykartlegging av regionale, nasjonale eller internasjonale veier med mer enn 3 millioner kjøretøy per år, det betyr en ÅDT på over 8220 kjøretøy. I Fauske kommune var kun Fauske Sentrum utredningspliktig med en ÅDT på 9300 i Storgata og 9050 Follaveien.

Kommunen har ingen egne kart med støyverdier og bruker statens vegvesen sitt kart i arealplanarbeid og byggesak når området ligger langs E6 i Fauske sentrum (se figur 33). Statens vegvesen sine kart kan imidlertid ikke brukes til detaljvurdering av enkeltboliger, da usikkerheten av inngangsdata er for stor. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

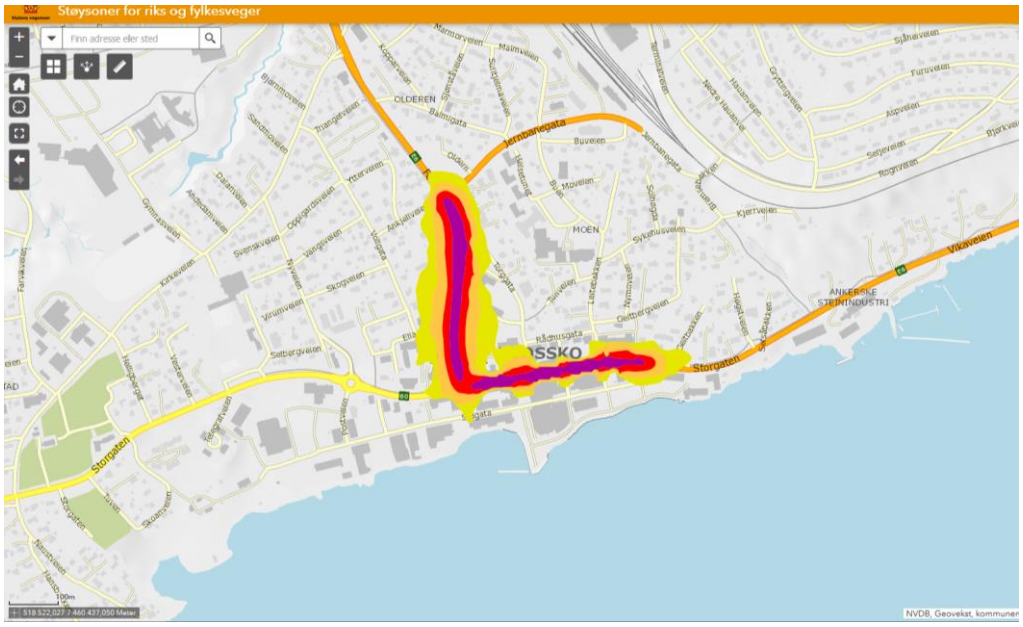

Figur 33 Kartutsnitt over Fauske sentrum. Kartene kan kun tas som utgangspunkt for å estimere om områder er innenfor rød/gul støysone.

Det har lenge vært klart at sentrum har betydelige utfordringer når det gjelder støy og støvplager. Det finnes dessverre ikke tall eller data for dette. Fauske kommune har derfor fått etablert en målestasjon ved E6 i sentrum. En regner med å få tall som indikerer størrelsen på problemene i løpet av 2020. Utover dette har kommunen ingen database med kartlagte støyområder og dette byr på utfordringer. Det er kjent at det finnes mange boliger langs trafikkerte veier i kommunen hvor det ikke er utredet støy eller gjennomført støyreduserende tiltak. Mange boliger er blitt bygd i perioden før støyutredningskrav/retningslinjer trådte i kraft. Gamle reguleringsplaner gir mulighet for utbygging uten at det kreves støyutredninger eller støyreduserende tiltak. For å kunne kreve støyutredning må gamle planer omreguleres.

3.4 Forurensing

Det anslås at om lag 20 prosent av de nasjonale utslippene er knyttet til kommunale virkemidler og tiltak. Fauske kommune ligger på gjennomsnittet i Salten når det gjelder utslipp av klimagasser.

Kommunen vektlegger i sin klimaplan-reduksjon av kommunalt utslipp av klimagasser ved å fokusere på miljøvennlige transportmidler, økt bruk av kollektivtransport og alternativer til dagens møte- og reisevirksomhet. Kommunen skal også gjennom holdningsskapende arbeid stimulere innbyggerne og næringslivet til å redusere sine klimagassutslipp.

Størst utfordring når det gjelder forurensing er knyttet til to forhold:

- **Tungtrafikk på E6 gjennom sentrum**
  Tall fra Statens vegvesen viser økning i trafikken pr døgn gjennom Fauske sentrum, andel av tunge kjøretøy har økt betraktelig etter at TG båten i Bodø ble lagt ned.

- **Gruvedrift**
  Drifta ved kobbergruvene i Sulitjelma ble lagt ned i 1991. Det er gjort en rekke oppryddingstiltak for å få kontroll på forurensing etter nedleggelse av gruvedriften. Det pågår en løpende overvåking av vannkvaliteten og det er avdekket at miljøeffekten av tidligere gjennomførte tiltak er ikke tilstrekkelig for å innfri miljømyndighetenes krav. Nærings- og fiskeridepartementet har gitt Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) i oppdrag å utarbeide en rapport som beskriver mulige tiltaksløsninger med kostnadsestimater. DMF har utført omfattende undersøkelser i området.

3.5 Sosialt miljø: Bo- og nærmiljø

«Et samfunn som skal fremme helse og redusere sosiale helseforskjeller må ta hensyn til sosiale, økonomiske, kulturelle og miljømessige betingelser» (Meld. St. 34 2012–2013)

Helse skapes der folk lever og bor. Kvaliteter i befolkningens fysiske bo- og nærmiljø påvirker trivsel og trygghet, fysisk aktivitetsnivå og sosial deltakelse. Utvikling av helsefremmende bo- og nærmiljø er derfor en viktig del av et tverrsektorielt folkehelsearbeid. Gjennom utforming av det fysiske miljøet kan kommunen legge til rette for fysisk aktivitet og sosial kontakt mellom mennesker. Ved å planlegge fysiske omgivelser med tanke på helsefremming kan en bidra til bedre fysisk og psykisk helse i befolkningen. Blant ulike former for fysisk aktivitet er friluftsaktiviteter de som viser størst grad av sosial likhet i deltakelse. Det er lettere å være fysisk aktiv dersom nærmiljøet er trygt og innbyr til aktivitet. Trygge uteområder og uformelle møteplasser som frister til opphold og sosial kontakt, kan øke følelsen av tilhørighet.

Gjennom Ungdata-undersøkelser (2013, 2016, 2019) og årlige elevundersøkelser, så har vi god oversikt når det kommer til ungdommers syn på nærmiljøet sitt. Fylkeshelseundersøkelser gir oss et bilde av hvordan den øvrige befolkningen i kommunen har det.

3.5.1 Trivsel i lokalmiljøet

Å vokse opp betyr å vokse opp på et bestemt sted, og forskjellige lokalmiljøer kan gi ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Tilbudet av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud påvirker individuell utfoldelse og bidrar samtidig til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt. Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn foreldrene. Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for denne aldersgruppas velferd. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet.

I følge Ungdata-undersøkelsen svarer kun 60% (eller færre) av ungdommene at de er fornøyd med lokalmiljøet. Dette er signifikant lavere enn landet for øvrig. Se påfølgende punkt for utdyping av Fauske-ungdoms ønsker for utvikling av Fauske.

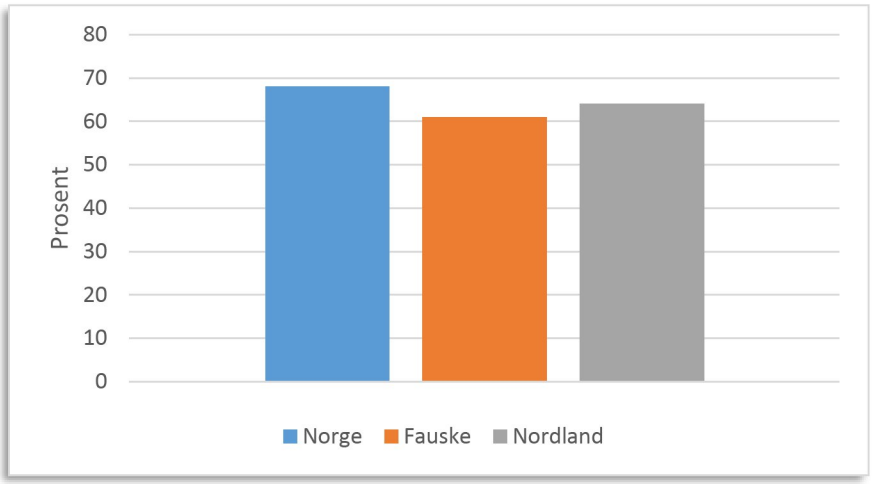

Figur 34 Prosentandel av ungdomsskoleelever som var fornøyd med lokalmiljøet sitt, Nordland og Fauske Kilde: Ungdata, 2019.

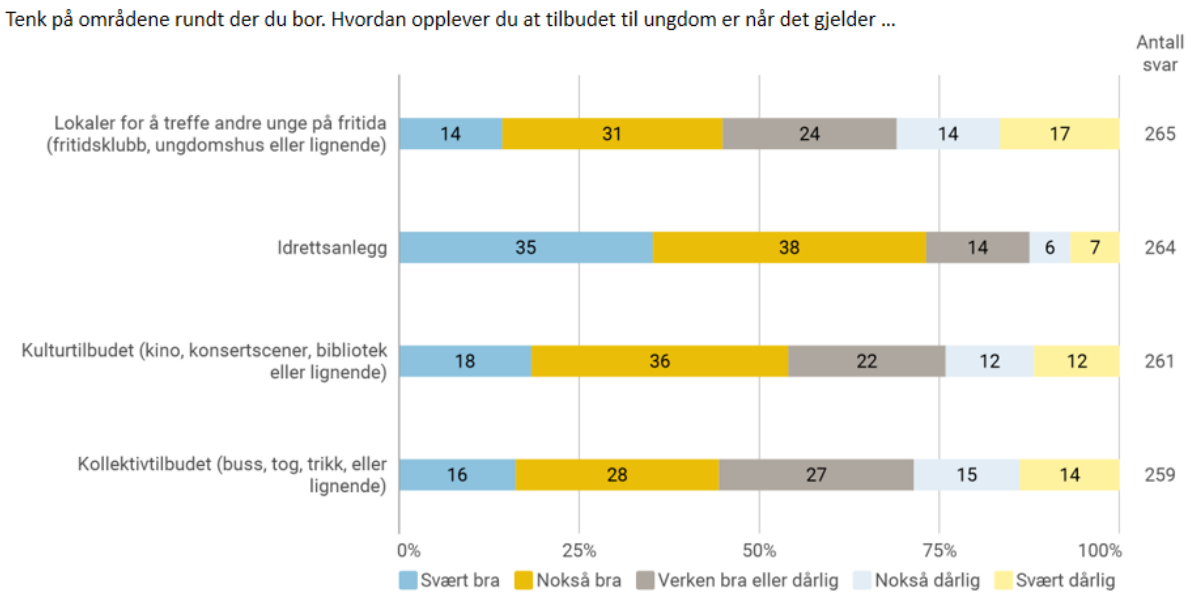

Figur 35 Henter fra Ungdata-undersøkelse, 2019

Tilgang til møteplasser og tilbud av organisasjoner, fritidstilbud og kulturtilbud for ungdom, så vel som den øvrige befolkningen, bidrar til å skape identitet og tilhørighet i et lokalmiljø. Hvordan unge opplever sitt lokalmiljø vil også påvirke hvordan de oppfatter utsikter til framtidig utdanning, arbeid og familieetablering. Slike kontekstuelle forhold påvirker videre opplevd sosial støtte, spesielt for de som opplever desintegrasjon og/eller mangler sosiale nettverk.

3.5.2 By- og stedsutvikling

God stedsutvikling bidrar til trivsel og god livskvalitet for alle, og gjør det enklere og mer fristende å ta helsevennlige valg i hverdagen. Når mennesker settes i sentrum for samfunnsutviklingen, kan det skapes samfunn som er bærekraftige og levende.

En barne– og aldersvennlig tilnærming til stedsutvikling vil gjerne være bra for de fleste. Utforming av utemiljøer, bygg og offentlige rom har betydning for tilgjengelighet, fysisk aktivitet, trygghet og sikkerhet, psykisk helse og deltakelse i sosiale aktiviteter er viktig for barn, eldre og andre. Innretning på infrastruktur påvirker mulighetene til å sikre ren luft, rent vann og rene omgivelser. Tilrettelegging for gåing og sykling i trygge omgivelser stimulerer til fysisk aktivitet. Levende og attraktive grøntarealer, og uteområder, frie for støy og luktplager, allergifremkallende pollen og stråling, åpner for lek, sosial omgang, friluftsliv, naturkontakt og idrettslige aktiviteter. Det er fortsatt et stort potensial for å legge til rette for lokale turveier, nærtur, som er landets mest brukte aktivitetsarena. Mange ulykker skjer i folks hjem og nærmiljø, og god stedsutvikling er vesentlig for trygghet og sikkerhet. Tilgang på barnehager og skoler, eldresentre og andre sosiale møteplasser, helsetjenester og gode kommunikasjoner er andre forhold som bidrar til å skape gode nærmiljøer for folk i alle livsfaser og livssituasjoner.

Undersøkelser gjort gjennom Urban Trigger-prosjektet i 2019 og Byroms-seminaret i 2018 viser at ungdommene syntes at det satses for lite på de unge, og for mye på eldre. Dette til tross for at nærmiljøanleggene er godt utbygde i hele kommunen. Fauske-ungdommen savner møteplasser for ungdom, og det er ønskelig med uformelle kontaktpunkter (kaffebar o.l.). Byroms-seminaret satte

fokus på hva som skal til for å fylle tomme lokaler med aktivitet og gjøre det attraktivt for flere å bo i sentrum. Fauske ungdomsråd valgte seg syv hjertesaker knyttet til utvikling av sentrum:

1. **Gratis møteplasser**
   Skap en møteplass i uteområde, godt tilrettelagt
2. **Kulturhus**
   Ungdommene har ikke et forhold til foreslått visjon om nytt kulturhus på sjøfronten. De ønsker å bli inkludert i en åpen prosess rundt utvikling av nytt kulturhus og er mer opptatt av at innholdet blir interessant enn selve lokasjonen. For ungdommene er åpningstider og en tilrettelegging for å nå så mange aldersgrupper og brukergrupper som mulig viktige kriterier. Det refereres til biblioteket i Bodø og Deichmanske bibliotek i Oslo.
   Aktuell problemstilling: Hvordan kan huset være attraktivt og åpent for folk i alle aldre? Kriterier; kveldsåpent og kafé
3. **Ungdomsbolig**
   For mange ungdommer er det lange avstander til skole (spesielt videregående skole), hvor det i noen tilfeller krever hybel eller ønskes i hybel for å slippe lang reisetid til skolen. I dag er det svært begrenset med tilbud på boliger for unge. Dette handler både om størrelser, type bolig og priser. Ungdommene beskriver boligprisene/leieprisene som høye i Fauske til tross for at det er et lite sted. De ønsker andre boformer, og i kobling til disse, attraktive møteplasser.
   Aktuell problemstilling: Hvordan kan vi bygge boliger som fungerer som en felles møteplass, samt har en rimelig pris?
4. **Amfi**
   Kjøpesentre er for mange ungdommer et attraktivt møtested. Dette handler om både livet og aktiviteten som utspiller seg der, tilgang til funksjoner og tilbud og en opplevelse av å kunne oppholde seg innendørs uten å måtte kjøpe noe. Det kommer frem at Amfi i Fauske for mange i ulike aldre er et viktig møtested. Dette gjelder også ungdom. Men ungdomsrådet mener at Amfi ikke er så godt tilrettelagt for ungdom. Det er få gratis sitteplasser inne og ingen serveringstilbud som er tilpasset ungdom. De fleste serveringstilbudene er mer tilpasset voksne og eldre. Ungdommene ønsker derfor at Amfi skal bli et mer attraktivt tilbud for ungdom.
   Aktuell problemstilling: Gi Amfi et ungdomsløft - Oppholdssoner - Andre serveringskonsepter - Estetikk-åpne opp mot omgivelsene
5. **Gå-gate**
   Ungdommene mener at den rette veien å gå er å etablere mer bilfrie miljøer i sentrum. En viktig kobling er Bygdetunet og Amfi. Her ønsker ungdommene å utfordre gjennom å igangsette strakstiltak og gradvis kunne etablere et bilfritt miljø i sentrum. I tillegg er det svært viktig å skape den riktige atmosfæren. Koselig og intimt.
   Aktuell problemstilling: Tenk strakstiltak for å skape en koselig gågate
6. **Bygdetunet**
   Bygdetunet er i dag en av de få stedene i sentrum som ungdom opplever som et attraktivt møtested. Dette handler primært om utearealene. Her er det rekreativt og oppleves som at man får være litt mer alene uten voksne tilstede. Ungdommene ser et stort potensial i å bruke og aktivere dette området mer, både uterommene og de historiske byggene.
   Aktuell problemstilling: Hvordan kan vi skape nytt liv på bygdetunet?

3.5.3 Universell utforming

Universell utforming skal være en integrert del av en helhetlig utforming og ikke en særtilrettelegging. Målet er å oppnå likestilling og deltakelse for personer med nedsatt funksjonsevne ved å fjerne barrierer. Universell utforming forutsetter at hoved løsningen skal imøtekomme alle brukeres behov. Særskilte grupper er for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne, innvandrere og flyktninger, syke og eldre, og personer med interesser hvor det er lite eller ingen grad av organisering. Tilrettelegging for fysisk aktivitet er særlig viktig for grupper som av ulike årsaker har utfordringer med å få innpass i vanlig organisert aktivitet. Denne typen friluftsliv trenger tilrettelegging for de med nedsatt funksjonsevne.

Noen områder i kommunen har tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, det er ved Valvatnet, i Daja ved Emmavann og rundt Valnesfjord helsesportssenter. Kommune legger til rette for universell utforming ved rehabilitering og utbygging av anlegg og områder.

3.5.4 Tilgang til natur som hverdagslandskap

«Stier og løyper er friluftslivets viktigste anlegg/infrastruktur»

Å bevare eller skape grønne nærområder er et viktig folkehelsetiltak. Nærområder kan bedre folkehelsen ved å bidra til trivsel og livskvalitet, tilby sosiale møteplasser, stimulere til fysisk aktivitet, redusere stress, dempe negative effekter av luftforurensning og trafikkstøy. Forskning har vist at bruken av grøntområder avtar raskt med avstand fra hjemmet. For at et grøntområde skal være tilgjengelig for barn og eldre bør det ikke ligge mer enn 400 meter fra hjemmet. Når kommunestyret diskuterer arealbruk er det derfor viktig å sørge for at innbyggere har god tilgang til naturopplevelser der de bor. Det samme gjelder øvrige areal- og samfunnsplanleggere.

Det foreligger en del kunnskap om landskapsverdier i Nordland i dag, men den er i mange tilfeller svært mangelfull. Samtidig får landskapet større betydning for stadig flere personer. Landskapet er blant annet satt på dagsorden gjennom den europeiske landskapskonvensjonen, som Norge har sluttet seg til. Denne legger vekt på hverdagslandskapet, det landskapet som har stor betydning for folk i deres daglige liv[1]. Friluftslivs-kartlegging fra 2012 gir kommunen et godt verktøy for å vurdere friluftslivsinteressene i areal- og dispensasjonssaker og i andre relevante sammenhenger. Kartleggingen er tilgjengelig digitalt via kommunens hjemmeside.

Badestranda på Lund, Straumøyra ved Finneid-Straumen, og Nordvika er regulerte områder. Fridalen og området rundt Valnesfjord helsesportssenter, Klungsetmarka, Badestranda på Lund, Finneidfjell og Vallvatnet/Kvitblikvannet er tilrettelagte nærturområder. I tillegg er det en rekke friluftslivsområder i utmarka rundt om i hele kommunen. Sjunkhatten nasjonalpark «Barnas Nasjonalpark» ble åpnet i 2010, og er et statlig sikret friluftsområde. Nasjonalparken ligger i kommunene Bodø, Fauske og Sørfold – hvor Fauske kommunes hovedinnfallsport er besluttet lagt til Fridalen. Det presiseres at kommunen ikke er i mål når det kommer til samarbeidsprosjekt knyttet hovedinnfallsport, og at arbeid gjenstår.

[1] Kilde: Regional planstrategi for Nordland 2016-2020 Del 1 – Kunnskapsgrunnlaget

3.5.5 Tilgang til nærmiljøanlegg

I forbindelse med åpning av nye Vestmyra skole høsten 2016 ble det uttalt at skolen hadde mål om å være landets beste helsefremmende skole også når det kommer til utemiljø. Drivkraften i skoleprosjektet har vært å utvikle et helhetlig og helsefremmende skoleanlegg. Det har vært avgjørende at bygg og uteområder skal fremme medvirkning, inkludering og trivsel for alle brukere på tvers av alder og kultur. I etterkant av Vestmyra-utbyggingen har det kommet opp nye nærmiljøanlegg knyttet til bygging og renovering av skoler på Finneid, i Sulitjelma og i Valnesfjord.

Elever har deltatt gjennom elevrådsarbeid, deltakelse i prosjektgruppe for planleggingen av anleggenes aktivitetstilbud og/eller gjennom workshops. Dette har vært med på å skape et nært og godt eierforhold til skolen og uteområdene. Områdene har et mangfold av aktivitetstilbud, enten det gjelder individuell aktivitet eller aktivitet sammen med andre.

De nye anleggene skal stimulere til aktivitet og fysisk utfoldelse for hele befolkningen i Fauske kommune, ikke bare blant skoleelevene. Uteanlegget skal være attraktivt både som skolegård og nærmiljøanlegg/parkanlegg til bruk både i skoletiden og på fritiden.

3.6 Sosial støtte, trivsel og selvopplevd helse

Gode nære relasjoner er en av faktorene som bidrar til å fremme psykisk helse og trivsel. Ensomhet og mangel på sosial støtte forringer livskvaliteten, påvirker menneskers mestringsressurser og medfører risiko for dårligere helse. Sosial støtte handler om at man har nære relasjoner som kan gi følelsesmessig støtte hvis det oppstår personlige problemer i livet. Sosial støtte er helsefremmende i seg selv, og virker som en buffer mot stress gjennom mulighet for drøfting, trøst og praktiske råd eller økonomisk støtte. Lav opplevd tilhørighet og en følelse av å være utenfor et fellesskap med gjensidige forpliktelser kan påvirke psykisk og fysisk helse, i form av for eksempel hjerte-/karsykdommer, infeksjonssykdommer og depresjon. Undersøkelser viser at sosial støtte bidrar til å redusere psykiske og fysiske helseproblemer i samfunnet. Vi kan derfor se på dette som utfordringer som er av spesiell interesse i folkehelsearbeidet. Utenforskap handler om å ikke være en del av det sosiale fellesskapet. Det kan ramme alle – unge, eldre, friske, syke og uføre, innvandrere, enslige – folk i alle aldre og helt ulike livssituasjoner.

For å få kunnskap om helsetilstanden til befolkningen gjennomføres SSBs Levekårsundersøkelse fra 16 år og oppover, Fylkeshelseundersøkelsen for voksne over 19 år, samt Ungdataundersøkelsen som er for skoleelever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. Forskningen på ensomhet og sosial støtte har brukt ulike spørsmål og rapporterer litt ulike tall.

Resultater fra SSBs Levekårsundersøkelsen viser oss hva som kjennetegner dem som opplever ensomhet og mangel på sosial støtte:

«Personene som opplever at de ikke kan regne med noen, kjennetegnes av at de er enslige uten kjæreste, har lav utdanning (risikoen synker med økende utdanningsnivå) og står utenfor arbeidslivet på grunn av uførepensjon, annen pensjon eller fordi de er hjemmearbeidende. (…) Det ser særlig ut til at uførepensjonistenes relativt dårlige situasjon har sammenheng med deres helsemessige og økonomiske problemer».

Et fellestrekk ved resultatene er at de tyder på at deltagelse er en viktig samlende faktor: det å ikke være i utdannelse, arbeid eller annen aktivitet påvirker naturlig nok muligheten for å knytte og opprettholde bånd. Dårlig helse og/eller økonomiske problemer kan også påvirke mulighetene for deltagelse.

Levekårsundersøkelsen viser at omtrent halvparten av voksne mellom 16 og 79 år i Nordland angir at de har sterk støtte i og/eller utenfor familien, mens 5 % angir lite sosial støtte. Nordland ligger likt med resten av landet.

For Fauske Kommune er det valgt ut fem indikatorer fra Fylkeshelseundersøkelsen 2020 som omhandler sosial støtte og trivsel. Tallene fra undersøkelsen viser at Fauske plasserer seg omkring fylkesgjennomsnittet på disse indikatorene, med unntak av trivsel i nærmiljøet, som er noe lavere enn i fylket for øvrig.

Indikator	*Fauske*	*Nordland*
Sosial støtte	89 %	88 %
Stor grad av trivsel i nærmiljøet	65 %	71 %
Andel som i stor grad føler seg trygge	84 %	86 %
Fornøyde med tilværelsen	76 %	75 %
Sammen med gode venner ukentlig eller oftere	61 %	62 %

Figur 36 Sosial støtte og trivsel i Fauske og Nordland. Kilde: fhi.no

Ungdataundersøkelsen beskriver at nær en av ti ungdommer i alderen 13-16 år mangler fortrolige venner, eller for tiden ikke har noen de kan kalle venner. Av de spurte ungdomsskoleelevene svarer 23 % at de er mye plaget av ensomhet. Ungdommer som vokser opp i familier med dårlig råd, rapporterer i større grad at de mangler venner som de kan stole helt på.

Ungdataundersøkelsen viser at de aller fleste Fauske-ungdommene i videregående skole har venner de kan stole på. Å ha venner betyr at man er godtatt, det markerer tilhørighet og sier noe om hvem man er. Det er derfor positivt når Ungdata viser at de aller fleste ungdommer har venner å være sammen med. Det er samtidig bekymringsfullt at hver tiende ungdom i Norge mangler venner de kan stole på og som de kan snakke med om alt mulig.

De eldste ungdommene melder om at skolen er et godt sted å være – men ikke for alle.

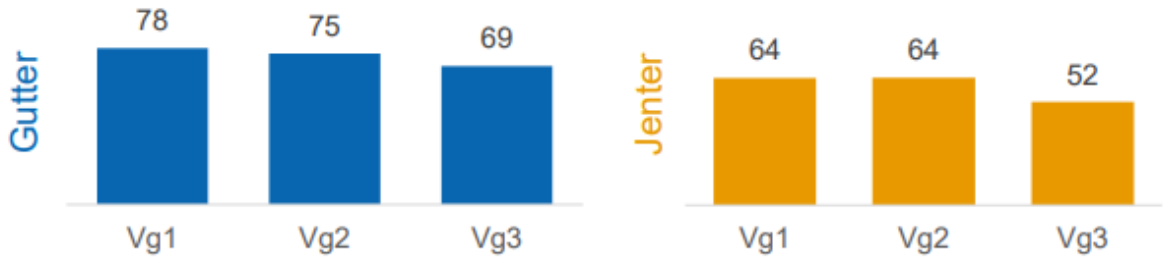

Figur 37 Prosentandel som er fornøyd med skolen de går på. Videregående. Kilde: Ungdata

Mange videregående-ungdommer melder at der er fornøyd med helsa si. Egenvurdert helse er en viktig indikator for sykelighet og bruk av helsetjenester, og anvendes til å overvåke befolkningens helsestatus over tid. Her er kommunen tilnærmet likt landet for øvrig. Det er imidlertid verdt å merke seg at de spurte jentene er langt mindre fornøyd med egen helse enn hva guttene er.

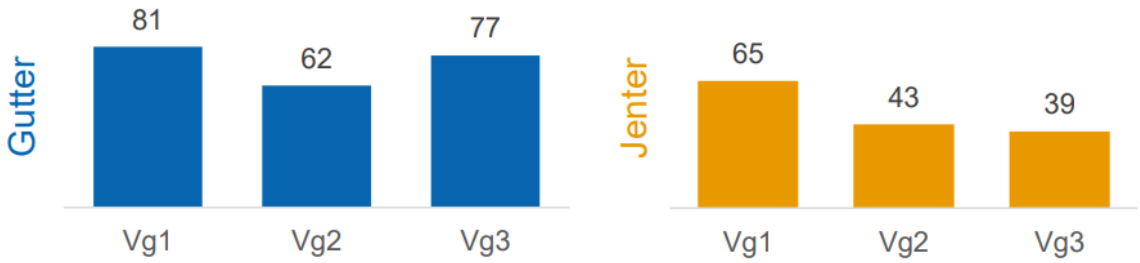

Figur 38 Prosentandel som er fornøyde med helsa si. Videregående skole. Kilde: Ungdata

Det er generelt større fokus på helse i dag enn tidligere, og i en del ungdomsmiljøer har det å være sunn blitt «in». Større kunnskap om risikofaktorer har gjort at vi i dag er mer opptatt av å forebygge dårlig helse. Samtidig har vi sannsynligvis blitt flinkere til å kjenne etter hvordan vi har det. Sammenligner vi den selvopplevde helsa opp mot selvbilde, så fremkommer det at også her er kjønnsforskjellene betydelige blant de spurte videregåendeungdommene; sammenlignet med guttene så er jentene langt mindre fornøyd med seg selv, sitt eget utseende og måten de lever livet sitt på.

3.7 Foreldrestøtte

Forskning viser at foreldre er de personer som har størst betydning for sine barn og for deres oppvekst. Det er i familien det legges grunnlag for primære oppdragelses- og danningsprosesser. Dette er med på å gjøre foreldre til kommunens viktigste ressurs i arbeidet med å fremme barn og unges helse og utvikling.

Av normalfamiliegruppen, som utgjør 90 % av befolkningen, viser forskning at 10 % utvikler alvorlig normbrytende atferd. Når det kommer til familier i risikogruppen så regnes det at 25 % utvikler alvorlig normbrytende atferd, og hele 40 % av problemgruppen. Likevel er det i normalgruppen dette utgjør flest tilfeller. Fordelt på 100 familier vil det statistisk sett være 12 barn som utvikler normbrytende atferd. Av disse kommer ni barn fra normalgruppen. En liten innsats rettet mot mange vil dermed ha større effekt enn stor innsats rettet mot få.

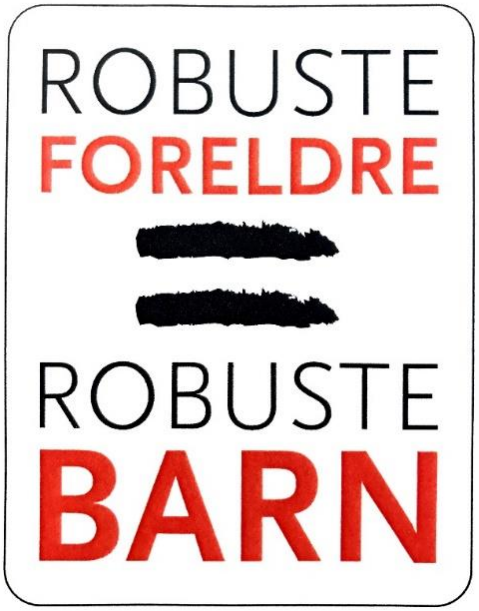

Figur 39 Fauske kommunes foreldrestøtte-logo

Tanken bak foreldrestøttesatsingen i Fauske, hvor foreldrestøtte skal tilbys til alle foreldre med barn i alderen 0 -20 år, handler om å fremme barns helse gjennom å øke foreldrenes kunnskap og kompetanse om barns helse og utvikling. Jo bedre foreldre håndterer sin rolle og sitt ansvar som foreldre, jo bedre (vekst-/livs-) vilkår gis barnet. Foreldrestøtte som begrep omfavner all aktivitet som kan knyttes til å øke denne kompetansen, enten hos foreldre direkte, eller hos foreldrestøtteaktører (ansatte i støtte-/hjelpetjenester, m.fl.).

Foreldrestøttetiltak i Fauske skal finnes som helsefremmende og forebyggende tiltak, og som hjelpetiltak. Satsingen skal føre til økt kompetanse også hos kommunens ansatte, så vel som hos frivillig sektor. Foreldrestøttearbeidet er politisk og administrativt forankret gjennom kommunens folkehelsearbeid og gjennom diverse politiske vedtak og dokumenter; «Fra programnotat til handling», «Samhandlingsplan for oppvekst og kultur 2014 - 2019». I 2018 ble foreldrestøtte en nasjonal strategi.

I Fauske er det utviklet en lokal samhandlingsmodell; TIMS-Fauske (Tidlig Intervensjon – Målrettet Samhandling). Modellen trådde i kraft 2014. TIMS-teamet, kommunens tverrfaglige team har som formål å sikre helhetlig støtte og hjelp i samhandling rundt barn og ungdom i Fauske.

År (TIMS-året går fra 01.09-31.08	Nye saker (Gj.alder barn)	Oppfølgingssaker (fra forrige periode) Gj.alder barn	Avsluttede saker
2017/2018	42	-	-
2018/2019	39 (8 år)	13 (12.4 år)	30
Tall fra 01.09/19-01.06/20*	23 (8 år)	18 (10.3 år)	22

Figur 40 TIMS-saker (individuell oppfølging i TIMS-team). Kilde: TIMS-teamet

**Årets tall er ikke ferdig oppdatert. Det er foreløpige tall frem til juni. Erfaringen viser at TIMS-teamet ofte kontaktes mot skoleårets/barnehageårets slutt. På grunn av korona og nedstenging antar man at en del saker har uteblitt, dette selv om tilbudet om teams-møter har vedvart gjennom perioden*

.

I år (2020) vil «Familiens hus» realiseres i form av nytt bygg og flere støttetjenester under samme tak. Familiens hus vil være primus motor for satsningen på foreldrestøtte videre fremover, så vel som på å gi helhetlig hjelp og støtte til barn/ungdom, foreldre og familier i kommunen.

3.8 Valgdeltakelse

For at et samfunn skal fungere godt er det viktig med demokratisk medvirkning. Å påvirke og forme samfunnet rundt seg styrker opplevelsen av selvstendighet, som er en viktig forutsetning for god livskvalitet. Deltakelse ved politiske valg er en indikator for den formelle demokratiske deltakelsen. Det er vist at personer med høyere utdanning og inntekt har høyere valgdeltakelse. Valgdeltakelse som indikator forteller noe om opplevelsen av «empowerment» i befolkningen, altså opplevelsen av makt og myndighet til å påvirke beslutninger.

I Fauske var det 75,4 % som stemte ved stortingsvalget 2017. Det er litt færre enn landet for øvrig, men mer enn fylket. Det har vært en nedgang i valgdeltakelse ved kommunevalg, men en oppgang ved stortingsvalg. Kommunevalg og stortingsvalg er de største arenaene for befolkningens medvirkning.

Kommunestyrevalg og fylkestingsvalg - Fauske		**Kommunestyrevalg – Hele landet**	
2019	63,3 %	2019	64,7 %
2015	63,9 %	2015	60,2 %
2011	64,7 %	2011	63,8 %

Stortingsvalg - Fauske		**Stortingsvalg – Hele landet**	
2017	75,4 %	2017	78,3
2013	74,8 %	2013	78,2 %
2009	73,3 %	2009	76 %

Figur 41 Valgdeltakelse i Fauske i perioden 2009 – 2019: Kilde: Valgresultat.no

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Drikkevannet i Fauske er bra. Det varier hvor utsatt befolkningen i Fauske er for trafikkstøy.

Generelt er mennesker mer aktive dersom parker, grøntområder, anlegg for rekreasjon og mosjon, kollektivtransport og viktige målepunkter som skoler og butikker ligger i nærheten av hjemmet eller arbeidsplassen. Eksempler viser at rask befolkningsvekst, urbanisering og fortetting fører til en reduksjon av rekreasjonsareal og nærturterreng. Rom for bevegelse bør være prioritert i nærmiljøutvikling. Dette innebærer at friluftsområder i nærmiljøet må prioriteres og nedbygging av lokale «100-meterskoger» forhindres. Offentlig rom bør stimulere til aktivitet gjennom gang- og sykkelvegnett, turstier, joggeløyper, skiløyper, utendørs treningsapparater eller kreativt design av offentlige steder. Det er ikke kun kvantiteten av stier, fortau og grøntområder som har betydning for aktivitet, men kvaliteten på disse.

Ungdata viser at de aller fleste ungdommene lever gode og aktive liv. Samtidig er de mindre fornøyde enn fylket og landet for øvrig når det kommer til lokalmiljøet. Særlig dagens kollektivtilbud belyses som en negativ faktor. Dette gjelder for flere samfunnsgrupper. For å realisere Kommuneplanens strategier, må samspillet mellom kollektivtilbudet og arealbruken i kommunen bli sterkere enn i dag. Kommunen og fylkeskommunen må i fellesskap definere busstraseene, stoppesteder og knutepunkter som skal gi premisser for ny bebyggelse som bygger best mulig opp under markedet for kollektivtransporten[2]. På lang sikt bør kollektivtilbudet ytterligere styrkes gjennom areal- og tettstedsutvikling som bygger opp under kollektivtransporten. Det bør være et prinsipp at boligbygging og utvikling av nye nærmiljøer skjer rundt kollektivknutepunkt. Disse knutepunktene må være forbundet med et omfattende og sammenhengende gang- og sykkelvegnett som gjør personbilen overflødig. Både kollektivtrafikk og aktiv transport bidrar til økt fysisk aktivitet og bedre bomiljø. Syklister, gående og brukere av andre transportformer som innebærer fysisk aktivitet bør gis høyest prioritet i utvikling og vedlikehold av infrastruktur.

Kommunen har investert i en rekke skiltede tur-stier/veier og gapahuker i kommunen. Utfordringen er å holde stiene og turområdene vedlike slik at de oppleves som attraktive og trygge også frem i tid. En annen utfordringen er knyttet til å tenke helhet i arealplanleggingen. Det har blant annet ikke i tilstrekkelig grad blitt tatt høyde for sykkelnettverk og grønne korridorer, noe som har medført konsekvenser i en del boligområder. Tap av natur er for kommende generasjoner en like stor trussel som klimaendringer. Ved å sikre folkehelseperspektivet tidlig i all samfunnsplanlegging så kan kommunen i større grad balansere fremtidige behov.

Sosiale og kulturelle møteplasser kan oppmuntre til at folk treffes og knytter kontakt. Dersom kommunen legger til rette for at innbyggerne har trygge møteplasser kan man bidra til å styrke sosiale nettverk og dermed fremme helse. Kommunens foreldrestøttearbeid skal blant annet bidra på dette området. Frivillige aktører kan spille en viktig rolle i et slikt arbeid fordi de har en større rekkevidde og kan inkludere mennesker fra ulike kulturer i forskjellige aldersgrupper. Frivillig arbeid kan også forebygge gjennom arbeid rettet mot grupper med ulike og store livsutfordringer og som dermed risikerer å oppleve økt desintegrasjon fra lokalsamfunnet. Det er også viktig med tiltak som kan redusere barrierer for deltakelse i slike uformelle nettverk.

Kommunen er nå i en posisjon hvor tidlig innsats/intervensjon i større grad kan realiseres. Organisatoriske grep er gjort, og fokus har i større grad dreid fra et behandlingsperspektiv til forebyggende og helsefremmende perspektiv.

Der er i Fauske noe lavere valgdeltakelse enn landssnittet. Lav valgdeltakelse i deler av befolkningen kan føre til at velgergrupper faller utenfor de demokratiske prosessene. Dette kan få negative konsekvenser for legitimiteten til valgsystemet og lokaldemokratiet. Det er behov for å sammenstille kunnskap om hva som påvirker valgdeltakelsen i Fauske, særlig med tanke på region- og kommunereformen hvor avstanden mellom velger og politiker kan øke ytterligere.

[2] Rapporten fra Gustav Nielsen Consulting viser til analyser rundt dette.

HOVEDFUNN

- *Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning*
- *Behov for oppdatering av en del reguleringsplaner*
- *Økning av tungtrafikk i sentrum*
- *Ungdom er signifikant mindre fornøyd med lokalmiljøet, enn landet som helhet*
- *Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse*
- *Lite/lav satsing på sykkelnettverk*
- *Satsing på nærmiljøanlegg*
- *Satsing på foreldrestøtte og helhetlige oppvekstsjenester*
- *En av ti ungdommer mangler nære venner, og 23 % av de spurte ungdomsskoleelevene svarer at de er mye plaget av ensomhet*
- *Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland*
- *Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+*
- *Økt fokus på tverrfaglige/helhetlige tjenester*
- *Noe lav valgdeltakelse*

KAPITTEL 4:
SKADER OG ULYKKER

4 Skader og ulykker

Dødelighet som følge av ulykker har blitt betydelig redusert de siste tiårene. Nedgangen har vært særlig markant hos barn, ungdom og unge voksne. Til tross for en betydelig nedgang i dødelighet som følge av ulykker, er skader og ulykker fremdeles en stor utfordring for folkehelsen. Personskader som følge av ulykker er nesten i samme størrelsesorden som kreft, målt i tapte leveår.

De fleste skader og dødsulykker skjer i hjemmet og på fritiden, og det er derfor et betydelig potensial for forebygging av skader og ulykker. Skader og ulykker med personskader tar relativt mange unge liv, og er den største dødsårsaken for personer under 45 år. 34 prosent av alle dødsfall hos norske barn i alderen 1 – 14 år skyldes ulykker. Oversikt over hvor og når ulykker inntreffer kan bidra til økt oppmerksomhet på forebygging og større treffsikkerhet i tiltaksarbeidet. En rekke studier har dessuten funnet at det er en sammenheng mellom sosioøkonomisk posisjon og ulykkesskader. Nasjonalt folkehelseinstitutt (FHI) viser i sin rapport 'Sosioøkonomiske forskjeller i ulykkesskader' til en tydelig sammenheng mellom utdanningsnivå og dødelighet ved ulykker. Personer med lavere utdanningsnivå er også mer utsatt for ikke-dødelige skader.

Forebygging av ulykker og skader er et felt som ikke er underlagt ett ansvarsområde, men som mange aktører i kommunen har et ansvar for. Tverrsektorielt arbeid fremheves derfor som avgjørende.

4.1 Personskader

Hos ungdom og unge menn er det særlig trafikkulykker som fører til redusert helse og tapte liv. Hos eldre er hoftebrudd alvorlig fordi det kan medføre nedsatt funksjonsevne og behov for hjelp, og dermed redusert livskvalitet. I følge Skadeforebyggende forum topper Norge statistikken når det gjelder hoftebrudd. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte, for deres pårørende og bruk av store samfunnsressurser. Forskning viser at de som får et hoftebrudd har store smerter og lidelser og 1/3 dør innen et år etter ulykken. Mange som rammes får heller ikke tilbake sitt tidligere funksjonsnivå og får sterkt redusert livskvalitet. Det er vanskelig å dokumentere hva ulykker koster samfunnet i personlig lidelse og faktiske kostnader, men det finnes tall som anslår kostnader på min. 50 milliarder per år. Et hoftebrudd koster i gjennomsnitt ca. 500 000 kroner i rehabilitering for helseforetak og kommune det første året og store deler av dette belastes av den lokale helse og omsorgstjenestens budsjetter.

Befolkningens bruk av sykehustjenester er en indikator på både helsetjenester og helsetilstand i kommunen. Selv om sykehusbehandlede personskader viser kun omfanget av de alvorligste skadene, kan det likevel gi verdifull informasjon om problematikken rundt utbredelse av sykdom og bakenforliggende risikofaktorer.

For kommunen viser utviklingen en nedgang i alvorlige skadetilfeller siste tiåret, og er nå tilsvarende for resten av fylket samtidig som det fortsatt er over landsgjennomsnittet.

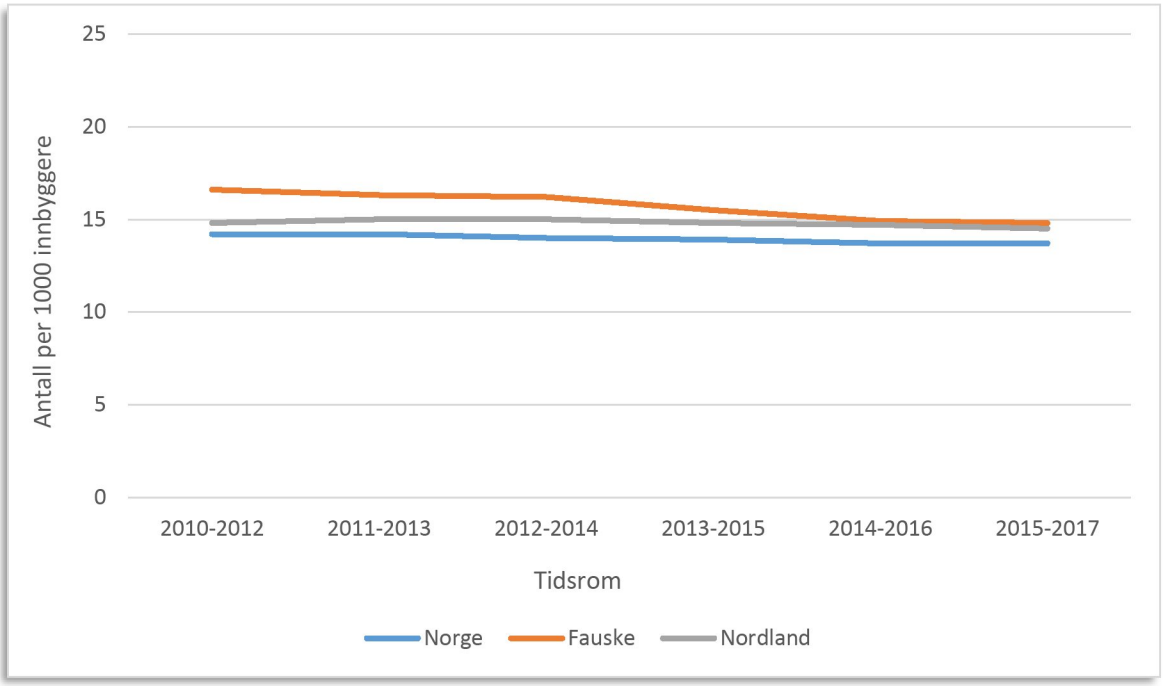

Figur 42 Antall pasienter innlagt (dag- og døgnopphold) i somatiske sykehus per 1000 innbyggere per år. Kilde: Kommunehelsas statistikkbank

4.1.1 Hoftebrudd

Hoftebrudd er spesielt alvorlig blant eldre, fordi det kan medføre redusert funksjonsevne, behov for hjelp og redusert livskvalitet. Fall er den hyppigste årsaken til hoftebrudd hos eldre og 75 % av bruddene skjer hos hjemmeboende eldre.

Bivirkninger av legemiddelbruk, dårligere balanse og svekket muskulatur er faktorer som bidrar til fallulykker med hoftebrudd som konsekvens. Forekomst av fall varierer også med ytre faktorer som is og glatte veier, dårlig fottøy, løse tepper og dårlig belysning.

For Fauske kommune viser tallene at det er en noe høyere bruk av spesialisthelsetjenesten i forbindelse med hoftebrudd enn landet og fylket for øvrig. Det er derfor rimelig å anta at bruken av primærhelsetjenester i kommunen knyttet til hoftebrudd også er tilsvarende høyere. Tendensen tyder dessuten på et negativt utviklingstrekk med en økende andel hoftebrudd i kommunen det siste tiåret.

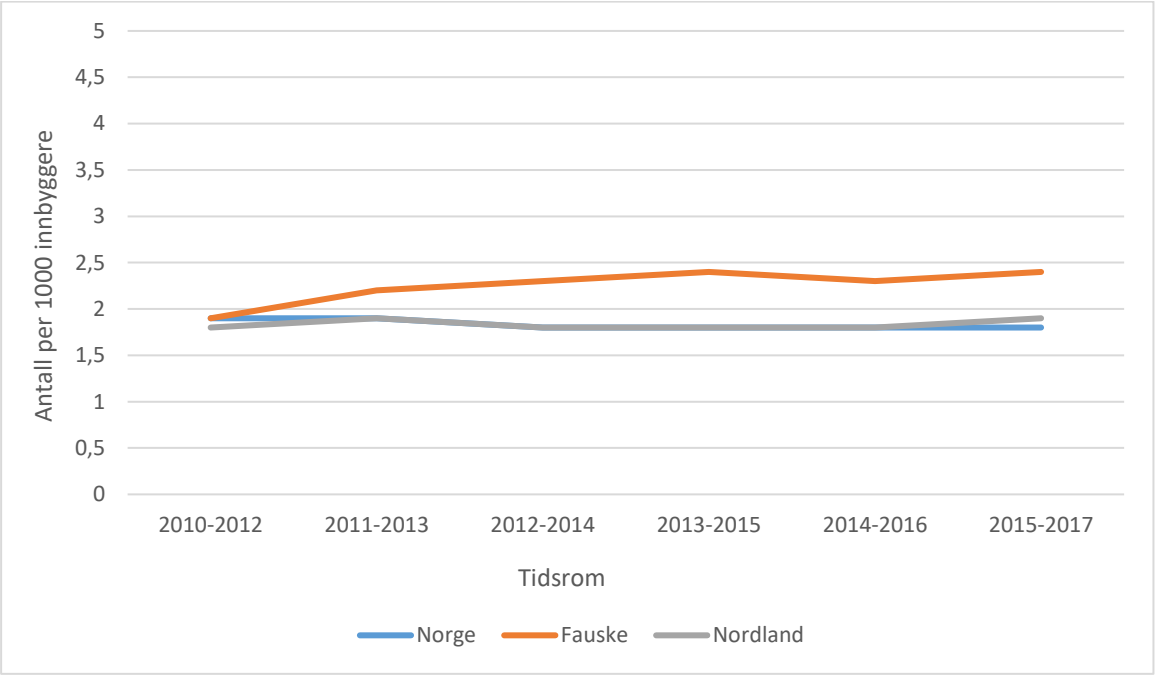

Figur 43 Antall hoftebrudd per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

4.2 Trafikkskader og dødsfall

Trafikksikkerhet og folkehelse henger nært sammen i et lokalmiljø, og vil ofte handle om følelsen av å kunne ferdes trygt innenfor egen kommune. Dette gjelder om at man enten ferdes der selv, sender barna sine til skole eller til ulike fritidsaktiviteter. Det er uavhengig om man går, sykler, bruker rullestol eller ferdes rundt i kommunen i et kjøretøy.

Trafikkulykker vurderes som et betydelig folkehelseproblem på tross av en markant reduksjon av antallet alvorlige trafikkulykker siden 1970. Det er spesielt for unge mennesker at trafikkulykker utgjør en viktig årsak til tidlig død, helsetap og redusert livskvalitet. Regjeringen vil i tråd med Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter (2014-2015), forsterke det tversektorielle samarbeidet for å forebygge ulykker. Det er viktig at kommunen integrerer det ulykkesforebyggende arbeidet generelt, og trafikksikkerhetsarbeidet spesielt i sitt folkehelsearbeid.

I perioden 2000-2009 var det totalt 139 registrerte trafikkulykker i Fauske kommune. For tidsrommet 2010 -2019, var tilsvarende tall 70 ulykker, som er en nedgang på 50 prosent. Antallet trafikkulykker i kommunen har dermed gått drastisk ned de siste ti årene, og dette er helt i tråd med utviklingen ellers i landet. Tallene for Fauske i siste periode har for øvrig stor variasjon fra år til år, slik at å sammenligne statistikk eller tolke tallene her er ikke forsvarlig da grunnlaget er for svakt.

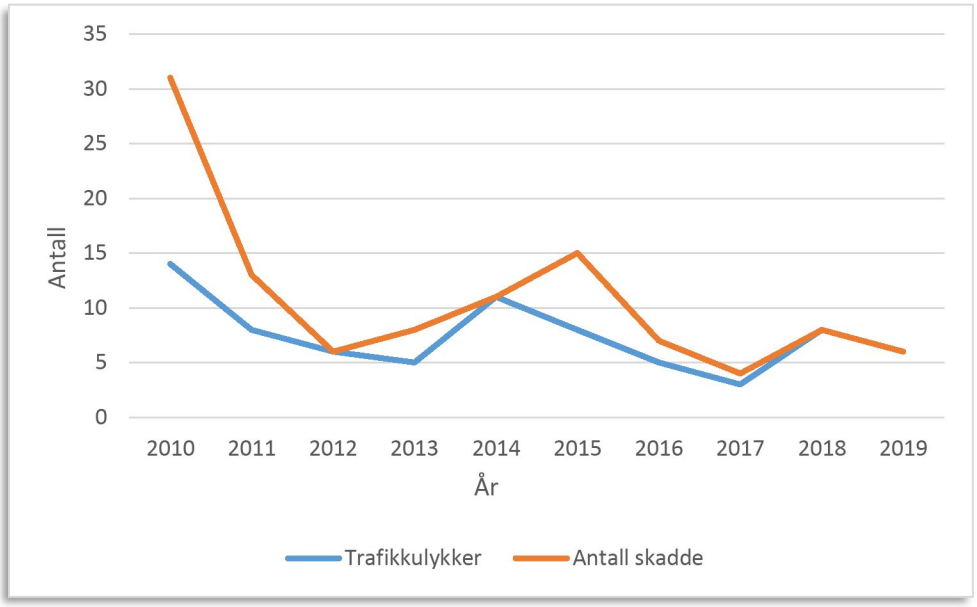

Figur 44 Antall trafikkulykker og antall skadde i Fauske kommune. Kilde: Vegvesen.no

4.2.1 Trafikksikker kommune

Trafikksikkerhetsarbeid er en viktig del av det forebyggende folkehelsearbeidet i lokalmiljøet, som berører alle kommunens innbyggere. Kommunen har et stort ansvar for å forebygge ulykker. Kommunalt trafikksikkerhetsarbeid anses som avgjørende for å nå nasjonale mål om reduksjon i antall drepte og hardt skadde i trafikken. Fauske kommune er nå godt i gang med prosessen med å bli godkjent som trafikksikker kommune. Ordningen skal bidra til at kommunen har et systematisk arbeid for et tryggere lokalmiljø. Godkjenning som trafikksikker kommune er et kvalitetsstempel for de kommunene som arbeider langsiktig og systematisk med trafikksikkerhet.

I Fauske er alle barnehager godkjent som trafikksikre. Det jobbes nå for at skolene i Fauske også kvalifiserer som trafikksikre. I dette arbeidet skal skolene levere rutiner og opplegg for å ivareta god trafikksikkerhet, både når det kommer til aktiviteter i og utenfor skolens regi. Det vil bli utarbeidet en egen årsplan med fokus på trafikksikkerhet.

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Samlet sett har det vært en reduksjon i skader og ulykker det siste tiåret, noe som er tilsvarende for utviklingen på landsbasis. Et unntak er hoftebrudd, der det har vært en økning siden 2010 med 2,4 tilfeller per 1000 innbyggere og ligger over landssnittet på 1,9. Hoftebrudd har store konsekvenser for den enkelte og deres pårørende, og i tillegg kommer de økonomiske kostnadene for samfunnet.

Til tross for en nedgang i skader og ulykker, er det fortsatt en stor utfordring for folkehelsen å få tallene ytterligere ned. Forebyggende tiltak og bedre kunnskap om hvorfor skader oppstår, er derfor viktig for å minske omfanget og belastningene.

Fauske kommune jobber for å bli godkjent som trafikksikker kommunen høsten 2020. Dette er viktig for å bli prioritert innenfor trafikksikkerhetsmidler fra Nordland fylkeskommune, som igjen kan bidra til å økt trafikksikkerheten for innbyggerne våre.

HOVEDFUNN

- *Nedgang i alvorlige skadetilfeller*
- *Nedgang i antall trafikkulykker*
- *Økende andel hoftebrudd*
- *Fokus på å kvalifiseres som trafikksikker kommune (2020)*

KAPITTEL 5: HELSERELATERT ATFERD

5 Helserelatert atferd

Dette kapittelet omhandler fysisk aktivitet og kosthold, samt bruk av snus og alkohol. Helseatferd og levevaner som røyking, fysisk aktivitet, kosthold og alkohol har innvirkning på en rekke sykdommer og lidelser. Dette er ikke bare resultat av individuelle valg – det er nødvendig å skape samfunnsmessige rammer for god helse gjennom ulike virkemidler som tilgangsreguleringer og tilretteleggingger

Med helserelatert atferd menes atferd som har vist seg å ha innvirkning på et helseutfall.

5.1 Fysisk aktivitet

Fysisk aktivitet er definert som all kroppslig bevegelse som er utført av skjelettmuskulatur, og som resulterer i en vesentlig økning i energiforbruket utover hvilenivå. Fysisk aktivitet blir ofte delt inn i lett, moderat og hard fysisk aktivitet, etter hvor stor energiomsetning aktiviteten krever. Det er i dag godt dokumentert at fysisk aktivitet fremmer helse, gir overskudd og kan medvirker til forebygging og behandling av over 30 ulike sykdommer og tilstander (Folkehelserapporten, FHI 2019).

Når det kommer til ukentlig aktivitet og trening ligger Fauske-ungdommen likt med landet som helhet.

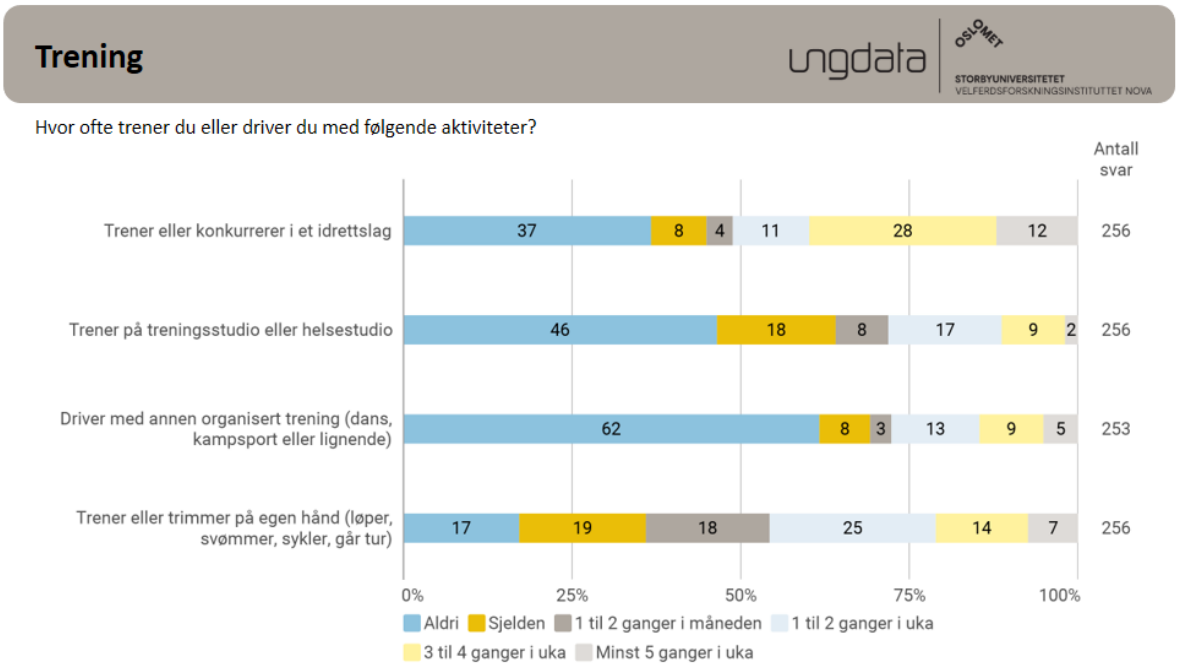

Figur 45 Hvor ofte Fauske-ungdommen trener. Kilde: Ungdata 2019

Vi skiller oss derimot ut når det kommer til hvor fornøyde vi er med egen helse. I følge Ungdata rapporterer 65 % at de er fornøyde, kontra 70 % på nasjonalt nivå. Fauske-jentene rapporterer å være langt mindre fornøyd med egen helse enn hva guttene er.

Vi har pr i dag ikke oversikt over den øvrige befolkninga på dette området.

5.2 Røykevaner og snusbruk

Røyking er ansett å være en av de viktigste årsakene til redusert helse og levealder. Omtrent halvparten av de som røyker daglig over mange år, dør av sykdommer som skyldes tobakken. I tillegg rammes mange av sykdommer som fører til vesentlige helseplager og redusert livskvalitet. Studier viser at de som røyker daglig, i snitt dør 10 år tidligere enn ikke-røykere, og at 25 prosent av dagligrøykerne, dør 20-25 år tidligere enn gjennomsnittlig levealder for ikke-røykere.

Det er en markant sosial gradient for dagligrøyking. Jo kortere utdanning, desto høyere andel dagligrøykere. Det er en stor utfordring i folkehelsearbeidet å redusere denne forskjellen. Andelen røykere i befolkningen er på vei ned, men blant ungdom og unge voksne ser det ut til at snus har overtatt noe for røyking. Snus er kanskje ikke like helseskadelig som sigaretter, men er svært avhengighetsskapende og inneholder helseskadelige og kreftfremkallende stoffer.

Ungdata viser at det er få som røyker daglig og det er heller ikke så mange som røyker ukentlig. Nesten syv av ti elever på videregående skole sier at de aldri har røykt og bare noen få prosent sier de røyker daglig. På videregående er det imidlertid flere som bruker snus og på slutten av videregående sier 32 prosent av guttene og 15 prosent av jentene at de snuser daglig eller ukentlig.

5.3 Kosthold

Kosthold er viktig både når det gjelder å forebygge sykdom og fremme god helse. Helsedirektoratets rapport 'Utviklingen i norsk kosthold 2014' viser flere positive utviklingstrekk i det norske kostholdet. Spesielt har forbruket av grønnsaker og frukt økt betydelig over tid, og forbruket av sukker har gått ned de siste ti årene.

5.3.1 Ernæring i skole og barnehage

Barnehage: Næringsrik mat tidlig i barneårene har stor betydning og konsekvenser for helse på kort og lang sikt. Mat og drikke som inntas i barnehagen utgjør en betydelig del av barns totale kosthold i løpet av en dag, og det er i barneårene grunnlaget for gode kostvaner og matglede utvikles.

Over de siste årene har barnehagene i Fauske blitt veldig bevisste og skaffet seg kunnskap om kosthold. Dette gjelder alle barnehagene i kommunen, både private og kommunale. Gjennom felles møter for styrerne i barnehagene har det vært mulig å dele informasjon, erfaringer og tips til næringsrike måltider, hvordan man skaper god fellesskapsopplevelse til måltidene og hvordan det kan legges til rette for barns medvirkning. Det finnes også gode kilder og veiledning med tips og råd til hvordan ernæring i barnehagene kan gis et løft. Ved at alle barnehagene er godkjent som *Helsefremmende barnehager* bidrar det til at hosthold settes i system og følges opp gjennom året. Ved et godt samarbeid med både Nordland fylkeskommune og Helse- og miljøtilsyn Salten har barnehagene tilgang på god veiledning og oppdatert informasjon. Man opplever også at leverandører av mat til barnehagene kan bidra med gode råd og veiledning til kvalitetsprodukter som passer med kostholdsrådene. De er også lydhøre i forhold til barnehagenes tilbakemeldinger på den maten de tilbyr gjennom avtalene våre.

Gjennom Foreldreundersøkelsen viser de siste tre årene en svak tendens til at foreldrene stadig blir mer fornøyd med mattilbudet (Foreldreundersøkelsen er en tilfredshetsundersøkelse på en skala fra 1

til 5 der 1 er svært misfornøyd og 5 er svært fornøyd 2017: 4,1, 2018: 4,2, 2019: 4,3). Foreldreundersøkelsen gjennomføres hvert år og resultatene for gjelder alle barnehagene i Fauske.

I tillegg til å ha bevissthet på ernæring og kosthold i det daglige, har barnehagene gjennomført kurs i bålfyring og bålmat under Folkehelseuka i både 2018 og 2019. Dette er en måte å fokusere på sunn og god mat i andre omgivelser enn inne i barnehagene. Disse kursene er gjennomført i samarbeid med støtte fra folkehelsemidler og fagkompetansen til Salten friluftsråd.

Skole: Barn og unge tilbringer mange timer på skolen hver dag. Et sunt skolemåltid og gode rammer rundt måltidet kan fremme helse og trivsel på skolen. Lov om folkehelsearbeid fremhever skolen som en viktig arena for det forebyggende folkehelsearbeidet. Elevenes rett til et fysisk og psykososial miljø som fremmer helse, er forankret både i Opplæringsloven og forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager. Det foreligger en Nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen (Helsedirektoratet). For å oppfylle kriteriene for helsefremmende skole må nasjonale retningslinjer for skolemåltid følges. Retningslinjen sier blant annet at elevene bør tilbys ordninger som sikrer tilgang til frukt/grønt og melkeprodukter daglig. I tillegg anbefales det tilrettelegging for matinntak med 3-4 timers mellomrom gode fysiske rammer for å sikre sosialt samvær og matglede. Det er behov for å sette av minimum 20 minutter til å spise, slik at alle får mulighet til å spise i ro og til de er mette. Tid til håndvask, og til å finne frem mat og rydde etter seg, bør komme i tillegg til minimum 20 minutter spisetid. Elevene bør ha lett tilgang til kaldt drikkevann.

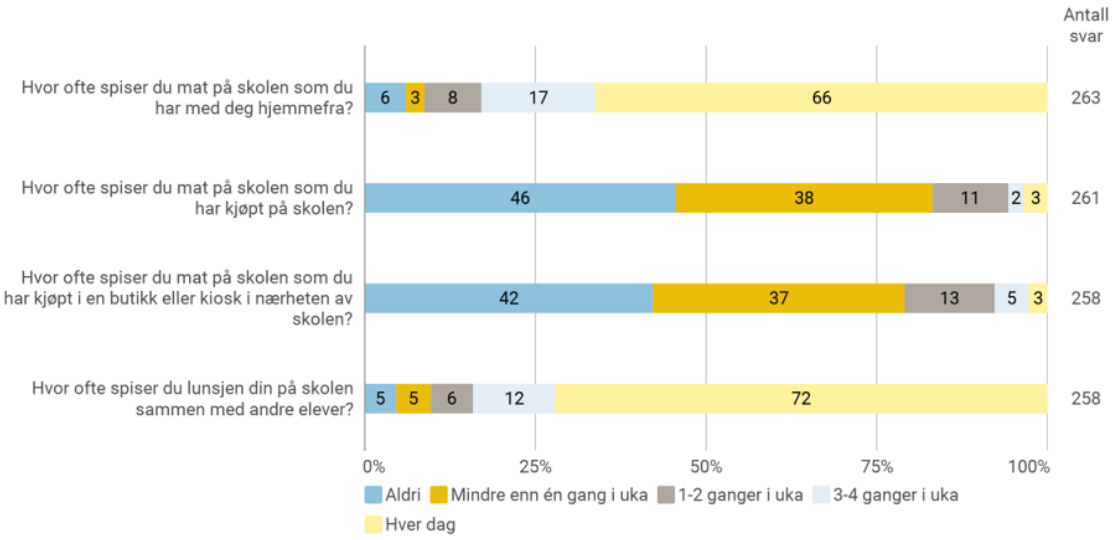

Figur 46 Ungdomsskoleelevers matvaner på skolen. Kilde: Ungdata 2019

Det foreligger ingen lokal empiri i forhold til tendenser på matpakker. Erfaringstall nasjonalt viser likevel at jo eldre elevene blir, jo færre har med seg matpakke. Det foreligger nyere forskning på innvandrerfamilier og matpakken[3]. Undersøkelsen viser til at matpakken er avhengig av økonomiske ressurser, og legger belastninger på lavinntektsfamilier. En forskningsrapport fra universitetet i Agder viser også til at det faktisk for første gang viser at et gratis skolemåltid i henhold til de norske kostrådene, virker sosialt utjevnende ved at elever med lavt utdannede foreldre spiser sunnere.

[3] Silje Elisabeth Skuland; 2019 (Packed Lunch Poverty: Immigrant Families' Struggles to Include Themselves in Norwegian Food Culture).

Når det kommer til kosthold i videregående skole så viser Ungdata-undersøkelsen at det er stor variasjon i ungdoms kosthold. For eksempel spiser en av tre ungdommer frukt og grønt hver dag, samtidig som en god del sjelden får i seg slike matvarer. Flertallet av ungdom spiser fisk til middag eller som pålegg minst en gang i uka. Det samme gjelder kjøttdeigbaserte produkter, som pølser og hamburgere. De fleste spiser godteri eller snacks hver uke, men det er få som gjør dette mange ganger i uka. Det er noen flere jenter enn gutter som jevnlig spiser godteri.

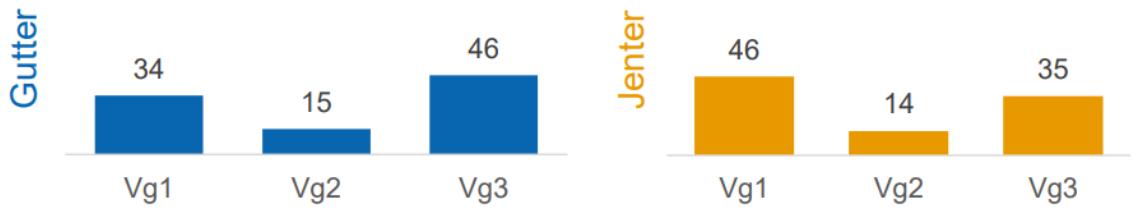

Figur 47 Andel vgs-elever som spiser frukt og bær minst fire ganger i uka

På tross av flere positive utviklingstrekk i matvareforbruket de siste årene, har kostholdet i Norge fortsatt klare ernæringsmessige svakheter som øker risikoen for utvikling av ikke-smittsomme sykdommer som kreft, hjerte- og karsykdommer og type 2-diabetes. De største ernæringsmessige utfordringene i tiden framover er å øke inntak av grønnsaker, grove kornprodukter og fisk og redusere inntak av mettet fett, salt og sukker. Hadde hele befolkningen fulgt kostrådene fra myndighetene, ville det medføre en stor økonomisk gevinst for samfunnet og ikke minst en vesentlig helse-gevinst for befolkningen.

5.4 Alkohol og andre rusmidler

Alkohol som rusmiddel har en lang tradisjon i Norge. Samtidig er alkohol- og narkotikabruk blant de største risikofaktorene for helsetap og tidlig død. Et lavere forbruk av alkohol og narkotika kan derfor bidra til en vesentlig folkehelsegevinst. I tillegg kan det bidra til at sosial ulikhet i helse blir utjevnet, fordi det er særlig grupper med lavere utdanning og dårligere økonomi som er utsatt for de negative konsekvensene av et slikt forbruk.

Alkoholbruk kan sees i sammenheng med flere sosiale og helsemessige konsekvenser som skader, ulykker, sykdommer og psykiske vansker. Det samlede alkoholforbruket hos innbyggerne er en viktig faktor for alkoholrelaterte skader og sykdommer. Dersom det samlede forbruket i samfunnet øker, vil både andelen storforbrukere og andelen som ligger nært opp mot et helseskadelig forbruk øke. Størst risiko er det for personer med stort inntak over tid, eller stort samtidig inntak når en først drikker. Blant annet er risikoen høy for kroniske sykdommer hos storforbrukerne, dette gjelder også selv om drikkingen ikke fører til synlig beruselse. Det er mengden alkohol som inntas som fører til risiko. Dessuten øker sannsynligheten for vold og ulykker ved stort samtidig inntak, uten at det er et storforbruk hos den enkelte (FHI).

Til tross for at voksne i dag ser ut til å drikke mer alkohol enn tidligere, har de unges bruk av alkohol flatet ut, og fra årtusenskiftet vist en tydelig nedgang. Likevel er det fremdeles mange unge som drikker alkohol, og da særlig i den siste delen av tenårene.

Statistikk viser at flere Fauske-ungdom som har vært berustet på alkohol enn landet som helhet, og at bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående. Samtidig viser tidstrenden i Fauske viser at prosentandel av ungdomsskoleelever som har vært tydelig beruset siste år har gått fra 19 % i 2013 og 2016, til 16 % i 2019 (Kilde: Ungdata).

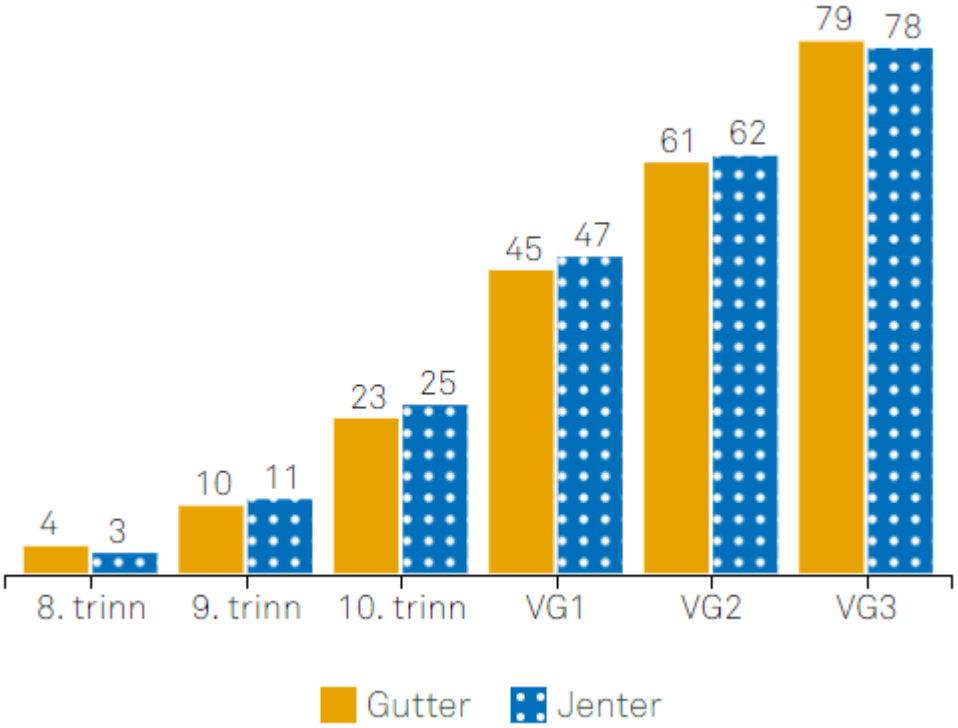

Figur 48 Nasjonale tall: Prosentandel av gutter og jenter som har vært beruset på alkohol. Kilde: Ungdata 2019

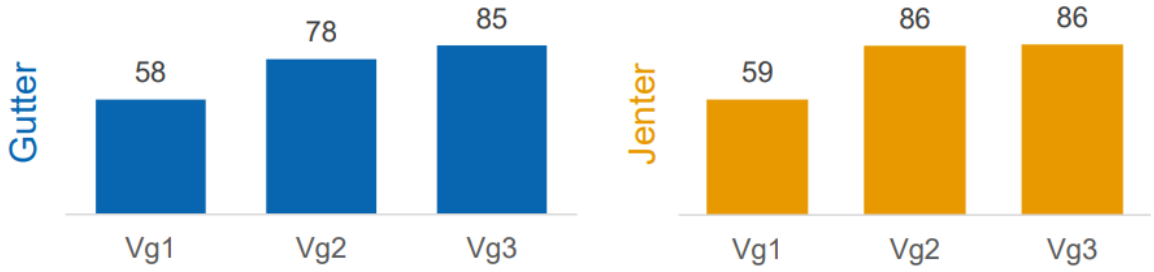

Figur 49 Prosentandel som har vært tydelig beruset siste år. Videregåendeelever. Kilde: Ungdata

For den voksne andelen av befolkningen ligger den nasjonale drikkefrekvensen på opp mot en gang i uken i snitt, selv om flertallet drikker sjeldnere enn det. Underkant av 20 prosent har oppgitt at de drikker mer enn 6 alkoholenheter minst en gang i måneden.

Det utarbeides dessverre ikke statistikk om alkoholforbruk hos voksne for kommunene, men det registreres antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikk og Vinmonopol. Tallene i seg selv gir ikke det hele bildet på alkoholforbruket, men er en indikator på forbruk. Ut fra disse tallene, ligger alkoholomsetningen i Fauske generelt over både fylkes- og landsgjennomsnitt. Det gjøres oppmerksom på at Fauske kan ha en betydelig handelslekkasje fra andre, nærliggende kommuner uten Vinmonopol som kan gi utslag på denne statistikken.

I Fauske kommune er det fokus på ansvarlig alkoholhåndtering, og en del av det forebyggende arbeidet innebærer blant annet tilrettelegging av alkoholfrie møteplasser.

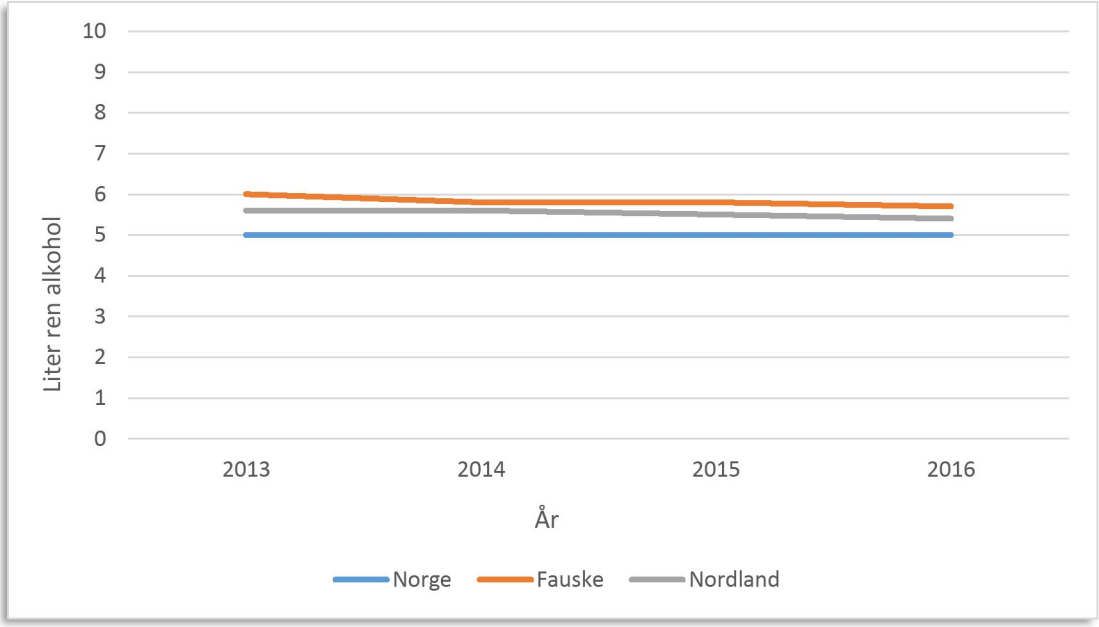

Figur 50 Antall liter ren alkohol omsatt i dagligvarebutikker og på Vinmonopol per person 15 år og eldre, per år. Kilde: FHI

Spørreundersøkelser i befolkningen viser at menn i gjennomsnitt drikker omtrent dobbelt så mye som kvinner, og de drikker seg oftere beruset. I løpet av de siste 10-15 årene har omfanget av alkoholbruk og alkoholberuselse blant norske tenåringer gått ned. I europeisk sammenheng har Norge en svært restriktiv alkoholpolitikk med svært høye alkoholavgifter, og betydelige begrensninger i tilgjengeligheten av alkohol gjennom Vinmonopolordningen og restriksjoner på salgs- og skjenketider. Totalkonsumet av alkohol i befolkningen henger nært sammen med andelen som har et risikofylt høyt konsum og med omfanget av alkoholrelaterte problemer. De mest effektive tiltakene for å begrense alkoholkonsumet og skadeomfanget er høye alkoholpriser og tilgjengelighetsbegrensninger (Folkehelserapporten, FHI 2019).

5.5 Bruk av andre rusmidler

For den voksne delen av befolkningen ligger landsgjennomsnittet for bruk av cannabis (hasj, marihuana) på omlag 4 prosent de siste 12 månedene. Bruken er høyest blant ungdom og unge voksne, og gutter bruker cannabis oftere enn jenter. Det største folkehelseproblemet knyttet til cannabis er trafikkskader.

Tallmaterialet for Fauske kommune er fra undersøkelse gjort blant ungdomsskoleelever. Det tyder på en stor variasjon i bruken de siste årene, men ved siste undersøkelse i 2019 var tallene for Fauske tilsvarende lands- og fylkesnivået.

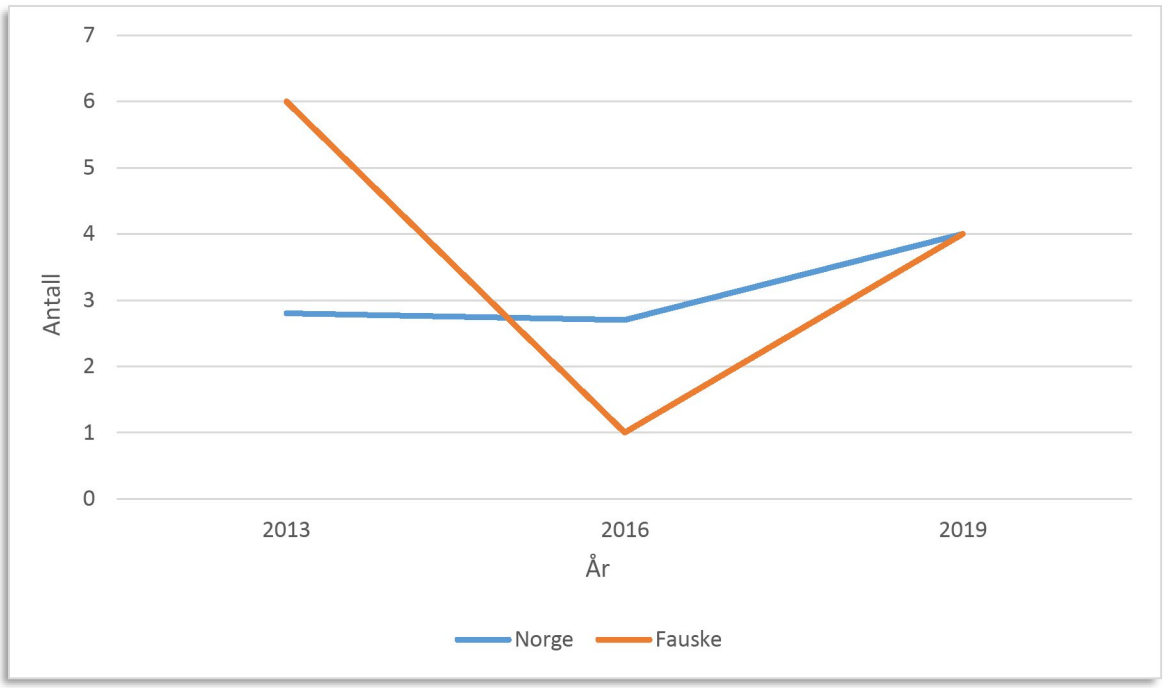

Figur 51 Prosentandel av ungdomsskoleelever som har brukt hasj eller marihuana siste 12 mnd. Kilde: Ungdata

Ungdata viser at i overkant av en av ti elever på videregående har erfaringer med hasj og marihuana. Bruken av hasj øker betydelig fra VG1 til VG3. Fra 2015 har det vært en markert økning i hasjbruk blant gutter. Det er en betydelig kjønnsforskjell i bruken av hasj, hvor gutter bruker det mer enn jenter. Kjønnsforskjellen ser også ut til å øke i løpet av videregående. Siden 2015 har det vært en liten økning i andelen som har blitt tilbudt hasj. Dette gjelder for begge kjønn, og øker i løpet av videregående. Samtidig er det en god del flere som blir tilbudt stoffet enn som selv har prøvd det.

Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Helserelatert atferd gjenspeiler både miljø og levekår og personlige valg. Forskning viser at grupper med lengre utdanning og høyere inntekt har i snitt levevaner som gjør at de kommer helsemessig bedre ut enn de med lavere utdanning og inntekt. Fysisk aktivitet forebygger blant annet type 2 diabetes, hjerte-karsykdommer, muskel-skjelettplager og enkelte former for kreft.

Det er mange positive helseeffekter forbundet med jevnlig fysisk aktivitet. Det gir økt overskudd, virker positivt på humøret, gir mulighet til sosialt samvær og beskytter mot sykdommer. Fysisk aktivitet omfatter alle aktiviteter som innebærer at man beveger seg i hverdagen og bruker kroppen, for eksempel lek, friluftsliv, idrett, mosjon, trening, kroppsøving, fysisk arbeid, gange, løping eller sykling.

Regelmessig fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er viktig for normal vekst og utvikling. Det virker også positivt på den psykiske helsen, konsentrasjon og læring. Regelmessig fysisk aktivitet i ungdomsårene ser også ut til å være viktig for å skape gode vaner for resten av livet.

Større autonomi fra foreldre og bedre tilgang til penger, gjør at ungdom har mer kontroll over eget kosthold enn da de var barn. Fristelsene er store og for mange er det lett å velge usunne drikke- og matvarer.

Alkohol har store negative konsekvenser for samfunnet og forårsaker betydelige helsemessige skader. Alkoholbruk er en av de viktigste risikofaktorene for tap av friske leveår i befolkningen, og er i tillegg årsak til sosiale problemer og skader for andre enn brukeren selv. Sammenhengen mellom beruselse og skadevirkninger er særlig tydelig når det gjelder vold, trafikkskader og andre ulykker. Samtidig er det slik at store deler av skadeomfanget, og det som påfører samfunnet de største kostnadene, er knyttet til et relativt moderat/lavt.

HOVEDFUNN

- *Fauske-ungdommen ligger likt med landet som helhet når det kommer til ukentlig aktivitet og trening*
- *Ungdommen er noe mindre fornøyd med egen helse (enn landsgjennomsnittet)*
- *Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming*
- *66 % av ungdomsskoleelevene spiser hver dag skolemat som de har med seg hjemmefra*
- *Bare en av tre videregåendeelver spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer.*
- *Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående.*
- *Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnitt*

KAPITTEL 6: HELSETILSTAND

6 Helsetilstand

Helsetilstanden i kommunen kan på sett og vis beskrives som konsekvensen av en rekke årsaker innenfor de øvrige fem kapitlene i dokumentet. I dette kapittelet blir helse, sykdom og legemiddelbruk kartlagt. Statistikkbanken til Folkehelseinstituttet er en viktig kilde for data på bruk av helsetjenester og legemidler.

De sykdommene som koster samfunnet mest i form av blant annet belastning på helse- og omsorgssektoren, sykefravær og redusert deltakelse i arbeidslivet, tapte liv og ikke-dødelig helsetap er de såkalte ikke-smittsomme sykdommene. Samtidig er dette sykdommer som i stor grad kan forebygges. Dette krever at vi kjenner hvilke forhold som påvirker disse sykdommene. Det er også godt dokumentert at det er en sosial ulikhet i alle disse sykdommene, også når det gjelder påvirkningsfaktorene for disse sykdommene. (Kilde: [4])

Hjerte- og karsykdommer, kreft, kols og diabetes står for to av tre dødsfall i Norge, og utgjør en stor andel av konsultasjonene i helsetjenesten. Generelt kan man si at det har vært en økning i forekomst i disse sykdommene, men at dødeligheten har gått ned og folk lever lenger med disse sykdommene.

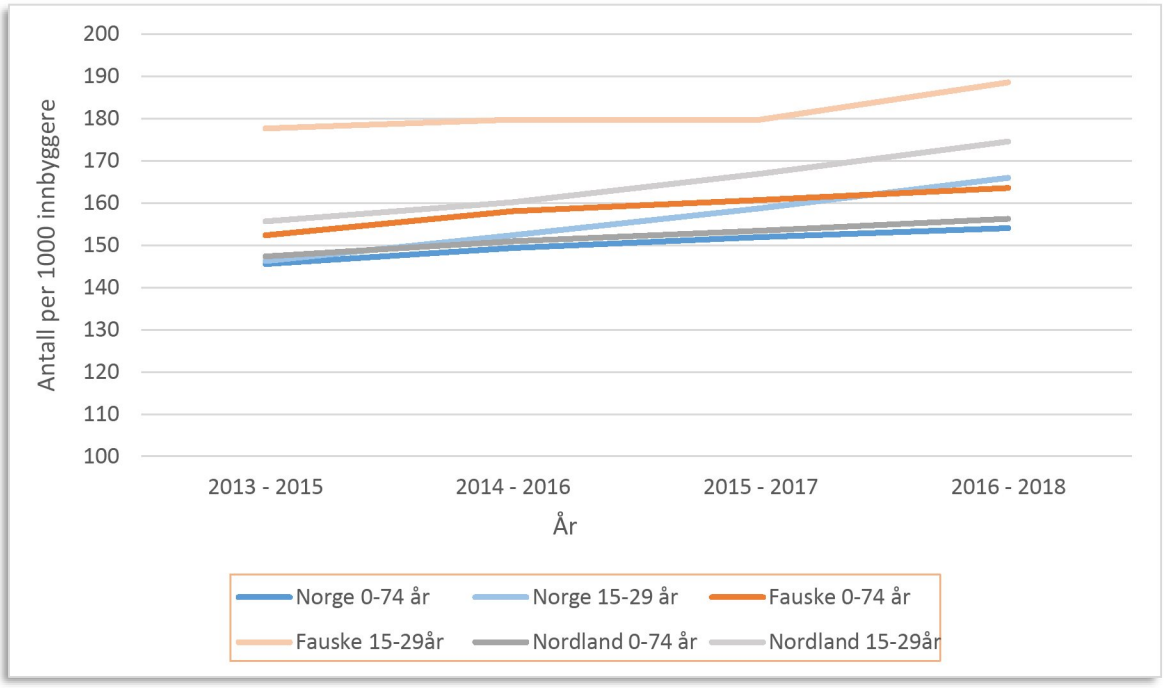

Figur 52 Antall unike personer, 0-74 år og 15-29 år, i kontakt med fastlege eller legevakt per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

[4] https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/folkehelse-og-baerekraftig-samfunnsutvikling/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf/_/attachment/inline/3bee41d0-0b38-4957-913e-bedad965e37a:a89f2b8d35a30992c90f2f4c4f872d2ffdd0abaa/Folkehelse%20og%20b%C3%A6rekraftig%20samfunnsutvikling.pdf

6.1 Hjerte- og karsykdommer

Hjerte- og karsykdommene omfatter hjerteinfarkt, hjertekrampe (angina pectoris), hjertesvikt, hjerneslag og andre sykdommer i hjertet og blodårer. Sykdommene skyldes arvelige faktorer i samspill med miljøfaktorer som røyking, høyt blodtrykk, høyt kolesterolnivå og diabetes. I den delen av befolkningen som har lav utdannelse og/eller lav inntekt, er hjerte- og kardødeligheten samlet sett høyere enn blant de som har høyskole- og universitetsutdannelse. Jo høyere inntekt og utdanning, jo lavere er dødeligheten av hjerte- og karsykdommer.

Datagrunnlaget for hjerte-/karsykdom per 2020 viser at Fauske kommune ligger signifikant dårligere an enn resten av landet. Dette er en negativ utvikling sammenlignet med årene før, der tallene var tilsvarende eller bedre enn landsgjennomsnittet.

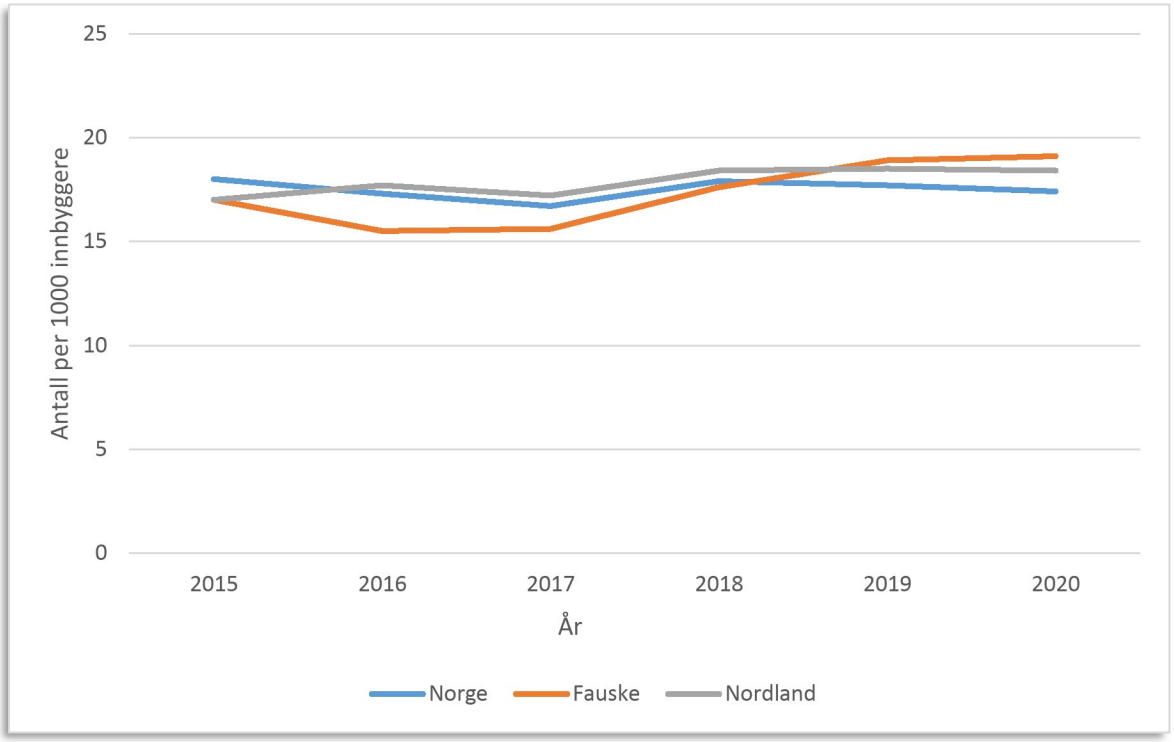

Figur 53 Antall unike personer med hjerte- og kardiagnose innl. sykehus, per 1000 innbyggere. Kilde: FHI

6.2 Diabetes

Diabetes er en av de store folkesykdommene, og er forbundet med alvorlige komplikasjoner. Det anslås at totalt 190 000 nordmenn har diagnostisert type 2-diabetes. Forekomsten av type 2-diabetes er betydelig hyppigere enn type 1-diabetes. Personer med type 1- og type 2-diabetes har økt dødelighet og risiko for senkomplikasjoner fra hjerte- og karsystemet, nyrer, øyne og nerver.

Diabetes type 2 har en arvelig komponent, men overvekt, røyking og mangel på fysisk aktivitet spiller også en viktig rolle. Det er også sosioøkonomiske og geografiske forskjeller i forekomst av diabetes type 2.

Behandling av sykdommen varierer. Riktig kosthold, mosjon og vektreduksjon kan for noen normalisere blodsukkeret og holde sykdommen under kontroll, men om lag 70 % av pasientene må behandles med blodsukkersenkende legemidler. Bruk av legemidler til behandling av type 2-diabetes kan brukes som indikator på forekomsten av type 2-diabetes i befolkningen. Brukere defineres som personer som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek for behandling av diabetes type 2.

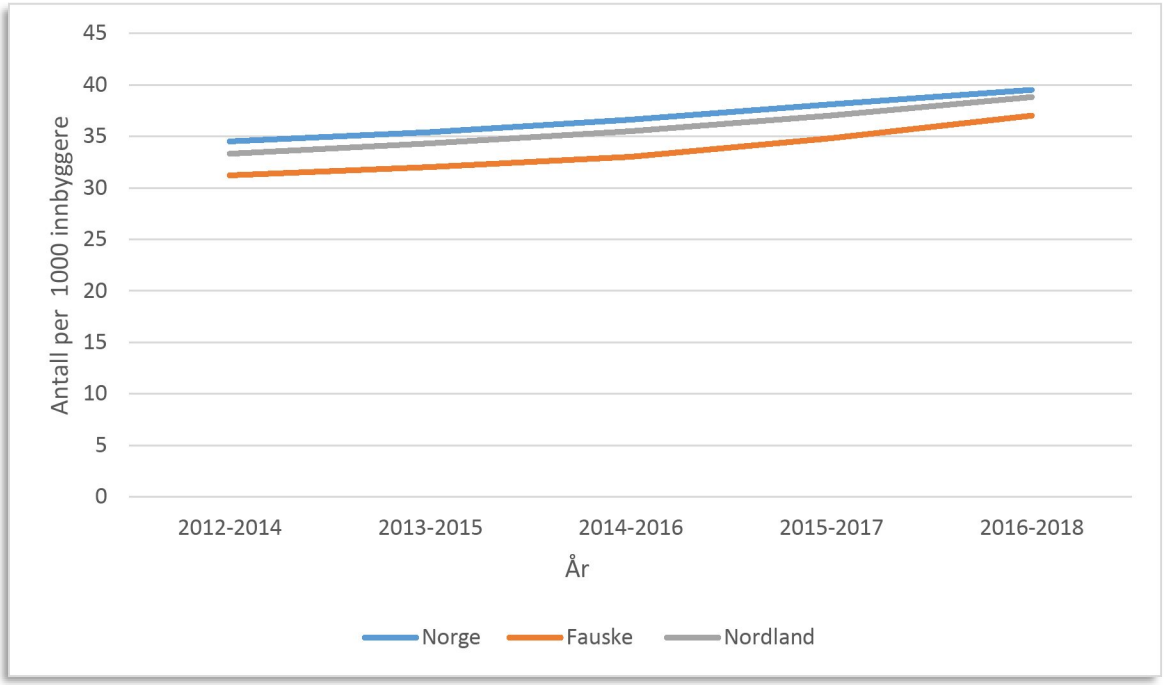

Figur 54 Brukere av legemidler forskrevet på resept til behandling av type 2-diabetes i aldersgruppen 30-74 år.

6.3 Kols og astma

Over 200 000 nordmenn har trolig kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS), av disse har mer enn halvparten diagnosen uten å vite om det. Forekomsten er økende, særlig blant kvinner. Hovedårsaken er røyking, men arbeidsmiljø og arvelige egenskaper spiller også en rolle

Personer med grunnskoleutdanning har tre ganger høyere risiko for KOLS enn personer med universitetsutdanning. Dette gjelder også når en tar hensyn til røykevaner og yrke. En kjenner ikke de underliggende årsakene, men forhold gjennom hele livet kan ha betydning. Faktorer i søkelyset er blant annet fødselsvekt og luftveisinfeksjoner i barndommen og miljøfaktorer som kosthold, luftforurensing og boligstandard gjennom livsløpet. Slike faktorer varierer med sosioøkonomisk status.

For kols og astma sett under ett, tas det utgangspunkt i legemiddelbruken for disse sykdommene. Legemiddelbruk kan ikke betraktes som synonymt med sykdomsforekomst, men kan være en indikator på sykdomsforekomst i befolkningen. Fauske ligger her noe høyere i forhold til resten av fylket og landet.

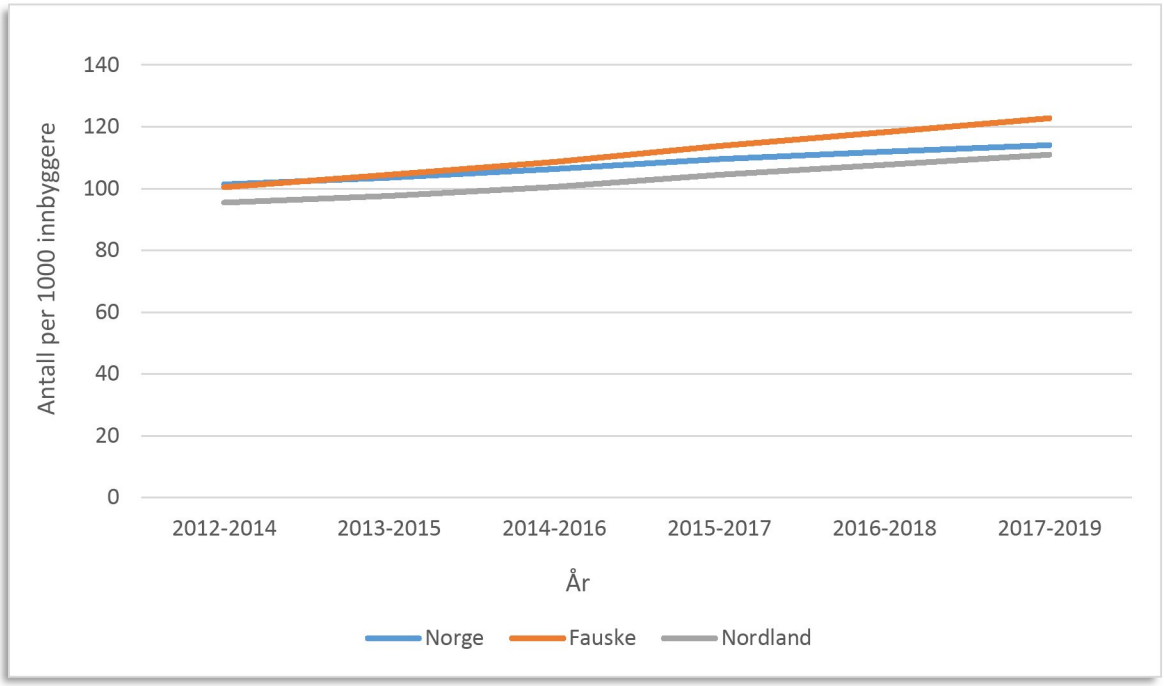

Figur 55 Brukere av legemidler KOLS og astma, 45-74 år. Kilde: FHI

Om en tar utgangspunkt i sykehusinnleggelser grunnet KOLS, er tallene noe lavere for Fauske kommune og omtrent på landsgjennomsnittet. Sykehusinnleggelse i seg selv gir ikke et fullstendig bilde for tilstanden i kommunen, men er en av flere indikatorer for helsetilstand i befolkningen. Sykehusinnleggelser kan også være en indikator på potensialet for forebyggende innsats. Høyere tall kan være et tegn på bedre diagnostikk og oppfølging av denne pasientgruppen ettersom mange pasienter med KOLS ikke har fått diagnosen.

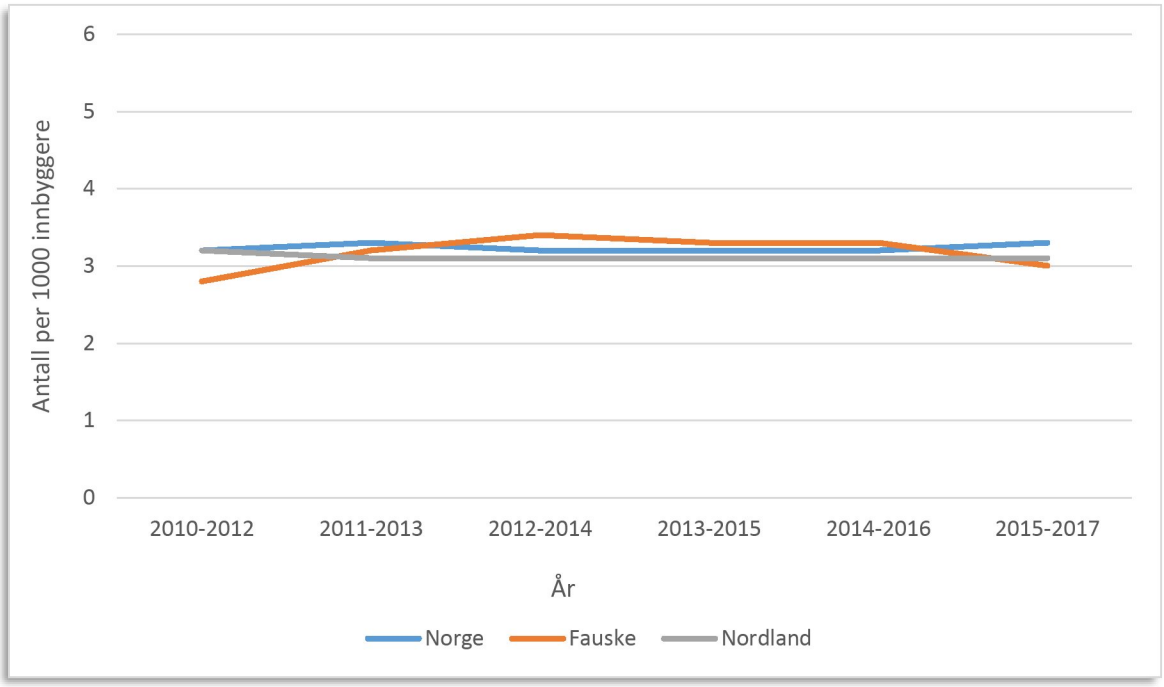

Figur 56: Antall pasienter innlagt i somatiske sykehus på grunn av KOLS per 1000 innbyggere per år. Kilde: FHI

6.4 Kreft

Kreftforekomsten har økt de siste 50 årene. Kreftdødeligheten har derimot endret seg lite fra 1950 til i dag - når vi ser på antall dødsfall per 100 000 innbyggere og korrigerer for økt levealder. Det er imidlertid større sosioøkonomiske forskjeller i kreftdødelighet i dag enn for 40 år siden, særlig gjelder det lungekreft.

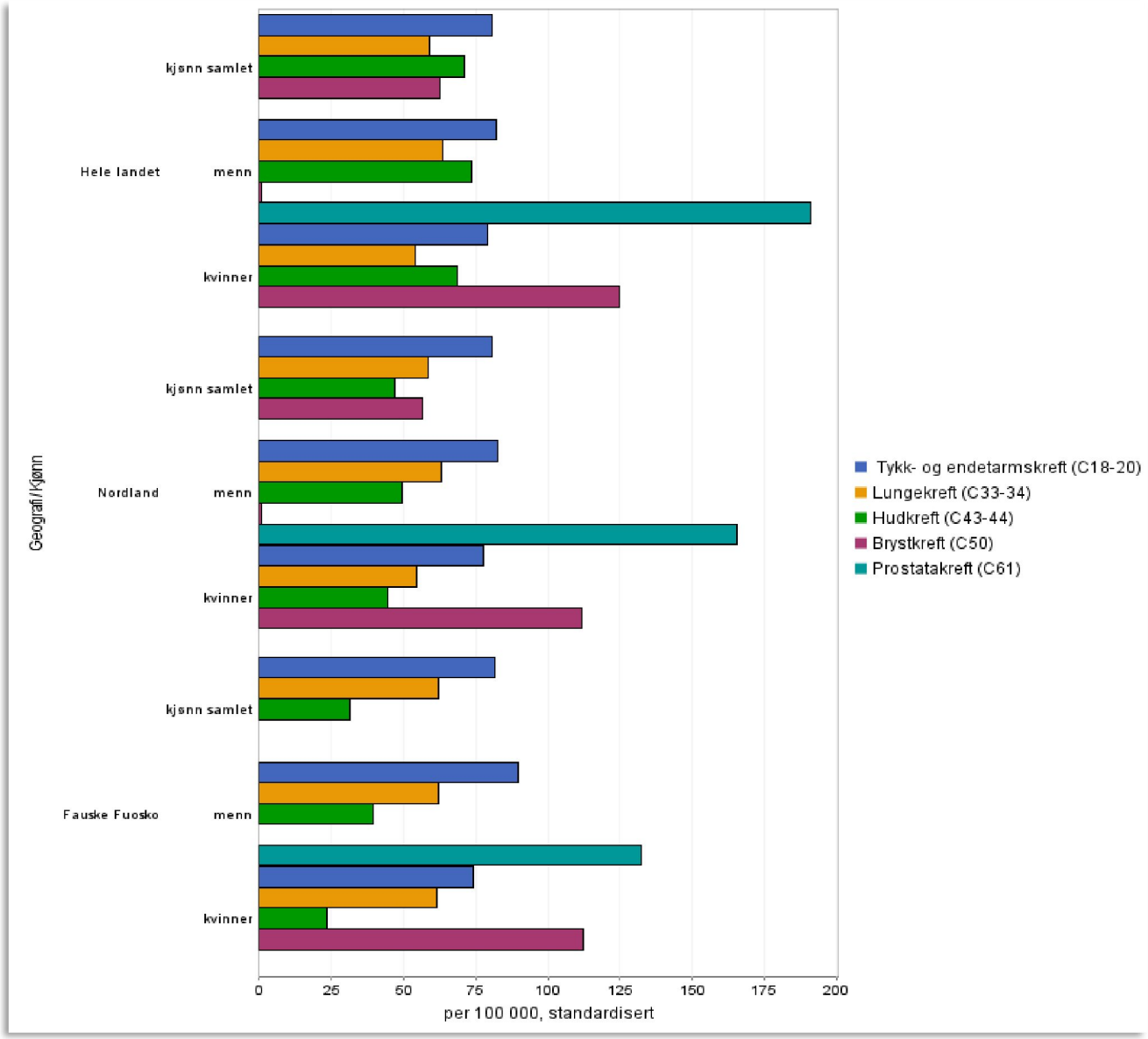

Figur 57: Nye tilfeller av kreft per 100 000 innbyggere per år. Statistikken viser 10 års gjennomsnitt, 2008-2017. Kilde: FHI

6.5 Muskel- og skjelettplager

Muskel- og skjelettplager er den hyppigste diagnosen for sykefravær, og står for om lag 1/3 av alt legemeldt sykefravær. Muskel- og skjelettsykdommer er den vanligste årsaken til sykefravær og uføretrygd samlet sett (nasjonale tall). Smertetilstander i rygg og nakke er også den ledende årsaken til ikke-dødelig helsetap og samlet sykdomsbyrde i Norge. Vi er dessuten på verdenstoppen når det gjelder hoftebrudd hos kvinner (Folkehelseinstituttet, 2018). Samlet sett er muskel- og skjelettsykdommer den diagnosegruppen som plager flest og koster mest. Dette er plager som øker med alder, og som generelt er økende i befolkningen. For Fauske viser tallene at kommunen ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet.

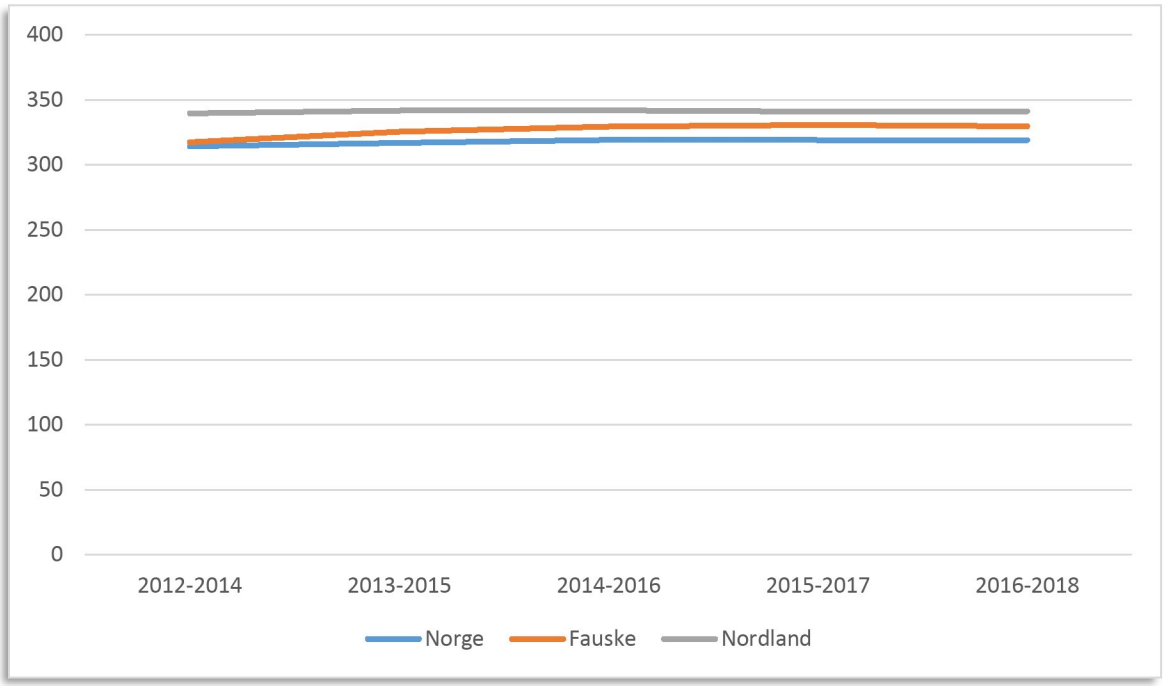

Figur 58: Antall unike personer i kontakt med fastlege eller legevakt (for muskel- og skjelettrelaterte plager/sykdomsdiagnoser inkluderes også kontakt med fysioterapeut og kiropraktor) per 1000 innbyggere per år. 3 års gjennomsnitt. Kilde: FHI

6.6 Tannhelse

De siste 30 årene har det skjedd en betydelig bedring i tannhelsen. Flere barn og unge har ingen eller få hull i tennene. Blant voksne og eldre er det flere som har egne tenner i behold, og som klarer seg uten protese. Men fortsatt varierer tannhelsen med alder, økonomi, hvor i landet man bor og om man tilhører en utsatt gruppe eller ikke. Tallene fra Norgeshelsa viser at prosentandelen med friske tenner blant 5 og 12 åringer har økt i Norge siden 2005.

Barna i Fauske i aldersgruppen 5-12 år, har bedre tannhelse enn gjennomsnittet i Nordland fylke. Derimot er det for 18-åringene litt flere hull enn ellers i fylket. Aldersgruppen 12-18 år er samtidig en utfordring i hele Nordland i forhold til å beholde en tannhelse som er bedre enn landsgjennomsnittet. Der 12-åringer i Nordland har bedre tannhelse enn landsgjennomsnittet, skjer det en utvikling mellom 12 til 18 år i fylket, som fører til dårligere tannhelse for 18-åringene sammenlignet med landsgjennomsnittet. Dette er det fokus på i tannhelsetjenesten.

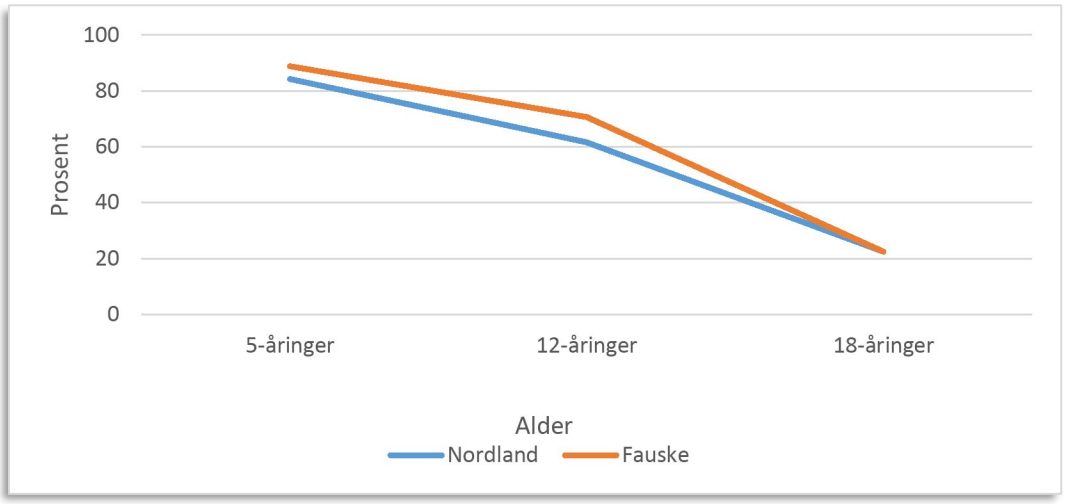

Figur 59: Prosentdel tenner uten karieserfaring i 2019 «Null hull». Kilde: NFK

6.7 Legemiddelbruk

Legemiddelbruk kan ikke sees på som synonymt med sykdomsforekomst, men kan likevel være en indikator på forekomst av enkelte sykdommer. Bruk av legemidler kan gi innsikt i problematikken rundt utbredelse av både sykdom og bakenforliggende risikofaktorer, og kan bidra med verdifull informasjon for å få oversikt over helsetilstanden i befolkningen. Statistikk over legemiddelbruk viser at Fauskes innbyggere jevnt over plasserer seg på fylkes- og landsgjennomsnitt, men der bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning. Bruken av allergimidler er derimot noe lavere enn ellers i landet.

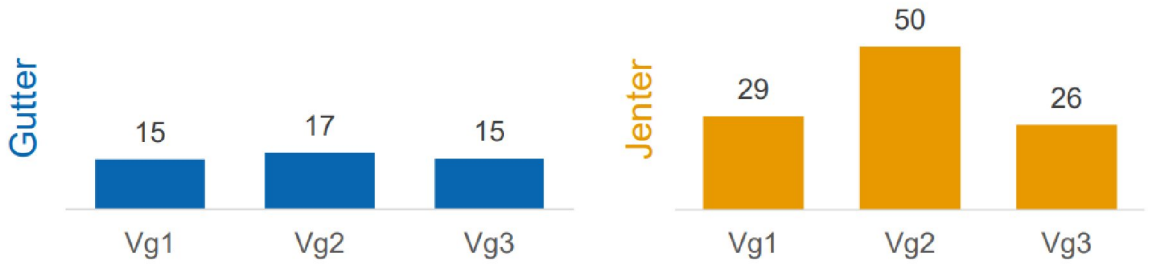

Figur 60: Prosentandel som bruker reseptfrie medikamenter ukentlig eller daglig

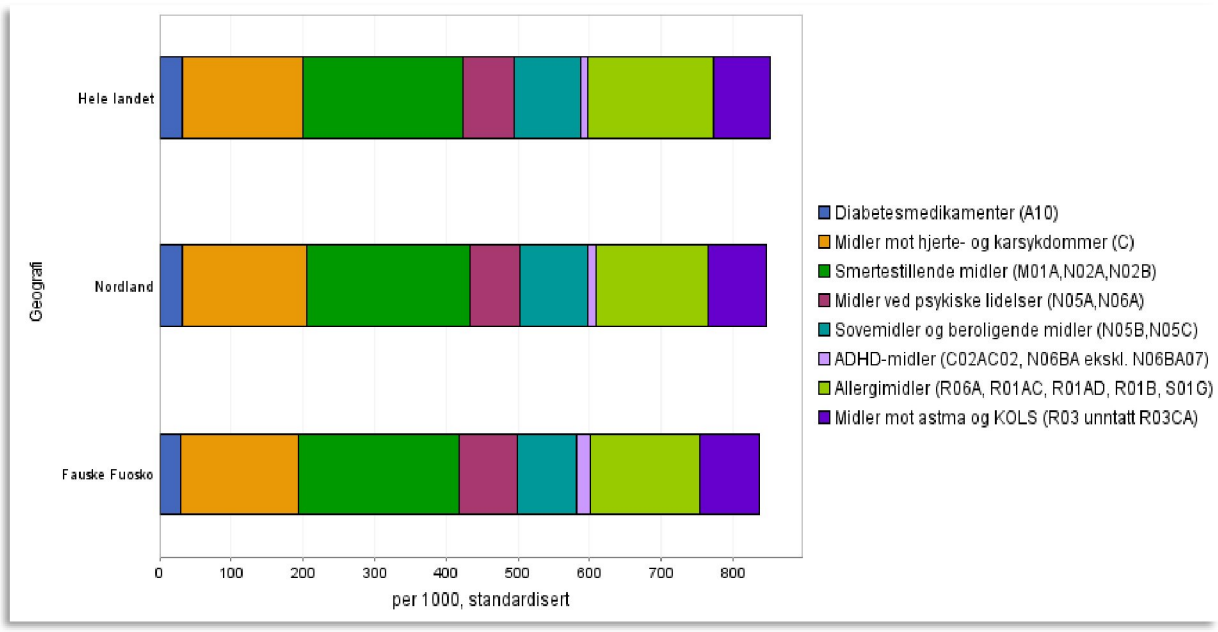

Figur 61: Brukere av legemidler forskrevet på resept til personer i aldersgruppen 0-74 år og som i løpet av året har hentet ut minst én resept i apotek. Gjennomsnitt for 2016-2018. Kilde: FHI

6.8 Psykiske symptomer og lidelser

Psykiske symptomer og lidelser er basert på tall fra primærhelsetjenesten. Disse dataene omfatter flere indikatorer. Beskrivelsen av dataene vil derfor gjelde flere sykdomsgrupper. Det antas at tallene påvirkes av legenes diagnostiseringspraksis.

Det er vanlig å skille mellom psykiske plager (symptomer) og psykiske lidelser (diagnoser). Psykiske plager er mentale vansker som nettopp er plagsomme, men ikke i så stor grad at de kan betegnes som diagnoser. Alle mennesker vil fra tid til annen kunne ha slike plager, for eksempel engstelse eller søvnløshet. Psykiske lidelser brukes når bestemte diagnostiske kriterier er oppfylt, enten det er for spiseforstyrrelse eller depresjon.

De siste årene har man sett en økning i andelen unge som rapporterer om lettere psykiske helseplager i spørreundersøkelser. Noen mener at økt individualisering i samfunnet og et sterkere prestasjonspress i for eksempel skolen, har bidratt til denne utviklingen. Andre mener at økningen kan skyldes større åpenhet og oppmerksomhet om denne typen plager. Her gir forskningen ingen klare svar. Det vi derimot vet er at depresjons- og angstsymptomer er de vanligste plagene blant ungdom. Jenter er mer plaget og oppsøker oftere hjelp enn gutter. Konfliktfylte forhold i hjemmet og liten grad av sosial støtte øker risikoen for slike plager. Flere undersøkelser viser også en klar sammenheng mellom mobbing og dårlig psykisk helse.

Tall viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år. Bruken av legemidler for psykiske lidelser er også tatt med i kunnskapsgrunnlaget som en indikator på den psykiske helsen i kommunen.

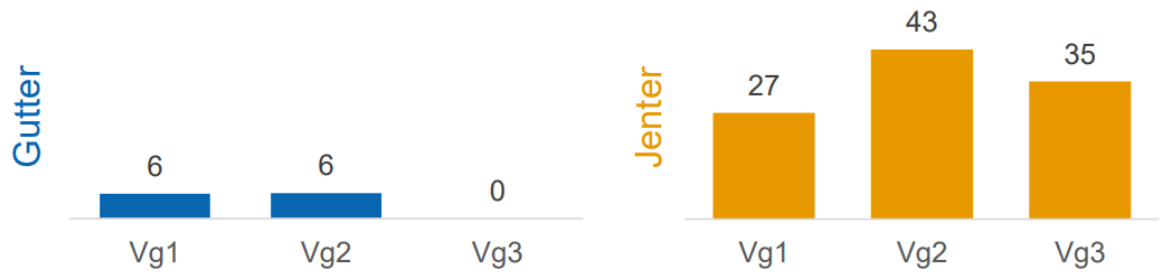

Figur 62: Prosentandel som er mye plaget av depressive symptomer blant gutter og jenter på ulike klassetrinn.

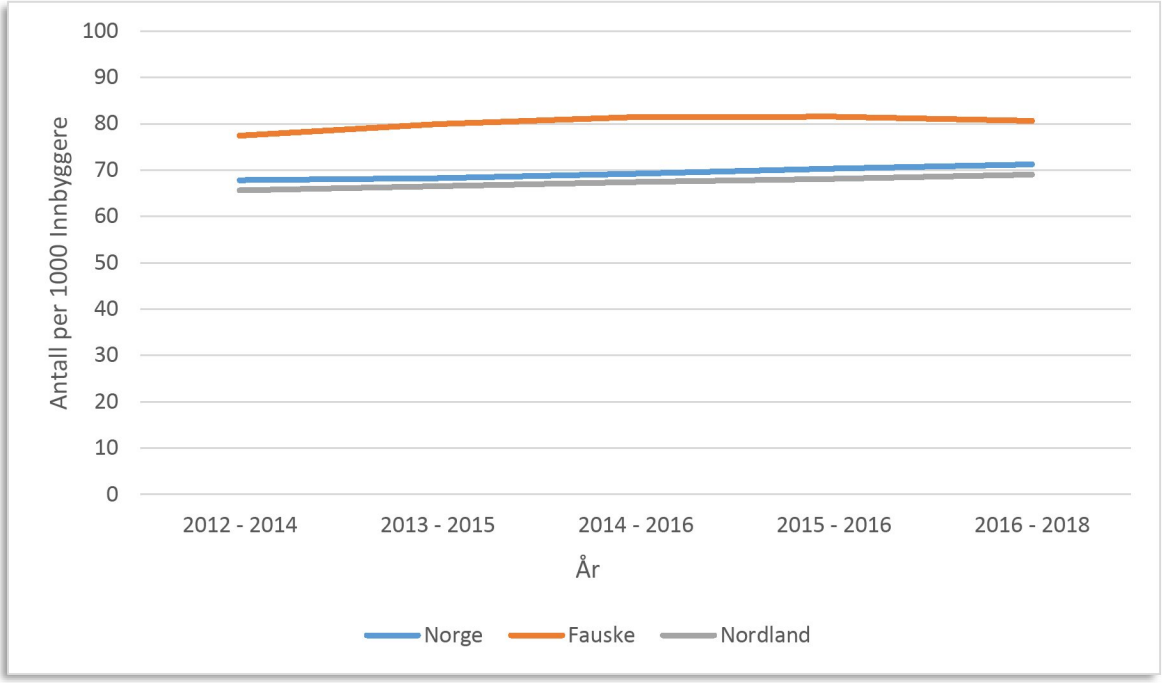

Figur 63: Bruk av legemidler ved psykiske lidelser per 1000 innbyggere. Begge kjønn, 0 -74 år. Kilde: FHI

6.9 Overvekt

Overvekt og fedme gir økt risiko for type 2-diabetes, hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, slitasjegikt i knær og hofter og enkelte kreftsykdommer som tykktarmskreft. Overvekt og fedme kan også ha alvorlige psykiske helsekonsekvenser. Det er ingen klar KMI-grense for når sykdomsrisikoen øker eller faller, overgangene er glidende.

6.9.1 Overvekt og fedme hos voksne

Kroppsmasseindeks (KMI) er et uttrykk for vekt i forhold til høyde, og benyttes for å kunne måle og sammenligne helserisikoen ved blant annet overvekt i en befolkning. WHO har satt følgende grenseverdier for å klassifisere overvekt og fedme blant voksne over 18 år ved hjelp av KMI (kg/ m^2). KMI på mellom 25 og 29,9 regnes som overvektig. KMI på 30 og over regnes som fedme (Folkehelseinstituttet). Befolkningsdata om KMI får en ut fra sesjon 1 og hos gravide ved første svangerskapskontroll.

Overvekt og fedme er mer vanlig i Nordland enn i landet for øvrig som skiller seg signifikant fra resten av landet. Status og utviklingstrekk i Fauske er at overvekt og fedme er blant de laveste nivåene i Nordland, og en av fire 17- åringer som veier seg til sesjon 1 er overvektige eller har fedme. Tendensen i figur 6.9 tyder på at KMI i kommunen synker og nærmer seg gradvis landsgjennomsnittet.

Andel gravide med overvekt eller fedme viser et landsgjennomsnitt på en av tre, og andelen har vært stabil de siste årene. Trenden i Fauske er økende, der nær halvparten av gravide er overvektige eller har fedme. Det er også over snittet for Nordland.

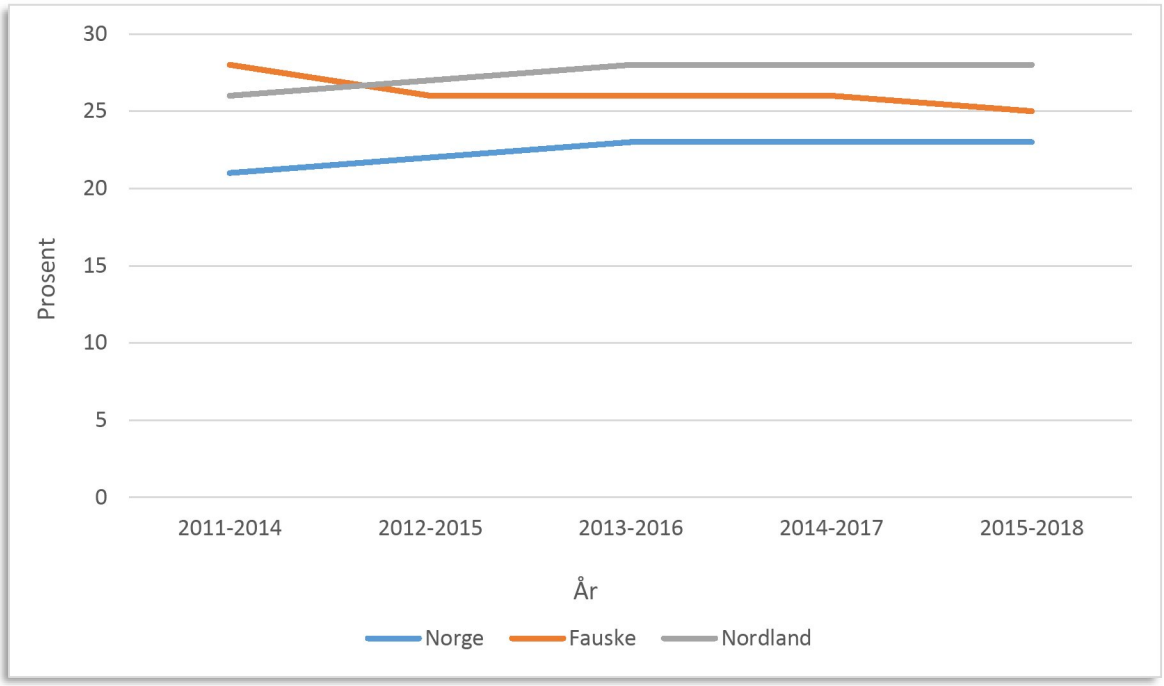

Figur 64: Overvekt og fedme, selvrapportert ved sesjon 1, 17-åringer. Andel prosent. Kilde: FHI

6.9.2 Overvekt og fedme hos barn

Barn og ungdom som utvikler overvekt og fedme viser ofte tegn på dette i tidlig alder. Barn har større risiko for å utvikle overvekt dersom søsken eller foreldre har overvekt. Erfaringer viser at det er vanskelig å oppnå varig vektreduksjon når man først er blitt overvektig. Selv med betydelig innsats fra helsevesen og andre støttetjenester er det vanskelig å oppnå et godt og varige resultat. Forebygging av overvekt er derfor av stor betydning.

Helsesykepleier i helsestasjons- og skolehelsetjenesten utfører jevnlig veiing og måling av barn etter gitte tidspunkt i Nasjonale retningslinjer for veiing og måling i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Ut over faste måletidspunkt, får også barn og ungdom oppfølging på indikasjon eller på forespørsel fra barn/ ungdom eller foreldre. I skolehelsetjenesten utføres veiing og måling rutinemessig i 1., 3. og 8. klassetrinn.

	Antall veid/ målt	Antall med overvekt (ISO-KMI>25)	Andel i % med overvekt (ISO-KMI>25)	Antall med fedme (ISO-KMI>30)	Andel i % med fedme (ISO-KMI>30)
1.klassetrinn	100	17	17	5	5
3.klassetrinn	79	12	15,2	5	6,3

Figur 65: Tallene i tabellen er fra skoleåret 2019/2020 og viser resultat etter vekt/ lengdemåling i 1. og 3. klassetrinn.

Omlag 15 % av 3. klassingene i Fauske er overvektige og 6 % har fedme. Nasjonale beregninger fra Folkehelseinstituttet viser at 14 prosent av jentene og 11 prosent av guttene i 3. klasse er overvektige, mens 3 prosent av jentene og 2 prosent av guttene har fedme. Fauske ligger altså noe høyere enn dette. For 1. klassetrinn er tallene enda høyere. Dersom tendensen fra siste års måling er stabile, kan det indikere en økning i antall barn med overvekt og fedme i Fauske. Blant ungdom ser vi også en økende andel som har undervekt. Det større nasjonale bildet tyder på at utviklingen i overvekt og fedme hos barn har flatet noe ut.

6.10 Sykefravær

De siste ti årene har andelen som får sykmelding og uføretrygd vært stabilt høy i Norge i forhold til andre land i OECD-området. Økte helseproblemer i befolkningen kan ikke forklare dette. Mange som har symptomer og diagnoser av en type som ofte fører til sykmelding og uføretrygd, er i lønnet arbeid. Blant de som er i arbeid, finner vi dessuten både friske og syke mennesker. For den enkelte kan det være uheldig for helsa dersom man ikke lenger har et arbeid å gå til. Man mister blant annet det sosiale nettverket som man har på jobben.

Figuren under viser at Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og tall for 2019 viser at kommunen også er blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær. Sammenlignet med landet forøvrig, plasserer Fauske seg nært gjennomsnittet på fravær.

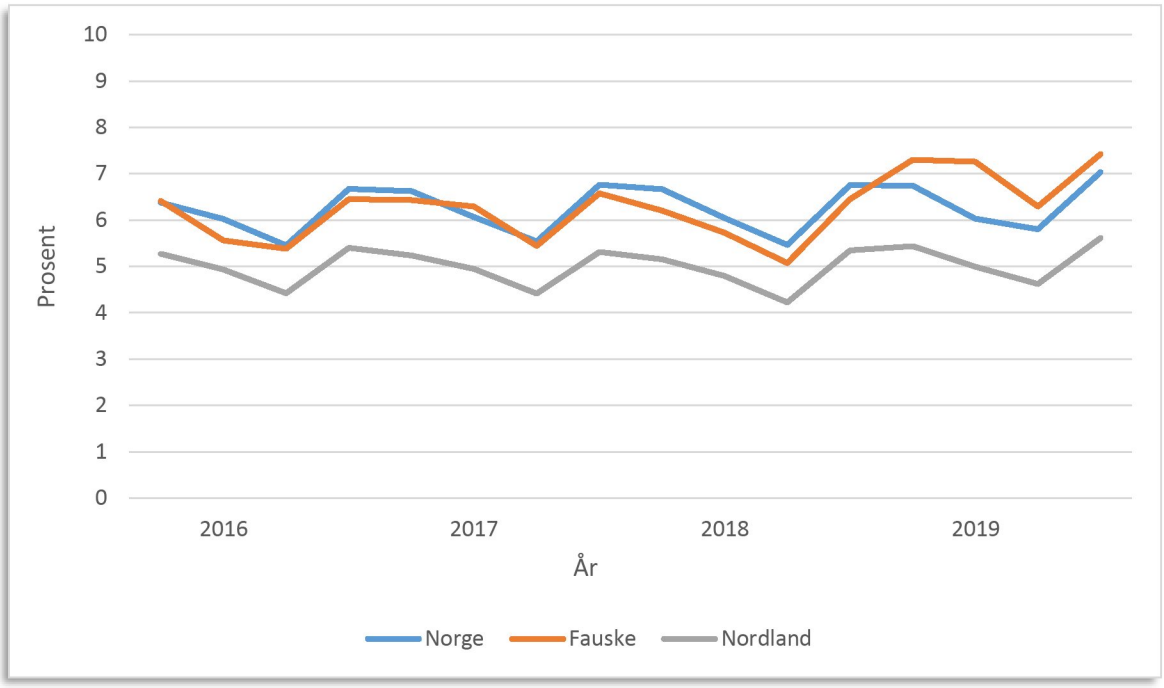

Figur 66: Legemeldt sykefravær, ikke feriekorrigert. Kilde: SSB

6.11 Oppsummering: utfordringsbilde/vurdering

Status og utviklingstrekk, mulige årsaker og konsekvenser:

Sett under ett har innbyggerne i Fauske kommune en noe dårligere helsetilstand enn landet forøvrig. Blant innbyggerne er det høyere forekomst av muskel- og skjelettplager, psykiske symptomer og lidelser, hjerte- og karsykdommer, samt KOLS og astma. I tillegg peker sykefravær og tannhelsen etter grunnskolealder seg ut som områder med økt risiko. På den positive siden er nye tilfeller av kreft og diabetes er generelt sett lavere i Fauske enn landsgjennomsnittet. En forklaring på disse resultatene kan være ulik alder- og kjønnssammensetning i kommunen sammenlignet med resten av landet.

Fedme gir over tid økt risiko for utvikling av en rekke sykdommer og plager både på kort og lang sikt. For barn og ungdom kan overvekt og fedme på kort sikt gi økt risiko for negative psykososiale konsekvenser. Økt kroppsfokus i samfunnet har betydning for barn og ungdoms selvbilde. For å kunne gjøre noe med overvekt og fedme på samfunnsnivå, er det viktig med både befolkningsrettede og individrettede tiltak. Tiltak på samfunnsnivå kan nå flere og være mer effektive enn individrettede tiltak. Barn og unge er spesielt utsatte og prisgitt omgivelsene; familien, barnehagen, skolen og nærmiljøet. Barn og ungdom tilbringer mye av sin oppvekst nettopp i barnehage, skole og skolefritidsordning. Dette er institusjoner som har en viktig rolle i å bidra til gode levevaner ved å tilrettelegge for variert fysisk aktivitet og gode kostvaner. Det som er gode tiltak for barn med overvekt er også gode forebyggende tiltak for alle barn og unge.

De ikke-smittsomme sykdommene kan i stor grad forebygges på befolkningsnivå gjennom levevaneendringer, men det kreves også strukturendringer og systemtiltak og ikke bare atferdsendringer hos enkeltindivider. Forebygging av disse sykdommene skjer i stor grad i andre sektorer enn helse- og omsorgssektoren, så som utdanning, arbeidsliv, samferdsel og miljø. Imidlertid er det i stor grad helsesektoren som merker resultatet av eventuelt manglende folkehelsearbeid og forebygging.

HOVEDFUNN

- *Datagrunnlaget for hjerte-/karsykdom per 2020 viser at Fauske kommune ligger signifikant dårligere an enn resten av landet*
- *I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet*
- *Fauske ligger signifikant dårligere an her enn landet som helhet når det kommer til muskel- og skjelettplager*
- *Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning*
- *Fauske ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet når det kommer til psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år*
- *Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær*

KAPITTEL 7: AVSLUTNING – KONKLUSJON

7 Avslutning: Utfordringer og muligheter

I dette kapitlet settes fokus på utfordringer og styrker/muligheter basert på oversikten som nå er fremskaffet.

Ifølge KS' stordataanalyse av samfunnstrender (2018 - 2023) er det særlig fire trendklynger som vil vokse betydelig de neste fem år:

- Polarisering og elitemotstand
- Urbanisering og teknologisk skifte
- Klimaendringer og press mot naturen
- Svekkelse av statene og sterkere konflikt

Større ulikhet, urbanisering og innvandring vil være viktige drivere bak politisk polarisering. Klimaendringer vil sette rammer for politikk og økonomisk aktivitet; biologisk mangfold, matvaresikkerhet og bærekraftige økosystemer vil få særlig oppmerksomhet.

Sammen med skatt, helse, klima og skole forventes sysselsetting og næringsutvikling å bli viktigere i kommunalpolitiske debatter. Forventninger om at folk flest skal inkluderes kommer til å øke, ikke bare i form av brukermedvirkning, men også i samskapende prosesser.

Det vil bli mange og høye forventninger til kommunens rolle, særlig innen næringsutvikling, inkludering, omsorgstjenester og stedsutvikling. Forventninger til kommunens innsats for næringsutvikling henger blant annet sammen med uro for jobbknapphet og behov for investeringer i verdiskaping. Inkludering omfatter både integrering og samfunnets behov for at folk skal være en del av fellesskapet, og ikke i utenforskap.

Det kan være krevende å delta i komplekse beslutninger. For å tilrettelegge for brede demokratiske prosesser hvor innbyggerne involverer seg kan administrasjonen aktivt kommunisere faglige vurderinger til innbyggerne. Samskaping handler blant annet om å identifisere problemet sammen med den/de det gjelder, for så å velge eller designe en løsning og produsere den sammen, i et vedvarende løp. Dette forutsetter vilje og evne til å innta nye roller, og at det åpnes for en ny type maktfordeling enn vi tidligere har vært vant til.

Frivillig sektor er en viktig aktør i arbeidet med å skape forståelse og utvikle kunnskap som bidrar til å fremme demokrati, medvirkning og samskaping. Arbeid/deltagelse i frivillig sektor er en kanal for engasjement, innflytelse og samfunnsdeltagelse og skaper grunnlag for samhold og fellesskap. Lokaldemokratiet bygger på tillit mellom politikere og befolkningen.

Kapittel 1 Befolkning

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Om femten år blir det flere eldre enn barn og unge i Norge. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år). • Befolkningssammensetningen vil virke sterkt inn på hvordan boligmarkedet utvikler seg. Flere eldre kan føre til press på leilighetsutbygging og nedgang i behovet for eneboliger. • Befolkningssammensetningen legger press på dimensjonering av tjenester. Riktig antall barnehageplasser, skoleplasser og helse og omsorgstjenester er viktige elementer. • SSBs befolkningsframskrivinger samsvarer i liten grad med mål om økt befolkningsvekst.	• At folk blir eldre er en ønsket utvikling, og et resultat av vellykket velferdspolitikk over mange år. Seniorkraften må være en del av løsningen i framtidas lokalsamfunn. • Nye teknologiske løsninger kan bidra til at flere eldre kan klare seg lenger i eget hjem. • Nærheten til Bodø kan ha i seg betydelige fordeler for Fauske-samfunnet. • Offentlig, privat og frivillig sektor har potensielt god tilgang på kompetanse og menneskelige ressurser

Kapittel 2 Oppvekst og levekår

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende sosial ulikhet • Økende andel unge med psykiske symptomer og lidelser • Unge opplever lokalmiljøet lite attraktivt • Økende grad av overvekt og fedme med påfølgende risiko for sykdom	• Godt fokus på mestring og livskvalitet • Videreutvikling av helhetlige tjenester • Gjennomgående og systematisk vurdering av helsemessige konsekvenser i beslutninger • Helhetlig regional planlegging som fremmer bærekraftig lokal samfunnsutvikling • Gode miljø med sunne, tilgjengelige og naturgitte rammer for aktivitet

Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Tungtrafikk i sentrum • Ungdom er lite fornøyd med lokalmiljøet • Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse • Opplevd ensomhet • Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant både ungdommer og de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland • Noe lav valgdeltakelse	• Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning • *Ny E6*-prosjektet • Økt fokus på helhetlig samfunnsutvikling • Gode nærmiljøanlegg • Økt foreldrestøtte-satsing • Samlokalisering av støttetjenester • Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+

Kapittel 4 Skader og ulykker

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende antall hoftebrudd • Stor andel av tungtransport i tett befolkede områder utgjør høy risiko for alvorlige ulykker	• Kvalifisering som trafikksikker kommune • Fokus på aldersvennlige lokalsamfunn • Bruke by- og stedsutvikling som virkemiddel for å forebygge skade samt fremme helse • Styrke sentrum som utviklingsområde og arena for innbyggere i alle aldersgrupper.

Kapittel 5 Helserelatert atferd

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Ungdommens opplevelse av egen helse • Bare en av tre videregåendeelver spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer. • Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående • Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnitt	• Gode aktivitetsmuligheter • Aktive ungdommer • Helsefremmende barnehager og skoler • Tverrfaglig samarbeid • Matpakke-kultur • Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming • Eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og ungdomsråd kan bidra til å løfte fram aktuelle problemstillinger på vegne av sine målgrupper

Kapittel 6 Helsetilstand

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER

• Datagrunnlaget viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet når det kommer til
  ○ for hjerte-/karsykdom
  ○ muskel- og skjelettplager
  ○ psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år
• I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet
• Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning
• Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær
	• Innbyggernes opplevelse av sosial støtte
	• Innbyggere føler seg trygge
	• Eldre som aktive innbyggere og samfunnsressurs
	• Naturtilgang
	• Gode og tilgjengelige nærmiljøanlegg
	• Helhetlig planlegging som fremmer lokal samfunnsutvikling

Konklusjon

Gjennom dagens lovverk er kommunen pålagt å ta et større ansvar for folkehelsa med utgangspunkt i det lokale oversiktsdokumentet. Oversikten skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser, og bidra til at vi som kommune ivaretar våre oppgaver etter folkehelseloven.

Vi har pr i dag forholdsvis god oversikt over mange deler av Fauske-samfunnet. Samtidig har arbeidet med oversiktsdokumentet avdekket en del områder hvor vi har lite eksakt kunnskap om lokale påvirknings- og årsaksforhold. Dette tilsier at vi må fortsette å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid (= holde løpende oversikt).

God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Å følge med på indikatorer og utvalgte data om helsetilstanden og påvirkningsfaktorer over tid, gir en god pekepinn på om vi lykkes i arbeidet med å bedre folkehelsa og å utjevne de sosiale helseforskjellene.

Viktige grep for oss som kommune blir

a) å få alle deler av organisasjonen til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen direkte eller indirekte tar del i det systematiske folkehelsearbeidet.
b) å jobbe mer aktivt med å redusere sosiale ulikheter i befolkningen.
c) å mobilisere (det øvrige) samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig.

Det løpende oversiktsarbeidet vil pågå gjennom hele året. For å sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag vil oversiktsdokumentet oppdateres årlig. Den nyeste versjonen vil gjøres tilgjengelig i Risk og på kommunens hjemmeside.

Dette dokumentet er versjon 1/1 (Ferdigstilt 19. august 2020)

VEDLEGG

Eksempel på undertema:

Kode A	a) Befolkningssammensetning Undertema	Kilde
1A	Folketallet som helhet, aldersgruppering, kjønnsfordeling. Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	• Folkehelseinstituttet • SSB • NAV • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk
2A	Er det spesiell vekst eller reduksjon innen enkelte aldersgrupper? Erfaringstall de senere år samt prognose framover.	
3A	Årlige fødselsrater.	
4A	Antall enpersonshusholdninger.	
5A	Etnisk sammensetning og utviklingen av denne.	
6A	Netto inn-/utflytting, om mulig flytting internt i kommunen/ fylket.	
7A	Har kommunen/fylkeskommunen en betydelig samisk befolkningsgruppe?	

Kode B	b) Oppvekst- og levekårsforhold Undertema	Kilde
1B	Andel med lavinntekt	• Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet • Bedriftshelsetjenesten/ STAMI • Verneombud • Fagorganisasjoner • NAV • Husbanken • Andre relevante departement/direktorat • Elevundersøkelsen (skoleporten.no) • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2B	Inntektsfordeling (målt gjennom Gini-koeffisient),	
3B	Tilgjengelighet til boliger (for ulike grupper)	
4B	Andel med boligsosiale ordninger	
5B	Boligstandard, inkl. spesielle fordelingsmønstre by – land, blandet – ensartet osv.	
6B	Antall i arbeid og antall uføre i forhold til folketallet	
7B	Sykefravær, trend de siste år.	
8B	Antall arbeidsledige, andel under 30 år.	
9B	Er det over- eller underskudd på arbeidsplasser?	
10B	Andel pendlere ut eller inn av kommunen/fylket.	
11B	Er det variasjon mellom ulike næringer? Hva er forholdet mellom offentlig og privat virksomhet? ›	
12B	Er det åpenbare arbeidsmiljøproblemer? Eksempler på arbeidsplasser med godt arbeidsmiljø, evt. spesielt samfunnsengasjement	
13B	Skolestrukturen (antall, geografisk spredning), elevtall.	
14B	Hva er trekk ved læringsmiljø og elevprestasjoner?	
15B	Hvor mange elever fullfører videregående skole?	
16B	Barnehagedekning og barnehagemiljø.	

Kode C	c) Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø Undertema	Kilde
1C	Omfang av smittsomme sykdommer.	• Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet • Bedriftshelsetjenesten/ • STAMI • Verneombud • Fagorganisasjoner • NAV • Husbanken • Andre relevante departement/direktorat • Elevundersøkelsen (skoleporten.no) • Fylkeskommunens egen • informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2C	Drikkevannskvalitet.	
3C	Forekomst av radon.	
4C	Risiko for legionella og/eller annen biologisk forurensning.	
5C	Omfang av områder utsatt for støy.	
6C	Omfang av områder utsatt av luftforurensning.	
7C	Omfang av områder utsatt for annen forurensning.	
8C	Inneklima i skoler, barnehager og offentlige bygg.	
9C	I hvilken grad er skoleveger trygge?	
10C	I hvilken grad har kommunen/fylket gang- og sykkelveger, turstier osv.?	
11C	Hva er omfanget av områder for rekreasjon og friluftsliv, og hva er tilgjengeligheten til slike?	
12C	Tilbud og tilgjengelighet til kollektivtransport.	
13C	Omfang av grøntarealer, og hvilken beplantning har disse med tanke på allergieksponering m.m.	
14C	Antall frivillige organisasjoner, medlemsforhold og rekruttering.	
15C	Omfang av sosiale risikomiljøer som rusmiljøer og kriminalitet.	
16C	Valgdeltakelse.	
17C	Omfang av kulturtilbud.	
18C	Omfang av sosiale møteplasser, lekeplasser osv.	
19C	Sosiale nettverk.	
20C	Sosial støtte.	
21C	Opplevelse av tilhørighet.	

Kode D	d) Skader og ulykker Undertema	Kilde
1D	Antall personskader behandlet i sykehus	• Folkehelseinstituttet • SSB • Arbeidstilsynet/STAMI • Lokale legevakter og legekontor • Omsorgstjenester • Spesialisthelsetjenesten • Bedriftsleger • Tannleger • Statens vegvesen • Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap • Andre relevante departement/direktorat • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale/regionale kartlegginger
2D	Antall hoftebrudd behandlet i sykehus	
3D	Spesielle ulykkespunkter, eller strekninger	
4D	Spesielt utsatte skoleveger	
5D	Skadeforekomst i skoler og barnehager, evt. også tannskader	
6D	Antall drukningsulykker	
7D	Omfang av arbeidsulykker	
8D	Omfang av hjemmeulykker	
9D	Antall omkomne i brann	
10D	Antall fallulykker i sykehjem	

Kode E	e) Helserelatert atferd Undertema	Kilde
1E	Deltakelse i organisert og uorganisert fysisk aktivitet.	• Folkehelseinstituttet • SSB • Helsedirektoratet • SIRUS • Fylkeskommunens egen • informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk - helsestasjon - skole - barnehager - rus/psykisk - næring - annet • Organisasjoner • Lokale/regionale kartlegginger
2E	Andel voksne og barn som er fysisk aktive minimum 30/60 min. pr. dag.	
3E	Omfang av fysisk aktivitet i skolen.	
4E	Tilgang til områder for aktivitet.	
5E	Omfang av elever som går eller sykler til skolen.	
6E	Dagligrøyking (unge/voksne/gravide).	
7E	Antall skjenkesteder, serverings- og åpningstider for alkoholsalg.	
8E	Alkoholkonsum, tobakksbruk og annen rusmiddelbruk (f.eks. blant elever i ungdomsskole og videregående skole).	
9E	Trender omkring ungdommens seksualatferd, f.eks. bruk av kondom.	
10E	Mat og måltider i barnehager.	
11E	Tilgang på frukt og grønt i skolen	
12E	Måltider på skolefritidsordninger/aktivitetsskoler og tilbud i skolekantiner.	
13E	›Annen risikoatferd/helsefremmende atferd.	

Kode F	f) Helsetilstand Undertema	Kilde
1F	Forekomst av forebyggbare sykdommer («folkesykdommer»).	• Folkehelseinstituttet • SSB • Helsedirektoratet • SIRUS • Folkehelseinstituttet • Helsedirektoratet • NAV • Fylkeskommunens egen informasjon og statistikk • Kommunens egen informasjon og statistikk • Lokale undersøkelser/ brukerundersøkelser
2F	Bekymringsfullt nivå av visse sykdommer, eller negativ utviklingstrend selv om kommunen/fylket for tiden ligger på nivå med, eller bedre an enn landet for øvrig.	
3F	Har befolkningen et høyt mestringsnivå, eventuelt målt indirekte gjennom sosial deltakelse som organisasjonstilhørighet, valgdeltakelse o.l.	
4F	Finnes data om trivsel eller selvopplevd helse?	

Fauske Fuossko

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid. Også andre informasjonskilder må benyttes i oversiktsarbeidet, se figuren nedenfor.

Statistikken er hentet fra Kommunehelsa statistikkbank per februar 2021 og er basert på kommune- og fylkesinndelingen per 1.1.2020.

Utgitt av
Folkehelseinstituttet
Postboks 222 Skøyen
0213 Oslo
E-post: kommunehelsa@fhi.no

Redaksjon:
Camilla Stoltenberg, ansvarlig redaktør
Else Karin Grøholt, fagredaktør
Fagredaksjon for folkehelseprofiler
Idékilde: Public Health England
Illustrasjoner: FHI og Fete Typer

Artikkelen på midtsidene er skrevet i samarbeid med Institutt for idrettsmedisinske fag ved Norges idrettshøgskole.

Bokmål

Batch 0102211259.1102211226.0102211259.1102211332.12/02/2021 9:29

Nettside:
www.fhi.no/folkehelseprofiler

Noen trekk ved kommunens folkehelse

Fysisk aktivitet er temaet for folkehelseprofilen 2021. Temaet gjenspeiles i indikatorer og figurer. Indikatorene som presenteres i profilen er valgt med tanke på helsefremmende og forebyggende arbeid, men er også begrenset av hvilke data som er tilgjengelige på kommunenivå. All statistikk må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold.

Befolkning

- I aldersgruppen 45 år og eldre er andelen som bor alene ikke signifikant forskjellig fra landsnivået.

Oppvekst og levekår

- Andelen som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt, er lavere enn i landet som helhet. Vedvarende lav husholdningsinntekt vil si at den gjennomsnittlige inntekten i en treårsperiode er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge.
- Andelen som gjennomfører videregående opplæring er lavere enn landsnivået. Klikk på indikator nummer 13 i folkehelsebarometeret på side 4 for å se hvordan gjennomføringsgraden i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå.

Miljø, skader og ulykker

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er med i en fritidsorganisasjon, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.
- Andelen 17-åringer som oppgir at de kan svømme 200 meter er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter. Gode svømmeferdigheter kan bidra til å forebygge drukningsulykker.

Helserelatert atferd

- Andelen 17-åringer som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået, vurdert etter resultater fra nettbasert sesjon 1 for gutter og jenter. Les mer om fysisk aktivitet på midtsidene.

Helsetilstand

- Forskjellen i forventet levealder mellom de som har grunnskole og de som i tillegg har videregående eller høyere utdanning, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Forskjellen i forventet levealder mellom utdanningsgruppene er en indikator på sosiale helseforskjeller i kommunen.

Kommunen kan legge til rette for mer fysisk aktivitet

Bare tre av ti voksne oppfyller anbefalingene om fysisk aktivitet. Blant barn er situasjonen bedre, men aktiviteten synker raskt med alderen. Det finnes en rekke virkemidler for å stimulere befolkningen til å bevege seg mer i hverdagen.

I 2020 la regjeringen frem en ny handlingsplan for fysisk aktivitet. Et av hovedmålene i denne handlingsplanen er å øke andelen i befolkningen som oppfyller helsemessige anbefalinger om fysisk aktivitet med 10 prosentpoeng innen 2025 og 15 prosentpoeng innen 2030.

Fysisk aktivitet er viktig for å oppnå flere av FNs bærekraftsmål, deriblant målet om god helse og livskvalitet. Å øke andelen fysisk aktive er samtidig sentralt i arbeidet med å redusere for tidlig død av ikke-smittsomme sykdommer.

Hvor fysisk aktive bør vi være?
Fysisk aktivitet er ikke kun mosjon og trening, men *all bevegelse som fører til et energiforbruk utover hvilenivå*. Selv litt fysisk aktivitet gir helsegevinst. Det anbefales imidlertid at en del av aktiviteten skjer med moderat til høy intensitet, se tabell 1.

For en stor andel av befolkningen kan anbefalingene oppsummeres slik: *beveg deg mer og oftere og sitt mindre stille*.

Spesielt hos barn bør den fysiske aktiviteten være allsidig. Den bør påvirke kondisjon, muskelstyrke, fart, bevegelighet, reaksjonstid og koordinasjon, og stimulere både fin- og grovmotoriske ferdigheter. Gjennom aktiviteter som inne- og utelek, kroppsøving, idrett, friluftsliv og aktiv transport (gå og sykle), kan barn og unge utfolde og utvikle seg. Aktiviteten bør gi glede, sosialt fellesskap og mestring gjennom alle fire årstider.

Tabell 1. Anbefalinger om fysisk aktivitet (kortversjon) (Helsedirektoratet, 2014).

Barn og unge	Voksne og eldre
Redusere stillesitting.	Redusere stillesitting.
I gjennomsnitt minst 60 minutter moderat til hard fysisk aktivitet per dag i løpet av uka. Det meste av denne fysiske aktiviteten bør være kondisjonsrettet.	Minimum 150 minutter med moderat intensitet eller minimum 75 minutter med høy intensitet per uke, eller en kombinasjon av moderat og høy intensitet som gir tilsvarende volum.
Tre ganger i uka med høy intensitet, inkludert aktiviteter som gir økt muskelstyrke og styrker skjelettet.	Øvelser som gir økt muskelstyrke til store muskelgrupper bør utføres to eller flere dager i uka. Eldre personer med nedsatt mobilitet og personer som er ustø, anbefales å gjøre balanseøvelser og styrketrening tre eller flere dager i uka.

Figur 1. Andel som oppfyller minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet, fordelt etter kjønn.

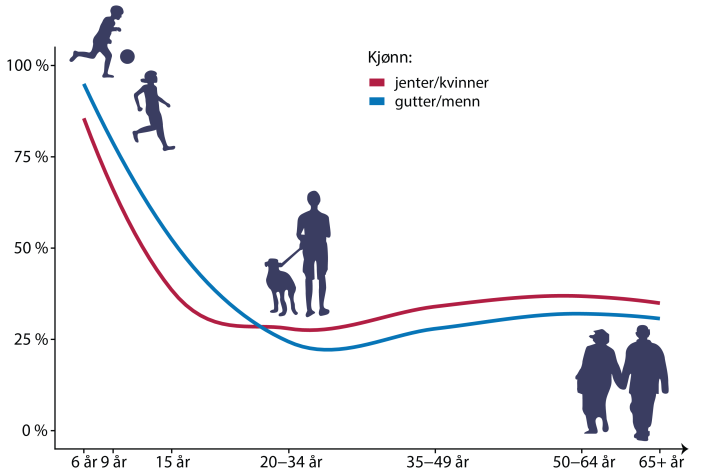

Kilde: ungKan3, Kan2

Hva vet vi om det fysiske aktivitetsnivået i Norge?
Figur 1, som er basert på objektivt målte data, viser hvor stor andel som oppfyller minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet. I gjennomsnitt oppfyller kun om lag 30 prosent av den voksne befolkningen minimumsanbefalingene om fysisk aktivitet. Andelen har vært stabil på dette nivået de siste årene, men andelen varierer noe med alder og utdanningsnivå.

Blant barn og unge er aktivitetsnivået høyere enn blant voksne. De fleste 6-åringer oppfyller minimumsanbefalingene, men andelen faller i løpet av barne- og ungdomsårene.

De siste 10-15 årene har aktivitetsnivået blant barn og unge vært relativt stabilt. Unntaket er blant 9-åringer hvor det har vært en nedgang. Nedgangen blant 9-årige gutter tilsvarer 1-2 timer med organisert idrett i uka.

Hva vet vi om det fysiske aktivitetsnivået i kommunen?
Å måle fysisk aktivitet nøyaktig i en befolkning er utfordrende. Nasjonale kartlegginger av fysisk aktivitet gjøres med aktivitetsmålere og er nøyaktige, men slike objektive målinger gjøres i hovedsak ikke i fylker og kommuner. I stedet benyttes spørreundersøkelser, se tall for kommunen i figur 2 og 3. Spørreundersøkelser kan gi en pekepinn, men en svakhet er at de som svarer har en tendens til å overrapportere aktivitetsnivået. Derfor bør resultater fra spørreundersøkelser vurderes sammen med nasjonale objektive målinger.

Hvordan kan kommunen stimulere til mer hverdagsaktivitet?
Figur 4 viser hvor lite som skal til for at flere skal oppfylle anbefalingene om fysisk aktivitet. Kommunen har mange virkemidler i ulike sektorer for å skape et mer aktivitetsvennlig samfunn der alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsnivå og sosial bakgrunn, gis mulighet til bevegelse og fysisk aktivitet. Å skape et slikt samfunn er også et sentralt mål i handlingsplanen for fysisk aktivitet (2020-2029). Lokale aktører som frivillige organisasjoner, treningssentre og idrettslag kan være aktuelle å samarbeide med.

Nærmiljø og fritid
Kommunen kan legge til rette for gå- og aktivitetsvennlige nærmiljøer ved å:

- Gjøre det trygt og enkelt å gå eller sykle til og fra arbeid, skole, aktiviteter og andre gjøremål.
- Gjøre grøntområder tilgjengelige og attraktive, for eksempel ved å rydde og merke stier, gi turforslag og sørge for god belysning. Nærhet til grøntområder øker sjansen for at barn er tilstrekkelig fysisk aktive.
- Legge opp til et inkluderende aktivitetstilbud der alle kan delta uavhengig av ressurser, tilknytning til arbeidslivet, funksjonsnivå og kultur. Noen kommuner har gode erfaringer med tiltak som utlån av utstyr, åpne haller og fritidskort.

Barnehage og skole
Barn tilbringer store deler av oppveksten i barnehagen og på skolen. Godt utformede uteområder i barnehager og på skoler gir muligheter for lek og fysisk aktivitet, og i tillegg sosialt samvær og hvile. Det er viktig med god kompetanse i lærerstaben og at undervisningen bidrar til bevegelsesglede. Når barn opplever glede og mestring gjennom ulike fysiske aktiviteter inne og ute, får de også mange positive erfaringer som de kan ta med seg videre i livet.

I planleggingen av uteområder for barnehager og skoler anbefales det blant annet at det tas hensyn til:

- Naturelementer og variert terreng
- Mangfoldig bruk og tilgjengelighet for alle
- Trafikksikre omgivelser

Uteområdene i barnehager og på skoler kan også være viktige aktivitetsarenaer og møteplasser i nærmiljøet.

Arbeidsplasser
Kommunen kan oppfordre til økt fysisk aktivitet på arbeidsplassen gjennom egne tiltak som arbeidsgiver og som pådriver for å få lokale bedrifter til å gjøre det samme. Et eksempel er tilrettelegging for aktiv transport ved å sørge for garderobefasiliteter og sykkelparkering. Trimrom og oppmuntring til å bruke trapp i stedet for heis er også måter å stimulere til økt fysisk aktivitet på.

Tilbud for eldre
Tiltak som øker den fysiske aktiviteten blant eldre, kan kombineres med tiltak for sosial samhandling og gode møteplasser. Å delta i sosialt samvær og fysiske aktiviteter er positivt både for fysisk og psykisk helse og kan forebygge eller utsette funksjonssvikt i eldre år.

Les mer:

- Utvidet artikkel med referanser på www.fhi.no/folkehelseprofiler
- Handlingsplan for fysisk aktivitet (2020-2029)
- Veiviser i lokale folkehelsetiltak om fysisk aktivitet
- Folkehelserapporten: Fysisk aktivitet i Norge

Figur 2. Andel ungdomsskoleelever som er fysisk aktive (svett og andpusten) sjeldnere enn én gang i uka (Ungdata).

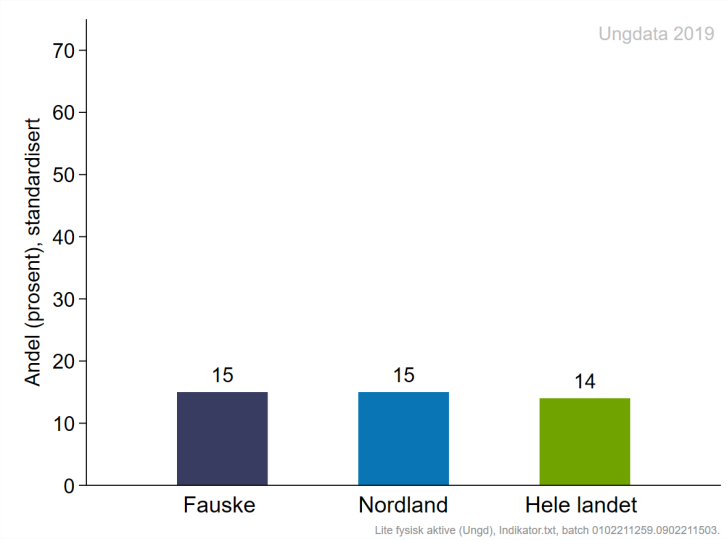

Figur 3. Andel 17-åringer som oppgir at de trener sjeldnere enn ukentlig (Vernepliktsverket 2018-2019).

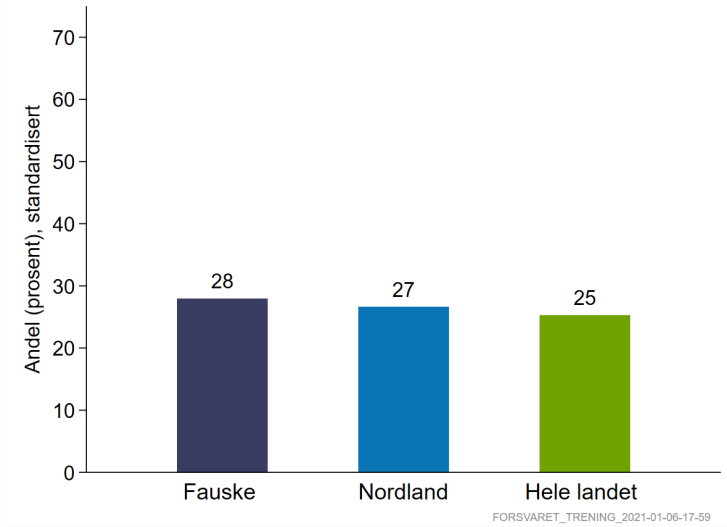

Figur 4. Andel som faktisk oppfyller anbefalingene om fysisk aktivitet og andelen som ville oppfylt anbefalingene med 10 minutter mer fysisk aktivitet hver dag.

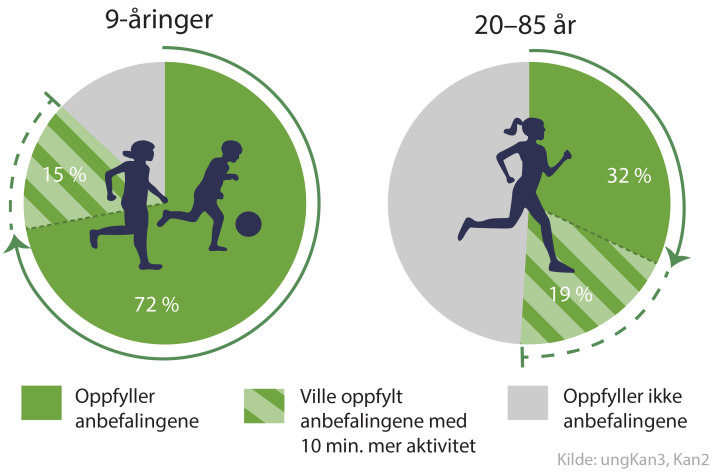

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønnssammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsa statistikkbank, http://khs.fhi.no finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuossko
Befolkning	1	Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2	Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
Oppvekst og levekår	3	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
	4	Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6	Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7	Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8	Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9	Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10	Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11	Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13	Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
Miljø, skader og ulykker	14	God drikkevannsforsyning	100	88	89	prosent	
	15	Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	16	Luftkvalitet, finkornet svevestøv	2	2,1	4,4	µg/m³	
	17	Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	18	Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	19	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	20	Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
	21	Kan svømme, 17 år	87	92	89	prosent (k)	
Helserelatert atferd	22	Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	23	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24	Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
Helsetilstand	25	Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
	26	Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27	Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28	Fornøyd med helsa, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29	Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30	Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31	Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32	Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33	Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):
* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om mulige årsaker

1. Beregning basert på middels vekst i fruktbarhet, levealder og netto innflytting. 2. 2020, i prosent av befolkningen. 3. 2019, høyeste fullførte utdanning (av alle med oppgitt utdanning). 4. 2016-2018, alle aldre, personer som bor i husholdninger som i en treårsperiode har en gjennomsnittlig inntekt under 60 % av nasjonal median. 5. 2018, forholdet mellom inntekten til den personen som befinner seg på 90-prosentilen og den som befinner seg på 10-prosentilen. 6. 2017-2019, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 7. 2019, omfatter mottakere av uføretrygd, arbeidsavklaringspenger, arbeidsledighetstrygd, overgangsstønad for enslige forsørgere og tiltaksmottakere (individstønad). 8. 2019. 9. 2019, trangboddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 10. 2019, andelen er presentert i prosent av personer i privathusholdninger. 11./12. Skoleårene 2017/2018-2019/2020. 13. 2017-2019, omfatter elever bosatt i kommunen. 14. 2019, definert som tilfredsstillende resultater mht. E. coli og stabil levering av drikkevann. Omfatter vannverk som forsyner minst 50 personer. 15. 2019, andel av befolkningen som er tilknyttet vannverk som forsyner minst 50 personer. 16. 2019, mikrogram per kubikkmeter finkornet svevestøv (PM2,5) som befolkningen i kommunen er utsatt for. 17. U.skole, svært eller litt fornøyd. 18. U.skole, opplever at nærområdet er trygt på kveldstid. 19. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 20. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 21. 2018-2019, oppgir at man kan svømme 200 meter ved nettbasert sesjon 1. 22. U.skole, fysisk aktiv (svett og andpusten) mindre enn én gang i uken. 23. 2018-2019, oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 24. U.skole, daglig utenom skolen. 25./26. 2005-2019, beregnet basert på aldersspesifikk dødelighet. 27. 2004-2018, vurdert etter forskjellen i forventet levealder ved 30 år, mellom de med grunnskole som høyeste utdanning og de med videregående eller høyere utdanning. 28. U.skole, svært eller litt fornøyd. 29. 2017-2019, 0-74 år, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 30. 2017-2019, 0-74 år, muskel- og skjelettplager og -sykdommer (ekskl. brudd og skader), brukere av primærhelsetjenestene fastlege, legevakt, fysioterapeut og kiropraktor. 31. 2016-2019, KMI som tilsvarer over 25 kg/m2, basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 32. 2017-2019, 0-74 år, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 33. 2010-2019. 34. 2015-2019. Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Ungdata-undersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Utdanningsdirektoratet, Vernepliktsverket, Vannverksregisteret, Primærhelsetjenestene fastlege og legevakt (KUHR-databasen i Helsedirektoratet), Kreftregisteret, Meteorologisk institutt, og Nasjonalt vaksinasjonsregister SYSVAK. For mer informasjon, se http://khs.fhi.no.

Faktagrunnlag til

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2032

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Forord

I 2020 utarbeidet Fauske kommune en folkehelseoversikt. Denne oversikten ble benyttet som kunnskapsgrunnlag i arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel, og benyttes videre inn i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Oversiktsdokumentet *Folkehelsa i Fauske 2020* gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Fauske kommune. Oversikten danner grunnlag for å peke ut hovedutfordringer knyttet til folkehelsa i Fauske, slik at planleggere og beslutningstakere kan rette innsatsen mot områder der behovet er størst. Dette gjør oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer til grunnsteinen i det systematiske folkehelsearbeidet.

Dette faktagrunnlaget søker å komplettere og utfylle de deler folkehelseoversikten ikke dekker, og bringer fram ny informasjon som er ferdigstilt etter 2020. Folkehelseoversikten dekker følgende områder:

- Befolkning (befolkningssammensetning, innvandring, eldre, levealder, befolkningsframskrivninger m.m.)
- Oppvekst og levekår (inntekt, fattigdom, arbeidsdeltakelse, boliger, samferdsel og kommunikasjon)
- Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø (drikkevann, støy, forurensning, sosialt miljø, sosial støtte m.m.)
- Skader og ulykker (personskader, trafikkskader m.m.)
- Helserelatert atferd (fysisk aktivitet, koshold, ernæring, alkohol og rusmidler m.m.)
- Heletilstand (sykdommer, tannhelse, legemiddelbruk, psyiske sykdommer, sykefravær m.m)

Faktagrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel (dette dokument) må derfor sees i sammenheng med folkehelseoversikten «*Folkehelsa i Fauske 2020*». Dokumentet i sin helhet kan leses på kommunens hjemmeside: https://www.fauske.kommune.no/hvordan-staar-det-til-hos-oss.519449.no.html

Dette faktagrunnlag søker å gi et oversiktsbilde over nå-situasjonen i Fauske kommune. Det eksisterer flere ulike bakgrunnsdokumenter som i større grad går inn i detaljer. Her viser vi til planer, rapporter og annet materiell. Kommuneorganisasjonen innhar og erfaringsbasert kunnskap som nedfelles i ulike deler av kommunens planverk og rapporteringer.

Faktagrunnlaget er ikke en fullstendig presentasjon av alle deler av kommunens befolkning, næringsutvikling, utfordringer eller muligheter, men søker å få fram viktige hovedtrekk – og komplettere folkehelseoversikten Folkehelsa 2020.

Sentrale kilder i utarbeiding av faktagrunnlag for kommuneplanens samfunnsdel:

- Folkehelsa 2020
- Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune
- Lokale tiltaksstrategier for miljø- og næringstiltak i landbruket 2021-2024 for Fauske kommune
- Målsettinger for hjorteviltbestanden i Fauske kommune 2021-2024
- Innvandring i Fauske kommune – faktagrunnlag
- Årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024
- Distriktsplan for Balvatn reinbeitedistrikt
- Distriksplan for Duokta reinbeitedistrikt

Innhold

Forord 2
1. Folkehelsa i Fauske 2020 5
1.1 Utfordringer og muligheter 6
1.2 Prioriterte folkehelseområder for planperioden 8
1.2.1 Prioriteringsområde 1 – Utjevning av sosial ulikhet i helse 8
1.2.2 Prioriteringsområde 2 - Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv 9
1.3 Hvordan arbeide videre med helseoversikten? 11
1.4 Folkehelseprofilen 2021 11
2. Befolkningsutvikling i Fauske kommune 13
2.1 Historisk befolkningustvikling fram mot 2020 13
2.1.1 Befolkningsendring i ti-årsintervaller i perioden 1990-2020 13
2.1.2 Perioden 2006-2020 13
2.1.3 Befolkningsutvikling etter kjønn 2010-2020 13
2.1.4 Fødselsoverskudd/-underskudd 14
2.1.5 Innenlands flytting 14
2.2 Befolkningsprognoser fram mot 2040 14
2.3 Forventet levealder og dødsfall i befolkningen 15
2.4 Eldre 16
2.5 Mangfold - innvandring og flyktninger 16
2.5.1 Sammensetning av befolkning i Fauske kommune 17
2.5.2 Aldersgruppe og kjønn 18
2.5.3 Innvandringsbakgrunn og kjønn 18
2.5.4 Opprinnelse og land 19
2.5.5 Vedtak, anmodning og faktisk bosetting 20
2.5.6 Vurderinger knyttet til befolkning og bosted 20
2.6 Unge i etableringsfasen 20
2.7 Deltakelse i arbeidslivet 21
2.8 Arbeidsledighet hos befolkningen 22
2.8.1 Arbeidsledighet hos flyktninger 23
2.9 Uføregrad 24
2.10 Inntekt i befolkningen 24
2.10.1 Lavinntekt og barnefattigdom 25
3. Kommunens økonomi 28
3.1 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) 29
3.2 Omstillingsprosjekt 30
4. Næringsutvikling i Fauske kommune 30
4.1 Reindrift 30
4.1.1 Duokta reinbeitedistrikt 30
4.1.2 Balvatn reinbeitedistrikt 31
4.2 Jordbruksforholdene i kommunen 32
4.2.1 Jordressursene 32

4.2.2 Aktiviteten i jordbruket 33
4.2.3 Miljømessige og klimatiske utfordringer 34
4.2.4 Klima og vær 34
4.2.5 Gjengroing 35
4.2.6 Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet 35
4.2.7 Registering av verdier 35
4.2.8 Andre viktige forhold 35
4.3 Skogbruk 36
4.3.1 Aktiviteten i skogbruket 37
4.3.2 Skogbruket og miljøverdier 39
4.4 Hjortevilt i kommunen 40
4.4.1 Hjortevilt som næring 40
4.4.2 Kunnskap og forvaltning 41

1. Folkehelsa i Fauske 2020

Dokumentet i sin helhet kan leses på kommunens hjemmeside:
https://www.fauske.kommune.no/hvordan-staar-det-til-hos-oss.519449.no.html

Folkehelseloven med tilhørende forskrift, stiller krav til at kommuner og fylkeskommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og over positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Loven setter som krav at oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Informasjonen som framkommer må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold. Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 3, setter krav til oversiktens innhold. Tilgangen til relevant kunnskap om Fauske påvirker også utvalget av data. Bærekraftig utvikling er et overordnet mål for samfunnsutviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt. For å nå dette målet er et effektivt folkehelsearbeid en av forutsetningene. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av denne, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre livet sitt med de mulighetene og begrensningene som finnes. Det å oppleve livet som meningsfullt, ha noen som står en nær og å tilhøre et fellesskap er viktig i et folkehelseperspektiv.

1.1 Utfordringer og muligheter

Gjennom arbeidet med helseoversikten er disse utfordringer og muligheter i kommunen kartlagt:

1.1.1.1 Kapittel 1 Befolkning

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Om femten år blir det flere eldre enn barn og unge i Norge. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år). • Befolkningssammensetningen vil virke sterkt inn på hvordan boligmarkedet utvikler seg. Flere eldre kan føre til press på leilighetsutbygging og nedgang i behovet for eneboliger. • Befolkningssammensetningen legger press på dimensjonering av tjenester. Riktig antall barnehageplasser, skoleplasser og helse og omsorgstjenester er viktige elementer. • SSBs befolkningsframskrivinger samsvarer i liten grad med mål om økt befolkningsvekst.	• At folk blir eldre er en ønsket utvikling, og et resultat av vellykket velferdspolitikk over mange år. Seniorkraften må være en del av løsningen i framtidas lokalsamfunn. • Nye teknologiske løsninger kan bidra til at flere eldre kan klare seg lenger i eget hjem. • Nærheten til Bodø kan ha i seg betydelige fordeler for Fauske-samfunnet. • Offentlig, privat og frivillig sektor har potensielt god tilgang på kompetanse og menneskelige ressurser

1.1.1.2 Kapittel 2 Oppvekst og levekår

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende sosial ulikhet • Økende andel unge med psykiske symptomer og lidelser • Unge opplever lokalmiljøet lite attraktivt • Økende grad av overvekt og fedme med påfølgende risiko for sykdom	• Godt fokus på mestring og livskvalitet • Videreutvikling av helhetlige tjenester • Gjennomgående og systematisk vurdering av helsemessige konsekvenser i beslutninger • Helhetlig regional planlegging som fremmer bærekraftig lokal samfunnsutvikling • Gode miljø med sunne, tilgjengelige og naturgitte rammer for aktivitet

1.1.1.3 Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Tungtrafikk i sentrum • Ungdom er lite fornøyd med lokalmiljøet • Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse • Opplevd ensomhet • Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant både ungdommer og de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland • Noe lav valgdeltakelse	• Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning • Ny E6-prosjektet • Økt fokus på helhetlig samfunnsutvikling • Gode nærmiljøanlegg • Økt foreldrestøtte-satsing • Samlokalisering av støttetjenester • Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+

1.1.1.4 Kapittel 4 Skader og ulykker

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende antall hoftebrudd • Stor andel av tungtransport i tett befolkede områder utgjør høy risiko for alvorlige ulykker	• Kvalifisering som trafikksikker kommune • Fokus på aldersvennlige lokalsamfunn • Bruke by- og stedsutvikling som virkemiddel for å forebygge skade samt fremme helse • Styrke sentrum som utviklingsområde og arena for innbyggere i alle aldersgrupper.

1.1.1.5 Kapittel 5 Helserelatert atferd

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Ungdommens opplevelse av egen helse • Bare en av tre videregåendeelver spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer. • Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående	• Gode aktivitetsmuligheter • Aktive ungdommer • Helsefremmende barnehager og skoler • Tverrfaglig samarbeid • Matpakke-kultur • Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming

• Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnitt	• Eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og ungdomsråd kan bidra til å løfte fram aktuelle problemstillinger på vegne av sine målgrupper

1.1.1.6 Kapittel 6 Helsetilstand

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER

• Datagrunnlaget viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet når det kommer til
  o for hjerte-/karsykdom
  o muskel- og skjelettplager
  o psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år
• I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet
• Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning
• Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær
	• Innbyggernes opplevelse av sosial støtte
	• Innbyggere føler seg trygge
	• Eldre som aktive innbyggere og samfunnsressurs
	• Naturtilgang
	• Gode og tilgjengelige nærmiljøanlegg
	• Helhetlig planlegging som fremmer lokal samfunnsutvikling

1.2 Prioriterte folkehelseområder for planperioden

I følge Folkehelselovens § 6 skal det i forbindelse med utarbeiding av kommuneplaner (etter plan- og bygningsloven) fastsettes mål og strategier som er egnet til å møte utfordringene kommunen står ovenfor. Dette skal gjøres med utgangspunkt i helseoversikten.

Dette er de prioriterte folkehelseområder for planperioden, som tas med videre i utarbeiding av kommuneplanens samfunnsdel. Kommunestyret i Fauske kommune vedtok 01.10.20 folkehelseoversikten og de prioriterte folkehelseområdene i sak 20/1784.

1) Utjevning av sosial ulikhet i helse
2) Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

1.2.1 Prioriteringsområde 1 – Utjevning av sosial ulikhet i helse

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med

bare grunnskole enn blant de med høyest utdannelse. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Sosial ulikhet i helse er problematisk for samfunnsutviklingen på flere måter:

- Det er et folkehelseproblem, fordi befolkningens totale helsepotensial ikke utnyttes fullt ut.
- Det er et rettferdighetsproblem, fordi mennesker i lavere sosiale lag frarøves livssjanser. Helse har en verdi i seg selv, men det er også en betingelse for å leve det livet en selv verdsetter. Vi kan snakke om en dobbel urettferdighet, ved at mennesker med lavere sosial bakgrunn både har dårligere levekår og opplever mer sykdom og oftere tidligere død.
- Det er et levekårsproblem, fordi sviktende helse er en viktig faktor ved sosial eksklusjon i Norge.
- Det er et samfunnsøkonomisk problem, fordi det reduserer sysselsetting og verdiskaping og øker offentlige utgifter, og svekker dermed den norske velferdsstatens økonomiske bærekraft.
- Det er et velferds- og livskvalitetsproblem, fordi personer med helseproblemer og lav sosioøkonomisk status har langt dårligere forutsetninger for trivsel, generell tilfredshet og livskvalitet.

Prioriteringsområde 2 vil ha innvirkning på dette prioriteringsområdet.

1.2.2 Prioriteringsområde 2 - Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsfloker. Samfunnsfloker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og

gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Tidlig innsats
- Familiens helhetlige situasjon og ressurser
- Barnehagene som folkehelsearena

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. Allerede mens barnet er i barnehagealder legges det første grunnlaget. Hjemmet, barnehagen, skolen og organisasjonslivet er viktige arenaer for å gi barn og unge kunnskap og ferdigheter til å mestre livet. Tidlig innsats er et nøkkelord. Vi ser her at arbeidet med livsfase 1 henger nøye sammen med resultater i arbeidet med livsfase 2. Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Skolene som folkehelsearena
- Utdanningsløp og overgang til arbeid
- Helsevaner
- Livsmestring
- Fauske kommune som bosted

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre.

Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter.

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene. Dette fokuset ønsker vi også i Fauske.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Bo- og nærmiljø

    - Boliger og bofellesskap vi kan bli gamle i
    - Gode transportordninger (kollektivtransport)
    - Inkluderende og likeverdige samfunn
- Opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring
- Eldre som aktive deltakere i samfunnet (Samfunnsressurs og «Reservestyrke»)

1.3 Hvordan arbeide videre med helseoversikten?

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser. Den skal legge grunnlaget for å fatte gode beslutninger og utforme tiltak. God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Gjennom et systematisk folkehelsearbeid kan vi bli mer treffsikre i innsatsen og tiltakene, slik at vi i større grad lykkes i å utjevne sosiale helseforskjeller.

Viktige grep for oss som kommune blir:

- Å få alle deler av organisasjonene til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Helsesektoren kan ikke gjøre dette alene. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen bidrar i å rette opp utfordringene som denne helseoversikten tilkjennegir.
- Å jobbe mer aktivt med å redusere sosiale ulikheter i befolkningen.
- Å mobilisere (det øvrige) samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig

På bakgrunn av helseoversikten er det utarbeidet prioriterte folkehelseområder for å svare til utfordringene oversiktsdokumentet viser til. Disse løftes over i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Helseoversikten vil gjennom et løpende oversiktsarbeid oppdateres årlig.

1.4 Folkehelseprofilen 2021

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid.

FOLKEHELSEPROFIL 2021

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønnssammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikator-navnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelsa statistikkbank, http://khs.fhi.no finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuossko
Befolkning	1	Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2	Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
Oppvekst og levekår	3	VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
	4	Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5	Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6	Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7	Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8	Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9	Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10	Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11	Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13	Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
Miljø, skader og ulykker	14	God drikkevannsforsyning	100	88	89	prosent	
	15	Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	16	Luftkvalitet, finkornet svevestøv	2	2,1	4,4	µg/m³	
	17	Fornøyd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	18	Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	19	Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	20	Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
	21	Kan svømme, 17 år	87	92	89	prosent (k)	
Helse-relatert atferd	22	Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	23	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24	Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
Helsetilstand	25	Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
	26	Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27	Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28	Fornøyd med helsa, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29	Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30	Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31	Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32	Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33	Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):
* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om mulige årsaker

Kan leses i sin helhet på kommunens hjemmeside her:
https://www.fauske.kommune.no/getfile.php/4854286.1292.wtnbqq7jzzkwpp/Folkehelseprofil+2021+for+Fauske+kommune.pdf

2. Befolkningsutvikling i Fauske kommune

For å dokumentere befolkningen i kommunen har vi hentet ut tall fra SSB fra perioden 1990-2020. Tallene viser endringer i befolkningsutviklingen siden 2000.

2.1 Historisk befolkningustvikling fram mot 2020

2.1.1 Befolkningsendring i ti-årsintervaller i perioden 1990-2020

	1990	2000	2010	1.kvartal2020
Befolkning	10 017	9 632	9 552	9 739
Levendefødte	143	122	90	17
Døde	132	94	84	35
Fødselsoverskudd	11	28	6	-18
Innflytting	363	445	372	67
Utflytting	391	449	396	71
Nettoinnflytting	-28	-4	-24	-6
Folketilvekst	-17	25	-19	?

Kilde: SSB statistikkbank - befolkningsendringer i Fauske kommune år 1990, 2000, 2010 og 2020

2.1.2 Perioden 2006-2020

I perioden fra 2006 fram mot 2020 ser den totale befolkningsendringen slik ut:

Årstall	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020
Antall innbyggere	9551	9480	9552	9604	9556	9604	9775	9715

Tabell: Oversikt over befolkningsendring 2006 -2020, med intervaller på to år, SSBs statistikkbank.

2.1.3 Befolkningsutvikling etter kjønn 2010-2020

	2010	2015	2020
0-24 år	2935	2793	2683
25-34 år	952	1021	1132
35-44 år	1332	1166	1090
45-69 år	3188	3341	3275
70-79 år	646	814	1056
80 år eller eldre	499	487	503
Totalt	9552	9622	9739

Tabell: Antall personer i Fauske kommune, fordelt etter alder. Kilde: SSB statistikkbank.

2.1.4 Fødselsoverskudd/-underskudd

I 2018 ble det født 90 barn i Fauske kommune, og samme år døde 107 personer. I 2019 ble det født 84 barn, altså en ytterligere nedgang fra året før. Det døde 97 personer samme år.

Kommunen har altså et fødselsunderskudd på henholdsvis 17 og 13 personer de siste par årene

2.1.5 Innenlands flytting

Innenlandsk innflytting måles ved antallet personer som har flyttet til kommunen minus antall personer som har flyttet ut av kommunen. Enten man flytter til eller fra en annen kommune, eller annet land så regnes det med. I 2018 var nettoflytting til Fauske to personer i pluss.

2.2 Befolkningsprognoser fram mot 2040

Alderssammensetningen er viktig både for si noe om framtidige bærekraftige lokalsamfunn (der ung befolkning kan gi befolknings- og sysselsettingsvekst), og hvordan behovene for offentlige tjenester endres som en følge av dette. Alderssammensetningen vil også påvirke befolkningens generelle helsetilstand og frekvensen av aldersspesifikke sykdommer/lidelser.

SSBs befolkningsframskrivinger predikerer at kommunen vil holde et stabilt folketall de neste tiårene. I fremtiden kan vi kan se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år.

	2020	2030	2040
0-15 år	1591	1560	1584
16-18 år	339	307	323
19-34 år	1918	1719	1554
35-66 år	4044	3928	3730
67-74 år	960	974	1023
75 år og eldre	948	1359	1570
Totalt	9800	9847	9784

Tabell:: Forventet befolkningssammensetning- og endring fram til 2040 i ti-års intervaller, SSBs statistikkbank.

I tabellen over ser vi at aldersgruppen 75 år eller eldre nesten dobles i prognosene fram mot 2040.

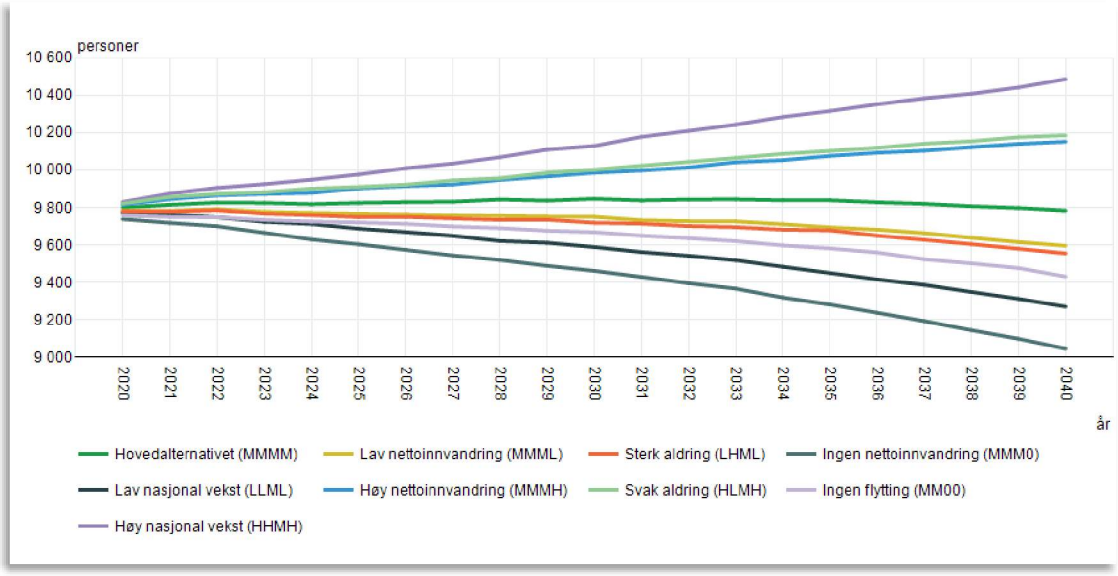

Figur 10: Ulike scenarier for befolkningsframskrivinger i Fauske kommune for perioden 2020 – 2040. Kilde: SSB

2.3 Forventet levealder og dødsfall i befolkningen

Forventet levealder ved fødselen er en indikator som kan gjenspeile befolkningens helsetilstand, og er en teoretisk beregning som sier noe om hvor lenge vi forventer at barna som ble født et konkret år, vil leve.

Sosiale helseforskjeller og andre risikofaktorer som alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet er viktige forklaringsvariabler når det gjelder ulikheter i forventet levealder ved fødsel. Endringer i forventet levealder kan indirekte si noe om befolkningens helse og levekår, om kvaliteten i helsetjenesten, medisinsk utvikling samt endringer i befolkningens levevaner og livskvalitet. At vi lever lenger er en positiv utvikling, men representerer også på sikt store utfordringer med tanke på pensjoner og helse- og omsorgstjenester. I løpet av de siste 25 årene har levealderen i Norge økt med vel 6 år for menn og nesten 4 år for kvinner.

Figuren under viser at kvinner i Fauske som er født i 2018 kan forvente å leve til de er 83,3 år, noe som er 1,2 år kortere enn for landsgjennomsnittet. For mennene i Fauske er tilsvarende alder 79 år, og er 2 år kortere enn landsgjennomsnittet.

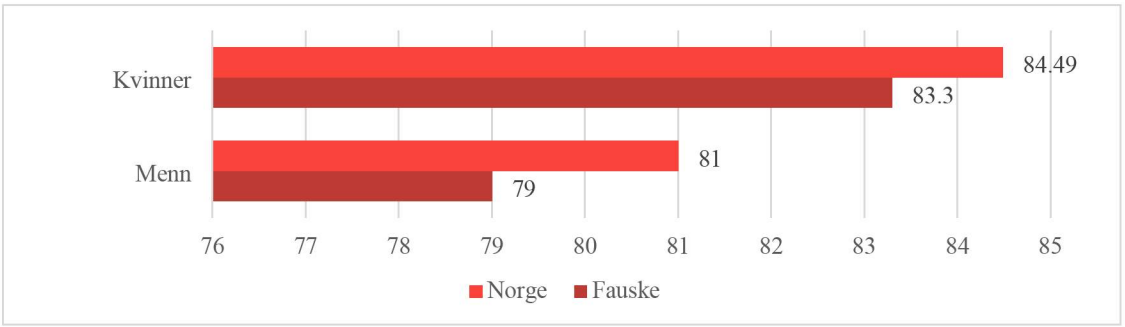

Figur: Forventet gjenstående levetid for kvinner og menn født i 2018, Fauske og Norge. Kilde: SSB

2.4 Eldre

På landsbasis viser befolkningsframskrivingene at mot 2040 vil det være flere over 65 år enn 20 år og yngre. Dette vil blant annet føre til større behov for helse- og omsorgstjenester ettersom behovet øker med alderen. I 2017 brukte 50 prosent av personer mellom 80-89 år en eller flere omsorgstjenester, og for de på 90 år og eldre var tallet 90 prosent. I et folkehelseperspektiv er det dog positivt at 50 prosent av de mellom 80-89 klarer seg uten slike tjenester. For Fauske kommune ser en ut fra figuren under at gruppen fra 80 år og over er forventet en dobling fram mot 2040, fra 488 til 1043 personer. Et samfunnsmessig trekk er at prosentandelen eldre er større i små kommuner på rundt 2000 innbyggere enn i store kommuner. Dermed er også etterspørselen etter omsorgstjenester relativt sett også større i små kommuner. Man har naturligvis ikke kunnskap om hvordan helsen til dagens 50-60 åringer blir om to tiår, men en sannsynlig pekepinn er at dagens tjenestebruk vil være likt fremtidig tjenestebruk.

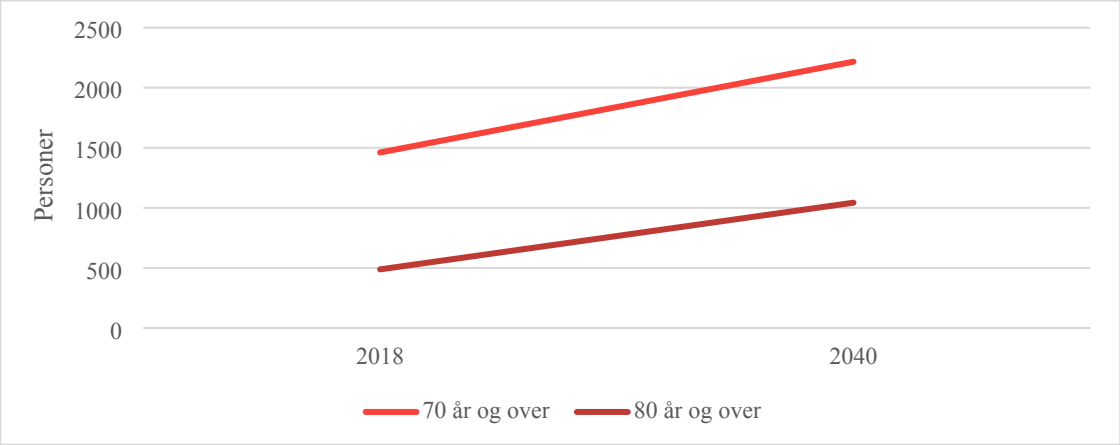

Figur: Forventet andel eldre i Fauske ved hovedalternativet -MMMM. Kilde: SSB

Ut fra den demografiske utviklingen vil andel eldre øke betydelig. Spesielt vil dette merkes fra rundt 2020. Prognosene som foreligger vil ha betydning for fremtidige botilbud og boligetterspørsel. Undersøkelser blant annet foretatt av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), viser at eldre seniorer er mer stasjonære i sine boligpreferanser – de vil gjerne bo der de bor. Yngre seniorer er gjerne mer mobile og ønsker å bo sentralt, med de fordeler dette gir. Langt færre eldre ønsker i dag å bo på sykehjem, de fleste ønsker å bo i omsorgsbolig med tilrettelagte tjenester. I undersøkelse gjort av NIBR knyttet til omsorgsboliger, svarer 80% av de spurte seniorer at beliggenhet er viktig. Omsorgsboligene må ligge i et kjent miljø med tilgang til kjente aktiviteter og sosiale miljø. Nærhet til familie og døgnkontinuerlig hjemmetjeneste trekkes også fram som viktige elementer.

2.5 Mangfold - innvandring og flyktninger

Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlands-fødte foreldre og fire utenlands-fødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Innvandrere utgjør en ressurs, samtidig som noen har utfordringer. Innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning er overrepresentert. Nasjonalt sett ser vi at

innvandrerbefolkningen gjennomsnittlig skårer lavere enn befolkningen forøvrig på levekårsindikatorer som sysselsetting, inntekt og helse. Innvandrere, særlig noen grupper, er overrepresentert i husholdninger med vedvarende lavinntekt, noe som særlig rammer barn.

Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

2.5.1 Sammensetning av befolkning i Fauske kommune

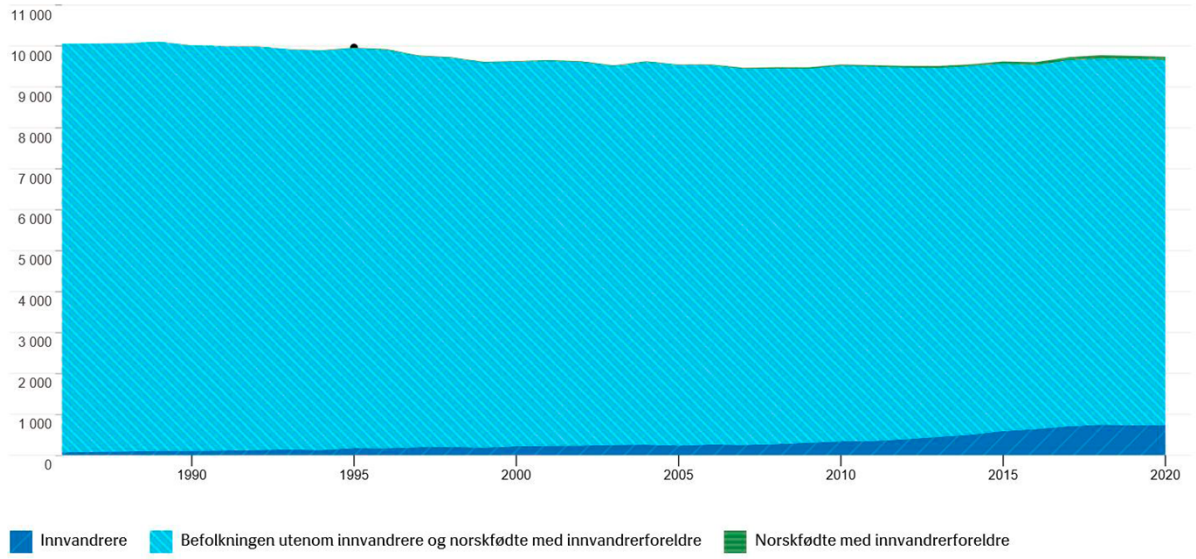

Figuren viser antall personer fordelt etter bakgrunn i perioden 1986 til 2020 i Fauske. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlands-fødte foreldre og fire utenlands-fødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Befolkningen utenom innvandrere gjenspeiler hele befolkningen, fratrukket innvandrere som definert her.

2.5.2 Aldersgruppe og kjønn

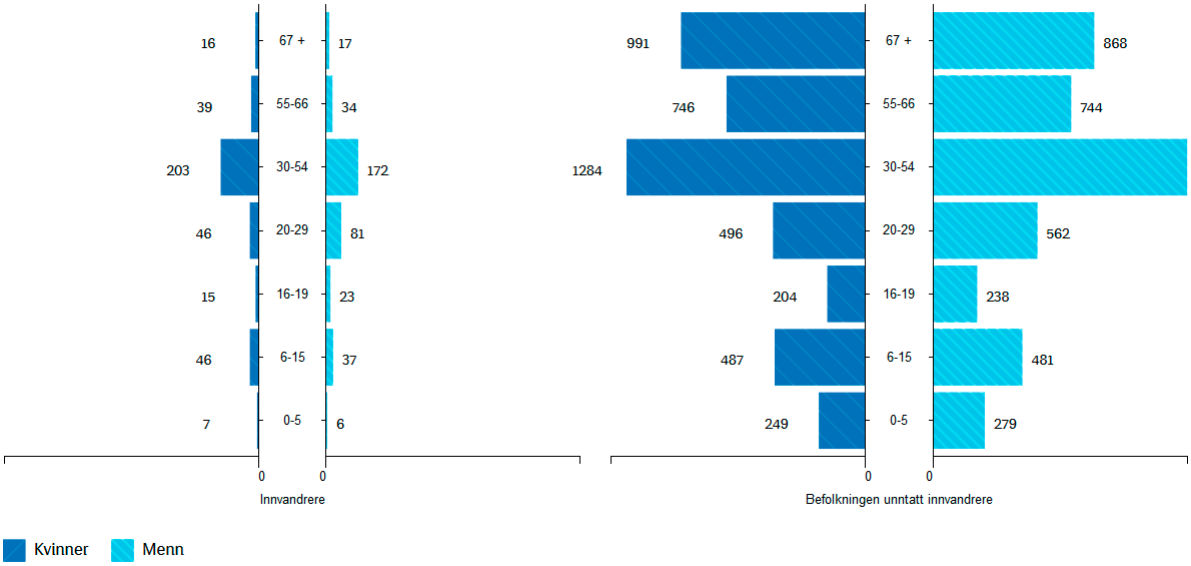

Oversikten vider aldersinndeling for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere i Fauske etter funksjonell aldersinndeling og kjønn pr 01.01.2020 (Kilde: SSB). Funksjonell aldersinndeling er 0-5 år (barnehagealder), 6-15 år (grunnskolealder), 16-19 år (videregående skole-alder), 20-29 år (høyere utdanning/arbeid), 30-54 år (arbeidsfør alder), 55-66 år (arbeidsfør alder), 67+ år (pensjonsalder).

2.5.3 Innvandringsbakgrunn og kjønn

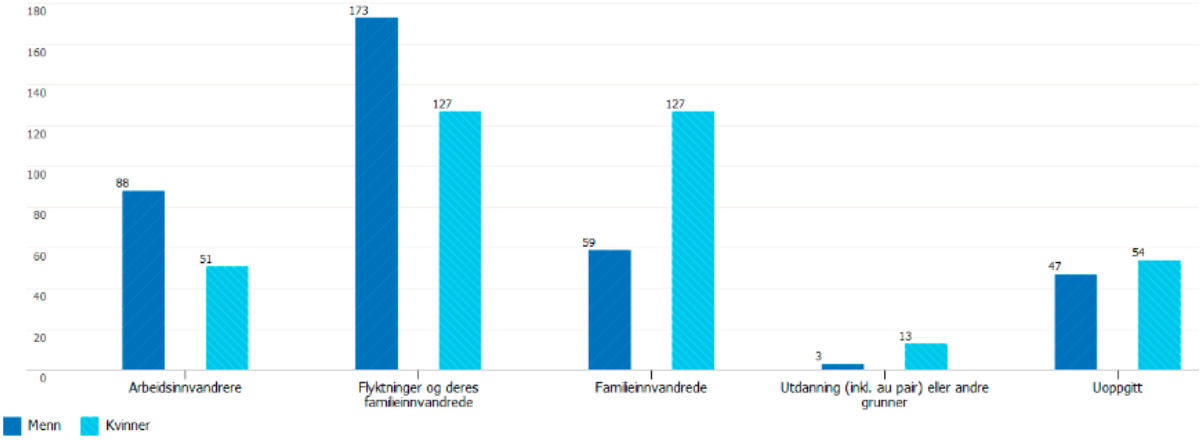

Figuren viser antall innvandrere fordelt etter innvandringsgrunn og kjønn i 2020 i Fauske.
Kilde: SSB, sist målt: 01.01.2020

Statistikken viser antall personer med gitt innvandringsgrunn og kjønn som bodde i Fauske på måletidspunktet. Innvandringsgrunn er fordelt på arbeid, familie, flukt, utdanning og andre, samt uoppgitt. Statistikk over innvandringsgrunn fordeler alle personer som innvandret til Norge for første gang, etter grunn til innvandring. Nordiske borgere er inkludert i statistikken under innvandringsgrunnen uoppgitt.

Innvandringsgrunn: Grunn til første innvandring, slik grunnen framkommer i registreringer i utlendingsforvaltningens registre, og slik en ellers kan avlede den til ut fra ulike relevante

variabler. Variabelen er altså laget i SSB for demografisk bruk, og avspeiler ikke direkte de juridisk orienterte registreringene i utlendingsforvaltningen.

Arbeidsinnvandrere: Førstegangsinnvandrere som er registrert med arbeid som innvandringsgrunn.
Flyktninger og deres familieinnvandrede: Førstegangsinnvandrere som er registrert som flyktninger, samt familiegjenforente med disse.
Familieinnvandrede: Førstegangsinnvandrere som er registrert som familiegjenforente og familieetablerte. Familieinnvandrede til flyktninger er ikke inkludert i denne kategorien.
Utdanning (inkl. au pair) eller andre grunner: Førstegangsinnvandrere som er registrert med andre innvandringsgrunner. Kategorien inneholder utdanning, au pair, og andre grunner.
Uoppgitt: Statikken over innvandringsgrunn omfatter innvandrere som har flyttet til Norge første gang i 1990 eller senere. Personer som flyttet til Norge før 1990 har dermed "uoppgitt" som innvandringsgrunn.

2.5.4 Opprinnelse og land

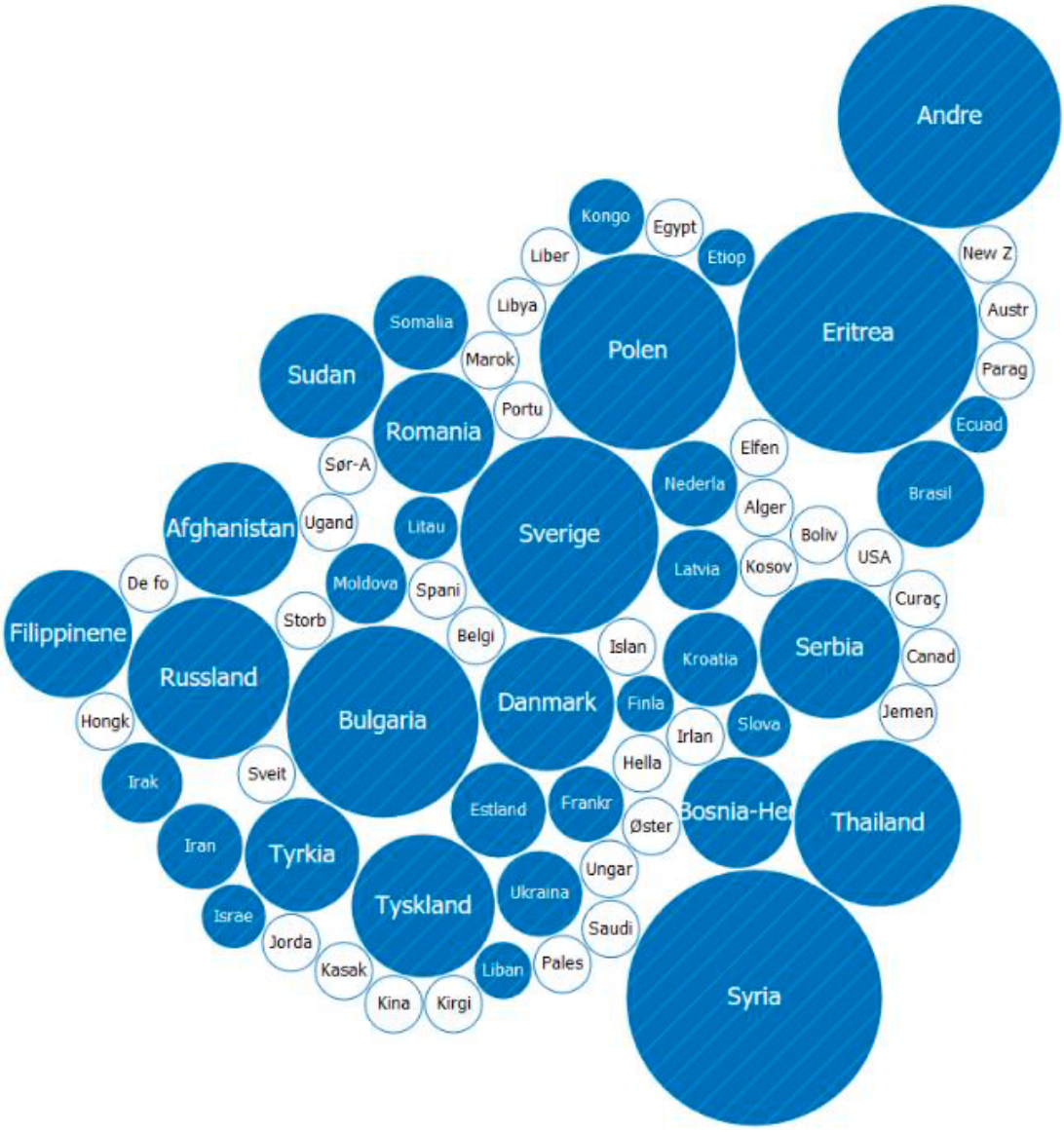

Sirklene viser opprinnelseslandene til innvandrere i Fauske pr 01.01.2020. Dersom det er mindre enn fire personer fra et land vil disse samles i kategorien "Andre". Statistikken bygger på opplysninger fra folkeregisteret (DSF). Asylsøkere, personer på korttidsopphold i Norge og personer uten lovlig grunnlag for opphold i Norge er ikke med i statistikken.

2.5.5 Vedtak, anmodning og faktisk bosetting

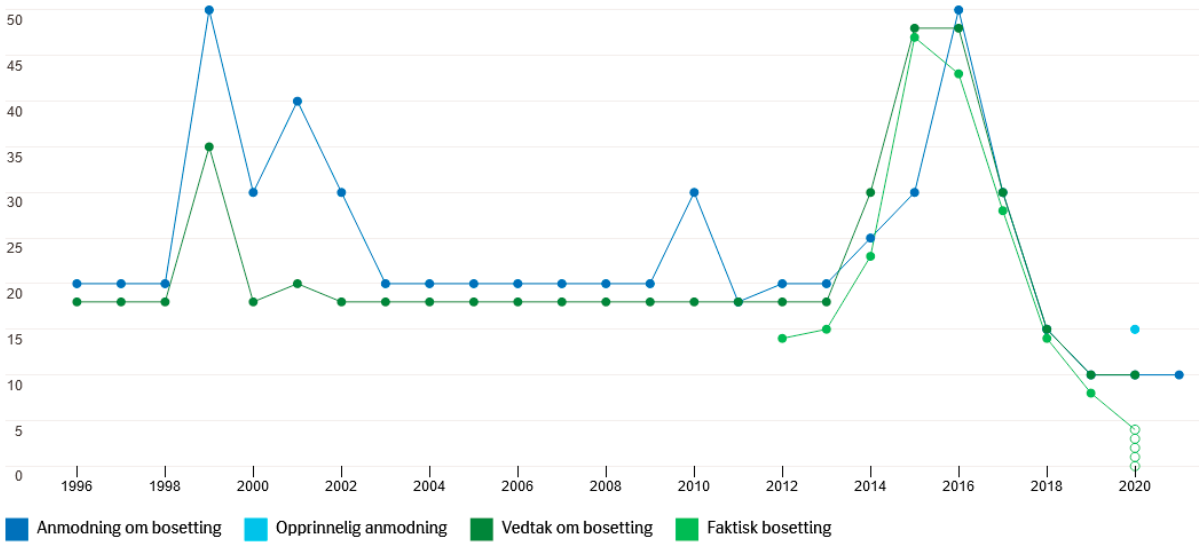

Oversikten viser antall flyktninger (inkludert enslige mindreårige) som:

- IMDi har anmodet Fauske kommune om å bosette
- Fauske kommune har vedtatt å bosette
- Antall som faktisk ble bosatt

2.5.6 Vurderinger knyttet til befolkning og bosted

Innvandring i Fauske utgjorde i 2020 7,6 % av befolkningen. Sammenlignet med Norge er tallet 14,7 %. Ut fra sammenligningen bosettes det i gjennomsnitt færre i Fauske kommune enn landet for øvrig. Innvandring er en sammensatt gruppe, der bakgrunn for bosetting både i Norge og Fauske har ulik bakgrunn. Det er blant annet flere menn enn kvinner som kommer til Fauske som enten arbeidsinnvandrer eller flyktning j.fr. oversikt over innvandringsgrunn og kjønn. Ser vi på statistikken for familieinnvandring er det derimot flere kvinner enn menn som bosettes i kommunen. Bakgrunnen er mangfoldig, der noen har kommet for kjærlighet, utdanning og arbeid, mens andre har flyktet fra krig og forfølgelse. Anmodning, vedtak og faktisk bosetting er blitt redusert de siste årene. Oversikten viser at det faktisk ikke bosettes like mange (faktisk bosetting) som det er vedtak på å bosette. Det fører til avvik i forhold til budsjettering av integreringstilskudd, som beregnes ut fra gjeldende vedtak. Når kommunen bosetter færre enn det vedtaket tilsier, vil kommunen motta mindre i overføringer fra staten. De årene kommunen har bosatt færre enn vedtaket, så er det med bakgrunn i at vi har fått tildelt færre bosettinger enn det vedtaket sier.

2.6 Unge i etableringsfasen

Fauske kommunes kommuneplan skisserer en del utfordringer, muligheter, mål og strategier for å sikre at unge mennesker kan bosette seg i kommunen. Unge i etableringsfasen har ofte leiemarkedet som den mest aktuelle innfallsport til etablering. Boligmarkedet i kommunen er

sterkt eiedominert. Krav til egenkapital på minimum 15% ved boliglån og høye priser gjør det utfordrende for mange unge å komme seg inn på boligmarkedet. Unge i etableringsfasen inngår i utgangspunktet ikke i målgruppen til boligkontoret i kommunen. Unge i etableringsfasen vil på bakgrunn av nye retningslinjer fra Husbanken ikke være berettiget til låneordninger som boligkontoret disponerer. Nye retningslinjer gitt av Husbanken, forskrift og Fauske kommune sine egne retningslinjer.

Ut fra fremtidig befolkningsprognoser vil kommunen være avhengig av å øke befolkningsgrunnlaget i yrkesaktiv alder, her vil unge i etableringsfasen representere en viktig ressurs for kommunen. En videre gjennomgang av innsats og tiltak overfor denne befolkningsgruppen vil være viktig og riktig å gjøre.

Husbanken har en del virkemidler som kan søkes for å bygge egen bolig. Dette er viktige insitamenter for boligbygging i distriktene. Dette er ikke lånemidler som kommunen disponerer, men som må markedsføres bedre mot alle som ønsker å bygge egen bolig.

2.7 Deltakelse i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er med på fremme helse og utjevne sosiale forskjeller. Arbeid er også en forutsetning for velferd, og for utsatte grupper er det et svært viktig bidrag til å hindre fattigdom og øke inkludering. Deltagelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2018 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år. Tendensen de siste årene er at dette er i ferd med å utjevne seg eller snu.

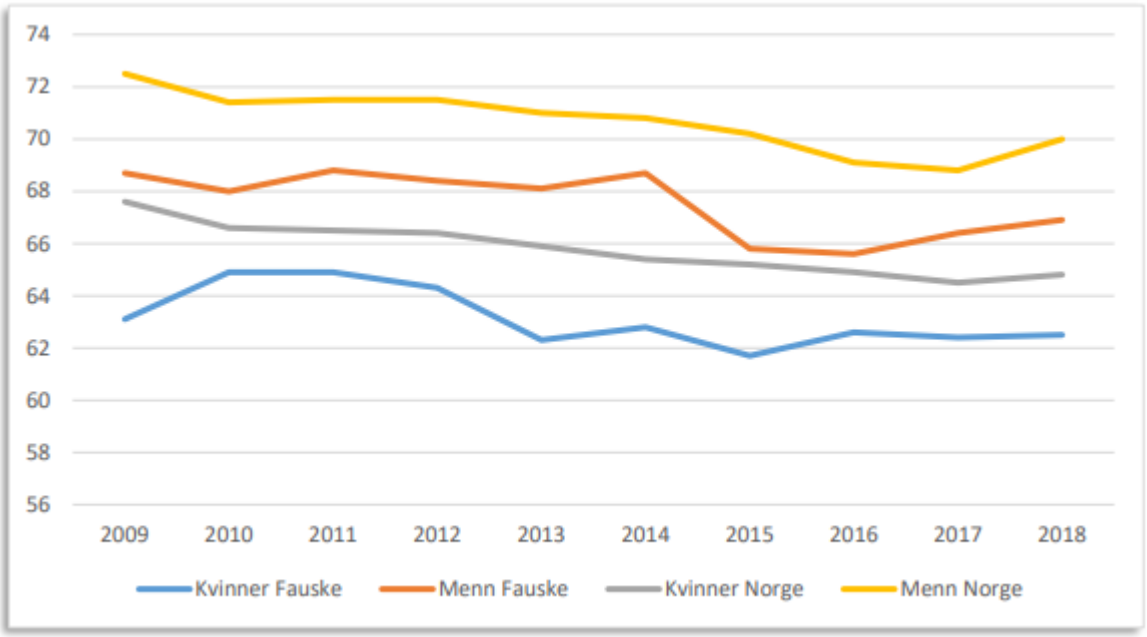

Figur: Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

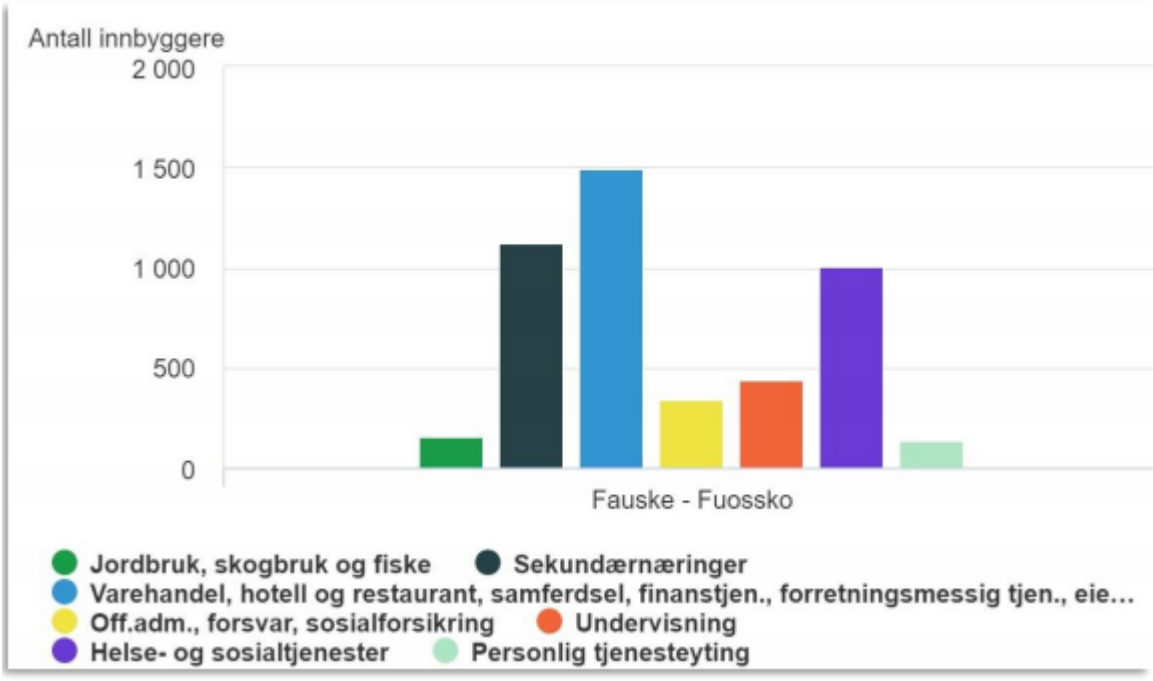

Figur: Hva arbeider innbyggerne med, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.8 Arbeidsledighet hos befolkningen

Arbeidsledigheten for kvinner i Fauske har i flere år vært lavere enn gjennomsnittet for resten av landet. Også for mennene har de siste årene vært lavere, med unntak av 2018 der ledigheten var omtrent på snittet. Sett under ett tyder tendensen på at det har vært en liten økning i ledigheten for begge kjønn de to siste årene.

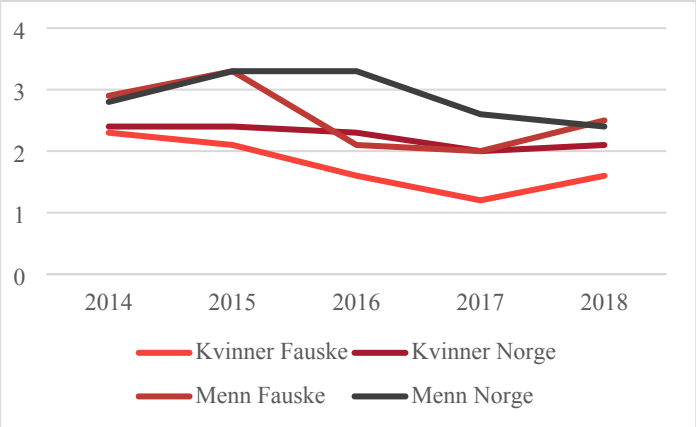

Figur: Andel arbeidsledige (prosentvis), kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.8.1 Arbeidsledighet hos flyktninger

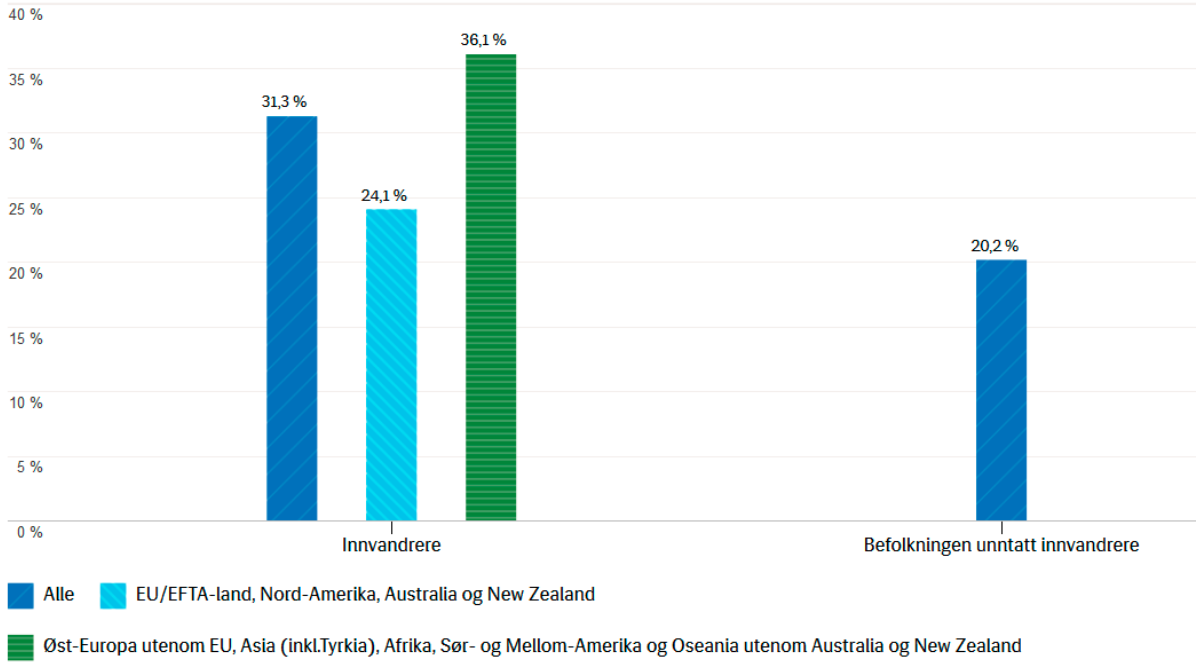

Figuren viser andel personer som ikke er i arbeid eller utdanning fordelt etter bakgrunn og verdensregion i 2019 i Fauske. Kilde: SSB, sist målt: 31.12.2019 Oversikten viser hvor mange personer mellom 16 og 66 år i Fauske som er verken i arbeid eller utdanning. Det skilles mellom tall for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere. For innvandrere er landbakgrunn delt i to kategorier: den ene omfatter EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, og den andre omfatter Øst-Europa utenom EU, Asia (inkl. Tyrkia), Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand. Figuren viser både antall personer i hver av gruppene, og hvor stor andel de utgjør av befolkningen i hver av gruppene.

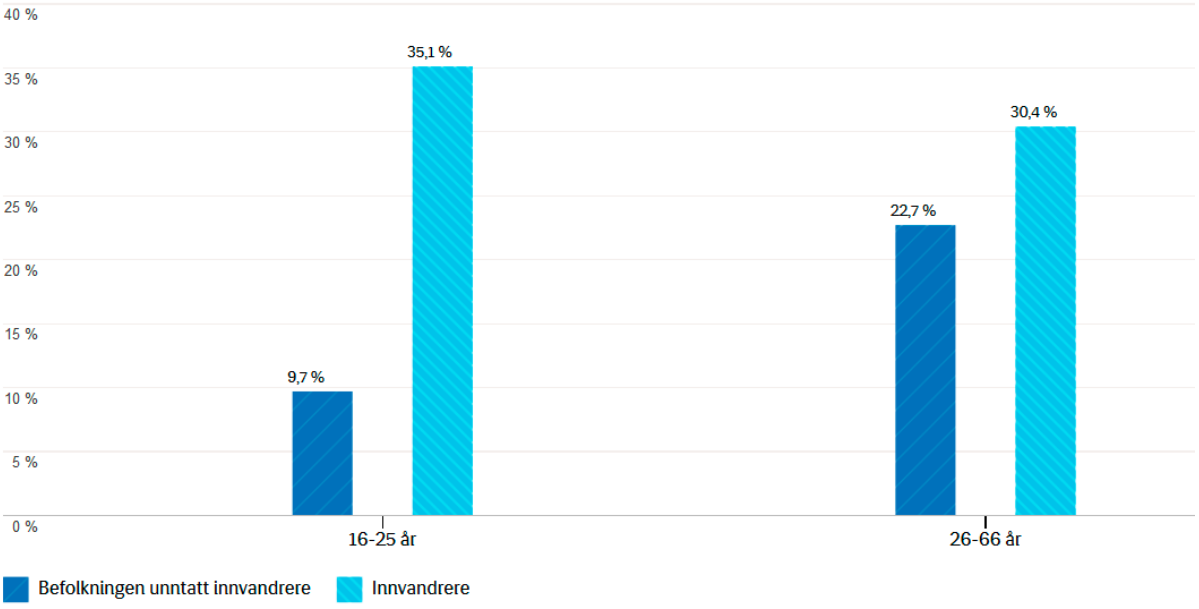

Figuren viser andel personer som ikke er i arbeid eller utdanning fordelt etter aldersinndeling og bakgrunn i 2019 i Fauske. Kilde SSB, sist målt 31.12.2019

2.9 Uføregrad

Fauske kommune har en høy andel uføre, men kommunen ligger ikke helt i toppsjiktet på landsbasis. Det har vært en gradvis økning fra bunnoteringen i 2011 på 11, 2 prosent og til dagens tall på over 14 prosent.

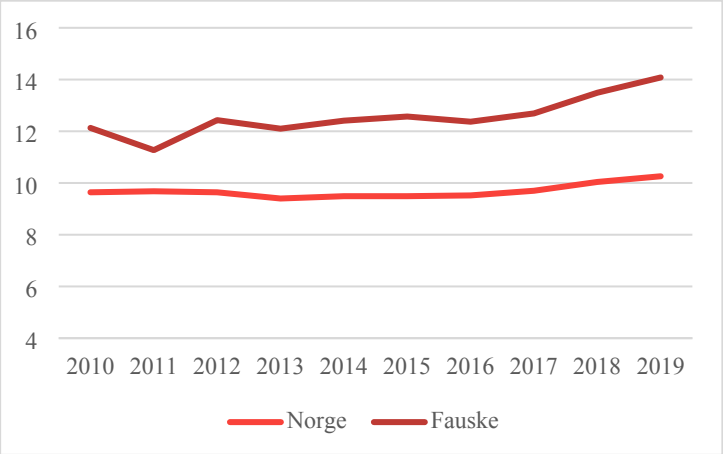

Figur: Andel uføre i alderen 18 - 66 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB

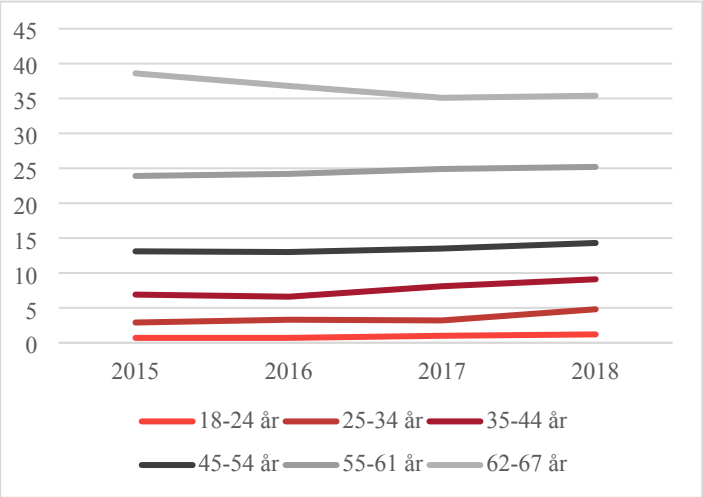

Figur: Andel uføre i Fauske kommune etter alder. Kilde: SSB

Går en nærmere innpå tallene for uføregrad, ser en at det er noe økende andel uføre i Fauske mellom 25-44 år. Tendensen nasjonalt er at andel uføre har vært relativt uendret over samme periode, utenom for eldre uføre som både i Fauske og hele landet for øvrig har en nedgang. Årsakene til økningen er sammensatte, men arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

2.10 Inntekt i befolkningen

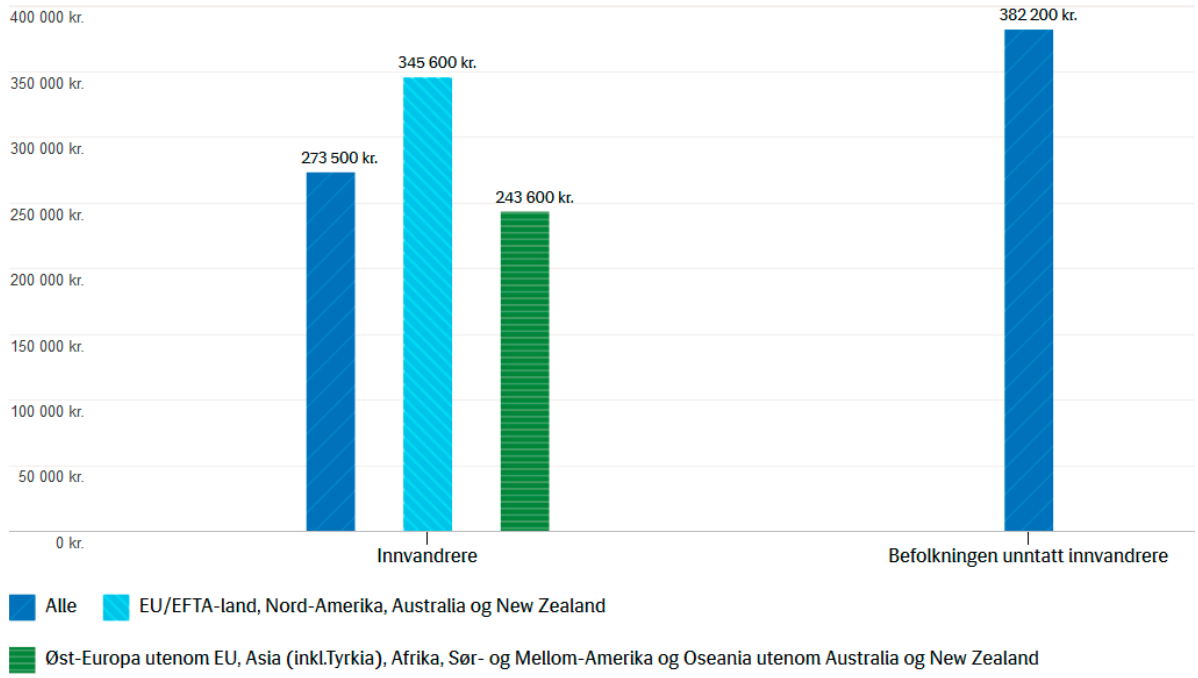

Figuren viser median inntekt etter skatt for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere i Fauske (Kilde SSB, sist målt 31.12.2018). For innvandrere er landbakgrunn delt i to kategorier: den ene omfatter EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, og den andre omfatter Øst-Europa utenom EU, Asia (inkl. Tyrkia), Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand. Studenter er ikke inkludert i tallene.

2.10.1 Lavinntekt og barnefattigdom

Lavinntekt og fattigdom kan påvirke helse, utdanningsmuligheter, sosialt liv, bidra til utenforskap og svekke sosialt samhold. I land med høy levestandard slik som Norge, er det også andre ting enn mangel på mat og klær som definerer fattigdom. For barn er relasjoner til jevnaldrende særlig viktig for å ha det bra. Ved fattigdom mister man ofte muligheten til å delta sosialt der de fleste andre barn er. For eksempel har barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ofte særskilte utfordringer både som unge og voksne, herunder større risiko for å utvikle helseplager. I tillegg har barn i familier med lavinntekt blant annet større sannsynlighet for å utvikle psykiske helseproblemer, lavere skoletrivsel, har færre venner og er mer utsatt for mobbing. I siste stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft, er det hovedprioritet i regjeringens velferdspolitikk å bekjempe fattigdom, særlig blant barnefamilier og sørge for at færre faller utenfor samfunns- og arbeidsliv.

På grunn av inntektsulikheten mellom husholdninger, som også har vært økende de siste årene, vokser mange barn opp i lavinntektsfamilier. Andelen nasjonalt er økende, og henger blant annet sammen med at det er flere familier som har innvandret til Norge. Familier som har innvandret til Norge har mindre grad enn resten av befolkningen tilknytning til arbeidsmarkedet og har derfor lavere inntekt. Det er store variasjoner mellom innvandringsgruppene. Lavinntekt defineres her som personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. EU-skala er en ekvivalensskala (likeverdighetsskala) som benyttes for å kunne sammenligne husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning. EU-skalaen er mye brukt, og ifølge den skalaen må en husholdning på to

voksne ha 1,5 ganger inntekten til en enslig for å ha samme økonomiske levekår. Barn øker forbruksvektene med 0,3 slik at en husholdning på to voksne og to barn må ha en inntekt som er (1 + 0,5 + 0,3 + 0,3) ganger så stor som en enslig for å ha det like bra økonomisk, ifølge EU-skalaen. SSB publiserer tall over andel personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, og i 2018 var medianinntekten på kr 524.000.

Figur 2.12 viser at for andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en gradvis økning i Fauske kommune siden 2013, samtidig som den ligger noe lavere enn i resten av landet (SSB, Bufdir). I 2017 var tallene i hhv. Fauske på 9,8 prosent og Norge 10,7 prosent. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen.

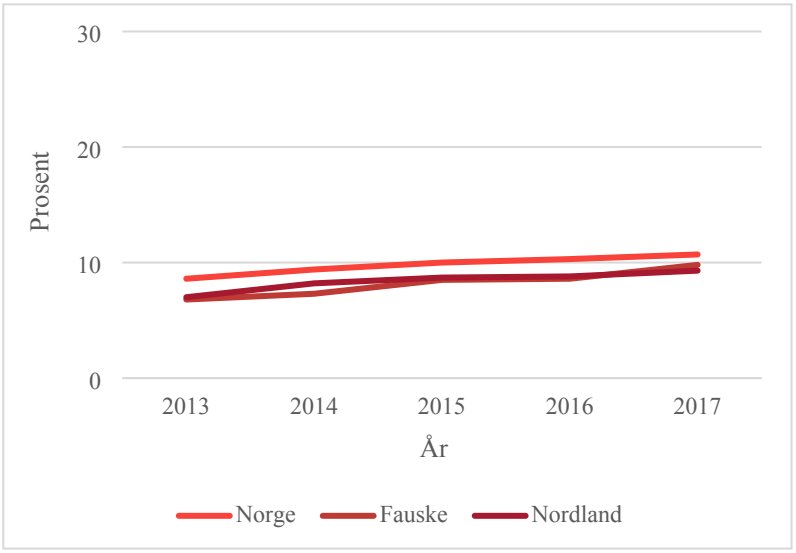

Figur: Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Kilde: SSB, Bufdir.

Når det kommer til barn av eneforsørgere, så er andelen i Fauske kommune høyere enn både på fylkesnivå og landsnivå.

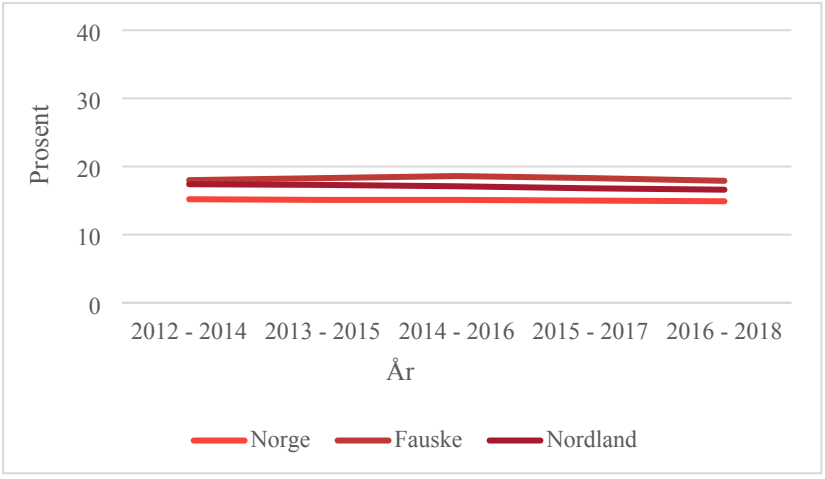

Figur: Barn av eneforsørgere. Kilde: FHI

Medianinntekt etter skatt på husholdsnivå sier noe om hvor mye husstandene har å rutte med.

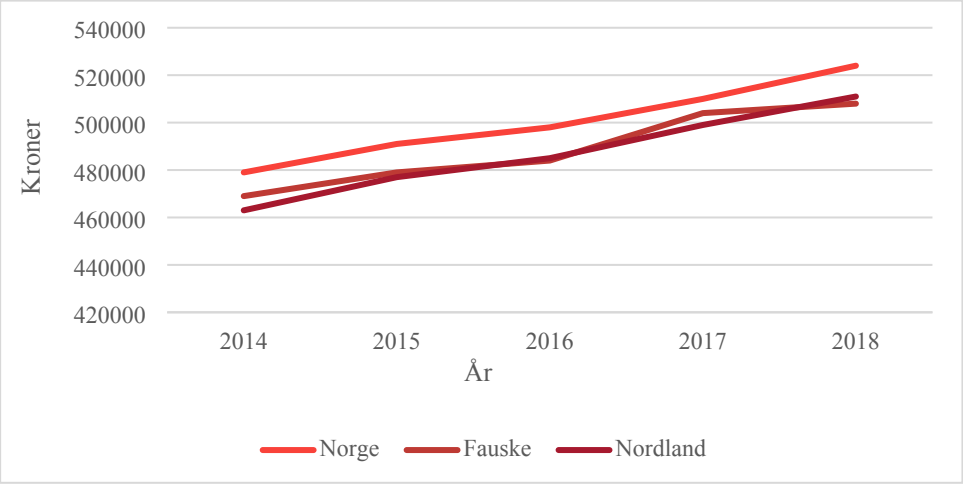

Figur: Medianinntekt. Kilde: FHI

Oversikten under viser hvor stor andel av innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Fauske i 2018 (Kilde SSB, sist målt 31.12.2018). For å ha vedvarende lavinntekt må husholdningen ha lav inntekt i en treårsperiode. Lavinntekt måles som gjennomsnittlig inntekt for hele husholdningen etter skatt på 60 prosent av (median)gjennomsnittet over en treårsperiode.

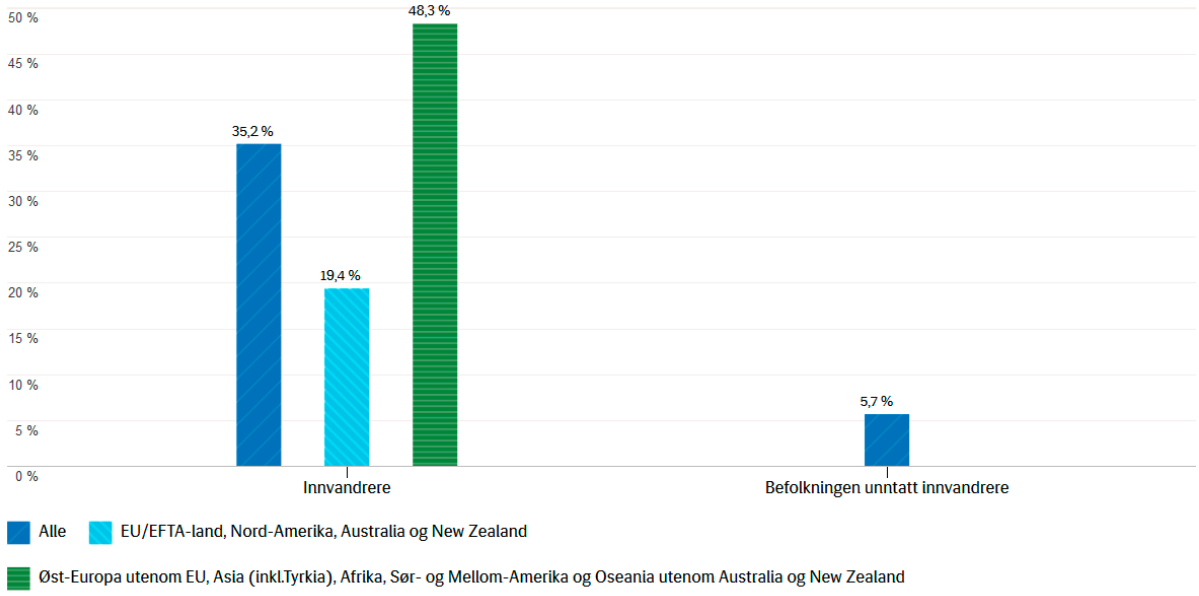

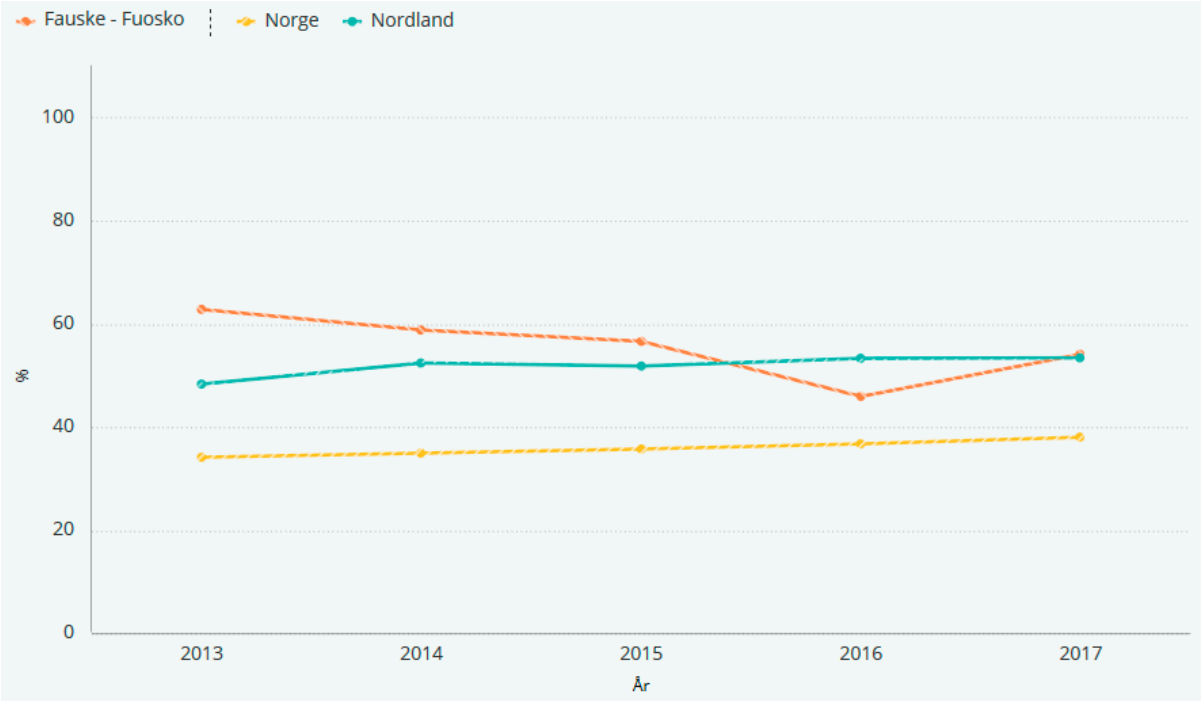

Denne indikatoren viser barn 0-17 år i husholdninger med lavinntekt siste år, hvor hovedinntektstakeren kommer fra innvandrerhusholdninger med lavinntekt, fra Afrika, Asia, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA og Oseania utenom Australia og New Zealand (2017). Barn med innvandrerbakgrunn utgjør en økende andel av barn i lavinntektshusholdningene, og er overrepresentert i lavinntektsstatistikken: 53 prosent av barn i lavinntektshusholdninger har innvandringsbakgrunn (SSB 2016).
Det er særlig barn med innvandringsbakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa, som bor i husholdninger med lav inntekt. Barn med innvandringsbakgrunn fra Somalia, Syria, Afghanistan, Irak og Eritrea er en særlig utsatt gruppe (Fløtten 2009, Epland og Kirkeberg 2016).

3. Kommunens økonomi

Både kommunens og innbyggernes økonomiske situasjon, har betydning for levekår og trivsel. Den kommunale økonomien har uten tvil stor påvirkning på tjenestene innbyggerne mottar.

Fauske kommune er i en kritisk økonomisk situasjon med sterk ubalanse mellom disponible inntekter og driftsutgifter. Driftsnivået er for høyt og har vært det over mange år. Fauske kommune har drevet med underskudd og har nå et akkumulert underskudd på anslagsvis 120 mill. kr etter 2020.

Fauske kommune er nå innmeldt i ROBEK for 4. gang, som følge av at man har slitt med for høyt driftsnivå over mange år. Fauske kommune er den første kommunen i Norge som ble innmeldt i ROBEK for fjerde gang, og kommunen har vært i registeret halvparten av tiden registeret har eksistert.

En gjennomgang av historikken i ROBEK viser at Fauske var av de kommunene som ble innmeldt allerede da registeret ble opprettet tilbake i 2001. Riktignok kom kommunen ut året etterpå i 2002, men i 2003 ble kommunen innmeldt på nytt, og denne gangen varte oppholdet i ROBEK fram til 2010. I 2015 ble Fauske på nytt innmeldt før utmelding i 2016. Når kommunen

nå er innmeldt i ROBEK igjen i 2020, så tilsier den økonomiske situasjonen at oppholdet i ROBEK igjen vil bli langvarig.

At en kommune er i ROBEK indikerer at kommunen har brutt budsjettbalansekravet. Historikken viser at det i Fauske kommune over lang ikke har vært fattet økonomisk bærekraftige beslutninger. At den økonomiske ubalansen vedvarer i over 20 år, indikerer at det er noe alvorlig feil med de økonomiske beslutningene.

Dersom Fauske kommune i fremtiden skal få en kommuneøkonomi i balanse, så må man endre holdningen til økonomi; man kan ikke bruke penger man ikke har og man kan ikke bruke penger på bekostning av kommende generasjoner. Sagt på en annen måte så må vi endre kulturen for hvordan beslutninger fattes. Dersom Fauske kommune skal komme ut av ROBEK så må politikerne samle seg om en felles strategi som går utover langtidsplanperioden. Denne strategien må følges uavhengig av politisk skifte, for Fauske kommune har ikke råd til å skifte strategi hvert fjerde år. Politikerne i Fauske kommune må stå sammen om Fauske kommune skal få kontroll på økonomien. Å få kontroll på økonomien er det eneste alternativet for å fortsette å være en selvstendig kommune.

3.1 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB)

Kommunestyret vedtok i budsjett 2020 finansielle måltall som skal bidra til kommunal økonomisk bærekraft (KØB) og kommunedirektøren foreslår å videreføre disse i 2021 og i resten av langtidsplanperioden. KØB viser sammenhengen mellom de faktorene som inngår i kommunal økonomisk bærekraft:

- Netto driftsresultat som bør være minst 2 %
- Frie fond (sparepenger) bør være minimum 5 % av omsetningen
- Gjeldsgrad bør være 75 % eller lavere

Figur – Illustrasjon av KØB-modellen «Kommunal økonomisk bærekraft»

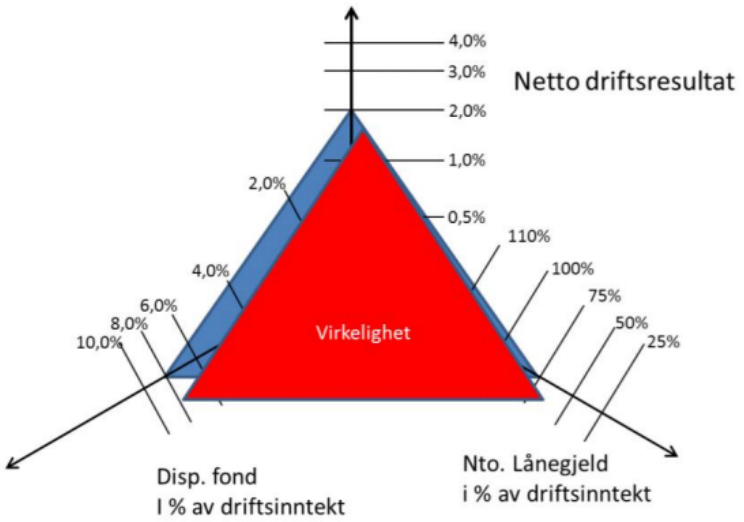

For en utdypning i kommunens økonomiske situasjon, kan en se årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 på kommunens hjemmeside: https://www.fauske.kommune.no/aarsbudsjett-og-oekonomiplan.523379.no.html

3.2 Omstillingsprosjekt

Med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon, gjennomføres det for tiden en omstillingsprosess som innebærer en gjennomgang av hele tjenesteleveransen til kommunen. Fauske kommune har fått skjønnsmidler fra Fylkesmannen til å gjennomføre et 2-årig omstillingsprosjekt. Prosjektleder er ansatt i en 2-års prosjektstilling. Kontroller ble ansatt i august 2020. Ytterligere ekstern kompetanse må påregnes innleid ved gjennomføring av prosjektet.

4. Næringsutvikling i Fauske kommune

Dette kapittelet er ikke en fullstendig framstilling av næringsutviklingen i kommunen. Dokumentet Folkehelsa 2020 tar for seg sysselsettingen i kommunen.

4.1 Reindrift

I Fauske kommune finnes det to reinbeitedistrikt

- 25 Baltvatn reinbeitedistrikt
- 26 Duokta reinbeitedistrikt

På statsforvalteren i Nordlands hjemmesider finner en distriktplaner for reinbeitedistriktene.

4.1.1 Duokta reinbeitedistrikt

Informasjon hentet fra reinbeitedistriktets distriktsplan.

Duokta reinbeitedistrikt har ingen begrensede beitetider. Beitetiden er satt fra 01.01 – 31.12 i hele distriktet. Det er imidlertidig ulike områder i distriktet som vanligvis brukes til ulike årstider.

Følgende inngrep og forstyrrelser nevner reinbeitedistriktet i sin forvaltningsplan av 2015:

Flere arealinngrep i distriktet har ført til beitetap og vanskelige flyttemuligheter. Dette gjelder vassdragsreguleringer, hyttefelt, veger, jernbane, oppdyrkinger, bebyggelse, skytefelt m.m. Ellers er utfart, ferdsel og jakt et stadig større forstyrrende element for reindriften. Arealvernet er det viktigste arbeidet når en ser bort fra det daglige arbeidet i reindriften. Vern av reindriftens arealer (naturgrunnlaget for samisk kultur) er et ansvar som påligger myndighetene på alle nivå.

Duokta reinbeitedistrikt har store belastninger med inngrep. Enkeltsaksbehandling tar ikke tar hensyn til sumvirkninger og samlet belastning for reindriften og reinbeitedistriktet. Av den grunn bør det gjennomføres konsekvensutredning for reindrift ved alle nye inngrep der sumvirkninger og totalbelastningen for reindriften legges til grunn ved utredning.

Tap av rein til rovvilt er hovedårsaken til at reineiere ikke kan slakte så mye som ønsket. Distriktet ønsker at kommuner, fylkeskommunen og fylkesmannen arbeider aktivt for å få ned rovviltbestanden. Dersom det ikke blir gjort en innsats raskt, vil reindriftens næringsgrunnlag bli enda sterkere redusert. Det sier seg selv at det også er en hard mental belastning for de som driver med reindrift å vite at en stor del av produksjonen går til rovdyrføde, og ikke menneskemat. De lidelser reinen blir påført av rovdyrene, er også en belastning.

4.1.2 Balvatn reinbeitedistrikt

Informasjon hentet fra reinbeitedistriktets distriktsplan

Grunnlaget for tamreindrift ligger i å utnytte reinens evne til å nytte ulike planter gjennom året, avhengig av hvilke som til enhver tid er tilgjengelige. Om vinteren beiter reinen for det meste lav, og ellers i året ulike urter og gress. Beitebruken deles inn i ulike årstider og tidspunkt for bruk av disse varierer fra år til år.

Vanligvis brukes de slik:

- Vinterbeite: november-april
- Vårbeite: april-juni
- Sommerbeite: juli-august
- Høstbeite: september-oktober
- Høstvinterbeite: oktober-november

Tilgjengelighet og kvalitet på beitene varierer mye fra år til år bl.a. på grunn av temperatur og nedbør. Om vinteren er snømengde og konsistens på snøen avgjørende for kvaliteten på beitene. Reinen er avhengig av å beite store deler av døgnet, og begrensninger i beitetiden i form av insektsplager og andre forstyrrelser reduserer verdien av enkelte beiter. Reinen må trives og føle seg trygg i beiteområdene. Ulike inngrep medfører at reinen ikke lenger trives og at beitelandet går tapt. Det er også viktig at reinen kan veksle mellom beiter. Dette stiller krav til flytte- og trekkveier mellom beiteområder. Flytt- og trekkveier som blir ødelagt/tapt får katastrofale følger for reindriften i distriktet.

Flytteleiene er svært viktig for reindriften og har et særlig vern etter reindriftslovens §22. Ulike arealinngrep i distriktet som hyttebygging, småkraftverk og mineralleting 8 vanskeliggjør flytting mellom sesongbeitene.

I distriktsplanen til reinbeitedistriktet skriver de følgende om inngrep og forstyrrelser:

Reindrifta baseres på å utnytte tilgjengelig utmarksbeite for reinflokken gjennom hele året. Selv om distriktet strekker seg over store areal er det mye som ikke kan beites, f.eks. bart fjell, innsjøer, vassdrag og bebygd område.

Variasjon i landskap og terreng er nødvendig fordi det gir forskjellig beitetilgang under de ulike årstidene. Skiftende værforhold med vekslende frost og mildvær kan gjøre at beitene iser ned og ikke kan brukes. Reinen vil da spre seg over større områder på leting etter mat, og det er da spesielt viktig at reinen får ro og ikke bruker unødig med energi. Under slike forhold vil alle

steder med tilgjengelig beite innenfor distriktet være av stor verdi, selv om de ellers ikke brukes så ofte.

For å kunne utnytte alle deler av distriktet er det videre helt avgjørende at reinenes trekk- og flytteleier holdes åpne. Disse har et helt spesielt vern i reindriftsloven §22, og det er ulovlig å iverksette tiltak som medfører at bruken av disse blir hindret.

Det er viktig å være klar over at reinen generelt er mer varsom for folk enn vanlige husdyr, selv om det ikke alltid kan virke sånn når en ser flokker med rein som oppholder seg i nærheten av folk. Simler med kalv er svært sky, og simla kan i verste fall forlate kalven dersom de blir forstyrret. Bukkene er vanligvis langt mindre sky og småflokker som oppholder seg nært bebyggelsene på våren består gjerne av unge bukker. Rein er spesielt var for hunder da de kobles til rovdyr, og hunder kan skape panikk i flokken.

Det er også viktig å være klar over at reinen kan være vanskelig å få øye på ute i terrenget. Det kan være mye rein i området selv om en ikke nødvendigvis ser dyr.

I reinbeiteområder må en derfor ferdes varsomt og ta hensyn dersom en kommer over rein. Det er viktig å holde hunder i bånd og ikke følge etter rein som trekker seg unna. Spesielt viktig er dette under kalvingen i mai/juni, og den første tiden etter. Det samme gjelder dersom en kommer over at det arbeides med reinen, f.eks. under samling.

Følgende punkter nevnes og som forstyrrelser/inngrep for reindrifta:

- Gruvedrift
- Hyttebygging
- Friluftsliv
- Tilrettelegging for friluftsliv/turistanlett
- Jakt
- Motorferdsel i utmark
- Vassdragsreguleringer og småkraftverk

4.2 Jordbruksforholdene i kommunen

I Fauske kommune har vi 16 500 da dyrka jord og 3 400 da innmarksbeite. Dette utgjør ca 2 % av kommunens totale landareal på 1.210.000 da.

4.2.1 Jordressursene

Berggrunnen i Fauske består i hovedsak av glimmerskifre, glimmergneis, kalkspatmarmor og dolomittmarmor. Rundt Sulitjelmavassdraget finner en kalkglimmerskifer og kalkfylitt. Dette er bergarter som gir opphav til et næringsrikt og lite surt jordsmonn og dermed gode vekstforhold i skog og mark. Rishaugfjellet med omland og fjellet vest for Valnesfjord består av granitt og granodioritt.

Størstedelen av kommunens areal er dekket av berggrunn. Av det totale landarealet på i overkant av 1,2 millioner dekar er bare 2 % jordbruksareal. Ca. 14 % av arealet er produktiv skog. Med unntak av enkelte tørre år er det tilstrekkelig nedbør i vekstsesongen. Det er i første

rekke temperaturen i sommerhalvåret, og mangel på snødekke i enkelte områder om vinteren, kombinert med frost, som setter begrensninger på hvilke vekster som kan dyrkes.

Fauske har et bedre klima for planteproduksjon enn mange vil forvente ut fra geografisk beliggenhet. Sammenlignet med Bodø er veksttidas lengde bare to dager kortere og det er mer klarvær i vekstsesongen. Sammenlignet med Værnes er middeltemperaturen i vekstsesongen 1.3°C lavere, mens andelen klarvær er på samme nivå. Veksttida er normalt 19 dager kortere i Fauske enn på Værnes og 25 dager kortere enn på Ås i Akershus.

Husdyrhold basert på fôrproduksjon, og reindrift, er mest robuste mot variasjoner i været fra år til år. Husdyrholdet danner ryggraden i kommunens jordbruk. Kommunen har en sentral plassering i forhold til store befolkningskonsentrasjoner. Dette gir særlige fordeler når det gjelder markedstilgang for ferskvarer som bær og grønnsaker. Stort befolkningsgrunnlag og sentral beliggenhet i forhold til vei og jernbane gir også gode muligheter for friluftsliv og turisme. Samtidig må en være oppmerksom på de begrensninger som hensynet til tradisjonelt landbruk og slitasje på naturen legger på slik aktivitet.

4.2.2 Aktiviteten i jordbruket

Jordbruk og husdyrhold er samlet sett den største landbruksproduksjonen i Fauske. I august 2011 var det totalt 62 søkere om produksjonstilskudd i jordbruket mens det i oktober 2019 var redusert til rundt 50 søkere. Det er 12 melkebruk igjen i kommunen, og et av disse har økologisk produksjon. En del av de brukene som har lagt ned melkeproduksjonen har fortsatt drift, enten med produksjon av fôr for salg, eller overgang til kjøttproduksjon på storfè. Sauebrukene er enda i flertall, med 15 aktive bruk. Det er også etablert en del aktivitet rundt hest og hestehold i kommunen de siste årene. Både private hobbyhester og steder med kursaktiviteter basert på ridning og hestestell.

Det dyrkes også grovfôr for salg på en del av jordbruksarealet. For en del år tilbake ble det produsert tørrhøy for salg på flere gårder i Valnesfjord, men det er ikke mange igjen nå. Dette til tross for at markedet i regionen har vært godt med økning i hestehold. Bærdyrking finnes det litt av i kommunen. Både bringbær og jordbær selv om brukene er små. Dette er en arbeidsintensiv produksjon hvor været er en risikofaktor i større grad enn i tradisjonelt jordbruk med eng og grovfôr til husdyr. Potetproduksjonen i kommunen er nok gått tilbake de siste årene. Èn produsent har sluttet og det er ikke kommet nye til. Det dyrkes fremdeles en god del gulrøtter i Valnesfjord med salg kanalisert gjennom daglivarekjeder. Kommunen har èn produsent av egg som ganske nylig har flyttet hønene inn i ny driftsbygning med frigang og utsikt. Husdyrproduksjonen er likevel viktigst både når det gjelder verdiskaping og sysselsetting.

I området øst for Fauskeeidet skaper rovdyr, og da fortrinnsvis jerv, problemer i forhold til beitebruken. Det er satt i verk tiltak i samarbeid med Fylkesmannens miljøvernavdelingen som omfatter oppsetting av sperregjerde for å hindre at sauen trekker inn i de mest rovdyrutsatte områdene. I løpet av de siste årene er det registrert tap av sau forårsaket av gaupe i vestsiden av kommunen.

Det har de seneste årene vært flere generasjonsskifter/eierskifter på gårder i kommunen. Dette er positivt for den fremtidige aktiviteten i landbruket. Både innenfor melkeproduksjon og saueholdet har det vært flere bruksoverdragelser.

Det blir også omsatt landbrukseiendommer i kommunen. Både små og store. Enkelte av de brukene som har skiftet eier kunne nok vært drivverdige enheter med de rette personene som kjøpere, men i et forholdsvis fritt marked vil ofte lønnsomheten ved landbruksdrift tape i forhold til kjøpere med andre intensjoner. Dagens praktisering av konsesjon, driveplikt og deling av eiendommer ser ut til å ha en akkumulerende effekt for eiendomsstrukturen.

For omsetninga av jordbruksprodukter er det en trend i tiden med flere måter å nå kundene og forbrukerne. I Fauske er det etablert Reko-ring som har direktesalg via internett og hentepunkter for utlevering av bestilte varer. Det arbeides med å etablere andelslandbruk i Valnesfjord. Her deles risiko og gevinst mellom bonden og forbrukerne gjennom en åpen økonomi og dialog. Begge disse tiltakene er en del av arbeidet i det kommunale foretaket Fauna sitt prosjekt Matauk. Det er også i emning et prosjekt med parsellhager i kommunen. Dette er småskala produksjon hvor deltakerne leier en jordlapp som de disponerer til å dyrke det de selv vil. Bondens marked ble etablert i 2003 og har etablert seg flere steder over hele landet. Vårt nærmeste er i Bodø og gir en fin mulighet for direkte kontakt mellom forbrukere og produsenter.

4.2.3 Miljømessige og klimatiske utfordringer

Fauske er en betydelig landbrukskommune. Landbruket har også betydning langt utover den verdiskaping som ligger i tradisjonell jordbruks- og skogbruksdrift. Landbruket bidrar også til sysselsetting, matvaresikkerhet, bosetting på bygdene og stell og vedlikehold av kulturlandskapet. I Fauske kommune er grunneiersamarbeid organisert gjennom 18 grunneierlag/utmarkslag som dekker praktisk talt hele kommunen. Alle lagene er samlet i et utmarksråd. Dette gir kommunen et unikt utgangspunkt og gjør grunneierne godt rustet til å utvikle samarbeidstiltak innen næring, miljø, rekreasjon og bevaring av kultur- og artsmangfoldet.

4.2.4 Klima og vær

Forventede endringer i klimaet vil sannsynligvis gi utfordringer for landbruket også i Fauske kommune på lengre sikt. Et varmere og våtere klima, med større variasjon i været kan komme til å utfordre oss. Intense perioder med nedbør kan gjøre det vanskeliger å gjennomføre våronn og innhøsting i de tidsvinduene vi er avhengig av i en fremdeles kort vekstsesong. Lengre tørkeperioder er også en mulig konsekvens av klimaendringer, og selv om mye av landarealet som brukes til jordbruk er tung og tørkesterk jord vil det nok kunne bli mer variasjon i forholdene å drive jordbruk under. Vintrene vil nok også bli mer vekslende, med større nedbørsmengder og lengre perioder uten beskyttende snødekke mot frost og tele. Generelt vil nok behovet for velfungerende grøftesystemer og kanaler være sterkt tilstede i framtidens jordbruk.

4.2.5 Gjengroing

Kulturlandskapet er skapt av generasjonenes skjøtsel og bruk av arealene gjennom århundrene. Kulturlandskapet er ikke statisk og det som er skapt gjennom århundre trues nå på grunn av endrede driftsformer og nedleggelse av bruk. Kravene til rasjonalisering og effektivitet har medført store endringer i landskapet med gjengroing og tap av variasjon og mangfold som et resultat. Den mest iøynefallende siden er den estetiske. Det folk flest ser er at mark som ikke blir høstet enten med slått eller beite gror igjen, og tilgjengeligheten blir vanskelig for turgåere og sopp- og bærplukkere. Det kulturlandskapet som brukes som rekreasjonssted står i fare for å bli borte. Mindre synlig men ikke mindre viktig er kulturlandskapets betydning for artsmangfoldet i naturen. Gjengroing og mer ensformig jordbruksdrift har endret livsbetingelsene for både planteliv og dyreliv.

4.2.6 Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet

Kulturlandskapet er en viktig trivselsfaktor for allmennheten. O1pinion med innsikt i og forståelse for verdien av kulturlandskapet, hvordan det er blitt til og hvordan det forvaltes vil kunne være gode støttespillere når kulturlandskapet blir truet.

Informasjon og holdningsskapende arbeid bidrar til å øke allmennhetens kunnskap om sammenheng og verdier i naturen. En del av dette arbeidet vil være å gi folk positive opplevelser og øke tilgjengeligheten til kulturlandskapet. Bonden er ikke bare produsent av mat men produserer og forvalter også miljøgoder. Både i bygdemiljøet og blant folk flest må det skapes bevissthet om hvilke verdier vi har, og som vi må ta vare på før det er for seint.

4.2.7 Registering av verdier

Kartlegging av verdier i kommunen, kulturminner, kulturmiljøer og verdifulle kulturlandskap er nødvendig for å kunne danne seg et bilde av hvilke verdier som finnes, og se hvilke områder som utmerker seg og som er av spesielt høy verdi. Gjennom god kartlegging vil vi få dokumentert hva som finnes av verdier, og vi vil være bedre i stand til å prioritere og rette innsatsen mot de mest verdifulle områdene.

4.2.8 Andre viktige forhold

Kommunen har flere viktige miljømessige utfordringer som det må settes fokus på. Noen av disse kan vi arbeide med gjennom annet regelverk og ordninger.

4.2.8.1 Jordvern

Presset på jordbruksarealene for bruk til andre formål er størst i tettstednære strøk, men vi registrerer også en viss interesse for spredt bebyggelse. I kommuneplanens arealdel er det satt av områder hvor en tillater spredt boligbygging. Utfordringen ligger i å håndheve planen slik at det ikke gis for mange dispensasjoner. Også fra sentrale myndigheter er det et uttalt ønske om å redusere nedbyggingen av dyrka og dyrkbar jord. Ved å ha et aktivt jordbruk og et godt vedlikeholdt kulturlandskap kan det være lettere å motstå endring og omdisponering av dyrka og dyrkbar jord.

4.2.8.2 Bosetting i hele kommunen

Vedlikehold og skjøtsel av kulturlandskapet er avhengig av at det opprettholdes aktiv jordbruksdrift i bygdene. Større og færre bruk medfører at landbrukets betydning for bosettingen i bygdene reduseres. Betydningen av annen fast bosetting i bygdene bidrar til å opprettholde bygdemiljøet og offentlige servicefunksjoner. Å opprettholde bosetting i hele kommunen er et viktig virkemiddel for å forvalte natur- og kulturlandskapet. Samtidig må ikke bosetting i aktive landbruksområder organiseres slik at det oppstår unødige konflikter og interessemotsetninger. Utviklingen i landbruket har beveget seg i retning av større enheter og da medfører det ofte større ulemper for omgivelsene i form av mer støy, støv og lukt. Arbeidsdagen for de aktive utøverne av næringa strekkes gjerne mer ut over døgnet sine timer, og helgefred kan bli et fagert ønske i den del av nærområdet som ønsker dette.

4.2.8.3 Avfallshåndtering

Oppsamling av skrot på egen og andres eiendom og villfyllinger er et generelt problem i kommunene. Fauske kommune er i en startfase når det gjelder å utvikle en strategi for å håndtere slike saker på en offensiv måte og utvikle forebyggende tiltak. Avfallshåndtering på gårdsbruk skal inngå som et element i miljøplanene som skal utarbeides på hvert bruk. Årlige innsamlingsaksjoner ser ut til å ha effekt, og sammen med endret holdning både hos yrkesutøverne og generelt i befolkningen kan det se ut som om kursen er endret.

4.3 Skogbruk

I Fauske kommune har vi 199 000 dekar produktiv skog noe som utgjør ca. 16 % av det totale landarealet i kommunen. Av dette er ca. 130 000 da lauvskog og ca. 30 000 da tilplantet gran. I tillegg har vi annet utmarksareal under skoggrensa på ca. 600 000 da.

Fauske kommune ligger i et område hvor bjørk er det dominerende naturlige treslag. Lauvskogen dekker ca. 130.000 dekar av det produktive skogsarealet i kommunen. Det finnes også spredte forekomster av naturlig furuskog. Granskogen er plantet og forynger seg i motsetning til den allmenne oppfatning, naturlig når den blir gammel nok. Det er plantet over 30.000 dekar norsk gran og vel 1.000 dekar andre bartreslag. Gjenstående areal som er egnet til skogplanting er anslått til omkring 15.200 dekar.

Alpin skoggrense i Fauske ligger mellom 350 - 640 meter over havet. På grunn av forholdsvis beskyttet beliggenhet er skadelig påvirkning fra sjørokk og vind relativt liten. Denne påvirkningen kan normalt sees innen en avstand på 50 meter fra sjøkanten.

Det foreligger ingen nøyaktig skogstakst som viser bonitetsfordelingen for skogsmarka i Fauske kommune. Boniteten angir arealets evne til å produsere skog ut fra klima og jordbunn. Kommunens skogforvaltning har foretatt en vurdering av det økonomisk drivbare arealet og kommet frem til at omkring 30 % har høy, 50 % middels og 20 % lav bonitet.

Produktiv skogsmark er definert som arealer med en gjennomsnittlig produksjonsevne for skogsbestandets omløpstid på minst 0,1 fastkubikkmeter pr. dekar og år. Det er mye brattlendt skogsmark i kommunen, og nærmere 15 % av den produktive skogen er regnet som ikke

drivbar etter dagens driftsmetoder og krav til inntjening. En grov oppmåling viser at det økonomisk drivverdig arealet er på i overkant av 140.000 dekar. Av dette er over 100.000 dekar lauvskog.

Årlig løpende tilvekst for granskogen i kommunen er beregnet til vel 19.000 fastkubikkmeter. Årsmelding og statistikk fra kommunens skogforvaltning gir en oversikt for utviklingen innen skogbruket. Tilstanden for yngre plantefelt er stort sett god, men det er likevel behov for fjerning av lauvkratt og lauvskjerm i en del områder.

4.3.1 Aktiviteten i skogbruket

Den organiserte skogplantingen har lange tradisjoner i kommunen. Det første såkalte fredsskogfeltet ble påbegynt i 1908 med tilplanting av 1 dekar. De såkalte fredsskogfeltene dekker i dag et areal på 2.100 dekar. Planteaktiviteten (fredskogplantingen) holdt seg under 100 dekar pr. år frem til 1954. I perioden 1954 til 2014 ble det plantet 29.409 dekar med en årsrekord på 2.528 dekar i 1963. I de etablerte granfeltene blir det etter hvert stort behov for tynning.

En del av den eldre lauvskogen er noen steder i ferd med å råtne ned og bør slik sett avvirkes snarest mulig.

Det er også et behov for tynning i yngre lauvskog der denne står tett. Det hogges bartrevirke til sagbruk og papirproduksjon, og lauvtrevirke og dels bartrevirke til brensel og produksjon av ferrosilicium. Hogst til brensel har i mange år vært størst. I år 2007 ble det imidlertid en endring i dette idet det ble gjennomført uvanlig mye salgshogst i flere av de eldre granfeltene i kommunen. Dette medførte at salgshogsten til industri og vedsentraler samlet nesten nådde 6.000 fm3 (5.510 bartretømmer og 372 lauvtretømmer).

Førstehåndsverdi	m3	Kr
2 014	2693	773 001
2 015	1594	474 226
2 016	2548	642 746
2 017	3034	759 414
2 018	3248	986 103
2 019	11023	2 655 989
Totalt 2014-19	24140	6 291 479

Tabell 4. Verdi av skogsvirke avvirket 2014-2019 i Fauske. (Tall fra ØKS)

Som tabellen viser er det store årlige variasjoner i uttak av virke fra skogen i Fauske. Tallene inneholder både sagtømmer, massevirke og ved til brensel. Det må også påpekes at det nok blir tatt ut virke til ulike formål som ikke er med i denne statistikken. Det bør også nevnes at gjennom videreforedling øker verdien på skogsvirke betraktelig slik at skogens bidrag til samfunnsøkonomien er betydelig høyere enn tallene i første omgang forteller. Det er større etterspørsel etter trevirke i området enn det som avvirkes. Det er laget prognoser som viser forventet produksjon av tynningsvirke og sluttavvirket tømmer fra plantet gran i årene

fremover. Prognosen bygger på forutsetningen om middels bonitet og at sluttavvirkning foretas når trærne er 80 år gamle. I praksis vil nok en del plantefelt kunne hogges allerede i en alder av 70 – 75 år p.g.a. god skogbonitet. Det har faktisk vist seg i praksis i de senere år at skogsentreprnører sluttavvirker granfelt allerede i en alder av mellom 50 og 60 år, noe som er for tidlig og medfører at skogeier får økonomisk tap. Dette bør kunne unngås gjennom dialog mellom skogeier, entrepenører og skogforvaltningen i kommunen. Prognosen viser at behovet for tynningshogst øker sterkt fra 2008 og holder et høyt nivå frem til omkring 2023 (Figur 1). Samtidig øker potensialet for sluttavvirkning som får en kraftig stigning fra ca. år 2031 og når en topp på i overkant av 79.000 fastkubikkmeter pr. år omkring år 2040. I praksis vil hogstforløpet ikke komme til å forløpe slik det fremgår av figur 1. Hogsten vil jevne seg mer ut over tid og heller ikke bli samlet sett fullt så stor som figuren viser. Som tabellen viser er det store årlige variasjoner i uttak av virke fra skogen i Fauske. Tallene inneholder både sagtømmer, massevirke og ved til brensel. Det må også påpekes at det nok blir tatt ut virke til ulike formål som ikke er med i denne statistikken. Det bør også nevnes at gjennom videreforedling øker verdien på skogsvirke betraktelig slik at skogens bidrag til samfunnsøkonomien er betydelig høyere enn tallene i første omgang forteller. Det er større etterspørsel etter trevirke i området enn det som avvirkes. Det er laget prognoser som viser forventet produksjon av tynningsvirke og sluttavvirket tømmer fra plantet gran i årene fremover. Prognosen bygger på forutsetningen om middels bonitet og at sluttavvirkning foretas når trærne er 80 år gamle. I praksis vil nok en del plantefelt kunne hogges allerede i en alder av 70 – 75 år p.g.a. god skogbonitet. Det har faktisk vist seg i praksis i de senere år at skogsentreprnører sluttavvirker granfelt allerede i en alder av mellom 50 og 60 år, noe som er for tidlig og medfører at skogeier får økonomisk tap. Dette bør kunne unngås gjennom dialog mellom skogeier, entrepenører og skogforvaltningen i kommunen. Prognosen viser at behovet for tynningshogst øker sterkt fra 2008 og holder et høyt nivå frem til omkring 2023 (Figur 1). Samtidig øker potensialet for sluttavvirkning som får en kraftig stigning fra ca. år 2031 og når en topp på i overkant av 79.000 fastkubikkmeter pr. år omkring år 2040. I praksis vil hogstforløpet ikke komme til å forløpe slik det fremgår av figur 1. Hogsten vil jevne seg mer ut over tid og heller ikke bli samlet sett fullt så stor som figuren viser.

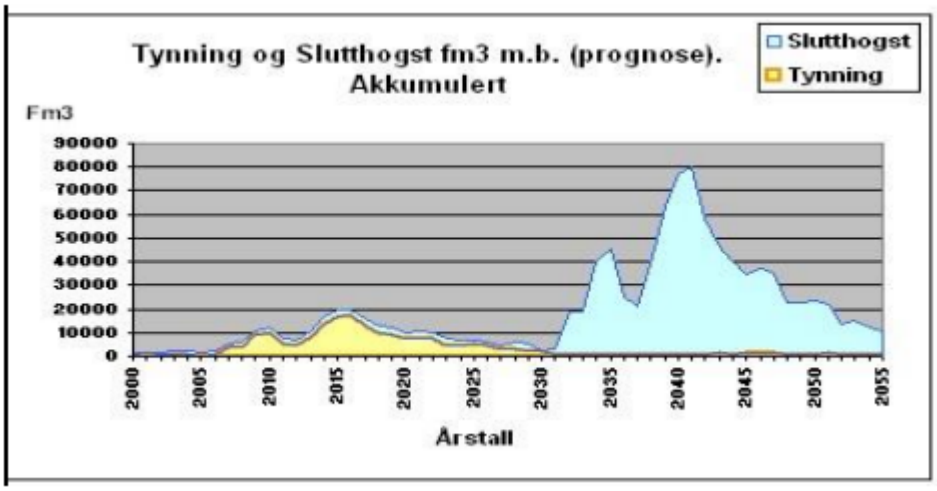

Figur: Prognoser for sluttavvirkning og tynning i granskog i Fauske fra 2000 til 2055. Akkumulert kurve. Kilde: Skogbrukssjefen i Fauske kommune

Det er lagt ned betydelige innsats og midler til bygging av skogsveier. Pr. 1. januar 2015 er det bygd omkring 126 km traktorvei og 10 km bilvei i hele kommunen. Det foreligger forslag til bygging av ytterligere 132 km traktorvei og 6 km bilvei. Det er nå utarbeidet en hovedplan for skogsveier i kommunen. I denne blir det lagt større vekt på å bygge bilveier og noe mindre vekt på traktorveibygging enn i tidligere skogplaner. Eksisterende og planlagte veier vil betjene i overkant av 140.000 dekar økonomisk drivverdig skog. Se figur nedenfor.

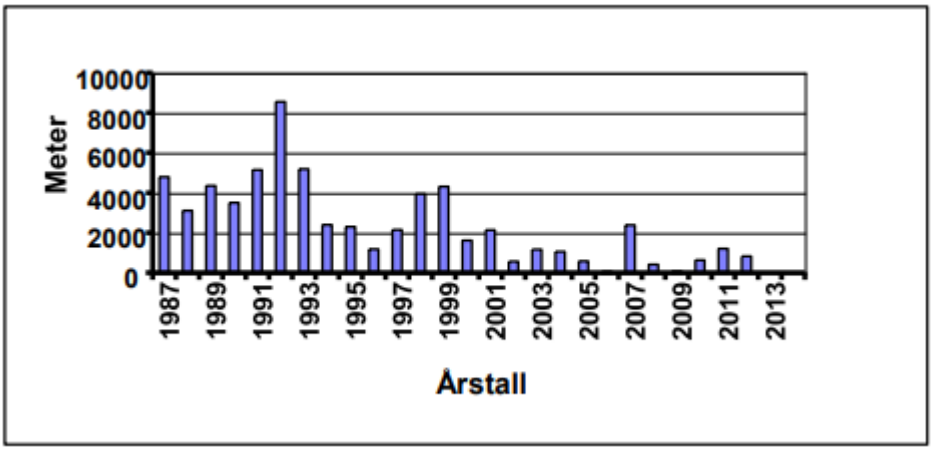

Figur: Skogsveibygging i Fauske kommune i tidsrommet 1987-2014. Kilde: Skogbrukssjefen i Fauske kommune.

4.3.2 Skogbruket og miljøverdier

Hele skogarealet i Fauske er definert som vernskog for å beskytte områder hvor skogen har stor betydning for lokalklimaet. Dette fører til en generell meldeplikt for skogshogst med unntak for hogst til egen husholdning og for hogstflater under 5 dekar i nærmere angitte områder. Dette innebærer ikke naturvern i vanlig forstand, men er å anse som et vern av skogbruksnæringens eget ressursgrunnlag hvor det også tas rimelig hensyn til andre berørte interesseområder.

Skogbruket berører store områder og har innvirkning på bruken av utmarksarealene. Plantefelt kan f.eks. føre til dårligere fremkommelighet og skjerme for utsiktspunkter. Samtidig virker granskog lunende og gir både dyr og mennesker ly mot vær og vind og øker mangfoldet i skogen. Bygging av skogsveier fører til at store områder blir lettere tilgjengelig for allmenheten. For reindriften skaper planting og økt tilgjengelighet for allmenheten problemer i enkelte områder. Skogreisingen kan også komme i konflikt med jordbrukets beiteinteresser. Skogsveier kan imidlertid også være til god nytte for reindriften og deler av jordbrukets husdyrhold.

Det er her viktig å huske på at skogreisingen på dramatisk vis øker skogarealenes økonomiske verdi. Det kan bli snakk om en 8 – 12 dobling av skogarealenes nettoverdi. Fauske kommune vil i fremtiden bli selvforsynt med tømmer til produksjon av trelast. Ser vi på skogbruket i

Fauske kommune i forhold til miljøvern- og friluftsinteressene, så er det først og fremst skogreisingen med utstrakt planting av gran som kan sies å ha medført noe konflikt. Det meste av tilplanting har vært med vanlig norsk gran, og da er konflikter knyttet til fremmede og uønskede arter som sitka- og lutzgran ungått. Vi ønsker fortsatt å gjennomføre mer skogreising, noe som også vil være i samsvar med sentrale myndigheters ønske om å bruke skogen til å binde mest mulig CO2. Ingen ting tyder likevel på at det vil bli det samme omfanget på skogreisingen som tidligere.

Siden den samlede mengden av skogsdrift i Fauske fortsatt er forholdsvis beskjeden og skogsdriften i tillegg i stor grad er fordelt på mange ganske små skogsdrifter, forårsaker skogsdrift liten konflikt med miljøvern- og friluftsinteressene. Ved forvaltningen av vernskogbestemmelsene har kommunen og skoglovens miljøbestemmelser i de senere år medført at det ved flere skogsdrifter tas mer hensyn til skogsmiljøet. Det synes nå derfor ikke spesielt påkrevet i vårt område å bruke så mye tilskuddsmidler til særskilte miljøtiltak i tilknytning til skogbruket. Skogbildet i kommunen er i liten grad preget av store markerte hogstflater. Skogbrukstiltak så som tynning i hogstklasse III og avstandsregulering/rydding i ungskogfelt (hogstklasse II) vil imidlertid i flere tilfeller kunne ha en positiv virkning for friluftslivet og i noen tilfeller for det øvrige miljøvern i skogen.

Det er planer for å lage utskipingskai for tømmer ved Salten verk i Sørfold. Dette er et samarbeid mellom Salten verk og Sørfold kommune, hvor også de andre kommunene i Indre Salten er blir bedt om å bidra økonomisk. Gjennom en tinglyst rett skal kaien fungere som prioritert tømmerkai slik at skogeierne er sikret plass for lagring og lasting ved behov. Utover dette kan Salten verk nytte anlegget som terminal for flising av trevirke brukt i produksjon av ferrosilisium. Salten verk bruker årlig 100 000 m3 trevirke, og bare 5 000 av disse hentes lokalt. For de framtidig anslåtte mengder skogsvirke vil et slikt tiltak være av stor betydning så lenge det ikke er utsikter til at det skal startes videreforedling av skog i nærområdet.

4.4 Hjortevilt i kommunen

Fauske kommune har et totalt areal på 1210 km2. Det fins en stabil bestand av elg i hele kommunen. Rådyr fins sporadisk over store deler av kommunen, stammen er i vekst men bestanden varierer fra år til år. Det er åpnet for rådyrjakt med et minsteareal på 10000 dekar for hele kommunen fra 2021. Bestanden av hjort sprer seg nordover og streifdyr av hjort kan påtreffes. Det fins ikke villrein i kommunen.

4.4.1 Hjortevilt som næring

Hjorteviltet, i vårt tilfelle elgen, er en fornybar ressurs og en inntektskilde for grunneierne/ jaktrettshaverne og har grovt regnet en anslått verdi på 1.5 millioner kr. i 2020. I tillegg har jakten en verdi som rekreasjonskilde og friluftsliv for jegerne.

4.4.2 Kunnskap og forvaltning

I Fauske har en helt siden 80-tallet samlet inn data om elgbestanden gjennom «Sett Elg», slaktevekter og innsamling av kjever. Dette for å ha et grunnlag for kunnskapsbasert elgforvaltning.

Elgforvaltningen er organisert med Plan- og utviklingsutvalget som politisk utvalg som vedtar målsettinger for hjorteviltforvaltningen, fastsetter minsteareal og behandler spørsmål av prinsipiell betydning.

Den daglige forvaltningen, inkludert godkjenning av bestandsplaner, vald, bestandsplanområder, utstedning av fellingstillatelser, ajourføring av hjorteviltregisteret, fallviltoppgaver etc. er delegert til administrasjonen i kommunen.

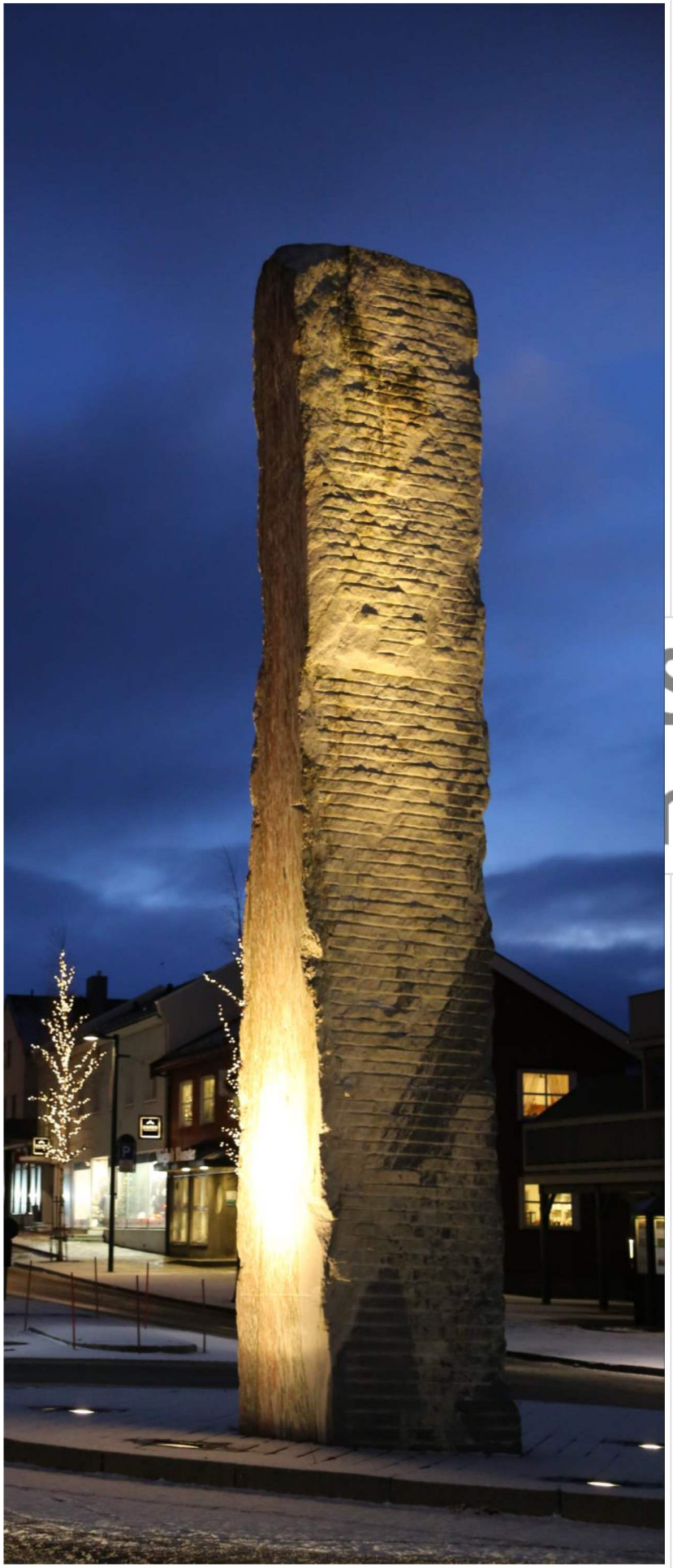

2018 - 2021

S for nune

Ansvarlig: Beredskapsleder

Revideres innen: 1. mai 2020

FAUSKE KOMMUNE

SAMMENDRAG **5**

OPPFØLGING 6

1. INNLEDNING **7**

1.1. KOMMUNENS BEREDSKAPSPLIKT 7
1.2. LOKALT, REGIONALT OG NASJONALT ANSVAR 7
1.3. ROS-SALTEN EN DEL AV HELHETEN 7
1.4. MINIMUMSKRAV TIL ANALYSEN 7
1.5. HVA ER EN KRISE? 8
1.6. PRINSIPPER 8

2. BESKRIVELSE AV KOMMUNEN **9**

2.1. SAMFUNNSMESSIGE FORHOLD 9
2.2. TRAFIKK 9
2.3. SKOLE OG BARNEHAGE 10
2.4. MILJØFAKTORER 10
2.5. SKRED 10
2.6. KLIMA 12
2.7. VANNFORSYNING 12
2.8. NÆRINGSLIV OG SYSSELSETTING 13
2.9. NATUR OG KULTUR 14
2.10. TILFLUKTSROM: 14
2.11. BEREDSKAPSRESSURSER I FAUSKE KOMMUNE 14

3. METODE OG PROSESS **15**

3.1. INNHOLD, METODE OG PROSESS 15
3.2. PROSESS 15
3.3. SÅRBARHET 15
3.4. KRITISKE SAMFUNNSFUNKSJONER 15
3.5. SANNSYNLIGHET 16
3.6. KONSEKVENSER 16
3.7. KONSEKVENSKATEGORIER 16
3.8. OVERFØRBARHET 16
3.9. STYRBARHET 17
3.10. USIKKERHET 17
3.11. KONSEKVENS 17
3.12. HØRING 17

4. RISIKOVURDERINGER **19**

4.1. VALG AV HENDELSER 19
4.2. SCENARIOKATEGORIER 19

5. SENARIO 1- LANGVARIG BORTFALL AV STRØM **21**

5.1. SCENARIOBESKRIVELSE 21
5.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER 21
5.3. ÅRSAKER 21
5.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK 21
5.5. SANNSYNLIGHETSVURDERING 21
5.6. GENERELL SÅRBARHETSVURDERING 21
5.7. SÅRBARE GRUPPER 22
5.8. FORSYNING AV MAT OG MEDISINER 22
5.9. FORSYNING AV VANN OG AVLØPSHÅNDTERING 22
5.10. KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNDTERING 22
5.11. NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER 22
5.12. KONSEKVENSVURDERING 22
5.13. FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK 22

6. SENARIO 2 - OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED **24**

6.1. SCENARIOBESKRIVELSE 24
6.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER 24
6.3. ÅRSAKER 24
6.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK 24

6.5. Sannsynlighetsvurdering 24
6.6. Generell sårbarhetsvurdering 24
6.7. Sårbare grupper 25
6.8. Avløpshåndtering 25
6.9. Konsekvensvurdering 25
6.10. Forslag til risikoreduserende tiltak 25

7. SENARIO 3 - STEIN- OG SØRPESKRED 27

7.1. Scenariobeskrivelse 27
7.2. Sammenlignbare hendelser 27
7.3. Årsaker 27
7.4. Identifiserte eksisterende tiltak 27
7.5. Sannsynlighetsvurdering 27
7.6. Generell sårbarhetsvurdering 27
7.7. Sårbare grupper 27
7.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester 27
7.9. Konsekvensvurdering 28
7.10. Forslag til risikoreduserende tiltak 28

8. SENARIO 4 - BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING 30

8.1. Scenariobeskrivelse 30
8.2. Sammenlignbare hendelser 30
8.3. Årsaker 30
8.4. Identifiserte eksisterende tiltak 30
8.5. Sannsynlighetsvurdering 30
8.6. Generell sårbarhetsvurdering 30
8.7. Sårbare grupper 30
8.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester 30
8.9. Konsekvensvurdering 30
8.10. Forslag til risikoreduserende tiltak 30

9. SENARIO 5 - TRAFIKKULYKKE MED FARLIGE GODS 32

9.1. Scenariobeskrivelse 32
9.2. Sammenlignbare hendelser 32
9.3. Årsaker 32
9.4. Identifiserte eksisterende tiltak 32
9.5. Sannsynlighetsvurdering 32
9.6. Generell sårbarhetsvurdering 32
9.7. Konsekvensvurdering 32
9.8. Forslag til risikoreduserende tiltak 32

10. SENARIO 6- TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE 34

10.1. Scenariobeskrivelse 34
10.2. Sammenlignbare hendelser 34
10.3. Årsaker 34
10.4. Identifiserte eksisterende tiltak 34
10.5. Sannsynlighetsvurdering 34
10.6. Generell sårbarhetsvurdering 34
10.7. Konsekvensvurdering 34
10.8. Forslag til risikoreduserende tiltak 34

11. SENARIO 7 – TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS 37

11.1. Scenariobeskrivelse 37
11.2. Sammenlignbare hendelser 37
11.3. Årsaker 37
11.4. Identifiserte eksisterende tiltak 37
11.5. Sannsynlighetsvurdering 37
11.6. Generell sårbarhetsvurdering 37
11.7. Sårbare grupper 37
11.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester 37
11.9. Konsekvensvurdering 38
11.10. Forslag til risikoreduserende tiltak 38

12. SENARIO 8 – BRANN PÅ INSTITUSJON 40

12.1. SCENARIOBESKRIVELSE 40
12.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER 40
12.3. ÅRSAKER 40
12.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK 40
12.5. SANNSYNLIGHETSVURDERING 40
12.6. GENERELL SÅRBARHETSVURDERING 40
12.7. SÅRBARE GRUPPER 40
12.8. NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER 41
12.9. KONSEKVENSVURDERING 41
12.10. FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK 41

13. SENARIO 9 – TERRORANGREP MOT SKOLE 43

13.1. SCENARIOBESKRIVELSE 43
13.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER 43
13.3. ÅRSAKER 43
13.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK 43
13.5. SANNSYNLIGHETSVURDERING 43
13.6. GENERELL SÅRBARHETSVURDERING 43
13.7. KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNDTERING 44
13.8. NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER 44
13.9. KONSEKVENSVURDERING 44
13.10. FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK 44

14. SENARIO 10- CYBERANGREP MOT EKOM 46

14.1. SCENARIOBESKRIVELSE 46
14.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER 46
14.3. ÅRSAKER 46
14.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK 46
14.5. SANNSYNLIGHETSVURDERING 46
14.6. GENERELL SÅRBARHETSVURDERING 46
14.7. FORSYNING AV MAT OG MEDISINER 47
14.8. KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNDTERING 47
14.9. NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER 47
14.10. KONSEKVENSVURDERING 47
14.11. FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK 47

15. SENARIO 11- HACKING AV IT-SYSTEMER 49

15.1. SCENARIOBESKRIVELSE 49
15.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER 49
15.3. ÅRSAKER 49
15.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK 49
15.5. SANNSYNLIGHETSVURDERING 49
15.6. GENERELL SÅRBARHETSVURDERING 49
15.7. SÅRBARE GRUPPER 50
15.8. KOMMUNENS KRISELEDELSE OG KRISEHÅNDTERING 50
15.9. NØDVENDIGE HELSE- OG OMSORGSTJENESTER 50
15.10. KONSEKVENSVURDERING 50
15.11. FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK 50

16. SENARIO 12- FORURENSNING AV DRIKKEVANN 52

16.1. SCENARIOBESKRIVELSE 52
16.2. SAMMENLIGNBARE HENDELSER 52
16.3. ÅRSAKER 52
16.4. IDENTIFISERTE EKSISTERENDE TILTAK 52
16.5. SANNSYNLIGHETSVURDERING 52
16.6. GENERELL SÅRBARHETSVURDERING 52
16.7. SÅRBARE GRUPPER 52
16.8. KONSEKVENSVURDERING 53
16.9. FORSLAG TIL RISIKOREDUSERENDE TILTAK 53

17. BAKGRUNNSDOKUMENTER 55

SAMMENDRAG

ROS-Fauske er utarbeidet etter «Veileder til helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse i kommunen» utgitt av DSB. Analysen er i stor grad basert på ROS-Salten og FylkesROS Nordland. I arbeidet har kommunen brukt interne ressurser på mange fagområder, men også involvert nødetater, Heimevernet, Sivilforsvaret, frivillige organisasjoner og private aktører.

De scenarioer som er valgt, er basert på kommunens naturutfordringer, næringsliv, infrastruktur og særegenheter, men også på scenarioer som er sannsynlig vil oppstå, og vil kunne ha store konsekvenser for de fleste kommuner.
Valgte scenarioer er hendelser som går ut over kommunens daglige kapasitet til håndtering, og synliggjør eksisterende og realistiske risikofaktorer. Analysen må ses i sammenheng med de scenarioer som er beskrevet i ROS-Salten.
I utarbeidelse av ROS-Fauske er det valgt ut 12 scenarioer, og det samlede risikobildet, basert på de valgte scenarioer, kan sammenfattes i en enkel matrise:

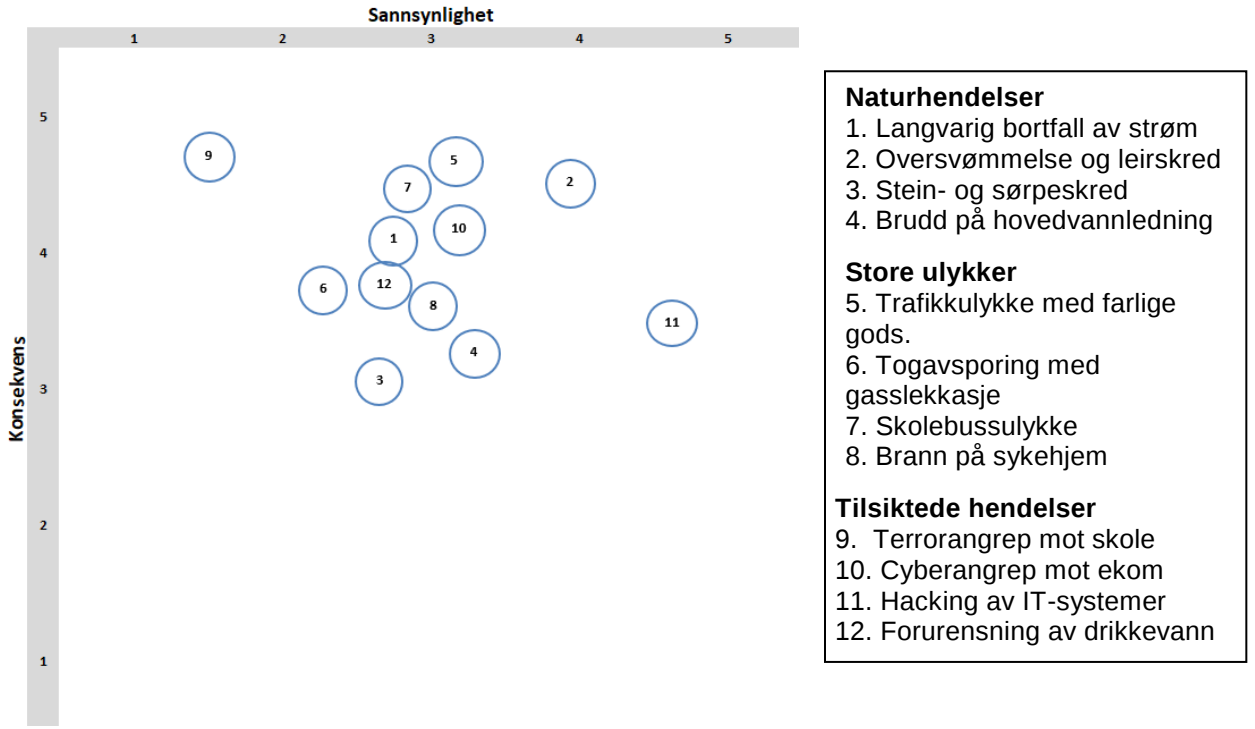

Figur 1 Risikobilde

Alle hendelser har generelt en høy grad av risiko basert på den valgte scenariobeskrivelsene. Ved vurdering av konsekvens, sett opp mot hvor sannsynlig det er at hendelsen skal inntreffe, kan risikobildet for valgte hendelser deles opp slik:

Høyest risiko:

- trafikkulykke med farlige gods
- oversvømmelser og leirskred
- Skolebussulykke

Middels risiko:

- Langvarig bortfall av strøm
- Cyberangrep mot eKom
- Brann på sykehjem
- Hacking av IT-systemer
- Stein og sørpeskred

- Forurensning av drikkevann

Lavest risiko:

- Togavsporing med gasslekkasje
- Terrorangrep mot skole
- Brudd på hovedvannledning

Oppfølging

I arbeidet med utarbeidelse av ROS-Fauske har det fremkommet viktige risiko- og sårbarhetsutfordringer knyttet til rutiner, kompetanse, systemer og installasjoner, men også avdekket forbedringsområder når det gjeler samhandling med samarbeidsaktører innenfor beredskap og kommunens næringsliv. Tiltaksplan er beskrevet i «Oppfølgingsplan for sikkerhet og beredskap i Fauske kommune».

Ut fra de resultater som fremkommer i ROS-Fauske, og de erfaringer som har blitt gjort i det arbeidet som ligger bak, vil overordnet beredskspaplan for kommunen bli tilpasset og oppdatert.

1.1. Kommunens beredskapsplikt

1.1.1. GENERELT

Kommunen har som en vesentlig samfunnsaktør et grunnleggende ansvar for ivaretagelse av befolkningens sikkerhet og trygghet innenfor sine geografiske områder. Dette omfatter å tilrettelegge samfunnet innenfor de ressurser vi rår over, slik at uønskede hendelser i størst mulig grad kan unngås. Videre har kommunen et ansvar for å begrense konsekvensene når slike hendelser likevel inntreffer.

§2 i forskrift om kommunal beredskapsplikt sier:

"Kommunen skal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og hvordan disse kan påvirke kommunen. Den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen skal forankres i kommunestyret"

Denne risikoanalysen er sektorovergripende, skal fornyes minst hvert 4. år, og skal danne grunnlaget for kommunens beredskapsarbeid.

1.2. Lokalt, regionalt og nasjonalt ansvar

Kommunen er tillagt samordningsansvaret på lokalt nivå, jf. forskriftens § 1, andre ledd, og kravet om helhetlig ROS-analyse må sees i lys av dette.
Fylkesmannen har ansvar for regionalt risikobilde (FylkesROS Nordland), mens Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har ansvar for nasjonalt risikobilde

I følge lov («Sivilbeskyttelsesloven» av 2010) og forskrift (Forskrift om kommunal beredskapsplikt av 2011), stilles det krav til at kommunen skal:

- gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (§ 2)
- utarbeide langsiktige mål, strategier, prioriteringer og plan for oppfølging av samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet (§ 3)
- med utgangspunkt i den helhetlige risiko- og sårbarhetsanalysen utarbeide en overordnet beredskapsplan - §4

1.3. ROS-Salten en del av helheten

ROS Salten er et interkommunalt prosjekt gjennomført i 2017 basert på et initiativ til interkommunalt samarbeid innenfor beredskap. I arbeidet har det vært fokus på en felles risikoforståelse for mange områder der utfordringene i stor grad er like for Salten-kommunene. ROS-Salten og ROS Fauske utgjør to deler av en helhet og må derfor ses i sammenheng.
ROS Salten omfatter uønskede hendelser som er felles for flere kommuner i regionen og gir innspill til hva som har betydning for kommunenes risiko -og sårbarhetsbilde. Det kan være hendelser der konsekvensene i stor rad vil være like for kommunene, hendelser som vil ramme flere av kommunene samtidig, hendelser i en kommune som kan skape ringvirkninger for en annen, og det kan også være hendelser som har stor grad av overførbarhet. En vil finne hendelser i ROS-Fauske som i stor grad er lik scenarioer behandlet i ROS-Salten basert på en vurdering av relevans i hendelens og ønske om å risikovurdere denne type hendelse spesielt for egen kommune.

1.4. Minimumskrav til analysen

Risikoanalysen skal etter forskriftens § 3, andre led behandles av kommunestyret, og ifølge forskriftens § 2, tredje ledd settes krav til at analysen minimum skal inneholde:
«Kommunens kal gjennomføre en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse herunder kartlegge, systematisere og vurdere sannsynligheten for uønskede hendelser som kan inntreffe i kommunen og hvordan disse kan påvirke kommunen. Den helhetlige risiko – og sårbarhetsanalysen skal forankres i kommunestyret.

Analysen skal som et minimum omfatte:

- *Eksisterende og fremtidige risiko- og sårbarhetsfaktorer i kommunen.*
- *Risiko og sårbarhet utenfor kommunens geografiske område som kan ha betydning for kommunen.*
- *Hvordan ulike risiko- og sårbarhetsfaktorer kan påvirke hverandre.*
- *Særlige utfordringer knyttet til kritiske samfunnsfunksjoner og tap av kritisk infrastruktur.*
- *Kommunens evne til å opprettholde sin virksomhet når den utsettes for en uønsket hendelse og evnen til å gjenoppta sin virksomhet etter at hendelsen har inntruffet.*
- *Behovet for befolkningsvarsling og evakuering.*

Kommunen skal påse at relevante offentlige og private aktører inviteres med i arbeidet med utarbeidelse av risiko- og sårbarhetsanalysen. Der det avdekkes behov for videre detaljanalyser skal kommunen foreta ytterligere analyser eller oppfordre andre relevante aktører til å gjennomføre disse. Kommunen skal stimulere relevante aktører til å iverksette forebyggende og skadebegrensende tiltak.»

1.5. Hva er en krise?

En krise defineres som en hendelse som gjør at kommunen må sette inn tiltak utover det man kan forvente at en kan løse innenfor den daglige driften.
Som oftest er det politiet eller annen nødetat som leder krisen. Kommunens ansvar er primært å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet, og kan grovt avgrenses til:

- Liv og helse
- Stabilitet
- Natur og miljø
- Materielle verdier

Kommunen har eget planverk for den kommunale kriseledelse herunder kriseinformasjonsplan og varslingslister. Tiltakskort er også et viktig hjelpemiddel og gir en detaljert beskrivelse av hvem som har ansvaret for hva, telefonliste og en "smørbrødliste" på hva som skal iverksettes knyttet til funksjon og hendelsestype.

1.6. Prinsipper

Kommunens ansvar følger delvis av lover og forskrifter, og delvis av de fire grunnleggende prinsippene for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i Norge:

- **Ansvarsprinsippet** – innebærer at den virksomheten som har det daglige ansvaret for et område, sektor eller tjeneste, også har ansvar for forebyggende tiltak, beredskapsforberedelser og deltakelse i krisehåndtering.
- **Likhetsprinsippet** – tilsier at det skal være størst mulig likhet mellom organiseringen i normalsituasjon og i krise.
- **Nærhetsprinsippet** – innebærer at kriser skal håndteres på lavest mulig nivå.
- **Samvirkeprinsippet** – som bl.a. slår fast at myndigheter har et selvstendig ansvar for å sikre et best mulig samvirke med andre mht. forebygging, beredskap og krisehåndtering.

2. BESKRIVELSE AV KOMMUNEN

Fauske kommune ligger ca 5 mil øst for Bodø og ca 17 mil nord for Mo i Rana.
Kommunesentrum er knutepunkt for E6, og NSB har sin endestasjon i retning nordover tett tilknyttet sentrum.
Kommunen er delt i tre hovedsentra der en, i tillegg til sentrum, har Sulitjelma i øst og Valnesfjord i vest. Kommunen er blant annet kjent for sine kraftstasjoner, marmorforekomster, grottesystemer, dolomittutvinning og fiskeoppdrett.
Innbyggere: ca 9 750 personer.

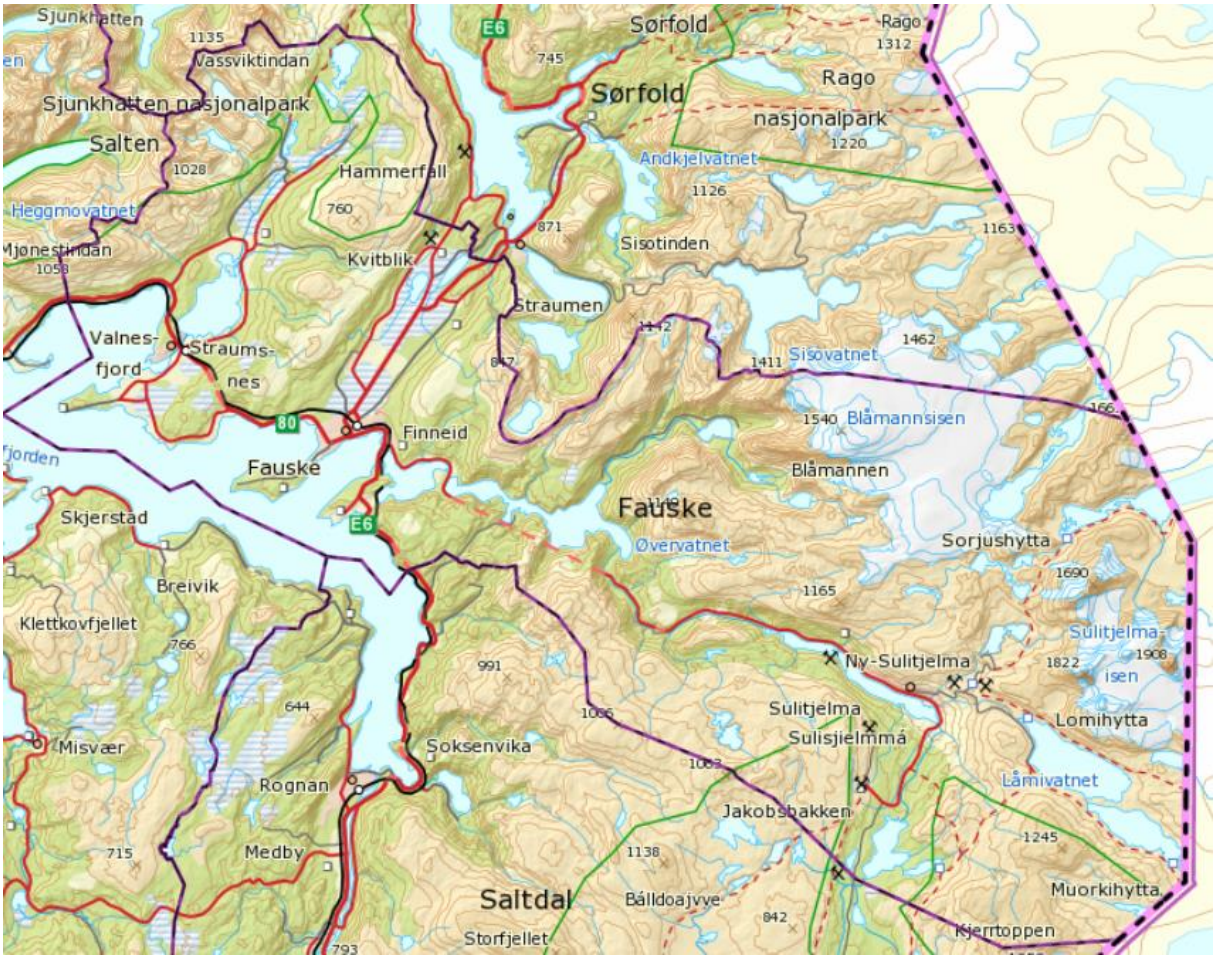

Figur 2 Fauske kommune

2.1. Samfunnsmessige forhold

I Fauske kommune har man tannlege, 2 legesenter, sykehjem og interkommunal legevakt.
Nærmeste sykehus er Nordlandssykehuset i Bodø ca 5 mil fra Fauske sentrum. Veiforbindelse mellom Fauske og Nordlandssykehuset kan i spesielle tilfeller være utsatt for stengning. Det utfordrer kommunen på alternative løsninger for akutt helsehjelp.
Salten brann er lokalisert i Fauske sentrum, men har ikke døgnbemannet brannberedskap.
I sulitjelma har Salten brann etablert en mindre lokal brannberedskap.

2.2. Trafikk

Fauske sentrum er knutepunkt for E6 som deler seg mellom å gå sørfra og videre nordover, og Riksvei 80 som går til Bodø.
Europaveien går gjennom store deler av kommunen, og sentrum vil være spesielt risikoutsatt for hendelser knyttet til høy trafikktetthet og transport av farlig gods.
Fauske er endestasjon for jernbane nordover, med sidespor til Bodø. Mye gods omlastes fra jernbane til vei og fraktes videre nordover. Transport på bane går gjennom store deler av kommunen og omlasting til vei utgjør en risiko i forhold til stor trafikk og frakt av farlig gods.

2.3. Skole og barnehage

Fauske kommune har ca 1100 elever i grunnskolen fordelt på 6 skoler og voksenopplæring. Vi har 5 kommunale barnehager og 5 private barnehager i kommunen. Fauske videregående skole er lokalisert på Vestmyra og Søbbesva, og har til sammen ca 260 elever. Mange barn og unge fordelt på ulike lokasjoner kan skape utfordringer med hensyn til kommunens system for lokasjonsbasert varsling.

2.4. Miljøfaktorer

Det finnes tyngre industri, men ikke virksomhet som er definert som spesielt risikoutsatt for forurensing i kommunen. Kun ett selskap er berørt av Storulykkeforskriften (meldeplikt etter §6)

2.5. Skred

I Fauske kommune er kvikkleirskred definert som et sannsynlig scenario, og store deler av kommunen er definert av NVE som risikoområde for denne type skred.
NGI har på oppdrag fra NVE utført kvikkleirekartlegging for Fauske.
Grunnundersøkelsene, som ble utført høsten 2009, ble foretatt i områder hvor det erfaringsmessig kan forekomme kvikkleire, og der konsekvensen kan bli store dersom et kvikkleireskred inntreffer.
I Fauske kommune er områdene med marine avsetninger fra Holstad- Klungsetleira, Fauske sentrum og Fauskeeidet mot Fauskevika befart.
Grunnundersøkelser og befaringene har ført til utelukking av flere områder i kartleggingen på grunn av oppstikkende fjell og tynt dekke av marine avsetninger.
I FylkesROS Nordland 2015 er det utarbeidet en risikoanalyse av kvikkeleireskred i Fauske kommune.
Tidligere har det gått flere kvikkleirerelaterte skred i Fauske, hvor det også gått med menneskeliv.

- På Holstad, ytterst i Røvika, gikk det på slutten av 1800-tallet et skred på ca 15 mål.
- Den 30. oktober 1921 gikk det et leirskred på gården Skogan på Klungset som tok to menneskeliv. Det har også tidligere gått flere mindre leirskred i Klungsetvika
- I 1965 gikk det et skred ved Fauske stadion som tok med seg store deler av løpebanene. Etter raset ble bekkedalen gjenfylt, og stabiliteten langs Farvikbekken er I dag stedvis anstrengt og kvikkleire er påtruffet flere steder.
- På slutten av 1980-tallet skjedde det to større utglidninger. En utglidning gikk like øst for Ankerske A/S i forbindelse med utfylling av steinmasser for molo til småbåthavn. Ved Fauske Samvirkelag i Sjøgata skjedde det en utglidning i1987. Stabiliteten i fjæra mot Fauskevika er lokalt anstrengt og det er stedvis påtruffet kvikkleire i strandsonen.
- Den 17. januar 2008 skjedde en utgliding ved Nedre Tortenlia på grunn av utfylte masser på leirgrunn. Skredet førte kun til skade på innmark, men viser at områdene innover Fauskeeidet stedvis har lav sikkerhet mot menneskelige inngrep.

Oversikt over noen risikoområdene registrert av NVE, der konsekvens er vurdert som høy:

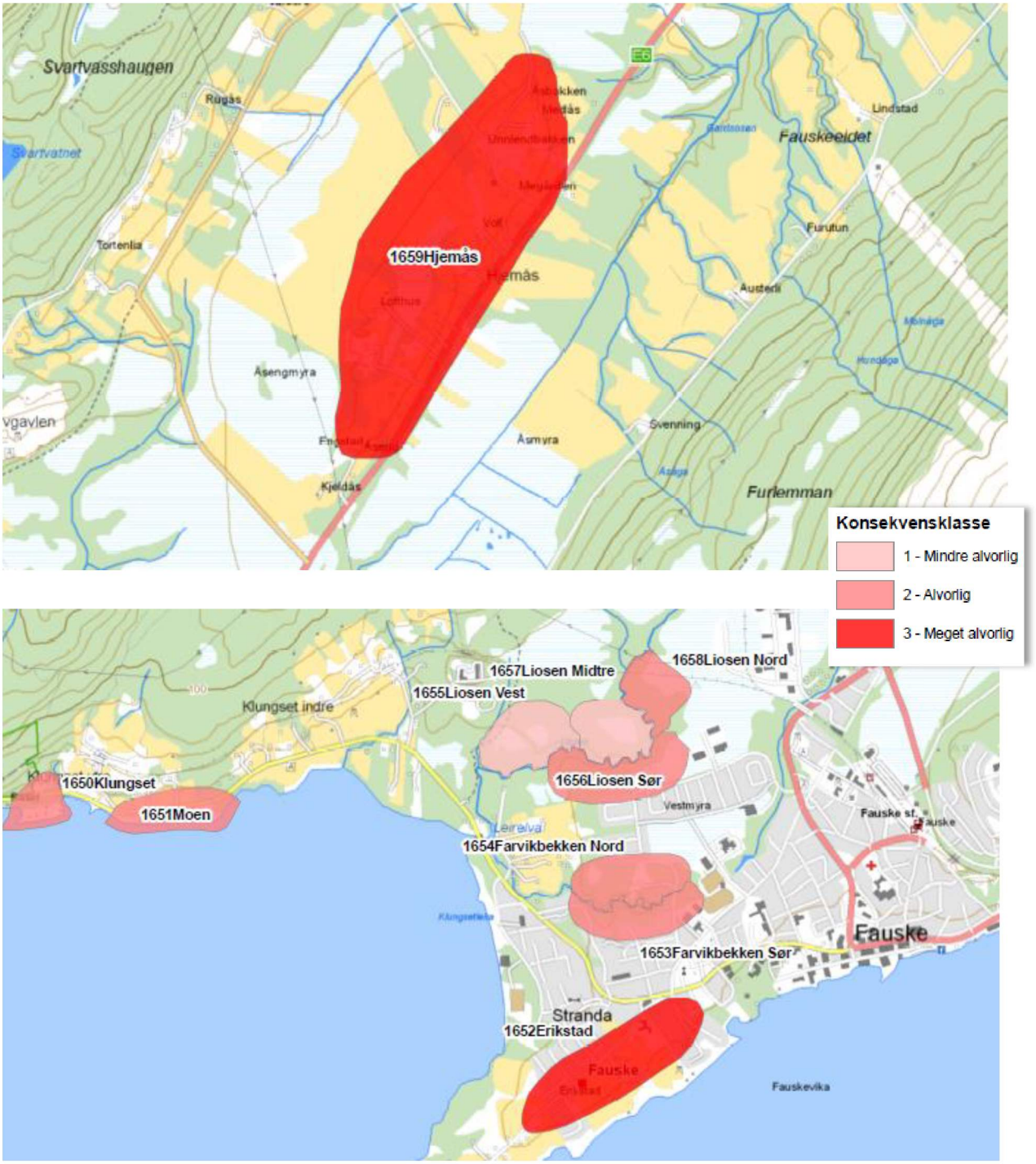

Figur 3 Hentet fra NGI sin kvikkleirekartlegging fra 2009

2.5.1. SKREDUTSATT OMRÅDER I SULITJELMA

Med bakgrunn i skredhendelser i Sulitjelma, og på bestilling fra Fauske kommune, ble det i 2010 utarbeidet en rapport «Kartlegging av skredutsatte områder i Sulitjelma» ved geologene Arne Sivertsen og Harald Rostad. Rapporten skal inngå i en ROS for bebygde områder i Fauske kommune.

Grovt oppsummert viser rapporten at deler av bebyggelsen i Sulitjelma generelt har en høy risiko for skred og steinsprang. Vurdering av skredfare og eventuelle krav om sikringstiltak i forbindelse med nybygging er ett av de anbefalte tiltak i rapporten:

http://www.fauske.kommune.no/kartlegging-av-skredutsatte-omraader-i-sulitjelma.4874302-143912.html

2.6. Klima

Kommunen har et kystklima med nedbørsrike og relativt kalde somre, der østlig vind er fremherskende vindretning.
Kommunen er ikke spesielt utsatt for ekstremvær da mye av bebyggelse og installasjoner er beskyttet av fjell, men lokale forhold kan gi vindforhold med stort skadepotensiale.
Sulitjelma er utsatt for å kunne bli isolert, da eneste ferdselsåre er riksvei som går gjennom et område som kan være utsatt for ras, og vei som går gjennom flere eldre tuneller.
Store nedbørsmengder og sterk snøsmelting vil kunne gi stor vannføring særlig i Sulitjelmavassdraget. Dette er likevel områder som i stor grad er regulert gjennom kraftutbygging av vassdraget.

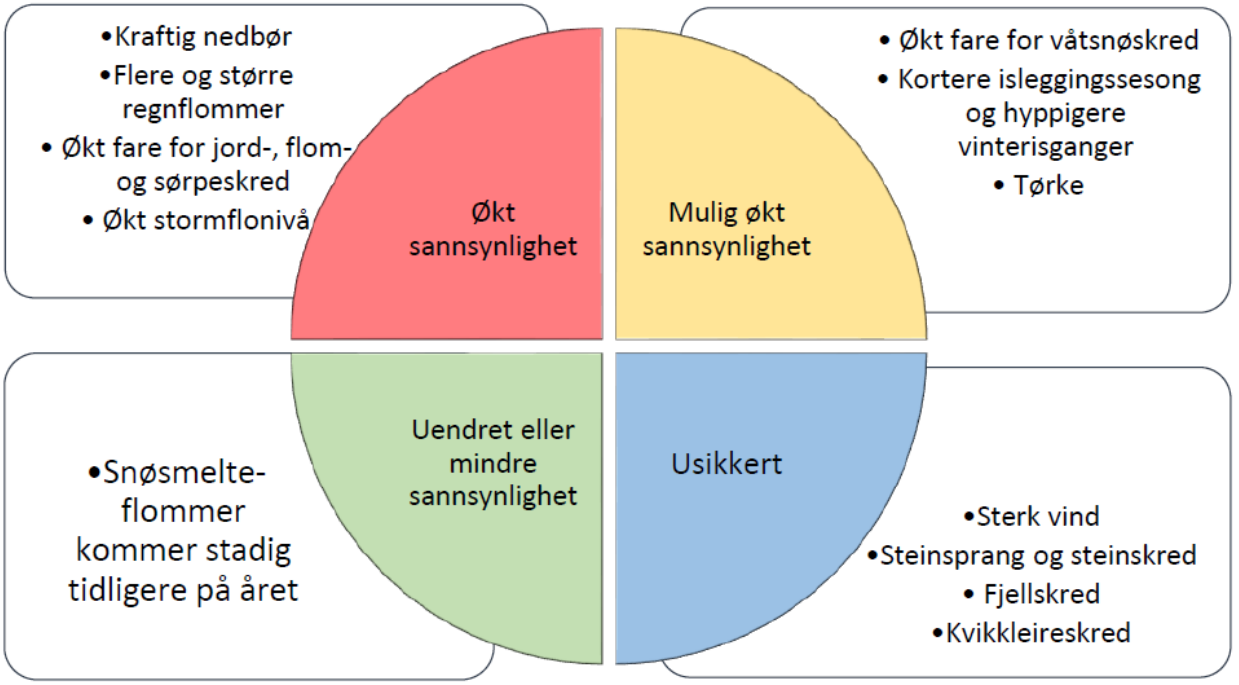

Figur 4 - Sammendrag over forventet klimautvikling for Nordland beskrevet I "Klimaprofil Nordland – et kunnskapsgrunnlag for klimatilpassing"

Fauske kommune må i beredskapssammenheng ta hensyn til klimautviklingen som varsler generelt varmere og våtere klima, som igjen medfører økt sannsynlighet for kraftig nedbør, regnflom, jord-, flom- og sørpeskred og stormflo.

2.7. Vannforsyning

Fauske kommune eier og driver 6 kommunale vannverk, der vannkvaliteten er av tilfredsstillende kvalitet. Levering av rent vann dekker et grunnleggende behov hos befolkningen og tjenesten er derfor å regne som svært sårbar. Følgende kan beskrive status og risikoområder i januar 2018:

INSTALLASJON	STATUS
Stengvann vannverk:	Nytt vannbeh.anlegg i 2007 – reserveforsyning fra Klungset vv
Klungset vannverk:	Nytt vannbeh.anlegg i 2004 – reserveforsyning fra Stengvann vv
Høydebasseng for Stengvann og Klungset vv	Planlagt bygget i 2019/20 iht. Hovedplan vann
Valnesfjord vannverk:	Nytt vannbeh. anlegg i 2012 – ingen reserveforsyning
Høydebasseng for Valnesfjord vv	Planlagt bygget i 2021/22 iht. Hovedplan vann
Fridal vannverk i Østerkløft:	Eldre vannbeh.anlegg – ingen reserveforsyning
Lomi vannverk i Sulitjelma	God vanntilgang, eldre vannbeh.anlegg – ingen reserveforsyning
Sulitjelma Fjellandsby vannverk	Nytt vannverk med eget høydebasseng

2.8. Næringsliv og sysselsetting

Fauske kommune har samlet sett et mangfoldig og variert næringsliv, og både kraftproduksjon, turisme, nasjonal kompetanse innenfor rehabilitering, havbruk, industri, reindrift, og landbruk utgjør viktige næringer for kommunen.

2.8.1. STORULYKKEVIRKSOMHETER OG INDUSTRI

I Fauske oppbevarer og benytter et stort antall virksomheter innen industri, næringsliv, transportsektor og landbruk farlige stoffer. Dette gjelder kjemikalier, stoffer, stoffblandinger, produkter, artikler og gjenstander som har slike egenskaper at de representerer en fare for mennesker, materielle verdier og miljøet ved et akutt uhell.
Hendelser relatert til farlige stoffer kan enten oppstå på de stasjonære anleggene eller ved transport, og de fleste ulykker relatert til farlige stoff skjer i forbindelse med transport på vei. Siden vi er et sentralt knutepunkt langs E6, transporteres daglig store mengder farlige stoffer på bane, langs E6 og RV80, samt til og fra omlastningsterminaler.
Virksomheter som håndterer, eller transporterer farlige stoffer, er underlagt strenge krav til sikkerhet gjennom ulike regelverk. Kommunen er som planmyndighet ansvarlige for forvaltningen av arealene i kommunen, og da også planlegging knyttet til plassering av nye storulykkevirksomheter, og endringen i omgivelsene rundt eksisterende virksomheter.
Terror og sabotasje mot viktige installasjoner og infrastruktur vil gi kommunen store utfordringer. Spesielt viktig er tiltak for å sikre vann- og kraftforsyning mot sabotasje.
Kommunens eneste selskap/lokasjon som er underlagt storulykkeforskiftener knyttet til drift i Løvgavelen

2.8.2. TURISME OG STORE ARRANGEMENTER

Turisme spiller en betydelig rolle for Fauske med den beliggenheten vi har ved E6.
I Fauske har en tilgang på uberørt natur, fjell, lakseelver, midnattsol, Saltstraumen (verdens sterkeste tidevannsstrøm), nordlys, havørn og isbre (Sulitjelmabreen) og flere kjente nasjonalparker i kommunen, og nærliggende områder på svensk og norsk side oppsøkes hele året av turister og lokalbefolkningen.
I turistsesongene har Fauske kommune en betydelig økning av antall mennesker som oppholder seg innenfor kommunen. Store arrangementer trekker i perioder mange mennesker til distriktet, og det arrangeres flere større arrangement som for eksempel Kobberløpet, Gata18 og Arctic Race.

2.8.3. SKS OG KRAFTPRODUKSJON

SKS sentral er lokalisert i sentrum av Fauske, og er definert som et sårbar lokasjon, da en vesentlig del av distriktets kraftproduksjon styres herfra.
SKS er ansvarlig for en rekke dammer som utgjør en potensiell risiko for flomskader i tilfeller som sabotasje, jordskred og ekstremvær.
Brann og eksplosjon i kraftstasjoner er kritisk i forhold til redning og slukking. Selskapet har egne beredskapsplaner som er basert på de installasjoner de forvalter og den risiko disse utgjør for Fauske kommune.

2.8.4. OPPDRETTSNÆRING

Oppdrettsnæringen er en viktig og sårbar næring i Fauske kommune. Wenberg fiskeoppdrett er lokalisert relativt nært lokal industri, E6 og jernbane.
I tilfelle forurensning til sjø, vil lokale strømforhold kunne redusere risiko for bedriftens installasjoner, men strømforholdene vil også, under spesielle forhold, gi svært kort responstid før en forurensning når anleggene.
Bedriften disponerer ikke eget utstyr for oppsamling av olje og vil kunne bli avhengig av rask respons fra nødetater og kommune, og tilgang til lokalt lagret lensemateriell vil kunne ha stor betydning.
Wenberg fiskeoppdrett disponerer mye materiell som vil kunne være relevant for nødetater og kommune i hendelser knyttet til sjø.

2.8.5. PRIVAT NÆRINGSLIV - EN BEREDSKAPSRESSURS

Fauske kommune har et stort mangfold av næringsaktører som samlet besitter svært mye ressurser og kunnskap som kan være relevant og viktig i en beredskapssammenheng.

I kommunens helhetlige beredskapsplan, og delplaner, er mange av disse ressursene kartlagt, og det er også inngått bistandsavtaler. Etablering av kommunalt beredskapsråd vil være et viktig tiltak for et bedre og mer formalisert samarbeid mellom kommunen, frivillige organisasjoner og det private næringsliv innenfor beredskap.

2.9. Natur og kultur

Fauske er preget av fjord- og dalfører omgitt av fjell. I nærheten av Sulitjelma ligger også isbreene Blåmannsisen i nord og Sulitjelmabreen helt i øst. Våtmarksområdet Kvitblikkvatn/ Vallvatnet (Fauskeeidet naturreservat) er fredet på grunn av sitt rike fugleliv.
Det er to nasjonalparker i kommunen; Sjunkhatten/Misten nasjonalpark i Øvre Valnesfjord og Junkerdalen nasjonalpark i Sulitjelma.

AREALTYPE	AREAL I PROSENT	AREAL I DEKAR
Jordbruksareal	2	20 000
Produktiv skog	14	198 000
Ferskvann	8	93 000
Annen utmark	63	735 000
Breområder	13	162 000
Fauske kommune total	**100**	**1 208 000**

Figur 5 Arealoversikt over Fauske kommune – kommuneplanens arealdel

Kommunens naturreservater og nasjonalparker krever spesielle hensyn med tanke på hendelser knyttet til forurensing og skade på natur.

2.10. Tilfluktsrom:

Fra midten av 80-tallet har det fra sentralt hold vært lempet på krav knyttet til tilfluktsrom, og i praksis er det innført en midlertidig stans i utbyggingen.

Dette gjelder både offentlige tilfluktsrom, der ansvaret ligger hos kommunen, men også krav om tilfluktsrom i private bygg. Det er Sivilforsvaret som har ansvar for tilsyn med tilfluktsrommene, og i Fauske kommune er det registrert følgende tilfluktsrom:

BELIGGENHET	ANT. PLASSER
Finneid nærmiljøsenter	400
Fauske VG.sk (Gymnaset)	450
Tareveien 7	177
Private tilfluktsrom fordelt på 26 bygg	2037
Totalt	**3064 plasser**

2.11. Beredskapsressurser i Fauske kommune

RESSURS	BELIGGENHET
Fauske lennsmanskontor	Fauske
Salten brann	Fauske og Sulitjelma
HV	Fauske
Sivilforsvaret (Fredsinnsatsgruppe, personell, Radiaclag	Fauske
Salten IUA	Bodø/ Fauske
Fauske røde kors	Fauske
Fauske omsorgberedskapsgruppe (Fauske- og Sulitjelma sanitetsforening)	Fauske

I tillegg til ressursene som fremkommer i oversikten finnes det flere organisasjoner som kommunen ikke har vært i kontat med i utarbeidelse av denen analysen, men som likevel vil være viktige aktører innenfor beredskap. Nærmere oversikt vil finnes i kommunens overordnede beredskapsplan.

3. METODE OG PROSESS

3.1. Innhold, metode og prosess

Arbeidet med helhetlig ROS har i stor grad skjedd parallelt med utarbeidelse av ROS-Salten, som har blitt utarbeidet gjennom prosjektmidler i løpet av 2017.
I arbeidet med ROS for Fauske kommune, er det tatt spesielt hensyn til hvilke områder som er tatt med i ROS-Salten, men også i FylkesROS Nordland.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) publiserte i 2014 «Veileder for helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunene». Det er denne metodebeskrivelsen som ligger til grunn for utarbeidelse av ROS Salten, og den samme malen er valgt for arbeidet med risikovurdering i helhetlig ROS for Fauske kommune.
Veilederen tar utgangspunkt i å analysere av konkrete scenarioer, hvor en bestemt uønsket hendelse inntreffer på et bestemt sted. Den helhetlige ROS-analysen for Fauske kommune er gjort med hensyn til enkelthendelser og ikke at flere hendelser kan inntreffe samtidig.

De 12 valgte scenarioene som inngår i analysen er hendelser som går over kommunens kapasitet til håndtering ved hjelp av ordinære rutiner og redningstjeneste, samtidig som scenarioene er realistiske og synliggjør eksisterende og fremtidige risikofaktorer i regionen.

Det er forsøkt å gi et så helhetlig og uttømmende bilde over risiko og sårbarhet som mulig, men dette har vært utfordrende da noe av informasjonen om sårbarheten er gradert/unntatt offentlighet.

3.2. Prosess

Prosjektgruppen for utarbeidelse av helhetlig ROS har bestått av Rådmann, kommunalsjefer og ordfører. Kommunens beredskapsleder har hatt ansvar for prosjektgjennomføringen.
I prosessen har det gjennom flere møter med interne- og eksterne ressurser blitt gjort tverrfaglige vurderinger inn i prosessen.
I tillegg har prosjektleder søkt veiledning og fått innspill hos relevante aktører fra næringsliv og andre offentlige etater.
Politi, brannvesen, HV, Sivilforsvar, Røde Kors og kraftleverandør har vært noen av de viktige bidragsyterne i prosessen. Analysen har før politisk behandling vært til høring hos alle enheter internt i kommunen og hos eksterne bidragsytere.

3.3. Sårbarhet

Sårbarhet er et uttrykk for de problemer et system får med å fungere når det utsettes for en uønsket hendelse, samt de problemer systemet får med å gjenoppta sin virksomhet etter at en hendelse har inntruffet. I vurdering av kommunens sårbarhet har vi vurdert:

- Hvilke kritiske samfunnsfunksjoner som blir berørt som følge av de uønskede hendelsene vi har valgt?
- Hvilke konsekvenser vil bortfall av funksjonen ha for andre kritiske samfunnsfunksjoner?

3.4. Kritiske samfunnsfunksjoner

Grunnleggende kritiske samfunnsfunksjoner som er hensyntatt i vurdering av risiko og sårbarhet:

- Forsyning av mat og drikke
- Ivaretakelse av behov for husly og varme
- Forsyning av energi
- Forsyning av drivstoff
- Tilgang til elektronisk kommunikasjon
- Forsyning av vann og avløpshåndtering
- Fremkommelighet av personer og gods
- Oppfølging av særlig sårbare grupper
- Nødvendige helse- og omsorgstjenester

- Nød- og redningstjeneste
- Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

3.5. Sannsynlighet

Vurdering av sannsynlighet er en viktig faktor i vurdering av hvilke skadereduserende tiltak en bør prioritere. Følgende sannsynlighetskategorier er benyttet i risikoanalysen:

Kategori	Forklaring	Beskrivelse	Sannsynlighet pr år	Tidsintervall
5	Svært høy sannsynlighet	Meget god grunn til å forvente	> 10 %	Oftere enn 1 gang i løpet av 10 år
4	Høy sannsynlighet	Det er grunn til å forvente	2-10 %	1 gang i løpet av 10 til 50 år
3	Middels sannsynlighet	Det er like sannsynlig som usannsynlig	1-2 %	1 gang i løpet av 50 til 100 år
2	Lav sannsynlighet	Det er liten grunn til å forvente	0,1-1 %	1 gang i løpet av 100 til 1000 år
1	Svært lav sannsynlighet	Det er svært liten grunn til å forvente	< 0,1 %	Sjeldnere enn 1 gang i løpet av 1000 år

3.6. Konsekvenser

Konsekvenstyper som er verdier som samfunnet må beskytte for å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet.

SAMFUNNSVERDI	KONSEKVENSTYPER
Liv og helse	Dødsfall
	Alvorlig skadde
	Skader og sykdom
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet
	Sosiale og psykologiske reaksjoner
	Kommunal tjenesteproduksjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø
	Langtidsskader på kulturmiljø/kulturminner
Materielle verdier	Økonomiske tap
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme
	Tap av personlig integritet

3.7. Konsekvenskategorier

I vurdering av konsekvens er disse tilpasset Fauske kommune, noe som vil medføre at samme hendelse vil kunne få en annen konsekvens i en annen kommune.

KATEGORI	FORKLARING
5	Svært store
4	Store
3	Middels
2	Små
1	Svært små

3.8. Overførbarhet

I arbeidet med risikovurdering av valgte scenarioer, har det vært viktig å gjøre en vurdering av hvorvidt de ulike hendelsene også har relevans innenfor andre områder i kommunen, eller til tilsvarende hendelser.

Det er i flere av de vurderte hendelsene valgt et «verstefallscenario» for å øke graden av overførbarhet til andre relevante hendelser.
I risikovurderingen er overførbarhet kategorisert i HØY og LAV.

3.9. Styrbarhet

Kan kommunen kontrollere/styre risikoen tilknyttet en hendelse?
Hvilke tiltak kan gjøres for å redusere sannsynligheten og/eller konsekvenser av en hendelse?
I risikovurderingen er følgende kategorier benyttet for å klassifisere styrbarhet:

KATEGORI	FORKLARING
Høy	Kommunen kan kontrollere/styre
Middels	Kommunen kan påvirke
Lav	Kommunen kan ikke påvirke eller styre

3.10. Usikkerhet

Det er knyttet usikkerhet til resultatene av analysene som er gjennomført.
Usikkerheten er blant annet knyttet til hvorvidt, og når en hendelse vil inntreffe, samt hva konsekvensene av hendelsene vil bli.
I analysene av scenarioene er det utført usikkerhetsvurderinger tilknyttet sannsynligheten, konsekvenser og sårbarhetsvurderinger underveis, og er oppsummert ved hjelp av fargekode
Den samlede usikkerheten for hver enkelt analyse er vurdert som høy hvis svaret er «nei» på et av de følgende spørsmålene:

- Er relevante data og erfaringer tilgjengelige?
- Er hendelsen/fenomenet som vurderes godt forstått?
- Er deltakerne enige?

3.11. Konsekvens

Konsekvensene av en uønsket hendelse er gradert i 5 kategorier, der målet er å skille de ulike hendelsene fra hverandre i alvorlighetsgrad.
Hvilke verdier en legger i kategoriene, vil variere fra kommune til kommune, og større kommuner vil som regel ha større akseptverdier enn mindre kommuner. Inndeling i konsekvenskategorier er tilpasset Fauske kommune, og følgende verdier er valgt for Fauske kommune.

Kategori	Dødsfall	Skader og sykdom
1	>3	<20
2	2	10-20
3	1	5-10
4	0	3-5
5	0	<3

3.12. Høring

Høringsutkast for «ROS Fauske» ble 23.02.2018 sendt alle interne enheter og eksterne som har bidratt i prosessen med høringsfrist 03.04.2018.

Følgende var mottakere av høringsutkastet:

- Alle interne enheter i Fauske kommune
- Bane NOR
- Nordland sivilforsvarsdistrikt
- Politiet
- Statens vegvesen
- SKS Produksjon
- ISE
- Heimevernet
- Fauske Røde kors
- Bodø kommune
- Fauna
- Wenberg fiskeoppdrett
- Salten brann

Følgende har levert kommentarer til planen:

- Bane Nord
- Fauske kommune ved kommunalsjef for oppvekst og kultur

Ut fra tilbakemelding fra Bane Nord, er kommunens mulighet til å påvirke skader knyttet til bane større enn hva som var angitt i utkastet. Bane Nord påpeker at kommunen har plikt og mulighet til å ta hensyn til jernbane i sine reguleringsplaner for nærliggende områder. Styrbarhet er derfor endret fra lav til middels.

Oppvekst og kultur har gitt tilbakemelding om feil oppgitte tall i forhold til antall elever og private barnehager. Dette er korrigert.

4. RISIKOVURDERINGER

4.1. Valg av hendelser

I Risiko- og sårbarhetsanalysen for Fauske kommune er det gjort et utvalg av 12 alvorlige hendelser som er sannsynlig kan inntreffe i Fauske kommune, og det er utarbeidet en matrise som viser hvilken sannsynlighet det er for at hendelsen inntreffer, satt opp mot konsekvensene dersom den inntreffer.
Utvalg av hendelser er gjort med bakgrunn i lokalkunnskap, erfaringer, eget planverk, og innspill fra interne og eksterne. I vurderingen av hvilke hendelser som er tatt med, er det også tatt hensyn til hvilke scenarioer som er tatt med i ROS-Salten og i fylkesmannens ROS.
Analysen skal gi et oversiktsbilde over sannsynlig risiko og sårbarhet i kommunen knyttet til de valgte hendelsene, men valg av scenarioer er også basert på overførbarhet til andre typer hendelser.

Noen hovedpunkter som har vært med i valg av hendelser:

- Samfunnet er blitt mer komplisert og uoversiktlig
- Generelt økt trusselbilde mot Norge (terror, IT)
- Økt avhengighet av strøm, teknologi og infrastruktur
- Fauske – et knutepunkt for vei- og jernbane
- Sentrumsnære oppdrettsanlegg
- Risikoutsatt for leirskred
- Sårbarhet knyttet til Sulitjelma (vassdrag, infrastruktur og ras)
- Klimaendringer

4.1.1. HENDELSER I ROS-SALTEN OG FYLKESROS NORDLAND

I valg av hendelser i denne analysen, er det tatt hensyn til scenarioer i ROS-Salten og FylkesROS Nordland. Denne analysen må derfor ses i sammenheng med disse, og noen av hendelsene vil til en viss grad være sammenfallende.

Følgende scenarioer er tatt med i ROS-Salten:

NATURHENDELSER	STORE ULYKKER	TILSIKTEDE HENDELSER
Ekstremvær med langvarig strømbrudd	Utslipp av farlige stoffer	Terrorangrep mot stort arrangement
Skred og flom	Styrt av satellitt med radioaktivt materiale	Bortfall av eKom
E.coli utbrudd	Skipsulykke utenfor Kunna	Hacking av kommunale IKT-systemer
Pandemisk influensa	Akutt forurensning i Vestfjorden	
	Togulykke ved Kvenfloget	

Følgende scenarioer er tatt med i FylkesROS Nordland:

NATURHENDELSER	STORE ULYKKER	TILSIKTEDE HENDELSER
Ekstremvær med langvarig strømbrudd i Lofoten	Gassutslipp ved storulykkevirksomhet	Terrorangrep i Nordland
Kvikkleireskred i Fauske	Skipsforlis utenfor Vega	Alvorlig voldshendelse i utdanningsinstitusjon
Fjellskred i Nordland	Atomulykke utenfor Helgelandskysten	Sikkerhetspolitisk krise i Nord
Stormflo og flom i Mosjøen	Tunnelbrann på E6 gjennom Sørfold	
Influensaepedimi		

4.2. Scenariokategorier

4.2.1. NATURHENDELSER.

På nasjonalt plan har Direktorat for sivilt beredskap (DSB) sagt at naturutløste hendelser i form av ekstremvær flom og ras trolig vil utgjøre den største utfordringen i samfunnssikkerhets-

arbeidet i tiden fremover. Et økt fokus på klimatilpasning i planprosesser i kommunene, vil være viktig for å redusere konsekvensene av slike hendelser.
Følgende naturhendelser er valgt:

- Langvarig bortfall av strøm
- Oversvømmelse og leirskred
- Stein- og sørpeskred
- Brudd på hovedvannledning

4.2.2. STORE ULYKKER

Fauske sentrum er knutepunkt for både vei- og bane, der begge passerer sentrumsnært og går gjennom store deler av kommunen. Det er naturlig å ha med scenaroier knyttet til vei- og bane i vår risikovurdering, og valgte scenarioer har overførbarhet til andre typer hendelser som kan medføre mange skadede og behov for evakuering. Følgende scenarioer på store ulykker er valgt:

- Trafikkulykke med farlig gods
- Togavsporing med gasslekkasje
- Skolebussulykke
- Brann i sykehjem

4.2.3. TILSIKTEDE HENDELSER

Tilsiktede hendelser skiller seg fra andre typer hendelser ved at de er forårsaket av en aktør som handler med hensikt. Dette er hendelser hvor forutsetningene kan endre seg raskt og forutsetter en annen tilnærming til sannsynlighet.

Det siste tiåret har trusselen for å bli offer for uønskede tilsiktede handlinger økt betraktelig. Ondsinnede villede handlinger som terrorisme, hacking, ekom-angrep og sabotasje kan gjøre stor skade på verdiene og tjenesteproduksjon i en kommune, og for samfunnet generelt. Det er vanskelig å velge relevante scenarier, men likevel viktig å ha med et utvalg hendelser som har stor overførbarhet i forhold til konsekvens og hvilke utfordringer kommunen vil stå overfor.
Følgende scenarioer på tilsiktede hendelser er valgt:

- Terrorangrep mot skole
- Cyberangrep mot ekom
- Hacking av IT-systemer
- Forurensning av drikkevann

5. SENARIO 1- LANGVARIG BORTFALL AV STRØM

5.1. Scenariobeskrivelse

«I forbindelse med langvarig og kraftig uvær skjer blant annet en rekke lynnedslag som slår ut sentrale komponenter, noe som medfører brudd på strøm, tele- og data i hele Salten. Vind- og lynskader fører til strømbrudd ved installasjoner knyttet til mobilnett.
Hendelsen skjer i januar med temperaturer ned mot -5 og vindkast opp storm styrke.
Uværet pågår i tre dager. Værforholdene hindrer reparasjon av systemene, og totalt er kommunen uten strøm, fasttelefon, mobil- og datatilgang i 4 døgn sammenhengende.
Satellittelefoner er ikke berørt av hendelsen»

5.2. Sammenlignbare hendelser

Mange scenarioer, spesielt knyttet til natur- og tilsiktede hendelser, vil kunne medføre brudd på strøm, tele og data i kortere eller lengre perioder. Ofte vil dette være momenter som kommer som tillegg til en annen hendelse, men som i seg selv får store konsekvenser for samfunnet.

5.3. Årsaker

- Sentrale installasjoner som leverer strøm, data, telefoni og mobilnett kan settes ut av funksjon av lynnedslag, ras, flom, kulde, snø og vind.
- Sterk vind og ras fører til fysisk skade på sentrale teleinstallasjoner og infrastruktur i strømnett.
- Langvarige strømbrudd medføre mangel på backup-strøm hos leverandører av tele- og datasystemer.
- Alle føringsveier av strøm inn til kommunen kan slås ut av vind, ras- og lynskader
- Tilsiktede hendelserr

5.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Satellittelefoner lokalisert i Valnesfjord, sentrum og Sulitjelma.
- Apparater tilknyttet nødnett (kommer på plass februar 2018)
- Tilgang til prosedyrer og beredskapsplaner i papirformat
- Nødstrøm knyttet til helsetun og administrasjonsbygg (beredskapsrom og IT-rom)
- Evakueringslokale dekket av nødstrøm (administrasjonsbygget)
- Evakueringsplan med oversikt over bygg dekket av nødstrøm som vil kunne benyttes i en nødsituasjon.
- Beredskapsplaner hos SKS ig ISE.

5.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 50 – 100 år.

- Prognoser tilsier økt sannsynlighet for kraftigere-, og hyppigere tilfeller av ekstremvær
- Fasttelefon og data leveres mange plasser gjennom det samme stamnettet.
- Liten UPS-kapasitet på sentrale tele-/datasystemer og nødkommunikasjon.

5.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «LANGVARIG BORTFALL AV STRØM» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende mulighet til varsling av nødetater
- Tjenestenivå vil bli vesentlig redusert i kommunene
- Transport vi stoppe opp på grunn av manglende tilgang til drivstoff og ladding av stadig flere EL-kjøretøy
- Kommunen eller nødetater vil ikke kunne sende ut befolkningvarsling
- Redusert tilgang til drivstoff for nødaggregater

- Stengte skoler- og barnehager. Arbeidstakere må ha tilsyn med egne barn, og vil ikke kunne være forhindret fra å stille på jobb

5.7. Sårbare grupper

Kraftleverandør kan ikke bistå med nødstrøm som kan dekke kommunens behov ved langvarige strømbortfall. Kommunen vil bli utfordret på å sikre varme til mottakere av hjemmebaserte tjenester og sårbare grupper generelt.
For enkelte vil eneste alternativ være evakuering til bygg dekket av nødstrøm

5.8. Forsyning av mat og medisiner

Leveranse av mat medisiner o.l vil stoppe opp/ bli ressurskrevende. Leverandører vil etablere nødløsninger for manuell håndtering av bestillinger/ rekvisisjoner for å kunne dekke kutte behov.

5.9. Forsyning av vann og avløpshåndtering

Vann og avløp er avhengig av strøm, men er i all hovedsak dekket av nødstrøm. Det vil likevel kunne være noen abonnenter som vil mangle vanntilførsel ved langvarig bortfall av strøm.

5.10. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved langvarig bortfall av strøm vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Begrensede kommunikasjonsmuligheter
- Manglende tilgang til å hente og gi informasjon
- Begrensede muligheter til samhandling med andre etater og interne ressurser
- Manglende tilgang til dataverktøy

5.11. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Publikums tilgang til alle typer helsetjenester vil etter relativt kort tid være svært redusert.
I utgangspunktet er ikke noen av dagens kommunikasjonsløsninger rustet for å være i drift etter 6-9 timer uten strøm, heller ikke nødnett. Det vil skape en utfordrende situasjon med tanke på å få kontakt med nødetatene og kommunen.
I en krise vil det erfaringsmessig søkes lokale løsninger som vil holde i drift viktige og kritiske tjenester, men dette vil være avhengig av årsak, ressurstilgang, værforhold o.l.
Mangel på nødstrøm knyttet til kommunens lokaler for institusjon, legevakt og hjemmetjenester vil føre til en krevende situasjon for helse- og pleiepersonell med manglende tilgang til dataverktøy, medisinsk utstyr og oppvarmede lokaler.

5.12. Konsekvensvurdering

Langvarig bortfall av strøm er et av de scenarioer som vil få store konsekvenser samtidig som det er relativt høy sannsynlighet for at hendelsen kan oppstå.
Manglende mulighet til å få varslet nødetater vil raskt kunne medføre tap av liv.
Hendelsen vil ramme alle områder i samfunnet som er basert på tilgang til strøm, data og tele, og for mange vil det raskt bli utfordrende å få dekket grunnleggende behov for mat, varme, drivstoff, medisiner etc.

5.13. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Utvide nødstrømkapasitet på helsetunet.
- Etablere nødstrøm i administrasjonsbygget.
- Kartlegging over nødstrømsagregat som finnes i kommunen
- Liste over private lokaler dekket av nødstrøm – avtale om disponering i krisetilfeller
- Inngå samarbeidsavtale med lokale radioamatører om bruk av VHF-nett.
- Avtale med bønder/ fiskeoppdrett og andre som i en nødsituasjon kan levere drivstoff til nødagregater, nødetater og hjemmetjeneste.

LANGVARIG BORTFALL AV STRØM							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
				●			En gang i løpet av 50-100 år

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall				●		Får ikke varslet nødetater
	Alvorlig skadde				●		Får ikke varslet nødetater
	Skader og sykdom					●	Får ikke varslet nødetater
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				●		Mangel på mat, medisin
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				●		Manglende kommunikasjonsmuligheter
	Kommunal tjenesteproduksjon					●	Mangel på strøm
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			●			
	Tap av personlig integritet				●		Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner		●				
Materielle verdier	Økonomiske tap					●	Manglende mulighet til å varsle skader under utvikling
Samlet vurdering av konsekvens					●		

Behov for befolkningsvarsling		Ja
Behov for evakuering		Ja - spesielt i perioder med lav temperatur, og for beboere uten alternative varmekilder
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarioer.
Styrbarhet	Middels	Leveranse av strøm, tele og data er basert leverandørs evne til å finne alternative forsyningsveier. Etablering av robuste interne datanett og tilstrekkelig nødstrøm kan i stor grad sikre tilgang til viktige fagapplikasjoner.
Overførbarhet		Mange scenarioer, spesielt knyttet til natur- og tilsiktede hendelser, vil kunne medføre brudd på strøm, tele og data i kortere eller lengre perioder. Ofte vil dette være momenter som kommer som tillegg til en annen hendelse, men som i seg selv får store konsekvenser for samfunnet.

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

6. SENARIO 2 - OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED

6.1. Scenariobeskrivelse

«Det er mandag formiddag i slutten av mars. Etter en periode med kulde og ekstremt mye snøfall, kommer et værskifte med mildvær og kraftig nedbør. På litt over et døgn blir det opptil 12 grader varmere flere steder i kommunen. Meteorologisk institutt har sendt ut ekstremværvarsel om sørvestlig storm med vindkast oppi orkanstyrke i kastene, kraftige regnbyger, og det meldes om fare for lokalt store nedbørsmengder, snøskredfare og stormflo. NVE har sendt ut melding om flom på rødt nivå for hele Salten, og skredfaren ventes som 4 – stor.
Like etter kl. 13 når et ekstremt regnvær store deler av Salten, og ved flere målestasjoner i regionen blir det rapportert om nedbørsrekorder (120 mm nedbør på 24 timer). Hendelsen fører til lokale oversvømmelser i Fauske, og overvanns-systemet blir sprengt.
Det er stor fare for isgang og ispropper i elver og det kommer etter hvert inn melding om vann i kjellere. Det er stor fare for overbelastning på dammer som er dimensjonert for 500-årsflom.
Klokken 18 går det et begrenset leirskred i øvre Krokvollveien (Kleiva) og et hus får betydelige setningsskader.
Ekstremværet/uværet varer i 27 timer, og værmeldingen for de kommende 3 dagene viser fortsatt store nedbørsmengder i form av regn»

6.2. Sammenlignbare hendelser

Fauske kommune har flere områder definert med høy risiko og sannsynlighet for leirskred.

Generelt økt fare for værsituasjoner som vil kunne medføre hendelser der konsekvensene er sammenlignbare med scenarioet som er beskrevet.
En av konsekvensene av scenarioet er stort behov for evakuering av mange personer, noe som vil være sammenlignbart for flere andre typer scenarioer.

6.3. Årsaker

- Manglende kapasitet i avløpssystem for slike ekstreme nedbørsmengder.
- Området i Kleiva er risikoområde for leirskred.
- Vannmasser fører med seg greiner, stein o.l som tetter til avløp, bekker og overløp.

6.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Enhet VVA har opprettet vassdragsteknisk ansvarlig (ekstern konsulent) til å vurdere faren for dambrudd ved Stengvann.
- Kvikkleierkartlegging for Fauske gjennomført i 2009
- SKS har egne planverk for flomhendelser.

6.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år.
Hovedårsak er prognoser som viser generell økt hyppighet for ekstremvær.

6.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Evakueringsbehov for stort antall personer
- Vanskelig å avgrense evakueringsområde
- Avhengig av vurdering av fagpersonell (geolog). Dette vil trolig ta tid hvis mange er rammet av et ekstremvær
- Ukjent status på kommunens dammer i forhold til hva de er bygget for å tåle.
- Stenging av barnehage/skole ved tap av vanntilførsel.
- Ved forurensning av vann vil det være behov for drikkevannsforsyninger

- Behov for forpleining av barn som ikke kan hentes i barnehage/ skole hvis redusert fremkommelighet langs veier.
- Redusert fremkommelighet for ansatte til å kunne stille på jobb.

6.7. Sårbare grupper

Redusert fremkommelighet vil kunne skape utfordringer for hjemmetjeneste og nødetater. Pleietrengende som bor hjemme og er avhengig av daglig tilsyn vil være en spesielt sårbar gruppe.

6.8. Avløpshåndtering

Kommunens avløpssystemer er ikke dimensjonert for ekstreme nedbørsmengder og VVA vil måtte bruke mye ressurser til å håndtere overvann, holde avløp åpne og skape midlertidige løsninger for å redusere risiko for flomskader.

6.9. Konsekvensvurdering

Leirskred og eventuelt dambrudd vil ha stor sannsynlighet for skade på person og fare for tap av liv. Skade på bygning og naturskade vil kunne få store samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser, og et skadeomfang som vil ta langt tid å gjenopprette.

6.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Utarbeidelse av evakueringsplaner knyttet til flom- og rasutsatte områder i kommunen.
- Etablere løsning for befolkningsvarsling (varsler alle innenfor et geografisk område)
- Iverksetter tiltak i form av døgnvakt ved å bemanne alle bekkeinntak.

Utarbeidelse av risikovurdering for dambrudd ved Stengvann hos vassdragsteknisk ansvarlig. Vurdere behov for å utarbeide evakueringsplan for beboerne nærmest demningen i Vatnbygd.

OVERSVØMMELSE OG LEIRSKRED							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
					○		En gang i løpet av 10-50 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall				○		I tilfelle leirskred eller dambrudd
	Alvorlig skadde					○	I tilfelle leirskred eller dambrudd
	Skader og sykdom					○	I tilfelle leirskred eller dambrudd
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			○			Redusert fremkommelighet
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Frykt og usikkerhet
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Redusert fremkommelighet
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				○		Kjent risiko
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø				○		
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap					○	
Samlet vurdering av konsekvens					○		I tilfelle leirskred eller dambrudd vil scenarioet kunne få store menneskelige og materielle konsekvenser
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Ja					
Usikkerhet	Middels	Manglende kompetanse til vurdering av geologiske forhold. Stor usikkerhet ang. sårbarhet knyttet til kommunale dammer					
Styrbarhet	Middels	Kommunens arealplan og risikovurdering av skredutsatte områder. Risikovurdering og beredskapsplaner knyttet til VA. Tidlig befolkningsvarsling til flom- og skredutsatte beboere.					
Overførbarhet		Beskrevet scenario har stor overførbarhet til andre typer hendelser som vil medføre behov for befolkningsvarling og evakuering					

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	○	●

7. SENARIO 3 - STEIN- OG SØRPESKRED

7.1. Scenariobeskrivelse

«I forbindelse med ekstremvær med store nedbørsmengder i form av sludd, regn og vind opp i orkan styrke, så går det et stort stein- og sørpeskred på østsiden av Hårskolt-tunnelen i Sulisdalen. Skredet går en tirsdag kl 13.30 i mars måned og tar med seg vegfyllingen i en bredde på ca 50 meter. Området som er rammet har ikke mobildekning, og blir avsperret i påvente av geolog. Statens vegvesen estimerer at veien vil være stengt i minst 24 timer»

7.2. Sammenlignbare hendelser

Sulitjelmasamfunnet er utsatt for å kunne bli isolert i flere tenkte scenarioer. Utfjordinger beskrevet i dette scenarioet vil være overførbar til andre hendelser som medfører isolasjon av Sulitjelma.

7.3. Årsaker

Oppstår på grunn av frostsprenging avløst av mildvær og store nedbørmengder med våt og tung sne. Det er tidligere registrert ras i beskrevet område.

7.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Satellittelefoner lokalisert i Valnesfjord, sentrum og Sulitjelma.
- Apparater tilknyttet nødnett (kommer på plass februar 2018)

7.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år.

- Scenarioet er beskrevet i et område som er på eksisterende skredkart fra Statens vegvesen.
- Det har tidligere gått skred her.

7.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «STEIN- OG SØRPESKRED» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende tilgang til helse- og omsorgstjenester Redusert tilgang for nødetater.
- Ingen omkjøringsmuligheter vil medføre isolasjon av Sulitjelma-samfunnet. Ved dårlige værforhold kan tilgang via helikopter også være forhindret. Da vil en ikke kunne yte noen form for bistand fra nødetater.
- Omsorg for barn hvis foreldre ikke kommer seg forbi rasområde eller hvis foreldre er direkte berørt av skredet.
- Transport forbi rasområdet for yrkestrafikk og pendling til/fra jobb og skole.
- Området har svært dårlige dekningsforhold for mobil og nødkommunikasjon.

7.7. Sårbare grupper

Redusert fremkommelighet vil kunne skape utfordringer for hjemmetjeneste og nødetater. Pleietrengende som bor hjemme og er avhengig av daglig tilsyn vil være en spesielt sårbar gruppe. Begrenset tilgang til medisiner for hjemmetjenestens klienter kan bli en utfordring ved langvarig stenging av veiforbindelse.

7.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Publikums tilgang til alle typer helsetjenester og nødetater vil være svært redusert i tidsrommet veiforbindelse er stengt.

7.9. Konsekvensvurdering

Største konsekvens ved langvarig avstenging av vei til Sulitjelma er manglende tilgang for nødetater i perioden veien blir avstengt. Eneste alternativ er helikoptertransport, som i ekstreme værsituasjoner også kan være forhindret

Strøm og infrastruktur er i de fleste områder langs denne traseen ikke lokalisert langs vei og vil normalt ikke bli rammet av skredet som er beskrevet.

Forstyrrelser i dagliglivet vil først og fremst berøre de som pendler langs veien, og spesielt de som har barn som går på skole på Fauske, eller der foresatte til barn på skolen har sitt arbeidssted på Fauske.

7.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

Forbedre mobildekning langs trase mellom Moen og Sulitjelma.

STEIN- OG SØRPESKRED						
SANNSYNLIGHET	**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
				◯		En gang i løpet av 10-50 år

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall				◯		Ingen, eller begrenset tilgang for nødetater.
	Alvorlig skadde				◯		Ingen, eller begrenset tilgang for nødetater.
	Skader og sykdom				◯		Ingen, eller begrenset tilgang for nødetater.
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				◯		Isolasjon
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				◯		Manglende kommunikasjonsmuligheter
	Kommunal tjenesteproduksjon			◯			Manglende kommunikasjonsmuligheter
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			◯			
	Tap av personlig integritet	◯					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				Lite sårbart område
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	◯					
Materielle verdier	Økonomiske tap			◯			
Samlet vurdering av konsekvens				◯			Kan ikke nås av nødetater i perioden veien blir avstengt. Strøm og annen infrastruktur vil normalt ikke bli rammet. Forstyrrelser i dagliglivet for pleietrengende og pendlere.

Behov for befolkningsvarsling		Ja. Det vil også varsles via trafikkmeldinger på radio
Behov for evakuering		Nei
Usikkerhet	Lav	Har hatt tilfeller der veiforbindelse til Sulitjelma har vært stengt
Styrbarhet	Liten	Fylkesvei
Overførbarhet		Andre hendelser som kan medfører isolasjon av sulitjelma.

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	◯	◯	●

8. SENARIO 4 - BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING

8.1. Scenariobeskrivelse

«I forbindelse med store nedbørmengder over flere dager går et leir- og jordskred nedenfor hovedinntak for drikkevann ved Helskog vannanlegg. Skredet går kl 06:00 en onsdag i mars, og VVA varsles via SD-alarmsystem»

8.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med mange typer hendelser som medfører langvarig brudd på vannforsyning.

8.3. Årsaker

Ekstremvær utløser skred i et område som fra før ikke er kartlagt som spesielt skredutsatt.

8.4. Identifiserte eksisterende tiltak

Beredskapsplan for vannforsyning.
Vanntank i beredskap for transport av drikkevann fra annet vannverk.

8.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 50-100 år.Prognoser varsler hyppigere ekstremvære som vil kunne medføre utvasking og ras også i områder som tidligere ikke har vært definert som rasutsatte.

8.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Mangel på reserve forsyningskilde som dekker Valnesfjord.
- Manglende vann gir generelt redusert brannberedskap.

8.7. Sårbare grupper

Distribusjon er basert på at de berørte selv kan hente vann. Pleietrengende vil få økt behov for bistand fra hjemmetjeneste eller andre.

8.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Brudd på vanntilførsel vil raskt medføre at tilbudet på helse- og omsorgstjenester ikke vil kunne opprettholdes ved legesenteret i Valnesfjord

8.9. Konsekvensvurdering

I tilfelle brann vil manglende tilgang til vann kunne medføre store konsekvenser.
Utilgjengelig område vil medføre ressurskrevende reparasjonsarbeid, og for vannverket i Valnesfjord finnes det ingen muligheter for omkobling til alternativ vannkilde.

- Stenging av barnehage og skole pga tap av vann
- Indirekte konsekvens for tjenesteyting på andre områder ved at foreldre må være hjemme for å passe på egne barn.
- Sårbare abonnenter må forsynes med vann fra kommunens vanntank. Krever at den berørte selv kan hente vann ved distribusjonssted.

8.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

Etablere alternativ vannledningsforbindelse fra Fauske som kan benyttes ved manglende levering fra vannverket på Helskog.

LEIRSKRED MED BRUDD PÅ HOVEDVANNLEDNING						
SANNSYNLIGHET	**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
			●			En gang i løpet av 50-100 år

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall		○				Manglende vann til brannbekjempelse
	Alvorlig skadde		○				Manglende vann til brannbekjempelse.
	Skader og sykdom			○			Hygiene og Manglende vann til brannbekjempelse
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			○			Ingen alternative vannkilder. Vil ta tid å etablere tilkjøring av vann
	Sosiale og psykologiske reaksjoner		○				
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Skoler- og barnehager stenges
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				●		Viktig tjeneste fra kommunen
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				Lite sårbart område
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			Kostnader knyttet til reparasjon og distribusjon
Samlet vurdering av konsekvens				○			Reparasjonskostnader, redusert brannberedskap, stengte skoler- og barnehager

Behov for befolkningsvarsling		Ja
Behov for evakuering		Nei
Usikkerhet	Lav	Har i nyere tid hatt tilfeller med brudd på vanntilførsel til deler av kommunen
Styrbarhet	Lav	Naturhendelse i område som ikke er definert som risikoutsatt
Overførbarhet		Andre hendelser som kan medfører mangel på vann

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

9. SENARIO 5 - TRAFIKKULYKKE MED FARLIGE GODS

9.1. Scenariobeskrivelse

«Kl 14 på en fredag i slutten av mai velter en tankbil etter en unnamanøver i rundkjøringen mellom Shell og Esso på Fauske. Uhellet medfører lekkasje av 20m3 diesel og 53m3 bensin. Store mengder drivstoff renner ned mot havet via Sjøgata. Det er 18 grader, sol, og frisk bris fra nord»

9.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med hendelser knyttet til forurensning og som resulterer i en rask evakuering av mange mennesker.

9.3. Årsaker

Trafikkuhell i sterkt trafikkert område.

9.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Evakueringsplan for Fauske kommune.
- Salten IUA

9.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år.
Det fraktes daglig farlige stoffer gjennom sentrum knyttet til lokal industri, men hovedsakelig som gjennomfart langs E6/ R80.

9.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TREFIKKULYKKE MED FARLIGE GODS» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Stor tetthet av mennesker og bedrifter i området.
- Knutepunkt E6/ R80
- Kort avstand til oppdrettsanlegg
- Eksplosjonsfare som også vil kunne spre seg til to bensinstasjoner i umiddelbar nærhet.

9.7. Konsekvensvurdering

Store mengder drivstoff vil renne i avløp og i grunn. Det meste vil ende i sjø med relativt kort avstand til flere oppdrettslokasjoner. Høy temperatur bidrar til å øke brann- og eksplosjonsfaren.
Evakueringsbehov vil kunne ramme store deler av sentrum. Dette vil også kunne gjelde lokaler for kommunens kriseledelse.
Kommunens lokasjonsbaserte varsling vil begrense varsling kun til personer med bostedsadresse i området.
Bensin og diesel er relativt flyktige materialer og hendelsen vil skape begrensede utfordring i forhold til generell forurensing og risiko for fiskeoppdrett. Lokale strømforhold vil med stor sannsynlighet begrense eller unngå at lokalt fiskeoppdrett blir berørt.

9.8. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Etablere løsning for befolkningsvarsling basert på personer innenfor det geografiske området.
- Evakueringsplan for alle kommunale bygg.

TRAFIKKULYKKE MED FARLIGE STOFFER							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
					●		En gang i løpet av 10-50 år

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall		○				Eksplosjonsfare
	Alvorlig skadde		○				Eksplosjonsfare, farlige gasser
	Skader og sykdom			○			Eksplosjonsfare, farlige gasser
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Avstengning og evakuering av sentrum
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Skadeomfang, evakuering, «krisescenario»
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				●		Sentrumsnært
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø			●			Ukjent konsekvens for fiskeoppdrett. Erfaringsmessig store kostnader knyttet til forurensningssaker
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner		●				
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			Kostnader knyttet til opprydding og opprensking av grunn og avløpsystem. Skade på oppdrettsanlegg
Samlet vurdering av konsekvens					●		Reparasjonskostnader, Stort skadepotensiale. Omfattende evakuering
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Ja					
Usikkerhet	Stor	Antall berørte, Vind blåser mot fiskeoppdrett, Grad av nedbrytbarhet for forurensning som når sjø.					
Styrbarhet	Lav	Europavei/ Fylkesvei					
Overførbarhet							

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

10. SENARIO 6- TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE

10.1. Scenariobeskrivelse

«Hendelsen skjer en tirsdag morgen kl 08:00, og det er +15 grader og vindstyrke 1 fra øst. En skade på togundergang i Rabbenveien fører til Togavsporing, der det slås hull på en tank med ca 4m3 flytende ammoniakk.
Det er ingen personskader som direkte resultat av selve avsporingen, men gasslekkasjen resulterer i en gass-sky av ammoniakk som sprer seg mot nedre Hauan boligområde (Ammoniakk er en fargeløs, giftig gass med stikkende lukt. Gassen er brennbar, men vanskelig å antenne. Ammoniakk er lettere enn luft. Væske som fordamper vil derimot danne en kald tåke som er tyngre enn luft og legger seg langs bakken.
Ammoniakk er en base som virker etsende på slimhinnene. Ammoniakk fordamper raskt, og vil irritere luftrør og bronkier. Man må hoste og blir hes, med risiko for kvelning.)»

10.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med hendelser som vil medføre evakuering av et stort antall personer og varsling av alle mennesker innenfor et geografisk område.

10.3. Årsaker

Setningsskader/ sig i leirgrunn medfører skade på jernbanespor.

10.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Evakueringsplan for Fauske kommune.
- Salten IUA
- Beredskapsplan Bane Nor

10.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels**og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 50-100 år.
Det transporteres daglig farlig gods via jernbane der trase går gjennom tettbefolkede områder flere steder i kommunen.
Naturskader, tilsiktede hendelser og andre uforutsette utløsende faktorer gir en risiko for at avsporing kan skje.

10.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende oversikt over barn i området på vei til skole.
- Usikkert hvor mange skolelever som vil kunne motta og forstå et evakueringsvarsel for området.
- Lokasjonsbasert varsling går kun til de som har adresse innenfor definert område. Barn under 16 år mottar ikke varsel ved denne type varsling. Kommunen eller nødetater har pr i dag ikke tilgang til løsning for befolkningsvarsling.

10.7. Konsekvensvurdering

Et stort utslipp av Amoniakk vil kunne utsette et relativt stort antall mennesker for skader på slimhinner, øyne og hud. Ved innpusting av høye konsentrasjoner og/eller langvarig eksponering er det risiko for pustevansker, lungebetennelse og død.
Avsporing, med bakgrunn i skader på konstruksjon, vil kunne medføre lengre stengning av togtrafikken.

10.8. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Etablere løsning for befolkningsvarsling.

- Evakueringsplan for alle kommunale bygg.

TOGAVSPORING MED GASSLEKKASJE							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
				●			En gang i løpet av 50-100 år

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall					●	Amoniakk kan medføre umiddelbar fare for store fysiske skader eller død
	Alvorlig skadde					●	Amoniakk kan medføre umiddelbar fare for store fysiske skader eller død
	Skader og sykdom					●	Amoniakk kan medføre umiddelbar fare for store fysiske skader eller død
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				●		Evakuering av nærliggende område.
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				●		Evakuering av nærliggende område.
	Kommunal tjenesteproduksjon			●			Pågang helsetjenester redusert fremkommelighet
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			●			
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				Fysiske skader etter avsporing
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner		●				
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			Kostnader knyttet til opprydding og opprensking er kke kommunalt ansvar.
Samlet vurdering av konsekvens					●		Stort skadepotensiale. Omfattende evakuering.

Behov for befolkningsvarsling		Ja
Behov for evakuering		Ja
Usikkerhet	Stor	Antall berørte
Styrbarhet	MIddels	Bane Nor er eier. Kommunen er ansvarlig i forhold til å ta hensyn til jernbane i sine reguleringsplaner for nærliggende områder.
Overførbarhet		Hendelser som vil medføre evakuering av et stort antall personer og varsling av alle mennesker innenfor et geografisk område.

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

11. SENARIO 7 – TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS

11.1. Scenariobeskrivelse

«En mandag morgen i februar går et steinras med store steinblokker som treffer Fylkesvei 830 i Sjønståddalen.
Skolebussen med 13 passasjerer blir truffet av raset og velter. 1 elev og sjåføren omkommer umiddelbart, 4 blir alvorlig- og 3 blir lettere skadet. Resten av passasjerene er fysisk uskadet etter hendelsen»

11.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er overførbart til flere typer hendelser der mange skoleelever er involvert. Dette er utfordrende hendelser med tanke på involverte sin alder og mange pårørende/ involverte.
Scenarioet er sammenlignbart med hendelser som medfører kort- eller lengre isolasjon av Sulitjelma.

11.3. Årsaker

Frostsprengning og store temperaturvariasjoner kan være en typisk utløsende faktor.
Det har tidligere gått ras i dette området.

11.4. Identifiserte eksisterende tiltak

Området er risikovurdert som skredpunkt av Statens vegvesen.

11.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 10-50 år.

- Endringer i klima som resulterer i mange og store temperatursvingninger- og nedbørsmengder.
- Skredutsatt område.
- Skole- og rutebuss passerer daglig

11.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Svært dårlig mobildekning i området kan begrense mulighet for varsling av nødetater
- Tjenestenivå vil bli redusert i kommunene ved stenging av vei til Sulitjelma
- Ingen omkjøringsvei medfører isolasjon av Sulitjelma
- Hendelse der det er sannsynlig at kun barn må gjøre førstehjelpstiltak, varsle og organisere skadested før eventuelt andre kommer til. Ekstra utfordrende om det skjer i område uten mobildekning.
- Vil kunne ta tid før en får gjort en vurdering av rasfare. Risiko for hjelpearbeidet og forhindrer rydding av vei.

11.7. Sårbare grupper

Scenarioet involverer barn som er en sårbar gruppe.
Stenging av vei over lengre periode vil kunne medføre manglede mulighet til å levere omsorgstjenester til beboere i Sulitjelma, og en stengning vil også begrense mulighet for nødetater til å yte bistand overfor skadested. Avhengig av helikoptertransport.

11.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Publikums tilgang til alle typer helsetjenester vil, mens veien er stengt, være redusert.

11.9. Konsekvensvurdering

- Svært sårbar gruppe involvert
- Mange pårørende og indirekte involverte vil medføre en ressurskrevende situasjon for kommunen både under og etter selve hendelsen.
- Hendelse vil utfordre kommunen på omdømme i forhold til sikker skolevei og manglende varslingsmuligheter i området.
- Alvorlig hendelse med mange involverte vil medføre stort informasjonsbehov fra kommunen og stort press på servicetorg, skole, kriseledelse og andre involverte.
- Lengre avstengning av vei vil påvirke foreldres mulighet til å hente barn i barnehage/skole/SFO.
- Barn som pårørende av de som er direkte involvert.

11.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Forbedre mobildekning langs trase mellom Moen og Sulitjelma.
- Hendelse tas med i skolens lokale beredskapsplaner.

TRAFIKKULYKKE MED SKOLEBUSS							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
					○		En gang i løpet av 10-50 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall					○	1 omkommet
	Alvorlig skadde					○	4 alvorlig skadet
	Skader og sykdom					○	Sannsynligvis flere lettere skadet og psykisk hardt påvirket
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Svært mange involverte. Isolasjon av beboere
	Sosiale og psykologiske reaksjoner					○	Svært mange involverte og pårørende
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Isolasjon av Sulitjelma
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			●			
	Tap av personlig integritet	○					
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		○				Skade på vei
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	○					
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			Fylkesvei, Langvarig oppfølging av involverte
Samlet vurdering av konsekvens					○		Mange skadede, døde og involverte. Ressurskrevende oppfølging over lang tid.
Behov for befolkningsvarsling		Nei					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Finnes relevante og tidsnære eksempler på trafikkulykker med mange involverte.					
Styrbarhet	Lav	Fylkesvei					
Overførbarhet		Alvorlige hendelser der en eller flere skolelever er involvert. Hendelser som resulterer i isolasjon av Sulitjelma.					

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	○	●

12. SENARIO 8 – BRANN PÅ INSTITUSJON

12.1. Scenariobeskrivelse

«Klokken 04:00 natt til en onsdag i Oktober går brannalarmen på Fauske sykehjem avd. G2/ G3 (somatisk).
Brannen begynner i et rom som inneholder en del brannfarlige stoffer, og utvikler seg relativt raskt.
Det er 2 ansatte på jobb på avdelingen og 18 pasienter, der flere er demente og noen sterkt bevegelseshemmet.
På grunn av utrykning til annet oppdrag er politi og brannvesen ikke umiddelbart tilgjengelig, og ved varsling meldes det at det vil ta ca 25 min før brannvesen fra Sørfold/ Saltdal og politi kan være på plass»

12.2. Sammenlignbare hendelser

Beskrevet scenario er sammenlignbart med hendelser som innebærer brann i kommunens institusjoner og omsorgsbygg. Hendelser som dette utløser et akutt evakueringsbehov, der de ansatte selv må kunne organisere og gjennomføre evakueringsarbeidet uten bistand fra nødetater.

12.3. Årsaker

Elektrisk feil starter brann i rom inneholdende lett brennbare stoffer.

12.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Brannvarslingssystemer installert
- Evakueringsplan for institusjon
- Lokale slukkemidler
- Brann- og evakueringsøvelser
- Rutiner for tilkalling av forsterkninger fra nabokommuner og innkalling av reservemannskaper hos Salten brann.

12.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels** og hendelsen forventes å inntreffe i løpet av 50-100 år.

- Elektriske feil ofte brannårsak på grunn av tekniske feil, brukerfeil o.l.
- På institusjoner oppbevares det brannfarlige vesker som vil kunne gi en rask brannutvikling.
- Lokalt brannvesen har ikke døgnbemanning og begrenset kapasitet ved sammenfallende hendelser.

12.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «BRANN PÅ INSTITUSJON» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Evakuering av bevegelseshemmede og demente er spesielt utfordrende
- Hendelsen skjer på natt med minimal bemanning.
- Strømbrudd oppstår ofte i forbindelse med brann.
- Brann i lokaler som inneholder eksplosjonsfarlig gass og brennbare vesker vil øke risiko for pasient og den ansatte.

12.7. Sårbare grupper

Berørte pasientgruppe består av eldre, demente og fysisk svekkede personer som vil ha et stort behov for omsorg både under- og i etterkant av hendelse. Hendelsen vil også direkte- eller indirekte berøre nærliggende avdelinger som har mange sårbare pasientgrupper.

12.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Legekontor/ legevakt er lokalisert i nærliggende bygg, og lokalene vil kunne bli utilgjengelig.

12.9. Konsekvensvurdering

- Evakuering av bevegelseshemmede og demente er spesielt utfordrende, og hendelsen skjer i et tidsrom med minimal bemanning og uten bistand fra nødetater i tidlig fase av hendelsen.
- Brann vil kunne medføre at lokaler for legevakt ikke blir tilgjengelige samtidig som potensialet for mange samtidig skadede er stort.
- Ressurskrevende oppfølging av pasienter og pårørende på kort- og lang sikt.
- Behov for etablering av evakuerings- og pårørendesenter.

12.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Installasjon av sprinkleranlegg.
- Utarbeidelse av evakueringsplan for alle kommunale bygg.

BRANN PÅ INSTITUSJON							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
				●			En gang i løpet av 10-50 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall				○		Risiko i forbindelse med brann og evakuering
	Alvorlig skadde				○		Risiko i forbindelse med brann og evakuering
	Skader og sykdom				○		Risiko i forbindelse med brann og evakuering
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			○			
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Mange involverte og pårørende
	Kommunal tjenesteproduksjon				○		Brannskade på bygg. Begrenset tilgang til alternative lokaler
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme			●			Alvorlig hendelse, knyttet til viktig tjeneste og sårbar pasientgruppe
	Tap av personlig integritet				●		Risiko for tap av pasientinformasjon og dokumenter
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø		●				
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap				●		Bygg og innbo dekket av forsikring
Samlet vurdering av konsekvens				○			
Behov for befolkningsvarsling		Nei					
Behov for evakuering		Ja					
Usikkerhet	Lav	Det finnes relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarioer.					
Styrbarhet	Middels	Lokale varslings- og slukkesystemer. Evakueringsplaner, Lokale brannøvelser					
Overførbarhet		Hendelser med brann i kommunale bygg som utløser akutt evakueringsbehov.					

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

13. SENARIO 9 – TERRORANGREP MOT SKOLE

13.1. Scenariobeskrivelse

«PST har fått troverdig informasjon om at det planlegges en eller flere terroraksjoner i Skandinavia, og har informasjon om at kritisk infrastruktur og arrangementer kan være et mål for potensielle terrorister. PST øker sin beredskap knyttet til slike mål over hele landet, og oppfatter at informasjonen har en høy grad av troverdighet.

Det besluttes en midlertidig generell bevæpning av politiet i hele landet, og økt grensekontroll. Myndighetene avholder pressekonferanse om at PST har økt terrortrusselen til sannsynlig, og at det er grunn til å forvente at terrorister vil prøve å angripe Norge.

Kl 13 en fredag i september, høres en kraftig eksplosjon ved auditoriet på Vestmyra skole. Det oppstår panikk med mange sårede og omkomne. Det viser seg at terroristene har valgt å endre sitt terrormål mot et mindre sannsynlig, og dermed et mindre bevoktet mål.

Politiet melder til kommunen om at det mest sannsynlig er snakk om terrorangrep, og de rapporterer samtidig om 5 døde, 15 skadde, deriblant 6 kritisk skadd. Av disse er to lærere alvorlig skadet»

13.2. Sammenlignbare hendelser

Overførbart til hendelser med et stort antall skadde/ døde, og til hendelser som utløser behov for evakuering av mange involverte.
Scenarioet vil også være overførbar til hendelser der det blir stort og langvarig behov for oppfølging av involverte og pårørende.

13.3. Årsaker

- Terroraksjon basert på økt trusselnivå generelt i landet
- Terror kan, og vil ofte skje, mot usannsynlige objekter. Det er sannsynlig at en hendelse som dette får et stort skadeomfang, og vil skje mot objekter som i liten grad er bevoktet.
- Kan oppstå som en enkelthendelse basert på hevnmotiv, og et ønske om å ramme skolen/ kommunen spesielt.

13.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Etablerte varslingsrutiner fra nasjonalt hold
- Skolene har tilsvarende scenario i egne beredskapsplaner
- Evakueringsøvelser på skolene (brannøvelser)

13.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **lav** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 100 til 1000 år.

- Generelt trusselbilde nasjonalt og globalt.
- Vil kunne ramme hvor som helst, og alle typer arrangement eller steder der mange mennesker er samlet.
- Skoler inneholder sårbare grupper, har høy tetthet av mennesker, og har generelt lav grad av sikkerhet i forhold til terror knyttet til rutiner og bygg.

13.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «TERROR MOT SKOLE» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Svært sårbar gruppe
- Stor tetthet av elever/lærere på avgrenset område, og med begrensede rømningsmuligheter

- Liten grad av sikkerhet knyttet til rutiner og bygg. Det vil være relativt enkelt å plassere ut sprenglegeme.
- Svart mange pårørende og indrerekte berørte ved hendelser rettet mot barn. Vil gi en stor utfordring i forhold til kort- og langsiktig oppfølging fra kommunes kriseteam og helse.
- Begrenset kapasitet hos lokale nødetater. Vil ta noe tid før forsterkninger vil være tilgjengelig.

13.7. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved terroranslag mot skole vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Stort antall involverte og pårørende
- Begrenset kapasitet hos kriseledelse og kriseteam
- Ressurser til å håndtere langvarig oppfølging av involverte og pårørende
- Meget stort press fra nasjonalt, og internasjonalt media
- Etablere alternative lokaler for drift av Vestmyra skole

13.8. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

- Behov for helse- og omsorgstjenester vil langt overstige kommunens kapasitet, og vil i stor grad kreve bistand fra helseforetak og nabokommuner.
- Svært ressurskrevende oppfølging av involverte og pårørende på kort- og lang sikt.

13.9. Konsekvensvurdering

Flere skadde og døde vil medføre stort behov for akutt informasjon til pårørende, media og publikum. Det vil oppstå behov for opprettelse av senter for evakuering, skadde og pårørende Hendelsen vil kreve store ressurser til pårørendeoppfølging under, umiddelbart etter, og i lang tid etter hendelsen. Det vil også trolig være behov for tilførsel av spesialkompetanse til oppfølging av involverte og pårørende.
Scenarioet vil medføre barn som pårørende av de som er skadet/omkommet.

13.10. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Øve evakuering av skoler med tanke på terroranslag (kun de ansatte deltar)
- Terror mot skole tas med i skolenes egne beredskaps- og evakueringsplaner.

TERROR MOT SKOLE						
SANNSYNLIGHET	**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
		●				En gang i løpet av 100 til 1000 år

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	Små	Middels	Store	Svært store	
Liv og helse	Dødsfall					○	
	Alvorlig skadde					○	
	Skader og sykdom					○	
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Frykt, usikkerhet, mange involverte og berørte
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Frykt, usikkerhet, mange involverte og berørte
	Kommunal tjenesteproduksjon			○			Kommunens største skole rammes.
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				●		Sårbar gruppe, nasjonal hendelse
	Tap av personlig integritet			●			Informasjon vil kunne gå tapt eller komme på avveie
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø	●					
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	●					
Materielle verdier	Økonomiske tap			●			
Samlet vurdering av konsekvens					○		

Behov for befolkningsvarsling		Ja
Behov for evakuering		Ja
Usikkerhet	Middels	Ingen tidligere og tilsvarende hendelser knyttet til skole i Norge.
Styrbarhet	Middels	Stor grad av uforutsigbarhet. Muligheter for å begrense adgang/ tilkomstmuligheter til skoler.
Overførbarhet		Overførbart til hendelser med et stort antall skadde/ døde, og til hendelser som utløser behov for evakuering av mange involverte. Scenarioet vil også være overførbar til hendelser der det blir stort og langvarig behov for oppfølging av involverte og pårørende.

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

14. SENARIO 10- CYBERANGREP MOT EKOM

14.1. Scenariobeskrivelse

«I midten av juli blir sentrale noder i Telenor og Telia sitt transportnett utsatt for en rekke nettverksangrep av det som antas å være en fremmed utenlandsk aktør (fremmed stat). Angrepene ødelegger både fysiske komponenter og viktig programvare i det landsdekkende transportnettet til både Telenor og Broadnet. Nettverksangrepene fører til at alle ekomtjenester (tele- og datatjenester) i hele landet blir borte i fire døgn»

14.2. Sammenlignbare hendelser

Beskrevet scenario er overførbar til alle typer hendelser som medfører tap av viktige kommunikasjonsløsninger. Det kan f.eks være ved langvarig bortfall av strøm, der de fleste tjenester innenfor eKom vil bli berørt etter relativt kort tid.

14.3. Årsaker

Det er generelt økt risiko for terrorhandlinger, der eKom er sårbare og realistiske mål.
Brudd i eKom kan også være en konsekvens av utilsiktede hendelser, eksempelvis menneskelige feil, programvarefeil, kabelbrudd, overbelastninger, utstyrsfeil, strømbrudd og naturhendelser.

14.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Kommunen har anskaffet satellittelefoner og apparater tilknyttet nødnett.
- I overordnet beredskapsplan dekker hendelser som medfører lengre bortfall av strøm og ekom.
- Fauske kommune kjører i stor grad fagapplikasjoner i egen regi. De applikasjoner som ikke krever kommunikasjon via Internett, vil fungere internt i deler av kommunens nettverk.

14.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **høy** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 10 – 50 år.

- Generelt høy trussel i risikobildet innenfor IKT
- Det er høy sannsynlighet for at terror vil kunne bli rettet mot, og ramme sentrale eKom-tjenester.

14.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «Cyberangrep mot eKom» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Manglende tilgang til alle Internettjenester.
- Rammer mange fagapplikasjoner innenfor kommunal tjenesteproduksjon og spesielt innenfor sårbare områder som omsorg, barnevern, og helse.
- Rammer kommunikasjon med tekniske løsninger på bygg, kontakt med lokasjoner VVA, brannvarsling, heisalarmer o.l.
- Legevakt og legekontor vil ikke kunne nås ikke via fast eller mobiltelefon
- Det mangler en oversikt over hvilke systemer og tjenester i samfunnet som er avhengige av tilgang til eKom.
- Mye av kollektivtransport vi stoppe opp på grunn av manglende tilgang til drivstoff
- Tjenestenivå innenfor de fleste områder i kommunen vil bli svært redusert.
- Matforsyning vil kreve manuelle løsninger/ avtale om uttak fra lokale butikker/ grossist
- Leveranse av medisiner o.l vil stoppe opp, men akutte behov vil bli håndtert ved opprettelse av nødløsninger.
- Kommunen og nødetater vil ikke kunne sende ut befolkningsvarsling.

- Mangel på eKom vil medføre stans i togtrafikk, og i stor grad også lamme annen type kollektivtrafikk

14.7. Forsyning av mat og medisiner

Leveranse av mat medisiner o.l vil stoppe opp/ bli ressurskrevende. Leverandører vil etablere nødløsninger for manuell håndtering av bestillinger/ rekvisisjoner for å kunne dekke akutte behov.

14.8. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved langvarig bortfall av eKom vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Svært begrensede kommunikasjonsmuligheter
- Manglende tilgang til å styre egne ressurser samt samhandle med eksterne
- Begrenset tilgang til dataverktøy for kriseledelse

14.9. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Mangel på eKom vil skape en utfordrende situasjon med tanke på manglende kontakt med nødetatene, legevakt og kommunens øvrige tjenester innenfor helse- og omsorg.
I praksis vil satellittelefoner være eneste fungerende kommunikasjonsløsning, noe som vil skape utfordringer med et svært begrenset antall tilgjengelig.
Manglende kommunikasjonsmuligheter mellom kommuner og helseforetak vil kreve bruk av manuelle prosedyrer og en stor grad av improvisasjon.

14.10. Konsekvensvurdering

- Høy risiko for tap av liv og helse på grunn av manglende tilgang til å varsle nødetater
- Vesentlig mangel på tilgang til offentlige tjenester, mat og medisin
- Høy risiko for sosiale og psykologiske reaksjoner hos befolkningen på grunn av utrygghet og usikkerhet.
- Store konsekvenser for næringsliv ved langvarig bortfall av alle kommunikasjonsmuligheter.

14.11. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Utarbeidelse av beredskapsplan og tiltakskort for bortfall av e-kom
- Kartlegging av tilgang til alternative kommunikasjonsløsninger (sivilforsvar, VHF)
- Informere befolkning om hvilke kontaktpunkter som vil bli etablert for publikum som trenger å nå nødetater/ kommunen (informasjonsfolder til alle husstander)
- Utarbeidelse av papirbaserte lister, pasientoversikter, rekvisisjoner (mat, og medisiner), fullmakter o.l.

Cyberangrep mot eKom							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
					●		En gang i løpet av 10 – 50 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall					○	Får ikke varslet nødetater
	Alvorlig skadde					○	Får ikke varslet nødetater
	Skader og sykdom					○	Får ikke varslet nødetater
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Mangel på mat, medisin
	Sosiale og psykologiske reaksjoner				○		Manglende kommunikasjonsmuligheter og dekking av grunnleggende behov
	Kommunal tjenesteproduksjon					○	Mangel på dataverktøy Manglende kommunikasjonsmulighet
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				○		Berører grunnleggende behov
	Tap av personlig integritet				●		Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø	○					
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	○					
Materielle verdier	Økonomiske tap				●		Manglende mulighet til å varsle skader under utvikling
Samlet vurdering av konsekvens					●		Berører grunnleggende behov. Stort skadepotensiale
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner uten tilgang til eKom over flere dager					
Styrbarhet	Liten	eKom-tjenester leveres hovedsakelig av nasjonale leverandører					
Overførbarhet		Scenarioet er overførbar til elle typer hendelser som medfører tap av kommunikasjonsløsninger. Det kan f.eks være ved langvarig bortfall av strøm, der ekom også vil bli berørt etter relativt kort tid.					

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

15. SENARIO 11- HACKING AV IT-SYSTEMER

15.1. Scenariobeskrivelse

«I april går Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) ut med at det er registrert flere nettverksangrep rettet mot virksomheter i Norge. Etter det NSM erfarer spres en ny versjon av skadevaren WannaCry virus.
Når en maskin er infisert vil alle lokale og delte dataområder bli kryptert og den laster ned ytterligere skadevare som etablerer en bakdør på datamaskinen. Dette skjer svært raskt, og ved skanning avdekkes det at ca halvparten av kommunens maskiner, fordelt på alle kommunens enheter, er infisert. Alle delte områder og lokale lagringsmedier på de infiserte maskinene er rammet av kryptering.
Parallelt går NorSiS ut med advarsel om svindel/epost med trusler om DDOS-angrep. Eposten inneholder blant annet en trussel om at kommunens nettverk er valgt som mottaker av et DDOS-angrep, og det kreves en stor sum for å stoppe angrepet.
Sikkerhetsselskap bekrefter sårbarheten trusselen er rettet mot.

Det bekreftes at noen underleverandører i kommunene i Salten er infisert, der de kriminelle har lyktes med å etablere bakdører inn til kommunenes IKT-systemer. Det antas at personsensitive opplysninger til i overkant av 8 000 innbyggere i Fauske er, eller står i fare for å bli kompromittert.»

15.2. Sammenlignbare hendelser

Scenarioet er sammenlignbart med en rekke trusler som kan medføre at kommunens datasystemer blir utilgjengelige og hendelser som medfører tap av personopplysninger.

15.3. Årsaker

- Bruk av antivirus vil ikke sikre at denne type trusler blir stanset
- Brukerfeil/ manglende kompetanse vil alltid kunne åpne bakdører for angrep utenfra
- Mangel på oppdateringer av servere og maskin- og programvare
- Tilgang via eksterne konsulenter/ falske eksterne konsulenter

15.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Antivirus
- Helsecert
- Brukerkompetanse
- Egne- og kjøpte brannmursløsninger
- Interne rutiner for oppdateringer/ passordrutiner

15.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **svært høy**, og hendelsen forventes å inntreffe innen 10 år.
Det generelle trusselbildet innfor IKT, og hyppige angrep på kommunens IT-systemer viser en høy grad av sannsynlighet for at kommunens IT-systemer kan bli hacket.

15.6. Generell sårbarhetsvurdering

Scenarioet «HACKING AV IT-SYSTEMER» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Stor risiko for at fasttelefon og alle typer interne datatjenester vil være ute av drift
- Brudd på personvern og sensitive data på avveie. Krever særskilt oppfølging av spesielt sårbare grupper.
- Gjennomgang, reinstallering og rensing av alle maskiner (ca 800) vil være tid- og ressurskrevende
- Ressurskrevende gjenoppretting fellesområder/ brukerområder
- Tjenestenivå vil bli vesentlig redusert i kommunene

15.7. Sårbare grupper

Manglende tilgang til interne fagsystemer vil begrense tilgang til fagsystemer for alle områder innenfor helse- og omsorg.

15.8. Kommunens kriseledelse og krisehåndtering

Ved langvarig bortfall av interne IT-systemer vil kriseledelsen blant annet utfordres på:

- Må begrense kommunikasjonsmuligheter til bruk av mobile løsninger
- Manglende tilgang til applikasjoner som driftes internt og materiale som er lagret på kommunens servere.

15.9. Nødvendige helse- og omsorgstjenester

Drift av kommunens helse- og omsorgstjenester vil være begrenset til manuell behandling og bruk av papirbaserte registre.

15.10. Konsekvensvurdering

- Hendelsene medfører tap av konfidensialitet ved at uvedkommende får tilgang på personsensitive opplysninger.
- Tap av omdømme
- Uklart omfang vil gi risiko for lang nedetid på enkelte fagsystemer, og begrenset tjenesteproduksjon innenfor alle kommunens tjenester.
- Etterforskning vil være svært ressurskrevende og vil forsinke arbeid med gjenoppretting
- Risiko for tap av data vil gi sosiale og psykologiske reaksjoner hos befolkningen.
- Stor pågang fra media.
- Stort behov for ekstern bistand fra ekspertise innenfor datasikkerhet og gjenoppretting.

15.11. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Beredskapsplan og tiltakskort for IT
- Utsetting av Exchange og Sharepoint til ekstern drift.
- Endrede rutiner for eksterne tilganger
- Utvikle strategi for personvern i henhold til ny personvernlovgivning (GDPR)
- Utvidet bruk av to-faktor autentisering for all ekstern tilgang til kommunens IT-systemer.

Hacking av IT-systemer							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
						◯	I løpet av 10 år
KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall			◯			Manglende pasientinformasjon
	Alvorlig skadde			◯			Manglende pasientinformasjon
	Skader og sykdom			◯			Manglende pasientinformasjon
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet			◯			Redusert tilgang til kommunale tjenester
	Sosiale og psykologiske reaksjoner			◯			Tap av personopplysninger
	Kommunal tjenesteproduksjon					◯	Mangel på tilgang til alle fagapplikasjoner
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme					◯	
	Tap av personlig integritet				◯		Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø	◯					
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	◯					
Materielle verdier	Økonomiske tap				◯		Stort behov for bruk av ekstern bistand
Samlet vurdering av konsekvens				◯			
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarioer.					
Styrbarhet	Stor	Backup, redundante løsninger, kjøp av eksterne driftstjenester, brukerkompetanse					
Overførbarhet		Overførbart til en rekke typer hendelser der tilgang til interne IT-systemer blir avskåret.					

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	◯	◯	●

16. SENARIO 12- FORURENSNING AV DRIKKEVANN

16.1. Scenariobeskrivelse

«Over lang tid har kommunen vært i konflikt med en innbygger som føler seg urettferdig behandlet i forhold til rettigheter vedkommende hevder å ha overfor kommunen.
Vedkommende har lenge truet med å "skade" kommunen om ikke hans ønsker imøtekommes.
Kl 03 natt til en tirsdag i mai, tømmer vedkommende en ukjent mengde giftig veske i Stengvannet, og sender samtidig en SMS til ordfører som leses kl 08 på morgenen. Ordfører varsler umiddelbart leder for VVA.
I tekstmeldingen opplyses det kun at det er tømt "gift" i drikkevannet til kommunen, men ikke noe om hvor, når og hva som er tømt i vannet»

16.2. Sammenlignbare hendelser

Håndtering av hendelsen vil i stor grad være lik i alle situasjoner der kommunen ikke har kontroll på om vannet er tilgriset/ forgiftet.

16.3. Årsaker

- Hevnmotiv
- Sabotasje
- Relativt enkelt å utføre

16.4. Identifiserte eksisterende tiltak

- Alarmovervåking.
- Hyppig tilsyn av operatører
- Beredskapsplan for vann

16.5. Sannsynlighetsvurdering

Sannsynligheten er beregnet som **middels høy** og hendelsen forventes å inntreffe en gang i løpet av 50 – 100 år.

- Har skjedd tilsvarende hendelser i Norge
- Relativt lav sikkerhet rundt vannverk

16.6. Generell sårbarhetsvurdering

Alle kommunens innbyggere er mottakere og brukere av drikkevann, og med få unntak leveres dette fra kommunens vannverk. Varsling om eventuell fare ved bruk av drikkevannet, vil vanligvis sendes via kommunens lokasjonsvarsling (SMS). Det er en risiko for at enkelte brukere ikke leser, mottar eller klarer tolke utsendte varsler. Personer som ikke har bostedsadresse innenfor området, og personer som er under 16 år, vil ikke motta sms-varsel.

Scenarioet «FORURENSNING AV DRIKKEVANN» vil berøre, og skape utfordringer, for følgende kritiske samfunnsfunksjoner:

- Stor pågang på lokalt helsevesen og mattilsyn
- Avstengning av vann vil øke risiko ved f.eks brann
- Mulig lang tidsforskyving fra tilførsel av giftstoff til symptomer hos brukere
- Sikker analyse av vann vil kunne ta mange dager

16.7. Sårbare grupper

- Eldre og syke
- Mottakere av pleietjenester
- Barn under 16, og ikke fastboende som ikke mottar direkte varsel via sms.

16.8. Konsekvensvurdering

Tilførsel av helseskadelige stoffer i kommunens drikkevannskilder vil kunne få store helsemessige konsekvenser for alle abonnenter som er tilknyttet vannverket.
Da leveranse av rent drikkevann er en grunnleggende og viktig tjeneste fra kommunen, vil trolig en slik hendelse også få store konsekvenser i forhold til tap av omdømme.
Inntil vannanalyser foreligger er det knyttet usikkerhet til om hvor mye vannet er forgiftet.
Fullstendige vannanalyser vil kunne ta lang tid å få utført (2 uker)

16.9. Forslag til risikoreduserende tiltak

- Gjerde inn drikkevannskilden.
- Mulighet for omkobling til alternativ vannkilde på alle kommunens vannverk.
- Bedre fysisk sikring, og kameraovervåking av vannbehandlingsanlegg.

FORURENSNING AV DRIKKEVANN							
SANNSYNLIGHET		**Svært lav**	**Lav**	**Middels**	**Høy**	**Svært høy**	**Forklaring**
				○			1 gang i løpet av 50 til 100 år

KONSEKVENSVURDERING							
Samfunnsverdi	**Konsekvenstype**	**Konsekvenskategori**					**Forklaring**
		Svært små	**Små**	**Middels**	**Store**	**Svært store**	
Liv og helse	Dødsfall				○		Avhengig av forurensningsgrad
	Alvorlig skadde				○		Avhengig av forurensningsgrad
	Skader og sykdom					○	Avhengig av forurensningsgrad
Stabilitet	Påkjenninger i dagliglivet				○		Mangel på vann
	Sosiale og psykologiske reaksjoner			●			Manglende kommunikasjonsmuligheter
	Kommunal tjenesteproduksjon				○		Skole, barnehage, helse og omsorg rammes
Informasjonssikkerhet	Tap av omdømme				●		Grunnleggende tjeneste
	Tap av personlig integritet	○					Mangel på tilgang til informasjon
Natur og miljø	Langtidsskader på naturmiljø			●			Avhengig av forurensningsgrad/ type
	Langtidsskader på kulturmiljø/minner	○					
Materielle verdier	Økonomiske tap				●		Avhengig av forurensningsgrad/ type
Samlet vurdering av konsekvens				○			Ramme grunnleggende tjeneste med stort skadepotensiale
Behov for befolkningsvarsling		Ja					
Behov for evakuering		Nei					
Usikkerhet	Lav	Har relevante og tidsnære eksempler på kommuner utsatt for lignende scenarioer.					
Styrbarhet	Middels	Svært vanskelige installasjoner å sikre					
Overførbarhet		Overførbart til alle situasjoner der kommunen ikke har kontroll på vannkvalitet i sine vannverk.					

Vurdering av usikkerhet	**«I liten grad»**	**«I moderat grad"**	**«I stor grad»**
	○	●	●

17. BAKGRUNNSDOKUMENTER

- Veileder for helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse for kommunene – DSB 2014
- Risikoanalyse av regnflom i by – DSB 2016
- FylkesROS Nordland 2015
- Høringsutkast ROS-Salten 2017
- Storulykkeforskriften
- Rapport kvikkleirekartlegging kartblad Fauske – NGI 2009
- Rapport «Kartlegging av skredutsatte områder i Sulitjelma» - geologene Arne Sivertsen og Harald Rostad 2010

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023

Vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Innhold

Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling.....5

Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet 13

Bærekraftig areal- og transportutvikling..... 21

Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve..... 25

Statlige planretningslinjer og statlige planbestemmelser 31

Foto: Aina Bye

Forord

Regjeringen skal hvert fjerde år legge fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Dette går fram av plan- og bygningsloven § 6-1. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen vil formidle den nasjonale prioriterte politikken på en tydelig måte, slik at planleggingen i fylkeskommuner og kommuner kan skje effektivt og til beste for innbyggerne i hele landet. Samtidig styrker regjeringen det lokale selvstyret i planleggingen. Det betyr at fylkeskommunene og kommunene får økt ansvar for å sikre nasjonale og viktige regionale interesser. Regjeringen ønsker at regional og lokal samfunns- og arealplanlegging skal være basert på åpen dialog mellom alle parter, der også staten deltar. Et viktig skritt på veien er de nasjonale forventningene.

Regjeringen legger vekt på at vi står overfor fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

De regionale og lokale myndighetene har sentrale oppgaver med å håndtere disse utfordringene. Det gjelder alle kommuner, uavhengig av størrelse og kompetanse. Planlegging er et av deres viktigste verktøy.

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Det er derfor viktig at bærekraftmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen.

Regjeringen har fått tilslutning i Stortinget til meldingen om «Berekraftige byar og sterke distrikt», Meld. St. 18 (2016–2017). De nasjonale forventningene viderefører denne politikken. Regjeringen er opptatt av at utfordringer og muligheter varierer fra sted til sted. Regjeringen legger stor vekt på lokaldemokratiet i plan- og byggesaker, samtidig som nasjonale hensyn skal ivaretas. Nasjonale forventninger må derfor forstås i den lokale sammenhengen når planer utarbeides og gjennomføres. Regjeringen legger vekt på å fremme naturgrunnlaget for samisk kultur, språk, næringsutøvelse og samfunnsliv, herunder samiske barns oppvekstvilkår.

Stortinget har bedt regjeringen «... sørge for at neste dokument om «Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging» inneholder en oversikt over gjeldende statlige planretningslinjer og samtidig varsle nye eller planlagte revisjoner av de eksisterende.» Denne oversikten finnes i slutten av dokumentet.

Monica Mæland

Foto: CH/Visit Norway

01

Planlegging som verktøy for helhetlig og bærekraftig utvikling

Planlegging er et effektivt og godt styringsverktøy for bærekraftig samfunnsutvikling og arealbruk. Fylkeskommunene og kommunene har fått økt handlingsrom og større ansvar for å sikre nasjonale og vesentlige regionale interesser i planleggingen. Regional og kommunal planlegging er viktig for å oppnå en mer bærekraftig, brukerorientert, effektiv og resultatorientert offentlig sektor.

1.1 FNs bærekraftmål som grunnlag for regional og kommunal planlegging

I 2015 vedtok FNs generalforsamling 2030-agendaen for bærekraftig utvikling. Agendaen har 17 utviklingsmål for å fremme sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. FNs bærekraftmål er verdens felles arbeidsplan, blant annet for å sikre sosial rettferdighet og god helse og stanse tap av naturmangfold og klimaendringer. Målene skal vise veg mot en bærekraftig utvikling på kort og lang sikt.

Fylkeskommuner og kommuner er nøkkelaktører for å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling og realisering av bærekraftmålene i Norge. De er nærmest befolkningen, lokale bedrifter og organisasjoner. Samtidig er de ansvarlig for mye av den sosiale og fysiske infrastrukturen som påvirker befolkningens levekår og utviklingsmuligheter. Regjeringen legger vekt på at arbeidet med å realisere bærekraftmålene sikres bred forankring gjennom den regionale og kommunale planleggingen.

Som et ledd i regjeringens ordinære politikk, vil regjeringen bidra til kompetanseutvikling ved å formidle erfaringer fra arbeidet med bærekraftmålene til fylkeskommuner og kommuner. Det er viktig at fylkeskommunene og statlige myndigheter samarbeider om å bistå kommunene i arbeidet med å følge opp bærekraftmålene. Et bredt nettverk, som inkluderer bedrifter, andre kommuner og organisasjoner, kan bidra til læring og stimulere til felles innsats. Regjeringen vil også fortsette arbeidet med å utvikle indikatorer for alle bærekraftmålene. De må tilpasses regionale og lokale forhold, slik at fylkeskommuner og kommuner som ønsker det, kan måle effekten av egen innsats.

Foto: Jan Hausken

1.2 Tydelig retning for samfunnsutviklingen

Regjeringen vil styrke fylkeskommunenes og kommunenes samfunnsutviklerrolle. Den innebærer å gi en tydelig strategisk retning til samfunnsutviklingen ut fra regionale og lokale forhold, å mobilisere ulike aktører og å samordne offentlig innsats og virkemiddelbruk. Regional og kommunal planlegging er sentrale verktøy for å utøve denne rollen. Samtidig styrker regjeringen det lokale selvstyret i planleggingen. Det betyr at fylkeskommunene og kommunene får økt ansvar for å sikre nasjonale og viktige regionale interesser.

De regionale og kommunale planstrategiene gir politisk prioritering av planinnsatsen, og er viktige verktøy for å sikre en ressurseffektiv og målrettet planlegging. Kommuneplanens samfunnsdel gir retning til lokalsamfunnsutviklingen og bidrar til at nasjonale og regionale mål tilpasses lokale forhold. Konkretisering av planene skjer gjennom god kobling mellom planenes handlingsdel og økonomiplanleggingen. Det er der ansvar plasseres og planer sikres gjennomføring. Planprosessen er en anledning for kommunestyrene til å diskutere om kommunen har forutsetninger for å møte fremtidens utfordringer alene, eller om kommunen heller bør bygge en større og sterkere kommune sammen med nabokommuner.

Regjeringen mener at en overordnet arealstrategi i kommuneplanens samfunnsdel kan gjøre arealplanene bedre tilpasset samfunnets behov og utfordringer. Den kan bidra til helhetlig avveining mellom nasjonal, regional og kommunal arealpolitikk. Arealstrategien gir langsiktig retning til kommunens areal- og ressursforvaltning. Det er viktig for å samordne bolig-, areal- og transportplanleggingen, fremme næringsutvikling, redusere klimagassutslippene, tilpasse samfunnet til klimaendringene, skape sosialt bærekraftige samfunn og redusere nedbygging av dyrka mark og natur.

En oppdatert arealdel i kommuneplanen gir raskere behandling av reguleringsplaner og økt forutsigbarhet for innbyggere og næringsliv. Det er viktig å utnytte fleksibiliteten i plansystemet for å tilpasse planleggingen til regionale og lokale behov og unngå flere planer enn nødvendig.

Mange fylkeskommuner og kommuner blir slått sammen 1. januar 2020. Regional og kommunal planlegging er viktig for å få fram felles kunnskapsgrunnlag og peke ut felles retning for samfunnsutviklingen. Med regionreformen får fylkeskommunene større strategisk ansvar og oppgaver innen flere politikkområder, blant annet kulturminneforvaltning, kultur, næring og kompetanse. Regional planlegging vil være det sentrale verktøyet for å fastsette mål for de nye politikkområdene og gi strategisk retning til fylkeskommunenes virksomhet. Samtidig skal regionale planer i utgangspunktet være rådgivende.

Regjeringen ønsker å gi samiske språk, kultur og nærings- og samfunnsliv en sikker framtid i Norge. Dette kan blant annet ivaretas gjennom regional og lokal planlegging i de samiskspråklige befolkningsområdene, ved å legge til rette for bruk av samiske språk og tjenester på samisk, og ved å arbeide aktivt for å rekruttere og sikre nødvendig samiskspråklig kompetanse.

1.3 Effektive og kunnskapsbaserte planprosesser

Fylkeskommunene og kommunene har ansvar for at planer og beslutninger bygger på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag, og at de har nødvendig plankompetanse. Det er viktig at kommunene utnytter de mulighetene for forenkling og effektivisering som det de senere år er åpnet for i plan- og bygningsloven. Det gjelder særlig adgangen til å stoppe et urealistisk planforslag allerede i oppstartfasen, bruke oppstartmøtet til å skape en omforent og forutsigbar planprosess

Foto: Jan Hausken

og endre eksisterende reguleringsplaner uten å måtte gjennomføre en full planbehandling. Disse forenklingene kan gi kommunene en større fleksibilitet til å finne gode planløsninger.

Fylkeskommunenes og kommunenes planlegging påvirker kostnadene til offentlige og private prosjekter. Når ulike hensyn veies mot hverandre i planleggingen, er det behov for at kostnadseffektivitet vektlegges i den samlede vurderingen. Dette vil gi bedre rammebetingelser for privat næringsliv og bidra til å ivareta bærekraftige offentlige finanser.

Regjeringen legger vekt på at det legges til rette for at innbyggere, fritidsboligeiere, organisasjoner og institusjoner, frivillig sektor og næringslivet kan delta i planprosessene. Det kan skje ved at planprosessene gjøres tilgjengelige og forståelige, og ved at det legges spesielt til rette for barn og unge og andre grupper som ikke er i stand til å delta direkte. Det er viktig at samiske interesser sikres deltakelse i planprosesser der de berøres. Tidlig og god involvering sikrer synliggjøring av relevant kunnskap og viktige interesser. Det vil gi et bedre grunnlag for interesseavveining og styrke planleggingen som demokratisk arena. Det vil også bidra til å redusere konfliktnivået og heve kvaliteten på planene.

Gode planprosesser reduserer behovet for innsigelser. Tidlig involvering av fylkesmannen, andre statlige myndigheter, fylkeskommunen og Sametinget er viktig for å avklare nasjonale og vesentlige regionale interesser. Det vil også bidra til å få fram informasjon om kritiske samfunnsfunksjoner, viktig infrastruktur og andre vesentlige forhold. Det er et mål at eventuelle konflikter løses så tidlig som mulig i planprosessene.

Regjeringen har styrket regionalt planforum ved å gjøre det obligatorisk i alle fylker. Forumet er en viktig arena for klargjøring og samordning av interesser i regionale og kommunale planer. Det er derfor viktig at planforum brukes aktivt av kommunene og at statlige og regionale myndigheter deltar aktivt.

Regjeringen er opptatt av at innsigelsesmyndighetene vektlegger hensynet til lokaldemokratiet. Innsigelse skal bare fremmes når det er nødvendig for å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser, der tidlig dialog og interesseavveiing ikke har ført fram. Eventuelle innsigelser skal være konkret begrunnet og fremmes innen fristen. Regjeringen har gitt fylkesmennene ansvar for å samordne og eventuelt avskjære statlige innsigelser til kommunale planer. Samordningen skal gi bedre planer gjennom god dialog mellom statlige etater, bidra til færre innsigelser og at de løses tidlig i prosessene.

1.4 God gjennomføring av arealplaner

Effektiv og gjennomføringsrettet planlegging sikres ved at avgjørelsene tas på riktig plannivå, med en detaljeringsgrad tilpasset behovet. Reguleringsplaner som følger opp kommuneplanens arealdel, sikrer helhet og langsiktighet i utbyggingen og gir nødvendige rammer for gjennomføring. Konsekvensutredninger og risiko- og sårbarhetsanalyser er viktige verktøy for planprosess og valg av løsninger. Et godt planprogram sikrer at utredningene og opplegget for medvirkning er tilpasset behov og plannivå.

Aktive kommuner som samarbeider godt med utbyggere, vil bidra til å sikre effektiv saksgang og god kvalitet på private planforslag. Vedtatte planer gjennomføres best ved at kommunene legger til rette for et godt samarbeid med utbyggere om utbyggingsavtaler og finansiering av felles infrastruktur. Det er særlig viktig i komplekse fortettings- og transformasjonsprosjekter. Kommunene har ansvar for å sette av tilstrekkelige ressurser til planbehandlingen, og tilrettelegge for forutsigbare prosesser som følger opp kommuneplanen. Samtidig

behandling av reguleringsplanforslag og søknad om rammetillatelse kan forkorte den samlede tidsbruken for utbyggingsprosjekter.

For å sikre effektiv gjennomføring av prosjekter av nasjonal betydning, har regjeringen økt bruken av statlig arealplan. For å få gode prosesser og øke samfunnsnytten i prosjektene, er det viktig at fylkeskommuner og kommuner er tydelige om sine behov og prioriteringer tidlig i planleggingen. Dette gir grunnlag for å veie ulike behov og interesser mot hverandre i den endelige fastsettelsen av samfunnsmålene, som gjøres av staten. Det er viktig at kommuner med slike store prosjekter avklarer langsiktig arealstrategi og, om nødvendig, reviderer sine arealplaner. I arbeidet med konseptvalgutredninger for store statlige investeringer, skal fylkeskommunen og lokale aktører involveres i arbeidet med å fastsette samfunnsmål.

1.5 Økt bruk av digitale verktøy i planleggingen

Digitalisering av kunnskapsgrunnlaget, plan- og byggesaksprosesser og eiendomstransaksjoner bidrar til å øke produktiviteten i privat og offentlig sektor. Bedre digitale planregistre gjør planinformasjon lettere tilgjengelig. Det er behov for å øke datakvaliteten og sikre bedre selvbetjeningsløsninger til offentlige data, planregistre, matrikkel og andre felles registre.

Det er ønskelig å øke bruken av digitale verktøy for å bidra til bedre og mer effektive planprosesser, planframstilling og arealforvaltning. I dette arbeidet er det viktig å ta i bruk felles teknisk infrastruktur og kunnskapsgrunnlag. Det forutsetter at involverte parter har nødvendig kompetanse og tilgang til oppdatert programvare, og bidrar til deling og utveksling av data.

Digitalisering og digitale verktøy kan gjøre planprosessene bedre og mer effektive. Bruk av digitale løsninger for dialog med innbyggerne, kan øke deres forståelse for planprosessene og gi bedre medvirkning. Enkel tilgang til matrikkelen og digitale plan- og temadata er en forutsetning for digital plan- og byggesaksbehandling.

Statens kartverk tilrettelegger for bedre tilgang til plan- og temadata gjennom samarbeid med fylkeskommuner, kommuner og andre statlige etater om det offentlige kartgrunnlaget (DOK), slik at det i større grad kan tas i bruk som verktøy i planleggingen. Omfanget av og kvaliteten på DOK utvikles stadig. Det er nødvendig at fylkeskommuner og kommuner sørger for at egne data holdes oppdatert og gjøres tilgjengelig.

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Fylkeskommunene og kommunene legger FNs bærekraftmål til grunn for samfunns- og arealplanleggingen.
- Regionale planer og kommuneplanens samfunnsdel brukes for å gi strategisk retning til samfunnsutviklingen og for å gjøre planleggingen mer forutsigbar. Planene følges opp i økonomiplanleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene vektlegger kostnadseffektivitet for private og offentlige aktører på kommunalt, fylkeskommunalt og statlig nivå i planleggingen.
- Kommunene benytter de virkemidler som plan- og bygningsloven har for å effektivisere og forenkle planleggingen. Kommunene tilpasser detaljeringsgraden i planer og utredninger til behovet.
- Kommunene bidrar til å sikre effektiv og rask behandling av private reguleringsplanforslag, og til god plankvalitet ved å gi tidlige, tydelige og relevante krav til utredninger og dokumentasjon.
- Innsigelse skal bare fremmes når det er nødvendig for å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser, der tidlig dialog og interesseavveiing ikke har ført fram.
- Kommunene vektlegger den private eiendomsretten i planleggingen.
- Fylkeskommunene formulerer klare behov og prioriteringer som innspill til konseptvalgutredning for store statlige samferdselstiltak. Fylkeskommuner og kommuner legger vedtatte statlige planer til grunn for egen planlegging.
- Fylkeskommunene og kommunene tar i bruk digitale dialogløsninger og legger til rette for enkel tilgang til plandata i digitalt planregister, og til temadata i det offentlige kartgrunnlaget.
- Kommunene tar i bruk digitale verktøy basert på eByggesak-standarden, for å sikre en mer effektiv og fulldigital saksbehandling av byggesøknader.
- Fylkeskommunene vurderer bruk av gjensidig forpliktende avtaler for å styrke oppfølgingen av de regionale planene.
- Kommunene utarbeider arealstrategier som del av kommuneplanens samfunnsdel, og legger disse til grunn ved revisjon av kommuneplanens arealdel.
- Kommunene prioriterer arbeidet med planstrategi for å sikre at planene er oppdaterte og møter framtidens behov, også i forbindelse med kommunesammenslåinger.
- Fylkeskommunene og kommunene bruker planleggingen til å se oppgaver som de får tilført gjennom kommune- og regionreformen i sammenheng med andre samfunnsoppgaver.
- Kommuner som ikke har slått seg sammen, bruker planleggingen til å diskutere om de har forutsetninger for å møte framtidens utfordringer alene, eller om de bør slå seg sammen med nabokommuner.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for å styrke samiske språk, kultur og næringsgrunnlag i planleggingen, når det er relevant.
- Fylkeskommunene og kommunene baserer samfunns- og arealplanleggingen på et oppdatert kunnskapsgrunnlag og har tilgang til nødvendig plankompetanse.
- Fylkeskommunene styrker regionalt planforum som samordningsarena. Kommunene, fylkesmannen, andre statlige myndigheter og Sametinget bruker forumet aktivt til å gi tydelige signaler tidlig om hva som er nasjonale eller regionalt viktige hensyn i den enkelte sak.

Foto: Terje Kaldager

02

Vekstkraftige regioner og lokalsamfunn i hele landet

Et bærekraftig velferdssamfunn er avhengig av at det skapes verdier og arbeidsplasser i hele landet. Gode rammebetingelser for et mangfoldig og konkurransedyktig næringsliv er helt sentralt. Planlegging er et avgjørende virkemiddel for å legge til rette for vekst i lokal næringsaktivitet og arbeidsplasser. Fylkeskommunene og kommunene stimulerer til omstilling, vekst og nye arbeidsplasser ved å gi langsiktige og forutsigbare rammer for arealbruk blant annet til næringsvirksomhet, stimulere til innovasjon og bidra til arbeidskraft med relevant kompetanse. Regjeringen legger vekt på at det legges til rette for vekst i sysselsetting og produksjon i grønt og bærekraftig næringsliv.

Klimagassutslippene skal reduseres i samsvar med nasjonale og internasjonale mål. En mer samordnet areal- og transportplanlegging kan være et effektivt virkemiddel for å redusere utslipp fra transport, bygg og energi, og legge grunnlag for økt opptak fra skog og andre landarealer. Klimatilpasning er en stor utfordring for samfunnsplanleggingen framover. Det er en økende hyppighet av ekstreme naturhendelser i form av styrtregn, flom og skred. Dette gir store utfordringer for infrastruktur og bebyggelse, og for ny utbygging.

Evnen til nyskaping og omstilling varierer mye mellom fylkene, men også innen det enkelte fylke. Det skyldes blant annet næringsstrukturen, hvordan bedrifter samarbeider og størrelsen på bo- og arbeidsmarkedene. Norge har i dag mange sterke eksportbedrifter, særlig innen ressursbaserte næringer, industri, maritime næringer, reiseliv og enkelte kunnskapsintensive næringer. Fiskeri og havbruk er viktige næringer langs kysten. Kunnskapsintensive tjenester, som finans og IKT, vokser og er konsentrert til storbyregioner, særlig i hovedstadsregionen.

Fjell-, utmarks- og sjøområder er viktige ressurser for bærekraftig næringsutvikling. Havbruk, mineralnæring, turisme og landbrukstilknyttet næringsliv er eksempler på dette. Målet er å få til en mer kunnskapsbasert og helhetlig forvaltning av arealene og større forutsigbarhet. Det er behov for bedre planavklaringer og samordning mellom myndigheter og lovverk slik at det kan legges til

Foto: NVE/Svein Arne Vågane

rette for bærekraftig vekst. Dette gjelder også for de spredtbygde områdene i landet. Endringer i arealbruk er i dag den viktigste påvirkningsfaktoren for naturmangfoldet på land og for viktige kulturhistoriske verdier. Mange inngrep som hver for seg virker små, kan i sum ha stor negativ virkning.

2.1 Næringsutvikling gir grunnlag for velferd

Fylkeskommuner og kommuner har et viktig ansvar for å mobilisere for en felles innsats for omstilling, vekst og utvikling. Innbyggere, næringsaktører, kommuner, kunnskapsmiljøer, institusjoner og organisasjoner er viktige medspillere i dette. Langsiktige og forutsigbare rammer for arealbruk på tvers av kommunegrenser er en forutsetning for at potensialet for vekst og utvikling i regionen utnyttes. Regjeringen er opptatt av gode rammebetingelser for gründere og små og mellomstore bedrifter, slik at det blir lettere og tryggere å skape nye arbeidsplasser. Gjennom planleggingen legger fylkeskommunene til rette for rammebetingelser som er viktig for næringslivet, som tilstrekkelig areal, transport, forskning, utdanning og kompetanse.

Regjeringen vil legge til rette for økt verdiskaping og innovasjon basert på regionale og lokale ressurser i hele landet. Det er derfor viktig at fylkeskommunene og kommunene legger til rette for at næringsaktører, interesseorganisasjoner og sektormyndigheter deltar aktivt i planprosessene, og at de legger til rette for økt samarbeid mellom næringsliv og kunnskapsmiljøer på områder der regionen har fortrinn. Metoden «Smart spesialisering» og samarbeid med bedrifter og forskningsinstitusjoner kan legges til grunn for dette arbeidet.

Regjeringen vil stimulere til utvikling av levende lokalsamfunn i hele landet, gjennom vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner. Regionreformen styrker fylkeskommunene som næringspolitisk aktør. Oppgaver overføres for å gi en tydeligere arbeidsdeling mellom stat og fylkeskommune. Fylkeskommunene har ansvar for virkemidler for å mobilisere og utvikle bedrifter og næringsmiljøer. Staten har ansvar for ordninger som krever et nasjonalt perspektiv, nasjonale konkurransearenaer og som sikrer kunnskapsdeling og samarbeid på tvers av bransjer og i hele landet.

Med regionreformen får fylkeskommunen et økt ansvar for å sikre at innbyggerne har den kompetansen samfunnet og næringslivet etterspør.

Dette forutsetter koordinering og involvering av kommunene, fylkesmannen, utdannings-, arbeidsmarkeds- og næringsaktørene på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer. Fylkeskommunene får også et større ansvar på integreringsfeltet, herunder ivareta flyktningers og innvandreres behov for en opplæring som møter regionale behov for arbeidskraft.

2.2 Et samfunn med lave utslipp, som er trygt og tilpasset klimaendringene

For å sikre livsgrunnlaget og naturmangfoldet for framtidige generasjoner må samfunnet omstilles til et lavutslippssamfunn og tilpasses et endret klima. Fylkeskommuner og kommuner har en sentral rolle i dette arbeidet. Det krever større oppmerksomhet og mer effektiv og målrettet areal- og samfunnsplanlegging enn tidligere.

Regjeringen har som mål å redusere ikke-kvotepliktige klimagassutslipp med minst 45 prosent innen 2030 sammenlignet med 2005-nivå, og at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050.

Dette er ambisiøse mål. Til tross for økonomisk vekst og høy befolkningsvekst har Norges samlede energiforbruk vært relativt stabilt de siste årene og utslippene av klimagasser avtar. Gjennom en helhetlig energipolitikk vil regjeringen bidra til forsyningssikkerhet, næringsutvikling og mer effektiv og klimavennlig energibruk. Regjeringen har utarbeidet nye krav som skal bidra til mer energieffektive og klimavennlige bygg.

Fylkeskommunal og kommunal planlegging er viktig for å redusere utslipp av klimagasser og energiforbruk. Beslutninger om lokalisering, byggemåte og utforming av bebyggelse, infrastruktur og tjenester, kan påvirke utslipp og energiforbruk i lang tid framover. Derfor må vi alt nå ta hensyn til målet om et lavutslippssamfunn i 2050. Omdisponering av skog og myr til andre formål bidrar til klimagassutslipp og negative konsekvenser for naturmangfold og økosystemtjenester. Omdisponering av jordbruksarealer kan øke presset på nydyrking av karbonrike arealer som skog og myr. Effektiv arealbruk og god samordning med transportsystem er viktig for å møte overgangen til lavutslippssamfunnet. Regjeringen legger vekt på fortetting, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse.

Selv om verden klarer å redusere utslippene, vil klimaendringene påvirke natur og samfunn, både på kort og lang sikt. Endringer i klimaet påvirker kritisk infrastruktur, næringsliv, natur- og kulturmiljø og befolkningens helse. Det gir nye utfordringer for planleggingen, og et nytt risiko- og sårbarhetsbilde. Det er viktig at fylkeskommuner og kommuner bruker oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser av disse i sin planlegging. Lokal kunnskap vil utfylle nasjonale og regionale data. Når konsekvensene av klimaendringene vurderes i planprosessene, mener regjeringen at høye alternativer fra nasjonale klimaframskrivninger skal legges til grunn for arbeidet med klimatilpasning. Dette er nærmere forklart i veiledere og i de fylkesvise klimaprofilene. Det er viktig at oppdatert kunnskap om økosystemenes betydning for klimatilpasning tas i bruk, for eksempel i planleggingen av flom- og tørkedempende tiltak. Natur som våtmarker, myrer, elvebredder og skog kan dempe effektene av klimaendringer, og er viktig å ivareta i arealplanleggingen.

Kunnskap om samfunnets sårbarhet benyttes til å sette mål for en klimatilpasset og trygg samfunnsutvikling. Dette skal gjøres både gjennom beredskapsplanlegging etter sivilbeskyttelsesloven og i samfunns- og arealplanleggingen. Det er viktig at arealplaner bygger på et kunnskapsgrunnlag som avklarer all risiko og sårbarhet, herunder naturfarer og klimaendringer, virksomhetsrisiko og konsekvenser for svikt i viktige samfunnsfunksjoner.

2.3 Aktiv forvaltning av natur- og kulturminneverdier

Norge har store natur-, friluftslivs-, landskaps- og kulturminneverdier som det er viktig å ta vare på, i tråd med nasjonale og internasjonale mål. Langsiktig planlegging sikrer verdiene, og legger til rette for bærekraftig utvikling av reiseliv og annet ressursbasert næringsliv.

Arealendringer er den viktigste påvirkningsfaktor for truet natur i Norge i dag. Det er viktig at kommuner og fylkeskommuner vurderer virkninger for naturmangfoldet ut fra den samlede belastningen. Dette omfatter også vektlegging av økologiske og landskapsmessige sammenhenger på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Bevaring av leveområder for ville pollinerende insekter er viktig for økosystemer og for pollinering av landbruksvekster. Regjeringen legger stor vekt på å ivareta truet natur, og at økosystemene sikres god tilstand. Kommunene har et særlig stort ansvar for å bidra til dette i sin planlegging, blant annet ved å sikre utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven.

Større, sammenhengende natur- og friluftsområder i fjell og utmark og overordnet grønnstruktur er avhengig av en langsiktig sikring og forvaltning. Regionale og interkommunale planer kan være nyttige verktøy i dette. Norge har et særskilt ansvar for å ivareta villreinen som en nasjonal ansvarsart og dens leveområder. Det skjer blant annet gjennom regionale planer for fjellområder med villrein og i annen kommunal og regional planlegging.

Vassdragene er en vesentlig del av norsk natur og viktig for helse, livskvalitet og næringsvirksomhet. Økt press på vassdrag og vassdragsnære områder fra forurensning og inngrep, stiller store krav til planleggingen. Regjeringen legger vekt på at regionale og kommunale planer tar hensyn til vassdragenes bruks- og verneverdier, og risikoen for flom, erosjon og skred.

Regionale vannforvaltningsplaner etter vannforskriften skal bidra til å oppnå og deretter opprettholde, god miljøtilstand i vassdragene. Regjeringen understreker at god samordning mellom berørte fylkeskommuner, kommuner og sektormyndigheter er viktig for gode regionale planer. Kommunene bidrar til gode miljøforhold i og langs vassdragene gjennom tiltak og god arealforvaltning. Det er gitt nasjonale føringer for oppdatering av de regionale vannforvaltningsplanene. Utvalgte fylkeskommuner har ansvaret for å organisere dette arbeidet, og kommunen er en sentral aktør og myndighet i denne prosessen.

Det er viktig at vannforekomster som benyttes til vannforsyning beskyttes mot forurensning slik at brukerkonflikter kan unngås og at befolkningen er sikret tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann. Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur for vann og avløp er en viktig del av kommunale planer.

Kulturminner og kulturmiljøer er ikke-fornybare fellesgoder, som kan gi grunnlag for økonomisk, sosial, kulturell og miljømessig utvikling. Gjenbruk av den historiske bygningsmassen kan også gi betydelige klimagevinster. Arealendringer og endret bruk er noen av de viktigste påvirkningsfaktorene for kulturminner og kulturmiljøer i Norge. Fylkeskommuner og kommuner har en viktig rolle i arbeidet med å ivareta kulturarven som ressurs for kunnskap, opplevelse, bruk og gjenbruk.

Det er viktig for regjeringen at utviklingen av bolig-, fritidsbolig- og næringsområder i kystsonen sees i sammenheng med natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og allmenhetens interesser. I 100-metersbeltet langs sjø er det et generelt byggeforbud som gjelder med mindre kommunene fastsetter annen byggegrense i plan. Kommunene fastsetter selv byggegrense langs vassdrag i sine planer.

Fylkeskommuner og kommuner har en viktig rolle i å oppfylle verdensarvkonvensjonen. De norske verdensarvområdene skal være gode eksempler på helhetlig natur- og kulturminneforvaltning.

Foto: Bjørn Casper Horgen

2.4 Ressursbasert næringsutvikling

Det ressursbaserte næringslivet er i vekst og gir vesentlige bidrag til den nasjonale verdiskapingen.

Fiskeri og havbruk

Norge skal være en ledende havnasjon, og havbasert verdiskaping er viktig for sysselsetting langs hele kysten. Potensialet for ytterligere vekst er stort og regjeringen ønsker å bidra til å realisere dette. Samtidig er kystnære sjøområder viktig for mange og til dels motstridende interesser. Det gjelder næringsvirksomhet, transport, forebyggings- og beredskapstiltak, forsvar, rekreasjon, friluftsliv, naturmiljø, landskap og kulturminner. Bruken av sjøarealene har økt, og det er behov for bedre arealplaner med et regionalt og interkommunalt perspektiv. Regjeringen legger vekt på at det skjer en samordning mellom myndigheter og lovverk gjennom planarbeidet. Ny kunnskap og digitale verktøy gir fylkeskommuner og kommuner et bedre grunnlag for planleggingen.

Regjeringen vil legge til rette for økt verdiskaping og arbeidsplasser basert på havets ressurser, og for forutsigbar og bærekraftig vekst i oppdrettsnæringen. Regjeringen prioriterer også arbeidet for rent hav og en lønnsom utvikling av havbruksnæringen. Fylkeskommunal og kommunal planlegging er viktig for å sikre fiskeri- og havbruksnæringenes langsiktige arealbehov, samtidig som andre samfunns- og miljøinteresser blir ivaretatt.

De samiske interessene skal ivaretas i planleggingen av sjøsamiske områder. Det er viktig at fylkeskommuner og kommuner samarbeider med næringslivet og statlige myndigheter for å finne bærekraftige løsninger og god samordning mellom plan- og bygningsloven og sektorlover. Arealer for ulike typer akvakultur, inklusiv mobile anlegg, avklares gjennom regionale og kommunale planer. Det er her viktig å ta hensyn til utvikling av ny teknologi og nye typer havbruksinstallasjoner, herunder havbruk utenfor kysten. Det kan føre til at nye områder kan tas i bruk.

Landbruk

Landbruket og utmarksressursene er viktige for mat- og planteproduksjon, bosetting og kulturlandskap, og gir grunnlag for nye, grønne næringer. Stortinget har vedtatt et mål om at den årlige omdisponeringen av dyrka jord skal være under 4000 dekar innen 2020 i samsvar med oppdatert jordvernstrategi. Samtidig skal verdiskapingen i jord- og skogbruket økes. Skogen kan gi positive klimagevinster gjennom opptak av CO_2 og binding av karbon gjennom bruk av tre, og det ligger et stort potensial for verdiskaping i skog og trenæringen. Det er også et mål å øke etterspørselen etter grønne, trebaserte produkter og å legge til rette for nye, grønne næringer i tilknytning til jordbruk og skogbruk.

Regjeringen mener det er viktig at fylkeskommuner og kommuner i sine planer vurderer utbyggingsløsninger som sikrer landbrukets næringsgrunnlag og reduserer omdisponering av dyrka mark. Planene bør trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur-, frilufts- og reindriftsområder.

Reindrift

Det er viktig at naturgrunnlaget for samisk kultur og språk, næringsutvikling og samfunnsliv sikres. Reindriften er en arealavhengig næring, og mange steder en forutsetning for utvikling av samisk språk og kultur. Planleggingens oppgave vil være å avveie hensynet til reindriften mot andre samfunnsinteresser. En må se på summen av eksisterende og planlagte nye tiltak i området og konsekvensene for reindrifta. Ved endringer i arealbruk, er det viktig at reindriftens interesser veies opp mot andre samfunnsinteresser og at man søker å komme fram til løsninger som begrenser varig reduksjon av arealer og økte forstyrrelser for reindriften. Reindriftsarealene går på tvers av kommune- og fylkesgrenser, og regionale eller interkommunale planer kan derfor være egnet for å avklare reindriftens arealer.

Reiseliv og fritidsbebyggelse

Fjell- og utmarksområdene i Norge er ressursrike og viktige produksjonsområder for landbruk, reindrift, energiproduksjon, reiseliv og mineralutvinning. De er leveområder for dyr og planter, utgjør et mangfold av unike landskap, og er attraktive for friluftsliv, fritidsbebyggelse og natur- og kulturarvsbasert reiseliv. Det er regjeringens mål å styrke verdiskapingen basert på landskaps-, natur- og kulturminneverdier samtidig som ressursene sikres for framtidige generasjoner.

Vekst i reiseliv og økt bruk av fritidsboliger gir grunnlag for lokal vekst og arbeidsplasser, med utvikling av infrastruktur og tjenestetilbud som også er til nytte for fastboende. Fritidsboliger og turistmål med stor besøksfrekvens innebærer samtidig utbygging, transport, ferdsel og slitasje i natur- og friluftsområder. Det er viktig at slike forhold tas inn i planleggingen og at det legges til rette for økt aktivitet innenfor bærekraftige rammer.

Fortetting av eksisterende fritidsboligområder betyr mindre press på natur- og friluftsområdene. Regjeringen legger vekt på at utbyggingen skjer på en måte som sikrer kvalitet i områdene. Av hensyn til friluftsliv, landskap og naturmangfold er det viktig å unngå etablering av nye hytteområder over skoggrensen. Sammenhengende grønnstrukturer og god landskaps- og terrengtilpasning av infrastruktur og bebyggelse, er viktig. Det er også viktig å bevare større, sammenhengende områder uten hyttebebyggelse i fjellområder med stort press på arealene. Regional eller interkommunal planlegging kan avklare utbyggingspotensial og strategier på tvers av kommunegrenser. Det er viktig å vurdere langsiktige utbyggingsgrenser mot snaufjell og andre viktige landbruks-, natur-, friluftsområder.

Mineralressurser

Norge har viktige mineralressurser som kan gi grunnlag for verdiskaping og arbeidsplasser. Regional og kommunal planlegging er et viktig verktøy for å sikre tilgjengelighet til mineralforekomster som kan være aktuelle framtidige uttak, samtidig som miljø- og samfunnshensyn ivaretas. Mineraluttak har lang tidshorisont, og det er behov for større forutsigbarhet knyttet til investeringer, uttak og opprydding.

Uttak av byggeråstoffer (pukk, grus, sand) til bygge- og anleggsformål med korte transportavstander og reduserte klimagassutslipp, er viktig. God arealplanlegging kan bidra til dette. I tillegg er det viktig at mineralske masser av god kvalitet gjenvinnes som byggeråstoffer, der dette er mulig. Dette kan redusere presset på bynære grus- og pukkressurser og behovet for massetransport. En helhetlig vurdering av massehåndtering i plansammenheng kan være et nyttig virkemiddel for å avklare dette.

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Fylkeskommunene og kommunene vektlegger arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser, inkludert utslipp fra arealbruksendringer, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser brukes i planleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene legger vekt på klimatilpasning og samfunnssikkerhet i sin planlegging, og legger de høye alternativene fra nasjonale klimaframskrivinger til grunn for arbeidet. Risiko- og sårbarhetsanalyser legges til grunn for plan- og byggesaksbehandlingen.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for verdiskaping og næringsutvikling i alle deler av landet og mobiliserer og utvikler bedrifter og næringsmiljøer til å hevde seg nasjonalt og internasjonalt.
- Fylkeskommunene og kommunene stimulerer til grønn omstilling, innovasjon, vekst i nye arbeidsplasser og et inkluderende arbeidsliv og setter av tilstrekkelige arealer som ivaretar samfunnets behov.
- Fylkeskommunene tar ansvar for den regionale kompetansepolitikken og legger til rette for god tilgang på kompetent og relevant arbeidskraft, blant annet gjennom oppdaterte regionale planer.
- Fylkeskommunene ivaretar flyktningers og innvandreres behov for opplæring som møter regionalt behov for arbeidskraft.
- Fylkeskommunene og kommunene identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, friluftslivsområder, overordnet grønnstruktur, kulturhistoriske verdier, kulturmiljø og landskap i planleggingen. Samlede virkninger tas hensyn til.
- Fylkeskommunene og kommunene vurderer arealbruken i strandsonen langs sjøen og i og langs vassdrag i et helhetlig og langsiktig perspektiv, og tar særlige hensyn til naturmangfold, kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser.
- Fylkeskommunene og kommunene utvikler de norske verdensarvområdene som fyrtårn for den beste praksisen innenfor natur- og kulturminneforvaltningen gjennom arealplanleggingen.
- Fylkeskommunene og kommunene tar hensyn til og beskytter drikkevannskilder i sin planlegging, slik at behovet for rensing ved produksjon av drikkevann reduseres.
- Fylkeskommunene og kommunene avsetter tilstrekkelig areal til ønsket vekst i oppdretts- og havbruksnæringen gjennom oppdaterte planer, som også ivaretar miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Strategier for utvikling av havbruk utenfor kysten inngår i planene.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for økt verdiskaping og nye grønne næringer innenfor jord- og skogbruk.
- Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket gjennom langsiktige utbyggingsgrenser. Utbyggingsløsninger som kan redusere nedbygging av dyrka mark vurderes i samsvar med det nasjonale jordvernmålet.
- Fylkeskommunene og kommunene legger vekt på å bevare naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutvikling. Planleggingen sikrer reindriftens arealer samtidig som hensynet til reindriften veies opp mot andre samfunnsinteresser.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for en bærekraftig utvikling i fjell og utmark og har særlig oppmerksomhet rettet mot områder med stort utbyggingspress. Dette skjer blant annet ved å fastsette langsiktige utbyggingsgrenser.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for gode leveområder for ville, pollinerende insekter gjennom planleggingen og drift av arealer.
- Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige mineralforekomster i sine planer og avveier utvinning mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Tilgangen til, og lagring av, byggeråstoffer ses i et regionalt perspektiv.

Foto: Jan Hausken

03

BÆREKRAFTIG AREAL- OG TRANSPORTUTVIKLING

Regjeringen vil fortsette å bygge ut samferdselsnettet i hele Norge. Et godt transportsystem er avgjørende for et moderne samfunn, og en viktig del av utbyggingsmønsteret og byutviklingen. Det er viktig at transportplanleggingen samordnes med by- og arealplanleggingen for øvrig. Regjeringen vil utvikle et transportsystem som bedrer framkommelighet og reduserer reisetid for personer og gods i hele landet, som reduserer transportulykkene i tråd med nullvisjonen og reduserer klimagassutslippene og andre negative miljøkonsekvenser. Det arbeides for å oppnå balanse mellom disse tre transportpolitiske målene.

3.1 Styrket knutepunktsutvikling

Av hensyn til arealeffektivitet, reduserte klimagassutslipp og byspredning, mener regjeringen at det er viktig at det legges til rette for utbygging rundt kollektivknutepunkt i byer og tettsteder. Det vil også kunne styrke grunnlaget for levende byer, økt kollektivtransport, sykling og gange. Regjeringen har som mål at kollektivtrafikken skal være fossilfri innen 2025. Fylkeskommuner og kommuner som ansvarlig for innkjøp av kollektivtransporttjenester som busser, ferger og hurtigbåter, har en sentral rolle i arbeidet med å nå målet. Gjennom planleggingen kan det legges gode rammer for en bedre folkehelse med økt aktivitet for alle grupper i befolkningen. Kommunene kan bidra ved å gjøre det mulig for befolkningen å sykle og gå mer i dagliglivet med utgangspunkt i kollektivknutepunktene. Barn og unges behov for trygg ferdsel og fysisk aktivitet er viktig ved valg av transportløsninger. Særlig har de mindre, lokale tiltakene, som gang- og sykkelveger, utforming av holdeplasser og stasjoner og nærhet til leke- og rekreasjonsarealer, betydning for barns muligheter til å bevege seg trygt i nærmiljøet.

Regjeringen mener det er viktig at hovedtyngden av handelsvirksomhet, boligbygging og arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter lokaliseres innenfor tettsteder som defineres

og avgrenses gjennom kommunal planlegging. Det vil kunne bidra til utvikling av levedyktige by- og tettstedssentre og lokalsamfunn og styrke knutepunktene på kollektivaksene.

Det er viktig at det i det enkelte tilfelle vurderes å legge til rette for fortetting og transformasjon før nye utbyggingsområder tas i bruk, slik at jordbruksareal og viktige natur- og friluftsområder ikke blir omdisponert når det finnes alternativer.

3.2 Mer vekt på regionale løsninger

Regjeringen understreker betydningen av regionale og interkommunale samfunns- og arealplaner for å avklare spørsmål som går på tvers av kommunegrenser. Planene kan sikre at tilstrekkelig areal blir avsatt til boligbygging, bidra til sosialt bærekraftige samfunn, og motvirke et utbyggingsmønster som gir press på verdifulle arealer. Planene kan anvendes for å avklare knutepunkt for kollektivtrafikken og framtidige vekstområder, og trekke langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og landbruks-, natur- og friluftsområder.

Arealbehovet til viktige, plasskrevende samfunnsfunksjoner, som Forsvaret, sivil luftfart og avfallshåndtering, sees som en integrert del av areal- og transportplanleggingen. Forsvaret gjennomgår en omfattende omstilling. Arealbehovet for skyte- og øvingsfelt og baser er under press og det pågår derfor et arbeid for å sikre rammebetingelsene for Forsvarets samfunnsnyttige virksomhet, inkludert nødvendige hensynssoner.

Fylkeskommunene har ansvar for viktig veginfrastruktur og for kollektivtransport på land og sjø, både i sentrale områder og i distriktene. Det regionale transportsystemet utfyller nasjonal infrastruktur og er viktig for næringsutvikling, bosetting og sosialt bærekraftige samfunn i ulike deler av fylket.

By- og omlandskommuner har, sammen med fylkeskommunene, en viktig oppgave med å videreutvikle og styrke samarbeidet om transport på tvers av administrative grenser der dette bidrar til effektiv ressursbruk. Det er viktig at utfordringer og muligheter for nye samfunnsløsninger som byvekst, urbanisering og framvekst av byregioner blir belyst i den regionale og kommunale planleggingen.

Tilgang til effektiv transport og infrastruktur har betydning for næringsutvikling og omstillingsevne. Infrastruktur mellom ulike godsknutepunkt er avgjørende for flere næringers markedstilgang. Utvikling av infrastruktur og transporttilbud er også viktig for å styrke samspillet mellom næringsaktiviteter i funksjonelle byregioner, og for en videre utvidelse av bo- og arbeidsmarkeder.

Det er et nasjonalt mål at en større andel av godstransporten skjer på sjø og jernbane. Det er viktig at egnede arealer til effektive logistikknutepunkter som godsterminaler og havner avklares i plan, gjennom samarbeid mellom kommuner og statlige fagmyndigheter. Farleder for skipstrafikken inngår i disse avklaringene. Virksomheter som skaper tungtransport har behov for god tilgjengelighet til jernbane, havner og/eller hovedvegnett.

Reduksjon av reisetider, blant annet ved tiltak på vegnettet, gir større fleksibilitet for arbeidstakerne og bedre muligheter for virksomhetene til å skaffe relevant kompetanse. Tilgang til mobilnett og bredbånd med høy kapasitet er et nasjonalt mål, og er en viktig rammebetingelse for næringsliv og arbeidsliv i hele landet. Videre utbygging av IKT-infrastruktur ses i sammenheng med arealplanlegging, bosetting, næringsutvikling og bruk av ulike digitale løsninger. Det vil legge til rette for økt verdiskaping.

Foto: Jan Hausken

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for vekst og utvikling i kompakte og klart avgrensede byområder gjennom regionale bolig-, areal- og transportplaner. Planene fastsetter regionalt utbyggingsmønster, senterstruktur og hovedtrekk i transportsystemet.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for videre utbygging av et godt samferdselsnett i hele landet.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for å sikre Forsvarets arealbehov når dette er nødvendig for å ivareta landets forsvarsevne og i henhold til nasjonale forsvarsplaner.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for høy arealutnyttelse i byområder gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivelsene, med vekt på arkitektur, byrom, kulturmiljøer, grønnstruktur og andre miljøverdier. Lokalisering av boliger, service, handel og andre arbeidsplass- og besøksintensive virksomheter vurderes i sammenheng med eksisterende eller framtidige kollektivknutepunkt.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for sykling og gange i byer og tettsteder, blant annet gjennom trygge skoleveier, ved å planlegge for gange og sykling fra kollektivknutepunkt og ut til friluftslivsområder, og for transportløsninger for grupper som er mindre mobile.
- By- og omlandskommuner, sammen med fylkeskommunene, videreutvikler samarbeidet om transport på tvers av administrative grenser der dette bidrar til effektiv ressursbruk, næringsutvikling, bosetting og sosial bærekraft i ulike deler av fylket.
- Fylkeskommunene og kommunene legger til rette for kostnadseffektiv framføring av mobil- og bredbåndsnett gjennom bruk av eksisterende føringsveier.

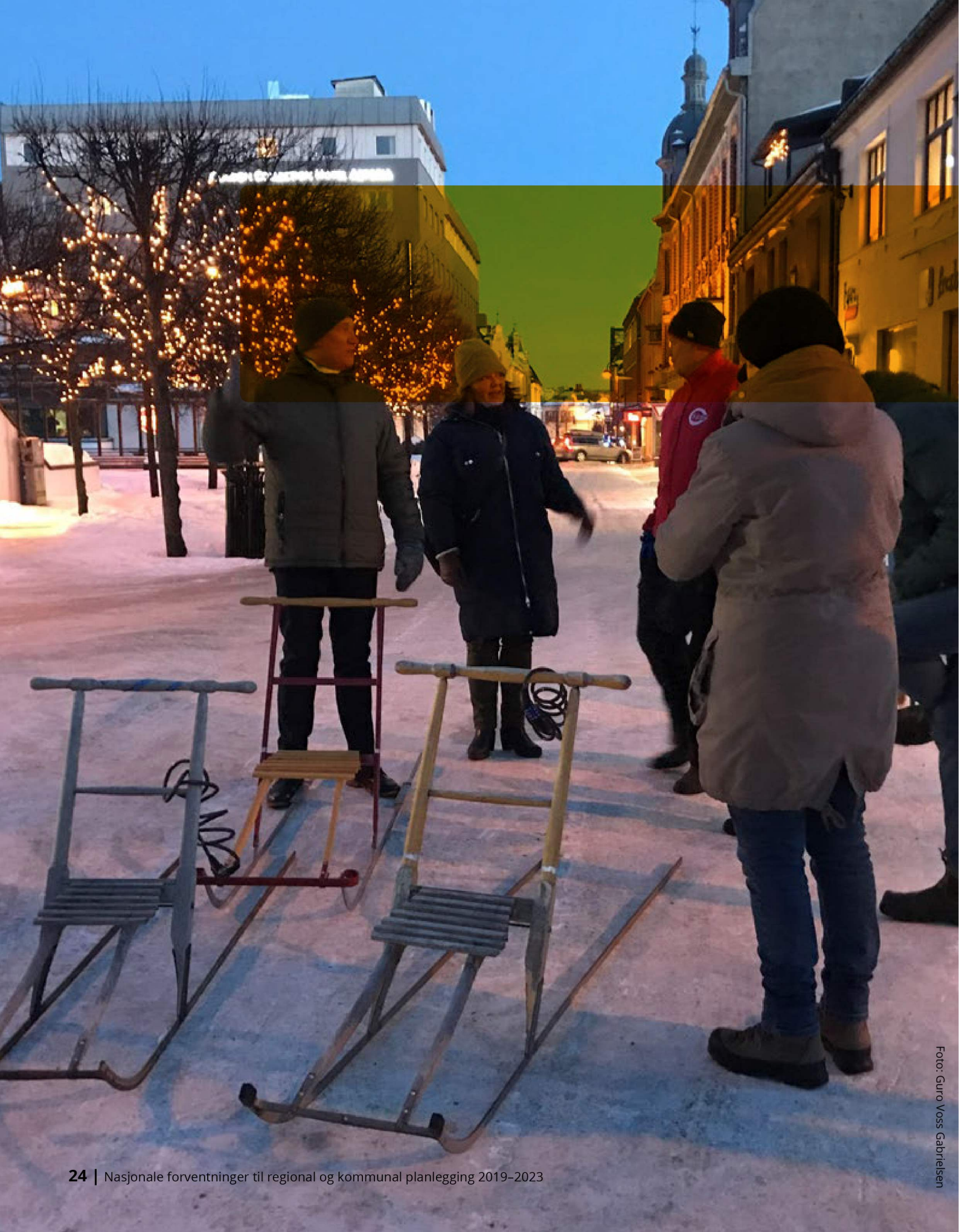

Foto: Guro Voss Gabrielsen

04

Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve

Det er nå 82 prosent av befolkningen som bor i byer og tettsteder, og andelen er økende. Spesielt nabokommunene til de store byene har stor vekst. Norske byer har, i internasjonal sammenheng, lav tetthet både i folketall og arbeidsplasser. Men tettheten øker ved at byutvikling og boligbygging i større grad skjer gjennom fortetting og transformasjon, og i mindre grad gjennom bruk av omkringliggende arealer.

Byer i vekst trenger helhetlige grep for å bli funksjonelle og bærekraftige, og for å få til et mer integrert samarbeid om areal og transport. I storbyene er det et mål at veksten i persontransporten skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. Attraktive byer med levende bymiljøer kombinerer økt tetthet med effektive transportløsninger og høy livskvalitet. Utfordringen ligger i å øke tettheten samtidig som innbyggernes trivsel og tilhørighet forsterkes. Utredninger viser at tetthet stimulerer til innovasjon, spredning av kunnskap og tilegnelse av ferdigheter, og dermed til økonomisk aktivitet. De viser også at det er nødvendig å se fortetting i sammenheng med sosial bærekraft.

4.1 Åpne og inkluderende

Regjeringen er opptatt av at kommunene utvikler gode virkemidler for å sikre at alle inkluderes i skole, arbeids- og samfunnsliv. God inkludering på sentrale livsarenaer bidrar til å opprettholde et samfunn med små forskjeller, høy tillitt og god livskvalitet. Kulturlivet og andre former for fritidsaktiviteter er viktige arenaer for hverdagsintegrering og fellesskap basert på mangfold, likestilling, ytringsfrihet og toleranse.

Det er viktig at kulturlivet utvikles selvstendig og at offentlige styresmakter ikke griper inn i kunstneriske valg. Offentlige virkemidler må legge til rette for et godt samspill mellom det profesjonelle og det frivillige kulturlivet. Regjeringen mener at det er viktig at kommuner og fylkeskommuner sørger for at alle har reell tilgang på kulturgodene, uavhengig av bakgrunn.

Det er om lag 1 million innbyggere over 60 år i Norge. De har mange og ulike ressurser og vil bidra og være aktive i samfunnet. Regjeringen mener derfor det er viktig å skape et aldersvennlig samfunn. Det betyr blant annet å legge vekt på transport, planlegging av lokalsamfunn, styrking av frivilligheten, åpenhet i arbeidslivet og trygghet i lokalsamfunnet.

Veien til deltakelse i utdanning og arbeidsliv går svært ofte gjennom frivillig virksomhet og opplevelser gjennom felles aktiviteter i lokalmiljøet. Bred deltakelse er et middel for å sikre tillit, felleskap, beredskap, likestilling, kompetanse og velferd i lokalsamfunnene. Det er viktig at kommunene legger til rette for dette.

Det er viktig at kommunene i sin planlegging motvirker og forebygger opphopning av levekårsutfordringer, og arbeider aktivt med tiltak for å styrke tjenester og iverksette nærmiljøtiltak i levekårsutsatte områder. I enkelte bydeler i noen av de større bykommunene har det likevel utviklet seg konsentrasjoner av innbyggere med til dels store og sammensatte levekårsproblemer. Her kreves at de generelle velferdsordningene fungerer godt og møter utfordringene og samordnes med innsats fra mange instanser og aktører, både statlige, kommunale, private og frivillige for å få gode resultater. Gjennom de statlige områdesatsingene arbeides det godt på tvers av sektorer for å forbedre tjenester og nærmiljøkvaliteter der behovene er størst.

4.2 Trygge og helsefremmende

Den regionale planleggingen har en særskilt oppgave i å legge til rette for at regionen som helhet møter etterspørselen etter boliger. En mer variert befolkningsstruktur kan oppnås gjennom at kommunene planlegger for god tilgang på boligtomter som grunnlag for tilstrekkelig og variert boligbygging. Regjeringen understreker betydningen av å bygge sosial infrastruktur og offentlige tjenestetilbud i tilknytning til kollektivknutepunktene. Gode skoler og barnehager og et godt kulturtilbud er en forutsetning for et godt bomiljø. Sosiale og helsemessige utfordringer knyttet til fortetting kan løses gjennom god planlegging. Derfor er det sentralt at folkehelse ivaretas i planleggingen av våre byer og tettsteder.

Gjennom god arkitektur og planlegging kan fylkeskommunene og kommunene være med å utvikle gode lokalsamfunn og boligområder, stimulere til fysisk aktivitet og et mer helsefremmende miljø. Vi vil i fremtiden etterspørre byer og tettsteder med både urbane og grønne kvaliteter, og med attraktive byrom, møteplasser og utearealer.

God overordnet og helhetlig planlegging vil kunne bidra til at utsatte barn og unge får et helhetlig tjenestetilbud og hjelp på et tidlig tidspunkt. Det er viktig at kommunene legger til rette for at alle som ønsker det, skal kunne eie sin egen bolig. Vanskeligstilte bør ha mulighet for overgang fra leie til eie.

Regjeringen har i sin melding «Leve hele livet» blant annet understreket betydningen av at kommuner og fylkeskommuner planlegger for aldersvennlige samfunn og tilrettelegger for utvikling av framtidas boligløsninger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne. Det legges til grunn at fylkeskommuner og kommuner tar stilling til hvordan løsningene i «Leve hele livet» kan utformes og gjennomføres lokalt.

En økende andel eldre og enslige, flere mindre husholdninger og et større mangfold i befolkningen i distriktene gir behov for mer variert boligmasse. Behovet for omsorgsboliger og sykehjem ses i sammenheng med utviklingen i boligmarkedet og tilgangen på tilrettelagte og universelt utformede boliger. Regjeringen er opptatt av at lokal boligpolitikk er integrert i kommunens strategi for samfunnsutvikling, der ulike behov sees i sammenheng.

Foto: Guro Voss Gabrielsen

Boligplanlegging kan knyttes til rekruttering av arbeidskraft, og andre tjenester i lokalsamfunnet, og bidra mer generelt til gode lokalmiljø for befolkningen. Boligmarkedene i slike områder preges ofte av begrenset nybygging og manglende investeringer i eksisterende boligmasse. Samtidig kan tilgang til mer varierte boligtyper være avgjørende for at folk og bedrifter enkelt kan etablere seg og bli værende i en kommune eller arbeidsmarkedsregion.

Mer nedbør og mer kompakte byer og tettsteder gir utfordringer med håndtering av overvann. For å begrense oversvømmelse kan det være gunstig om mer av vannet håndteres utenfor egne ledninger i bakken. Det kan gjøres gjennom tiltak som trygge flomveier, åpning av bekker, mindre asfalt, flere grønne områder som drenerer vann, og grønne tak og vegger. Naturbaserte løsninger kan være et viktig supplement for å forebygge og redusere skader ved flom i byer og tettsteder. Blågrønn infrastruktur i byer og tettsteder kan i tillegg styrke naturmangfoldet og gi befolkningen mulighet til naturopplevelse, rekreasjon og friluftsliv i nærmiljøet.

Parker, grønne områder og trær for rekreasjon og naturopplevelse er viktige elementer i byer og tettsteder. Mangel på ledige arealer gjør at parker og grøntområder ofte er truet av utbygging til både offentlige tjenester, næringsvirksomhet og boliger. Dette er områder som har stor verdi for livskvalitet og helse for alle innbyggere, ikke minst for barn og unge. I arealplanleggingen er derfor tilgang til grønne områder nær barnehager, skoler og andre institusjoner, viktige hensyn. Det er et mål at utbygging ikke øker sårbarheten for naturhendelser

og klimaendringer, forringer barn og unges oppvekstmiljø eller reduserer tilgjengeligheten til grønne områder.

Ferdsel i grøntområder og naturomgivelser er den enkleste, vanligste og mest inkluderende formen for friluftsliv. Sti- og løypeplaner, og turruteplaner, på tvers av kommuner og fylker, vil bidra til dette. Helhetlig planlegging for egenorganisert fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, utviklet i god dialog med innbyggere, legger grunnlaget for at planer er i tråd med befolkningens aktivitetsutvikling og etterspørsel.

4.3 Kvalitet i våre fysiske omgivelser

Måten de menneskeskapte omgivelsene utformes på, og hvordan bygg plasseres i forhold til hverandre, påvirker muligheten for videre utvikling av stedet. Menneskeskapte og naturbaserte omgivelser er ressurser i byutviklingen som styrker særpreg og identitet. Transformasjon og ny bruk av eldre bygningsmasse kan bidra til bevaring og vitalisering av de historiske byområdene. God arkitektur, historiske bygninger og bymiljøer bidrar til stedsidentitet og positive opplevelser av sentrum, og er ressurser som bør utnyttes for å utvikle attraktive by- og tettstedssentre.

De vanligste årsakene til tap eller svekking av kulturminneverdier, er utbyggingspress og manglende bruk av eldre bygninger. Kommunene har hovedansvaret for å identifisere, verdsette og forvalte verneverdige kulturminner, kulturmiljøer og kulturhistoriske landskap i tråd med nasjonale mål. Fylkeskommunene og Sametinget har ansvar for å ivareta de nasjonale og vesentlige regionale kulturminneinteressene og bistå kommunene med veiledning.

4.4 Levende sentrumsområder

Et levende og mangfoldig sentrum med et variert tilbud av møteplasser, handel, tjenester og kultur- og fritidsaktiviteter, er viktig for byenes og tettstedenes attraktivitet og konkurransekraft. Et slikt sted gir gode opplevelser og stedstilhørighet. Åpne og inkluderende fasader og aktive første-etasjer med publikumsrettet aktivitet og virksomhet, bidrar til gater og byrom der det kjennes tryggere og mer attraktivt å oppholde seg. Sentrumsområder med bygg som rommer flere funksjoner, kan gi positive utslag for aktivitetsnivået, særlig i mindre byer og tettsteder. Ulike aktiviteter og virksomheter gjør sentrum attraktivt både på dagtid og om kvelden. Samlokalisering av ulike offentlige og private funksjoner og aktiviteter, kan øke utviklingskapasiteten i lokalsamfunnet og styrke det samlede, finansielle grunnlaget for investeringer.

Regjeringen har et klart mål om en mer bærekraftig by- og tettstedsutvikling med reduserte klimagassutslipp. Dette går fram av de statlige planretningslinjene for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging, som også ivaretar den nasjonale politikken for lokalisering av handel og service. Et tydelig avgrenset sentrum med boliger, arbeidsplasser, kulturtilbud, handel og andre publikumsrettede funksjoner understøtter utviklingen av kompakte byer og tettsteder med korte avstander. Det er i sin tur med på å redusere bilbehovet, og gjøre sentrumsområdene mer tilgjengelig for fotgjengere og syklister.

En felles, helhetlig og langsiktig innsats mellom kommunen, private aktører og innbyggere er viktig for å lykkes med sentrumsarbeidet. Kommunene har en viktig rolle som planmyndighet, samfunnsutvikler og grunneier. Et forpliktende gårdeiersamarbeid styrker mulighetene for et godt samarbeid med kommunen.

REGJERINGENS FORVENTNINGER

- Kommunene har en aktiv og helhetlig areal- og sentrumspolitikk med vekt på styrking av sentrumsområdene. Boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser og tjenestetilbud lokaliseres i eller tett på sentrum, med god tilrettelegging for kollektiv, sykkel og gange.
- Kommunene har en ledende rolle i utviklingen av sentrum og legger vekt på et langsiktig og forpliktende samarbeid med private aktører og innbyggere.
- Kommunenes boligpolitikk og boligplanlegging er en integrert del av kommunenes strategi for samfunns- og arealutvikling. Den legger til rette for en variert befolkningsstruktur gjennom god tilgang på boligtomter som grunnlag for tilstrekkelig, variert og sosial boligbygging.
- Kommunene tar boligsosiale hensyn i areal- og samfunnsplanleggingen gjennom krav til boligstørrelse og nærområder, og ved å regulere nok boligtomter.
- Kommunene legger til rette for leie-til-eie løsninger for vanskeligstilte i boligmarkedet.
- Kommunene planlegger for et tilbud av tilrettelagte boliger for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne.
- Kommunene planlegger aktivt for å motvirke og forebygge levekårsutfordringer og bidrar til utjevning av sosiale forskjeller. Kommunene legger universell utforming til grunn i planlegging av omgivelser og bebyggelse og ivaretar folkehelsehensyn i planleggingen.
- Kommunene vektlegger arkitektur og kvalitet i de bygde omgivelsene, og planlegger med utgangspunkt i stedenes særpreg, kulturhistoriske elementer og viktige landskapstrekk. Eldre bebyggelse og bystrukturer vurderes som ressurser i en sirkulær økonomi.
- Fylkeskommunene og kommunene ivaretar kunst og kultur som del av kommunal og regional planlegging, og legger til rette for et fritt og uavhengig kulturliv.
- Kommuner og fylkeskommuner har en aktiv og helhetlig tilnærming til utvikling av aldersvennlige kommuner og fylker.
- Kommunene legger vekt på å ivareta byrom og blågrønn infrastruktur med stier og turveger som sikrer naturverdiene, hensyn til overvann og legger til rette for fysisk aktivitet og naturopplevelser for alle.
- Fylkeskommunene og kommunene ivaretar vassdragenes bruks- og verneverdier i sin planlegging. Vassdragenes potensial for trygg avledning av overvann og naturbasert demping av flom, utnyttes.
- Kommunene ivaretar aktivt gode vilkår for god psykisk og fysisk helse i planleggingen.
- Kommunene ivaretar barn og unges interesser gjennom en samfunns- og arealplanlegging som skaper trygge, attraktive og aktivitetsfremmende by- og bomiljø.
- Kommunene sikrer trygge og helsefremmende bo- og oppvekstmiljøer, frie for skadelig støy og luftforurensning

Foto: Jan Hausken

Statlige planretningslinjer og statlige planbestemmelser

Gjeldende statlige planretningslinjer

Navn	Gyldig fra	Endringer i perioden
Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag	1994	Oppdateres i forhold til gjeldende lover. Det gjøres ikke innholdsmessige endringer
Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging	1995	Oppdateres i forhold til gjeldende lover. Det gjøres ikke innholdsmessige endringer.
Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning	2018	Opprettholdes uforandret.
Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen	2011	Evaluering gjennomført. Retningslinene blir revidert i 2020.
Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging	2014	Opprettholdes uforandret

Nye statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer for fjellområdene	Parallelt med arbeidet med en ny veileder om fritidsbebyggelse vil regjeringen avklare behovet for statlige planretningslinjer for fjellområder. Hovedformålet med eventuelle statlige planretningslinjer vil være å klargjøre nasjonal politikk for bærekraftig utvikling i fjellområdene der næringsutvikling, friluftsliv, landskap, naturmangfold, kulturminner, landbruk, energiproduksjon mm er viktige temaer.
Statlige planretningslinjer for planlegging i sjøområder	Departementet skal avklare behovet for statlige planretningslinjer for kystnære sjøområder. Statlige planretningslinjer vil kunne gi signaler om samordning og avveiing mellom ulike interesser i kystsonen gjennom regional, interkommunal og kommunal planlegging. Retningslinjene vil blant annet bli sett i lys av arbeidet med rundskriv og veileder for planlegging i sjøområder.

Det er for tiden ingen gjeldende statlige planbestemmelser. Det vurderes ingen nye.

Utgitt av: Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
www.publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: H-2445 B
Foto forside: Jan Hausken. Foto bakside: Guro Voss Gabrielsen
Trykk: 07 Media – opplag 10 500

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive nyer og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato: 3. mai 2021

Avsender(e): Fauske Senterparti

Hvordan skal vi utvikle Fauske i framtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

Fokus på trafikksikkerhet og ulykkesforebygging, spesielt for myke trafikanter

Satsningen på tidlig innsats og foreldrestøttearbeid skal fortsett, samt videreutvikle familiens hus

Mindre teori og mer praksis i skolene, tilstrekkelig tilpasset undervisning

Flere lærlingeplasser og sikre god søkertilgang til videregående skoler

Sikre aktiviteter for alle barn og unge

Bidra til gode samlingssteder og steder for aktivitet, utvikle grøntområdene i sentrum til å brukes aktivt.

Eldre kan bo hjemme så lenge de ønsker det og ha gode tjenester i hjemmet. Det er nok tilpassede boliger for eldre og demente. Vaktmestertjenester for hjemmeboende satt i system. Et system for kontakt mellom unge pensjonister og eldre som har behov for hjelp.

Eldres hus- forebyggende tjenester til eldre.

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

God naturforvaltning er god klimapolitikk. Vi tror på bærekraftig forvaltning av naturressursene i kommunen. Vern av matjord eller erstatte matjord hvis det er nødvendig for utviklingen, ved prosjektering av infrastruktur. Sikre kommunens innbyggere mot ekstremvær og andre potensielle trusler.

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

Pulserende by.

Næringsliv som har omstilt seg til det digitale kjøpemarkedet.

Legge til rette for at lokalt næringsliv blir brukt lokalt.

Ha fokus på reiselivssatsing, Fauske er blitt en av de ledende høyfjellsdestinasjonene i Nord/Norge. Det ønsker vi å styrke og videreutvikle i samarbeid med de private aktørene i markedet.

Ny gruvedrift er kommet på plass, og opprydning etter gammel gruvedrift er satt i gang.

Det er gode industriområder i flere deler av kommunen, med etableringer som sikrer mange arbeidsplasser. Fauske er et senter for kraftforedling.

Fauske kommune satser på grønne næringer og er størst på matproduksjon pr. innbygger i Salten.

Tema 4 – Attraktive byer og steder

Kulturhus tilpasset Fauske kommunes behov må på plass når økonomien tillater det.

Fortsette å være en aktiv kulturarrangør. I Fauske kommune skal det være små og store kulturarrangementer som bidrar til et godt og innholdsrikt liv for innbyggerne på Fauske. Det skal også være et like godt idrettstilbud til alle som i dag. Støtte opp om frivilligsentralens arbeide.

Ja til Nord-Norge banen

Oppgradering av Nordlandsbanen for hurtigere transport, og hyppigere avganger for pendlere i Salten.

E6 legges utenfor sentrum og sentrumsutviklingen skyter fart med mange attraktive leiligheter og et yrende liv i sentrum.

Fokus på trafikksikkerhet og ulykkesforebygging, spesielt for myke trafikanter

God korrespondanse mellom buss, tog, fly. Gode vilkår og tilbud for pendlere

Ja til regulert snøscooterkjøring.

Bredbåndstilbud og telefondekning til alle kommunens innbyggere.

Tema 5 – Mangfold og inkludering

Sjunkhatten folkehøgskole er etablert som et flaggskip for inkludering, i tillegg til det store kompetansemiljøet ved VHSS som står sterkt.

«Folk i husan». Legge til rette for bosetting i alle deler av kommunen og mulighet for pendling.

Tema 6 – Deltakende innbyggere

Ha godt samarbeid med nærmiljøutvalgene og opprette flere i flere deler av kommunen.

Satse på frivillig innsats, bidra til et enda bedre samarbeid med frivillige lag, organisasjoner og foreninger om et godt samlet aktivitetstilbud i kommunen.

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge
- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Salteneregionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for framtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Andre innspill?

Eksisterende IKS> Salten brann, Iris, Helse og miljotilsyn Salten, Vannkoordinator Salten mangler.

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, **senest 3. mai 2021.**

Fra: Hans Måseide <hans.maseide@gmail.com>
Sendt: mandag 3. mai 2021 21:37
Til: Liss-Ane Simonsen
Emne: INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL
Vedlegg: Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel.docx

Hei.
Her er innspillene fra Fauske Venstre.
Av en eller annen grunn fikk vi denne invitasjonen først på fredag 30.4, så derfor kommer skjemaet litt sent.

Mvh, Hans Måseide

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive nyer og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato:

Avsender(e):

Hvordan skal vi utvikle Fauske i framtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

- Fauske trenger flere møteplasser for ungdom og unge voksne. Fauske-Sprint står sterkt i kommunen, men ikke all ungdom deltar i de idrettene de organiserer. Hva kan vi gjøre for å skape møteplasser utenfor idrett?

- Satse på gode skoler og barnehager. Legge til rette for at de skal kunne bruke nærområdene i kommunen i flere fag/timer. Lage natursti langs Farvikelva. Elever kan involveres i arbeidet. Kanskje få det inn på timeplanen.

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

- Kommunen må lage klimaregnskap og vise hvordan den har tenkt å bli en bedre klima-kommune i årene som kommer. Kommunen har en viktig "oppdrager-rolle", både for næringslivet og overfor innbyggerne

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

- Kommunen må bli bedre og hurtigere på saksbehandling. Når verden endrer seg hurtigere må næringslivet henge med, og da nytter det ikke å vente på at ting tar tid i behandlingsprosessen.

- Fauske kommune må bli bedre på digitalisering og anvende mer brukervennlige systemer, slik at søknader er enklere å finne og enklere å fylle ut

- Etablere en "inkubator" for oppstartsbedrifter, f.eks stille rom med nettilgang tilgjengelig.

- Benytte *Gründerfondet* målrettet for etablering av grønne arbeidsplasser.

Tema 4 – Attraktive byer og steder

- Invitere arkitektstudenter/arkitektstudier til å komme med forslag (som innbyggerne i kommunen senere kan stemme over?) på hvordan Fauske bedre kan bruke friområdene/grøntområdene i sentrum. Utvikle parker og friområder i sentrum for å bli attraktive oppholds- og møtesteder. Knytte dem bedre sammen bl.a. via Strandpromenaden? Lage en helhetlig plan å jobbe mot i fremtiden.

- Hvordan faktisk bruke amfiet på torget? Det er egentlig litt meningsløst å la noe så flott være ubrukt. Det bør lages en plan som gjør det enkelt å stenge Sjøgata og parkeringsplassene rundt amfiet etter stengetid, når det likevel ikke er parkeringsavgift.

- Hva med å prøve på å få hovedfartsåra i sentrum til å promotere Fauske bedre. Kanskje kan penger brukt på å forskjønne fasadene på bygningene i sentrum, bli trukket fra på eiendomsskatten?

Tema 5 – Mangfold og inkludering

- Lage "internasjonal-dag" på Fauske

- Invitere næringslivet, lag og foreninger til å fortelle om/vise mangfold og inkludering i praksis

Tema 6 – Deltakende innbyggere

- Det er mange flotte bedrifter her i kommunen som sikkert kan være med å stille opp med kunnskap og materiell på dugnad sammen med lag og foreninger. I Venstre tror vi at et samarbeid mellom private og det offentlige er med på å fremme samhold og følelse av eierskap, noe som vil være viktig for å få innbyggerne i kommunen til å stille opp.

- Se i hvilken grad kommunen kan invitere næringslivet, lag og foreninger til å sponse og delta i oppbygging og utvikling av områder og arenaer hvor innbyggerne møtes.

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge

- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Salteneregionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for framtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Andre innspill?

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Likte denne måten å kunne gi innspill på, men fikk av en eller annen grunn invitasjonen først på fredag 30.4. Nuvel, vi kom nu i mål!

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, **senest 3. mai 2021.**

FAUSKE ARBEIDERPARTI

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

By og land – hand i hand

Ved å bygge opp og utvikle både sentrum og distrikt vil Fauske kommune bli en enda mer attraktiv kommune å bo, arbeide og leve i. Fra fjord til fjell.

3-sentermodellen med Valnesfjord, Fauske sentrum m/omland og Sulitjelma er Fauske kommunes mangfold av identitet og stolthet som vi må ta vare på og anerkjenne som et av kommunens konkurransefortrinn.

Kulturbygda, Marmorbyen og Gruvebyen – der mangfoldet og samholdet står sterkt sammen!

Tettbygd bystrøk ved havet i sentrum, i tillegg spredt bebyggelse – tilbud som treffer alle. Flere leiligheter i sentrum vil skape liv og aktivitet.

Ved å anerkjenne ulikhetene og samtidig strekke seg etter felles mål, vil en lykkes med å bygge kommunen sammen inn i fremtiden.

Fauskes kommunevåpen - Fauskeknuten kan symbolisere så mye mer enn et knutepunkt for handel og kommunikasjon sentralt i Nordland. I tillegg kan knuten symbolisere

- Samhold
- Innflytelse
- Inkludering og medbestemmelse
- By og land – hand i hand
- Geografisk knutepunkt i Nord-Norge der veier møtes fra nord, sør, øst og vest

Ordførerkjedet symboliserer kommunens mangfoldige historie som ligger i bunnen for kommunens identitet:

- Mineralkommune – kobber og marmor
- Handelssentrum
- Kraftkommune
- Landbrukskommune
- Samhold og frivillighet
- Fjell og frilufts kommune

I tillegg er Fauske en enormt rik og mangfoldig Kulturkommune. Dugnad og frivillighet står sterkt.

Tema 1 - God oppvekst og godt liv

Gode tilbud og tjenester til befolkningen i hele kommunen, fra vugge til grav
Skolene og barnehagene – Verdens flotteste og funksjonelle skolebygg

- ny moderne attraktive og trygge barnehager i hele kommunen
- ny moderne attraktive og trygge skoler i hele kommunen
- attraktive boliger og tomter for etableringer ifra ungdom til eldre. Ungdomsboliger, omsorgsboliger, osv.
- gode helsetilbud nært innbyggerne der de bor
- når innbyggerne ikke kan bo hjemme lenger skal de få et tilbud om alternativ boform eller sykehjemsplass.
- alle føler trygghet og nærhet og ingen skal være ensom – alle skal med
- fritidstilbud og frivilligheten blomstrer, og alle har noe å være med på som passer den enkelte
- møteplasser – der mennesker møtes – fra ung til gammel
- alle skal ha en jobb å gå til
- Fauske har fått status som «knutepunktet» for videregående skole i Salten med flere landsdekkende linjer som næringslivet i kommunen vår etterspør.
- transporttilbudene er blitt så bra at det ikke begrenser, men åpner muligheter mellom by og land, der alle kan delta i samfunnet uavhengig av hvor de bor
- flexikort som kan brukes til buss, taxi, tog og båt binder oss sammen i kommunen og med nabokommunene.

Tema 2 - Klima og miljøvennlig utvikling

Videreutvikle dagens industri med kompetanse og erfaringen til våre arbeidsfolk i front. Alle må få mulighet til å ta klimavennlige valg, uavhengige av økonomi eller bosted.

Miljøfyrtårn er blitt et kvalitetsstempel i kommunen og næringslivet i Fauske er sertifisert
Gang og sykkelveier er etablert i hele kommunen og flere lar bilen stå der dette er mulig.

Kommunen har en stor andel eldre trehusbebyggelse av nasjonal og internasjonal verdi, en kulturarv som tas vare på og settes i stand. Oppgradering og gjenbruk av vår gamle trehusbebyggelse og kulturarv reduserer klimagassutslipp betraktelig og styrker kommunens og befolkningens identitet og tilhørighet.

Fauske er en foregangskommune i det «grønne skiftet» gjennom produksjon av fornybar vannkraft og levering av CO2-fri strøm til samfunnet gjennom SKS.

Nyetablert industri er blitt gode bidragsytere til det grønne skiftet og Fauske kommune er blitt en «fornybarkommune».

Tema 3 - Omstillingsdyktig næringsliv

- Fauske kommune skal tilrettelegge og være en JA-kommune for at næringslivet raskt kan omstille seg når det er nødvendig.

- Kommunen skal bidra til at nødvendig infrastruktur som vei, vann, kloakk, veier, bredbånd og tomter er tilgjengelig.

- Gode arenaer for samspill og samarbeid mellom kommunen og næringslivet er kjent langt utover kommunens grenser og næringslivet blomstrer og skaper mange nye arbeidsplasser

Tema 4 - Attraktive byer og steder

By og land – hand i hand.

Attraktive lokalsamfunn og distrikt er viktig for en attraktiv by med mangfold og identitet.

E6 legges utenfor «GATA» og byen Fauske er blitt et attraktivt sentrum for handel, servering og overnatting der nærheten til sjøen innbyr til et yrende folkeliv og båtliv. Fauske har fått GÅ-gate og butikkene i sentrum blomstrer og tilbyr unike produkter. Fauske sentrum er blitt så attraktiv at det ofte kommer besøkende fra nabokommunene samt at reisende bare MÅ stoppe for å oppleve.
Kulturlivet blomstrer og innbyggere fra by og land møtes
Det etableres nye arbeidsplasser og familier flytter til Fauske og bidrar til vekst.
I byen bygges det flere leilighetskompleks med sosiale boformer, hus blir tilgjengelig, nye flytter inn og det er et pulserende byliv.

I Sulitjelma etableres det nye industriarbeidsplasser og gruvedriften bidrar til positive ringvirkninger for lokalsamfunnet med økt tilflytting, aktivitet og et yrende folkeliv. Kulturlivet har tatt seg ytterligere opp, kulturskolen er etablert i skolen og samfunnets storstue Folkets Hus er oppgradert og brukes hyppig til kulturlivet. Kinoen er kommet i drift igjen og Sulisrevyen og Slusk er blåst liv i. Det er blitt så mange barn at skolekorpset er oppe og går igjen. De historiske husene og kulturminnene settes i stand og huser nye innbyggere.
Besøksnæringen går godt, både sommer og vinter og bidrar til et enda mer attraktivt lokalsamfunn.
Det er blitt et yrende båtliv på Langvatnet.

I Valnesfjord er Sjunkhatten Folkehøyskole etablert med nye arbeidsplasser som gir ringvirkninger med økt tilflytting. Kulturlivet blomstrer og kortreist matproduksjon er en merkevare langt utover kommunens grenser. Folketallet øker og fleksible leiligheter fra ung til gammel er bygd på Løkåsåsen.

Fauske har fått transportløsninger som knytter by og land sammen og aldri før har samholdet og identitet på tvers av ulike kulturer i samfunnet blitt sterkere = Fauskeknuten og har et omdømme som andre byer bare kan drømme om

Tema 5 - Mangfold og inkludering

Trivsel og inkludering blant innbyggerne og næringslivet er den beste markedsføringen en kommune kan ha. Møtesteder mellom kommune og befolkning /nærmiljø – inkludering.

Kommunen tar imot nye innbyggere i samarbeid med frivillige - ingen andre kommuner i Norge kan måle seg.

Tema 6 - Deltakende innbyggere

- samspillet og samarbeidet mellom kommunen og innbyggerne har blitt til en foregangskommune der nærhet, identitet og stolthet bygger samfunnet vi skal leve i.

- innbyggerne har trua på fremtiden, dugnadsånden har nådd nye høyder og sammen med kommunen skapes det resultater der kulturlivet og samholdet forsterkes.

- Det skapes arenaer i hele kommunen der innbyggerne inviteres inn, der gode ideer skapes og det umulige blir mulig , fordi innbyggerne har trua.

Avslutning/oppsummering og 10 viktige saker for Fauske Arbeiderparti

1. Være initiativtaker til at det blir bygget tilrettelagte boliger for unge og eldre.
2. Videreutvikle eldreomsorgen til et enda bedre aldersvenlig Fauske. Stikkord i dette arbeidet er gode boformer, aktivitet og felleskap, mat og måltider, helsehjelp og funksjonelle uteområder
3. Være en positiv tilrettelegger for at næringslivet kan etablere og utvikle seg, her vil spesielt etablering av datalagringssenter, gruvedrift, gods, industri, varehandel, oppdrett, landbruk og turisme være av stor viktighet.
4. Utlyse arkitektkonkurranse for området rundt brannstasjonen og Eiaveien
5. Tilrettelegge for attraktive boligtomter, herunder utarbeide spennende planer for «skoletomten» i Valnesfjord
6. Intensivere arbeidet ytterligere med heltidskultur og rekruttering
7. Fortsette arbeidet med en funksjonell og kvalitetsmessig organisering av kommunen med en framtidsrettet administrativ organisering med færre ledernivå
8. Fortsette arbeidet med etablering av Sjunkhatten folkehøgskole
9. Videreføre arbeidet med «ny by – ny E-6» og sentrumsutvikling generelt
10. Arbeide intensivt for turisme og opplevelse

Med hilsen

FAUSKE ARBEIDERPARTI

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive nyer og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato: 5.5.2021

Avsender(e): Fauske Høyre

Hvordan skal vi utvikle Fauske i framtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

- Flere inntak i barnehager gjennom året
- Framsnakke kommunen og være en «ja-kommune»
- Gode skoler med kvalifiserte lærere og gode bygg
- Gode barnehager med kvalifiserte ansatte og gode bygg
- Tidlig innsats
- Ha en sunn kommuneøkonomi
- Trygge oppvekstsvilkår
- Gode og brede tilbud til barn og unge
- Styrke frivilligheten
- Trygg skolevei

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

- Bedre kollektivtilbud, buss og jernbane
- E6 og RV 80 utenom sentrum
- Opparbeide næringsarealer for miljøvennlig etableringer
- Gruvedrift i Sulis
- Legge til rette for grønn teknologi
- Bruke mer kraft lokalt
- Flere muligheter for at alle skal komme seg ut i naturen (ski, til fots, sykkel, snøscooter)
- Arealer for sikker og trygg deponering av masser

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

- Et bærekraftig reiseliv
- Attraktive arbeidsplasser slik at ungdommen kommer tilbake etter endt utdanning
- Styrke Fauna og få et enda tettere samarbeid med kommunen

- Netthandel i tillegg til lokal butikk

Tema 4 – Attraktive byer og steder

- Mer gatelys og bedre vei i Sjøgata
- Bybadestrand
- Et mer attraktivt sentrum, mer tilrettelegging for næringslivet. (fylle alle tomme butikklokaler)
- Forlenge strandpromenaden
- Et sentrum for alle - lekeplasser, skatebaner, grønne lunger og rekreasjon
- Utvikle bobilparkering
- Profilere bygdetunet
- Et rikt kulturliv
- Lokaler for fremføring av kultur i alle aldre
- Tømme søppel, rydde, la det være koselig og rent i sentrum
- Flere båter ved brygga
- Flere steder med uteservering
- Ny(e) hotell i sentrum
- Mer handel i sentrum
- Flere leiligheter i Sulitjelma
- Flere Leiligheter i Valnesfjord

Tema 5 – Mangfold og inkludering

- Engasjere innbyggerne mer i saker
- Inkludere innvandrere bedre i lokalmiljøet
- Sentrumsnære leiligheter
- Frivilligheten styrkes

Tema 6 – Deltakende innbyggere

- Bedre og enklere nettside for innbyggerne å komme i kontakt med kommunen på ulike nivå
- Styrke nærmiljøutvalgene
- Enklere saksbehandling for kommunale søknader

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge
- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Salteneregionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for framtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Generelt må det legges til rette for etablering av bærekraftig og grønn og gjerne kraftkrevende industri.

Andre innspill?

Kommunen **må** få orden på økonomien

Mange av punktene over kan passe på flere av prioriteringsområdene

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Enkelt og greit. Utfordrende å engasjere i disse koronatider.

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, **senest 3. mai 2021.**

INNSPILL TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL

Fauske kommune lager for tiden ny kommuneplanens samfunnsdel. Planen er kommunens øverste styringsdokument. Alle politiske partier sendes skjema for muligheten å komme med innspill. **Frist for å levere skjema er 3. mai 2021.**

Fastsatte prioriteringsområder i ny samfunnsplan:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive nyer og steder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Dato: 29. april 2021

Avsender(e): Fauske FrP

Hvordan skal vi utvikle Fauske i framtiden?

Hva skal til for å oppnå prioriteringsområdene? Hva er viktig at vi har fokus på innenfor disse områdene?

Tema 1 – God oppvekst og godt liv

Boliger for førstegangskjøpere el. førstegangsetablerere, ev. ungdomsboliger.

Tema 2 – Klima og miljøvennlig utvikling

Insentivere lokalt næringsliv til å ta i bruk flere digitale løsninger.

Tema 3 – Omstillingsdyktig næringsliv

Etablere et godt nettverk for næringsdrivende.

Tema 4 – Attraktive byer og steder

Avvikle avgiftsparkering, slik at flere ser seg likt i å ta i bruk sentrum.

Innbydende og tilrettelagte rasteplasser i hele kommunen.

Strategisk næringsetablering, slik at ungdom ønsker å forbli her. F.eks. Mækkær'n, nettkafé o.l.

Tema 5 – Mangfold og inkludering

Tema 6 – Deltakende innbyggere

Noe liknende til Steigartinget – et offentlig diskusjonsforum for innbyggerne i lokalsamfunnet.

En bedre oversikt over hvilke frivillige organisasjoner som fins i kommunen og relevante kontaktpersoner.

Forslag til arealstrategier?

Administrasjonen la fram forslag til arealstrategier i planprogrammet til kommuneplanen:

- Ressursgrunnlaget for primærnæringene skal ikke forringes, og kommunen skal legge til rette for næring og industri som kan og vil bidra til at landbruksnæringene fortsatt har gode vilkår
- Kartlegging av behov for bolig- og næringsareal, og utarbeide prioriteringsrekkefølge
- Definere viktige landbruksareal
- Kartlegge og legge av arealer for massedeponi for å imøtekomme utbygging i Salteneregionen
- Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad
- Kartlegging og sikring av verdifulle friluftsområder for framtiden
- Kartlegging og sikring av arealer for moderne transportårer

Har dere andre innspill/merknader?

Andre innspill?

Vi må være en «ja»-kommune! – Vi skal ikke være de som setter stopper for etablering på Fauske.

Kommentarer til denne måten å gi innspill på?

Hadde fungert bedre i et format, der man skriver flere i et felles dokument med direkteredigering. Gjorde man noe liknende, hadde man kunne fått bedre oversikt over hvilke innspill som allerede er innkomne.

Skjema sendes til liss-ane.simonsen@fauske.kommune.no, **senest 3. mai 2021.**

Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd

Sendt inn i forbindelse med arbeid med kommuneplanens samfunnsdel

1. **Kollektivtransport**
   - Etter skoletid, ferie og helg
   - Mellom Fauske og Bodø
   - Fauske kommunes ytterpunkter
   - Hent meg/bestillingtransport

2. **Forskjønning av Fauske kommune**
   - Benker av diverse typer. For eksempel: bølgebenker, piknikbenker, ladebenker

3. **Gågate fra Amfi til Mega**
   - På sommeren
   - Benker
   - Beplantning
   - Farger

4. **Fasade på Ungdommens hus og i Gata**
   - Oppussing og forskjønning

5. **Vil ha grøntområder**

6. **Hekk mot trafikkerte veier ved parker**

7. **Utekino i Melenci park**

8. **AMFI/Sentrum (Sjøgata)**

   - Ønsker å fylle opp tomme lokaler

9. **Møteplasser**
   - Sulitjelma ungdomsklubb = Ok plass å være
   - Fauske ungdomsklubb = OK plass å være
   - Valnesfjord klubb = ønsker mer lys, andre farger, nye møbler, musikkanlegg og et nytt lokale

Sendt inn 6. mai 2021

REFERAT FRA MØTE MED NÆRINGSLIVET 17.03.21

Møtedeltakere:

Tilstede fra Fauske kommune

- Ordfører Marlen Rendall Berg
- Kommunedirektør Helge Akerhaugen
- Kommunalsjef Trond Heimtun
- Enhetsleder for plan og utvikling Rune Reisænen
- Enhetsleder vei, vann og avløp Frank Zahl
- Areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen
- Folkehelserådgiver Lena Holmström
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Prosjektleder «fra bru til bru» Kenneth Svendsen

Øvrige

- AMFI v/ Ann Mari Zahl
- Fauna KF v/ Heidi Zakariassen
- Fauna KF v/ Jørgen Kaasen Engen
- Fauna KF v/ Kristian Amundsen
- Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold
- Fauske rør v/ Bård Lyng Olsen
- Fauske videregående skole v/ Roger Riise Kristensen
- Fjellfarer v/ Mona Mosti og Thor Åge Jensen
- Indre salten opplæringkontor AS v/ Lene Laxaa
- ISE v/ Ole-Morten Hansen
- Nedre Leivset Gård v/ Karl Gunnar Strøm
- Polarvakt AS v/ Kjell Sverre Jakobsen
- Rørleggern v/ Ketil Skår
- Skogholt gartneri v/ Tor Haugberg
- Steinar Asp Ormåsen
- Uni-form AS v/ Hilde Dypaune
- Veronika Ormåsen

- Introduksjon **v/Trine Stenvold (daglig leder i Fauske næringsforum)** og **Kristian Amundsen (daglig leder i Fauna KF)**

- Orientering om kommuneplanens samfunnsdel. *Hva er en samfunnsplan, og hvilken betydning har den for næringslivet*? v/ **Liss-Ane Simonsen, areal- og samfunnsplanlegger i Fauske kommune**

- Ordførers betraktninger om fremtids-Fauske **v/ ordfører Marlen Rendall Berg**

Indre Salten opplæringskontor ISOK v/ Lene Laxaa blir utfordret på følende: *Hva er ISOKs tanker om hvilken utvikling Fauske bør ha fram mot 2040; for å dekke deres behov framover – i et læringutvikling og med tanke på linjer videregående skole under press?*

- Det er viktig at kommunen har stillinger å tilby. Vi ser en økning i elever som ikke ønsker å bli helsefagarbeidere fordi det er vanskelig å få fulle stillinger. Mange viderutdanner seg derfor til sykepleiere.
- Utrykker bekymring rundt mulig nedleggelse av tømrer linjen. Det er mange prosjekter i regionen som krever lærlinger. Er videre optimistisk, og håper på alternative utdanningsforløp som digitale samarbeid og videooverføring.
- Mener mange ungdommer ikke ønsker å flytte på hybel for å gå skolegang, og at det er viktig at de har det bra og at vi har arbeidsplasser slik at de vil fortsette å bo her.

AMFI Fauske v/ senterleder Ann Mari Zahl blir utfordret på følgende: *Hva er de viktigste kriteriene for å se en positiv utvikling fram mot 2040 i forhold til sentrumsutvikling? Hvordan snu en trend der det kanskje er mindre butikker i sentrum – men der sentrum blir en god «oppholdsplass» der folk vil være og bo?*

- Har et ønske om at sentrum skal skinne, men et godt og levende er komplisert. Men dersom gårdeiere, bedrifter og kommunen får sammen for en god plan for sentrum er dette gjennomførbart.
- Vi har et flott sentrum med et flott amfi og kaipromenade, med flotte bukser gjennom sentrum. Det er viktig at vi tar vare på dette.
- Håper at E6 blir lagt utenfor sentrum (men ikke langt utenfor). Persontrafikken er ønsket i sentrum, men ikke tungtransporten. Vi må ta vare på både gående og persontrafikken.
- Fine parker og lekeparker er kjempevktig for alle aldersgrupper, fra ungt til gammelt. Etablering av aktivitetsplasser for familier vil mulig være kjempepopulært, og turister vil og kanskje stoppe da.
- Vi må bygge videre på besøksturismen. Etter korona vil kanskje flere benytte seg av Norge som ferieplass.
- Vi har mange som er engasjerte i sentrumsutviklingen. Det er viktig å få folk med.
- Hvis vi får til å etablere leiligheter der hvor brannstasjonen er, hadde dette vært veldig bra. Kanskje vi også kunne bygd ut bobilparkering enda mer.
- Å skape liv og aktivitet i sentrum, er dette en del av argumentasjonene for å få et godt og levedyktig sentrum. Vi har ikke mange tomme butikklokaler, men koronasituasjonen har vært særdeles vanskelig for butikkene
- Har trua på at alle må framsnakke kommunen, støtte hverandre og det er viktig å ta vare på gode ideer

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Forsterker viktigheten av samfunnsplanen. Nå har vi en sjanse der vi kan se framover og finne ut hvordan vi kan utvikle oss. Dette med transportnett, KVU og Nordnorgebanen er spennende i denne sammenhengen . Stadig flere retter øyene mot Fauske kommune som et senter for etablering. Vi har nye næringsarealer på Krokdalsmyra. Det er vikitg at vi som bor og arbeider her, ser fra et overordnet blikk – hvordan kan vi gjøre dette enda bedre, og tiltrekke oss flere folk.

Rørleggern Fauske v/ Ketil Skår blir utfordret på følgende: *Hvordan skal vi lykkes med næringsutviklingen i kommunen framover?*

- De største begrensningene for videre utvikling er to områder; Nytt boligfelt i Hauan og deponi.
- Nytt boligfelt i Hauan; det haster å få dette prissatt

- Det er viktig at vi får mer klargjorte industriareal. Det er ikke et klart kostnadsbilde av hva det koster. Vi må finne fram til flere egnede områder i tillegg til det vi har oppe på myrene. Vi trenger større arealer, til større etableringer. Klartgjorte områder gir bedre forutsetninger.
- Vi trenger deponi. Nå får vi ett mot Sulis, og det er for dyrt. Vi trenger flere områder for å ha sjanse for å møte utvikling. Håper på gode innspill på hvor vi kan etablere deponi.

Fauske Rør v/ Bård Lyng Olsen blir utfordret på følgende; *som ung bedriftsetablerer, hvilke refleksjoner og tanker har du omkring bedriftsetablering og framtiden i kommunen?*

- Temaet og møtet er veldig viktig for Fauske kommune
- Ved bedriftsetablering tar du en sjanse med noe du har troa på. Det er mange som har brukt penger og satset. Med troa på et fellesskap og med andre aktører, ved å samle folk får man et økt engasjement.
- Fauske byr på høy kompetanse, men man samles for sjeldent. Håndtverk- og industriforeningen må på banen igjen, og vi må samle kraften vi har sammen, sammen med Fauna og Fauske næringsforum.
- Kundene er svært lojale her, og samarbeidet med ISOK er for oss veldig viktig. Vi ønsker gjerne lærlinger fra nærmeste skole.
- Det at vi har mistet rørleggerlinjen og nå ser at det blir vanskelig å beholde tømrerlinjen er uheldig. Vi må jobbe sammen med å formidle at slike faglinjer på Fauske er en suksess. Vi må ha det godt å bo her, men vi må ha noe å tilby de som også er utdannet og kommer tilbake. Arbeidsplasser er viktig, og vi har ressurser, areal og mulighetene på vår side.
- Forslag til utvikling av brannstasjon-tomta: næring i første etasje og boliger i sentrum. Boliger skaper aktivitet og folk. Noe av tankene han ønsker å fremme. Den yngre delen av befolkningen sier dette i forhold til sentrumsutvikling.
- Fauske er i startfasen. Vi er våre egne begrensninger. Det er utrolig hva man kan få til.
- Vi må få til et samlet næringsliv – og få de gode historiene. Det gir mye å treffe folk, og særlig de som har lært av sine erfaringer og vært lenge i bransjen

Fauske videregående skole v/ Roger Riise Kristensen blir utfordret på følgende; *Angående skolestruktur, videregående skole og sammenslåing av skoler i Salten området - Hvordan ser du for deg situasjonen framover og hva er «ønske-situasjonen»?*

- ISOK har allerede informert litt om arbeidsmarkedets behov og nedlegging av linjer.
- Vi er fornøyde med tilbudsstrukturen som ligger fire år fram i tid – dette gir en forutsigbarhet. Fauske videregående skole må være tilpasset det lokale arbeidslivet, og Saltdal utfyller oss også.
- Det er store økonomiske utfordringer, og strukturen i hele Nordland kuttes. Klasser må fylles opp, og det må være ni søkere for å opprettholde en klasse.
- Det skal mye til for å få opprettet nye tilbud i denne perioden (fram mot 2025), da må det skje noe spesielt i arbeidsmarkedet og søkermassen
- IKT servicefag har fått nytt navn; transport og logistikk. Vi er fornøyd med å få dette tilbudet. Vi er jo en logistikk-kommune.
- Det har vært krevende å arbeide med rekruttering i korona-perioden
- Det som bekymrer Kristensen nå er søkere til bygg og anlegg vg1. Når søkermassen er så lav for dette programområdet, så er det krise for tømrerlinjen for neste år. Arbeidsplassene står jo i kø i den bransjen, det er uforståelig for de hvorfor det er så få søkere på denne linjen.

- ISOK er i dialog med skolene – og det har vært laget en plan for hvordan man kan rekruttere
- Kombinerte klasser ; som rørlegger og tømrer før – nå møter vi ikke gehør for det i fylkeskommunen. Det skal være rene klasser, og fulle klasser.
- Det er sentralt utvalg som har arbeidet med rettigheter for voksne. Det kan hende det kommer retninslinjer for dette, og dette kan medføre endringer i søkermassen. Dette vet vi ikke mer om før vi kommer ut i slutten av mai.
- Søkermassen er ellers god. Videregående skole på Fauske er viktig. Jobber ganske mye på å videreføre fagskolen innenfor anlegg, opprinnelsen var bergverk, men omfatter og anlegg og byggfag. Er bedt om å bli en del av Nordland fagskoles portefølje (nå under Trøndelags godkjenning). Siste kullet er ferdig i vår, ikke klart om det starter opp nytt til høsten. Uten politisk vilje og tilførsel av økonomi, vil fagskolen forsvinne.
- Det er åpnet opp for større veibygging i fylket, og det er behov for den fagkompetansen, og det har vi på plass med studiet. Hvis det ligger nedlagt i 3-4 år, så blir det fagkompetansen borte.
- Håper på engasjement fra ordførerne i kommunene
- Stiller spørsmål rundt følgende: Hvordan skal man klare å bygge en felles kultur over et helt fylke, når en ikke får dette til i større byer en gang?
- Når det skapes usikkerhet i skolen, kan vi miste arbeidsplasser og personell.
- Hvis vi først mister kompetansen, så er det vanskelig å få den tilbake

Polarvakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Aller først; staten og regjeringen satser i området, med ny flyplass, E6 og RV80. Vi må gjøre oss klare og forberede oss. Vi hadde vel kanskje ikke trodd at alt dette skulle komme, og Bodø trodde det kom til å ta 40 år til lovnad om flyplass
- Viktig å ha trua på seg selv, og ha vyer for framtiden. Hvilke vyer har vi for Fauske? Hvorfor skal ungdommen ville være her?
- Trafikken utenfor sentrum, skal vi få midler til dette – må vi blande inn det som vokser aller hurtigst – godstransport og mer gods. Det trengs enormt plass for endestasjon. Det har vi på Fauske, og det haster. Utbyggingen som skjer nå, er alt for liten, og er en nødløsning. Men vi har løsninger og muligheter
- Det vil bli en bedre tilrettelegging for butikker med tanke på netthandel, hvis vi får på plass en varelogistikk
- Vi må ha trua på dette. Vi må presentere dette.
- Vi må få vi jernbanen på rett side av bygningsmassen og E6 utenfor sentrum, men ikke for langt unna. Det må da kunne skiltes til sentrum, og ikke til Fauske fra en ny E6.
- Hva betyr det å legge til rette for næringslivet? Hva ligger bak dette?
- Lokal næringsliv må være en aktør, å være med når ting skal gjøres. Da må mulighetene er for å være med i anbudskonkurranse være tilstede
- Fauske må være en attraktiv by å besøke. Vår mest fotograferte gjenstand ligger på havets bunn (fontena) – vi må sørge for at slikt blir tilrettelagt
- Bobilparkering; vi har dette. Men vi har ikke tilrettelagt for vann, tømming av gråvann og kloakk. Dette er ikke bra tilrettelagt.
- Parkeringsavgiften på Fauske er skeivfordelt, men der det er store varesentre er det ikke. Sentrumsbutikker sliter, der andre heldige slipper dette.
- Godstransporten – hva gjør kommunen? Kjenner kommunen til fremtidens behov ifht fremtidshensyn? Vet man hva Bodø gjør?

- Kommunen må tørre å ha store vyer, dette gjør Bodø kommune. Også det som virker uoppnåelig. Dersom vi har gode planer, kan alt gå an
- Vi trenger god arbeidskraft
- Kommunen, og næringslivet har vært for svak. Vi har vært fraværende
- Alt må ikke til Bodø . Hva er vår sterke side? Vi er for dårlig å markedsføre oss selv
- Vi må ha strategier med tanke på vår beliggenhet. Hva er våre svake sider, og hvordan kan vi styrke dette?
- Alt dette er ting vi må på løftet opp på en annen arena. Møtet i dag kan være en start på det.
- Å ha vyer, og tenke framtidsrettet er viktig. Hva skal jeg fortelle til barnebarna mine, for å få de til å flytte hjem?
- Anbefaler at vi gjør gode analyser, for å kartlegge både styrker og svakheter i kommunen

Fauske kommune v/ Ordfører Marlen Rendall Berg

- Jeg håper at de som trenger tømrere, går ut å gjør seg «lekker», og bruker de kanalene der ungdom er på; TikTok eller snapchat. Ungdommene er digitale
- Når det gjelder tilbudsstrukturerne, går ordførerne i de kommunene sammen
- Vi så når det gjaldt IKT og idrettsfag at politikerne stiller opp
- Vi er klare til å kjempe videre

Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby

- En utfordring til kommunen og næringslivet; hvordan skal vi styre samfunns og næringsutviklingen fram mot 2040?
- Havn og samferdsel/gods
- Samfunnslivet og næringslivet
- Drammen har kjørt prosjekter Byen vår, omdømmeprogram, 7-parts samarbeid, samordning av planprosesser
- Narvik – NEW. Futurum AS. Reiseliv i industriens vugge
- Steinkjer – byer i midt norge, partnerskap og allianse. Byjubileum. områdeprosjekt
- Hvordan skal vi organisere vår utvikling, og styre dette fram mot 2040?

Fjellfarer v/ Thor Åge og Mona Mosti blir utfordret på følgende; *angående Indre Salten som region – hvordan er mulighetene for at regionen og vi i Salten kan bli større i reiselivssammenheng? Hvordan kan vi samordne med de lokale aktørene ang. hotell, reiseliv, for å utvikle oss for å tiltrekke oss flere folk?*

- Fauske er en god kommune å vokse opp i, og en god kommune å bo i. Vi må framsnakke kommunen vi bor i
- Hva gjør vi, og hva har vi gjort for å lykkes?
- Vi har hvitt gull: snø. Det er stor etterspørsel etter skiløyper. Dette er god reklame for Fauske kommune
- Vi arbeider tålmodig. Det er lurt å tørre å spørre om hjelp. Spørre de i kommunen, involvere politikere, administrasjonen, næringsliv, Statsskog
- Vi har langsiktige planer , og ønsker å utvikle Jakobsbakken som vi kan være stolte av
- Ting tar tid, men vi arbeider godt
- Bli kjent ute i verden – vi er sterkt inne i Kobberløpet
- Samarbeidspartenere til Kobberløpet er satt på kartet. Kobberløpet har gjort veldig mye for regionen.
- Hvis man samarbeider, og tør – så går det an å få ting til

- Fjellfarer ansatte en for å kun drive med markedsføring. Han har følgt med trender, er uredd, og en som tør. Vi har turt å ta i mot investorer, og anbefaler flere små grunderbedrifter til å gjøre dette. Det handler om å utvikle Fauske videre.
- Fauske skal være en plass folk ønsker å komme til
- Vi har marmor, histori og kultur
- Vi må bli flinkere til å samarbeide, være nysgjerrige. Hvem lykkes, hvem sliter? Hvordan kan vi bidra?
- Må være villig til å endre seg når ting skjer.
- Du blir ikke rik på 1,2,3 – du må være tålmodig., ha langsiktige planer
- Å tørre å spørre om hjelp

Nedre Leivset gård v/ Karl Gunnar Strøm

- Kommer utenfra og driver en annen bransje enn tidligere
- Landbruksnæringen i Fauske står for 50 årsverk
- For å lykkes videre i landbruket, hva er de største utfordringene landbruket står ovenfor?
- Landbruket er stort i Fauske, med mange typer produksjoner. Mange store aktører.
- Hele arealet i Fauske kommune brukes til beiting
- Vi har to reinbeitedistrikt i kommunen, viktig for naturen.
- Fauske kommune har vært flink å ivareta bønder, reindriftsutøvere og samtidig ute på havet har vi fiskeoppdrett. Dette er store produksjoner
- Å komme til Fauske; her er store flotte jorder og greit å drive jordbruk
- Rovdyr i kommunen
- Mange melkeprodusenter i kommunen
- Bøndene er spredt rundt i Fauske.
- Vi (bøndene) har svaret på det med tipp-plasser (deponi)
- Vi ønsker å gjøre oss større i samråd med resten av landet.
- Vi trenger mer areal nært der vi er. Har selv hatt søknad inne hos kommunen
- Blålysbygget er et fint prosjekt for Fauske, men massene som kjøres derfra er kjørt til Sørfold. Alt av rene masser som graves kan brukes til mye. Fauske kommune er ikke god på dette. Akkurat dette må vi bli bedre på
- Flere bønder i Valnesfjord, Røvika og mot Sørfold som ønsker veier. De ønsker å bruke de gode massene
- Jo kortere kjøring, jo mindre forurensning
- Vi trenger mer industriareal – da må vi ha en plan for hvor vi skal gjøre av massene. De må kjøres vekk, og masser må inn. Sånne utfordringer er vi dårlige på
- Fauske og forfedrene har vært gode å ta vare på bønder og landbruket
- Ingen landbruksareal har vært tilbakeført
- Jordbruket vil ha mer landbruksareal – hvordan kan vi gå mot strømmen, med mindre forurensning og smarte løsninger?
- Mye positivt i Fauske kommune. Dette med godsterminal; den er for liten nå. Det kan bli et hovedsete for gods i Nord-Norge. Det ser ut til at det kommer flere slike aktører
- Vi må være klar, å møte de som kommer. Vi er ikke der enda, men det kommer seg

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Når det gjelder areal, bo og industri: Fauske ligger i et knutepunkt, for mye: energi, gods, transport og det med at vi har overskudd av energi i vår region – gjør at vi er attraktiv. Det siste året har vi vært spesielt attraktiv
- Vi må tørre å ha vyer og visjoner

- Batterifabrikk, jobbet mye med prospekt – som vi kan bruke i andre sammenhenger. Det er etterpørsel og forespørsel om store areal – og interesse for å utnytte overskuddskraften. Vi skal arbeide hardt for å få nyetableringer, men vi må ikke glemme de eksisterende, for å utvikle flere arbeidsplasser med flere etablerte bedrifter
- Fremheve det allerede samarbeidet i Salten – helt unikt hvor mye bedre vi snakker sammen og jobber sammen , dette vil lønne seg for å få til bedre og større etableringer i området

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Takker for gode refleksjoner.
- Vi skal ha to politiske verksteder over påske. Etter dette inviteres til næringslivet og politikerne til nytt møte i slutten av april, foreløpig dato er 22. april. Oppfordrer alle til å snakke i sine nettverk om arbeidet vi nå er inne i

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Møtet har fått synliggjort mange muligheter og utfordringer; liv i sentrum, rammebetingelser for nærinslivet, viktigheten av samarbeid og det å snakke sammen
- Arbeidet med ny kommuneplan og ny utviklingsretning for kommunen er store og komplekse prosesser, men med godt samarbeid får vi til mye bra

REFERAT FRA MØTE MED NÆRINGSLIVET 22.04.21

Møtedeltakere:

- AMFI Fauske v/ Ann Mari Zahl
- Fauna KF v/ Kristian Amundsen
- Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg
- Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun
- Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen
- Fauske kommune v/ enhetsleder Frank Zahl
- Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmström
- Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold
- Fauske rør v/ Bård Lyng Olsen
- Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen
- Nordlandsforskning v/Camille Risvoll
- Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen
- Sparebanken Norge Norge v/ Silje Asvik

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel. Hvordan kan vi sammen videreutvikle kommunen og næringslivet?

Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmström informerer om samfunnsplanen, og arbeidet som er gjort hittil.

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Mye av dette som snakkes om er relatert til at det må være en god del økonomi i bunnen. Det er viktig at man lager planer og mål som man har muligheter å realisere, Er det økonomiske aspektet lagt til grunn? Eller blir det tomme ord? Det er ikke bra for en plan.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Dette har vi i bakhodet. Vi er der vi er i dag økonomisk, men vi skal jo også ut av ROBEK på sikt. Denne planen har et langsiktig perspektiv. Det er en viktig påpekning du gjør; vi skal ikke si vi skal gjøre noe vi ikke kan oppnå.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg

- Jeg liker å høre slike innspill og, vi inviterer jo nå til at de tusen blomstre skal blomstre. Hvordan tenker vi at Fauske samfunnet skal være? Det er et viktig poeng, at vi ikke villeder innbyggerne i kommune. I uoverskuelig framtid, så vet vi at selv om denne planen skal vare i 20-30 år, så vet vi at hvert fall 10 av disse årene, så vil vi være bundet på hendene og føttene knyttet til de økonomiske forutsetninger. Dette poenget må vi ta med. Kanskje vi må tenke en flere-trinns rakett i forhold til de målene vi setter oss.

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmström

- Enig med kommunedirektøren. Nå er vi i en kreativ fase. Vi kan få lov å ønske oss så høyt som vi vil, men så vil realiteten dra oss ned på jorda igjen. Vi har det økonomiske perspektivet med oss i alt vi gjør, og dette er bare et bittelite utsnitt av en plan, som kommer med en fullverdig tekst, og en forklaring for hvordan kommune vi skal være. Så det skal dere være trygg på. Men akkurat nå skal dere få lov å fri dere litt, å være håpefull for Fauske kommune og framtiden

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Vi har et begrep som heter KØB, det vil og si at det er enkelt at dette betyr noe negativt, og utgangspunktet er negativt. Men det ligger og muligheter i dette. En bærekraftig utvikling er også en sunn utvikling med tanke på å utrette ting videre. Det gir oss muligheter til å gjøre nye ting på annerledes måte, det gir oss muligheter

Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby

- Som Liss-Ane og Lena sier, at nå går vi i gjennom hovedmål, delmål og strategier - de kan være store. Det er når vi snakker om tiltak vi snakker om realisme. Så det gjør ingenting at vi har store og hårete mål. Det er når vi skal se på tiltakslisten, så vil vi begynne å se på de økonomiske betingelsene. Så vi skal ikke begrense oss når vi snakker om mål og strategier

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Men det er veldig fint at du spør, da kan vi informere om at vi har dette med oss. Så håper vi også at mange av de målene vi setter oss kan være «gratis» å oppnå.
- Ønsker å reflektere videre rundt følgende: Hvordan skaper vi et engasjert næringsliv?

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Hvordan kan vi få næringsaktørene i Fauske engasjert i samfunnsutviklingen og i det politiske arbeidet? Det er jo der beslutningene tas. Jeg ønsker meg mer dialog. Hvis vi kan utfordre de her som er her i dag; hva skal til folk at flere skal engasjere seg? Hva er det som skal til for at det fenger, at det er nyttig å delta på slike møter?

Nordlandsforskning v/ Camilla Risvoll

- Jeg jobber i Nordlandsforskning og er innbygger i Fauske kommune.
- Refleksjoner i forhold til det med bærekraft, og vil løfte dette med, og spørre om – fremfokuset med den helhetlige bærekraftstanken. Den økonomiske bærekrafta er viktig, men vi må også ha den kulturelle bærekrafta på plass, og se de i sammenheng. Vil bare spørre hvordan det jobbes opp mot dette. Jeg regner med at bærekraftsmålene er viktig i alt dere planlegger nå. Men hvis vi skal tenke på det lokale nivået, f. eks kultur; det er så mangt. Nærområdene med ungene, få til aktivitet helt lokalt, idrett og idrettslag, også dette med den utrolige viktige kulturbæreren med reindrifta. Vi er to reinbeitedistrikt i kommunen vår. Dette med kunnskap, å få med dette, å inkludere kunnskap. Det er viktig helt i fra starten og helt ut til implementeringen, slik som de ulike lokale aktørene har. Slik at de har muligheten å være på banen hele veien.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Dette med bærekraftsmålene har vi med oss hele veien. Senest i dag snakket vi om dette med viktigheten av sosial bærekraft. Kanskje vi må bli flinkere å synliggjøre dette. Viktige refleksjoner, vi tar dette med oss videre.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold:

- Jeg representere et mangfoldig næringsliv, og er også opptatt av hvordan vi skal skape et engasjert næringsliv. Hva skal til for at de skal bli engasert? En samfunnsplan kan høres ganske tørt ut, og at man tenker hva har dette med meg å gjøre? Men kanskje hvis man konkretiserer dette mer? Kanskje dette er med på å skape mer engasjement hos næringslivet. Det er utrolig viktig at vi får med oss folk, og at vi får et eierskap til denne planen. Man kan ha en fin plan, men planen kan bli innholdsløs hvis vi ikke har fått med oss aktørene i planen, og de har fått komme med sine innspill.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Jeg kunne tenkt meg å høre ang. Indre Salten Energi, i forhold til utvikling i næringslivet. Vi vet jo at Fauske er et ordentlig knutepunkt for kraftforedlende industri. Dette med nettkapasitet kan være en utfordring for å føre fram krafta dit det er behov. Jeg vet at det er Statnett som står for hovedinnførselen, men har ISE noen tanker om denne utviklingen, hvordan vi sammen kan utvikle Fauske, og få bedrifter som vil etablere seg her, som krever en del kraft. Vi har kraft og arealer. Hvordan skal vi sko oss for å få de hit?

Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen

- Nå skulle absolutt Ole Morten vært tilstede, som jobber mest med akkurat dette. De fleste næringene vi trenger, trenger jo kraft. ISE er ikke i en posisjon der vi kan legge ut infrastrukturen til kraften på forhånd, slik at det kanskje kommer noen bedrifter. Jeg tror og det kan være litt vanskelig for bedrifter å etablere seg når ingenting er etablert på forhånd.
- Jeg tror kanskje at når en har et industriområde der noen har etablert seg på forhånd, der infrastrukturen inkl. kraft ligger til rette med god kapasitet. I Salten nett som vi nå heter, Indre Salten Energi – vi er ikke i en posisjon der vi kan legge ut infrastrukturen på forhånd. Vi er styrt av regelverket som pålegger oss å drive nettet så billig som mulig.
- Vi skulle ønske vi kom med i planene tidligere. Det tar tid å bygge infrastruktur. Slik at det ikke blir en linje dit til en bedrift, og to år etterpå kommer det et mye større behov der man må forsterke kablene og grave opp på nytt. Det som går an å ta med videre er å ha industriområder der infrastrukturen ligger klar

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Det er viktige ting du tar opp, dette med tilpassede arealer. At arealer er tilrettelagt delvis på forhånd. Siden nyttår har vi hatt flere henvendelser på bedrifter og initiativ fra aktører som ønsker å etablere kraftforedlende industri i Fauske. Det nye Salten trafo skal være operativ fra 2023. Det er ny linje som er planlagt derfra og ned til Valjord, og videre derfra er det innom eksisterende 132 linje fra Sjønstå til Valjord. Dette er noen tanker jeg har gjort; når vi får henvendelser angående batterifabrikk, datasenter, hydrogen og denne type ting; er det nok fremtidsrettet? Har vi nok energi til å tilby disse aktørene; hvis de kommer – samtidig og etter hvert?

Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen

- Jeg må bare beklage at jeg ikke kan svare helt konkret på dette. Jeg er ikke engasjert i akkurat denne delen.

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Vi har jo en god dialog med dere, men hva er det som må inn i en samfunnsplan for å få dette til?

Indre Salten energi v/ Geir Arne Johnsen

- Den byggingen som allerede holder på. Den kraftkrevende industrien som nå planlegges, tar store deler av dette. Så det blir litt «først til mølla», i mange tilfeller. Kommer det en kjempestor aktør først som er veldig kraftkrevende, så kan det hende at kapasiteten blir oppbrukt. Størrelsen på kapasiteten de har jeg ikke tall på nå dessverre.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Bare for å fylle inn mot Geir Arne. Dette er jo en vanskelig sak når noen etablerer seg. Vi har jo hatt dette spørsmålet inn i møter, for å planlegge nye trafoer i nye industriområder. Der er det ikke lett å vite. Har man et industriområde som er klart, så vet du ikke hvilken type industri det er som kommer. Så det har vi jo sett i forhold til terminalvegen øst. Der forventer vi at det kommer flere, men det må vi bare vente å se. Der må man bare ta en sjanse, og håpe at det er godt nok. Det er ikke enkelt, og ISE vil nok vite mer enn det vi klarer å gi de.
- Jeg har et spørsmål til byggenæringa; Vi har jo akkurat hatt et møte med byggenæringa sammen med næringsforum over Teams. Da var Bård Lyng Olsen med der. Byggebransjen er i endring, og har vært det i flere år; omstrukturering, digitalisering og bærekraft. Dette med avfall står jo for 25% av alt avfallet i Norge, og en av næringen som omfattes av EUs klimapolitikk, og ofte kommer fram der. Dette med å styrke konkurransekraften for entreprenører – kompetanse for å bygge i kaldt klima for å gi et fortrinn ovenfor store aktører… Spørsmålet til Bård er følgende; hvordan ser næringen på det å utvikle seg lokalt sett i et perspektiv på en 10-20 år?

Fauske rør v/ Bård Lyng Olsen

- Takk for at du tar opp et tema som er interessant for oss. Selvfølgelig er det tanker om samarbeid for å levere tjenester. I min bedrift er vi 7 ansatte, og kan ikke stå for den største kontrakten – det er vi ikke rigga for. Vi har lyst å samarbeide med de som ligger nært oss, og at vi kan utdanne oss og ha tilbud for de lærlingene som kommer til oss, som skal i gjennom en del segment som er viktig å ha med seg. Det å gå et steg av gangen. Først og fremst og begynne å samarbeide en plass, å trekke samme vei. Man må kjenne at man må klare å gjøre et godt samarbeid, og en plass må vi begynne. Temaet er interessant, hvis man skal klare å stå med en styrket linje i næringslivet lokalt miljø.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun

- Du er inne på noe i kjernen, det som mange lokale bedrifter rundt i Nord-Norge og Norge for øvrig. Vi bor ikke i Norges største kommune, så det handler om at vi har et bæredyktig lokalt næringsliv som kan tross alt konkurrere på den basisen at de er i samfunnet vi er. Hvis vi ser tilbake på den covid-19 situasjonen vi har vært i det siste

året – stort sett så har de fleste entreprenørene hatt nok å gjøre i indre Salten. Det har ikke vært helt tørke, det her veldig positivt. Det viser kanskje at næringslivet i indre Salten har likevel klart å omstille seg, og klart å holdt det gående. De har vært flink på det med omstilling og strukturert seg på en god måte.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold

- Jeg har bare lyst å si at tilbakemeldingene fra NHO som næringsforum har et nært og godt samarbeid med, så fronter vi samhandling og samarbeid med andre. De bedriftene og de som er fremover lent og kan samhandle og samarbeide med andre, de er vinnerne framover. Det er så viktig å være der, nu går toget. Nå må vi se på hvordan vi kan klare å samarbeid med andre; dette med bransjenettverk er og viktig.
- En annen ting; vi har noen utfordringer for hvordan vi skal få tak i ungdommen vår. Hvordan skal vi få de til å bosette seg her, og i indre Salten? Hva gjør vi for å ha et tilbud for de; ifht vgs, utdannings og fritidstilbud? Det er en stor pakke. Nå jobber jeg med en ganske stor sak når det gjelder tilbudet på vgs.
- Derfor er det så viktig at vi framsnakker kommunen. Det er stadig fokus på hva vi ikke får til. Jo mer vi snakker enten positivt eller negativt om ting, jo mer sannferdig blir det. Så kan vi klare å snu, å framnsakke og heie på hverandre. Vi skal ikke skyve ting under teppet, det skal tåles å diskuteres, men framsnakke alle de gode folkene vi har her, de som vil Fauske sitt beste. Det tror jeg er svært viktig.

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- Gjennom det året vi har vært preget av covid, må jeg si at næringslivet har hatt en god samhandling og snudd seg om og gjort en del grep. De fleste har det gått bra med. Selvfølgelig er det noen som sliter og har det tøft, men vi har greid oss bra i indre Salten og Fauske kommune.

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Innledningsvis ble det nevnt at Fauske er et knutepunkt. Det ble nevnt infrastruktur og bolyst. Hva tenker man i forbindelse med knutepunkt? Er det en styrke at vi er et knutepunkt? Er det en svakhet? Hva skal vi gjøre med knutepunktet? Er det svakheter vi kan styrke? Er det noen styrker vi kan støtte opp, eller som vi ikke har identifisert? Hvordan henger dette sammen med næringslivet? Hvem i politikken taler næringslivets interesser når de gir innspill? Hvilken arena blir dette tatt opp i? Dette er kjempeviktig.
- Det kan hende at ting som kommer fra næringslivet ikke er så interessant for politikken å gå videre med, men det er greit å få et vedtak på det. Slik at en vet hva det er kommunen ønsker å gå videre med og hva de ikke ønsker å gi videre med. Dette er viktig i politikkens ånd. Det er en svakhet i fauske. Vi har noen styrker; og det ble utarbeidet en analyse for mange år siden, 8-10 år siden. Hvor man avdekket styrker og svakheter. Men det er papir som ligger i en eller annen plass. Det har aldri lagt som bakgrunn for diskusjon i forhold til næringslivet.
- Dette med økonomi; vi vet at vi har dårlig økonomi og ROBEK. Men i næringslivet må ikke hylla stå tom om det blir dårlig. Da må vi pakke noe i hylla som noen vil ha, at vi greier å reise oss igjen. Det er like viktig i politikken. Vi må finne ny arenaer, nye måter for å gjøre oss lekker for at noen ønsker å investere her, og også at kanskje staten vil legge penger på bordet for å realisere noe. Det har staten gjort i år og satset enormt på samferdsel. Det som nå politikken kommer med, flertallet; nå begynner å snakke om jernbane. Det kan man si masse om, men Fauske kommune bør utnytte det for alt det er verdt, som et knutepunkt. Som en arena.

- Enn så lenge , har vi omlasting for all trafikk som går nordover. Dette har jeg diskutert i 20 år, og tatt opp med de organisasjonene som jeg eier. Dette har aldri kommet med på et politisk bord, eller nedstemt at dette vil vi ikke ha. Så det hadde vært bra hvis politikken hadde sagt at dette legger vi dødt, så slipper jeg å klage mer om dette.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Syntes det er spennende det du sier, og jeg vet at Jakobsen har vært veldig opptatt av dette med godshåndtering på Fauske, som er veldig viktig og som er en del av det knutepunktet vi er. Det at det nå ser ut til at det er flertall for utredning av Nord-Norge banen, gjør at planene fra Fauske blir enda mer aktuell, dette hører absolutt inn i samfunnsplanen. Det skal legges arealstrategier i samfunnsplanen, og den sier noe om områder som settes av til diverse formål. Her kommer jo næringslivet inn, virkelig. Hvor skal vi ha jernbane, godshåndtering, næringsarealer, landbruksarealer, fredet for reindrifta. Vi har alle disse næringsaktørene i kommunen. Vi tar imot innspill. Jeg vil bare oppfordre dere til å sende inn innspill nå, og planen kommer ut på høring. Deretter skal politikken arbeide videre med planen, før den skal vedtas i desember. Underveis blir det også flere møter og flere muligheter for å bearbeide dette. Nå er det innspillsrunden, og alle innbyggere i kommunen invitert til å komme med innspill. Tiden vi har fram til nå er fram til midten av mai. Vi har opprettet en egen e-post adresse, hvor alle innspill kan sendes inn.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg

- Veldig interessant å høre de refleksjonene som gjøres her, og de betraktningene rundt at dette ikke skal bli en skrivebords plan. Det jeg lurer på; hvor avhengig er næringslivet av kommunen? I stor grad opplever man seg avhengig av kommunen? Eller lever næringslivet sitt liv, og kommunen sitt liv?

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Det er klart at i en liten kommune som Fauske, så er det klart at man er avhengig av kommunen. Da er man avhengig av en kommune som er framtidsrettet, og som har tru på framdrifta. Det er helt klar. Det er ikke lenge siden at de ønsket ny flyplass i Bodø. Det var vel ikke et eneste menneske som trodde det skulle bli vedtatt, og et nytt terminalområde og kaianlegg. Men nå er de veldig på det, og veldig fremtidsrettet og dette skaper engasjement. Hvis vi nå hadde bestemt oss for å lage et hypermoderne terminalområde på Fauske, hvor mange hadde ikke da søkt om å etablere seg rundt dette området? Det hadde vært byggeaktivitet fra dag ên. Sånn er det når kommunen går inn og bestemmer seg for en ting de skal gjøre, og lage planer for det: det skaper aktivitet rundt og i næringslivet. Det sikrer jobb, alt avhenger av vedtakene som blir gjort, selv om det ikke er kommunen som skal bygge det. Det at man skaper aktiviteten rundt f. eks samferdsel, så skaper dette aktivitet. Veiene som skal bygges nordover nå, skaper mye aktivitet. Så ja, vi er veldig avhengig av kommunen, og at kommunen er framtidsrettet.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg

- Jeg er veldig glad for at du sier akkurat dette, for inntrykket jeg har fra andre kommuner, og tidligere erfaring i fra privat konsern, er noe av dette at man tenker at man kan få økonomiske bidrag, og at dette er det kommunen skal gjøre. Noen ønsker at man kan ha et sugerør inn i kommunekassa, som vi vet er tom. Men det du tenker

på her, er mulighetene. Dette gleder meg med tanke på samfunnsutviklingen, og det visjonære.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold

- Jeg må si at i den korte tiden jeg har hatt i næringsforumet hittil, opplever jeg samarbeidet med kommunen som veldig bra. Jeg opplever at vi er lyttende, vi kan spille ball og ta kontakt. Det må være en tosidighet. Opplever at det er veldig godt samarbeid. Som Trond nevnte, så hadde vi møte med angående håndverk og industri og kommunen tidligere og fikk diskutert utfordringer, utvikling og arealplaner og litt forskjellig. Opplever at kommunen er veldig på.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Jeg vil bare si at den jobben Fauske næringsforum gjør i samarbeid med kommunen; vi hadde blant annet den Urban trigger kartleggingen – og en av de tingene som ble pekt på, som er den enkleste tingen å gjøre noe med for å skape utvikling i Fauske; var nettopp det å skape samsvar mellom utdanning og næringslivets behov for utdanning. Der håper jeg at vi kan komme et skritt videre. At næringslivet på Fauske, og i indre Salten og Salten gjør seg lekker for ungdommen og viser fram hvor mye bra jobb man kan få her. Man hører tilbakemeldinger på at det er kanskje ikke så jobb å få her, det er ikke noen framtid. Dette er ikke nytt for Fauske, det er slik i hele Nordland. Vi må virkelig synliggjøre for ungdommen, at her finnes det jobbmuligheter, og det er kort vei å bo på fauske og pendle overalt. Arbeidsmarkedet er kjempestort. Det at vi har få søkere på tømrerlinjen, det er forbigående. Vi må jobbe i lag for å vise ungdommen vei

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Det kan virke som en fillesak. Vi har hatt en veldig positiv omtale av bla. Bobilparkeringen. Det høres rart ut, men vi hører at dette blir snakket om, og det blir omtalt veldig positivt. Strandpromenaden, koselig museumsområde. At Fauske er en veldig koselig plass. Det skal bygges mer, og det er bra. Det er ikke lite penger de legger igjen.
- Også har vi hatt en liten utfordring; på den tømmeplassen. Men her har kommunen hevet seg rundt, og jeg har pratet med noen; og de er kjempeimponert. En så liten ting skaper mye positiv omtale, men jammen meg kan det skape mye negativ omtale hvis man ikke følger med i timen. Kjempebra, all honnør til kommunen.

Fauna KF v/ Kristian Amundsen

- I forhold til en viktig gruppe som bør få en stor plass i samfunnsplanen, er den 3. sektor. Fauske er kjent for at vi har mange lag, foreninger og organisasjoner som gjør en fenomenal innsats gratisarbeid på ulike områder. Jeg ser i forbindelse med mange prosjekter vi har hatt i Fauna, og spesielt det med å få etablert Sjunkhatten folkehøgskole. For et engasjement og hvor det stimulerer til å ha en god samhandling og jobbe sammen. Tenker at de får en god og sentral plass i samfunnsplanen er viktig for å stimulere, er det noe vi trenger; trenger vi motivatorer og holder en god hånd om den tredje sektor.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Der er også innbyggeer: har dere andre innspill? Kom med dette. Fauske kommune skal være en god plass å bo på. Småe ting som man tror er en liten ting, men som utgjør en stor forskjell med tanke på trivsel.

Polar vakt v/ Kjell Sverre Jakobsen

- Når vi nå skal snakke om at skal være godt å bo i hele kommunen, vi må og ha veier i kommunen. Hadde vi hatt møte i Tortenli hadde dere skjønt hva jeg mente.

Sparebank Nord-Norge v/ Silje Aakvik

- Helt til sist, jeg jobber mye med næringslivet. Det jeg opplever er at mange kanskje klager på saksbehandling, det tar for mye tid og det tar lang tid å få deponi; hvor skal vi gjøre av massene? Det tar lang tid å saksbehandle byggesaker. Dette gjør at Fauske som kunne vært kjempeattraktivt blir mindre attraktivt. Fordi vi har næringsliv fra Bodø som snuser, så er det viktig at vi får et puff, litt hjelp til å komme i gang. Jobbes det i kommunen med effektivisering, og få på plass det som næringslivet trenger?

Fauske kommune v/ omstillingskoordinatot Erik Holm Melby

- Akkurat dette med digital utvikling og god dialog, innbygger og næringsliv står sentralt i sektoren. Det står på lista. Jeg tror det skjer ikke i år, men det ligger noe i handlingsplanene i årene framover. Det skjer framover et regionalt initiativ, med et digitalt Salten som også ser det som et sentralt område; eiendom, plan og samfunnsutvikling. Det foregår på diskusjonsnivå, og på plannivå. Det som teller er implementasjon. Det jobbes veldig godt i denne sektoren på dette området.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Dette må vi ta med oss videre. Dette diskuterer vi i forbindelse med å samarbeide med næringslivet, og det å kunne være attraktiv med tanke på etablering og opp mot innbyggerne generelt. Det er på agendaen. Det er fint at du sier det, og det forsterker kanskje viktigheten av det.

Nordlandsforskning v/ Camilla Risvoll

- Litt oppfordring til å komme med hva som helst: jeg jobber mye med landbruk og beiterelaterte prosjekter i forskning, og har noen lokale prosjekter her i Salten. Jeg ser at; det sto som et mål at lokal matproduksjon er noe vi skal ha fokus på; jeg tenker at dersom dette er noe vi skal ha fokus på; dersom det skal ha en plass i denne planen, må de lokale næringsaktørene på banen. Små og større landbruksaktør, reindrifta – det er utrolig viktige aktører hvis det skal ha en reell sentral rolle, med tanke på denne implenteringen som er viktig. De jobber jo gjerne og helst, de er avhengige av naturen på en helt annen måte enn oss kontorfolk. De er kanskje ikke klar for møter når vi er, så det å bedrive oppsøkende virksomhet er kjempeviktig i denne sammenhengen.

Fauske kommune v/ areal- og samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Vil takke for mange gode innspill. Mange av forslagene vi viste fram tidligere, er også kun forslag. Det er opp til politikken hva det er som skal med. Vi er avhengige av god dialog, så takk for oppmøtet.

Fauske næringsforum v/ Trine Stenvold

- Takker for møtet, og mange gode innspill. Gå inn å nettsiden, send på e-post adressen nysamfunnsplan@fauske.kommune.no.

Politisk verksted 1 – 8. april 2021

Møteleder: Varaordfører Ronny Borge

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel

Tema for diskusjon

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv

Møtedeltakere:

Fra kommuneadministrasjonen

- Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Kommunalsjef Trond Heimtun
- Kommunalsjef Torill Mørkhagen
- Kommunalsjef Kariann Sørdahl
- Enhetsleder skole Inger-Lise Hansen
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Folkehelserådgiver Lena Holmstrøm
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

Fra de politiske partier (frammøterapport hentet fra Teams):

- Bodil Lundbakk
- Christian Brirngsli
- Geir Mosti
- Gisela Hansen Gulstad
- Gry-Janne Rugaas
- Gunn Lisbeth Pedersen
- Hilde Dybwad
- Håvar Olsen
- Karl Gunnar Strøm
- Kassandra Petsa
- Kathrine Moan Larsen
- Ketil Skår
- Kristen Jakobsen
- Kristin Setså
- Marit Stemland
- Marlen Rendall Berg
- Richard Skagen
- Ronny Borge
- Siv Anita Brekke
- Sylvi Elen Henriksen
- Tor-Harry Bjørnstad
- Trine Nordvik Løkås
- Turid Willumstad
- Vegard Setså

- Wiggo Lund
- Øystein Gangstø

- Innledning v/ ordfører Marlen Rendall Berg og varaordfører Ronny Borge
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmström orienter og informerer om ny samfunnsplan, og viser fram forslag til mål og strategier.

Hva må til for å lykkes en attraktiv by og steder? Hvordan skal Fauske bli i framtiden, fram mot 2040? Nå er vi på et strategisk planleggingsnivå, hvor skal innsatsen legges framover? Hva skal legges på dagsordenen?

Hilde Dybwad:

- Hver gang jeg hører utdannelse; tenker jeg på at det ikke nødvendigvis handler om universitetsutdannelse, men at vi også har behov for de som kommer rett fra videregående skole.
- Når det gjelder delmål, angående område to; Vi kan ikke ha det målet, det er altfor komplisert. Det sto noe om tett bebyggelse. Er det det vi vil ha? Er ikke et kjennetegn ved det å bo på Fauske at du bor fritt? Med store eiendommer? Det kan diskutereres.
- Dette med knutepunkt, og næring. Det er ganske viktig. Dette kan være et hovedmål, jeg så det var under delmål.

Turid Willumstad:

- Har dere tenkt på FNs bærekraftsmål i denne sammenhengen? Dette gjelder både klima, miljø og utrydding av fattigdom.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen:

- Dette med FNs bærekraftsmålene er med oss hele veien, og dette forventes fra både nasjonalt og regionalt hold.

Varaordfører Ronny Borge

- Vi kommer ikke utenom bærekraftsmålene, og disse må flettes inn. Et hver politisk vedtak bør ha dette i minnet.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Når vi hadde møte med næringslivet, var dette med bærekraftsmålene oppe, og det ble informert om. Det var ganske mange mål som var tatt med. Biter vi over for mye når vi tar med alt?
- Nå staker vi ut kursen, og knytter bærekraftsmålene underveis.

Varaordfører Ronny Borge

- Punktene som er; dette står i det vi gikk til valg på. Mye er selvfølgeligheter. Utfordringene ved planen og alle planer, hvordan skal vi utføre dette? En av løsningene er at planen ikke blir for omgjengelig eller omfattende. Vi må ha et forhold til den, vi som skal vedta den og innbyggerne i kommunen. Det er viktig at vi får et levende dokument som passer for alle; fra vugge til grav. Det blir fort omfattende.
- Dette er vårt dokument, vi skal komme med innspill. I dette forumet er det fritt. Både for dere i administrasjonen som også er også innbyggere.

Kathrine Moan Larsen:

- Det er mye bra som er kommet med så langt. Det blir en spennende prosess videre. Jeg tror det er viktig at det er inkludering av innbyggere, og medvirkning. Hvorfor velger vi å bo i denne kommunen? Hva er bra med Fauske for å stake ut kursen videre?
- Det er viktig å få med hele kommunen. Også dette med spredt bebygelse, vi har Sulis og Valnesfjord og identiteten til befolkningen. Dette med havbruk er bra, og det er flere viktige ting. Fauske er tufta på mye; reiseliv, havbruk, mineralnæringen, Fauske som knutepunkt i forhold til utdannelse og videregående skole – dette må få en bra plass i planverket videre.
- Å få de unge til å være på Fauske og gå skole her, gjør det at vi kanskje klarer å beholde de etterpå. Dette med å ha en rød tråd mellom utdannelse og næringslivet er viktig. Kompetansearbeisplasser innenfor de hovedgruppene vi har; havbruk, mineral, IT, reiseliv er kjempeviktig.
- Jeg tror at hvis vi skal stake ut kursen videre, så er det involvering og medvirkning som er det aller viktigste framover.

Varaordfører Ronny Borge

- Vi er vel så mye innbyggere som politikere. Den skal være for oss i hele kommunen. Det er lagt opp til bred involvering. Hvorfor er vi så politikere som møtes i dag? Det er travel hverdag, og kanskje noen ikke har fått det med seg? Hvordan skal vi få formidlet dette ut til innbyggerne? Kanskje vi kan møtes utover, vi når flest mulig på en enklest mulig måte. Dette er ting vi bør tenke på framover.

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmstrøm:

- Dette engasjementet er det vi trenger! Hva er det Fauske skal bli? Nå er vi kommet til et veikryss der vi stopper opp og sier; hvor vil vi? Hvor vil vi ikke? Skal vi være en kommune der vi bor i eneboliger på store tomter, eller skal vi være en annen type kommune enn det vi har vært? Vi skal sikre medvirkning fra innbyggere og andre som vil.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Det er begrenset hvor mange vi kan møte fysisk for tiden, men vi treffer noen alle sammen; familie, venner, kollegaer. Hvis alle tenker litt om samfunnsplanen til de man møter, og spør hva folk tenker og ønsker vil man få litt innspill vi kan få med oss. Vi må og oppfordre folk til å bruke mailadressen å sende innspill.
- Det er jo interessant, hva er det vi skal gjøre i kommunen om 10 år? Hvordan skal det se ut? Vi ønsker jo noe tettere bebyggelse i sentrum f. eks. Der er det greit at det blir tettere bebyggelse, med bedre grunnlag for næringslivet og et fint sentrum. Men vi er en kommune dit folk flytter for å få en enebolig med stor tomt og god plass, med nærhet til naturen. Dette bør vi ta vare på, og det gir oss en attraktivitet. Dette må vi jobbe videre med, at vi blir en god kommune å bo i. Vi har mange kvaliteter på dette. Hva skal til for at folk skal trives å ville bo her i kommunen?

Turid Willumstad:

- Jeg tenker at det er ungdommen som er framtida. Hvordan er de engasjert i dette? Er de med i innkallingen? Det kan være lurt å ha en workshop med de. Det er vanskelig å engasjere når det handler om kommuneplanen og samfunnsplanen. Det vet vi fra

Sørfold, at dette med å få med ungdommen er vanskelig. Å lage noe på deres premisser og få innspill fra de.

Fauske kommune v/ Liss-Ane Simonsen:

- Vi har vært flere ganger i ungdomsrådet og orientert, men det fungerer dårlig. Det blir kun informasjon, og det er utfordrende å få de engasjert over Teams for tiden. Vi har gitt oppgaver til elevrådene på alle skolene i kommunen angående framtidsdrømmer for kommunen. Vi var i ungdomsrådet rett før påske, og drøftet hvordan de ønsker å bli involvert, og hvordan vi bedre kan inkludere de. Venter tilbakemelding, på hva som er enklest og best for de. Har bedt de ta stilling til rapporten fra byromsseminaret, er denne daten gjeldende enda, eller bør vi forkaste dette som ungdommens meninger.

Fauske kommune v/ Gunn Lisbeth Pedersen:

- Ungdomsrådet skal møtes så fort de kan møtes fysisk. Vi ser at det er vanskelig å skape engasjement over Teams. De har lyst å møtes på klubbene og møtes.
- Ungdommen tenker at samfunnsplanen kun gjelder Fauske by, og ikke resten av kommunen. Vi må bevisstgjøre de med at det gjelder for hele kommunen, og ikke kun Fauske sentrum. Så snart vi kan møtes, skal vi møtes.

Varaordfører Ronny Borge

- Det er viktig at vi får med ungdommen i hele kommunen, og møte de på deres arena. Utfordringen er at vi ikke kan møtes nå. Når det gjelder å nå ut med et budskap, da er sosiale medier en bra plass. Når det gjelder ungdommen, må vi være helt konkret.
- God oppvekst og godt liv – for å lykkes, hva er det behov å ha fokus på? Hvis du stiller dette til elever i skolen, så blir det fort veldig noe som ikke gjelder de. Det er for lite konkret. Vi må være med å spisse formuleringer.

God oppvekst og godt liv – for å lykkes, hva er det behov å ha fokus på?

Varaordfører Ronny Borge:

- Fra du er født til du forlater denne verdenen. Hva skal til for at vi de neste årene, skal kunne ha et godt liv og en god oppvekst i Fauske kommune?

Turid Willumstad:

- Det å bli hørt bredt; at flere kan komme med innspill er bra. Lag og foreninger er invitert, håper at folk stiller opp på dette.

Varaordfører Ronny Borge

- Fra mitt ståsted: Det er veldig mye fokus på den dårlige økonomien. Vet ikke hvor mange ganger vi sier ROBEK på en uke. Jeg har lyst å snu litt på dette. Vi har nesten en milliard vi forvalter hvert år, det er kommunens budsjett. Vi leverer tjenester til innbyggerne på et relativt høyt nivå, også er vi litt uenige på hvordan dette skal gjøres. Men med uenigheter får vi fram mye, hvis alle var enig ville vi ikke fått en spesielt god utvikling.
- Hva kan vi sette inn? Vi har et bra utgangspunkt, vi har oppvekstsentre og skoler i Norgestoppen. Vi har OK lokaler for å ta i mot ungene i barnehager i hele kommunen, det har vært satset i Sulis, Fauske og Valnesfjord. Vi har stigende resultater innenfor skolene, så kvalitetene det ungene lærer på skolen er bra, men kan selvfølgelig bli bedre.

- For å lykkes, for å starte på et liv: hvis du kommer skjevt ut, er det en rød tråd mellom alt. Ingen barn kan velge sine foreldre. Hvis du ikke har de rammevilkårene du trenger stiller du dårligere enn andre. Det tar lang tid å bygge opp et menneske som blir ødelagt i tidlig alder. Grunnlaget for god oppvekst må komme tidlig. Tidlig innsats og bra rammevilkår er veldig viktig.

Hilde Dybwad :

- Der er vi for en gang skyld helt enig. Tidlig innsats er veldig viktig!
- Det jeg tenker, hva ønsker vi og ikke? Hva er bra med Fauske? Hva fungerer? Vi har mangfold av lag og foreninger og aktive frivillige, eldreomsorgen og unge. Vi har et mylder. Vi må sørge for at de har gode rammebetingelser så de fortsetter. Vi har utrolig flotte anlegg, dette er veldig bra med Fauske. En ting er hva vi ønsker å være om ti år, men hva ønsker vi å ta med oss? Usikker på hva jeg ikke vil ta med meg
- Det er mye bra med Fauske, det er vi for dårlige til å si høyt.
- Dette med demensvennlige samfunn; muligheten til å bevege seg friere og takle folk med demens, kunne dette vært et kjennetegn for Fauske?
- Det vi ser er at ungdommen tar utdannelse og ikke kommer tilbake. De ser ikke for seg muligheter for jobb her. Vi må være flinke til å vise hvilke muligheter som finnes på her av forskjellige jobber. Det å ivareta ungdom som tar utdannelse er viktig. Det er stor etterspørsel etter sykepleiere og ingeniører.
- Vi på Fauske kan bli kjent som å være tilrettelegger og tar vare på sine unger – de som er oppvokst her. Vi må være på tilbudssiden; Hva kan vi gjøre for at de vil komme tilbake?

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Vi er jo så enige, det er så mye som er så bra. Det er det som er artig med politikk, vi er veldig enige om hva vi vil, og hva som er bra på Fauske. Det å få dette fram er veldig viktig. Dette med omdømmebygging, å vise det brae på Fauske.
- Vi har veldig mange muligheter for jobb, mange pendlermuligheter i Salten. Kort vei til internasjonal flyplass blant annet. Vi er en fin kommune å bo i, og trygg å vokse opp i. Det å få gode oppvekstmiljø for unge er viktig, og dette med tidlig innsats
- Dette md å ha barnehager med ledige barnehageplasser er viktig. Tilbud til ungdom – det går igjen at vi har lite av dette, altså ikke-organiserte tilbud til ungdom. Hvordan fanger vi opp ungdommen?
- Fauske er en plass å være stolt av – å ville tilbake til hjemplassen fordi det gir gode minner
- Nå er det et negativt fokus på økonomien, nedskjæringer og slike ting, og at det ikke er en framtid her. Dette er ikke særegent for Fauske kommune, dette gjelder for hele Nord-Norge eller Nordland. Hvordan kan vi snu dette? Hvis vi blir flinkere på å snakke godt om kommunen, å få fram tilbudene på en god måte? Å få markedsført oss på en god måte?
- Hvis man liker plassen, så vil man bli værende eller man kommer tilbake

Ketil Skår:

- Både Hilde og Marlen kom inn på det, men det er viktig å få inn er at vi skal være en attraktiv kommune. Ikke bare for de som er, eller når det gjelder å få våre egne ungdommer tilbake, men andre som kan flytte til. Her er markedsføring sentralt
- Barnehage: Flere barnehageinntak i året. Jeg kjenner til fire familier som har forsøkt å etablere seg, flyttet til og fra, fordi de ikke fikk barnehageplass. Folk planlegger barn etter barnehageinntakene. Da får vi ikke de fødselstallene vi trenger. Vi har fulle

barnehager med få ledige plasser, og kun ett inntak i året. Dette er viktig for de som skal komme hit, men de som også er her.
- De som vil flytte hjem; Vi holder oppe trykket for å bevare de skoleplassene vi har, og gjerne få utviklet nye tilbud. Nå holder vi på å miste en linje.
- Nyetablering: det settes fokus på å tilrettelegge områder med infrastruktur. Bedrifter som skal komme hit, de etterspør og arbeidskraft. Det er viktig at vi får det fram på en god måte, at de som skal ha nyetableringer, så må vi få lagt til rette for dette på en god måte. Det er det viktigste vi får med i samfunnsplanen. Vi kan tilrettelegeg for min demente far, men hvis vi ikke har noen til å være her å betale skatt og jobbe, kan vi bare slå oss sammen med Bodø.

Turid Willumstad:

- Hva er bra med Fauske kommune? Vi må bli flinkere å framsnakke kommunen. Vi må ikke snakke så mye om den dårlige økonomien, den legger begrensninger. Vi må være positiv, og det vil bli bra til slutt
- Enig angående barnehageplasser. Hører til i Sørfold og hvordan det prates om Fauske kommune. Vi må få bort dette med økonomien, det er ikke bra for omdømmet vårt.

Klima- og miljøvennlig utvikling – hvordan kan vi lykkes med dette? Hva er det behov å ha fokus på?

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Kort i forhold til byggfag med dårlige søkertall; det reklameres lite om at det er arbeidsplasser å få.
- Vi er best i klassen på mye, og det må vi fortsette med å fronte. Vi gjør kjempemye bra, og over lang tid hatt godt samarbeid med klimatilpasning, mellom politikk og administrasjon. Vi står ovenfor det grønne skiftet, hydrogendrift på ferger, tog/elektrifisering osv. Dette er vi kapabel for å stå for drivstoff for det nye grønne skiftet. Vi kan etablere fabrikker for dette på Fauske. Dette kan vi bidra til.
- En fortetting i sentrum vil være bra i et miljøperspektiv.
- Meg og mitt parti er opptatt av å ivareta landbruksareal og matjord. Vi ser i pandemien hvor sårbar vi er iforhold til selvforsyning. Får vi mangel på mat, så forsyner man sitt land først. Vi må ta vare på det vi har, og erstatte hvis vi bygger ned noe.

Varaordfører Ronny Borge

- Klima, miljø og landbruk henger sammen. Var med på møtet i går agende ny gruvedrift. Dette er et langsiktig mål. Kobber er som vi vet, store forekomster av i Sulis, og gir drift i mange tiår.
- Hvordan lykkes med klimautvikling, ny gruvedrift er en del av det grønne skiftet – enten du skal kjøre bil eller gjøre andre ting som har med miljø å gjøre. Vi kan ikke vedta dette lokalt, men jobbe på.
- Det er det diskusjoner; er Salten-fjorden full eller tom av mærer? Dette med fisk er en del av dette med klima og miljø.
- Hvor skal vi bli kvitt av laksen? Vi har en vei å gå når det gjelder vei og samferdsel. Det snakkes om jernbane nordover, men vi har jo nedover. Vi blir rundt vår egen nese, det hjelper ikke at vi får ny RV80 mot Bodø hvis det ikke utbedres sørover

- Vi er store på kraft, både produksjon og frakt. I dag bruker vi ikke opp krafta. Industrien vi tenker på, det er vesentelig å etablere kraftkrevende industri. Å produsere ny fornybar energi, eller som kan bidra til å hjelpe til på det grønne skiftet

Omstillingsdyktig næringsliv.

Ketil Skår:

- Generelt sett så er det behov for en viss omstilling, og det arbeider vi for å legge til rette for – nye planområder og nye måter å gå fram gjennom Fauna på. Næringslivet på Fauske har behov for å gjøre en del med tanke på videreutdanning med tanke på det kommer når det gjelder omstilling.
- Selv om vi snakker om fortetting og tilflyttere, dette med å tenke og bygge nytt, må vi tenke på hvordan skal vi ta vare på det vi har. Da tenker jeg ikke bare det vi plukker ut av husene, men hvordan kan vi resirkulere områdene vi tar i bruk.
- Det er stort sett bare gresset vi tar vare på.
- Det kjøres i dag ut enorme mengder myr, vi kjører det til deponi. Vi bør lage strategier for å utnytte dette til å lage nye arelaer for landbruket, som er mer egnet enn i dag,, og lage nye områder for landbruk der bøndene er. Bøndene i dag bruker mer tid i traktoren for å kjøre bort fra stedene de slår, enn de bruker i fjøsen eller tiden de bruker for å pleie marka. Bør lages en strategi for dette
- Vi har lovet å ikke ta noen grønne marker denne perioden, men i enkelte områder kan det være nødvendig likevel. Derfor er det viktig at vi lager nye områder for å kompensere
- Hvis vi utvikler næringslivet på denne måten, framstår vi bedre i forhold til bærekraftsmålene
- Vi kommer til å bli en forgangskommune, hvis vi bare er tøff nok til å trø til å gjennomføre disse tingene

Varaordfører Ronny Borge

- Vi som politikere, hva kan vi gjøre for å bidra til et omstillingsdyktig næringsliv?

Ketil Skår:

- Det viktigste som skal til for å få til et omstillingsdyktig næringsliv, er å få et engasjert næringsliv. Generelt sett er det lite engasjement innenfor dette området også, dessverre. Vi er forholdvis få politikere som stiller opp her, men vi overgår næringslivet. Vi bør ha et betydelig større engasjement.

Varaordfører Ronny Borge

- Hva skal vi omstille fra eller til? Hva er behovene framover? Vi er et handelssenter. I Fauske sentrum sa de før at de levde av å selge kaffe og klippe hår. Vi har vært et sterkt handelssenter, og innbyggerne har behov for et servicemarked og butikk. Hva er det vi mangler? Vi har en del industri, næring og mineral – men det næringslivet vi har – er det behov for å omstille?

Ketil Skår:

- Fra å bli et sentralisert næringsliv, til et lokalt. Vi har mange lokalt ansatte, men sentralt styrte. Det blir flere og flere kjedetilknytning og kjedeeid. Det legger ikke igjen så veldig mye skattepenger. Det er de store tunge bedriftene som ISE og SKS som gjør det. Veldig få som er lokalt eid. Neste gang skal vi snakke med frivilligheten; spør

de som samler inn til sponsoravtaler. Det er mye vanskeligere å forholde seg til sentrale vs. lokale. Vi må få utviklet det lokalt eide næringslivet framover.

Hilde Dybwad:

- Hva skal til for å omstille og om det er behov? Det jeg lurte på: Fauske er blitt et knutepunkt, og det må generere virksomheter, tiltrekker seg virksomheter. Det satses mange millioner på jernbanen her, og veien går igjennom her. Syntes jeg leste en plass, at Finneid skulle bli et knutepunkt, med båter opp og med jernbane og veien. Vet ikke hvor realistisk det er, men det var OK å få en ide som jeg ikke hadde hørt før. Vi har jo en tendens til å male på de samme ideene.
- Det at vi er et knutepunkt, det må jo kunne være noe som kan benyttes. I omstillingen, det er ikke noe tvil om at vi etter hvert bruker lengere – vi handler mer og mer på nett. Det som Fauske kommune kunne vært mer behjelpelige til, var hvordan næringslivet kan være i stand til å håndtere en slik type virksomhet. Det er ganske smått, men det er noe med lokalt eierskap. Det er de som vil slite med å gjøre dette selv.
- Jeg tenker at vi har ganske mye; mineralnæringen. Det er noe som vi absolutt bør satse på, det er noe som vi må holde tak i. Strømmen/krafta som igjen gjør at vi har mligheten til å ha industri, både miljøvennlig og kortreist. Planene i Sulis til Cato Lund. Hva kan vi i kommunen, og politikere gjøre for å gjøre dette realiserbart? En type grønn industri? Hva er gjennomførbart?
- Når vi har folk med tanker og ideer må vi undersøke hva det er noen muligheter her. At Fauske kommune blir kjent for å være en god samarbeidspartner til nye ideer? Fauske kommune er ikke kjent for det. Fauske kommune fikk jo i sin tid spørsmål om vi vil ha høyskole her, da sa vi nei. For utdannelse var det ikke behov for det. Det var på 70-tallet da.
- Utdannelse, vi har behov for det. Men vi har også behov for de med faggbrev. Vi har behov for begge deler. I dag oppfordrer vi gjerne til lang utdannelse, men ikke alle skal ha det

Varaordfører Ronny Borge

- Ketil er jo styreleder i Arctic safir, kanskje han kan si noe om dette (ref. aktiviteten i Sulitjelma).

Ketil Skår:

- Jeg har egentlig ikke så mye å gjøre med de de holder på nå. Det har vært et knalltøft år, for å jobbe med etablering. Vi er fastlåst, og kan ikke reise rundt å treffe de vi burde treffe. Det går framover. I løpet av 2022 kan ovnene starte, men vi får se.
- Det ligger en annen etablering på lur i Sulis, og det som vi har sett, er akkurat dette med det å ha industripark. Sulitjelma industripark blir stiftet neste uke. Vi vil utvikle hele området under ett. Fauskebygg er de som har kjøpt seg inn, og lagt mest inn prosjektet i penger, i Arctic safir. Alle jobber tett sammen for å få til etableringer. Det jobbes med en plan gjennom Fauna for å få flere totale pakker klare; areal, energi og infrastruktur, for å ha dette klart når henvendelsene kommer.

Varaordfører Ronny Borge

- Vi vil legge til rette for unge og eldre, men hva med de i mellom?
- En kjepphest jeg har hatt og som er noe konkret som kommunen bør gjøre – er å ha en kartlegging på hva ungdommen vår utdanner seg til. Det er ganske tilfeldig hva

ungdommene lander på, og jeg vet ikke om det er veiledning på skolen. Fauske kommune har ikke oversikt over hvilken utdanning som tas. I åpne fora bør vi vite når folk drar. Poenget er at dersom vi skal få de tilbake, må vi vite hva de gjør. Og vi må kommunisere hva vi trenger. Da kan vi tilby de av jobb, tomter osv. Fritidstilbudene her, de har vi mangfold av. Den største faktoren for at noen kommer for å jobbe her er; barnehageplass og jobb til partner.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Tipser om Alt for Norge-rapporten – veldig interessant lesning. Det sier veldig mye bra om hvordan vi i distriktene kan utvikle oss, og bestå. Det å finne de særegenhetene. Vi skal ikke bli for lik, men heller utfylle hverandre. Vi må finne vår egen særegenhet i vår kommune, og heller bli komplettert av nabokommunene.

Turid Willumstad:

- Tenker på dette med å utfylle hverandre, vi er en felles bo-arbeids-og service region. I Sørfold gjør de veldig mye bra. Hvert år er næringslivet inne i 10. klasse for å si hva de trenger av komeptanse i kommunen. Det er en god del som tar utdanning, og kommer tilbake. Det er en veldig bra måte for ungdommen å møte lederne i næringslivet, og høre hva de jobber med, og hva de trenger av kompetanse og hva de trenger av kompetanse. Det er hvertfall en bra ting som gjøres.

Politisk verksted 2 – 13. april 2021

Møteleder: Kommunalsjef Trond Heimtun

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel

Tema for diskusjon

- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Møtedeltakere:

Fra kommuneadministrasjonen

- Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Kommunalsjef Trond Heimtun
- Kommunalsjef Terje Valla
- Kommunalsjef Torill Mørkhagen
- Folkehelserådgiver Lena Holmstrøm
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby

Fra de politiske parti (frammøterapport hentet fra Teams):

- Audun Dahl
- Christian Bringsli
- John Harald Løkås
- Karl Gunnar Strøm
- Ketil Skår
- Marlen Rendall Berg
- Nils-Christian Steinbakk
- Siv Anita Brekke
- Stian Stenberg
- Trine Nordvik Løkås
- Turid Willumstad

- Velkommen v/ kommunalsjef for eiendom, plan og samfunnsutvikling Trond Heimtun
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmström orienter og informerer om ny samfunnsplan.

Hva må til for å lykkes en attraktiv by og steder? Hvordan skal Fauske bli i framtiden, fram mot 2040?

Ketil Skår:

- Å jobbe for å få E6 ut av sentrum, bør videreføres. Sentrum vi har på Fauske, er vesentlig med tanke på hvordan vi lager planer framover. Fortetting i sentrum, og få

ned trafikktettheten. Hvor skal vi ha busser, taxi og annet? Vi trenger en «trivselsplan» for hele sentrum.
- I Valnesfjord har vi pågående prosjekter, og vi får se hva som skjer angående Løkåsåsen. Det er en trivselsfaktor, og det øker attraktiveteten hvis vi klarer å få fylkeskommune med å bygger gang- og sykkelveier, som er etterspurt over mange år.
- I Sulitjelma håper vi på flere arbeidsplasser og et godt og voksende boligmarked, og det ser lyst ut. Det er arbeid som foregår ved å få ned fartsgrenser, men vi ser at vi mulig og må tenke på gang- og sykkelveger også der.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Det å få lagt E6 ut av sentrum, er dette nødvendig for å få til et godt sentrum?

Ketil Skår:

- Ser ikke på dette som en nødvendighet, men hvis vi ikke får den ut av sentrum må vi gjøre andre tiltak. Hvis vi ser strukturen i forhold til trafikkutvikling med ny E6 nordover og sørover, vil ikke trafikkbildet på tungtransporten gå nedover. Har kontor mot E6, veldig tett trafikk til alle døgnets tider. Det er en vesentlig faktor med tanke på trivsel, at trafikken bør gå ned.

Trine Løkås:

- Vi på Fauske har en attrakivitet vi eier fra før. Vi må tørre å ta den i bruk å fortelle om det. Det er nøkkelen for at folk skal ville komme hit. Også vil vi beholde de som allerede er her, og da trenger vi andre ting. Vi trenger boliger, både for de som er unge og nyetablerer; de som er på tur bort fra de store husene og som vil ha leilighet. Det er enkelt å flytte til Bodø. Løkåsåsen er absolutt supert hvis vi får det til. Men vi trenger det og i Fauske og i Sulitjelma. Det er en nøkkelfaktor.
- Det er behov for arbeidplasser, og god transport mellom bygd og by, det har vi allerede noe av. Arbeiderpartiet har tidligere snakket om Saltenkortet (tog, buss, båt). Attraktiviteten med det er veldig stor. Det vil gi oss noen helt andre muligheter, og det syntes jeg vi skal jobbe mer med framover.
- Vi har attraktive skoler, de må vi snakke opp. Parkanleggene på skolene må snakkes om. De er i ypperste klasse, og kan brukes av alle som park. Vi må snakke om de.
- Vi har holdt workshops i Valnesfjord som har hatt stor suksess. Dette gir et helt annet eierforhold når noe skal gjøres. Det kommer masse bra ut av dette. Den lille stemmen, gjør en stor forskjell. Dette er nøkkelen for å få folk til å være med.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Omdømme er viktig, og vi må framsnakke den. Det er det viktigste vi gjør for å lykkes med samfunnsplanleggingen- og utviklingen.

Karl Gunnar Strøm:

- Vi er en attraktiv by, absolutt. Hele Fauske kommune er attraktiv og sentralt plassert. Det er gjort mye for å heve sentrum, og gjort det fint. Vi skulle selvfølgelig ønske at det var folk i husene, og et mer yrende næringsliv. Men det må vi jobbe mer med. I Sulitjelma har det skjedd mye, og det er gode tilbud der. Det er kanskje vanskelig å finne tilbudene som er, så det må vi gjøre noe med. Det er mange muligheter og mange ting som skjer. I Valnesfjord får vi jo forhåpentligvis en ny skole snart, det er fantastisk hva vi får til.
- Håper vi er der vi ønsker i 2040, det har vi trua på. Dette blir artig.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Hva tenker du om omdømmebyggingen – i dag vs. hvor bør vi være i framtida?

Karl Gunnar Strøm:

- Når det gjelder oss vs. nabokommuner, er vi kanskje dårlige på store bedrifter. Men mange små, blir noe stort. Håper vi får mange gode og trygge arbeidsplasser. Et mer utviklet skogbruk, tømmerkai som er operativ osv. Jeg er veldig opptatt av smarte løsninger som er billig og enkel for brukere, kommunen osv. Miljø er og viktig i denne tiden vår. Vi har det fineste sentrum i hele Salten. Vi er kjempeflink på turisme i Sulitjelma. Vi må jobbe videre på det vi er gode på.

Fauske kommune v/ kommunalsjefTrond Heimtun:

- Det er stor interesse rundt Løkåsåsen. Det skjer ting, og det er veldig positivt når det gjelder næringsetablering og næringsarealer. Vi ser en tydelig vending mot Fauske, og det er stor interesse for flere aktører å etablere seg i Fauske. Vi har en sentral plassering, mot nord, sør, øst og vest.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen:

- Vi er alle enige i dette med omdømme og framsnakking, og det må vi absolutt ta med oss inn i arbeidet.

Ketil Skår:

- Enig med Simonsen. Vi må ha overbyggende på alle de seks områdene. Vi må lage en huskeliste over alle de positive tingene vi har, for at vi skal kunne snakke om de fine tingene vi har her. Det har veldig mye å si på hvordan vi snakker om plassen vi bor og jobber på.

Trine Løkås:

- Det å være en attraktiv kommune, en JA-kommune, en kommune som får det til, som har rask saksbehanding – må vi være. Elefanten i rommet; økonomi. Det å betrygge innbyggerne – det er vanskelig nå, men dere får det dere skal ha. Alle skal ha tilgang til den hjelpen de trenger uansett. Det er viktig å betrygge innbyggerne om at dette er en bra kommune.

Hvordan skal vi skape mer rom for mangfold og inkluderer, og hva er de viktige momentene knyttet til dette?

Audun Dahl:

- Det å ha flere lokalutvalg, på lik linje som nærmiljøutvalg – er en tanke for å se om man kan aktivisere Finneid, sentrum, Fauskeeidet osv. Faren er å etablere enda en arena som ikke fungerer.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Når det gjelder nærmiljøutvalgen er jeg enig med Dahl. Vi må få de inkludert mer enn i dag, og se på om det skal lages fler. Slik kan de være gode støttespillere for kommunen. Vi har noen flaggskip allerede – Valnesfjord folkehøyskole og Valnesfjord helsesportssenter er sentrale. Lag, foreninger og frivilligheten er viktig, og det er viktig

å få til et godt samarbeid. I framtiden vil det nok bli viktigere med frivilligheten enn det er i dag. Vi må ta vare på dette. Vi har et godt organisasjonsliv i hele kommunen, så vi må ta vare på dugnadsånden som finnes her fra før av, og forsterke den.

Trine Løkås:

- Var på styremøte i Frivilligsentralen i går, og det er jo frivillighetens år neste år. Der blir det nok satt en gruppe, og det må vi ha fokus på. Vi har mye frivillighet og dugnad, men trenden viser at det går nedover. De som driver med frivilligheten i dag er mye for egne barn, men lite for andre. Åpenhet, møteplasser. Inkludering av innvandrere er viktig. Korona setter begrensninger, men vi må se utover tiden vi er i nå. Leder av frivilligsentralen har igangsatt «walk and talk», at man tar med en innvandrer med på tur.
- Å danne sterke lokallag/nærmiljøutvalg er bra med tanke engasjement, du får nærhet, men vi må se at vi ikke får motsetninger. Kommunen er jo Fauske kommune. Vi må tenke at vi bor i Fauske kommune, og arbeider for alle plasser i kommunen. Vi har hadd sterke nærmiljøutvalg i Sulitjelma og Valnesfjord, men ikke i Fauske sentrum. Det er viktig med likevekt.

Ordfører Marlen Rendall Berg:

- Vi har Galvano som er vår atføringsbedrift som vi eier halve av. Nå foregår det prosess der man skiller ut kompetanse og atføring – hva vil vi med den biten i framtiden? Hvordan tar vi vare på de som faller utenfor, og hjelpe de tilbake i arbeidslivet?

Karl Gunnar Strøm:

- Viktig tema. Har en utenlandsk ansatt i sin bedrift, med godt samarbeid med NAV. Anbefaler alle dette. Jeg er og opptatt av natur, og at de som ikke har det like enkelt som meg å ta det enkelt, skal kunne fiske i fjæra og være ute. Det må vi få inn i samfunnsplanen. Vi har en asfaltert løype i Klungset, og det er bra. Jeg ønsker at vi kommer litt lengere på dette punktet.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg:

- Utenforskap og strukturell diskriminering. Når det gjelder korona, og ettervirkningene av dette, og utenforskapet. I forrige møtet snakket vi om tidlig innsats, og bygge neste generasjon solid. Vi vet at psykisk helse er et stort problem, og vi aner ikke konturene av ettervirkningene. Det å favne dette utenforskapet, i dette framtidsbildet er viktig å ha i fokus, for å kunne møte det vi ikke aner framover.

Siv Anita Brekke:

- Veldig interessant og liker at det er mange engasjerte. Fauske er en kjempeflott plass, og vi har gjort mange fine ting. Hva står i partiprogrammene? Økonomi.
- Ikke alt som koster penger, så det handler om å se muligheter og ikke kun begrensninger.
- For oss i Høyre, så er barnefamilienes innspill viktige, for å være inkluderende. Vi har lekeplasser som er i boligområdene som er forfalte, og bør ha noe i sentrum. Jeg er sikker på at mange vil gjøre en dugnad, hvis noen tar tak i det. Lekeplasser er og møteplasser. I boligfelt skiftes det fort ut hvem som bor der.

Hvordan skal vi lykkes med å få til, det å opprettholde og stimulere til deltakende innbyggere?

Trine Løkås:

- Vil berømme kommunen for det vi gjør nå; at man legger til rette for møtepunkter der alle kan komme med sine meninger. Dere skal nå snakke med hele befolkningen, og åpner opp for alle innspill. Det at ingen innspill er dum, er god.
- Folk sir ingenting fordi de ikke blir spurt. Vi må finne arenaer der vi kan spørre, ringe folk å høre hva folk mener.
- Referer til dugnadsliste som skulle lages tidligere. Dette å komme i kontakt med andre enn de man vanligvis gjør. Å ikke binde seg til noe veldig stort, men å stille opp når det blir spurt; det gjør folk. Å finne ildsjeler er viktig.
- Folk er med hvis det virkelig gjelder!

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Vi har bruk for alle. Hvis folk blir spurt, så stiller de opp.

Audun Dahl:

- Enig med Løkås og Heimtun. Vi går mot en eldrebølge som vi må håndtere, og en del er kommunale oppgaver. Men mye handler og om, det som vi som medmennesker kan bidra med. Ensomme eldre. Ordinære pensjonister har energi, men ingen har spurt de kanskje. Å være en besøksvenn for de ensomme og har det litt vanskelig. Ikke alt koster penger, men vi må arbeide med holdninger og gjenta at det er en god ting å være frivillig. Du får så mye tilbake for dette.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Det du sier Dahl, å inkludere alle – det er da vi får en samskapende samfunn.

Ketil Skår:

- Takk for påminnelsen om dugnadslisten! Når vi har arrangert store arrangementer, så var det stort behov for dugnad, og da ble det fra lederen i svømmeklubben og Fauske IL Ski startet de å lage en felles dugnasliste. Det er ikke tvil om at det er noe som skaper enormt samhold. Spør de som har bygget skytebanen i Sulitjelma, de er ferdige allerede. SKS arena og Sprint, hele garderobe anlegget ble bygd på dugnad, og folk snakker enda om det og er stolte. Det vises, det er ikke noe ødelagt der eller slitasje.
- Kommunens rolle i alt dette; det kommunen bør ha som mål, er å motivere med tilrettelegging i form av midler, tomter, regulering osv. Frivilligeten hjelper å få ting til å skje. Vi må ta vare på ideene, og få satt det ut i live.

Siv Anita Brekke:

- Helt enig at vi må tørre å spørre. Alle arrangementene har vist oss at folk stiller virkelig opp når det trengs. All honnør til folk som stiller opp. Partnerskapsavtalene med lag/foreninger, kan vi bruke mer framover i større grad. Jeg mener å huske at frivillige lag og foreninger var veldig positive til å bidra. Vi må ta opp tråden i forhold til dette.

Fauske kommune v/ kommunalsjef oppvekst og kultur Terje Valla:

- Vi har fra kommunens side jobbet med Frivilligsentralen at vi ønsker å få opprettet en reservestyrke; å klare å få tatt i bruk den fantastiske kompetansen som sitter rundt i kommunen. Enten de er i alderen med litt tid til overs, eller de som er gått ut av arbeidslivet, men enda er spreke i mange år. Det er ønskelig at frivilligsentralen kunne være en sentral som kunne meldt seg inn i en dugnadsliste med den kompetansen man har; at for eksempel syv åringen og 12 åringen kommer seg på trening, kan ta en walk and talk, være leksehjelp eller ekstrabestefar. Vi har veldig mange kompetente mennesker med kompetanse og kan yte omsorg for våre barn. Vi vet hvor stor betydning det er når man får bidratt med noe, spesielt for de som opplever at det mindre bruk for oss når det gjelder arbeid eller barn. Dette er helsevennlig og aldersvennlig for alle. Det er viktig at vi som kommune, at vi prøver å være en tilrettelegger i større grad enn vi er utfører. Det er veldig mye som kan gjøres uten at man er ansatt i kommunen. Kanskje det er oppgaven vi utfører i 2022? At vi etablererer en gedigen reservestyrke?

Fauske kommune v/ kommunalsjefTrond Heimtun:

- Dette kan føre til at folk føler det er behov for de. At man blir satt pris på.

Fauske kommune v/ kommunedirektør Ellen Beate Lundberg:

- Deltakende innbyggere; innbyggerdialog. Kanskje skal et mål være å bli en foregangskommune innenfor medvirkning? Dere snakker om reservestyrken, men hva med hovedstyrken? Hvordan skape attraktivitet? Vi er alle ambassadører for Fauskesamfunnet, og har et ansvar for å bidra til å fremme Fauske. Jo mindre vi vet, jo krassere er vi fordi vi mener noe på et grunnlag vi ikke har satt oss inn, det er ikke tilstrekkelig opplyst.
- Medvirkning og innbyggerdialog; samfunnet er i endring. Vi mener noe, og det er ikke alltid Facebook er kanalen for å få gjennomført ting. Jeg tror det finnes mange innbyggere med gode forslag; da må vi lage noen nye verktøy, forenkle prosesser. Kanskje skal vi lage en håndbok i innbyggerdialog? Hvordan skal vi ha det i Fauske? Hvordan gjør vi det?
- Hva er et innspill, hvordan behandles det? Det å formidle dette kan berike alle oss, i forhold til nye og forenklede løsninger.

Trine Løkås:

- Mange gode forslag. Dette med reservestyrken, frivilligsentralen gjør en viktig og god jobb. Hva med opplæring? Hvordan er du frivillig, hvordan snakker du med folk? Hvilken kompetanse sitter vi med? Kanskje vi skal ha en kompetansebase? Det at folk føler at det er bruk for alle. De som er ufør kan det og være bruk for.
- Det å snakke innbyggere, med et ufarlig språk som alle forstår. Vi får fort et stammespråk; slik at ikke folk føler seg dum.

Det vises fram noen av utdragene til forslag til målsetninger og strategier

Karl Gunnar Strøm:

- Veldig bra opplegg, og godt forklart. Et trygt sted å bo, det å ha fiber og telefondekning er viktig. Om noen år sier vi; noen som husker telefonen med ledning i veggen? I Nord-Norge er vi litt tilbake på grunn av store fjell og fjorder. Et av våre kjernepunkt i senterpartiet er at alle skal ha god dekning.

Siv Anita Brekke:

- Håper vi snart kan treffes fysisk. Veldig glad for folkehelseperspektivet og fremme helse er med så langt. Hjertet mitt bor i de boligsosiale tingene, så det er veldig bra.

Fauske kommune v/ kommunalsjef Trond Heimtun:

- Det blir viktig med dialog framover. Vi skal ikke rullere planen hvert år, men i løpet av en 20 års periode endrer samfunnet seg hele tiden. Det å ha en plattform rundt samfunnsplanen og samfunnsutvikling bør vi fortsette med.
- Vi ser endringer i de som trenger kommunal bolig, det er ikke noe som skjer over 20 år, men over 2 år kanskje. Vi må forandre tankegangen. Kanskje vi bør sees en gang i året, der vi diskuterer om det er noen temaer vi bør fokusere på, eller se nærmere på.

Fauske i fremtida - et aldersvennlig lokalsamfunn

Aldersvennlige lokalsamfunn handler om å gjøre samfunnet i stand til å ta vare på en aldrende befolkning. Vi ønsker at Fauskes innbyggere skal kunne ha muligheten til å bo hjemme lengst mulig, og være sjef i eget liv. Alle skal kunne oppholde seg i nærmiljøet, ha aktiviteter man har lyst til å delta på - og muligheten til å komme seg dit. Målet er at flest mulig skal kunne være aktive og deltakende i samfunnet, og slik unngå ensomhet og isolasjon. Gjennom å ta del i denne undersøkelsen, bidrar du til at kommunens politikere og ledere får enda bedre kunnskap om samfunnet vårt. Sammen kan vi utvikle kommunen til et mer aldersvennlige lokalsamfunn. Undersøkelsen tar et par minutter. Alle som deltar forblir anonyme. Med hilsen Fauske kommune

1

Kjønn

- ○ Kvinne
- ○ Mann

2

Alder

- ○ 29 år eller yngre
- ○ 30 - 54 år
- ○ 55 - 64 år
- ○ 65 - 74 år
- ○ 75 - 84 år
- ○ 85 år eller eldre

3

Aldersvennlige lokalsamfunn skal være en del av agendaen vår de neste årene, og være noe kommunen jobber for gjennom Kommuneplanen. Det skal jobbes med flere ulike tema. Hvilke to temaer mener du er SPESIELT VIKTIGE at kommunen fokuserer på videre fremover?

- ☐ Utendørsområder og fysisk aktivitet
- ☐ Bolig (felles boligløsninger, tilgjengelighet, funksjonalitet)
- ☐ Transport (kollektivtransport, transportservice, gangbare nabolag)
- ☐ Deltakelse i samfunnet (aktivitet, møteplasser, kultur)

4

Her kan du utdype svar og/eller komme med andre relevante innspill til kommunens ledere og planleggere:

FUNN – RESULTAT AV SPØRREUNDERSØKELSEN (19/5-2021: Totalt 300 deltakere)

1. Kjønn

Flere detaljer

Kvinne	219
Mann	81

2. Alder

Flere detaljer

29 år eller yngre	25
30 - 54 år	153
55 - 64 år	69
65 - 74 år	43
75 - 84 år	9
85 år eller eldre	1

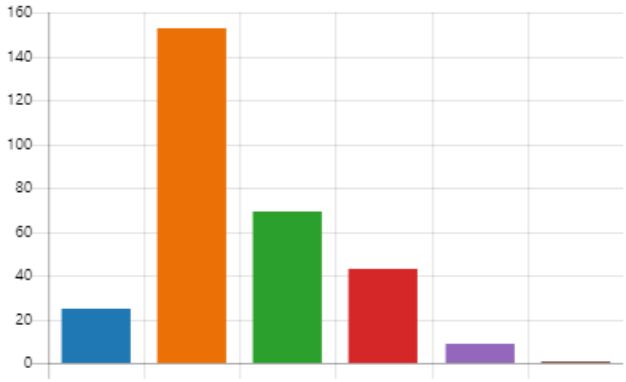

3. Aldersvennlige lokalsamfunn skal være en del av agendaen vår de neste årene, og være noe kommunen jobber for gjennom Kommuneplanen. Det skal jobbes med flere ulike tema. Hvilke to temaer mener du er SPESIELT VIKTIGE at kommunen fokuserer på videre fremover?

Flere detaljer

Utendørsområder og fysisk ak...	150
Bolig (felles boligløsninger, til...	171
Transport (kollektivtransport, t...	107
Deltakelse i samfunnet (aktivit...	178

4. Her kan du utdype svar og/eller komme med andre relevante innspill til kommunens ledere og planleggere:

Flere detaljer

89
Svar

Siste svar
"I det at eldre skal bo lengst mulig hjemme, er det viktig å bygge flere...

1	anonymous	Møteplasser er viktig for å redusere ensomhet, er trivselsskapende og inspirerer til aktivitet. Boformer med fellesarealer kombinert med egne rom har framtiden for seg!
2	anonymous	
3	anonymous	Bedre hjelp til eldre pleietrengende som bor hjemme - mer sosialt tilbud til enslige.
4	anonymous	Fysisk aktivitet, møteplasser og gangbare nabolag bør selvfølgelig være på plass. Men nok sykehjemsplasser, både korttids-og langtidsplasser er svært viktig. Med en befolkning som lever lengre, og av den grunn kan være disponert for flere sykdommer, MÅ det være plass nok når det trengs, uten uker/måneder med venting, eller overligging på sykehus! Korttidsavdelinger må brukes til det de skal, ikke som en forlenging av langtidsplasser pga for få plasser. Det bør også huskes på at enkelte mennesker, av forskjellige grunner, kan ønske å bo i et sykehjem, selv om den "allmenne" oppfatning er at de klarer seg bra hjemme/ikke har stort nok "behov" for å få plass. Større fokus på tilbud a'la Solstua, sosialt nettverk/møteplass/aktivitet for både hjemmeboende og institusjonsbeboere. Trivsel, trygghet, nettverk og delaktighet kan gi "friskere" eldre!!
5	anonymous	Kollektivtilbudet slik det er i dag er ikke et reelt tilbud. Det oppleves enklere å forholde seg til Bodø som nærby, enn Fauske. Når jeg blir eldre så vil dette være avgjørende for hvor jeg bosetter meg. Busstopp/stasjon må være nært handelsstedene.
6	anonymous	Tilrettelagte boliger for alle, både aldersmessig og økonomisk mulig for alle.
7	anonymous	Ernæringsrike og gode apetittelige måltider bør det iallefall være god fokus på😍
8	anonymous	Det burde være bedre tilgjengelighet for rullestolbrukere i sentrum og i og på institusjoner. Bygger man for fremtiden, så bør det planlegges bedre enn hva det er gjort i Buen bl.a. Kartlegge behov før utførelse er viktig.
9	anonymous	Alle lokalsamfunnene i Fauske Kommune må bli aldersvennlige, ikke bare Fauske sentrum. Det er svært viktig at folk får bo i sitt lokalsamfunn, også etter at de ikke kan bo i eget hjem

10	anonymous	Tilrettelagte boliger Et felles samlingsplass med aktiviteter.. Slipp private frem og sammarbeid med dem .. valgfrihet når man trenger hjelp.. la man få den hjelpen man selv mener man trenger... ikke bestem over hva som er hjelp og ikke...
11	anonymous	For å unngå isolasjon og ensomhet, er det viktig å ha muligheten til omgang med mennesker i egen alder/generasjon. Derfor er det viktig med ev bofellesskap og møteplasser. Når man er kommet så langt i aldringsprosessen at det blir for slitsomt å ta ansvar for eget liv, så bør det være mulig å få institusjonsplass.
12	anonymous	Bussforbindelsen i Valnesfjord er svært dårlig. For de eldre som ikke lenger kan kjøre bil er det svært vanskelig å komme seg f.eks. til Fauske
13	anonymous	Flere felles bolig for eldre . Mange blir ensomme i alderdommen . Kunne vært bofellesskap medregne rom , men felles kjøkken for bespisning og stor stue hvor de kunne samles .
14	anonymous	Iforhold til bofellesskap for eldre enslige - tror di da kan bo "hjemme"lengre, holde seg friskere. Tror ensomhet gjør folk sykere. Når det gjelder kollektivtransport, muligheter for mennesker som bor i distriktene rundt Fauske kan komme seg til skole/jobb i rett tid på Fauske.
15	anonymous	Bokollektiv og dagsentertilbud er også viktig i Sulitjelma. Mange eldre som bor i gammel bygningsmasse. Trygghet med tjenester nært. For lange avstander for tilbud i Fauske sentrum. Konkret kan kommunen leie areal i Sagatun og inngå samarbeid med frivillige i lokalsamfunnet til aktiviteter og dagsentertilbud. Møteplass for eldre der tilkomst er tilrettelagt. Boløsning tilgjengelig pr idag. Frivillige som kan hente eldre som ikke kommer seg ut til felles hygge på feks Sagatun. Kanskje samarbeid med Velforening, nærmiljøutvalg, historielag, pensjonistforening og Sanitetsforening
16	anonymous	Eldre blir utrygge alene, mange ønsker større tilgang til fellesskap, gjerne bofellesskap, og trenger da færre tjenester.
17	anonymous	Det må legges til rette for at eldre kan samles til aktiviteter og lokale utflukter
18	anonymous	Når man er for syk/skrøpelig til å bo hjemme, men for frisk til å bo på sykehjem bør det etableres bofellesskap av typen «paviljong». Da kan man være sosial hvis man ønsker det. Det er IKKE nødvendigvis sånn at folk ønsker å bo hjemme når de blir gammel. Mange, spesielt de som er/blir alene kan fort bli ensomme og utrygge.
19	anonymous	• Alle fire punktene er viktige. •Hvis vi skal bo hjemme lengst mulig, trenger vi hjelp til f.eks snømåking/ brøyting. Slik det er i dag, må vi ut på det private marked og hente hjelp, og hverdagen om vinteren er uforutsigbar. Den som brøyter må gjøre ferdig sin egen arbeidsdag først, og vi får kanskje innkjørselen brøytet til kvelds. •skal vi kunne oppholde oss i nærmiljøet, må vi ikke bli nødt til å reise inn til sentrum for alle aktiviteter. MÅ aktiviteter foregå i sentrum, må vi ha kollektivtransport som fungerer, ikke slik at en må være flere timer i sentrum før bussen går hjem. Husk mange aktiviteter er ikke kino eller konserter, men legebesøk, tannlege, nødvendige ærend på kontorer o.l. Eller besøke venner/ gamle naboer på sykehjem. Og

		sykehjemmet er ofte i sentrum. • Skal vi ha mulighet til å være aktive og unngå ensomhet og isolasjon, må det legges til rette for f.eks pensjonistforeninger, sanitetsforeninger og Røde Korsforeninger som får kommunal støtte til f.eks.husleie og strøm, de frivillige organisasjoner burde bli løftet opp og TATT MED på råd fra kommunens side. •Det høres fint ut når man sier vi skal ha mulighet til å bo hjemme lengst mulig, men da må det legges til rette for det. Kommunen må mer inn i arbeidet, ikke privatisere arbeidet slik at det blir mindre. Ikke se på KØB i et hvert tilfelle, men la noe være av samfunnsmessig betydning.
20	anonymous	Universal utforming overalt. I gata og friluftsområder. Få med ergoterapeuter i planleggingen.
21	anonymous	Støtte prosjekter som Bolyst og legge til rette for utbygging av nye boliger. Åpne øynene for at Valnesfjord har potensial, blant annet gjennom kort pendlervei til Bodø. Aldersvennlig gir meg assosiasjoner til at ALLE aldre skal ivaretas, også barn, ungdom og unge voksne.
22	anonymous	Trenger flere arbeidsplasser på Fauske for at studenter skal flytte hjem igjen etter endt studie.
23	anonymous	-Mangler lekeplasser og nærmiljøanlegg i nabolagene og sentrumsområder. -Bedre tilrettelegging og økt sikkerhet for gående og syklende: Utbedre og vedlikeholde gangveier og snarveier, slik at de også kan brøytes om vinteren. Bygge gangveier og fortau på veier med stor trafikk, f.eks Leitebakken, Marmorveien og Eiaveien. Fartsreduserende tiltak, eller nedsatt hastighet i boligfelt. Veier i boligfelt brukes som skolevei, sykkelvei, gangvei og ikke alle billister tar like mye hensyn. Veiene i boligfeltene i Fauske er ofte brede og rette, og innbyr til stor fart.
24	anonymous	Dette er jo for de sprekeste eldre. Det som trengs er flere sykehjemsplasser og flere plasser til avlastning. Flere plasser til de som ligger og tar opp plasser på sykehusene. Alt det andre er vell og bra. Husk dere som sitter i styre og stell dere blir gamle en dag dere og.
25	anonymous	Huske på at kommunen består av mere enn bare fauske sentrum/gata. Dersom eldre skal bo lenge hjemme må perifert strøk også bli tatt hensyn til. Fremkommelighet på veier vinter, slik at lavterskeltur ut er overkommelig med krykker/rullator. Flere benker ute slik at sitte/hvilemuligheter er til stedet. Solstua på Helsetunet gjør en fantastisk jobb. Mere tilbud som dette med fokus på turer i nærmiljøet vil gjøre aleneboende eldre uten egen transportmuligheter mere sosial i trygge rammer og noe å se frem til. Eller forventes det at eldre i distriktet må kjøpe/flytte til sentrum. Utfordrende problematikk og noe å ta med seg videre inn i disse planleggingstider.
26	anonymous	Sånn ser jeg det pr i dag. Kan jo hende jeg endrer syn på saken om jeg skulle bli ufør og hjelpetrengende.
27	anonymous	Legge bedre tilrette for aktivitet utendørs, som blandt annet og fjærne den idiotiske parkeringsavgiften på utfartsteder.

28	anonymous	Jeg tenker for deltakelse i samfunnet, så er godt og støttende samspill med frivillige organisasjoner, samt en levende og aktiv Frivilligsentral viktig. Både for å få til en god bredde i aktiviteter for å utfylle kommunens tjenestetilbud, samt for aktivisering av eldre med overskudd til å bidra i aktiviteter. Ellers så er det viktig å oppleve trygghet innen å kunne ha gode boforhold tilpasset livssituasjonen, og ha tilgang til gode helsetjenester. Også opplevelsen av å være en del av et trygt og varmt samfunn er viktig tenker jeg.
29	anonymous	Det er viktig å opprettholde bussruter . De ruter som går etter kl 16 også . Man kan ikke vær med på noe inne på Fauske om ettermiddag - kveld når man bor utfor sentrum . Det går ingen busser og folk uten sertifikat og bil kommer ingen steder . Det er sannheta . Dokker må begynn å jobb for distriktene også .
30	anonymous	Det må bli enklere for eldre å komme seg ut og treffe mennesker i samme situasjon. Det er for mange eldre som er ensomme og deprimert. Dette antar jeg at koster samfunnet mer enn å legge tilrette for en aktiv alderdom.
31	anonymous	Bosteder med tilgjengelige gjesterom.
32	anonymous	Omsorgsboliger og tilrettelagt turområder sommer som vinter.
33	anonymous	Sosialt samvær, fysisk aktivitet er også viktig for trivsel og velvære. Transport kommer òg frem som nødvendig for å komme seg til aktivitet
34	anonymous	Vanskelig å planlegge noe når dagens eldreomsorg er helt skakkjørt! Der ventelista er enormt lang for å komme inn på heldøgns omsorg og de blir fanget i eget hjem med den utryggheten det gir! Samt at pårørende er helt utslitt! Samt at sykehjemmet skjermer ned plasser og reduserer grunnbemanningen slik at en verdig eldreomsorg i Fauske ikke eksisterer! Mindre trygghet på sykehjemmene der fagpersonell blir redusert og det ikke er rom før nødvendig stell eller livsglede! Å planlegge noe før dette fungerer blir feil
35	anonymous	Mange eldre sitter altfor mye hjemme alene. Liten sosial aktivitet bl a pga at det tynnes ut blant venner og kjente
36	anonymous	Bygg gjerne mindre leiligheter med fellesarealer til felles trivsel for yngre pensjonister. Gjerne med felles arealer som kan leies ved besøk
37	anonymous	Lekeplass for barn i sentrumsområdet, parken ville vært en fin plass, samt litt benker for voksne som er med barna. At aktiviteter som arrageres for barn og voksne blir opplyst mere, synes det er litt lite opplyst hvis det er noe som skjer.
38	anonymous	Tilrettelegging så eldre kommer seg ut på egenhånd både sommer som vinter.
39	anonymous	Noe som er veldig viktig er at eldre slipper å bo aleine i store hus og leilighet, det trenges noe lignende som paviljongene var. Der de har egne bo enheter men fellesbespisning. Det er veldig mange eldre som er underernært for de klare ikke å få i seg nok mat når de sitter aleine rundt i sine hus. Dette medfører igjen det blir fler

		fall skader de får problemer med hukommelse vantrifsel depresjoner og angst. Dette ser jeg daglig i min jobb. Har snakket med mange eldre gjennom jobben min. Å det er veldig få som vil bo aleine, de er redd for å ikke få plass på sykehjem når de får behov for det. At de ikke får komme til hjemkommunen etter sykehusopphold. At de blir kasteballer mellom sykehuset og hjem for kommune ikke har nok korttidsplasser.
40	anonymous	Det var vanskelig å velge bare to alternativ. Det er viktig at godt voksne mennesker også har mulighet for å delta på alle områder i samfunnet. Fysisk aktivitet er ei forutsetning for å holde seg frisk og bo hjemme (utenfor institusjon) så lenge som mulig.
41	anonymous	Ensomhet er menneskets verste fiende. Derfor må det offentlige legge til rette for lokale bofellesskap, gjerne i samarbeid med andre.
42	anonymous	Øke antall institusjonsplasser, gi økt mulighet for korttidsopphold, rehabiliteringsopphold og fast sykehjemsplass!
43	anonymous	Viktig at bussruter opprettholdes slik at folk fortsatt kan bo i ytterkanten av kommunen også etter at de ikke kjører bil lenger.
44	anonymous	Sette opp lysløypa i Hauan igjen. Dette er et lavterskel friluftstilbud for innbyggere i alle aldre i Fauske kommune. Et av Fauskes mest brukte turområder, der man kan gå på ski, beina, sykkel etc. og ikke er til bare for «eliten». Lettgådd terreng og tilgjengelig for veldig mange innbyggere i Hauan og Finneid bare rett ut av døra. La innbyggerne få økt livskvalitet og bedre folkehelse og få lys i løypa igjen!
45	anonymous	Aktivitet i gymsal ledet av f.eks fysioterapeuter Kafé for alle Turmarsj i Hauan Natur bingo Senior dans Turn og dans for barn Lan kvelder/natt for ungdom Klubb kvelder for tenåringer Gammeldans Blomster kurs, bytting av planter Tur til Brekke hytta eller Gapahuk. Finneidvarden eller Appelsin steinen Barnepark, lørdager
46	anonymous	Bo-situasjonen for eldre vil variere alt etter alder og funksjonalitet. Derfor er det viktig at det legges til rette for at folk kan få flytte fra sine eneboliger til lettvinte leiligheter der andre i samme situasjon bor. Men det MÅ også legges til rette for dem som vil komme til å trenge mer hjelp, for eksempel å bo på alders-/sykehjem. Nedleggingen av sykehjemsplasser som startet på begynnelsen av 1980-årene var en skandale for det norske samfunnet.
47	anonymous	Vi er mange eldre i Fauske kommune, som har vært fysisk aktiv, som fritidsbeskjeftigelse. Dette dette nyter vi «godt av», som alderspensjonist. 60+ trim er et godt tilbud, men også utleie av gymsaler. Ellers er Klungsetmarka og Finneidfjellet utrolig bra, i nærområdet. Tilgjenlighet må vedlikeholdes!
48	anonymous	1)Funksjonelle boenheter av varierende størrelser(for forskjellige behov). Bofellesskap, leiligheter med noe felles inne og uteareal. 2)Boliger ala Bo og Servicesenteret på Tverlandet med mulighet for tilpasset hjelp i hverdagen. Vanlige, gode kulturtilbud hvor man møter folk i alle aldre. Ikke bare ens egen aldersgruppe. Aktivt eldreråd som kan være med å utvikle møteplasser og ulike tilbud.

49	anonymous	Tilrettelegging for ny industri som skaper inntekt til kommunen som i neste ledd gir økonomi for bedre oppvekstmuligheter og vil bli en bedre kommune å bo i for både yngre og eldre.
50	anonymous	hele krokdalsmyra. ingen fortau men mange som ferdes langsveien.. der kan det skje ulykker snart.
51	anonymous	Det er dårlig bussforbindelse ute i distriktene.
52	anonymous	Det er for mye passivitet på sykehjem. Spesielt avdelinger for demente. Det skulle vært mulig at dem fikk komme mer ut, eller delta på enkle tilrettelagte aktiviteter.
53	anonymous	Å få leve livet ut på hjemstedet selv om man blir hjelptrengende
54	anonymous	Viktig å legge opp til at alle holder seg i fysisk aktivitet noe som vil gi en helsegevinst. Tenker at jo bedre fysisk helse de eldre har, jo bedre er de rustet for alderdommen og jo mindre hjelp trenger de av kommunen. Viktig med forebygging. Tenker også at den psykiske helsen er viktig å ha fokus på siden det er en sammenheng. Det er viktig å komme seg ut i frisk luft og få impulser. Trenger ikke være for avansert. Tilrettelagte turløyper/stier er fint. Gjerne med benker slik at det er mulig å ta en pause for de som vil. Turgrupper kan være fint. Bra tilbud i SKS på vinter. Viktig med boliger som er praktiske, trygge og tilpasset eldre.
55	anonymous	Tross at samfunnet ønsker og legger opp til at eldre skal bo hjemme lengst mulig er det mange elementer som kan bidra til at dette ikke lar seg gjøre,F.eks sykdom, ensomhet, utrygghet, lite tilrettelagte boliger og mange eldre har ikke egen familie i nærmiljøet. Tilgang på en sosial arena vil være viktig for å redusere ensomhet. Tilrettelagte bofellesskap vil kunne imøtekomme både behovet for tilrettelagte boliger og sosial kontakt, supert om tilgangen til tilrettelagte uteområder er lett tilgjengelig, da ivaretakelse av fysisk aktivitet er nr.1 for å sikre en god psykisk og fysisk helse.
56	anonymous	Mange eldre sitter mye alene, og kommer seg ikke ut pga dårlig fysisk form. Felles boligløsninger med mulighet for sosiale sammenkomster, samt tilgjengelige uteområder, det trenges
57	anonymous	Alle har rett på en verdig hverdag. Det skal være trygt å bo der en bor og en må få den hjelpen en har behov for. I tillegg har har alle rett til å ha en aktiv hverdag og ikke passiviseres inne pga av manglende bistand. Det må tilrettelegges for kortere og lengre stier som er trygge å bruke for personer i alle aldersgrupper. Å få delta i meningsfull aktivitet enten i form av tilrettelagt arbeid, tilpasset fysisk aktivitet eller sosiale møteplasser vil bidra til økt sosial fungering, motvirke depresjon i befolkningen og øke trivsel i hverdagen. Husk, måten vi tilrettelegger hverdagen for barna og de eldre er avgjørende for den generelle trivselen i samfunnet.
58	anonymous	Flere, lett tilgjengelige, turstier, uten bratte bakker og motorferdsel. Tilgjengelig for alle, rullestoler, barnevogner og joggere.

59	anonymous	Tilrettelagte stier for rullator og rullestol har vi, men kan godt ha flere. Gjerne benker/bord nær parkeringsplass. En utfordring er tilgang til toalett. Mangel på det hindrer mange i å komme seg på tur. Stien i Nordvika er fin, men hadde farlige kanter hvor man kunne kjøre utenfor med rullator. Eldre har ofte dårlig balanse. Og før undergangen steinheller som var vanskelige å krysse med rullator. Men lenge siden jeg var der nå da, så kanskje forandret.
60	anonymous	Bevar tilbudene i utkanten , ikke bare fokusere på «Fauske» Alle lover og lyd, ingen ting blir hold som dere kommer fram med ved valg!!
61	anonymous	1. Lære seg å kommunisere med pårørende av eldre mennesker. Hvordan kan deres hverdag bli hvis de får forlenget muligheten for at de blir boende lenge hjemme. Kombinasjon at de eldre betaler selv og ved hjelp fra hjemmesykepleien. Slik sykehjemmet fremstår i dag er det helt likt et fengsel. Når jeg skal på besøk til min mor må jeg gå igjennom vaskerommet med skittentøy før jeg kommer inn i gangen på avd. Mørkt innestengt. Min mor som prater og husker det meste blir stengt inne på rommet sitt. Det er kulehåndtak til døra som hun ikke får opp. Hvis døra på rommet blir lukket klarer hun ikke å vri rundt dørhåndtak og hun er innelåst. Hun sier at hun har bodd i Amerika og mange steder. Fauske sykehjem er den verste plassen hun har vært. Hun slår opp øynene og blir møtt av pleiere som ikke er hyggelig. Hun sier dette klarer jeg ikke. På Buen fikk hun frastjålet koften jeg hadde strikket til henne. Plutselig ser jeg en pleier som har den på seg. Hun har brukt den i 2 år. Jeg fikk kofta tilbake men ingen unnskyldning. Fikk beskjed om å merke klærne..... Hun ble tatt til sykehjemmet uten at det ble drøftet med meg..... Hjemme i huset når hun bodde der ble både gifteringen og diamantringen borte fra et skap. Fikk beskjed fra sykepleier at hun hadde sikkert hjem de et sted. Her må det ordnes opp i hvordan ting organiseres
62	anonymous	Mange eldre opplever de ikke kommer seg til lege, andre tjenester på Fauske, fordi det er et altfor lite bussavganger fra Valnesfjord. Buss rundt bygda, er ønskelig og som går videre til Fauske. Mange eldre bor hjemme, og vil gjøre det så lenge de kan. Andre ønsker å flytte i leilighet på Strømsnes, men det er rift om slike leiligheter ,da det er for få. Det ønskes små leiligheter, for enslige uansett alder, førstegangs bosted for unge. Den såkalte Franing marka bak Fossumkollektivet mener mange er en ypperlig plass til slike hus/leiligheter. Der er det flatt (,ingen tunge bakker for eldre)og nært sentrum.
63	anonymous	Viktig med kollektivtransport for alle livets faser. Ved et godt kollektivtilbud vil vi kunne bosette flere i litt avstand fra selve sentrum, men de vil kunne ha lett tilgang til alt de trenger via kollektivtilbudet.
64	anonymous	Her kunne jeg har merket av 3 områder som like viktige. I tillegg til dem jeg har krysset av for er Bolig med felles boløsninger og funksjonalitet også meget viktig for at vi som begynner å dra på årene skal kunne ha et trygt og trivelig miljø å bo i.
65	anonymous	Veldig god tanke at man skal kan få bo hjemme så lenge som mulig, men på samme tid så tenker jeg at dette med å ha noen å være sammen med, delta på aktiviteter er sunt. Både for kropp og sjel. Hvis man blir sittende hjemme i egne bolig som ligger

		ute i distriktet(vi har en stor kommune) så kan det være vanskelig å opprettholde det sosiale nettverket som så mange har behov for. Jeg tenker at for min del så er det ikke noe mål i seg selv å bo hjemme lengst mulig! Tror nok at jeg heller vil komme til en eller annen form for boligkompleks, hvor det kan være fellesrom, fellesUTErom. Lett tilgjengelig mulighet for sosiale møteplasser. Trygghet i at man ikke er alene "ute på bygda" Nærhet til et felleskap tror jeg er viktig.
66	anonymous	Aktivitet og møteplasser er viktig for metal og fysisk helse. Det å være sammen med andre er viktig for det sosiale livet og kan forebygge ensomhet. Det å være ensom kan igjen føre til gjenerell dårlig helse, så dette er forebyggende. Aktiveteter kan være organiserte trimgrupper både inne og ute, småkonserter (lunsjkonsertene på Stormen er en meget populære møteplass, hadde vært topp å få til noe sånt på Fauske). Det kan også være grupper der en kan samles i forhold til aktiviteter som kunst, litteratur eller bare en sosial arena for å treffe andre.
67	anonymous	Mange eldre i dag er ensomme. De som er spreke nok går turer i nærområdet. For dem som ikke klarer det er det ofte vanskelig å møte andre, de blir sittende hjemme alene, vi bor i et område hvor svært mange ikke har tilgang på offentlig transport fordi det mangler busslinjer, de kommer seg ikke fra Valnesfjord/Sulis til Fauske, de kan ikke delta på ting som skjer, og da blir de sittende hjemme, ensomme og alene og inaktive
68	anonymous	Leilighetshus med vaktmester.
69	anonymous	Flere boliger som er tilpasser mennesker med ekstra behov.
70	anonymous	Ensomhet er et utbredt problem blant hjemmeboende eldre. Sosial stimulans og -omgang virker forebyggende i så måte, og i sannsynligvis også i forhold til psykisk sykdom og demensutvikling
71	anonymous	Flere boliger og gode møteplasser (inkl utvidede tilbud innen kulturskole, ungdomsklubb, svømming og lignende) så vi tiltrekker oss flere unge mennesker til kommunen. Jo flere mennesker vi tiltrekker oss, jo flere ildsjeler og gode ideer får vi. Ta vare på de unge og unge voksne, da vokser Fauske og vi får også potensielt flere til å ta vare på de eldre.
72	anonymous	Kollektivtilbudet per i dag er elendig. Kommunens kulturtilbud er per i dag dårlig. Styrk kulturskolen! Sørg for at man kan bo usentralt i kommunen men likevel ikke være avhengig av bil for å komme seg til servicetilbud, butikk, skole og jobb.
73	anonymous	Flere og bedre boliger, med gode løsninger for eldre. Alt på en flate. Fellesområde hvor beboerne kan møtes. Legge til rette for at eldre kan være aktive med diverse aktiviteter f.eks. innen sang og musikk, dans, kino, teater, lesekvelder etc. Møteplasser med benker og bord (grøntareal) Alle 4 punktene er viktige.
74	anonymous	Seniorboliger er uaktuelt for en del eldre på grunn av høye innskudd og høy husleie. Mange har lave boutgifter der de bor, men har ikke gjort nødvendige tilpasninger av bolig til livsløpsstandard før behovet plutselig oppstår. En del har hensiktsemessige

		boliger, men problemer med å få hjelp til en del praktiske ting som snømåking, plenklipping etc, om de ikke har familie som kan bistå. Kanskje kunne frivilligsentralen vært en aktør her?
75	anonymous	La oss håpe det blir noe matnyttig ut av denne planen, da. Det ville forsåvidt vært en av de første gangene. Kommunen har dette med å ansette folk i stillinger som skal bidra til noe positivt men som regel blir det hengende i lufta og lite skjer.
76	anonymous	Trimgrupper i gymsal og basseng, kafemøter, bibliotek gruppe, felles middagsmøter på kafe, sanggrupper (gamle sanger) Viktig at info om det er lett å finne.
77	anonymous	Støtte lag og foreninger som legger til rette for møteplasser og aktiviteter.
78	anonymous	Boligløsninger, tilgjengelighet og funksjonalitet er noe man burde tenke på for at den som bor der skal kunne komme seg rundt på egenhånd, samt at er et viktig hjelpemiddel for hjemmesykepleien om det er plass til å "arbeide" på slik at man kan hjelpe brukerne på en effektiv og ergovennlig måte.
79	anonymous	Beholde dagens populære turstier, for eksempel i Hauan, uten å ødelegge disse flotte stiene og områdene folk benytter seg av Hver dag Hele året! det planlegges veier for nytt boligfelt, dette vil rasere et av Fauskes mest populære turområder!
80	anonymous	Få opp boliger beregnet for eldre i nærheten av butikker og områder der dem kan ha naturlige møteplasser. Får eldre muligheten til å kunne delta i det sosiale livet vil trivselen øke. Drømmescenario må bære en liten oase for eldre der dem får hjelp, kunne gå på cafe, få fysisk aktivitet, treffe andre mennesker
81	anonymous	Kulturhus
82	anonymous	Universelt utformede turstier i nærmiljøene der de eldre bor. Universelt utformede ramper der bussene kjører.
83	anonymous	Vanskelig å skrive noe når nedskjæringene i eldreosorgen i fauske kommune er så store. Det er stor nedgang i grunnbemanning inne på sykehjemmet og i hjemmetjenesten så det skulle heller vært fokus på dette ikke noe nytt. Bruk pengene på det vi har og slutt å sitt å planlegge noe annet. Disse resursene skulle vært spart og benyttet på gulvet i pleien slik at de eldre får en verdig død.
84	anonymous	Få tilbake helsefremmende tiltak som syng for livet, allsang i sykehjem
85	anonymous	Bygge flere omsorgsboliger/fellesløsninger. Tror også det er en myte at alle skal/vil bo hjemme. Også tanken på hvor mange demente det allerede er i befolkningen her. Se rapport fra Demensteamet for 2020! Dra på studietur eks. til Danmark/Nederland. Lag små "byer" fellesskap. Lag dagen sykehjem til et HJEM for de som er der. Server en kopp kaffe til besøkende. Lykke til
86	anonymous	Hvis kommunen ønsker at eldre skal bo heime lengst mulig så må kommunen legge til rette for tjenester som bygger opp om dette. Tjenestene må også tilpasses folkes

		økonomi og ikke være basert på økonomisk fortjeneste for kommunen. Det opplegget og rammene for det tjenstestetilbudet kommunen praktiserer i dag bygger ikke opp under en målsetting om å kunne bo heime lengst mulig, og å kunne ha en verdig alderdom.
87	anonymous	Alle punktene er jo viktige, men de to som er haket av (1 og 4) er særlig viktige etter mitt syn.
88	anonymous	Eldre må ikke tvinges til å bli boende i eget hjem når det ikke ønskes.
89	anonymous	I det at eldre skal bo lengst mulig hjemme, er det viktig å bygge flere tilrettelagte boliger.

MENINGSMÅLING OM KOMMUNENS VISJON

I januar og februar 2021 gjennomførte Fauske kommune en meningsmåling om kommunens visjon. Vi mottok vi 449 svar.

1. Bør kommunen beholde visjonen for de neste 12 år?

Flere detaljer

Ja, det er et godt mål.	130
Ja, det er det Fauske er kjent s...	24
Verken enig eller uenig.	69
Nei. Det passer ikke oss som k...	146
Nei. Det er helt uoppnåelig.	80

2. Bør kommunen fortsatt profilere seg som «Folkehelsekommunen Fauske»?

Flere detaljer

Ja	186
Nei	263

5. Kjønn?

Flere detaljer

Mann	168
Kvinne	253
Annet	7
Vil ikke oppgi	21

Om du tenker kommunen burde endre visjon, skriv gjerne ned forslaget ditt her:	Hva er din alder?	Kjønn?
Marmorbyen- Fauske	40	Mann
Ingen ide, kom ut av robekk	38	Mann
Gratis parkering	48	Mann
Fauske - kommunen der du må betale avgift for alt	21	Kvinne
Marmorbyen i mitt hjerte	29	Mann
Har ikke noe godt forslag til ny visjon, men den bør si noe om vekst og muligheter.	56	Kvinne
.....	54	Kvinne
Har ingen bedre forslag.	27	Kvinne
Aldri mer på Robek listen	58	Mann
Ikke kutt i barn/eldre. Vi må jobbe for å komme ut av robek lista, men på rett måte	25	Kvinne
Kommunen som har mistet kontrollen	31	Mann
Ny visjon: «Der veiene møtes» dette viser til knutepunktet, gamle malmveien, turstier og at dette kan et verdigrunnlag som viser at vi ser flere veier framover. Der veier møtes møtes også folk:-)	51	Kvinne
Ingen nye forslag	44	Kvinne

Marmorbyen	38	Vil ikke oppgi
Fauske - en liten del av Bodø kommune	57	Mann
Vi skal karre oss frem	52	Mann
Sjø og fjell, marmor og gata.	48	Mann
Vet ikke	48	Mann
-	37	Kvinne
Gjerne en fremtidsrettet visjon med rom for og inkludering av alle innbyggerne. Men kan ikke se at vi skiller oss ut mtp folkehelse. Evt bør vi jobbe mer med å fremme folkehelse i "alt" vi gjør. Men kanskje det er blitt et begrep som brukes for mye til at det kan ha tilstrekkelig effekt.	32	Kvinne
Fauske kommune er en foregangskommune hva gjelder integrering av ALLE	50 årene	Vil ikke oppgi
Robek kommunen - der ingen trives og alle drar for å dø	37	Mann
Kommunen som kobler steder fra fortid og fremtid sammen.	36	Kvinne
Bekjentskap kommunen. Kjenner du noen som er ansatt i kommunen er du garantert jobb innen skole/kommune!	54	Mann
....	32	Mann
Saltens knutepunkt-midt på E6	50	Mann
Knytepunktet mellom oss	29	Kvinne
Mer enn bare en rundkjøring	29	Kvinne
Ingen nye	31	Mann
Ja	59	Kvinne
Knutepunktet	52	Kvinne
Fauske er ingen folkehelsekommune når de tar betalt for at folk skal må betale for å bruke naturen.	72	Kvinne
Fauske -mangfold og muligheter	34	Kvinne
God økonomi	34	Kvinne
Kommer i egen epost	53	Mann
Jobbe med samhold/vennskap/medmennesker/dugnad osv. Vi ser hvordan fellesskapet stiller opp når det gjelder. Bør finne frem dette fellesskapet for å få kommunen på rett kjør igjen. I stedet for å fokusere på hva man kan skjære ned på/tape, burde fokuset være hva den enkelte kan gi. Kommunen er jo alle oss. Ikke bare politikere og administrasjon. Vi må bli ett "Vi".	44	Kvinne
Fauske kommune - Marmorbyen (som den vel het tidligere)	26	Kvinne

Ingen forslag	55	Kvinne
Fauske - der eldre og fattige ikke kan bo	44	Mann
Fauske - kommunen i fritt fall.	24	Vil ikke oppgi
Nei	51	Kvinne
Knutepunktet i nord	48	Vil ikke oppgi
Fauske, knutepunkt Salten i vekst.	49	Mann
Fauske der unge og gamle alltid kommer sist !	48	Vil ikke oppgi
Få inn ny ledelse, meir kompetanse å sunn førnuft	23	Mann
Å få kontroll på økonomien.	63	Mann
Fauske Kommune, ett vanstyre uten like!	25	Mann
Den visjon vi har i dag er en god visjon	64	Mann
«ROBEK-kommunen du ikke vil bli gammel, syk eller dø i»	30	Kvinne
Mennesker foran penger!	24	Kvinne
Marmor byen	32	Mann
Marmorøyen Fauske- fra minus til pluss	47	Kvinne
Kan ikke kalles "folkehelsekommune" hvis mam må betale for å parkere ved de største utfartsstedene, skammelig.	27	Mann
Vet ikke	25	Kvinne
Fauske - kommunen alle vil bo i	44	Kvinne
Lys ut konkurranse i Saltenposten	70	Mann
Ikke forslag	27	Kvinne
Fauske - kommune hvor man bryr seg.	41	Kvinne
Fauske-Det synkende skipet.	31	Mann
	28	Mann
folkehelsekommunen der alle trives	11	Mann
Folkehelsekommunen	20	Mann
.	41	Mann

Burde satse mer på snøscooter turisme i Sulitjelma og få flere løyper godkjente, pluss ordning med fri ferdsel slik som i vårt naboland..	20	Mann
Alt blir bra.. håper vi	44	Kvinne
Drit å dra, vi har det egentlig ganske bra	38	Kvinne
Fauske- Vi skaper verdier for neste generasjon	49	Kvinne
Tenk nytt, ta vare på de unge og eldre bedre.	35	Kvinne
.	21	Kvinne
Ingen kommune for folket	41	Mann
Kommunen en vil flytte hjem til.	39	Kvinne
Ingen forslag...	20	Kvinne
Hele Norges leksikon på dårlig økonomiføring	30	Kvinne
Vet ikke helt, men trivsel og folkehelse fungerer ikke sammen med dagens økonomiske situasjon.. Ser ikke lyset i tunnelen - enklere å endre visjon.	34	Kvinne
Marmorbyen	51	Kvinne
Noe som passer bedre til det kommunen kan love, ikke mye satsing på folkehelse pga økonomi.	40	Kvinne
Marmorbyen	63	Kvinne
.	21	Kvinne
Vi lever bare en gang!	45	Mann
Bør ikke endres!	63	Kvinne
Nåværende visjon er bra	63	Kvinne
Folkeforømmelse kommunen	25	Mann
Visjonen bør ikke endres, men tiltakene for å oppnå visjonen må styrkes og være målrettet.	39	Kvinne
nei	49	Kvinne
STERK Fauskeværing - skaper verdier for neste generasjon. S=Stolthet, T=Trygghet, E=engasjert, R=Respekt, K=kvalitet.	49	Kvinne
Knutepunktet	52	Kvinne
Jeg kjenner veldig få ungdommer som er enige i kommunens visjon, for å kunne oppnå den visjonen dere har nå burde dere fokusere mer på ungdommen og barna enn det dere har nå. Som oppvokst i kommunen kan jeg si at det har vært lite fokus på å få ungdommens innsyn i hva som trengs i kommunen og man burde kanskje se på nabokommunen og se hva den gjør.	19	Kvinne
Marmorbyen	31	Kvinne

Folkehelsekommune kan vi iallfall ikke hete. Noe med marmor	32	Kvinne
Kommunen som er blakk, og den lille mann skal betal før udugelige politikere	37	Mann
Fauske kommune, der muligheter skapes	21	Kvinne
Fint ska d vær, sjøl om ræva e bærr!	31	Vil ikke oppgi
Fauske har mye bra men folkehelsekommune der alle trives blir for dumt når alt peker at det økonomisk går nedover på folkehelse, tilbud for både yngre og eldre legges ned, virker som nedsettende fartsgrenser og fartsdumpere er mer prioritert	28	Mann
Kommunen der alle kan leve	30	Vil ikke oppgi
Der en skulle tru at ingen ville bu	40	Mann
Ikke endre visjon men gjøre vedtak som gjør at man kan oppnå det. Vi er ikke der nå og da bør visjonen endres	50	Kvinne
Mener vi bør unngå visjon - eventuelt la en visjon komme naturlig over tid. For kommuner tenker jeg det er mer fornuftig å la visjonen bli skapt over tid, og da vil folket og kulturen avgjøre hva som er identifiserbart. Per dags dato ser jeg det ikke som hensiktsmessig med en visjon, og dagens visjon fører til frustrasjon og misnøye. Derfor bør den fjernes.	30	Mann
Fauske - Knutepunktet, der alle må bidra!	33	Mann
Kommunen bør holde seg til den visjonen som forligger. Og bygge opp under den. Ikke gjøre som med alt for mye annet og endre underveis, slik at det ikke blir noe bra	49	Mann
Fauske, tettstedet veien ut av økonomisk forlis	55	Mann
Fauske, marmorbye	37	Kvinne
Marmorbyen	30	Kvinne
Ikke så lett å finne riktig visjon eller slagord	37	Mann
Marmorbyen - løfter sammen med inkludering	42	Kvinne
Marmorbyen	51	Kvinne
Stort tull med disse slagordene. Arbeid heller til kommunens innbyggere beste, uten ett tøvet slagord.	59	Mann
mener ingenting om det	16	Kvinne
..	16	Mann
Salten Storkommune, tidligere Fauske Kommune	36	Mann
Vet ikke	17 år gammel	Mann
.	30	Kvinne
Sted med muligheter	15	Kvinne

Fauske kommune	42	Vil ikke oppgi
?	16	Mann
En ny start	38	Mann
Ingen forslag	65	Mann
Har ikke forslag	16	Kvinne
Folkehelsekommunen	16	Kvinne
Beholde dagens visjon	35	Kvinne
Jhhjj	48	Kvinne
Fauske- sånn passe OK.	39	Kvinne
Kommunen der alle må betale for å være aktiv i naturen	28	Kvinne
.	29	Mann
Trenger ikke endre visjon	67	Kvinne
Vet ikke	17	Kvinne
Uendret	49	Mann
Hvis vi skal være en folkehelsekommune passer det seg ikke å innføre parkeringsavgift for turstier, dette burde være gratis.	17	Kvinne
Midt i naturen	41	Kvinne
KRAFT-kommunen Fauske utvikler fremtiden (gjennom K=kunnskap, R=Respekt, A=ansvar, F=fellesskap, T=tillit)	49	Kvinne
Fauske - folkehelsekommunen der alle trives	67	Mann
"Fauske – folkehelsekommunen der vi trives" Bytter ut "alle" med "vi". "Alle" er nok uoppnåelig de fleste steder, mens "vi" sier det samme uten å være like uoppnåelig :)	61	Kvinne
Til marmorbyen Fauske	38	Mann
«Møteplassen i Nordland»	23	Kvinne
Tidlig innsats	51	Kvinne
Folket må få en forståelse av hva det betyr «Folkehelsekommunen der alle trives» hva skal til for å trives hva kan vi gjøre hver og en av oss for at vi skal trives. At det er ett felles anliggende.	62	Kvinne
Har ikke noe annet forslag	54	Kvinne
Samlet om å få komunens økonomi frisk	47	Kvinne
Som skaper arbeidsplasser og industri	45	Mann
Marmorbyen Fauske	60	Kvinne

Folkehelsekommunen - der din innsats teller	51	Kvinne
Nei	48	Kvinne
Om de fortsetter som nå kan de ikke profilere seg som folkehelse kommune, det ville være feil informasjon. Så da bør de kanskje bare ligge lavt og ikke profilere seg noe i det hele tatt før de har fått orden på ting.	49	Kvinne
Folkehelsekommune som tar betalt for at folk skal gå i natur, er ikke en helse kommune. Forslage mitt er da å skrive det som det er... Kom å bo på fauske hær betaler du for alt	33	Kvinne
Marmorbyen Fauske, trenger din kompetanse og din familie ❤ sammen kan vi skape utvikling, vekst og trivsel ❤❤	49	Kvinne
Marmorbyen Fauske	55	Mann
.	48	Mann
Trivsel er Fauske kommune	50+	Kvinne
Synes visjoene er bra, helse er det viktigste. Har du ikke den, har du ingenting. Men kommunen må være mer aktiv, får å oppnå denne visjonen. Altiviteter for alle må det reklameres for, skape litt liv er viktig	45	Mann
Slutt å kverke innbyggerne med skyhøy eiendomsskatt og avgifter!	52	Kvinne
.	26	Mann
Nei	39	Kvinne
1. Mangfoldig og kraftfull 2. Liten men stor 3. Full av energi	57	Kvinne
Barn og eldre - hånd i hånd	44	Kvinne
Der ingen skulle tru at nokon kunne bu	40	Annet
Jeg liker ikke tillegget "der alle trives". Nå står det på skilt og har blitt et slagord heller enn en visjon og treffer deg litt i fleisen om du kanskje ikke trives så godt. For slagord kan vi heller spille på det som omgir oss - den fantastiske naturen.	36	Kvinne
Greit å beholde navnet folkehelse, men for å få flere ut på tur bør det settes opp flere benker .. og hva med å forlenge sti/vei vidre fra bygdetunet og ned til lund , slik at man kan gå hele runden langs sjøen i sentrum og over til badestranda ... dette blir mulig dersom det settes opp hvilebenker /gapahuker	73	Kvinne
Ikke noe nytt forslag	60	Kvinne
Dagens visjon kunne vært endret til: «....der mange trives»	54	Kvinne
Knutepunktet i Salten	59	Mann
Alt blir bra - Marmorbyen	36	Kvinne
Fauske kommune; der ingen kan tru at nokon kan bu	35	Kvinne
Kommunen bør styrke sitt samarbeid med det private næringslivet, virkemiddelapparatene og andre kommuner for å utvikle innovative løsninger for folkehelse og verdiskaping. Kommunen bør bli kjent og fortrolig med offentlig-peivat samarbeid, sosialt entreprenørskap, økologisk økonomi og bærekraft i bedriftsøkonomisk, samfunnsmessig og miljømessig perspektiv.	34	Mann

Et første steg er å aktivt invitere og oppsøke bedrifter, investorer og virkemiddelapparatet (Forskningsrådet, Innovasjon Norge osv) på næringslivsdager, næringslunsjer og direkte kontakt. Det finnes flere måter å løse utfordringer på enn de etablert praksis.		
Skape nye arbeidsplasser, få gruvedriften i gang igjen, sats på malm og marmor	62	Mann
Vi er dårligst på helse. Ta vare på deg selv	38	Mann
Kommunen burde se på å stramme inn på kaffetrakterne til disse såkalte snekkerne/ vaktmesterne som sitter på søbbesva å soser bort skattepenger. Kutt halvparten av stillingene der, så får de normale arbeidsdager som folk flest.	47	Mann
Sats alt for å få oss av Robeklista	40	Kvinne
Vet ikke	27	Kvinne
Fauske byen med muligheter	15	Mann
Næi	15	Mann
Vet ikke	13	Kvinne
Vet ikke	16/17	Kvinne
Næi	15	Mann
Kommunen der noen folk trives, men ikke alle	14	Mann
Nei	14	Kvinne
KomHitTilOss	15	Mann
Har ikke noe	13	Mann
folkehelsekommunen der alle skal trives	56	Mann
Burde endre visjon til ingen visjon altså ta det bort. Heller konsentrere seg at kommunen er økonomisk stabil slik at folk som kommer her i fra og bor her trives og kan være stolt av kommunen sin. Målet må være at unge i alle aldre skal ha rikelig med tilbud i kommunen, eldre ikke trenger å være bekymret over å bli gammle her. Legge til rette for verdiskapning både i E6 kryssningspunkt (bil/tog) og mot Bodø. På sikt når økonomien er på bedringens vei kan vi tenke på en framsiktig Visjon.	Th 40	Mann
Vi har skjønt det!	54	Mann
.	20	Kvinne
Et godt sted å bo for alle.	51	Kvinne
Kutte ut denne snik privatiseringa som det ser det ut som er på full fart inn i kommunen nå.....	53	Mann
Robekkommunen	29	Mann
Fauske - En gjeldsfri kommune	35	Mann
Fauske opp fra avgrunnen	33	Mann

Knutepunktet i Salten/ Nordland	29	Kvinne
Knutepunkt for fremtiden	23	Mann
Noe med marmor	33	Mann
.	31	Mann
feil å si at alle trives når det e så mange som ikke trives, dokker har valgt å skriv at ALLE trives uten å ha forhørt dokk	20	Kvinne
Marmorbyen	38	Kvinne
Få orden på økonomien noe annet trengs ikke i mange år fremover. Slank administrasjon.	66	Kvinne
Fauske	21	Kvinne
For innbyggerne - alltid til tjeneste	57	Mann
Hvor vi prøver å være rause med hverandre	30	Vil ikke oppgi
Tenker at kommunen burde jobbe for at alle skal trives, men synes det er et utrolig dårlig "slagord", det høres mer ut som en påstand, og jeg tenker at det høres helt usannsynlig ut. Folkehelse er viktig og jeg synes det er riktig å jobbe for å oppnå en god folkehelse i kommunen.	34	Kvinne
Heller fokusere på at vi er en bra møteplass på E6. Vi er IKKE en folkehelsekommune hvor alle trives.	25	Kvinne
God nok	42	Mann
Marmorbyen Fauske	53	Kvinne
Folkehelse vs Fauske økonomiske situasjon er lite forenelig. Visjonen vil derfor være ekstra viktig! Stå på..👆	59	Mann
Må gjerne ha et mål om at alle skal trives, men det er en hard påstand ikke alle kjenner seg igjen i.	35	Mann
Få i orden økonomien.	34	Mann
Sammen er vi gode	23	Kvinne
«under utvikling..»	36	Kvinne
Marmorbyen blant fjell og hav	47	Kvinne
Burde ha fokus på og skape arbeidsplasser. Byen med jobb og framtid.	53	Mann
	30	Mann
Fauske burde ta inn over seg realitetene, både utfordringsbildet og mulighetsrommet. Hva er Fauskes sterkeste særtrekk og tydeligste fortrinn fremover? DER finner dere visjonen til Fauske.	42	Kvinne
Har ikke noe godt alternativ til annen visjon.	40	Kvinne
Den nåværende visjonen er uoppnåelig som følge av at kommunen ikke har økonomi til å legge til rette for å være en folkehelsekommune. Dette både innenfor de ulike sektorene i kommunen, som helse og oppvekst, men også for resten av	31	Kvinne

befolkningen som nå må betale for å dra på tur i marka blant annet. Jeg har dessverre ikke en god ide til ny versjon, men synes den nåværende ikke passer inn i kommunens nåværende økonomiske situasjon.		
Marmorbyen - et sted for alle	28	Vil ikke oppgi
Marmorbyen	36	Kvinne
	39	Kvinne
Kommunen folk flytter fra!	33	Mann
Fauske ett knutepunkt for gjennomreise.	42	Kvinne
Bærekraftig kommune	50	Vil ikke oppgi
Folkehelsekommunen der alle trives, eller ha som mål at babyer får være hjemme lengst mulig (kontant støtte 2-3 år slik noen andre kommuner har) og at barn skal ha det bra når det er klar for barnehage og skole.	25	Kvinne
Få orden på økonomien	36	Mann
.	40	Kvinne
.	31	Mann
Nei	42	Kvinne
Visjonen videre MÅ være å få oss ut av gjeldskrisen vi er i nå. Det kommer nok ikke til å være vakkert, men å sikre bærekraftig vekst innebærer å foreta de riktige kuttene. Når vi f.eks må hente inn penger med parkeringsavgift for våre turområder, er det viktig at visjonen vår gjennspeiler dette.	22	Kvinne
Det er jo hykleri å kalle seg folkehelsekommune når man innfører betaling på parkering til friluftsområder, slik at kun de som har råd kan komme seg ut i naturen og fremme helsa si. Ny visjon kan være: Fauske - kommunen der de som har råd trives.	32	Kvinne
.	22	Mann
Ikke endre	45	Mann
Fauske - der liv skapes	35	Mann
Lurer egentlig på hva de som "bestemmer" visjonen tenker at den er nå.	29	Kvinne
Hvor du må betale for å ta deg en skitur	30	Kvinne
0	30	Kvinne
Kommunen ingen burde flytt til.	60	Mann
Burde ikke endre	49	Kvinne
Ingen forslag	78	Kvinne

Ingen forslag - redd for å komme på sykehjem. Ønsker å bo hjemme så lenge som mulig	77	Kvinne
Ingen forslag. Glad for å bli tatt med, og bli spurt	77	Kvinne
Ingen forslag	76	Mann
Det bør skrives om hva som skjer i fauske kommune. Frosalg for hva vi kan gjøre for å få det bedre. Folk kommer med forslag i idekasse på senteret og krokdalsmyra. Forslag kan være anonyme	73	Kvinne
Ønsker plass å bo som har tilsyn hele døgnet	78	Mann
Vi må ha fremtidsvisjoner og må få ungdommen til å trives her. Interessert i historiske greier fra Fauske	77 år	Kvinne
Det er vanskelig å trives når avgiftene blir så høye	77 år	Mann
Ønsker flere hvilkebenker	72	Kvinne
Fauske klarer ikke å følge opp folkehelsekommunen på grunn av økonomien	80	Mann
Utkanstrøkene blør for at kommunen er blakk. Vi kan ikke skjære ned på det som har med folkehelse	74	Kvinne
Opptatt av tilrettelegging av friluftsliv. Rydding av stider. Åpne fjæra fra museumet til Lund	77 år	Mann
Bra kommune å bo i selv om økonomien er slik den er	77	Kvinne
.	47	Kvinne
Visjon må beholdes, men kommunen er i ferd må å gå i feil retning. Bla. kritisk manglende satsning på forebygging, tilrettelegging friluftsliv og nærtur. Områder som i stor grad finansieres gjennom virkemidler/tilskuddsmidler	40	Vil ikke oppgi
En kommune med hjerte for hverandre	42	Vil ikke oppgi
Fauske - Knutepunkt for trivsel.	53	Kvinne
Endre visjon noe kommunen kan stå for	24	Mann
Fauske kommune, marmorbyen	62	Kvinne
.	34	Kvinne
Har ikke forslag	25	Kvinne
Marmorbyen	64	Mann
Fauske bør fremstå som en JAAAA-kommune. Opplever at næringslivet verken blir hørt eller spurt. Har ikke sett en politiker som har faktisk interesse det som foregår med næringslivet i dag. Nå må vi faktisk ta på alvor de som jobber hver dag for å overleve å bidrar til samfunnsutviklingamf	56	Mann
Vi bruker dine penger uten en tanke for morgendagen	56	Mann
Visjonen bør være det samme som i dag så fremt som vi klarer å legge til rette for det. Da må det ligge i bunnen av alle politiske vedtak som gjøres slik at vi oppleves som en fantastisk Folkehelsekommune. Det legges til rett for gratis trening for barn og unge i kommunale anlegg. Det er et god ting. Kanskje kunne man også hatt en pott med penger som lag/foreninger	50	Mann

kunne søkt om til leie av timer i de private anleggene også. Idrettskonsulentstillingen burde vært på plass som en støtte for alle lag og foreninger i kommunen osv.		
Tenker kommunen kan satse på å være bærekraftig.	32	Kvinne
Fauske -et sted for muligheter	37	Kvinne
skulle gjerne hatt denne visjonen, hvis det hadde passet. Vi trenger mer tilbud til barnefamilier, bruk de fine grøntarealene vi har, lag lekeplasser, sykkelspark/stier, åpne opp for kulturliv også på søndager, småkafeer/kaffebarer, uteserveringer på sommeren, bruk parkeringen der gamle møbelringen var, perfekt for fine sommerkvelder. Vi har en lang vei å gå!	32	Kvinne
Vi bruker dine skattepenger over evne	50	Mann
Kommunen bør ha enda mer fokus på folkehelse, ikke bare i ord men i action	32	Kvinne
Synes folkehelsekommune blir for høytsvevende. Jeg tenker dere bør fokusere mer på en inkluderende kommune - hvor alle kan føle seg inkludert og godtatt. Ikke alle har en venn, ikke alle har en familie som støtter dem. Mange har relasjonsutfordringer og føler seg til tider ensomme. Jeg ønsker at vår kommune skal utfordre seg til å kunne belyse det å «omfavne ulikheter». Gi rom til dem som ønsker å stikke seg frem men ikke våger. Mange folk har sterk pågangsmot og vilje, men faller utenfor fordi de er ensomme og tilbakeholdne fordi de har dårlige erfaringer og kanskje frykt og uro. De ønsker å ha et nettverk hvor de kan føle på like interesser og like verdier, kunne finne på ting på Fauske alene med likesinnede eller sammen med barna sine. Pr nå er det lite tilbud for å få nye bekjentskaper her på Fauske, foruten om utelivet. Ikke alle er glad i å drikke alkohol, så jeg personlig savner et sted hvor vi kan treffe nye folk uten at det blir så rart. Jeg tenker dette bør være noe man kan søke om plass på. Slik at ikke ikke alle de som først hiver seg i gang tar muligheten fra dem som det tar litt lengre tid med. Jeg ønsker at unge skal vokse opp å føle seg trygge på seg selv og oppleve at de har et sted å gå for å ha det gøy selv om de kan føle seg ensomme og redd for å ta steget alene. Det er snakk om litt mer inkluderende samfunn og sette søkelyset på at ingen er like, og vi alle er forskjellig. og det kan være perioder i livet man streber med sitt. og at det ikke skal være så skamfult. De aller fleste vil nok skjule frykten sin. Det bør være mer åpenhet slik at man ikke skal føle at man er psykisk syk om man tar steget å ber om hjelp eller et tilbud. Dette er forebyggende for alle. og det er sunt for samfunnet om vi kan inkludere og omfavne ulikheter mer i fremtiden enn nå.	30	Kvinne
Kommunen som rota det til å lar innbyggerne betal før politikernes rot	37	Mann
Synes visjonen er god, men vi er nok ikke det helt enda	33	Kvinne
Visjonen fram i tid bør være: Fauske kommune bør jobbe for å gjøre seg attraktiv for innbyggerne.	63	Kvinne
Knutepunkt for fellesskap	56	Kvinne
	27	Kvinne
?	41	Kvinne
En kommune alle trives i	52 år	Kvinne
Folkehelsekommunen Fauske	49	Kvinne

Fint om det kunne innholde noe om at alle er inkludert tilhørighet samhold respekt for hver enkelt.	43	Kvinne
Kommunen der alle ska ha det godt og trygt....	66	Mann
Fauske i utviling	39	Mann
Sats på barn og eldre	26	Kvinne
Kulturkommune f.eks:-)	41	Kvinne
Marmorby?	30	Kvinne
det er en god og viktig visjon som absolutt bør videreføres, om man ikke er der nå eller at det kan kritiseres viser at det er behov for en god visjon !	42	Mann
Sammen blir vi gode	25	Kvinne
Fauske – folkehelsekommunen der alle trives	13	Mann
bruke mindre penger	13 snart 14	Mann
bruke penger mere asvarsfullt	14	Mann
vet ikke	14	Vil ikke oppgi
hei	14	Mann
Har ikke peiling	13	Mann
hei æ kuuuul	nei vettu ka den får du ikke....	Annet
VOFFVOOFFVOFFVOFFFVOOFFF	æe 112222 år gammel	Mann
idk	13	Mann
ja	13år	Kvinne
det er masse som skal stenges\rives, og folk kommer til å trives mindre	13	Kvinne
bruke mindre penger på unødvendige ting	14	Vil ikke oppgi
Midtpunktet	38	Mann
Jeg tenker visjonen er bra, men at Fauske kommune ikke lever opp til visjonen lengre. Man bør heller heller prøve å oppfylle visjonen enn endre den.	46	Kvinne
Ingen forslag. Har gode naboer, nært til sentrum. Mange fordeler ved å bo i Fauske	80	Kvinne
Ingen forslag. Men blir vanskelig for framtiden med det budsjettet som er satt	80	Kvinne

Ingen forslag	80	Kvinne
nei	80	Kvinne
Nær naturen	48	Kvinne
Fauske kommune- sammen for fremtiden	39	Kvinne
Marmorbyen - der alle skal ivaretas.	59	Vil ikke oppgi
Sammen må vi dra lasset😁👍	52	Kvinne
Fauske- en folkehelsekommune for alle	50	Kvinne
Vet ikke	53	Kvinne
Fauske - vi holder sammen/Fauske - der vivil trives og bo/Fauske - knutepunktet der vi møtes	31	Kvinne
Vet ikke.	65	Kvinne
Fauske kommune - her vil vi leve og her vil vi bo!	30	Kvinne
Liker visjonen vi har	48	Kvinne
Der alle veier møtes	35	Vil ikke oppgi
Har ikke nytt forslag. Noe m vakkert, noe m knutepunkt.	47	Kvinne
.	38	Kvinne
Har ikke noe forslag	60	Kvinne
Et trygt og inkluderende Fauske	56	Mann
Folkehelsekommunen der vi bidrar til positiv utvikling	45	Kvinne
Fauske. En kommune i salten	42	Kvinne
Vi ønsker å skape en god kommune å vokse opp i	62	Kvinne
Knutepunktet Fauske	40	Mann
marmorbyen	30	Kvinne
Marmorbyen Fauske	30	Kvinne
	40	Mann
Omsorg og trivsel, hånd i hånd.	47	Kvinne
Usikker på hva som kan være visjon. Det bør være noe som er oppnåelig. Folkehelse er et viktig fokus. Om det skal fortsette å være visjon, bør det også være tydelig i kommunens satsing. Frisklivsentralen osv er bra, men bør bli mer tydelig enn det. Gateløp for barn og voksne kunne vært med å markere visjon uten at det koster for mye.	42	Mann

Beholde det samme	42	Kvinne
Man bør beholde den så lenge man kan stå for det. Da kan man ikke bygge ned alle folkehelsetilbudene i kommunen.	32	Mann
Mitt ønske er at Fauske kommune fremover har spesielt fokus på utvikling og fremtid mtp ungdom, utforming av bykjernen, E6 og kultur. Samtidig som det skal være en kommune hvor det er godt og trygt å bo å bli gammel, hvor vi tar vare på og støtter hverandre Forslag visjon: -Et godt sted å bo/være -Vi løfter sammen (for fremtiden) -Vi tar vare på hverandre - Fremtidsrettet	30	Kvinne
Marmorbyen Fauske	56	Kvinne
Kulturkommunen der alle trives.	58	Kvinne
Kommentar: Hvordan kan man lage en visjon, når man ikke vet hvor man skal og hva som er målet? Vi trenger å enes om det først.	63	Kvinne
Sammen bygger vi vår framtid	65 år	Kvinne
Ingen endring	50	Mann
"Folkehelsekommunen Fauske - skaper bærekraft for fremtiden" (I dette ligger det mye mer enn bare å trives - trivsel er bare en den del av bærekraften i et samfunn. Vi trenger mer for å være bærekraftig, vi trenger sunn kommuneøkonomi, vi trenger arbeidsplasser, vi trenger utvikling, vi trenger trygge borgere, osv. Bærekraft kan også knyttes til FN's bærekraftsmål. Vi trenger å løfte oss sammen. Bruker vi begrepet bærekraft, så vil vi kunne knytte dette til alle politiske utredninger i fremtiden - gir dette vedtaket bærekraft for fremtiden..? Sikrer vi flere/neste generasjoner ved de vedtak som gjøres?	49	Kvinne
nei	32	Annet
0	27	Kvinne
Ingen vits når det ikke er prioritert fra komunens side	57	Mann
Folkehelsekommunen Fauske	61	Mann
H	37	Kvinne
Vi vil ha gang- og sykkelvei i Valnesfjord sånn at alle barna kan gå trygt til skolen!	8	Annet
?!	34	Kvinne
Fauske kommune har ikke gjort seg fortjent til å kalle seg dette. Det er ingenting ved kommunen som oppfordrer til bedre folkehelse.	30	Kvinne
Visjonen: der alle trives er en god visjon	46	Kvinne
Har ingen gode forslag. Men uansett visjon så må alle være med på det.	54	Kvinne
Fauske kommune- I motvind står vi samlet	31	Kvinne
Spare penger	13	Mann

Kultur og idrett	13	Vil ikke oppgi
Vet ikke	13	Kvinne
Næi	13	Mann
Har ikke noe forslag	13	Kvinne
Marmor byen fauske	14år	Mann
Har ikke forslag.	13år	Kvinne
Kommunen burde beholde visjonen	13	Kvinne
Vet ikke	13 år	Kvinne
Vet ikke	14	Kvinne
vet ikke	13	Kvinne
Næi	13	Kvinne
nei	13	Kvinne
Syntes ikke dere bryr dere om folk sin helse Jævli dårli opplegg onge e depressed	14	Kvinne
Næi	13	Mann
ingen ting	13år	Mann
hva med bilgire priser	13	Mann
Gi bare penger	13	Mann
nei	13	Annet
Vet ikke	Alder 14	Kvinne
.	13	Mann
	13	Annet
vet ikke	14	Kvinne
veit ikke	13	Mann
Vet ikke	13	Kvinne
Vet ikke	14år	Mann
Har ikke noe forslag	13	Kvinne
Har ikke noe forslag.	13	Kvinne
Få ridning mere i fokus for det er bar for alle og alle kan delta.	13 år	Kvinne

at vi som barn har meyr om VG.	13	Kvinne
Hveit ikke	13	Mann
Vet ikke	13 år	Kvinne
Fauske kommune	14	Kvinne
nei jeg har ingenting :)	13	Kvinne
Fauske kommune - inn i fremtiden med bærekraft	56	Mann
Visjonen bør si mer om hva som er og har vært identiteten til Fauske kommune - selv om en visjon selvfølgelig skal si noe om ønsket tilstand i framtiden. Tror det er svært få som tenker at Fauske kommune er noe mer folkehelsekommune enn andre kommuner. Virker også flåsete med underoverskriften "hvor alle trives" - igjen; selv om visjonen skal være en drøm for framtiden. Visjonen bør altså inneholde elementer som virker kjent for folk i kommunen og som folk kan kjenne seg igjen i. Med den nye økonomiske situasjonen i kommunen virker det også som om det er vanskelig å opprettholde gode folkehelsetilbud. At kommunen nå må ta betalt for å parkere i populære turområder, ett tiltak jeg frykter at med tiden bli utvidet, er nå så sin sak. Men da er man kanskje ikke lengre en utpreget folkehelsekommune? "Folkehelsekommunen Fauske" viker gammelmodig og litt "sirumpa" - få en visjon med mer ungdommelighet og fart!	32	Mann
Kommunen kan gjerne fortsette å ha folkehelse som visjon, men "der alle trives" bør bort. Det høres mer ut som et krav enn en visjon.	43	Kvinne
Marmorknutepunktet i Nordland	30	Kvinne
Kulturkommune:-)	41	Kvinne
miljø fremmer både helse og kultur	28	Mann
Lev livet, best mulig.	35	Kvinne
Vet ikke helt	12 år snart 13 år	Mann
Folkehelsekommunen der mange trives	15	Kvinne
Fauske kommune - frihetenskommune	15	Kvinne
folkehelsekommunen der alle skal trives	16	Kvinne
Fauske - Folkehelsekommunen der alle kan trives	15	Kvinne
Bry sæ meire om ungdommene	15	Kvinne
Jobbe for at barn og unge har mange alternativer innen idrett og fritid.	15	Kvinne
Nei	16	Kvinne
Barn og unge har fritidstilbud og Subway	15	Mann
Barn og unge har fritidstilbud og ett bedre kjøpesenter for alle aldre	15	Kvinne

Vet ikke helt, det er en bra visjon men det må jo jobbes mot	15	Annet
Vet ikke	17	Kvinne
Vet ikke	18	Kvinne
Har ingen forslag.	21	Kvinne
Visjonen er bra, men det må nok mye jobb til før folket er enige i at kommunen har lykkes med den jobben	47	Kvinne
Marmorbyen som vi er stolt av.	75 år.p	Kvinne
Fauske, Marmor kommunen dær innbyggeran stå han av	47	Mann
.	40	Mann
Fauske - der livet skjer	35	Mann
Bra	15	Mann
Nei?	14?	Mann
Vet ikke	14	Vil ikke oppgi
Næi?	14	Mann
Nei	15	Kvinne
Ingen	14	Kvinne
De burde få økonomien under kontroll	14	Kvinne
Ikke vær dom med pengan dokkers ps har ikke hvert så flenk	2	Mann
Nei	14	Mann
Marmor	16	Mann
Ja?	14år	Mann
Pizza er så godt så Fauske burde lage mere pizza	14 jeg har lov til å ta 2 vitaminbjørner	Mann
Næi	14	Kvinne
Vi kan fokusere mer på penger. Og våre bedrifter.	14	Kvinne
Nei	14	Kvinne
Go fra før	14	Mann
Fauske kommune	11	Mann
Marmorbyen Fauske	43	Kvinne

Har ikke noe å si om dette.	15	Vil ikke oppgi
J	14	Mann
Nei	14	Mann
Ingenteng	15	Kvinne
.	39	Kvinne
Har ingen forslag	35	Kvinne
Vi står gan av...	60	Mann
Vi står han av	34	Kvinne
Vi står han av	37	Mann
nei	64	Mann
Marmorbyen Fauske. sentrum i Salten. Sammen skaper vi et godt lokalmiljø	39	Kvinne
Fauske kommune - mineraler, havbruk og jordbruk skaper grunnlaget for trivsel, vekst og muligheter	32	Kvinne
Marmorbyen	76	Mann
Marmorbyen	70	Mann
Fauske sentrum avdeling Salten - næring til lands, til vanns og berget med samskaping og trivsel gir god folkehelse	77	Mann
Marmorbyen Fauske - leverandør til verden, stolthet, utvikling og trivsel gjennom bærekraftig drift	49	Mann
Marmorbyen. Få på plass en verdig eldreomsorg. Det som skjer nå er en varsla katastrofe. Se rapport fra demensteamet januar 2021	60	Kvinne
nei	40	Mann
nei	17	Kvinne
nei	9	Kvinne
nei	11	Kvinne
nei	Vil ikke oppgi	Vil ikke oppgi
Noe rettet mot Fauskes tidligere historie, noe som gjør oss stolte over hvor vi bor	14	Mann
Vil ha tilbake marmorbyen	70	Mann
nei	12	Kvinne
nei	65 +	Mann
nei	68	Mann

Tenker det burde inneholde og fokusere på samhold	45	Kvinne
En god folkehelse øker trivselen. Fauske har et allsidig og godt tilbud mht folkehelse. Slagordet "der alle trives" bør etter min mening strykes	79	Kvinne
Vi står han av...	60	Mann
Fær te Fausk og kjøp pøls og kak	41	Kvinne

INNSPILL FRA ELEVRÅDENE I FAUSKESKOLENE

Elevrådene på Fauskeskolene ble tidlig involvert i arbeidet, og ble bedt om å komme med innspill når det gjelder Fauske i framtiden.

Elevrådene ble tildelt følgende spørsmål:

1) Hva gjør et sted bra å bo på?

2) Hva er det beste med plassen du bor på?

3) Hvis du var sjef i Fauske for én dag, hva ville du gjort?

Fauske kommune mottok svar fra følgene elevråd:

- Sulitjelma skole 1. – 10. trinn
- Vestmyra skole 1. – 4. trinn
- Vestymra skole 5. – 7 trinn
- Vestmyra skole 8. – 10. trinn

SULITJELMA SKOLE

1. Hva er det som gjør en plass/et sted bra?

For å gjøre et sted bra trengs det et trygt og godt samfunn med tilbud for alle i alle aldersgrupper.

2. Hva er det beste med plassen du bor på?

I vårt nærområde benytter vi naturen til å stå på slalåm, spille fotball, gå tur, trene på apparatene som er satt opp og nyte naturen. I tillegg benytter vi oss av de få tilbudene vi har som Sumo, organisert idrett, klubben og å være sammen med folk i alle aldre.

3. Hvis du var sjef for én dag, ville du … ?

Forbedre økonomien ved å endre pengebruken i kommunen og se på hva vi har behov for. Prioritere de unge og de gamle med gode tilbud for disse

VESTMYRA SKOLE 1. – 4. KLASSE

Hva gjør en plass til et bra sted å bo på?

Hva er bra med Fauske?

Hvis du var sjef for en dag..?

• At alt var gratis, gjøre ting billigere • Være snill mot fattige, gi dem penger • Ha større fokus på forsøpling • Bygge ut Fauske, med flere bygninger og butikker • Ha fokus på miljøet, redusere gassutslipp og verne miljøet • At jente og guttelag i fotball har like mange treninger. Rettferdighet • At jenter og gutter tjener det samme. Rettferdighet • Gjøre helgene lengre
• Laget en gaming butikk • Laget en ny karateklubb • Lagd en gotteributikk • Lagd en plass der en diskuterer rettigheter • Kjøpt meg en gamingsettup med ps5 • At det var et fast sirkus og tivoli på fauske • Tatt med hele klassen og få alt istedenfor å kjøpe • Kunne laget bøker • Litt mat er gratis • Vannsklie i svømmehallen • Gjort alt gratis • Få større turnehall på fauske • Større fotbalhall • At vi kunne overnattet på skolen å sett film hele natta
• Spist masse is • Bygd et større uteområde på skolen • Gitt alle et godt liv – hus og penger • Kjøpe alt jeg vil ha • Gi mat og drikke til de som er fattig • Kjøpe mer utstyr til skolen og bygge den ut • Gi klær og hus til de som mangler det. De klærne jeg har vokst ifra ville jeg gitt videre • Gjort lekser • Passet godt på Fauske Kommune • Hatt pysjamasfest på skolen • Hatt overnatting på skolen • Gitt alle en magisk blyant og et magisk viskelær til alle – slik at det de tegnet ble til virkelighet. • Hjulpet de nye menneskene som er flyttet til Fauske Kommune • Kjøpt et hoppeslott som var større en skolen, og hatt overnatting og pysjamasfest på skolen. • Laget en tidsmaskin, slik at de som har tatt dårlige valg kan gå tilbake i tid og gjøre om på det.
• Vi skulle hatt mange lærere i klasserommet sånn at alle fikk hjelp • Laget et godteriland • Hatt en innendørs slalåmbakke • Lage et badelandbygg som er 250 m langt og hadde 100 sklier

- Ha et tivoli hele året
- Lekerom på biblioteket i huset mitt
- Ha ei stor kake som er helt til skyene
- Det skulle vært kort tid å reise til besteforeldrene mine
- IKEA på Fauske
- Sjokolade i badekaret mitt
- Butikk som heter Normal
- Jeg vil ha en sjokoladefontene i byen
- Alle fikk en egen sipline til skolen og i hele verden
- Gratis sjokolade og softis hver dag
- Drikke så mye cola som vi vil
- Kortere skoledag
- Telefon og Ipad var gratis

VESTMYRA SKOLE 5. – 7 TRINN

Hva er det som gjør en plass/et sted bra?

- Det er bra at vi har ballbinge på skolen.
- Gratis å gå på skolen.
- At det er fritidsaktiviteter.
- At det er barnehageplasser.
- Butikker.
- At det er transport (tog og buss).
- At det ikke er rotete og skittent i gatene.
- Kinotilbud.
- Familie og venner.
- Butikkene.
- Restaurantene.
- Hyggelige folk.
- Idrettshall.
- Skiløype.
- Sosiale folk.
- Nav.
- Sparebank.
- Møteplasser.
- Park.
- Strøm.
- Internett.
- Hus.
- Bra klima.
- Ungdomsklubb.
- Idrettsaktiviteter for å forhindre rusmiljø i Fauske: fekting, basket og dans.
- Venner.
- Ulike aktiviteter.
- Riding.
- Beholde ungdomshuset og dans.
- At det er trygt.
- Terrengsykkelbane med hopp.
- Trampolinepark.
- Vannsklie.
- Fritidsaktiviteter.
- Politiet må finne ut hvem gossip-brukeren er.
- Ny ungdomsklubb.
- Snille folk.
- Ikke mobbing.
- Ha venner.
- Fotballbaner.
- Ikke hærverk.
- Bra skole.
- Leksefrie skole.
- Lekeland og badeland.
- Gratis skolemat og varm mat på fredager.
- Ikke tyver.

- Bra klima.
- McDonald's.
- Ikke dop.
- Godt klassemiljø.
- Lekeplasser.
- Bedre uteområder.
- At det er gode fritidstilbud, både idrett og kultur.
- At det er natur rundt oss.
- At det er gode skoler med nok lærere i skolen.
- At det er lite koronasmitte.
- At vi ikke forsøpler, og at det er gode muligheter for å kildesortere søppel.
- Godt utvalg med butikker.
- At det er lite kriminalitet.
- At det er trygt.
- At det er lite forurensing.
- At det er leirskoletilbud for skoleelever.
- At det er muligheter for utdanning i kommunen med videregående skoler.
- En lekepark.
- Universitet. Slik at vi kan studere i vår hjemkommune.
- Utvikle friluftsområdene mer, for eksempel med flere gapahuker og rasteplasser.
- Flere uorganiserte fritidstilbud, for eksempel lasertag. Utvikle klatretilbudet mer.
- Turistforeningshytter ved Vallvannet, området mellom Fauske og Valnesfjord.
- Hytter og overnattingstilbud ved vann i kommunen.
- Få flere ting å gjøre i bassenget, sklier og stupetårn.

Hva er det beste med plassen du bor på?

- Bra skole.
- Bra vann i kommunen.
- Snille lærere på skolen.
- Gode fritidsaktiviteter.
- At vi har venner.
- Gatafestivalen og tivoli.
- Trygge hjem.
- Frisk luft.
- Strandpromenaden.
- Kino.
- Få være med venner.
- Idretten sin.
- Fin skole.
- Lærer på skolen.
- At jeg har skog rett bak huset der jeg bor.
- Naturen.
- At jeg bor nært alt jeg trenger.
- At jeg har mange venner i nærheten.
- At vi ikke har naboer så tett på.
- At vi bor på et lite sted der vi kjenner hverandre godt.
- At vi har ei badestrand på Lund.
- At det er lite kriminalitet.

- Føler oss trygg her.
- Har mange forskjellige organiserte fritidstilbud.
- Har basseng som vi kan være i.
- Liten plass og ikke så mange folk.
- Det er et bra Amcarmiljø.
- SKS-arena er et bra sted.
- Naturen er nydelig og gir deg mange muligheter.
- Folk bor sentralt og nært sentrum.
- Fauske har gode butikker.
- Fauske er passe stort.
- Trygg skolevei og fin skole.
- Mange flinke lærere.
- Bra at vi har mulighet til å gå på ski og gå på fotball.
- Vi har fin slalåmbakke.
- Bra at det er mange fotballbaner.
- Gode turstier.
- Lite korona.
- Det er bra at turn skal starte på Finneid.
- At det er håndball.
- «Big bite».
- Vi føler oss trygge.
- Snille folk.
- Ikke så stor by.
- Lite trafikk.
- Gata festivalen.
- Ishallen.
- Stort hav og gode fiskemuligheter.
- Crossbane.
- Naturen.
- Butikkene.
- Mange fritidsaktiviteter.
- Lite samfunn der mange kjenner hverandre.
- Fin utsikt.
- Venner og familie.
- Stor shoppegate.
- Skolen.
- At vi har de tilbudene som vi har her på Fauske. Kulturskolen, ulike idretter, Fauske fritidssenter, kino, svømmehall og slalåmbakke.
- Nye skoler.
- At vi kan reise enkelt, bor nært et sykehus og flyplass.

Hvis du var sjef for én dag, ville du … ?

- At idretter ble billigere eller gratis.
- Få Burger King til Fauske.
- Få større badeland med sklie og 5m stupebrett.
- Bedre løpebane i idrettshallen.
- Ikke hugge ned skogen.
- Gi mat til de som trenger det.
- Starte opp marmorgruve.
- Gjort det ulovlig å drikke alkohol på konserter.

- Gratis lunsj på skolen.
- Få butikken «Normal» og «H&M» til Fauske.
- Trampolinepark.
- Slutt på narkomiljøet og få avrusningstilbud.
- Få mer fram at vi har et avrusningstilbud. Bedre rus og psykiatritilbud.
- Travbanen brukes.
- Ville betalt tilbake gjelden.
- Ville lage et tilbud som gjør Fauske attraktivt.
- Ville bestemt at det skulle bygges lasertag-lokale og trampolinepark.
- At SKS arena skulle blitt større.
- Hvis det var penger igjen, ville jeg ha brukt det på godteri.
- Hørt på hva vi unge har ønsket oss i bassenget og skaffet det for å glede barna.
- Håndball-lagene skulle ha fått bedre håndballer.
- Dyrepark på Fauske.
- Prioritere mer penger til brøyting og strøing.
- Bygd en klatrehall.
- Bli lov å kjøre snøskuter.
- Slå sammen Fauske Sprint og Finneid idrettslag fordi vi er en så liten plass.
- Sette ut stupebrygger ved Vallvannet og på Lund.
- Utleie av vannskuter.
- Jobbe med et hefte av gangen (fagmessig).
- Holde sosiale områder åpne (SKS arena).
- Tråkke skiløyper, lage akebakker.
- Bygge tivoli.
- Forbedre parken.
- Få et sted hvor vi kan ha løse hunder.
- Strippeklubb og opplæring på pole Dance.
- Oppgrader kino.
- Mindre lekser.
- Gjort endringer i Fauskebadets åpningstider.
- Fått høyere stupetårn og sklie i bassenget.
- Fjernet søppel i Dalanelven.
- Fått ordnet med en farlig utkjørsel i Kvitlyngveien.
- Flere forestillinger i kinoen.
- Større uteplass utenfor Amfi beregnet til større barn.
- Satt ut flere søppelbokser i skolegården til Vestmyra skole.
- At Vestmyra skole kan sortere plastsøppel.
- Kantine på skolen.
- Passe på at det er nok lærere i skolen.
- Fått en restaurant under vann og en butikk.
- Mindre/ingen lekse til elever.
- Gitt mat til de som ikke har penger.
- Gitt flere klesbutikker.
- Få McDonald's her.
- Flytte butikken «Enter» inn på Amfi.
- Få butikkene «Normal» og «H&M» hit.
- Få terrengsykkelbane med hopp hit.
- Få trampolinepark til Fauske.
- Få ny ungdomsklubb.

- Få kantine på skolen.
- Få bedre mobildekning.
- Gjort alt gratis.
- Bygd ut bassenget, fått stupebrett og sklie.
- Bygge nytt basseng.
- Gratis buss.
- Få rideskole til Fauske.
- Gjøre det dyrere for tobakk.
- Alt gratis i butikkene.
- Lage finere by.
- Leksefri skole.
- Bedre lønn til lavtlønte.
- Kortere skoledag.
- Flere fotballcuper.
- Sandbane.
- Betalt for å gå på skolen.
- Valgfri dag på skolen.
- Få flere fotballbaner.

VESTMYRA SKOLE 8. – 10. TRINN

Hva er det som gjør en plass/et sted bra?

- Hyggelig folk 6
- Fint område 6
- Fin natur 4
- Bra miljø 11
- Fritidsaktiviteter 11
- Mange steder å samles på både ute og inne 8
- Lokaler er holdt vedlike 6
- Åpent miljø, alle kan stole på hverandre 2
- Oversiktelig plass 1

Hva er det beste med plassen du bor på?

- Hyggelige folk 6
- Mange fritidsaktiviteter 9
- Ryddig sentrum 1
- God tilgang på natur 8
- Lite og greit miljø. Kjenner nesten alle. 3
- Bra at vi har flere treningssenter 8
- Korte avstander- Alt er nært 9
- Fungerende ungdomsråd 9
- En bra ungdomsklubb 3
- Fin ny skole 8
- Klungsettmarka 6
- SKS arena 8
- Rosa marmor 7
- Kjøpesenter 6
- Alle er på samme skole 1
- Slalombakke i nærheten 9
- Bra internett 6
- Lett å få venner 3
- Kino 9

Hvis du var sjef for én dag, ville du … ?

- Gratis aktiviteter for alle
- Tale om et mer bærekraftig Fauske
- Gratis parkering i fritidsområdene
- Flere lekeplasser og akebakker
- Kommunal ryddedag
- Bedre badeplass med stupetårn
- Lage trampolinepark (rush)

- Bygge/kjøpe kulturhus med dansesaler.
- Få styr på Fauske sin økonomi
- Få starbucks eller expresso house
- Bruke de tomme lokalene i stedet for å bygge nytt.
- Kunst på den nedbrente møbelring veggen
- Utetreningspark
- Nye gardiner på VGS
- Løpebane på rundt Fauske KGB
- Mere fysak i grunnskolen
- Nye skolepcer
- Bytte ut big bite med subway
- Liten cafe med badestranden på Lund (med utsikt mot havet)
- Flere klesbutikker
- Leksefriskole
- Varmmat på skolen
- Burger king
- Lovlige scooterløyper
- Eget håndballag for gutter på Fauske
- Større garderober
- Bedre dusjer i idrettshallen
- Stikkkontakter ved gulvet i idrettshallen
- Oppgradering i garderobene i idrettshallen
- Dobørster på doene på skolen
- Bytte ut gummikulene på kunstgressbanene (SKS-arena) med miljøvennlig produkt. (slik som i nordlandshallen i Bodø)
- Renovere fotballbane på Leivset
- Reparere holtanveien (asfalt)
- Bytte alle lysene på lystestoplene ut med LED-lys
- Mc donalds på Fauske
- Gjenvinne varmen fra Iris til SKS-arena
- Lengre intervall på lysene på stadion.
- Spare strøm på fotballbanen på Finneid.
- Legge asfalt på veien opp til skistua. Brøyting.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 21/7308 Arkiv sakID.: 20/2494	Saksbehandler: Liss-Ane Simonsen

Sak nr.		Dato
036/21	Formannskap	08.06.2021
062/21	Kommunestyre	17.06.2021

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 08.06.2021

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Formannskap 08.06.2021:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 036/21 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Kommunestyre 17.06.2021:

Behandling:

Formannskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

KOM- 062/21 Vedtak:

Vedtak:

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel legges ut til høring og offentlig ettersyn, i tråd med bestemmelsene i plan- og bygningslovens § 11-14.

Vedlegg:

24.05.2021	Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier	1476843
24.05.2021	Faktagrunnlag - kommuneplanens samfunnsdel	1476842
19.03.2021	Folkehelsa i Fauske 2020_Versjon 1_oppdatert 19 08 20	1450065
01.06.2021	Helhetlig_ROS_Fauske_2018_endelig	1477650
04.05.2021	Innspill fra Senterpartiet til kommuneplanens samfunnsdel	1474924
04.05.2021	Innspill fra Fauske venstre til kommuneplanens samfunnsdel	1474926
04.05.2021	Skjema - innspill fra politiske partier til kommuneplanens samfunnsdel	1474927

23.05.2021	Innspill fra Fauske arbeiderparti til kommuneplanens samfunnsdel	1476838
06.05.2021	Innspill fra Fauske høyre til kommuneplanens samfunnsdel	1475272
29.04.2021	Innspill fra Fauske Frp til kommuneplanens samfunnsdel	1474386
11.05.2021	Hjertesaker fra Fauske ungdomsråd	1475612
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 17.03.21	1476544
01.06.2021	Referat fra møte med næringslivet 22.04.21	1476545
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 1 - 080421	1476587
01.06.2021	Referat fra politisk verksted 2 130421	1476590
01.06.2021	Aldersvennlig lokalsamfunn - spørreundersøkelse	1476588
01.06.2021	Resultat fra meningsmåling om kommunens visjon	1476589
01.06.2021	Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune	1476658
01.06.2021	Innspill fra elevrådene til kommuneplanens samfunnsdel	1476840
01.06.2021	Framtidsdrømmer fra barnehagebarn	1476839
01.06.2021	Innspill fra Sulitjelma nærmijøutvalg - utdrag av Facebook kommentarer	1476841
01.06.2021	Referat fra møte med lag, foreninger og frivilligheten 26.04.21	1476845
01.06.2021	Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023	1477439

Sammendrag:
Fauske kommune har utarbeidet forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022 – 2034. Det skal i denne saken tas stilling til om det fremlagte planforslaget skal sendes ut på høring og offentlig ettersyn. Endelig kommuneplanens samfunnsdel sluttbehandles av kommunestyret.

Saksopplysninger:
Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier legges fram til vedtak om høring og offentlig ettersyn.
Høring og offentlig ettersyn skal kunngjøres i minst én avis samt gjøres tilgjengelig elektronisk. Høringsfristen skal være minimum seks uker.
Med bakgrunn i sommer- og fellesferie blir høringsperioden utvidet til åtte uker: Fra og med 17. juni til og med 15. august 2021.

Etter vurdering av innkomme uttalelser til forslag til ny kommuneplanens samfunnsdel, vil planforslaget bearbeides og legges fram for ny politisk behandling. Det tas sikte på endelig vedtak i kommunestyremøte i desember 2021.

Saksbehandlers vurdering:
Det vises til kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel, vedtatt i kommunestyremøte av 11.12.20, sak 20/455. Det framlagte planforslag vurderes til å være i tråd med fastsatt planprogram.

<u>Hvorfor ny samfunnsplan?</u>
Etter plan- og bygningsloven §11-1 skal alle kommuner utarbeide en kommuneplan som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Den skal skissere viktige trekk ved samfunnsutviklingen og bruk av arealene i kommunen. Kommuneplanen består av en samfunnsdel med handlingsplan, og en arealdel.

Fauske kommune utarbeidet sist kommuneplanens samfunnsdel i 2011, som gjennomgikk en mindre revidering i 2015. I forbindelse med utarbeiding av kommunal planstrategi 2020-2023 ble behovet for ny samfunnsplan bragt fram. Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel ble derfor utarbeidet sammen med planstrategien.

Kommuneplanens samfunnsdel peker ut de langsiktige målene med strategier for den ønskede utviklingen i kommunen. Planen skal være grunnlaget for sektorenes planere og virksomhet i kommunen. Den skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal

gjennomføres. Planlegging er veien til god samfunnsutvikling. Gjennom arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel lages det en overordnet strategisk retning for hvordan kommunen skal utvikles i et langsiktig perspektiv.

Medvirkning og involvering

Medvirkning i en usikker tid med tanke på koronapandemi har vært utfordrende. Digital deltakelse er for mange en terskel, og Fauske kommune opplever vanskeligheter med formidling av informasjon og møtedeltakelse.

Administrasjonen i Fauske kommune har mottatt tilbakemeldinger på at det er enklere å delta på verksteder, møter og andre innspillsrunder når det foreligget et konkret forslag. Det er for tiden utfordrende å skape engasjement rundt arbeidet med ny kommuneplanens samfunnsdel over digitale løsninger som Teams og lignende.

Fauske kommune ønsker å aktivt forsøke å fortsette å bedrive medvirkning utover den lovpålagte og formelle høringsprosessen.
Når planforslaget har vært ute til høring og offentlig ettersyn, er det ønskelig å gjennomføre folkemøter, enten fysiske eller digitale. Det tas og sikte på å gjennomføre politiske verksteder knyttet til planforslaget, med et særlig blikk på kommunens visjon, slagord og verdigrunnlag. Dette kan gjennomføres som temamøter, men en kobling til økonomiplanen og budsjett.

Det har vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser for å nå flest mulig innbyggere og relevante aktører med i arbeidet. Medvirkningen har tatt form gjennom administrative og politiske verksted, digitale og fysiske møter. Det har vært gjennomført møter med følgende aktører:

- Administrative møter og verksted
- Brukerutvalgene for hjemmebaserte tjenester og institusjonstjenester
- Eldrerådet
- Kommunalt foreldreutvalg
- Lag, foreninger og frivilligheten
- Politiske verksted
- Sulitjelma nærmiljøutvalg
- Ungdomsrådet
- Valnesfjord nærmiljøutvalg

Det har også vært gjennomført spørreundersøkelser for allmennheten:

- Digital spørreundersøkelse angående kommunens visjon
- Digital spørreundersøkelse angående et aldersvennlig samfunn

Grunnskolene i kommunen fikk utdelt spørsmål og oppgaver som de skulle svare på, og barnehagene i kommunen ble oppfordret til å sende inn barnas framtidsdrømmer.

Kommunalt råd for personer med funksjonsnedsettelse og reinbeitedistriktene i kommunen har vært kontaktet flere ganger uten hell. Fauske kommune vil forsøke å gjennomføre møter med de i løpet av høsten 2021.

Kunnskapsgrunnlag

Det vises til saksframleggets vedlegg, særlig «Faktagrunnlag – kommuneplanens samfunnsdel», «Folkehelsa 2020» og Helhetlig ROS-analyse. Referat fra møter og verksteder er og lagt ved.

Om forslag til kommuneplanens samfunnsdel

Samfunnsplanen vurderes å være i tråd med fastsatt planprogram, og er delt inn i seks områder:

- God oppvekst og godt liv
- Klima- og miljøvennlig utvikling
- Omstillingsdyktig næringsliv
- Attraktive byer og steder
- Mangfold og inkludering
- Deltakende innbyggere

Et hvert prioriteringsområde er knyttet opp til FNs bærekraftsmål, som også gjenspeiles i forslag til mål og strategier i planen. Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering. Tiltak vil komme i kommuneplanens handlingsdel.

Verdigrunnlag, visjon og slagord

Med bakgrunn i pandemien vi er inne i, har det vært utfordrende å gjennomføre verksteder knyttet til verdigrunnlag, visjon og slagord, sammen med politikerne i Fauske kommune.

Administrasjonen har derfor kommet med forslag i høringsforslaget, og det legges opp til politiske verksteder omkring dette, etter at høringsperioden er over. Administrasjonens forslag legges fram på bakgrunn av meningsmålingen om kommunens visjon og de andre medvirkningsprosessene som er utført.

Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk
Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2032. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FRAMTIDSDRØMMER FRA BARNEHAGEBARN

Barnehager i Fauske kommune fikk i oppdrag å snakke om framtidsdrømmer og ønsker, sammen med barnehagebarn i 5-årsklubber. Dette var innspill vi fikk tilsendt fra Stemland gårsbarnehage.

- Ønsker seg mange lekeplasser så ungene kan leke mye (Jente, 5 år)
- Ønsker at vi skal ha det bra og at det ikke skal være søppel i naturen (Jente, snart 6 år)
- Ønsker det skal være sauer som alle kan klappe. Ønsker en gård som alle kan besøke og bli kjent med dyrene (Jente, 5 år)
- Ønsker basseng til alle barna som de kan være i ofte (Jente, 5 år)

Sendt inn 4. februar 2021.

FORSLAG TIL KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL MED AREALSTRATEGIER 2022-2034

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Forord

Kommuneplanen viser hvordan vi ønsker å utvikle kommunen de neste 12 årene, og er kommunens øverste styringsdokument.

Den består av to deler:

1) En samfunnsdel med arealstrategier og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå.
2) En arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser; for å utvikle oss i retningene samfunnsdelen staker ut.

I denne omgangen utarbeider Fauske kommune ny samfunnsdel.

Hva er det aller viktigste?

Kommunen har valgt seg ut seks satsingsområder mot 2034. Vi har blant annet lagt FNs bærekraftsmål og Barnekonvensjonen til grunn for arbeidet vi skal gjøre sammen. I samfunnsdelen kan du lese mer om hvordan vi skal få det til.

Hvorfor skal jeg bry meg?

Du som innbygger i Fauske kommune kan gjøre lokalsamfunnet ditt til et bedre sted ved å engasjere deg og bidra til at vi når målene. Sammen kan vi skape en enda bedre hverdag for alle, og bygge et fellesskap der alle føler seg hjemme.

Innholdsfortegnelse

Forord 2
1. Kommunens plansystem 4
2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning 5
2.1 Medvirkningsprosesser 5
2.2 Kunnskapsgrunnlag 5
3. Overordnede føringer for arbeidet 5
3.1 Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 5
3.2 Regionale føringer og planer 6
3.3 FNs bærekraftsmål 6
4. Planlegging i usikre tider 7
4.1 Kommuneøkonomi 7
4.2 Digitalisering 8
4.3 En sikker kommune i en usikker verden 8
5. Visjon og verdigrunnlag 8
5.1 Våre verdier 9
5.2 Vår visjon 9
5.3 Vårt slagord 10
6. Langsiktige mål og strategier 10
6.1 God oppvekst og godt liv 10
6.1.1 Mål og strategier 12
6.2 Klima- og miljøvennlig utvikling 14
6.2.1 Mål og strategier 14
6.3 Omstillingsdyktig næringsliv 15
6.3.1 Mål og strategier 16
6.4 Attraktive byer og steder 17
6.4.1 Mål og strategier 18
6.5 Mangfold og inkludering 19
6.5.1 Mål og strategier 19
6.6 Deltakende innbyggere 20
6.6.1 Mål og strategier 21
7. Langsiktige arealstrategier 21

1. Kommunens plansystem

Det kommunale plansystemet er bygd opp slik at man har en overordnet **kommuneplan**, som er det viktigste styringsdokumentet i kommunen. **Kommuneplanens handlingsdel** og **økonomiplanen med årsbudsjett** kobler oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel til økonomiplanleggingen. Fra kommuneplanen springer det ut **kommunedelplaner** (tematiske/samfunns- eller arealdelplaner) for spesifikke områder eller fag. Gjennom **tematiske planer (fag/temaplaner)** utvikles strategier og tiltak som grunnlag for prioritering i handlings- og økonomiplan.

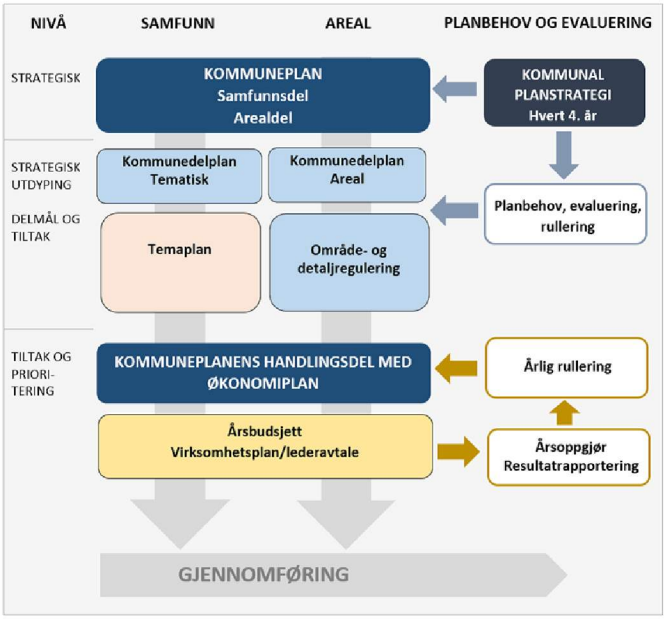

Figur: Framstilling av det kommunale plansystemet

Kommuneplanen styrer all planlegging og utvikling i kommunen, og setter mål for Fauskesamfunnets utvikling. Kommuneplanens handlingsdel inngår i økonomiplanen. Rapportering skjer i årsrapporten.

Figur: Funksjonene til de ulike deler av kommunens plansystem

2. Kunnskapsgrunnlag og medvirkning

2.1 **Medvirkningsprosesser**

Kommunestyret i Fauske kommune vedtok kommunal planstrategi 2020-2023, planoppstart av kommuneplanens samfunnsdel og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel i desember 2021, og da startet den formelle planprosessen med ny samfunnsplan.

Fra januar til mai har kommunen kjørt følgende medvirkningsprosesser

- Spørreundersøkelse om kommunens visjon
- Politiske verksteder
- Møter med næringslivet
- Møte med lag, foreninger og frivilligheten
- Møte med brukerutvalgene for hjemmebasert og institusjonsbaserte tjenester
- Møter med kommunale råd og utvalg
- Oppdrag til elevrådene i Fauskeskolene
- Innhenting av framtidsdrømmer fra barnehagebarn
- Spørreundersøkelse angående aldersvennlig lokalsamfunn

I tillegg til overnevnte har det vært gjennomført brede prosesser administrativt, i alle kommunens samhandlingsområder. Det har også vært innhentet brukererfaringer fra kommunal erfaringskonsulent innenfor rus- og psykiatrifeltet. Det ble i januar 2021 opprettet en egen e-post adresse som innbyggere kunne benytte seg av for å enkelt sende inn innspill, samt et eget område på kommunens hjemmeside med informasjon om planprosessen.

Etter høring og offentlig ettersyn vil det gjennomføres ytterligere politiske verksted. Det vil også om mulig gjennomføres folkemøter. Det er viktig med eierskap og forankring til det langsiktige rammeverket kommuneplanens samfunnsdel setter.

2.2 **Kunnskapsgrunnlag**

Det vises til oversiktsdokumentet Folkehelsa i Fauske 2020, faktagrunnlag til kommuneplanens samfunnsdel og den helhetlige ROS-analysen til kommunen. Den erfaringsbaserte kunnskapen i organisasjonen, er og benyttet i planarbeidet. Resultater fra gjennomført medvirkningsaktiviteter er og en del av kunnskapsgrunnlaget.

3. Overordnede føringer for arbeidet

Rammene for kommunal planlegging settes på både nasjonalt og regionalt nivå. Dette kapittelet tar for seg noen av de mest sentrale føringene.

3.1 **Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023**

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. De nasjonale forventningene skal følges opp i fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med planstrategier og planer, og legges til grunn for statlige myndigheters medvirkning i planleggingen.

Regjeringen legger i nasjonale forventninger 2019-2023 vekt på fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

3.2 **Regionale føringer og planer**

De regionale planene er førende for den kommunale planleggingen. Det er særlig fylkesplanen for Nordland 2013-2025 som er viktig for kommunenes planlegging. For tiden arbeider Nordland fylkeskommune med Regional planstrategi for Nordland. Det er utarbeidet forslag til fem langsiktige utviklingsmål fram mot 2030 for Nordlandssamfunnet. Dette er året bærekraftsmålene skal være nådd. Dette er mål som er knyttet opp til Nordlands utfordringer.

Følgende langsiktige utviklingsmål er lagt fram i høringsforslaget:

«I 2030 har vi et mer bærekraftig Nordland med:

- Mål 1: Attraktive og inkluderende samfunn med gode kultur-, service- og tjenestetilbud
- Mål 2: Et innovativt og bærekraftig næringsliv som bidrar til klimagassreduksjoner og robuste samfunn
- Mål 3: God kvalitet i skoletilbudene og et arbeidsliv som stimulerer til kompetanseutvikling i hele karrieren
- Mål 4: Høyere utdannings- og forskningsmiljø som er sterke utviklingsaktører i regionalt samfunns- og næringsliv
- Mål 5: Effektiv og miljøvennlig infrastruktur som dekker innbyggernes og næringslivets behov»

For å konkretisere de langsiktige utviklingsmålene er det valgt ut fire innsatsområder med prioriterte satsinger:

1. Sterke lokalsamfunn
2. Verdiskaping
3. Ressursforvaltning
4. Utdanning og forskning

3.3 **FNs bærekraftsmål**

Norge har sluttet seg til FNs bærekraftsmål, og kommunene oppfordres til å legge de som førende for egen planlegging. Dette er 17 globale felles mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å dekke sine behov. FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Figur: FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. Målene inndeles i tre dimensjoner – økonomisk bærekraft, sosial bærekraft og miljømessig bærekraft.

Kommunen skal legge til rette for at hele samfunnet involveres i arbeidet med å nå målene for miljø, økonomi og sosiale forhold. FNs bærekraftsmål utgjør det overordnede rammeverket for utviklingen av Fauske-samfunnet, og målene ligger til grunn for kommuneplanen. Når vi tar beslutninger, må disse vurderes opp mot alle de tre dimensjonene.

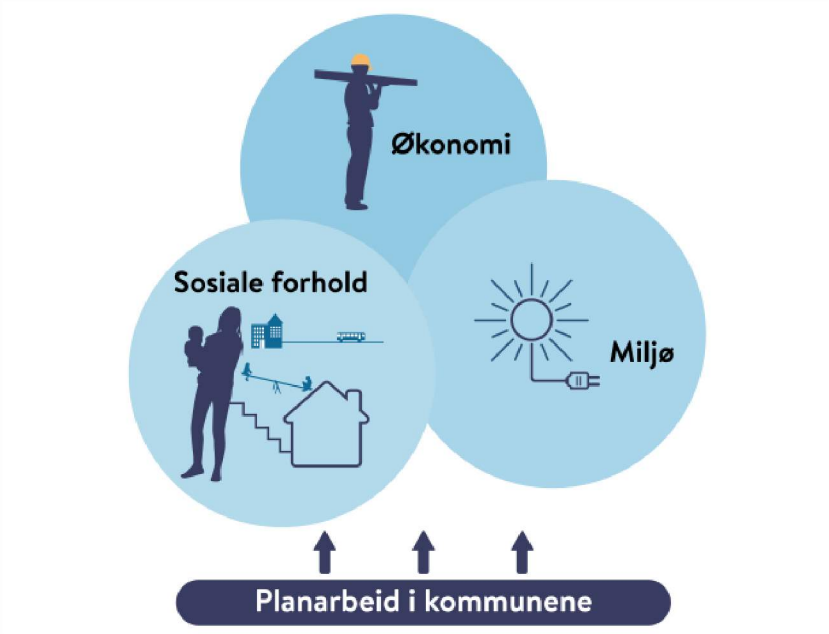

Figur: Dimensjonene til bærekraftsmålene

4. Planlegging i usikre tider

4.1 **Kommuneøkonomi**

En robust kommuneøkonomi er nødvendig for å møte både kjente og ukjente problemstillinger. Økonomisk handlingsrom er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. For å møte behovene til en sammensatt befolkning forutsettes derfor effektiv og smart bruk av samfunnets ressurser. Det skal legges vekt på en bærekraftig kommuneøkonomi som ivaretar generasjonsprinsippet, og som gjenspeiles i de finansielle måltallene kommunen skal styre etter. Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) skal vurderes ved alle beslutninger som har økonomisk konsekvens.

4.2 **Digitalisering**

Teknologisk utvikling gir Fauske kommune nye muligheter for bedring og utvikling av kommunale tjenester. Ny teknologi påvirker enhver virksomhet i samfunnet og Fauske kommune må uavhengig av samhandlingsområdenes digitale modenhet og digitale mestring [1] håndtere dette både proaktivt og reaktivt.

Digital utvikling i Fauske kommune vil omhandle både konvertering fra analogt til digitalt arbeid, endring av forretningsmodeller og -prosesser for å nyttiggjøre seg av ny teknologi, og strukturelle endringer som et resultat av gjennomgripende digitalisering og digitalisering i samfunnet.

4.3 **En sikker kommune i en usikker verden**

Kommunen skal kartlegge og forberede seg på det sannsynlige, men vi må også ha beredskap for at uforutsette kriser vil skje lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. Disse kan påvirke kommunens innbyggere, næringsliv, økonomi og tjenesteyting. Eksempler på uforutsette hendelser kan være naturkatastrofer, pandemier og i ytterste konsekvens krig. Kommunens hovedoppgave er å jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap og sikre egne innbyggere, men må også være bevisst sin rolle som en del av landets totalforsvar. Kommunen har en sentral rolle som samordner av lokale beredskapsressurser og skal bidra til samhandling gjennom kunnskap og øvelser. En oppdatert risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlag for kommunens planverk og øvelser, og et tett interkommunalt samarbeid vil være ressursbesparende og samtidig tilføre viktig kompetanse og erfaring.

5. Visjon og verdigrunnlag

En visjon er en fremtidsdrøm vi aldri kan slutte å strekke oss etter. Den skal si noe om hvordan vi ønsker å utvikle kommunen, og motivere de som bor, arbeider og ønsker å etablere seg i kommunen. Visjonen skal, sammen med kommunens verdier søke å danne en felles identitet for kommunens innbyggere, ansatte og besøkende.

[1] Digital mestring = Forretnings- og teknologiforståelse x vilje og evne til transformasjon

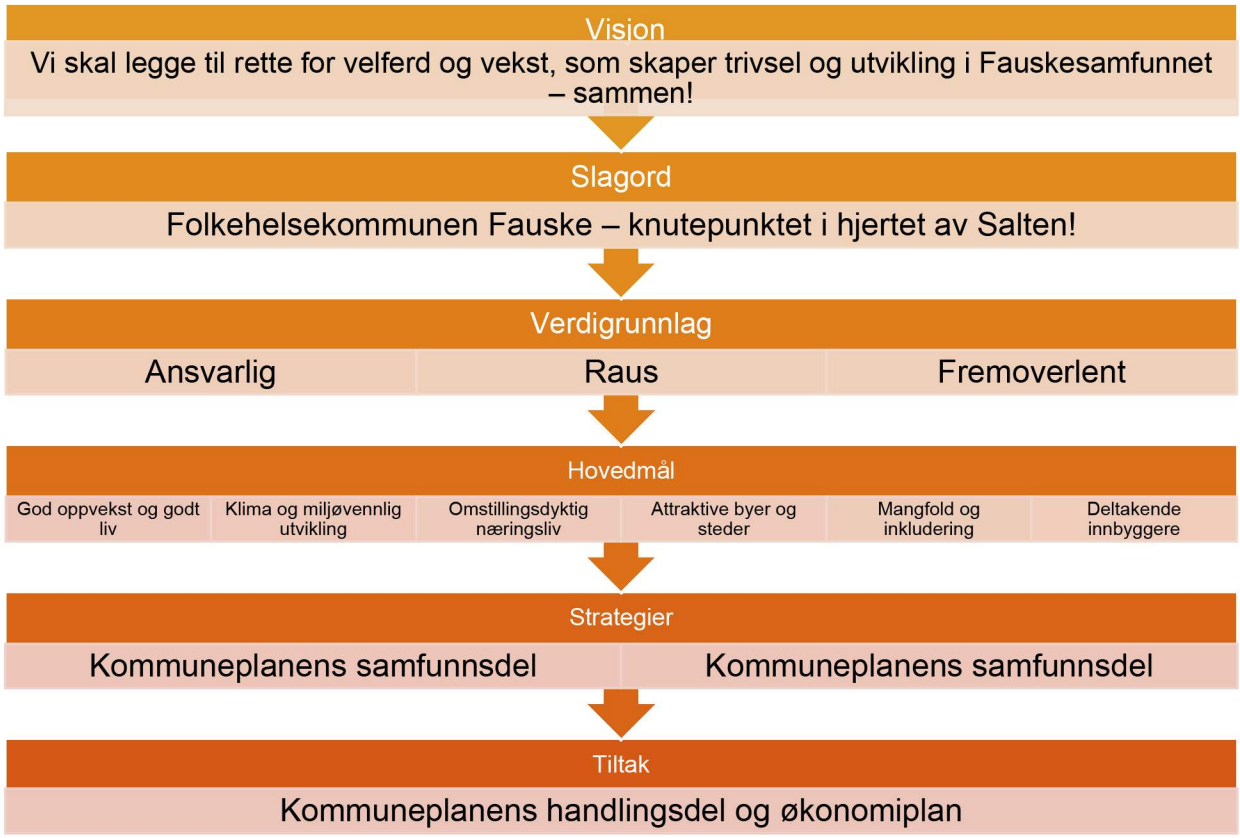

Figur: Illustrasjon av foreslåtte verdier, visjon og slagord.

5.1 **Våre verdier**

Det er utformet tre forslag til verdier for kommunen. Verdiene gir klare føringer for utviklingen av kommunen, og understøtter ambisjonene for utvikling av lokalsamfunnet.

De foreslåtte verdiene er:

- **Ansvarlig**

Ansvarlig handler om det å ta ansvar, ivareta ansatte og innbyggere, og generasjonsprinsippet. Gjennom å være ansvarlig søker vi å skape tillitt.

- **Raus**

Raushet er toleranse og respekt for ulikhet, åpenhet, samhold og mangfold, sjenerøsitet, anerkjennelse, oppmuntring, engasjement og vilje til å delta.

- **Fremoverlent**

er å prøve ut nye ideer, være kreativ og oppfinnsom, gjøre ting på andre måter, se andre løsninger, være uredd, stå opp for meninger og være handlekraftig.

5.2 **Vår visjon**

En visjon er en fremtidsdrøm – en ideell fremtidig situasjon vi aldri kan slutte å jobbe mot. Visjonen skal:

- Bidra til å skape det samfunnet vi vil ha

- Forplikte både kommuneorganisasjonen og samfunnet forøvrig
- Bidra til involvering og medbyggerskap

Administrasjonens forslag til visjon:

- Vi skal legge til rette for velferd og vekst, som skaper trivsel og utvikling i Fauskesamfunnet – sammen!

5.3 **Vårt slagord**

Mange kommuner velger seg ut slagord i tillegg til verdigrunnlag og visjon. Slagordet kan til fordel benyttes i markedsføring av kommunen; på skilt, materiell og lignende. Slagordet kan være en beskrivelse av stedet, kulturen eller omgivelsene, og også gjenspeile kommunens valgte verdier og visjon.

Administrasjonens forslag til slagord:

- Folkehelsekommunen Fauske - knutepunktet i hjertet av Salten!

Andre forslag:

- Folkehelsekommunen Fauske – et lite sted med store muligheter
- Folkehelsekommunen Fauske – et knutepunkt omgitt av bygder i utvikling!
- Folkehelsekommunen Fauske – nær naturen, nær gata

6. Langsiktige mål og strategier

Det er valgt ut seks fokusområder for kommuneplanens samfunnsdel. Hvert av områdene berører flere av FNs bærekraftsmål, og søker å sikre en metodikk for å arbeide samordnet med komplekse sektorovergripende utfordringer. Hensikten er å legge til grunn at en langsiktig strategisk utvikling av Fauske kommune som organisasjon og samfunn; som er økonomisk, sosialt og miljømessig bærekraftig:

1. God oppvekst og godt liv
2. Klima- og miljøvennlig utvikling
3. Omstillingsdyktig næringsliv
4. Attraktive byer og tettsteder
5. Mangfold og inkludering
6. Deltakende innbyggere

Til hvert område er det laget hovedmål, delmål og strategier. De er listet opp i tilfeldig rekkefølge, og er ikke oppført etter prioritering.

6.1 **God oppvekst og godt liv**

Befolkningen er kommunens viktigste ressurs, hvor generasjonene er gjensidig avhengige av hverandre. Det er derfor viktig at vi som samfunn, gjennom et helhetlig folkehelsearbeid, gjør alt vi kan for å oppnå best mulig helse og best mulige levekår for alle. At innbyggerne opplever en trygg barndom, fullfører videregående opplæring, får jobb, en stabil bosituasjon og en bærekraftig økonomi, er viktig - både for den enkelte og for samfunnet som helhet. Opplevelsen av et meningsfullt liv med mestring og felleskap avgjørende for tilfredshet med

livet. God helse og livskvalitet danner grunnlag for samfunnsdeltagelse, og dermed god kommuneøkonomi.

Folkehelsearbeidet er en stor del av samfunnsutviklingen og samfunnsplanleggingen i kommunen. Folkehelsearbeid forventes i dag å være sektorovergripende og mangeprismet, hvor ikke én men alle sektorer bidrar til å jevne ut sosiale helseforskjeller Ut fra modellen under, ser man både bredden, kompleksiteten og sammenhengen i folkehelsa som paraplybegrep og som overordnet perspektiv.

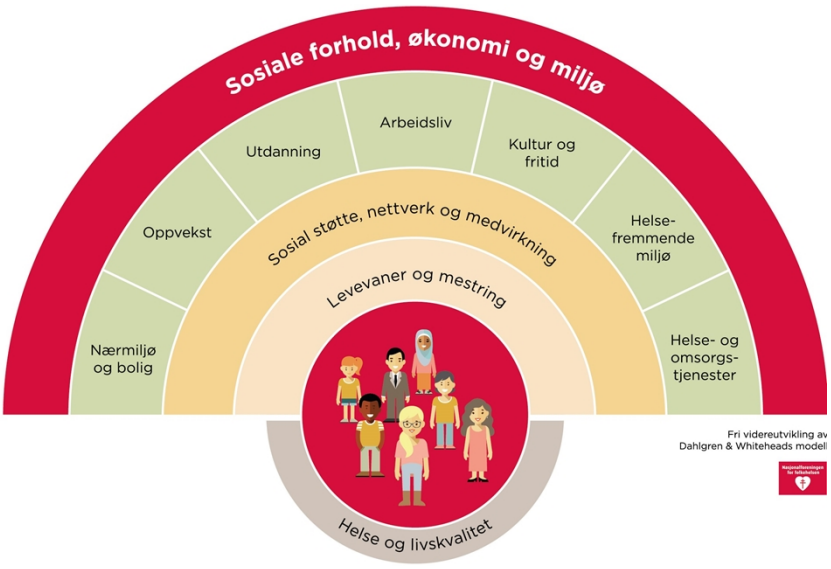

Figur: Den sosiale helsemodellen. Utviklet av Whitehead og Dahlgren (1991), og her videreutviklet av Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Leve hele livet

En trygg oppvekst legger grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår. Derfor er en satsing på unge også en satsing på framtidas eldre. Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. For mange kommer pensjonisttilværelsen til å vare nesten en tredjedel av livet. Den økende andelen eldre gjør at kommunen allerede nå må løse oppgaver på en ny måte, og vi må sørge for at alderdommen blir meningsfull både for den enkelte og at den enkelte får mulighet til å bli en ressurs for samfunnet. Økt fokus på planlegging av egen alderdom, aktiv medvirkning, ny teknologi, og samarbeid på tvers, kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet, og dermed utsette hjelpebehov. Dette bidrar til å skape et mer aldersvennlig samfunn. For å sikre at vi utvikler oss i ønsket retning, er Fauske kommune deltaker i Nettverk for aldersvennlige lokalsamfunn – et nettverk som utgjør ei viktig folkehelsesatsning både nasjonalt så vel som lokalt.

6.1.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL:	
Fauske-samfunnet består av tettsteder og lokalsamfunn som er inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige, som er utviklet i god balanse mellom vekst og vern.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**

Løse komplekse velferdsutfordringer, og ha gode tjenester til innbyggere i alle livsfaser	• Koordinere tjenester i samspill med pårørende og frivilligheten • Fokusere på helsefremmende og forebyggende arbeid og aktivitet • Ha sosial bærekraft som en rød tråd i alt kommunalt arbeid • Gjennom involvering, sikre at innbyggerne opplever helhetlige tjenester • Ta i bruk nye teknologiske løsninger • Aktivt forebygge kriminalitet og rus blant barn og unge
Ha et folkehelseperspektiv i alt vi gjør	• Synliggjøre hva folkehelse omhandler, og hvordan alle er en del av kommunens folkehelsearbeid • I politiske vedtak og saker, tydeliggjøre konsekvenser for folkehelsa • Arbeide kunnskapsbasert og systematisk gjennom kommunens plansystem • Jobbe for å sikre grunnleggende ferdigheter hos den enkelte innbygger • Ta del i regionale, nasjonale og globale nettverk • Ha tidlig innsats, tverrfaglig tilnærming og samhandling som bærende prinsipp • Legge til rette for informasjons- og opplæringstiltak • Fremme helse gjennom kultur og kulturdeltakelse
Ha et aktivt og mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv tilgjengelig for alle	• Legge til rette for aktiv deltakelse i lokalt kulturliv • Øke tilgjengeligheten for mangfoldige kunst- og kulturtilbud • Stimulere til organisert og egenorganisert idrett og aktivitet • Forme kommunens fellesrom ute og inne, som inkluderende arenaer • Sikre muligheter for nærturer og friluftsliv som bidrar til både opplevelser og pusterom
Ha gode oppvekstmiljø som styrker barn og unge i møte med framtidas utfordringer	• Ha et økt fokus på grunnleggende ferdigheter • Satse videre på tidlig innsats og foreldrestøtte • Fokusere på trygghet, utvikling, motivasjon og læring

	• Legge til rette for en aktiv fritid gjennom et mangfoldig kultur-, idretts- og friluftsliv • Bidra til en trygg oppvekst gjennom forebygging av vold og overgrep mot barn unge i nære relasjoner
At alle skal kunne delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere	• Skape god kontakt mellom næringsliv, organisasjoner, videregående skole og kommunen • Aktivt jobbe for å øke andelen som fullfører videregående opplæring • Stimulerer til læring og aktivitet gjennom hele livet • Nyttiggjøre oss av eldre som en samfunnsressurs • Tilrettelegge for meningsfull aktivitet og fellesskap • Legge til rette for best mulig kommunikasjon og samhandling • Skape en kultur der det å gjennomføre utdanning oppleves som viktig • Jobbe for kvalifiserte arbeidere og økt arbeidsdeltakelse
At alle skal bo trygt og godt, i gode bomiljø og omgivelser	• Planlegge for gode boområder og bomiljø • Arbeide for god trafikksikkerhet og sørge for gjennomføring av gode trafikkløsninger • Konkretisere kommunens boligpolitikk • Fokusere på tverrfaglig samhandling • Synliggjøre Fauske som et attraktivt sted å bo, og arbeide for økt tilflytting • Sikre tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet

6.2 **Klima- og miljøvennlig utvikling**

Global oppvarming og tap av biologisk mangfold er blant de største miljøutfordringene som samfunnet står overfor i dag. Konsekvensene av klimaendringene merkes allerede med mer ekstremvær, flom og tørke. Dette er klimautfordringer som samfunnet må være forberedt på, også lokalt her hos oss i Fauske kommune.

En rekke arter og naturtyper er truet av utrydning, delvis som følge av klimaendringene, men og som følge av nedbygging av arealer med viktig natur. I vår del av verden bidrar vi til store utslipp, blant annet gjennom biltrafikk, flyreiser og høyt forbruk av varer. For å få fart i arbeidet med å redusere klimagassutslippene er det behov for mer offensiv handling. Innovasjon og omstilling til et mer miljøvennlig samfunn gir muligheter for økt verdiskapning og nye arbeidsplasser. Fauske har mange innbyggere som daglig reiser til skole, jobb og andre

gjøremål, og vi opplever et høyt transportbehov. Det vanligste framkomstmiddelet i kommunen i dag er bil. En høy andel personbiltransport medfører utfordringer med klimagassutslipp, støy, lokal forurensing og potensielt redusert livskvalitet.

I Fauske kommune ligger det godt til rette både for næringsutvikling og klimasatsing i skogbruket. Skogen har et stort potensial for å binde C02, og det er viktig at dette blir utnyttet. Økt aktivitet i skogen vil være et viktig tiltak for at landbruket skal bli klimanøytralt, og vil samtidig legge til rette for at flere satser på vilt- og utmarksnæring.

6.2.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et klimarobust, bærekraftig og miljøvennlig samfunn	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Styrke evnen til å tåle, og være rustet for å møte klimaendringer og uønskede hendelser	• Arbeide helhetlig og forebyggende for å redusere uønskede hendelser, flom, tørke og skred • Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging • Sikre et fremtidsrettet vann- og avløpssystem • Sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap

Ha et generasjonsprinsipp i all utvikling og planlegging	• Redusere klimagassutslipp • La det grønne skiftet være drivkraft for utviklingen av kommunens vekst • Arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt • Oppfordre til deling, gjenbruk, sambruk og flerbruk • Sikre en mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Se klima, mobilitet og arealbruk i sammenheng • Jobbe sammen for å nå bærekraftsmålene
Bevare naturmangfold, grønnstruktur, kulturlandskap, ren luft og friske vassdrag	• Tenke helhetlig i vår forvaltning og utvikling • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Bekjempe spredning av fremmede arter • Redusere miljøgifter, forsøpling og forurensning • Redusere omdisponeringen av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen
Ha et nettverk av stier, grøntareal og sosiale møteplasser	• Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur, i tilknytning til bolig- og friarealer • Ivareta nær tilgang til natur og grøntarealer • Utvikle gjennomfartsårer til naturlige hverdagsaktiviteter • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Tenke kreativt ved etablering av uterom og møteplasser

6.3 **Omstillingsdyktig næringsliv**

Aktiv næringsutvikling er en viktig faktor for økt verdiskaping og fortsatt velstandsvekst. Sentral beliggenhet og god arealtilgang gir Fauske-samfunnet gode forutsetninger og vilkår for vekst. Men beliggenhet og areal alene er ikke nok.

Antallet arbeidsplasser er relativt høyt i Fauske, men det er stor pendling både inn og ut av kommunen. Grunnen til dette kommer av flere forhold. Blant annet har ikke kommunen mange nokkortreise arbeidsplasser eller «rett næringsliv» der kompetansen bor. I tillegg er Fauskes innbyggere attraktive i et regionalt felles arbeidsmarked. Knutepunkt-plasseringen bidrar til at det kan være attraktivt for næringslivet å etablere seg i Fauske kommune.

Økt antall lokale arbeidsplasser vil redusere omfanget av utpendling. Handelslekkasje, økt netthandel og endrede bransjestrukturer påvirker næringssammensetningen i kommunen. Aktivt fokus på å opprettholde handel og aktivitet for å styrke sentrumsutviklingen er avgjørende for å ivareta levende lokalsamfunn. Grønn omstilling, med muligheter for innovasjon, entreprenørskap og sirkulærøkonomi, og satsing på grønne næringer vil kunne gi eksisterende lokalt næringsliv et konkurransefortrinn og skape nye arbeidsplasser. Næringslivet trenger gode møteplasser og kommunen vil legge til rette for et godt samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøene.

Kommunens beliggenhet nær store næringsmiljøer, kan by både på muligheter og utfordringer. For næringslivet er det avgjørende med forutsigbare rammebetingelser som tilgang på kvalifisert arbeidskraft. For at kommunen skal fortsette å levere effektive tjenester av god kvalitet, må arbeidet med systematisk tjenesteinnovasjon styrkes. Organisasjonens evne til å ta i bruk ny teknologi og skalere nye løsninger må videreutvikles i samarbeid med andre aktører. En forutsetning for å lykkes, er aktivt å etablere partnerskap og å søke samarbeid med ulike nettverk lokalt, regionalt og/eller nasjonalt. Et annet viktig virkemiddel vil være videreutvikling av mer helhetlige, brukerrettede og brukervennlige digitale tjenester for samfunnet vårt.

Gjennom utvikling av et godt offentlig tjenestetilbud – utdanning, velferd og kultur – og gode, trygge lokalsamfunn kan vi sørge for at til at kvalifisert arbeidskraft etablerer seg lokalt. I tillegg må det satses på en helhetlig og robust teknisk infrastruktur, spesielt innenfor transport, eiendom og bygg, og en digital infrastruktur integrert i den tekniske infrastrukturen, for å gjøre kommunen attraktiv. Det ligger også muligheter for tilgang til forskningsfaglig kompetanse gjennom samarbeid med universitets- og høgskolemiljøer. Denne type samarbeid kan bidra til å sikre teknologi- og tjenesteutvikling både i kommunen og næringslivet.

6.3.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et knutepunkt og næringssenter i regionen. Vi jobber for en levende innovasjonskultur, en sikker digital infrastruktur, og et inkluderende og bærekraftig næringsliv	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Aktivt spille på lag med andre, og oppleves som en fremoverlent kommune	• Være imøtekommende og nytenkende i møte med andre • Arbeide for et mangfoldig næringsliv • Være en god tilrettelegger • Bidra til å skape kontaktflater for dialog og samskaping • Stimulere til et næringsliv som bygger på kompetanse og innovasjon

	• Ha god dialog med reindrifta, og ivareta deres behov for areal
Ha et konkurransedyktig næringsliv som legger til rette for flere arbeidsplasser	• Jobbe sammen med næringslivet • Tilrettelegge for næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Opprettholde og utvikle et aktivt, variert og bærekraftig landbruks[2]-, havbruks- og utmarksnæring • Utvikle lokale utdanningstilbud og arbeidsplasser, som svarer på samfunnets behov • Jobbe for å tiltrekke oss ønsket og nødvendig kompetanse • Arbeide for at kommunen blir et foretrukket valg for etablering av nye virksomheter
Styrke vår posisjon et regionalt og nasjonalt knutepunkt	• Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Legge til rette for vekst av offentlige og private arbeidsplasser • Aktivt markedsføre kommunens fordeler som et knutepunkt • Aktivt være i dialog og samarbeid med andre kommuner, regionale og statlige myndigheter • Fremme våre fortrinn med hensyn til friluftsliv, norsk og samisk historie og kultur, opplevelser og arbeidsliv

6.4 **Attraktive byer og steder**

Samfunnet står overfor store utfordringer for å sikre at byer og tettsteder er helsefremmende, bærekraftige og attraktive. Attraktive byer og tettsteder er viktig for folks trivsel, trygghet og tilgjengelighet til viktige tilbud og tjenester i hverdagen. Det kan også bety mye for næringsutvikling, konkurransekraft og bosetting.

For å lykkes med stedsutvikling må kommunen ta en aktiv rolle i arbeidet og sette av tilstrekkelig med ressurser til kunnskapsinnhenting, planlegging og gjennomføring av tiltak. I tillegg må innbyggere, næringsliv og organisasjoner mobiliseres til felles innsats. Utviklingen det legges opp til må være til det beste for innbyggere, næringsliv og naturen. Kommunen har en rik historie og et stort antall kulturminner og kulturmiljøer. Denne arven gir oss vår identitet og vårt særpreg, og må forvaltes på en bærekraftig og framtidsrettet måte.

Kommunens politikere, ledere og medarbeidere må ha kompetanse for å kunne legge til rette for samskapingsprosesser. Vi må kunne lede og arbeide i nettverk med mange ulike aktører. Kommuneorganisasjonen må jobbe på tvers av sektorer internt samtidig som vi får med

[2] Landbruk omhandler både jordbruk og skogbruk

berørte innbyggere og samfunnsaktører. Vi må skape engasjement, og sørge for likeverdighet og reel innflytelse i prosessene. Gjensidig tillit er avgjørende for å lykkes med samskaping. Kommunen sitter ikke på løsningen alene. Ved å gi rom for andres kompetanse, både internt og eksternt, og gjennom å våge å feile, kan vi i fellesskap finne den beste løsningen for Fauske-samfunnet.

6.4.1 Mål og strategier

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et inkluderende og attraktivt samfunn hvor det er godt å bo	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Være et levende samfunn med fokus på helse og trivsel	• Skape et aldersvennlig lokalsamfunn • Utvikle og bidra til gode møteplasser • Utvikle gode kultur-, service- og tjenestetilbud • Legge til rette for grønne og gode oppholdsarenaer
At naturen skal være lett å ta i bruk, og være en foretrukken fritidsarena	• Legge til rette for at alle skal ha nære turmuligheter • Ha god oversikt over tilgjengelige turområder • Markedsføre Fauske kommune som et attraktivt turmål • Tilrettelegge for tilgjengelighet og universell utformede uteområder • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk
Være en trygg kommune med godt omdømme, og fornøyde innbyggere	• Framsnakke og aktivt markedsføre mulighetene i kommunen • Utvikle gode og effektive saksbehandlingsrutiner • Arbeide for å være en åpen organisasjon og en attraktiv arbeidsgiver • Jobbe for bolyst og trivsel, med særlig fokus på unge voksne, studenter og eldre • Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder
Ha en bærekraftig økonomi og tjenesteproduksjon	• Ha et helhetlig, systematisk og effektivt plan- og styringssystem • Aktivt utvikle våre tjenester • Sørge for en kommuneøkonomi som er i balanse • Ha generasjonsprinsippet til grunn i vår drift • Bedrive oppsøkende virksomhet mot eksterne tilskuddsordninger

6.5 **Mangfold og inkludering**

Mangfold handler om retten til møte andre som den man er, uten å møte diskriminering. Å *anerkjenne* mangfold er å verdsette mangfold som et bidrag til et bedre og rikere samfunn for alle. Inkludering betyr å delta på like vilkår i sosiale felleskap, ha like muligheter for å lykkes, og reell innflytelse på felleskapets regler og hvordan samfunnet virker.

Kommunens oppgave er gjennom sine tjenester og tiltak å understøtte positive inkluderingsprosesser i samfunnet. Sammen kan vi skape tilhørighet og anerkjennelse for mangfold. Det er på arbeidsplasser, læresteder, i nabolag og foreninger at inkludering skjer og mangfoldet utfolder seg.

6.5.1 **Mål og strategier**

HOVEDMÅL: Fauske kommune er et samfunn med plass til alle. Innbyggerne har mulighet til å delta i et fellesskap, slik at ulikhet i levekår og livssjanser reduseres.	
DELMÅL: I Fauske kommune vil vi..	**STRATEGIER: Derfor skal vi..**
Ha et åpent samfunn	• Legge til rette for samarbeid for å se nye muligheter • Bidra til samskaping • Samarbeide på tvers og på nye måter i kommuneorganisasjonen • Fremme mangfold i samfunnet • Oppfordre til aktiv deltakelse, innbyggerinvolvering- og medvirkning
At alle skal ha mulighet til å delta og bidra med sine ressurser	• Jobbe for økt samfunns- og arbeidsdeltakelse • Fremme deltakelse i frivilligheten som meningsfullt og givende • Arbeide for at dugnadsånden opprettholdes
Bygge og styrke fellesskap, identitet og stolthet	• Ha et økt fokus på å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv • Jobbe for at mangfoldet i samfunnet verdsettes • Fremme inkludering og forhindre diskriminering

	• Framsnakke kommunen som samfunn • Videreutvikle et aktivt kulturliv • Legge til rette for fellesskapende aktivitet på tvers av tettsteder, generasjoner og forskjeller • Aktivt fokusere på og videreutvikle en felles identitet
Ha et aldersvennlig samfunn	• Utvikle samfunnet etter prinsippene om universell utforming og tilgjengelighet • Aktivt benytte eldre som en samfunnsressurs • Aktivt formidle og informere om helsefremmende aktiviteter • Transformere og utvikle områder etter prinsippet «*bygger du for eldre, bygger du for alle*» • Jobbe for gode transportløsninger

6.6 **Deltakende innbyggere**

Dersom Fauske kommune skal nå sine mål i framtiden, er deltakende innbyggere et sentralt moment. Gjennom deltakende innbyggere kan vi få fram nye forslag og ideer, og et samfunn som vi utvikler sammen. Interessen i befolkningen generelt for politikk stiger, samtidig viser forskning at det er misnøye med hvordan politikerne involverer innbyggere i å løse lokale problemer, og hvordan de lytter til innbyggernes synspunkter[3]. For å utvikle et samfunn der folk trives, trenger vi deltakende innbyggere og et system for å ivareta de. Da står samarbeid, gjennomsiktige prosesser og informasjon sentralt.

Seniorressursen – i arbeidslivet og i frivillig sektor

Skal Norge nå sine bærekraftsmål må også den eldre befolkningen tas med i regnskapet som en mulighet og viktig ressurs. De eldre som vil bidra, må få bidra. Enten det er med lønnet eller frivillig arbeid. Det må imidlertid tenkes nytt og vi jobber med flere prosjekt knyttet til rekruttering, tilrettelegging og organisering av seniorressursen i frivilligheten. Oppretting av en «reservestyrke» kan være et verktøy for å gi alle mulighet til å delta med sine ressurser.

6.6.1 **Mål og strategier**

[3] KS Status kommune 2020 – Der folk bor

HOVEDMÅL: Fauske kommune har aktive og stolte innbyggere som deltar i utvikling av eget lokalsamfunn.	
I Fauske kommune vil vi.. (DELMÅL)	**Derfor skal vi** (STRATEGIER)
Være en kommune som verdsetter samarbeid	• Samarbeide på tvers av sektorer, fag, forvaltningsnivå og geografiske grenser • Delta i lokale, regionale og internasjonale samarbeid og nettverk • Ha fokus på tverrfaglig samarbeid
At det skal være enkelt å engasjere seg og ta del i samfunnet	• Arbeide for gode rammebetingelser og være støttespiller for frivilligheten • Vedlikeholde og videreutvikle gode kultur- og fritidstilbud for alle • Utvikle en «reservestyrke» • Bidra til aktive lokalmiljøer med en sterk frivillig sektor • Spille på lag med innbyggere og næringsliv • Skape gode arenaer og betingelser for innbyggerdialog- og medvirkning • Legge til rette for at alle kan delta i arbeids- og samfunnslivet som kunnskapsrike, engasjerte og ansvarlige innbyggere
Formidle god, og nok informasjon – til rett tid	• Jobbe fram tydelige kommunikasjonsstrategier • Sikre tilstrekkelig kommunikasjonskompetanse i kommuneorganisasjonen • Fokusere på «Klart språk» i alle ledd • Ha et fokus på informasjon og markedsføring • Utnytte digitale løsninger til mer effektive tjenester og samhandling • Utarbeide sentrale styringsdokumenter i leservennlige format

7. Langsiktige arealstrategier

Arealstrategiene er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommunen. Fauske kommune har behov for en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk

Arealstrategiene peker ut de overordnede prinsippene som skal være retningsgivende for utviklingen av Fauske kommune fram mot 2034. Strategiene er basert på kunnskapsgrunnlag og mål i kommuneplanens samfunnsdel, og nasjonale og regionale mål og prioriteringer.

Strategiene skal først og fremst legges til grunn for revisjon av arealplanen, men vil i tillegg være førende for plan- og byggesaksbehandling. Fordeler med en arealstrategi kan være: forutsigbarhet for eksterne aktører, tidlig politisk dialog og forankring, mulighet for medvirkning

på strategisk nivå, skaper sammenheng og helhet i planlegging, og få løftet blikket og se om utviklingen går i ønsket retning.

For å realisere arealstrategiene, skal kommunen utarbeide et arealregnskap, som viser tilgjengelig areal/tomter til utbyggingsformål for bolig-, fritidsbolig, samt næringsareal. Ved å se dette i sammenheng med forventet utvikling, befolkningssammensetning og forventet arealbehov, kan kommunen avklare det reelle behovet for å legge ut nye arealer til ulike utbyggingsformål.

God oppvekst og godt liv
• Utvikle et arealregnskap • Vektlegge trafikksikkerhet i arealplanleggingen • Legge til rette for fortetting og høyere utnyttelsesgrad, i sentrumsområder og andre områder egnet for dette • I planarbeid skal muligheten til nærturer og friluftsliv sikres, samt tilgang til naturgitte muligheter for opplevelse, lek og aktivitet • Kommunens uterom skal formes som inkluderende arenaer • Konkretisere kommunens boligpolitikk • I større grad benytte Helsekonsekvensutredning (HKU) inn i planarbeid
Klima- og miljøvennlig utvikling
• Vurdere klimarisiko og klimatilpasning i all vår planlegging, og forebygge uønskede hendelser som flom, tørke og skred • Sikre arealer for fremtidsrettede vann- og avløpssystem • Gjennom planarbeid, sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvann, og sikre flomveier • Jobbe fram gode snarveier, gjennomfartsårer og et sammenhengende gang- og sykkelvegnettverk • Utvikle et klimabudsjett og klimaregnskap • Vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut • Redusere omdisponering av dyrka og dyrkbare arealer • Utarbeide kulturminneplan for hele kommunen • Utvikle og ivareta en sammenhengende grønnstruktur og nær tilgang til natur og grøntarealer, ved utvikling av nye områder • Ta vare på de sammenhengende skogsarealene • Kartlegge og sikre verdifulle friluftsområder for framtiden • Kartlegge og sikre arealer for moderne transportårer
Omstillingsdyktig næringsliv
• Ivareta reindriftas behov for areal, gjennom dialog sammen med de • Vurdere næringsarealer ut fra prinsippet om rett næring på rett sted • Arbeide for solid infrastruktur og offentlige kommunikasjonsmidler • Kartlegge behov for bolig- og næringsareal og utarbeide prioriteringsrekkefølge • Definere viktige landbruksareal • Kartlegge og legge av areal for massedeponi • Samarbeide med relevante aktører om gode løsninger knyttet til massehåndtering
Attraktive byer og steder
• I planarbeid skal gode møteplasser og grønne oppholdsarealer vektlegges

• Uteområder som er tilgjengelige og universelt utformede • Utvikle og ta vare på grønne korridorer og naturnettverk • Aktivt jobbe for å videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger, for å forsterke bo- og arbeidsområder • Aktivt benytte oss av rekkefølgebestemmelser og utbyggingsavtaler • Revidere kommunedelplan for sentrum
Mangfold og inkludering
• Transformere og utvikle områder etter prinsippet «*bygger du for eldre, bygger du for alle*», og fokusere på universell utforming og tilgjengelighet • Jobbe for gode transportløsninger
Deltakende innbyggere
• Ha fokus på «Klart språk» i vår saksbehandling og ved utarbeiding av planer

• Tror kanskje mange tenker som meg. Vet ikke helt hva kommuneplanens samfunnsdel er for noe, og hva slags innspill man skal komme med.
I Sulis roper vi høyt og tydelig om Sagatun, basseng, bevare barnehage og skole, ha det ryddig og fint over alt (ikke bare på industriområdet), brøyting, arbeidsplasser, scooterløyper, skiløyper, boliger, osv osv. Hva som er viktig for oss tenker jeg er ganske kjent, men poenget med å komme med så mange innspill når det ikke er økonomi til noe som helst vet jeg ikke..

• Når vi ikke blir spurt i saker vi mener er viktige for Sulis, både det lille vi har av næringsliv, og for trivsel generelt, er det vel ikke rart at ingen har svart. Alt legges ned. Ingenting igjen. Synes ungene på skola hadde sendt inn et bra forslag, om å utvikle stedet slik at både unge og eldre trives.

• * Distriktsvennlig kommune med tjenester nært folket fra vugge til grav.
* Tilrettelegge for arbeidsplasser, også offentlige utenfor sentrum
* Legge tilrette for tilflytting og boligbygging
* Ta vare på Kulturminnene og få stoppet forfallet slik at boliger kan beboes.
* Gode fleksible transportløsninger mellom sentrum og distrikt
* Kulturskolen inn i skoletiden
* Nok barnehageplasser og fleksibel åpningstid slik at folk kan bo i Sulis og pendle på jobb
* Infrastruktur med sikre veier, tunneller, bredbånd til alle og mobildekning
* tilrettelegge for turisme som gir arbeidsplasser
* miljøtorg og søppelhåndtering for innbyggere og besøkende
* godt samarbeid mellom kommune og frivillige foreninger som skal gi bedre tilbud til innbyggere lokalt

•Det er litt vanskelig å gripe fatt i enkelte av disse punktene, og komme med konkrete råd, men hvis jeg skulle gripe fatt i det første punktet om en "distriktsvennlig kommune med tjenester nært folket fra vugge til grav", ville det være viktig å vite om kommunen fortsatt holder fast på at vi skal være tre sentrum, Valnesfjord, Fauske sentrum og Sulitjelma? Hvis det er tilfelle, kan vi planlegge for tjenester fra vugge til grav i alle tre lokalsamfunnene; helsehjelp for barnefamilier, god barnehage/ skole, aktive lokalsamfunn, kommunalt parkvesen som vedlikeholder og opparbeider parker og grøntområder (inkl. Industriområdet), sørger for brøyting av innkjørsler til eldre (pga trygghet og trivsel) og gode kollektivtilbud når man må inn til sentrum for legebesøk, kontor, tannlege osv, slik at ikke folk er nødt til å være i timesvis i sentrum før bussen går tilbake. Det er mye som må gjøres, men nå snakker vi om å planlegge for fremtiden.

Hvis kommunen derimot har gått bort fra 3-sentrum, er vi verre stilt. Da er det meningen vi skal inn til sentrum for det meste. Da må vi ha flere kommunale boliger for folk som i alderdommen må flytte inn til sentrum pga manglende tilbud i ytterkantene. (Brøyting, helsehjelp/ hjemmesykepleie osv)
Og så må vi huske at mange av oss som bor i denne ytterkanten av kommunen, bor i hus med fire etasjer, regnet fra kjeller til og med kvist. Kanskje kommunen kunne kjøpt leiligheter i et borettslag i Sulis? Slik at de/ vi som ikke klarer brøyting eller vedlikehold av fire etasjer lengre, kan flytte inn i en lettstelt, liten leilighet over ett plan uten å gå ut på det private marked? Og kunne fortsette å bo i Sulitjelma.
Ja, dette var ett av punktene "distriktsvennlige kommune..."

•Hadde vært fint med kulturskoletilbud i Sulis

•Ta tak i industriområdet.
Ta tak i tilbud til barn og unge.
Ta tak i fylkesveier, den er slitt så det holder.
Ta tak i de eldres situasjon.
Ta tak i basseng, bibliotek.
Ta tak i skilt på Furuhaugen og Bursi gruva samt skoge rundt gamle tufter.
Ta tak i gamle hotellet som står og forfaller.

•Løfter blikket og drømmer
*Gruvebyen skal blåses liv i og bli et nytt industrieventyr med over 100 nye arbeidsplasser innen 2030.
* Gruvebyen fremstår som et historisk utstillingsvindu som vi er stolt av å vise fram, et must å besøke og et fantastisk sted å bo innen 2030..
(må omformuleres, men tenker da underforstått at alle hus og bygninger skal være satt istand og det skal bo folk i husan)
* Gruvebyen har fått et lite sentrum med kafe og små koselige utsalg der bla alle flinke lokale håndverkere er samlet.
* Folkets Hus er igjen blitt et praktbygg der det er full aktivitet og i kinosalen skal vi igjen fylle salen med masse godt kulturliv Bolsarn Pub er såklart åpen.
* På Langvatnet blir det masse aktivitet med båtliv, brygge og grillplasser. Båtutsett og ei flåte hadde gjort susen.
* Sulis-filmen og tiden etter filmen drar masse folk til Gruvebyen og eksisterende næringsliv blomstrer samt at fleire arbeidsplasser skapes i Gruvebyen.
*Gruvebyen har skapt så mange arbeidsplasser og innbyggertallet nærmer seg 1000. Boligbygging er i full gang ..

•Bedre lekeparker, basseng på fritiden, kanskje få ryddet industriområdet å rev my av di gammle byggene før d e en unge eller 2 som skada sæ eller d som værre e.

•Vi må slutt å bygg ned utkant fauske, vi må heller prøv å bygg opp områdan rundt fauske. Hvis kommunen hadd vært med på å blås liv i fritidstilbudan i sulis og valnesfjord så hadd di fort kunna økt tilflyttinga til kommunen. Da husan e billigere hær enn sentralt på fauske, så e muligheten større førr at folk kan få sæ et boliglån og egen plass å bo. så æ mein di burde prioriter sulis og valnesfjord meir. Ikke bærre kutt på alt av tilbud vi har, da kan di fort opplev fra flytting. D e tross alt ikke langt til værken sørfold eller saltdal kommune. Og sist men ikke minst, fjærn parkeringsavgiftan på utfartstedan! Kommunen burde ikke tjæn enda meire pænga på at folk ønska å benytt den flotte naturen vi har i kommunen!

•Det ble jo for ei tid tilbake laga en kulturminneplan.
E det ikke på tide å iverksette den?
Og kanskje informere oss beboere om mulighetene vi har i forbindelse med restaurering av bygningsmassen som e omfattet.

Møte med lag, foreninger og frivilligheten 26. april 2021

Ordstyrer: Frivilligsentralen v/ Gro Anita Olsen

Tilstede fra Fauske kommune:

- Ordfører Marlen Rendall Berg
- Kommunedirektør Ellen Beate Lundberg
- Kommunalsjef Terje Valla
- Enhetsleder kultur Ketil Hugaas
- Omstillingskoordinator Erik Holm Melby
- Folkehelserådgiver Lena Holmström
- Samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

Deltakere:

- Anette Pedersen
- Anita Jensen
- Bjørg Helskog Hjemås
- Gerd Bente Jakobsen
- Gunvald Pedersen
- Janicke Holm Rinnan
- Julie Pedersen Jensen
- Kathrine Moan Larsen
- Kristin Hardeland
- Marry Moen
- Odd-Harald Larsen
- Ronny Borge
- Ståle Indregård
- Turid Willumstad
- Veronika Ormåsen

Agenda: Kommuneplanens samfunnsdel

- Innledning v/ ordfører Marlen Rendall Berg
- Presentasjon av samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen og folkehelserådgiver Lena Holmström

Bjørg Hjemås (Fauske seniordans)

- Det er så mye god helse i seniordans, og ønsker at dette kommer med i folkehelseplanen for kommunen. Leger, fysioterapauter og andre hyller denne akviteten, og bør markedsføres som en del av folkehelsa.
- Det er ingen aldersgrense for å være med, senior før er ikke det det er nå.
- Vi har også sittedans for de som ikke kan bevege seg så veldig mye.

Marry Moen (Fauske seniordans)

- Seniordans er helse på alle mulige måter; kroppen, hodet og humøret. Jeg håper at vi får fortsette å ha det like bra framover. Fauske kommune har støttet oss i alle år. Seniordansen er lite kjent, vi burde fått reklamert mer for dette, fordi det er folkehelse i ypperste klasse.

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmström

- Gir de fra seniordansen en applaus, og det er fantastisk at dere finnes, og at dere deler deres erfaringer med oss. Vi vet vi får enda flere seniorer i framtiden.

Gunvald Pedersen (Fauske radiohistoriske forening, bobilforeningen, turistforeningen m.m.)

- Veldig glad for den fine bobilparkeringen vi har
- Folkehelse er ikke bare bevegelse. Det er mye helse å være med i lag og foreninger

Odd-Harald Larsen (leder i Eldrerådet og styreleder i Hauan grendehus/akvitietssenter)

- Eldrerådet; dette med aldersvennlig lokalsamfunn.
- Hvordan koordinerer vi arbeidet som blir gjort?
- Å ville hverandre vel er viktig
- Stort potensiale hvis vi samarbeider bedre
- Hauan aktivetessenter skal bli en motor for aktivitet i Hauan, og gi muligheter for andre i hele kommunen. Vi skal forsøke å få til folkehelse og aldersvennlige lokalsamfunn.

Ronny Borge (leder i Fauske Sprint og Sulitjelma musikkorps)

- Vi har en utfordring når det gjelder korpsbevegelsen, og sliter med å rekruttere flere til korpsene.
- Hva kan kommunen gjøre for å løse dette problemet? Dette å få det implementert fra barnehagen og skolen allerede, kan vi så en interesse tidlig.
- Vi trenger flere barn i kommunen
- I Fauske sprint: Vi trenger anlegg og flater å spille fotball på. Vi har vært gode på anlegg i kommunen i mange år. Utfordringen er når det gjelder å ta rede på disse.
- SKS arena ble reist for fem år siden, det offentlige, private og frivillige var samlet. Det var nøkkelen til at det gikk, denne treenigheten.
- Dette med senteret i Hauan; hvis en klarer å engasjere frivillige vil vi få en et unikt eierforhold.
- Når ildsjelene har brukt opp tiden sin; hvem overtar?

Anette Pedersen (Fauske skolekorps)

- Sliter med å få rekruttert. Hos de er de ikke vanskelig å få unger til korpset, men å få voksne inn i styret.

Kristin Hardeland (Fauske svømmerklubb/Fauske svømmeskole)

- Ønsker innspill å hvordan vi kan få foreldre mer engasjert. Det er veldig mange som ønsker kurs og tilbud, men det er vanskelig å få folk til å legge av tid.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Ønsker gjerne at vi drøfter hvordan vi kan skape mer engasjement, hvordan skaper vi nye ildsjeler? Hvordan kan vi i kommunen, og sammen med dere, legge til rette for dette?

Gerd Bente Jakobsen (Fauske svømmeklubb)

- Rekruttering av foreldre går parallelt med rekruttering av unger. Gjennom svømmeskolen rekrutterer vi til svømmeklubben
- Dette med korona, og at vi ikke får arrangert ting, gjør at vi opplever problemer med å ha kontakt med foreldre. Det blir nok bedre når vi får normale forhold igjen.

- Ønsker å skryte av kommunen når det gjelder Fritidskortet. Dette har vært et kjempeløft. Våre inntekter er kun basert på dugnad og sponsorer. Vi lønner våre instruktører og hovedtrener, dette koster penger. Derfor må ha vi treningsavgifter. Denne har vi satt ned nå, men samtidig kan det for enkelte være dyrt. En slik ordning som Fritidskortet er veldig bra.
- Mange foreldre vil betale, men vi hvordan får vi mer engasjerte foreldre?
- Kanskje vi må fornye oss?
- Har oppstartsleir hvert år, har vudert å invitere ungdommer fra andre klubber for å koble sammen idrettsaktiviteter

Ronny Borge (leder i Fauske Sprint og Sulitjelma musikkorps)

- Vi har en felles utfordring med å engasjere foreldre. Det er de samme foreldrene som engasjerer seg.
- I Sprint har vi meldt oss på et opplegg, der vi har blitt sertifisert som en kvalitetsklubb. Når vi kurser folk, blir folk tryggere i sitt virke. Dette med skolering er viktig.
- Ønsker å bli kvalifisert som kvalitetsklubb 2, som en videreutvikling
- Skolering og rekruttering er viktig, og det å finne ildsjelene som kan stille opp. Hvis det kommer unger som vil svømme, må vi gjerne også snakke om fotball, ski og andre. Vi må framsnakke oss selv og hverandre

Fauske kommune v/ omstillingskoordinator Erik Holm Melby

- Vi snakker mye om rekruttering til frivilligheten og det er foreldregruppen som blir nevnt. Frivilligheten er ikke reservert for foreldregruppen. Skal vi jobbe med rekruttering innenfor frivillighet må vi tenke bredere enn dette. Det er mange kommuner som har lykkes i å rekruttere ungdom for eksempel. Foreldrene har allerede nok å gjøre. Skal vi gjøre noe i Fauske kommune, må vi få frivilligheten til å være noe som er kult, både for ungdom og andre grupper; og åpne opp for frivilligheten også for de som ikke er foreldre.
- Ønsker en diskusjon bort fra hvordan vi kan rekruttere foreldre, men hvordan vi kan rekruttere andre grupper

Fauske kommune v/ folkehelserådgiver Lena Holmstrøm

- Er veldig enig med Melby. Hyller besteforeldre som en ressurs. Dette som Melby sier, dette med å se oss rundt; hvem andre kan bidra?
- Alle kan gjøre litt, også blir vi et superlag.
- De som har voksne barn, har mer fritid til å bidra.
- Reservestyrken; vi har en hel del unge pensjonister, studenter og andre, som gjerne kunne tenke seg å bidra. Hvordan kan vi alle gjøre litt?

Odd-Harald Larsen (Eldrerådet og Hauan grendehus/akvititetssenter)

- Har vært frivillig i mange år, og beskriver det som veldig givende.
- Det er mye som kunne ha vært skrevet om det å bry seg, det å være sammen med barn, unge og andre, men dette med hvordan kan vi skape større engasjement; enten det gjelder dugnad, foreldreengasjement eller rundt lag og foreninger.
- Det er noe kulturelt, som vi kan sette fokus på, for å få til at folk skal tenke at dette er gøy og stas.
- Vi møter de samme over alt
- Hvordan skaper vi engasjement på en positiv måte, uten å gå med pekefinger? Hvordan finne den gode veien inn?

Bjørg Helskog Hjemås (Fauske seniordans)

- Vi må framsnakke alle som er med. Vi må være glad og fornøyd, å få fram det gode arbeidet og hva det gir.
- Videreformidle den gleden det er å være sammen, og aktiviteter.
- Vi ønsker oss flere medlemmer, og vi framsnakker og prøver så godt vi kan. Men det er ikke så lett
- Dansen gjør oss glad, og sprekere. Vi sparer samfunnet for millioner av kroner, det er dokumentert gjennom Seniordans Norge.
- Ser fram til et mer aldersvennlig samfunn i Fauske kommune

Gerd Bente Jakobsen (Fauske svømmeklubb)

- Jobber for å bli en god klubb, og med skolering.
- Møteplassene for tiden er ikke gode (ref. korona)
- Enig med Borge om framsnakking. Kanskje vi bør samordne treningstider så flere kan delta på flere aktiviteter

Kathrine Moan Larsen (Sumo trenings- og akvititetssenter)

- Nyåpnet tilbud i Sulitjelma
- Har samarbeid med kommunen; 10. klasse trener i gymtimen og Familisenteret har de avtale med
- Ønsker avtale med Frisklivssentralen. Kanskje kunne det vært et tilbud fra fysioterapauter
- Ønsker å bidra til at innbyggerne får en bedre folkehelse og at det er enkelt å være i aktivitet
- Kanskje burde vi se på transportløsninger, til treninger og sosiale arrangementer? Å skape et samfunn der flere kan delta
- Dette med korps: lokalt i Sulitjelma har det vært et skolekorps og et voksenkorps. Når kulturskolen ble nedlagt, fikk ikke ungdommen øvd i skolen. Da mistet man rekruttering. Om det er korps, sang eller annen kulturaktivitet, er det en god løsning å legge dette i skolen
- Det er viktig å ha et godt samarbeid der man vet om hverandre, og der kommunen har oversikt over ha de frivillige kan tilby, og at de frivillige vet hva kommunen kan tilby. Da kan vi utfylle og utnytte hverandre, for innbyggere i alle aldere
- Forteller om når de har arbeidet med anlegg i Sulitjelma, og støtten de fikk av kommunen; en gladhistorie med godt samarbeid

Turid Willumstad (Fauske idrettsråd)

- Hvordan få tak i ungdommer som kan være en ressurs? Når de har sluttet med fotball f. eks; så har vi spurt de om de kan fortsette videre med, i styret eller på treninger.
- Nytt lavterskeltilbud; stolpejakt.
- Tilbudene som finnes bør være på kommunens hjemmeside, slik at det er lett å finne fram

Fauske kommune v/ enhetsleder kultur Ketil Hugaas

- I løpet av årene har interessen for korps svinget fram og tilbake.
- Dette møtet har vært veldig bra. Vi har så mange flinke folk
- En krone til kultur, utgjør ca 4. kroner samfunnsøkonomisk.

Fauske kommune v/ samfunnsplanlegger Liss-Ane Simonsen

- Oppfordrer til å sende inn innspill som ikke er kommet fram.

Fauske kommune v/ ordfører Marlen Rendall Berg

- Takker for gode innspill, og et bra møte

Folkemøte ang. kommuneplanens samfunnsdel

Sted: Fauske kino
Tidspunkt: Tirsdag 30. november 2021 kl. 19.00 – 20.20

Åpning av ordfører Marlen Rendall Berg
- Vi skal se på foreløpige innspill
- Vi har hatt møter både med nærlingslivet og lag/foreninger
- Høringen har lagt ut i løpet av sommeren
- Vi har nå et ferdig bearbeidet forslag
- Visjon og slagord skal vi arbeide videre med

Konstituert kommunedirektør Kariann Sørdahl
- Kommuneplanen er det viktigste styringsdokumentet og som gjelder i 12 år. Det er grunnlaget for alle planer.
- Økonomiplanen er samfunnsplanens handlingsdel over 4 år

Presentasjon v/Folkehelserådgiver Lena Holmstrøm
- Samfunnsplanens formål: Sammen skal vi gjøre Fauske til et bedre sted å bo
- Vi har fått et stort kunnskapsgrunnlag med mange innspill. Disse ligger på kommunens hjemmeside.
- Vi skal stake ut en kurs.
- Det er 6 fokusområder, hver med hovedmål og delmål
- Omdømme er viktig
- Arealstrategier er lagt inn i samfunnsdelen – Det fastlegger prinsippene for kommunens arealforvaltning

Veien videre v/ordfører
- Vi har hatt en spørreundersøkelse ute for å få inn forslag til visjon og slagord
- Visjon: Noe å strekke oss etter (Fremtidsdrøm)
- Det er fortsatt mulighet til å sende inn forslag på nysamfunnsplan@fauske.kommune.no
- Et slagord kan f.eks. være: Folkehelsekommunen Fauske – Knutepunkt i hjerte av Salten
- Verdier: Det vi ønsker å være
  Forslag: Ansvarlig, Raus, Fremoverlent

Innspill
Marius Fagerli, Valnesfjord
- Positiv plan
  Tverrfaglig – Sprenge bokser. Sammen skape det gode liv

Kommunalsjef Terje Valla:
- Vi er en attraktiv kommune
- Må få ungdommer til å flytte tilbake

FAUSKE KOMMUNE

Kommunalsjef Trond Heimtun:
- En kommune i utvikling
- God plassering i regionen
- Store næringsarealer
- Gode skoler og nærmiljøanlegg
- Kan tilby boareal og vil være attraktiv for pendlere
- Vi må framsnakke kommunen

Kommunalsjef Torill Mørkhagen:
- Vil framsnakke de ansatte i kommunen

Kommunalsjef Kariann Sørdahl:
- Ansvarlig for området som står for samarbeid på tvers
- Digitalisering – Hvordan innbyggerne får kontakt
- Vekst i alle deler av kommunen
- Vi har muligheter, selv om vi vil være på Robek noen år

Ordfører:
- Det gode liv
- Sømløs hverdag

Marius Fagerli, Valnesfjord:
- Må følge opp utdannende slik at de flytter tilbake

Ordfører:
- I følge en undersøkelse er bomønsteret endret etter pandemien. Det er større ønske om enebolig med hageflekk og hjemmekontor

Ann Marit Zahl, Amfi Fauske:
- Flott sted – Må framsnakke
- Tørre å snakke om hvor godt vi har det
- Må samle alle tettstedene – Vi er gode på hver vår måte

Avrunding av ordfører
- Vi må stå sammen
- Vi er sterkest sammen i regionen og fylket – Alt etter hvilke saker
- Det vil bli fremtidsverksteder i januar – Dato vil komme ut snart
- Kommunestyret vil få utkastet presentert i møtet i februar
- Kommunestyret vil vedta planen i april

Ref.
Berit Vestvann Johnsen

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/4530 Arkiv sakID.: 22/645	Saksbehandler: Trond Heimtun

Sak nr.		Dato
037/22	Plan- og utviklingsutvalg	05.04.2022
022/22	Kommunestyre	07.04.2022

Prinsippavklaring vedrørende etablering - oppstart konsekvensvurdering

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Kommunestyret ser på planene for industrietablering som en stor mulighet for indre Salten, samtidig som det innebærer noen konsekvenser for samfunnet. Det er formålstjenlig at det gjennomføres en konsekvensutredning med påfølgende offentlige tillatelser, der forutsetningene for en utvikling av et slikt stort teknisk prosjekt kommer frem.

Kommunestyret fatter et slikt prinsippvedtak:
Blastr Green Steel gis adgang til å gå i gang med konsekvensutredninger og planprosesser i tråd med fremlagte planer for etablering i Fauske og Sørfold kommuner.

Vedlegg:

24.03.2022	Illustrasjon av tenkt plassering fabrikk og kai - Fauske og Sørfold kommune	1504131
25.03.2022	Brev til kommuner om vedtak 15 mars 22	1504211

Sammendrag:

I 2021 tok en stor etablerer kontakt med Fauske kommune som gjaldt å se på muligheten av å kunne etablere en omfattende virksomhet i Indre Salten. Kommunene Fauske og Sørfold ble kontaktet. Det ble gjennomført noen møter av undersøkende karakter, sondering rundt mulige områder og lokasjoner som kunne dekke behovene som lå i en slik etablering.

Etter hvert ble det tatt mer inngående kontakt med kommunene Fauske og Sørfold der konkrete områder og tomter ble vurdert. Administrasjonen i begge kommuner har jobbet intensivt med å fremskaffe opplysninger og har bidratt med relevant informasjon som underlag for deres avgjørelser.

Det har vært flere møter mellom etablererne på både administrativt og politisk nivå under prosessen. Denne prosessen var helt nødvendig for at etablererne kunne jobbe videre og konkret med vurderingen av Fauske og Sørfold som etableringssted og plassering for et slikt stort prosjekt.

Saksopplysninger:

Blastr Green Steel er et prosjektselskap som har i oppdrag å se på/ lete etter muligheter for etablering av et større stålverk.

I felles kommunestyremøte med Fauske og Sørfold kommuner 9.mars 2022 presenterte Blastr Green Steel sine foreløpige planer for industrietablering i nevnte kommuner.

Bakgrunn for Blastr`s engasjement er at den globale stålindustrien er ansvarlig for 8% av dagens globale utslipp av CO2, og at Blastr Green Steel ligger helt i forkant av stålindustriens teknologiske skifte. De ønsker å bygge en ny og stor fabrikk som skal produsere høykvalitets stål, nesten helt uten CO_2-utslipp. Denne produksjonen ønsker de skal skje med ren og fornybar energi, samt med banebrytende og digital teknologi for å sikre effektiv produksjon.
Blastr Green Steel presenterer sitt prosjekt slik at det vil bidra til en utslippsreduksjon nærmere 4,6 millioner tonn CO2 per år, hvilket tilsvarer mer enn tjuefem prosent av de samlede CO2 utslippene fra norsk veitrafikk i 2020.
Prosjektet som sådan har gjennom en omfattende teknisk og økonomisk forstudie lagt grunnlaget for et nytt, stort og grønt industrieventyr med prioritet å lokalisere denne aktiviteten i Nord-Norge.
Valgt produksjonskonsept innebærer et totalt integrert stålverk fra mottak av jernmalm til 2,5 millioner tonn høykvalitets stål på coil per år som skipes ut fra egen havn.
Etableringen er tenkt i området fra Seljeåsnes i Sørfold kommune og sør til Djupdal/ Kvitblikk i Fauske kommune, og vil ved full utbygging innebære kaianlegg med 400m kaifront, hydrogenfabrikk, pellets anlegg, smelteverk for stål, varmvalseverk og eget kaldvalseverk. Logistikk av råvare og ferdigvare mellom kaianlegg og industriområde vil foregå gjennom egne fjelltunneler for ikke å berøre mer natur og landareal enn nødvendig.
For tenkt plassering av etablering henvises det til eget vedlegg i saken der en illustrasjon viser en mulig fremtidig plassering.

Blastr Green Steel understreker at dette er et industriprosjekt, men som igjen har et stort kraftbehov. Det er ønskelig å sikre at størst mulig del av kraftbehovet kan dekkes opp av egen vindkraft.

Dette har sammenheng med at en forventer at kraftprisene i regionen vil stige i årene fremover og dermed også bli variable på grunn av betydelig økt forbruk og lite økning i produksjon. I tillegg vil det rent teknisk være behov for betydelig ny kraft for å kunne ta ut de kraftmengder som Blastr Green Steel vil trenge, hvor det totale kraftbehovet er 6 TWh/1150 MW.

Uten at Blastr Green Steel har fått gjennomført detaljerte vindkraftstudier for aktuelle områder, er en kjent med at det er gode vindressurser i nærliggende fjellområder. Dermed ser Blastr Green Steel for seg at deres kraftbehov kan dekkes med i størrelsesorden 100 vindmøller, hvor hver mølle vil ha en kapasitet opp mot 10 MW, over et samlet areal på 80-100 km2.

På basis av informasjon om stålverket og tilhørende behov for egen kraftproduksjon ønsker Blastr Green Steel formelle prinsippvedtak i kommunene så snart som mulig for igangsetting av utredninger rundt reguleringsplaner og konsekvensutredning for stålverket med nødvendig infrastruktur, samt en konsesjonsprosess for eventuelle nye kraftverk.
Vedtakene vil medføre at Blastr Green Steel kan starte nødvendig utrednings- og planarbeid i forbindelse med stålverket, og vil ikke være et forpliktende vedtak om etableringer

Forankring i kommunalt planverk:

- Området ligger innenfor området som i kommuneplanens arealdel er avsatt til LNFR (landbruk og reindrift og gårdstilknyttet næringsvirksomhet basert på gårdens ressursgrunnlag)

Saksbehandlers vurdering:
Før endelig investeringsbeslutning tas av Blastr, skal det gjennomføres en detaljert Engineerings studie. En Engineerings studie betyr en nærmere studie av mulighet for en utvikling av et slikt stort teknisk prosjekt som innebærer konsekvenser for samfunnet. I dette inkluderer alle nødvendige konsekvensutredninger, og påfølgende offentlige tillatelser.
Parallelt med prosjekteringen vil det i samarbeid med myndigheter, forskning og andre interessenter, gjennomføres analyser av samfunnsmessige konsekvenser som følger av etableringen. En slik etablering vil gi en stor etterspørsel av kompetanse i en slik etablering. Det er konstatert at kompetansearbeidsplasser vil kreve et betydelig styrket fokus, både på krav til fagutdanning, høyere

utdanning og forskning for å sikre så gode regionale effekter som mulig.
Over år har nedbygging av fagutdanninger i regionen blitt gjeldende, og en slik etablering av denne størrelse vil skape et mye større behov for denne type opplæringstilbud. Dette må være et satsningsområde politisk sett i et slikt perspektiv ved en stor etablering i regionen. Med den interesse vi ser av andre etablerere vil også dette forsterke behovet videre.
Under gjengis sammendraget fra Blastr i deres anmodning datert i brev av 15.mars 2022.

> På basis av informasjon om stålverket og tilhørende behov for egen kraftproduksjon håper vi på formelle vedtak i kommunene så snart som mulig for utredning rundt reguleringsplaner og konsekvensutredning for stålverket med nødvendig infrastruktur, samt en konsesjonsprosess for eventuelle nye kraftverk. Vedtakene medfører at vi kan starte nødvendig arbeid i forbindelse med stålverket. Vi er innforstått med at slike behandlinger skal foregå etter til enhver tid gjeldende planprosesser der kommunen på et senere tidspunkt skal ta stilling til prosjektet.

Basert på Blastr`s henvendelse med ønske om et signal om det er ønskelig å se videre på en slik etablering, er det viktig å få et prinsipielt vedtak om dette i både Fauske og Sørfold kommuner.

Det har blitt enighet om at både Fauske og Sørfold kommuner legger frem saken på samme tid i begge kommunestyrer, og sakens oppbygning vil være identisk.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Vedlegg:

Illustrasjon av mulig fremtidig etablering av kai, stålprosduksjon, hydrogen og reduskjonsanlegg.

Illustrasjonen viser omtrentlig tenkt plassering, det bemerkes at størrelse og plassering kan bli justert.

Sørfold Kommune og
Fauske Kommune

Dag Moxnes
Daglig leder
dag.moxnes@blastr.no
Telefon +47 90 52 86 22

Fornebu, 2022.03.15

Om Blastr Green Steel AS og mulig etablering av stålverk i Salten

Som informert i felles kommunestyremøter i Sørfold og Fauske 9. mars, ønsker Blastr Green Steel å etablere en produksjon av 2,5 millioner tonn per år «grønt stål». Det er identifisert tomteområde mellom Seljåsneset i Sørfold og Kvitblik i Fauske, og inkluderer et nytt dypvanns kaianlegg med nødvendig kapasitet i område Støttnesodden /Seljåsneset. Området er svært godt egnet for etablering av denne typen industri, med nærhet til isfri havn, til sentralnettet og stort potensiale for fornybar kraft, som er avgjørende for en slik etablering.

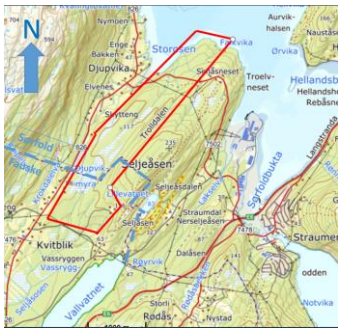

Blastr Green Steel AS er et selskap etablert i 2021 med formål å etablere produksjon av grønt stål i Norge, basert på lokal og fornybar kraft. Vi er et selskap i Vanir Green Industries, et selskap som i 2017 også sto bak etableringen av Freyr Battery i Mo i Rana.

Ved full utbygging vil prosjektet sikre over tusen nye direkte arbeidsplasser i Fauske og Sørfold. Produksjonen vil foregå nesten uten utslipp av CO_2, og vil kunne bidra til en reduksjon tilsvarende 4,6 millioner tonn CO_2, hvilket representerer mer enn 50% av de samlede norske CO_2 utslippene fra veitrafikk i 2020. Prosjektet vil derfor være en vesentlig bidragsyter til at Norge når sine klimamål for 2030.

Prosjektet er krevende og vil bli en av de aller første prosjektene i sitt slag i verden. Teknologiske valg er i hovedsak basert på kjent teknologi, men flere ledd i prosessanlegget vil benytte fornybar kraft i stedet for koks, kull, olje og gass. Fokus legges også på sirkulærøkonomiske løsninger, for å sikre maksimal ressursutnyttelse og som kan bidra til utvikling av øvrig næringsliv i regionen.

Prosjektet vil representere et av de største landbaserte industriprosjektene i Norge, med investeringer opp mot 50 mrd kroner. Det vil bety etableringen av en ny, stor eksportrettet industri og et betydelig løft for hele landsdelen. Prosjektets størrelse og omfang vil være avhenge av tilgjengelige kraftmengder, kostnader på kraft og kapasitet i nettet, men vil for alle alternativer representere store investeringer, mange arbeidsplasser og store ringvirkninger, hvilket fremkommer i ringvirkningsanalysen utarbeidet av BRUS – Bodøregionens næringsutviklingsselskap.

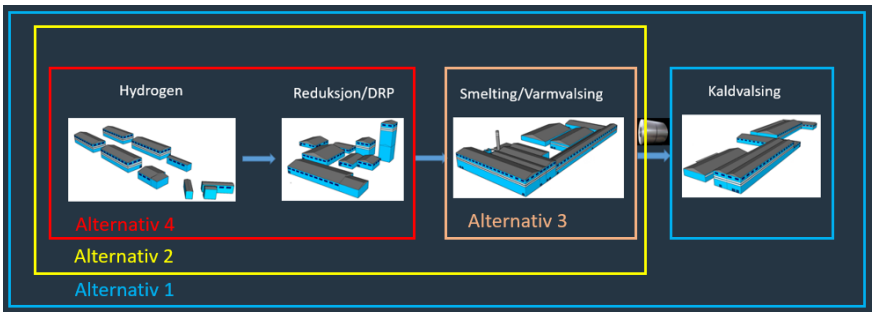

		1 Full utbygging**	2 Full utbygging minus kaldvalsing	3 Smelting, metallurgi og varmvalsing	4 Hydrogen og reduksjon
Investeringer		52 mrd NOK	41 mrd NOK	21 mrd NOK	20 mrd NOK
Direkte arbeidsplasser		ca. 1200	ca. 900	ca. 750	150-200
Direkte kommunale skatteinntekter*		140 MNOK	120 MNOK	90 MNOK	80 MNOK

Egen produksjon av fornybar kraft til lave kostnader er en forutsetning, som kun kan skaffes til veie fra lokalt produsert vindkraft. Vi innser at dette kan være kontroversielt, spesielt med hensyn til mulige ulemper for aktuelle reinbeitedistrikter. Vi har innledet en dialog med to reinbeitedistrikt for om mulig å finne tilgjengelige arealer der vindkraft kan etableres i sameksistens med reindrift, og om mulige å finne kompenserende tiltak der dette kan være en løsning.

Likeledes er det innledet en dialog med grunneiere i begge kommuner for å sikre god informasjonsflyt gjennom ulike faser i prosjektet.

På basis av informasjon om stålverket og tilhørende behov for egen kraftproduksjon håper vi på formelle vedtak i kommunene så snart som mulig for utredning rundt reguleringsplaner og konsekvensutredning for stålverket med nødvendig infrastruktur, samt en konsesjonsprosess for eventuelle nye kraftverk. Vedtakene medfører at vi kan starte nødvendig arbeid i forbindelse med stålverket. Vi er innforstått med at slike behandlinger skal foregå etter til enhver tid gjeldende planprosesser der kommunen på et senere tidspunkt skal ta stilling til prosjektet.

Med vennlig hilsen,

Dag Moxnes
Daglig leder

Blastr Green Steel AS
www.blastr.no
Reg.nr. 927 207 591
Statsråd Ihlens vei 13B, 1465 Strømmen
Visiting adress: Rolfsbuktveien 4D, 1364 Fornebu
Norway

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 21/11907 Arkiv sakID.: 21/1705	Saksbehandler: Torill Mørkhagen

Sak nr.		Dato
003/22	Eldrerådet	28.03.2022
022/22	Formannskap	24.03.2022
023/22	Kommunestyre	07.04.2022
002/22	Partssammensatt utvalg	24.03.2022

Status omstilling Helse og omsorg - gjennomgang av administrativ struktur

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

Hovedstruktur for ny administrativ struktur med tre enhetsnivåer og NAV (partnerskap mellom stat og kommune), seks avdelinger og etablering av fellesfunksjoner direkte underlagt kommunalsjef for samhandlingsområdet Helse og omsorg, tas til orientering.

Implementering og effektivisering av ny administrativ struktur i helse og omsorg gjennomføres iht prosessløp gjennom våren og sommeren 2022 og i tett dialog med organisasjonen og arbeidstakerorganisasjonene, og som beskrevet i saken.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Hovedstruktur for ny administrativ struktur med tre enhetsnivåer og NAV (partnerskap mellom stat og kommune), seks avdelinger og etablering av fellesfunksjoner direkte underlagt kommunalsjef for samhandlingsområdet Helse og omsorg, tas til orientering.

Implementering og effektivisering av ny administrativ struktur i helse og omsorg gjennomføres iht prosessløp gjennom våren og sommeren 2022 og i tett dialog med organisasjonen og arbeidstakerorganisasjonene, og som beskrevet i saken.

Partssammensatt utvalg 24.03.2022:

Behandling:

Kommunalsjef Torill Mørkhagen orienterte.

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

PART- 002/22 Vedtak:

Innstilling til formannskapet:

Hovedstruktur for ny administrativ struktur med tre enhetsnivåer og NAV (partnerskap mellom stat og kommune), seks avdelinger og etablering av fellesfunksjoner direkte underlagt kommunalsjef for samhandlingsområdet Helse og omsorg, tas til orientering.

Implementering og effektivisering av ny administrativ struktur i helse og omsorg gjennomføres iht prosessløp gjennom våren og sommeren 2022 og i tett dialog med organisasjonen og

arbeidstakerorganisasjonene, og som beskrevet i saken.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 022/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:

Hovedstruktur for ny administrativ struktur med tre enhetsnivåer og NAV (partnerskap mellom stat og kommune), seks avdelinger og etablering av fellesfunksjoner direkte underlagt kommunalsjef for samhandlingsområdet Helse og omsorg, tas til orientering.

Implementering og effektivisering av ny administrativ struktur i helse og omsorg gjennomføres iht prosessløp gjennom våren og sommeren 2022 og i tett dialog med organisasjonen og arbeidstakerorganisasjonene, og som beskrevet i saken.

Eldrerådet 28.03.2022:

Behandling:
Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

ELD- 003/22 Vedtak:
Vedtak:

Hovedstruktur for ny administrativ struktur med tre enhetsnivåer og NAV (partnerskap mellom stat og kommune), seks avdelinger og etablering av fellesfunksjoner direkte underlagt kommunalsjef for samhandlingsområdet Helse og omsorg, tas til orientering.

Implementering og effektivisering av ny administrativ struktur i helse og omsorg gjennomføres iht prosessløp gjennom våren og sommeren 2022 og i tett dialog med organisasjonen og arbeidstakerorganisasjonene, og som beskrevet i saken.

Vedlegg:

14.03.2022	mål og prinsipper for organisasjon og ledelse i helse og omsorg fauske kommune	1485618
14.03.2022	Rapport-KS-Kunnskapsoppsummering-helse-omsorg-Agenda-Kaupang	1494857

Sammendrag:

Kommunestyret i Fauske kommune vedtok 11. desember 2020 i sak om omstillingsprosjektet å prioritere administrativ struktur, inkludert helse og omsorg. Det har over lang tid vært fokus å jobbe med effektivisering av administrative funksjoner i helse og omsorg som en del av omstillingsprosjektet.

Samhandlingsområdet helse og omsorg startet arbeidet med administrativ struktur etter sommeren 2021. Samhandlingsområdet har i løpet av kort tid identifisert forbedringspotensialer innenfor organisering av tjenestene, særlig innenfor ledelse og samhandling.

Følgende prinsipper ligger til grunn for ny organisering ved strukturere samhandlingsområdet etter andre prinsipper:

a. fra behandling til forebygging
b. fra institusjon til hjemmebasert

c. fra organisasjons- og profesjonsperspektivet til bruker- og innbyggerperspektivet
d. effektivisering, men fortsatt opprettholdelse av god kvalitet

Ny organisering vil legge til rette for mer ledelse og mindre administrasjon, samt styrke og effektivisere fellesfunksjoner som kvalitet, økonomi og digitalisering.

Se vedlegg; mål og prinsipper for organisasjon og ledelse i helse og omsorg – Fauske kommune

Saksopplysninger:

Bakgrunn:
For noen få år tilbake var Samhandlingsområdet Helse og omsorg delt inn i fire enheter med fire enhetsledere. NAV er den fjerde enheten. Da en av enhetslederne skulle pensjonere seg ble oppgavene fordelt mellom to andre enhetsledere. Enhet Pleie og omsorg og enhet Helse ble gjeldende organisering. Endringen ble gjort med mål om å evaluere etter en periode.

I etterkant ser man at det burde vært gjort en mer grundig prosess, spesielt med tanke på utfordringene man står i, i dag og fremover. Med bakgrunn i denne erfaringen framkom ønske om å gjennomføre en grundig prosess med bred involvering. Det er gjennomført en total gjennomgang av samhandlingsområdet.

Fokus fremover er å bygge en sterk og bærekraftig organisasjon som er i stand til å håndtere raske omstillinger og ha kjerneoppgaver i fokus. Samhandlingsområdets oppdrag vil være å dreie tjenestene fra profesjon og organisasjonsperspektiv, til mer forebyggende tiltak. Samtidig er det forventet at samhandlingsområdet skal bidra til økonomiske innsparinger som skal bidra til å forbedre kommunens økonomiske situasjon.

Omstilling er krevende, og på bakgrunn av kommunens økonomiske situasjon, må omstilling skje i høyt tempo. Raskere enn det andre kommuner trenger å gjøre. Tett og godt samarbeid med alle involverte er nøkkelen for å lykkes. Dette betyr ikke at alle vil være enig i det som foreslås, men skal sektoren få til endring, er det behov for et mer retningsorientert fokus med ambisjon om mer transformasjonsendring enn inkrementell endring. Risikoen vil være at det kan være krevende å oppnå aksept for de endringene som blir foreslått.

Jfr. kommunestyrets vedtak av 11. desember 2020 om å prioritere administrativ struktur, inkludert helse og omsorg, har det siden prosjektleder for omstilling ble ansatt i januar 2021 vært jobbet i helse og omsorg med både kortsiktige og langsiktige løsninger for en bedre administrativ struktur.

Følgende mål og prinsipper er satt for organisasjonstilpasningene i helse og omsorg:

1.Sektoren er stor og krever fokus både på daglig drift og strategisk planlegging. Tre ledernivåer med kommunalsjef, enhetsleder og avdelingsleder videreføres. Men antallet ledere er vurdert.

1. Sektorens fokus vil være;
    1. fra behandling til forebygging
    2. fra institusjon til hjemmebasert
    3. fra organisasjons- og profesjonsperspektivet til bruker- og innbyggerperspektivet
    4. effektivisering, men fortsatt opprettholdelse av god kvalitet
2. Mer ledelse og mindre administrasjon. Se vedlegg; mål og prinsipper for organisasjon og ledelse i helse og omsorg – Fauske kommune.
3. Styrke og effektivisere stabsfunksjoner som for eksempel kvalitet, økonomi og digitalisering

Utfordringsbildet for samhandlingsområdet Helse og omsorg:

Demografiutfordringer henger tatt sammen med det mange omtaler som en pågående «omsorgskrise» med at det blir flere eldre med pleiebehov. Det er ikke noe nytt. Utfordringen er tilgangen på kvalifisert arbeidskraft med ny kompetanse.

Effektivisering alene løser ikke problemene i sektoren. Teknologi kan heller ikke alene løse pleiebehovene, men kunne støtte opp om de som utfører pleie. Dagens finansiering av helse og omsorgstjenester er også utfordrende med bakgrunn i kommunenes oppdrag som førstelinje, og ansvaret for største delen av velferdstjenestene som daglig leveres til landets innbyggere 365 dager i året og 24 timer i døgnet i samhandlingsreformen som vi er en del av. Utfordringen er nasjonal, men ordet omsorgskrise får en annen dimensjon i Fauske kommune med tanke på at handlingsrommet ved sykliske endringer på kostnadssiden ikke kan dekkes opp av oppsparte midler.

En situasjon med høyt bruk av vikarer og overtid er noen av indikasjoner på at sektoren har store utfordringer.

For å svare ut utfordringene er det lagt et løp i forbindelse med omstillingsprosjektet i Fauske kommune.

Omstillingsprosessen i helse og omsorg:
Omstilling i Fauske kommune har pågått i mange år og kommunen har siden 2001 vært ut og inn av ROBEK. Effektivisering og organisasjonstilpasninger i sektoren er ikke nytt. Januar 2021 ble det ansatt prosjektleder for omstillingsarbeidet, og fokuset gjennom våren og høsten 2021 har vært tiltagende.

Sektoren følger prosess for omstilling (nedbemanning); Prosess omstilling og nedbemanning – 2020 i Fauske kommune. Det er gjennomført arbeid jfr. budsjettvedtak om nedbemanning på 22,5 årsverk i budsjett- og økonomiplan 2021-2024, samt igangsatt arbeid med omorganisering og nedbemanning tilsvarende 13 årsverk i henhold til budsjettvedtak i desember 2021.

De første økonomiske resultatene av omorganisering og nedbemanning kom til syne i økonomimelding 1/2021 i juni 2021.

Helårseffektene av igangsatte effektiviseringstiltak er noe usikkert, men sektoren har siden 2020 trukket ned 30 årsverk. Budsjett for 2022 tok utgangspunkt i gammel organisering, og overgangen til ny organisering vil i økonomimelding 2/2022 gi nødvendig grunnlag for å si noe mer sikkert om effekter og om videre potensiale. I budsjett 2022 ligger det nedtrekkskrav tilsvarende 13 årsverk. Ved utgangen av 2022 tilsvarer dette et totalt effektiviseringskrav med anslagsvis 43 årsverk i løpet av en 3-årsperiode.

I videreførelsen av igangsatte prosesser har samhandlingsområdet sett overordnet på egen sektor og har følgende overordnet omstillingsfokus i tråd med politiske føringer:

- En mer effektiv administrativ struktur
- Kompetanseløft
- Oppgaveglidning

Dette er i tråd med en kunnskapsoppsummering gjort av KS i 2021 – Organisering, kompetanse og heltidskultur – i kommunale helse- og omsorgstjenester.

En mer effektiv administrativ struktur består av en fullstendig gjennomgang av organisatorisk struktur basert på prinsipper og mål som beskrevet over. I tillegg ligger det et grunnleggende prinsipp i bunn av alle organisasjonstilpasninger om at lønnsbudsjetter ikke skal økes.
Effektiviseringsgevinsten for samhandlingsområdet vil ligge i organisering av avdelingsnivåene som kan sette samhandlingsområdet bedre i stand til å håndtere en aldrende befolkning innen gitte rammer.

Organisasjonsstrukturen skal støtte opp om satsinger i sektoren som for eksempel Leve hele livet – kvalitetsreformen for eldre fra Helsedirektoratet, Kvalitet og pasientsikkerhet, likebehandling og riktig prioritering med flere.

Kompetanseløft handler om å sette søkelys på strategisk kompetanseplanlegging, og å legge til rette for økt kompetanse hos ansatte og ledere. Økt kompetanse vil være en vesentlig del av omstillingen i helse og omsorg. Kompetanseplanlegging og implementering må gjøres etter prinsippet om livslang læring og en god miks av på - jobben trening, interne kompetanseaktiviteter, egenaktivitet og formalisert utdanning for ansatte som ønsker videreutdanning. Kompetanse og kompetansehevende aktivitet er avgjørende for fremtidig rekruttering til sektoren. Fauske kommune skal være en attraktiv arbeidsplass der du kan utvikle deg både personlig og faglig.

Med oppgaveglidning ønsker sektoren å se på hvem som utfører hvilke arbeidsoppgaver, for å se om det er mulig å effektivisere leveransen av tjenester. Hva er mulig av arbeidsoppgaver å overføre fra lege til sykepleier, fra sykepleier til fagarbeider og fra fagarbeider til assistent for deretter å se om samhandlingsområdet har riktig sammensetning av profesjoner i tjenesten.

Følgende forventninger til videre omstillingsarbeid:

1. Tre (fire med NAV) enheter skal sikre bedre samhandling, en sterkere og mer fleksibel organisering der bruker får rett tjeneste til rett tid med rett kompetanse.
2. Hensiktsmessig reduksjon av antall avdelinger
3. Mer kostnadseffektive enheter og tjenester som en effekt av omstillingen.
4. Utviklingen av fremtidens helhetlige helse om omsorgsplan i Fauske kommune skal avspeile behovet for morgendagens helse og omsorgstjenester.
5. Kreative og utradisjonelle løsninger bør diskuteres i omstillingsarbeidet (ref. NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg)

Fredag 27. august 2021 ble det avholdt et drøftingsmøte med hovedtillitsvalgte. På møte ble det presentert et utkast til overordnet struktur for samhandlingsområdet med tre (fire) enheter og en stab underlagt kommunalsjefen.

Utgangspunkt for drøftingen med tillitsvalgte var å enes om overordnet nivå for ny organisering i sektoren og legge et omforent grunnlag for videre omstillingsarbeid høsten 2021/Våren 2022.

Omstillingsarbeidet høsten 2021:
Det har i fra september vært jobbet med et lite antall arbeidsgrupper fra samhandlingsområdet. Deltakerne har bestått av representanter fra ulike enheter med en blanding av ledere, ansatte, tillitsvalgte og verneombud. For å lede og koordinere dette arbeidet har sektoren brukt prosjektleder for omstillingsprosjektet som prosessleder for bedre å se helhet og sammenhenger. Prosessleder har jobbet tett med kommunalsjef og hennes ledergruppe.

I tillegg ble det opprettet en referansegruppe for arbeidet som består av representanter for økonomi og virksomhetsstyring samt andre områder i relevante nøkkelroller.

Kommunikasjon og informasjonsflyt ut i tjenesten har vært i fokus. I perioder er det sendt ut nyhetsbrev ukentlig/hver 14. dag. Ledere og tillitsvalgte har i tillegg hatt et særlig ansvar for å informere ansatte og medlemmer fortløpende.

Status om prosess og fremdrift informeres i styringsgruppen for helse og omsorg hos kommunedirektørens ledergruppe og andre naturlige fora.

Det har vært fokus på informasjonsflyt, men det har vært krevende å opprettholde god nok informasjonsflyt.

Resultatene av organisasjonstilpasningen antas å gjøre sektoren i stand til effektivisering på en slik måte at man vil kunne kan ivareta det voksende behovet for helse og omsorgstjenester, som kommer på kort sikt innenfor nåværende ramme. Det er for tidlig å si noe sikkert om dette før implementeringen er startet i 2022. Organisasjonen har nå behov for å få jobbe over noe tid med organisasjonsendringene før nye tiltak iverksettes i samhandlingsområdet.

Hovedstruktur for ny organisering for samhandlingsområdet Helse og omsorg
Nedenfor angis en hovedstruktur med fire enheter (inkludert NAV) for videre arbeid med omstilling og organisasjonstilpasninger i Helse og omsorg.

Kommunalsjef m/fellesfunksjoner - Kommuneoverlege og -psykolog - Spesialrådgivning/konsulent - Økonomi - Digitalisering - Kvalitet -Merkantile ressurser			
Enhet forebygging og koordinering	Enhet NAV	Enhet hjemmebaserte tjenester	Enhet heldøgns omsorg
«Klare seg selv og å bestemme i eget liv» Tidlig innsats Innbyggerdialog med tanke på: Mestring/ressursmobilisering Nettverk Koordinerende tjenester: IP Frivillighet Helhetlig pasientforløp Lavterskel/friskliv/forebygg Team Hverdagsrehabilitering Fysio og ergo Tildeling Forebygge behov for varige tjenester Forvaltning sammensatte tjenester Legevakt og legetjenester Rehabiliterings- og mestringsavdelingen Hjelpemiddellager	Avdeling Stat Avdeling Kommune Fortsatt søkelys på tett samarbeid - boligsosialt arbeid - m.m.	**«Tjenester i hjemmet»** Punkttjenester i hjemmet uavhengig av diagnose: Helsetjenester Praktisk bistand Hjemmetjenester Korttidsplasser Boliger Psykisk helse, rus Dagtilbud. I dag organisert i tre avdelinger: Miljø og habilitering Rus og psykisk helsetjeneste Hjemmetjenesten - hukommelsesteam - krefttjenesten - forebyggende	**«Tilpasset bolig» og «Institusjon»** Boform (langtids, skjermet, somatikk Rehabilitering Palliasjon Kjøkken Dagtilbud/ avlastning Teamsstruktur: avdelingene har i dag en underliggende struktur basert på assisterende ledere. I tillegg kommer vaskeri som ligger direkte under enhetsleder **Ny avdelingsstruktur:** 1. Avdeling for Somatikk

Hverdagsrehabilitering Forebyggende tjenester Frisklivssentralen Avdeling legevakt Avdeling legetjenester ROP **Ny avdelingsstruktur:** 1. Avdeling Legetjenester (legevakt og legetjenester) 2. Avdeling Tildeling, mestring og rehabilitering **Team**: tjenesten team - organiseres under avdelingsledere. Det legges til rette for en gradvis innfasing av tjenesten inn i teamstruktur. **Hva må styrkes:** 1. Saksbehandling og innbyggerdialog for riktig tjeneste. Gjennom kompetansehevende tiltak i tildeling. 2. Samhandling på tvers og riktig involvering av ytterligere tjenester for mer riktig tjenestenivå 3. Fagkompetanse 4. Lederkompetanse 5. Teamkompetanse		tjeneste Avdelingene har i dag en allerede underliggende team-struktur knyttet til fag og/ eller bemanning for de fleste tjenester som omorganiseres i ny struktur **Ny avdelingsstruktur:** 1. Avdeling for oppfølgingstjenester 2. Avdeling for hjemmetjenester **Team**: tjenesten team - organiseres under avdelingsledere. Det legges til rette for en gradvis innfasing av tjenesten inn i teamstruktur. **Hva må styrkes:** 1. Samhandling og samarbeid på tvers og ned i organisasjonen 2. Innbyggerdialog 3. Fagkompetanse 4. Lederkompetanse 5. Teamkompetanse	2. Avdeling Skjermet **Team**: tjenesten team - organiseres under avdelingsledere. Det legges til rette for en gradvis innfasing av tjenesten inn i teamstruktur. I tillegg organiseres følgende i egne team: kjøkken/dagavdeling/vaskeri **Hva må styrkes:** 3. Samhandling og samarbeid på tvers og ned i organisasjonen 4. Innbyggerdialog 5. fagkompetanse 6. Lederkompetanse 7. teamkompetanse

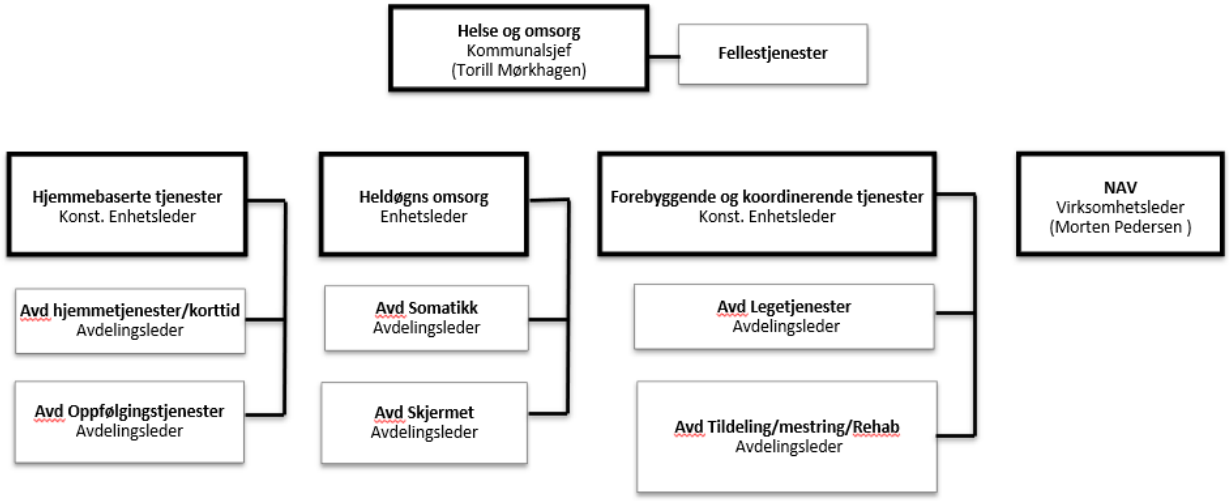

Figur 1: Ny administrativ struktur Helse og omsorg

Forenklet oversikt over lederstillinger og nøkkelroller i gammel og ny organisering (ekskl. NAV):

	Rolle	Gammel organisering	Ny organisering
Enhet helse	Enhetsleder	1	
	Avdelingsledere	3	
Interkommunal legevakt	Avdelingsledere	1	
Enhet pleie og omsorg	Enhetsleder Avdelingsledere	1 6	
	Ass. avdelingsledere	2	
Tildeling	Avdelingsleder	1	
Enhet forebygging og koordinering	Enhetsleder		1
Interkommunal legevakt	Avdelingsledere Avdelingsleder		2 1
Enhet hjemmebaserte tjenester	Enhetsleder Avdelingsledere		1 2
Enhet heldøgns omsorg	Enhetsleder Avdelingsledere		1 2
Totalt antall lederroller nivå 2 og 3		**15**	**10**

Ny organisering gir færre lederroller på nivå 2 og 3 samlet sett. De fem lederrollene vil bli organisert for

å effektivisere fellesfunksjoner og enkelte stabsstillinger omdisponeres til tjenester. Lønnsmidler som frigjøres planlegges brukt til justering av totalt lønnsbudsjett slik at sektoren overholder prinsippet om ikke økte lønnsbudsjetter.

Effekten av stillingene som omdisponeres til tjeneste har som målsetting å heve kvalitet i tjenesten og redusere bruk av overtid og vikarbruk.

Fellesfunksjoner (fellestjenester):

Fellesfunksjonene i ny organisering skiller seg noe fra gammel organisering hvor det var en stab per enhet. Disse stabsfunksjonene vil organiseres noe annerledes med målsetting om ytterligere effektivisering av disse. I tillegg styrkes fellesfunksjoner med dedikert ressurs innen digitalisering, rådgivning, økonomi og kvalitet. Ressurser for alle funksjoner vil ikke kunne besettes uten samordning på tvers av samhandlingsområdet og noe må muligens avvente til budsjettbehandling for 2023. Rådgiver kvalitet og digitalisering er prioritert. Økonomi samordnes med samhandlingsområde økonomi og virksomhetsstyring.

Saksbehandlers vurdering:

Fauske kommune trenger en organisering av helse- og omsorgsektoren som er bærekraftig over tid, og som kan møte endrede behov uten å måtte gjøre strukturelle endringer. De administrative endringene som ønskes gjennomført i 2022 mener saksbehandler er i tråd med det kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for både demografiske utfordringer, men også økonomiske. Statlige overføringer til sektoren er begrenset og fremtidige utfordringer er store, både økonomisk, men også med tanke på rekruttering. En dreining som angitt i saken til mer hjemmebaserte tjenester og forebygging vil over tid kunne skape et bedre handlingsrom og en tredeling av enheter som foreslått vil kunne gi bedre rom for en bedre styring av og samhandling mellom de tre områdene hjemmebasert, heldøgns omsorg og forebygging.

Utfordringsbildet er på mange måter uforandret uavhengig av ny organisering, men forutsetningene for å lykkes i større grad er mer til stede ved foreslåtte administrative struktur.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

FAUSKE KOMMUNE

Mål og prinsipper for organisering og ledelse i Helse og omsorg i Fauske kommune

Versjon 0.7 – styringsgruppe 23.08.2021

Overordnede mål:

1) **Tydelige ledere med gode rammer**
   a) Kultur og struktur for ledelse skal være tuftet på tydelighet, klare mål og resultat, verdier og motivasjon, rolleforståelse og autonomi.
   b) Gode rammebetingelser for ledelse, som innbefatter opplæring, nettverk, støttefunksjoner, administrative systemer, m.fl.
   c) Tydelig ansvars- og arbeidsdeling mellom kommunalsjefens ledergruppe, enheter og avdelinger.
   d) Etablere større klarhet i hva som skal styres politisk og hva som er administrasjon/tjenesteyting.

2) **Engasjerte og dyktige medarbeidere**
   a) Fremme en lærende organisasjon, tuftet på aktivt medarbeiderskap og arbeid med et godt tilbakemeldings- og ytringsklima.
   b) Fremme en kreativ og effektiv organisasjon, med gode og tilpassede IKT-løsninger.
   c) Fremme medarbeiderinvolvering gjennom åpenhet, gode samhandlingsløsninger og «Vi» fokus.

3) **Organisering som bygger opp om kommunens mål og utfordringsbilde**
   a) Organisering som muliggjør nær og tydelig ledelse, god oppgavedeling, korte tjenesteveier og god kommunikasjon.
   b) Vri fra organisasjons-/profesjonsperspektiv til bruker-/kundeperspektiv.
   c) Gå fra behandling til forebygging.
   d) Gå fra institusjon til hjemmebasert.

4) **Organisering som fremmer helhetstenking**
   a) Profesjonalisere og effektivisere oppgaveløsningen gjennom opplæring og mer bruk av digitale verktøy (kompetanseløft).
   b) Økt fokus på oppgaveglidning for effektivisering av tjenestene.
   c) Elektronisk dialog blir foretrukket kommunikasjonskanal.
   d) Koordinering av tjenestene skal skje på lavest mulige nivå.

5) **Fremme langsiktighet og utvikling**
   a) Utarbeide enkle og realistiske planer som gir tydelig retning.
   b) Legge tydelige strategier som fremmer utvikling av samfunnsliv, næringsliv og kommunal organisasjon.
   c) Frigjøre kapasitet til, og organisatorisk forankre utviklings- og omstillingsarbeidet.

FAUSKE KOMMUNE

Nærmere om de enkelte delmålene

1) **Tydelige ledere med gode rammer**
   a) Kultur og struktur for ledelse skal være tuftet på tydelighet, klare mål og resultat, verdier og motivasjon.
      - Det tas i bruk ledertreningsverktøy for faglig og personlig utvikling for alle enhets- og avdelingsledere.
      - Tydeliggjøring av hva kommunens verdier betyr (ny samfunnsplan) for sektoren.

   b) Gode rammebetingelser for ledelse, som innbefatter opplæring, nettverk, støttefunksjoner, administrative systemer, m.fl.
      - Ifb med ny administrative struktur bør merkantil støtte styrkes ved f.eks. egen stabsfunksjon rett under kommunalsjef. Tydelig identifisering av rådgivere må også gjøres.

   c) Tydelig ansvars- og arbeidsdeling mellom kommunalsjefens ledergruppe, enheter og avdelinger.

   d) Etablere klarhet i hva som skal styres politisk og hva som er administrasjon/tjenesteyting.

2) **Engasjerte og dyktige medarbeidere**

   a) Fremme en lærende organisasjon, tuftet på aktivt medarbeiderskap og arbeid med et godt tilbakemeldings- og ytringsklima.
      - Dette krever at organisasjonen blir enig om en tilbakemeldingskultur hvor det på forhånd er definert hvor høyt det skal være under taket. Organisasjonen bør også se på elementer fra teori knyttet til læring i organisasjoner.

   b) Fremme en kreativ og effektiv organisasjon, med gode og tilpassede IKT-løsninger.
      - Bruk av Induct som innovasjonsportal hvor det er utviklet målrettede veiledere slik at alle ansatte er trygge på bruk.
      - Sikre god opplæring i fagsystem og kontorstøtteverktøy for bedre samhandling.
      - Synliggjøre elementer fra NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg og legge til rette for et bedre innovasjonsklima i hele virksomheten.
      - Styrke basis e-helse kompetanse.

   c) Fremme medarbeiderinvolvering gjennom åpenhet og gode samhandlingsløsninger og «Vi» fokus.
      - God opplæring på teams og oppfordre til bruk av felles samhandlingsløsning MS Teams.

FAUSKE KOMMUNE

3) **Organisering som bygger opp om kommunens mål og utfordringsbilde**
   a) Organisering som muliggjør nær og tydelig ledelse, god oppgavedeling, korte tjenesteveier og god kommunikasjon.

   b) Vri fra organisasjons-/profesjonsperspektiv til bruker-/innbygger-perspektiv.

   c) Gå fra behandling til forebygging.

   d) Gå fra institusjon til hjemmebasert.

4) **Organisering som fremmer helhetstenking**
   a) Profesjonalisere og effektivisere oppgaveløsningen gjennom opplæring og mer bruk av digitale verktøy (kompetanseløft).

   b) Økt fokus på oppgaveglidning for effektivisering av tjenesten.
      - Med målsetning om riktig tjeneste på riktig nivå til riktig tid
      - Kvalitetesheving i tjenesten
      - Verktøy i nyrekruttering

   c) Elektronisk dialog blir foretrukket kommunikasjonskanal.

   d) Koordinering av tjenestene og problemløsning skal skje på lavest mulige nivå

5) **Fremme langsiktighet og utvikling**
   a) Utarbeide enkle og realistiske planer som gir tydelig retning.
      - Etablering og utarbeidelse av helhetlig helse og omsorgsplan som overordnet temaplan for området i tråd med ny samfunnsplan.
      - Identifisere underplaner (temaplaner) hvis disse ikke skal være egne kapitler i overordnet temaplan

   b) Legge tydelige strategier som fremmer utvikling av samfunnsliv, næringsliv og kommunal organisasjon.

   c) Frigjøre kapasitet til, og organisatorisk forankre utviklings- og omstillingsarbeid.
      - Gjennom en organisasjonstilpasning påse at det er «ledig» kapasitet til å bidra i arbeidet med utvikling og omstilling.
      - Det innebærer å ha roller i kommunalsjefens stab som kan bidra på prosjekt, rådgivning og merkantile oppgaver.
        - Det er indentifisert følgende oppgaver som er viktig i dette arbeidet;
          - Digitaliseringsrådgiver
          - Kvalitetsrådgiver
          - Økonomi med egen Controller
          - Spesialrådgiver

KS FoU

Organisering, kompetanse og heltidskultur – i kommunale helse- og omsorgstjenester. En kunnskapsoppsummering

2021

KS

AGENDA KAUPANG

Fafo

OPPDRAGSGIVER:	**KS**
RAPPORTNUMMER:	**1021452**
RAPPORTENS TITTEL:	**Organisering, kompetanse og heltidskultur – i kommunale helse- og omsorgstjenester. En kunnskapsoppsummering**
ANSVARLIG KONSULENT:	**Cecilie Aagestad**
PROSJEKTMEDARBEIDERE:	**Per Schanche og Leif Moland (Fafo)**
FOTOGRAFI I RAPPORT:	**AdobeStock**
DATO:	**26.3.2021**

Forord

Agenda Kaupang har i samarbeid med Fafo utført denne kunnskapsoppsummeringen om oppgavedeling, organisering, kompetanse og heltidskultur i kommunale helse- og omsorgstjenester, på oppdrag fra KS.

Kunnskapsoppsummeringen inngår som et viktig forarbeid for å utvikle piloter for nye måter å organisere helse- og omsorgstjenestene på. Hensikten er at organiseringen av disse tjenestene skal bidra til heltid og best mulig bruk av medarbeidernes kompetanse, samtidig som den møter brukernes behov for kontinuitet, trygghet og tilpasning.

KS forvalter tilskuddsordningen, som er en del av «Leve hele livet» og har ansvar for modellutprøving og spredning av erfaringer og kunnskap til kommunene.

Per Schanche har skrevet kapittel 5. Leif Moland har skrevet kapitlene 7 og 8. Cecilie Aagestad har skrevet kapitlene 4 og 6, og har vært prosjektleder for kunnskapsoppsummeringen.

Vi vil takke for godt samarbeid og nyttige innspill fra prosjektgruppen i KS.

Eventuelle feil og mangler står for forfatternes regning.

Oslo, mars 2021

Innhold

1 Sammendrag 6
2 Summary 11
3 Innledning 16
4 Metode 17
4.1 Scoping review 17
5 Oppgavefordeling og organisering av arbeidet 21
5.1 Konkretisering og avgrensning 21
5.2 Oppsummering av 16 utvalgte studier 21
5.3 Strukturelle forhold som berører oppgavefordelingen 30
5.4 Erfaringer fra 8 modeller for organisering av oppgavedeling 34
6 Kompetanse 39
6.1 Forsøk for å øke andelen med formell kompetanse, og for å øke kompetansen til faglærte . 42
6.2 Oppgaveglidning 45
6.3 Kompetansestrategier og planer 47
6.4 Oppsummering og svar på problemstillingene 49
7 Heltidskultur 54
7.1 Innledende om heltidskultur 54
7.2 Heltid-deltidslitteraturen inndelt etter 5 hovedtemaer og noen undertemaer 57
7.3 Kunnskapssammenfatninger 59
7.4 Arbeidstidsordninger og stillingsstørrelser 61
7.5 Heltidskultur og tjenestekvalitet 72
7.6 Drift, økonomistyring og endringsprosesser 74
7.7 Et samfunnsperspektiv 78
7.8 Oppsummering og svar på problemstillingene 82
8 Sammenheng mellom organisering, kompetanse og heltidskultur 90
8.1 Kompetanse, heltid og nærvær 90
8.2 Leon-prinsippet, New Public Management og bruker i sentrum 90
8.3 Tjenesteorganisering og kompetanseressurser 91
8.4 Kompetanserealisering 92
8.5 Nærvær, stillingsstørrelse og kompetanse 94
8.6 Avslutning 95

1 Sammendrag

Kunnskapsoppsummeringen dreier seg om å identifisere relevante publikasjoner på tre tilgrensende områder: i) organisering og oppgavedeling, ii) kompetanse og iii) heltidskultur. Resultatene fra kunnskapsoppsummeringen skal benyttes av KS som bakgrunnsmateriale for å utarbeide piloter med formål å utvikle nye arbeids- og organisasjonsformer i kommunenes helse- og omsorgstjenester. I kunnskapsoppsummeringen er det to hovedavgrensninger. Den første avgrensningen er at publikasjonene skal være rettet mot helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Den andre avgrensningen er at publikasjonene skal være fra perioden 2010–2020 og omhandle minst ett av temaområdene for kunnskapsoppsummeringen.

Oppgavefordeling og organisering av arbeidet

Innenfor dette temaet har vi valgt å se nærmere på 16 publikasjoner som fordeles på to hoved-temaer, med 8 publikasjoner innenfor hvert tema. Det ene temaet dekker en overordnet analyse av ulike områder innenfor organisering og oppgavedeling, mens det andre temaet oppsummerer ulike modeller for tverrfaglig samarbeid som er prøvd ut. Vi har altså prioritert publikasjoner som dreier seg om erfaringer fra ulike forsøk, siden KS har planer om å bruke kunnskapsoppsummeringen som grunnlag for piloter for å utvikle nye arbeids- og organisasjonsformer. For å få en større bredde i erfaringene har vi også supplert med fem relevante publikasjoner fra Danmark innenfor dette temaet.

Innenfor pleie- og omsorgstjenestene skjer det en gradvis vridning fra institusjon til hjemmebasert omsorg. Andelen av budsjettene brukt på institusjon blir redusert. Institusjon blir i større grad brukt som et tilbud i siste fasen av livet. En økt andel eldre over 80 år får tilbud i egne hjem.

Kommunene utvikler skreddersydde tilbud til nye grupper både på sykehjem og i hjemmetjenesten. Det er lettere for store enn små kommuner å gi et differensiert tilbud. En grunnleggende utfordring mange kommuner opplever er en økende mangel på sykepleiere og helsefagarbeidere.

Modeller for tverrfaglig samarbeid

Den tidligere betegnelsen *hjemmesykepleie* er endret til *helsetjenester i hjemmet*, noe som er et uttrykk for at flere yrkesgrupper gir tjenester i hjemmet. Mange kommuner opplever positive erfaringer med hverdagsrehabilitering som er et tverrfaglig tilbud. I Danmark deltar sykepleierne i liten grad i rehabiliteringen som skjer i brukernes egne hjem. Vi har ikke funnet studier av hvordan sykepleiere samhandler med andre yrkesgrupper i Norge. Effekten av hverdagsrehabilitering for brukerne er i liten grad dokumentert. Det samme gjelder effekten for den kommunale økonomien.

Tillitsmodellen i Oslo er et alternativ til bestiller-utførermodellen, som har blitt positivt mottatt av aktørene i Oslo. Modellen er inspirert av Buurtzorgs modell fra Nederland. En dansk studie viser at modellen fungerer godt i Nederland, men andre land har hatt problemer med å innføre modellen.

Det statlige forsøket med finansiering av omsorgstjenestene innebærer en mer omfattende dialog med brukerne/innbyggerne. Siktemålet er å kartlegge brukernes mål, som grunnlag for tildeling av tjenester. Tidligere var det vanlig at brukerne krysset av på et skjema om hvilke tjenester de ønsket. I Danmark har det gjennom mange år vært en opplæring i dialogen med innbyggerne, basert på seks roller som dialogen innebærer.

Primærhelseteam i fastlegepraksiser består av fastleger, sykepleiere og helsesekretærer. Pasienter opplever positive erfaringer med slike team, som nå har vært prøvd ut noen år. Modellen i Norge er altså rettet mot den interne organiseringen hos fastlegene. Danmark rapporterer om gode erfaringer med samarbeid av hjemmetjenesten og legene i Danmark.

Innsatsen fra pårørende er avgjørende for behovet for kommunale tjenester. Det er mulig at redusert familieomsorg i årene som kommer vil øke behovet for kommunal innsats.

En studie viser at samordning av bidrag av frivillige er en utfordring. En annen studie viser at begrunnelsen for bruk av frivillige er av betydning for oppslutning

Det har vært gjennomført forsøk med virtuelle korttidsavdelinger, som innebærer bruk av teknologi til oppfølging i pasientenes egen hjem som et alternativ til korttidsavdeling på sykehjemmet. Også spesialisthelsetjenesten satser på bruk av teknologi for oppfølging hjemme som et alternativ til opphold på sykehuset.

Mange kommuner opplever at det er en mangelfull kobling mellom økonomistyring og bemannings-planlegging. Anbefalingen er en økonomisk styring basert på en dialog mellom bestiller og utfører og mellom de ulike organisatoriske enhetene i kommunene.

Kompetanse

Et formål med kunnskapsoppsummeringen er å få innsikt i: i) forsøk som har vært gjort for å øke andelen ansatte med formell helsefaglig kompetanse, ii) forsøk som har vært gjort for å heve kompetansen blant faglærte (f.eks. sykepleiere og helsefagarbeidere), og iii) hvordan strategisk kompetanseplanlegging og -kartlegging benyttes i planlegging og organisering av tjenester, og hva som fremmer og hemmer et slikt arbeid. Vi har gitt en nærmere beskrivelse av 12 utvalgte publikasjoner, i tillegg til at det refereres til relevante publikasjoner underveis i kapitlet.

Hvilke forsøk har vært gjort for å heve andelen ansatte med helsefaglig kompetanse?

Når det gjelder det første temaet, har vi valgt å inkludere to publikasjoner som dreier seg om forsøk for å rekruttere og beholde kompetanse, såkalt «utviklingsverksted» i kommunen. Erfaringene fra utviklingsverksted som metode for å rekruttere og beholde helsepersonell har vist seg å ha god effekt i Østfold, og i tre kommuner i Trøndelag. En styrke som fremheves ved denne metoden, er at målene for blant annet rekruttering og for å beholde kompetanse er tilpasset den enkelte kommune og tiltakene som utvikles blir derfor svært relevante for de kommunene det gjelder.

Hvilke forsøk har vært gjort for å heve kompetansen blant faglærte?

Når det gjelder forsøk som dreier seg om formell kvalifisering av helsepersonell, er det én publikasjon som konkluderer med at de fleste kommunene har ordninger for formell kvalifisering for ansatte i pleie- og omsorgstjenester. Dette gjelder både ordninger for kvalifisering for fagbrev (84 %) og for at faglærte kan ta sykepleierutdanning (68 %). Men en viktig forutsetning for at ordningene blir tatt i bruk er at dette i stor grad innebærer økonomisk tilrettelegging i form av permisjon med lønn eller stipendordninger, men hvordan dette løses i kommunene varierer.

En rapport viser at kommunene i varierende grad har oversikt over hvor stor andel av medarbeiderne som er ufaglærte, faglærte eller med høyere utdanning. Det å kartlegge for realkompetansevurdering er tidkrevende og flere kommuner oppga at det var lite relevant fra deres side. Men sett opp mot en målsetting om at alle ansatte skal ha fagbrev innenfor pleie- og omsorgstjenestene, kan dette være et godt virkemiddel for å identifisere og legge til rette for god kompetanseheving blant det ansatte

Kommuner er forskjellige og har ulike økonomiske forutsetninger. Noen kommuner gir permisjon med lønn for videreutdanning til de ansatte, men først og fremst til fast ansatte.

Vi har ikke identifisert publikasjoner som ser nærmere på oppgaveglidning mellom eksempelvis sykepleiere og helse- og omsorgsarbeidere i helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Men vi har erfaring fra noen kommuner hvor dette arbeidet er godt i gang. Det dreier seg om at spesifikke sykepleieroppgaver utføres av helse- og omsorgsarbeidere etter systematisk opplæring.

Erfaringene fra denne form for kompetanseglidning og oppgaveoverføring er todelt. Noen synes dette er faglig utviklende og stimulerende, mens andre har mindre lyst til å få utvidet ansvar til å gjennomføre slike oppgaver. I flere land utøver sykepleiere i hjemmetjenesten oppgaver som tradisjonelt er forbeholdt leger. I Norge har det så langt ikke vært praktisert, men i 2018 fikk Helsedirektoratet i oppdrag å utvikle forslag til en nasjonal studieplan for en ny masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie på 120 studiepoeng rettet mot behovene i kommunale helse- og omsorgstjenester. Det betyr at på sikt vil muligens flere såkalte «legeoppgaver» tilfalle sykepleiere med videreutdanning innenfor helse- og omsorgstjenestene. Vi identifiserte én publikasjon som berører dette temaet i kunnskapsoppsummeringen.

Hvordan strategisk kompetanseplanlegging og -kartlegging benyttes i planlegging og organisering av tjenester, og hva som fremmer og hemmer et slikt arbeid

Når det gjelder det siste temaområdet, strategisk kompetanseutvikling, er vår oppfatning at det meste som er skrevet om strategisk kompetanseutvikling, kompetansebehov og kompetanse-planer, er gjerne tematisk avgrenset til utdanningsforskning, beskrivelser av kompetanse-kartlegging, eller personlig utvikling av ansatte. I studiene som vi har fanget opp i litteratursøket og som vi beskriver her, finner vi at de fleste kommuner og virksomheter har kompetanseplaner, men at det blant ansatte i varierende grad oppfattes at disse følges opp i praksis.

Viktige forhold for at kommunene skal lykkes med kompetanseutvikling, er om kommunen har kompetanseplaner som brukes, og en bred og effektiv kartlegging av kompetansen til de ansatte som oppdateres jevnlig. Strategier og planer bør gjenspeiles i at det gis handlingsrom for kompetanseutvikling, men også at det foreligger gevinster for å delta i den type tiltak.

Heltidskultur

Litteraturgjennomgangen viser at heltid-deltidsproblematikken spenner vidt, fra likestilling og befolkningsframskrivinger til tjenesteorganisering via praktiske arbeidstidsordninger og deres effekter på arbeidsmiljø, drift og ikke minst tjenestekvalitet.

Hvilke forsøk har vært gjort med organisering som legger vekt på både heltid, utnyttelse av tilgjengelig kompetanse og brukeropplevelsen?

De siste års kommunale plandokumenter om utvikling av heltidskultur legger nesten alle stor vekt på bedre bruk av kompetansen, flere kompetente medarbeider og ikke minst brukeropplevd kvalitet når de skal begrunne heltidssatsingen. Tiltak med langvaktsturnuser har overveiende de mest eksplisitte målformuleringene om å styrke tjenestekvaliteten. De har også vært gunstige for bedre tjenester for brukerne. Tiltak med samarbeidsturnuser og ressursenheter har hatt mer oppmerksomhet mot bemanningsledelse og mindre fokus på tjenestekvalitet.

Hvilke arbeidstidsordninger har vært prøvd ut, og med hvilke effekter for henholdsvis brukere, ansatte og virksomheter?

Det finnes en rekke varianter av langturnuser. Mange av dem har gitt svært gode resultater, både ved å gi større stillinger og bedre tjenestekvalitet. Vanligvis er også arbeidsmiljøet blitt styrket.

Ressursenheter kan gi enkeltpersoner større stilling, men bidrar ikke til heltidskultur ute på tjenestestedene. Det er en løsning som i liten grad ivaretar ansattes behov for faglig utvikling, tilhørighet og mestringsfølelse.

Samarbeidsturnuser er en måte å administrere vakter på. De kan være positive for større stillinger, men begrenses av hvilken grunnturnus de bygger på. De har først og fremst hatt positive effekter på arbeidsmiljø og tilrettelegging av arbeid og fritid.

Turnuser der ansatte jobber nærmere 26 helgevakter i året, kan gi større stillinger, men er lite populært som hovedturnus. Dette kan fungere for enkelte ansatte en viss periode.

Bruk av ubunden tid, timebank, bonusordninger, årsplaner og en understøttende rekrutterings- og permisjonspolitikk kan gjøre det lettere å gjennomføre turnuser med litt større stillinger enn det man ellers ville hatt.

Hvilke faktorer hemmer og fremmer heltid?

Forhold som kan fremme heltid:

Endrings- og utviklingstiltak som har lyktes, har aktivt involvert ikke bare ansatte og tillitsvalgte, men også lederen, som har det daglige ansvaret for å få turnusen til å gå opp.

Etablering av nye tjenestesteder gir kommunen en gyllen mulighet til å lage en heltidsvennlig turnus og rekruttere medarbeidere som er motivert for å jobbe i det valgte turnusoppsettet. Muligheten benyttes i liten grad.

Forhold som kan hemme utviklingen av mer heltid:

Den turnustekniske utfordringen ligger i å sette opp turnuser som dekker behovet for kvalifisert arbeidskraft i helgene, uten at det fører til en fordyrende overbemanning på ukedagene. I den tradisjonelle turnusen med 7–8 timers vaktlengde og arbeid hver tredje helg jobber en heltidsansatt ca. 270 helgetimer i året. Skal man nå heltidsmålet, må antallet økes til ca. 325 timer. Dette kan gjøres ved å jobbe flere helger i året enn hver tredje helg, eller ved at man jobber lengre vakter hver tredje eller fjerde helg. Begge deler møter motstand fra en del ledere og ansatte, og fra enkelte arbeidstakerorganisasjoner.

Dårlig planlegging, korte tidsfrister, mangelfull involvering:

Kvinners kulturelle mandat til å velge å jobbe deltid er den faktoren som er vanskeligst å bevege. Den er forankret utenfor arbeidsplassen og når den først er sluppet inn, er det begrenset hva arbeidsgiver kan gjøre ut fra styringsretten.

Ledere flest ser gevinstene ved heltidskultur, men føler seg bundet av det rådende turnusoppsettet basert på omfattende bruk av deltid.

Flere studier har vist at større stillinger ikke behøver å koste mer. Det oppfattes imidlertid ikke slik av ledere flest. Enkelte av studiene påpeker at avdelingsledere ikke har tilstrekkelig turnus- og økonomikompetanse.

Enkelte ledere klager over rigide regler for rekruttering og bruk av de samlede lønnsmidlene. Dermed har de ikke handlingsrom til å gjennomføre endringer som kunne gitt avdelingen færre små stillinger. Også mange toppledere og politikere mener at en heltids- og kompetansekultur blir for dyrt. Det meste av deltiden er frivillig og i tråd med en ønsket familiepolitikk. Dermed fremstår ikke likestillingsaspektet heller som særlig påtrengende.

Partssamarbeidet beskrives overveiende som tett og godt, selv om det er en del eksempler på at ledere trekker tillitsvalgte for sent inn i utviklingsprosesser. Det fører til at det som kunne vært positive innspill fra de tillitsvalgte i en felles utforming av planene, i stedet blir til kritikk av ledelsens opplegg.

Selve turnusen skal godkjennes av både arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonene som er representert på de aktuelle tjenestestedene. Arbeidstakerorganisasjonene anklages av og til for å være tilbakeholdne med å gi samtykke til turnuser som krever dette etter arbeidsmiljøloven. Det er usikkerhet omkring omfanget av manglende samtykke.

Hvordan kan oppgavedeling/organisering av arbeidet bidra til økt heltidsandel?

Det finnes en del refleksjoner omkring dette. Det er beskrevet forsøk med ressursenheter og andre former for å «jobbe på tvers». Mer systematiske forsøk med oppgaveglidning for å skape flere større stillinger, eller vice versa, har vi ikke kommet over.

Sammenhengen mellom organisering, kompetanse og heltidskultur

I sluttkapitlet trekker vi frem to forhold:

Hvordan påvirkes kommunenes kompetansebehov av tjenesteorganiseringen?

De siste 30 årene har kommunene gjennom en rekke reformer fått flere og mer faglig krevende oppgaver, jf. LEON-prinsippet (laveste effektive omsorgsnivå). Samtidig har det lenge pågått en trend som vektlegger økt brukermedvirkning. I det siste har vi også fått en tillitsreform på vei med økt vekt på selvstyrte grupper og selvstendige medarbeidere. Nye krav til samhandlings-kompetanse og økt vekt på brukerbehov stiller betydelige krav til tverrfaglig samarbeid, noe som forutsetter både høy egenkompetanse (for å ha noe å bidra med overfor andre fagmiljøer) og god forståelse for andre faggruppers arbeidsformer. Oppgaveglidning der ansatte på ett kompetanse-nivå skal ta over oppgaver som til nå har ligget til nivået over, stiller også nye kompetansekrav.

For å møte dette må kommunene rekruttere og utvikle ny spesialistkompetanse så vel som mer formell generalistkompetanse. Dette skal bygges med en personalgruppe der det fortsatt (om enn i avtagende grad) er en høy andel ufaglærte. For mange kommuner er en slik satsing for kostnads-krevende til at de kan prioritere dette.

Hvordan fremmes og hemmes kommuners mål om kompetanse og tjenesteorganisering (for å kunne levere gode tjenester) av heltids/deltidskultur?

Selv om kommunene hadde hatt tilstrekkelig økonomi til den ønskede kompetanseutviklingen, er den rådende deltidskulturen en hemsko for kommunenes muligheter til å kunne gjennomføre et slikt løft. Et nødvendig kompetansenivå fordrer både en formalkompetanse- og tilstedeværelses-grad som mange deltidsansatte ikke er interessert i. Det er heller ikke så lett å rekruttere tilstrekkelig mange ansatte som både er dedikerte og faglig kvalifiserte til et arbeidsmiljø bygget opp rundt deltidskulturen. Organisasjonsformer som legger opp til at ansatte skal jobbe med flere oppgaver og på flere steder er vanskelig nok å håndtere for heltidsansatte. Det er enda vanskeligere med deltidsansatte som er sjeldnere på jobb.

2 Summary

The scoping review involves identifying relevant publications in three adjacent areas: i) organisation and division of tasks, ii) competence and iii) full-time culture. The results from the scoping review will be used by the Norwegian Association of Local and Regional Authorities (KS) as background material for preparing pilots with the aim of developing new forms of work and organisation in the municipalities' health and care services. The scoping review has two main delimitations. The first delimitation is that the publications must be aimed at the health and care services in the municipalities. The second delimitation is that the publications must be from the period 2010–2020 and deal with at least one of the subject areas for the scoping review.

Distribution of tasks and organisation of work
Within this subject, we have chosen to take a closer look at 16 publications that are divided into two main subjects, with eight publications within each subject. One subject covers an overall analysis of different areas within organisation and division of tasks, while the other subject summarises various models for interdisciplinary collaboration that have been tested. We have therefore prioritised publications that deal with experiences from various experiments, since KS plans to use the scoping review as a basis for pilots to develop new forms of work and organisation. In order to broaden the range of the experiences, we have also supplemented with five relevant publications from Denmark within this subject.

A gradual shift from institutions to home-based care is taking place in nursing and care services, reducing the share of budgets spent on institutions. Institutions will be used to a greater extent as an option in the final phase of life. A higher share of elderly people over the age of 80 receive services in their own homes.

The municipalities are developing tailor-made services for new groups both in nursing homes and in the home care service. It is easier for large rather than small municipalities to provide differentiated services. A fundamental challenge many municipalities are facing is an increasing shortage of nurses and health workers.

Models for interdisciplinary collaboration
The formerly used term home nursing care has been changed to health services in the home, which is an expression of the fact that several occupational groups provide services in the home. Many municipalities experience positive experiences with everyday rehabilitation, which is an interdisciplinary service. In Denmark, the participation of nurses in the rehabilitation that takes place in the users' own homes is marginal. We have not found studies of how nurses interact with other occupational groups in Norway. The effect of everyday rehabilitation for users is poorly documented and the same applies to the impact on municipal finances.

The Trust Model in Oslo, which has been positively received by stakeholders in Oslo, is an alternative to the purchaser-provider model. The Trust Model is inspired by the Buurtzorg model from the Netherlands. A Danish study shows that while the model works well in the Netherlands, other countries have had problems introducing the model.

The state's experiment with financing care services involves a more comprehensive dialogue with users/citizens. The aim is to map the users' goals as a basis for allocating services. In the past, it was common for users to tick boxes for the services they wanted on a form. Denmark has practised dialogue training with citizens for many years, based on six roles that the dialogue entails.

Primary health teams in family doctor practices consist of GPs, nurses and medical secretaries. Patients have positive experiences with such teams, which have now been tested for a few years. The model in Norway is consequently aimed at the internal organisation of GPs. Denmark reports good experiences with collaboration between the home care service and doctors in Denmark.

The efforts of family members are a decisive factor in the need for municipal services. Reduced family care in the years to come could potentially increase the need for municipal efforts.

A study shows that coordinating the contributions of volunteers is a challenge. Another study shows that the rationale for using volunteers is important for support.

Experiments have been carried out with virtual short-term wards, which involve the use of technology for following up patients in their own homes as an alternative to short-term wards at nursing homes. The specialist health service also focuses on the use of technology for follow-up at home as an alternative to hospitalisation.

Many municipalities experience that financial management and planning of staffing are poorly coordinated. The recommendation is financial management based on a dialogue between the purchaser and the provider and between the various organisational units in the municipalities.

Competence

One purpose of the scoping review is to gain insight into: i) attempts that have been made to increase the share of employees with formal healthcare qualifications, ii) attempts that have been made to increase the competence among skilled workers (e.g. nurses and health workers), and iii) how strategic competence planning and mapping is used in planning and organising services, and the factors that promote and hamper such work. We have provided a more detailed description of 12 selected publications, in addition to referring to relevant publications throughout the chapter.

What attempts have been made to increase the share of employees with healthcare qualifications?

With regard to the first subject, we have chosen to include two publications that deal with attempts to recruit and retain competence, so-called "development workshops" in the municipality. The experiences from development workshops as a method for recruiting and retaining health personnel have proven to have a good effect in Østfold as well as three municipalities in Trøndelag. A strength highlighted by this method is that the goals for, among other things, recruitment and for retaining competence are adapted to the individual municipality and the measures that are developed therefore become very relevant for the municipalities concerned.

What attempts have been made to raise the competence of skilled workers?

With regard to experiments concerning the formal qualification of health personnel, one publication concludes that most municipalities have formal qualification schemes for employees in nursing and care services. This applies both to qualification schemes for craft certificates (84%) and for skilled workers to pursue a degree in nursing (68%). While an important prerequisite for implementing the schemes is that this largely involves financial arrangements in the form of paid leave or grant schemes, how this is accomplished in the municipalities varies.

A report shows that the municipalities have, to a varying degree, an overview of the share of employees who are unskilled, skilled or have higher education. Mapping prior learning and work experience is time-consuming and several municipalities stated that it was not very relevant on their part. But set against a goal that all employees shall have craft certificates in the nursing and care services, this can be a good tool for identifying and facilitating good upgrading of skills among employees.

Municipalities are different and have different financial preconditions. Some municipalities provide paid leave for further education to employees, but primarily to permanent employees.

We have not identified publications that take a closer look at task shifting between, for example, nurses and health and care workers in the health and care services in the municipalities. But we have experience from some municipalities where this work is well under way. It involves specific nursing tasks being performed by health and care workers following systematic training. The experiences from this form of competence shifting and transfer of tasks are twofold. While some find this professionally enhancing and stimulating, others are less interested in taking on expanded

responsibilities for carrying out such tasks. In several countries, nurses in the home care service perform tasks that are traditionally reserved for doctors. While this has not been practised so far in Norway, in 2018 the Norwegian Directorate of Health was commissioned to develop a proposal for a national study plan for a new 120-credit master's degree in advanced clinical general nursing aimed at the needs of municipal health and care services. This means that in the long run, more so-called "doctor tasks" will possibly fall to nurses with further education in the health and care services. We identified one publication that addresses this subject in the scoping review.

How strategic competence planning and mapping is used in planning and organising services, and what promotes and hampers such work

With regard to the final subject area, strategic development of competence, our opinion is that most of what has been written about strategic development of competence, competence needs and competence plans is often thematically limited to educational research, descriptions of competence mapping, or personal development of employees. In the studies that we have captured in the literature search and that we describe here, we find that most municipalities and companies have competence plans, but that employees perceive that these are followed up to varying degrees in practice.

Important factors in driving the successful development of competence in municipalities are whether the municipality has competence plans that are used, and broad and effective mapping of the competence of the employees that is regularly updated. Strategies and plans should be reflected in the provision of latitude for competence development, but also that there are gains for participating in this type of measure.

Full-time culture

The literature review shows that the full-time/part-time issue has a broad impact, from gender equality and population projections to organisation of services via practical working-time arrangements and their effects on the working environment, operations and, not least, service quality.

What attempts have been made with organisation that emphasises full-time, utilisation of available competence and the user experience?

In recent years' municipal planning documents on the development of a full-time culture, almost all place great emphasis on better use of competence, more competent employees and, not least, user-experienced quality when justifying the focus on full-time work. Measures with long shift rotations have predominantly the most explicit goal formulations about strengthening the quality of service. They have also been beneficial for better services for the users. Measures with collaborative rotations and resource units have paid more attention to staff management and focus less on service quality.

Which working-time arrangements have been tried out, and with what effects for users, employees and companies, respectively?

There are a number of variations of long rotations. Many of them have produced very good results, both by providing larger positions and better service quality. Usually, the working environment has also been strengthened.

Resource units can give individuals a larger position, but do not contribute to a full-time culture in the workplace. It is a solution that marginally addresses employees' needs for professional development, affiliation and sense of accomplishment.

Collaborative rotations are a way of administrating shifts. They can be positive for larger positions, but are limited by the basic rotation on which they are based. They have primarily had positive effects on the working environment and the facilitation of work and leisure.

Rotations where employees work close to 26 weekend shifts per year can provide larger positions but are not very popular as the main rotation. This may work for some employees for a certain period of time.

The use of unrestricted time, time banks, bonus schemes, annual plans and a supportive recruitment and leave policy can make it easier to carry out rotations with slightly larger positions than would otherwise have been the case.

What factors hamper and promote full-time work?

Conditions that can promote full-time work:

Successful change and development measures have actively involved not only employees and employee representatives, but also the manager, who has the day-to-day responsibility for making the rotation work.

Establishment of new service locations gives municipalities a golden opportunity to create a full-time-friendly rotation and recruit employees who are motivated to work in the chosen rotation set-up. This opportunity is used to a small extent.

Conditions that can hinder the development of more full-time work:

The rotation-related technical challenge lies in setting up rotations that cover the need for qualified workers on the weekends, without leading to expensive overstaffing on weekdays. In the traditional rotation of 7 to 8-hour shifts and working every third weekend, a full-time employee works approx. 270 weekend hours per year. In order to reach the full-time goal, the number must be increased to approx. 325 hours. This can be done by working more weekends each year than every third weekend, or by working longer shifts every third or fourth weekend. Both meet opposition from a number of managers and employees, and from some employee organisations.

Poor planning, short deadlines, lack of involvement

Women's cultural mandate of choosing to work part-time is the factor that is most difficult to change. It is anchored outside the workplace and once it has been embraced, there is a limit to what the employer can do based on the right to manage.

Most managers see the benefits of a full-time culture, but feel bound by the prevailing rotation set-up based on extensive use of part-time workers.

Several studies have shown that larger positions do not have to cost more. However, this is not perceived as such by most managers. Some of the studies point out that department heads do not have sufficient competence in rotations and finance.

Some managers complain about rigid rules for recruiting and spending the total salary funds. Consequently, they do not have the latitude to implement changes that could have given the department fewer small positions. Many senior managers and politicians also believe that a full-time and competence culture will be too expensive. Most of the part-time work is voluntary and in line with a desired family policy. Consequently, the gender equality aspect does not appear to be particularly pressing either.

Employer/employee cooperation is predominantly described as close and good, although there are a number of examples of managers involving employee representatives too late in development processes. This means that what could have been positive input from employee representatives in a joint design of the plans, instead becomes criticism of the management's plan.

The rotation itself must be approved by both the employer and the employee organisations represented at the relevant places of employment. The employee organisations are sometimes accused of being reluctant to give their consent to rotations that require this under the Working Environment Act. There is uncertainty about the extent of non-consent.

How can the division of tasks/organisation of the work contribute to an increased full-time share?

There are a number of reflections on this. Experiments with resource units and other forms of "cross-working" are described. We have not come across more systematic attempts at task shifting to create more larger positions, or vice versa.

The connection between organisation, competence and full-time culture

In the final chapter, we highlight two issues:

How are the municipalities' competence needs affected by the organisation of services?

Over the past 30 years, the municipalities have been given more and more professionally demanding tasks through a number of reforms, cf. the LEON principle (lowest effective level of care). At the same time, there has long been a trend that emphasises increased user participation. Recently, we have also seen the introduction of a trust reform with increased emphasis on self-governing groups and independent employees. New requirements for collaborative competence and increased emphasis on user needs place significant demands on interdisciplinary collaboration, which presupposes both high self-competence (to have something to contribute to other professional environments) and a good understanding of the working methods of other professional groups. Task shifting, where employees at a competence level must take over tasks that until now have been reserved for the level above, also demands new competence requirements.

To deal with this, the municipalities must recruit and develop new specialist competence as well as more formal generalist competence. This will be built with a personnel group where there is still (albeit to a decreasing degree) a high percentage of unskilled workers. For many municipalities, such an initiative is too costly for them to be able to prioritise this.

How are municipalities' competence and service organisation goals (in order to be able to provide good services) promoted and hampered by a full-time/part-time culture?

Even if the municipalities had had sufficient finances for the desired development of competence, the prevailing part-time culture is a hindrance to the municipalities' opportunities to be able to implement such a boost. A necessary level of competence requires both a formal degree of competence and presence that many part-time employees are not interested in. It is also not that easy to recruit a sufficient number of employees who are both dedicated and professionally qualified for a working environment built around the part-time culture. Organisational forms that call for employees to have more tasks in more places are difficult enough to handle for full-time employees. It is even more difficult with part-time employees who work less often.

3 Innledning

Økningen i behovet for helse- og omsorgstjenester, men også økte forventninger fra brukere og innbyggere er en betydelig utfordring for kommunene. Kommunene har fått mer ansvar som følge av samhandlingsreformen, det er flere eldre med sammensatte og komplekse sykdomsbilder, og det blir flere yngre med behov for tjenester. Kompetansesammensetning må stå i forhold til brukerbehovet og oppgavene som skal løses. Flere av de arbeidstidsordningene som praktiseres i dag sikrer i liten grad kontinuitet for brukere og ansatte, og utfordringene forsterkes også av en utpreget deltidskultur. Det er en tett kobling mellom kompetanse, kapasitet og omfanget av deltidsstillinger. Heltid som norm har vært et uttalt mål for regjeringen, partene i arbeidslivet og mange kommuner i lang tid. Flere heltidsansatte er også et viktig moment i kommunenes rekrutteringsstrategi for å imøtekomme økt behov for arbeidskraft i de kommende årene.

I statsbudsjettet for 2020 ble det opprettet tilskudd til «Kvalitet i kommunenes helse- og omsorgstjenester gjennom nye arbeids- og organisasjonsformer», som er ment å være et svar på disse betydelige utfordringene. Tilskuddet er en del av satsingen «Leve hele livet». Prosjektet som tilskuddsmidlene skal brukes til er å utvikle nye arbeids- og organisasjonsformer i kommunenes helse- og omsorgstjenester. Prosjektet skal utforme, pilotere og evaluere nye måter å organisere helse- og omsorgstjenestene. Det skal bidra til heltid og best mulig bruk av medarbeidernes kompetanse, som samtidig møter brukernes behov for kontinuitet, trygghet og tilpasning.
Det legges til grunn at det skal benyttes allerede kjente strukturer, eksisterende læringsnettverk mellom kommuner, fortrinnsvis i noen utvalgte nettverk av kommuner.

KS forvalter tilskuddsordningen og har ansvar for modellutprøving og spredning av erfaringer og kunnskap til kommunene. I den forbindelse gjennomføres det en kunnskapsoppsummering for å identifisere relevant kunnskap på området, og for å gi inspirasjon til utvikling av piloter som skal testes ut i et utvalg kommuner.

Kunnskapsoppsummeringen dreier seg om å identifisere relevante publikasjoner på tre unike, men tilgrensende områder: i) Organisering og oppgavedeling, ii) kompetanse og iii) heltidskultur. Disse temaområdene er supplert med en rekke underproblemstillinger som beskrives nærmere i kapittel 5, 6 og 7.

Før vi gir en nærmere beskrivelse av temaområdene for kunnskapsoppsummeringen, så redegjør vi for designet for kunnskapsoppsummeringen. I et siste kapittel ser vi de tre temaområdene i sammenheng.

4 Metode

4.1 Scoping review

Scoping review er en forenklet form for kunnskapsoppsummering. Metodikken består av systematiske søk, inklusjon og eksklusjon av studier, ekstrahering av data fra hver studie, og oppsummering av funn, som illustrert i Figur 4-1. Et scoping review åpner for å revidere søkestrategien og justere inklusjonskriteriene underveis i prosessen, i tillegg til at vurderingen av studienes kvalitet tillegges mindre vekt enn i andre typer av kunnskapsoppsummeringer. Det vil si at studier i mindre grad vil bli ekskludert med utgangspunkt i bestemte kvalitetskriterier med hensyn til vitenskapelig standard (Whittemore, 2014). I kunnskapsoppsummeringen har vi lagt til grunn at kunnskapsgrunnlaget skal være bredere enn en oppsummering av fagfellevurderte publikasjoner, og søkene har derfor blitt utvidet til å fange opp både mastergrader og rapporter.

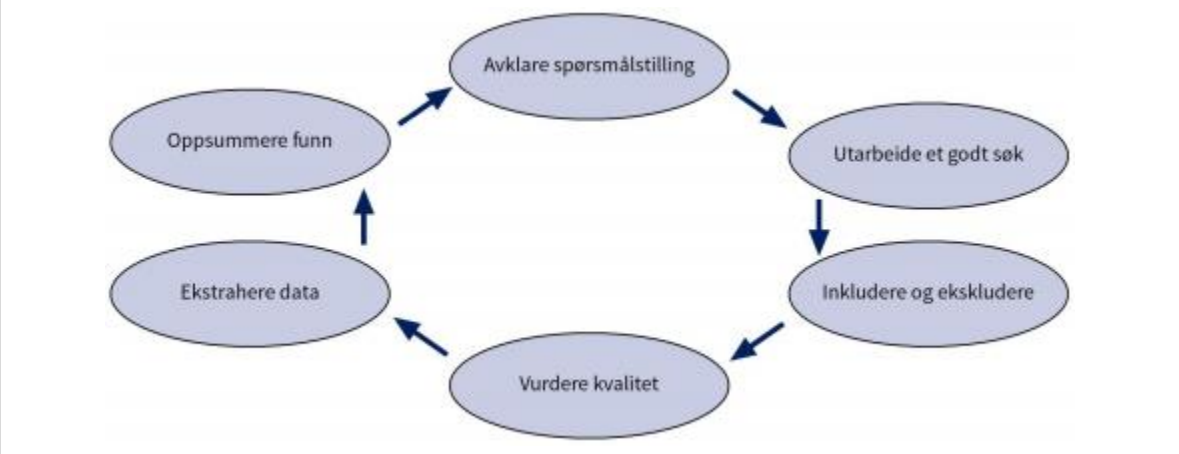

Figur 4-1 Prosessen ved et «scoping review»

4.1.1 Avklare spørsmålsstilling

Kunnskapsbehovet omfatter tre temaområder. Det å gjennomføre en kunnskapsoppsummering som består av tre forskjellige, men tilgrensende fagområder byr på en rekke utfordringer som krever både at problemstillingene operasjonaliseres og at det foretas nødvendige avgrensninger underveis. Hensikten med kunnskapsoppsummeringen er å innhente kunnskap for å utarbeide gode piloter som skal testes ut med hensyn til organisering og oppgavedeling, kompetanse og heltidskultur for et utvalg kommuner. De ulike temaområdene er alle viktige, men i dialog med KS får vi innspill om at problemstillinger knyttet til oppgavedeling/oppgaveglidning og kunnskap om tiltak og virkemidler for å øke heltidsandelen er særskilt interessante. Med utgangspunkt i problemstillingene har vi i samarbeid med KS utarbeidet en søkestrategi beskrevet i Tabell 4-1.

4.1.2 Søkestrategi

Vi har tatt utgangspunkt i en overordnet søkestrategi basert på ulike kombinasjoner av søkeordene beskrevet i tabellen på neste side.

Tabell 4-1 Søkestrategi

Heltidskultur	Heltidskultur utvidet	Kompetanse	Organisering og oppgavedeling	Sektor/-tjeneste
Heltidskultur		Oppgavebredde	Oppgavedeling	Helse-tjenesten i kommunen
Heltid-deltid		Formell helsefaglig kompetanse	Oppgaveglidning/ -overføring	Pleie- og omsorgs-tjenesten
Tjeneste-kvalitet		Kompetanseheving/ -utvikling	Rehabiliteringsteam	Helse- og omsorgs-tjenesten
Arbeidstid/ -turnus	Tjenestekvalitet	Strategisk kompetanseplanlegging	Økonomistyring	Primærhelse-tjenesten
Arbeidstid/ -turnus	Arbeidsmiljø	Endringskompetanse	Handlingsrom	
Arbeidstid/ -turnus	Fagkompetanse/ mestring /læringsmiljø	Kompetanseglidning	Primærhelseteam	
Arbeidstid/ -turnus	Dedikasjon/ involvering		Oppfølgingsteam	
Arbeidstid/ -turnus	Rekruttere/ beholde/ omdømme		Hverdagsrehabilitering	
Arbeidstid/ -turnus	Innovasjon/ endring/ omstilling (gode prosesser)		Bemanningsledelse Bemanningsplanlegging Bemanningskompetanse	
			Tjenesteorganisering/ ledelse	

Vi har gjennomført søk i Oria[1] og Google Scholar. Mye litteratur har blitt tilgjengelig online. Denne litteraturen er søkbar i Google Scholar. Google Scholar supplerer treffene i Oria med eksempelvis rapporter, som ikke er fagfellevurdert, men publisert fra ulike forskningsinstitusjoner.

For å sikre oss at vi fikk oversikt over litteraturen som ikke er publisert via UHS-sektoren eller i fagfellevurderte tidsskrifter, sendte vi ut forespørsel om relevante publikasjoner til en rekke organisasjoner, forskningsinstitutter og offentlige organer Følgende aktører ble kontaktet: Norsk Sykepleierforbund, Fagforbundet, Norsk fysioterapeutforbund, Norsk Ergoterapeutforbund, Delta, FO, Rambøll, Deloitte, KS Konsulent, regionale utviklingssentre for sykehjem og hjemmetjenester, Helsedirektoratet, Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Fafo, Sintef, AFI, Norce, Nordlandsforskning, NIFU og Senter for omsorgsforskning.

[1] Oria er en søkemotor som lar deg søke i norske fag- og forskningsbiblioteks ressurser: bøker, artikler, tidsskrifter, musikk, filmer og elektroniske ressurser.

Disse henvendelsene resulterte i at vi fikk noen flere referanser enn de innledende søkene hadde gitt oss. Likevel var erfaringen at de fleste publikasjonene og litteraturdatabasene til ulike forskningsinstitutter er tilgjengelig enten gjennom Oria eller Google Scholar.

4.1.3 Inklusjon av studier

Vi har inkludert studier publisert i engelsk- eller norsk/nordiskspråklige vitenskapelige/-fagfellevurderte tidsskrifter, mastergrader og rapporter, i perioden 2010–2020.

I kunnskapsoppsummeringen inngår tre temaområder med en rekke underproblemstillinger. Vi har arbeidet ut ifra noen hovedkriterier for inklusjon/eksklusjon av studier. Hovedinklusjonskriteriet var at studiene skulle være knyttet til helse- og omsorgstjenestene i kommunen. Studiene skulle videre omhandle minst ett av de tre temaene for kunnskapsoppsummeringen, i) organisering og oppgavedeling, ii) kompetanse, og/eller iii) heltidskultur. Innenfor de ulike temaområdene, og særskilt for heltidskultur, ble det gjort mer utvidede søk, og et mer fingradert inklusjons/-eksklusjonsarbeid. Dette begrunnes med at heltidskultur er et relativt nytt begrep. For å sikre at relevante publikasjoner ble inkludert og for å identifisere de mest relevante publikasjonene sett opp mot problemstillingene i dette prosjektet, var det et metodisk grep som ble gjort. Dette redegjøres nærmere for i delkapittelet om heltidskultur.

4.1.4 Dataekstraksjon

Vår første tilnærming var å inkludere/ekskludere artikler basert på tittel. Tilnærmingen for å inkludere relevante publikasjoner innenfor hvert temaområde varierer noe. For temaet organisering og oppgavedeling ble 60 artikler/mastergrader/rapporter inkludert, i tillegg ble dette utvalget supplert med 25 danske publikasjoner. Etter gjennomlesning av sammendrag ble i alt 50 av de totalt 85 publikasjoner inkludert på bakgrunn av at de tilfredsstilte inklusjonskriteriene. Av disse har vi videre gjort et utvalg på 16 artikler som vi beskriver nærmere i rapporten. Utvalget av publikasjonene ble gjort på følgende måte: Innenfor organisering og oppgavedeling er det en rekke underproblemstillinger. Det var derfor et formål å inkludere artikler i et forsøk på å dekke bredden av de problemstillingene KS har skissert for kunnskapsoppsummeringen. Master- og bachelor-oppgaver er ikke inkludert, da det ble vurdert at det er tilstrekkelig med publikasjoner av enten fagfellevurderte artikler, eller rapporter fra forskningsinstitutter som dekket problemstillingene. Et annet formål var at publikasjonene skulle være praktisk rettet.

Problemstillingene innenfor temaområdet kompetanse er noe mer avgrenset. Vi inkluderte totalt 57 publikasjoner basert på tittel, og etter gjennomlesning av sammendrag indentifiserte vi 25 publikasjoner som tilfredsstilte inklusjonskriteriene. Vi har beskrevet 12 studier innenfor denne tematikken, og noen referanser er oppgitt i den innledende teksten til temaet. Det er en rekke mastergrader innenfor temaområdet, og flere av disse baserer seg på små utvalg. Vi har likevel valgt å inkludere noen av mastergradene, siden vi har vurdert at disse supplerer rapporter som er utarbeidet av forskningsinstitutter om temaet.

For temaet heltidskultur var det hensiktsmessig å utvide søket utover selve heltidskulturbegrepet. Bakgrunnen for det er at det er mange tilgrensende tema som omfatter heltidskultur, men at dette beskrives med andre ord. I alt ble det identifisert 246 publikasjoner før inklusjonskriterier som alder, det vil si at kunnskapsoppsummeringen skal inneholde publikasjoner i tidsrommet 2010–2020, og at publikasjonene skal være rettet mot helse- og omsorgstjenestene i kommunen, ble hensyntatt.

Beskrivelsen av artiklene som inngår i kunnskapsoppsummeringen inkluderer forfatter, formål, metode, deltakere og kontekst og resultat. I kapitlene som presenterer utvalgte publikasjoner innenfor hvert temaområde i kunnskapsoppsummeringen, er funnene i hver enkelt publikasjon beskrevet ut fra hvilke spørsmål de besvarer, og deretter gruppert tematisk. Dette er for å kunne trekke ut kunnskap på tvers av studiene.

4.1.5 Metodiske begrensninger

Et «scoping review» er en oppsummering av identifisert og tilgjengelig kunnskap innen valgte temaer i form av skrevne rapporter og artikler. Vi har gjort noen valg om søkestrategi, kriterier for inklusjon og eksklusjon og tidsavgrensning. Det vil derfor kunne være relevante studier vi ikke har fanget opp i denne kunnskapsoppsummeringen.

5 Oppgavefordeling og organisering av arbeidet

5.1 Konkretisering og avgrensning

To hovedtemaer: Overordnet analyse og erfaringer fra forsøk
Temaet «oppgavefordeling og organisering av arbeidet» omfatter et stort område. Vi har konkretisert hva vår kunnskapsoppsummering skal omfatte i dialog med KS. I den innledende dialogen har KS særlig vært opptatt av følgende forhold:

- Erfaringer fra forsøk med ulike løsninger på oppgavedeling
- Betydningen av oppgavedeling og organisering av arbeidet for tjenestene til brukere og pårørende
- Hvordan kompetanse til ulike fagprofesjoner blir utnyttet

Disse føringene og dialogen med KS har dannet grunnlag for valg av søkeord og 16 utvalgte studier. Vi har altså hatt en eksplorerende tilnærming som har betydd en innsnevring av aktuelle tema underveis. En slik tilnærming kan begrunnes med at det har vært en begrenset ramme til rådighet og at det har vært vanskelig å vite på forhånd hvilke temaer studiene har tatt for seg. Tilnærmingen er gjort i samråd med KS.

De 16 publikasjonene som vi har valgt ut kan fordeles på to hovedtemaer. Dokumentene er fordelt slik at 8 av publikasjonene omhandler en *overordnet analyse* av ulike områder for organisering og oppgaveglidning, og 8 dreier seg om ulike modeller for tverrfaglig samarbeid som er prøvd ut. Vi har altså prioritert publikasjoner med *erfaringer fra forsøk*, siden KS har planer om å bruke kunnskapsoppsummeringen som grunnlag for piloter. For å få en større bredde i erfaringene ha vi også tatt med publikasjoner fra Danmark. Fem av publikasjonene er fra Danmark, og resten fra Norge.

Leserveiledning
Stoffet videre er disponert som følger:

- *Oppsummering av 16 utvalgte studier*. Det er laget en tabell som gir en kortfattet oppsummering av formål, metode og resultat for alle de 16 studiene. Deretter blir det gitt en noe mer utfyllende omtale av hver av dokumentene. Vi beskriver her funn og resultater uten å drøfte betydningen for vårt oppdrag.
- *Strukturelle utviklingstrekk som påvirker oppgavedelingen*. Vi drøfter temaet på de åtte artiklene med en overordnet analyse og andre referanser. Vi omtaler også erfaringer fra oppdrag i kommuner landet rundt og for sentrale aktører.
- *Erfaringer fra 8 modeller for organisering av oppgavene.* Gjennomgangen bygger på de åtte artiklene om modeller som er prøvd ut. Avsnittet omfatter også våre drøftinger og refleksjoner.

5.2 Oppsummering av 16 utvalgte studier

Tabellen under oppsummerer viktige kjennetegn med de 16 utvalgte publikasjonene om oppgavefordeling og organisering av arbeidet.

Tabell 5-1 Oppgavefordeling og organisering av arbeidet – en oppsummering

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
A. Overordnet analyse			
Riksrevisjonen (2019): Riksrevisjonens undersøkelse av tilgjengelighet og kvalitet i eldreomsorgen	Målet er å undersøke om eldre får kommunale omsorgstjenester i tråd med Stortingets vedtak og hvordan statlige virkemidler støtter kommunenes arbeid med å forbedre tjenestene.	Revisjonen har brukt statistikk, intervjuer, gjennomgang av saker og dokumenter, caseundersøkelse, og spørreundersøkelser.	Tildelingen av tjenestene blir gjort uten at behovene er godt nok utredet. Kvaliteten av tjenestene for dårlig kartlagt og fulgt opp
Tingvold mfl. (2018): Økt spesialisering og differensiering i sykehjem	Kartlegge omsorgstjenestens innhold og brukergrupper	Intervjuer av ledere i 76 kommuner	Sykehjemmene gir spesialtilbud til nye grupper
Ludvigsen mfl. (2014): Ny oppgavefordeling mellom personellgrupper i helse og omsorgstjenestene	Undersøke om oppgaver har blitt overført mellom personellgrupper	Litteraturgjennomgang, intervjuer av organisasjoner og sentrale myndigheter og 7 casekommuner	Liten strategisk bruk av ny oppgavefordeling i casene. Lite utvikling i regi av arbeidslivsaktører og statlige myndigheter
Kjellberg mfl. (2017): Sygeplejerskernes rolle i rehablitering i ældreplejen	Oppsummere studier om sykepleiernes rolle i rehabilitering	16 studier i perioden fra 2008 til 2016	Sykepleiere er mest aktuelle for brukere med store og sammensatte behov
Gautun (2020): En utvikling som må snus. Bemanning og kompetanse i sykehjem og hjemmesykepleien	Sammenfatte forskning og statistikk om bemanning og kompetanse i sykehjem og hjemmesykepleien på oppdrag av Norsk Sykepleierforbund	Norske data og forskning på norske sykehjem og sykepleietjenester i hjemmet	Stor og økende mangel på sykepleiere og helsefagarbeidere. Stadig flere uten helsefaglig utdanning på sykehjem og i hjemmesykepleien
Viden til velfærd (VIVE) (2020a): Økonomisk styring af hjemmepleje og rehab.	Inspirere kommunene til å utvikle økonomisk styring av hjemmepleie og rehabilitering	Analyse av økonomistyringen i syv kommuner	Anbefalinger om god styring på seks utvalgte områder
Lorentzen mfl. (2018): Frivillig innsats: Hindre i omsorgssektoren	Belyse utfordringer med å samordne frivillig arbeidskraft med kommunale omsorgsytelser	Åtte case med 21 intervjuer med ledere i sykehjem og hjemmetjenesten, og aktivitetsledere i frivillige organisasjoner	Samordning av bidrag fra frivillige og profesjonelle er en utfordring. Fleksibel samordning og avklaring av forventninger vil kunne styrke samhandlingen
Lindén mfl. (2020): Befolkningens holdninger til økt bruk av ubetalte frivillige i eldreomsorgen	Undersøke om befolkningens holdninger til økt bruk av frivillige i eldreomsorgen blir påvirket av hvordan politikken blir begrunnet	Spørreskjema med omfattende spørsmål om deltakelse i frivillig arbeid og politiske aktiviteter, motivasjon og holdninger	Måten politikk begrunnes på, har betydning for innbyggernes oppslutning til økt bruk av frivillige

B. Modeller for organisering av oppgavedeling			
Førland mfl. (2016): Hverdagsrehabilitering – En oppsummering av kunnskap	Oppsummere kunnskap om hverdagsrehabilitering	Gjennomgang av 112 publikasjoner fra forsknings- og utviklingsarbeid og offentlige dokumenter om emnet.	Gode kommunale erfaringer med utvikling av lokale ressurser og verktøy. Forskningen peker i positiv retning, men resultatene er ikke entydige.
Oslo kommune (2018): Sluttrapport Tillitsmodellen	Oppsummere erfaringer med alternative modeller for definering av tjeneste-behov.	En pilot i fire bydeler har vært fulgt av en sentral prosjekt- og styringsgruppe og følgeforskning av et eksternt miljø	Ansatte blir motivert av en tverrfaglig og fleksibel arbeidsform. De opplever at tjenestene har blitt bedre, uten at det har blitt dokumentert med tall
Viden til velfærd (VIVE) (2020b): Buurtzorgs model for hjemmesyge-pleje og hjemmepleje	Oppsummere faktabasert kunnskap om den hollandske Buurtzorg-modellen	Søk og gjennomgang av relevant litteratur om modellen	Dominerende i Nederland for hjemmesykepleie, men begrenset forskning både i Skottland og andre land
Agenda Kaupang (2020): Evaluering av forsøksordning med statlig finansiering av (…)	Evaluere forsøket med statlig finansiering og felles kriterier for tildeling av omsorgstjenester.	Aktørene i kommunene er intervjuet. Vedtak er analysert. Kvantitative data fra KOSTRA, IPLOS og egne kart-legginger er analysert.	Forsøket har gitt positive effekter for kommunene, men økte utgifter for staten.
Kloster mfl. (2019): Professionelle roller i borgersamtaler	Grunnlag for opplæring i dialogen ulike profesjoner har med innbyggere ved tildeling av tjenester	Materialet er utviklet over mange år i kurs i saksbehandling på eldreområdet med til sammen 10 000 pers.	Beskriver seks roller som saksbehandler: Dommer, gjest/vert, møteleder, undersøker, fødselshjelper og rådgiver
Brandhøj mfl. (2017): Opfølgende hjemme-besøg i Hovedstaden. Organisering, samarbeid og opplevet utbytte	Evaluere organisering og bruk av oppsøkende hjemmebesøk i hoved-stadsregionen i Danmark belyst fra perspektivene til praktiserende leger, kommunale sykepleiere, pårørende og borgere	Intervjuer av berørte aktører og en elektronisk spørreundersøkelse til kommunale sykepleiere og praktiserende læger	Ordningen med oppfølgende øker i omfang og har bred oppslutning av praktiserende leger og kommunale sykepleiere
Gjellebæk mfl. (2019): Prosjektet virtuell korttidsavdeling i Halden kommune	Et helsefaglig, organisatorisk og teknologisk forsøk med virtuell korttidsavdeling i Halden kommune	Kvalitativ tilnærming med intervjuer og workshop med ledere og ansatte fra respons-senter (legevakt) og hjemmesykepleien	Store utfordringer med å få tekniske løsninger til å fungere som planlagt. Pårørende i hovedsak fornøyde
Institutt for helse og samfunn, UiO, Oslo Economics, Nasjonalt senter for distrikts-medisin, UiT Norges arktiske universitet (2021)	Evaluere pilotprosjekt med primærhelseteam som startet i 2018. Målet er å teste om slike team gir et bedre tilbud til pasientene enn den vanlige fastlegepraksisen.	Evalueringen bygger på data fra intervjuer, spørreundersøkelse og registre	Kvalitative funn tyder på at pasienter opplever økt kontinuitet, tilgjengelighet og mestring av egen helse-tilstand. Analyser av registre og spørreundersøkelser viser foreløpig begrensede effekter

Mangelfull kartlegging av brukerbehov og kvalitet

Riksrevisjonen (2019) har undersøkt tilgjengelighet og kvalitet for eldreomsorgen. Hovedfunnene er at

- Eldre blir tildelt helse- og omsorgstjenester uten at behovene og ønskene deres er godt nok utredet.
- Det mangler nødvendig kunnskap om kvaliteten i eldreomsorgen.
- Det er store utfordringer med pasientsikkerheten i eldreomsorgen.
- Mer kunnskap om forbedringsarbeid vil bidra til å styrke kvaliteten i eldreomsorgen.
- Staten har ikke god nok oversikt over kommunenes arbeid med å sikre riktig kapasitet i eldreomsorgen.

Riksrevisjonen anbefaler at Helse- og omsorgsdepartementet sikrer at statlige virkemidler bidrar til at kommunene utreder de eldres behov og ønsker bedre før de tildeler helse- og omsorgstjenester. Revisjonen anbefaler også at departementet bidrar til å styrke arbeidet i kommunene med kvalitet, og vurderer hvordan departementets virkemidler kan hjelpe kommunene i deres arbeid med å redusere det høye sykefraværet og den omfattende bruken av deltid.

Mer spesialiserte oppgaver på sykehjemmene

Tingvold mfl. (2018) viser til at det er tidligere dokumentert at hjemmetjenesten har fått nye oppgaver og brukere, som er hovedsakelig yngre. Forskerne har undersøkt om tilsvarende endringer også har skjedd for sykehjemmene. Resultatene indikerer at sykehjemmene nå omfatter spesialtilbud til nye grupper: mennesker med behov for palliativ omsorg og mennesker med ulike demenstilstander, psykiske lidelser, rusavhengighet, eller som har andre kroniske eller akutte helseproblemer.

Det er særlig de store kommunene som har et spesialisert tilbud. Forskerne konkluderer med at de fleste kommuner er små og verken har kompetanse eller ressurser alene til å håndtere spekteret og kompleksiteten i de utvidede omsorgsoppgavene. Differensiering i små kommuner skjer som regel innenfor rammen av en generalisttilnærming. Videre blir det pekt på at statlige myndigheter derfor har oppfordret kommunene til å samarbeide. Dette innebærer altså at det trolig vil være forskjell mellom små og store kommuner for hva som er en hensiktsmessig oppgavefordeling og organisering.

Liten endring av oppgavedeling i syv casekommuner

Ludvigsen mfl. (2014) har undersøkt om det har vært en oppgavefordeling mellom personellgrupper for kommunale helse- og omsorgstjenester. Resultatet er at et slikt virkemiddel i liten grad er brukt strategisk i syv casekommuner. Det er i liten grad satt i gang utvikling på området i regi av statlige myndigheter eller arbeidslivsorganisasjonene.

Flere norske helseforetak har hatt forsøk med ny oppgavefordeling på utvalgte områder. Studier tyder på oppslutning fra ansatte og mulighet for frigjøring av kompetanse til å utføre kjerneoppgaver når oppgaver delegeres vertikalt. En forutsetning er at prosjektene er begrunnet i lokale behov og initiert nedenfra**.**

Videre blir det vist til at det i Danmark har vært økt bruk av oppgavefordeling i kommunal helsetjeneste. Studier av tjenester for eldre framhever betydningen av ledelse, medvirkning, samarbeid, planer for kompetanse og opplæring. Søkelys på pasientforløp, faglig kvalitet og tverrfaglighet kan danne grunnlag for ny oppgavefordeling. Forskerne peker på at en strammere økonomi i Danmark enn i Norge som kan ha ført til større grad av nye løsninger. Videre ser det ut til at Danmark har hatt relativt gode mulighetene for å rekruttere helsepersonell.

Rapporten anbefaler flere tiltak som fremmer bruken av ny oppgavefordeling som et strategisk virkemiddel og samtidig sikrer kvalitet i tjenestene: Bevisstgjøring om eksisterende tiltak og muligheter, planlegging for utnytting og utvikling av kompetanse og systematisk kvalifisering av personell.

Sykepleierne deltar i liten grad i rehabilitering i Danmark

Kjellberg mfl. (2017) har sett på hvilken rolle sykepleierne i Danmark har i samarbeidet med andre yrkesgrupper i rehabilitering gitt i brukernes eget hjem. Her har slik rehabilitering vært lovfestet siden 2015. I kommunene er det ofte forventet av sykepleierne skal delta i rehabiliteringen som sparringspartnere, deltakere på tverrfaglige møter med enkeltstående sykepleiefaglige oppgaver. I Danmark har det vært store utfordringer med å motivere sykepleierne til å delta i denne rehabiliteringen, som i stor grad blir oppfattet som en terapeutisk oppgave. Forskerne har ønsket å finne ut hvordan man på en hensiktsmessig måte kan organisere sykepleiere i rehabiliteringen av eldre.

I Danmark blir det etter loven fattet vedtak om alminnelig hjemmehjelp (§83 i lov om social service) og om rehabilitering (§83a i lov om social service). Forskerne kaller den alminnelige hjemmehjelpen for «rehabilitering light», som ofte blir gitt til brukere med store og sammensatte behov. Disse brukerne vil ofte ha behov for et sykepleiefaglig blikk. Det er altså den alminnelige hjemmehjelpen hvor det er størst behov for å inkludere hjemmesykepleien i en mer aktiv rolle. For brukere med behov for rehabilitering kan det være mer fornuftig å trekke inn sykepleierne etter behov. Det ser altså ikke ut til å være nødvendig at sykepleierne deltar på alle møter eller at de blir involvert i opplegget for alle brukere med behov for rehabilitering.

Økende mangel på sykepleiere og helsefagarbeidere

Gautun (2020) finner en stor og økende mangel på sykepleiere og helsefagarbeidere. Stadig flere uten helsefaglig utdanning arbeider på sykehjem og i hjemmesykepleien. Kilder som er brukt er NAV sine årlige bedriftsundersøkelser, NSF Student sine avgangsundersøkelser, SSBs helse- og personalstatistikk og NSF sin landsomfattende kartlegging av avvik mellom planlagte og faktiske sykepleiervakter.

Statistikk fra KOSTRA viser en annen utvikling. Her kommer det frem at andelen brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten med helseutdanning har økt fra 76,4 prosent i 2015 til 77,4 prosent i 2020.

Videre viser Gautun (2020) til flere større spørreundersøkelser som har undersøkt sammenhenger mellom sykepleierbemanning i sykehjem og hjemmesykepleien og kvaliteten på tjenesten. Informantene har svart at sykepleiermangel går ut over samarbeid med sykehus og tjenestetilbudet til eldre etter sykehusopphold. Det kommer også frem at arbeidsbelastningen er en viktig grunn til at flere sykepleiere ønsker å slutte å jobbe i sykehjem og hjemmesykepleien.

Økonomistyring basert på dialog anbefalt i Danmark

Viden vil velfærd (2020a) har lagt frem anbefalinger for god økonomisk styring av hjemmepleie og rehabilitering på seks utvalgte områder, basert på en analyse av styringen av syv kommuner i Danmark.

1. *Kjente og anvendte kvalitetsstandarder*. Servicenivå blir bestemt politisk bestemt i de syv kommunene innenfor lovens rammer. Det gjelder å finne en god balanse mellom det som er politisk bestemt og samtidig gi rom for individuelle vurderinger.
2. *Vurder organiseringen av hjemmepleie og rehabilitering.* I Danmark blir hjemmehjelp og rehabilitering regulert av to ulike lovparagrafer (jf. omtalen under Kjellberg mfl.). De syv kommunene har en ulik organisering av de to tjenestene. Det blir anbefalt en modell som understøtter øvrige styringsprosesser.

3. *Styring basert på samarbeid og dialog.* Forfatterne sier at kommunene med fordel kan bruke en aktivitetsbasert tildeling kombinert med et element basert på dialog. Uansett hvilken modell som blir valgt er det nødvendig med en dialog mellom bestiller og utfører.
4. *Klare forutsetninger, gjennomsiktige budsjetter og felles ansvar for budsjettene*. Kommunene må ta stilling til hvordan den demografiske utviklingen skal håndteres. Det er viktig med en entydig plassering av budsjettansvaret, samtidig som både bestiller og utfører har et ansvar for at budsjettene blir holdt.
5. *Fokusert og dialogbasert kartlegging, oppfølging og revurdering*. Kommunene anbefaler å prioritere revurdering av brukere med potensial for et rehabiliteringsforløp.
6. *Hyppig og målrettet budsjettoppfølging og styringsinformasjon til alle budsjettansvarlige.* Kommunene anbefaler å følge opp budsjettet hver måned basert på et databasert system som støtter utviklingen. Erfaringen fra de syv kommunene er også at det er en fordel at økonomene har en viss faglig innsikt på eldreområdet.

Bemanningsledelse, bemanningsplanlegging og bemanningskompetanse har vært tre av våre søkeord. Vi har ikke fått treff på artikler om disse temaene. Planleggingen av bemanningen vil imidlertid være nært koblet til økonomistyringen. Dette er grunnen til at vi har tatt med den danske artikkelen om dette temaet.

Bruk av frivillige krever samordning

Lorentzen mfl. (2018) har undersøkt åtte caser som omfatter aktiviteter i sykehjem og hjemme--tjenester som frivillige var engasjert i: besøksordninger, tur- og aktivitetstilbud samt kulturtilbud.

Forfatterne fant at god utnyttelse av frivillige svekkes av utfordringer med å samordne bidragene fra frivillige og profesjonelle. Det var ofte fagfolk som formulerte praktiske og faglige premisser for frivillige aktiviteter. Omsorgsinstitusjoner ønsker oversikt over de frivilliges bidrag, oppmøtetid, kompetanse og egnethet. Noen av aktivitetene krevde stor grad av samordning, og friksjoner oppstod som følge av uklare arbeidsdelinger, merarbeid for ansatte eller dårlig kommunikasjon.

Rekruttering av nye frivillige framsto som en flaskehals. Avklaring av forventninger ble ansett som viktig for å beholde de frivillige. Tydeligere avklaring av faglige grenser, mer fleksibel samordning og større aksept av frivillig egenart vil kunne styrke samhandlingen mellom frivillige og offentlige omsorgsaktører.

Begrunnelsen for bruk av frivillige av betydning for oppslutning

Lindén mfl. (2020) har sendt et spørreskjema til et stratifisert utvalg på 11 469 personer som gjenspeiler befolkningen med hensyn til kjønn, alder, utdanning og geografi. 45 prosent av disse svarte på undersøkelsen

Respondentene ble spurt om flere oppgaver i eldreomsorgen bør utføres av ubetalte frivillige, og spørsmålet ble koblet til fire ulike argument: a) økonomi (begrense økte kommunale utgifter), b) rekruttering (tilgang på helsefaglig personell), c) supplement (et utvidet tjenestetilbud), og d) ulikhet i tjenestetilbudet (muligheten for større forskjeller kommunene imellom i tjenestene til eldre).

Forskerne i finner at måten politikk begrunnes på har betydning for innbyggernes oppslutning. Argument knyttet til ulikhet, og til en viss grad også økonomi, gjør respondenter mer negative til slik involvering, mens argument om supplement øker tilbøyeligheten til å godta en større rolle for frivillige i norsk eldreomsorg. Befolkningen synes altså å være skeptiske til økonomi- og bærekraft-argumentet for økt frivillighet, i motsetning til den gjennomgående positive vurderingen vi finner i offentlige. dokumenter. Videre har et knapt flertall en skeptisk grunnholdning til å overføre ansvar og oppgaver til frivillige i eldreomsorgen.

Positive erfaringer med hverdagsrehabilitering

Førland mfl. (2016) finner at hverdagsrehabilitering er brukt til å gi personer med funksjonsfall, og særlig eldre, et utvidet tilbud om rehabilitering i eget hjem og nærmiljø.

Hverdagsrehabilitering er preget av politisk og faglig forankring i kommunen, tett samarbeid med øvrige hjemmetjenester og at hjem og nærmiljø er rehabiliteringsstedet.

Mange kommuner gir uttrykk for at de har gode erfaringer. Det er stor entusiasme om tilbudet, og det er utviklet en rekke lokale ressurser, verktøy og hjelpemidler. Forskningen som foreligger peker i retning av positive gevinster for brukerne og kommunene, men resultatene er få og ikke entydige. Det finnes altså begrenset dokumentasjon av effekten av innsatsen. Til gjengjeld er det godt dokumentert hvordan arbeidet er lagt opp.

Forskerne har oppsummert hva som kjennetegner kommuner som har etablert hverdags-rehabilitering. Hovedmålgruppe er personer med funksjonsfall. Brukers motivasjon for trening og mestring er grunnleggende. Rehabiliteringen starter opp tidlig etter funksjonsfallet og brukerne følges opp intensivt i en tidsavgrenset periode. Det blir laget en rehabiliteringsplan med utgangs-punkt i brukernes mål. Helsepersonell veileder, støtter og stimulerer brukerens egentrening og mestringsbestrebelser, framfor å utføre oppgavene for dem. De kompenserer der det er nødvendig, men søker å unngå «hjelpefellen». Helsepersonell samarbeider med brukernes pårørende. Tverrfaglige rehabiliteringsteam etableres, samtidig som ansatte i de ordinære hjemmetjenestene deltar i rehabiliteringen.

Forskerne konkluderer med at satsingen på hverdagsrehabilitering kan tolkes som et uttrykk for en sterkere investeringstankegang i kommunene, som innebærer en prioritering av brukere som gir «avkastning» i form av økt mestring og selvhjulpenhet. Brukere uten et potensial for bedring blir ikke prioritert. Det blir anbefalt mer forskning om hvilke organiseringer som er mest hensiktsmessige, hvilke hverdagsrehabiliteringstiltak som er mest virkningsfulle og om økonomiske konsekvenser av satsingen.

Støtte til tillitsmodellen i Oslo

Oslo kommune (2018) evaluerer en pilot med tillitsmodellen i to perioder med til sammen åtte team i fire bydeler. Tillitsmodellen bygger på modellen Buurtzorg fra Nederland. Oslo kommune beskriver dette som en «modell for hjemmetjenester der oppgaveglidning settes i system ved at et større antall oppgaver og utvidet ansvar blir gitt til spesialutdannet personale».

Modellen innebærer en organisering av hjemmetjenesten i mindre tverrfaglige team med et utvidet ansvar og med saksbehandling som en alternativ modell for definering av tjenestebehov. Teamene er tverrfaglig sammensatt med saksbehandlere og yrkesgrupper som sykepleiere, helsefagarbeidere, fysioterapeuter, hjemmehjelpere og ergoterapeuter.

Erfaringene fra Oslo viser at medarbeidere og ledere i all hovedsak ønsker tillitsmodellen velkommen. Ansatte rapporterer at de blir motivert av å kunne benytte egen faglighet i større grad, med en fleksibel mulighet til å justere tjenestene etter brukernes behov og samarbeid på tvers av profesjoner. Etter det vi kan se tar den omfattende rapporten fra Oslo i liten grad opp mulige svakheter med modellen.

Buurtzorgs modell fungerer godt i Nederland, men problemer i andre land

VIVE (2020b) har oppsummert faktabasert kunnskap om Buurtzorgs modell for helsetjenester i hjemmet fra Nederland. Modellen er alternativ til en funksjonsbasert og hierarkisk organisering av hjemmetjenestene. Den bygger på selvstyrende team med utstrakt ansvar for selvledelse og selvorganisering. Modellen legger vekt på borgernes ønsker og ressurser, og den innebærer en kraftig reduksjon av ressurser brukt til ledelse og administrasjon.

Buurtzorg har i løpet av ti år blitt den dominerende modell for hjemmesykepleie i Nederland. Den har fått internasjonal oppmerksomhet. Delegasjoner fra andre land inkludert Danmark og Norge har vært på studietur med sikte på å prøve modellen i eget land.

Forskning fra Nederland gir mange indikasjoner på at modellen gir en helhetlig pleie av høy kvalitet, med stor innbyggertilfredshet, god medarbeidertilfredshet og mulighet til å redusere ressursene brukt på administrasjon. Modellen med selvledelse i Nederland innebærer ikke et fravær av styring. Tvert imot skjer det en tett oppfølging av den enkelte medarbeider, for eksempel når det gjelder leverte timer, borgertilfredshet og sykefravær.

Internasjonalt er det i begrenset grad forsket på hvordan modellen fungerer. Evalueringer fra England viser at det har vært mange utfordringer med å introdusere modellen med selvgående team innenfor gjeldende organisering. Her er det flere prosjekter som har stoppet opp i en pilotfase, blant annet som følge av høye kostnader. I London er det eksempel på at modellen stadig har en prosjektlignende organisering avskjermet fra den øvrige organisasjonen.

Erfaringene fra England tyder på at det kan være problematisk å innføre en ny modell uten å endre på eksisterende rammer og organisering. I Danmark er Ikast-Brande kommune eneste kommune som har prøvd modellen. Forfatterne peker på at videre utprøving i Danmark er avhengig av avklaring av juridiske og økonomiske rammer, organisatoriske rutiner og en IT-plattform som støtter modellen og utvikling av medarbeidernes motivasjon og kompetanser.

Statlig forsøk har styrket tildelingsfunksjonen

Agenda Kaupang (2020) evaluerer forsøket med statlig finansiering av omsorgstjenestene. Seks kommuner deltok i perioden fra 2016 til 2020, og ytterligere seks kommuner vil delta i 2021 og 2022. Formålet er å teste ut om statlig finansiering og statlige kriterier for tildeling av omsorgstjenester vil gi økt likebehandling på tvers av kommunegrenser, og riktigere behovsdekning for innbyggerne.

Konklusjonen så langt er at tildelingsenhetene har blitt mer tverrfaglige, samarbeider tettere med tjeneste- og økonomienheter, og arbeider mer systematisk med brukermedvirkning, kartlegging og vedtak. Kommunene har satt i gang betydelige satsinger innen kompetanseutvikling, forebygging og velferdsteknologi.

Forsøket har medført bedre vedtakspraksis, i form av at vedtakene er mer presise, kodes riktig, oppdateres hyppigere og kontrolleres mot faktisk utførte tjenester. Dette har gitt kommunene et langt bedre styringsgrunnlag enn tidligere med løpende oversikt over tjenester, og mulighet for å i større grad analysere egne data.

Tidligere var det vanlig at innbyggerne i kommunene søkte om tjenester på skjemaer hvor de krysset av for ønskede tjenester. Nå fastlegges først målet til den som søker, og det blir deretter tildelt for å kunne målet. Dette blir gjort gjennom en dialog mellom søkere og tildelingsenheten. Det er laget en samtaleguide, som skal fungere som et hjelpemiddel i kartleggingssamtalene. Samtale-guiden inneholder en rekke spørsmål om brukerens livssituasjon, forutsetninger og mål. Ved å snakke seg gjennom spørsmålene skal tildelingsenheten settes bedre i stand til å fatte vedtak som gjenspeiler hva som er viktig for brukeren.

Denne dialogen med innbyggerne er en ny rolle for ansatte ved tildelingsenheten. Samtaleguiden er ment som en støtte for å beherske denne rollen. I Danmark er det etablert kurs med mer systematisk opplæring i denne rollen, slik eksempelet under viser.

Utviklingen i ny praksis for tildeling bygger på trender i Norge og Norden. I Norge har det blitt vanlig å bygge dialogen med brukerne på spørsmålet «Hva er viktig for deg?». Også det statlige forsøket tar utgangspunkt i en dialog basert på det samme spørsmålet. Forsøket drar nytte av erfaringer fra andre kommuner med denne tilnærmingen.

Opplæring av dialogen med innbyggerne i Danmark

Kloster mfl. (2019) oppsummerer et materiale som er utviklet over mange år i kurs for opplæring helsepersonell har ved tildeling av tjenester. Boka beskriver seks roller ulike profesjoner har i rollen med borgerne/innbyggerne: Dommer, gjest/vert, møteleder, undersøker, fødselshjelper og rådgiver.

De seks rollene ble først utviklet i masteroppgaven til Per Kloster ved Aalborgs universitet i 2012. I oppgaven ble det gjort en teoretisk bearbeiding av samtaler mellom ansatte i Aalborg kommune og innbyggere i kommunen. Kloster arbeider som selvstendig konsulent og er tilknyttet Aalborg universitet. De to andre forfatterne av boka, Poul Nørgård Dahl og Helle Alrø, er også ansatt ved Aalborg universitet.

Boka presenterer hver rolle for seg og samspillet mellom de ulike rollene. Dette samspillet kan være avgjørende for hvorfor noen borgersamtaler lykkes, og andre ikke gjør det. Deltakerne på kursene i Danmark får praktisk opplæring i gjennomføring av innbyggersamtaler.

Gode erfaringer med samarbeid av hjemmetjenesten og legene i Danmark

Brandhøj mfl. (2017) evaluerer ordningen med oppsøkende hjemmebesøk av skrøpelige eldre etter sykehusinnleggelse. Pasienten blir besøkt av egen lege og en sykepleier fra hjemmetjenesten i kommunen. Utskrivningen blir fulgt opp og det videre forløpet blir planlagt. Formålet med besøket er å redusere antallet med tilbakefall og reinnleggelser og bedre livskvaliteten for innbyggerne.

Pasienter som får besøk, blir plukket ut på grunnlag av et sett av helsemessige og sosiale kriterier. Pasienter med gjeninnleggelser, lang innleggelsestid og behov for koordinering blir prioritert.

Forskerne finner at ordningen har stor oppslutning. Samtidig er det store variasjoner i hvordan ordningen har blitt brukt. Det er foretatt en oppsummering av hvordan ordningen er brukt til å identifisere relevante borgere, planlegging og gjennomføring av besøkene og den oppfølgende dialog med grenseflater til andre ordninger.

Forholdet mellom privatpraktiserende leger og sykepleiere i hjemmetjenesten blir beskrevet som godt. Det oppsøkende hjemmebesøket har bidratt til å styrke samarbeidet. Ordningen har også bidratt til å skape trygghet blant leger, sykepleiere og borger/pårørende.

Tekniske problemer med innføring av virtuell korttidsavdeling i Halden

Gjellebæk mfl. (2019) har evaluert et forsøk med en virtuell korttidsavdeling (VKA) i Halden kommune. Målet er at VKA kan erstatte ordinære korttidsopphold, opphold i KAD-avdeling og korte ned på antall liggedøgn i sykehus for noen pasientgrupper. Det har blitt installert et nettbrett hvor pasienten kan ha direkte kontakt via video med responssenter (legevakt), og de har fått digital trygghetsalarm. På sikt er målet å utvide med flere funksjoner koplet til VKA.

Erfaringene er at de tekniske løsningene dessverre i liten grad har fungert som planlagt. Informantene peker på god informasjon og kommunikasjon og relevant opplæring til rett tid som kritiske faktorer for at et slikt prosjekt skal kunne lykkes.

Det er foretatt en risikovurdering av de tekniske løsningene som VKA bygger på. Resultatet viser at VKA kan feile på måter som gjør at en bruker ikke får varslet om behov for hjelp, og på måter som kan ha driftsmessige konsekvenser (økt belastning). Forskerne foreslår å definere sikkerhetskritiske funksjoner, og å gjennomføre risikoreduserende tiltak.

Pasienter opplever positive erfaringer fra primærhelseteam

Institutt for helse og samfunn, UiO mfl. (2021) har undersøkt om primærhelseteam (PHT) i fastlegepraksiser gir et bedre tilbud til pasientene enn den vanlige fastlegepraksisen.

Primærhelseteam i fastlegepraksiser består av fastleger, sykepleiere og helsesekretærer, og teamet ledes av en fastlege. Formålet med organiseringen er å tilby bedre fastlegetjenester til pasienter som trenger det mest. Pilotprosjektet omfatter også utprøving av to nye finansierings-modeller. Piloten er forlenget til 2023, og utvidet med 3–5 nye fastlegepraksiser.

Kvalitative funn tyder på at pasienter som er blitt fulgt opp av PHT over tid opplever økt kontinuitet, tilgjengelighet og mestring av egen helsetilstand. Spørreundersøkelser og registerdatastudier gir foreløpig mer begrensede indikasjoner på tydelige effekter for målgruppen og for listeinnbyggere generelt.

Om lag halvparten av fastlegene ved legekontor som har vært med i forsøket siden start, opplever at fastlegene ved deres legekontor arbeider mer proaktivt enn før. Sekundærforebygging trekkes fram som den mest aktuelle formen for proaktivitet. Skrøpelige eldre og svake etterspørrere er de pasientgruppene det oppfattes som mest aktuelt å arbeide proaktivt med. Om lag halvparten av fastlegene og en noe større andel sykepleiere oppgir at legekontoret legger til rette for brukermedvirkning.

Det er økning i antallet hjemmebesøk. Den vesentlige økningen skjer i hjemmebesøk fra sykepleier.

5.3 Strukturelle forhold som berører oppgavefordelingen

Vi drøfter her strukturelle forhold som har betydning for oppgavefordelingen i kommunene. Drøftingen bygger på de 16 artiklene omtalt over og andre kilder.

Gradvis vridning fra institusjon til hjemmebasert omsorg

Over tid har det vært en gradvis vridning av tilbudet fra institusjon til hjemmebasert omsorg gitt i kommunale boliger eller boliger som brukerne selv eier eller leier. Denne endringen har betydning for oppgavefordelingen og organiseringen av arbeidet.

Utviklingen har ført til at andelen av utgiftene brukt på institusjon har blitt redusert fra 47 prosent i 2009 til 42 prosent i 2019[2]. Den har også ført til en endret sammensetning av hvor brukere og pasienter bor, slik figuren på neste side illustrerer.

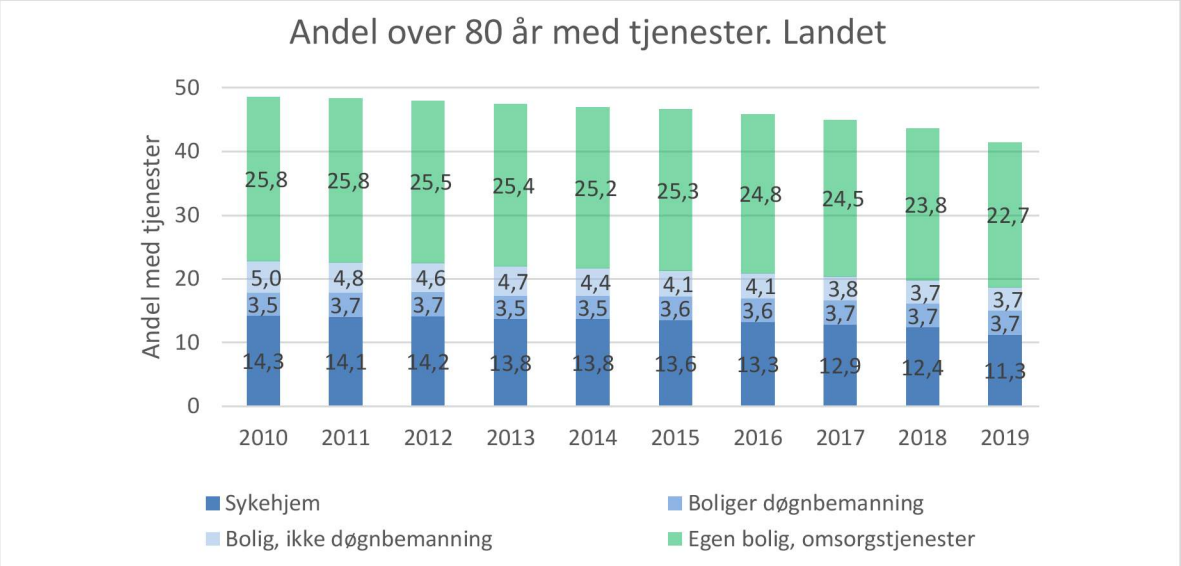

Figur 5-1 Andelen over 80 år i egen bolig og ulike kommunale botilbud 2010–2019. Kilde: KOSTRA

[2] Kilde: KOSTRA

Figur 5-1 viser at fra 2010 til 2019 har andelen eldre som mottar kommunale pleie- og omsorgstjenester sunket fra 48,6 til 41,4 prosent. Det er nok mange mulige forklaringer på denne reduksjonen, men det kan være et resultat av at kommunen har lykkes med forebyggende innsats rettet mot eldre, og økt vekt på egenmestring. Men utviklingen må også ses i lys av bedre helse blant eldre over 80 år.

Figuren viser videre at i perioden 2010 til 2019 har andelen som bor på sykehjem blitt redusert fra 14,3 til 11,3 prosent, mens andelen med døgntilbud har økt noe fra 3,5 til 3,7 prosent. Det kan forsiktig antyde at kommunene har lykkes med boliggjøring av døgntilbudet, som innebærer at en større del av tjenestetilbudet blir gitt i bolig og mindre på sykehjem. Samtidig er det langt igjen til situasjonen for landet som helhet er som for Os og Stjørdal, som er blant kommunene i landet som har gått lengst med å tilby boliger istedenfor sykehjem til eldre. I disse kommunene er om lag halvparten av tjenestetilbudet gitt i form av døgnbemanning i boliger.

Andelen i bolig uten døgntilbud har denne i perioden blitt redusert fra 5,0 til 3,7 prosent. Reduksjonen kan være et resultat av at flere eldre bor i egen bolig og at en styrking av forebyggende innsats og hjemmebasert omsorg reduserer behovet for slike boliger.

For landet som helhet er det altså en tydelig og gradvis tendens til endring. For enkeltkommuner er det store forskjeller i hvor brukere/pasienter som mottar pleie- og omsorgstjenester bor.

Denne gradvise endringen innebærer også en endring i arbeidssituasjonen til de ansatte. I hjemmetjenesten kjennetegnes arbeidet av mye alenearbeid[3], det vil si at i mange tilfeller er arbeidstakeren alene i hjemmet til brukeren, og kan komme opp i situasjoner hvor det ikke er like enkelt å be om assistanse som for eksempel i institusjoner. Dette stiller på mange måter andre krav til kompetanse og ferdigheter blant personalet, men også for hvordan dette arbeidet skal ledes.

Vi har ikke kommet over studier som har sett på hvilke konsekvenser økt satsing på hjemmebasert omsorg har for organiseringen av arbeidet og oppgavedeling i helse- og omsorgstjenestene i kommunene. I enkelte kommuner kan det skje relativt store endringer i løpet av få år. For disse kommunene vil det være viktig med en organisering som er egnet til å gi tjenester til flere brukere, hvor noen vil være mer skrøpelige enn før.

Fra hjemmesykepleie til helsetjenester i hjemmet

Registrering og rapportering av tjenester i kommunene skjer etter inndelingen fastlagt i IPLOS. Ved utgangen av 2020 var det rundt 250 000 brukere som fikk «helsetjenester i hjemmet» og 100 000 brukere som fikk «praktisk hjelp, daglige gjøremål». Dette er de to hjemmetjenestene med flest brukere. I perioden fra 2009 til 2020 har det blitt 35 prosent flere brukere med «helsetjenester i hjemmet» og 19 prosent færre brukere med «praktisk bistand, daglige gjøremål». Utviklingen går altså i retning av at en større del av hjemmetjenestene er rettet mot brukernes helse og en mindre del mot å gi praktisk hjelp.

«Helsetjenester i hjemmet» erstattet for noen år siden den tidligere betegnelsen «hjemmesykepleie». Endringen ble gjort for å fange opp at det nå er flere profesjoner som gir helsetjenester hjemme hos pasienten, som sykepleiere, helsefagarbeidere, vernepleiere, ergoterapeuter og fysioterapeuter.

[3] Det finnes ikke noen entydig definisjon av alenearbeid, men i arbeidsmiljøloven er begrepet knyttet til HMS og omtales i §4-1 (3) Det skal vurderes om det er særlig risiko knyttet til alenearbeid i virksomheten. Tiltak som er nødvendig for å forebygge og redusere eventuell risiko ved alenearbeid skal iverksettes, slik at lovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø ivaretas.

Ludvigsen mfl. (2014) finner at endret oppgavedeling i liten grad er brukt som et strategisk virkemiddel i syv casekommuner. Forfatterne sammenlikner med situasjonen i norske helseforetak som har hatt en ny oppgavefordeling på flere områder. Studien til disse forskerne ble gjennomført for syv år siden på et begrenset antall kommuner.

Kjellberg mfl. (2017) finner at det i Danmark har vært store utfordringer med å motivere sykepleierne til å delta i rehabilitering gitt i brukernes egne hjem, som i stor grad blir oppfattet som en terapeutisk oppgave. Forfatterne finner at sykepleierne har en mer aktiv rolle i den alminnelige hjemmehjelpen, hvor brukerne kan ha store og sammensatte behov. Vi har ikke kommet over studier som viser om det er en tilsvarende arbeidsdeling mellom sykepleiere og andre yrkes-grupper i Norge. Det hadde vært interessant å vite om det også i Norge oppleves som utfordrende å motivere sykepleiere til å delta i rehabilitering

Gjennomføringen av forsøkene med hverdagsrehabilitering omtalt i Førland mfl. (2016) er mer i tråd med navnendringen i IPLOS. Vi antar at for brukere med behov for rehabilitering er oppgavene i større grad enn før delt mellom ulike yrkesgrupper. For oss ser det også ut til at tildelingen av tjenester i større grad blir gjort tverrfaglig, og at det i mindre grad har vært en ny oppgavefordeling for brukere av hjemmetjenester uten behov for rehabilitering og for sykehjemstjenestene.

Økt spesialtilbud til nye grupper både på sykehjem og i hjemmetjenesten

Tingvold mfl. (2018) viser et økt omfang av spesialtilbud på sykehjem til nye grupper: mennesker med behov for palliativ omsorg og mennesker med ulike demenstilstander, psykiske lidelser, rusavhengighet, eller som har andre kroniske eller akutte helseproblemer.

Forskerne konkluderer med at de fleste kommuner er for små til å løse de utvidede oppgavene på egen hånd. De blir løst gjennom samarbeid og en generalisttilnærming. I våre oppdrag landet rundt erfarer vi at større kommuner har en langt mer spesialisert kompetanse enn små kommuner. Vi savner en dokumentasjon av hvilke effekter dette har for kvaliteten på tilbudet i kommuner av ulik størrelse.

Økende mangel på sykepleiere og helsefagarbeidere

Gautun (2020) finner en stor og økende mangel på sykepleiere og helsefagarbeidere. Det er stadig flere uten helsefaglig utdanning på sykehjem og i hjemmesykepleien. Det er tankevekkende at det er en slik mangel på arbeidskraft allerede før økningen i behov for tjenester for alvor starter på slutten av 2020-tallet som følge av at det blir flere eldre.

Gautun (2012)[4] omtaler to kartlegginger fra 2009 og 2010 som avdekket store og systematiske avvik mellom planlagt og faktisk bemanning for sykepleiere og helsefagarbeidere i 18 kommuner. Her er det gjennomført en kvalitativ undersøkelse av hva som skal til for å redusere avviket. Tiltak som informantene i undersøkelsen anbefaler er økt bruk av faglærte i tjenesten, bedre rekruttering av helsepersonell og bedre systemer for rapportering som kan gi et bedre grunnlag for beslutninger om de økonomiske rammene for tjenesten.

De fremtidige utfordringene med å skaffe tilstrekkelig arbeidskraft er tema for regjeringens perspektivmelding[5] som nylig ble lagt frem. Det er en nasjonal oppgave å utarbeide strategier og tiltak som kan bidra til å løse disse utfordringene. En drøfting av slike strategier ligger utenfor rammen av vårt prosjekt.

Mangelen på helsepersonell kan gjøre det nødvendig å finne frem til en organisering av arbeidet som kan bidra til å avlaste slikt personell. Planlegging og oppfølging av turnuser er eksempler på

[5] Meld. St. 14 (2020–2021) *«Perspektivmeldingen 2021»*

oppgaver som kan oppta en stor del av tiden til ledere innen helse og omsorg. Drammen har gode erfaringer med at spesialisert personell kan avlaste lederne med arbeidet med turnus (Agenda Kaupang, 2014[6]). Erfaringer er at spesialisert personell med ansvar for å planlegge ulike turnuser arbeider mer effektivt enn ledere som har ansvar for en rekke administrative oppgaver og oppfølging av personale. Videre kan ulik teknologi bidra til å gjøre arbeidet med turnus mindre tidkrevende. Teknologi kan også bidra til mer effektiv planlegging av kjøreruter i hjemmetjenesten og andre oppgaver.

Ny masterutdanning i avansert klinisk allmensjukepleie

Helsedirektoratet (2019)[7] beskriver et forslag til nasjonal studieplan for ny master i avansert klinisk allmennsykepleie (AKS). Forslaget er utviklet i samarbeid med universiteter og høgskoler, Universitets- og høgskolerådet, KS, kommuner og Norsk Sykepleierforbund.

Rapporten fra direktoratet peker på et økt behov for sykepleiere med høy og bred kompetanse i kommunene, og at master i AKS vil gi en breddekompetanse som kvalifiserer til å møte disse behovene. Kompetansen kan være aktuell på sykehjem, ulike hjemmetjenester og i ulike team-organiserte tjenester som primærhelseteam og oppfølgingsteam. Rapporten oppsummerer noen erfaringer fra fem kommuner som har ansatt sykepleier med master i AKS: Det ser ut til at disse kommunene har fått styrket samarbeidet mellom fastleger og øvrige kommunale helse- og omsorgstjenester.

Flere sykepleiere med denne utdannelsen vil kunne være av betydning for oppgaveglidningen mellom sykepleiere og andre yrkesgrupper. Sykepleiere som utfører oppgaver som tidligere ble utført av leger vil gi kommunene en fleksibilitet som vil gjøre kommunene mindre sårbare. Samtidig er det en utfordring at det kan bli en mangel på både sykepleiere og leger i årene som kommer. Derfor er det viktig med tiltak som kan bidra til å sikre at det blir nok helsepersonell til å møte den kraftige veksten i behovet for helsetjenester.

Samordning av bidrag av frivillige er en utfordring

Helse- og omsorgstjenestene samarbeider mer eller mindre systematisk med frivillige. Inntrykk fra våre oppdrag er at kommunene nå samarbeider mer systematisk enn før med frivillige. Lorentzen mfl. (2018) finner at samordning av bidrag fra frivillige og profesjonelle er en utfordring. Noen av aktivitetene krevde stor grad av samordning, og friksjoner oppstod som følge av uklar arbeids-deling, merarbeid for ansatte eller dårlig kommunikasjon. Funnene til forskerne stemmer bra med våre erfaringer fra oppdrag fra kommunene. En løsning flere kommuner har valgt er å styrke kapasiteten til arbeidet med å koordinere innsatsen fra frivillige av ansatte som arbeider i pleie og omsorgstjenestene.

Linden mfl. (2020) finner at måten politikk begrunnes på, har betydning for innbyggernes oppslutning til økt bruk av frivillige. Befolkningen er mer positiv til at frivillige skal være et supplement til det offentlige enn at frivillige skal bidra for å redusere offentlige utgifter. Dette funnet kan kanskje være av betydning for en eventuell involvering av frivillige i piloten som nå planlegges i regi av «Leve hele livet.»

Innsatsen fra pårørende avgjørende for behovet for kommunale tjenester

Målt i årsverk yter pårørende en større innsats enn frivillige. Holmøy mfl. (2020)[2] har foretatt beregninger av behovet for heldøgns bemannede omsorgsplasser frem til 2060. Forskerne har anslått betydningen av at det blir flere eldre og endringer i befolkningens helsetilstand og omfanget

[6] Agenda Kaupang (2014): *«Kostnader og gevinster ved redusert deltid».*

[7] Helsedirektoratet (2019): *«Masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie. Bakgrunnsdokument for Helsedirektoratets arbeid med masterutdanningen»*

av familieomsorg. I 2017 var det rundt 65 000 slike plasser. I 2060 er det beregnet et behov for 109 000 plasser i det laveste alternativet og 228 000 plasser i det høyeste alternativet. Helsetilstanden og omfanget av familieomsorg er altså av vesentlig betydning for det fremtidige behovet, samtidig som flere eldre uansett fører til en betydelig økning av behovet.

Mangelfull kobling mellom økonomistyring og bemanningsplanlegging

Bemanningsledelse og bemanningsplanlegging har vært to av våre søkeord. Vi har ikke fått treff på artikler om disse temaene. Planleggingen av bemanningen vil imidlertid være nært koblet til økonomistyringen. Dette er grunnen til at vi har tatt med den danske artikkelen om dette temaet (Viden til velfærd, 2020a).

I ulike prosjekter som Agenda Kaupang har utført i de kommunale helse- og omsorgstjenestene har vi fått innsikt i at det er en særlig utfordring å koble bemanningsplanlegging og økonomisk planlegging. Kompetansen om bemanningsplanlegging finnes ofte i kommunenes helsefaglige miljøer mens den økonomiske kompetansen ofte er samlet i en støtteenhet. Det er nokså vanlig at det er begrenset dialog mellom de to miljøene.

En av kommunenes største utfordringer er å sikre forsvarlig helsehjelp slik helseloven krever innenfor en balansert økonomi slik kommuneloven krever. Viden til velfærd (2020) anbefaler en økonomisk styring basert på en dialog mellom bestiller og utfører og mellom de ulike organisatoriske enhetene i kommunene. De seks rådene bærer også preg av at økonomienhetene har en viktig rolle. Rådene er laget på grunnlag av en analyse av styringen i syv kommuner. For oss ser det ut til at økonomistyringen av hjemmetjenestene bygger på en mer inngående forståelse av disse tjenestene enn det som er vanlig i norske kommuner.

Den danske artikkelen tar ikke opp hvilken grad de danske kommunene klarer å koble planlegging av bemanning og økonomi.

Kommunene i Norge som er med i SIO-forsøket får tilskudd fra staten basert på en aktivitetsbasert modell. Modellen innebærer et betydelig arbeid med å rydde opp i datagrunnlaget både når det gjelder vedtak og føringen av utgifter (Agenda Kaupang, 2021). Ryddingen har medført at det har vært nødvendig for økonomer og helsepersonell å samarbeide. Kommunene opplever at styrket samarbeid og bedre datagrunnlag er en viktig positiv effekt av forsøket. Forsøket har medført at kommunene har et langt bedre grunnlag for styring enn før. Disse erfaringene henger godt sammen med funnene til Riksrevisjonen (2019) om et svakt datagrunnlag for styring av kommunale helse- og omsorgstjenester.

5.4 Erfaringer fra 8 modeller for organisering av oppgavedeling

Vi har beskrevet resultatene fra åtte studier med forsøk om ulik fordeling av oppgavene. Forsøkene er rettet mot ulike deler av tjenesten. I figuren under har vi gjort et forsøk på å illustrere hvilken del av tjenesten de åtte forsøkene er rettet mot.

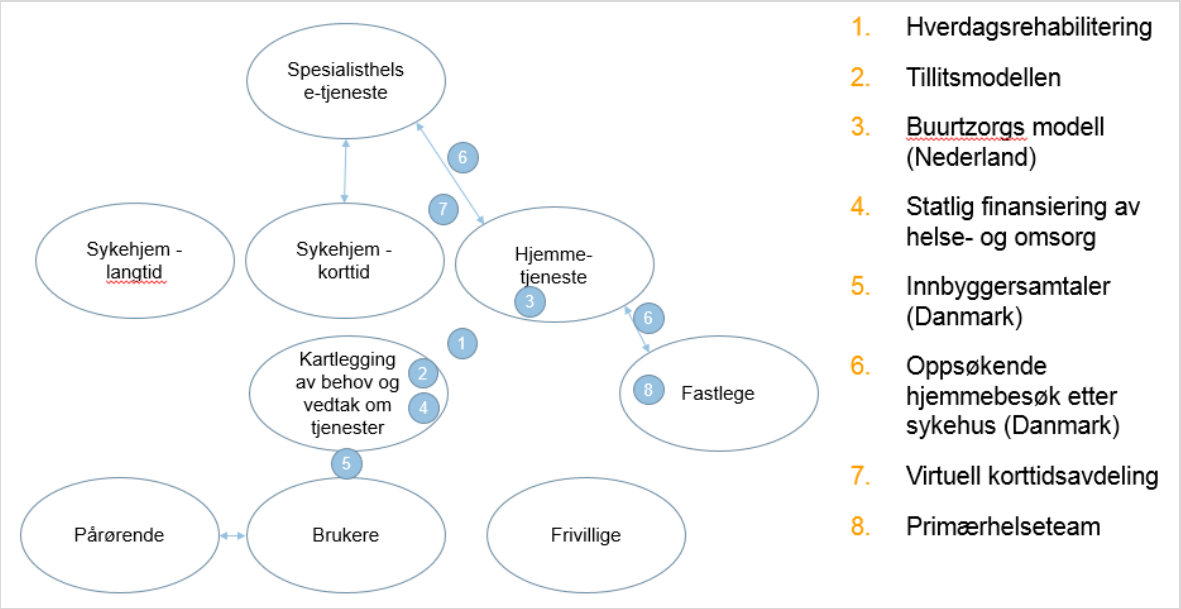

Figur 5-2 Modeller for organisering av oppgavedeling

Figuren over viser en forenklet organisering av kommunale pleie- og omsorgstjenester og noen viktige aktører som tjenesten samarbeider med. Vi har skilt mellom korttids- og langtidsplasser på sykehjemmet. Brukerne på korttidsplasser er jevnt over yngre enn brukere av langtidsplasser. Formålet med korttidsplasser er at brukerne skal være der i kort tid og at de skal utskrives til hjemmet. Korttidsplassene er altså nært koblet til hjemmetjenesten.

Populært med hverdagsrehabilitering

Hverdagsrehabilitering innebærer at brukerne får et tilbud om rehabilitering i eget hjem. Tilbudet kan bli gitt samtidig som man kartlegger behovet for tjenester. I figuren over har vi derfor plassert hverdagsrehabilitering som en måte å organisere tjenesten på mellom boksene som viser hjemmetjenesten og kartlegging av behov og vedtak om tjenester (tildelingsfunksjonen).

Førland mfl. (2016) finner at mange kommuner har positive erfaringer med hverdagsrehabilitering, som i hovedsak er rettet mot pasienter/brukere med funksjonsfall. Studien oppsummerer erfaringer fra kommunene hvordan et tverrfaglig samarbeid kan organiseres for å gi den beste behandlingen til pasienter/brukere med funksjonsfall.

Bersvendsen (2020) har foretatt en kvantitativ analyse av effekten av hverdagsrehabilitering basert på data fra IPLOS og andre helseregistre. En konklusjon er at det er først og fremst sykehusene og ikke kommunene som har fått en økonomisk gevinst av tiltaket. En annen konklusjon er at den økonomiske gevinsten gjelder kvinner og ikke menn. Forklaringen kan være at hverdagsrehabilitering ofte er rettet mot grunnleggende gjøremål i hjemmet, og dette er det tradisjonelt sett ikke menn i denne aldersgruppen som gjør. Disse funnene gjelder som et gjennomsnitt, og at det er stor spredning både for kvinner og menn. Resultatene viser også at kommunene har ulike effekter av tiltaket.

Vi har ikke flere studier med en systematisk dokumentasjon av om i hvilken grad tilbudet gir mer selvhjulpne brukere, eller om tilbudet fører til reduserte utgifter for kommunen. For kommunene vil det være interessant med flere studier som sammenlikner utgiftene som tilbudet medfører med gevinster i form av mer selvhjulpne brukere og reduserte utgifter til ulike tjenester.

I våre oppdrag for kommunene er det ofte en diskusjon om kriteriene for å gi et tilbud om hverdagsrehabilitering og hvordan samarbeidet med den ordinære hjemmetjenesten skal organiseres. Litteraturen vi har funnet i dette prosjektet belyser disse forholdene i liten grad.

Ulike modeller for kartlegging og tildeling av tjenester

Vedtak om tildeling av tjenester blir fattet på grunnlag av en kartlegging av brukernes behov. Erfaringen til Agenda Kaupang er at det i løpet av det siste tiåret har blitt flere kommuner som har organisert kartleggingen og tildelingen i egne organisatoriske enheter. Vanlige argumenter som blir brukt for en slik organisering er at det gir en tydeligere rollefordeling, en mer profesjonell saksbehandling, mer likebehandling og større rettsikkerhet. Organiseringen blir ofte kalt en bestiller-utførermodell.

Det statlige forsøket med finansiering av omsorgstjenestene (SIO-forsøket) (4) innebærer også statlige kriterier for tildeling av tjenester (Agenda Kaupang, 2021). Evalueringen konkluderer med en rekke positive effekter. I den første delen av forsøket var det et krav om at kommunene skulle ha sin egen tildelingsfunksjonen i en egen organisatorisk enhet. I utvidelsen av forsøket som starter i 2021 er det ikke lenger et slikt krav. Dette er kanskje et resultat av at enkelte kommuner prøver ut alternative modeller til bestiller-utførermodellen. Tillitsmodellen i Oslo (2) er et slikt eksempel (Oslo kommune, 2018).

Mer omfattende dialog med brukerne/innbyggerne

Riksrevisjonen (2019) konkluderer med at eldre blir tildelt helse- og omsorgstjenester uten at behovene og ønskene deres er godt nok utredet. En vesentlig endring i SIO-forsøket er å kartlegge brukernes mål, basert på en samtale bygget rundt spørsmålet «hva er viktig for deg?». Målet danner grunnlaget for hvilke tjenester som kan være aktuelle. Tidligere var det vanlig at brukerne krysset av på et skjema om hvilke tjenester de ønsket. Tilnærmingen i SIO-forsøket kan sies å være et svar på svakhetene som Riksrevisjonen påpeker.

I SIO-forsøket er det utviklet en egen samtaleguide som er en støtte for dialogen saksbehandlerne har med innbyggere som ønsker tjenester. Vår erfaring er at det krever en ny type kompetanse for å kunne føre en slik dialog. Saksbehandlerne forteller at det tar noe tid å venne seg til den nye rollen og at de får god støtte av samtaleguiden. Denne form for saksbehandling er noe mer tidkrevende, og antall årsverk til denne funksjonen har økt. Informanter fra kommunene opplever at resultatet er tjenester som treffer brukernes behov bedre, som kan forsvare den økte innsatsen.

I Danmark er det gjennom mange år gjennomført kurs (5) i denne form for dialog med innbyggerne. Dialogen skjer som en del av kartleggingen før en eventuell tildeling av tjenester. Kartleggingen skal blant annet avdekke mulighetene innbyggerne har til å klare seg selv, slik at behovet for tjenester kan bli redusert. Dialogen omfatter også pårørende.

Kurset er ment å bevisstgjøre helsepersonell og andre profesjoner om disse rollene, slik at rollene kan brukes aktivt i dialogen med innbyggerne. I Danmark har det så langt vært rundt 10 000 deltakere på disse kursene. Kurset har trolig bidratt til større grad av felles praksis for gjennomføring av kartlegging og dialog med brukerne på tvers av ulike profesjoner.

Alternativer til bestiller-utførermodellen

Tillitsmodellen i Oslo (6) blir definert som «alternativ forvaltningsmodell for definering av tjenestebehov» (Oslo kommune, 2018). Her er det tverrgående team som får et utvidet ansvar for saksbehandling, som et alternativ til en organisering med et «tildelingskontor».

Evalueringen ser ikke ut til å berøre hvordan økt ansvar til teamene er balansert mot ansvar og beslutninger i den ordinære linjestyringen. Det hadde vært interessant å få kunnskap om hvordan bydeler med en slik modell styrer bruken av ressurser.

Tillitsmodellen i Oslo er inspirert av Buurtzorgs modell for helsetjenester i hjemmet fra Nederland (3). Dette er den dominerende modellen for slike tjenester i Nederland. Det kan altså se ut til at modellen i Nederland er rettet mot utføringen av tjenester, mens Oslomodellen er rettet mot tildelingen av tjenester. Vi har ikke nok kjennskap til de ulike modellene til at vi vet om forskjellene i praksis er like store som plasseringen i figuren kan tyde på.

VIVE (2020b) har oppsummert forskning om modellen fra Nederland og England som har prøvd å innføre modellen. Forfatterne finner mange indikasjoner på at modellen fungerer bra i Nederland, men at det har vært store utfordringer med å innføre modellen i England. De konkluderer med at det kan være vanskelig å innføre en ny modell uten å endre på rammer og organisering.

Innføring av tverrgående team innebærer en form for matriseorganisering. En slik organisering innebærer et delt ansvar mellom teamene og den ordinære linjen. I en slik organisering kan det være mer krevende å få til en god styring. En fare kan være at teamene utvikler ulik praksis og at tildelingen av tjenester går ut over rammene som er tilgjengelig. I en matrisemodell vil det altså være viktig med rutiner som sikrer lik tildeling og en hensiktsmessig økonomistyring.

God ledelse er ekstra utfordrende i en matrisemodell med mange deltidsansatte. Ansatte i små stillinger skal følges opp både av linjeleder og teamleder. Dette er ofte en krevende oppgave i en ordinær linjeorganisering, men blir antagelig enda mer krevende med matriseorganisering.

Samarbeidet med fastlegene

Agenda Kaupang (2016)[8] fant at noen kommuner har laget en plan for styring av fastlegene og legesentrene. Målet har vært å samordne kommunens og legenes innsats, slik at innbyggernes behov blir dekket. Da rapporten ble laget var det få kommuner som hadde slike planer. I rapporten ble det pekt på behov for lovendringer og andre tiltak som kan styrke kommunenes ledelse og styrking av fastlegene.

Forsøket med primærhelseteam (8) innebærer at fastlegepraksiser blir organisert med team med fastleger, sykepleiere og helsesekretærer. Forsøket er altså rettet mot den interne organiseringen hos fastlegene og ikke samarbeidet med kommunen eller andre aktører.

Dialogen med spesialisthelsetjenesten

Det er viktig at de kommunale helse- og omsorgstjenester samarbeider godt med spesialisthelsetjenesten. Enkelte av brukerne får hjemmetjenesten kontakt med for første gang etter innleggelse på sykehuset, for eksempel etter et lårhalsbrudd. Gode rutiner og samarbeid mellom de to forvaltningsnivåene er viktig for at pasienter raskt skal kunne klare seg i egne hjem etter innleggelse på sykehus.

I Danmark har man prøvd ut en ordning med oppsøkende hjemmebesøk etter sykehusopphold (6). Ordningen innebærer et samarbeid med fastlegene og hjemmetjenesten, i motsetning til forsøket med primærhelseteam i Norge som er rettet mot den interne organiseringen hos fastlegene.

Organisering av korttidsplassene som en del av hjemmetjenesten

Noen kommuner har valgt å organisere korttidsplassene og hjemmetjenesten i samme organisatoriske enhet, nettopp for å sikre en god overgang fra korttidsopphold på sykehjemmet til hjemmet. Vi har ikke kommet over studier som har sett på effekter av en slik organisering.

Gevinstene ved å organisere disse tjenestene mer sammen er at det bidrar til bedre informasjons-flyt om pasientene, slik at oppholdet på sykehjemmet ikke blir lenger enn nødvendig, og at det blir en smidig overgang til brukernes hjem. Man sparer også tid på omstendelige innskrivings- og

[8] Agenda (2016): «Kommunal legetjeneste – kan den ledes?» Utført på oppdrag fra KS

utskrivningsprosedyrer fordi pasienten/brukeren er godt kjent for de ansatte. Dette bidrar også til større grad av fleksibilitet ved at man eksempelvis kan tilby brukeren å tilbringe helgen på korttidsavdelingen hvis det foreligger faglige vurderinger for det.

Ordningen med virtuelle team (7) beskrevet i Gjellebæk mfl. (2019) innebærer et samarbeid mellom hjemmetjenesten og korttidsplassene. Denne studien viser at Halden har hatt store problemer med å få det tekniske til å fungere. Forskerne anbefaler å gjennomføre risiko-reduserende tiltak, noe som virker som en klok anbefaling. Eksempelet fra Halden illustrerer at det ikke er en selvfølge at det tekniske skal fungere.

Noe av målet for de virtuelle teamene er å redusere antall liggedøgn på sykehus for noen pasient-grupper. Teamene innebærer altså et samarbeid med spesialisthelsetjenesten.

Et utvalg kommuner på Helgeland, Helgelandssykehuset, Sintef mfl. har fått midler av Forskningsrådet til et prosjekt for å legge til rette for digital oppfølging fra spesialisthelsetjenesten (Dønna kommune (2020)[9]). Her er det altså spesialisthelsetjenestenes behov for digital oppfølging som danner grunnlaget for prosjektet, mens de virtuelle teamene legger til rette for kommunal digital oppfølging.

Antakelig kan det være hensiktsmessig å se de to forvaltningsnivåenes behov for digital oppfølging i sammenheng. Sintef (2020)[10] beskriver erfaringer fra kommuner/kommunesamarbeid om samhandling med sykehus, med sikte på å beskrive gode eksempler på samarbeid mellom kommuner og helseforetak og hvorvidt og hvordan kommunene kan påvirke samhandlingen.

[9] Dønna kommune (2020): «*Helse og mestringsplan*»
[10] Sintef (2020): «Samhandling mellom sykehus og kommuner»

6 Kompetanse

Et formål med kunnskapsoppsummeringen er å få innsikt i i) forsøk som har vært gjort for å øke andelen ansatte med formell helsefaglig kompetanse, ii) forsøk som har vært gjort for å heve kompetansen blant faglærte (f.eks. sykepleiere og helsefagarbeidere), og iii) hvordan strategisk kompetanseplanlegging og -kartlegging benyttes i planlegging og organisering av tjenester, og hva som fremmer og hemmer et slikt arbeid.

Dette er komplekse problemstillinger. For å illustrere kompleksiteten så dreier de to første problemstillingene seg om å øke andelen ansatte med formell helsefaglig kompetanse. Dette dreier seg både om formalkompetanse og utdanningskapasitet, men også om å tilby attraktive yrkesvalg og fremstå som attraktive arbeidsgivere for unge arbeidstakere. Kompetanse dreier seg videre om å utvikle ansattes realkompetanse, men også om å utnytte den mulige kompetansen man har tilgjengelig (reservearbeidskraften) på best mulig måte. Kompetanse dreier seg også om å beholde de erfarne arbeidstakerne og begrense høy turnover. Sistnevnte forhold er knyttet til kompetanse-planlegging og -utvikling.

I kunnskapsoppsummeringen har vi sett oss nødt til å gjøre enkelte avgrensinger. Vi velger derfor å presentere et utvalg publikasjoner som beskriver yrkes- og utdanningsvalg samt rekruttering av unge til helse- og omsorgstjenestene innledningsvis i dette kapittelet. Vi har ikke gjort systematiske søk rettet mot denne type problemstillinger, men gjengir noen relevante publikasjoner på feltet i teksten nedenfor. Vi har derimot konsentrert litteratursøkene om kompetanseutvikling generelt blant yrkesaktive innenfor helse- og omsorgstjenestene.

Hva vet vi om kommunenes strategier for å rekruttere unge arbeidstakere til en jobb innenfor helse- og omsorgstjenestene i kommunene?

I Heltidserklæringen mellom KS, Delta, Fagforbundet og Norsk Sykepleierforbund finner vi denne formuleringen: «For at kommunesektoren skal være en attraktiv arbeidsplass i framtida, er det viktig at nyutdannede tilbys faste hele stillinger». Det er altså et ønske om å satse på kompetanse, spesielt blant de unge. I KS-prosjektet «Strategisk rekruttering av ungdom» deltok ledere fra flere sektorer i fire kommuner, to fylkeskommuner, to interkommunale selskap i tillegg til ingeniør-, sykepleier- og førskolelærer-studenter ved fire høyskoler. Studien beskrev studentenes krav og forventninger til fremtidige arbeidsgivere og hvordan kommunale virksomheter jobbet for å profilere og trekke til seg den unge arbeidskraften. De unge hadde mange krav til arbeidsgiver som kan være vanskelig å innfri. Med et par unntak var disse kravene ganske like de vi fant 17 år tidligere: Sterke fagmiljøer og nærværende ledere var to av dem (Rødvei 2000, Moland og Egge 2000). Undersøkelsen fant at casekommunene rekrutterte flere unge enn andre kommuner. Størrelsen på sykepleierstillingene som ble lyst ut i årene etter prosjektdeltakelsen lå på mellom 73 og 85 prosent (Bakkeli, Sterri og Moland 2016). Samtidig gjennomførte Samfunnsøkonomisk analyse et prosjekt for KS om bruk av sosiale medier for å nå de unge til kommunerelevante utdanninger og stillinger (Jordell og Eggen 2016). Konklusjonen var at sosiale medier kun var én av flere rekrutterings-kanaler, og kanskje heller ikke den viktigste. Bakkeli mfl. fant det samme. På et KS-seminar 3. mars 2017, i forbindelse med lansering av disse rapportene, sto kommunenes begrensede midler til å drive profilerings- og rekrutteringsarbeid i sterk kontrast til konkurrerende arbeidsgivere i privat sektor. I artikkelen «Utdanning til randsonen» beskriver Bråten og Tønder (2020) barne- og ungdomsarbeiderfaget som en populær utdanning, men som fører unge jenter til arbeidslivets randsone. Svært få får fast jobb, hel stilling, muligheter for videreutdanning og en lønn å leve av. Utdanningen opplever et ganske stort frafall, og Bråten og Tønder mener at mangelen på heltidsarbeid kan være en viktig medvirkende faktor til at så mange unge bestemmer seg for å ta høyere utdanning, enten underveis i videregående opplæring eller etter å ha fullført barne- og ungdomsarbeiderutdanningen med fagbrev. Det å mobilisere unge til å velge å utdanne seg til et

helse- og omsorgsyrke for deretter å starte å arbeide i helse- og omsorgstjenestene i kommunen er viktig for å sikre fremtidig kompetanse i sektoren. I dag er det mange som er sysselsatt i sektoren som mangler formell kompetanse, i tillegg til at det er et behov for å heve kompetansen blant de som har formell kompetanse for å ivareta pasienter/brukere med stadig mer komplekse sykdomsbilder. Litteraturen som er beskrevet nedenfor adresserer disse problemstillingene.

I tabellen nedenfor har vi beskrevet et utvalg artikler som handler om problemstillingene presentert innledningsvis i kapittelet. Vi gjør oppmerksom på at den komplette listen over relevante referanser er lagt i vedlegg til rapporten. Vi kan ikke utelukke at relevante publikasjoner har blitt utelatt fra tabellen, og gjør oppmerksom på at publikasjonene som er beskrevet er lagt inn i tabellen for å dekke bredden av problemstillingen knyttet til temaområdet kompetanse i kunnskaps-oppsummeringen.

Tabell 6-1 Et utvalg publikasjoner om kompetanseutvikling, oppgaveglidning og strategisk kompetanseutvikling

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultater
Kompetanseutvikling			
Gautun, H (2020) En utvikling som må snus. Bemanning og kompetanse i sykehjem og hjemmesykepleien	Kunnskapsrapporten sammenfatter norske data og forskning om rekruttering, kompetanse og strategier for å rekruttere, mobilisere og beholde sykepleiere i sykehjem og i hjemmesykepleien	Norske data og forskning på norske sykehjem og sykepleietjenester i hjemmet. Rapport utarbeidet på oppdrag fra Norsk Sykepleierforbund	For å dekke økt behov for kompetanse i sykehjem og hjemmesykepleie handler det om å rekruttere flere sykepleiere og spesial-sykepleiere og heve kompetansen blant syke-pleiere som jobber i tjenestene
Døving, E og Tobiassen AE (2020) Realkompetanse-vurdering i norske kommuner	En beskrivelse av realkompetansevurdering i Norge med formål om fagbrev innenfor pleie og omsorg i kommunal sektor	Kvalitative intervju og spørreundersøkelse (n=213), andel svar 29 % i 7 kommuner.	Kommunene har i varierende grad oversikt over hvor stor andel av medarbeiderne som er ufaglærte, faglærte eller med høyere utdanning.
Aspøy, TM mfl. (2013) Vilkår for læring i kommunene	Identifisere muligheter for læring, og hva som kjennetegner kommuner som lykkes i å heve kompetansen innenfor pleie- og omsorg som en av flere sektorer	Spørreundersøkelse til virksomhetsledere (totalt n=201, pleie- og omsorg n=50), spørreundersøkelse til tillitsvalgte (totalt n=1860, pleie- og omsorg n=595), Caseundersøkelse (totalt n=12, pleie- og omsorg, n=3).	De aller fleste kommunene har egne kompetanse-planer. Effekten av kompetansekartlegging er høyst usikker
Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester Østfold (2020)	Formålet med prosjektet var at kommunene skulle fremstå som attraktive arbeidsplasser og gode læringsarenaer for helse- og omsorgsarbeidere for å utvikle og beholde kompetanse	Utviklingsverksted er et læringsverksted som egner seg som metode i utviklingsarbeid i helse- og omsorgs-tjenesten gjennom erfarings- og kompetanse-deling på tvers av ulike områder	Erfaringene fra utviklings-verksted som metode for å beholde og rekruttere helse-personell har god effekt. Dette tilskrives at det utvikles mål og tiltak som er særegne for den enkelte kommune
Lysø, R (2020) Evaluering av tre trønderske piloter	Evaluering av tre trønderske piloter i prosjektet jobbvinner.	Det er brukt en kombinasjon av ulike metoder som dokumentanalyse, observasjon, intervju og spørreundersøkelse	Metoden «Utviklings-verksted» vurderes som godt egnet, da kommuner er ulike og dette gir frihet til å jobbe med spesifikke lokale utfordringer

Oppgaveglidning			
Ingelsrud, MH og Falkum, E (2017) Helsefagarbeidernes muligheter for utvikling og bruk av kunnskaper og ferdigheter i jobben	Formålet med studien er å se på sammenhengen mellom hvilke oppgaver helse-fagarbeidere utfører, om de får brukt sin kompetanse, hvor de jobber og under hvilke forhold.	Spørreundersøkelse blant Delta sine medlemmer (n=1323), andel svar 20 %	Resultatene avdekker på et overordnet nivå at helsefagarbeidere sitter med mye kunnskap og ferdigheter som de ikke får brukt og flere ønsker seg større utfordringer på jobb
Norheim, KH mfl. (2015)	Formålet med artikkelen er å rette søkelyset mot erfaringer med kompetanse-behovet i hjemmesykepleien etter innføringen av samhandlingsreformen	Kvalitativ studie hvor det er gjennomført to fokusgruppeintervju med sykepleiere (n=11) og enkeltintervju med kommunale ledere (n=2) i en kommune	God sykepleier-kompetanse er ikke nok når kvaliteten baserer seg på gjensidig avhengighet mellom mange ansatte. Kompetansen må styrkes i alle ledd
Hansen, E mfl. (2020) Introducing Nurse Practitioners Into Norwegian Primary Healthcare – Experiences and Learning	Internasjonalt har det vært praksis for utdanning i avansert sykepleie i hjemme-baserte tjenester. Norge er i sin første fase med å etablere en slik rolle. Formålet med studien var å innhente refleksjoner fra sykepleiere og allmennleger om etableringen av en slik rolle	Kvalitativ studie med gjentatte målinger over en treårsperiode. Det ble gjennomført 11 møter med fastleger og sykepleieledere i tre kommuner.	Viktige forutsetninger for å lykkes er at følgende behov blir adressert: - behov for forbedret klinisk kompetanse blant registrerte sykepleiere - behov for omorganisering av dagens tjenester - behov for å avklare roller og ansvarsfordeling
Kompetansestrategier og -planer			
Nyborg, S (2020) Kompetanseheving for pleiepersonell med lavere helsefaglig utdanning i sykehjem	Å identifisere hvilke kompetansestrategier og metoder som er virksomme for å heve kompetansen hos ufaglærte og ansatte med lavere helsefaglig utdanning i sykehjem	Litteraturgjennomgang med søkeord «ufaglært», «sykehjem», «kompetanseheving» ble kombinert i databasene Pubmed, Cinahl. 684 artikler ble identifisert, 8 artikler inkludert i gjennomgangen.	To hovedstrategier som bør kombineres for økt kompetanseheving: tradisjonell undervisning og utnevnelse av ressurspersoner. Ressurspersonene hadde til felles at de ledet og fremmet forbedringer på sykehjemmene, og jobbet kunnskapsbasert
Skaar, S og Pedersen, AH (2012) Kompetansearbeid i kommunal sektor – en strategisk satsing eller tilfeldig ressursbruk?	Temaet for mastergraden er hvilken praksis har kommunene for kompetansearbeid og er praksis avledet av overordnede strategier og planer på området	Kvalitative intervju med ledere på ulike nivå i to kommuner	De fleste har kompetanseplaner, men dette er i liten grad knyttet til overordnede strategier og planer
Skaustein, T (2015) Strategisk HRM i Stavanger –utfordringer med å rekruttere og beholde tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft	Mastergraden retter søkelyset mot rekrutterings- og kompetansearbeidet i Stavanger kommune	Dokumentanalyse og kvalitative intervju med virksomhetsledere innenfor sykehjem og barnehager i Stavanger kommune	Rekrutterings- og kompetansearbeidet som skjer ute i virksomhetene har lite samsvar med overordnede planer og strategier
Brenden, TK mfl.(2011) Kompetanseutvikling i sykehjem; ansattes perspektiv	Formålet med studien er å studere kompetanseutvikling ved sykehjem sett fra ansattes synsvinkel	Intervjuundersøkelse til 2 sykehjem i en og samme kommune (n=14)	Kompetansearbeidet må sikre at læring nedfeller seg i hele org. Forutsetning for å lykkes er å tilstrebe samsvar mellom individenes og organisasjonens læringsmål

6.1 Forsøk for å øke andelen med formell kompetanse, og for å øke kompetansen til faglærte

Vi beskriver først et utvalg artikler som beskriver ulike typer av forsøk som har vært gjort for å øke andelen ansatte med formell helsefaglig kompetanse, og forsøk som har vært gjort for å heve kompetansen blant faglærte (f.eks. sykepleiere og helsefagarbeidere).

Gautun, H (2020) har utarbeidet en omfattende rapport som er relevant for flere av problemstillingene i denne kunnskapsoppsummeringen. Kunnskapsrapporten sammenfatter norske data og forskning på norske sykehjem og hjemmesykepleietjenester når det gjelder rekruttering, kompetanse og strategier for å rekruttere, mobilisere og beholde sykepleiere i sykehjem og i hjemmesykepleien. I rapporten beskrives ulike strategier for å rekruttere, mobilisere og beholde sykepleiere. Bakgrunnen for Kompetanseløftet 2020 var at myndighetene ønsket å ta grep i forhold til de store og økende utfordringene med å bemanne tjenestene med kvalifisert personell. Til tross for at det har blitt iverksatt en rekke tiltak, så har bemannings- og kompetansesituasjonen blitt mer utfordrende de senere årene (Haukelien mfl. 2015, Riksrevisjonen 2016) i (Gautun 2020). Forfatteren peker på at det er mange årsaker til at bemannings- og kompetansesituasjonen har blitt forverret og henviser til at det er stor ressursmangel i helse- og omsorgsektoren.

Forfatteren fremhever at for få sykepleiere på jobb gjør det vanskeligere å rekruttere, fører til store arbeidsbelastninger, høyt sykefravær og at sykepleiere slutter. Det har blitt gjennomført ulike oppdrag og tiltak sammen med ulike aktører for å løfte kompetansen i helse- og omsorgstjenestene, men fortsatt er det slik at kompetansebehovet vedvarer (Theie mfl. 2018) i (Gautun, 2020). Forfatteren fremhever at for å få til god kompetanseheving er det nødvendig å heve sykepleierbemanningen. For få sykepleiere på jobb gjør det vanskelig å prioritere kompetanseheving.

Å heve sykepleierbemanningen vil kunne bidra til et større rom for kompetanseheving både i form av rådgivning, kurs og videreutdanning. En høyere sykepleierbemanning vil også kunne bidra til at sykepleiere har tid til å følge opp sykepleierstudenter som er i praksis i sykehjem og hjemmesykepleien. Gode erfaringer i praksisperioden, samt tid til å følge opp og gi råd til nyansatte unge sykepleiere, kan bidra til at det er lettere å rekruttere nyutdannede sykepleiere, og motvirke at unge sykepleiere slutter å jobbe i sykehjem og hjemmesykepleien (KS 2020b) i (Gautun 2020). Det er de unge sykepleiere som i størst grad ønsker å slutte å jobbe i disse tjenestene.

For å få til et kompetanseløft i kommunene er det helt avgjørende at kommunene får tilskuddsmidler fra staten og over 80 % av kommunene har søkt midler gjennom Kompetanseløftet (Nesje mfl., 2020) i (Gautun, 2020). Forfatteren fremhever at å klare å dekke det økte behovet for kompetanse i sykehjem og hjemmesykepleie handler både om å rekruttere flere sykepleiere og spesialsykepleiere og heve kompetansen blant sykepleiere som jobber i tjenestene. Et viktig poeng som fremheves er at for å klare å dekke kompetansebehov i tjenestene må også utdanningsinstitusjonene treffe med hvilke områder som det er viktigst å heve kompetansen på. Sykepleiere som jobber i sykehjem og hjemmesykepleien har uttrykt at det er et stort behov for å heve kompetansen i forhold til eldre, personer med psykiske lidelser og personer med rusproblematikk.

Døving, E og Tobiassen AE (2020). I artikkelen, som baserer seg på en empirisk studie med både kvalitative og kvantitative data, beskrives ordningen med realkompetansevurdering i Norge, med et særlig blikk på vurdering av kompetanse relevant i pleie- og omsorgssektoren. Realkompetanse omfatter formell kompetanse opparbeidet i utdanningssystemet og uformell kompetanse utviklet gjennom erfaring. Realkompetansevurdering kan for mange bidra til å gjøre veien til fagbrev eller studiekompetanse kortere ved at den enkelte kan få godkjenning av hele eller deler av et fag i den videregående opplæringen. For det enkelte individ kan anerkjennelsen av realkompetansen styrke selvtilliten, men forfatterne argumenterer også for at arbeidsgiver ut fra et

strategisk synspunkt kan være interessert i å få dokumentert viktig kompetanse som ansatte besitter. I Norge har arbeidstakere over 25 år og uten videregående utdanning rett til vurdering.

Forfatterne kartla kommunenes tilrettelegging for realkompetansevurdering, og resultatene viste at kommunene i varierende grad hadde oversikt over hvor stor andel av medarbeiderne som er ufaglærte, faglærte eller har høyere utdanning. Det å kartlegge for realkompetansevurdering er tidkrevende og flere kommuner oppga at dette er lite relevant fra deres side. Men sett opp mot en målsetting om at alle ansatte skal ha fagbrev særlig innenfor pleie og omsorg kan dette være et godt virkemiddel for å identifisere og legge til rette for god kompetanseheving blant disse (ansatte). En kommune i samarbeid med en fylkeskommune hadde et systematisk samarbeid for realkompetansevurdering og kompetanseutvikling «fra ufaglært til faglært» innenfor helse- og sosialfag. Dette førte til at de som hadde deltatt på opplegget kunne gå opp til fagbrev. For en nærmere beskrivelse av dette opplegget henvises leseren til originalartikkelen. Resultatene viste videre at det varierte mellom kommunene hvordan de informerte om realkompetansevurdering – men at tilbud og initiativ fra arbeidsgiver, men også tillitsvalgte er viktige for å få formidlet denne muligheten til ansatte i målgruppen. Forfatterne peker på at dersom ansatte oppfordres til realkompetansevurdering fra sin arbeidsgiver, vil medarbeiderne få en forventning om at dette skal resultere i noe mer, det være seg opplæring, høyere lønn, avansement, nye oppgaver eller større ansvar. Det tilsier at kommunen som arbeidsgiver bør ha en plan med hva realkompetanse-vurdering skal brukes til, hvis ikke kan det i verste fall resultere i mindre motiverte ansatte.

Avslutningsvis fremhever forfatterne at for kommunene inngår realkompetansevurdering ofte først og fremst som et ledd i en større plan om å løfte arbeidstakere frem til fagbrev. I den forbindelse er det derfor vesentlig å kommunisere formålet med realkompetansevurdering. For det første å klargjøre at realkompetansevurderingen gjøres i forhold til kravene i en bestemt fagutdanning, og at formålet ikke er en bred kartlegging i virksomheten eller en total kompetanseoversikt for arbeidstakeren. For det andre bør arbeidsgiveren klargjøre hva arbeidstakeren kan forvente som oppfølging etter vurderingen. I et helhetlig opplegg bør realkompetansevurderingen inngå i et planlagt løp der arbeidsgiverens bidrag til hvert ledd er klargjort og avtalt. Selv om arbeidsgiver ikke lover et helhetlig tilrettelagt løp for den enkelte, bør ansatte informeres om hvilke muligheter som åpner seg og hvordan løpet videre vil være.

Aspøy mfl. (2013) har gjennomført en kvantitativ og kvalitativ undersøkelse blant virksomhets-ledere og tillitsvalgte i helse- og omsorgstjenesten. Formålet med studien var å identifisere hvilke muligheter ansatte har til å øke sin formelle kompetanse, og hva som kjennetegner de kommunene som lykkes i å heve kompetansen til sine medarbeidere. Undersøkelsen viser at de fleste kommuner har ordninger for formell kvalifisering for ansatte i pleie- og omsorgstjenester. De fleste (84 %) har ordninger for kvalifisering for fagbrev, noen færre har ordninger for at faglærte kan ta sykepleierutdanning (68 %). Dette tilskrives at sistnevnte utdanning er dyrere for kommunene. Hvordan kommunen legger til rette for kompetanseheving varierer etter type kvalifisering, men vanlige tiltak er interkommunalt tilbud, permisjon med lønn, muligheter for å gjennomføre utdanningen mens man er i arbeid, eller legge til rette for opplæring for å ta fagbrev som praksis-kandidat. Undersøkelsen viser at de aller fleste kommunene har egne kompetanseplaner. Resultatene viser videre at effekten av kompetansekartlegging er høyst usikker, og at det først og fremst dreier seg om å få en oversikt over hvem som kan tilbys videreutdanning. Utbytte av læringstiltak for arbeidsplassen dreier seg særlig om bedre jobbutførelse og at andre har lært av dem som har deltatt i tiltak i regi av arbeidsplassen eller kommunen. Tiltak organisert på arbeidsplassen har ført til bedre arbeidsmiljø.

Det viktigste som fremmer læringsdeltakelse er permisjon med lønn, tilpasset turnus/tilrettelegging av arbeidstid, at deltakelse kan gjennomføres samtidig som man står i arbeid, og at det får betydning for lønn og arbeidsoppgaver. Viktige forhold for kommunene for å lykkes med kompetanseutvikling er om kommunen har kompetanseplaner som brukes og en bred og effektiv

kartlegging av kompetansen til de ansatte som oppdateres jevnlig. Tilrettelegging for at ansatte uten formell kompetanse skal kunne gjennomføre kompetansehevende tiltak avhenger i stor grad av økonomisk tilrettelegging i form av permisjon med lønn og stipendordninger for eksempelvis å gi støtte til sykepleierutdanning. Hvordan dette løses av kommunene varierer, noen kommuner gir permisjon med lønn til de ansatte, men først og fremst fast ansatte. Dette gjør at mange, det vil si medarbeidere uten fast stilling, på tross av tiltak og kompetanseplaner likevel faller utenfor slike ordninger.

Utviklingsverksteder for sykehjem og hjemmetjenester

Utviklingsverksted for å rekruttere og beholde sykepleiere og helsefagarbeidere i Østfold er en av Jobbvinners piloter[11]. Pilotene tar utgangspunkt i kommunenes lokale rekrutteringsutfordringer, der man prøver ut velkjente metoder, eller utvikler nye metoder for å beholde og rekruttere helsepersonell. Prosjektet i Østfold er et samarbeid mellom KS, Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Viken (Østfold), utdanningsinstitusjonene og fagorganisasjonene i Østfold.

Hovedmålet med utviklingsverkstedet var at kommunene i Østfold skulle fremstå som attraktive arbeidsplasser og gode læringsarenaer for sykepleierstudenter, helsefaglærlinger, helsefag-arbeidere og sykepleiere. Kommunene skulle tiltrekke seg, utvikle og beholde faglig kompetanse. Kommunene og utdanningsinstitusjonene skulle også videreutvikle samarbeidet om praksis-oppfølging av helsefagarbeiderlærlinger og sykepleierstudenter. For å lykkes med arbeidet ble det vektlagt å etablere et tettere samarbeid med utdanningsinstitusjonene. Kommunene deltok med tverrfaglige team og utarbeidet egne mål og tiltak i tråd med målformuleringen, men tilpasset særegne utfordringer i egen kommune.

En utfordring som ble trukket fram var at siden teamene var tverrfaglige og ikke jobbet sammen til daglig, krevde det mye koordinering og ledere som både motiverer, setter av tid, ressurser, tilrettelegger for møter og følger opp arbeidet. Prosjektet varte i 22 måneder og i løpet av perioden var det seks samlinger. I rapporten er det nærmere beskrivelse av planarbeidet i utviklings-prosjektet. Planarbeidet baserte seg på en hovedplan, framdriftsplaner, statusrapporter og en sluttrapport som teamene skulle utarbeide. Kommunene vekslet på hvem som skulle være vertskap. I starten ønsket teamene å jobbe i egne grupper, mens det ble mer arbeid på tvers av kommuner utover i prosjektperioden. I deltakernes evaluering av utviklingsverkstedet kom det frem at det å delta i Jobbvinner-prosjektet ga dem muligheter til å forbedre rutiner og lage gode systemer som de ønsket å jobbe videre med.

Viktige resultater er at det å gjøre seg attraktiv tar tid, mye av gevinstene har vært knyttet til at det er gjort systematiske kartlegginger av både kompetanse, men også hva ansatte opplever av kvalitet og deres begrunnelser for at kommunen er en attraktiv arbeidsplass. Deltakerne oppgir at de som følge av dette arbeidet har ny bevissthet, ny kunnskap, nye rutiner og bedre satsing for å rekruttere og beholde helsepersonell. Ved å sette fokus på nasjonale utfordringsområder, har kommunene utviklet og testet ut målrettede tiltak tilpasset egne lokale variasjoner og planer. Det gis også innspill om at samarbeidet med Universitet- og høyskolesektoren har blitt bedre.
I rapporten er det beskrevet hvilke mål, tiltak og resultater de enkelte kommunene har hatt/oppnådd i perioden.

Forfatterne oppgir at erfaringene fra utviklingsverksted som metode for å rekruttere og beholde helsepersonell har god effekt. Målene er tilpasset den enkelte kommune og tiltakene som utvikles blir derfor svært relevante. Det at teamene er tverrfaglige anses også som en styrke. Prosjektet

[11] Jobbvinner er et nasjonalt prosjekt som ledes av KS i samarbeid med NSF, Fagforbundet og Delta. Målet er å rekruttere og beholde sykepleiere, helsefagarbeidere i helse- og omsorgstjenestene i kommunene.

anbefaler at det tverrfaglige samarbeidet fortsetter internt i kommunen og på tvers av kommuner og utdanningsinstitusjoner.

Lysø, R, mfl. (2020) har gjennomført en evaluering av tre trønderske piloter knyttet til prosjektet «Jobbvinner». De overordnede målsettingene i prosjektet «Jobbvinner» og de deltagende pilotene nasjonalt har vært å styrke praksisopplæringen hos studenter og elever/lærlinger, samt kople kommunenes behov som arbeidsgiver og faglig innhold i utdanningen tettere. Gjennom kompetanseheving skulle man trygge nyansatte og derigjennom hindre frafall. Det var dessuten et mål om å bidra til at kommunene fikk bedret sitt omdømme som arbeidsgiver. I evalueringen av de tre trønderske pilotene ble følgende problemstillinger belyst: 1) Hvordan har organiseringen og gjennomføringen av pilotene fungert (er de rette instansene og folkene involvert), 2) Hva har de individuelle pilotene gjort/produsert og 3) Hvilke resultat kan vi se av pilotene.

Et fellespunkt for pilotene er tilnærmingen om at helse- og velferdstjenestene i kommunene skal tilby studenter/elever/lærlinger praksisopplæring med god veiledning, høy kvalitet og relevans og slik bidra til at disse gruppene ønsker å søke seg jobb i, og bli, i kommunen etter endt utdanning. Pilotene skulle også føre fram til en bedre kommunikasjon med utdanningsinstitusjonene blant annet for å utvikle tiltak som styrker praksisopplæringen i de involverte kommunene. Evalueringen viser at styrking av oppfølgingen av nyansatte (eksempelvis mentorering) og praksisopplæring og veiledning har blitt prioritert i alle tre piloter. Å utvikle rutiner og tiltak for rekruttering, mottak og oppfølging av nyansatte, sykepleiestudenter, elever og lærlinger har vært en gjennomgående aktivitet. Rekrutteringspatruljer og ambassadører har blitt brukt, men har ikke vært like nyttig for alle. I alle kommunene har det vært arbeidet med rekrutteringstiltak, mottak, oppfølging og veiledning av nyansatte, studenter og lærlinger. Forfatterne oppgir at dette synes å ha gitt gode resultater i de fleste kommunene.

Resultatene viser videre at samtlige deltakerkommuner i de tre pilotene har etablert eller styrket samarbeidet med utdanningsinstitusjoner. Samarbeidet mellom videregående skoler har også vært prioritert. Generelt sett er det forbedret, men det er potensial for videreutvikling og forbedring av samarbeidet. Deltakerkommunene har prioritert og lagt til rette for at ansatte får anledning til å delta i kompetansehevende kurs og utdanningsløp. Rapporten er omfattende og det inngår tre ulike kommuner i evalueringen, og disse har valgt noe ulik tilnærming og har også gjort seg noen ulike erfaringer. Men forfatterne har skrevet noen anbefalinger som kan være viktige forutsetninger for at kommunene skal kunne lykkes i arbeidet.

En forutsetning for at dette arbeidet ble igangsatt var at KS bidro til et solid grunnlagsarbeid i alle deltakerkommuner. Samarbeidsavtaler nevnes som viktig og noe som klargjorde organisatoriske forhold og rammene for Jobbvinner-prosjektene samt forutsetninger og forpliktelser for kommunenes deltakelse. Evaluator mener at dette er nødvendig for å sikre forankring og forpliktelse. Videre fremheves det at det både er nødvendig og viktig at slike prosjekter er tungt forankret i kommunens og samarbeidende parters ledelse og planer. I tillegg til at de drives av erfarne prosjektledere og at man overfører arbeidsmetoder og løsninger til ordinær drift.

6.2 Oppgaveglidning

Ingelsrud, MH og Falkum E (2017) har på oppdrag fra Delta gjennomført en studie der hovedformålet er å studere sammenhengen mellom hvilke oppgaver helsefagarbeidere gjør, hvordan de får brukt sin kompetanse, hvor de jobber og hvilke arbeidsforhold de jobber under. Datainnsamlingen har bestått av en spørreskjemaundersøkelse til Delta sine medlemmer. Resultatene avdekker på et overordnet nivå at helsefagarbeidere sitter med mye kunnskap og ferdigheter som de ikke får brukt og flere ønsker seg større utfordringer på jobb. Forfatterne peker på at dette utgjør et urealisert potensial. Andre peker på at de utfører arbeidsoppgaver som de ikke føler seg kvalifisert for – og at dette gjerne er en konsekvens av bemanningsutfordringer og mangel

på annen kompetanse. Det oppgis også at det er store forskjeller fra arbeidsgiver til arbeidsgiver og i hjemmesykepleien er det mer vanlig at helse- og omsorgsarbeiderne utfører medisinske oppgaver. Dette handler om organisering av tjenestene, hvor ansatte i hjemmetjenestene arbeider mer alene enn eksempelvis i sykehjem. Det at det er variasjon mellom ulike arbeidssteder når det gjelder i hvilken grad de ansatte oppfatter at de får brukt egen kompetanse, eller blir tillagt mer medisinskfaglige oppgaver, er en kilde til frustrasjon. Det er i liten grad enhetlig praksis.

Særlig relevant for denne kunnskapsoppsummeringen er funnene som dreier seg om at muligheter til å jobbe heltid henger sammen med opplevelsen av å få brukt kompetansen sin, men også at det sjeldnere blir lagt til rette for at de ansatte skal få videreutviklet seg faglig. De fleste i utvalget som arbeider deltid, arbeider mer enn avtalt arbeidstid. Det er mest utbredt blant de yngste i utvalget å rapportere om uønsket deltid, de opplever sjeldnere samsvar mellom jobben og egne ambisjoner. De yngste er mest bekymret for å miste jobben, og færre tror at de vil være i samme jobb/bransje om fem år.

Norheim KH, mfl. (2015) har publisert en fagfellevurdert artikkel i tidsskriftet Sykepleien. Bakgrunnen for artikkelen er at det er en bekymring for kompetansenivået i kommunehelse-tjenesten etter innføring av samhandlingsreformen. I studien er det gjennomført fokusgruppe-intervjuer med sykepleiere og individuelle intervju med et utvalg kommunale ledere i en kommune. Resultatene viser at utskrivningsklare pasienter oppleves som sykere og mer tidkrevende enn tidligere, men i denne studien oppfattet ikke sykepleierne at det var særlig økning i kompetanse-krevende oppgaver. Men samarbeidet mellom ansatte med ulik kompetanse var utfordrende, og det var en bred oppfatning blant sykepleierne at det var vanskelig å få brukt sin kompetanse på rett sted, til rett tid. Det er et sterkt ønske om å øke kompetansen til de ansatte i hjemmesykepleien, men krevende økonomiske rammer og daglig drift gjør det utfordrende å prioritere faglig utvikling blant sykepleiere, men også til å øke kompetansen til ufaglærte. Sykepleiere beskrev videre handlingsrommet for bruk av egen kompetanse som begrenset av tidspress, manglende ressurser og uhensiktsmessig arbeidsfordeling. Forfatterne stiller et relevant spørsmål. Idealer i endring? De påpeker at det er interessant at til tross for flere pasienter med sammensatte sykdomsbilder så opplever sykepleierne ingen økning av kompetansekrevende oppgaver ett år etter innføring av samhandlingsreformen. Dette sett i lys av en utvikling som observeres i England, USA og Australia hvor de i flere tiår har utdannet sykepleiere med klinisk kompetanseprofil. Forfatterne eksemplifiserer at i Danmark har det blitt forandringer i oppgavefordelingen som har ført til flere og nye kliniske oppgaver, mer ambulant virksomhet og mer diagnosespesifikke oppgaver i hjemmesykepleien[12] .

Forfatterne peker på at mye tyder på at det også i Norge vil komme en tydeligere oppgavefordeling der sykepleieoppgavene i større grad blir mer spesialisert og rettet mot diagnoser, mens de tradisjonelle pleie- og omsorgsoppgavene vil ivaretas av andre yrkesgrupper. Særlig interessant blir det å se denne arbeidsfordelingen i lys av idealet om helhetlig sykepleie. Et slikt ideal vil nødvendigvis utfordres hvis sykepleierne i første rekke skal utføre isolerte sykepleieoppgaver. Forfatterne etterlyser flere studier i kommunehelsetjenesten som adresserer erfaringer og konsekvenser av samhandlingsreformen sett opp mot erfaringen fra mange andre land som vil tilsi at det vil bli krav om å håndtere flere nye klinisk avanserte oppgaver i kommunehelsetjenesten.

Hansen E, mfl. (2020) har skrevet en vitenskapelig artikkel der formålet var å innhente refleksjoner om utviklingen av en spesialisering for sykepleiere i helse- og omsorgstjenestene i kommunene slik at sykepleierne kan utføre mer spesialiserte oppgaver, som i dag utføres av allmennleger. En slik rolle for sykepleiere i hjemmesykepleien er godt etablert i mange land. Norge er nå i den første fasen i å implementere en slik rolle. Formålet med studien var å innhente beskrivelser av

[12] Vinge S, Kilsmark J. Hjemmesygepleiens oppgaver i utvikling. Dansk Sundhedsinstitutt: 2009 DSI-prosjekt nr. 2670.

refleksjoner til et utvalg sykepleierledere og allmennleger om etableringen av en slik rolle. Det ble gjennomført 11 møter med sykepleierledere og fastleger i løpet av 3 år i 3 kommuner. Det ble identifisert fire problemstillinger som det er viktig at blir hensyntatt i utarbeidelse av en slik rolle eller praksis. Det er et behov for økt klinisk kompetanse blant sykepleierne. Det vil være behov for en omorganisering der en slik form for avansert praksis skal være gjeldende. Det vil være behov for å forhandle om faglige barrierer, men også krevende økonomiske rammebetingelser. Forfatterne konkluderer med at sykepleierledere og fastleger i utvalget generelt er positive til en slik spesialisering, men at de ser at det kan bli utfordrende å avklare roller og hvordan dette skal organiseres i eksisterende arbeidsmodeller. I denne studien var sykepleierledere og allmennleger opptatt av at en slik ny spesialisering ikke skulle erstatte leger, men at sykepleieroppgavene kunne bli utført mer spesialisert. Det ble også fremhevet av sykepleierlederne at denne nye rollen skulle være en ressurs for øvrige sykepleiere. Når det gjelder implikasjoner for praksis ble det understreket at det er viktig å utarbeide en passende modell for implementering.

6.3 Kompetansestrategier og planer

Nyborg, S (2020) har i sin masteroppgave gjennomført en litteraturgjennomgang for å identifisere hvilke kompetansestrategier og metoder som er nyttige for å heve kompetansen hos ufaglærte og ansatte med lavere helsefaglig utdanning i sykehjem. Det ble identifisert 8 vitenskapelige studier, med både kvalitativt og kvantitativt design. Kriteriene for inkluderte artikler var: ansatte ved sykehjem, med helsefaglig bakgrunn under bachelornivå, studiene omhandlet kompetanseheving, og var publisert på norsk, dansk, svensk eller engelsk. Eksklusjonskriteriene var artikler som ikke omhandlet kompetansehevingsstrategier eller -metoder, artikler som var eldre enn 10 år eller av dårlig kvalitet. Kvaliteten ble vurdert ut fra sjekklister tilpasset det studiedesignet som er beskrevet i artiklene.

Resultatene viste to hovedstrategier som burde kombineres for økt kompetanseheving: tradisjonell undervisning og utnevnelse av ressurspersoner. Ressurspersonene hadde til felles at de ledet og fremmet forbedringer på sykehjemmene, og jobbet kunnskapsbasert. De jobbet på forskjellige nivåer på sykehjemmene, og kunne ha ulike funksjoner – alt fra fagutviklingssykepleiere som jobbet mer overordnet med prosedyrer, til sykepleiere, fagarbeidere og ufaglærte som jobbet ute i klinikken, tett på pasienter og kollegaer. Det ble også benyttet ulike læringsmetoder for å heve kompetansen, tradisjonell undervisning, én-til-én veiledning og tett oppfølging. Ren tradisjonell undervisning alene ble opplevd som passivt og uinspirerende for pleiepersonalet. Det å kombinere ulike metoder gjorde opplæringen motiverende, relevant og interessant. I en av studiene fant man at det var en signifikant bedring i bruk av kunnskapsbasert praksis hos de pleierne som hadde fått veiledning, sammenliknet med de som kun fikk tradisjonell undervisning.

Flere av artiklene pekte også på at det var viktig å følge opp pleiepersonell over tid og gi nok støtte. En utfordring som ble pekt på var at opplæringen måtte legges til tidspunkter som passet for de ansatte. Det er utfordrende der alle jobber turnus, og flere i små stillinger. Flere av studiene fant at ressurspersoner var viktige for å lykkes med kompetansehevende tiltak. Et funn var at valg av ressursperson burde være basert på at vedkommende fra tidligere har god støtte og respekt fra kollegaer og ledere. Studiene viste også at store utskiftninger i leder- eller sykepleiergruppen svekket stabiliteten, gjennomføringen av kompetansehevingstiltakene, og støtten som trengtes for at ressurspersonen fikk utøvd god kompetanseheving på sykehjemmet. Det at ledelsen på sykehjemmet prioriterte og var interessert i kompetanseheving viste seg å være svært viktig, spesielt overfor ressurspersonene som skulle utføre jobben. Forfatteren gir innspill om at en avansert klinisk sykepleier (AKS) burde være godt egnet til å organisere en modell for lokal kompetanseheving i primærhelsetjenesten, der fokus er kunnskapsbasert praksis, og der ressurspersoner får opplæring i hvordan pleiepersonalet skal følges opp i dette arbeidet.

Skaar, S og Pedersen, AH (2012). Temaet for mastergraden er hvilken praksis to kommuner har for kompetansearbeid og i hvilken grad denne praksisen er avledet av overordnede strategier og planer på området. Den metodiske innretningen har vært kvalitativ og det er gjennomført dokumentanalyse av kvalitative intervjue med ledere på ulike nivå i kommunene i utvalget. Utvalget er begrenset, men forfatterne mener å observere en tendens som er overførbar til andre kommuner. Funnene viser at det arbeides med kompetanseutvikling i undersøkelseskommunene og tiltaksplanene som er utarbeidet er basert på reelle behov. Men de finner ingen tegn på at planene er avledet av en kompetansestrategi. Det argumenteres for at kommunene vil kunne få mer ut av kompetansearbeidet ved å arbeide mer systematisk og målrettet. En kompetansestrategi vil kunne legge klarere føringer for kommunenes behov i forhold til hvilken kompetanse som trengs på kort og lang sikt. I undersøkelsen kom det frem at kommunene har rimelig gode planer som med enkle grep kunne vært gjort mer funksjonelle. De påpeker videre at strategisk ledelse burde ha en større involvering i kompetansearbeidet, og at det kan med fordel legges et større fokus på de ansatte som ressurs, og hvordan disse kan brukes i kommunal utvikling for å oppnå bedre og mer effektiv tjenesteyting. Dette bygger opp under oppfatningen om at kompetanseutvikling i liten grad planlegges på strategisk nivå.

Skaustein, T (2015) har gjennomført en kvalitativ casestudie i barnehager og sykehjem hvor hensikten var å sette søkelys på hvordan virksomhetsledere i Stavanger kommune gjennomfører HRM (Human Resource Management)-praksisene sett i sammenheng med utfordringer knyttet til å beholde tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. Resultatene fra studien indikerer at rekrutterings- og kompetansearbeidet som skjer ute i virksomhetene har lite samsvar med overordnede planer og strategier i kommunen. Planene og strategiene oppfattes å være lite kjent, og dermed også i liten grad prioritert ute i virksomhetene. Resultatene viser at fag- og kompetanseplaner som vedtas i de sentrale fagavdelingene implementeres i større grad. Virksomhetene på sin side har utarbeidet egne målsetninger og visjoner som er utgangspunkt for mye av arbeidet som utføres.

Brenden TK (2011). Formålet med studien var å studere kompetanseutvikling ved sykehjem sett fra ansattes synsvinkel. Studien har to forskningsspørsmål: Hvordan beskriver de ansatte kompetanseutviklingen som skjer ved sykehjemmet? Hvordan vurderer de ansatte kompetanse-utviklingen som skjer på sykehjemmet? Studien har et kvalitativt design, og det er intervjuet 14 medarbeidere ved to sykehjem i en og samme kommune.

Resultatene viser at viktige forutsetninger for den uformelle læringen er et godt arbeidsmiljø. Resultatene viste videre at det var manglende formelle strukturer for kompetanseutvikling, og at de ansatte opplevde at tilgangen på kurs og innholdet i disse var mangelfulle og ikke tilpasset arbeidssituasjonen deres. Videre fremkom det at internundervisningen var tilrettelagt, men ikke i tilstrekkelig grad tilpasset utdanningsnivå hos hele gruppen ansatte. Andre resultater pekte på at det ikke var noen form for belønning for å delta, og tilbudet om internundervisning var i liten grad tilpasset turnus og fridager for de ansatte. Forfatterne fremhever at informasjonskanaler, kommunikasjonskanaler, motivasjon, belønning og medbestemmelse, som i teorien er vektlagt som viktige element for å fremme kunnskapsutvikling, ikke var hensyntatt i tilstrekkelig grad.

Forfatterne peker på at studien gir grunn til å framheve betydningen av kartlegging av kompetanse-behov, lokale kompetanseplaner og en ledelse av kompetanseutviklingsarbeidet som evner å sikre at læring nedfeller seg i hele organisasjonen. En viktig forutsetning for å lykkes er å tilstrebe samsvar mellom individenes og organisasjonens læringsmål. Forfatterne peker på at det er behov for større oppmerksomhet på kartlegging av kompetansebehov og utvikling av lokale kompetanse-planer ved mange sykehjem. Samtidig fremheves det at utvikling av planer og kartlegging av kompetanse ikke er tilstrekkelig. Det å skape en positiv kompetansekultur og å få til et kontinuerlig fokus på kompetanseutvikling vil kreve et bredt spekter av tilnærminger, virkemidler og planer som stadig må endres og utvikles.

6.4 Oppsummering og svar på problemstillingene

I Meld. St. 26 (2014–2015) «Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet» formuleres det at «God kompetanse på riktig nivå og sted og til riktig tid, er en forutsetning for gode, effektive og trygge tjenester», s. 58. Det er iverksatt tiltak på ulike nivå når det gjelder kompetanseutvikling i helse- og omsorgstjenestene. Et av tiltakene er «Kompetanseløft 2020» som dreier seg om langsiktige strategier og konkrete tiltak for kompetanseheving og fagutvikling i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Målet med kompetanseløftet er å bidra til en faglig sterk tjeneste og sikre at sektoren har tilstrekkelig og kompetent bemanning. Dette dreier seg blant annet om utvikling av ledere og konkrete kompetansehevende tiltak som kortvarige kurs knyttet til å øke kompetansen for mottak av pasienter med mer komplekse sykdomsbilder (ABC-modellen). Andre tiltak går mer i retning av en gjennomgang av utdanningene, men også utredninger knyttet til oppgavedeling mellom helseprofesjonene og økt spesialisering av sykepleiere i kommunehelse-tjenesten. I dette underkapittelet forsøker vi å sammenstille litteraturen som vi har beskrevet i kapittelet under tre hovedtema: i) Kompetanseutvikling, ii) oppgaveglidning og iii) kompetanse-kartlegging og strategisk kompetanseutvikling.

God erfaring med utviklingsverksted som modell for å rekruttere og beholde helsepersonell i kommunen

Publikasjonene vi har identifisert og beskrevet i Tabell 6-1 dreier seg for det første om strategier og tiltak som har blitt gjennomført for å tiltrekke seg og beholde helse- og omsorgsarbeidere i kommunen, og for det andre om handlingsrom for kompetanseutvikling. Når det gjelder det første temaet har vi valgt å inkludere to publikasjoner som dreier seg om erfaringer knyttet til utviklings-verksted i kommunene. Utviklingsverksted som metode for å rekruttere og beholde helsepersonell har vist seg å ha god effekt i Østfold. En styrke som fremheves ved denne metoden er at målene for blant annet rekruttering er tilpasset den enkelte kommune og tiltakene som utvikles blir derfor svært relevante for de kommunene det gjelder. I utviklingsprosjektet fra Østfold kommune er det lagt ved konkrete beskrivelser av stegene og fremdriften i arbeidet, noe som kan gi inspirasjon til andre kommuner. Når det gjelder rekruttering og det å fremstå som en attraktiv kommune og arbeidsplass, vurderer vi at de publikasjonene som vi har identifisert knyttet til utviklingsverksted er de mest beskrivende også sett opp mot denne problemstillingen. Men selv om modellen og tiltakene oppfattes å være gode, forutsetter det som all kompetanseutvikling i kommunene at det settes av både tid og ressurser i tjenesten, og at dette prioriteres av ledelsen både i kommunen og ved de involverte virksomhetene. Dette er vel kanskje nettopp det som er akilleshælen i all form for kompetanseutvikling i helse- og omsorgstjenestene i kommunene.

Aspøy (2013) har gjennomført en landsomfattende undersøkelse som viser at de fleste kommuner har ordninger for formell kvalifisering for ansatte i pleie- og omsorgstjenester, både når det gjelder ordninger for kvalifisering for fagbrev (84 %) og for at faglærte kan ta sykepleierutdanning (68 %) (Aspøy, 2013). En forutsetning for at ordningene blir tatt i bruk er at dette i stor grad innebærer økonomisk tilrettelegging i form av permisjon med lønn eller stipendordninger, men hvordan dette løses i kommunene varierer. En rapport utarbeidet av Døving (2020) viser at kommunene i varierende grad har oversikt over hvor stor andel av medarbeiderne som er ufaglærte, faglærte eller med høyere utdanning. Implisitt kan dette bety at kommunene i enkelte tilfeller besitter mer kompetanse enn de strengt tatt er klar over, og at det i noen tilfeller skal svært lite til før enkeltpersoner kan bli kvalifisert med et fagbrev, eller en sykepleierutdanning. Det siste kan være knyttet til at innvandrere har en sykepleierutdanning fra hjemlandet, men som vil kreve en kompetansevurdering for å identifisere hva som må til av faglige og praktiske ferdigheter for å oppnå en offentlig godkjenning. Et virkemiddel for å identifisere kompetansen som faktisk finnes i kommunen er å gjennomføre en realkompetansevurdering av ansatte. I Norge har arbeidstakere over 25 år og uten videregående utdanning rett til vurdering. I studien til Døving (2020) fremkommer det at det å kartlegge for realkompetansevurdering er tidkrevende og flere kommuner

oppga at det var lite relevant fra deres side. Men sett opp mot en målsetting om at alle ansatte skal ha fagbrev innenfor pleie- og omsorgstjenestene, kan dette være et godt virkemiddel for å identifisere og legge til rette for god kompetanseheving blant det ansatte. Fremgangsmåte for realkompetansevurdering er beskrevet av Kompetanse Norge[13].

Det er godt dokumentert at kommuneøkonomien varierer på tvers av kommuner. Dette setter nødvendigvis noen begrensninger for hvilke kommuner som har handlingsrom for å tilby utdanning som helt eller delvis finansieres av kommunen. Men til tross for varierende kommuneøkonomi er det tilskudd som kommunene kan søke på, blant annet gjennom Kompetanseløftet, men også gjennom KS. Vi har ikke identifisert publikasjoner som handler om hvilke finansieringskilder som ligger til grunn for kompetansehevende tiltak i kommunene, og i hvilken grad kommunene benytter seg av tilskudd eller andre ordninger for å finansiere kvalifisering av ansatte i helse- og omsorgstjenestene.

Det ene er finansiering og økonomiske rammer som er viktige forutsetninger for at kompetanse-hevende tiltak, i form av oppnåelse av fagbrev eller sykepleierutdanning, kan bli en realitet for mange. Den andre siden dreier seg om handlingsrommet for å drive kompetanseheving i en hektisk hverdag. Gautun (2020) fremhever at for å få til god kompetanseheving er det nødvendig å heve sykepleierbemanningen. For få sykepleiere på jobb gjør det vanskelig å prioritere kompetanseheving. Dette berører også ivaretakelse av nyutdannede. Kommunene kan ikke regne med at alle nyansatte er faglig trygge og klare til å ta ansvar og jobbe selvstendig og variert fra dag én. Mange vil kanskje trenge flere år for å utvikle dette dersom kommunen i det hele tatt investerer i en slik utvikling. Med samhandlingsreformen øker også kravene til kommunene om å videreutvikle personell med spesialkompetanse. Bedre sykepleierbemanning vil kunne bidra til at sykepleiere har tid til å følge opp sykepleierstudenter som er i praksis i sykehjem og hjemmesykepleien. Dette er også noe av kjernen i utviklingsverkstedene beskrevet over, knyttet til å utvikle tiltak for hvordan rekruttere og ivareta nyansatte slik at de ikke slutter i yrket og i tjenesten etter kort tid.

Avslutningsvis er det noen betraktninger vi gjør oss. Kommuner er forskjellige og har ulike økonomiske forutsetninger. Ifølge rapporten til Aspøy (2013) er det noen kommuner som gir permisjon med lønn for videreutdanning til de ansatte, men først og fremst til fast ansatte. Det betyr at medarbeidere i midlertidige stillinger faller utenfor slike ordninger. Midlertidige stillinger er utbredt i helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Det er dermed en rekke personer innenfor mål-gruppen som vil falle utenfor allerede etablerte kompetansehevende tiltak.

Få eksempler på erfaring med oppgaveglidning i de kommunale helse- og omsorgstjenestene

En annen side ved kompetansebegrepet som vi også berører i denne litteraturgjennomgangen er i hvilken grad medarbeiderne opplever at de får brukt kompetansen sin i arbeidet. Det å få brukt kompetansen sin og få mulighet for faglig utvikling er en av flere viktige faktorer for mestring, tilfredshet, motivasjon og ønske om å bli værende i jobben[14]. I en undersøkelse gjennomført av Ingelsrud, MH og Falkum, E (2017) fremkommer det at muligheten til å få utnyttet sin kompetanse varierer mellom ulike tjenester i kommunen, men også fra virksomhet til virksomhet. Dette berører også temaet som dreier seg om oppgaveglidning. Vi har ikke identifisert publikasjoner som ser nærmere på oppgaveglidning mellom eksempelvis sykepleiere og helse- og omsorgsarbeidere i helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Men vi har erfaring fra noen kommuner hvor dette arbeidet er godt i gang. Det dreier seg om at spesifikke sykepleieroppgaver utføres av helse- og omsorgsarbeidere etter systematisk opplæring. Erfaringene fra denne form for kompetanseglidning

[13] Link til Kompetanse Norges nettsider

[14] Faktabok om arbeidsmiljø og helse (2018). STAMI-rapport, årgang 19, nr. 3, *Oslo: Statens arbeidsmiljøinstitutt.*

og oppgaveoverføring er todelt, noen synes dette er faglig utviklende og stimulerende, mens andre har mindre lyst til å få utvidet ansvar for å gjennomføre slike oppgaver.

I litteratursøket fikk vi mange treff på publikasjoner som dreier seg om oppgaveglidning mellom leger og sykepleiere i spesialisthelsetjenesten, men svært få som berører denne tematikken i helse- og omsorgstjenesten i kommunene. I Meld. St. 26 (2014–2015) er det formulert at det skal bli gjennomført en rekke utredninger knyttet til kliniske videreutdanninger på masternivå tilpasset behovene i de kommunale helse- og omsorgstjenestene, men også om utvalgte grupper skal gis utvidede rettigheter til å forskrive legemidler, medisinsk forbruksmateriell og næringsmidler på blå resept og på sikt vurdere om flere grupper skal få rett til å henvise til andre tjenesteytere.

Så langt er det manglende kunnskap om omfang og erfaringer med denne form for kompetanse-glidning, mens Norheim mfl. (2015) eksemplifiserer at i Danmark har det blitt forandringer i oppgavefordelingen som har ført til flere og nye kliniske oppgaver, mer ambulant virksomhet og mer diagnosespesifikke oppgaver i hjemmesykepleien.

I 2016 fikk Helsedirektoratet i oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet å gjennomgå videreutdanningstilbudet og vurdere om innholdet i dagens videreutdanninger for sykepleiere møter behovet i tjenestene, samt å utrede etablering av en eller flere kliniske videreutdanninger på masternivå som møter behovet for breddekompetanse i tjenestene. Helsedirektoratet leverte høsten 2017 rapporten IS-2674 *Videreutdanning for sykepleiere – Hvordan sikre at behovet for avansert breddekompetanse blir ivaretatt i fremtiden?*

I oppfølgingen av dette arbeidet ga Helse- og omsorgsdepartementet i 2018 Helsedirektoratet i oppdrag å utvikle forslag til en nasjonal studieplan for en ny masterutdanning i avansert klinisk allmennsykepleie på 120 studiepoeng rettet mot behovene i kommunale helse- og omsorgs-tjenester. Innholdet i masterutdanningen i avansert klinisk allmennsykepleie skal innrettes mot de samlede behovene i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, både til innbyggere med akutt og kronisk sykdom, innen somatikk, psykisk helse og rustjenester, både forebygging, behandling og oppfølging av alle innbyggere, fra dem med lette/enkeltstående sykdommer til eldre og skrøpelige/andre med store og sammensatte behov. Barn og unge skal inngå, men det er en avgrensning mot innholdet i helsesykepleier- og jordmorutdanningene[15]. Dette er tiltak som er på linje med hvordan flere andre land har arbeidet med å utdanne spesialsykepleiere for å imøtekomme behovet for mer spesialiserte tjenester ute i kommunene, men også for å sikre en bedre og mer helhetlig oppfølging av pasienter etter utskrivning fra sykehus.

De fleste kommuner har kompetansekartlegging, men oppfølgingen varierer

I en rekke nasjonale programmer (f.eks. Kvalitetskommuneprogrammet, Flink med folk og Sammen om en bedre kommune) har kompetansekartlegging, kompetanseplaner etc. stått sentralt. Disse er evaluert i egne FoU-rapporter. Inga Hilsen skriver om suksessfaktorer for å lykkes med kompetanseplanleggingen i Moland mfl. (2014, 2015). Det samme ble gjort i et oppdrag for KS i 2010 om strategisk kompetanseplanlegging gjennomført av Asplan Analyse og Fafo (Moland mfl. 2010). En annen rapport beskriver kommunenes oppfatning av kompetansesituasjonen (Bakkeli mfl. 2013). De to siste studiene finner begge, noe overraskende, at de små kommunene er mest tilfredse med kompetansesituasjonen.

Vår oppfatning er at det meste som er skrevet om strategisk kompetanseutvikling, kompetanse-behov og kompetanseplaner er gjerne tematisk avgrenset til utdanningsforskning, beskrivelser av kompetansekartlegging, eller personlig utvikling av ansatte. I studiene som vi har fanget opp i litteratursøket og som vi beskriver her finner vi at de fleste kommuner og virksomheter har kompetanseplaner, men at det blant ansatte i liten grad oppfattes at disse følges opp i praksis

[15] Link til bakgrunnsdokument for Helsedirektoratets arbeid med masterutdanningen

(Brenden, 2011). Det er også en studie som peker på at det er et sprik mellom kommunens strategier på området og strategi og oppfølging i den enkelte virksomhet. Litteraturen vi har funnet på dette området illustrerer at det fortsatt er en vei å gå fra en kompetansestrategi til kompetanse-planer og deretter iverksettelse av disse.

Vi har ikke lykkes i å finne publikasjoner som berører hvordan det er å realisere kompetanseplaner sett opp mot arbeidsplasser som preges av en sterk deltidskultur. Vi har heller ikke funnet publikasjoner som berører kompetansegevinstene som kan forventes ved å løfte helsefagarbeidere fra anslagsvis 50 prosent stilling til 80 prosent som beskrevet i Moland mfl. (2015). Den andre siden av deltidskultur er at deltid er viktig for å få turnusene til å gå opp, og for noen er det å kunne jobbe deltid en forutsetning for å kunne/ville fortsette i jobben. Det er samtidig en erkjennelse av at deltidsansatte er lett utskiftbare og en del av en personalpolitikk som skaper høy turnover og redusert kontinuitet i arbeidet med å utvikle sterke fagmiljøer. Så langt vi kjenner til er det heller ikke så stor oppmerksomhet omkring hvor vanskelig det er å skulle realisere kompetansekravene som ligger i samhandlingsreformen når flertallet av de ansatte jobber deltid. Det samme kan sies om den såkalte tillitsreformen som forutsetter at ansatte har tilstrekkelig høy faglig kompetanse og evne til å jobbe selvstendig.

En annen problemstilling dreier seg om å beholde erfarne arbeidstakere og begrense høy turnover blant de mange deltidsansatte. Det er vanlig at kommunenes arbeidsgiverpolitikk/strategier inneholder noen setninger om å ta vare på arbeidskraften. Men derfra til å klare å holde på «de beste» er det et stykke vei å gå. Vi oppfatter likevel at utviklingsverksted som metode kan være en måte å utvikle mål og tiltak tilpasset den enkelte kommune for å rekruttere, men også for å beholde kompetanse i kommunen.

Til slutt, hvilke faktorer er det som hemmer og fremmer bruk av strategisk kompetanseplanlegging og -kartlegging i organisering av tjenester? Dette er et tema som berøres indirekte i flere av publikasjonene som vi har identifisert. Når det gjelder strategisk kompetanseheving så er det tegn på at det finnes mange planer på et virksomhetsnivå, men at planene i mindre grad følges opp og er kjent for de ansatte. Det er også indikasjoner på at det kan være et sprik mellom kommunens overordnede kompetansestrategi og virksomhetenes kompetanseplanlegging. I hvilken grad dette er representativt for norske kommuner er usikkert, men det er likevel et interessant funn med tanke på at strategier for kompetanseutvikling bør gjenspeiles på virksomhetsnivået for å sikre like muligheter og mer enhetlig praksis for kompetanseutvikling i tjenestene.

En annen faktor som kan sies å hemme strategisk kompetanseplanlegging som Skaustein, T (2015**)** fant i sin studie er at rekrutterings- og kompetansearbeidet som skjer ute i virksomhetene har lite samsvar med overordnede planer og strategier i kommunen. Et viktig aspekt for å lykkes, er som (Lysø mfl. 2020) fremhever, at kompetanseutvikling er forankret i kommunens og samarbeidende parters ledelse og planer.

Aspøy (2013) fremhever også at viktige forhold for at kommunene skal lykkes med kompetanse-utvikling er om kommunen har kompetanseplaner som brukes og en bred og effektiv kartlegging av kompetansen til de ansatte som oppdateres jevnlig.

I tillegg adresserer Aspøy (2013) hvilke faktorer som fremmer deltakelse i kompetansehevende tiltak på individnivå. Strategier og planer bør gjenspeiles i at det gis handlingsrom for kompetanse-utvikling, men også at det foreligger gevinster for å delta i den type tiltak. Det viktigste som fremmer læringsdeltakelse er:

- Permisjon med lønn
- Tilpasset turnus/tilrettelegging av arbeidstid
- Deltakelse kan gjennomføres samtidig som man står i arbeid
- At kompetanseheving får betydning for lønn og arbeidsoppgaver

Brenden (2011) peker også på at viktige forutsetninger for å lykkes med kompetanseutvikling er god informasjon om hvilke muligheter som foreligger. I tillegg til å motivere til deltakelse, tilrettelegging, og belønning for deltakelse, er også medbestemmelse i de kompetanseutviklende tiltakene viktige element for å fremme kunnskapsutvikling i helse- og omsorgstjenestene.

7 Heltidskultur

7.1 Innledende om heltidskultur

Arbeidet for større stillinger begynte for ca. 30 år siden med fagbevegelsens kamp mot ufrivillig deltid (Moland og Olberg 1989, Moland 2013). Dette ble fulgt opp av myndighetene og partene i arbeidslivet med endringer i lov- og avtaleverket som skulle gjøre det lettere for deltidsansatte å få større stillinger. På dette tidspunktet ønsket arbeidsgiver å beholde et betydelig omfang med deltidsstillinger (Moland 1994). Samtidig skulle arbeidstakerorganisasjonene forholde seg til en medlemsmasse med motstridende interesser. Dette førte til en runddans der enkeltindivider som jobbet deltid kunne få større stilling, men samtidig ble nye personer ansatt i nye små deltids-stillinger, slik at det samlede antall deltidsstillinger ble opprettholdt.

For ca. 25 år siden begynte enkelte kommuner å eksperimentere med langvakter og etter hvert det som den gangen ble omtalt som ønsketurnus. Disse forsøkene hadde som mål å være mer attraktive for ansatte (og brukere), men førte ikke til større stillinger (Seip mfl. 2019, Moland 2006).

For ca. 15 år siden ble arbeidstakerperspektivet supplert med både et arbeidsgiver- og et brukerperspektiv på mulige fordeler med flere heltidsansettelser (Moland og Gautun 2002). For snart 10 år siden ble de tre perspektivene sammenfattet i det såkalte heltidshjulet (jf. Figur 7-1 på neste side). Både hjulet og sammenfatninger av dette har de siste 6–7 årene vært brukt av kommunale ledere for å begrunne overfor politikere og ansatte hvilke gevinster kommunen kan forvente å oppnå på tjenestesteder der ansatte jobber heltid eller i store deltidsstillinger (80 prosent eller mer). Det såkalte heltidshjulet er gjengitt i figuren under.

Figuren er et kakediagram som inneholder åtte bruker-relevante kvalitetsvariabler (grønn), fem arbeidsmiljøvariabler som er særlig ansatte-relevante (rød), og seks driftsrelevante effektivitets-variabler (blå) som i større eller mindre grad også er en forutsetning for gode tjenester og et godt arbeidsmiljø.

Figur 7-1 Heltidshjulet. Forventede gevinstområder ved økte stillingsstørrelser

For arbeidstakerne kan resultatet av større stilling bli mer forutsigbar arbeidstid og fritid, mer forutsigbar lønn, bedre fordeling av arbeidsoppgaver, økt trivsel og kanskje redusert sykefravær for enkelte. Tjenestestedet vil kunne få styrket omdømme, lettere rekruttering av kompetent arbeidskraft, sterkere fagmiljøer, mer selvstendige medarbeidere, mindre vikarbruk og mer stabil arbeidskraft. For brukerne i helse- og omsorgstjenestene har tidligere studier også dokumentert potensielle kvalitetsgevinster ved å redusere omfanget av små deltidsstillinger (Moland 2015; Moland & Bråthen 2012a og b).

Kakediagrammet er plassert på en «sokkel» som viser til det framtidige kompetanse- og arbeidskraftsbehovet som følger av et økende tjenestebehov, både i den eldre og den yngre delen av befolkningen. Ved å omforme deler av deltidsreserven til heltidsarbeid og få flere timeverk ut av hver ansatt, og samtidig få bedre og flere tjenester ut av hvert årsverk, vil kommunene lettere kunne møte den framtidige etterspørselen etter tjenester.

Ettersom denne utvidete forståelsen for mulige gevinster ved større stillinger vokste fram, ble også målene for utprøving av nye arbeidstidsordninger utvidet. Fra først og fremst å handle om økt fleksibilitet for både arbeidsgiver og arbeidstaker, har mål om større stillinger for å utvikle bedre tjenester gradvis fått større plass.

De siste fem-seks årene har dette akselerert. Nå har de fleste arbeidstidsforsøk som mål å få økt kontinuitet og flere kompetente arbeidstakere i driften ved at de fast ansatte jobber i større stillinger og at omfanget av små stillinger og innleide vikarer reduseres. Under gjennomføringen av de to nasjonale programmene «Ufrivillig deltid»[16] og «Sammen om en bedre kommune»[17] ble fokuset på

[16] I forbindelse med dette programmet skrev Moland 2013 en kunnskapssammenfatning
[17] Disse programmene overlappet hverandre og pågikk fra 2011 til 2015

heltid-deltids-problematikken flyttet fra reduksjon av ufrivillig deltid til også å inkludere reduksjon av den frivillige deltiden.

Omfang av heltids- og deltidsstillinger

Til tross for at bemanningsproblemene i pleie- og omsorgssektoren er velkjente, og det politiske ønsket om å endre situasjonen er utbredt, har ingen kommuner til nå klart å kvitte seg med det store omfanget av små stillinger. På nasjonalt nivå kan vi nå spore en viss endring. Kommunene sett under ett hadde omtrent den samme heltidsandelen hvert år fram til 2016. Etter dette har det vært en svak økning i heltidsandelen i både skole-, barnehage- og pleie- og omsorgssektoren. Som det går fram av Figur 7-2 skjer endringen på bred front.

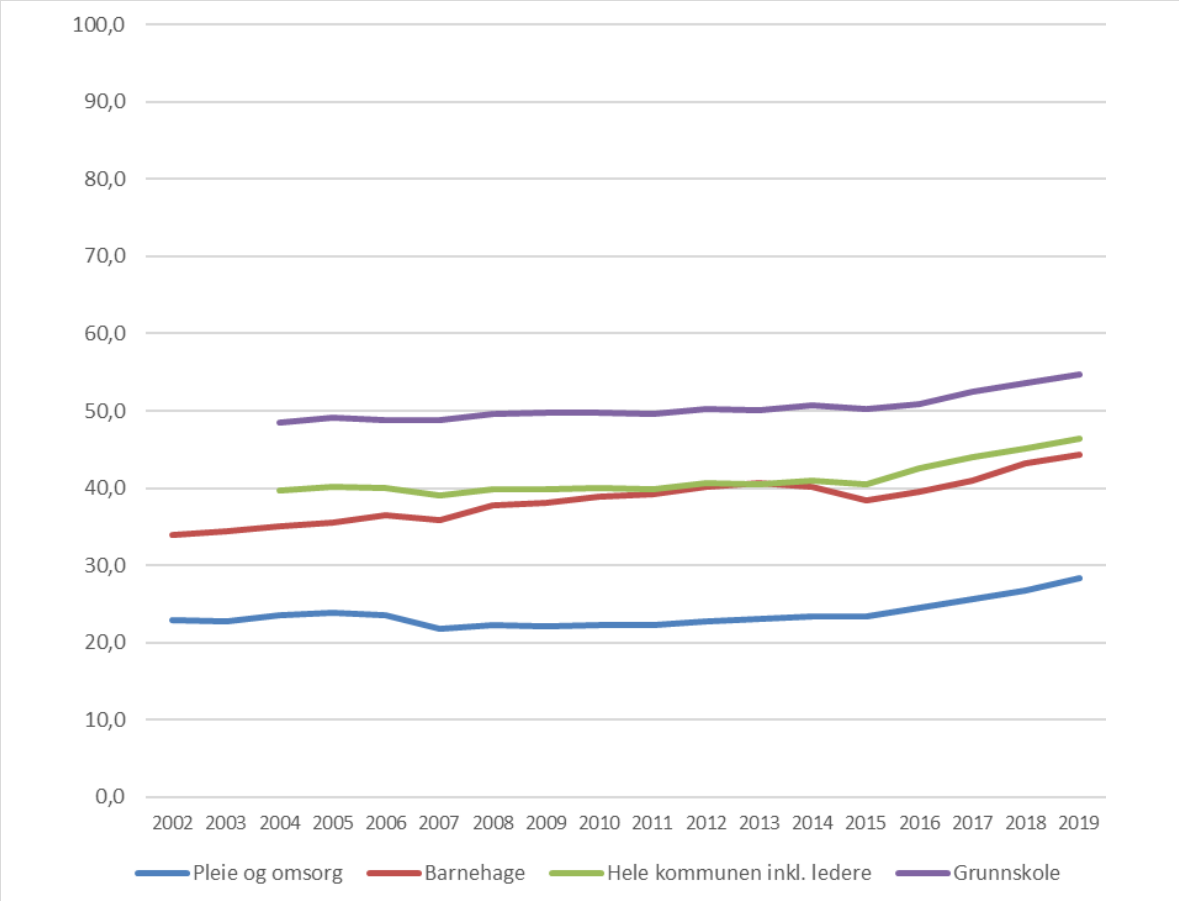

Figur 7-2 Heltidsandeler blant ansatte 2002–2019. Alle norske kommuner. Kilde: PAI-registeret[18]

Det indikerer at det foreløpig ikke er turnusspesifikke tiltak i pleie- og omsorgssektoren som forklarer endringen. Det er trolig heller slik at ledere og ansatte i alle sektorer har valgt større stillinger der det har vært enkelt innenfor «det tradisjonelle arbeidstidsregimet». Det at flere har brukt endringsmuligheter «i det små» kan tyde på en holdningsendring som kan gjøre det lettere å realisere de større grepene som må til for å nærme seg heltidskultur. Men tallene kan også være uttrykk for at en har tatt de mest «lavthengende fruktene», ved å etterkomme ønsker fra flere av de som har jobbet ufrivillig deltid.

Bak nasjonale gjennomsnittstall finner vi store variasjoner kommunene mellom. Berlevåg er den kommunen som de siste fem årene har hatt høyest heltidsandeler i helse- og omsorgssektoren.

[18] PAI-registeret (Personaladministrativt informasjonssystem) driftes av KS. Det bygger på innsendte opplysninger fra (blant annet) kommunene om ansattes lønn, sykefravær, stillingskode og arbeidstid.

Det er også den kommunen som har høyeste gjennomsnittlig stillingsstørrelse. I Figur 7-3 vises 13 kommuner som har hatt en markert økning i heltidsandeler. Vi kaller dem heltidsgazeller. Den fremste av disse er Alstahaug som har utviklet seg fra en gjennomsnittskommune til å bli nr. 3 på rankingen over alle norske kommuner etter heltidsandeler. De har klart å doble heltidsandelen på bare 6-7 år.

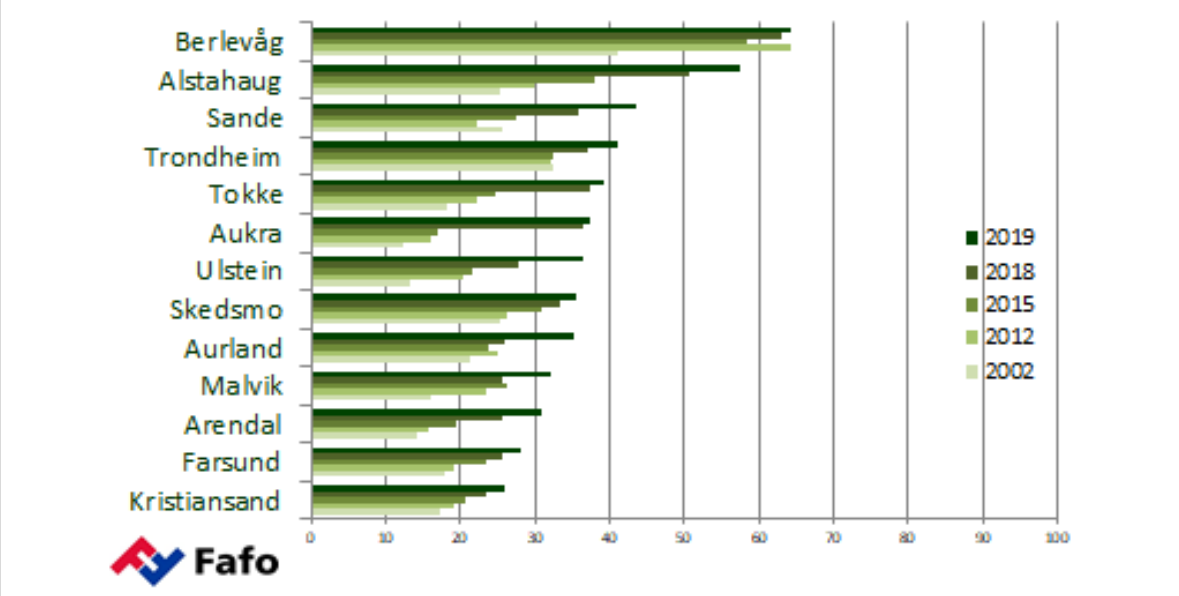

Figur 7-3 Et utvalg av de såkalte heltidsgazellene. Kommuner med markert økning av heltidsandeler i helse- og omsorgstjenestene. Kilde: PAI-registeret fra perioden 2002–2019

Stillingsstørrelser og heltidsandeler kan beregnes på flere måter. De mest tilgjengelige, presise og sammenliknbare tallene finner man i PAI-registeret[18]. Dette er tall kommunene melder inn til KS. Her kan man ta ut tall for ulike yrkesgrupper og tjenesteområder etter ønsket kommune og årstall. Tallene som ligger til grunn for Figur 7-2 og Figur 7-3 har kun med turnusarbeidere. Ledere er ikke med. Kommunene bruker gjerne litt andre tall. Her inkluderes ofte ledere samtidig som ikke-faste ansatte holdes utenfor. Dermed får de tall som kan være opptil 20 prosentpoeng høyere (og penere) enn de vi opererer med. Mens vi ønsker å få fram tall der alle som jobber med kolleger og brukere og som skal ivaretas av en leder er inkluderte, tar de ”pene” kommunetallene kun med personer de har et fast arbeidsgiveransvar for.

I arbeidet for å fremme heltidskultur finnes det stadig flere gode verktøy, men også mange snublesteiner. Ingen kommuner har så langt klart å etablere heltidskultur. Det er mange gode enkeltstående eksempler, men også mange barrierer som gjør det vanskelig å lykkes. Forklaringene på dette er, som det kommer fram i oppsummeringen, sammensatte (Moland 2021).

7.2 Heltid-deltidslitteraturen inndelt etter 5 hovedtemaer og noen undertemaer

De 246 referansene som er nevnt innledningsvis fordeler seg på:

- 11 Stortingsmeldinger og NOU-er
- 26 lokale rapporter og medieartikler
- 31 masteroppgaver
- 103 forskningsrapporter
- 75 artikler, bokkapitler og avhandlinger

Av disse er 7 svenske og 35 engelskspråklige utgivelser.

For å komme ned i 27 referanser har vi ekskludert noen referanser fordi de er eldre enn 10 år, i mindre grad rettet mot kommunale helse- og omsorgstjenester, eller etter vurderinger av metodekvalitet. De fleste er imidlertid tatt ut fordi andre referanser fra samme forfatter eller en annen har dekket samme tema bedre. Blant de 27 referansene har vi beskrevet 5 masteroppgaver, 16 forskningsrapporter, 4 vitenskapelige artikler og bokkapitler og 4 andre referanser av ca. 45 forfattere. I tillegg har vi en del kortere referanser som ikke er med i tabellene.

For å sikre at referansene har et innhold som dekker de mest sentrale temaene som er viktige for å forstå deltidskulturen og veien mot heltidskultur, har vi valgt å ordne dem i fem hovedgrupper (jf. Figur 7-4). De fire første anlegger et organisasjons-, bruker- og ansattperspektiv på problematikken, mens den femte gruppen først og fremst har et samfunnsperspektiv.

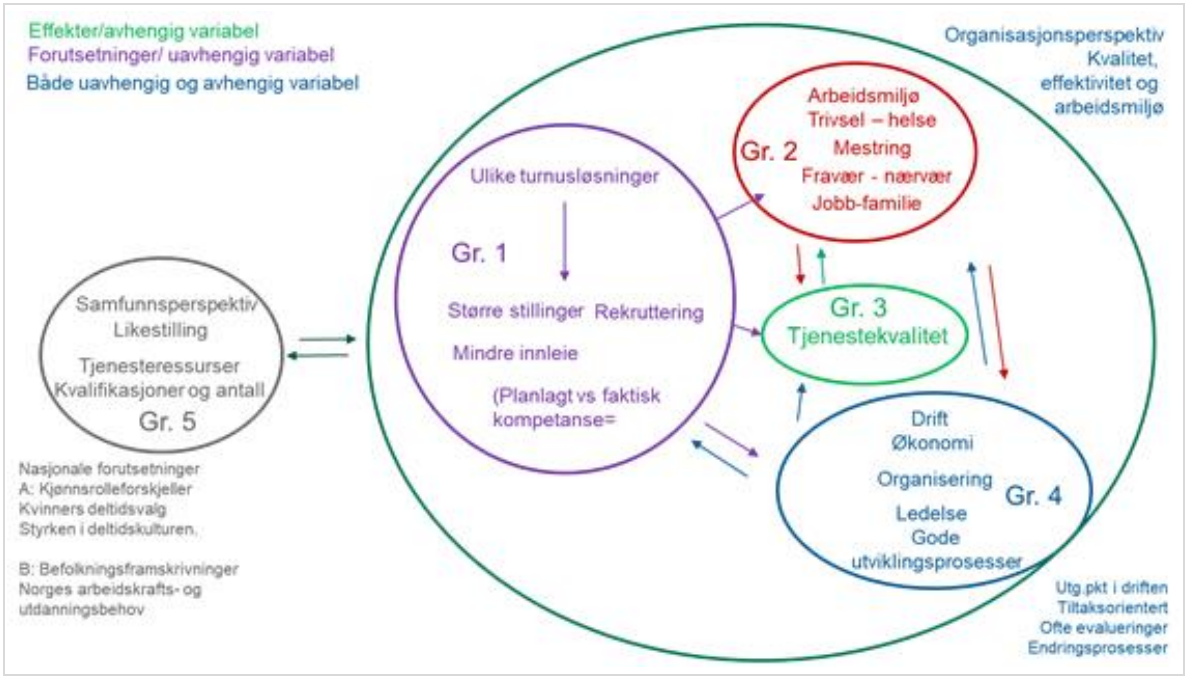

Figur 7-4 Heltidskultur

Gruppe 1 til 4 anlegger et organisasjonsperspektiv på tjenestekvalitet, effektivitet, arbeidsmiljø og endringsprosesser. Gruppe 1 er litteratur som beskriver ulike turnusløsningers betydning for større stillingsstørrelser, rekruttering av ønsket kompetanse, muligheter til å redusere vikarinnleie mv. I gruppe 2 finner vi litteratur som i tillegg beskriver ulike arbeidstidsordningers effekt på ulike arbeidsmiljø- og trivselsfaktorer. Gruppe 3 tar tilsvarende for seg effekter på tjenestekvalitet. I gruppe 4 vises litteratur om stillingsstørrelse og økonomi, ledelse og utviklingsarbeid. Pilene i figuren viser til at forholdene som er inndelt i de fire gruppene påvirker hverandre.

Gruppe 5 er litteratur om nasjonale forutsetninger for tjenestebehov og arbeidskraftspotensial. Denne gruppen er delt i to, der den ene beskriver kjønnsforskjeller i arbeidstidsvalg og den kulturen som legitimerer kvinners deltidsvalg. Her får vi fram hvor sterk deltidskulturen man skal bort fra faktisk er. Den andre undergruppen består av befolkningsframskrivninger og Norges framtidige arbeidskrafts- og utdanningsbehov.

Før den tematisk oppdelte litteraturgjennomgangen presenteres det noen kunnskaps-oppsummeringer. Dermed ender vi opp med seks litteraturkapitler. Disse er som følger:

1. Kunnskapssammenfatninger, 4 referanser
2. Arbeidstidsordninger og stillingsstørrelser
    a. Omfattende beskrivelser, mange turnustyper, 4 referanser
    b. Langvakter, 5 referanser
    c. Ressursenheter/vikarpooler, 3 referanser
3. Arbeidstid og arbeidsmiljø, helse og mestring, 4 referanser
4. Tjenestekvalitet, bruker/pårørendetilfredshet, referanser under 1, 2.a og 2.b
5. Drift, organisering, ledelse, økonomistyring og endringsprosesser, 4 referanser
6. Samfunnsperspektiv
    a. Tjeneste- og arbeidskraftsbehov, befolkningsutvikling, 2 referanser
    b. Likestillings- og kjønnsrolleperspektiv, 3 referanser

Blant de utvalgte referansene er det ingen som har tradisjonelle turnuser eller forhandlings/ønsketurnus som hovedtema, og det er kun én referanse på 3+3-turnus. Disse turnusene er overveiende behandlet i mer omfattende studier som tar for seg «alle» typer arbeidstidsordning (gr.1a). Blant referanser som først og fremst beskriver én turnustype, finner vi flest som tar for seg langvakter. Det er også en del litteratur om turnusarbeid som ikke skiller mellom de ulike turnustypene.

7.3 Kunnskapssammenfatninger

Tabell 7-1 Fire kunnskapsoppsummeringer

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Moland (2021) Mulige og umulige turnuser	Skal vise turnus-erfaringer som kan inspirere utviklings-arbeidet i kommunene.	Beskriver 7 turnusmodeller og 18 eksempler på alternative turnuser som er dokumentert i skriftlige, forskningsbaserte studier.	Beskriver turnuser med gode resultater for heltid, arbeidsmiljø og tjenestekvalitet. Disse nås ikke ved å flikke på den tradisjonelle turnusen.
Ingstad, K., red. (2016): Turnus som fremmer heltidskultur	Samle forskning om turnus og heltidskultur. Utfordrer kommunene til å komme ut av deltidsklemma.	Kapitlene i boka er skrevet av sentrale forskere på feltet med utgangspunkt i egen forskning.	Viser at arbeidet for heltidskultur er viktig, men vanskelig
NOU 2016: 1. Arbeidstidsutvalget. Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet	Vurdere norsk arbeids-tidsregulering i lys av behovet for å mobilisere mer arbeidskraft, herunder mer heltid.	Ekspert- og partsbasert utvalg som gjennomgår lover og rettspraksis, demografisk utvikling og forskning om arbeidstid	Viser muligheter for bedre bruk av arbeidsstyrken. Mindretallet er mer skeptisk av hensyn til arbeidervernet.
Moland, L. E. (2013): Kunnskapsstatus om heltids-deltids-problematikken	Kunnskapsgrunnlag for kommuner som deltok i nasjonale lærings- og utviklingsprogrammer	Presenterer litteratur om arbeidstidsordningers betydning for hhv. arbeidsmiljø, drift og tjenestekvalitet	Viser at større stillinger organisert på en god måte kan gi gevinster for både ansatte, arbeidsgivere og brukere

Moland (2021) viser i denne kunnskaps- og eksempelsamlingen først hvordan 7 turnusmodeller genererer muligheter for store/små stillinger, mye/lite helgearbeid, mye/lite fritid, økte/reduserte lønnskostnader mv. Bruk av bunden/ubunden tid, timebank, samarbeids-/fleksi-/ønsketurnus, årsturnus mv. kan benyttes for å øke fleksibilitet og forutsigbarhet i alle turnusmodellene.

Deretter presenteres et 20-talls praktiske turnustiltak som har vært prøvd ut i norske kommuner og sykehus. De fleste av disse er også dokumentert i ulike forskningsrapporter og masteroppgaver. Moland beskriver ni eksempler på ulike langvaktsvarianter (fem fra tjenester til funksjonshemmede, to fra sykehjem og to fra hjemmetjenester) og sju eksempler på bruk av ulike typer ressursenheter/ vikarpooler (tre fra sykehus, ett fra sykehjem, ett fra hjemmetjeneste, ett fra skole/SFO og ett fra en enhet som dekker flere områder). I tillegg er det tatt med to eksempler på 3-3-turnuser.

Utover å beskrive stillingsstørrelse drøftes også hvilke effekter turnusvalgene har på arbeids-miljøet, kontinuiteten i tjenestene, de ansattes kompetanseutviklingsmuligheter, opplevelse av faglig og sosial mestringsfølelse og sider ved tjenestekvaliteten.

De tjenestestedene som lykkes best, har alle tatt i bruk alternative arbeidstidsordninger. Det er ikke mulig å nå mål om heltidskultur så lenge man bygger på de tradisjonelle turnusene. De beste tiltakene har noen av disse kjennetegnene:

- Godt partssamarbeid
- Involverte ansatte og tydelige ledere
- Rom for flere løsninger angående helgehyppighet og vaktlengder
- Bruk av årsplaner og samarbeids-/ønsketurnus for fleksibilitet og forutsigbarhet
- Vikarpooler med faglærte heltidsansatte. Enhetene kan med fordel reduseres til mindre ressurslag

Ingstad (2016) er en antologi der en rekke forskere ble invitert til å sammenfatte deler av heltid-deltidsproblematikken de hadde forsket på. Mange av disse er omtalt annet sted i denne litteraturgjennomgangen, så her lister vi bare opp et utvalg av bidragene:

Ingstad og Kvande skriver om kulturelle og strukturelle trekk ved sykepleieres karrieremønster og valg av deltid. Ingstad, Moland og Bråthen har kapitler om arbeidsmiljø og tjenestekvalitet ved bruk av langvakter. Pettersen og Olberg skriver om medleverturnus, mens Ingstad, Norum, Moe og Moland har kapitler om ressursenheter/vikarpooler. Amble sammenfatter erfaringer med 3+3 turnus. Ingstad skriver i tillegg om deltid i historisk perspektiv, mens Nergaard presenter tall over heltid-deltidsomfanget.

NOU 2016: 1. **Arbeidstidsutvalget. Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet.** Forfatterne av denne utredningen er et ekspert- og partsbasert utvalg. Deres mandat har vært å vurdere de samlede arbeidstidsreguleringene og praktiseringen av disse i lys av behovet for å mobilisere mer arbeidskraft, herunder å legge til rette for heltid. Dette skulle gjøres med utgangspunkt i politiske mål som høy sysselsettingsgrad, best mulig utnyttelse av samfunnets ressurser for å sikre høy verdiskapning og et høyt nivå på velferdstjenestene, et seriøst arbeidsliv, personlig trygghet og frihet for den enkelte og ivaretakelse av ansattes liv og helse.

Utredningen gjennomgår lover og rettspraksis, demografisk utvikling og forskning om arbeidstid. Store deler av utredningen har relevans for heltid-deltidsproblematikken. Spørsmålene om utvidet adgang til gjennomsnittsberegning av arbeidstid over en lengre periode, bruk av lange vakter, reduserte krav til hviletid mellom vakter og økt helgehyppighet får stor plass. Dette er dels et spørsmål om timer og dager, og dels et spørsmål om hvem som skal fatte (og kvalitetssikre) de lokale beslutningene.

Utvalgets flertall kommer med flere endringsforslag som de mener vil gi bedre bruk av arbeids-styrken, mens mindretallet ofte er skeptisk fordi forslagene oppfattes å svekke arbeidervernet.
I kjølvannet av utredningen viste høringsuttalelser og debattinnlegg i media en tilsvarende uenighet der den politiske høyresiden og arbeidsgiverorganisasjonene i hovedsak støttet utvalgets flertall, mens den politiske venstresiden og arbeidstakerorganisasjonene støttet mindretallet.

Eksempelvis skriver utvalgsflertallet på side 2019 at «med skift- og turnusarbeid er det behov for avtale om gjennomsnittsberegning og kortere hvile for å gjennomføre helt ordinære arbeidstids-ordninger». De skriver videre at dagens reguleringer benyttes til «å stoppe arbeidsplaner i helse- og omsorgssektoren som innebærer noe hyppigere søndagsarbeid enn hver tredje helg. Dermed blir det vanskeligere for virksomhetene å få dekket behovet for kvalifisert arbeidskraft i helgene. For lav bemanning i helgene gir et dårligere tilbud til brukerne og en ekstra belastning for de arbeidstakerne som er på jobb».

Vi finner også en ganske eksplisitt kritikk av partene i arbeidslivet: «disse problemene har vært kjent lenge uten at partene har klart å finne løsninger». Flertallet i utvalget foreslo derfor økt bruk av gjennomsnittsberegning av arbeidstiden, økt anledning til lange vakter, og at hviletiden kunne reduseres fra 11 til 9 timer. Mindretallet (som støtter seg til Lie mfl. 2014) går imot dette med henvisning til at lange vakter over tid er helseskadelig og øker faren for å gjøre feil. Selv om både flertallet og mindretallet påpeker viktigheten av partssamarbeid og involvering, går flertallet på enkelte områder lenger i å gi arbeidsgiver utvidet styringsrett, slik som i eksemplet over.

Utvalget slår fast at lovens adgang til søndagsarbeid (inntil annenhver helg) ikke skal endres. Man ønsker imidlertid at flere skal kunne jobbe flere søndager dersom de ønsker det. Her trekker de blant annet fram at ansatte i små stillinger kan få større stilling ved å jobbe annenhver helg. Utvalget foreslår likevel ingen endringer i reguleringsgrunnlaget for søndags- og helgearbeid.

Den såkalte helgefloken overlates det til partene å løse. På dette området har det ikke skjedd så mye reguleringsmessig siden 2016. Men timetillegget for å jobbe helg som reguleres av hovedtariffavtalen i KS-området er økt, praktisering av lokale bonusordninger kan ha økt, det samme gjelder trolig antall helsemedarbeidere som jobber oftere enn hver tredje helg. Det siste har vi ikke tall for og baserer seg mer på inntrykk i forbindelse med pågående casestudier.

Moland (2013) gir i denne rapporten en status over kunnskapen om heltid-deltidsproblematikken i norsk arbeidsliv. Formålet er å bistå kommuner, helseforetak og andre virksomheter som ønsker å redusere omfanget av små stillinger og skape en kultur for heltidsarbeid. Den ble skrevet i forbindelse med det nasjonale lærings- og utviklingsprogrammet “Ufrivillig deltid”. Først beskrives deltidsomfanget i Norge, herunder også lov- og avtaleverkets arbeidstidsbestemmelser. Forskningen på feltet er presentert i tre kapitler som henholdsvis har et arbeidstakerperspektiv, et arbeidsgiverperspektiv og et brukerperspektiv på deltidsfenomenet. Blant annet drøftes fem grader av ufrivillig og frivillig deltid. Dernest beskrives ulike tiltak for å redusere omfanget av deltids-stillinger og erstatte disse med heltidsstillinger. Rapporten avsluttes med et kapittel om deltid i Norden, med særlig vekt på situasjonen i Finland.

Kunnskapssammenfatningen viser at større stillinger organisert på en god måte kan gi gevinster for både ansatte, arbeidsgivere og brukere. Rapporten har 119 referanser fra perioden 1987 til 2013. Den er fortsatt mye brukt i masteroppgaver og kommunale plandokumenter.

7.4 Arbeidstidsordninger og stillingsstørrelser

7.4.1 Fire referanser med omfattende beskrivelser av kjente turnustiltak

Her presenterer vi referanser som beskriver alle kjente turnustiltak og andre tiltak som bruk av økonomiske incentivordninger, fleksibilitet, timebanker etc.

Tabell 7-2 Beskrivelser av ulike turnustiltak

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Moland L og K Bråthen (2019): En ny vei mot heltidskultur	Beskrive for-prosjekteringsarbeidet i pilotkommuner med store heltidsambisjoner	Intervjuer i 8 kommuner, lokale og landsdekkende spørreundersøkelser, observasjon av involveringsverktøy, workshops, nettverks-samlinger. Tall fra PAI-registeret	Heltidsgevinstene forutsetter at ansatte jobber i minst 80 % stilling. Der mange jobber heltid er man minst slitne. Langvakter og samarbeidsturnus er best for arbeidsmiljø og familieliv
Thrana, S. A. (2019): Bok om turnus og veien til optimal turnusplanlegging	Gi kunnskap om juridiske og turnustekniske muligheter til ledere og turnusspesialister	Dokumentgjennomgang og turnustekniske regneeksempler	Turnushåndbok til hjelp for bedre turnus. Siste versjon har også tatt inn målsettingen om heltidskultur
Moland, L. E. (2015): Større stillinger og bedre drift.	Evaluere erfaringer fra det nasjonale programmet "Ufrivillig deltid"	Analyserer 47 prosjekter, 82 hovedtiltak og 176 støttetiltak. Survey. Dokumentanalyser og intervjuer.	Beskriver gode og mindre gode turnustiltak og suksessfaktorer for gode utviklingsprosesser
Moland L og K Bråthen (2012a): Hvordan kan kommunene tilby flere heltidsstillinger?	Gi en helhetlig framstilling av hvordan kommunene kan tilby flere større og hele stillinger.	Kartlegger heltid-deltids-problematikken og analyserer henholdsvis gode og mindre gode turnuser. Benytter register-data, survey og case	KS var oppdragsgiver for prosjektet og brukte rapporten i arbeidet som ledet fram til Heltidserklæringen

Moland og Bråthen (2019) beskriver oppstartsfasen i den kanskje mest ambisiøse, kommunale satsingen for å utvikle heltidskultur. Her har de involverte kommunene mål om en heltidsandel på 90 prosent, først ved 18 pilottjenestesteder og deretter ved alle tjenesteder innen 2029.

Studien baserer seg på data fra kvalitative intervjuer med ledere, ansatte, tillitsvalgte og politikere i sju kommuner. I fire av kommunene er også brukere intervjuet. Det er også gjennomført spørre-undersøkelser til ledere, ansatte, tillitsvalgte og politikere i de sju kommunene, i tillegg til en landsdekkende survey til tillitsvalgte og medlemmer i Fagforbundet. PAI-registeret er benyttet til tall om stillingsstørrelser for samtlige norske kommuner over tid. Utover dette har forskerne deltatt i workshops og nettverkssamlinger og observert bruken av «prekesjapper» og andre involveringsverktøy.

Moland og Bråthen viser styrken i deltidskulturen og den sterke motstanden som finnes blant ledere og ansatte mot å gjennomføre endringer som kan trekke tjenestene i retning av heltidskultur. Dernest beskrives forprosjektfasen der prosjektkommunene forbereder og bearbeider ledere og ansatte slik at motstanden mot heltidskultur kan reduseres før de store grepene som må tas i den neste fasen. Kommunene vet at flikking på de tradisjonelle turnusene gir magre resultater.
I rapporten er det spesielt erfaringene med Fredrikstad kommunes «prekesjapper» som har nyhetsverdi. Til slutt beskriver forskerne den mangelfulle bærekraften i deltidskulturen og i de ulike turnusvariantene som benyttes på ulike type tjenestesteder.

Studien finner at tjenestekvaliteten styrkes med flere store stillinger. De fleste informanter mener at stillingsprosent på 80 prosent eller litt mer er tilstrekkelig til å ta ut de forventede gevinstene om bedre tjenestekvalitet, sterkere fagmiljøer, godt arbeidsmiljø osv. (jf. Figur 7-1). 80 prosent

heltidsansatte er også det minimum de fleste setter når man spør om når det foreligger heltidskultur.

Motivene og begrunnelsene for deltid er først og fremst positivt begrunnet (frihet, familie, det gode liv, fleksibilitet), men også negativt (ufrivillig, heltid er for slitsomt, dårlig helse, tidspress osv.). En del av begrunnelsene glir over i hverandre.

Rapporten har et omfattende kapittel om hvilke arbeidstidsordninger som er mest og minst belastende for de ansatte, og hvilke som er gunstige for god balanse mellom arbeid og fritid:

- Arbeidet blir mindre slitsomt hvis alle på tjenestestedet har store stillinger.
- Samarbeidsturnus og langvakter har flest medarbeidere som er involvert i arbeids- og arbeidstidsplanleggingen og færrest som er slitne etter jobb. Turnusene fremstår også som de mest familievennlige løsningene.
- Tradisjonell todelt/tredelt turnus har de svakeste fagmiljøene, sammen med «B-pregede» vikarpooler og bruk av kortvakter. Det er også her flest oppgir at de er slitne.
- Involvering og pauseavvikling reduserer opplevelsen av arbeidsbelastninger.
- Unge oppgir ofte at de er slitne (uavhengig av turnus og arbeidssted).
- Heltidsansatte er minst fysisk slitne. Deltidsansatte er minst psykisk slitne.

Evalueringen viser at prekesjappene har fungert godt som et møtested for dialog og refleksjon. Bruken av andre involveringsverktøy var på evalueringstidspunktet lite utprøvd.

Thrana (2019) er 6. utgave av **«**Bok om turnus og veien til optimal turnusplanlegging». Bokas formål er å gi kunnskap om juridiske og turnustekniske muligheter til ledere og turnusspesialister. Som Thrana selv skriver til leseren: «Målet er at du skal bli i stand til å sette opp en bemannings- og turnusplan for den virksomheten du er tilknyttet». Boka skal også kunne brukes «som et oppslagsverk for dem som skal arbeide med turnusplaner og avtaleverk» (s.11).

Thrana tar også for seg trinnene i en god prosess for å utvikle en turnus som passer for akkurat ditt tjenestested. Systematisk turnusplanlegging tar utgangspunkt i en døgnrytme/aktivitetsplan basert på vurderinger av brukerbehovene. Dette leder fram til en bemanningsplan som igjen er basis for turnus/arbeidsplanen. Når turnusen er utformet, skal den fastsettes. Dette skjer etter en høring med ansatte og deretter en signert protokoll. Til slutt kan turnusen prøves ut. Underveis i denne prosessen foretas faglige, budsjettmessige og arbeidsmiljømessige analyser. Her skal både virksomhetens, arbeidstakers og bruker/pasient/samfunnets behov ivaretas.

Boka inneholder praktiske turnuseksempler med utfordringer til leseren, tips til hvordan ansatte kan involveres og ulike avveininger som må gjøres i valg av hovedmodeller (lineær eller syklisk, todelt eller tredelt, lange eller korte vakter, lange eller korte arbeidsstrekk og friperioder og fordeling av helgevakter). Underveis gjør Thrana rede for fordeler og ulemper med de ulike alternativene.

Dette gjøres på de første 118 sidene, og her kunne boka ha sluttet. Men i og med at boka skal være et oppslagsverk har Thrana lagt på ca. 250 sider som inneholder (kommenterte) tekster fra lov- og avtaleverk, rettsavgjørelser, rundskriv, retningslinjer, handlingsplaner og utdrag fra FoU-rapporter.

Moland (2015) ble skrevet som ledd i et evalueringsoppdrag fra Arbeids- og sosialdepartementet. Den oppsummerer erfaringer med utviklingsforsøk som ble gjort i det nasjonale lærings- og utviklingsprogrammet «Ufrivillig deltid».

I evalueringen spørres det om virksomhetene som deltok i programmet klarte å øke størrelsen på deltidsstillingene, redusere omfanget av ufrivillig deltid og skape flere heltidsstillinger. Dernest vurderes tiltakene med best resultater i lys av effekter på arbeidsmiljø, tjenestekvalitet, vikarbruk og

ressursutnyttelse. Ulik resultatoppnåelse ses i lys av hvordan de lokale innovasjonsforsøkene har vært gjennomført.

Rapporten bygger på analyser av 47 prosjekter, 82 hovedtiltak og 176 støttetiltak. Datagrunnlaget er deltakernes prosjektdokumenter og overordnede styringsdokumenter, kvalitative intervjuer og surveyundersøkelser. De 82 hovedtiltakene er delt inn i seks tematiske grupper:

1. Bemanningsenheter og vikarpool (16 tiltak)
2. Kombijobbing, på tvers (15 tiltak)
3. Langvakter (16 tiltak)
4. Forhandlingsturnuser (8 tiltak)
5. Samling av flere: årsturnus, 3+3-varianter, flere helger mv. (15 tiltak)
6. Kompetanseheving (12 tiltak)

De fleste turnustiltakene som ble prøvd ut resulterte i en økt heltidsandel på ca. 15–20 prosentpoeng. Halvparten av tiltakene har hatt positiv effekt på arbeidsmiljøet. Tiltak med negative effekter skyldes ikke trekk ved turnustiltaket, men måten prosjektene er gjennomført på.

Tiltakene har vært fremmende på fem trivselsfaktorer. Disse er: a) økt kompetanse på avdelingen, b) flere kjente på avdeling, c) økt mestringsfølelse, d) rettferdig og jevnere fordeling av vakter og arbeidstid, e) bedre kontroll på arbeidstid, fritid og privatøkonomi.

Som følge av at ansatte er mer på jobb, flere har relevant utdanning og alle kjenner sine oppgaver og vet hvordan de skal jobbe sammen med pasienter/brukere, blir også kvaliteten på tjenestene som utføres høyere. Dette gjelder alle bransjer som har deltatt i programmet. En del av tiltakene innen pleie og omsorg har også faglige innretninger som setter bruker i sentrum på en ny måte. Dette virker positivt inn på brukerne som da kan få mer konsentrert oppfølging og økt aktivitetsnivå sammen med ansatte som han eller hun kjenner godt. I sluttrapporten og i intervjuer med ledere og ansatte trekkes følgende forhold frem som kvalitetshevende: a) mer tilstedeværende ansatte og «bruker i sentrum», b) kompetente og kjente ansatte, økt kontinuitet, c) flere fagfolk i helgene og på kveld, d) færre ubesatte stillinger, mindre vikarbruk, lavere turnover, e) færre avbrutte aktiviteter og f) pårørende som bemerker forbedringene. Indikasjoner på at brukere opplever en forbedring kan være økt aktivitet, redusert utagering, redusert medisinbruk, bedre døgnrytme, uttrykt tilfredshet ved at samme pleier er på vakt (også på sykehus), og bedre score på brukerundersøkelser.

Moland og Bråthen (2012) gir i denne rapporten en helhetlig framstilling av hvordan kommunene kan tilby flere større og hele stillinger. Den er et resultat av en undersøkelse Fafo har gjort på oppdrag for KS. Rapporten tar opp følgende problemstillinger:

1. Hva er årsakene til deltidsarbeid, og hvorfor har ikke kommunene i større grad greid å redusere andelen deltidsstillinger?
2. Hva er ressursmessige konsekvenser dersom flere jobber heltid?
3. Hvordan er sammenhengen mellom deltidsarbeid og ulike arbeidstidsordninger?
4. Hvordan bør fremtidens arbeidstidsordninger være for at man skal kunne ivareta god tjenestekvalitet, godt arbeidsmiljø og økonomisk bærekraft?

For å belyse prosjektets problemstillinger ble det gjennomført kvalitative intervjuer med ledere, tillitsvalgte og ansatte i fem kommuner. Videre ble det gjennomført en landsdekkende spørre-undersøkelse blant samtlige kommuners (daværende) pleie- og omsorgssjefer. I tillegg ble det hentet data fra PAI-registeret.

Studien fant at halvparten av kommunene utfører pleie- og omsorgstjenester der færre enn 25 prosent av de ansatte jobber heltid. De siste årene er det gjennomført en rekke enkeltstående tiltak for å redusere omfanget av små stillinger, men omfanget fram til 2012 var for lite til å gi utslag

i nasjonal statistikk. Det store omfanget av deltidsansettelser i kommunesektoren forstås i lys av profesjonaliseringen av omsorgsoppgaver der kvinner i 1960- til 1970-årene gradvis ble mer yrkesaktive, mye fordi de har hatt anledning til å jobbe deltid. Parallelt med anledningen og normaliseringen av å jobbe deltid har dette også blitt oppfattet som en bekvem løsning for arbeidsgiver.

Når arbeidstiden avviker fra normalarbeidsdagen, åpnes det for arbeidstidsordninger der deltidsansettelser kan bli et resultat. Pleie- og omsorgssektorene skiller seg ut fra for eksempel industrien ved at arbeidskraftbehovet varierer betydelig i løpet av et døgn og en uke og at brukerbehovet ikke kan settes på vent.

Det er glidende overganger mellom uønsket og ønsket deltid. Moland og Bråthen problematiserer tilstandene a) undersysselsatt der ansatte ønsker større stilling og har søkt om dette, b) uønsket deltid der ansatte ønsker større stilling, men ikke har søkt om dette, c) «ønsket deltid» der ansatte oppgir at de har ønsket stilling, men ville ha økt den med bedre tilrettelegging fra arbeidsgiver, d) «uønsket deltid» der ansatte oppgir at de ønsker større stilling, men takker nei når tilbudet kommer, og e) ønsket deltid, der ansatte virkelig har den stillingsstørrelsen de ønsker. Bedre tilrettelegging, økt lønn etc. vil vanligvis ikke påvirke ansatte i denne gruppen til å jobbe mer. Moland og Bråthen skriver at det vil være ulike tiltak som skal til for å nå disse gruppene.

De ulike turnustiltakene som trekkes i fram rapporten er utdypet i nyere rapporter (Moland 2015 og 2021), så vi bruker ikke plass på det her.

Rapporten viser videre at en bærekraftig tjeneste må balansere kvalitet, arbeidsmiljø og effektivitet. Derfor ses arbeidstakerspørsmålene og deltidsproblematikken i lys av hva som gagner bruker-opplevd kvalitet. Den vanligste fordelingen av arbeidstid, altså det tradisjonelle turnusoppsettet, gir ikke optimal tjenestekvalitet, særlig ikke i helgene. Dette gir grunn til å stille spørsmål ved disse ordningers bærekraft.

Om å ta det store heltidsvalget: For å ta et gjennomført heltidsvalg, må arbeidsgivere sammen med fagforeningene og de ansatte etablere arbeidstidsordninger som gjør det mulig å trekke til seg den dedikerte og kompetente arbeidskraften. Samtidig må partene lokalt skape kultur og kompetanse hos de ansatte for å jobbe i større stillinger og med en annen organisering av arbeidstid og arbeidsoppgaver.

Ved å satse mer på heltidsarbeidskraft kan kommunene utvikle seg til «normale» arbeidsplasser hvor de minste stillingene blir overflødige. Samtidig risikerer arbeidsgiver å skyve fra seg en del av den relativt store gruppen arbeidstakere som virkelig ønsker å jobbe deltid (Abrahamsen & Høst 2005), og som til nå har utgjort kommunenes tallmessig viktigste ressurs. Dette er en motforestilling mange ledere har brakt til torgs. Men her må en også ta i betraktning at mange kommuner allerede har et rekrutteringsproblem innenfor dagens rekrutteringsregimer, og at kommuner som har satset på nye arbeidstidsordninger og store stillinger med dette har fått et betydelig rekrutteringsfortrinn. Økte forventninger til tjenestekvalitet sammen med overføring av nye og kompetansekrevende oppgaver aktualiserer spørsmålet om en mer dristig personalpolitikk, der arbeidstids- og kompetansespørsmålene må stå sentralt.

Rapporten var sentral da KS sammen med Delta, Fagforbundet og Norsk Sykepleierforbund formulerte den første “Heltidserklæringen” i 2013.

7.4.2 Fem referanser om bruk av langvakter

Tabell 7-3 Bruk av langvakter

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Moland L og K Bråthen (2012b): Langturnus og hele stillinger i Bergen kommune	Evaluere om langturnus har effekter på stillings-størrelser, arbeidsmiljø og tjenestekvalitet	Følgeevaluering av forsøk i Bergen kommune. Kvalitative intervjuer, survey og personalstatistikk	Første omfattende dokumentasjon av at langvakter kan bidra til bedre tjenester, arbeids-miljø og større stillinger
Engbråten, Anne Liv (2015): Fra skadebegrensning til tjenesteutvikling	Evaluere langtids-effekter for brukere og ansatte ved brukt av langvakter ved Lillevollen bolig	Tett følgeevaluering. Kvalitative intervjuer og hyppig bruk av spørreskjema	Mer kontinuitet i tjenestene. Bedre livskvalitet for brukerne. Færre ansatte, større stillinger. Tilfredse ansatte.
Austad, I. (2015): Involveringens betydning for en vellykket langturnus	Spør om involveringens betydning for å få til en vellykket langturnus	Semistrukturert fokusgruppesamtale med ansatte som har bred turnuserfaring	Vellykket for både ansatte og brukere, takket være tett samarbeid mellom brukere, medarbeidere og arbeidsgiver. Godt partssamarbeid.
Ingstad, K. og Amble, N. (2015): En ny ro med langturnus	Beskrive erfaringer med langvakter ved 14 sykehjem	Kvalitative intervjuer med ledere, tillitsvalgte og ansatte	Langvakter åpner for en ny måte å organisere arbeidet på som gir mer kontinuitet og mer ro for både ansatte og brukere
Norsk Sykepleierfor-bund (2012): Arbeidstids-ordninger som ivaretar helse, velferd, likestilling og god praksis	Kartlegge alternative turnusers effekter på arbeidsmiljø, faglig forsvarlighet og stillingsstørrelser	NSF har intervjuet ledere, tillitsvalgte og sykepleiere ved 14 tjenesteder. Også gjennomført spørreundersøkelse	Arbeidsmiljø og faglig forsvarlighet er godt ivaretatt. Kun langvakts-turnus som også gir større stillinger

Moland og Bråthen (2012b) evaluerer her utprøvingen av fem forskjellige langturnuser i tjenester for utviklingshemmede og psykisk syke i like mange bofellesskap i Bergen kommune.

Evalueringen hadde følgende problemstillinger:

1. Hvilke effekter har arbeidstidsordningen på brukernes funksjonsnivå og trivsel?
2. Medfører de alternative arbeidstidsordningene endringer i de ansattes opplevde helse og muligheter til å kombinere arbeid og privatliv?
3. Medfører alternative arbeidstidsordninger endringer i stillingsstørrelse, rekruttering av kompetent og stabil arbeidskraft, trivsel blant ansatte og bruk av deres ressurser?
4. Hvordan er de alternative arbeidstidsordningene implementert?

Evalueringen ble lagt opp som en følgeevaluering over 2,5 år der forskerne i tillegg til å samle inn data også deltok i workshops med ledere og ansatte der utviklingen av tiltak ble diskutert. Det ble gjennomført flere besøk ved hvert av tjenestestedene, intervjuer med ledere, tillitsvalgte, ansatte, pårørende og brukere, foruten to spørreundersøkelser som gikk til samtlige tjenestesteder i sektoren. Det ble også benyttet data fra kommunens personalstatistikk.

Evalueringen viser at kommunen oppnådde gode resultater med hensyn til ambisjonene om bedre kvalitet til bruker, en mer effektiv tjeneste, nesten 30 prosent færre ansatte som til gjengjeld var mer bedre kvalifisert og mer stabile. Sykefraværet ble betydelig redusert. To tjenestesteder hadde

en heltidsandel på ca. 90 prosent. Resultatene er en følge av både arbeidstidsordningene i seg selv, flere ansettelser av kvalifisert personale i store og hele stillinger, og av god prosjektledelse.

Da denne rapporten ble publisert, var de positive resultatene, spesielt de som viste at langvakter kunne gi et forbedret arbeidsmiljø, svært overraskende. Roligere brukere og mindre stress for de ansatte var ikke blitt beskrevet tidligere. Senere er disse resultatene blitt bekreftet av mange studier.

Engbråten (2015) leverer den tetteste og mest vedvarende studien av et turnusforsøk vi har lest. Hennes historie starter i 2003 og fullføres i 2015.

I 2003 etablerte Bodø kommune, i samråd med habiliteringsteamet for voksne ved Nordlandssykehuset i Bodø, et prosjekt for å styrke tjenestene til to beboere med psykisk utviklingshemming og alvorlige psykiske lidelser ved Lillevollen bofellesskap.

Prosjektet hadde som hovedmålsetting å etablere et godt liv for de to. Et av tiltakene skulle være at de fikk et tjenestetilbud med kvalifiserte ansatte som kjente dem godt og vice versa. Det måtte utvikles en bemanning der beboerne hadde færre ansatte rundt seg. For å få til dette, valgte kommunen i 2007 å prøve ut en langturnusordning som ble iverksatt i 2008. Engbråten fikk i oppgave å evaluere den nye arbeidstidsordningens langtidseffekter for både ansatte og brukere.

Datainnsamling ble gjort gjennom årlige, semistrukturerte intervjuer med leder og ansatte i fire år, til sammen 12 intervjuer. En kortfattet strukturert spørreundersøkelse ble gjennomført 13 ganger. I tillegg ble det blant annet holdt halvårlige evalueringsmøter med ledere fra begge virksomheter samt tillitsvalgte.

Tjenestestedet valgte en arbeidstidsordning med egne nattevakter. De fleste ansatte gikk 12–13 timers vakter, og jobbet kun hver fjerde helg. Andre fortsatte med vanlige dag- og kveldsvakter. Underveis var både leder og ansatte involverte i valg som ble tatt i forbindelse med faglig utvikling og arbeidstidsløsninger.

De ansatte oppgir høy grad av trivsel. Ingen har meldt om helseplager eller slitasje. Sykefraværet er halvert. Påvirkning på egen arbeidssituasjon og bedre mulighet for å ivareta egen helse og omsorgsoppgaver i nær familie er noe av det de ansatte av begge kjønn oppgir som viktig for dem. Denne muligheten følger av å jobbe komprimert og dermed få samlet fritid. Dette verdsettes høyt. Ansatte forteller også at de opplever mindre stress ved å ha tilnærmet samme døgnrytme som de som bor der, selv om de kan bli slitne.

Beboerne har også fått det bedre: de har bedre psykisk helse, medikamentbruken er redusert, de kommuniserer bedre og er mer aktive både på ferie og i den daglige donten. Det er også færre tvangsvedtak etter Helse- og omsorgstjenesteloven (HOL) kap. 9.

Austad (2015) har skrevet en masteroppgave om ansattes egne erfaringer og opplevelser med langturnus, og involvering i turnusplanlegging på egen arbeidsplass.

Hun bygger sin hypotese på Moland og Bråthens funn fra 2012b og spør: *På hvilken måte har involvering av ansatte i turnusplanleggingen på en arbeidsplass betydning for en vellykket langturnus?* Fra dette stiller Austad to forskningsspørsmål: Hva er vellykket turnus, og hva er vellykket involvering?

Vellykket langturnus relateres til den ansattes livssituasjon, kvalitet i tjenestene, trekk ved arbeidsmiljøet, og organiseringen av tjenestene. Vellykket involvering relateres til sider ved utviklingsprosessen, medvirkning og samarbeid.

For å få svar på spørsmålene, har Austad gjennomført semistrukturert fokusgruppesamtale. Deltakerne hadde alle omfattende erfaringer med å jobbe i ulike typer langturnuser.

Studiens konklusjon er at langturnus har vært vellykket for både ansatte og brukere. Trivselen er god, og sykefraværet er redusert. Gode langturnuser kommer til ved tett samarbeid mellom brukere, medarbeidere og arbeidsgiver. Ikke minst forutsettes godt samarbeid og gode avtaler med organisasjonene. For de ansatte er det viktig å bli involvert i prosessen helt fra starten, og at de i tillegg til å delta blir hørt og tatt på alvor. God turnusplanlegging med involvering av medarbeidere medfører eierskap og engasjement.

Her får vi nok en viktig påpekning av at alternative turnuser som skal innføres på etablerte arbeidsplasser må ha forankring hos personalet. Turnusendringene medfører så store forandringer i den ansattes liv og i arbeidsorganiseringen at uten involvering vil ansatte naturlig vegre seg for å være med. Og her kan vi tilføye at siden endringen skal skje frivillig, vil dårlig forankring ofte ende med at arbeidsgiver trekker det korteste strået.

Abbedissen og Mannsverk (2016) finner i sin masteroppgave "Langturnus i helsevesenet – En studie for å avdekke hvordan langturnus fungerer i pleie- og omsorgssektoren i Bergen kommune" de samme effektene av langvakter på trivsel og kontinuitet som Engbråten (2015) og Austad (2015). Abbedissen og Mannsverk finner også at sykefraværet er redusert. Deres masteroppgave skiller seg fra andre langvaktsstudier ved at de benytter økonomisk teori og knytter funnene opp mot samfunnsøkonomiske gevinster.

Ingstad og Amble (2015) har gjennomført kvalitative intervjuer med 14 sykehjemsansatte som har jobbet lange vakter (12–14 timer). Mye av foreliggende forskning på dette tidspunktet var utenlandsk og kritisk til langvakters negative helseeffekter. Det var få dokumenterte erfaringer basert på norske forsøk. Det meste var kvalitative studier og masteroppgaver.

Ingstad og Amble tar utgangspunkt i at helse- og omsorgstjenestene må fornyes, og en side ved denne fornyelsen er at det må etableres en heltidskultur. I og med at langvakter kan gi god effekt på mål om flere heltidsstillinger ønsket forskerne i 2013 å undersøke hvordan lange vakter foregår. Hva skjer med de ansattes helse?

Som tittelen på artikkelen forteller (En ny ro med langturnus), fant de at mange opplever at det blir en ny ro på vaktene når man går langturnus. Vaktene blir bedre planlagt og gjennomført, det blir mer kontinuitet både i arbeidet og i personalgruppa fordi de ansatte var mer til stede. Brukerne opplevde også mer ro.

NSF gjennomførte i 2012 en undersøkelse av forsøk med forskjellige turnuser ved 14 tjenesteder. Ledere og sykepleiere ble intervjuet om arbeidsbelastninger, faglig forsvarlighet, stillingsstørrelser og utforming av forsøksordninger. Ledere og ansatte var fornøyde med de ordningene de har prøvd ut, men få av dem har bidratt til å redusere deltidsproblemet. Ett av de 13 stedene som ble oppsøkt av NSF var et sykehjem med 13-timers vakter. Også her var ledere og ansatte tilfredse. Her har de også klart å skape mange hele stillinger.

7.4.3 Tre referanser om ressursenheter og vikarpooler

Tabell 7-4 Ressursenheter og vikarpooler

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Ingstad, Kari (2014). Innovasjon i turnus. Vikarpool – ikke optimalt, men bedre enn (…)	Evaluerer prosjektet "Fast, men vikar" for å redusere uønsket deltid ved å løfte de minste stillingene opp til 50 %	Kvalitative intervjuer og survey til ledere og ansatte ved tre sykehjem i Innherred samkommune.	Mange fikk større stilling, men det må gjøres mer for at ansatte skal trives med å jobbe på flere poster
Reigstad, A. (2017): Jakten på heltids-stillinger (...). Er interne bemanningsløsninger svaret?	Ressursenheters betydning for fleksibilitet og marginalisering i helse- og omsorgs-virksomheter.	Kvalitative intervjuer med "vikarpool"-ansatte i to kommuner	Ressursenheter er et ledelsesverktøy som øker den organisasjons-messige fleksibiliteten. Øker/reduserer marginalisering avhengig av utforming og praksis
Moland L og K Bråthen (2021): Heltids- og deltidsansettelser i sykehusene	Beskrive ulike turnusmodeller og evaluere bemannings-enheters betydning for stillingsstørrelser, faglighet og arbeidsmiljø	Kvalitative intervjuer med ledere, ansatte og tillits-valgte samt registerdata fra helseforetakene	Ansatte får større stillinger, men behovet for opplæring, faglig trygghet og tilhørighet i arbeidsmiljøet er vanskelig å ivareta

Ingstad 2014 er en evaluering av daværende Innherred samkommunes vikarpool-prosjekt «Fast, men vikar» som startet i 2012 og der målet var å redusere omfanget av uønsket deltid ved å tilby ansatte i de minste stillingene en stillingsstørrelse på inntil 50 prosent[19].

Vikarpoolen skal dekke vikarbehovet ved tre sykehjem med til sammen 4 avdelinger. De ansatte som er med, har fått sine stillinger økt opp til 50 prosent eller mer. Dette er finansiert ved at vikarmidler tilsvarende 7 årsverk har blitt omgjort til faste stillinger.

Alle ansatte i vikarpool har fast avtalt arbeidstid. Arbeidssted varierer mellom ulike poster innad på ett sykehjem. Mens ansatte som i ordinære stillinger stort sett yter tjenester til mellom 8 og 14 brukere, yter ansatte i vikarpoolen tjenester til mellom 34 og 42.

Rapportens hovedanliggende er å belyse disse tre problemstillingene:

1. Hvordan oppleves det for ansatte å ha hele eller deler av sin stilling i vikarpool?
2. Hvordan opplever ledere vikarpoolordningen?
3. Hvordan har vikarpoolordningen påvirket deltidsandelen ved de aktuelle sykehjemmene?

For å beskrive forsøket og belyse problemstillingene har Ingstad gjennomført en spørre-undersøkelse til ansatte ved de tre sykehjemmene og kvalitative intervjuer til lederne og et utvalg av de ansatte.

Tittelen på prosjektet «Fast, men vikar» understreker at målgruppen ikke er løftet helt opp på nivå med kjernepersonalet. Dette fremkommer også av at (deler av) målgruppen kun løftes opp til halv stilling, noe Ingstad også kritiserer. Med dette perspektivet har man heller ikke lagt vekt på å etablere flere hele stillinger og påbegynne utviklingen av heltidskultur.

[19] Innherred samkommune besto på forsøkstidspunktet av kommunene Levanger og Verdal.

Enkelte ansatte sier selv at de føler seg utilpasse med å jobbe flere steder, de trenger tilhørighet på ett sted, og synes ikke de blir tilstrekkelig integrert på de ulike postene på sykehjemmet. Andre ansatte trives under de samme betingelsene. De liker å jobbe i ulike miljøer med ulike kulturer.

Her kan vi føye til at mulighetene for at flere skulle mestre å jobbe på tvers ville ha vært klart større hvis målgruppen hadde hatt større stillinger og vært mer til stede på postene. Det er heller ingen fordel for integreringen at de omtales som vikarer. Individuelle og kollektive kompetanseplaner ville også ha bidratt til at flere kunne trives bedre med å jobbe på tvers.

Et annet moment som gjør at ansatte i Innherred-tiltakene oppfatter det som mindre attraktivt å jobbe i vikarpoolstillinger enn i vanlige stillinger, har med helgefrekvens å gjøre. I vanlige stillinger jobber de ansatte hver tredje helg. I vikarpool jobber man oftere helg. Derfor søker deltidsansatte i vikarpoolen seg over til ordinære deltidsstillinger når disse blir ledige.

Ingstad konkluderer med at de tre tiltakene i Innherred samkommune ikke har tatt nødvendige grep for å skape heltidsstillinger. Men ut fra kommunenes mål om å redusere omfanget av ufrivillig deltid, har tiltaket vært ganske vellykket.

Denne studien er også beskrevet av Ingstad, Norum, og Moe 2016 i bokartikkelen "Vikarpool et tveegget sverd" i Ingstad 2016 (red).

Reigstad (2017) er en masteroppgave med den betegnende tittelen *Jakten på heltidsstillinger, rett kompetanse og økt fleksibilitet i kommunehelsetjenesten*. *Er interne bemanningsløsninger svaret?*

Reigstad skriver om utvikling og bruk av ressurssentre i to kommuner, mer spesifikt om hvilke konsekvenser en intern bemanningsløsning får for fleksibilitet og marginalisering av ansatte i kommunale helse- og omsorgsvirksomheter.

Undersøkelsen er foretatt i to kommunale virksomheter og det er gjennomført intervjuer med 8 ledere og ansatte og en politiker. I den ene kommunen er ressursenheten lokalisert på et sykehjem med fem avdelinger (poster). Ressursenheten har 11 helsefagarbeidere og ufaglærte fordelt på ni årsverk. I eksemplet fra den andre kommunen består ressursenheten av fem heltidsansatte som alle er knyttet til ett sykehjem. I begge tilfeller er ordningene finansiert av midler som tidligere var satt av til tilkallingsvikarer. Dette er ganske vanlig. Kommunene har også satset på store stillinger for ansatte i ressursenheten i motsetning til det som ble gjort Innherred samkommune (Ingstad 2014). Reigstad beskriver fem forutsetninger for å lykkes med ressursenhetene. Disse er:

1. Bruk av bemanningskonsulenter i fordeling av personalressursene.
2. Ansatte må kunne bytte arbeidssted i løpet av en og samme vakt.
3. Ansatte må være «sultne» på vakter for å være villige til å gå i en ordning som i utpreget grad fungerer ut fra arbeidsgivers ønske om såkalt numerisk fleksibilitet.
4. Tjenestestedene har tilstrekkelig sykepleierdekning, så ressursenhetene kan klare seg uten.
5. Sterk lederforankring i styringen og for å sikre interesse for å bruke ressursene i vikarpoolen.

Reigstad konkluderer med at bemanningsenheter er et ledelsesverktøy som øker den organisasjonsmessige fleksibiliteten. Dette er en arbeidsform som ikke passer for alle. For noen av de ansatte vil det å jobbe i en ressursenhet bidra til redusert marginalisering, de får jo en fast stilling med forutsigbar lønn, noe de kanskje ikke hadde som ekstravakter eller som ansatt i under halv stilling. Men sammenliknet med ansatte i fast heltidsstilling på ett arbeidssted kan de nok være mer eller mindre marginalisert. Reigstad er positiv eller kritisk til ordningen avhengig av hvordan den praktiseres.

Moland og Bråthen 2021 er en rapport som beskriver seks turnusmodellers potensial for heltidskultur i helse- og omsorgssektoren. Deretter går den spesielt inn på bruk av bemannings-

enheter ved Sykehuset Østfold (Kalnes) i kombinasjon med en av de seks modellene som dominerer både på Kalnes og i kommunesektorens helse- og omsorgstjenester. Studien som er finansiert av Spekter har følgende hovedproblemstillinger:

1. Har tiltakene ved Kalnes ført til flere store/hele stillinger?
2. Har tiltakene styrket rekruttering/bibehold av kompetent personell?
3. Hvordan innvirker flerpost-stillinger på arbeidsmiljø og faglighet?

For å svare ut problemstillingene har Moland og Bråthen intervjuet 14 ledere, 13 ansatte og seks tillitsvalgte ved sykehuset på Kalnes. I tillegg brukes registerdata om stillingsstørrelser og heltidsandeler ved samtlige helseforetak og hvordan heltidsandelen varierer etter yrke. Innledningsvis viser studien at omfanget av deltid er betydelig høyere enn f.eks. Egeland og Drange (2014) formidler og de tallene helseforetakene selv pleier å presentere.

Sykehuset Østfold har siden 2012 iverksatt flere tiltak for å sikre kontinuitet i tjenesten og kvalitet i pasientbehandlingen. Som ledd i dette skal sykehuset som hovedregel skal ha hele stillinger. Dette gjøres i hovedsak ved at ansatte jobber f.eks. 75 prosent på en primæravdeling (morpost) og 25 prosent ved en eller flere sekundæravdelinger. Arbeidet på sekundæravdelingene skjer gjennom ansettelse i en ressursenhet kalt heltidspool. Ved inngangen til 2021 hadde ca. 125 sykepleiere og helsefagarbeidere tilknytning til ressursenheten(e).

Evalueringen viser at tiltakene har potensial til å øke heltidsandelen noe, men vil ikke kunne bidra til å etablere en heltidskultur. Dette skyldes at tiltakene gjennomføres innenfor rammene av en tradisjonell turnusmodell med 7–8 timers vakter dag og kveld og arbeid hver tredje helg. Økt helgearbeid for noen få og vakter på flere avdelinger fører heller ikke til en heltidskultur. Og selv om en del ansatte får hel stilling ved å jobbe på flere poster, driftes hver sengepost fortsatt med mange deltidsansatte.

Studien kan ikke bekrefte at ordningen er gunstig for å rekruttere/beholde ansatte. Informantene som ble intervjuet mente snarere at ordningen bidro til økt turnover. Forklaringen på dette kommer når man går nærmere inn i den tredje problemstillingen:

Med omfattende bruk av flerpoststillinger (kombistillinger) er det krevende å ivareta ansattes behov for kompetanseutvikling og opplevelse av mestring. Mange, særlig nyutdannede, formidler at 75 prosent stilling på morenheten er for lite. 25 prosent stilling fordelt på flere sekundærposter oppleves som ugreit. En leder forteller at hun ser ganske lite til de ansatte som har hennes avdeling som sekundærarbeidsplass. De kan ikke bidra til å bygge arbeidsmiljøet. De opplever lite samhørighet og tilhørighet og får ikke det nødvendige eierforholdet til arbeidsplassen. For mange personer i slike stillinger vil kunne ødelegge arbeidsmiljøet helt. En av de ansatte beskriver arbeidet på sekundærpostene som å komme inn i et lukket miljø der de faste holder på med sitt: «*De forventer at jeg skal yte 100 prosent, men det kan jeg ikke. Jeg kjenner ikke til oppgavene og rutinene. Og jeg kjenner heller ikke legene eller de andre sykepleierne. Da føler du deg ganske liten, som en outsider.*»

Ansatte med flere stillinger som til sammen utgjør 100 prosent blir mer som flere deltidsansatte enn som en heltidsansatt, det er også slik de uttaler seg under intervjuer. Med dette blir det også vanskelig å ta ut de gevinstene som kan forventes når de ansatte har hele stillinger; at de er trygge på rutiner, kjenner oppgaver, kolleger, jobber selvstendig, tar ansvar, planlegger dagen og sørger for å minimere avbrudd, venting, dobbeltarbeid, gjør det som skal gjøres uten stadig veiledning osv.

Studien beskriver også flere positive sider ved å bruke bemanningsenheter, blant annet gir det mer forutsigbarhet i tjenesteavviklingen. Det er også en del ansatte som trives med å jobbe flere steder,

men de er i mindretall. Her finner de det samme som Ingstad (2014) og Reigstad (2017): Kombijobbing passer ikke for alle.

For en bredere gjennomgang av ressursenheter og vikarpooler viser vi til Moland (2015).

7.5 Heltidskultur og tjenestekvalitet

Arbeidstidsordninger, deltidsarbeid og tjenestekvalitet har vært et løselig behandlet tema de siste 20 årene. Det har vært nevnt i en rekke forskningsrapporter, men fram til 2010 kun som et bitema. I arbeidstidssammenheng har tjenestekvalitet og brukerinteresser vært et særlig viktig tema i prosesser der langturnuser eventuelt skulle godkjennes. Det har aldri vært aktuelt for Arbeidstilsynet og fagforbundene å godkjenne slike turnuser hvis ikke søker har kunnet godtgjøre at en aktuell turnus har vært gunstig for tjenestekvaliteten. Etter 2010 har tjenestekvalitet i stadig sterkere grad blitt trukket fram som argument for utviklingen av heltidskultur.

De fleste referansene der spørsmålene om stillingsstørrelse, turnuser og tjenestekvalitet har en sentral plass, finner vi blant forskningsrapporter og masteroppgaver som har et helthetlig organisasjonsperspektiv på problemstillingene i kapittel 7.4 og 7.5.

Bråthen, K. og Moland, L.E. (2019) og Bråthen, K. (2016) er to referanser om arbeidstid og tjenestekvalitet som ikke nevnt i teksten over. Bråthen og Moland 2019 skriver blant annet om hvor liten en deltidsstilling kan være uten at det går ut over tjenestekvalitet og god drift.

7.5.1 Fire referanser om arbeidstid og arbeidsmiljø, helse og mestring

Tabell 7-5 Arbeidstid og arbeidsmiljø, helse og mestring

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Sigstad-Lie, J.-A. mfl. (2014): Arbeidstid og helse	Finne sammenhenger mellom arbeidstid og helse	Omfattende litteraturstudie av engelskspråklige studier. Få norske referanser	Mot slutten av lange vakter reduseres yteevnen. Dette gir økt risiko for feil og ulykker. Kan også føre til helseplager
Goffeng mfl. 2018: Fluctuations in heart rate variability of health care workers during (...) extended work shifts	Studere langvakters negative helseeffekter og fare for feilhandlinger hos bl.a. helsearbeidere	Mål av hjertefrekvens, egenrapportering i arbeids- og søvn-dagbøker, spørreskjema før oppstart	Langvaktsansatte var ikke mer utsatt for stress, søvnløshet og hjerteforstyrrelser enn andre
Vedaa, Ø. mfl. (2018): Long working hours are inversely related to sick leave (…)	Undersøker om langvakter har effekter på sykefravær	Registerdata om sykefravær hver tredje måned i 4 år. Survey	Ansatte som går langvakter har lavere sykefravær enn kolleger som går vanlige vakter
Ingelsrud, M. H og Falkum E. (2019): Heltidskultur i kommunal helse og omsorg. Et spørsmål om fordeling av arbeid.	Hva tenker ledere, tillitsvalgte og ansatte om deltidsproblematikken?	Landsdekkende survey til Deltas medlemmer og kvalitative intervjuer ved to sykehjem	Det er en skjevfordeling av ubekvemme vakter som må tas av deltidsansatte for å gi ledelsen fleksibilitet og de heltidsansatte lav helgbelastning

Sigstad Lie mfl. (2014) er en litteraturstudie om arbeidstidsordninger og helse. Det er en oppdatering av en tilsvarende studie fra 2008. Forskerne har søkt blant 7000 engelskspråklige studier og baserer sin beskrivelse på 443 av disse. Lite av dette er fra norske arbeidsplasser.

Studien refererer ikke til norske studier av langvakter, men er likevel den mest sentrale referansen i Norge på spørsmål om arbeidstid og helse. Den refererer til flere studier som viser at lange arbeidsøkter gir økt ulykkesrisiko fordi yteevne reduseres ved arbeid utover normal (7–8 timer) arbeidstid. Risikoen for psykiske plager og sannsynligvis muskel- og skjelettplager og hjerte- og karsykdommer økes også.

Litteraturstudien finner videre at natt- og skiftarbeid gir i søvnforstyrrelser, økt ulykkesrisiko og nedsatt yteevne, økt risiko for hjerte- og karsykdommer og psykiske plager. Videre trekkes det fram at natt- og skiftarbeid kan gi økt risiko for mage- og tarmplager, muskel- og skjelettplager, enkelte kreftformer, spontanabort, for tidlig fødsel og nedsatt fruktbarhet.

Studien sier ikke så mye om moderat bruk av langvakter slik det stort sett blir praktisert i norske kommuner, og forfatterne er forsiktige med å trekke konklusjoner. Like fullt blir denne rapporten mye brukt som referanse av aktører som argumenterer mot å benytte langvakter.

Goffeng mfl. (2018) er en artikkel skrevet av flere Stami-kolleger. Den inngår også i Goffengs doktorgrad fra 2020. Artikkelen er basert på helsestudier av ansatte som jobber lange vakter på Vea sykehjem i Karmøy.

Arbeidshypotesen var at lange vakter ville føre til økt stress og søvnløshet og økt risiko for hjerte- og karsykdommer, slik det formidles i litteraturstudiene (Lie 2014), For å teste hypotesen ble hjerteratevariabilitet (HRV) målt på alle deltakerne under arbeid, fritid og søvn. Bakgrunns-informasjon om deltakerne ble innhentet ved spørreskjema før oppstart, og gjennom arbeids- og søvndagbøker i løpet av arbeidsperioden. Datainnsamlingen ble gjennomført vår og høst 2014.

Resultatene fra undersøkelsen viste at hypotesen om at lange vakter fører til helsemessige plager ble ikke bekreftet. Det var ikke slik at ansatte som jobbet lange vakter var mer plaget med stress og søvnløshet enn kolleger som jobbet vanlige vakter. Goffeng opplyser imidlertid i et intervju i Sykepleien i 2018 at hun personlig ikke ville ønsket å gå lange vakter.

Vedaa mfl. (2018) er en norsk undersøkelse av sykefravær som har studert 1538 jevnaldrende sykepleiere og helsefagarbeidere. Formålet med studien har vært å undersøke effekter langvakter kan ha på sykefravær. Lange vakter regnes her som vakter på minimum 12 timer.

Studien har hentet sykefraværsdata om de 1538 helsearbeiderne fra arbeidsgivers registre. Dette er gjort hver tredje måned over en periode på fire år. Det samme utvalget har også besvart et spørreskjema. I studien analyseres sykefraværet i tremånedersperioder. I tillegg til vaktlengde er spørsmål om tidligere sykefravær, antall skift, natt- og kveldsvakter, personlighet og demografiske egenskaper trukket inn i analysen.

Studien finner at ansatte som gikk lange vakter hadde færre sykefraværsdager i de påfølgende 3 månedene enn ansatte som gikk vakter med vanlig lengde. Denne sammenhengen ble svekket når antall langvakter var høyt sammenliknet med om det var lavt.

Forfatterne er forsiktige med å gi forklaringer på sine funn, men peker på at ekstra fridager kan spille inn. De mener at langvakter ikke passer alle tjenestesteder eller for alle yrkesgrupper og legger stor vekt på at langvakter må bygges på frivillighet (som Austad 2015), og at toskifts-løsninger er bedre enn treskiftsløsninger, blant annet fordi det gir mer kontinuitet og mindre uro.

Intervjuer med to av forfatterne, Øystein Vedå og Annette Harris, i tidsskriftet Sykepleien kan leses som et supplement til den engelskspråklige artikkelen.

Ingelsrud og Falkum (2019) har på forespørsel fra Delta foretatt en kartlegging som de innledningsvis skriver at skal «bidra inn i arbeidet som KS, Fagforbundet, Delta og Norsk Sykepleierforbund har forpliktet seg til i fornyelsen av Heltidserklæringen fra 2018.» Rapporten tar mål av seg til å beskrive hva ledere og ansatte mener om deltidsproblematikken og hvilke oppfatninger og erfaringer de har fra egen arbeidshverdag.

For å svare ut problemstillingen har Ingelsrud og Falkum gjennomført en spørreundersøkelse blant Deltas medlemmer i 2018. Samtidig ble det gjennomført kvalitative intervjuer med ledere, ansatte og tillitsvalgte ved to sykehjem på Østlandet. Kanskje litt overraskende er det et betydelig flertall av de deltidsansatte som kommer i kategorien ufrivillig deltid. Dette vil vi tro skyldes en skjevhet i utvalget, slik det også har vært i flere andre utvalgsundersøkelser der ansatte i frivillig deltid er mindre tilbøyelige til å svare på undersøkelser som er knyttet til mål om heltidskultur (Moland og Bråthen 2019a).

Blant grunner til deltidsjobbing trekker rapporten spesielt fram at ansatte som jobber frivillig deltid begrunner dette med høy arbeidsbelastning og hensyn til egen helse. Ansatte som jobber ufrivillig deltid begrunner deltidsarbeidet med at store stillinger er vanskelig tilgjengelig.

Forfatterne stiller spørsmål ved om grunnbemanningen i sektoren burde økes fordi mange ansatte opplever arbeidsbelastningen som stor. Mange ansatte i de minste stillingene fungerer som en fleksibel arbeidskraftreserve som også må ta en uforholdsmessig høy andel av ubekvemme vakter slik at heltidsansatte og ansatte i frivillig deltid kan jobbe mindre helg enn det en matematisk rettferdig fordeling skulle tilsi.

Også Ingulsrud og Falkum finner at erfaringer med langvakter er overveiende positive.

Ose mfl. (2011) er en usedvanlig omfattende og grundig forskningsrapport om ulike sider ved arbeidsmiljøet i eldreomsorgen. Heltid-deltidsproblematikken og helgejobbing blir også tatt opp. Den skiller imidlertid ikke mellom ulike turnustyper, så vi går ikke mer inn på den her.

7.6 Drift, økonomistyring og endringsprosesser

7.6.1 Fire referanser om heltidskultur og økonomi

Hva koster heltidskultur egentlig? Hvilket handlingsrom har avdelingslederne når de skal lyse ut stillinger og ansette medarbeidere? Har de tilstrekkelig grunnbemanning? Det er vanlig å bruke ca. 20 prosent av lønnsmidlene til innleie av vikarer for å dekke sykefravær og ferieavløsning. Er dette «frie midler» avdelingslederne kan bruke til å etablere større stillinger? På den ene side ber politikere og toppledere avdelingslederne om å bruke handlingsrommet, på den andre siden gir de beskjed om å holde seg til de tildelte stillingshjemlene og huske at kommunen må spare. Dermed blir realiteten for mange ledere at de gjerne skulle ha hatt flere heltidsansatte, de ser jo fordelene det gir, men økonomien tilsier at det er umulig. Her kommer vil inn på det trolig minst utforskede området som berører mulighetene for å utvikle en heltidskultur.

Tabell 7-6 Heltidskultur og økonomi

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Pukstad, T, og E. Tangstrøm (2014): Deltid – en kostbar affære	Vise hvordan økonomiske analyser kan benyttes til å øke stillingene i helse- og omsorgssektoren	Regnskapsanalyser, kvalitative intervjuer og en survey med utgangspunkt i et sykehjem	Det er store beløp å spare på å redusere antall deltidsstillinger. Den økonomisk ideelle stillingsbrøken er 100 %
Moland, L. E. og Schanche, P. (2019): Lang vei mot heltidskultur	Evaluere økonomiske og turnustekniske virkemidler for å etablere større stillinger i Bodø kommune	Kvalitative intervjuer, regnskaps- og turnustekniske analyser	Turnustekniske tiltak gir gode resultater på stillingsstørrelser og arbeidsmiljø. Men kostnadene er store.
Agenda Kaupang (2014): Kostnader og gevinster ved redusert deltid	Gi brukere av verktøyet økt innsikt i effekter av turnusvalg	Verktøyet er utviklet i samarbeid med kommuner og FoU-miljøer som deltok i lærings- og innovasjons-nettverket "Sammen om en bedre kommune"	Et praktisk verktøy til bedre turnusplanlegging og effektberegninger av ulike valg. Gir også kunnskapsgrunnlag for (tre)partbasert dialog
Hallandvik, J.E. & T. Olsen (2011): Heltid – løsning eller problem?	Evaluerer Kristiansand kommunes forsøk på å skape flere heltidsstillinger ved hjelp av økt ressurstilgang	Kvalitative intervjuer med ledere, tillitsvalgte og ansatte med nye heltidsstillinger. Tallmateriale fra kommunen	130 nye heltidsstillinger, men uendret gj.sn. stillingsprosent. Friske midler spist opp av forutgående underfinansiering

Pukstad og Tangstrøm (2014) har skrevet en masteroppgave om fordeler ved å redusere andelen deltidsstillinger og erstatte disse med heltidsstillinger. I hovedproblemstillingen spør de om hvordan økonomisk analyse kan bidra til beslutninger om å øke gjennomsnittlige stillingsstørrelser i pleie- og omsorgssektoren. De har videre stilt følgende tre forskningsspørsmål:

1. Hvor stor er en økonomisk optimalisert stillingsstørrelse, og hva kan vi tjene på å nå denne stillingsstørrelsen?
2. Hvilke krefter vil trekke i motsatt retning av den økonomisk optimale stillingsbrøken?
3. Vil muligheten for økonomisk gevinst være stor nok til at det fører til beslutninger om å øke gjennomsnittlige stillingsstørrelser i pleie og omsorgssektoren, til tross for motkreftene vi finner?

Forfatterne har benyttet økonomisk analyse som verktøy for å kunne kalkulere en potensiell innsparingsmulighet. Utgangspunktet for denne kalkulasjonen har vært regnskapet fra en sykehjemsavdeling helt ned til enkeltfakturaer og de enkeltes timelister. De har også hentet data fra kommunens lønnssystem med detaljer knyttet til lønn, rekrutterings- og pensjonskostnader, stillingsprosenter på de ulike datoene, ansiennitet, formell kompetanse og sykefravær. Disse og andre forhold er samlet i åtte variabler (dimensjoner). I tillegg har de gjennomført fem kvalitative informantintervjuer og en survey. Med dette gjør Pukstad og Tangstrøm den første økonomiske analysen i sitt slag.

Etter å ha analysert økte og reduserte utgifter langs de åtte dimensjonene, kommer Pukstad og Tangstrøm fram til at sykehjemmet kan spare ca. 30 000 kr for hver ansatt som slutter når deres oppgaver og stillingsprosenter blir overtatt av andre ansatte på avdelingen. I deres tilfelle har en sykehjemsavdeling 27 ansatte fordelt på 17 årsverk. Ved å fordele årsverkene på 23 ansatte er

150 000 kr spart. Med 19 ansatte kan kommunen spare 290 000 kr[20]. Dette er mer detaljert gjengitt i tabell 20 på side 81 i oppgaven. I masteroppgavens figur 7 vises det hvordan verdiene på de åtte variablene varierer når antall ansatte reduseres og gjennomsnittlig stillingsstørrelse økes.

Deler av innsparingen skjer utenfor det aktuelle tjenestestedet, for eksempel som redusert saksbehandling på lønningskontoret. Forventede gevinster i form av reduserte opplærings- og veiledningskostnader, mindre arbeidspress, bedre tjenestekvalitet osv. kommer som en bonus i tillegg til det som inngår i deres beregningsgrunnlag.

Spørsmålet om hva som er den ideelle stillingsstørrelsen har mange svar. Moland og Bråthen (2019) mener at den må være på minimum 80 prosent for å ta ut de meste kjente gevinstene som kan forventes i en heltidskultur. Pukstad og Tangstrøm går betydelig lenger og konkluderer med at den ideelle stillingsbrøken ut fra økonomiske beregninger vil være 100 prosent.

Moland og Schanche (2019) evaluerer et av flere prosjekter Bodø kommune har iverksatt for å utvikle heltidskultur i helse- og omsorgstjenestene. I dette resymeet trekker vi særlig fram kommunens erfaringer med kostnadsbruken og sider ved økonomistyringen.

Kommunens mål var at forsøksenhetene skulle øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse med 30 prosent. Prosjektets tiltak er prøvd ut ved et helse- og velferdssenter (stort sykehjem), et distrikt i hjemmesykepleien og en bolig for psykisk utviklingshemmede. Alle har prøvd ut varianter med langvakter og ulike helgeløsninger. Bemanningen er økt med 10 prosent, samtidig som det har vært utbetalt ganske store tillegg for å jobbe mer helg. I evalueringen spørres det blant annet om tiltakenes effekter på målet om flere heltidsstillinger og ulike effekter på drift og arbeidsmiljø.

Evalueringen bygger på data fra intervjuer med 35 ledere, ansatte og tillitsvalgte ved de tre tjenestestedene og detaljerte studier av hvordan ni ulike turnuser genererer ulike stillingsstørrelser, heltidsandeler, vakanser, helgehyppighet, friperioder, vaktlengder, pauseinnslag, organisering av nattevakter og rekrutteringsstillinger, ressursbruk mv. Tall om stillingsstørrelser er hentet både fra PAI-registeret og fra kommunens egne registre. Studien benytter også regnskapstall fra kommunen.

Samtlige turnustiltak har hatt positiv effekt på målet om flere heltidsstillinger. Turnuser som inneholder flere helgetimer i året, har gjort det teknisk mulig å tilby hele stillinger til alle som har ønsket dette. Turnusen med langvakter helg og noen langvakter i ukedagene har de største stillingene. Tiltakene har ført til at helgevaktene gjennomføres med kvalifiserte medarbeidere som kjenner hverandre og brukerne. Langturnusen åpner for bedre planlagte og roligere vakter. Resultatet er at både tjenestekvalitet og arbeidsmiljø er blitt bedre, spesielt i helgene.

Et mål om at prosjektet skulle føre til en halvering av vikarbruken er ikke nådd, og da kommer vi inn på det økonomiske aspektet ved denne heltidssatsingen. Her trekker vi fram noen av områdene fra evalueringen som viser at Bodø kommune fortsatt har et forbedringspotensial.

Omgjøring av frie midler, slik at faste lønnsmidler kunne økes med til 10 prosent slik at man «topper» den faste bemanningen, forutsetter at man reduserer vikarbruken. Dette har vist seg å være vanskelig i mange kommuner. Flere forhold kan forklare at dette var vanskelig også i Bodø. For det første opplevde flere avdelinger at de var underbemannet i utgangspunktet og at de tilførte ressursene kun bidro til å løfte bemanningen opp på et normalt nivå. For det andre burde avdelingene samarbeidet bedre om bruken av disse ressursene. For det tredje har økonomi-styringen vært svak ved at nivået på bemanningen ikke har vært tilpasset de økonomiske rammene enheten har hatt.

[20] Her er det naturlig for en leser å trekke den slutningen at om dette gjøres i en større målestokk blir det fort millionbeløp i reduserte utgifter.

Helgetillegget har vært et annet kostnadsdrivende element. Ansatte fikk 400 kr ekstra for hver avtalt helgetime utover nivået som tilsvarer arbeid hver tredje helg. Dette var både høyere enn planlagt og kostbart. Som motivasjonsfaktor ville det trolig holdt med et lavere beløp.

Agenda Kaupang (2014) er resultat av et oppdrag fra utviklingsprogrammet «Sammen om en bedre kommune» der Agenda Kaupang utviklet et verktøy for å beregne kostnader og gevinster ved redusert bruk av deltid. Formålet med verktøyet er å gi ledere på operativt nivå mer innsikt i effekten av turnusvalg og prioriteringer, og økonomer mer forståelse om valgene som ligger til grunn for å utarbeide en turnus.

Verktøyet består av et regneark hvor brukeren kan legge inn tjenestestedets turnusforutsetninger. Dette vil være bemanningsbehovet på ulike tidspunkt på døgnet og eventuelle variasjoner mellom hverdag og helg. Det enkleste er å starte med gjeldende turnusoppsett. Deretter kan man legge inn endringer. Hva skjer ved å legge inn noen langvakter, en overbooking, en ekstra helg på noen av de som jobber i store stillinger, halvere antallet av de minste helgestillingene osv. Hva skjer med kostnadene, ulike aml-krav, vikarressurser, overtidsbruk, lønn til den enkelte og lønnsutgifter totalt?

Regnearket gir altså et godt grunnlag for å vurdere hvilke tiltak som vil redusere deltidsomfanget. Ved å variere hva som legges inn i modellen, får en ut ulike økonomiske og personalmessige konsekvenser. Slike beregninger kan med fordel trekkes inn i refleksjoner og analyser som involverer ansatte og tillitsvalgte. Resultatene fra bruk av modellen kan også benyttes som grunnlag for dialog med kommunens politiske organer og ledere på strategisk nivå.

Det krever litt tid å sette seg inn i hvordan verktøyet virker. Bruker må derfor være villig til å sette av litt tid i starten. Ikke alle synes de har tid til dette. De som derimot har brukt verktøyet, melder om stort utbytte.

Hallandvik og Olsen (2011) har evaluert Kristiansand kommunes forsøk på å skape flere heltidsstillinger ved hjelp av økt ressurstilgang. Da bystyret i Kristiansand kommune bevilget 15 millioner kr på årsbasis for perioden 2007–2010 til flere hele stillinger, var dette et av de første forsøkene i sin art i Norge. I tillegg skulle kommunen omdisponere variable midler fra budsjettene til overtid, vikarer og ekstravakter, til faste stillinger og lønnskostnader.

I evalueringen har Hallandvik og Olsen gjennomført kvalitative intervjuer med ledere, tillitsvalgte verneombud og ansatte som fikk hel stilling gjennom tiltaket. Det er også benyttet tallmateriale fra Kristiansand kommune.

Kommunens tiltak førte til at rundt 130 personer som ønsket det, fikk hel stilling. Blant mellomlederne, de lokale tillitsvalgte og andre ansatte på grunnplanet ble prosjektet kritisert fordi ansatte ikke ble tilbudt en valgfri stillingsprosent.

Tiltaket førte ikke til økning av gjennomsnittlig stillingsstørrelse. Med andre ord økte antall små stillinger som følge av de nye heltidsstillingene. Det førte heller ikke kommunen nærmere et mål om økt rekruttering av menn. Dermed nådde man heller ikke likestillingsmålet som var satt for prosjektet.

Det var forespeilet at prosjektet skulle føre til forbedret tjenestekvalitet. Dette skjedde ikke. Det var en gjennomgående oppfatning både blant ledere og ansatte at den viktigste grunnen til at målene ikke ble nådd, var at den reelle økningen i grunnbemanningen forsvant fra 2009 og utover. Én viktig forklaring var at mange av enhetene på forhånd hadde dratt med seg et budsjettmessig underskudd. Hallandvik og Olsen reiser dermed spørsmål ved om hva som er blitt evaluert når det viktigste virkemidlet bak Heltidsprosjektet falt bort halvannet år inn i prosjektet.

Selv om måloppnåelsen var lav, konkluderer Hallandvik og Olsen med at erfaringene og økt bevissthet rundt heltid-deltidsproblematikken gjør at prosjektet må sies å være vellykket.

Straum (2020) og Haabesland, Ruenes og Aasheim (2017) er to masteroppgaver som går nærmere inn på organisasjonskulturen i kommunene. De er spesielt opptatt av deltidskulturens motstand mot fornyelse. Straums oppgave "*Alle er for heltidskultur, men har de forstått hva det faktisk krever?"* beskriver linjeledernes begrensede handlingsrom og kommunenes lunkne interesse for heltidskultur, blant annet fordi deltidskulturen oppfattes som den billigste måten å drive på.

Haabesland, Ruenes og Aasheims oppgave "*Er dagens organisasjonskultur i helse- og omsorgssektoren den ideelle for å håndtere kommende endringer i sektoren?"* analyserer organisasjonskulturen ved flere tjenestesteder i Kristiansand kommune og finner blant annet at deltidskultur lett vil byråkratisere arbeidsforholdene, blant annet for å sikre kvalitet i arbeidet når det går lang tid mellom hver ansatt er på jobb. Rene helgestilling og små stillinger kan lett fremme en kontrollkultur.

7.7 Et samfunnsperspektiv

7.7.1 To referanser om tjeneste- og arbeidskraftsbehovet framover

Her beskrives noen av de nasjonale forutsetningene for tjenesteutviklingen. De to neste referansene går inn på befolkningsutviklingen og en forventet vekst i etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester. Denne utviklingen får i sin tur betydning for økt bemanning og nye utdanningsbehov.

Tabell 7-7 Tjeneste- og arbeidskraftsbehovet fremover

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Hjemås, Zhiyang, Kornstad og Stølen (2019): Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2035	Gi myndighetene et kunnskapsgrunnlag om det framtidige bemanningsbehovet i helse- og omsorgssektoren	Studien henter tall fra en rekke nasjonale registerdatabaser.	Dagens rekruttering til HO-sektoren er ikke tilstrekkelig. Uten endringer får vi om få år en kritisk underdekning av fagpersonell
Holmøy, Hjemås og Haugstveit (2020): Etterspørselen etter omsorgsplasser med heldøgnsbemanning mot 2060	Gi myndighetene et kunnskapsgrunnlag om det framtidige behovet for heldøgns omsorgstjenester og konsekvensene av å ikke endre kurs	Studien henter tall fra en rekke nasjonale registerdatabaser.	Etterspørselen etter disse tjenestene vil dobles på få år, kanskje firedobles innen 2060. Dette kan ikke løses ved økt rekruttering alene.

Hjemås, Zhiyang, Kornstad og Stølen (2019) har skrevet en rapport der formålet er å gi myndighetene et kunnskapsgrunnlag om det framtidige bemanningsbehovet i helse- og omsorgssektoren. Dette gjøres ved å framskrive befolkningsutviklingen (etterspørselssiden) og utdanningskapasiteten (tilbudssiden). SSB benytter data fra NAV, Skatteetaten, og egne SSB-registre som blant annet Enhetsregisteret og Virksomhets- og foretaksregisteret.

Hjemås mfl. legger til grunn at økende etterspørsel etter helsepersonell i stor grad er et resultat av den pågående aldringen av befolkningen. Dette skyldes at de store årskullene født etter krigen kommer opp i en alder hvor en god del av dem kan bli syke og pleietrengende. Betydningen av den demografiske utviklingen har vært kjent lenge. Derimot er det langt større usikkerhet rundt andre faktorene av betydning for ressursbruken i helse- omsorgstjenestene. De skriver i denne sammenheng lite om deltidsreserven.

Hjemås mfl. påpeker også at etterspørselen etter yrkesgrupper med høy utdanning har økt. De skriver blant annet at bruken av leger, sykepleiere, vernepleiere, ergoterapeuter, bioingeniører, radiografer, tannpleiere og psykologer «har blitt vridd i favør av disse på bekostning av andre grupper, og da i de fleste tilfeller helsefagarbeidere og andre grupper med lavere utdanning». Dette er en utvikling som forventes å fortsette.

For sykepleiere var det allerede i 2017 registrert en underdekning på 5500. Med disse forutsetningene gir en framskrivning en forventet etterspørsel etter sykepleiere i 2035 på ca. 125 000. Dette gir ifølge Hjemås mfl. en underdekning på rundt 28 000.

De konkluderer med at til tross for at den kommende aldringen av befolkningen har vært kjent i lang tid, blir det utdannet for få sykepleiere. Dette vil forverre seg i årene framover. Samtidig utvikler det seg en økende mangel på blant annet helsefagarbeidere, vernepleiere, ergoterapeuter og jordmødre. Dessverre ser det ut til at en økning i antall utdannede ikke være tilstrekkelig til å møte den forventede økningen i etterspørselen av denne kompetansen. Utfordringen blir ikke mindre når det må utdannes to sykepleiere for å få én (Abrahamsen 2020).

Da rapporten kom, var det store og kritiske medieoppslag om den store underdekningen av helsepersonell. Underdekningen på 28 000 sykepleiere ble trukket fram særlig. Helseministeren svarte som tidligere helse- og statsministere, at dette var noe det måtte tas tak i.

Holmøy, Hjemås og Haugstveit (2020) har laget en framskriving av etterspørselen etter heldøgnsbemannede omsorgsplasser fram til 2060. Dette omfatter institusjonsbasert omsorg og omsorgsboliger med heldøgnsbemanning. De innleder med å slå fast at slike framskrivninger er viktige for planlegging og dimensjonering av et omsorgstilbud som i hovedsak er et offentlig ansvar. Dette er på samme måte som Hjemås mfl. 2019 en utfordrende rapport. Holmøy mfl. skriver selv at «et hovedpoeng med framskrivningene er å vise hvordan det går dersom politikken ikke endres».

Holmøy mfl. benytter data fra en rekke registerdatabaser, blant annet IPLOS og KOSTRA og modeller anvendt i tidligere studier av de samme forfatterne. Det benyttes også befolknings-statistikk slik som i Hjemås mfl. (2019). Det er litt overraskende at Holmøy mfl. ikke har noen referanser til denne studien.

Holmøy mfl. redegjør for åtte faktorer som påvirker veksten i etterspørsel etter omsorgstjenester. Disse er: 1) en aldrende befolkning, 2) politisk interesse, 3) avtakende (utsatt) dødelighet, 4) inntektsutvikling og krav til tjenestestandard, 5) produktivitetsvekst, 6) ansvarsfordeling mellom stat/kommune og familie, 7) utbygging av hjemmebaserte tjenester og 8) utvikling av velferdsteknologi.

Ved utgangen av 2017 var det med SSBs definisjoner ca. 65 000 beboere i omsorgsboliger med heldøgnsbemanning pluss brukere av kort- og langtidsopphold på omsorgsinstitusjoner. Basert på befolkningsutviklingen, eventuelle endringer i helsetilstand og eventuelle endringer i (ulønnet) familieomsorg har Holmøy mfl. lagt fram fire scenarier for den videre behovsutviklingen fram til 2060. De neste fem-seks årene er veksten ganske moderat. Deretter går utviklingen fortere. Dersom både helsenivå og omfanget av familieomsorg fortsetter som i dag, vil behovet for disse plassene ha doblet seg om bare 12 år. I 2060 vil det være behov for ca. 230 000 plasser, altså mer enn en firedobling. Dersom befolkningens helse forbedres og familieomsorgen økes, vil det kunne halvere det framtidige behovet for heldøgns omsorgsplasser. De fire scenariene er fint anskueliggjort i figur 6.1 på side 34 i rapporten.

Framskrivning viser at etterspørselen etter heldøgns omsorgstjenester kan bli veldig stor[21]. Forfatterne påpeker også at det kan bli vanskelig både å rekruttere nok personell og å finansiere dette. Dermed ligger det vel an til et forventet gap mellom etterspørsel og tilbud.

7.7.2 Tre referanser med likestillings- og kjønnsperspektiv på deltidsproblematikken

Innenfor kjønns- og likestillingsstillingsforskningen har vi valgt å trekke fram to perspektiv på arbeidstid og kjønn. Tar man utgangspunkt i arbeidsplassen går det en grenseoppgang mellom frivillig og ufrivillig deltid. Forskning om ufrivillig deltid vil påpeke at kvinner i større grad enn menn opplever at arbeidsgiver tilbyr en uønsket lav deltidsstilling. Dermed kobles kjønnsperspektivet til arbeidstakerrollen og mangelfulle arbeidstakerrettigheter.

Det andre perspektivet har i større grad tatt utgangspunkt i at kjønnsrollene har rot i arbeidslivs-eksterne forhold, slik som arbeidsdeling i familien og kulturelt betingede oppfatninger. Ulikheter i arbeidslivet er da en avspeiling av ulikheter i samfunnet. Dette kan igjen forklare ufrivillig deltid, men det kan også forklare det store omfanget av frivillig deltid, at mange kvinner ikke ønsker å jobbe heltid.

Tabell 7-8 Likestillings- og kjønnsperspektiv på deltidsproblematikken

Forfatter og (år)	Formål	Metode, deltakere og kontekst	Resultat
Nicolaisen, H. og K. Bråthen (2012): Frivillig deltid – en privatsak?	80 prosent av de deltidsansatte oppgir at de har den stillings-størrelsen de ønsker. Hvorfor velger de slik?	Intervjuet 44 personer som jobber frivillig deltid i kommunale helse- og omsorgstjenester, hvorav 20 medlemmer av Fagforbundet og 12 fra FO	Deltid avler deltid likesom heltid avler heltid. Kvinner velger deltid fordi de kan. Deltid står i veien for likestilling både i familien og i arbeidslivet.
Egeland, Cathrine; Drange, Ida (2014): Frivillig deltid – kun et spørsmål om tid?	Hvorfor velger (fortsatt) så mange kvinner å jobbe deltid?	3 spørreundersøkelser og kvalitative intervjuer i tre helseforetak.	Deltidsvalg handler om familieøkonomi, helse-vurderinger, mestrings-strategier og et kulturelt mandat som legitimerer å jobbe mindre.
Lilleskog, Siv Anita (2018): Fra deltid til heltid	Finne ut hvordan Karmøy kommune kan etablere flere heltidsstillinger	Intervjuet ledere, politikere og ansatte i helse- og omsorgs-tjenestene i Karmøy kommune. Også gjennomført en survey.	Stor motstand mot å jobbe heltid. Dette er legitimert kulturelt og av norsk familiepolitikk. Flere forslag til endringer også lokalt

Nicolaisen og Bråthen (2012) utforsker i sin studie den frivillige deltiden og forsøker å forstå dens årsaker og konsekvenser, og å finne potensialet for endring. Skillet mellom frivillig og ufrivillig deltid står sentralt. Forfatterne skriver at 80 prosent av de deltidsansatte oppgir at de har den stillingsstørrelse de ønsker og spør hvorfor de velger slik.

Datagrunnlaget består av 44 kvalitative intervjuer med 44 personer som jobber frivillig deltid i kommunale helse- og omsorgstjenester hvorav 20 medlemmer av Fagforbundet og 12 fra FO.

[21] På tross av helseforbedringer, mer konsentrert bosetting og velferdsteknologi som tilsier at pleieoppgavene blir lettere å håndtere (side 35).

Mange av de spurte begrunner deltidsvalget med ønske om å bruke mer tid på barn, familie, hjem og fritid samtidig som omfattende bruk av ekstravakter gjør det enkelt å tjene litt ekstra. Nicolaisen og Bråthen finner i motsetning til Hallandvik og Olsen at bemanningen i deres utvalg er tilfredsstillende. Få ansatte begrunner deltid med at arbeidsmengden er for stor.

Sosialisering inn i en deltidskultur trekkes også fram: «Deltid avler deltid». Men de påpeker også på motsatsen, at også «heltid avler heltid»: arbeidsplasser med en heltidskultur gjør at det føles vanskelig å jobbe deltid. Nicolaisen og Bråthen finner at deltidsansatte, særlig de i små stillinger, har mindre tilhørighet til arbeidsplassen. De er mindre på jobb og de deltar mindre i møter, er mindre engasjert i arbeidet enn heltidsansatte. Dette finner også Abrahamsen og Fekjær 2017 i en annen studie.

Deltid har konsekvenser for likestilling mellom kjønnene og for den enkeltes økonomiske selvstendighet, noe som ikke bare er et privat, men også et politisk tema. Frivillig deltid har dessuten konsekvenser for samfunnets tilgang på arbeidskraft, noe som definitivt er et politisk tema.

Rapporten avsluttes med å slå fast at det store omfanget av deltidsarbeid har økonomiske konsekvenser for samfunnet som helhet, for tilgang på arbeidskraft, produktivitet og for likestilling mellom kjønnene. Dette gjelder ikke minst innen helsesektoren.

Om likestillingen mellom kjønnene viser rapporten at deltid bidrar til at mange kvinner forblir økonomisk avhengige av menn. Vektlegging av en tilstrekkelig familieinntekt fremfor personlig inntekt vil straffe seg økonomisk dersom man blir skilt eller når man når pensjonsalderen. Deltid ser også ut til å være en ulempe når det gjelder karriereutvikling. Samlet kan deltid derfor sies å utgjøre et hinder for å realisere en politisk målsetting om dobbel likestilling, det vil si likestilling både i arbeidslivet og på hjemmebane.

Egeland og Drange (2014) tar utgangspunkt i politikere, partene i arbeidslivet og forskeres bekymring over de negative konsekvenser av at så mange kvinner jobber deltid. Formålet med studien er å forstå hvorfor kvinner tar dette valget.

For å belyse problemstillingen har Egeland og Drange benyttet kvantitative data fra to store utvalgsundersøkelser (LOGG) samlet inn i 2008 i regi av SSB og en survey til ledere i helseforetakene gjennomført av Spekter i 2013. Kvalitative data ble samlet ved blant annet å gjennomføre ni fokusgruppeintervjuer. Totalt ble 36 informanter fra tre sykehus intervjuet.

Selv om data er hentet fra helseforetakene, er diskusjonene, referansebruken og utfordringsbildet i studien minst like relevant for kommunenes helse- og omsorgssektor.

Studiens overordnede funn er at deltid i liten grad er et spørsmål om tid. Egeland og Drange skriver at kvinners deltidsvalg mer handler om familieøkonomi, opplevelse av egen helse, mestringsstrategier og et kulturelt mandat som legitimerer å jobbe mindre.

De finner (som andre også har gjort) at kvinners tilbøyelighet til å jobbe redusert øker med partners inntekt. Tilsvarende gjelder ikke blant menn. Kvinner som har hovedansvaret for husholdningsoppgavene, har større sannsynlighet for å jobbe deltid. Samtidig er menn mindre fornøyd med oppgavefordelingen i hjemmet dersom partneren jobber deltid.

Selv om deltidsarbeidende kvinner vet at de tar en økonomisk risiko ved å bli økonomisk avhengig av partner, velger de likevel å fortsette i deltidsstilling. Dette begrunner de med hensyn til helsen og barna. Egeland og Drange kaller dette en form for idealisme som har en kulturell og moralsk legitimitet som veier tyngre enn argumentene for likestilling og utfordringer med å tilveiebringe nok arbeidskraft. Her legger vi til at denne «idealismen» også viser seg når deltidsansatte

argumenterer mot å jobbe mer selv om de medgir at større stillinger gir bedre arbeidsmiljø og bedre tjenester til brukerne (Bråthen og Moland 2019).

Studien viser at kvinner som jobber deltid er mindre karriereorienterte enn de som jobber heltid. Abrahamsen og Fekjær 2017 og Hakim 2011 viser det samme. De finner også at deltidsansatte er mindre dedikerte til arbeidet enn heltidsansatte. Egeland og Drange mener likevel at deltidsansatte kvinner på samme måte som heltidsansatte flest er opptatte av å gjøre en god jobb. Sagt med litt andre ord er dette en studie som beskriver de deltidsarbeidende kvinnenes kulturelle mandat tuftet på tradisjonelle kjønnsroller og familieverdier; verdier som trumfer bedriftsrasjonelle argumenter for å utvikle heltidskultur.

Lilleskog (2018) har skrevet en masteroppgave om hvordan Karmøy kommune kan etablere flere heltidsstillinger. For å studere dette har Lilleskog gjennomført kvalitative intervjuer med ledere, politikere og tillitsvalgte. I tillegg har hun gjennomført en survey som også var rettet mot ledere, ansatte og tillitsvalgte.

Lilleskogs beskrivelser av forsøk med langturnuser i Karmøy kommune er overveiende positive. Hun er mer kritisk i sin beskrivelse og drøfting av den frivillige deltiden og motstanden mot å jobbe heltid. Denne bygger dels på ansattes ønsker om fritid i helgene og dels på at arbeidssituasjonen oppleves som svært belastende. Her vises det til lav bemanning og for få kvalifiserte medarbeidere. Selv om de fleste ansatte ser sammenhenger mellom heltid og tjenestekvalitet, påvirker det ikke deres deltidsvalg. Økt kompensasjon for helgearbeid kan være et virkemiddel for å overtale noen til å jobbe mer.

Lilleskog følger opp Egeland og Dranges (2014) påpekning av kvinners kulturelle mandat til å velge deltid. Dette mandatet vil vanskelig kunne svekkes uten at den den norske familiepolitikken legges om. Et annet funn er at få ansatte er klar over at kommunen har en heltidssatsing på gang. Dette er nok betegnende for mange andre kommuner også (Moland 2007, 2015). Her kan vi legge til at Karmøy kommune allerede i 1996 hadde et kommunestyrevedtak om å prøve ut tiltak, og at helse- og omsorgstjenestene fra ca. 2000 har hevet stillingsstørrelsene med ca. ett prosentpoeng hvert år.

Moland og Lien (2014) sammenlikner hvordan heltidsandeler og stillingsstørrelser varierer mellom landsdeler og kommunestørrelser. Nord-Troms og Finnmark skiller seg ut fra resten av landet ved at de ansatte ønsker større stillinger samtidig som arbeidsgiver tilbyr større stillinger. Den samme forskjellen mellom landsdelene finner man når man sammenlikner stillingsstørrelser i sykehusene (Moland og Bråthen 2021). Moland og Lien viser til både materielle, demografiske og kulturelle forklaringer på disse forskjellene. Grepperud og Lie (2016) gir en interessant analyse av rekruttering, omdømme og kultur i Nord-Norge i en rapport om kompetansearbeid i Sør-Varanger, mens Ellingsen og Lilleås tar for seg kulturen på Sørlandet der kjønnsrolleskillene er betydelig større.

7.8 Oppsummering og svar på problemstillingene

Problemstillinger

Oppdragsgiver har bedt om at følgende delproblemstillinger blir belyst:

1. Hvilke forsøk har vært gjort med organisering som legger vekt på både heltid, utnyttelse av tilgjengelig kompetanse og brukeropplevelsen?
2. Hvilke arbeidstidsordninger har vært prøvd ut, og med hvilke effekter for henholdsvis brukere, ansatte og virksomheter?

3. Hvilke faktorer hemmer og fremmer heltid? (f.eks. nåværende oppgavedeling og arbeidstidsordning, organisasjonskultur, lover/regler for arbeidstid, partssamarbeid/samarbeid med tillitsvalgte, tilgjengelige ressurser/kompetanse, endringskompetanse)
4. Hvordan kan oppgavedeling/organisering av arbeidet bidra til økt heltidsandel?

Litteraturgjennomgangen viser at heltid-deltidsproblematikken spenner vidt, fra likestilling og befolkningsframskrivninger til tjenesteorganisering via praktiske arbeidstidsordninger og deres effekter på arbeidsmiljø, drift og ikke minst tjenestekvalitet.

Tiltak som har vært prøvd ut (problemstilling 2)

Det finnes noen ulike turnusmodeller og så finnes det er rekke måter praktisere dem på. I tillegg finnes det flere tiltak som kan understøtte bruken av den turnusen som velges.

Lineære og sykliske/rullerende turnuser

Turnusen kan for det første være lineær eller sykliske. En lineær settes gjerne opp for et år om gangen. Brukt på en omforent måte vil såkalt årsturnus kunne gi økt fleksibilitet og forutsigbarhet for både arbeidstaker og arbeidsgiver. Årsplaner i kombinasjon med manglende partssamarbeid og utvidede muligheter for gjennomsnittsberegning av arbeidstid har vakt bekymringer hos arbeidstakerorganisasjonene slik vi så i beskrivelsen av NOU 2016: 1.

Sykliske/rullerende turnuser settes gjerne opp på en periode på 4, 6, 8 eller 12 uker. Disse har ofte støtteturnuser for helge- og ferieavvikling. Korte rulleringsperioder reduserer fleksibiliteten innenfor en periode.

Vaktlengde og helgehyppighet

Den konkrete utfordringen for arbeidsgiver ligger i å sette opp turnuser som dekker behovet for kvalifisert arbeidskraft i helgene uten at det fører til en fordyrende overbemanning på ukedagene. Da må bruken av rene helgevakter reduseres samtidig som fast ansatte må jobbe noe mer helg. I den tradisjonelle turnusen med 7–8 timers vaktlengde og arbeid hver tredje helg jobber en heltidsansatt ca. 275 helgetimer i året. Skal man nå heltidsmålet, må antallet økes til ca. 325 timer. Dette kan gjøres ved å jobbe flere helger i året enn hver tredje helg eller ved at man jobber lengre vakter hver tredje eller fjerde helg.

I Tabell 7-9, som er hentet fra Moland (2021), har vi satt opp noen hovedvarianter av turnuser etter vaktlengder og helgehyppighet. De ulike modellene genererer ulike heltidsmuligheter, helgejobbing, fritid, kostnader, arbeidspress mv. som er gjennomgått i flere av de refererte studiene. Beregningene som ligger til grunn for tallene i kolonne fire, fem og seks tar utgangspunkt i en avdeling som til enhver tid må bemannes med fire ansatte. I modell 1 der ansatte jobber 7–8 timersvakter og hver tredje helg krever dette 24 årsverk dersom alle skal jobbe heltid. Dette innebærer imidlertid en betydelig overbemanning i ukedagene. Dersom alle jobber deltid i denne turnusen kan man komme ned i ca. 12 årsverk. Da blir gjennomsnittlig stillingsstørrelse 49 prosent. Modell 2 har langvakter både helg og ukedager. Her kan man oppnå full heltidsbemanning med 12 årsverk. Dersom halvparten jobber heltid eller alle jobber deltid kan man klare seg med 10 årsverk. Da vil gjennomsnittlig stillingsstørrelse ligge på ca. 85 prosent. Som det går fram av Tabell 7-9 er modell 6 den dyreste.

Tabell 7-9 Turnusmodeller etter antall helger og vaktlengde

Turnus-modell	Antall helger	Vaktlengde	Alle jobber heltid	Alle har samme deltids%	Halvparten hhv. heltid/deltid	Oppsummert
M 1	Hver 3.	Tradisjonell vaktlengde, alle vakter	24 årsv 24 heltid Stipro 100%	12 årsv 0 heltid Stipro 49%	14 årsv 12 heltid Stipro 56%	Den vanligste turnusen. Dyr. Mye deltid. Kan ikke gi heltidskultur
M 2	Hver 3.	Langvakt helg og ukedager	12 årsv 12 heltid Stipro 100%	10 årsv 0 heltid Stipro 85%	10 årsv 6 heltid Stipro 85%	En av de beste turnusene. Gir heltidskultur med få årsverk. Mye fritid
M 3	Hver 4.	Langvakt helg og ukedager	16 årsv 16 heltid Stopro 100%	10 årsv 0 heltid Stipro 64%	10 årsv 8 heltid Stipro 64%	Kanskje den beste og meste bærekraftige. Gir også heltidskultur. Mye fritid
M 4	Hver 4.	Langvakt helg, trad. vakt ukedager	16 årsv 16 heltid Stipro 100%	12 årsv 0 heltid Stipro 73%	12 årsv 8 heltid Stipro 73%	Vanlig alternativ. Bygger på modell 1. Halveis til målet om heltidskultur
M 5	Hver 2.	Tradisjonell vaktlengde, alle vakter	16 årsv 16 heltid Stipro 100%	13 årsv 0 heltid Stpro 73%	13 årsv 8 heltid Stipro 73%	Økt utbredelse igjen? For de få, og siste utvei for de som ikke har alternativer
M 6	Hver 4.	Tradisjonell vaktlengde, alle vakter	32 årsv 32 heltid Stipro 100%	12 årsv 0 heltid Stipro 37%	18 årsv 16 heltid Stipro 55%	Svært dyr hvis store stillinger. I stor grad erstattet av modell 1.
M 7	Hver 6.	Langvakt helg, trad. ukedager	Ikke beregnet			Bidrar ikke til heltidskultur
M 8	Hver 3.	24-72 timer	Beskrevet, ikke beregnet			Godt virkemiddel for heltidskultur. Lite brukt i kommunene

Langvakter og bærekraftige arbeidsmiljøer

Utvikling av nye turnuser med ulike varianter av langvakter framstår som noe av det mest innovative og samtidig mest kontroversielle i helse- og omsorgssektoren de siste 10–15 årene. Gjort riktig har dette ført til hele stillinger, mer kvalifisert personell, bedre gjennomføring av vakter og bedre tjenestekvalitet til brukerne. Gjort feil er langvakter ikke bærekraftig. Det er flere eksempler på at langvakter som doble vakter i høyt tempo og med svak involvering og medvirkning med rette er blitt avsluttet.

Et bærekraftig arbeidsmiljø foreligger når følgende forhold preger arbeidsstedet og ansatte:

- klarer å stå i (heltids)jobb til naturlig pensjonsalder (62–67 år)
- opplever arbeidsglede, tilhørighet, mestring og respekt
- er «middels» slitne etter en arbeidsøkt
- har en lønn og pensjon «å leve av» (og muligheter til å ta opp banklån)
- har forutsigbar lønn, arbeidstid og fritid
- opplever få HMS-avvik (Moland og Bråthen 2019)

Flere av undersøkelsene i litteraturgjennomgangen har vist at den tradisjonelle turnusen kommer dårlig ut på disse bærekraftmålene. Det gjør også vikarpoolene. Langvaktforsøk i småskala har derimot gode resultater å vise til. Selv i større skala (store sykehjem) hvor det har vært en del kritikk, kommer langvaktene godt ut sammenliknet med alternativene.

Eldre studier av lange vakter var gjerne vært koblet til studier av nattarbeid. Oppslag om en sammenheng mellom nattevakter og fare for brystkreft fikk stor oppmerksomhet. Disse studiene ble koblet til overtidsarbeid, dårlige restitueringsmuligheter og lange vakter. Ryggmargsrefleksen tilsier at lange vakter er slitsomt og i lengden helsemessig usunt. Dette har som vi har sett også vært budskapet fra Stami, Arbeidsdirektoratet og arbeidstakerorganisasjonene (Lie 2014, Moland 2015).

Det kom derfor som en overraskelse på både forskerne og fagbevegelsen da Moland og Bråthen (2012b) fant at lange vakter fungerte god dersom turnusen var satt opp på en god måte, at arbeidstempoet kunne settes ned og at restitusjonsbehovet ble ivaretatt. Samme studie viste også at tjenestekvaliteten gikk opp. Det samme ble etter hvert senere også funnet i studier av Ingstad og Amble (2014) og Olberg og Pettersen (2015). Enkelte arbeidslivsforskere var fortsatt skeptiske til lange vakter (Lie mfl. 2014). De siste års casestudier om langvakter har som vi har vist, funnet at organiseringen av arbeidet og de ansattes kompetanse og kjennskap til arbeidsoppgaver og brukere er viktigere for å utvikle et bærekraftig arbeidsmiljø enn spørsmålet om en vakt er på 6, 8, 10 eller 12 timer. Blant disse skiller studien til Goffeng (2020) seg ut. Den viste blant annet at hjerterytmen til langvaktsansatte i Karmøy ikke skilte seg negativt ut fra hjerterytmen til ansatte i turnuser med kortere vakter. Vedaa mfl. (2020), som fulgte flere hundre sykepleiere over flere år, fant at langvakter snarere hadde en positiv enn negativ effekt på sykefraværet.

Praktisering og andre støttetiltak

Samarbeids/ønsketurnus sier ikke noe om hvordan grunnturnusen er satt opp, men kjennetegnes ved at ansatte involveres i turnusplanleggingen. Gode resultater på arbeidsmiljø og samordning av arbeid og fritid. Har i seg selv begrenset effekt på stillingsstørrelsene. 3+3-turnus kan ha ulike vaktlengder. I sin rendyrkede form berører den 26 helger i året. Blir derfor gjerne praktisert i modifisert form. Vi har ikke sett varianter der det benyttes lengre vakter enn 9 timer. Vi har heller ikke sett at den løser heltidsmålet fullt ut.

Bruk av hinkehelger innebærer at ansatte jobber enkelte helger i tillegg til det som er lagt opp i grunnturnusen. Blir mye brukt sammen med modell 1. Hinkehelgene er et virkemiddel som benyttes for å gi deltidsansatte litt større stilling og samtidig redusere bruken av egne helgestillinger. Tiltaket vil ofte komme inn under det vi vil kalle turnusflikking.

Bruk av bunden/ubunden tid, timebank, bonusordninger, ressursenheter/ressursteam, årsplaner og en understøttende rekrutterings- og permisjonspolitikk er andre støttetiltak som kan gjøre det lettere å gjennomføre turnuser med litt større stillinger enn det man ellers ville hatt.

Ressursenheter

Det er for tiden (våren 2021) stor interesse i kommunene for å etablere ressursenheter/vikarpooler. Enhetene varierer i størrelse og virkeområder. De er først og fremst et ledelsesverktøy for å kunne kombinere fleksibel ressursbruk med en mer forutsigbar bemanning. Et av siktemålene med disse enhetene er å redusere bruken av eksterne vikarer. Deltidsansatte som ønsker å jobbe mer må gjøre det ved å forplikte seg gjennom en bemanningsordning. Dermed blir praksisen med at deltidsansatte kan shoppe vakter når det passer dem redusert.

Det er vanskelig å utvikle stabile ressursenheter. Blant de som er beskrevet i offentlig tilgjengelige evalueringer, skiller forsøkene ved Sørlandet sykehus Arendal slik de ble praktisert i 2011–2014 seg ut som spesielt vellykket. Her rekrutterte man høyt kvalifisert personell som alle fikk god opplæring. Til å begynne med ble det benyttet individuelle opplæringsplaner for å sikre at de ansatte virkelig fikk den ønskede opplæringen. Alle jobbet heltid, og alle var godt kjent på postene de gikk til. På sitt beste bidro disse ansatte til organisatorisk læring ved at de formidlet ny kunnskap mellom avdelingene.

Ressursenhetene kan gi mange ansatte hel stilling i kommunen. Hvis 40–50 deltidsansatte i en middels stor kommune får hel stilling ved å jobbe helt eller delvis i en ressursenhet vil det slå positivt ut i heltidsstatistikken. Men hvis de enkelte tjenestestedene fortsetter med sin tradisjonelle turnus, vil de være like langt unna en heltidskultur som før. Slik sett fremstår ressursenhetene til en viss grad som en nødløsning for å bøte på resultater av en (tidligere) kortsiktig ansettelse- og kompetansepolitikk og videreføringen av en dårlig turnuspraksis.

Som gjennomgangen over også har vist, er det svært vanskelig å tilby ansatte som jobber mange steder fullverdig status som heltidsansatt, med sosial tilhørighet og god fagutvikling. Skal man benytte ressursenheter eller vikarpooler er det særlig viktig at de ansatte er mye til stede og blir tilstrekkelig kjent, så de slipper å føle seg som «bare en vikar». For de fleste ansatte vil to tjenestesteder være mer enn nok. Noen få kan klare mer og trives med det.

Skal ressursenhetene fremstå som attraktive for avdelingslederne som skal bruke ansatte derfra, må de ansatte fremstå som attraktive. Hvis ikke, vil lederne lage sine egne vikarordninger. Derfor bør ressursenhetene både av hensyn til ledere og ansatte ha begrenset nedslagsfelt og bestå av få, men godt kvalifiserte fagpersoner. Noen kommuner har så smått begynt å bruke ressursenheter som rekrutteringsvirkemiddel. Det er en spennende idé. Bruken av store ressursenheter bestående av ufaglærte på deltid, gjerne også på «kortvakter», fremstår som et feilskjær.

Såkalte kombistillinger og oppgavedeling (problemstilling 4) er beskrevet i flere rapporter fra før 2010. Fra litteraturen gjengitt over (Moland og Bråthen 2012a og Moland 2015) er dette beskrevet i samband med ressursenheter og andre former for å "jobbe på tvers". Mer systematiske forsøk med oppgaveglidning for skape flere større stillinger eller vice versa, har vi ikke kommet over.

Heltidsforsøk, kompetanse og brukeropplevd tjenestekvalitet (problemstilling 1)

De første forsøkene med alternative turnuser for 20–25 år siden hadde ikke mål om hele stillinger. Forbedret tjenestekvalitet sto heller ikke sentralt. De siste års kommunale plandokumenter om utvikling av heltidskultur legger nesten alle stor vekt på bedre bruk av kompetansen, flere kompetente medarbeider og ikke minst brukeropplevd kvalitet når de skal begrunne heltids-satsingen. Igjen er det tiltak med langvaktturnuser som har de mest eksplisitte målformuleringene om å styrke tjenestekvaliteten. Som vist i kapittel 6, har vi også sett at disse tiltakene har ført til bedre tjenester for brukerne. Tiltak med samarbeidsturnuser og ressursenheter har hatt mer oppmerksomhet mot bemanningsledelse og mindre fokus på tjenestekvalitet.

Hva fremmer og hemmer heltid (problemstilling 3)

Argumentene for å forsøke å utvikle heltidskultur i kommunesektoren er som vist i innledningen mange (jf. Figur 7-1 «Heltidshjulet»). Litteraturgjennomgangen har ytterligere vist at dagens deltidskultur står i veien for videreutvikling av likestilling mellom kjønnene. Deltidskulturen legger også ekstra press på utdanningskapasiteten og konkurransen om knappe arbeidskraftsressurser. SSBs befolkningsframskrivinger viser at dette vil tilta i årene som kommer.

Frivillighet og involvering

Alt endringsarbeid bør selvsagt skje frivillig, både av hensyn til arbeidsmiljøet og den enkeltes motivasjon for å gjøre et godt arbeid. Denne frivilligheten kan imidlertid komme til å skape utfordringer for utviklingen av heltidskultur. Dette kan være ufaglærte som ikke vil gå inn i et utdanningsløp, deltidsansatte som ikke vil jobbe litt mer, ansatte som ikke vil jobbe med andre oppgaver eller på andre steder enn det de har gjort i tiden fram til spørsmålet om endring kommer opp. I noen tilfeller som ved endring av kontraktsfestet stillingsstørrelse har ansatte juridisk rett til å si nei, i andre tilfeller som ved valg av arbeidssted, har de det ofte ikke.

Den delen av litteraturen som beskriver endrings- og utviklingstiltak som har lykkes, påpeker betydningen av å involvere de som skal være med på endringen, det vil si ledere, ansatte og tillitsvalgte på de aktuelle tjenestestedene. Det er vanlig å poengtere viktigheten av å involvere ansatte og tillitsvalgte. Enkelte studier viser at det er minst like viktig å involvere den lederen som har det daglige ansvaret for å få turnusen til å gå opp. Det er gjerne han eller hun som forsvarer den gamle turnusen, dels fordi den gir fleksibilitet og dels fordi «A-laget» i personalgruppen vil ha det slik.

Det holder altså ikke at kommunens ledelse og en oppnevnt prosjektgruppe ivrer for saken. Tidlig involvering vil redusere faren for at man setter i gang et mislykket forsøk. Tidlig involvering er ingen garanti for suksess. Ofte fører tidlig involvering til at initiativtakerne konkluderer med at endringsmotstanden er så stor at planene skrinlegges. Da har man i det minste unngått en masse støy.

Enkelte studier spør om kommunene har gått for langt i å la flertallet av ansatte bestemme sin egen stillingsstørrelse. Deltidskulturen går både ut over kommunens evne til å løse sitt samfunnsoppdrag og «C-laget» av ansatte i ufrivillig deltid og andre kolleger som må ta en uforholdsmessig stor del av helgevaktene. Hensynet til sårbare brukere tilsier at personer som «bare vil jobbe litt» henvises til andre deler av arbeidsmarkedet.

Tiltaksnivå

Det går et grunnleggende skille i forståelsen av heltid-deltidsproblematikken mellom de som søker løsninger på individnivå og de som søker løsninger på organisasjonsnivå.

a. Individet

Her er det individet som skal tilbys større stillinger, ofte beskrevet som at de ansatte skal få den stillingsprosenten de vil ha. Frivillig deltid oppfattes gjerne som en grunnleggende rettighet. Det er omfanget av den ufrivillige deltiden som må reduseres. Arbeidsmiljøloven og det partsbaserte avtaleverket er overveiende rettet inn mot individers rettigheter. Lenge har også heltid-deltidsproblematikken vært dominert av dette. Ansatte i små stillinger har kanskje etter en tid fått større stilling, mens nye personer et blitt ansatt i de minste stillingene. Slik har enkeltpersoner som ønsker det, fått større stillinger samtidig som tjenestestedene har beholdt omtrent den samme fordelingen av små og store stillinger. De siste årene har «krav»-paragrafen (aml. § 14-4) gitt flere deltidsansatte krav på større stillinger. Dette har i sin tur satt press på arbeidsgiver til å øke deres stillinger uten at dette nødvendigvis henger sammen med bemanningsbehov og turnusplaner. Her er trolig noe av forklaringen på at kommunene de siste årene har vist så stor interesse for å etablere resurssenheter og vikarpooler. Problemet med denne individorienteringen er at den ikke bidrar til utvikling av heltidskultur på det enkelte tjenestested.

b. Avdelingen/turnusenheten (Forsøksvirksomhet)

Heltidskultur som del av organisasjonskultur kommer til uttrykk på avdelingsnivå der tjenestene utføres, der brukerne befinner seg, der ansatte har et arbeidsfellesskap og der en leder skal lede. I arbeidet for heltidskultur er det tjenestestedet som skal ha større gjennomsnittlig stillingsstørrelse og flere heltidsansatte. Det er ikke nok at enkelte ansatte får større stillinger etter kravprosesser eller at flertallet jobber i en deltidsprosent de er tilfredse med. Mange lokale tiltak har nøyd seg med å etterkomme «kravsakene» og forsøkt å innfri andre ansattes ønsker om en passe stor deltidsprosent. Tiltakene som er beskrevet i litteraturgjennomgangen over er med unntak av de omtalte ressursenhetene/vikarpoolene eksempler på avdelingers forsøk på å løfte den samlede stillingsstørrelsen. Slik sett har de tatt et lite eller stort skritt i retning av en kultur der heltid er normen. De fleste kommuner velger å etablere pilotforsøk der måltall kun gjelder for disse.

c. Virksomheten

Her gjøres det forsøk med å løfte stillingsstørrelsene ved for eksempel alle avdelingen på et sykehjem, i et heltid-distrikt med hjemmesykepleie, eller alle gruppeboliger for funksjonshemmede.

d. Sektoren

De fleste kommuner som har formalisert satsingen på heltidskultur har satt måltall for hele pleie- og omsorgssektoren.

e. Hele kommunen

Deltidsomfanget har fått størst oppmerksomhet som et problem for pleie- og omsorgssektoren. Deltidsomfanget er imidlertid stort også i barnehager, skolefritidsordninger, barneskolen og kultursektoren. Flere kommuner har derfor trukket inn alle sektorer i planene for en heltidssatsing.

Ambisjonsnivå

De beste resultatene kommer med tiltak for å styrke heltidskulturen på et helt tjenestested, og der man har vært villige til å ta radikale grep slik det er vist i flere av de omtalte referansene. Flertallet av forsøk er imidlertid såkalte flikkeforsøk. Disse holder fast i den tradisjonelle turnusen og prøver ikke å gjøre noe med frivillig deltid.

Tiltakstidspunkt

Tidspunktet for å iverksette et tiltak er viktig. Der tiltaket skal gjennomføres med ledere og ansatte i en bestående enhet er det viktig at det settes av tilstrekkelig tid til mentale og turnustekniske forberedelser. Det er derfor viktig at ledelsen og politikere ikke setter for knappe tidsfrister.

Det enkleste tidspunktet for å prøve ut radikale tiltak foreligger når et nytt tjenestested skal bemannes. Da kan ledelsen fritt sette opp en bemanningsplan og en turnusvariant man ønsker å prøve ut, sørge for støtte fra de tillitsvalgte og deretter lyse ut stillinger. Da vil man få søkere som alle er positivt innstilt til den aktuelle arbeidstidsordningen. Det er flere eksempler, blant annet fra Bergen og Bodø, på at nyetablerte tjenestesteder som lyser ut stillinger med omfattende bruk av langvakter har hatt rekordmange søkere. Det er forbausende at ikke flere kommuner i det minste bruker slike muligheter til å få fram erfaringer med stor sannsynlighet for suksess.

Barriere nr. 1 Deltidskulturen og kvinners mandat til å bestemme egen arbeidstid

Kvinners kulturelle mandat til å velge å jobbe deltid i store deler av kommunesektoren, er den faktoren som kanskje er vanskeligst å bevege (Egeland og Drange 2014). Den er forankret utenfor arbeidsplassen, men blir kontinuerlig stadfestet på arbeidsplassene. Når disse deltidsverdiene først er sluppet inn, er det begrenset hva arbeidsgiver kan gjøre ut fra styringsretten. Her ligger den største utfordringen: å motivere ledere og ansatte til å si ja til arbeidsplasser der heltid er normen. Korte tidsfrister for denne type endringsprosjekter viser at de som har satt dem ikke har forstått styrken i deltidskulturen og hva det vil si bevege seg bort fra den.

I deltidskultur står de ansattes hevdvunne rett til å bestemme hvor mye de vil jobbe sterkt.
I heltidskulturen utfordres denne av andre hensyn. Mange deltidsansatte opplever fremføringen av argumenter for heltidskultur som moraliserende og at det tas lite hensyn til ansatte som har redusert arbeidsevne eller av andre grunner ikke kan jobbe heltid.

Deltidskulturen preger også arbeidet med å rekruttere og utvikle kompetente medarbeidere. Hvorfor den får dominere og påvirke utviklingen av hele sektoren, kommer vi tilbake til i sluttkapittelet.

Barriere nr. 2 Lederens kompetanse og handlingsrom

Ledere flest ser gevinstene ved heltidskultur, men har likevel vanskelig for å se hvordan de skal komme dit. De føler seg bundet av det tradisjonelle turnusoppsettet som benyttes, et oppsett som er ønsket av mange av de ansatte og som gjerne har vært brukt i avdelingen fra lenge før lederen ble ansatt i stillingen. Selv om flere av studiene har vist at større stillinger ikke behøver å koste mer, kanskje tvert imot, er en vanlig oppfatning blant avdelingslederne at lønnsmidlene vil øke samtidig som fleksibiliteten som ligger i å ha deltidsreserven blir redusert. Det som er et gode for brukerne, og lønnsomt for samfunnet og kommunen, kan være vanskelig å fange opp i regnskapet til avdelingslederen.

Enkelte av studiene påpeker at mange avdelingsledere ikke har tilstrekkelig turnuskompetanse, en del har heller ikke tilstrekkelig økonomikompetanse til styre en alternativ ressursbruk. Men vel så ofte støter man på ledere som klager over rigide regler for rekruttering og bruk av de samlede lønnsmidlene. Dermed har de ikke handlingsrom til å gjennomføre endringer som kunne gitt avdelingen færre små stillinger.

Forståelsen av at store stillinger (på samme måte som kompetanse) er dyrt går også igjen hos mange toppledere og politikere. Tjenestetilbudet oppfattes som godt nok. Behovet for en fordyrende profesjonalisering blir da ikke så stort. Dermed reduseres heltidsproblematikken til et spørsmål om kostnader og et tema for lønnsoppgjøret og arbeidstakervelferd. I og med at det meste av deltiden er frivillig og i tråd med en ønsket familiepolitikk, fremstår ikke likestillings-aspektet heller som særlig påtrengende.

Barriere nr. 3 Partssamarbeidet

Turnusene skal godkjennes av både arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonene som er representert på de aktuelle tjenestestedene. Tillitsvalgte skal også involveres når det gjennomføres endringer i organiseringen av arbeidet. Dyktige ledere trekker de tillitsvalgte tidlig inn i planleggingen av endringer på begge områder. Dessverre er det mange som venter til planene er ferdig utarbeidet før de lar tillitsvalgte få uttale seg. Dermed vil det som kunne vært positive innspill fra de tillitsvalgte i en felles utforming av planene i stedet bli til kritikk av ledelsens opplegg.

Lokale tillitsvalgte er ofte positive til å prøve ut alternative arbeidstidsordninger. Det er imidlertid en oppfatning blant mange arbeidsgivere at arbeidstakerorganisasjonene sentralt (til dels også Arbeidstilsynet) ikke gir samtykke til turnuser som krever dette etter arbeidsmiljøloven. Til det svarer organisasjonen at de gir langt flere tilsagn enn avslag. Så sier arbeidsgiver at organisasjonene lokalt eller sentralt signaliserer et nei så tidlig i samtykkeprosessen at arbeidsgiver gir opp og lar være å sende inn søknad om turnusgodkjenning. Selv om det er usikkerhet omkring omfanget av manglende samtykke, er dette og motstanden mot å skulle jobbe oftere enn hver tredje helg så stor at dette fremstår som en barriere mot arbeidet for heltidskultur.

8 Sammenheng mellom organisering, kompetanse og heltidskultur

8.1 Kompetanse, heltid og nærvær

Kommunene har over tid hatt store utfordringer med å rekruttere kompetente ansatte til å møte den økende etterspørselen etter pleie- og omsorgstjenester (Holmøy mfl. 2014). I mange kommuner benyttes arbeidskraft med lavere kompetanse enn normert (Gautun 2012). Det brukes også mye vikarer og ansatte i små deltidsstillinger, gjerne ufaglærte (Moland og Schanche 2019). Dette fører til at brukerne møter mange tjenesteytere de ikke kjenner og som ikke kjenner dem (Moland og Bråthen 2019). Lederne av tjenestene må bruke mye tid på opplæring og veiledning av «flyktig» arbeidskraft, og arbeidsdagene blir ikke så godt planlagt som de kunne ha vært (Moland 2015). Tjenestekvaliteten svekkes (Bråthen 2016). Arbeidsmiljøet utvikler ikke den bærekraften som er mulig. En del arbeidstakere jobber også ufrivillig deltid (Moland og Bråthen 2019, Lien 2019).

Med dette har kommunene et svært vanskelig utgangspunkt både for å rekruttere fagpersonell og utvikle sterke fagmiljøer. Når fagmiljøene ikke har tilstrekkelig kompetanse, blir det også vanskelig å påta seg de oppgavene som forventes i de store tjenestereformene. I et debatthefte fra KS 2020 trekkes rekruttering, deltid og sykefravær fram som tre av de viktigste utfordringene for kommune-Norge. Budskapet fra litteraturgjennomgangen er at disse tre bør ses i sammenheng.

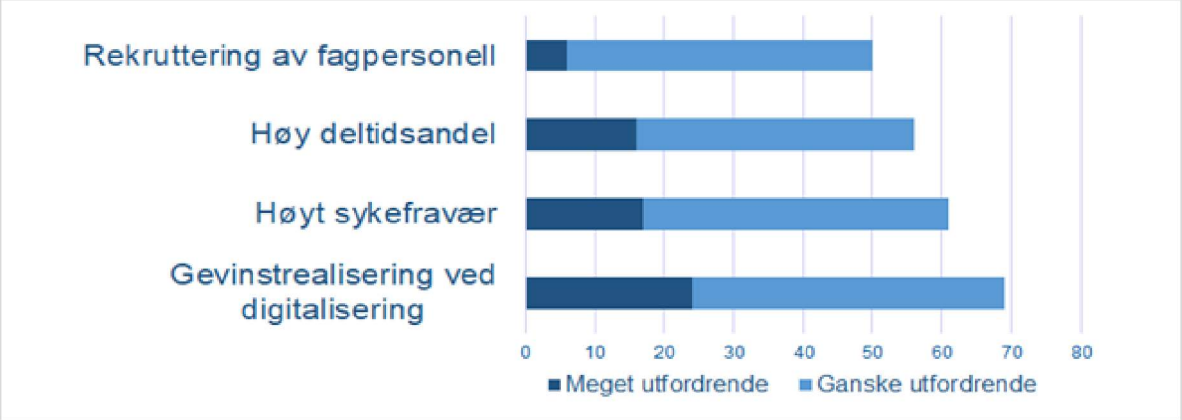

Figur 8-1 De fire største utfordringene for kommunene i 2020. Kilde: IPSOS 2019 i KS' debatthefte 2020

I kapitlene foran har vi gått gjennom litteratur som viser trendene for ønsket og faktisk tjenesteorganisering (kapittel 5), utfordringer med å rekruttere, utvikle og organisere kompetente medarbeidere (kapittel 6) og utfordringer og gevinster ved å redusere omfanget av deltidsstillinger (kapittel 7).I dette kapitlet oppsummer vi de mest sentrale problemstillingene og hvordan de henger sammen.

8.2 Leon-prinsippet, New Public Management og bruker i sentrum

LEON-prinsippet har lenge stått sentralt i utviklingen av helse- og omsorgstjenestene. Det omtales i Stortingsmelding nr. 9 (1974–1975), *Om sykehusbygging mv. i et regionalisert helsevesen*. LEON står for «lavest effektive (mulige) omsorgsnivå» I tråd med dette prinsippet har vi hatt en rekke reformer der statlig/fylkeskommunale tjenester er flyttet til kommunene («der folk bor»). Ansvars-reformen for psykisk utviklingshemmede er et slikt eksempel. Hjemmebaserte tjenester framfor

sykehjemstjenester, kommunale tjenester der det er mulig fremfor sykehustjenester. Flere eksempler er vist i kapittel 5. Samhandlingsreformen skulle underbygge bestrebelsene på å følge opp LEON-prinsippet og samtidig håndtere BEON-prinsippet. BEON står for «beste effektive omsorgsnivå». Ikke alle mener at lavest mulig nivå er det beste nivået. Utvikling av faglig spisskompetanse og forsvarlighet trekker ofte tjenesteorganiseringen i retning av spesialisering og sentralisering (jf. nedlegging av mindre sykehus eller interkommunale barnevernstiltak).

For å komplisere bildet har vi finansierings- og styringsreformer med omfattende utbygging av ulike foretaksmodeller. Kommunale og interkommunale foretak i en rekke sektorer og ikke minst innføringen av de regionale helseforetakene i 2002 er velkjente grep for å effektivisere kommunale og statlige oppgaver inspirert av bedriftsøkonomiske styringsprinsipper. Med New Public Management og det bedriftsøkonomiske perspektivet kommer også en bevisstgjøring av hva som er «godt nok». Målstyring, faglighet og idealisme suppleres med resultatstyring. Samtidig trekkes politikerne et skritt bort fra den praktiske driften. (De skal bli mer strategiske og fokusert på mål og strukturelle virkemidler og overlate driften til ekspertene som skal stå for realiseringen).

I vår litteraturgjennomgang møter vi både ansatte, ledere og kommuner som utfordres av de praktiske konsekvensene av å følge LEON-prinsippet og bedriftsøkonomiske styringsprinsipper.

Samtidig med LEON-prinsippet er det skrevet en rekke NOU-er og Stortingsmeldinger der slagord som «bruker i sentrum», «sammenhengende tjenestekjede» og «brukerstyrte tjenester» gradvis får en sterkere teoretisk begrunnelse og økende betydning for hvordan sentrale myndigheter forventer at tjenester skal organiseres. De samme dokumentene gjengir også enkeltstående fortellinger om hvordan pilotforsøk ledet av ildsjeler (kanskje) kan lykkes. Det siste kjennetegner også mye av litteraturen vi har gjennomgått i kapitlene 5, 6 og 7 som jo ofte er skrevet for å gi oppdragsgiver «best case»-beskrivelser som kan motivere til utviklingstiltak, gjerne supplert med påpekninger om hva som må gjøres der det er vanskelig å nå de definerte målene som måtte være satt for en aktuell del av tjenestene.

8.3 Tjenesteorganisering og kompetanseressurser

I kapittel 6 har vi sett mer eller mindre vellykkete forsøk på å løfte ufaglærte til faglærte, gi sykepleiere spesialistutdanning og øke realkompetansen på alle nivåer. På den ene siden er det et økende og til dels nytt behov for flere spesialister i helse- og omsorgstjenestene, på den andre siden er det behov for langt flere faglærte og høyskoleutdannede med generalistkompetanse. Og uansett innretning på utdanningen så har behovet for sykepleiere og helsefagarbeidere økt i takt med endringer i befolkningen. Behovet for disse yrkesgruppene vil øke enda mer i årene som kommer (Holmøy mfl. 2014, 2020, Hjemås mfl. 2019). Dette gapet mellom tilbud og etterspørsel har vært kjent av en rekke regjeringer og Storting, så det er nærliggende å tolke dette som et uttrykk for at landets myndigheter oppfatter dagens kompetansenivå som “godt nok”.

Et annet tiltak som også kan dempe behovet for kostbart helsepersonell ligger i økt samarbeid med frivillige og pårørende. Ifølge Agenda Kaupang samarbeider mange kommuner nå mer systematisk enn før med frivillige. Lorentzen mfl. (2018) fant imidlertid at samordning av bidrag fra frivillige og profesjonelle var utfordrende. Det dukket opp et stort samordningsbehov, og friksjoner oppstod som følge av uklar arbeidsdeling, merarbeid for ansatte eller dårlig kommunikasjon. Flere kommuner har derfor satt av egne ressurser til å koordinere innsatsen fra frivillige. I en evaluering av organisasjonskulturen i Kristiansand kommune vises det at et stort omfang av deltid, vikarbruk og ufaglærte skaper stort behov for kvalitetssikring og kontroll. Dette bidrar til byråkratisering av driften og utvikling av en lite innovativ kontrollkultur (Haabesland, Ruenes og Aasheim 2017).

Bruk av oppdragstakere er et annet tiltak for å unngå å bruke kostbart helsepersonell på oppgaver som kan gjøres av pårørende eller andre. Men også det har en negativ side som minner om

Lorentzen mfl. sin beskrivelse av de frivillige. Andersen, Colman og Moland (2009) har evaluert bruken av oppdragstakere i norske kommuner og spør retorisk om dette er lønnsarbeid eller fritidssyssel. En av konklusjonene var at oppdragstakerne ikke inngikk i et arbeidsmiljø med felles kvalitetssikringsrutiner og muligheter for kompetanseutvikling. Kommunene kunne da enten la være å kvalitetssikre arbeidet som ble gjort, eller etablere et eget kvalitetssikringssystem for denne gruppen. NOU 2020: 13 tar opp de juridiske og økonomiske sidene ved å bruke oppdragstakere. På mer generelt grunnlag slås det fast at ulike former for utsetting av oppgaver krever kontrollressurser[22].

Det er vanskelig å sikre informasjonsflyt, god tjenestekvalitet og godt samarbeid mellom aktører som har ulik fagbakgrunn, er lite til stede og som ser hverandre sjelden. Økt utdanning og større stillinger til flere ansatte trekkes fram som viktige tiltak for å motvirke en byråkratisk kontrollkultur.

Ute i kommunene konfronteres all kunnskapen om hva som er gode tjenester og hvordan de kan utvikles, med et begrenset økonomisk handlingsrom. Tøffe prioriteringskrav fører til at det lett kan bli avstand mellom liv og lære, mellom ambisjoner og statlige pålegg, og begrensede ressurser og kompetanse til å følge opp. Riksrevisjonen (2019) retter ganske sterk kritikk mot kommunene for manglende kunnskap om kvalitet og sikkerhet i eldreomsorgen, svakt grunnla for tjenestetildeling og lav endringskompetanse. Staten kritiseres for ikke å ha god nok oversikt over kommunenes arbeid med å sikre riktig kapasitet i eldreomsorgen.

Med LEON-prinsippet og ambisjonene om økt brukermedvirkning følger at laveste nivå får nye oppgaver med nye krav til faglig- og styringsmessig kompetanse. Dette forsterkes av tillitsreformen som legger til grunn at ansatte kan jobbe selvstendig. Nye krav til samhandlingskompetanse og økt vekt på brukerbehov stiller betydelige krav til tverrfaglig samarbeid, noe som forutsetter både høy egenkompetanse (for å ha noe å bidra med overfor andre fagmiljøer) og god forståelse for andre faggruppers arbeidsformer. Dette er tilnærmet umulig å få til på arbeidsplasser med en sterk deltidskultur.

8.4 Kompetanserealisering

Helsefagarbeidere, en uutnyttet ressurs

Ønskene om oppgaveglidning der spesialutdannede sykepleiere kan avlaste “overarbeidede” leger, er foreløpig ikke fulgt opp i stor stil. Helsefagarbeiderne er en uutnyttet ressurs. De er ofte deltids-ansatte med lite faglig ansvar. Flere helsefagarbeidere i hele stillinger, fullt integrert i et sterkt fagmiljø kan utvikles til å jobbe med mer ansvarsfulle helsefagarbeideroppgaver og til å møte utfordringene med oppgaveglidning mot sykepleierne med en helt annen interesse og selvtillit. Slike tiltak for å styrke helsefagarbeiderne er ikke så utbredt. Foreløpige erfaringer fra denne formen for kompetanseglidning og oppgaveoverføring er todelt, noen synes dette er faglig utviklende og stimulerende, mens andre har mindre lyst på mer ansvar. Det siste kan ikke løses med utdanning alene. Tett lederoppfølging og arbeid for mer heltid/nærvær er minst like viktig.

Kompetanse er viktig, men…

Selv om kommunene gjerne har vedtak om å ikke gi fast ansettelse til ufaglærte, er praksis en helt annen. Sett opp mot en målsetting om at alle ansatte skal ha fagbrev, særlig innenfor pleie og omsorg, kan realkompetansekartlegging være et godt virkemiddel. Dette er imidlertid et tidkrevende arbeid som mange kommuner ikke finner å kunne prioritere. Krevende økonomiske rammer og daglig drift gjør det også vanskelig å prioritere faglig utvikling på alle nivåer.

[22] NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten. Velferdstjenesteutvalgets delutredning I og II om offentlig finansierte velferdstjenester

I kapittel 6 er det beskrevet flere studier om kartlegginger av real- og formalkompetanse. Dette er tiltak som helst skal følges opp med kompetanseutviklingstiltak for å nå definerte kompetansemål som igjen er en del av en strategisk satsing for å kunne utføre kvalitativt gode og effektive tjenester. Denne strategiske forståelsen av kompetansearbeidet er avgjørende for måloppnåelsen. Flere studier finner imidlertid at tiltak ofte mangler både strategisk forankring og strategisk forståelse.

Kartlegginger kan ikke være et mål i seg selv (Moland, Sollien mfl. 2009, Døving og Tobiassen 2020). Målene og hensikten må formidles tydelig enten det er til enkeltpersoner med sikte på å ta fagbrev eller det er til tjenestene. Dernest må arbeidsgiver og ansatte gå sammen om tiltak for å realisere formålet. Også kommuner som bruker mye ressurser på kompetanseutvikling og som har tiltaksplaner som er utarbeidet basert på reelle behov, har sjelden forankret dette i en kompetanse-strategi (Skaar og Pedersen 2012). Skaurstein (2015) finner tilsvarende svakhet både for kompetansearbeidet og rekruttere-beholdearbeidet i sin studie. Koblingen mellom kompetanse-strategier og strategi for utvikling av heltidskultur er enda sjeldnere[23].

Når den strategiske forankringen er mangelfull, vil tiltak lett bli isolerte og ad-hoc-pregede, og lite robuste i kampen om oppmerksomhet, tid, tålmodighet og økonomiske ressurser. Mulige synergieffekter ved å se kompetanse, stillingsstørrelser, stabilitet, mestring i sammenheng er lite kommunisert. Da er det heller ikke så overraskende at kompetanseutviklingen i praksis ikke blir prioritert så høyt verken av arbeidsgiver eller ansatte. Bare det å finne tidspunkter for opplæring som passet for de ansatte er vanskelig når alle jobber turnus, og flere i små stillinger. Nyborg 2020 Brenden 2015. Her kan vi føye til at økt formalkompetanse ikke har noen sentral plass i deltidskulturen.

De unge

I Heltidserklæringen mellom KS, Delta, Fagforbundet og Norsk Sykepleierforbund finner vi denne formuleringen: «For at kommunesektoren skal være en attraktiv arbeidsplass i framtida, er det viktig at nyutdannede tilbys faste hele stillinger». Det er altså et ønske om å satse på kompetanse, spesielt blant de unge.

Flere av fagbrevene som er rettet inn mot kommunalt arbeid er populære, men de fører unge jenter til arbeidslivets randsone. Svært få får fast jobb, hel stilling, muligheter for videreutdanning og en lønn å leve av. Barne- og ungdomsarbeiderutdanningen opplever et ganske stort frafall. Bråten og Tønder (2020) mener at mangelen på heltidsarbeid kan være en viktig medvirkende faktor til dette. Dette kommer også fram i **Andersen** mfl. (2019), som sammenlikner unge fagarbeideres mottakelse i ulike deler av arbeidsmarkedet.

Mens 92 prosent av fagarbeidere i byggebransjen har fast heltidsstilling ett år etter avlagt svenneprøve, gjelder dette bare for 33 prosent av helsefagarbeiderne. Dette har en klar kjønnsdimensjon. Der mannlige fagarbeidere i privat sektor i all hovedsak jobber heltid i en fast stilling, jobber kvinnelige helse- og omsorgsarbeidere i offentlig sektor i stor grad i en deltidsstilling eller i en midlertidig stilling

KS har igangsatt en rekke prosjekter og bidratt inn i programmer om kompetanse og rekruttering. Det har også arbeidstakerorganisasjonene. Flere av disse har vært rettet spesielt inn mot utdanningsrekruttering og ivaretakelse av unge medarbeidere. Bakkeli mfl. 2016 har beskrevet de unges krav og forventninger til arbeidsgiver. Med et par unntak var disse kravene ganske like funn som ble gjort 17 år tidligere: Sterke fagmiljøer og nærværende ledere var to av dem (Rødvei 2000, Moland og Egge 2000). Bakkeli mfl. foreslår en rekke tiltak kommunene kan gjøre for å fremstå som attraktive arbeidsgivere. Mange av dem er hver for seg ganske enkle. Spørsmålet er bare om

[23] Dokumenteres i et pågående FoU-prosjekt Fafo gjør på oppdrag for KS.

de har så stor effekt så lenge det butter på det basale og "umettelige" behovet: ledere som har tid til å være ledere, og kolleger i et sterkt og trygt fagmiljø.

De pågående Jobbvinner-prosjektene finner også at gamle oppskrifter funker bra, bare de blir tatt i bruk. Dette kan være oppfølgingen av nyansatte (eksempelvis mentorering) og praksisopplæring/ og veiledning. Rutiner og tiltak for rekruttering, mottak og oppfølging av nyansatte, sykepleie-studenter, elever og lærlinger har vært viktige aktiviteter i forsøkskommunene (Lysø mfl. 2020). Mye av forklaringen til at man lykkes i Jobbvinner-prosjektet er – slik det nå har kommet fram ganske mange ganger – at problemstillingene er forankret i ledelsen og at kommunene har prioritert å bruke ressurser på dette. Siden dette er et pågående KS-initiert program er det overaskende at heltid-deltidsproblematikken har fått så liten plass.

8.5 Nærvær, stillingsstørrelse og kompetanse

De turnusmessige utfordringene for å utvikle større stillinger og en heltidskultur er vist i kapittel 7. Her vil vi trekke fram sammenhengen mellom stillingsstørrelser, nærvær og koblingen mellom kompetanse og brukeropplevd kvalitet.

Nærværsarbeid benyttes ofte som begrep i stedet for sykefraværsarbeid. Nærværet regnes i varierende grad som den tiden man er på jobb, gjerne beregnet som den tiden som ikke går bort til sykefravær, ferie, kurs/utdanningsarbeid etc. Når dette skal tallfestes, er det nærliggende å si at en ansatt som for eksempel har et sykefravær på 10 prosent har et nærvær på ca. 90 prosent (med ferie reduseres det til ca. 80 prosent). Her oppfattes fravær og nærvær som en regnskapsteoretisk størrelse som registreres på lønnings/personalkontoret. Tallet forteller hvor mye den ansatte er til stede der avtalt arbeidstid settes til 100 prosent. Tallet sier ikke nødvendigvis så mye om den ansattes reelle nærvær og fravær. Dette gjelde for både heltids- og deltidsansatte.

En alternativ måte å vurdere nærværet, kan være å beregne det reelle nærværet. Dette er interessant for å synliggjøre den ansattes nærvær i arbeidsmiljøet, til bruker, kolleger og leder. Da vil en deltidsansatt i for eksempel 60 prosent som aldri er syk, ha et nærvær på 60 prosent (og ikke 100). Med et sykefravær på 10 prosent vil nærværet være redusert til mellom 50 og 54 prosent, avhengig av beregningsmetode. Med ferie blir det reelle nærværet enda lavere. Med denne måten å forstå nærvær på, vil det være umulig å oppnå høyt nærvær på en arbeidsplass med mange deltidsansatte.

Og med lavt nærvær blir også forutsetningene for kompetanseutvikling og god kommunikasjon redusert: Realkompetanse er et resultat av teoretisk tilegnet kunnskap i kombinasjon med praktiske øvelser og praktisk erfaring. Spisskompetanse på et fagområde krever mye av begge deler. Da må den ansatte være mye på jobb og utføre arbeidsoppgaver som gir relevant erfaring. Det siste vil i noen tilfeller være et argument for å bygge større og færre sykehus eller at mindre kommuner samarbeider om å ivareta et kvalitativt godt tjenestetilbud som en eller flere av dem vanskelig kan gi alene. Igjen ser vi at ansattes tilstedeværelse blir sentralt og vanskelig å innfri i et miljø med deltidskultur.

Men også for generalistene er nærværet viktig. De trenger ikke den "smale" arbeidssituasjonen som spesialistene for å utvikle høy realkompetanse. De må imidlertid ha høyt nærvær for å ivareta brukernes behov for gjensidig kjennskap og kollegenes behov for å være en de kan regne med. En de kan samarbeide godt med og en leder kan stole på at jobber godt og selvstendig. Denne nærværsdimensjonen har vært en avgjørende suksessfaktor for gjennomføringen av langvakter. Den er også viktig dersom det skal være mulig å realisere tillitsreformen.

Høyt nærvær er en forutsetning for kontinuitet i tjenestene og god brukerkontakt som igjen er hovedforklaringen på turnuser og måter å organisere arbeidet på som beskrives som suksesser i kapittel 7.

Nærværende ledere er som magneter på den kompetente arbeidskraften (Moland og Egge 2000). Nærværende kolleger som deler på arbeidet og kjenner hverandre likeså (Moland og Schanche 2019). Nærværende og kompetente ansatte som kjenner bruker er en kvalitetsfaktor som har fått stor oppmerksomhet i deler av forskningen om gevinster ved større stillinger, men som er mindre påaktet i utdannings- og kompetanselitteraturen!

8.6 Avslutning

Kommunene skiller seg fra andre kunnskapsbedrifter både ved å ha en høy andel ansatte som har lavere kompetanse enn det som er normert for stillingene, en høy andel deltidsansatte, og ved sin praksis der det fortløpende lyses ut små stillinger.

Det er vanlig å si at utviklingen av velferdsstaten de siste 50 årene har gått ganske parallelt med kvinners økende (deltids)yrkesdeltakelse. Utviklingen av velferdsstaten har bidratt til mange kvinnearbeidsplasser samtidig som utbyggingen av blant annet barnehager og sykehjem har gjort det lettere å kombinere arbeid og familieliv.

Hvorfor har det «kulturelle mandatet» som legitimerer deltidsvalg så stort gjennomslag i nettopp helse- og omsorgstjenestene? Kvinner jobber mer heltid på andre arbeidsplasser. Næringene transport og bygg og anlegg har dobbelt så høy heltidsandel, mens informasjon og kommunikasjon og finansiering og forsikring har neste fire ganger så høy heltidsandel blant kvinnelige ansatte som det vi finner i helse og omsorg, undervisning og varehandel[24].

Ledere og tillitsvalgte i kommunene regner helse- og omsorgstjenestene som kunnskapsbaserte virksomheter. Men der kunnskapsbedrifter i andre sektorer spesifikt etterspør og utvikler den kompetansen de trenger for å realisere eiers mål, har vi sett at kommunene ikke gjør det samme. Der er det vanskelig å rekruttere dedikert og kvalifisert personell og samtidig vanskelig å finne tilstrekkelig tid og andre ressurser for å prioritere kompetansesatsing.

Kan dette være uttrykk for den tekniske, økonomiske rasjonaliteten om hva som er godt nok? Sett fra en avdelingsleders ståsted med stramme budsjetter og stort kontrollspenn, kan nok svaret tilsynelatende være ja. Men hvorfor skulle denne være sterkere i kommunene enn i privat sektor?

De store trendene i de nasjonale planene for organisering og oppgavedeling forutsetter på den ene siden en stadig mer profesjonell kommunehelsetjeneste som skal ivareta faglig krevende oppgaver. Med det som bakgrunn blir svaret på «godt nok»-tenkningen definitivt nei. På den annen side har vi sett en nasjonal trend som går parallelt der bruk av frivillige, pårørende, og oppdragstakere har fått en stor plass. Her står «godt nok» sterkere. Nedbyggingen av institusjonsplasser er et stort spareprosjekt med en faglig overbygning. Her blir «godt nok»-svaret en helgardering med 1x2 eller HUB, for å låne begrepsbruken fra tippelappen som også er tittelen på en rapport om kvalitet og effektivitet i pleie- og omsorgstjenestene (Brevik mfl. 2016).

Med et perspektiv om å utvikle bedre, mer profesjonelle tjenester med betydelige gevinster for både samfunnet og enkeltmennesker fremstår deltidskulturen med sitt «kulturelle mandat» som et paradoks. Den undergraver arbeidsgivers muligheter for å drive rasjonelt (optimalt) og står da i veien for kommunenes evne til å løse sitt samfunnsoppdrag.

En nærliggende forklaring på at deltidskulturen med sin svake vektlegging av kompetanse står så sterkt også innenfor kunnskapsbasert tjenesteproduksjon kan vi kanskje finne i det som Kari Wærness (1984) kalte for omsorgsrasjonalitet. Den var motsatsen til den tekniske, økonomiske og

[24] SSB 2021. Tabell nr. 07203: Sysselsatte (AKU) (1 000 personer), etter næring (SN2007), avtalt arbeidstid, statistikkvariabel, år og kjønn (2020)

faglige rasjonaliteten. Omsorgsrasjonaliteten er forankret i uegennyttige familieverdier. Hun mente i sin artikkel at profesjonaliseringen av pleie- og omsorgstjeneste var feil vei å gå.

Det kulturelle deltidsmandatet (Egeland og Drange 2014) henter sin legitimitet dels i den norske familiepolitikken og dels i denne omsorgsrasjonaliteten. Denne tenkningen finner vi igjen både hos deltidsansatte, deres partnere på hjemmebane og hos mange kommunepolitikere. Krav til faglighet kan begrenses, det er «de gode holdningene» til brukerne som er viktig (Bråthen og Moland 2019).

Konklusjon: Kompetansekultur, heltidskultur og nærværskultur henger nært sammen, på samme måte som motsatsene «amatørkultur», deltidskultur og fraværskultur. Det er nesten umulig å styrke ett av områdene uten samtidig å trekke inn de andre. Myndighetenes visjoner om nye tjenester og nye måter å organisere dem på kan på den ene side[25] stimulere til satsing på mer kompetanse, heltid og nærvær, men manglende forståelse for sammenhengene kan samtidig stå i veien for å nå de store målene vi beskrev innledningsvis i kapittel 8.

Målene om å utvikle en nærværskultur og en sterkere kompetansekultur er umulig å nå så lenge deltidskulturen er sterk. Men jo større heltidsandel, jo lettere vil det være å øke både nærværet og kompetansen i de lokale personalgruppene (Moland og Bråthen 2019). Det vil også kunne bidra til flere dedikerte medarbeidere (Abrahamsen og Fekjær 2017). På de siste års større konferanser om personalpolitikk har mer kunnskap om denne sammenhengen vært sterkt etterspurt. For tiden er «trekanten» i Figur 8-2 under sentral i tilnærmingen hos KS i deres arbeid med å skape forståelse for hvor viktig det er å utvikle en heltidskultur. Figuren ble første gang presentert av Fafo på en KS-konferanse om arbeidsgiverpolitikk på Hamar i 2017.

Figur 8-2 Gjensidighet mellom heltids-, kompetanse- og nærværskultur samtidig som kulturer påvirker og påvirkes av verdier, organisering og praksis

I denne versjonen har vi plassert «tjenesteorganisering og oppgavedeling» i midten av trekanten. Dette er ikke bare gjort for å speile perspektivet som ligger til grunn for «Leve hele livet»-satsingen. En virksom kultur er mer enn verdier og holdninger. Det handler også om praksis. Tilsvarende bygger «morgendagens» organisasjonsformer på kulturforutsetninger som per i dag ikke er til stede.

[25] Amatørkultur brukes her retorisk som motsatsen til kompetansekultur. I referanselitteraturen kommer dette til syne ved at kommunene benytter en stor andel ufaglært arbeidskraft, gjennomfører kompetanse-kartlegginger uten strategiske motiv, og ved utsagn fra ansatte om at gode holdninger er viktigere enn fagkompetanse. Omfattende bruk av ansatte med lavere kompetanse enn normert og tidvis underbemanning forteller også om arbeidsgivere som synes det er greit med et høyt innslag av lavt kvalifiserte tjenesteytere.

Litteraturliste

Abbedissen, K. og Mannsverk, K. (2016): Langturnus i helsevesenet - En studie for å avdekke hvordan langturnus fungerer i pleie- og omsorgssektoren i Bergen kommune. Masterutredning i økonomisk styring (BUS) Norges Handelshøyskole.

Abrahamsen, B (2002): Hvorfor utdanne to pleiere for å få én? En studie av yrkesløpet til hjelpepleiere og sykepleiere. Oslo, ISF og Pax Forlag.

Abrahamsen, B., Fekjær, Silje B. (2017): Dedikasjon og deltidsønsker blant politi og sykepleierstudenter. Tidsskrift for samfunnsforskning 58 (4), 389-408.

Abrahamsen, B og H. Høst (2005): Deltid rekrutterer til pleieyrkene. SPS-kronikk 02/00

Agenda Kaupang (2014): Kostnader og gevinster ved redusert deltid. Veiledningshefte til regnemodell.

Agenda Kaupang, Proba, Sintef (2020): Evaluering av forsøksordning med statlig finansiering av kommunale helse- og omsorgstjenester.

Andersen, R. K., Skålholt A og Tønder A.H (2019): Relevans i fag- og yrkesopplæringen. Underveisnotat fra utviklingen av fagarbeiderundersøkelsen og arbeidsgiverundersøkelsen Fafo-notat 2019:10

Andersen, R. K., Colman H. L. og Moland L. E. (2009): Oppdragstakere i norske kommuner. Lønnsarbeid eller fritidssyssel? Fafo-rapport 2009:07

Aspøy, T, M.., Nicolaisen, H og Nyen, T (2013): Vilkår for løring i kommunene -En kartlegging av fire arbeidsfelt. Fafo-rapport 2013:35.

Austad, I. (2015): Involveringens betydning for en vellykket langturnus. En kvalitativ studie blant ansatte i langturnus. Høgskolen i Buskerud og Vestfold. Fakultet for helsevitenskap

Bakkeli, V, Sterri, E. B. og Moland, L. E: (2016): Strategisk rekruttering av unge til kommunal sektor. Fafo-rapport 2016:04.

Bakkeli, V., Steen Jensen, R. og Moland L. E. (2012): Kompetanse i kommunene. Fafo-rapport 2013:51

Bersvendsen, T. (2020). Effects of home-based reablement: A micro-econometric approach. Doctorial Dissertation at the University og Agder.

Brenden, T. K., Storheil, A. J., Grov, E. K., & Ytrehus, S. (2011): Kompetanseutvikling i sykehjem; ansattes perspektiv. Nordisk tidsskrift for helseforskning, 61-75.

Brevik, I., Djuve, A.B., Hagen I. M, Hermansen, Å., Lien, L. og Moland L. E. (2016): Hjemme, borte eller uavgjort? Kvalitet og effektivitet i pleie- og omsorgstjenestene. Fafo-rapport 2016:06.

Bråten, M. og Tønder, A. H. (2020): En utdanning til randsonen? Barne- og ungdomsarbeiderfagets plass i arbeidslivet. *Søkelys på arbeidslivet* 03 / 2020 (Volum 37).

Bråthen, K. og Moland, L.E. (2019): Dypdykk i deltidskulturen i fire Sørlandskommuner. Fafo-rapport 2019:06.

Bråthen, K. (2016): Langturnus og tjenestekvalitet: En undersøkelse av fem enheter i Bergen kommune. Kapittel 9 i Ingstad, K., red. *Turnus som fremmer heltidskultur*. Gyldendal Akademisk.

Christensen, D.A., Ervik, R, Linden, T.S: (2020) Befolkningens holdninger til økt bruk av ubetalte frivillige i eldreomsorgen: Resultater fra et surveyeksperiment. *Tidsskrift for omsorgsforskning.* 01/2020 Volume 6.

Dæving, E. og Tobiassen, A.E (2020): Realkompetansevurdering i norske kommuner. *Nordic Journal of Vocational Education and Training* Vol. 10, No.3,1-16.

Egeland, C., Drange, I (2014): Frivillig deltid - kun et spørsmål om tid?

Ellingsen, D. og Lilleaas U.B. (2014): Noen vil ha det slik. Tradisjonelle kjønnsroller og svake levekår på Sørlandet. Kristiansand: Portal Akademisk.

Engbråten, A, L. (2015): Fra skadebegrensning til tjenesteutvikling" - evaluering av langturnus i Lillevollen bofellesskap i Bodø kommune. Nordlandssykehuset og Bodø kommune.

Førland, O. og Skumsnes, R (2016): En oppsummering av kunnskap om Hverdagsrehabilitering. Omsorgsbiblioteket

Gautun, H. (2002): Når fleksibilitet fremmer fellesskap. Nye arbeidstidsordninger innen pleie og omsorg. Fafo-rapport 399.

Gautun, H. (2012): Planlagt og faktisk bemanning i sykehjem og hjemmesykepleien. Fafo-rapport 2012:05.

Gautun, H. (2020): En utvikling som må snus. Bemanning og kompetanse i sykehjem og hjemmesykepleien. Nova-rapport nr 14/20.

Gjellebæk, C, Samuelsen F, Winther R (2019): Prosjekt virtuell korttidsavdeling i Halden kommune. Høgskolen i Østfold. Oppdragsrapport 2019:1.

Goffeng, E. M., Nordby, K-C. Tarvainen M., Järvelin-Pasanen, P, S., Wagstaff A,. Goffeng L.O., Bugge, M., Skare Ø. and Sigstad Lie J-A. (2020): Fluctuations in heart rate variability of health care workers during four consecutive extended work shifts and recovery during rest and sleep. Artikkel I Goffengs doktoravhandling. Publisert i: Industrial Health 2018, 56, 1–10

Grepperud, G. og Lie, I (2016) Kompetansearbeid i Sør-Varanger kommune Utfordringer, strategier og tiltak. En casestudie. UiT The Arctic University of Norway – 2017 Septentrio Reports, number 2, 2017

Hakim, C. (2011): Women's Lifestyle Preferences in the 21st Century: Implications for Family Policy in Beets, Schippers and Velde (Editors) The Future of Motherhood in Western Societies. Springer Science+Business Media B.V.

Hansen, E. H., Boman, E., Bing-Jonsson, P., & Fagerstrom, L. M. (2020): Introducing nurse practitioners into Norwegian primary healthcare: experiences and learning. Res Theory Nurs Pract, 34, 21-34.

Helsedirektoratet (2020): Kompetanseløft 2020 - Personell og kompetanse i kommunale helse- og omsorgstjenester. Utviklingstrekk og status 2018.

Hilsen, A. I. og Tønder A. H. (2013): «Saman om» kompetanse og rekruttering – en kunnskapsstatus. Notat for programmet «Saman om ein betre kommune» Fafo-notat 2013:03.

Hjemås, G, Zhiyang, J., Kornstad T og Stølen N.M (2019): Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2035. SSB-rapport 2019/11.

Holmøy, E., J. Kjelvik og B. Strøm (2014): Behovet for arbeidskraft i helse- og omsorgssektoren fremover. Statistisk sentralbyrå rapporter 2014/1.

Holmøy mfl. (2020): «Etterspørselen etter omsorgsplasser med heldøgnsbemanning mot 2060 Betydningen av flere eldre, helsetilstand og familieomsorg» Rapport 2020/43 fra Statistisk sentralbyrå.

Haabesland, A, Ruenes A, C. og Aasheim, J (2017): Er dagens organisasjonskultur i Helse- og omsorgssektoren den ideelle for å håndtere kommende endringer i sektoren? Masteroppgave. Fakultet for samfunnsvitenskap. Universitetet i Agder.

Ingelsrud, M. H og Falkum E. (2019): Heltidskultur i kommunal helse og omsorg Et spørsmål om fordeling av arbeid. Arbeidsforskningsinstituttet AFIs FoU-resultat 2019:05. Oslo Met.

Ingelsrud, M. H og Falkum E. (2017): Helsefagarbeideres muligheter for utvikling og bruk av kunnskaper og ferdigheter i jobben. Rapport for Helsefagarbeidere i Delta. Arbeidsforskningsinstituttet, FoU-resultat 02:2017

Ingstad, Kari (2014): Innovasjon i turnus. Vikarpool – ikke optimalt, men bedre enn en 18 prosents stilling. Høgskolen i Nord-Trøndelag. Rapport nr. 98. Steinkjer.

Ingstad, K., red. (2016): Turnus som fremmer heltidskultur. Gyldendal Akademisk.

Ingstad, K. og Amble, N. (2015): En ny ro med langturnus. Nordic Journal of Nursing Research, *35,* 152–157.

Institutt for helse og samfunn, UiO, Oslo Economics, Nasjonalt senter for distriktsmedisin, UiT Norges arktiske universitet (2018 og 2019): Evaluering av pilotprosjekt med primærhelseteam og alternative finansieringsordninger. Statusrapport I og II.

Jordell, H. og F. W. Eggen (2016): Profilering og rekruttering gjennom sosiale medier. Samfunnsøkonomisk analyse. Rapport 31-2016.

Kjellberg, P.K. og Graff, L. (2017): Sygeplejerskernes rolle i rehablilitering i ældreplejen. Hvad kan vi løre af danske studier? Det nationale Institutt for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning

Kloster, P., Dahl, N.P. og Alrø, H (2019): Profesjonelle roller i borgersamtalen. Dafolo forlag. København.

Lie, J.-A. S., Arneberg, L., Goffeng, L. O., Lie, A., Ljoså, C. H., & Matre, D. (2014): Arbeidstid og helse Oppdatering av en systematisk litteraturstudie. In STAMI (Ed.): Statens arbeidsmiljøinstitutt.

Lie, J.-A. S., E. Gulliksen, R. Bast-Pettersen, M. Skogstad, T. Tynes & A.S. Wagstaf (2008) Arbeidstid og helse. En systematisk litteraturstudie. Statens arbeidsmiljøinstitutt. Rapport nr. 21/2008

Lien, H (2019): Økende arbeidsstyrke. SSB, Arbeidskraftsundersøkelsen. SSB om ufrivillig deltid.

Lilleskog, S, A (2018): Fra deltid til heltid Hvilke forhold er det som bidrar til deltid og hva kan gjøres for å få flere ansatte i heltidsarbeid i helse-og omsorgstjenesten i Karmøy kommune? Masteroppgave. Universitetet i Agder.

Lorentzen, H og Tingvold, L (2018): Frivillig innsats: Hindre i omsorgssektoren. *Tidsskrift for omsorgsforskning.* Årg. 4, Nr. 2.

Ludvigsen, K og Danielsen, H (2014): Ny oppgavefordeling mellom personellgrupper i helse og omsorgssektoren: veien å gå for å sike framtidas velferdstjenester? Uni Research Rokkanseteret, KS-FOU. Rapport 2.

Lysø, R., Løe, I.C. (2020): Evaluering av tre trønderske piloter. TFoU-rapport 2020:7.

Moland, L.E., Bakkeli, V., Hilsen A. I. og Lien, L. (2015): Saman om ein betre kommune: Dypdykk i 16 kommuner (2). Fafo-rapport 2015:50.

Moland, L.E. og Egge, M. (2000): Kommunal sektor - bedre enn sitt rykte? Strategier for å rekruttere og beholde arbeidskraft. Fafo-rapport 337.

Moland, L.E., Elgvin, O., Hilsen, A. I. & Lien, L. (2014): Saman om ein betre kommune: Dypdykk i 16 kommuner. Fafo-rapport 2014:17.

Moland, L.E. og Bråthen, K. (2019): En ny vei mot heltidskultur. Resultater fra forprosjektering i åtte kommuner og en landsdekkende undersøkelse. Fafo-rapport 2019:15.

Moland, L.E. og Bråthen, K (2012a): Hvordan kan kommunene tilby flere heltidsstillinger? Oslo: Fafo.

Moland, L.E. og Bråthen, L. (2012b): Langturnus og hele stillinger i Bergen kommune. Arbeidstid i tjenester for utviklingshemmede og psykisk syke. Fafo-rapport 2012:60.

Moland, L.E. og Olberg, D. (1989): Man må jo prøve å være litt elastisk. Fafo.

Moland, LE., Bråthen, K., Ure, O.B., Renå H, Skattum, C & Sollien, T,H. (2010): Strategisk kompetanseutvikling i kommunene. Sandvika/Oslo: Asplan Viak AS og Fafo

Moland, L.E. (2015): Større stillinger og bedre drift. Evaluering av programmet Ufrivillig deltid. Fafo-rapport 2015:25.

Moland, L.E. (2013): Kunnskapsstatus om heltids-deltidsproblematikken. Perspektiver og tiltak for å redusere omfanget av ufrivillig deltid og organisere for heltids-ansettelser Fafo-rapport 2013:27.

Moland, L.E. og Schanche, P. (2019): Lang vei mot heltidskultur. Evaluering av tre pilotprosjekter i Bodø kommune. Fafo-rapport 2019:08.

Moland, L.E. og Bråthen, K. (2021): Heltids- og deltidsansettelser i sykehusene. Om bruk av flerdelte stillinger ved Sykehuset Østfold. Fafo-rapport 2021:1

Moland, L.E. og Lien, L (2013): Heltid i Nord. Hvorfor lykkes Finnmark? Fafo-rapport 2013:37. Oslo: Fafo.

Moland, L.E. (2007a): Flink med folk i norske kommuner. Evaluering av et landsomfattende utviklingsprogram 2003–2006. Fafo-rapport 2007:17.

Moland, L.E. (2006): Erfaringer med «Fleksibel arbeidstid» ved Abildsø bo- og rehabiliteringssenter. Fafo-notat 2006:11.

Moland, L.E. (1994): De små grå. Deltidsarbeid og ansettelsesformer i kommunene. Fafo-rapport 171.

Moland, L.E. & H. Gautun (2002): Deltid: Bidrag eller hemsko for fornyelse av pleie- og omsorgssektoren. En studie av arbeidstid og undersysselsetting blant hjelpepleiere og omsorgsarbeidere. Fafo-rapport 395.

Moland, L.E. (2021): Mulige og umulige turnuser på veien mot heltidskultur. En kunnskaps- og eksempelsamling. Fafo-notat 1/2021.

Moland, L.E., Sollien, T.H., K. Bråthen, O.B. Ure, H. Ren (2009) Strategisk kompetanseutvikling i kommunene. Asplan Viak-rapport.

Nicolaisen, H. og K. Bråthen (2012): Frivillig deltid – en privatsak? Fafo-rapport: 2012:49.

Norheim, K. H. & Thoresen, L. (2015): Sykepleiekompetanse i hjemmesykepleien – på rett sted til rett tid? Sykepleien Forskning, 10(1), 14-22.

Norsk Sykepleierforbund (2012): Arbeidstidsordninger som ivaretar helse, velferd, likestilling og god praksis. NSFs arbeidstidsprosjekt. Rapport feltundersøkelse.

NOU 2016:1. Arbeidstidsutvalget. Regulering av arbeidstid – vern og fleksibilitet.

Nyborg, S. (2020): Kompetanseheving for pleiepersonell med lavere helsefaglig utdanning i sykehjem. Kompetanseheving i sykehjem (Master's thesis).

Olberg, D. & Pettersen, K. S. (2015): Arbeidstid i barneverninstitusjonene. Praktisering og regulering. Fafo-rapport 2015:01.

Ose, S.O, Brattlid I., Haus-Reve, S., Mandal, R., Bjerkan, A.M. (2011): Inkluderende arbeidsliv i kommunene. Et forskningsprosjekt om sysselsettingsforhold, sykefravær, samarbeid, ledelse og arbeidsmiljø i sykehjem og hjemmetjenester. Sintef Teknologi og samfunn.

Oslo Economics, UiO, institutt for helse og samfunn, Nasjonalt senter for distriktsmedisin. (2021): Evaluering av forsøk med primærhelseteam og alternative finansieringsordninger. Statusrapport III, januar 2021.

Oslo kommune (2018). Tillitsmodellen -sluttrapport for Prosjekt Tillitsmodellen.

Pukstad, T, og E. Tangstrøm (2014): Deltid – en kostbar affære. Hvordan vil vi kunne bruke økonomisk analyse som bidrag til beslutninger om å øke gjennomsnittlig stillingsstørrelser i pleie- og omsorgssektoren? Masteravhandling. Handelshøjskolen i København.

Riksrevisjonen (2019): Riksrevisjonens undersøkelse av tilgjengelighet og kvalitet i eldreomsorgen.. Dokument 3:5 (2018-2019).

Reigstad, A. (2017): Jakten på heltidsstillinger, rett kompetanse og økt fleksibilitet i kommunehelsetjenesten. Er interne bemanningsløsninger svaret? Masteroppgave ved Avdeling for økonomi, språk og samfunnsfag, Høyskolen i Østfold

Rødvei, P.H (2000): Kommunene og den kompetente arbeidskraften. Gjennomtrekk og rekruttering i et organisatorisk og demografisk perspektiv. Bodø: Nordlandsforskning. Rapport nr11/2000.

Seip, Å. A., Moland, L. E. & Olberg, D. (2019): Arbeidstidsforsøk i tre statlige etater. Fleksivakter, 12-timersvakter og samarbeidsturnus. Fafo-rapport 2019:13.

Skaustein, T. (2015):Strategisk HRM i Stavanger kommune–utfordringer med å rekruttere og beholde tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft (Master's thesis, University of Stavanger, Norway).

Skålholt, A., Høst, H., Nyen, T. og Tønder A.H (2013): Å bli helsefagarbeider. En kvalitativ undersøkelse av overganger mellom skole og læretid, og mellom læretid og arbeidsliv blant ungdom i helsearbeiderfaget. NIFU-Rapport 5/2013. Fafo-rapport 2013:05.

Skaar, S. M. S., & Pedersen, A. H. (2012): Kompetansearbeid i kommunal sektor-en strategisk satsing eller tilfeldig ressursbruk? (Master's thesis, Universitetet i Tromsø).

Stortingsmelding nr. 9 (1974–1975), Om sykehusbygging m.v. i et regionalisert helsevesen.

Straum K. L. (2020): Alle er for heltidskultur, men har de forstått hva det faktisk krever? Førstelinjelederes erfaringer med å etablere heltidskultur i kommunale helse-og omsorgstjenester. Masteroppgave. VID vitenskapelige høgskole.

Thrana, S. A. (2019): Bok om Turnus og veien til optimal turnusplanlegging. Eget forlag. Nittedal.

Tingvoll, L. og Magnussen, S. (2018): Økt spesialisering og differensiering i sykehjem. Hvordan løses dette i ulike kommunale kontekster? *Tidsskrift for omsorgsforskning årg 4, nr 2.*

Utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester, Østfold (2020): Prosjektrapport.

Vedaa, Ø., Pallesen, S., Erevik,E.K., Svensen, E., Waage, S., Bjorvatn, B., Sivertsen, B og Harris, A (2018): Long working hours are inversely related to sick leave in the following 3 months: a 4-year registry study. *International Archives of Occupational and Environmental Health* Springer Ling 08.11.2018

Viden til Velfærd (2020): Buurtzorgs model for hjemmesygepleje og hjemmepleje. Introduktion til modellen, oversigt over litteraturen og perspektiver for afprøvninger i en dansk kontekst. Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd.

Viden til Velfærd (2020): Økonomisk styring af hjemmepleje og rehabiliteringsforløp. Inspirasjon til kommunene. Det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd.

Whittemore, R., Chao A., Jang, M., Minges, K,E., and Park, c. 2014. *'Methods for knowledge synthesis: An overview'*, Heart & Lung, 43: 453-61.

Wiuff B, M. (2017) Opfølgende hjemmebesøg i region hovedstaden, organisering, samarbejde og oplevet utbytte. Det nationale institut for kommuners og regioners analyse og forskning.

Wærness, K. (1984). The rationality of caring, Economic and Industrial. Democracy, 5, pp. 185–211.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/1624 Arkiv sakID.: 22/301	Saksbehandler: Tom Seljeås

Sak nr.		Dato
031/22	Formannskap	24.03.2022
024/22	Kommunestyre	07.04.2022

Vurdering av fremtidig deltakelse i Samordnet innkjøp i Nordland (SIIN)

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

1. Etter en samlet vurdering av forhold som økonomi, risikobilde og at kommunens behov (restporteføljе) for innkjøpstjenester ikke vil være dekket gjennom SIIN-samarbeidet etter nye avtalevilkår, ser Fauske kommune det ikke formålstjenlig å slutte seg til videre innkjøpssamarbeid i det etablerte SIIN.

2. Da det vil være en overgangsfase med enkelte inngåtte rammeavtaler som følges i SIIN, gis kommunedirektøren fullmakt til å vurdere det mest gunstige tidspunkt for å trekke kommunen helt ut av det eksisterende samarbeidet. Kommunedirektøren rapporterer status for utmelding av samarbeidet til Formannskapet.

3. For å ivareta Fauske kommunes ansvar for innkjøpstjenester, vedtar kommunestyret at alternativ 1 i alternativvurderingen; *Ut av SIIN.*

Kjøp av ekstern innkjøpstjeneste og etablering av mindre innkjøpssamarbeid, skal følges opp i fortsettelsen. Kommunedirektøren bes ta initiativ til etablering av et mindre innkjøpssamarbeid for hele eller deler av avtaleporteføljen, fortrinnsvis basert på kjøp av eksterne innkjøpstjenester.

4. Fauske kommune knytter seg til bruk av avtaler etablert gjennom Statens innkjøpssenter innenfor områder der dette er hensiktsmessig.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

1. Etter en samlet vurdering av forhold som økonomi, risikobilde og at kommunens behov (restporteføljе) for innkjøpstjenester ikke vil være dekket gjennom SIIN-samarbeidet etter nye avtalevilkår, ser Fauske kommune det ikke formålstjenlig å slutte seg til videre innkjøpssamarbeid i det etablerte SIIN.

2. Da det vil være en overgangsfase med enkelte inngåtte rammeavtaler som følges i SIIN, gis kommunedirektøren fullmakt til å vurdere det mest gunstige tidspunkt for å

trekke kommunen helt ut av det eksisterende samarbeidet. Kommunedirektøren rapporterer status for utmelding av samarbeidet til Formannskapet.

3. For å ivareta Fauske kommunes ansvar for innkjøpstjenester, vedtar kommunestyret at alternativ 1 i alternativvurderingen; *Ut av SIIN.*

Kjøp av ekstern innkjøpstjeneste og etablering av mindre innkjøpssamarbeid, skal følges opp i fortsettelsen. Kommunedirektøren bes ta initiativ til etablering av et mindre innkjøpssamarbeid for hele eller deler av avtaleporteføljen, fortrinnsvis basert på kjøp av eksterne innkjøpstjenester.

4. Fauske kommune knytter seg til bruk av avtaler etablert gjennom Statens innkjøpssenter innenfor områder der dette er hensiktsmessig.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:
Innkjøpsansvarlig/Enhetsleder Tom Seljeås orienterte.

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 031/22 Vedtak:
Innstilling til kommunestyret:

1. Etter en samlet vurdering av forhold som økonomi, risikobilde og at kommunens behov (restporteføljе) for innkjøpstjenester ikke vil være dekket gjennom SIIN-samarbeidet etter nye avtalevilkår, ser Fauske kommune det ikke formålstjenlig å slutte seg til videre innkjøpssamarbeid i det etablerte SIIN.

2. Da det vil være en overgangsfase med enkelte inngåtte rammeavtaler som følges i SIIN, gis kommunedirektøren fullmakt til å vurdere det mest gunstige tidspunkt for å trekke kommunen helt ut av det eksisterende samarbeidet. Kommunedirektøren rapporterer status for utmelding av samarbeidet til Formannskapet.

3. For å ivareta Fauske kommunes ansvar for innkjøpstjenester, vedtar kommunestyret at alternativ 1 i alternativvurderingen; *Ut av SIIN.*

Kjøp av ekstern innkjøpstjeneste og etablering av mindre innkjøpssamarbeid, skal følges opp i fortsettelsen. Kommunedirektøren bes ta initiativ til etablering av et mindre innkjøpssamarbeid for hele eller deler av avtaleporteføljen, fortrinnsvis basert på kjøp av eksterne innkjøpstjenester.

4. Fauske kommune knytter seg til bruk av avtaler etablert gjennom Statens innkjøpssenter innenfor områder der dette er hensiktsmessig.

Vedlegg:

17.03.2022	SIIS kontrakt opprinnelig	1503592
17.03.2022	Utkast til vertskommuneavtale SIIN per 04.01.22	1503593

Sammendrag:
Fauske kommunestyre vedtok 10.desember 2021, sak 115/21, om at innkjøpsordningen skulle gjennomgås. Kommunestyret ba kommunedirektør om å utrede deltakelse i videre innkjøpssamarbeid i Samordnet innkjøp i Nordland (SIIN). Saken legges fram som en oppfølging av dette vedtaket.

Kommunene i SIIN-samarbeidet har fått varslede endringer i kontraktsvilkår for Samordnet innkjøp i Nordland, samt reduksjon i antall rammeavtaler kommunene vil kunne få dekket gjennom samarbeidet. Det krever endring i kommunens egen organisering av innkjøp. Udekket avtaleportefølje vil i stor grad være lik for alle kommunene i det opprinnelige SIIS-samarbeidet, og det er identifisert og vurdert alternative løsninger som i forskjellig grad vil ivareta kommunens behov for rammeavtaler.

Kostnader, risiko og innkjøpskompetanse er kritiske punkter og beskrives nærmere i saken. Kommunestyret har bedt kommunedirektør om å vurdere innkjøpssamarbeid med et begrenset antall kommuner – med de nærmeste nabokommunene til Fauske. Det kan være hensiktsmessig å etablere et alternativt innkjøpssamarbeid for et begrenset antall kommuner. Et samarbeid mellom kommuner som geografisk ligger nært hverandre vil kunne gi bedre grunnlag for å legge til rette for lokalt næringsliv, og til mindre og mer målrettede anskaffelser.
Ivaretakelse av behovet for rammeavtaler kan løses ved styrking av egne innkjøpsressurser eller ved kjøp av eksterne tjenester gjennom en ny rammeavtale på innkjøpstjenester. Ulike alternativer presenteres i saken.

Vedlegg i saken er:

- Opprinnelig SIIS-avtale (gyldig fram til 31.12.2018)
- Forslag til ny SIIN-avtale (første utkast presentert av vertskommunen Bodø).

Saksopplysninger:
I 2008 gikk Fauske kommune inn i Samordnet innkjøp i Salten (SIIS) med Bodø kommune som vertskommune. De opprinnelige 8 kommunene inngikk avtale med varighet ut 2018. Dette innkjøpssamarbeidet fungerte godt. I kontraktsperioden, og fram til i dag, har Samordnet innkjøp i Nordland (SIIN) parallelt blitt etablert, og samarbeidet består i dag av 21 kommuner. Den opprinnelige SIIS-avtalen som utløp i 2018 har ikke blitt erstatte med ny, og SIIS-kommunene har i forholdt seg til gjeldende praksis i samarbeidet.

Formålet med å etablere «Samordnet innkjøp i Salten», var å sikre en kostnadseffektiv innkjøpsordning, styrke kompetansen internt og eksternt, og gjennom dette ivareta lov om offentlige anskaffelser/forskrifter. Samarbeidet skulle ivareta næringslivsinteresser, etikk, forankring og eierskap på alle nivåer i kommunene.

I kommunestyresak 115/21 bes administrasjonen utrede deltakelse i videre innkjøpssamarbeid og også se på mulighet for et nærmere samarbeid med nabokommuner.

Status
Fauske kommune har en samlet avtaleportefølje på 100-120 avtaler med typisk varighet på 4 år. I 2017 hadde kommunen ca 70 rammeavtaler dekket gjennom SIIS-samarbeidet, og de øvrige ble dekket ved bruk av egne ressurser.

Som mange andre av de samarbeidende kommunene, har Fauske basert sin organisering av innkjøp på

at de fleste rammeavtaler skal dekkes gjennom innkjøpssamarbeidet. Innkjøpsansvarliges ressurs har således vært tilpasset og disponert til konkurransegjennomføring av egne rammeavtaler og enkeltanskaffelser, samt å være kommunens representant i innkjøpssamarbeidet.

De siste årene har antall rammeavtaler som har blitt levert gjennom SIIS/SIIN-samarbeidet blitt redusert fra ca 70 i 2017 til i dag ca 35. Dette er en halvering uten at vilkårene i samarbeidet eller interne innkjøpsressurser er blitt endret.

Fauske kommune avdekker at også øvrige formål med samarbeidet, jf. samarbeidsavtale, har i liten grad blitt ivaretatt. Resultatet er at kommunen har brukt av egen ressurs til etablering av noen av de utgåtte rammeavtalene som tidligere har vært dekket av SIIS, men det har vært, og er fremdeles, en økende avtaleportefølje som kommunen ikke har hatt kapasitet til å fornye.

SIIN presenterte i januar 2022 et utkast til ny avtale med en avgrensning på inntil 27 avtaler.
I stor grad er øvrige formål fra den opprinnelige avtalen falt bort, og eventuelle tjenester ut over deltakelse i avtaleporteføljen tilbys kjøpt som tjeneste fra Bodø kommune. Det er varslet ny prismodell, men denne er pr i dag ikke kjent.

Oversikt over avtalesituasjon for Fauske kommune pr 1. mars 2022:

Type	Antall	Oppfølgingsansvar
Utgåtte rammeavtaler	29	Fauske kommune
Avtaler som går ut i 2022 (noen skal ikke fornyes)	20	Fauske kommune
Gyldige avtaler eller behovet for disse ikke er avklart	42	Fauske kommune
Avtaler som vil bli dekket i eventuell ny SIIN-avtale	27	SIIN

Statussammendrag:

- Fauske kommune har manglende avtaledekning på viktige varer og tjenester
- Kommunen har manglende kapasitet til å kjøre alle konkurransene selv
- Kostnader knyttet til deltakelse i innkjøpssamarbeidet SIIN kommer i tillegg til bruk av egne ressurser og kjøp av ekstern konsulentbistand.
- Det er økt risiko basert på mange utgåtte avtaler og «gjeldende praksis» i SIIN-samarbeidet.
- SIIN-konkurranser er komplekse og i liten grad tilpasset lokale forhold
- Iht nytt avtaleutkast synes foreslått avtaleportefølje i SIIN å være basert på vertskommunen sine behov.
- Til tross for vesentlig redusert tjeneste i SIIN etter utkast til nytt avtalegrunnlag, synes kostnadene å være uendret. Kostnader ved kjøp av tjenester knyttet til eventuell ny avtale er ikke kjent.

Saksbehandlers vurdering:
Fauske kommune gikk i 2008 inn i Samordnet innkjøp i Salten (SIIS) med Bodø kommune som vertskommune, og fram til 2017 fungerte samarbeidet godt og etter intensjonen i avtalen. Kommunene bruker store beløp på innkjøp, og Fauske kommune har gjennom samarbeidet fått avtaler med gunstige vilkår. Deltakelse i samarbeidet har i mindre grad bidratt til å styrke lokalt næringsliv.

Parallelt med utvidelse av antall deltakende kommuner har Fauske kommune opplevd at forutsetningene fra den opprinnelige SIIS-avtalen i stadig mindre grad har blitt fulgt og det har skortet på etterlevelsen av avtalevilkårene, og på oppfølgingen av reglene om offentlige anskaffelser. De tjenester som var beskrevet i SIIS-avtalen, og antall rammeavtaler som har blitt levert gjennom

samarbeidet, har de seneste årene blitt betydelig redusert. Fauske kommune er i dag i en situasjon med forhøyet risiko på grunn av et stort antall utgåtte rammeavtaler.

De kommuner som har vært knyttet til utgått SIIS-avtale vil, etter hvert som løpende rammeavtaler går ut, stå igjen med en stigende restportefølje som tidligere har vært dekket gjennom innkjøpssamarbeidet. Uavhengig av fortsatt deltakelse i samarbeidet, må kommunene selv sørge for ivaretakelse av disse avtalene.

Deltakelse i SIIN vil medføre kostnader og bruk av innkjøpsansvarliges ressurser, men vil likevel bare dekke en begrenset del av kommunens samlede behov for rammeavtaler.
Oppfølging av resterende avtalebehov må sikres på andre måter i Fauske kommune og i de øvrige kommuner i SIIN. De oppgaver som nå må ivaretas av kommunen overstiger de ressurser som innkjøpsansvarlig i dag har. I det videre presenteres flere alternativer.

Økonomi:
Fauske kommune betaler en årlig deltakeravgift til Bodø kommune. I tillegg finansieres deler av samarbeidet ved et påslag på 2% på alle kjøp på de fleste av avtalene. Fauske kommune har ved gjentatte forsøk bedt om å få regnskapsoversikter fra vertskommunen, uten hell.

Da det har vist seg være vanskelig å identifisere de eksakte kostnadene knyttet til påslag på kjøp, må de endelige kostnadene baseres på et estimat. Estimerte kostnader er på om lag kr 1 mill pr år. I tillegg kommer lisens og driftskostnader til innkjøpsverktøyet samarbeidet benytter på ca kr 400.000 pr år.

Vertskommunen har ikke skissert kostnadene i forslag til ny SIIN-avtale. Vurdering om å inkludere egen forsikring i SIIN samt endelig beslutning om samarbeidsform, vil påvirke pris for deltakelsen. Det er grunn til å tro at kostnadene vil øke i forhold til det kommunen betaler i dag.

Uavhengig av om kommunen velger videre deltakelse i SIIN, har reduksjon i avtaleporteføljen gjennom samarbeidet påført en stor restportefølje med avtaler som kommunens egen innkjøpsressurs ikke har kapasitet til å ivareta. Deltakelse i SIIN vil dermed dekke kun deler av kommunens behov, og samtidig med ivaretakelse av øvrig avtaleportefølje, vil dette medføre merkostnader for kommunen utover det vi har i dag, uavhengig av om vi velger å fortsatt være en del av SIIN eller ikke. Kostnadene knyttet til å få dekket samlet portefølje vil derfor ha en viss grad av usikkerhet, men et eventuelt mindre innkjøpssamarbeid vil kunne redusere kostnadene vesentlig.

Det er ikke mulig å identifisere eksakte kostnader for alternativ organisering av innkjøp om kommunen velger å ikke være en del av SIIN, men etter estimerte beregninger ligger det an til at ivaretakelse av hele kommunens avtaleportefølje kan kjøpes som tjeneste for tilsvarende beløp. Det er verdt å merke seg at så lenge Fauske kommune må forholde seg til estimater, ligger det en viss risiko i denne vurderingen.

Deltakelse i to samarbeid (dagens SIIN og ivaretakelse av restportefølje i egen regi) vil bli kostnadskrevende. Det vil medføre økte administrative utgifter og være ressurskrevende både ift økonomi, personell og kompetanse.

Risiko:
I dag er det om lag 36 formaliserte innkjøpssamarbeid i Kommune-Norge. Disse sparer kommunesektoren for store summer, viser rapporten «Innkjøpssamarbeid i kommunesektoren» (utarbeidet av Oslo Economics, Nivi analyse og Inventura på oppdrag fra Nærings- og fiskeridepartementet). Prinsippene og intensjonene om formaliserte innkjøpssamarbeid stiller kommunedirektøren ikke i tvil. Imidlertid, i denne saken er det et risiko- og kostnadsbilde med mange usikkerhetsmomenter.

Større innkjøpssamarbeid mellom kommuner er gunstig av flere årsaker. I den nevnte rapporten, over, oppgir innkjøperne i formaliserte samarbeid at samarbeidet er særlig positivt for etterlevelse av regler, administrasjonskostnader, kontraktsbetingelser, behovsdekning og samfunnshensyn. Vel én av tre innkjøpere melder samtidig at samarbeidet har negativ effekt for utvikling av lokalt næringsliv og vekst for små og mellomstore bedrifter.

Til tross for det som er positivt med formalisert innkjøpssamarbeid, blir kommuner jevnlig felt i Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA). IKT-saken i regi av SIIN, der Bodø kommune er ilagt gebyr og dømt i tingretten, er et eksempel på hvilken risiko deltakende kommuner i innkjøpssamarbeid løper. IKT-saken mot Bodø er ikke endelig avgjort, men både Røst og Steigen har tidligere måttet betale gebyr for forhold knyttet til denne avtalen. Fauske og Sortland kommune ble i februar 2022 meldt til KOFA for sin deltakelse i nevnte IKT-avtale, og potensielt kan utfallet få store konsekvenser også for Fauske kommune.

Store innkjøpssamarbeid vil samle større innkjøpskompetanse, og vil i enkelte tilfeller ha noen stordriftsfordeler. Store og kompliserte avtaler vil også medføre større fare for feil, og dermed stor økonomisk risiko. Risikoen fordeles mellom deltakende kommuner.

<u>Om formål med innkjøpssamarbeid:</u>
Anbefalinger som gis til kommunene om å inngå i innkjøpssamarbeid, støttes også av Fauske kommune. Det er mange fordeler som nevnt over i saken. Samtidig uttrykkes det fra landets fremste eksperter på offentlige anskaffelser om at kommunene må være oppmerksomme på at store samarbeidskonstellasjoner også kan medføre store og kompliserte avtaler. Det kan bety at etterlevelsen og oppfølgingen av avtalene øker i omfang, og gjøre det vanskeligere for mindre bedrifter å konkurrere.

Innkjøpssamarbeid i mindre skala skal være gunstig. Kommunen vil kunne få dekket et større antall rammeavtaler, som potensielt i større grad er tilpasset kommunenes behov. I tillegg vil det være formålstjenlig om Fauske kommune parallelt vurderer deltakelse i rammeavtaler i regi av Statens innkjøpssenter, særlig innenfor områder der kommunenes behov er like og anskaffelsene kompliserte.

<u>Alternativer til vurdering:</u>

	0-alternativ: **Fortsatt deltakelse i SIIN**	Alternativ 1: **Ut av SIIN.** **Kjøp av ekstern innkjøps-tjeneste og etablering av mindre innkjøps-samarbeid**	Alternativ 2: **Ut av SIIN.** **Hele avtale-porteføljen ivaretas i egen regi.**
Ressurser	- Kommunen mangler innkjøpsressurs til å ivareta den store restportefølje som nå er utenfor SIIN-avtalen - større plikt til innkjøpskoordinator i kommune	- Kjøp av bistand for vedlikehold av avtale-portefølje alene, eller i mindre innkjøpssamarbeid med nabokommuner - Krever noe mer innkjøpsressurs i egen kommune avhengig av om og evt hvor mange kommuner som slutter seg til et mindre innkjøpssamarbeid	- Krever vesentlig økning i intern innkjøpsressurs. Må utredes nærmere.
Kompetanse	- Koordinator i egen kommune bidrar med lokalkunnskap - kompetanse ivaretas	- Koordinator i egen kommune/ deltakende kommuner bidrar med lokalkunnskap - Innkjøpskompetanse ivaretas	- Begrenset fagmiljø - Begrenset innkjøps-kompetanse - Økt sårbarhet knyttet til

	gjennom SIIN - Begrenset fagkompetanse/ miljø til restportefølje	gjennom kjøp av tjeneste.	tjeneste med 1-2 innkjøpere.
Økonomi	- Økt ressurs-behov for større restportefølje. - Ukjente vilkår i utkast til ny avtale med SIIN. - Ukjente kostnader i SIIN - Utvidet behov for kjøp av innkjøpstjenester/ øke intern innkjøpsressurs	- Kjøp av ekstern innkjøps-tjeneste må konkurranse-utsettes. - Kostnadsdeling ved eventuelt mindre innkjøps-samarbeid. - Innkjøpsressurs må styrkes noe, avhengig av om og evt hvor mange andre kommuner som slutter seg til en slik ordning.	- Økte lønnskostnader. - Økt bruk av eksterne innkjøpstjenester.
Annet	<u>Høy risiko:</u> - Manglende rammeavtaler - Forsinkelser - Begrenset mulighet for tilrettelegging for lokalt næringsliv - Ansvar for SIIN avtalene ligger på den enkelte kommune	- Økt mulighet for å forenkle og tilpasse konkurranser til lokale tilbydere. - Gir større oversikt i mindre samarbeid. - Koordinerende kommune må etablere felles rutiner og plattform for mindre samarbeid	- Begrenset fagmiljø øker risiko for feil. - Økt mulighet for å forenkle og tilpasse konkurranser til lokale tilbydere.

<u>Oppsummering og anbefaling:</u>

Fauske kommune bør ikke slutte seg til ny avtale i det etablerte SIIN-samarbeidet med bakgrunn i forhold som økonomi, risikobilde og at kommunens behov (restporteføljе) for disse tjenestene likevel ikke vil være dekket gjennom dette samarbeidet. SIIN dekker kun 27 avtaler. Restporteføljen må den enkelte kommune selv dekke, mens de årlige kostnadene for å delta i SIIN ikke synes å være endret. Fauske kommune har ved gjentatte forsøk bedt om å få regnskapsoversikter fra vertskommunen, uten hell.

Kommunen bør også være oppmerksom på ansvarsforhold i utkast til ny avtale. Det legges til grunn at dersom SIIN gjør saksbehandlingsfeil, kan Bodø kommune ikke svare for alle feilene alene.

I henhold til kommunestyrets budsjettvedtak i sak 115/21, om å søke samarbeid med nabokommuner, mener kommunedirektøren å ha fulgt opp dette vedtaket. Det er tatt initiativ overfor nabokommunene Saltdal og Sørfold i første omgang om etablering av et alternativt innkjøpssamarbeid - for hele eller deler av avtaleporteføljen - og fortrinnsvis basert på felles kjøp av eksterne innkjøpstjenester. Hvilket alternativ som velges må være etter dialog og samhandling med nabokommuner.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

BODØ KOMMUNE
Innkjøpskontoret

Til kommunene i Salten
V/ Rådmannen

Dato: 07.03.2008
Saksbehandler: Øystein Nilsen
Telefon direkte: 75 55 59 95
Deres ref.:
Løpenr.: 15563/2008
Saksnr./vår ref.: 2007/7220
Arkivkode: 601

Samordnet innkjøp i Salten(SIIS) - signering av kontrakt

Rådmann Svein Blix har bedt meg sende vedlagte kontrakt for signering som avtalt i siste rådmannsmøte på Rognan.

Etter at Fauske har signert kontrakten, videresendes denne til Sørfold, osv. i h.h.t. beskrevne liste og rekkefølge.

Når samtlige kommuner har signert, vil alle få tilsendt kopi av fellesavtalen med den enkelte kommunenes underskrift og stempel.

Sendes for signering i denne rekkefølge:

1. Fauske kommune
2. Sørfold kommune
3. Meløy kommune
4. Beiarn kommune
5. Gildeskål kommune
6. Saltdal kommune
7. Hamarøy kommune
8. Bodø kommune

Det anmodes om at signering og videresending skjer forløpende.

Med hilsen

Øystein Nilsen
innkjøpssjef

Innkjøpskontoret
Postadresse:
Postboks 543, 8001 Bodø,

Telefoner:
Sentralbord: 75 55 50 00

Elektroniske adresser:
postmottak@bodo.kommune.no

Orgnr.:
972 418 013

AVTALE

SAMORDNET INNKJØPSSAMARBEID I SALTEN – (SIIS)

Det inngås med dette avtale om etablering og drift av regionalt innkjøpssamarbeid (SIIS) i Salten mellom følgende kommuner:

Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Steigen, Sørfold, og Hamarøy

Avtalen administreres av Bodø kommune som vertskommune. Avtalen kan også inkludere kommunale foretak, aksjeselskaper, IKS-bedrifter, kommunale ASer`.

Formål
Formålet med å etablere "Samordnet innkjøp i Salten", er å sikre en mer kostnadseffektiv innkjøpsordning, styrke kompetansen internt og ekstern, gjennom dette ivareta lov om offentlige anskaffelser/forskrifter og næringslivsinteresser, etikk, forankring og eierskap på alle nivåer i kommunene.

"Samordnet innkjøp i Salten" skal inngå avtale med kommunene i Salten om praktisk driftsmessig oppfølging og gjennomføring av tiltakene.

Deltagelse om samordnet innkjøp er regulert i Kml§28b, administrativt vertskommunesamarbeid. Rådmannen i Bodø delegeres det daglige ansvaret for at vertskommunemodellen oppfylles som forutsatt.

1. Retningslinjer, organisering og instrukser

Styringsgruppe representert ved rådmannen i de enkelte kommune, skal behandle og vedta årlig virksomhetsplan og budsjett for "Samordnet innkjøp i Salten". Leder for rådmannskgruppa velges av rådmennene, og kan rullere mellom kommunene.

Forslag til budsjett utarbeides av rådmannen i Bodø. Budsjettforslaget skal foreligge til behandling og vedtak i rådmannsgruppa (styringsgruppa) innen september hvert år.

Øvrige retningslinjer, organisering og instrukser er nedfelt i vedlagte reglement som de deltagende kommuner har sluttet seg til.

2. Lokalisering

Bodø kommune skal være vertskommune og ha arbeidsgiveransvar for leder av det regionale innkjøpssamarbeidet (innkjøpssjefen).

Bodø kommune stiller kontorlokaler, telefon, fax, kopimaskin og datatekniske verktøy til disposisjon for innkjøpssjefen og hans medarbeidere/stab.

De øvrige deltagende kommuner stiller likeledes kontor/møtelokaler, telefon, fax og kopiutstyr til disposisjon ved behov.

3. Innkjøpsverktøy for samhandling

- À jour innkjøp benyttes som verktøy for alle kommunene
- A jour brukes i arbeidet med samordning av felles rammavtaler, deligasjon i f.m fordeling av arbeidsoppgaver/ innkjøpsprosesser, kjøp på rammeavtaler og evaluering/avvikshåndtering
- Det etableres felles server for kommunene hvor À jour innkjøp installeres.
- À jour innkjøp tilpasser/integreres i kommunenes økonomi/sak/arkiv system så snart dette er aktuelt og mulig.
- Det etableres felles elektroniske varekataloger (elektronisk bestillingsløsning) som kommuniserer med inngåtte rammeavtaler og kontraktsammendrag i A jour innkjøp

4. Innkjøpsforum

Det opprettes et innkjøpsforum med en(1) representant for hver kommune. Innkjøpsansvarlig utpekes i hver av de deltagende kommunene. Innkjøpforumet skal tjene som rådgivende organ for Samordnet innkjøpssamarbeid i Salten.

5. Styringsgruppe

Rådmennene i deltagende kommuner er styringsgruppe for SIIS.

6. Budsjett og kostnadsfordeling

Rådmannen i vertskommunen er budsjettansvarlig for ordningen. Bodø kommune oppretter et eget kostnadssted for ordningen og er regnskapsfører for ordningen. Kostnadene ved innkjøpssamarbeidet fordeles på de enkelte kommuner.

Det opprettes 100 % stilling som innkjøpsrådgiver. Stillingen tilføres Bodø kommunes innkjøpskontor v/ innkjøpssjefen. Innkjøpssjefen disponerer fellesressursene (til sammen 1/1 stilling) for ivaretagelse av "Samordnet innkjøpssamarbeid i Salten".

- Det utarbeides felles budsjett for innkjøpssamarbeidet innen september hver år.
- Det er en målsetting at samordningen over tid skal være rettet forholdsvis like mye mot alle avtalekommuner. Utgiftene til drift av "Samordnet innkjøp i Salten" dekkes av kommunene.
- Kostnadene fordeles på kommunene etter et fastsatt årlig grunnbeløp på kr 50.000,- per kommune/år, kombinert med %-vis fordelingsnøkkel basert på folketall pr. 1. januar hvert år for dekning av kostnader utover grunnbeløpet.
- De enkelte kommuner faktureres á-konto pr. 31. mars hvert år. Årsoppgjør gjøres pr. 31. desember

7. Fullmakter

Rådmannen i vertskommunen gis fullmakt fra øvrige deltagende kommuner til å inngå avtaler innenfor rammene av innkjøpssamarbeidet.

8. Varighet og oppsigelse

Denne avtale er skrevet fra 01.01.2008 til 31.12.2018.

- Avtalen kan sies opp
- Den enkelte kommune kan si opp avtalen med 1 års skriftelig varsel. Oppsigelsestiden knyttes til budsjettår.

- Oppsigelse kan kun skje med virkning fra 1. januar.
- Endringer i denne avtalen kan skje årlig og i sammenheng med budsjettarbeidet
- Oppløsning av "Samordnet innkjøp i Salten" kan gjøres av den enkelte kommune ved rådmannen/ eventuelt etter kommunestyrevedtak. Ved oppløsning vil hver av avtalepartene (kommunene) være ansvarlig for sin del av forpliktelsene i forhold til folketall ved siste årsskifte.

Rådmennene i:

Beiarn kommune

Steigen kommune

FAUSKE KOMMUNE

Fauske kommune

SALTDAL KOMMUNE
Rådmannen

Saltdal kommune

SØRFOLD KOMMUNE

Sørfold kommune

Hamarøy kommune

MELØY KOMMUNE
RÅDMANNEN

Meløy kommune

GILDESKÅL KOMMUNE
RÅDMANNEN
8140 INNDYR

Gildeskål kommune

BODØ KOMMUNE

Bodø kommune

REGLEMENT FOR "SAMORDNET INNKJØP I SALTEN" – SIIS

1. Interkommunalt innkjøpssamarbeid.
Kommunene Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Meløy, Saltdal, Steigen, Sørfold, og Hamarøy skal så langt det er praktisk mulig søke samarbeid ved inngåelse av leverandøravtaler/ rammeavtaler for varer og tjenester.

2.Vertskommune
Rådmennene i de samarbeidende kommuner sørger for at det til enhver tid er en av kommunene som påtar seg ansvaret for vertskapet for innkjøpsordningen. Med vertskapet menes at vedkommende kommune har arbeidsgiveransvar og er ansettende myndighet for innkjøpsordningens innkjøpssjef og medarbeidere.

Ordningen finansieres med et fastsatt grunnbeløp og bidrag fra hver kommune i forhold til kommunens innbyggertall.

Regnskap for ordningen føres av vertskommunen.

3. Ansvar.
Rådmannen i vertskommunen skal i samråd med de øvrige rådmennene i de deltakende kommunene sørge for at det interkommunale samarbeidet til enhver tid skjer i tråd med de intensjoner som er lagt for samarbeidet og til beste for kommunene.

4. Daglig ledelse(innkjøpssjef)
Rådmannen i vertskommunen sørger for at den interkommunale innkjøpsordningen til enhver tid har ansatt en daglig leder (innkjøpssjef) i hel stilling.

Innkjøpssjefen rapporterer til rådmannen i vertskommunen.

Daglig leder (innkjøpssjefen) skal sørge for den daglige drift og utvikling av den interkommunale innkjøpsordningen. Herunder fortløpende være i dialog med de innkjøpsansvarlige i de deltakende kommunene (innkjøpsforum), med sikte på å utvikle og drive en innkjøpsordning som i størst mulig grad tjener alle kommunenes interesser.

Daglig leder (innkjøpssjefen) har delegert fullmakt til å slutte rammeavtaler på vegne av den interkommunale innkjøpsordningen.

Innkjøpssjefen skal som hovedregel trekke en eller flere av de innkjøpsansvarlige med i forhandlinger/ tildelinger av kontrakter på innkjøpsordningens vegne.

5. Innkjøpforum.
De innkjøpsansvarlige i de deltakende kommunene utgjør det interkommunale innkjøpsforumet for Salten Regionen (SIIS).

Innkjøpsforumet skal tjene som rådgivende organ for innkjøpsordningens innkjøpssjef.

6. Innkjøpsansvarlig.

Rådmennene i de deltakende kommunene sørger for at hver enkelt kommune til enhver tid har en innkjøpsansvarlig.

Innkjøpsansvarlige representerer kommunen i det interkommunale samarbeidet ved å inngå i innkjøpsforumet.

Innkjøpsansvarlige skal som kommunens representant i det interkommunale innkjøpsforumet søke å ivareta kommunens interesser på en måte som er forenelig med et fruktbart interkommunalt samarbeid.

Innkjøpsansvarlige skal samtidig legge vekt på at de rammeavtaler som blir inngått interkommunalt har bred oppslutning i kommunen. Innkjøpsansvarlig ivaretar bestillerollen for den enkelte kommune.

Innkjøpsansvarlige sørger for at kommunen til enhver tid har det antall produktansvarlige innkjøpsforumet er enige om.

7. Produktansvarlig.
Produktansvarlige oppnevnes av innkjøpsansvarlige etter fullmakt fra rådmannen. Produktansvarlige bistår innkjøpsansvarlige og sørger for at den interkommunale innkjøpsordningen så langt det er praktisk mulig og forenelig med et godt interkommunalt samarbeid, baseres på de hensyn og interesser som kommer til uttrykk fra brukerne av de ulike produktene.

Oppgaver, ansvar og myndighet for innkjøps- og produktansvarlige er nærmere regulert i instrukser for disse.

8. Utfyllende bestemmelser.
Mer utfyllende bestemmelser for det interkommunale samarbeidet er gitt i instrukser for daglig leder (innkjøpssjefen), innkjøpsansvarlig og produktansvarlig.

----- = -----

INSTRUKS FOR SAMORDNET INNKJØP I SALTEN (SIIS)

Instruks for daglig leder (innkjøpssjef)

1. Overordnet myndighet

Rådmannen i vertskommunen er som administrasjonssjef, den øverste ansvarlige for den interkommunale innkjøpsordningen. Rådmannen utøver dette ansvaret i samråd med rådmennene i de øvrige kommunene som deltar i det interkommunale samarbeidet. Rådmannen i vertskommunen har ansvaret for at det interkommunale innkjøpssamarbeidet fungerer i hht. de intensjoner som er nedfelt i lover, reglement og vedtak knyttet til ordningen.

2. Ansettelse og rapportering

Innkjøpssjefen i Bodø kommune inngår som daglig leder i (SIIS) for den interkommunale innkjøpsordningen. Ved framtidige ansettelser, ansettes innkjøpssjefen i hht ansettelsesreglement i vertskommunen. Rådmennene i de øvrige kommunene har uttalerett ved tilsettingen. Innkjøpssjefen rapporterer til rådmannen i vertskommunen.

3. Ansvar

Innkjøpskontoret med innkjøpssjefen skal:

- Stå for den daglige ledelse av den interkommunale innkjøpsordningen og sørge for at den praktiseres i hht EØS-avtalen, lov om offentlige anskaffelser og i hht de kommunale vedtak som gjøres i tilknytning til ordningen.

- Sørge for at innkjøpsordningen forøvrig praktiseres i hht intensjoner og reglement, herunder rapportere til rådmannen i vertskommunen om alle forhold ved ordningen som krever endringer/forbedringer.

- Sørge for at innkjøpskontoret får tilstrekkelig informasjon og opplæring om innkjøpsordningen, slik at de kan ta ansvaret for praktiseringen av denne i de enkelte kommuner.

- Sørge for at innkjøpsordningen til enhver tid har en samlet oversikt over gjeldene leverandøravtaler.

- Sørge for kontinuerlig evaluering, videreutvikling og fornying av avtalene i innkjøpsordningen.

- Holde seg orientert om lover, regler og retningslinjer som legger premissene for kommunale innkjøp, og at kommunene praktiserer sitt innkjøp i hht bestemmelsene.

- Gi råd, veiledning og opplæring til ansatte i kommunene i alle spørsmål knyttet til innkjøp.

- Se til at kommunene praktiserer god forretningsskikk, og forholder seg til seriøse leverandører.

- Innkalle medlemmene av innkjøpsforumet når det foreligger behov for dette, også når dette uttrykkes fra en av de innkjøpsansvarlige.

- Søke råd hos innkjøpsforumet om leverandørvalg og andre spørsmål knyttet til utøvelsen av funksjonene som daglig leder for ordningen.

- Slutte avtaler med aktuelle leverandører om leveranser av varer og/eller tjenester når det er tilstrekkelig godtgjort at dette er i samsvar med de deltagende kommuners interesse.

- Sørge for at E-handel blir utviklet til en viktig del av regionens innkjøpsstrategi

Instruks for innkjøpsansvarlige

1. Overordnet myndighet

Rådmannen er som administrasjonssjef kommunens øverste innkjøpsansvarlige. Rådmannen utøver sitt ansvar ved å sørge for at kommunen i samarbeid med de andre deltakerne i den interkommunale innkjøpsordningen til enhver tid har en helhetlig og velfungerende innkjøpsordning i hht. kommunens innkjøpsreglement.

2. Oppnevning og rapportering

Til å ivareta kommunens ansvar og forpliktelser i innkjøpsordningen, sørger rådmennene for at kommunene til enhver tid har en innkjøpsansvarlig medarbeider. Vedkommende medarbeider benevnes som innkjøpsansvarlig.

Innkjøpsansvarlig rapporterer til daglig leder for innkjøpsordningen i alle spørsmål som omfattes av innkjøpsordningen.

Innkjøpsansvarlige representerer kommunen i det interkommunale innkjøpsforumet.

3. Ansvar

Innkjøpsansvarlige har ansvaret for:

- å sørge for at kommunens innkjøpsordning praktiseres i hht. EØS-avtalen og lov om offentlige anskaffelser med forskrifter

- å sørge for at innkjøpsordningen forøvrig praktiseres i hht. intensjoner og reglement, herunder rapportere til daglig leder (innkjøpssjef) for den interkommunale innkjøpsordningen om alle forhold ved ordningen som krever endringer/forbedringer.

- å sørge for at kommunens innkjøp til enhver tid er basert på etiske regler som gjelder for innkjøp og at disse er kjent for alle ansatte i kommunen.

- å sørge for at etats-/seksjons-/avdelingsledere får tilstrekkelig informasjon om innkjøpsordningen til at de kan ta ansvaret for praktiseringen av denne ute i de enkelte virksomheter.

- under rådmannens myndighet, å sørge for oppnevning av og kontinuerlig kontakt med en produktansvarlig for hvert produktområde.

- å sørge for at kommunen til enhver tid har en samlet oversikt over gjeldene leverandøravtaler.

- å gi rådmannen råd mht å instruere etats-/seksjons-/avdelingsledere og andre ledere om praktiseringen av innkjøpsordningen.

- gi råd og veiledning til prosjektgrupper, byggekomiteer o.l. som er delegert myndighet til å foreta innkjøp som en del av en totalentreprise.

Instruks for produktansvarlige

1. Oppnevning og rapportering

For å sikre at kommunen til enhver tid har en innkjøpsordning som tjener kommunens interesser ut fra et produktfaglig brukerperspektiv, sørger innkjøpsansvarlige for at kommunene til enhver tid har en medarbeider med det produkt- og brukerfaglige ansvaret for ordningen innen et nærmere definert produktområde.

Vedkommende betegnes produktansvarlige.

Produktansvarlige oppnevnes fortrinnsvis blant medarbeidere med fagkunnskap innen vedkommende produktområde.

Vedkommende medarbeider har et ansvarsområde som dekker alle kommunale virksomheter inklusiv inngåelse av leverandøravtaler innen sitt produktområde.

Produktansvarlige rapporterer til kommunens innkjøpsansvarlige i alle spørsmål som gjelder innkjøpsordningen.

2. Ansvar

Produktansvarlige har ansvaret for:

- å holde seg løpende orientert om markeds-, produkt- og prisutviklingen på sitt produktområde.

- løpende evaluering og tilbakemelding til innkjøpsansvarlige om alle sider ved innkjøpsordningen.

- løpende evaluering av gjeldene avtaler på sitt produktområde.

- løpende konsultasjoner med brukerne av de aktuelle produktene.

Produktansvarlige deltar etter nærmere avtale med innkjøpsansvarlige i eventuelle interkommunale brukerfora som etableres under den interkommunale innkjøpsordningen.

Ved forslag til valg av leverandører skal produktansvarlige basere sine vurderinger på de synspunkt som kommer til uttrykk fra brukerrepresentanter og forøvrig bidra til at det inngås avtaler som i sum tjener kommunen best etter en helhetlig vurdering av pris, kvalitet, leveringsdyktighet og seriøsitet.

----- = -----

Økonomi- og finansavdelingen

Vertskommuneavtale

Samordna innkjøp i Nordland

Innholdsfortegnelse

1 Generelle avtalevilkår 3
1.1 Avtalens parter 3
1.2 Formål 3
1.3 Omfang 3
1.4 Vertskommunens plikter 3
1.4.1 Organisering 3
1.4.2 Avgjørelsesmyndighet lagt til Vertskommunen 3
1.4.3 Plikter 4
1.5 Samarbeidskommunens plikter 4
1.6 Plikter som gjelder Samarbeidskommunen og Vertskommunen 4
1.6.1 Samarbeid 4
1.6.2 Taushetsplikt 4
1.7 Reservasjon mot deltagelse i anskaffelse og reserveringsfrister 4
1.8 Rapportering 5
1.9 Avtalens ikrafttreden og varighet 5
1.10 Endringer 5
1.11 Uttreden og avvikling av samarbeidet 5
1.12 Søksmål/krav fra tredjeperson 6
1.13 Tvister 6
2 Instruks og mandat 6
2.1 Instruks og mandat for innkjøpssjefen i Vertskommunen 6
2.1.1 Overordnet myndighet 6
2.1.2 Ansvar 6
2.1.3 Rapportering 6
2.2 Instruks og mandat for innkjøpskoordinator i Samarbeidskommunen 7
2.2.1 Overordnet myndighet 7
2.2.2 Ansvar 7
2.2.3 Rapportering 7
2.3 Instruks og mandat for fagansvarlig 7
2.3.1 Overordnet myndighet 7
2.3.2 Ansvar 7
2.3.3 Rapportering 8
2.4 Instruks og mandat for det interkommunale innkjøpsforumet 8
2.4.1 Overordnet myndighet 8
2.4.2 Ansvar 8

3 Kjerneportefølje 8
3.1 Formål 8
3.2 Kriterier for utvelgelse av innkjøpsavtaler til kjerneportefølje 8
3.3 Instruks for forvaltning av kjerneportefølje 9
3.4 Endring og utvidelse av kjerneportefølje 9
4 Tilleggstjenester 9
5 Kostnadsfordeling 9
5.1 Kjerneportefølje ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
5.1.1 Årlig vederlag etter fordelingsnøkkel ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
5.1.2 Prisjustering ved endring eller utvidelse av Vertskommunens plikter ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
5.2 Særlig om tilleggstjenester ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
5.3 Lisenser 9
5.4 Prisjustering 10

Vertskommuneavtale

1 Generelle avtalevilkår

1.1 Avtalens parter

Bodø kommune (heretter omtalt som Vertskommunen), organisasjonsnummer 972418013
og
[Navn samarbeidskommune] (heretter omtalt som Samarbeidskommunen), organisasjonsnummer [org.nr]

Vertskommunen og Samarbeidskommunen utgjør deltakerkommunene i henhold til denne avtalen.

1.2 Formål

Målsettingen for vertskommunesamarbeidet Samordna innkjøp i Nordland (SIIN) er å organisere et forpliktende innkjøpssamarbeid mellom deltakerkommunene med sikte på økonomisk gunstige innkjøpsavtaler og gjennom dette blant annet oppnå:

- Storkundefordeler gjennom samordnede innkjøp
- Felles rutiner for gjennomføring og oppfølging av anskaffelser i deltakerkommunene
- Reduserte administrative kostander knyttet til inngåelse av innkjøpsavtaler
- Redusert antall leverandører og fakturamengde
- Økt innkjøpskompetanse og kvalitet i innkjøpssamarbeidet
- Økt bruk av innkjøp som virkemiddel for å nå vedtatte klima- og miljømål og bidra til deltakerkommunenes samfunnsansvar

1.3 Omfang

Avtalen gjelder etablering og drift av interkommunalt innkjøpssamarbeid mellom deltakerkommunene.

1.4 Vertskommunens plikter

1.4.1 Organisering

Vertskommunen organiserer selv sin virksomhet ut fra de oppgaver de skal løse. Samarbeidskommunen delegerer til Vertskommunen å utføre de oppgaver og treffe avgjørelser i de saker og innenfor de rammer som reguleres av denne avtalen.

Vertskommunen kan ikke treffe avgjørelser i saker som er av prinsipiell betydning, jf. kommuneloven § 20-2 (1). Dersom det oppstår saker av prinsipiell betydning innenfor avtalens virkeområde, skal Vertskommunen sende saken tilbake til Samarbeidskommunen for forberedelse og politisk behandling. Tilsvarende gjelder for saker som krever politisk behandling i medhold av Samarbeidskommunens delegeringsreglement og organisasjonsstruktur.

1.4.2 Avgjørelsesmyndighet lagt til Vertskommunen

På bakgrunn av instruks fra kommunestyret i Samarbeidskommunen skal [rådmannen/kommunedirektøren] i Samarbeidskommunen delegere oppgavene som nevnt i dette punkt til Vertskommunens kommunedirektør. Kommunedirektøren i Vertskommunen kan foreta intern delegering i tråd med Vertskommunens organisasjonsstruktur og reglement.

Vertskommunen har myndighet til å:

- Inngå og forvalte innkjøpsavtaler av alle anskaffelser omfattet av kjerneporteføljen (jf. punkt 3) og enkeltanskaffelser som er omfattet av punkt 4 i avtalen.
- Utvide innkjøpssamarbeidet (SIIN)
- Kreve inn driftsbidrag
- Inngå avtale om e-handels løsning

1.4.3 Plikter

Vertskommunen er etter denne avtale forpliktet til å:

- Drifte det interkommunale innkjøpssamarbeidet SIIN i samsvar med den instruks og myndighet som følger av punkt 2.1
- Gjennomføre anskaffelse av og forvalte de innkjøpsavtaler som følger av kjerneporteføljen i henhold til punkt 3
- Gjennomføre enkeltanskaffelser på vegne av Samarbeidskommunen i henhold til punkt 4
- Gi råd til Samarbeidskommunen ved enkeltanskaffelser og inngåelse av kommunale avtaler i henhold til punkt 4
- Gi råd til Samarbeidskommunene ved rettslige tvister som gjelder innkjøp i henhold til punkt 4
- Bidra til å øke innkjøpskompetansen i det interkommunale innkjøpssamarbeidet SIIN

1.5 Samarbeidskommunens plikter

Samarbeidskommunen er etter denne avtale forpliktet til å:

- Overholde de kontraktsvilkår som fremgår av innkjøpsavtaler Samarbeidskommunen er deltaker av
- Utpeke en innkjøpskoordinator for SIIN i kommunene
- Utpeke fagansvarlige på forespørsel fra Vertskommunen
- Koordinere og samhandle med innkjøpssjef og øvrig ansatte ved innkjøpskontoret i Vertskommunen
- Benytte samme e-handelsløsning som Vertskommunen

1.6 Plikter som gjelder Samarbeidskommunen og Vertskommunen

1.6.1 Samarbeid

Deltakerkommunene skal lojalt samarbeide og medvirke til Vertskommuneavtalens gjennomføring. Henvendelser fra den annen part skal besvares uten ugrunnet opphold.

Partene skal uten ugrunnet opphold varsle hverandre om forhold de forstår eller bør forstå kan få betydning for Vertskommuneavtalens gjennomføring.

1.6.2 Taushetsplikt

Ikke offentlig informasjon som partene blir kjent med i forbindelse med gjennomføringen av Vertskommuneavtalen i anskaffelsesprosesser, skal behandles i tråd med gjeldende regelverk.

Taushetsplikten gjelder også etter at Vertskommuneavtalen er opphørt.

1.7 Reservasjon mot deltagelse i anskaffelse og reserveringsfrister

Det er Samarbeidskommunens ansvar å reservere seg mot deltagelse i anskaffelse av de innkjøpsavtaler som følger av kjerneporteføljen, jf. punkt 3.

Vertskommunen skal i henhold til punkt 3.3 oversende Samarbeidskommunen varsel om utlysning av anskaffelser av innkjøpsavtaler etter kjerneporteføljen. Samarbeidskommunen skal etter varsel fra Vertskommunen snarest og senest innen to (2) uker gi beskjed om de ønsker å reservere seg mot deltagelse i anskaffelsen.

Samarbeidskommunen kan etter avtale med Vertskommunen gis utvidet reservasjonsfrist. Varsel om behov for utvidet reservasjonsfrist skal gis senest samtidig med utløpet av fristen etter andre ledd andre punktum.

De Samarbeidskommuner som ikke innen fristen reserverer seg mot deltagelse i anskaffelse av innkjøpsavtale vil regnes som deltaker i anskaffelsen. Samarbeidskommunen er økonomisk ansvarlig for eventuelle krav fra tredjeperson og påløpte kostander for Vertskommunen som oppstår som følge av at Samarbeidskommunen ikke har overhold reservasjonsfristen.

1.8 Rapportering

Vertskommunen skal orientere Samarbeidskommunen om eventuelle vedtak som treffes innenfor avtalens virkeområde.

Vertskommunen fører regnskap for tjenesten som er omfattet av avtalen. Regnskapet følger av bestemmelsene som gjelder for interkommunalt samarbeid og føres som eget regnskap i Vertskommunens driftsregnskap.

1.9 Avtalens ikrafttreden og varighet

Avtalen er gyldig fra dato for underskrift fra deltakerkommunene og erstatter eventuelle eksisterende avtaler om interkommunalt innkjøpssamarbeid mellom de samme parter.

Avtalen løper frem til den blir sagt opp eller avviklet i henhold til avtalens punkt 1.11.

1.10 Endringer

Med mindre annet er avtalt kreves det enighet mellom samtlige samarbeidskommuner i det interkommunale innkjøpssamarbeidet og Vertskommunen for å endre avtalen.

Endringer av forhold som nevnt i kommuneloven § 20-4 (3), må vedtas av deltakerkommunenes respektive kommunestyrer.

1.11 Uttreden og avvikling av samarbeidet

Samarbeidskommunen og Vertskommunen kan hver for seg si opp Samarbeidsavtalen ved skriftlig varsel til motparten. Det kreves ikke særskilt grunn. Uttredelse av avtalen skal, om ikke annet avtales, skje med virkning fra 1. januar påfølgende år.

Samarbeidskommunen kan uavhengig av oppsigelsesfrist avvikle samarbeidet ved å trekke tilbake den myndighet som er delegert, jf kommuneloven § 20-1. Ved avvikling som nevnt her svarer uansett Samarbeidskommunen for eventuelle utgifter og økonomisk tap som Vertskommunen blir påført.

Dersom Vertskommunen sier opp samarbeidet er den pliktig til å utføre sine oppgaver som vertskommune ut oppsigelsesfristen, jf. punkt 1.13 første ledd.

Oppsigelse av avtalen vil ikke innebære endringer av Samarbeidskommunens kontraktsforpliktelser i allerede inngåtte leverandøravtaler. Samarbeidskommunen overtar ansvaret for forvaltningen av allerede inngåtte avtaler ved uttreden eller avvikling av samarbeidet.

1.12 Søksmål/krav fra tredjeperson

Dersom en Samarbeidskommune blir holdt ansvarlig for feil som er begått av Vertskommunen innenfor avtalens virkeområde, kan Samarbeidskommunen ikke søke erstatning fra Vertskommunen.

Dersom Vertskommunen blir holdt ansvarlig for feil som er begått innenfor avtalens virkeområde, er Samarbeidskommunen ansvarlig for andel tilsvarende deres andel av den enkelte kontrakts verdi.

1.13 Tvister

Dersom det oppstår tvist mellom avtalepartene vedrørende innholdet i denne avtalen, skal saken søkes løst ved forhandlinger mellom avtalepartene. For det tilfelle at tvisten ikke løses ved forhandlinger kan hver av partene bringe saken inn for domstolene. Ved en eventuell rettslig behandling skal Vertskommunens verneting legges til grunn.

2 Instruks og mandat

2.1 Instruks og mandat for innkjøpssjefen i Vertskommunen

2.1.1 Overordnet myndighet

Innkjøpssjefen rapporterer til kommunedirektøren i Vertskommunen, eller til den som til enhver tid er innkjøpssjefens nærmeste overordnede i Vertskommunen.

Innkjøpssjefen har delegert fullmakt til å inngå innkjøpsavtaler på vegne av Samarbeidskommunen.

2.1.2 Ansvar

Innkjøpskontoret i Vertskommunen med innkjøpssjefen som ansvarlige skal:

- Sørge for den daglige drift og utvikling av det interkommunale innkjøpssamarbeidet, med sikte på å drive og utvikle et samarbeid som i størst mulig grad tjener formålene nevnt i punkt 1.2 og oppfyller Vertskommunens plikter etter punkt 1.4
- Rapportere til Samarbeidskommunen og innkjøpskoordinator i henhold til punkt 2.1.3
- Gjøre innkjøpsavtaler som er omfattet av kjerneporteføljen kjent for Samarbeidskommunen
- Sørge for regelmessig evaluering, videreutvikling og fornying av innkjøpssamarbeidet
- Legge til rette for at e-handel kan benyttes på alle innkjøpsavtaler som er eget for e-handlet
- Systematisk følge opp inngåtte avtaler og evaluere leverandørene, herunder iverksette eventuelle misligholdsbeføyelser
- Innkalle til møter for innkjøpsforumet

2.1.3 Rapportering

Innkjøpskontoret i Vertskommunen med innkjøpssjefen som ansvarlige skal:

- Avgi årsrapport til Samarbeidskommunen
- Informere Samarbeidskommunen om inngåtte innkjøpsavtaler, herunder prolongering og terminering, og herunder sørge for at Samarbeidskommunen til enhver tid har en samlet oversikt over gjeldende innkjøpsavtaler som er omfattet av kjerneporteføljen

2.2 Instruks og mandat for innkjøpskoordinator i Samarbeidskommunen

2.2.1 Overordnet myndighet

Innkjøpskoordinatoren representerer Samarbeidskommunen i det interkommunale innkjøpsforumet. Innkjøpskoordinatoren rapporterer til {rådmannen/kommunedirektøren] i Samarbeidskommunen, eller til den som til enhver tid er innkjøpskoordinatorens nærmeste overordnede i Samarbeidskommunen.

Innkjøpskoordinatoren utpekes av [rådmannen/kommunedirektøren] i Samarbeidskommunen.

2.2.2 Ansvar

Innkjøpskoordinatoren skal:

- Rapportere i henhold til punkt 2.2.3
- Søke å ivareta Samarbeidskommunens interesser på en måte som er forenelig med formålene i punkt 1.2
- Sørge for at etats- og enhetsledere i Samarbeidskommunen får tilstrekkelig informasjon om innkjøpssamarbeidet til at de kan ta ansvaret for praktiseringen og etterlevelse av inngåtte innkjøpsavtaler
- Gi [rådmannen/kommunedirektøren] råd med hensyn til å instruere etats-/seksjons-/avdelings/enhetsledere og andre ledere om praktiseringen av innkjøpssamarbeidet og etterlevelse av inngåtte innkjøpsavtaler
- Under {rådmannens/kommunedirektørens] myndighet, sørge for oppnevning av og kontinuerlig kontakt med fagansvarlig for hvert fagområde Samarbeidskommunen ønsker å påvirke
- Delta i det interkommunale innkjøpsforumet

2.2.3 Rapportering

Innkjøpskoordinatoren skal:

- Sørge for at Samarbeidskommunen til enhver tid har en samlet oversikt over gjeldende innkjøpsavtaler
- Rapportere til innkjøpssjefen i Vertskommunen om spørsmål som omfattes av innkjøpssamarbeidet, herunder rapportere om alle forhold ved samarbeidet som krever endring/forbedring

2.3 Instruks og mandat for fagansvarlig

2.3.1 Overordnet myndighet

Fagansvarlig oppnevnes av innkjøpskoordinatoren etter fullmakt fra [rådmannen/kommunedirektøren] i Samarbeidskommunen. Fagansvarlige skal oppnevnes blant medarbeidere med fagkunnskap innen vedkommende fagområde.

Fagansvarlig er en medarbeider med «bestiller kompetanse», herunder produkt- og brukerfaglig ansvar innenfor et nærmere definert fagområde.

2.3.2 Ansvar

Fagansvarlig skal:

- Bistå innkjøpskontoret i Vertskommunen i anskaffelser som berører deres fagområde
- Bidra til at anskaffelsen, så langt det er praktisk mulig og forenelig med det formål som fremkommer av punkt 1.2, baseres på de hensyn og interesser som kommer til uttrykk for brukerne av de ulike varene/tjenestene
- Rapportere i henhold til punkt 2.3.3
- Være oppdatert på markeds-, produkt- og prisutviklingen på sitt fagområde
- På forespørsel gi evalueringen av innkjøpsavtaler som berører fagansvarliges fagområde
- Ha konsultasjoner med brukerne av de aktuelle varene/tjenestene

- Bidra til at det inngås avtaler som i sum tjener Samarbeidskommunen best etter en helhetlig vurdering av kommunens behov, økonomi og politisk vedtatte målsettinger

2.3.3 Rapportering

Fagansvarlig skal:

- Rapportere til Samarbeidskommunens innkjøpskoordinator i alle spørsmål som gjelder innkjøpsavtaler som berører fagansvarliges fagområde

2.4 Instruks og mandat for det interkommunale innkjøpsforumet

2.4.1 Overordnet myndighet

Det interkommunale innkjøpsforumet består av innkjøpskoordinatorene som representerer den enkelte Samarbeidskommune, samt innkjøpskontoret ved Vertskommunen.

2.4.2 Ansvar

Det interkommunale innkjøpsforumet skal:

- Bidra til at innkjøpssamarbeidet praktisere i henhold til formålene nevnt i punkt 1.2
- Påse at den myndighet som er delegert Vertskommunen praktiseres i henhold til gjeldende regelverk for anskaffelser og offentlig forvaltning
- Påse at Samarbeidskommunen og Vertskommunen i tilstrekkelig grad bidrar til innkjøpssamarbeidet
- Gi råd og innspill til innkjøpskontoret i Vertskommunen i alle spørsmål vedrørende innkjøpssamarbeidet

3 Kjerneportefølje

3.1 Formål

Målsettingen med kjerneporteføljen er å organisere et utvalg innkjøpsavtaler som alle samarbeidskommuner i det interkommunale innkjøpssamarbeidet SIIN er deltakere av og gjennom dette blant annet oppnå:

- Storkundefordeler gjennom samordnede innkjøp
- Effektivisering og profesjonalisering av de anskaffelser som gjennomføres av innkjøpssamarbeidet
- At de anskaffelser som gjennomføres av innkjøpssamarbeidet skjer i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter om offentlige anskaffelser og annet relevant regelverk
- Tettere kontraktsoppfølging
- Reduserte administrative kostnader knyttet til inngåelse av rammeavtaler

3.2 Kriterier for utvelgelse av innkjøpsavtaler til kjerneportefølje

Utvelgelse av innkjøpsavtaler til kjerneportefølje skjer etter en helhetsvurdering basert på følgende kriterier:

1) Vertskommunens behov
2) Avtalens egnethet for samordning
3) Samarbeidskommunenes behov
4) Avtalens kritikalitet for:
    a. Liv og helse
    b. Opprettholdelse av drift
    c. Kommunenes omdømme
5) Avtalens volum
6) Avtalens mulige klimagevinst

3.3 Instruks for forvaltning av kjerneporteføljе

Vertskommunen skal:

- Sørge for kontinuerlig evaluering, videreutvikling og fornying av avtalene i kjerneporteføljen
- Oversende Samarbeidskommunen varsel om utlysning av anskaffelsen ved oppstart av planleggingen
- Planlegge og innhente opplysninger i forbindelse med anskaffelsen
- Utarbeide konkurransedokumenter og kontrakter
- Gjennomføre konkurranse/utlysning
- Kvalifisere tilbydere og evaluere tilbud
- Tildele kontrakt og signere kontrakt
- Kommunisere med tilbydere/vinnere/tapere
- Gjennomføre eventuell utenomrettslig etterbehandling av prosessen, utvidet redegjørelse, klagebehandling og lignende
- Tilrettelegge for elektronisk handel
- Ha ansvaret for eventuell annen administrativ oppfølging av kontrakten
- Påse at anskaffelsesprosessen dokumenteres i tråd med arkivloven og at krav om innsyn ivaretas i tråd med bestemmelsene i offentleglova

3.4 Endring og utvidelse av kjerneporteføljе

Den til enhver tid gjeldende kjerneporteføljе følger av vedlegg 1 til vertskommuneavtalen.

Dersom gjennomføringen av de fastsatte innkjøpsavtaler i kjerneporteføljen viser seg å oppnå formålet med kjerneporteføljen som følger av punkt 3.1 og de kriterier som følger av punkt 3.2 er oppfylt, kan det interkommunale innkjøpsforumet ved alminnelig flertall vedta endringer eller utvidelse av kjerneporteføljen. Enhver endring eller utvidelse må godkjennes av Vertskommunen.

4 Tilleggstjenester

Vertskommunen kan etter forespørsel fra Samarbeidskommunen tilby tilleggstjenester utover de tjenester som følger av kjerneporteføljen, jf. punkt 3.

Vertskommunen må foreta en konkret og selvstendig vurdering av om de kan etterkomme Samarbeidskommunens forespørsel.

Tilleggstjenester priser i henhold til avtalens punkt 5.2.

5 Kostnadsfordeling

5.1 Kostnadsfordeling

5.2 Lisenser

E-handel lisenser og varekatalogkostnader faktureres direkte til den enkelte Samarbeidskommune fra leverandør.

Avtalelojalitet besørges via 2 % driftsbidrag av Samarbeidskommunens faktiske uttak/omsetning på gjeldende innkjøpsavtale. Overskytende driftsbidrag tilbakeføres Samarbeidskommunen.

5.3 Prisjustering

De avtalte kostnader kan justeres ut fra endringen i de reelle kostandene.

[Sted], 17/03/2022

For [Virksomhet]

[Navn]

For [Virksomhet]

[Navn]

bodø KOMMUNE

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3462 Arkiv sakID.: 22/512	Saksbehandler: Terje Valla

Sak nr.		Dato
021/22	Formannskap	24.03.2022
025/22	Kommunestyre	07.04.2022

Oppfølging av vedtak - Tverrfaglig samarbeid i samhandlingsområdet oppvekst og kultur

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

Oppfølging av verbalvedtak i budsjettsaken i kommunestyret desember 2021, som lød slik

«Det må settes inn et tverrfaglig, helhetlig tiltak som rettes inn mot all problematikk som er på skolen. Alt fra atferd blant elevene til et skyhøyt fravær. Informasjon om tiltaket legges frem for kommunestyret på første møte i 2022»

er fulgt opp, og saken fremmes for kommunestyret. I en utarbeidet rapport - som beskriver nærmere hvordan tverrfaglig samarbeid er utviklet i Fauske kommune over de siste 20 årene og hvilke prinsipper som er førende for arbeidet i dag - følger som vedlegg i saken.

Vedlagte rapport om helhetlig innsats i oppvekstfeltet tas til orientering.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Oppfølging av verbalvedtak i budsjettsaken i kommunestyret desember 2021, som lød slik

«Det må settes inn et tverrfaglig, helhetlig tiltak som rettes inn mot all problematikk som er på skolen. Alt fra atferd blant elevene til et skyhøyt fravær. Informasjon om tiltaket legges frem for kommunestyret på første møte i 2022»

er fulgt opp, og saken fremmes for kommunestyret. I en utarbeidet rapport - som beskriver nærmere hvordan tverrfaglig samarbeid er utviklet i Fauske kommune over de siste 20 årene og hvilke prinsipper som er førende for arbeidet i dag - følger som vedlegg i saken.

Vedlagte rapport om helhetlig innsats i oppvekstfeltet tas til orientering.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 021/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Oppfølging av verbalvedtak i budsjettsaken i kommunestyret desember 2021, som lød slik

«Det må settes inn et tverrfaglig, helhetlig tiltak som rettes inn mot all problematikk som er på skolen. Alt fra atferd blant elevene til et skyhøyt fravær. Informasjon om tiltaket legges frem for

kommunestyret på første møte i 2022»

er fulgt opp, og saken fremmes for kommunestyret. I en utarbeidet rapport - som beskriver nærmere hvordan tverrfaglig samarbeid er utviklet i Fauske kommune over de siste 20 årene og hvilke prinsipper som er førende for arbeidet i dag - følger som vedlegg i saken.

Vedlagte rapport om helhetlig innsats i oppvekstfeltet tas til orientering.

Vedlegg:

14.03.2022	Rapport - helhetlig innsats i oppvekstfeltet 2022	1502816
14.03.2022	Samhandlingsplan 2020-2024. Temaplan - Laget rundt barnet	1502817
14.03.2022	Veileder henvisning - Samhandlingsmodell	1502818

Sammendrag:

I samlet budsjettvedtak fra desember 2021 ble følgende foreslått av SV som en del av verbalvedtakene, og vedtatt av et flertall i kommunestyret:

Det må settes inn et tverrfaglig, helhetlig tiltak som rettes inn mot all problematikk som er på skolen. Alt fra atferd blant elevene til et skyhøyt fravær. Informasjon om tiltaket legges frem for kommunestyret på første møte i 2022

Vedlagt saken følger en **rapport** som beskriver nærmere hvordan tverrfaglig samarbeid er utviklet i Fauske kommune over de siste 20 årene, og hvilke prinsipper som er førende for arbeidet i dag. Rapporten er ikke utfyllende for alle satsninger og fagutviklingsmodeller som er, og har vært i bruk i skole og barnehage, men har hovedfokus på de tverrfaglige forbindelsene mellom barnehage/skole/SFO og hjelpetjenestene organisert i Familiens hus.

Saksopplysninger:

Fagmessig skilles det ofte mellom tverrfaglig samarbeid og flerfaglig samarbeid:

Et tverrfaglig samarbeid bygger på ulik, men likeverdig kunnskap. De ulike fagpersonene er gjensidig avhengig av hverandre for å kunne møte utfordringene til brukers beste. Godt samspill avhenger av at man kan forstå og ta del i den andres virkelighetsoppfatning. Man må kjenne til og respektere hverandres rolle og arbeidsoppgaver. Det stiller krav om dialog og interaktiv involvering faggruppene imellom og med bruker.

Et flerfaglig samarbeid er samarbeid mellom flere faggrupper som jobber i en koordinert prosess, men som jobber parallelt med hverandre. De oveskrider ikke faggrensene til andre faggrupper. Interaksjonen er ikke preget av nærhet og avhengighet. Hver og en gjør sin jobb, de møtes og de rapporter hvor langt de er kommet i jobben.

Fauske kommune har jobbet etter en tverrfaglig tilnærmingsmodell siden begynnelsen av 2000-tallet, og har vært en foregangs kommune på mange områder. Kommunen har siden 2002 jobbet for etablering av en familiesentermodell, som er forløperen til dagens Familiens hus.

Fauske kommune var også en av de første i landet som etablerte en foreldrestøttekoordinator og foreldrestøttestrategi, etter daværende svensk modell. Mottoet var «Robuste foreldre – robuste barn». Foreldrestøttende arbeid ble etter hvert en nasjonal strategi i hele Norge, og Fauske kommune har bidratt i undervisning og opplæring i strategien gjennom ulike fagutdanninger ved Nord Universitet, og gjennom deltakelse i forskningsprosjekter.

I dag er det mange forbindelseslinjer mellom barnehage, skole/SFO og kommunens hjelpetjenester. Det er utviklet modeller og retningslinjer for hvordan dette samarbeidet skal foregå, og hvem som skal ta ansvaret i de ulike situasjonene. Samtidig som disse modellene er utarbeidet og gradvis implementert i kommunens tjenesteapparat, har det de senere år vært en dreining fra lovgivers side mot at kommunen skal gi bedre helhetlige tilbud til barn som trenger det, og ikke defragmenterte tjenester som opererer hver for seg som eksperter på sitt eget fagfelt. Ett godt eksempel på dette er Meld. St. 6 (2019/2020) og de senere års revisjoner av både opplæringsloven, barnehageloven, rammeplan for skolefritidsordningen og nå sist med den nye barnevernloven som trådte i kraft i januar 2022.

Det tverrfaglige samarbeidet i kommunen finner sin forankring i utallige lovverk. For samhandlingsområdet oppvekst og kultur er dette noen av de viktigste. I tillegg kommer mange forskrifter og rammeplaner fra de ulike departementene.

Forankring i kommunalt planverk:

1. Kommuneplanens samfunnsdel.
2. Vedtatt samhandlingsplan for Oppvekst og Kultur, 2020 – 2024: Temaplan «Laget rundt barnet».
3. Veileder henvisning – Samhandlingsmodell
4. Ulike veiledere og strategi planer i skole og barnehage

Overordnet lovverk:

1. Opplæringsloven
2. Barnehageloven
3. Barnevernloven - Ny barnevernsreform fra 2022
4. **Meld. St. 6** (2019/2020) *Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.*

Saksbehandlers vurdering:

Det å jobbe tverrfaglig fremstår i dag som en selvfølgelighet for de fleste av oss. Lover og forskrifter legger opp til at det er en kommunes ansvar å legge til rette for at barn eller familier med behov for hjelp lett skal kunne finne dette, og at kommunen skal ta ansvaret for at denne foregår tverrfaglig hvis det er behov for dette. En dør inn – alle tjenester. Det innebærer at hvis du henvender deg til en kommunal tjeneste og ber om råd eller hjelp, skal de ta ansvaret for å involvere andre tjenester etter behov – i samråd med barnets og foreldrenes behov og samtykke til dette.

Det innebærer at ulike faggrupper må samarbeide på tvers av sine egne lovverk, og dermed krever dette samarbeidsplattformer (fysiske og digitale) som gir mulighet til dette uten å komme i konflikt med den enkelte tjeneste sin taushetsplikt og de nødvendige personvernhensyn. I Fauske er dette løst gjennom bruk av verktøyet «Stafettloggen», som innhenter nødvendige samtykker fra de foresatte, og gir de som deltar fra ulike tjenester ulike rettigheter til innsyn og deltakelse.

Fauske kommune har også etablert planverk, retningslinjer og fysiske møteplasser som ivaretar det tverrfaglige samarbeidet mellom tjenestene. Gode eksempler på dette er tverrfaglige møter i skole og barnehage, møtene i TIMS-teamet, PP-tjenesten ut i skolene samt ulike samarbeid med både politi,

videregående skole, felles ansvar og spesialisthelsetjenesten.

Det tilbudet og den hjelpen vi som kommune kan gi er avhengig av tilgang på ressurser og tilgang på rett kompetanse. Problemstillingene som skal løses i barnehage og skole i dag er mere krevende og komplekse enn for bare 10 - 20 år siden. Den generelle samfunnsutviklingen, med økende grad av psykisk uhelse hos barn og voksne, voldelig adferd og adferdsforstyrrelser på stadig yngre barn, utenforskap og stadig flere som utvikler tendenser til skolevegring preger situasjonen i skoler og barnehager. Et godt eksempel på dette er barn som utvikler depresjoner allerede i grunnskolealder, eller barn som sliter med å forstå og handtere sin kjønnsidentitet.

Som kommune skal vi handtere alle disse utfordringene, og kommunens ansvarsområder og oppgaver utvides fortløpende. Spesialisthelsetjenestene får et stadig snevrere mandat, og kommunene får et utvidet kompetansebehov for å løse sine nye oppgaver. Som kommune betyr det at vi hele tiden må utvide vår egen kompetanse på fagfeltene, samt rekruttere ny kompetanse vi ikke har hatt tidligere. Ett godt eksempel på dette er ordningen med etablering av kommunepsykologer.

I 2019 gjorde kommunestyret et vedtak (KOM 023/19) om at det skulle opprettes et alternativt grunnskoletilbud for inntil 8 elever på ungdomstrinnet, som var i ferd med eller hadde utviklet skolevegring. Tilbudet skulle driftes fra skoleåret 2020/21, og finansieringen skulle sikres gjennom budsjettvedtaket for budsjett 2020. På grunn av kommunens pågående økonomiske situasjon, og årlige vedtak om reduksjon av både ressurser og stillinger i skolen, har ikke dette vedtaket vært mulig å finansiere gjennom budsjettvedtak hverken i 2020, 2021 eller 2022. Det jobbes i 2022 med en midlertidig løsning i form av et samarbeid med Fauske videregående skole og deres prosjekt – KLAFF.

Slik situasjonen er for Fauske kommune nå, må alle tiltak og ressurser være gjenstand for vurdering og prioritering. Grunnbemanning og kjerneoppgaver må ha førsteprioritet. Hvor mange og hvor omfattende hjelpetiltak og hvor godt forebyggende arbeid vi kan utføre vil derfor avhenge av 2 faktorer. Det ene er hvor mye ressurser vi til enhver tid råder over i form av stillinger og kompetansen de innebar, og det andre er hvordan vi organiserer disse ressursene på best mulig måte for å løse oppdraget. I Fauske kommune er ressurstilgangen avhengig av de årlige budsjettvedtakene i kommunen, og organiseringen er styrt gjennom den vedtatt samhandlingsplanen for 2020 – 2024.

En lenke er ikke sterkere enn sitt svakeste ledd sies det. Den vedlagte rapporten gir en beskrivelse av hvordan vi som kommune har tatt organisatoriske grep for å sikre at de tjenestene vi tilbyr og leverer er så tverrfaglige og fleksible som de kan bli, ut fra de rammefaktorene vi til enhver tid er underlagt i form av ressurstilgang og tilgang på kompetanse.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

HELHETLIG INNSATS I OPPVEKSTFELTET

- Fauske kommune – oppvekst og kultur

FAUSKE KOMMUNE

Folkehelsekommunen der alle trives

Innholdsfortegnelse

1. Hva er gjort frem til nå? 3

2. Hva gjør vi i dag? 5

3. Utfordringer og muligheter 11

4. Oppsummering 15

1. Hva er gjort frem til nå?

Fra fragmentert til helthetlig hjelp

Fauske kommune har over lang tid aktivt jobbet for å sikre helhetlig innsats rettet mot barn og deres familier. Siden kommunen etablerte Fauske Familiesenter i 2002 har kommunen bygget opp solid kompetanse innenfor tidlig og helsefremmende innsats. Dette blant annet gjennom deltakelse i modellkommuneforsøket (2007 – 2014), som resulterte i vår lokale samhandlingsmodell "TIMS"; Tidlig Intervensjon - Målrettet Samhandling. I de senere årene er Familiesenteret utvidet og døpt om til Familiens hus, etter nettopp Familiens hus-modellen, en modell for samordning av kommunale tjenester som i sum er ment å gi foreldre og barn et helhetlig, lett tilgjengelig og støttende helse- og omsorgstilbud (jamfør Samhandlingsreformen). Fauske Familiens hus skal være en forebyggende og helsefremmende ressurs/støttetjeneste både for innbyggere og for ulike tjenesteområder, inkludert spesialisthelsetjenesten.

For å sikre koordinerte og helhetlige tjenester ble det i 2014 etablert et tverrfaglig team; TIMS-teamet. Samhandlingsområdets ambulante, tverrfaglig team hadde som første oppgave å sikre et tverrfaglig og reflekterende blikk. Teamet skulle videre bidra til rett hjelp til rett tid, samt sikre «ei dør inn» til støttetjenester. I 2017 ble teamets arbeid og metodikk gjenstand for forskning gjennom Nordlandsforskning. Forskningsrapporten «Fra undring til endring. Evaluering av TIMS-teamet i Fauske kommune» (NF rapport 15/2017) er i 2017 vist til i kommunestyret.

Foreldrestøtte som lokal strategi

Siden 2011 har Fauske utviklet "foreldrestøtte" som lokal folkehelsestrategi for å møte tendenser og utfordringer i eget samfunn. Mottoet for strategien er «Robuste foreldre = Robuste barn». Den lokale modellen tok utgangspunkt i en nasjonal, svensk modell, og utviklet denne videre. I dag er foreldrestøtte en nasjonal strategi også i Norge, og inngår som et gjennomgående perspektiv i berørte sektorer. Informasjon om den nasjonale satsingen «Trygge foreldre – Trygge barn» finnes her: bld_foreldrestotte_strategi_21juni18.pdf (regjeringen.no)

Fauske hadde en dedikert foreldrestøtteressurs (foreldrestøttekoordinator) i perioden 2011 – 2021. Koordinator jobbet på alle samhandlingsnivå, og hadde blant annet ansvar for koordinering av TIMS-teamet; oppvekstfeltets ambulante team. Ressursen ble avviklet gjennom kommunens budsjettvedtak for 2022, som en del av innsparingstiltakene i kommunen (Familiens hus).

En plan for å ivareta barns rettigheter

Samhandlingsområdet oppvekst og kultur har siden 2014 jobbet ut fra en egen samhandlingsplan (Samhandlingsplan for oppvekst og kultur 2014 – 2019). Planen var et resultat av barnekonvensjon-satsingen "Vårres unga - vårres framtid". Samhandlingsplanen ble revidert i 2020, og fikk da tittelen "Laget rundt barnet" (Samhandlingsplan for oppvekst 2020 – 2024), etter Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO Denne kan leses her: Meld. St. 6 (2019–2020) - regjeringen.no

Det ble i 2021 utarbeidet en plan for hvordan tjenestene implementer ulike planelementer, eksempelvis med å ta i bruk digitale verktøy (stafettlogg og digital IP) i større grad, der hvor det er behov for samtidig innsats rundt enkeltbarn. Det ble også tatt fatt på oppgaven med å gjøre PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste) mer tilgjengelig ute i både barnehage og skole. Dette for å sikre støtte og hjelp så tidlig (og enkelt) som mulig. Gjennom samhandlingsplanen gis det klare føringer for hvordan samarbeid skal sikres mellom de ulike tjenestene.

Vær på skolen – hver skoledag

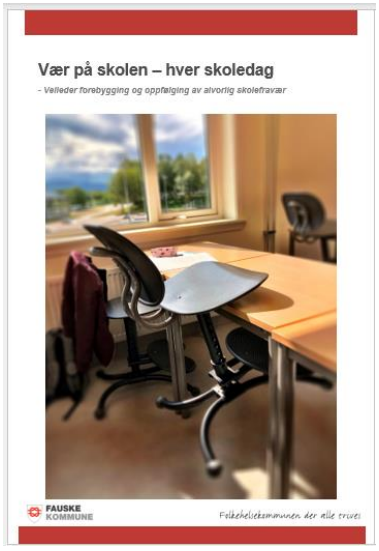

Når det kommer til fravær i skole, er det utarbeidet en lokal veileder for forebygging og oppfølging av alvorlig skolefravær; "Vær på skolen – hver skoledag". Denne retter seg mot skolen og skolens samarbeidsparter.

Fordi det alltid er sammensatte årsaker til skolefravær, er holdningen at fravær er et felles problem som krever en felles løsning. Gjennom veilederen har vi utarbeidet tydelige retningslinjer, rutiner og handlingsplaner for arbeidet med skolefravær i Fauske-skolen.

I Fauske kommune anses skolefravær som alvorlig når eleven har:

- Ugyldig fravær: 1 enkelttime eller mer
- Høyt gyldig fravær: 10 dager i semesteret
- 3 ganger forsentkomming (morgen) på 1 måned
- Møter opp på skolen, men forlater den igjen

Der skolefravær ikke blir tatt tak i tidlig, vil eleven kunne utvikle fravær som vedvarer over tid. Dette kan betegnes som langvarig skolefravær.

2. Hva gjør vi i dag?

Samhandlingsområdet forsøker å dekke ulike behov i samfunnet gjennom ulike tiltaksnivå, jamfør Familiens hus-modellen (Familiens_hus-Web.pdf (uit.no)):

I det faglige fundamentet ligger det fem grunnleggende perspektiv: forebyggende og helsefremmende perspektiver, mestringsperspektivet, brukerperspektivet, helhets-perspektivet og kunnskapsperspektivet (se Figur 1.1).

Tredje etasje/nivå – Indikerte tiltak →
Barn, unge og familier med særskilte behov (grupper eller individer) med forhøyet risiko og symptomer

Andre etasje/nivå – Selektive tiltak →
Grupper av barn, unge og familier med noe forhøyet risiko

Første etasje/nivå – Helse-fremmende og universelle tiltak →
Alle barn og unge med familier

Det faglige fundament →

Eksempel på tiltak som benyttes i dag:

Tiltaksnivå (etasje)	Eksempel på tiltak	Merknad
Første etasje: Universelle tiltak	• Helsestasjon • Skolehelsetjeneste • Foreldreveiledning	
Andre etasje: Selekterte tiltak	• PPT • TIMS-teamet • TIMS-minoritet	

	• Home-Start Familiekontakten • Stafettlogg • ICDP-minoritet	
Tredje etasje: Indikerte tiltak	• TRÅD • Tirsdagstreff • Barnevern-tiltak • Individuell plan, Visma Flyt samspill • Kommunepsykolog Andre tiltak: DU-grupper ved behov; depresjonsmestring for ungdom, det samme gjelder KID/KIB; Kurs i mestring av depresjon + Kurs i mestring av belastning	

Gjennom styringsgruppen sikres tverrfaglig samhandling på systemnivå. Gruppen har ansvar for utvikling og implementering av samhandlingsplanen, og skal se til at samhandlingsområdet jobber ut fra kommunens øvrige styrende plandokumenter. Styringsgruppen ledes av kommunalsjef for samhandlingsområdet, og samtlige enheter er representert med enhetsleder, i tillegg folkehelserådgiver.

Utdyping av enkelte tiltak:

Forum/tittel	Funksjon	Deltakere
TIMS-team	Sikre tverrfaglig innsats; rett hjelp til rett tid.	Tverrfaglig sammensatt av deltakere fra støttetjenester og skole.
TRÅD (tiltaksråd)	Håndtere kommunens mest komplekse utfordringer (indvidnivå)	NB: Koordinatorfunksjon er tatt bort.
Ressursteam IP + Avklaringsmøte	Samordne innsatsen, samt sikre riktig fordeling av ansvar mellom tjenester og enheter.	Ledende helsesykepleier, koordinerende enhet og andre berørte (mellom-)ledere
Home-Start	Målet er å forebygge utvikling av belastninger og stress, støtte familiene på det de mestrer og avlaste etter familiens behov. Programmet er et supplement til det offentlige hjelpeapparatet.	Frivillige familiekontakter

Som ledd i omstillingsprosessen er foreldrestøttekoordinator-ressursen tatt bort etter 10 års virke. Familiens hus søker å sikre oppgavene gjennom andre stillingsressurser. Dette innebærer at foreldrestøtte-metodikken nå er så godt kjent og jobbet med i kommunens tjenesteapparat at denne i stor grad ivaretas av den enkelte, og ikke trenger en koordinerende ressurs. Samtidig har vi valgt å beholde foreldreveileder, familieveileder, psykiatrisk sykepleier og kommunepsykolog; alle ressurser

som er tilgjengelige for både foreldre, familier, barn/ungdom og samarbeidsparter/ansatte. I tillegg er tiltaksapparatet vårt styrket gjennom tilskuddsmidler; TIMS-minoritet og Home-Start Familiehjelpen.

Fordeling av ansvar – uten å skyve

Utfordringer og løsninger eies ikke alltid av en aktør alene, noe som tilsier at vi må være flere om innsatsen. Gjennom bruk av det digitale samhandlingsverktøyet «Visma Flyt Sampro/Samspill» vil kommunen kunne bidra til at ansvar for innsats fordeles mellom partene, inkludert barnets hjem. Oppvekstfeltet har i samarbeid med tildelingskontoret skaffet tilgang til felles verktøy, og vil i 2022 sikre å implementere dette som tiltak. Det er blant annet utarbeidet felles rutinebeskrivelse for bruk av digital IP. Denne trådte i kraft fra 1. februar i år, og vil evalueres etter ett år. Samhandlingsplanen gir føringer for øvrig bruk av Visma Flyt Samspill (Stafettlogg).

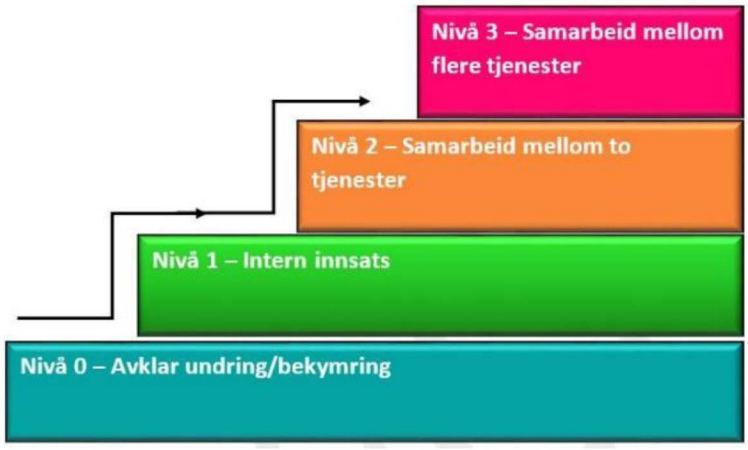

For å gjøre det enklere for ansatte og familier å orientere seg i hjelpeapparatet, så er det utarbeidet ulike rutiner og prosedyrer. Gjennom tiltakstrappa kan vi belyse hovedstrukturen i hvordan sikre tidlig innsats og samhandling.

Prinsippene vi jobber etter

Med samhandling menes at de ulike tjenester koordinerer sin innsats i et helhetsperspektiv, med barnet i fokus. Et samspill kan være mellom personer som samarbeider om å løse konkrete oppgaver, men også innebære kommunikasjon, informasjonsutveksling og deling av kunnskap. Bedre samordning av tjenestetilbud innebærer ikke at fagfolk skal gjøre hverandres oppgaver, men at vi skal utfylle hverandre og nyttiggjøre oss hverandres kompetanse og erfaring. I dette ligger det at samarbeidet må bygge på innsikt og respekt for hverandres faglige og organisatoriske ståsted. Når barn har behov for et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, skal familiene slippe å ta

ansvar for å koordinere den kommunale innsatsen. Tjenesteområdene skal bruke lovverket på en slik måte at det gagner barnet og deres familier. Gjennom å handle sammen skal vi gi barn og foreldre en opplevelse av helhetlig innsats som strekker seg utover det enkelte tjenesteområdet. På tvers av tjenester og enheter skal vi sammen utgjøre laget rundt barnet.

Fauske kommunes egen logo "Laget rundt barnet", basert på figur utarbeidet av 0-24 samarbeidet.

Mål for samhandling; helhetlig innsats

Kommunen har følgende mål for samhandlingen i oppvekst/kultur:

- Barn og unge som trenger hjelp, blir oppdaget tidlig og får hjelp uavhengig av om utfordringene gjelder lærevansker, psykisk eller fysisk helse, familiesituasjon eller annet.
- Barn og unge og deres familier/foresatte får den helhetlige oppfølgingen de trenger.
- Tverrfaglig samarbeid skal bidra til at alle barn opplever en god og inkluderende oppvekst.
- Tverrfaglig samarbeid skal bidra til at flere gjennomfører videregående opplæring.
- Vi skal fremstå som et tjenestenettverk mer enn en tradisjonell tjenestekjede.

(dessuten skal vil være større, sterkere, klokere og god)

Helsefremmende barnehager og skoler

I samarbeid med Nordland fylkeskommune arbeider vi for at barnehager og skoler skal oppleves som helsefremmende. Det helsefremmende arbeidet har som formål å bidra til god helse, trivsel og gode holdninger for barn og ansatte. Det er utarbeidet et sett med kriterier for å forenkle implementering av ulike tiltak, definere resultatmål og evaluere status og framdrift. Her kan dere lese om satsingen: Kriterier og forankringsdokumenter - Nordland fylkeskommune (nfk.no)

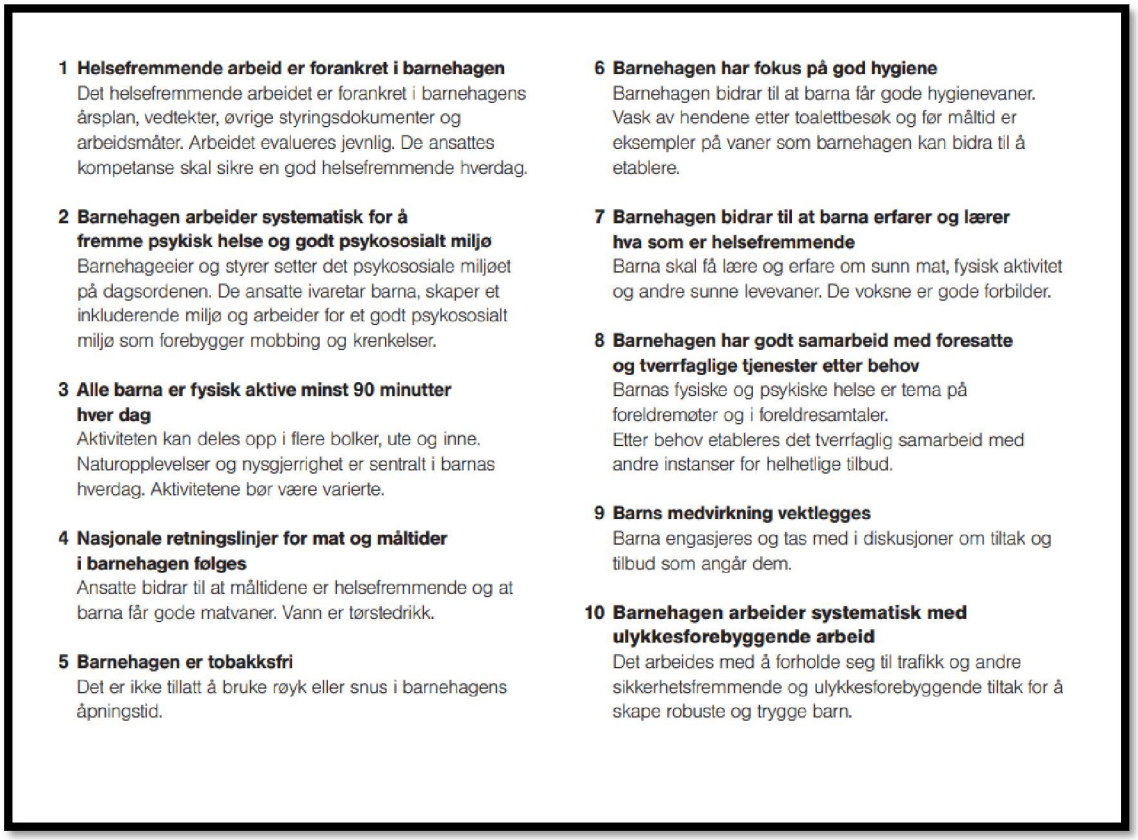

1 **Helsefremmende arbeid er forankret i barnehagen**
Det helsefremmende arbeidet er forankret i barnehagens årsplan, vedtekter, øvrige styringsdokumenter og arbeidsmåter. Arbeidet evalueres jevnlig. De ansattes kompetanse skal sikre en god helsefremmende hverdag.

2 **Barnehagen arbeider systematisk for å fremme psykisk helse og godt psykososialt miljø**
Barnehageeier og styrer setter det psykososiale miljøet på dagsordenen. De ansatte ivaretar barna, skaper et inkluderende miljø og arbeider for et godt psykososialt miljø som forebygger mobbing og krenkelser.

3 **Alle barna er fysisk aktive minst 90 minutter hver dag**
Aktiviteten kan deles opp i flere bolker, ute og inne. Naturopplevelser og nysgjerrighet er sentralt i barnas hverdag. Aktivitetene bør være varierte.

4 **Nasjonale retningslinjer for mat og måltider i barnehagen følges**
Ansatte bidrar til at måltidene er helsefremmende og at barna får gode matvaner. Vann er tørstedrikk.

5 **Barnehagen er tobakksfri**
Det er ikke tillatt å bruke røyk eller snus i barnehagens åpningstid.

6 **Barnehagen har fokus på god hygiene**
Barnehagen bidrar til at barna får gode hygienevaner. Vask av hendene etter toalettbesøk og før måltid er eksempler på vaner som barnehagen kan bidra til å etablere.

7 **Barnehagen bidrar til at barna erfarer og lærer hva som er helsefremmende**
Barna skal få lære og erfare om sunn mat, fysisk aktivitet og andre sunne levevaner. De voksne er gode forbilder.

8 **Barnehagen har godt samarbeid med foresatte og tverrfaglige tjenester etter behov**
Barnas fysiske og psykiske helse er tema på foreldremøter og i foreldresamtaler.
Etter behov etableres det tverrfaglig samarbeid med andre instanser for helhetlige tilbud.

9 **Barns medvirkning vektlegges**
Barna engasjeres og tas med i diskusjoner om tiltak og tilbud som angår dem.

10 **Barnehagen arbeider systematisk med ulykkesforebyggende arbeid**
Det arbeides med å forholde seg til trafikk og andre sikkerhetsfremmende og ulykkesforebyggende tiltak for å skape robuste og trygge barn.

Utdrag fra kriteriene knyttet til helsefremmende barnehage

Utvikling av tjenester gjennom prosjektmidler og tilskudd

For å møte de ulike utfordringsområdene i best mulig grad, søker vi å finne løsninger og midler utenfor kommunens økonomiske rammer. Det er samhandlingsområdets styringsgruppe som håndterer innspill og forslag til hvordan oppvekstfeltet kan utvikles og styrkes. Vi har pr tiden 3 større utviklingsprosjekter som har som formål å utjevne sosiale helseutfordringer i Fauske:

- Fritidskortet
- TIMS-minoritet
- Home-Start familiekontakten

Dere finner informasjon om noen av de pågående prosjektene på kommunens hjemmeside:

- Fritidskortet Fauske - Fauske kommune
- Home-start Familiekontakten Fauske - Fauske kommune

Monitorering av utviklingen samt søken etter mulige løsninger

Utviklingstrekk og tendenser fanges blant annet opp gjennom kommunens systematiske folkehelsearbeid. Da gjennom årlige elevundersøkelser, Ungdata-undersøkelser, oppvekstprofilen, samt gjennom andre data-kilder som er tilgjengelig for oss som kommune. Gjennom dette arbeidet har

kommunen mulighet til å både se utviklingen over år, samt sammenligne oss med andre kommuner. Like viktig som å fange opp tendenser, er å søke etter å finne årsaken bak for å kunne sette inn tiltak som kan bidra til ønsket utvikling. Hvis målet er å redusere de sosiale helseforskjellene i befolkningen må man redusere ulikhetene i de bakenforliggende sosiale årsakene og levekårene i samfunnet. Folkehelseinstituttet har i figuren nedenfor synliggjort nødvendige innsatsområder for å redusere sosiale helseforskjeller, og viser nødvendigheten av innsatser på ulike stadier i årsakskjeden:

Dette synliggjør også at det ikke bare er helsesektoren og helsemyndighetene som sitter på virkemidlene til ei god helse hos den enkelte. Det krever samarbeid med og innsatser også fra andre sektorer i samfunnet, og det må rettes mot et bredt spekter av bakenforliggende årsaker og risikofaktorer. I vurderinger av tiltak og strategier er det nødvendig at konsekvenser for helse, livskvalitet og fordeling også adresseres. En konsekvens av en slik "helsefremmende tilnærming" kan være økt bevissthet om felles målsettinger, og at man er avhengig av hverandres arbeid for å nå målsettingen om en utjevnede og bærekraftig samfunnsutvikling

Betydningen av en felles plan

Fauskes utfordringsområder knyttet til oppvekst og levekår belyses gjennom kommunens helseoversikt («Folkehelsa i Fauske 2021»), og søkes håndtert gjennom kommunens øverste styringsdokument: Kommuneplanens samfunnsdel. Samfunnsdelen er supplert med programnotatet «Fra ord til handling», som har vært sentral for områdets strategiske valg de siste 10-15 årene. Innspill til nye delmål og strategier finnes i forslaget til ny samfunnsdel (2022 – 2034). Samfunnsflokene er nært knyttet opp til sosial ulikhet i helse, hvor det må tenkes strategisk så vel som langsiktig for å få til ønsket utvikling. Kommuneplanens samfunnsplan med sitt 12 års-perspektiv vurderes som et særs viktig styringsverktøy for å sikre tilstrekkelig forankring og for å lykkes med dette arbeidet.

3. Utfordringer og muligheter

Om alvorlig skolefravær:
Alvorlig skolefravær er som regel et symptom på ett eller flere underliggende problemer eller vansker hos eleven og/eller i elevens nettverk. Det kan være flere årsaker til at enkelte elever utvikler alvorlig skolefravær og problematikken er som regel sammensatt. Vi vet at årsakene til skolefravær både er *individuelle* og *relasjonelle*, og ofte kan de ikke skilles tydelig fra hverandre. Når en elev ikke ønsker eller klarer å være på skolen, er dette et symptom på at noe er vanskelig.

Engstelse/angst eller vegring kan være en individuell årsak til skolefravær. Begrepet *skolevegring* brukes ofte for å beskrive skolefravær som et resultat av barnets eller ungdommens angst for skolen eller noe forbundet med skolen. Både frykt, redsel og angst er normale reaksjoner hos barn og unge. I noen tilfeller utvikler redselen seg slik at dette skaper problemer i hverdagen. Det kan også være angst for andre situasjoner eller hendelser som gjør at barn og unge uteblir fra skolen. For eksempel kan yngre barn som opplever separasjonsangst fra foresatte utvikle skolefravær som en konsekvens av dette. På samme måte vil barn og unge med sosial angst eller generalisert angst også kunne utvikle skolefravær.

Det kan være ulike individuelle årsaker til at barn og unge kan oppleve det som vanskelig å være til stede på skolen. Fagvansker kan være en medvirkende årsak til, eller et resultat av, skolefravær. Mer relasjonelle årsaker til at elever utvikler skolefravær kan f.eks. være alvorlige atferdsutfordringer, mobbing, samspillsvansker og vanskelige familieforhold.

Noen ganger er vanskelig å identifisere konkrete årsaker. Ofte har problemene utviklet seg over tid, og det som var utløsende i utgangspunktet, er kanskje ikke så aktuelt lenger. Det er viktig å se på hva som opprettholder og påvirker skolefravær, uavhengig av årsak.

Her følger eksempler på mulige årsaker knyttet til skolefravær (nivåinndelt):

Nivå	**Mulig årsak**
Individ	Nevrobiologisk sårbarhet, traumer, psykiske eller fysiske lidelser, rusproblematikk, lærevansker, m.m.
Familie	Konflikter i familien, manglende struktur, sykdom, dysfunksjonell kommunikasjon, endringer i familiesituasjon, omsorgssvikt, vold eller rusmisbruk, m.m.
Sosialt	Problemer i forhold til venner/mangel på venner, mangel på tilhørighet, mobbing, m.m.
Skole	Hyppig lærerbytte, høyt lærerfravær, manglende struktur og forutsigbarhet, dårlig klassemiljø, ikke tilpasset opplæring, m.m.
I lokalmiljøet	Subkulturelle trender og holdninger til skole, nærmiljø med lite rom for annerledeshet, m.m.

Samfunnsmessige og kulturelle forhold	Sterkt fokus på prestasjon, «generasjon prestasjon», m.m.

For å lykkes med å hjelpe eleven tilbake til skolehverdagen er det avgjørende at tiltak blir satt i gang både for eleven, for hjemmet og for skolen. Det kan være nødvendig å få hjelp fra andre instanser for å få til dette. For eksempel kan TIMS-teamet og PPT være viktige støttespillere for skolen og hjemmet. Det samme gjelder andre hjelpetjenester. Det er viktig at alle parter – elev, foresatte, skole og hjelpeapparat, bidrar til en løsning ved å ta sin del av ansvaret.

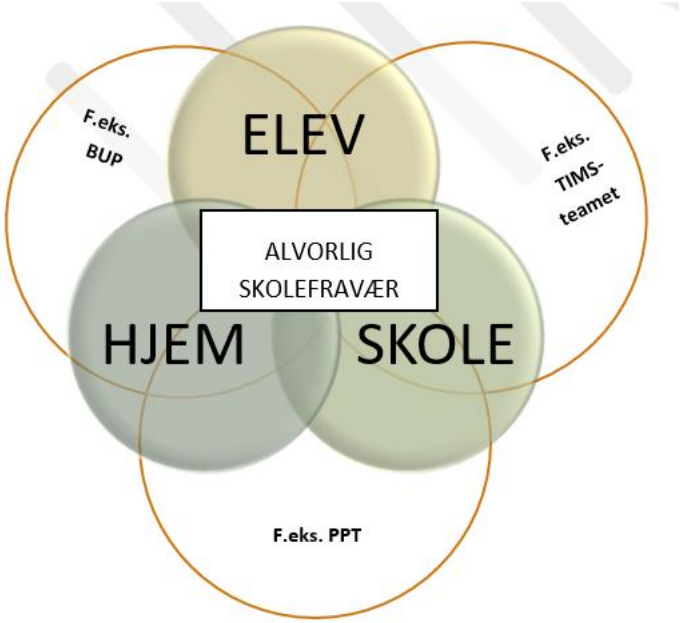

Et helhetlig perspektiv på alvorlig skolefravær. Problemets kjerne, alvorlig skolefravær - er plassert i midten av modellen. Årsakene er ofte sammensatt slik figuren viser. I modellen ligger også løsningen, nemlig et samarbeid mellom eleven, foresatte og skole - med støtte fra hjelpeapparatet rundt.

Risiko- og beskyttelsesfaktorer når det kommer til utvikling av alvorlig skolefravær:

ELEV	
Risikofaktorer	**Beskyttelsesfaktorer**
Eleven har … ○ en psykisk sårbarhet ○ en innagerende adferd ○ prestasjonsangst ○ bekymringer for andre ting enn skole ○ lærevansker ○ lav sosial kompetanse	Eleven har … ○ et positivt selvbilde ○ gode sosiale relasjoner på skolen – minst én god venn ○ skolefaglig mestring ○ fritidsinteresser/-aktiviteter
FAMILIE	
Risikofaktorer	**Beskyttelsesfaktorer**
○ Psykiske lidelser hos foresatte ○ Samspillsvansker i familien ○ Endrede familiesituasjoner ○ Manglende grensesetting ○ Foresatte med egne negative erfaringer knyttet til skolen	○ God psykisk helse hos foresatte ○ Godt samarbeid mellom foresatte og skole ○ Familiens støtte i sosiale nettverk ○ Tydelig grensesetting
SKOLE	
Risikofaktorer	**Beskyttelsesfaktorer**
○ Mangelfulle rutiner for registrering og håndtering av fravær ○ Uhensiktsmessig håndtering av og holdninger til fravær ○ Dårlig klasse- og læringsmiljø ○ Mobbing ○ Lite kontinuitet i opplæringen – høyt lærerfravær ○ Lav kompetanse om psykiske vansker hos barn	○ Gode fraværsrutiner ○ God klasseledelse ○ Velfungerende, tilpasset opplæring ○ God relasjon mellom lærer og elev ○ Godt samarbeid mellom foresatte og skole ○ God informasjonsflyt ved overganger ○ Gode rutiner og handlingsplaner for å gripe inn ved høyt fravær ○ Tidlig involvering av andre instanser

Om sosiale helseforskjeller; kommunens fokusområde

Når vi snakker om sosiale helseforskjeller tenker vi her først og fremst på forskjeller i helsetilstand etter økonomi, utdanning og yrke. Dette omtales også som sosioøkonomiske ulikheter i helse. (…)

kvinner og menn med kort utdanning er forventet å leve mellom 5 og 6 år kortere enn de med lang utdanning, og forskjellene gjelder for alle aldersgrupper. De sosiale helseforskjellene gjelder for stort sett alle sykdommer, skader og plager. Folkehelseinstituttet har dokumentert at det er sosial ulikhet i ikke-smittsomme sykdommer som kreft, kols, hjerte- og karlidelser, diabetes, muskel- og skjelettsykdommer og psykiske lidelser. For de viktigste risikofaktorene for disse sykdommene – alkohol, tobakk, fysisk inaktivitet og kosthold – er det slik at de med lav sosioøkonomisk status er mest utsatt (Folkehelseinstituttet 2018a). Samlet innebærer dette mange tapte leveår med god helse og livskvalitet, og befolkningens totale helsepotensiale utnyttes ikke fullt ut.

Hvorfor et helhetlig familiefokus er nødvendig for å hjelpe det enkelte barn

Å vokse opp i en familie med lav sosioøkonomisk status kan ha en rekke negative følger for barn og unges psykologiske utvikling. Dette vises blant annet i skoleprestasjoner, i kognitiv utvikling og i språkutvikling, og det vises tydeligst hos barn som vokser opp i vedvarende fattigdom. Dårlige sosioøkonomiske forhold gir også økt risiko for problemer med atferd og sosioemosjonell utvikling. To av de dominerende perspektivene for å forstå hvorfor det er slik er familieprosessmodellen og familieinvesteringsperspektivet. Den første forklaringen legger vekt på at en vanskelig økonomisk livssituasjon oppleves som stressende og belastende, og gjør at foreldrene selv utvikler atferdsproblemer som igjen påvirker deres oppdragerpraksis negativt. Den andre forklaringen tar utgangspunkt i at familier med lav inntekt har dårligere råd til å gjøre (materielle) investeringer i familien, og de har dermed mindre tilgang til ressurser som bidrar til en positiv utvikling.

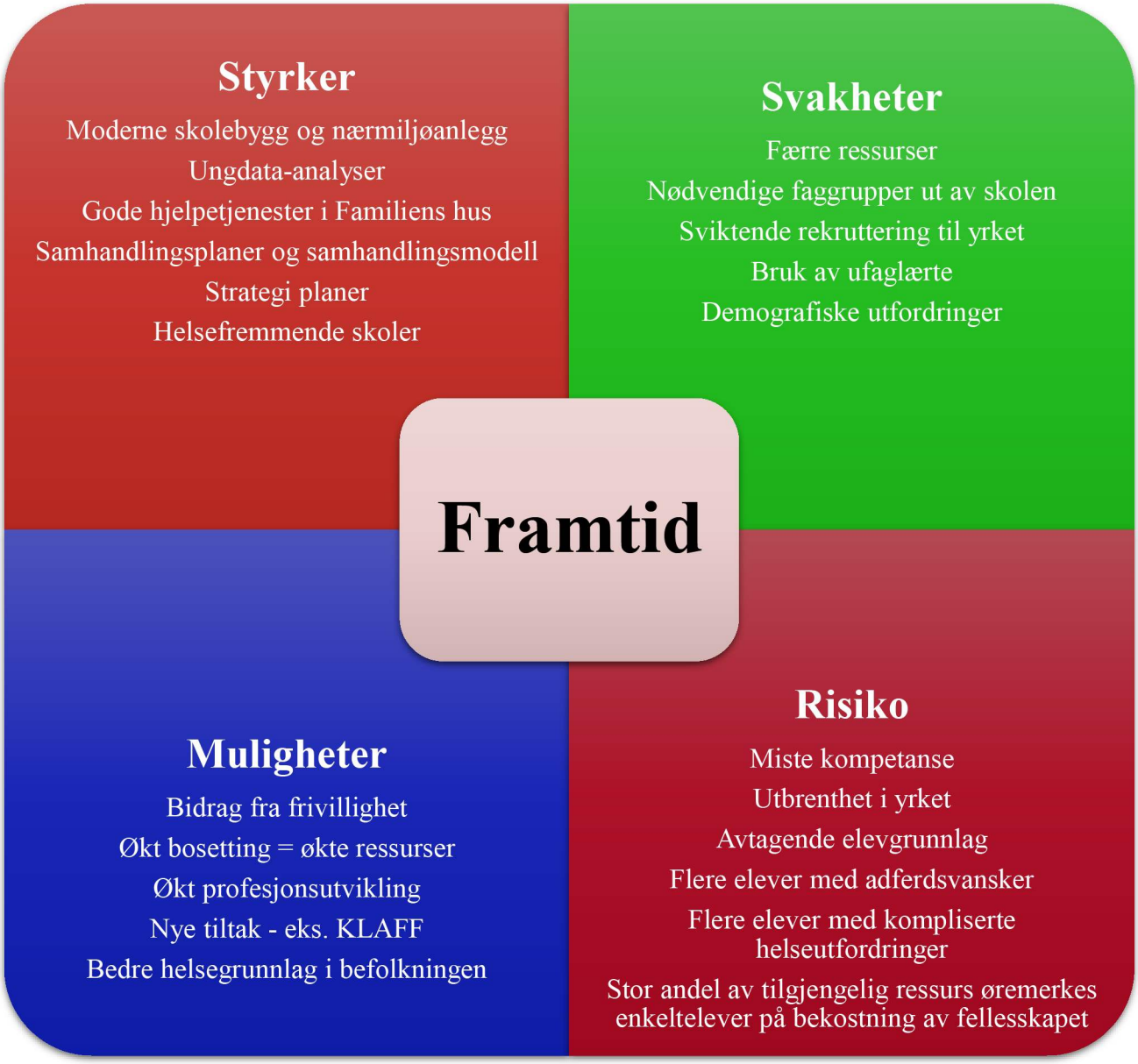

4. Oppsummering

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for et barns liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-års alderen er det viktig med målrettede og gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en best mulig oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn som en trygg base for et barns oppvekst og skolegang.

Det er vanskelig å peke på ett eller flere tiltak som kan sikre en god oppvekst for ethvert barn. Det vil alltid være summen av den samlede innsatsen som gjøres av foreldrene, samfunnet og kommunen

som avgjør ett oppvekstforløp. I noen tilfaller vil enkelttiltak kunne ha en avgjørende effekt. Nødvendig helsehjelp ved sykdom eller skade, å «knekke» lesekoden i ung alder, samtaler med en helsesykepleier om hvordan handtere destruktive selvmordstanker, en rus-kontrakt med politiet for å hindre utvikling av et rusproblem eller et alternativt skoletilbud hvis det oppleves som vanskelig/umulig å møte på skolen sammen med andre elever.

Jo flere slike tilbud en kommune har kompetanse og ressurser til å tilby, jo flere vil kunne få nødvendig hjelp i en særlig vanskelig fase i livet. Til syvende og sist vil alltid skolen være et speilbilde av det samfunnet vi bor og lever i. Hvis alle hjem er stabile, harmoniske og med gode rollemodeller vil det gi et barn helt andre muligheter for en god oppvekst enn om hjemmet preges av sykdom, fattigdom, arbeidsløshet, ustabilitet og foresatte som finner oppdrager rollen krevende og på mange måter har nok utfordringer i sin egen hverdag.

For oss som kommune er det viktig å alltid jobbe langs to ulike akser samtidig. Den ene aksen handler om de forebyggende tiltakene som settes inn tidlig i livet eller i problemutviklingen, og som er særdeles vanskelig å måle effekten av. Alle treffpunktene, kontrollene og samtalene hvor foreldre kan få hjelp til de små utfordringene i det å oppdra et barn, til det systematiske arbeidet i barnehage og skole for å motvirke mobbing, være inkluderende, fremme god helse og et fornuftig kosthold og tro på egen fremtid.

Den andre aksen handler om å ha gode nok , og mange nok hjelpetiltak tilgjengelig når et problem har fått utviklet seg for et barn eller for en familie. Dette er ofte ressurskrevende og kostbare tiltak å drifte/gjennomføre. Spesialundervisning, hjelpetiltak i barnevernet, ekstra oppfølging i skole eller hjemmet, alternative skoletilbud, avlastningshjem, fosterhjem eller institusjonsplasser krever store ressurser fra en kommune, men er avgjørende for de personer eller familier som kan få den nødvendige hjelpen i sin situasjon.

Viktige grep for oss som kommune blir derfor:

- Å få alle deler av organisasjonen til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar.
- Å få alle deler av organisasjonen til å jobbe strategisk, sektorovergripende og helhetlig, med utgangspunkt i kommunens vedtatte planverk.
- Å bidra til å mobilisere hele samfunnet til å ta ansvar for å skape gode oppvekstmiljøer for barn og unge som sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig.

Fauske kommune, mars 2022

Utarbeidet av
Terje Valla, Kommunalsjef oppvekst og kultur

Temaplan: «LAGET RUNDT BARNET»

Samhandlingsplan for Oppvekst og Kultur, 2020 – 2024

FAUSKE KOMMUNE

Innhold

DEL A: BAKGRUNN OG FORANKRING.....**Feil! Bokmerke er ikke definert.**

1. Innledning.....3

1.1 Formål (hensikten med samhandlingsplanen).....4

1.2 Mål.....4

1.3 Forankring.....4

DEL B: GENERELL DEL - GRUNNMATERIALE.....5

2. Gjennomgående perspektiv.....5

2.1 Folkehelse - folkehelsearbeid.....5

2.2 Foreldrestøtte.....6

2.3 Tidlig innsats/tidlig intervensjon.....6

3. Det du trenger å vite om *samhandlings-strategien*.....7

3.1 Mål for samhandling; helhetlig innsats.....7

3.2 Hvem planen gjelder for.....8

3.3 Hvem det skal samhandles om, og hvorfor.....8

DEL C: SAMHANDLING I PRAKSIS.....9

4. Hvordan vi kan samhandle.....9

4.1 Når er samhandling *ditt* ansvar?.....10

4.2 Koordinering av samhandling; hva innebærer det?.....10

4.3 Informert samtykke.....10

4.4 Elektronisk stafettlogg eller individuell plan (IP).....11

5. Når samarbeidet ikke fungerer.....12

6. Samhandlingsnivå.....13

6.1 Tiltakstrappa.....13

6.2 TIMS-Fauske; kommunens egen samhandlingsmodell.....14

7. Begrepsavklaring:.....15

VEDLEGG.....15

Vedlegg 1: Lover og plandokumenter som ligger til grunn for oppvekstområdet:.....15

Vedlegg 2: Beskrivelse av tjenesteområder/enheter.....17

Vedlegg 3: Samtykkeskjema.....19

Vedlegg 4: TIMS-handlingssirkel.....20

Vedlegg 5**:** Virksomhetsplan, mal.....21

Vedlegg 6: Bakgrunn for kommunens modell «Laget rundt barnet».....22

Vedlegg 7: Samhandlingsarenaer i Fauske kommune.....23

DEL A: BAKGRUNN OG FORANKRING

1. Innledning

Fauske kommune har siden 2014 hatt en kommunalt vedtatt samhandlingsplan for oppvekst- og kulturområdet. Forrige temaplan hadde en varighet fra 2014 – 2019. Det er nå klart for en ny temaplan for perioden 2020 – 2024.

Meld. St. 6 (2019-2020) om «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» legger føringer for et sterkere lag rundt barna, og rundt lærerne, for å kunne gi et enda bedre og mer helhetlig tilbud til barn og unge.

FNs barnekonvensjon og norsk lov sier at alle barn og unge i Norge i dag skal ha de samme muligheter til utvikling uavhengig av foreldrenes og familiens utgangspunkt. Barnekonvensjonen er en internasjonal menneskerettighetskonvensjon som gir barn en spesiell juridisk status. Den sørger for at verden anerkjenner at barn har krav på spesiell beskyttelse. Noen eksempler på barns rettigheter er rett til skole, fritid og lek, til hvile, og rett til å si sin mening i alt som angår dem selv.

For å nå målet om at Fauske kommune skal være folkehelsekommunen der alle trives, må enhetene/tjenestene innenfor samhandlingsområdet oppvekst og kultur gå sammen og gjøre barns oppvekst til et felles anliggende. Gjennom god samhandling kan vi best lykkes i å gjøre kommunen vår til et godt sted å vokse opp.

Samhandling, forebyggende tiltak og tidlig innsats skal bidra til at beskyttelsesfaktorer stimuleres og styrkes, og at risikofaktorer reduseres.

Foreldrestøtte har vært ei folkehelsesatsing i Fauske kommune siden 2011. I 2018 utga regjeringen en nasjonal strategi for foreldrestøtte; Trygge foreldre – trygge barn. Dette harmonerer godt med kommunens egen foreldrestøttestrategi; Robuste foreldre = robuste barn.

Mangelfull kunnskap om samarbeidspartnere og hva de faktisk gjør, kan føre til tvetydige og noen ganger feil forventinger til hverandres arbeidsoppgaver. For å kunne samhandle godt og ofte nok, må det skapes arenaer hvor de ulike tjenestene kan møtes og bli kjent med hverandre. Opprettelsen av Familiens hus er et godt eksempel på en slik arena. Her vil det gis mulighet for å oppfylle nyere krav i de ulike tjenestenes lovverk om samhandling.

Å møte utfordringene hver for oss er ikke et alternativ. Vi skal sammen utgjøre …

Laget rundt barnet

Terje Valla,
Kommunalsjef for oppvekst og kultur

1.1 Formål (hensikten med samhandlingsplanen)

Formålet med samhandlingsplanen er å angi retning for prioriteringer i samhandlingsområdet som påvirker barn, unge og deres familier. Dette gjøres gjennom tre fokusområder som skal være gjennomgående i enhetenes virksomhetsplaner;

- Folkehelse - folkehelsearbeid
- Foreldrestøtte
- Tidlig innsats/intervensjon

Samhandlingsplanen skal bidra til at samhandlingsområdets ansatte har kunnskap om hvilke områder som skal prioriteres, og hvordan tjenestene kan løse felles utfordringer på tvers av, og ved hjelp av, lov- og planverk.

Planen skal være et styringsdokument og ligge til grunn for daglig arbeid. Herunder forankring av satsinger, og for saker til politisk behandling som påvirker barn, unge og foreldre. Videre skal samhandlingsplanen bidra til å oppfylle målene i kommuneplanens samfunnsdel (2011-2025).

1.2 Mål

Samhandlingsplanen skal resultere i at

- tverrfaglig samhandling mellom tjenester øker
- kvaliteten på samhandling heves
- samhandlingsrutiner implementeres

Uavhengig av hvilken tjeneste familier tar kontakt med i Fauske kommune, skal man oppleve å få rett hjelp og støtte til rett tid. Ved behov for et helhetlig og samordnet tjenestetilbud skal familiene slippe å ta ansvar for å koordinere samarbeidet.

1.3 Forankring

Styringsgruppe oppvekst/kultur er initiativtaker til utarbeiding av samhandlingsplanen, og har ansvar for utvikling og implementering av planen. Styringsgruppen ledes av kommunalsjef for samhandlingsområdet, og samtlige enheter er representert med enhetsleder. I tillegg deltar folkehelserådgiver og foreldrestøttekoordinator. Gjennom styringsgruppen sikres tverrfaglig samhandling på systemnivå.

Samhandlingsplanen er bygd på kommunens styrende planverk, som er felles for alle enhetene i samhandlingsområdet.

- **Kommuneplanens samfunnsdel:** Kommuneplanen 2011 – 2025 har visjonen «Fauske – folkehelsekommunen der alle trives». Denne beskriver hvordan kommunen skal videreutvikles gjennom målbevisst satsing.
- **Folkehelsa i Fauske:** Oversiktsdokumentet over helsetilstander og påvirkningsfaktorer ble behandlet av kommunestyret 01.10.20. Dokumentet beskriver situasjonen i Fauske og hvilke folkehelseutfordringer vi har. Dokumentet oppdateres årlig.
- **Økonomiplanen** er kommunens strategi-/handlingsplan, og har mål og rammer for samfunnsperspektivet, tjenesteperspektivet, medarbeiderperspektivet og økonomiperspektivet.

Planen følges opp i forbindelse med den årlige behandlingen av økonomiplan (handlingsplan) og årsbudsjett. Planen skal utgjøre grunnlag for samtlige virksomhetsplaner i samhandlingsområdet.

DEL B: GENERELL DEL - GRUNNMATERIALE

2. Gjennomgående perspektiv

Gjennomgående perspektiv skal sikre felles prioritering av områder vi vet er avgjørende for barns oppvekst. Gjennom felles fokus på **folkehelse**, **foreldrestøtte** og **tidlig innsats/intervensjon** skal enhetene i Oppvekst og Kultur dra veksler på hverandre til beste for samhandlingsområdets målgruppe. Perspektivene er sektorovergripende og hører dermed naturlig hjemme i alle tjenestene/enhetene.

2.1 Folkehelse - folkehelsearbeid

Folkehelse handler om befolkningens helsetilstand og hvordan helsen fordeler seg i befolkningen. **Folkehelsearbeid** handler om å legge til rette for å fremme befolkningens helse og trivsel, og redusere faktorer som har negativ innvirkning (jf. Folkehelseloven § 3). Folkehelsearbeidet baseres på kunnskapen om hvordan miljø og samfunn påvirker befolkningens helse.

Et kjennetegn ved folkehelsearbeid er den tverrsektorielle innsatsen og forståelsen av hvor viktig det er at hele samfunnet gjør en innsats for å fremme helse og trivsel i befolkningen. Skal vi lykkes med å nå målet om god livskvalitet og like muligheter for alle, må vi starte tidlig. Forskning viser at det betyr mye hvilken familie barn vokser opp i, og at forskjeller gjerne viser seg tidlig i livet. Gjennom kommunens satsing på folkehelse, blant annet gjennom foreldrestøtte-strategien, skal vi bidra til at alle barn i Fauske gis de beste forutsetningene for en god og trygg oppvekst.

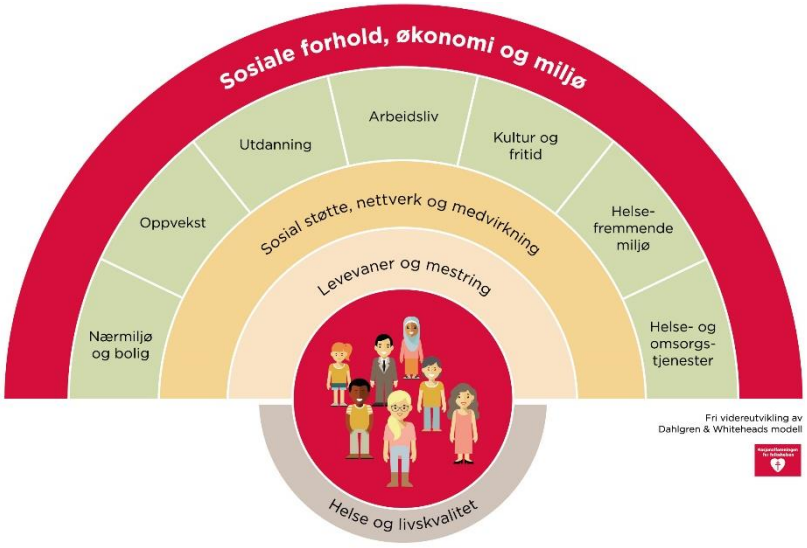

Figur [1] Whitehead og Dahlgrens sosiale helsemodell (1991), her videreutviklet av Nasjonalforeningen for folkehelse

[1] Modellen illustrerer hvordan en rekke forhold påvirker befolkningens helse og livskvalitet. Man kan se på modellen som en årsaks-pil fra den ytterste til den innerste ringen. Hver av ringene i modellen viser ulike forhold som påvirker folkehelsen. Disse kommer i tillegg til de biologiske og genetiske faktorene hvert menneske er født med. Den ytterste ringen illustrere at befolkningens helse påvirkes av overlappende årsakskjeder som kan være blant annet sosiale forhold, økonomi og miljø. Den nest ytterste ringen fremhever faktorer som oppvekst- og arbeidsmiljø, nærmiljø og bolig, kultur og fritid, helse og omsorgstjenester og så videre. Deretter kommer sosial støtte, nettverk og medvirkning, som også er faktorer som kan påvirke folkehelsen. Den innerste ringen viser levevaner og mestring.

2.2 Foreldrestøtte

Med foreldrestøtte mener vi alle typer støtte som kan bistå og styrke foreldre i foreldrerollen. Støtte kan komme i mange former. Det kan for eksempel være det å trygge og motivere foreldre i rollen som mamma eller pappa. Eller gjennom veiledning og avklaring av hva som forventes av foreldre. Det er viktig at vi som tjenesteytere og som samfunn er med på å bevisstgjøre foreldre det ansvaret som følger med rollen.

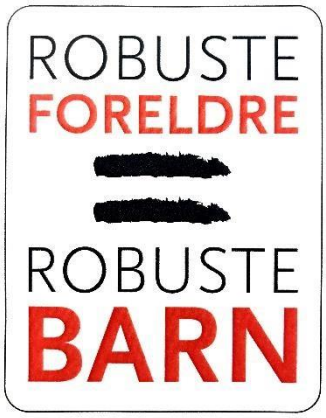

Figur 2 Fauske kommunes egen foreldrestøtte-logo: Robuste foreldre = robuste barn

Foreldrestøtte er en av Fauske kommunes viktigste folkehelsestrategier. Satsingen har som overordnet mål å fremme barnets beste ved å styrke relasjonen mellom foreldre eller mellom foreldre og barn. Målrettet støtte til foreldre med særlige behov, reduserer sjansen for at barn blir utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt[2]

Trygge foreldre bidrar til en god og trygg oppvekst for barn og unge. Når omsorgsgiveren blir sikrere og mer kompetent, øker sjansen for at barna utvikler mer selvtillit, et naturlig følelsesliv, en bedre evne til å takle motgang, og gode sosiale ferdigheter. Motsatt kan en barndom preget av foreldrenes utrygghet og stress, ha alvorlige konsekvenser for barns helse og personlige utvikling.

Hjelp til foreldre skal settes inn så tidlig som mulig; tidlig i svangerskapet, i foreldreskapet og tidlig i barnets liv. Dette for å forebygge at problemer oppstår. Forebygging er samfunnsøkonomisk lønnsomt fordi det reduserer behovet for mer kostbare tiltak på et senere tidspunkt.

Alle kommunale tjenester forventes tilby foreldre ulike former for støtte i å mestre foreldrerollen. Hvordan dette gjøres (omfang og form) vil i stor grad være opp til den enkelte tjeneste.

2.3 Tidlig innsats/tidlig intervensjon

I nasjonale føringer vektlegges tidlig innsats for barn og unge som avgjørende for god folkehelse. Tidlig innsats forutsetter at tjenestene samarbeider om *å forebygge* utfordringer, samt hjelper hverandre med *å identifisere* barn med utfordringer. I samhandlingsområdet vil det være barn som av ulike årsaker skaper grunnlag for bekymring, og som befinner seg i risiko. Koordinert innsats på tvers av tjenesteområder kan være avgjørende for å lykkes i målet om å oppdage og tilby hjelp så tidlig som mulig.

Innenfor frivilligheten (lag og foreninger) finnes et stort potensiale når det kommer til forebygging og helsefremming. Private og frivillige aktører er viktige for å skape arenaer for mestring og mening, ikke minst når det kommer til motarbeiding av utenforskap. Frivillige og kulturinstitusjoner kan utgjøre signifikante voksne for barn i risiko, og kan på ulike måter supplere øvrige hjelpetjenester.

- I **tidlig innsats** inngår all forebyggende aktivitet som på et tidlig stadium av barnets liv stimulerer og fremmer læring, mestring og utvikling. Gjennom tidlig innsats fra flere instanser skal kommunen sikre en god utviklingsprosess hos alle barn.
- **Tidlig intervensjon** handler om å identifisere og håndtere et problem på et så tidlig tidspunkt at problemet forsvinner eller blir redusert med begrenset innsats.

[2] https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment

3. Det du trenger å vite om *samhandlings-strategien*

Med samhandling menes at de ulike tjenester koordinerer sin innsats i et helhetsperspektiv, med barnet i fokus. Et samspill kan være mellom personer som samarbeider om å løse konkrete oppgaver, men også innebære kommunikasjon, informasjonsutveksling og deling av kunnskap.

Bedre samordning av tjenestetilbud innebærer ikke at fagfolk skal gjøre hverandres oppgaver, men at vi skal utfylle hverandre og nyttiggjøre oss hverandres kompetanse og erfaring. I dette ligger det at samarbeidet må bygge på innsikt og respekt for hverandres faglige og organisatoriske ståsted.

Når barn har behov for et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, skal familiene slippe å ta ansvar for å koordinere den kommunale innsatsen.
Tjenesteområdene skal bruke lovverket på en slik måte at det gagner barnet og deres familier. Gjennom *å handle sammen* skal vi gi barn og foreldre en opplevelse av helhetlig innsats som strekker seg utover det enkelte tjenesteområde. **På tvers av tjenester og enheter skal vi sammen utgjøre *laget rundt barnet.***

Figur 3 Fauske kommunes egen logo "Laget rundt barnet", basert på figur utarbeidet av 0-24 samarbeidet.

3.1 Mål for samhandling; helhetlig innsats

Kommunen har følgende mål for samhandlingen i oppvekst/kultur:

- Barn og unge som trenger hjelp, blir oppdaget tidlig og får hjelp uavhengig av om utfordringene gjelder lærevansker, psykisk eller fysisk helse, familiesituasjon eller annet.
- Barn og unge og deres familier/foresatte får den helhetlige oppfølgingen de trenger.
- Tverrfaglig samarbeid skal bidra til at alle barn opplever en god og inkluderende oppvekst
- Tverrfaglig samarbeid skal bidra til at flere gjennomfører videregående opplæring.
- Vi skal fremstå som et *tjenestenettverk* mer enn en tradisjonell tjenestekjede.

(…dessuten skal vil være større, sterkere, klokere og god)

3.2 Hvem planen gjelder for

Samhandlingsplanen gjelder for alle ansatte i samhandlingsområdet Oppvekst og kultur [3]. Det vil si:

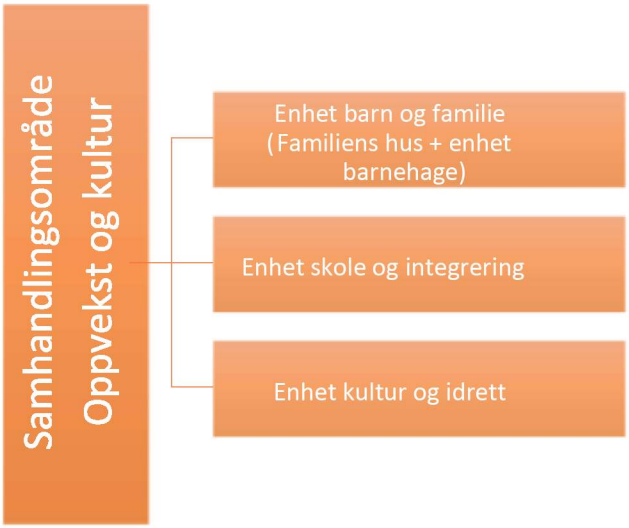

3.3 Hvem det skal samhandles om, og hvorfor

Enhetene/tjenestene i Oppvekst og kultur forventes å samhandle omkring alle barn og foreldre der dette er hensiktsmessig for barnets utvikling, oppvekst og levekår.

Barn og unge som har behov for det må få hjelp så tidlig som mulig. Hvis ikke er risikoen stor for at utfordringene utvikler seg og blir større og mer komplekse enn de trenger å være. Når vi fanger opp at barn har behov for hjelp, skal vi derfor etterstrebe å få til en tidlig, samordnet innsats fra ulike forvaltningsnivåer, tjenester og profesjoner.

Det finnes mange og spesialiserte tilbud og tjenester til barn, unge og familier. Likevel er det for mange som ikke får den hjelpen de har bruk for. En viktig årsak til dette kan være at de ulike tjenestene definerer hovedproblemet til å ligge utenfor sitt prioriterte område. Dette kan igjen føre til svikt i samordningen og samarbeidet mellom de ulike tjenestene, og at hjelpen kommer for sent[4].

Å fortsette å møte utfordringene hver for oss er ikke et alternativ. Et barn er aldri *bare* en elev, en pasient eller en klient. Derfor skal vi ha felles fokus på samhandling.

[3] Familiens hus består av skolehelsetjeneste og helsestasjon, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og barneverntjeneste. Kultur består av kulturskole, fritidsklubb, bad, bibliotek, kino og frivilligsentral. Integrering består av voksenopplæringen og flyktningkontoret.

[4] Riksrevisjonen 2007, Helsetilsynet 2009, NOU 2009:1, NOU 2009:18, NOU 2009:22¸ NOU 2010:7, NOU 2011:14, KS 2011, Thorshaug og Svendsen 2014, Riksrevisjonen 2015-2016, NOU 2017:12, Riksrevisjonen 2018

DEL C: SAMHANDLING I PRAKSIS

4. Hvordan vi kan samhandle

Samhandling kan finne sted på ulike nivåer i kommunen, både på individ-, gruppe- og/eller systemnivå. Samhandlingsflatene vil variere utfra hvor du jobber. Felles for god samhandling er at vi er med å bygge et lag rundt barnet som inkluderer foreldre, pedagoger, helsetjeneste – ja, hva enn slags kompetanse som er tilgjengelig og nødvendig.

Jobber vi sammen så kan vi bidra til helhetlige innsats hvor barnet står i fokus uavhengig av tjeneste. Noen ganger jobber vi *samtidig*, andre ganger *i tur og orden*. Uansett rekkefølge, så må hver og en av oss sjekke ut hvem andre som har bidratt, som bidrar i dag, eller som kan bidra videre fremover.

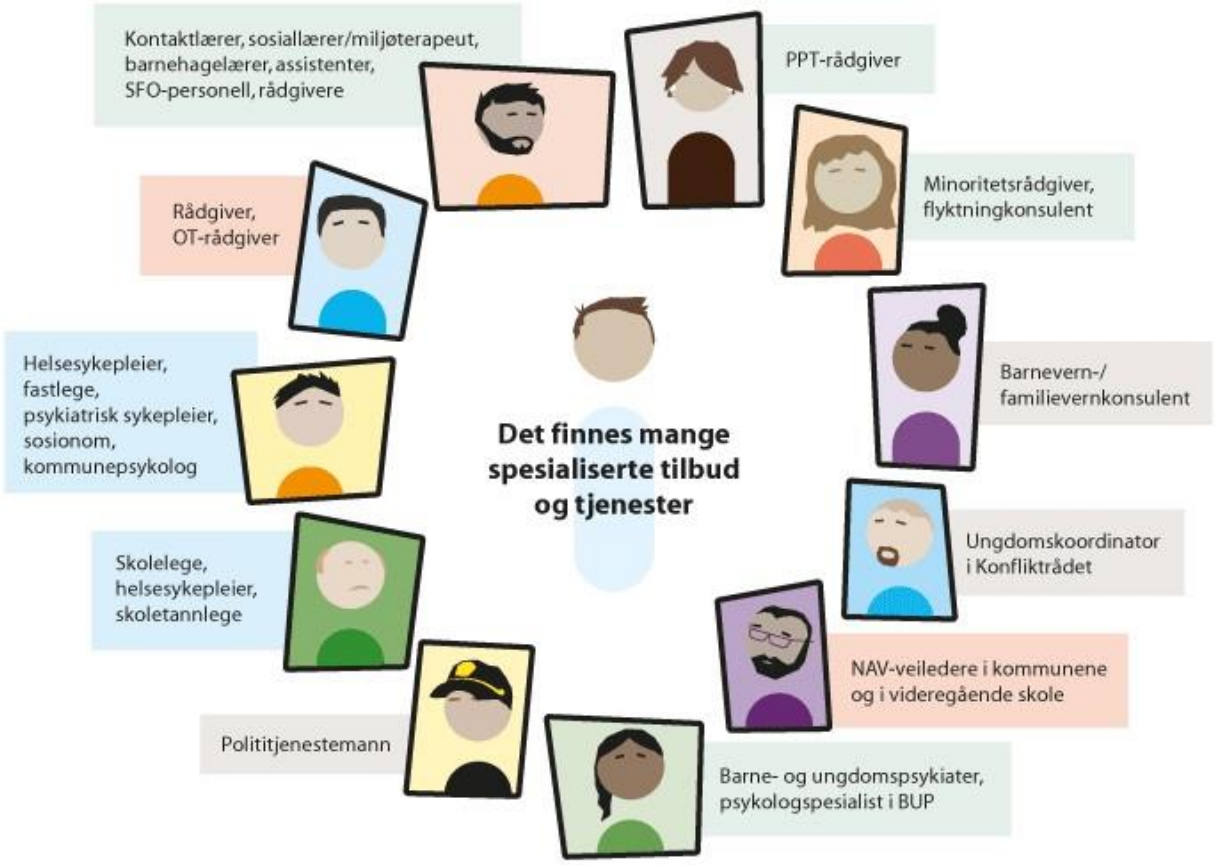

Figur 4 Basert på figur utarbeidet av 0-24 samarbeidet

TIPS: *Hva med å inkludere en kulturarbeider i samarbeidet? Eller fotballtreneren? Barnet har gjerne flere i livet sitt som kan tilføre samarbeidet viktige verdier/perspektiv.*

4.1 Når er samhandling *ditt* ansvar?

Ulike enheter og tjenester kan ha ansvar for, eller eierskap i, å sikre barn nødvendig hjelp og støtte. Ofte kreves det innsats fra flere hold for å kunne løse utfordringer barn og familier står i. Det er ikke alltid gitt hvem som bør ha et overordnet ansvar, noe som kan være en utfordring. Uavklart rollefordeling kan åpne for glippsoner og ansvarsfraskrivelse, og føre til at barn faller mellom flere stoler. Dette er noe **alle** må være oppmerksomme på.

Hvilken kjennskap man har til hverandres rolle og tidligere involvering kan i stor grad variere. Dette gjelder både for kommunens ansatte og barns foreldre. Noen ganger vil det være **du** som står utfordringen nærmest, eller har best oversikt. Da må også **du** ta initiativ til å sikre nødvendig samhandling.

Er det uavklart hvem som har ansvar for koordinering av samhandling? Drøft med nærmeste leder, og sørg for ei avklaring.

4.2 Koordinering av samhandling; hva innebærer det?

Når du som ansatt bekymrer deg for et barn, så er du forpliktet til å ta initiativ til handling. I samråd med egen leder og barnets foreldre, må du undersøke om noen allerede koordinerer innsats rettet mot barnet. Oppdraget som koordinator handler i første omgang om å skaffe oversikt. En annen viktig oppgave er å innhente informert samtykke slik at tverrfaglig samarbeid kan finne sted (se punkt 4.3 og vedlegg 3). Felles for all koordinering er å sikre at aktuelle parter følger opp avtalte oppgaver for å nå et felles mål.

Hvem som innehar koordinator-rollen, og hvilke oppgaver som følger med rollen vil variere ut fra utfordringens omfang og alvorlighetsgrad.

Koordinator forventes ta initiativ til å etablere en stafettlogg.

Se punkt 4.4 hva som forventes av deg som stafettholder.

4.3 Informert samtykke

Vi er avhengige av tillatelse for å kunne samarbeide på tvers av tjenester. Ofte tenker foreldre at tjenester automatisk samarbeider og utveksler informasjon seg imellom. Slik er det ikke i praksis.

Et informert samtykke skal sikre at barnets foreldre vet hvilke opplysninger som blir utvekslet, i hvilken tidsperiode, mellom hvem, og hva opplysningene skal brukes til. Samtykket må være **informert** og **skriftlig**, eller nedtegnes etter at det er gitt muntlig.

Det er den eller de som har foreldreansvar for barnet som har rett til å samtykke på vegne av barnet. Når barnet er fylt 7 år skal barn høres, og det skal legges økende vekt på barnets mening ut fra alder og modenhet.
Fra 12 år skal barnets mening tillegges stor vekt. Dette i hht. Lov om barn og foreldre, § 30-33.

Samtykkeskjema, se vedlegg 3.

4.4 Elektronisk stafettlogg eller individuell plan (IP)

For å sikre helhetlig og målrettet innsats benytter vi oss av stafettlogg fra Visma Flyt SamPro. Stafettlogg kan være til nytte dersom barn ikke har rett på individuell plan (IP), men likevel har behov for koordinert hjelp.

Formålet med stafettlogg er å sikre at det ikke blir brudd i hjelpetilbudet fra kommunen, og å samordne kommunens tjenestetilbud. Det betyr at loggen følger brukeren uavhengig av hvem som til enhver tid tilbyr tjenester. Stafettlogg kan opprettes av stafettholder/koordinator, og fungerer som en kortfattet oversikt over ansvarsfordeling, målsetting, tidsfrister med mer. Foreldre (eventuelt ungdommen) må samtykke til hvem som gis tilgang til loggen. Stafettloggen kan når som helst avsluttes, og et samtykke kan trekkes tilbake.

Den elektroniske stafettloggen er utformet med utgangspunkt i gjeldende lover og forskrifter, og er utformet i henhold til datatilsynets krav om behandling av personopplysninger. Eventuell utskrift av logg må oppbevares etter de samme reglene.

Oppgavene for stafettholder *kan* være å:

- koordinere den samlede innsatsen for det enkelte barn
- innkalle til tverrfaglige samarbeids- og koordineringsmøter
- sette dagsorden for møtene
- innkalle til ad hoc-møter ved uforutsette eller plutselig oppståtte behov
- ha ansvaret for å lede de tverrfaglige samarbeids- og koordineringsmøtene
- ha ansvaret for å introdusere nye parter i samarbeidet
- ha ansvaret for å gi beskjed til den/de som ikke lenger er nødvendige i innsatsen
- ha ansvar for å involvere barn og foreldre i det tverrfaglige samarbeidet
- fungere som sentral kontaktperson og koordinator
- loggføre (eller har ansvar for at en annen gjør det)
- peke ut en som følger med på utviklingen til den loggen gjelder

Før du går i gang med å etablere statfettlogg; sjekk ut om dette allerede er gjort. Foreldrestøttekoordinator kan bistå deg med dette.

TIPS: Se eksempel fra Skaun kommune HER (https://youtu.be/YR31UJTEAdU)

Elektronisk individuell plan (IP): Gjennom det nettbaserte verktøyet Visma Flyt SamPro går man i Fauske vekk fra det tradisjonelle papirformatet på individuelle planer. Slik kan vi alltid ha en oppdaterte plan lett tilgjengelig. Med få tasteklikk kan man få oversikt over hva som tidligere har skjedd, hva som er planlagt framover, og hvem det er som har ansvaret for gjennomføringen. Det er planeier sammen med koordinator som styrer hvem som skal få tilgang til planen og til hvilken informasjon.

I Fauske kommune er det koordinerende enhet (tildelingskontoret) som kan innvilge søknad om individuell plan.

5. Når samarbeidet ikke fungerer

Det er ikke alltid samarbeidet fungerer. Det kan være uklart hvem som har ansvaret, hvem som skal koordinere innsatsen, og hvem som skal gjøre de ulike oppgavene knyttet opp til barnet og/eller familien. Noen ganger er målet uklart eller man ser ikke hvorfor det i det hele tatt skal samarbeides. I verste fall tar oppfølgingen slutt fordi samhandlingen ikke fungerer.

Fragmentert innsats og oppfølgingsbrudd kan oppleves frustrerende og vanskelig for deg som ansatt, men det er barnet som blir sviktet. Om samhandling mangler eller ikke er god nok, så er vi nødt til å snakke om det som ikke fungerer og finne ei løsning. Samtidig som at alle ansatte har et individuelt ansvar, så er det **ledere på alle nivå som har et særskilt ansvar for å sikre tverrfaglig samhandling.**

Fungerer ikke samarbeidet? Snakk med leder.

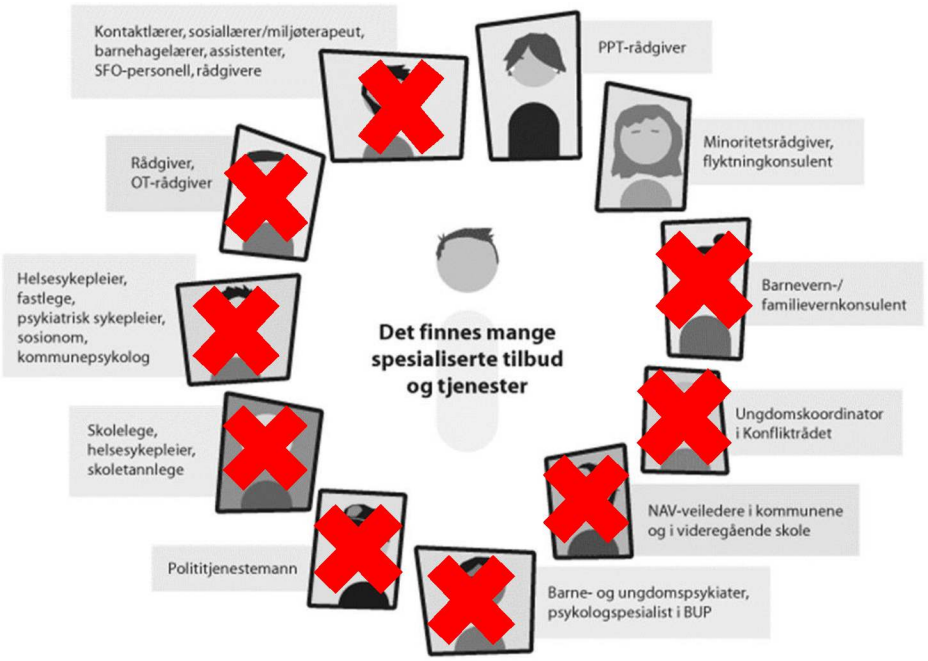

Ta a den ring og la den vandre

Fra den ene til den andre

Ringen er skjult, den sees ei

Nå er ringen … IKKE HOS MEG!

6. Samhandlingsnivå

Samhandling må foregå i ulike kontekster og på ulike nivå. I Fauske ønsker vi at det samhandles så tidlig som mulig, og på lavest mulig nivå.

6.1 Tiltakstrappa

For å gjøre det enklere for ansatte og familier å orientere seg i hjelpeapparatet, så er det utarbeidet ulike rutiner og prosedyrer. Gjennom **tiltakstrappa** kan vi belyse hovedstrukturen i hvordan sikre tidlig innsats og samhandling.

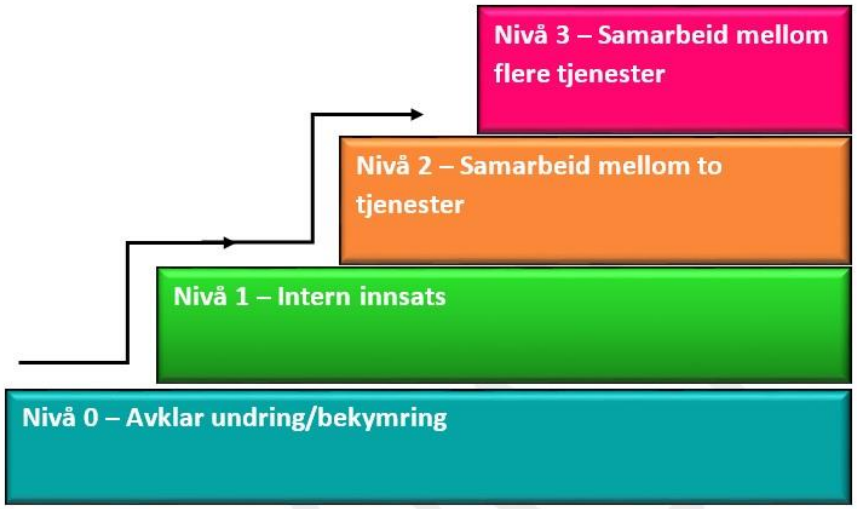

Figur 5 Tiltakstrappa er tuftet på BTImodellen , og må sees i sammenheng med TIMS -handlingssirkel. TIMS-handlingssirkel utgjør nivå 0 og nivå 1 i tiltakstrappa.

TIPS: Familiens hus skal utgjøre en naturlig samhandlingsarena for tidlig innsats.

Familiens hus er et tverrfaglig kommunalt tilbud som blant annet skal ivareta psykisk og fysisk helse hos gravide, barn og ungdommer. Tilbud rettet mot barn og deres familier samordnes og samlokaliseres i ett og samme hus. Fra våren 2021 vil Familiens hus bestå av helsestasjon og skolehelsetjeneste, barneverntjeneste og pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).

6.2 TIMS-Fauske; kommunens egen samhandlingsmodell

- TIMS-handlingssirkel
- TIMS-teamet ○ TIMS- tverrfaglig team (*Barnehage)* ○ TIMS-minoritet

Som ledd i modellkommunesatsingen (2007-2014) ble det utviklet en kommunal samhandlingsmodell for systematisk og langsiktig oppfølging av barn i risiko: TIMS-Fauske (Tidlig Intervensjon – Målrettet Samhandling). Den lokale modellen har alle barn i alderen 0- 20 år som målgruppe.

TIMS-modellen består av ulike komponenter. Den mest omfattende komponenten er kommunens tverrfaglige team; TIMS-teamet. Teamets deltakere representerer ulik kompetanse, og utfyller hverandre slik at man oppnår ønsket effekt i forhold til både kunnskap og utøving. Team-ressursene (6 deltakere) hentes fra ulike tjenester i barne- og familieenheten, samt enhet skole. TIMS-teamet skal være en ressurs for både ansatte i samhandlingsområdet, og for foreldre direkte.

Teamet skal ha fokus på samarbeid og refleksjon, og selv utgjøre en andel av tiltakene som kommunen tilbyr. Formål med TIMS-Fauske:

- Fremme undring og refleksjon
- Oppdage barn i risiko
- Tidlig intervensjon; oppdage tidlig, håndtere tidlig
- Trygge ansatte i å handle
- Kompetanseheving
- Systematisere innsats

Er det noe du lurer på knyttet til TIMS-Fauske? *Ta kontakt med Foreldrestøttekoordinator, Familiens hus - Fauske*

6 TIMS-teamet, 2020: Psykiatrisk sykepleier Merethe, familieveileder Trine, pedagogisk-psykologisk rådgiver Lisbet, skolefaglig rådgiver Erik, foreldrestøttekoordinator og helsesykepleier Mariell og foreldreveileder Merete.

7. Begrepsavklaring:

Styringsgruppe oppvekst/kultur: Kommunal gruppe som skal arbeide for sammenhengende og helhetlige tjenester til barn, unge og familier i kommunen. Styringsgruppen ledes av kommunalsjef for oppvekst og kultur.

TIMS-Fauske: Kommunens samhandlingsmodell utviklet i forbindelse med modellkommuneforsøket (20072014). TIMS er forkortelse for *Tidlig innsats – målrettet samhandling*.

TIMS-handlingssirkel utgjør ett av elementene i TIMS-modellen. Handlingssirkelen skisserer opp forventet handlingsløp når det kommer til systematisk innsats rettet mot barn og deres familier.

TIMS-teamet er et supplement til kommunens øvrige støttetjenester, og har som formål å sikre tidlig hjelp og samhandling. TIMS-teamet er et lavterskeltilbud til foreldre og ansatte i kommunen.

Familiens hus er et tverrfaglig kommunalt tilbud som blant annet skal ivareta psykisk og fysisk helse hos gravide, barn og ungdommer. Tilbud rettet mot barn og deres familier samordnes og samlokaliseres i ett og samme hus.

Skolehelsetjeneste og helsestasjon er kjent som Fauske Familiesenter.

Tiltakstrappa belyser «hovedstrukturen» i hvordan sikre tidlig innsats og samhandling.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Lover og plandokumenter som ligger til grunn for oppvekstområdet:

Vedlegg 2: Beskrivelse av tjenesteområder/enheter

Vedlegg 3: Samtykkeskjema

Vedlegg 4: TIMS-handlingssirkel

Vedlegg 5: Virksomhetsplan, mal

Vedlegg 6: Bakgrunn for kommunens modell «Laget rundt barnet»

Vedlegg 7: Samhandlingsarenaer i Fauske kommune

Vedlegg 1: Lover og plandokumenter som ligger til grunn for oppvekstområdet:

Plandokument
Kommuneplanens samfunnsdel
Økonomiplan (strategi-/handlingsdel)
Andre styringsdokumenter
Oversiktsdokumentet Folkehelsa i Fauske
Boligsosial handlingsplan
Familiens hus
Rammeplan for barnehagen
Lovverk
Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
Lov om barn og foreldre (barnelova)
Lov om barnehager (barnehageloven)
Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)
Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
Lov om barneverntjenester (barnevernloven)
FNs barnekonvensjon
Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kulturloven)
Lov om folkebibliotek (Folkebiblioteksloven)

Listen over er ikke uttømmende, men inneholder mange av lovene som er førende for samhandlingsområdet.

Vedlegg 2: Beskrivelse av tjenesteområder/enheter

Familiens hus består av helsestasjon og skolehelsetjeneste, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) og barneverntjeneste. Tjenestene er samlet i ett og samme bygg, og skal utfylle hverandre i forhold til tiltaksnivå.

Huset er primus motor for folkehelsestrategien ***Foreldrestøtte***, og skal være en møteplass for voksne, barn og ungdom.

Avdeling	Beskrivelse	Målgruppe
Helsestasjon og skolehelsetjeneste	Lavterskeltilbud til barn, ungdom, deres familier og øvrige nettverk. - Svangerskapsomsorg - Helsestasjon - Skolehelsetjeneste - Helsestasjon for ungdom - Foreldrestøtte - Familieveileder	Universelt nivå; for alle!
Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)	PPT skal være sakkyndig instans i spørsmål om behov for spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp.	Selektert nivå; for noen
Barneverntjeneste	Barneverntjenesten skal ivareta de mest utsatte barna – herunder søke å avdekke omsorgssvikt/vansker så tidlig at varige problemer kan unngås, og sette inn tiltak i forhold til dette.	Indikert nivå; for noen få

Barnehage: Fauske kommune har i 2020 fem kommunale og fem ikke-kommunale barnehager. Kommunen tilbyr full barnehagedekning for barn med rett til barnehageplass. Driften bygger på felles verdigrunnlag og rutiner i kommunale og ikke-kommunale barnehager. Alle barn skal gis like muligheter for en trygg og god oppvekst, og barnehagen skal videreutvikle et tett og godt samarbeid med hjemmet. Barnehagen skal ivareta barnas og foreldrenes behov for et godt tilbud preget av omsorg, lek, læring og danning.

Skole: Fauske kommune består av tre skolesentre med en skole i Sulitjelma, to skoler i Fauske sentrum og en skole i Valnesfjord. Fauskeskolene bygger på et felles verdigrunnlag som skal sikre alle elevene like muligheter til en trygg og god oppvekst, opplæring og sosial utvikling. Skolene skal jobbe helsefremmende, forebyggende og utviklende. Den kulturelle skolesekken driftes av kulturskolen i samarbeid med grunnskolene.

Skolefritidsordning (SFO): Det kommunale SFO-tilbudet bygger på kommunens felles verdigrunnlag og tjenesten sikres gjennom vedtekter for SFO. Skolefritidsordningen legger til rette for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesse hos barna. SFO gjelder for 1. – 4. års trinn og barn med særskilte behov til og med 7. års trinn. Barna skal lære å utvikle basiskompetanse for sosialt samspill med barn og voksne gjennom lek og læring. Kulturskolen tilbyr gratis kulturskoletilbud på skolene i SFO-tiden.

Skolehelsetjeneste i videregående skole

Fauske videregående skole har ca. 500 elever, herav ca. 100 elever som er hybelboere. Skolen har landsdekkende linjer som gjør at mange ungdommer kommer til kommunen vår som elever. Dette utfordrer

kommunen i forhold til aktivitetstilbud og inkludering i et forebyggende perspektiv. Inkludering er viktig for at både den lokale og tilflyttede ungdom opplever Fauske som et godt sted å være.

Samarbeid mellom videregående skole, kommunale tjenester og frivillige organisasjoner skal bidra til å gjøre ungdomstiden trygg og god for elever. Rutiner formaliseres gjennom samarbeidsavtaler. Målrettet miljøarbeid skal forebygge frafall i skolen, mistrivsel blant elever, og stimulere til trygg og god ungdomstid. Frivillige lag og foreninger spiller en sentral rolle i å tilby fritidstilbud for de unge.

Ungdommen er en ressurs og er viktige for utviklingen av Fauskesamfunnet. For å få disse til å etablere seg på Fauske må det legges til rette for arbeidsoppgaver, godt kulturtilbud, en trygg kommune og inkluderende holdninger.

Kultur er av stor betydning for innbyggerne i et folkehelse-, forebyggende- og holdningsskapende perspektiv. Kultur skal kjennetegnes med tilbud, tjenester og opplevelser som gis med kvalitet, omsorg, respekt og entusiasme. Enheten samarbeider blant annet med skolene, Nordlandsmuseet, kunstnere, Frivilligsentralen og frivillige organisasjoner for å gi barn og unge en utviklende og skapende tilværelse.

Avdeling	Beskrivelse	Målgruppe
Kulturskolen	Et ressurssenter som gir opplæring i kunstfag, og som gir barn, unge og voksne mulighet til å ta i bruk og å utvikle skapende og kreative evner ut fra sine forutsetninger	Universelt nivå; for alle
Fritidsklubb	Legger til rette for at alle barn/ungdommer skal få ei meningsfull fritid	Universelt nivå; for alle
Bibliotek	Folkebiblioteket skal fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebiblioteket er en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt og skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.	Universelt nivå; for alle
Kino	Skal gi alle barn og unge mulighet til å oppleve filmens magi både som en ren underholdningsfaktor og som et middel til opplevelse og læring	Universelt nivå; for alle
Tilrettelagte idrettsanlegg	Idrettshaller, svømmehaller, baner og anlegg er viktig både for organisert og uorganisert aktivitet for barn og unge.	Universelt nivå; for alle
Frivilligsentralen	Organiserer aktiviteter for både unge, voksne og eldre. Aktivitetene organiseres enten alene, gjennom samarbeid med andre eller ved å sluse frivillige til andre organisasjoner.	Universelt nivå; for alle

Frivilligsentralen er organisert som en autonom del av Fauske kommune. Styret handler på vegne av vedtak i årsmøte. Sentralens ansatte er en del av enhet kultur, der enhetsleder kultur har arbeidsgiveransvar. Frivilligsentralen er et samarbeidsorgan for frivillig arbeid i Fauske, og et ressurssenter for lag og foreninger i hele kommunen. Frivilligsentralen er først og fremst et tilbud til de som ønsker å delta i et frivillig nærmiljøarbeid. Frivilligsentralen organiserer aktiviteter for både unge, voksne og eldre. Aktivitetene organiseres enten alene, gjennom samarbeid med andre eller ved å sluse frivillige til andre organisasjoner.

Vedlegg 3: Samtykkeskjema

SAMTYKKE-ERKLÆRING

Underskrift av denne samtykkeerklæringen innebærer at det kan utveksles relevant og nødvendig informasjon vedrørende (barnets navn): _____

Det skal bare gis informasjon og opplysninger som har betydning for behandlingen og oppfølgingen i en gitt periode. Det er samtidig et krav at informasjonen og opplysningene holdes innenfor de instanser som det er nødvendig å ha samarbeid med. Hensikten er å bidra til best mulig bistand og oppfølging fra hjelpeapparatet og andre instanser involvert. Misbruk av informasjon og opplysninger om enkeltpersoner er straffbart. Brudd på ovennevnte samtykke og på gjeldende lovverk er straffbart.

☐ **Kryss av her for samtykke til samarbeid med alle nødvendige, eller kryss / spesifiser nedenfor:**

	Kryss	**Evt. navn på personer:**
Nav		
Psykisk helsetjeneste		
Barneverntjeneste		
Skolehelsetjeneste		
Helsestasjon/Familieveileder		
Legetjeneste		
Hjemmetjeneste/Hj.sykepleie		
Kulturenheten		
Skole		
Barnehage		
Voksenpsykiatrisk poliklinikk (VOP)		
Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP)		
Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PPT)		
Flyktningtjenesten		
Andre		

Samtykket gjelder fra _____ til _____

Underskrift: _____Dato: _____

Evt. foresattes underskrift: _____

Denne samtykkeerklæringen er klargjort/innhentet av : _____

Tjenestested: _____

Kopi av dette samtykket kan sendes involverte/samarbeidende parter. (Stryk om det ikke passer)

Vedlegg 4: TIMS-handlingssirkel

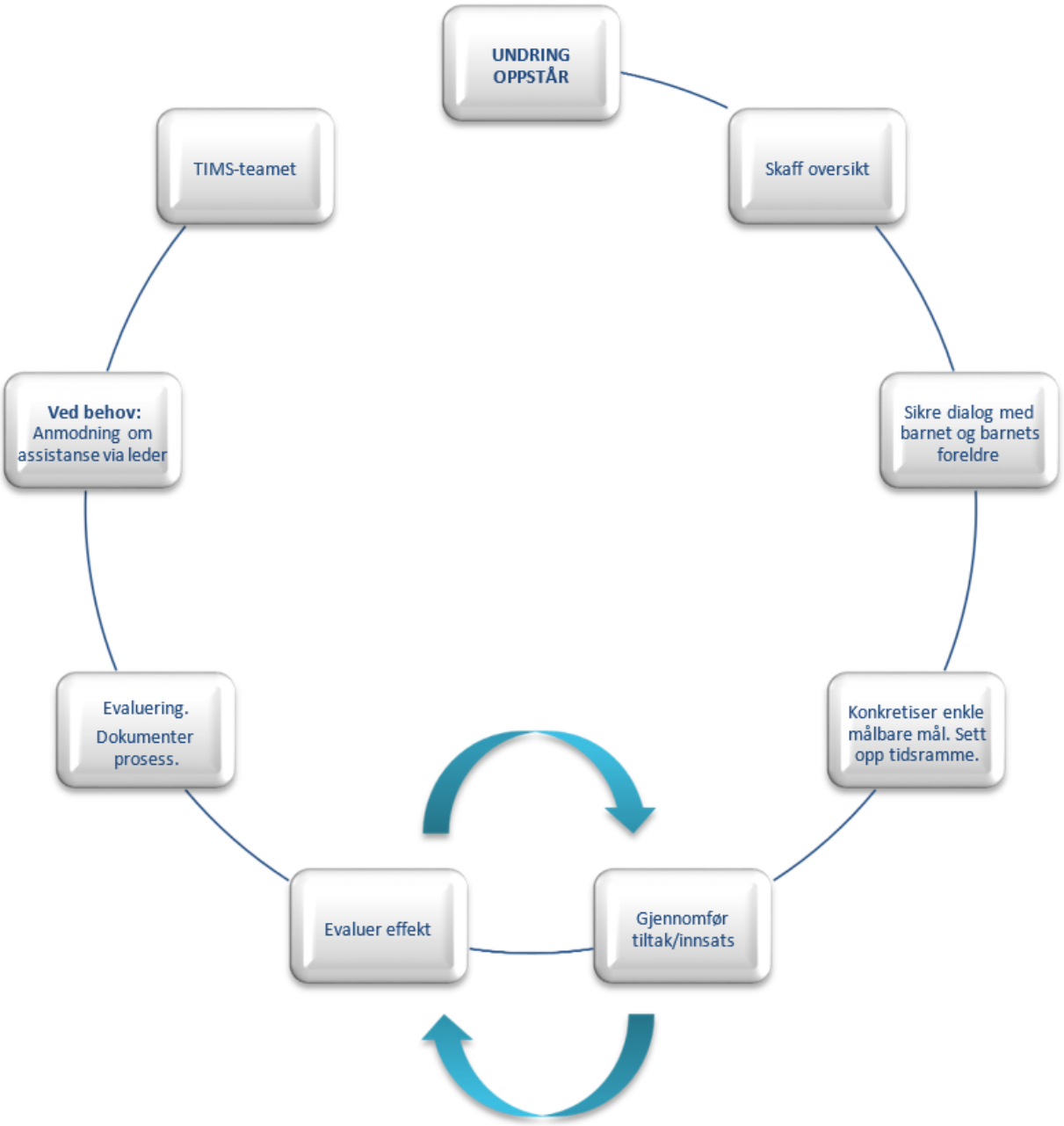

TIMS - Fauske kommune

Tidlig Intervensjon – Målrettet Samhandling

Kommunal samhandlingsmodell for tidlig innsats

Vedlegg 5: Virksomhetsplan, mal

En virksomhetsplan definerer formål, hovedmål og tiltak i en virksomhet. Den tydeliggjør virksomhetens formål internt og eksternt, og gjør det lettere å prioritere. Med andre ord er en virksomhetsplan et verktøy for organisering og handling. Det skal årlig utarbeides virksomhetsplaner i den enkelte avdeling. Hver enhet i samhandlingsområdet skal ha sin egen overordnede virksomhetsplan.

Følgende punkter skal som et minimum være med i enhetens virksomhetsplan:

1) Om enheten
2) Interne og eksterne planer og lovverk som forplikter enheten
3) Overordnet målsetting/satsningsområder for perioden åååå-åååå
4) Visjon for enheten
5) Verdier/verdigrunnlag for enheten
6) Status og utfordringer for kommende år
    a. Bemanning
    b. Sykefravær
    c. Samarbeid
    d. Modellen har sitt utspring i 0-24-samarbeidet som er et statlig samarbeidsprosjekt. Det finnes flere ulike illustrasjoner som forsøker vise hvor helthetlig det kan tenkes i forsøk på å hjelpe barn og barnas familier.
    e. Resultater
    f. Kompetanseheving
    g. Bygningsmasse
7) Utviklingsmål og tiltaksplan for kommende år (årshjul)
    a. Mål og delmål/satsningsområder (i tråd med egne/vedtatte planer)
    b. tiltak for å nå mål og delmål
    c. måleindikatorer, målemetode, ambisjonsnivå
    d. tidsrom, frist for gjennomføring
    e. ansvarsfordeling
8) Evaluering
    a. beskrivelse av når planen skal evalueres og hvordan tiltak og mål skal vurderes oppnådd, rapportering, oppfølging av planen
9) Oppsummering

Vedlegg 6: Bakgrunn for kommunens modell «Laget rundt barnet»

Modellen har sitt utspring i 0-24-samarbeidet som er et statlig samarbeidsprosjekt. Det finnes flere ulike illustrasjoner som forsøker å vise hvor helthetlig det kan tenkes i forsøk på å hjelpe barn og barnas familier. Eksempel hentet fra 0-24-samarbeidet.no

Vedlegg 7: Samhandlingsarenaer i Fauske kommune

Her finner du eksempel på arenaer som kan utgjøre starten på, eller være fortsettelsen av, et samarbeid mellom tjenester. Tabellen oppdateres fortløpende i Knuten.

Tiltak/arena	Deltakere	Formål	Nivå*
Familien hus – Fauske	Et hus for alle foreldre/omsorgsgivere, og for særskilte brukergrupper	Sikre tidlig innsats og tverrfaglig hjelp til barn, ungdom og familier.	0-1-2-3
Tverrfaglig team skole	PPT Kontaktlærer Spesialpedagog Foreldre Helsesykepleier Barnevern	Å bidra til tverrfaglig refleksjon rundt elevers utvikling og læringsutbytte, generell tilpasset opplæring, tiltak og vurdering for elever i risikosonen.	1-2
TIMS-tverrfaglig barnehage	Barnehagestyrer Pedagogiske ledere TIMS-teamet	Å bidra til tverrfaglig refleksjon. Å øke handlingskompetansen ute i barnehagene.	1
TIMS-teamet, ordinære møter	TIMS-teamet Foreldre Ansatt (den som eier undringen/bekymringen)	Å finne gode løsninger sammen med familiene gjennom tverrfaglig refleksjon.	1-2-3
Samarbeidsmøter	Barnets/familiens representant Ulike fagpersoner som er aktive i arbeidet rundt barnet	Å koordinere arbeidet på systemnivå, samt avklare *hvem gjør hva*	2-3
Ansvarsgruppemøter	(Barnet selv) Foreldre Ulike fagpersoner som har kontakt med plan-eier	Å koordinere arbeidet med individuell plan (IP)	3
Tiltaksråd (TRÅD)	Kommunalsjef Aktuell enhetsleder Avdelingsledere i Familiens hus Koordinator for TIMS (sekretær)	Å sikre nødvendig koordinering og disponering av ressurser og tjenester i særskilte saker.	3
Digital arena: Stafettlogg	Alle som plan-eier ønsker med	Å koordinere innsats	2-3
«Rett på sak»	NAV Ledende helsesykepleier Fauske vgs (OT) Rektor grunnskole Rus- og psykisk helsetjeneste Miljø/habilitering	Å koordinere innsats, sikre dialog og raskt finne støttende tiltak for ungdom mellom 15-25 år.	3

FAUSKE KOMMUNE

Samhandlings-modell
Laget rundt barnet

Veileder henvisning

Årsrapport
Avslutte spesialundervisning?

IOP utformes

Enkeltvedtak

Skolen
Lærer og rektor har samtale om lærerens/foresattes bekymring/uro for elevens vansker/ utbytte av opplæringen.
Plan lages for videre oppfølging.

Samtale med foresatte
Skolens plan for tilrettelegging og oppfølging i forhold til elevens utfordringer.
(Nivå 0)

Kartlegging og observasjon
Skolen setter i gang tiltak og vurderer ut fra kartlegging hva som skal til for å bedre elevens læringsutbytte i samråd med foreldre/teamet
- Løse utfordringer på lavest mulig nivå.
- Sikre systematisk og målrettet arbeid rundt eleven.
- Evaluering av egen praksis
- Utedager PPT

(Nivå 0)

Rapport og / eller sakkyndig vurdering
Samtale med skolen: Muligheter for tiltak/tilpasninger i den ordinære opplæringen/behov for spes. undervisning. Eventuelt vurdere videre utredning.

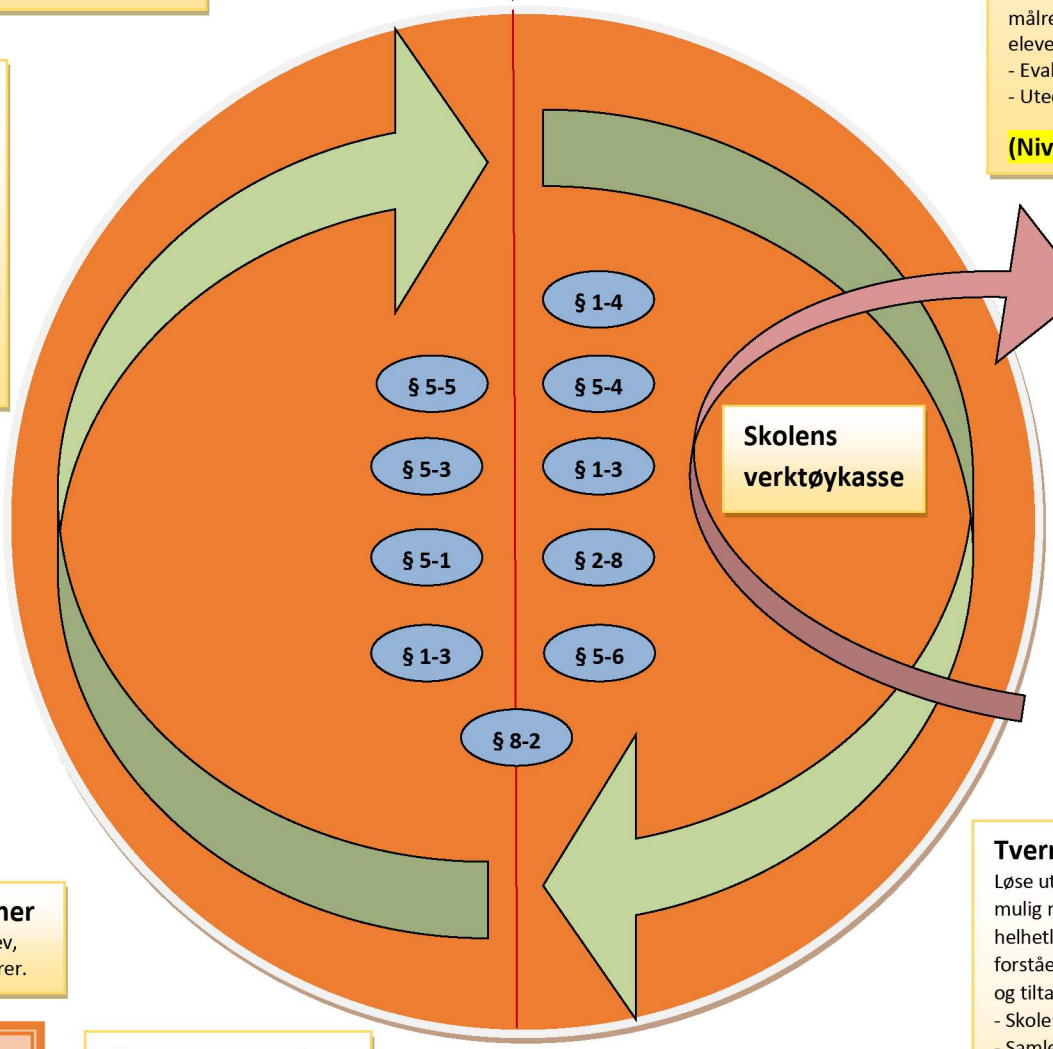

Tiltak

Evaluering
Evaluering av tiltak og læringsutbytte (trivsel, relasjoner, inkludering, elevens stemme osv)

Nye tiltak

Tilbake-melding
Skole og foresatte.

Testing og kartlegging
Eventuelt samarbeid med andre faginstanser.

Observasjoner
Samtale med elev, samtale med lærer.

Tverrfaglig møte
Løse utfordringer på lavest mulig nivå. Tidlig innsats og helhetlig blikk. Felles forståelse ut fra kartlegging og tiltak.
- Skolen forbereder saken
- Samle informasjon
- Tiltak
- Veien videre
- Henvisning og/eller vurdere bistand fra andre

(Nivå 1)

Samle informasjon om:

- Elevens utbytte av opplæringen

- Lærevansker som og andre forhold som er viktig for opplæringen

- Muligheter i ordinær opplæring

-Tiltak i læringsmiljøet

- Anbefalinger som gjelder hele opplæringstilbudet

Oppstartssamtale
med foresatte/elev

Plan for videre oppfølging/utredning.

Ved henvisning
Henvisningsskjema med pedagogisk rapp. / kartlegging og dokumentasjon sendes PPT. Rektor kvalitetssikrer henvisningen og vurderer læringsutbyttet.

PPT
Drøfter henvisning i teamet – tilbakemeldings-brev sendes og saksbehandler kobles på.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/1684 Arkiv sakID.: 20/1994	Saksbehandler: Torill Mørkhagen

Sak nr.		Dato
023/22	Formannskap	24.03.2022
026/22	Kommunestyre	07.04.2022

Etablering av kommunalt sekretariat i Helsefellesskapet Lofoten, Vesterålen og Salten – ny behandling i kommunene

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret i Fauske støtter forslaget om et forsøksprosjekt for etablering av kommunal ressurs i Helsefellesskapet med til sammen 1,6 årsverk i forsøksperioden

1. 70 % stilling felles samhandlingsleder som stiller i Helsefellesskap
2. 30 % stillingsressurs for regional koordinering i hver av de tre regionene
3. Tjenesten organiseres som administrativt vertskommunesamarbeid etter ny kommunelov § 20-2. Stillingen(ene) lokaliseres i tilknytning til relevant fagmiljø i deltakerkommunene. Praktiske hensyn, som den tilsattes preferanse, skal telle med i vurderingen til lokalisering/ vertskommune.
4. Forsøksperioden settes til to år fra oppstart. Evaluering av organiseringen skal gjennomføres innen utløp av perioden.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Kommunestyret i Fauske støtter forslaget om et forsøksprosjekt for etablering av kommunal ressurs i Helsefellesskapet med til sammen 1,6 årsverk i forsøksperioden

1. 70 % stilling felles samhandlingsleder som stiller i Helsefellesskap
2. 30 % stillingsressurs for regional koordinering i hver av de tre regionene
3. Tjenesten organiseres som administrativt vertskommunesamarbeid etter ny kommunelov § 20-2. Stillingen(ene) lokaliseres i tilknytning til relevant fagmiljø i deltakerkommunene. Praktiske hensyn, som den tilsattes preferanse, skal telle med i vurderingen til lokalisering/ vertskommune.
4. Forsøksperioden settes til to år fra oppstart. Evaluering av organiseringen skal gjennomføres innen utløp av perioden.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 023/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret i Fauske støtter forslaget om et forsøksprosjekt for etablering av kommunal ressurs i Helsefellesskapet med til sammen 1,6 årsverk i forsøksperioden

1. 70 % stilling felles samhandlingsleder som stiller i Helsefellesskap

2. 30 % stillingsressurs for regional koordinering i hver av de tre regionene
3. Tjenesten organiseres som administrativt vertskommunesamarbeid etter ny kommunelov § 20-2. Stillingen(ene) lokaliseres i tilknytning til relevant fagmiljø i deltakerkommunene. Praktiske hensyn, som den tilsattes preferanse, skal telle med i vurderingen til lokalisering/ vertskommune.
4. Forsøksperioden settes til to år fra oppstart. Evaluering av organiseringen skal gjennomføres innen utløp av perioden.

Vedlegg:
31.01.2022 Følgebrev Helsefellesskap 1499335

Sammendrag:
I henhold til St.meld 7 (2019-2020) og avtale inngått mellom Regjeringen og KS skal det etableres helsefellesskap mellom landets kommuner og helseforetak. Nordlandssykehuset HF og kommunene har forberedt arbeidet med etablering av helsefellesskapet i Overordnet samarbeidsorgan (OSO).

Etablering av Helsefelleskap har tidligere vært behandlet i kommunestyret i sak 007/21. Kommunestyret fattet da vedtak om at «Fauske kommune støtter etablering av en kommunal samhandlingssjef i 100% stilling, og tilrår at Bodø kommune ivaretar arbeidsgiveransvaret og søker om tilskudd til kommunal sekretariatsfunksjon for helsefellesskapet på vegne av kommunene i Nordlandssykehuset HF helsefellesskap. Fauske kommune vil bidra med delfinansiering av kommunal samhandlingssjef med kroneandel i forhold til antall innbyggere. Fauske forventer da en vekting av stemmene ved beslutninger i samsvar med finansieringsandelen».

Saken legges fram som et ledd i å endelig forankre beslutningen i alle kommuner.

Saksopplysninger og forankring:
I OSOs møte 7. september 2020 ble det enstemmig vedtatt etablering av helsefellesskapet. Endelig vedtak i OSO-sak 24/2020:

«OSO går inn for etablering av partnerskap etter modell fremlagt av KSU. OSO ber kommunene ta stilling til partnerskapsmodellen, etablering av kommunal samhandlingssjef, konsensusprinsipp, søknad om tilskudd og delfinansiering.
OSO anbefaler således kommunene å fatte slikt vedtak:

1. *... kommune inngår i partnerskapet «Helsefellesskap mellom Nordlandssykehuset HF» i tråd med modell for Helsefellesskap mellom Nordlandssykehuset og 20 kommuner, presentert i denne sak.*
2. *… kommune tilslutter seg konsensusprinsippet som innebærer at konsensusbeslutninger i helsefellesskapet forplikter … kommune.*
3. *…kommune støtter etablering av en kommunal samhandlingssjef 100% stilling, og at x kommune ivaretar arbeidsgiveransvaret og søker om tilskudd til kommunal sekretariatfunksjon for helsefellesskapet på vegne av kommunene i Nordlandssykehuset HF helsefellesskap.*
4. *… kommune vil bidra med delfinansiering av kommunal samhandlingssjef med kroneandel i forhold til antall innbyggere.*
5. *Hvilken kommune som skal være arbeidsgiver og søker om tilskudd, søkes avklart på et senere tidspunkt.*
6. *Sekretariatet undersøker om dette kan ha noen negativ innflytelse på nasjonal støtte»*

Forslag til vedtak ble sendt ut for behandling i kommunene sammen med forslag til saksfremlegg.

I behandling av saken i kommunene framkom det en forskjell i ønsket organisering. Mens kommunene i

Saltenregionen har gjort vedtak i tråd med anbefaling fra OSO, har kommunene i Lofoten og Vesterålen i hovedsak ønsket en deling av stillingen. Med litt forskjellig ordlyd vedtok kommunene i Lofoten/ Vesterålen, i hovedtrekk, etablering av en kommunal samhandlingssjef 100% stilling med en hoved-koordinator i 60% knyttet til Salten og en til to koordinator(er) i Lofoten/ Vesterålen i til sammen 40% - som er en fordeling som også samsvarer innbyggertall.

Saken har vært tatt opp i eget møte mellom alle kommunene tilhørende Nordlandssykehuset, samt i OSO. Nordlandssykehuset HF har vært tydelig på at de ikke er part i denne diskusjonen.
Den 15. september hadde kommunerepresentantene i OSO et eget møte der man diskuterte hvordan komme videre i saka. Til stede i møtet var Arne Myrland, Salten, Kristin Eide Holdal, Salten, Jan Håkon Juul, Lofoten, Iver Sunnset, Lofoten, Marion Celius, Vesterålen (med «fullmakt» fra Jarle Ragnar Meløy), Vesterålen. I møtet ble det lagt fram et forslag til organisering av kommunal samhandlingsressurs som langt på vei møter intensjonen i de fleste kommunestyrevedtakene i LoVe i en forsøksperiode på 2 år. Det vil føre til en 60% utvidelse av stillingsressurs i tillegg til opprinnelig vedtatt 100% i en prosjektperiode

Dette forslaget til organisering ble diskutert i kommunegruppen OSO, hvor det fikk tilslutning til å være en modell å anbefale til våre foresatte.

<u>Forslaget innebærer:</u>
Kommunal samhandlingsressurs:

- 70 % stilling felles samhandlingsleder som stiller i Helsefellesskap
- 30 % stillingsressurs for regional koordinering i hver av de tre regionene

Dette gir til sammen 1,6 årsverk.

<u>Om stillingen som samhandlingsleder:</u>
Stillingen som felles samhandlingsleder slås sammen med regional stillingsressurs i den regionen den ansatte er bosatt og gir en 100% stilling.

Arbeidssted vil etter avtale være avhengig av ansattes bosted i regionen Lofoten, Vesterålen eller Salten. Arbeidsgiver vil være den kommunen i regionen den ansatte er bosatt i.
Det må påregnes en del fysiske møter i Bodø sammen med leder for samhandlingsenheten for Helsefellesskapet Lofoten, Vesterålen og Salten.

Stillingen som kommunal samhandlingsleder med tilhørende regionale stillingsressurser er avgjørende å få på plass snarest, slik at samarbeidet mellom partnerne Nordlandssykehuset og kommunene i nedslagsfeltet, kan starte. Det vil være avgjørende for å utvikle gode og mer sammenhengende pasientforløp, og for å samhandle på en mer likeverdig måte gjennom de formelle organene i Helsefellesskapet.

<u>Etablering av helsefelleskapet</u>
Den 23. september 2021 vedtok partnerskapsmøtet følgende i sak 03/2021:

1. «Partnerskapsmøtet er enige om å etablere Helsefellesskap Lofoten, Salten og Vesterålen i tråd med tidligere overordnet samarbeidsorgan (OSO) sin enstemmige anbefaling.
2. Partnerskapsmøtet er enige om at navnet på helsefellesskapet er: «Helsefellesskapet Lofoten, Vesterålen og Salten»»

Helsefelleskapet består av ulike beslutningsnivå. Dialog- og partnerskapsmøtet er helsefelleskapets øverste styringsorgan og er nivå 1, strategisk samarbeidsutvalg er nivå 2 og faglige samarbeidsutvalg er

nivå 3. Eget mandat, kalt Vestfjorderklæringen, er vedtatt, samt egne vedtekter og handlingsplan for helsefelleskapets arbeid.

Økonomi:

- Det ytes tilskudd fra staten på kr. 500 000,- pr. år til etablering av en felles sekretariatsfunksjon.
- Med utgangspunkt i den opprinnelige modellen med 100% stilling, vil det bli en kommunal egenandel slik tidligere vedtatt.
- Kommunene i Lofoten og i Vesterålen har fått innvilget prosjektskjønnsmidler til etablering av helsefellesskap. Disse midlene er tenkt å finansiere den 60% utvidelsen av stillingsressursen i en prosjektperiode på 2 år. Vi forutsetter at Statsforvalteren vil samtykke i at disse midlene også kan brukes til medfinansiering av stillingsressursen i prosjektperioden.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Etablering av kommunalt sekretariat i Helsefellesskapet Lofoten, Vesterålen og Salten – ny behandling i kommunene

Sak om etablering av Helsefelleskap har tidligere vært behandlet i kommunestyrene i Salten, Lofoten og Vesterålen i årsskiftet 2020/ 2021. Under behandling av saken i kommunene framkom det en forskjell i ønsket organisering. Kommunene i Saltenregionen har gjort vedtak om en 100 % stilling kommunal samhandlingsleder mens kommunene i Lofoten og Vesterålen (LoVe) i hovedsak, har ønsket en deling av stillingen. Med litt forskjellig ordlyd vedtok kommunene i LoVe, i hovedtrekk, etablering av en kommunal samhandlingsressurs på 100% stilling med en hoved- koordinator i 60% knyttet til Salten og en til to koordinator(er) i Lofoten/ Vesterålen i til sammen 40% - som er en fordeling som også samsvarer innbyggertall.

Med denne forskjellen i vedtak er det nødvendig å gå en ny runde med kommunene for å oppnå konsensus. Kommunene må være enige hvis vi skal få kommunal samhandlingsleder på plass.

Saken ble diskutert i kommunegruppen i OSO den 15 september. Til stede var:
Arne Myrland, Salten
Kristin Eide Holdal, Salten
Jan Håkon Juul, Lofoten
Iver Sunnset, Lofoten
Marion Celius, Vesterålen (med «fullmakt» fra Jarle Ragnar Meløy)

På dette møtet lanserte Bodø kommune et forslag til organisering av kommunal samhandlingsressurs som langt på vei møter intensjonen i de fleste kommunestyrevedtakene i LoVe. Forslaget innebærer en 60% utvidet stillingsressurs i tillegg til opprinnelig vedtatt 100%. Forslaget ble diskutert i kommunegruppen, hvor det fikk tilslutning til å være en modell å anbefale til våre foresatte.

Den 23. september ble Helsefellesskapet Lofoten, Vesterålen og Salten formelt stiftet. Den 6. oktober ble det holdt et Teams-møte for kommunegruppen i Strategisk samarbeidsutvalg (SSU) i det nye helsefellesskapet. Også her fikk det nye forslaget til organisering støtte og man diskuterte den videre prosessen. Det var enighet om at saken og dertil forslag til innstilling må behandles i samtlige kommuner i helsefellesskapet på nytt.

Vi viser til vedlagte saksframlegg m/ forslag til vedtak, og ber at kommunene, snarest setter saken opp til behandling i kommunestyret og vi understreker at det er viktig at kommunene kan samles om et likelydende vedtak, for å komme videre i denne saken.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/4421 Arkiv sakID.: 21/1812	Saksbehandler: Ellen Beate Lundberg

Sak nr.		Dato
027/22	Kommunestyre	07.04.2022

Rapportering av status på oppfølging av politiske vedtak i kommunestyret pr 24.03.22

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Statusrapporten vedtaksrapport per 24.02.2022 tas til orientering.

Vedlegg:

28.03.2022	Vedtaksrapport - kommunestyre 2021	1504494
28.03.2022	Vedtaksrapport - kommunestyre 2022	1504495

Saksopplysninger:

Det er utarbeidet et rapporteringsskjema som har som mål å kunne gi oversikt i administrasjonen, forenkle status i oppfølgingen av politiske vedtak, og på en enkel og tidseffektiv måte kan rapportering skje.

Rapporteringsskjemaet viser status ved gradering og visualisering med «lyssetting»; *grønt – gult - rødt*. Gradering angir status i hvor langt administrasjonen er kommet i oppfølgingen av politiske vedtak i kommunestyret.

Saksbehandlers vurdering:

Statusrapportering er et ledd i å forenkle tilbakemeldingen til kommunestyret om iverksetting av politiske vedtak som krever oppfølging fra administrasjonen.

Rapporten består av vedtak fattet i 2021 og 2022.

I løpet av høsten 2022 vil det også bli rapportert for formannskapsvedtak 2022.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Rapportering vedtaksoppfølging 2021

Administrasjon og styring

9

			Oppfølging	Status / Avvik	Kort beskrivelse av status	Tids-frist	Saksbeh
053/21 Årsregnskap og årsmelding 2020 - Fauske kommune	ⓘ	20/5	9	Fullført og avsluttet	Vedtak oversendt Statsforvalteren til orientering		M. Monsen
054/21 Årsregnskap og årsberetning 2020 - Fauna KF	ⓘ	20/5	9	Fullført og avsluttet	Ingen ytterligere oppfølging etter behandling i kommunestyret		M. Monsen
60/21 Økonomimelding 1/2021	ⓘ	17/6	9	Fullført	Vedtak oversendt Statsforvalteren til orienering		M. Monsen
061/21 Budsjettforutsetninger 2022	ⓘ	17/6	9	Fullført	Budsjett bhandlet i KST 10.12.2021		K.S. Sørdahl
079/21 Disponering av kompensasjonstilskudd for omsorgsboliger 2021	ⓘ	17/6	9	Utført	Vedtak effektuert, utbetalt til boligbyggelagene iht. vedtak.		K.S. Sørdahl
080/21 Fastsetting av engangsavgift for bruk av Minnelund	ⓘ	17/6	9	Utført	Vedtak sendt Fauske kirkelig fellesråd		B.V. Johnsen
084/21 Høringsuttalelse - Endringer i grunnrenteskatten for vannkraft for å håndtere samvirkning med selskapsskatten	ⓘ	17/6	9	Utført	Høringsuttalelse sendt inn innen fristen.		K.S. Sørdahl
089/21 Økonomimelding 2/2021	ⓘ	30/9	9	Utført			K.S. Sørdahl
098/21 Interkommunalt arkiv i Nordland - Omdanning fra interkommunalt samarbeid til kommunalt oppgavefellesskap	ⓘ	30/9	9	Utført	Underskrevet avtalte sendt.		T. Seljeås

Oppvekst og kultur

7,9

			Oppfølging	Status / Avvik	Kort beskrivelse av status	Tids-frist	Saksbeh
077/21 Valnesfjord Skytterlag	ⓘ	17/6	7	Vedtak gjort i KOM	Kommunestyret har vedtatt erstatning til Valnesfjord skytterlag, såfremt de iverksetter bygging av bane i tilknytning til eksisterende bane i Nordvika innen gitt dato. Beløpet (kr. 800 000) skal avsettes i driftsbudsjett for Kultur i 2023, og saken følges fortløpende frem til da.	2023	T. Valla
078/21 Drift av Fauskebadet som offentlig bad	ⓘ	17/6	5	Vedtak er forsøkt effektuert, og behandlet politisk i etterkant	Det lot seg ikke finne muligheter for lag og foreninger til å drifte Fauskebadet i frivillig regi. Vedtak fastsetter at badet skal driftes som normalt ut året. Ressurs til dette skal tas fra andre områder i oppvekst. De økte lønnsutgiftene dekkes inn av mindreforbruk på integreringsenheten. Budsjettvedtak for 2022 vil avklare fremtidig nivå på drift av Fauskebadet i 2022.	2022	T. Valla
094/21 Barnehagestruktur i Fauske	ⓘ	30/9	9	Fullført og avsluttet	Optimalisering foregår gjennom hele året i frm av antall avdelinger og ressurser.		T. Valla
095/21 Vurdering av vertskommuneavtale for PP-tjenesten	ⓘ	30/9	9	Fullført og avsluttet	Vedtak om opprettholdelse av vertskommuneavtale og mulighet for optimalisering og reforhandling. I etterkant har alle kommuner levert oppsigelse av avtale, og denne effektueres i løpet av 2022.		T. Valla
096/21 Kommunedelplan for fysisk aktivitet og friluftsliv 2022-2025 - Planprogram	ⓘ	30/9	9	Vedtatt planprogram			K. Hugaas
097/21 Skolerute 2022 - 2024	ⓘ	30/9	7	Delvis effektuert	Skolerute for 2022-23 ferdig. Skolerute 2023-24 under utarbeidelse. Følger videregående skole sin skolerute.		E. Alvestad
109/21 Tilstandsrapport for grunnskolen 2021	ⓘ	4/11	9	Fullført og avsluttet	Behandlet i kommunestyret i november 2021		E. Alvestad
110/21 Felles ansvar i Salten - ekstra ressurs	ⓘ	4/11	8	Fullført.	Vedtaket gjelder kun i prosjektperioden (4 år). Etter dette må det ny sak til KOM		T. Valla
117/21 Anmodning om bosetting 2022 Fauske kommune	ⓘ	10/12	7	Vedtatt i KOM	Effektueres iløpet av året etter anmodnign fra IMDi	2022	R.B. Storli

118/21 Årsrapport barneverntjenesten 2021	ⓘ	*10/12*	9	Fullført og avsluttet	Behandlet i kommunestyremøte 10.desember 2021		U. Flønes
Helse og omsorg			8				
026/21 Habilitering og rehabiliteringsplan for Fauske kommune - Temaplan 2021-2025	ⓘ	11/3	9	vedtatt 03/2021			T. Mørkhagen
027/21 Helsefellesskap - Partnerskap mellom kommunene og Nordlandssykehuset HF	ⓘ	11/3	9	Etablert	Helsefelleskapet Lofoten, Vesterålen og Salten etbalert i parterskapsmøte 23.09.21. Referatsak kommer.		T. Mørkhagen
114/21 Fra leid til eid; relokalisering av rus og psykisk helsetjeneste. Innsparinstiltak i budsjett og økonomiplan 2022-2025	ⓘ	10/12	6	I prosess			T. Mørkhagen
Plan-, eiendom og samfunnsutvikling			8				
023/21 Fauske kommune - ny brannordning - Salten Brann IKS	ⓘ	11/3	9	Vedtak fullført og avsluttet	Vedtak gjort i kommunestyre, oversendt Salten Brann IKS		T. Heimtun
025/21 Orientering status salgsprosjekt kommune bygg - Fauske kommune	ⓘ	11/3	6	Vedtak i prosess iht plan	Sak orientert om, salgsplanen vedtatt og fulgt fremdrift		T. Heimtun
029/21 Forespørsel Nordland fylkeskommune om innspill til regional transportplan	ⓘ	11/3	8	Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift	Sak fremlagt, vedtatt og oversendt Nordland Fylkeskommune		R. Normann
030/21 Forslag til nye satser utfartsparkering	ⓘ	11/3	9	Vedtak utført	Vedtak fullført og avsluttet		P.H. Hanssen
031/21 Detaljregulering for Sjåheia	ⓘ	11/3	9	Statsforvalteren har stadfestet vedtaket	Plan påklaget, behandlet hos sStatsforvalteren som stadfestet vedtaket fra kommunestyret.		J.I. Karlsen
032/21 Fastsetting planprogram - detaljregulering deponi Ågifjellet	ⓘ	11/3	9	Vedtaket utført	Planprosessen fortsetter.		R. Normann
033/21 Områderegulering for Klungsetmarka fritidspark	ⓘ	11/3	9	vedtak fullført og avsluttet	Vedtaket har vært påklaget - Statsforvalteren har stadfestet vedtaket fra kommunestyret		J.I. Karlsen
035/21 Ompostering midler til prosjekt	ⓘ	11/3	9	Vedtak fullført og avsluttet	Prosjekt gjennomført innenfor budsjetterte rammer		P.H. Hanssen
041/21 Sikring av Farvikbekken - endring av finansiering	ⓘ	15/4	6	Vedtaket er i prosess, men det kan være avvik i saken eller saken er forsinket	Sak fremlagt til orientering, ny finansieringsplan kommer når det blir kjent kostnad etter utlysning av konkurranse		T. Heimtun
042/21 Oppsigelse av opsjon tomteareal - tilbakeføring av tomt	ⓘ	*15/4*	9	Vedtak fullført og avsluttet	Vedtak fulgt, brev sendt opsjonstagere om Fauske kommunes intensjon om å kjøpe tomt tilbake hvis forutsetninger ikke følges		T. Heimtun
043/21 Utredning - anskaffelse av brukt tankvogn til Sulitjelma	ⓘ	*15/4*	9	Ingen avvik	Vedtak tatt til etterretning		F. Ramskjell
055/21 Godkjenning av vedtektsendring Helsetunet Borettslag	ⓘ	*20/5*	9	Vedtak utført	I henhold til vedtak		L. Kristensen
062/21 Forslag til kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategier 2022-2034 til høring og offentlig ettersyn	ⓘ	*17/6*	9	Vedtak utført	Høring er gjennomført og planprosessen pågår. Det tas sikte på sluttbehandling i formannskapets og kommunestyrets siste møte i 2021.		L. Simonsen
063/21 Prinsipper for salg av næringseiendom og formålsbygg	ⓘ	*17/6*	9	Vedtak fullført og avsluttet	Sak fremlagt og vedtatt med ønske om sak vedrørende opsjonsavgift		T. Heimtun
064/21 Fauske samfunnshus - avklaring tomt	ⓘ	*17/6*	9	Vedtak fullført og avsluttet	Sak orientert om i Fauske formannskap og kommunestyre		T. Heimtun
065/21 Salg av Vestmyra barnehage Hvit	ⓘ	*17/6*	8	Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift	Vedtak utført som fremlagt i sak, overtagelse 1 oktober 21 etter plan.		T. Heimtun
066/21 Salg av Løkåsåsen - Valnesfjord	ⓘ	*17/6*	8	Vedtak fullført og avsluttet	Eiendom solgt som planlagt til utvikler, overtagelse 1 desember 21 til salgssum eks avgift til megler.		T. Heimtun
067/21 Inngåelse av opsjonsavtale med Nordkraft AS og AS Norske Shell	ⓘ	*17/6*	8	Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift	Sak fremlagt, opsjon inngått som beskrevet i sak.		T. Heimtun
068/21 Terminalveien Øst - opsjon - ønske om kjøp - Fazenda utvikling as	ⓘ	*17/6*	8	Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift	Sak fremlagt, opsjon inngått som beskrevet i sak.		T. Heimtun
069/21 Finneid Grus - Erverv av areal - Skysselvik Industriområde	ⓘ	*17/6*	8	Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift	Kontrakt skrevet og signert av begge parter. Fradeling i uke 39, faktura sendes da.		R. Reisænen
070/21 Nordland Betong AS - Søknad om erverv av kommunalt areal i Skysselvika Industriområde	ⓘ	*17/6*	8	Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift	Kjøpekontrakt oversendt og signert av begge parter, fradeling i uke39, faktura på kjøpesum sendes etter fradeling		R. Reisænen
071/21 Detaljregulering for Charlottatippen boligområde - endring	ⓘ	*17/6*	6	Vedtak er forsøkt effektuert, og behandlet politisk i etterkant	Utbygger jobber med saken		J.I. Karlsen
072/21 Revisjon av eierkommunenes brannordninger i Salten Brann IKS	ⓘ	*17/6*	9	Vedtak fullført og avsluttet	Sak fremlagt og vedtatt		T. Heimtun
073/21 Vedrørende klage på vedtak i sak 030/21 - Forslag til nye satser utfartsparkering	ⓘ	*17/6*	9	Vedtak er fullført			P.H. Hanssen
082/21 Nytt Erikstad renseanlegg - Finansiering U.O.	ⓘ	*17/6*	7	Ingen avvik	Prosess- og byggentreprenører er kontrahert. Grunnarbeider er startet med å anlegge forbelastning. Forbelastning ferdig anlagt desember 2021. Beregnet forbelastningsperiode 6 - 12 måneder. Tidligst byggestart august/september 2022.		F. Ramskjell
090/21 Forslag til høringsinnspill - Etablering av ny gruvedrift i Sulitjelma - Søker Nye Sulitjelma Gruver	ⓘ	*30/9*	9	Ingen avvik	Høringsinnspill overlevert innen frist, sak 090/21		R. Reisænen

091/21 Innføring av opsjonsavgift - inngåelse av opsjon på nærings- og boligareal	ⓘ	30/9	9	Ingen avvik	Sak levert til politisk behandling, opsjonsavgift lagt inn i betalingsregulativ		T. Heimtun
092/21 Opsjon på overtagelse av gamle produksjonsbygg på Sandnes industriområde - Sulitjelma nye gruver AS	ⓘ	30/9	9	Ingen avvik	Kontrakt utarbeidet, signert. Sak nr 092/21		T. Heimtun
093/21 Områderegulering for Eiaveien	ⓘ	30/9	9	Vedtak utført	Arealene kan selges med krav om detaljregulering		J.I. Karlsen
106/21 Detaljregulering for Finneidgata 19	ⓘ	4/11	1	Vedtak påklaget	Klage på vedtaket må behandles før lovlighetsklagen vurderes av Statsforvalteren		J.I. Karlsen
107/21 Detaljregulering for del av Granveien	ⓘ	4/11	4	Vedtak må følges opp	Det må gjøres geoteknisk vurdering av stabiliteten for tomteareale ne		J.I. Karlsen
108/21 Søknad om opsjon på tomt - Terminalveien Øst - JPRD AS	ⓘ	4/11	9	Ingen avvik	Opsjon vedtatt, opsjonslengde 9 mnd		T. Heimtun
116/21 Åsmyra Industripark - ønske om opsjon tomt - behandling av salg av travbanetomta	ⓘ	10/12	6	Vedtaket er i prosess, men det kan være avvik i saken eller saken er forsinket	Saken levert til politisk behandling, og vedtatt med de endringer som ble fremlagt. Kontrakter ikke signert		T. Heimtun
124/21 Brannberedskap i Fauske kommune	ⓘ	10/12	9	Ingen avvik	Sak levert til politisk behandling		T. Heimtun

Politisk styring

8,92

036/21 Krav om lovlighetskontroll av vedtak i kommunestyresak 103/20 - Årsbudsjett 2021 - Økonomiplan 2021-2024	ⓘ	11/3	9	Avsluttet	Brev fra Statsforvalteren av 24.03.21: Lovlighetskontrollen har avdekket at kommunen har vedtatt årsbudsjettet med et merforbruk på 68,9 mill. kr. Budsjett for 2021 er vedtatt i ubalanse og dermed i strid med kommuneloven § 14-4 fjerde ledd. Etter en konkret vurdering anses kommunens budsjettvedtak 2021 ulovlig og ble dermed opphevet. Statsforvalteren har ikke mottatt informasjon om at Fauske kommune har vedtatt et nytt budsjett for 2021, dermed foreligger det heller ikke et gyldig budsjettvedtak å føre lovlighetskontroll av. (...) På bakgrunn av overnevnte finner ikke statsforvalteren det hensiktsmessig å gjennomføre ny lovlighetskontroll av vedtak i kommunestyresak 106/20 – Årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024. Statsforvalteren tar forbehold om å kunne komme tilbake til spørsmålet etter at kommunen har behandlet budsjett 2021 på nytt.		M.R. Berg
037/21 Søknad om fritak fra politiske verv - Jens B. Kyed	ⓘ	11/3	9	Vedtak fullført og avsluttet	Brev sendt Kyed og nyvalgte, Salten Tingrett, Fauske forliksråd og Samarbeidsutvlaget for Valnesfjjord skole		B.V. Johnsen
038/21 Interpellasjon til kommunestyremøtet 11. desember 2020 - Om journalsystemet AKSON	ⓘ	11/3	9	Ordfører har svart på interpellasjon i møtet.			B.V. Johnsen
044/21 Innspill til bruk av Iris-fondet 2021	ⓘ	15/4	9	9	Vedtak fullført og avsluttet	Innspill sendt Salten Regionråd	B.V. Johnsen
045/21 Nyvalg til styre for Sulitjelma boligfond for perioden 2019 - 2023	ⓘ	15/4	9	Vedtak fullført og avsluttet	Vedtak sendt nyvalgt, fratrådte, Flex AS og boligfondet leder		B.V. Johnsen
046/21 Reglement for utbetaling av kommunal støtte til politiske partier	ⓘ	15/4	9	Vedtak fullført og avsluttet	Reglement lagt ut på kommunens hjemmeside		B.V. Johnsen
047/21 Vigselsmyndighet i kommunen	ⓘ	15/4	9	Vedtak fullført og avsluttet	Brev sendt ny vigsler; Ellen Beate Lundberg		B.V. Johnsen
048/21 Grunngitt spørsmål til kommunestyret 15. april 2021 - Utskrivningsklare pasienter - En underdimensjonert pleie- og omsorgstjeneste	ⓘ	15/4	9	Ordfører har svart på grunngitt spørsmål i møtet.			B.V. Johnsen
049/21 Grunngitt spørsmål til kommunestyremøtet 20. mai 2021 - Spørsmål til redegjørelse Samfunnshussaka	ⓘ	20/5	9	Ordfører har svart på grunngitt spørsmål i møtet.			B.V. Johnsen
050/21 Grunngitt spørsmål til kommunestyremøtet 20. mai 2021 - Spørsmål rundt samfunnshussaken og adokat Thomas Benson	ⓘ	20/5	9	Ordfører har svart på grunngitt spørsmål i møtet.			B.V. Johnsen
057/21 Fritak fra politiske verv - Geir Olsen	ⓘ	20/5	9	Vedtak fullført og avsluttet	Brev sendt fratrådte, nyvalgte, Iris Salten IKS, Salten Brann IKS, Helse- og Miljøtilsyn Salten IKS og Sulitjelmabanens fond		B.V. Johnsen
076/21 Anke på formannskapsssak 51/21 - Tilskudd kommunal kompensasjonsordning - Nasjonal notifisert ordning - Gatafestivalen	ⓘ	17/6	9	Vedtak fullført og avsluttet	Oversendt Fauna KF som sender ut brev		B.V. Johnsen
081/21 Uttreden av verv og supplering av varamedlemslista	ⓘ	17/6	9	Vedtak fullført og avsluttet	Brev sendt Jakob Kalvig Skogan og Peter-Heinz Karl Bragvin		B.V. Johnsen
083/21 Interpellasjon om 22. juli - aldri tie, aldri glemme	ⓘ	17/6	9	Ordfører har svart på interpellasjon i møtet.			B.V. Johnsen
085/21 Grunngitt spørsmål til kommunestyremøtet 17. juni 2021 - Spørsmål til kommunestyremøtet 17. juni vedrørende utbyggingen Møllna på Finneid	ⓘ	17/6	9	Ordfører har svart på grunngitt spørsmål i møtet.			B.V. Johnsen
099/21 Krav om lovlighetskontroll av vedtak i sak 72/21 - Revisjon av eierkommunenes brannordninger i Salten Brann IKS	ⓘ	30/9	9	Vedtak sendt Statsforvalteren	Brev fra Statsforvalteren datert 08.12.21 - "Kommunestyrets vedtak i sak 72/21 om ny brannordning, har et lovlig innhold og har blitt til på lovlig måte. Statsforvalteren i Nordland stadfester kommunestyrevedtaket."		B.V. Johnsen
100/21 Nyvalg etter bortgang - Knut Hævaker	ⓘ	30/9	9	Vedtak fullført og avsluttet	Brev sendt Tore Paul Stemland		B.V. Johnsen
101/21 Møteplan 2022 - Plan- og utviklingsutvalg - Formannskap - Kommunestyre	ⓘ	30/9	9	Vedtak fullført og avsluttet	Oversikt og plan lagt ut på hjemmeside og i møteportalen		B.V. Johnsen
102/21 Interpellasjon til kommunestyret 30. september 2021 - Seriøsitetskrav i offentlige anskaffelser	ⓘ	30/9	9	Ordfører har svart på interpellasjon i møtet.			B.V. Johnsen
111/21 Utnevning av medlem i regionalt råd for Bodø2024	ⓘ	4/11	9	Vedtak fullført og avsluttet	Brev sendt til Bodø2024		B.V. Johnsen
119/21 Forslag til nytt reglement for Fauske kommunestyre og formannskap	ⓘ	10/12	9	Vedtak fullført og avsluttet	Reglement lagt ut på kommunens hjemmeside		B.V. Johnsen
120/21 Flytting av formannskapsmøte 5. mai 2021	ⓘ	10/12	9	Melding sendt Beredskapsleder			B.V. Johnsen

121/21 Krav om lovlighetskontroll av vedtak i sak 106/21 - Detaljregulering Finneidgata 19	ⓘ	10/12	7	Vedtak sendt Statsforvalteren			B.V. Johnsen
122/21 Anke på formannskapssak 113/21 - Søknad om tilskudd fra næringsfondet - anskaffelse av nye stoler til Fauske kino	ⓘ	10/12	9	Saken ble utsatt til neste kommunestyremøte	Lagt på køliste til neste kommunestyremøte		B.V. Johnsen
123/21 Grunngitt spørsmål til kommunestyremøtet 10. desember 2021 - Omregulering Kirkeveien 17 - Galvano Tia	ⓘ	*10/12*	9	Ordfører har svart på grunngitt spørsmål i møtet.			B.V. Johnsen

Kontrollutvalget

9

034/21 Salten Kontrollutvalgsservice - Omdanning til Kommunalt oppgavefellesskap og tilslutning fra Rødøy kommune	ⓘ	11/3	9	Vedtak fullført og avsluttet	Vedtak sendt Salten kontrollutvalgservice		Kontrollutvalget
056/21 Særutskrift fra kontrollutvalget sak 11/21 - Rapport forvaltningsrevisjon: Økonomisk styring og internkontroll i Helse- og omsorgssektoren	ⓘ	20/5	9	Vedtak fullført og avsluttet	Vedtak sendt Salten kontrollutvalgservice		Kontrollutvalget

Kommunedirektør

9

024/21 Statusrapport 2020 - Ny by-Ny E6 - Fra bru til bru	ⓘ	11/3	9		Rapport tatt til orientering		K. Svendsen

Fauna KF

9

028/21 Videreføring av avtale mellom Fauske kommune og Visit Bodø	ⓘ	11/3	9	Vedtak i kommunestyret	Avtalen ikke videreført		J.K: Engen
074/21 Eierskapsstrategi Fauna KF - 2021 - 2024	ⓘ	17/6	9	Vedtak i kommunestyret	Eierskapsstrategi brukt som styringsverktøy for arbeidet i Fauna	2024	K. Amundsen
075/21 Oppnevning av medlemmer til styret i Fauna KF 2021	ⓘ	17/6	9	Vedtak i kommunestyret	Valg av representanter til styret i Fauna KF	2022	M.R. Berg

Budsjett 2021 - Øk.plan 2021-2024

8,105263

106/20 Punkt 1. Strategisk innretning	ⓘ	########	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K. Sørdahl
106/20 Punkt 2 Økonomiplan 2021-2024	ⓘ	########	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K. Sørdahl
106/20 Punkt 3 Finansielle måltall	ⓘ	########	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K. Sørdahl
106/20 Punkt 4 Budsjett 2021	ⓘ	########	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K. Sørdahl
106/20 Oppvekst og kultur - Skole - Reduksjon av antall stillinger	ⓘ	########	9	Utført	Effekt fra og med 1.8.21 (start nytt skoleår)		T. Valla
106/20 Oppvekst og kultur - Skole - Utredning flytting av ungdomstrinn fra Sulitjelma til Fauske utgår	ⓘ	########	2 9	Ikke utført	Avsluttet ut fra politisk vedtak		T. Valla
106/20 Oppvekst og kultur - Kultur og idrett - Avvikling av kommunens ansvar for folkebadet mot å få noen andre til å drifte dette	ⓘ	########	5	Se linje 27	Se linje 27		T. Valla
106/20 Oppvekst og kultur - Kultur og idrett - Fritidsklubbene i Sulitjelma og Valnesfjord driftes videre innenfor rammen for fritidsklubbene	ⓘ	########	9	Utført	Har innebært redusert drift i sentrum		T. Valla
106/20 Oppvekst og kultur - Kultur og idrett - Prinsippet om gratis bruk av kommunens anlegg til barne- og ungdomsidrett videreføres	ⓘ	########	9	Utført	Det er ikke fakturert for bruk i 2021.		T. Valla
106/20 Oppvekst og kultur - Kultur og idrett - Kommunale kulturtilskudd videreføres	ⓘ	########	9	Utført	Prosentvis fordeling gjennomført		K. Hugaas
106/20 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Avgiftsfri parkering på lørdager i sentrum videreføres og innarbeides i regulativet	ⓘ	########	9	Vedtak fullført og avsluttet			P.H. Hanssen
106/20 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Innføring av parkeringsavgift på kommunens utfartssteder og andre områder i sentrum der dette er naturlig slik beskrevet i budsjettet	ⓘ	########	9	Vedtak fullført og avsluttet			P.H. Hanssen

106/20 Politisk virksomhet - Utvalgene HEOM og OPKU legges ned fra 01.01.2021	ⓘ ########	9	Vedtak fullført og avsluttet	Nedlagt i saksbehandlersystemet, gitt beskjed til lønningskontor og endret på hjemmesiden.		B.V.Johnsen
106/20 Politisk virksomhet - Øvrige besparelse på politikk utgår og ses i sammenhang med gjennomgang av politisk struktur	ⓘ ########	4		Har så vidt startet oppfølging av vedtaket		M.R. Berg
106/20 Punkt 1.3.1.1 Utredninger i omstillingsprosjektet - Bygging av omsorgsboliger, vurdere terskelverdier for tildeling av tjenester i Fauske og gjennomgang av administrativ og politisk struktur skal være 1. prioritet som det middelbart skal jobbes med	ⓘ ########	6		Det hat vært et større arbeid knyttet til omsorgsbiloger. Leder for tildeling har ledet arbeidet med omsorgsboligen i konseptfasen. Det er avdekket behov for å se helhetlig på bygningsmassen knyttet til helse og omsorg slik at konseptfasen kan tas over i en ny fase høsten. Det er foreslått å gjøre en innovativ anskaffelse hvor prosjektet gjør en re-start. Prosjektlederrolle må avklares - pt. kapasitetsutfordringer. Sittende konseptutvalg holder i prosjektet inntill PL er på plass. Administrativ struktur jobbes det med ifb med omstillingsfokus i sektoren. Ny administrativ struktur skal være klar til 1.3.2022 men det vil fra nov/des 2021 etableres nye ledergrupper basert på ny overordnet struktur, dvs. enhets og avdelingsnivåer. Terskelverdier for tildeling er en kontinuerlig prosess og det er gjennomført tiltak som har resultert i en nedgang av tildeling. Det rapporteres jevnlig tall på tildeling til politiske organ.Punkt 1.3.1.1 i økonomiplan 21-24 styres gjennom tiltak og prosjekter i Induct		T. Mørkhagen/ E.H. Melby
106/20 Punkt 1.3.1.1 Utredninger i omstillingsprosjektet - Kulepunkt 6 endres til administrativ og politisk struktur	ⓘ ########	6		i prosess i hht plan. Endring samhandlingsområde m/Administrasjon og styring. Pågående prosess i Helse og omsorg. Politisk struktur eies av kommunedirektør. Helge A. startet en prosess som bør være overført og videreføres av KD. Utredninger følges opp i styringsgrupper for samhandlingsområdene. Ved årets slutt kan man ta en gjennomgang per område for å se om det er fulgt opp i styringsgruppene. Det er pågående håndtering av porteføljen av styringsgruppene ved bruk av Induct.		E.H. Melby
106/20 Punkt 1.3.1.1 Utredninger i omstillingsprosjektet - Kulepunkt 19 endres til : Utrede vertskommunesamarbeid med Bodø og andre kommuner om felles tildelingskontor for helse- og omsorgstjenester	ⓘ ########	9		Sak behandlet i FORM. Orientering gitt av tidligere kommunalsjef. Saken avsluttetpå bakgrunn av tidligere infor om at Bodø ikke ønsker samarbeid med fauske og det grunnet systemforskjeller gjør at det ikke er aktuelt å samhandle med andre omkringliggende kommuner.		T. Mørkhagen
106/20 Punkt 1.3.1.1 Utredninger i omstillingsprosjektet - Nytt kulepunkt: Utrede optimalisering av barnehagedrift	ⓘ ########	9	Utført	Sak er behandlet i FORM 15. september 2021. Skal sluttbehandles i KOM 30. september 2021.		T. Valla
106/20 Punkt 1.3.1.1 Utredninger i omstillingsprosjektet - Nytt kulepunkt: Innkjøpssamarbeid SIIN, se på mulighet for å gå ut av dette samarbeidet for å heller gjøre denne oppgaven selv eller i samarbeid med de øvrige kommunene i Indre Salten	ⓘ ########	7	Alternativer utredes.	Sak til behandling i KST 7.4.2022		T. Seljeås

Rapportering vedtaksoppfølging 2022

			Oppfølging	Status / Avvik	Kort beskrivelse av status	Tids-frist	Saksbeh
Administrasjon og styring		**8,5**					
005/22 Årsbudsjett 2022 og økonomiplan 2022-2025 - Tilbakemelding til Kommunestyret om budsjettvedtaket - Prioritering- og finansieringsbehov	ⓘ	24/2	8	Iht. plan	I prosess med oppfølging av vedtak. Fullføres ifb. økonomimelding 2/2022		K. Sørdahl
006/22 Betalingsregulativ 2022 - Endring i parkeringssatser	ⓘ	24/2	9	Fullført	Ny versjon av betalingsregulativet er lagt ut på hjemmesiden		B.V. Johnsen
			0				
			0				
			0				
			0				
			0				
Oppvekst og kultur		**8,75**					
007/22 Orientering om skolenes arbeid med tema 22. juli 2011	ⓘ	24/2	9	Fullført	Sak behandlet og debattert i kommunestyret		E. Alvestad
008/21 Plan mot mobbing i de kommunale barnehagene	ⓘ	24/2	8	Igangsatt	Skal implementeres i barnehagene vår/høst 2022		L.O. Finvik
009/21 Søknad om overtagelse av brannbil anno 1942	ⓘ	24/2	9		Klungseth Leir er dog ikke interessert i å låne, men eie bilen.		K. Hugaas
016/22 Anke på formannskapssak 113/21 - Søknad om tilskudd fra næringsfondet - anskaffelse av nye stoler til Fauske kino	ⓘ	24/2	9		Brev sendt kinosjef. Beskjed om vedtak gitt Fauna KF og kommunalsjef		B.V. Johnsen
			0				
			0				
			0				
			0				
			0				
			0				
			0				
Helse og omsorg		**####**					
			0				
			0				
			0				
			0				
			0				
			0				
			0				
Plan-, eiendom og samfunnsutvikling		**7,25**					
004/22 Revidert helseoversikt - Folkehelsa i Fauske 2021	ⓘ	24/2	7	Vedtak fulgt opp og arbeidet følges opp kontinuerlig	Helseoversikt for 2022 planlegges presentert i Fremsikt (planmodul).		L. Holmstrøm
010/22 2. gangsbehandling av massedeponi ved Ågifjellet	ⓘ	24/2	6	I prosess iht plan	Arbeidet med å utarbeide en driftsplan er igangsatt.		L.H. Arstein

011/22 Søknad om bruk av bevilgede midler til gjennomføring av grunnundersøkelser	24/2	0				R. Reisænen
012/22 Høringssvar fra Fauske kommune - besøksstrategi Junkerdal nasjonalpark	24/2	7	Fullført, løpende dialog med saksbehandler fra Midtre Nordland nasjonalparkstyre.	Høringsuttalelse gitt.		Ø. Nystadbakk
013/22 Høringsuttalelse fra Fauske kommune - Ny 132 kV ledning Salten-Valljord og tiltak ved Fauske og Valljord transformatorstasjoner	24/2	9	Fullført	Høringsuttalelse gitt.		I.M. Eggen
014/22 Søknad om kjøp av areal Helsetunet 11 for etablering av nedsenkbare søppelcontainere	24/2	0				R. Reisænen
		0				
		0				
		0				
		0				

Politisk styring

7

015/22 Politisk struktur - Nedsetting av arbeidsutvalg og mandat	24/2	5	Formannskap - arbeidsutvalg	Beregnet arbeidsmøte i formannskapsmøte 6. mai		B.V. Johnsen
017/22 Grunngitt spørsmål til kommunestyremøtet 24. februar 2022 - Rus- og psykiatritjenesten	24/2	9	Ordfører har svart på grunngitt spørsmål i møtet.			B.V. Johnsen
		0				
		0				
		0				
		0				
		0				

Kontrollutvalget

####

		0				Kontrollutvalget
		0				Kontrollutvalget
		0				
		0				
		0				

Kommunedirektør

####

		0				
		0				
		0				
		0				
		0				

Fauna KF

####

		0				
		0				
		0				
		0				
		0				

Budsjett 2022 - øk.plan 2022-2025

5,65

115/21 Punkt 1. Strategisk innretning	ⓘ	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K.S. Sørdahl
115/21 Punkt 2 Økonomiplan 2022-2025	ⓘ	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K.S. Sørdahl
115/21 Punkt 3 Finansielle måltall	ⓘ	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K.S. Sørdahl
115/21 Punkt 4 Budsjett 2022	ⓘ	9		Vedtak er iverksatt og kan fullføres iht planlagt framdrift		K.S. Sørdahl
115/21 Kommunedirektør - Hele kommunens tjenestetilbud må ses kritisk på, og nedbemanning er helt nødvendig for å kunne få balansert kommunens driftskostnader	ⓘ	4	Ihht plan for oppfølging	I prosess		E.B. Lundberg
115/21 Helse og omsorg - Fauske kommune skal redusere bruken av vikarbyråer/innleie i omsorgssektoren og ha en målsetting om å øke bruken av heltid. I 2022 og ut økonomiplanperioden må arbeidet for å øke bruk av heltid og større stillingsbrøk for deltid intensiveres	ⓘ	8		samhandlingsområdet har redusert brukern av vikarbyrå betraktelig i 2021. Det arbeides videre med organisering og oppgaveglidning i helse og omsorgstjenesten.Fauske kommunes helse og omsorgstjenesten scorer høyt i bruk av heltid og skal også i fortsettelsen ha fokus dette.		T. Mørkhagen
115/21 Helse og omsorg - Fauske kommune må jobbe systematisk for å sikre seg sykepleiere gjennom egen rekruttering	ⓘ	7		I samarbeid med personalkontoret og samarbeidskommuner i salten arbeider helse og omsorg aktivt med rekruttering av kvalifisert arbeidskraft til sektoren.		T. Mørkhagen
115/21 Administrasjon og styring - Kommunedirektøren bes se på andre kommuner som har lyktes med å redusere sykefraværet og om det er metoder fra disse som kan overføres til Fauske kommune	ⓘ	5	Påbegynt	Inngår som del av utredning om sykefravær		K.S. Sørdahl
115/21 Administrasjon og styring - Kommunedirektøren bes i forbindelse med utredning av sykefravær om at fastlegenes rolle også vurderes	ⓘ	5	Påbegynt	Inngår som del av utredning om sykefravær		T. Mørkhagen
115/21 Helse og omsorg - Kommunedirektøren bes legge frem første utkast til mulighetsstudie og forslag til bl.a. prosjekt, ressurstilgang og tidslinje. Paviljongene er vedtatt revet og bruken av området utredes til dette formålet. Dette fremlegges for kommunestyret senest innen juni 2022	ⓘ	3	Ref 115/21	manglende kapasitet iorganisasjonen på administrativt og og ledernivå medfører forsinkelser		T. Heimtun og T.Mørkhagen
115/21 Helse og omsorg - Ytterligere reduksjon av stillinger i samhandlingsområde helse og omsorg tilsvarende 2 stillinger. Stillinger direkte knyttet til brukerne skjermes.	ⓘ	3		I ny struktur som beskrevet i budsjettforlaget 2022 er fagstillingene på enhetsnivå fjernet. Det vil kunne være mulig å flytte ressurser fra samhandlingsområdet helse og omsorg til økonomi og virksomhetsstyring, for eksempel vederlagsberegning, men dette vil ikke gi en økonomisk innsparingseffekt..		T. Mørkhagen
115/21 Helse og omsorg - Optimalisering av bemanning NAV tilsvarende 1 stilling		6		I prosess		M. Pedersen
115/21 Helse og omsorg - I forbindelse med samlokalisering av de kommunale legekontorene, skal salg av eiendom vurderes	ⓘ	1	Ikke påbegynt			T. Heimtun
115/21 Oppvekst og kultur - I dag er ungdomsklubben lokalisert i lokaler i sentrum. Kommunestyret forutsetter at det fremmes en ny sak dersom klubben må flytte og kommunen finansiere andre lokaler	ⓘ	1	Ikke påbegynt	Pr. dags dato har klubben lokaler i sentrrum og det jobbes med videre finansiering av disse. Derav ikke behov for ny sak før eventuelle signaler om at lokalene ikke kan benyttes lengre fremkommer.		T. Valla
115/21 Oppvekst og kultur - Fauske kommune skal fortsatt betale for strømutgifter tl lysløyper, idrettsplasser og fotballøkker	ⓘ	5		Under utredning våren 2022.		K. Hugaas
115/21 Oppvekst og kultur - Offentlig bad skal fortsatt driftes. Det skal legges til rette for at Sulitjlema bad skal kunne holde åpent tilsvarende en dag i uken i perioden 1. september til 1. juni. Dette finansieres innenfor rammen og med de ressurser som er tildelt avdelingen for offentlig bad. Det forventes at det legges til rette for økt aktivitet slik at inntektene økes	ⓘ	9		Sulitjelma Bad åpnet 16.3.22. Fauskebadet holdes stengt på onsdager.		K. Hugaas
115/21 Oppvekst og kultur - Prinsippet om gratis bruk av kommunens anlegg til barne- og ungdomsidrett videreføres	ⓘ	9				K. Hugaas
115/21 Oppvekst og kultur - Betaling for bruk av kommunens lokaler til voksenaktivitet innføres	ⓘ	5		Under utredning. Det skal tas kontakt med bl.a. leiere på Messa, Teletunet.		K. Hugaas
115/21 Oppvekst og kultur - Tilskudd til Sulitjelma samfunnshus videreføres	ⓘ	9				K. Hugaas

115/21 Oppvekst og kultur - Kommunedirektøren bes se på om kulturskolen kan inngå i et samarbeid med nabokommunene	ⓘ	4		Må utredes. Er i økonomiplanen satt til å effektueres i 2024.		K. Hugaas
115/21 Oppvekst og kultur - Kommunestyret ber om at kommunedirektøren ser på løsninger for å holde bibliotekfilialene i Sulitjelma, Fauske og Valnesfjord åpne ved å legge til rette for bruk av selvbetjeningsløsninger som benyttes blant annet i forhold til ordningen med meråpent bibliotek	ⓘ	7		VNU har etablert frivillig gruppe som èn dag i uka gir et frivillig tilbud i Valnesfjord. Det tas fornyet kontakt med SNU for å revitalisere samme ordning i Sulitjelma.		K. Hugaas
115/21 Oppvekst og kultur - Utbetaling til nærmiljøutvalg forutsetter aktivitet. Ved søknad om tilskudd skal regnskap for foregående år legges ved. Årsmelding sendes kommune så snart årsmøte er avviklet, og legges som referatsak til kommunestyret	ⓘ	6		Tilskudd til et nærmiljøutvalg er utbetalt. Avventer dokumentasjon fra det andre nærmilsjøutvalget.		M. Monsen
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Medlemskap i Utmarkskommunenes sammenslutning videreføres	ⓘ	9	Fullført	Tiltaket ble forkastet		R. Reisænen
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Gratis løsdagsparkering i sentrum videreføres, men det forventes at næringslivet bidrar med sin del. For parkering i utfartsområder reduseres prisen fra 100,- til 50,- per dag og timesatsen fjernes	ⓘ	4	Påbegynt	Oversendt til Fauske Næringsforum		P.H. Hanssen
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Folkehelsearbeidet skal inngå i all kommunal virksomhet og innarbeides i de ulike virksomhetenes daglige drift	ⓘ	4	Påbegynt	Er startet med plan for innføring i alle planer, viktig å få alle samhandlingsområder implementert		T. Heimtun
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Prosjektering kommunale boligtomter Sjåheia: Prosjektering utføres første tertial 2022, og jobben legges ut på anbud med mål om ferdigstillelse innen april 2023	ⓘ	4	Påbegynt	Startet med prosess for utlysning og prosjektering		R. Reisænen
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Kommunedirektør bes iverksette en virksomhetgjennomgang av enheten VVA og Fauske kommunale eiendommer, med mål om effektiv drift, kostnadsreduksjoner, strammere kontraktsgrunnlag- og oppfølging, og se på muligheten for økt konkurranseutsetting. Resultatene etter gjennomgangen legges fram i sak til kommunestyret innen april 2022	ⓘ	4	Påbegynt	Startet 10 januar med kunnskapsgrunnlag for begge enheter. Starteet med å sette opp arbeidsgrupper. Kickoff 30 mars med sektorovergripende arbeidsgruppe		T. Heimtun
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Kommunedirektøren skal innlede forhandlinger med LHL med mål om å selge LHL-bygget til foreningen. Frist april 2022	ⓘ	4	Påbegynt	Fått takst, holder på med å sette eiendomsgrenser og se hvordan skille ut huset fra eiendommen rundt (parkareal).		T. Heimtun
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Kommunedirektøren bes gå i forhandlinger med nabokommunene om felles landbrukskontor	ⓘ	1	Ikke påbegynt	Må ha politisk avklaring i de andre kommuner		R. Reisænen
115/21 Administrasjon og styring - Det er mange ledd mellom arbeidstaker og kommunedirektør. Kommunedirektøren bes utrede om ledelsesstrukturen vi har i dag er riktig	ⓘ	6	Arbeidet er i gang og ihht plan	I prosess		E. B. Lundberg
115/21 Administrasjon og styring - Kommunedirektøren bes vurdere om det er besparelser i å redusere prosjektstillinger og heller benytte fast ansatte	ⓘ	4	Pågår	Alle prosjektstillinger vurderes som en del av omstillingsprosjektet.		K.S. Sørdahl
115/21 Administrasjon og styring - Det går mye tid for kommunalt ansatte til deltakelse i både formelle og mer uformelle møter. Kommunestyret forventer en gjennomgang og bevisstgjøring på bruk av ansattes arbeidstid i forhold til interne møter	ⓘ	4	Pågår	Inngår som en del av omstillingsprosjeketet.		K.S. Sørdahl
115/21 Administrasjon og styring - Kommunestyret ber om en sak om kommunens eierskap og en egen eierstrategi innen juni 2022	ⓘ	3	Omprioritert rekkefølge. Påbegynt.	Pga tidspress og mange utredningsoppgaver måtte denne oppgaven dyttes på mot våren		E. B. Lundberg
115/21 Administrasjon og styring - Kommunedirektøren bes utrede mulig besparelse ved å ta bort ekstra fridag for ansatte i forbindelse med jul	ⓘ	6	Påbegynt	I prosess		K.S. Sørdahl

115/21 Administrasjon og styring - Kommunedirektøren bes utrede felles innkjøpsordning med nabokommunene	ⓘ	6	I prosess ihht plan	Sak er lagt fram til formannskapet 24.mars og kommunestyret 7.april		T. Seljeås
115/21 Administrasjon og styring - Kommunestyret ber kommunedirektøren redusere IT kostnadene med 30 prosent i planperioden	ⓘ	4	Påbegynt	I prosess. Innsparingskravet gjelder hele 4-årsperioden.		T. Seljeås
115/21 Politikk - Mat ved politisk møter utgår fra 1.1.2022	ⓘ	9	Vedtak fullført og avsluttet	Alle utvalg, med unntak av ungdomsrådet, får kun kaffe og te på møtene.		B.V. Johnsen
115/21 Politikk - Politisk organisering utredes og legges frem til politisk behandling i juni 2022, herunder vurdere om plan- og utviklingsutvalget skal legges ned og/eller erstattes med et driftsutvalg	ⓘ	3				E. B. Lundberg
115/21 Betalingsregulativ - Parkeringsgebyr utfartssteder: Parkeringsavgift pr.time utgår og parkeringsavgift pr. døgn sats reduseres til kr. 50,- pr. døgn. Sats bobilparkerings ved Rema pr. døgn endres til kr. 250,-. Sats utvidet bobilparkering bobilparkering 1.5-109 ved Rema, bobilplasser uten strøm endres til kr. 150,-.	ⓘ	9	Vedtak fullført og avsluttet	Betalingsregulativ endret. Lagt ut på hjemmesiden		B.V. Johnsen
115/21 Administrasjon og styring - Kommunestyret ber kommunedirektøren utrede en funksjonell og kvalitetsmessig organisering av kommunen med fremtidsrettet administrativ organisering med færre ledernivå.	ⓘ	6		I prosess ihht plan		E. B. Lundberg
115/21 Administrasjon og styring - Kommunestyret ber rådmannen gjennomgå kommunens innkjøpsordning og evaluere denne.	ⓘ	7	Pågår	Sak til behandling i KST 7.4.2022		T. Seljeås
115/21 Kontrollutvalg - Det rapporteres om at det daglig innrapporteres melding om avvik og uønskede hendelser, spesielt innenfor skole og helse og omsorg. Kommunestyret er bekymret over opplysninger fra tillitsvalgte om daglige brudd på både opplæringsloven og arbeidsmiljøloven. Kommunestyret understreker alvoret i denne situasjonen og ber kontrollutvalget se på omfanget av dette og rapporterer direkte til kommunestyret	ⓘ	6	Anmodning sendt kontrollutvalget	Brev sendt Salten kontrollutvalgservice 21.01.22		Kontrollutvalget
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Parkeringsordningen i Fauske sentrum Kommunestyret ber formannskapet nedsette et utvalg.	ⓘ	9	Fullført	Vedtatt i kommunestyresak 5/22 ikke å sette ned eget utvalg.		B.V. Johnsen/ P.H. Hanssen
115/21 - Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Kommunestyret ønsker en utredning på alternative løsninger for et allaktivitetshus i tilknytning til hotell i Fauske sentrum. Det presiseres at det i denne sammenheng ikke er aktuelt å belaste kommunens driftsbudsjett til dette formål, men å se på andre løsninger for finansiering.	ⓘ	1	Ikke startet			T. Heimtun
115/21 Fauna KF - Igangsette et utviklingsprosjekt på brannstasjonstomten og områdene rundt. Dette er et spennende område i Fauske sentrum som har stort potensiale som et stedsutviklingsprosjekt. Arbeidet må ha bred medvirkning, blant annet aktiv involvering av barn og unge, og igangsettes over nyttår. Resultatet kan være at området utvikles gjennom en arkitektkonkurranse. Fauna styrer prosjektet, med formannskapet som styringsgruppe.	ⓘ					K. Amundsen
115/21 Kommunedirektør - Prosjektet «fra bru til bru» er viktig for trivsel og utvikling i vår kommune. Vi er nå inne i den viktigste fasen av prosjektet, nemlig valg av trase, reguleringsarbeider og innsalg av prosjektet. Med bakgrunn av avsatte midler fra næringsfondet og tilskudd fra Nordland fylkeskommune videreføres prosjektet i 50 % stilling.	ⓘ	8	Midler er avsatt i næringsfondet og det er tilsagn om midler fra NFK.	Prosjektet følges opp kontinuerlig.		E. B. Lundberg
115/21 Politikk - For punktene 5, 6, 7 og 8 (de fire foregående punkter) setter formannskapet ned et arbeidsutvalg som skal sette dagsorden for hvordan dette arbeidet organiseres jmf. Kommunelovens § 5-6. Utvalget rapporterer til formannskapet.	ⓘ	9	Fullført	Vedtatt i kommunestyresak 5/22 ikke å sette ned eget utvalg.		B.V. Johnsen

115/21 Administrasjon og styring - Sykefraværet er for høyt og på enkelte områder har det eskalert. For å finne gode svar og løsninger på denne utfordringen må vi jobbe helhetlig på både individ-, gruppe og organisasjonsnivå.	ⓘ	5	Påbegynt	Inngår som del av utredning om sykefravær, samt styrket samarbeid med NAV Indre Salten og Arbeidslivssenteret i NAV Nordland		K.S. Sørdahl
115/21 Helse og omsorg - Kommunestyret har tidligere gjort flere vedtak hva gjelder behovet for å bygge nye omsorgsboliger/tilrettelagte boliger og en nye sykehjemsplasser tilpasset fremtidens eldreomsorg, med særlig fokus på demente og utfordringene denne gruppen representerer. Kommunestyret er tilfreds med og støtter helhjertet opp rundt at kommunedirektøren har tatt tak i og identifisert behovet for en helhetlig gjennomgang av bygningsmassen i helse og omsorg. Dagens bygningsmasse er ikke tilstrekkelig tilpasset de utfordringer brukerne har. Også nytt kjøkken utredes med henblikk på «nasjonal strategi for god og riktig mat hele livet» være en del av vurderingen med lokalt kjøkken der brukerne bor. Prosjektet skal ha bred medvirkning fra ansatte, eldreråd og andre utvalg, lag og foreninger som det er naturlig å involvere i et slikt prosjekt.	ⓘ	3	Påbegynt	manglende kapasitet i organisasjonen på administrativt og og ledernivå medfører forsinkelser		T. Mørkhagen/ T. Heimtun
115/21 - Helse og omsorg - NAV er et samarbeid mellom flere kommuner. Kommunestyret ber om at kommunedirektøren sammen med de samarbeidende kommuner utreder muligheten for innsparinger feks ved å redusere årsverk.	ⓘ	6	I prosess ihht plan			M. Pedersen
115/21 Oppvekst og kultur - Det må settes inn et tverrfaglig helhetlig tiltak som rettes inn mot all problematikk som er på skolen. Alt fra atferd blant elevene til et skyhøyt fravær. Informasjon om tiltaket legges frem for kommunestyret på første møtet i 2022.	ⓘ	7	I kontinuerlig prosess	Sak lagt frem til FORM 24. mars. Utfall av vedtak ikke kjent på rapporteringstidspunkt.		T. Valla
115/21 Eiendom, plan og samfunnsutvikling - Det startes et arbeide med å se på effekten og muligheten for å selge faste bygninger med eiendommer, tilhører Fauske kommune og deretter leid disse tilbake, men alle kostnader, forsikringer, vedlikehold, drift fra eventuell kjøper av eiendommene. Eiendommene det er snakk om er: Blålysbygget. Familiens hus. Adm.bygget Bygninger som Fauske kommune ikke har noe annet formål for, enn å leie arealer for deler av administrasjon, teknisk etat og legevakttjenesten. Altså ingen lovpålagte oppgaver som Fauske kommune er forpliktet til å eie, som eksempelvis skoler. Det avsatte et beløp inntil kr 100.000 for dette. Beløpet tas fra innsparing mat politiker kr 100.000. Det startes et ekstern arbeide for å se effekten om mulighetene for en slik omstrukturering av bygningsmassene. Ferdig rapport og eventuell innstilling skal være fremlagt før sist kommunestyremøte før ferien 2022.	ⓘ	4	Påbegynt	Planlagt prosess, utlysning av prosjkektleder for begge prosjekt, Helhetlig gjennomgang av bygninger og Storkjøkken		T. Heimtun
		0				
		0				
		0				
		0				

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3153 Arkiv sakID.: 20/991	Saksbehandler: Berit Vestvann Johnsen

Sak nr.		Dato
024/22	Formannskap	24.03.2022
028/22	Kommunestyre	07.04.2022

Innspill til bruk av Iris-fondet 2022

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

*

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:
Saken ble enstemmig oversendt kommunestyret uten realitetsbehandling i formannskapet.

FOR- 024/22 Vedtak:
Saken ble oversendt kommunestyret uten realitetsbehandling i formannskapet.

Vedlegg:

21.02.2022	Innspill til bruk av Iris-fondet 2022 - frist 220422	1501426
21.02.2022	Saltenstrategier_2020-2024	1501427

Sammendrag:
Det vises til henvendelse fra Salten Regionråd om innspill til bruk av Iris-fondet for 2022. Frist for innspill er 22. april 2022.

Salten Regionråd har vedtatt at Saltenstrategiene skal legges til grunn for de prioriteringer som gjøres i forhold til tildeling fra fondet.

Prosjekter / satsinger som prioriteres skal ha et utviklingsperspektiv og komme alle kommunene til gode.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Fra:	Maria Hansen <Maria.Hansen@salten.no>
Sendt:	mandag 21. februar 2022 10:37
Til:	post@beiarn.kommune.no; Postmottak Bodø Kommune; Postmottak; postmottak@gildeskal.kommune.no; postmottak@hamaroy.kommune.no; postmottak@meloy.kommune.no; postmottak@rodoy.kommune.no; postmottak@saltdal.kommune.no; postmottak@steigen.kommune.no; post@sorfold.kommune.no
Kopi:	Kjersti Bye Pedersen; Ole Petter Nybakk; Kjell Hugvik; Ellen Beate Lundberg; mikgei@gildeskal.kommune.no; odd-borge.pedersen@hamaroy.kommune.no; adelheid.kristiansen; Kitt Grønningsæter; stein.ole.rorvik; tsl; stig.holtedahl
Emne:	Innspill til bruk av Iris-fondet 2022 - frist 22. april 2022
Vedlegg:	Saltenstrategier_2020-2024.pdf

Til kommunene i Salten

Vi viser til følgende retningslinjer for Iris-fondet som ble vedtatt av representantskapet i Iris Salten i 2018:

«Overføring til Iris-fondet
I henhold til Iris Salten IKS sin eierskapsstrategi skal de kommersielle selskapene betale 40% i utbytte dersom ikke spesiell situasjon tilsier noe annet. Hvordan dette skal disponeres bestemmes av representantskapet gjennom eget vedtak. Representantskapet kan velge å overføre til Iris-fondet, eller bestemme at midlene skal fordeles mellom eierne til selskapet.

Retningslinjer for Iris-fondet
Midler fra Iris-fondet skal gå til tiltak av svært viktig karakter for våre eiere og regionen Salten. Utbytte ut over det skal tilfalle kommunene.

Prosedyrer for tildeling av midler
For å sikre at midlene i Iris fondet blir brukt i henhold til retningslinjene vil prosessen frem mot innstilling til vedtak styres av Styret i Salten Regionråd og rådmannsgruppa. Dette gjøres gjennom to behandlinger i styret og mellomliggende behandling i rådmannsgruppa.

Mai	Prosjekter diskuteres i styret i regionrådet.
Mai/ Juni	Prosjekter er tema i rådmannsmøte.
Aug/ Sept	Styret i Regionrådet innstiller overfor representantskapet.
November	Representantskapet vedtar utbytte til eierne og bruk av midler fra Iris fondet etter innstilling fra styret i Regionrådet.»

Salten Regionråd har vedtatt at Saltenstrategiene skal legges til grunn for de prioriteringer som gjøres i forhold til tildeling fra fondet.
Prosjekter / satsinger som prioriteres skal ha et utviklingsperspektiv og komme alle kommunene til gode.

Saltenstrategier 2020 – 2024 følger vedlagt.

Under henvisning til foranstående ber vi kommunene om å komme med innspill til bruk av Iris-fondet 2022 innen **22. april 2022** til e-post: maria.hansen@salten.no.

Dokumentene sendes kun elektronisk.

Med vennlig hilsen
Salten Regionråd

Maria Hansen
koordinator

Mobil: +47 91 86 94 88
Besøksadresse: Sjøgata 27, 1. etg., 8006 Bodø
Postadresse: Sjøgata 27, 8006 Bodø
Maria.Hansen@salten.no
www.salten.no

Salten Regionråd

Saltenstrategier 2020–2024

Innhold

Framtidsbilde og utgangspunkt

4 Salten mot 2035 – et ønsket framtidsbilde
7 Nåsituasjon for Salten

Strategier 2020 - 2024

8 Mål og fokusområder
9 Helhet
10 Visjon
11 Verdigrunnlag
12 Mål
14 Fokusområder
16 Attraktive Salten – bolyst og identitet
18 Bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling
20 Infrastruktur og kommunikasjon

Oppfølging av Saltenstrategiene

22

Forord

Å skape et samfunn hvor mulighetene er store for alle, er en av vår tids viktigste oppgaver. Da må vi fremme bolyst og skape spennende arbeidsplasser, samtidig som vi forvalter ressursene bærekraftig og sørger for at generasjonene etter oss får flere og større muligheter enn det vi har. Dette er en stor oppgave som vi løser aller best i fellesskap, og derfor er også samarbeid vår inspirasjon når vi har gått sammen om Salten Regionråds strategier for perioden 2020–2024.

Saltenstrategiene gir retning for det regionale samarbeidet og regionrådets oppgaver i denne perioden. I strategiplanen har vi samarbeidet om et ønsket framtidsbilde for Salten mot år 2035, og vi har meislet ut hvilke verdier som skal ligge til grunn for regionrådets arbeid for å nå dette.

Samtidig som vi har arbeidet med strategiene har vi stått midt i en verdensomspennende pandemi og erfart hvor sårbare vi er som samfunn. Når kriser rammer oss, krever det enda mer av vår evne til å arbeide i fellesskap og dra i samme retning. Vi vet enda ikke hvordan pandemien vil påvirke oss i Salten på sikt, men vi vet allerede nå at den vil utfordre oss i årene som kommer. Derfor er Saltenstrategiene og våre felles målsettinger og evne til å arbeide sammen kanskje enda viktigere nå enn tidligere.

Saltenstrategiene er utviklet med bidrag fra en bredt sammensatt referansegruppe, en åpen innspillskonferanse med bred deltakelse, styret, kommunene og regionrådet. Det er Salten Regionråd som har det overordnede ansvaret for utvikling og implementering av Saltenstrategiene, i nært samarbeid med kommunene i Salten og andre samarbeidspartnere i samfunns- og næringsliv.

Vi vil takke alle som har bidratt til planen, og ser fram til å samarbeide om å realisere Saltenstrategiene. Det er et arbeid som vi håper vil motivere og engasjere slik at vi når målsettingen om samarbeid for ei spennende framtid for alle i Salten.

Ida Pinnerød
Leder

Kjersti Bye Pedersen
Daglig leder

Framtidsbilde og utgangspunkt

I arbeidet med saltenstrategiene har vi tatt utgangspunkt i et ønsket framtidsbilde for Salten, og sammenholdt det med en felles oppfatning av hva som er ståstedet for regionen per i dag. Målet er å gi et overordnet perspektiv for hvordan vi ønsker at Salten skal framstå innen 2035.

Saltdal kommune
Foto: Gøran Kristensen

Salten mot 2035 – et ønsket framtidsbilde

Attraktive Salten – bolyst og identitet

I 2035 er Salten en av Nord-Norges mest folkerike regioner og et godt sted å bo og virke i, hvor det er etablert trygge og utviklende oppvekstmiljø. Vi har en balansert demografi, andelen barn og unge er høyere enn nasjonalt og de unge ønsker å bosette seg i regionen etter endt utdanning.

Saltens åpenhet og kulturelle mangfold er i sterk utvikling. En viktig årsak er Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024, som har bidratt til å posisjonere Bodø som en nasjonal og internasjonal kulturby, og Salten som en kreativ, skapende og pulserende region – med naturbane kvaliteter og som arena for opplevelser i verdensklasse. Det jobbes målrettet med styrking og utvikling av samisk språk og kultur, og Nord universitet, Árran Julevsáme guovdásj/lulesamisk senter og Duoddara Ráfe/pitesamisk senter har en viktig rolle i dette arbeidet. Alle kommunene har vedtatt og godkjent samiske parallellnavn og etablert samiske veiskilt.

Merkevaren «Salten» står sterkt i 2035, og vi opplever stor interesse fra unge mennesker fra ulike deler av verden som ønsker å bosette seg i Salten. Som en konsekvens av kulturhovedstadsåret 2024, og som følge av en spennende reiseliv- og opplevelsesnæring i Salten, er kultur, opplevelser og mangfold blant våre største styrker. Dette har blant annet bidratt til 1.000 nye arbeidsplasser innenfor reiseliv- og opplevelsesnæringen og kreative næringer.

Salten har et sterkt fokus på friluftsliv og folkehelse, som igjen bidrar til høy livskvalitet i befolkningen. Vi har tatt en ledende posisjon innenfor helse og oppvekst og er blant de beste i landet på å gi utdanning, trygghet og muligheter for alle. Det er etablert en nullvisjon i forebygging av utenforskap og vi har flere kompetansemiljøer innenfor området som også har bidratt til null frafall i skolen. Barn og unge opplever en god overgang fra barnehage til videregående skole, og skoletilbudet i Salten er blant de beste i landet. Strukturen i videregående opplæring er tilpasset nærings- og arbeidslivets behov, både når det gjelder yrkesrettede utdanninger og overgangen til høyere utdanning. Det er et godt utviklet tilbud innenfor videregående opplæring i relativ nærhet til der ungdommen bor. Knut Hamsun videregående skole er nasjonalt ledende innenfor friluftsfag, og Sjunkhatten Folkehøgskole er etablert i Valnesfjord som den eneste folkehøgskolen som gir et universelt tilbud til unge mennesker fra hele landet. Nord universitet har stor tilsøkning fra studenter i både inn- og utland, og er et førstevalg blant unge i Salten.

Økt fokus på kompetanseheving og endringsvilje har bidratt til at kommunene lykkes med den digitale transformasjonen, demokratiutvikling og innbyggerinvolvering. Digitalisering er etablert som en del av kommunenes kjernevirksomhet, og vi har et fullverdig bredbåndstilbud i hele regionen. Som et resultat av flere målrettede regionale satsinger, er det regionale samarbeidet ytterligere styrket og det er etablert et felles ungdomsråd for hele Salten. Vi er i front når det gjelder samarbeid med frivillig sektor.

Bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling

Som et resultat av et mangfoldig og bærekraftig nærings- og arbeidsliv, er Salten blant de regionene i landet med høyest verdiskaping og en viktig bidragsyter inn i den nasjonale økonomien. Regionen har en sterk og konkurransedyktig industri hvor det «grønne skiftet» har stort fokus. Kraftforedlende industri, mineraler, marine næringer, og skog- og landbruksnæringer, samt reiseliv og kreative næringer, er våre fremste eksportnæringer, basert på en bærekraftig og høyteknologisk utvikling. Salten er et utstillingsvindu for bærekraftige byer og samfunn, for framtidens energiløsninger og eksport av grønn energi, og grønn luftfart.

Gjennom økt fokus på bio- og sirkulærøkonomi er verdikjedene innenfor flere sektorer utvidet. Som en konsekvens av dette er det etablert flere tjenesteytende næringer hvor gjenbruk og resirkulering er viktige fokusområder. Næringslivet preges av nytenking og god samhandling, med etablering av nye fremtidsrettede næringsklynger. Arbeidslivet er preget av et høyt innslag av arbeidstakere fra Norge og andre nasjoner, særlig innenfor forskning og nyetableringer.

Nord universitet besitter høy kompetanse og sterke fagmiljøer innenfor akvakultur og økologisk økonomi. Dette har i stor grad bidratt til å videreutvikle Saltens rolle som leverandør til marine og andre næringer. Nord universitet tilbyr relevante utdanninger til nærings- og arbeidslivets behov, og er en viktig samarbeidspartner for økt innovasjon i Salten.

Infrastruktur og kommunikasjon

Saltens naturlige bo- og arbeidsregioner er forsterket gjennom ny og forbedret infrastruktur. Det er gjort betydelige oppgraderinger langs vei, sjø og jernbane, og flere nye investeringer har gitt velfungerende transportkorridorer som har åpnet for nye markeder og muligheter. «Kystriksveien» fra Bodø til Namsos er anerkjent som en viktig transportåre og en av verdens vakreste turistveier, og forsterker et sammensatt næringsliv og levende kystsamfunn.

Bodø Internasjonale Lufthavn er etablert og byggingen av «Ny by – Ny flyplass» er kommet godt i gang med de ringvirkningene dette gir for hele regionen. Den nye lufthavnen bidrar til at landsdelen, Europa og verden forøvrig er lett tilgjengelig. En tydelig effekt er økt internasjonalisering i næringsliv og befolkning.

Bodø har styrket sin rolle som intermodalt transportknutepunkt og det er lagt til rette for økt transportvirksomhet via fly, sjø og bane. Fauske er videreutviklet som logistikknutepunkt for omlasting av gods, med ny og moderne godsterminal. Den nye «Nord-Norge-linjen» har flyttet mye av godstrafikken til sjø og bane. Kommunene rundt byene er lett tilgjengelig og videreutviklet til levende steder med gode tilbud til befolkning og næringsliv.

Som følge av økt fokus på smarte transportløsninger er det utviklet miljøvennlige og førerløse løsninger i regionen. I tillegg er den digitale infrastrukturen videreutviklet med full fiber- og bredbåndsdekning i hele Salten, noe som bidrar til gode og attraktive bo- og arbeidssteder i alle kommunene. Nordlandsbanen er oppgradert og etablert som en null-utslippsbane, og Nord-Norgebanen er under planlegging og etablering fra Fauske og nordover.

Gildeskål kommune
Foto: Katrine Sørgård

1.2 Nåsituasjon for Salten

Salten består av 10 kommuner, hvorav tre av disse har samisk parallellnavn; Beiarn, Bodø-Bådåddjo, Fauske-Fuosko, Gildeskål, Hábmer-Hamarøy, Meløy, Rødøy, Saltdal, Steigen og Sørfold. Regionen er på 25 088,22 km² (kilde: Kartverket), hvorav 12 947,70 km² er landareal (fastland og øyer). Avstanden mellom Fauske – Oslo er den samme som Fauske – Nordkapp.

Regionen har pr. 1. januar 2020 om lag 84.500 innbyggere, hvorav 74 prosent er bosatt i Saltens to bykommuner, med 62 prosent i fylkeshovedstaden Bodø og 12 prosent i Fauske. Den øvrige bosettingen er spredt rundt i de åtte distriktskommunene i Salten, og mer enn hundre ulike nasjonaliteter er representert i regionen.

Salten kan by på fem nasjonalparker, lang og vakker kystlinje, Norges nest største isbre, en fantastisk skjærgård og øyrike, grotter, mektige fjell og et godt og variert kulturtilbud. Her kan du både ta del i et pulserende kultur- og byliv, og ha unike naturopplevelser.

Salten besitter store naturressurser og har en meget sterk og konkurransedyktig industri med et stort potensial for videre vekst. Viktige næringer er eksportrettet og kraftforedlende industri, vannkraft, bygg og anlegg, marine næringer og skog- og landbruksnæringer, reiseliv og tjenesteytende næringer, i tillegg til offentlig sektor.

Salten har et godt utviklet interkommunalt samarbeid og et godt utgangspunkt for å realisere nye muligheter og møte utfordringene i årene framover.

Salten har noen sentrale fortrinn som bør utnyttes i større grad:

- Viktige natur- og kulturressurser, herunder lang kystlinje og store arealer.
- Bodø som Europeisk kulturhovedstad i 2024.
- «Grønne» og sterke næringsmiljø som for eksempel industri, kraftoverskudd, skog- og landbruk, reiseliv/ kultur og marine næringer.
- Sterke kompetansemiljø innen ulike sektorer.
- Universitetsby og –region.
- Bredt og godt interkommunalt/regionalt samarbeid
- Fylkeshovedstad med storflyplass, og satsing på «Ny By – Ny flyplass».

Salten har også noen sentrale utfordringer som bør ha særlig fokus:

- Demografi, herunder svak befolkningsutvikling, lave fødselstall og færre unge.
- Mange unge flytter ut av regionen.
- Tilgang på arbeidskraft, både i privat og offentlig sektor
- Samferdsel med til dels nedbygging av tilbud, spesielt i distriktene og langs kysten.
- Dårligere kollektivløsninger og manglende utbygging av bredbånd vanskeliggjør nærings- og samfunnsutvikling.
- Usikker kommuneøkonomi.
- Ringvirkninger som følge av Covid-19 pandemien, som økt arbeidsledighet, konkurser, etc.

Mål og fokusområder

Håbmera suohkan
Hamarøy kommune
Foto: Andreas Ellingsen

Helhet

Sammenhengen og helheten i Saltenstrategiene er illustrert nedenfor, med visjon, verdier og mål for perioden, samt tre fokusområder med delstrategier som viser hvordan vi vil satse for å nå våre mål i perioden.

Visjon

Sammen skaper vi ei spennende framtid i en attraktiv region.

Våre verdier

Framtidsrettet. Inkluderende. Naturlig.

Hovedmål

Vi skal stimulere til bolyst, bærekraftig verdiskaping og velferd i Salten.

Fokusområder med delstrategier

a
Attraktive Salten – bolyst og identitet

- Øke bolyst, trivsel og livskvalitet
- Styrke satsing på barn og unge
- Salten skal være en attraktiv region å besøke
- Styrke fellesskapskultur og identitet i Salten

b
Bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling

- Styrke næringssamarbeidet i Salten
- Øke samarbeidet om utdanning og forskning
- Nyskaping og bærekraft
- Videreutvikle internasjonale allianser

c
Infrastruktur og kommunikasjon

- Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger
- Forsterke naturlige bo- og arbeidsområder i Salten
- Utvikle transportknutepunktene Bodø og Fauske
- Videreutvikle Bodø som regionsenter

Sammen skaper vi ei spennende framtid i en attraktiv region.

Ved valget av begrepene **sammen** og **vi** vektlegger vi at samarbeid skal stå i fokus. Dette betinger et forpliktende samarbeid mellom Salten Regionråd og kommunene i Salten, men også at samarbeid med andre aktører, utviklingsmiljøer og regionale og nasjonale myndigheter skal ha fokus.

Med **skaper** mener vi at vi skal skape verdier i næring og samfunn på en bærekraftig måte. Vi har et nyskapende nærings- og arbeidsliv som bidrar til utvikling og verdiskaping. Vi er fremoverlente og skapende innenfor kunst, kultur og kreative næringer.

Ei spennende framtid i en attraktiv region bygger på at Salten skal være et godt sted å bo og virke i, og besøke. Regionen besitter store naturressurser som gir gode muligheter for rekreasjon og næringsutvikling. Salten skal være en attraktiv og levende region med muligheter for alle, med et spennende og mangfoldig nærings- og arbeidsliv.

Fauske kommune
Foto: Jan Raffaj

For å oppnå vår visjon og våre mål skal vårt samarbeid basere seg på et sett av felles verdier. Disse holdningene skal prege samarbeidet i vår egen organisasjon og vårt samarbeid med andre, både i og utenfor regionen.

Framtidsrettet

Vi ser muligheter og er kreative.
Vi søker kunnskap og er nysgjerrige.
Vi utvikler bærekraftige lokalsamfunn og næringsliv.

Inkluderende

Vi unner hverandre å lykkes og spiller hverandre gode.
Vi er gode på innbyggerinvolvering, og er rause og åpne for hverandre og andre.

Naturlig

Vi er ekte og tydelige.
Vi lever i et samspill og tar vare på hverandre og naturen.
Vi er stolte av vår kultur og identitet, og søker utvikling der vi har naturlige fortrinn.

Foto: Anders Bergkvist

Foto: Jan H. Finstad

Vi skal stimulere til bolyst, bærekraftig verdiskaping og velferd i Salten.

Sørfold kommune
Foto: Igor Kostin

Foto: Peter Steggo

Foto: Elisa Nilsen

Foto: Frank Dahl

For å realisere hovedmålet har vi definert tre fokusområder med delmål som vi skal satse ekstra på i Salten:

a

Attraktive Salten – bolyst og identitet

Salten skal være en attraktiv region å bo og arbeide i, og besøke.

b

Bærekraftig nærings- og samfunnsutvikling

Øke kompetansen, verdiskaping og sysselsetting i et framtidsrettet næringsliv.

c

Infrastruktur og kommunikasjon

Styrke naturlige bo- og arbeidsområder, og Salten som et helhetlig servicemarked.

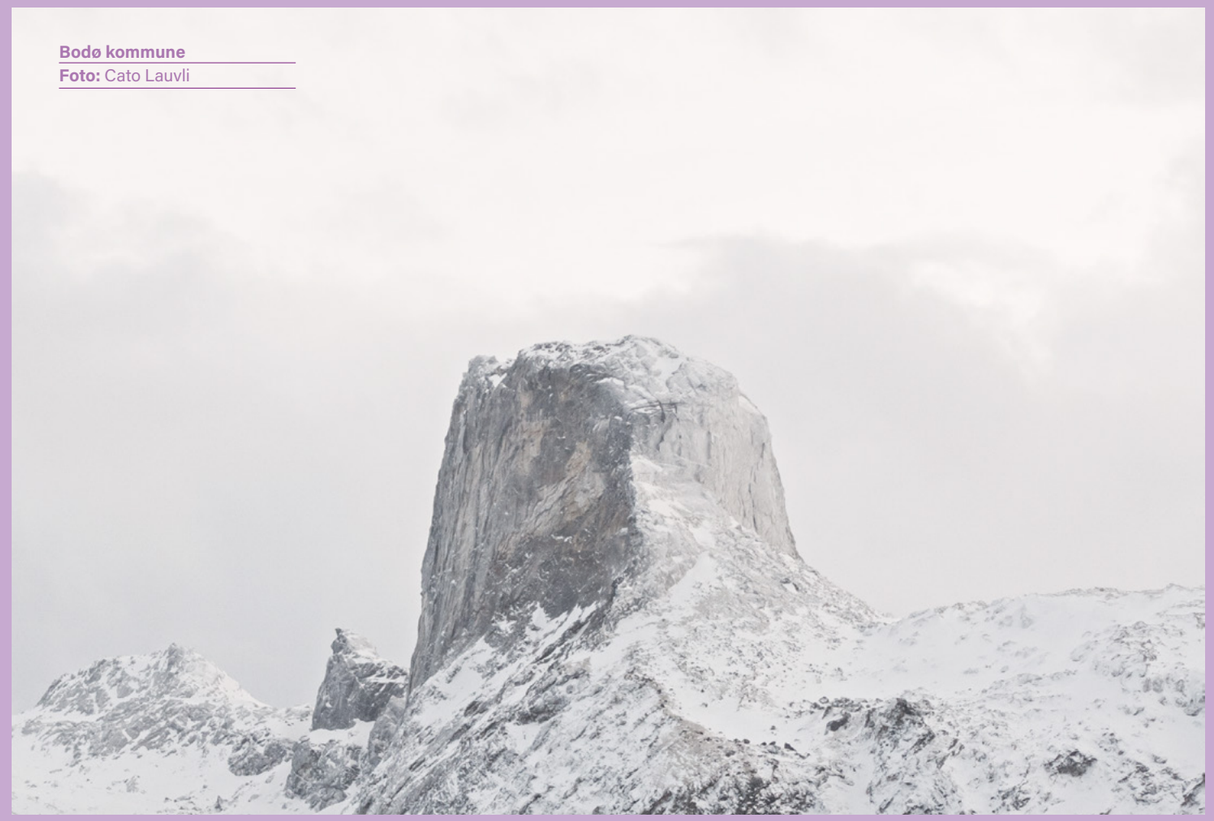

Bodø kommune
Foto: Cato Lauvli

På tvers av de tre fokusområdene har vi definert fire sentrale perspektiver som alle innebærer en mulighet:

Bærekraftig utvikling

FN har definert 17 bærekraftsmål gjennom FNs 2030 Agenda for bærekraftig utvikling som reflekterer miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft. Gjennom bevisstgjøring av disse målene i Saltenstrategiene ønsker vi å bidra til å fremme verdier og holdninger for et mer bærekraftig samfunn.

Sosial bærekraft innebærer at vi vil jobbe for at alle mennesker skal ha like sjanser til et godt liv gjennom tilgang til skole, utdanning og arbeid, og ved å forhindre diskriminering.

Det grønne skiftet setter fokus på at Norge skal bli et lavutslippsland, og gir oss muligheter for utvikling av nye produkter, tjenester og teknologiske løsninger. Våre konkurransefortrinn kan forsterkes blant annet innen industri basert på fornybar energi og produksjon av lokale råvarer. Miljøvennlige og smarte transportløsninger vil ha stor betydning for reduksjon av utslipp fra samferdselssektoren i vår region.

Relevante bærekraftsmål er synliggjort under hvert fokusområde i strategiplanen.

Samisk kultur, liv og virke

Salten er en region med innbyggere fra ulike samiske språkområder og hvor én av våre kommuner, Hábmer-Hamarøy er et samisk forvaltningsområde med ansvar for lulesamisk språk. Det bor samer i alle kommunene i Salten.

I Salten har vi et mål om å styrke og utvikle samisk språk og kultur, hvor blant annet Nord universitet, Árran Julevsáme guovdásj/lulesamisk senter og Duoddara Ráfe/pitesamisk senter spiller en viktig rolle. I Salten gis det i dag et samisk språktilbud fra barnehage til og med videregående skole, og Bodø er også vertskapsby for samiske studenter.

Et aktivt forhold til den samiske delen av vår kulturarv er viktig, og vi ønsker å jobbe målrettet for å fremme likeverd og forhindre diskriminering.

Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024

Høsten 2019 ble Bodø utnevnt til å være Europeisk Kulturhovedstad i 2024, med hele Nordland som arena. Dette er både et kunst- og kulturprosjekt og et samfunnsutviklingsprosjekt som gjennom sterk involvering og medvirkning, i utvikling og gjennomføring av prosjektet, vil gi langsiktige ringvirkninger til hele landsdelen.

Flere strategiske målområder for Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024 er sammenfallende med Saltenstrategiene:

- Å gjøre Nordland mer attraktiv med tanke på å besøke, studere, bo og arbeide i regionen
- Å knytte oss tettere til befolkningsgrupper vi i dag ikke når i tilstrekkelig grad
- Å styrke fasiliteter/infrastruktur i bygd og by, og skape et sterkt nettverk av levende plasser
- Å styrke karrieremuligheter innen kreative næringer

Bodø som Europeisk kulturhovedstad vil gi grunnlag for betydelig vekst innen kreative næringer både før, i og etter 2024. Selskapet Bodø2024 skal ivareta videre planlegging og gjennomføring av prosjektet, og Salten Kultursamarbeid vil ha en viktig rolle som pådriver og tilrettelegger for utviklingen som skal skje i regionen.

Digitalisering

Norge ligger langt fremme i bruk av teknologi og har en veldreven og effektiv offentlig sektor. På tross av dette opplever kommunene utfordringer i oppgaveløsing og leveranse. Digitaliseringsbehovet er et resultat av de utfordringer Norge og offentlig sektor står overfor, både innen effektivisering og for å kunne levere enda bedre tjenester til innbyggere, næringsliv og frivillige organisasjoner.

Salten Regionråd har i samarbeid med kommunene i Salten, derfor valgt å etablere ei målrettet satsing gjennom prosjektet «Ett digitalt Salten». Visjonen er å levere en «enklere hverdag for innbyggere og næringsliv i Salten» gjennom økt fokus på digitalisering, og forenklede prosesser og tjenestetilbud.

a

Salten skal være en attraktiv region å bo og arbeide i, og besøke.

Rødøy kommune
Foto: Lukas Loette

Øke bolyst, trivsel og livskvalitet

- Utvikle bostedskvalitet i by og bygd og etablere regionalt samarbeid knyttet til profilering av det å bo, studere og arbeide i Salten.
- Fremme Saltens fortrinn med hensyn til friluftsliv, norsk og samisk historie og kultur, opplevelser og arbeidsliv.
- Tilby gode kommunale og digitale tjenester, og god innbyggerinvolvering.

Salten skal være en attraktiv region å besøke

- Tydelig mandat og forventning til Visit Bodø som destinasjonsselskap for hele Salten, herunder proaktiv bærekraftig reisemålsutvikling.
- Etablere felles masterplan for reiseliv i Salten som også inkluderer opplevelser, blant annet tilknyttet Saltens fem nasjonalparker, lokalmat og norsk og samisk kultur.
- Utvikle Salten som en attraktiv kulturregion med langsiktige ringvirkninger av Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024, herunder å samarbeide om å dokumentere og følge opp samfunnseffekter av satsingen.

Styrke satsing på barn og unge

- Ta i bruk og utvikle de unges evner og ressurser gjennom en null-visjon for utenforskap.
- Arbeide aktivt for at unge voksne vil bo og flytte til regionen.
- Etablere en god overgang fra barnehage til videregående skole, uten frafall i skolen, og god overgang fra videregående skole til nærings- og arbeidslivet og til høyere utdanning.
- Økt satsing på flere lærere i skolen og på samisk språk.

Styrke fellesskapskultur og identitet i Salten

- Bygge stolthet og felles identitet ved økt bevissthet om vår historie og unike kvaliteter.
- Videreutvikle samarbeidet i og utenfor regionen, og etablere flere møtesteder på tvers av ulike miljø, kulturer, alder og geografi.
- Tale med én tydelig stemme gjennom felles budskap på vegne av regionen.

b

Øke kompetansen, verdiskaping og sysselsetting i et framtidsrettet næringsliv.

Meløy kommune
Foto: Pernille Frøskeland

Delstrategier

Styrke næringssamarbeidet i Salten

- Tydelig mandat og forventninger til Næringsnettverket i Salten ved å understøtte vedtatte regionale planer for utvikling, blant annet innen havbruk, mineral og reiseliv.
- Stimulere til nyetableringer, spesielt innen bio- og sirkulærøkonomi og kreative næringer.
- Samarbeide om næringsvennlige og gode digitale tjenester til næringslivet i Salten.

Nyskaping og bærekraft

- Stimulere til nyskaping i eksisterende og nytt næringsliv innen områder som fremmer bærekraft og sirkulærøkonomi. Herunder økt satsing på marine næringer, lokale råvarer og industri basert på fornybar energi.
- Målrettet satsing på kulturopplevelser som gir varige lokale arbeidsplasser i tilknytning til Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024.
- Støtte opp under markedsføring av Salten som etablerersted.

Øke samarbeidet om utdanning og forskning

- Samarbeide om å tilpasse strukturen i videregående opplæring til nærings- og arbeidslivets behov, og i relativ nærhet til ungdommens hjemkommune.
- Tydelig mandat og forventning til Nord universitet om å ta en ledende rolle og posisjon som et attraktivt forsknings- og studiested, både for lokale, nasjonale og internasjonale studenter.
- Utvikle samarbeid og partnerskap mellom kommuner, næringsliv og utdannings- og forskningsinstitusjoner om relevante utdanningsbehov, studentoppgaver, rekrutteringstiltak, forskning og innovasjon.

Videreutvikle internasjonale allianser

- Utnytte internasjonale samarbeidsmuligheter som Bodø som Europeisk kulturhovedstad 2024 og «Ny by – Ny flyplass» gir.
- Videreutvikle samarbeidet mellom kommunene i Salten og Nord-Norges Europakontor i Brussel.
- Forsterke samarbeidet øst-vest, mellom Salten og Nordkalotten.

C

Styrke naturlige bo- og arbeidsområder, og Salten som en helhetlig serviceregion

Beiarn kommune
Foto: Andreas Ellingsen

Videreutvikle infrastruktur og smarte kommunikasjonsløsninger

- Jobbe for at prioriterte veiprosjekter blir realisert, både riksveier og fylkesveier.
- Støtte opp under utbyggingen av Nye Bodø lufthavn og Bodø som kompetansesenter for grønn luftfart.
- Jobbe for en oppgradering av Nordlandsbanen og styrking av tilbudet på Nordlandsbanen og Saltenpendelen.
- Støtte opp under planlegging og etablering av Nord-Norgebanen fra Fauske og nordover.
- Jobbe for re-etablering av Nord-Norgelinjen.
- Utvikle smarte og bærekraftige kommunikasjons-løsninger i regionen, og bringe inn miljøperspektivet i sterkere grad.
- Jobbe for at innbyggere og næringsliv får et fullverdig bredbåndstilbud i hele regionen.

Utvikle transportknutepunktene Bodø og Fauske

- Styrke Bodøs rolle som intermodalt knutepunkt med terminal for tog, sjø og bil, og legge til rette for økt transportvirksomhet via fly, sjø og bane.
- Videreutvikle Fauske godsterminal for effektiv håndtering av godstransport.

Forsterke naturlige bo- og arbeidsområder i Salten

- Tilrettelegge for at folk kan bo og arbeide i distriktene ved å videreutvikle gode og bærekraftige transporttilbud med buss, båt og ferge, også for besøkende.
- Etablere samisk parallellnavn og skilting i kommunene.

Videreutvikle Bodø som regionsenter

- Innlemme Bodø i byvekstavtale med Staten.
- Støtte opp under prosjektet «Ny by – Ny flyplass».
- Støtte opp under Bodø som Norges luftfartsby, knutepunkt for luftfartsteknologi og inn-/ utflygninger til og fra landsdelen.

Oppfølging av Saltenstrategiene

Steigen kommune
Foto: Kjell Stian Brunes

Salten Regionråd er ansvarlig for oppfølging og gjennomføring av Saltenstrategiene. Arbeidet vil skje i nært samarbeid med kommunene i Salten og andre viktige samarbeidspartnere.

Det skal utvikles en egen handlingsplan med konkrete tiltak for å iverksette strategiene. Denne danner grunnlag for budsjettering, ressursallokering og finansiering av prosjekter og tiltak.

Resultater av det strategiske arbeidet skal måles ved å følge både kvalitative og kvantitative måleindikatorer for samfunnsutvikling i perioden.

Implementering og resultater av Saltenstrategiene blir fulgt opp gjennom:

- Årlig utvikling av handlingsplan med allokering av ressurser.
- Årlig rapportering om status fra administrasjon til styret i Salten Regionråd.
- Årlig måling av relevante indikatorer for å følge samfunnsutviklingen i Salten.

Salten Regionråd

Salten Regionråd

Sjøgata 27, 8006 Bodø
75 54 86 00
regionradet@salten.no
www.salten.no

Design: **BYRAA** byraabodo.no

Beiarn | Bodø | Fauske | Gildeskål | Hábmer Hamarøy | Meløy | Rødøy | Saltdal | Steigen | Sørfold

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3569 Arkiv sakID.: 21/1952	Saksbehandler: Kontrollutvalget

Sak nr.		Dato
029/22	Kommunestyre	07.04.2022

Særutskrift fra kontrollutvalget sak 4/22 - Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær

Kontrollutvalgets forslag til vedtak:

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger slik at det gjøres tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.
    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.
    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.
    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.
    5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.
    6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.
    7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.
    8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.
    9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3. Kommunestyret merker seg særskilt at det er mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som også kom frem i forvaltningsrevisjonsrapport med samme tema i 2018.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget foreta en oppfølgning av kommunestyrets vedtak innen juni 2022.

Vedlegg:

04.03.2022	Oversendelse av sak fra kontrollutvalg til kommunestyre	1502549
04.03.2022	saksprotokoll frev syk 22022022	1502551
04.03.2022	Forvaltningsrevisjon - Sykefravær Fauske kommune	1502552

Sammendrag:

Det vises til kontrollutvalgets sak 4/22.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
14.02.2022	22/145	413– 5.3

SAK 04/22

Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær

Saksgang:	Møtedato:
Kontrollutvalget	22.02.2022

Vedlegg:

- Salten kommunerevisjon IKS, 22. desember 2021: Rapport forvaltningsrevisjon Forebygging og oppfølgning av sykefravær

Bakgrunn:
Kontrollutvalget har 15. september 2021, i sin sak 16/21, bestilt forvaltningsrevisjon med tema Sykefravær.

Plan for forvaltningsrevisjon for 2020-2023, kommunestyrets sak 095/20, inneholdt følgende prioriteringer:

1. Økonomistyring (gjennomført)
2. Sykefravær (til behandling)
3. Eiendomsforvaltning (sak til bestilling i kontrollutvalget februar 2022)
4. Oppfølgning av politiske vedtak
5. Administrativ struktur
6. Nivå på tjenesteyting
7. Gjennomføring av omstilling

(Forvaltningsrevisjon Offentlige anskaffelser (kommunestyret sak 65/2020) var bestilt med bakgrunn i Plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019)

Ifølge revisors prosjektplan og utvalgets bestilling skulle rapporten være ferdig innen januar 2022), og da innenfor en ramme på 300 timer. Rapporten ble oversendt desember 2022, og det er opplyst at det har gått med 300 timer.

Formål:
Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å finne ut om kommunen har tilfredsstillende tiltak og rutiner for å forebygge og redusere sykefraværet sett opp mot lov og avtaleverk, og om disse er gjennomført i kommunens enheter. Kontrollutvalget har valgt ut Oppvekst og kultur, nærmere bestemt skole, som område å se nærmere på lokal praktisering av bestemmelser.

Følgende problemstillinger ble undersøkt av revisor:

1. Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?

2. I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?

3. I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging?

For å belyse problemstillingene har revisor innhentet og analysert dokumentasjon, og i tillegg gjennomført intervju / samtaler. Det er gjennomført en spørreundersøkelse som er sendt ut til ansatte på alle skolene i kommunen.

Revisjonskriterier (krav og forventinger som kan stilles til den funksjon/aktivitet som undersøkes av revisjonen), er spesifisert i vedlegg 2 til rapporten (rapportens side 69-74), og er utledet fra bl.a Arbeidsmiljøloven med forskrifter, Folketrygdloven med forskrifter, Forskrift om føring av statistikk over sykefravær og fravær ved barns sykdom, Internkontrollforskriften og kommunens egne retningslinjer og reglementer.

Problemstilling 1 er en såkalt deskriptiv / beskrivende problemstilling, og det er således ikke noen krav eller forventninger som problemstillingen kan vurderes i forhold til.

Revisors funn og vurderinger: Problemstilling 1: Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?

Revisors funn: Samlet sykefravær økte fra 2018 (8,3%) til 2019 (10,0%), deretter til 10,2 % for 2020. For skolene samlet har det samlede sykefraværet økt fra 2018 til 2020. Sykefraværet er høyere enn målet på maks 7 % som kommunen har satt seg.

Revisors funn og vurderinger: Problemstilling 2: I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?

Revisjonskriterium:
2. Fauske kommune skal fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet
    2.A Enhet skole skal ha sin lokale HMS-plan, og egne mål for tilstedeværelse
Revisors funn og vurderinger:
Kommunen har fastsatt mål for helse, miljø og sikkerhet. Det fastsatte måltallet på maks 7 % sykefravær virker godt kjent blant de intervjuede, men noe mindre kjent for deltagerne i spørreundersøkelsen. *«Med bakgrunn i spørreundersøkelsen kan målene gjøres mer kjent blant de ansatte.»* Når det gjelder pkt 2A om at hver skole skal ha sin lokale HMS-plan, skriver revisor: *Revisor finner ikke at det er laget en lokal HMS-plan for enhet skole, eller egne skriftlige mål for tilstedeværelse.*

Revisjonskriterium:
3. Fauske kommune skal ha oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid
    3.A Hver skole skal ha en HMS-gruppe som skal lage dokumentet HMS-hjul
Revisors funn og vurderinger:
Kommunen har oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid. Revisors undersøkelser viser at alle avdelingene har en HMS-gruppe, men ikke alle skolene har utarbeidet HMS-hjul. I HMS-planen er det krav om at tillitsvalgte skal delta i HMS-gruppen, men dette gjennomføres ikke i alle skolene. *Revisor finner at HMS-gruppene har gjennomført møter i 2020, men referat fra møtene foreligger ikke i alle tilfeller. Revisor viser til at kun malene for HMS-hjulet ligger i riskmanager, det er etter vår vurdering ikke tilstrekkelig.*

Revisjonskriterium:
4. *Fauske kommune skal kartlegge farer og problemer, vurdere risikoforholdene, lage planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen*

Revisors funn og vurderinger:
Det skal ifølge kommunens HMS-plan *gjennomføres en risikokartlegging i hver avdeling der alle de ansatte skal involveres*, men revisor *finner at det ikke gjøres årlige risikokartlegging på skolene slik det står i HMS-planen til Fauske kommune, og som er fremhevet i lovverket at skal dokumenteres.* Revisor nevner at skolene gjennomfører ROS-analyser for turer med elever utenfor skolens område, men dette er etter revisors vurdering ikke tilstrekkelig med tanke på den risikokartlegging som skal gjennomføres med bakgrunn i HMS-planen.

Revisor finner at skolene i Fauske kommune ikke har kartlagt farer og problemer for ansatte skriftlig eller vurdert risikoforholdene, samt utarbeidet tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Revisjonskriterium:
5. Fauske kommune skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen

5.A Skolene skal ha gjennomført medarbeidersamtaler i 2020
5.B Skolene skal ha gjennomført vernerunder i 2020
5.C Skolene skal ha utarbeidet en aktivitetskalender for 2020
5.D Skolene skal ha utarbeidet en årsrapport for HMS for 2020

Revisors funn og vurderinger:
Resultatene fra spørreundersøkelsen blant de ansatte viser at nesten halvparten er uenig i at det er satt inn tiltak for å forebygge sykefravær. *Revisor vurderer dette som uheldig, og kan tyde på utilstrekkelig informasjon internt.*
Revisor finner at skolene har gjennomført medarbeidersamtale for de aller fleste ansatte i 2020. Det er gjennomført vernerunder ved tre av fire skoler i 2020. Skolene har *til dels utarbeider aktivitetskalendere for 2020*, og alle skolene har utarbeidet en årsrapport for HMS samme år.

Revisors funn og vurderinger: Problemstilling 3: I hvor stor grad sikrer Fauske kommune at ansatte har kompetanse til å ivareta oppgaver innenfor økonomistyring og økonomisk internkontroll?

Revisjonskriterier:

6. *Fauske kommune skal legge til rette for at arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver*

Revisors funn og vurderinger:
Revisor finner at skolene i Fauske kommune delvis legger til rette for at arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver. Det er liten skriftlig dokumentasjon rundt tilrettelegging.

Revisjonskriterier:

7. *Fauske kommune skal utarbeide oppfølgingsplan for sykemeldte senest innen fire uker.*

Revisors funn og vurderinger:
Kommunen har rutiner for at oppfølgningsplanen skal utarbeides innen 4 uker. De lovmessige føringene som slike oppfølgningsplaner skal inneholde er imidlertid ikke beskrevet i de rutinene som er forelagt revisor. *Innholdet i planene er begrenset, og ikke alle inneholder vurdering av arbeidsoppgaver, arbeidsevne og tiltak.* Revisor nevner 4 av 10 oppfølgningsplaner i utgangspunktet kunne dokumenteres av skolene, mens to ble ettersendt. Seks slike planer var dermed levert til revisor, hvorav 2 var laget innen de 4 ukene som er føring i lov.

Revisjonskriterier:

8. *Fauske kommune skal gjennomføre dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker*

Revisors funn og vurderinger:
Kommunen har rutiner for at dialogmøtene skal avholdes innen 7 uker. Men: *Ikke alle ansatte som har vært sykemeldt over syv uker har hatt dialogmøte, og ikke alle er spurt om de ønsker det. Revisor sin vurdering er at dette ikke er tilstrekkelig.* Videre fra revisor: *Revisor kan ikke vurdere om skolene i Fauske kommune har gjennomført dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker da det meste av etterspurte dokumenter ikke kunne leveres. Vi må derfor begrense oss til å slå fast at de ikke har hatt gode nok rutiner for å dokumentere det.*

Revisjonskriterier:

9. *Fauske kommune skal kunne dokumentere hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.*

Revisors funn og vurderinger:
Ifølge kommunens rutiner skal kontakt angående sykefraværsoppfølgning dokumenteres av arbeidsgiver. *Revisor har ikke mottatt alt av etterspurt dokumentasjon da det har vært en oppfatning av at dette var tilgjengelig i NAV sine systemer. Det har vist seg å ikke stemme. Skolene og administrasjonen har ikke vært klar over at dokumentasjonen sendes fra NAV til*

kommunen i Altinn, og kan ikke gjøre rede for hvor forsendelsen blir av. Skolene har ikke et system for systematisk lagring lokalt eller på personalmappene slik det er i dag. Skolene dokumenterer ikke hvordan bestemmelsene om oppfølgningsplan og dialogmøte har vært fulgt opp.

Revisors konklusjon og anbefalinger:
For problemstilling 2 er revisors konklusjon at

- Skolene i Fauske kommune følger i varierende grad opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær.

For problemstilling 3 er revisors konklusjon at

- Skolene i Fauske kommunes følger i varierende grad opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging

Basert på funnene i rapporten anbefaler revisor at kommunen vurderer tiltak for å sikre:

1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

Rapport fra forvaltningsrevisjon Sykefraværsoppfølgning, 2018:
Sykefravær var tema også i 2018. Mens daværende rapport gjaldt oppfølgning av sykemeldte, har rapporten fra 2021 i tillegg med forebygging av sykefravær. Revisor mente i 2018 at *Fauske kommune som arbeidsgiver følger i nokså stor grad følger opp lover og forskrifter samt egne planer og mål ved oppfølging av sykemeldte. Forbedringspotensialet til kommunen*

er å dokumentere oppfølgingsplaner og dialogmøter som avdelingsleder har med ansatte som er helt eller delvis sykemeldt. Rapporten ga grunnlag for 1 anbefaling fra revisor, og denne var at kommunen *treffer tiltak slik at oppfølgingsplaner og dialogmøter blir dokumentert i henhold til lov og forskrift.*

Kommunedirektørens kommentar:
Kommunedirektørens kommentar er i sin helhet lagt ved rapporten.

Vurdering:
Salten kommunerevisjon IKS har gjennomført en undersøkelse og utarbeidet en rapport i samsvar med bestillingens innhold.

Rapporten får frem at kommunen har fastsatt mål for sitt HMS-arbeid, og at kommunen har oversikt over ansvars-, oppgave og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid. Videre er det positivt at det for en del er iverksatt rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen. Det er imidlertid avdekket forbedringspotensiale på en del grunnleggende områder når det gjelder HMS, bl.a at kommunen ikke har *kartlagt farer og problemer for ansatte skriftlig eller vurdert risikoforholdene, samt utarbeidet tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.*

Rapporten får dessverre også frem mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som jo også var tema i 2018.

Anbefalingene er omfattende, og innholdet i disse henger i stor grad sammen. Det foreslås at anbefalingene tas med i sin helhet i innstillingen til kommunestyret.

Forslag til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger med hensyn til tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

Inndyr, 14. februar 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Salten Kontrollutvalgservice
Postboks 54, 8138 Inndyr

Vår dato:	Jnr	ark
03.03.2022	22/227	413– 9.3

SAKSPROTOKOLL – KONTROLLUTVALGET I FAUSKE

Saksbehandler: Lars Hansen

Saksgang

Kontrollutvalget i Fauske	22.02.2022	04/22

04/22 Rapport forvaltningsrevisjon: Forebygging og oppfølgning av sykefravær

Forslag til vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger med hensyn til tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

    5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

    6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

    7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

    8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

Omforent forslag til vedtak:

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger slik at det gjøres tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

    2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

    3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

    4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

    5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

    6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

    7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

    8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

    9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3. Kommunestyret merker seg særskilt at det er mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som også kom frem i forvaltningsrevisjonsrapport med samme tema i 2018.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget foreta en oppfølgning av kommunestyrets vedtak innen juni 2022.

Votering:
Omforent forslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak (innstilling til kommunestyret):

1. Forvaltningsrevisjonsrapporten Forebygging og oppfølgning av sykefravær er forelagt kommunestyret i Fauske og tas til etterretning.

2. Kommunestyret ber kommunedirektøren merke seg rapportens anbefalinger slik at det gjøres tiltak for å sikre:

    1. lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

2. at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.

3. gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.

4. iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.

5. at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.

6. tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.

7. utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.

8. gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.

9. dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3. Kommunestyret merker seg særskilt at det er mangelfull oppfyllelse av krav til dokumentasjon, noe som også kom frem i forvaltningsrevisjonsrapport med samme tema i 2018.

4. Kommunestyret ber kontrollutvalget foreta en oppfølgning av kommunestyrets vedtak innen juni 2022.

Rett utskrift:

Dato: 3. mars 2022

Lars Hansen
Sekretær for kontrollutvalget

Saksprotokoll sendt:
Fauske kommunestyre

SALTEN KOMMUNEREVISJON

Forvaltningsrevisjon

Forebygging og oppfølging av sykefravær

Fauske kommune

Rapport desember 2021

Forord

Salten kommunerevisjon IKS eies av kommunene Beiarn, Bodø, Fauske, Gildeskål, Hamarøy. Meløy, Saltdal, Steigen og Sørfold i Salten- regionen i Nordland fylke.

Salten kommunerevisjon IKS utfører forvaltningsrevisjon innenfor en rekke områder, og med forskjellige innfallsvinkler. Vi har 3 forvaltningsrevisorer med følgende profesjoner: Silje Fisktjønmo - statsviter, Kai Andre Blix - siviløkonom og Bjørn Vegard Gamst - jurist, alle med bred erfaringsbakgrunn fra både offentlig- og privat virksomhet.

Forvaltningsrevisjon er en pålagt oppgave i henhold til kommunelovens §23-2 første ledd c). Formålet med forvaltningsrevisjon er å utføre systematiske undersøkelser av den kommunale tjenesteproduksjon, myndighetsutøvelse og økonomiske forvaltning, herunder se etter muligheter til forbedringer, eventuelt påpeke svakheter og mangler.

Vi gjennomfører oppdragene i samsvar med Norges kommunerevisorforbunds standard for forvaltningsrevisjon RSK001.

Kontrollutvalget i Fauske kommune vedtok i møte 15. september 2021 saksnummer 16/21 å gjennomføre en undersøkelse om forebygging og oppfølging av sykefraværet i kommunen. Denne rapporten oppsummerer resultatene fra undersøkelsen. Ansvarlig for gjennomføring av undersøkelsen har vært forvaltningsrevisor Silje Fisktjønmo.

Bodø, den 22.12.2021.

Silje Fisktjønmo

Bjørn Vegard Gamst

Forvaltningsrevisor

Ansvarlig forvaltningsrevisor

Innholdsfortegnelse

FORORD **2**

SAMMENDRAG **5**

1 INNLEDNING **8**

1.1 KONTROLLUTVALGETS BESTILLING OG BAKGRUNN 12

1.2 PROBLEMSTILLINGER OG REVISJONSKRITERIER 12

1.2.1 Problemstillinger *12*

1.2.2 Revisjonskriterier *13*

1.3 METODE OG AVGRENSNING 13

2 FAKTA OG VURDERINGER **17**

2.1 HVORDAN HAR OMFANGET OG UTVIKLINGEN AV SYKEFRAVÆRET I FAUSKE KOMMUNE VÆRT DE SISTE TRE ÅRENE? 17

2.1.1 Fauske kommune skal føre statistikk over sykefraværet *17*

2.2 I HVILKEN GRAD FØLGER SKOLENE I FAUSKE KOMMUNE OPP SIN PLIKT TIL SYSTEMATISK ARBEID MED FOREBYGGING AV SYKEFRAVÆR? 21

2.2.1 Fauske kommune skal fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet *22*

2.2.2 Fauske kommune skal ha oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid *26*

2.2.3 Fauske kommune skal kartlegge farer og problemer, vurdere risikoforholdene, lage planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen *31*

2.2.4 Fauske kommune skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen *35*

2.3 I HVILKEN GRAD FØLGER SKOLENE I FAUSKE KOMMUNE OPP SINE PLIKTER INNEN SYKEFRAVÆRSOPPFØLGING? 47

2.3.1 Fauske kommune skal legge til rette for at arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver 47

2.3.2 Fauske kommune skal utarbeide oppfølgingsplan for sykemeldte senest innen fire uker. 51

2.3.3 Fauske kommune skal gjennomføre dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker 55

2.3.4 Fauske kommune skal kunne dokumentere hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene 58

3 KONKLUSJON 61

4 ANBEFALING 63

5 KOMMUNEDIREKTØRENS KOMMENTAR 64

6 LITTERATUR OG KILDEREFERANSER 65

6.1 LOVER OG FORSKRIFTER 65

6.2 OFFENTLIGE DOKUMENTER 65

6.3 INTERNE DOKUMENTER 66

6.4 TABELLOVERSIKT 66

6.5 FIGUROVERSIKT 67

7 VEDLEGG 68

VEDLEGG 1. HØRINGSSVAR FRA KOMMUNEDIREKTØREN 68

VEDLEGG 2. UTLEDEDE REVISJONSKRITERIER 69

Sammendrag

Denne forvaltningsrevisjonen omhandler forebygging og oppfølging av sykefraværet ved skolene i Fauske kommune. Salten kommunerevisjon IKS har gjort undersøkelser for å besvare følgende problemstillinger:

- *Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?*
- *I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?*
- *I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging?*

Våre konklusjoner på problemstillingene er:

- *Omfanget og utviklingen av sykefraværet er redegjort for i rapporten. Sykefraværet for hele kommunen har økt fra 2018 til 2019, og er noenlunde stabilt frem til 2020. For skolene samlet har det samlede sykefraværet økt fra 2018 til 2020, det er variasjoner mellom skolene. Fauske kommunens mål om at sykefraværet i kommunen ikke skal overstige 7 prosent er ikke nådd.*
- *Skolene i Fauske kommune følger i varierende grad opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær.*
- *Skolene i Fauske kommunes følger i varierende grad opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging.*

Nedenfor har vi redegjort for funn og vurderinger for hvert av revisjonskriteriene som ligger til grunn for konklusjonene.

Fauske kommune fører statistikk over sykefraværet både for hele kommunen, samlet for enhet skole og hver av skolene. De har også fastsatt mål for helse, miljø og sikkerhet (HMS) i HMS-planen, men med bakgrunn i spørreundersøkelsen kan målene gjøres mer kjent blant de

ansatte. Enhet skole har ikke en lokal HMS-plan eller egne skriftlige mål for tilstedeværelse selv om det er vedtatt i overordnet HMS-plan for kommunen.

Fauske kommune har en oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid. Skolene har hver sin HMS-gruppe, men ikke alle har laget dokumentet HMS-hjul for sin skole.

Skolene i Fauske kommune har ikke kartlagt farer og problemer for ansatte skriftlig eller vurdert risikoforholdene, samt utarbeidet tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Det er delvis iverksatt rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen av skolene i Fauske kommune. I 2020 har skolene gjennomført medarbeidersamtale for de aller fleste ansatte. Tre av fire av skoler kan anses å ha gjennomført vernerunder, og de har til dels utarbeidet aktivitetskalendere. Alle skolene har utarbeidet HMS-rapport for 2020.

Skolene i Fauske kommune legger delvis til rette for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver. Det er liten skriftlig dokumentasjon rundt tilrettelegging. Skolene utarbeider oppfølgingsplan for sykemeldte, men i flere tilfeller ikke innen fire uker.

Revisor kan ikke vurdere om skolene har gjennomført dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker da det meste av etterspurte dokumenter ikke kunne leveres. Vi kan likevel konkludere med at de ikke har gode nok rutiner for å dokumentere dette.

Skolene i Fauske kommune kan ikke dokumenterer hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

Innsamlingen av data baserer seg på dokumentstudier, intervju med en rekke relevante informanter, stikkprøver og spørreundersøkelser til de ansatte.

På bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner som framkommer i rapporten, anbefaler revisor at Fauske kommune vurderer tiltak for å sikre:

- lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.
- at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.
- gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.
- iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.
- at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.
- tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.
- utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.
- gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.
- dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

1 Innledning

Sykefraværet – kommunene i Norge

I Norge var legemeldt sykefravær på 7,4 prosent i kommunene i 2020, tallet er høyere enn året før. Sykefraværet er klart høyere for kvinner enn menn, og vanligvis høyest i første kvartal og lavest i tredje kvartal. Koronapandemien[1] har preget hele 2020 med økning av fraværet fra første kvartal.[2] Her er en oversikt over legemeldt sykefravær i kommunesektoren første kvartal 2019 til andre kvartal 2021[3]:

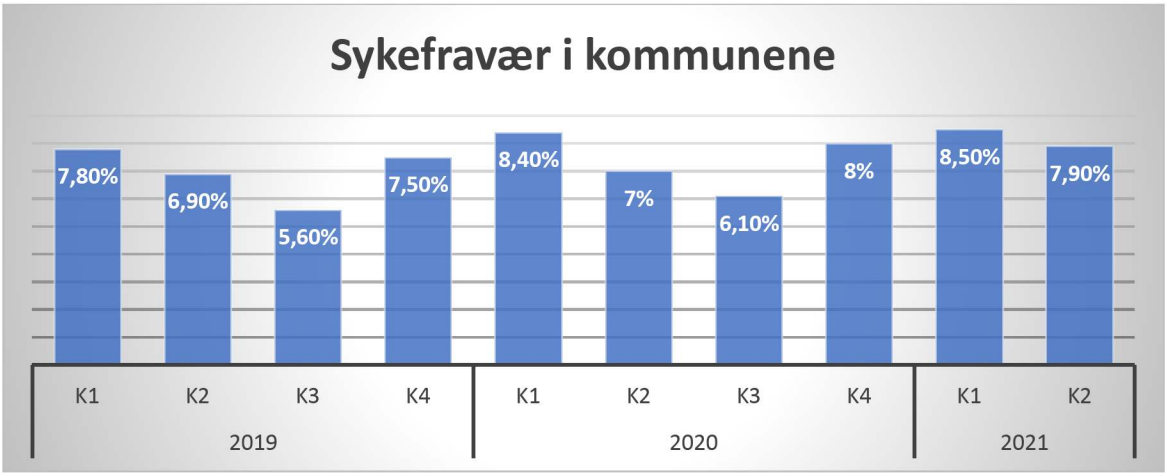

Figur 1: Samlet sykefravær i kommunene K1 2019 – K2 2021

Høyt sykefravær har mange negative konsekvenser både for den det gjelder, og arbeidsplassen som helhet. Det er store kostnader både med tanke på økonomi og arbeidsmiljø. I tillegg kan det være vanskelig å få like god kvalitet på tilbudet som når det faste personalet er til stede. Dermed kan høyt sykefravær også ramme brukerne av kommunen sine tjenester, altså innbyggerne i kommunen.[4]

[1] Med bakgrunn i spredningen av koronaviruset var det fra 12.03.2020 svært strenge og inngripende smitteverntiltak i Norge. Tiltakene opphørte høsten 2021.
[2] KS (2020)
[3] KS (2021)
[4] KS (2016)

Intensjonsavtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) ble inngått mellom myndighetene og partene i arbeidslivet første gang i 2001. Gjeldende avtale ble undertegnet 18. desember 2018, og gjelder fram til og med 2022. Det overordnede målet for IA-samarbeidet er å skape et arbeidsliv med plass til alle gjennom å forebygge sykefravær og frafall, og på denne måten bidra til å øke sysselsettingen. Det er to nasjonale mål for IA-avtalen: [5]

- Sykefraværsprosenten skal reduseres med 10 prosent sammenlignet med årsgjennomsnittet for 2018.
- Frafallet fra arbeidslivet skal reduseres.

Det er mange virkemidler i arbeidet med forebygging og oppfølging av sykefravær. Forebygging av sykefravær henger tett sammen med arbeidet med helse, miljø og sikkerhet, og arbeidsgiver må etter loven følge opp en rekke tiltak for å sikre at arbeidstakerne er trygge og trives på jobb.

Når det gjelder sykefraværsoppfølging, stilles det i regelverket tydelige krav til arbeidsgiver. Arbeidsgiver skal følge opp og tilrettelegge for den som er syk eller skadet. Arbeidsgiver og arbeidstaker er hovedaktørene når det gjelder å få arbeidstaker tilbake i arbeid etter sykefravær.[6]

Forvaltningsrevisjon 2018

Salten kommunerevisjon IKS gjennomførte en forvaltningsrevisjon om oppfølging av sykefravær i 2018 innen helse- og omsorgsavdelingen. Rapporten konkluderte med at kommunen i nokså stor grad følger opp lover og forskrifter ved oppfølging av sykemeldte. Revisjonen påpeker at det er et forbedringspotensial når det gjelder å dokumentere oppfølgingsplaner og dialogmøter. Momentene som ble trukket frem i rapporten fra 2018 vil bli sett på i denne rapporten, men blant skolene i Fauske kommune.

[5] Regjeringen (2019)
[6] Prop. 89 L (2010–2011)

Fauske kommune - personalkontoret

Fauske kommune er i dag organisert slik figuren under viser[7]:

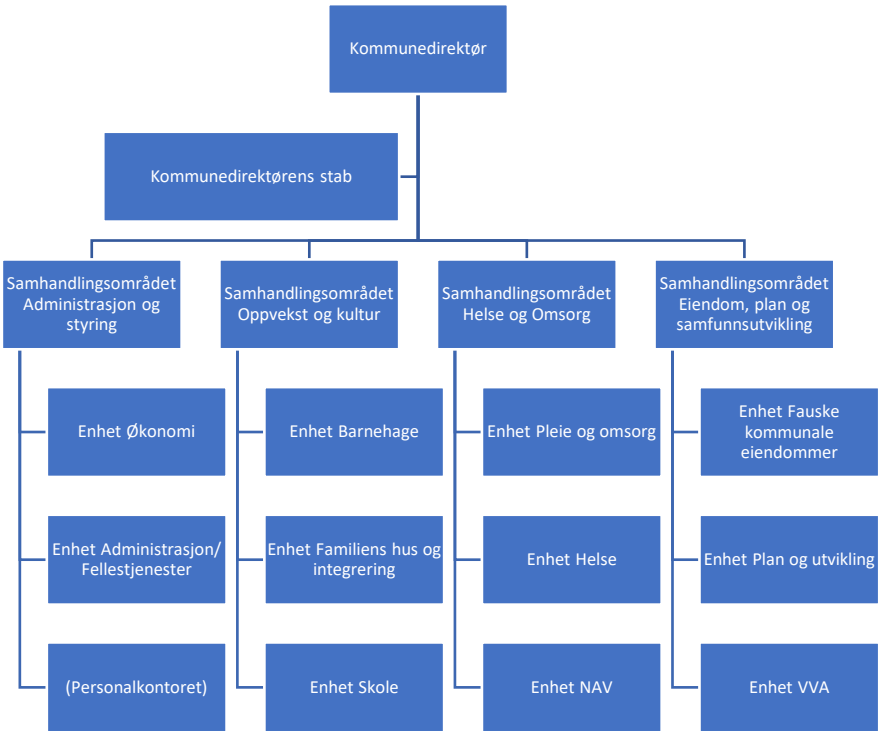

Figur 2: Organisasjonskart Fauske kommune. Kilde personalkonsulent.

Personalkontoret ligger under samhandlingsområdet administrasjon og styring, men er ikke en egen enhet. Personalkonsulenten sier det er to personer som arbeider på kontoret, og at de ikke lengre har en enhetsleder, men er direkte underlagt kommunalsjefen for administrasjon og styring. Personalkontoret i Fauske kommune har det overordnede ansvar for HMS-arbeidet og AKAN, og skal jobbe opp mot lederne i kommunen for å bistå dem i deres HMS-arbeid og sykefraværsoppfølging. Tilretteleggingsgruppen og Prima arbeidsklima er viktige arbeidsoppgaver de har ansvar for.[8]

[7] Revisor finner ikke organisasjonskartet til Fauske kommune på deres nettside, men har i intervjuet med personalkonsulent fått redigert en gammel oversikt. Revisor har laget det nye organisasjonskartet vist i rapporten med bakgrunn i personalkonsulentens innspill.
[8] Årsbudsjett 2021 – Økonomiplan 2021–2024, Fauske kommune.

Tilretteleggingsgruppa skal fungere som et samarbeidsorgan mellom ulike aktører med ulike virkemidler for å unngå sykefravær eller få den sykemeldte tilbake i arbeid raskest mulig[9]. Prosjektet Prima arbeidsklima ble iverksatt våren 2019 som en del av et arbeidsmiljønettverk i regi av KLP. Bakgrunnen for prosjektet var å økt fokus på arbeidsmiljøet slik at det er systematisk, kunnskapsbasert og rettet mot reelle behov og risikofaktorer på den enkelte arbeidsplass. Personalkonsulenten forteller at prosjektet har vært gjennomført i avdelingene renhold, hjemmetjenesten og Vestmyra barnehage. Det kommer også frem i intervjuet at prosjektene har bidratt til lavere sykefravær ved noen avdelinger. Arbeidet med tilretteleggingsgruppen og Prima arbeidsklima skal sikre at arbeidstakernes arbeidshelse er ivaretatt, og gir mulighet for å sette inn tiltak før arbeidstakere risikerer å bli sykemeldt.

Fauske kommune – Enhet skole

Enhet skole er plassert under samhandlingsområdet oppvekst og kultur. Det er en kommunalsjef for oppvekst og kultur som er øverste leder, og enhetslederen for skole som følger opp skolene. Enhetslederen forteller at vedkommende har vært konstituert siden august, og var tidligere skolefaglig rådgiver. Målsetningen er å lyse ut stillingen enhetsleder for skole og barnehage senvinteren 2021/22. Det er fire skoler i Fauske kommune med hver sin rektor, her er litt bakgrunnsinformasjon om skolene:

Skoler	**Elever**	**Ansatte[10]**	**Trinn**
Finneid	110	25	1.-4.
Valnesfjord	171	33	1.-10.
Vestmyra	627	120	1.-10.
Sulitjelma	38	14	1.-10.

Tabell 1: Oversikt over elever, ansatte og trinn blant skolene i Fauske kommune

[9] Internt dokument – «Tilretteleggingsgruppe»
[10] Ansatte inkludert lærere, assistenter, SFO ansatte, merkantil, inspektør, rektor.

1.1 Kontrollutvalgets bestilling og bakgrunn

På bakgrunn av overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon, vedtatt av i kommunestyret i Fauske 01.10.2001 i sak nr. 95/20 og basert på forslag til prosjektplan av 31.08.2021, vedtok kontrollutvalget i Fauske 15.09.2021 i sak 16/21 en revisjon på området forebygging og oppfølging av sykefravær i Fauske kommune. Enhet skole er valgt som undersøkelsesområde.

Rapporten fra våre undersøkelser av forebygging og oppfølging av sykefraværet på skolene i Fauske kommune er inndelt på følgende måte: Først presenteres problemstillingen og våre metodiske tilnærminger. Det utledes revisjonskriterier for problemstillingen. Vi beskriver fakta som vi har samlet inn til den aktuelle problemstillingen. Deretter følger revisors vurdering, der vi vurderer kommunens praksis opp mot revisjonskriteriene. Til slutt kommer konklusjon for hver problemstilling og revisors anbefalinger.

1.2 Problemstillinger og revisjonskriterier

1.2.1 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgets bestilling har vi satt opp følgende problemstillinger:

- *Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?*
- *I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?*
- *I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging?*

Den første problemstillingen er deskriptiv, og besvares ved hele faktadelen punkt 2.1.

1.2.2 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er de krav og forventninger som den reviderte enhet i kommunen skal vurderes opp imot. Revisjonskriteriene danner grunnlaget revisjonen trenger for å vurdere om det foreligger avvik eller svakheter på det området som skal revideres.

Revisjonskriteriene er utledet fra følgende kilder:

- Arbeidsmiljøloven med forskrifter
- Folketrygdloven med forskrifter
- Forskrift om føring av statistikk over sykefravær og fravær ved barns sykdom
- Internkontrollforskriften
- Kommunens egne retningslinjer og reglementer
- Prop. 89 L (2010–2011)

Revisjonskriteriene vi har utledet gjengis innledningsvis før fakta og vurderinger under hver problemstilling i kapittel 2. Detaljert utledning av revisjonskriteriene ligger i vedlegg 2 til denne rapporten.

Kriteriene blir vurdert etter gradsystem som følger i stigende grad:

- I liten grad
- I noen grad
- I varierende grad
- I nokså stor grad
- I stor grad

1.3 Metode og avgrensning

Undersøkelsen er gjennomført i henhold til Norges kommunerevisorforbunds Standard for forvaltningsrevisjon RSK 001.

Kommunedirektørene ble ved oppstartbrevet 16.09.2021 informert om kontrollutvalgets bestilling. Det ble gjennomført oppstartsmøte med de involverte den 10.06.2021. På oppstartsmøtet møtte:

- Personalkonsulent

- Enhetslederen for skole
- Rektor Finneid skole
- Rektor Valnesfjord skole
- Rektor Vestmyra skole

Her fikk de involverte informasjon om hva en forvaltningsrevisjon er, samt informasjon om hva revisjonen ønsket å undersøke i denne forvaltningsrevisjonen. På møtet snakket vi også om forventinger til hverandre igjennom denne prosessen.

I undersøkelsen har vi gjennomgått dokumenter fra kommunene som er innhentet på bakgrunn av vårt oppdrag fra kontrollutvalget. Vi har gått gjennom kommunenes planer, statistikk og interne rutiner. Innsamlingen av data baserer seg også på intervju med følgende personer:

- Personalkonsulent, Fauske kommune
- Enhetslederen for skole, Fauske kommune
- Rektor, Vestmyra skole (1.-10. klasse)
- Rektor, Valnesfjord skole (1.-10. klasse)

Kun to av fire rektorer er intervjuet. Bakgrunnen er omfanget av undersøkelsen, og det er ikke mulig innen gitt tid å gjøre en dybdeanalyse av alle skolene. Alle skolene er etterspurt skriftlig dokumentasjon, og de ansatte på alle skolene har fått spørreundersøkelsen. Det er kun gjort intervju og stikkprøver på to av skolene, det er de største skolene. En del av bakgrunnen for avgjørelsen er også at de to skolene der rektorene ikke ble intervjuet er mindre enn de andre. Det ene er en 1.-4.klasse skole, og på den andre skolen er rektor delvis selv sykemeldt. Intervju og stikkprøver av de to skolene som er valgt ut vil kun kunne si noe om de skolene som er undersøkt, men vil gi et bilde av hva som vil være nyttig å arbeide videre med for alle skolene. Sykefraværet for skolene er relativt likt for perioden.

Revisor etterspurte og mottok lister over de skolene som hadde legemeldt sykefravær i 2020. Listen viser at det har vært 80 sykemeldinger over 16 dager[11] hittil i år til sammen på alle skolene. Fordelingen er 12 på Finneid skole, 12 på Sulitjelma skole, 14 på Valnesfjord skole og 42 på Vestmyra skole. For å finne ut hvordan arbeidsgiver har fulgt lovverket med tanke på oppfølgingsplaner og dialogmøter, tok revisor 10 tilfeldige stikkprøver fra denne listen. Fem stikkprøve fra Vestmyra skole og fem stikkprøver fra Valnesfjord skole. Stikkprøvene er begrenset, og revisor kan ikke generalisere fra funnene, men det kan gi indikasjoner på hva som er behov for å jobbe mer med i skolene.

Revisjonen har gjennomført en spørreundersøkelse som ble sendt ut til ansatte på alle skolene i Fauske kommune. Spørsmålene omhandlet forebygging og oppfølging av sykefravær. Undersøkelsen ble sendt til alle e-post adressene revisor mottok fra rektorene på de fire skolene. Til sammen fikk 186 ansatte ved skolene i Fauske kommune spørreundersøkelsen tilsendt. Fordelingen var følgende:

Skole	Antall e-poster sendt inn
Finneid	21
Sulitjelma	14
Valnesfjord	27
Vestmyra	124

Tabell 2: Antall e-poster levert fra skolene i Fauske kommune

Revisor etterspurte e-postadressene både til heltid og deltids ansatte. Fristen til å svare på spørreundersøkelsen ble i utgangspunktet satt til 14 dager. Etter en uke sendte revisor ut en purring til de som ikke hadde svart, og oppfordret rektorene til å ta opp dette internt. Da kom det frem at mange ikke hadde fått undersøkelsen, den ble da sendt ekstra på mail med link til undersøkelsen. Etter 14 dager var det 90 svar på undersøkelsen. Det tilsvarer en svarprosent

[11] Langtidsfravær, defineres av Fauske kommune i del 2.1.2

på 48,3%. Selv om 90 ansatte har svart på undersøkelsen er det på noen enkeltspørsmål færre ansatte som har svart, revisor oppgir totale svarantall for hvert spørsmål som blir referert til i rapporten. Vi kan ikke generalisere til alle ansatte ut fra spørreundersøkelsen, men den vil gi et godt bilde av hva de ansatte ved skolene mener.

Alle fakta som brukes i rapporten er enten hentet fra skriftlig materiale som revisor har fått seg forelagt, eller gjennom muntlig overleverte fakta som er verifisert av kilden. Sykefraværsstatistikk for Fauske kommune har revisjonen innhentet fra personalkonsulent. Skriftlig dokumentasjon, samt utveksling av eposter for innhenting av informasjon, har skjedd i tidsrommet oktober 2021 til november 2021. Vår kontaktperson i denne undersøkelsen har vært personalkonsulent.

Vår samlede vurdering av metodebruk og kildetilfang i dette prosjektet gir et tilstrekkelig grunnlag for å svare på problemstillingene. Data fra flere ulike kilder, og i relativt stort omfang er bakgrunnen til at revisor mener det er innsamlet tilstrekkelig med data i undersøkelsen. Alle data rapporten bygger på er gjengitt i rapporten, og henvist på riktig måte.

2 Fakta og vurderinger

I dette kapitelet har vi presentert fakta for hver problemstilling som skal gjenspeile Fauske kommune sin praksis, og deretter revisor sine vurderinger opp mot revisjonskriteriene.

Flere av informantene ønsker å presisere at koronapandemien har preget tidsperioden som er undersøkt. Dette kommer også frem i flere av dokumentene som er undersøkt i rapporten. Fysiske møter og drift har vært utfordrende i perioden, skolesituasjonen og presset på lærerne har vært vanskelig.

2.1 Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?

Første problemstilling:

«Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?»

Utledet revisjonskriterie:

1. ***Fauske kommune skal føre statistikk over sykefraværet***

2.1.1 Fauske kommune skal føre statistikk over sykefraværet

Fakta

Det kommer frem av Fauske kommunes årsmelding for 2020 at kommunen hadde et samlet sykefravær på 10,2%. I årsmeldingen for 2019 står det at det totale sykefraværet var 10% i 2019 og 8,3% i 2018. Vinterhalvåret preges av høyest fravær, med en kraftig reduksjon i sommermånedene[12]. Personalkonsulenten sier at Fauske kommune skiller mellom korttidsfravær og langtidsfravær, og at det er en vanlig måte å gjøre det på. Korttidsfravær defineres som fravær mellom 0-16 dager, dette er arbeidsgiverperioden hvor arbeidsgiver i utgangspunktet betaler sykelønnen. Fravær over 16 dager defineres som langtidsfravær og blir betalt av folketrygden. Årsbudsjett 2021 – økonomiplan 2021-2024 redegjør for det totale

[12] Årsmelding 2019 og 2020, s.22 og s.26

fraværet i Fauske kommune fra september 2019 til september 2020 fordelt på korttidsfravær og langtidsfravær:

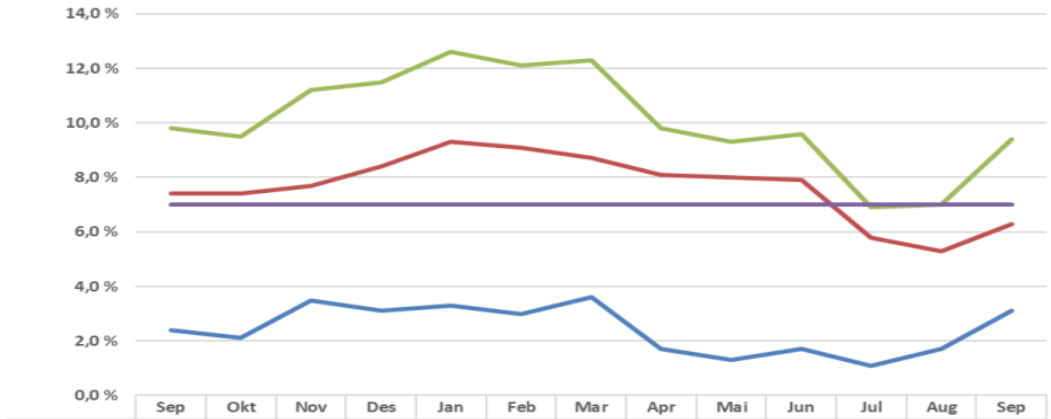

	Sep	Okt	Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jun	Jul	Aug	Sep
KORTTID	2,4 %	2,1 %	3,5 %	3,1 %	3,3 %	3,0 %	3,6 %	1,7 %	1,3 %	1,7 %	1,1 %	1,7 %	3,1 %
LANGTID	7,4 %	7,4 %	7,7 %	8,4 %	9,3 %	9,1 %	8,7 %	8,1 %	8,0 %	7,9 %	5,8 %	5,3 %	6,3 %
TOTALT	9,8 %	9,5 %	11,2 %	11,5 %	12,6 %	12,1 %	12,3 %	9,8 %	9,3 %	9,6 %	6,9 %	7,0 %	9,4 %
MÅL	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %

Figur 3: Totale sykefraværet i Fauske kommune fra september 2019 til september 2020 fordelt på korttidsfravær og langtidsfravær

I årsmeldingen for 2020 legger kommunen frem at korttidsfraværet er redusert med 0,1 % fra 2019. I 2020 er korttidsfraværet på 2,4 % mot 2,5 % i 2019. Langtidsfraværet har økt med 0,2 % fra 2019. I 2020 er langtidsfraværet på 7,8 % mot 7,6 % i 2019. Når det gjelder endring på de ulike samhandlingsområdene ser det slik ut:

	2019	2020	Endring
• Helse og omsorg:	10,3 %	10,2 %	- 0,1 %
• Oppvekst og kultur:	9,7 %	10,5 %	+ 0,8 %
• Kommunaldirektørens stab:	11,1 %	7,0 %	- 4,1 %
• Eiendom, plan og samfunnsutvikling	9,1 %	10,7 %	+ 1,6 %

Tabell 3: Endringer i totalt sykefravær på de ulike samhandlingsområdene, endringer fra 2019 til 2020

Sykefraværet i Oppvekst og kultur har gått litt opp fra 9,7 % i 2019 til 10,5% i 2020, det gjør også det generelle sykefraværet i Fauske kommune.

Når det gjelder enhet skole har Fauske kommune levert samlet sykefraværstall fra alle skolene, både korttidsfravær og langtidsfravær. Med bakgrunn i informasjonen har revisor har summert det samlede sykefraværet for skolene gjennom året og sammenlignet skolene:

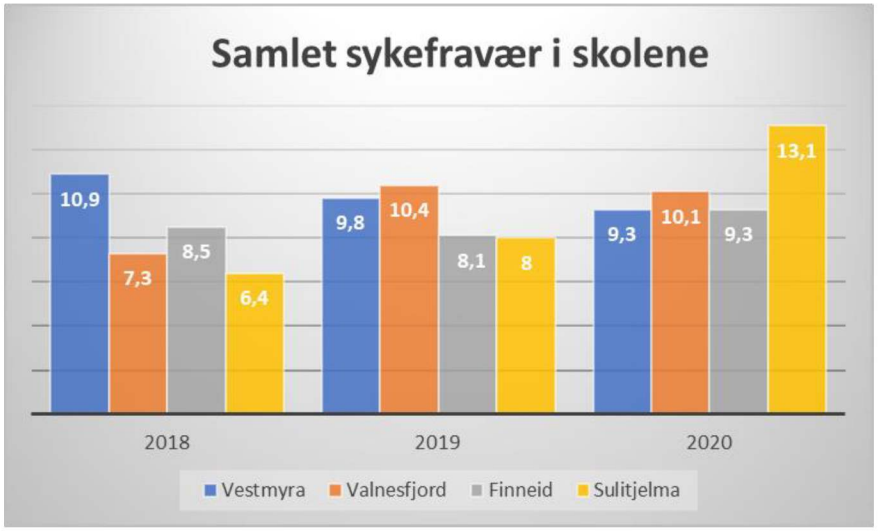

Figur 4: Årlig samlet sykefravær fordelt på skolene i Fauske kommune

Skolene med få ansatte vil naturlig nok få høye sykefraværstall hvis noen blir sykemeldt, sammenliknet med større skoler med mange ansatte. Samlet for skolene har det vært en økning både fra 2018 til 2019, og 2019 til 2020.

Enhetslederen for skole sier at sykefraværet er for høyt, og at man må gjøre alt man kan for å for å få flere tilbake til jobb slik at man kan gi elevene et godt tilbud. Enhetslederen og rektorene tror koronapandemien kan være en faktor som spiller en rolle, og at det har vært et press over lang tid. Samtidig trekkes den økonomiske situasjonen frem, og at færre ansatte gjør at man har færre å spille på i tilretteleggingsarbeidet. Det går ut over de som står igjen. Rektor ved Vestmyra skole tror det vil være merkbart fremover, og at flere som aldri har vært sykemeldt nå blir det. Det er bekymring rundt situasjonen siden det fremover vil være enda flere kutt med tanke på økonomi. Enhetslederen forstår bekymringen, og forteller at den vanskelige økonomiske situasjonen i kommunen vil prege handlingsrommet i mange år fremover. Samtidig er det noe alle må forholde seg til, og prøve å løse utfordringene sammen. Enhetslederen sier også at sammenlignet med andre skoler andre steder i landet er ikke antall ansatte så annerledes.

Personalkonsulenten forteller at alle ledere skal melde inn sykemeldinger kontinuerlig i HRM systemet, personalsystemet, og at dette oppfattes som en innarbeidet rutine. Revisor har mottatt en rutine om *«Registrering av sykefravær i HRM»* som er en smørbrødliste over

hvordan innmeldingen skal gjøres, og i rutinen *«Fraværsregistrering»* står det at alt annet fravær enn ferie skal registreres i fraværsmodulen i HRM. Rektorene forteller at de vet hvordan de skal gjøre dette i praksis og at rutinene er lette å finne frem i, og prøver å følge dette opp. Personalkonsulent forteller at hvis dette ikke blir gjort får ikke kommunen søkt om refusjon, og det vil ha store konsekvenser. Det er ikke slik at det har vært et problem i Fauske kommune.

Personalkonsulenten forteller at en økonomimedarbeider hver måned henter ut rapporter om sykefravær, både fordeling mellom kortidssykemeldte og langtidssykemeldte, samt det totale sykefraværet. Statistikk på avdelingsnivå hentes ut årlig, og det inngår som en del av kommunens HMS-rapport som lages hvert år. På samhandlingsområde og enhetsnivå hentes det ut månedlig, i tillegg hentes det ut for avdelingene som har deltatt i Prima arbeidsklima. Personalkonsulenten sier at ledelsen skal gjennomgå sykefraværet på sine møter, og at informasjonen ligger ute på intranett. Rektorene forteller at utviklingen av sykefraværet tas opp på personalmøtene og fellesmøtene, enhetslederen for skole sier også at det månedlige sykefraværet tas opp på rektormøtene. Personalkonsulent sier de også tar opp sykefraværet i Arbeidsmiljøutvalget (AMU).

De ansatte er spurt hvor enig eller uenig de er i påstanden om at utfordringer og utvikling av sykefraværet tas opp på personalmøtene. Svarene var delte, 40 av 85 ansatte som har svart på undersøkelsen var enig eller veldig enig. Hele fordelingen av svarene vises i figuren under:

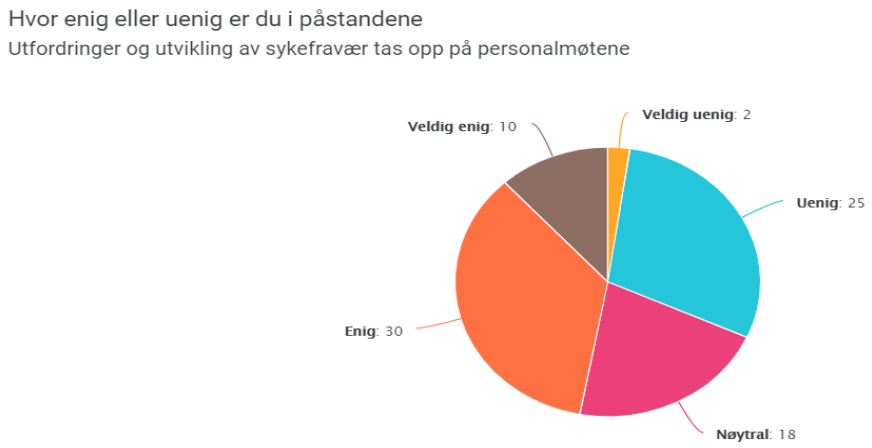

Figur 5: Resultat fra spørreundersøkelse, spørsmål 3

Revisors vurderinger

Revisor har mottatt all etterspurt dokumentasjon om statistikk for sykefravær, både samlet for kommunen, for enheten og skolene hver for seg. Skille mellom korttidsfravær og langtidsfravær, samt samlet fravær oppgis. Statistikken er vist frem i årsmeldinger, og årsbudsjett.

Omfanget og utviklingen av sykefraværet er redegjort for. Sykefraværet for hele kommunen har økt fra 2018 til 2019, og er noenlunde stabilt frem til 2020. For skolene samlet har det samlede sykefraværet økt fra 2018 til 2020. Sykefraværet er høyere enn målet kommunen har satt seg[13].

De som er intervjuet sier at sykefraværstatistikk og utvikling er et tema på interne møter, men i spørreundersøkelsen er det bare rett under halvparten av de ansatte som er enig i at det er et tema på personalmøtene. Revisor har ikke mottatt informasjon om hvordan de bruker statistikken til å arbeide konkret med tiltak.

Revisor finner at Fauske kommune fører statistikk over sykefraværet.

2.2 I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?

Andre problemstilling:

«I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?»

Utledede revisjonskriterier:

2. ***Fauske kommune skal fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet***

    2.A Enhet skole skal ha sin lokale HMS-plan, og egne mål for tilstedeværelse

[13] Mål om 7% sykefravær jamfør HMS-planen til Fauske kommune, se mer i del 2.2.1.

3. ***Fauske kommune skal ha oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid***

   3.A Hver skole skal ha en HMS-gruppe som skal lage dokumentet HMS-hjul

4. ***Fauske kommune skal kartlegge farer og problemer, vurdere risikoforholdene, lage planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen***

5. ***Fauske kommune skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets-lovgivningen***

   5.A Skolene skal ha gjennomført medarbeidersamtaler i 2020

   5.B Skolene skal ha gjennomført vernerunder i 2020

   5.C Skolene skal ha utarbeidet en aktivitetskalender for 2020

   5.D Skolene skal ha utarbeidet en årsrapport for HMS for 2020

2.2.1 Fauske kommune skal fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet

Fakta

Revisor har fått tilsendt HMS-planen for Fauske kommune vedtatt i AMU 2018 fra personalkonsulent. Av dokumentet fremgår følgende:

> *«Målet for HMS-arbeidet i Fauske kommune er å sikre et godt, helsefremmende, inkluderende og skadefritt arbeidsmiljø. Arbeidstakerne skal få oppleve medvirkning, tilhørighet, gjensidig tillit og trygghet. Arbeidstakerne skal få bruke sine kvalifikasjoner i en meningsfull arbeidshverdag.»*

Det er tre undermål som konkretiserer arbeidet:

- *«Gjennomsnittlig tilstedeværelse på jobb skal være minimum 93 %*
  - *Den enkelte enhet setter egne mål for tilstedeværelse*

- *Forebygging og oppfølging – To sider av samme sak*

- *Hindre frafall og øke sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne*
- *Øke gjennomsnittlig pensjonsalder gjennom gode seniortiltak»*

HMS-planen er administrativt vedtatt, og ikke vedtatt av kommunestyret.

I spørreundersøkelsen svarer av de 56 av 85 ansatte ved skolene at de er enig eller veldig enig at de kjenner målene for HMS ved sin arbeidsplass, se fordelingen under:

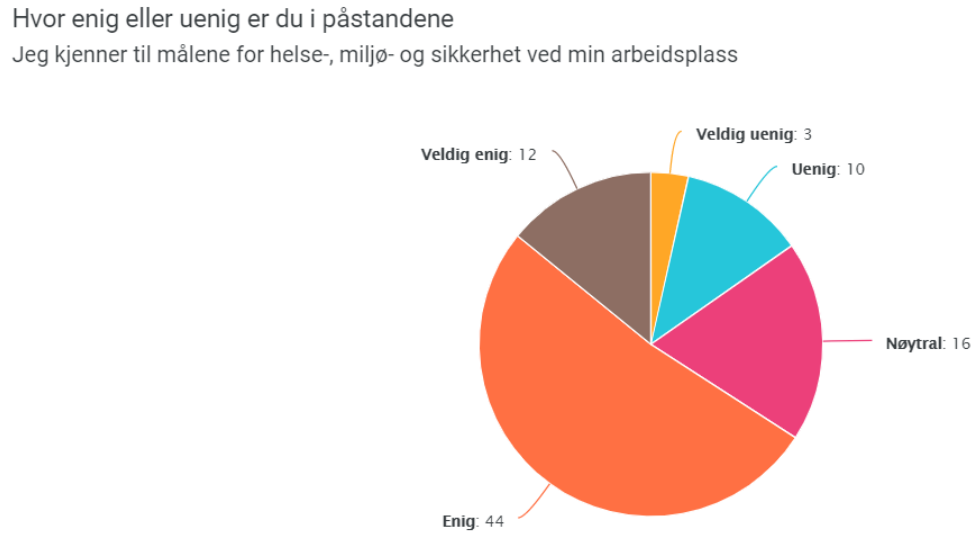

Figur 6: Resultat fra spørreundersøkelse, spørsmål 1

På spørsmål om formidling av målene for HMS svarer de ansatte følgende:

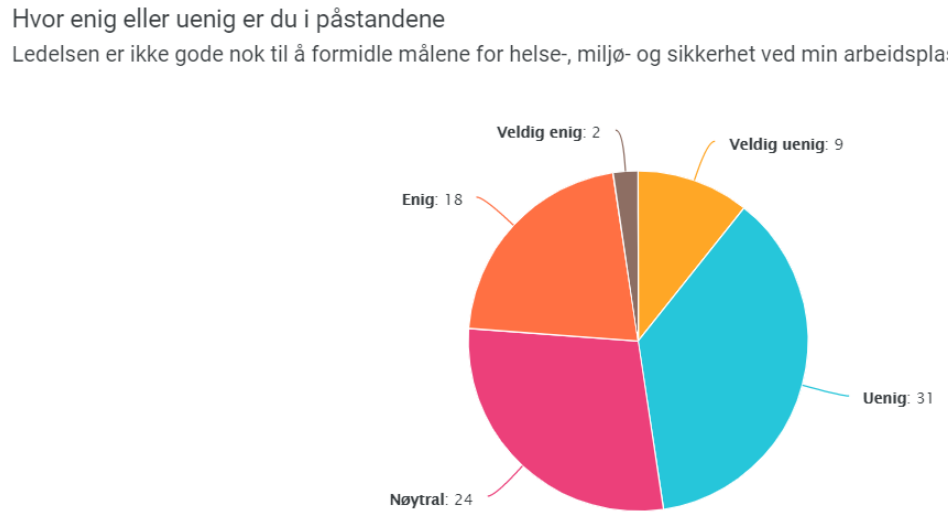

Figur 7: Resultat fra spørreundersøkelse, spørsmål 2

Det er 24 av 84 ansatte som svarer nøytralt, altså at de ikke ønsker å svare de andre alternativene eller ikke vet. 20 svarer at de er enig eller veldig enig i at ledelsen ikke er gode nok til å formidle målene for HMS, resterende er uenige i påstanden.

Personalkonsulenten sier at målet om 7% sykefravær i Fauske kommune er et ambisiøst mål i offentlig sektor. Bakgrunnen er at det er vanskelig å sammenligne offentlig sektor med privat sektor, spesielt med hensyn til arbeidsbelastning og kjønn. Kvinner har høyere sykefravær enn menn, og det er flere kvinner i offentlig og kommunal sektor enn menn. I det privat er det motsatt. Personalkonsulenten mener det må tas i betraktning når man setter et mål for sykefravær.

Rektor ved Vestmyra skole sier at målet om 7% er tilpasset en tid der man ikke er i omstilling, og at det er et ønskemål i offentlig sektor. I kommunal sektor er det mye større tilretteleggingsansvar enn i privat sektor, derfor mener rektorene man må tåle et høyere sykefravær. Rektoren sier at når kommunen setter i gang omstillingsprosesser, så må de ta høyde for kostnaden for høyere sykefravær. Derfor frykter rektoren at fraværet er på vei opp fordi belastningen har vært høy over tid.

2.A Enhet skole skal ha sin lokale HMS-plan, og egne mål for tilstedeværelse

Overordnet HMS-plan for Fauske kommune fastlegger at alle avdelingene skal ha sin lokale HMS-plan, og egne mål for tilstedeværelse.

Revisor har etterspurt en egen plan for enhet skole, men har ikke mottatt noen dokumentasjon på verken lokal plan eller mål for tilstedeværelse. Enhetslederen for skole sier at det kan foreligge dokumenter eller planer som vedkommende ikke har oversikt over. En HMS-plan i enhet skole 2016 ble sendt over senere, den var laget i 2015 og alle tiltak hadde frist 31.12.2016. I malen og planen er det konkrete beskrivelser av aktiviteter/tiltak, og hvem som er ansvarlig for gjennomføringen.

Rektorene revisor har snakket med forteller at målet om 7% sykefravær gjelder også i skolene. Målet om 7% er redegjort for i HMS-rapporteringen til alle skolene utenom Finneid. Finneid skole skriver i HMS-rapporten at de har målsetning om sykefravær under 6%, de skriver videre:

> *«Vi har ikke lokalt %-mål, men legger til grunn at vi skal være bedre enn gjennomsnittet for kommuner. Her forholder vi oss til 6%»*

Revisors vurderinger

Fauske kommune har i HMS-planen en målsetning om mindre enn 7 % sykefravær, og en rekke delmål er satt for å nå dette målet. Målet om 7% virker godt kjent blant de som er intervjuet. Litt over halvparten av de ansatte er enig i at målene er godt kjent, og litt under halvparten mener ledelsen er gode nok til å formidle målene.

Revisor finner at Fauske kommune har fastsatt mål for helse, miljø og sikkerhet. Med bakgrunn i spørreundersøkelsen kan målene gjøres mer kjent blant de ansatte.

2.A Enhet skole skal ha sin lokale HMS-plan, og egne mål for tilstedeværelse

HMS-plan enhet skole 2016 er slik revisor ser det ikke gjeldende for 2020 som er perioden som undersøkes. Skolene rapporterer om målet for sykefraværet i HMS-rapportene, men revisor har ikke mottatt andre planer om for eksempel mål, delmål og tiltak. Når det ikke

foreligger en lokal plan i enheten, kommer det kanskje ikke tydelig nok frem hvordan man skal jobbe med å nå målet. Det er viktig å klargjøre hva som er viktig i skolene for å nå målet. Etter revisors mening er det ikke tilstrekkelig å vise til målet i rapporteringen.

Revisor finner ikke at det er laget en lokal HMS-plan for enhet skole, eller egne skriftlige mål for tilstedeværelse.

2.2.2 Fauske kommune skal ha oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid

Fakta

Revisor har mottatt oversikt som viser hvordan HMS-arbeidet generelt er organisert i kommunen. I HMS-plan står det følgende om organiseringen av HMS-arbeidet, og ansvarsfordelingen:

Tittel	***Ansvar***
Rådmann og kommunalsjef	*Det overordnede ansvar for HMS-arbeidet og oppfølging av IA-avtalen ligger til rådmann. Kommunalsjef forvalter rådmannens ansvar innenfor sitt samhandlingsområde.*
Enhetsleder	*Enhetsleder har ansvar for HMS-arbeidet og oppfølging av IA-arbeidet i sin enhet.*
Avdelingsleder	*Avdelingsleder (styrere, rektorer, avdelingssykepleiere mm.) har ansvar for oppfølging og rapportering av HMS- og IA-arbeidet i sin avdeling.* ***HMS-gruppa:*** *Hver avdeling skal ha en HMS-gruppe. HMS-gruppen består av avdelingsleder, tillitsvalgt og verneombud. Gruppas arbeid er iht. pkt. 5.1*
Arbeidstaker	*Den enkelte arbeidstaker skal medvirke ved utforming, gjennomføring og oppfølging av det daglige HMS-arbeidet ved avdelingen/arbeidsplassen.*

Tabell 4: Organisering og ansvar i HMS-arbeidet

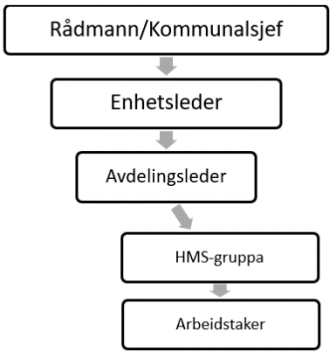

Figur 8: Overordnet struktur av HMS-arbeidet

I spørreundersøkelsen kommer det frem at 67 av 86 ansatte som svarte er enig eller veldig enig i at de har god oversikt over hvem som har ansvar for sykefraværsoppfølgingen. Se hele fordelingen i figuren under:

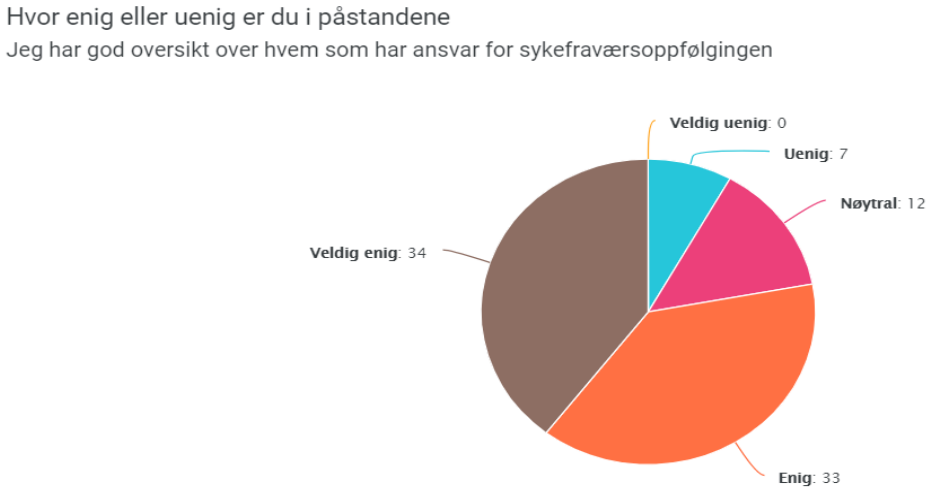

Figur 9: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 7

Fauske kommune har med bakgrunn i HMS-planen en rekke samarbeidspartnere som gir bistand i HMS-arbeidet:

- Bedriftshelsetjenesten HEMIS
- NAV
- NAV Arbeidslivssenter

- KLP
- Statens Pensjonskasse (SPK)
- Arbeidstilsynet
- Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Rektorene og personalkonsulenten revisor har snakket med nevner NAV som en god samarbeidspartner. Rektorene sier de får hjelp og veiledning av NAV ved behov.

Rektorene ved Valnesfjord skole og Vestmyra skole er også fornøyd med samarbeidet med personalkontoret, og sier de får svar der om det er noe de lurer på. Samtidig tilbyr de opplæring, og mulighet til å drøfte problemstillinger. Personalkonsulenten forteller om en halvering av ansatte det siste halve året, og at det har gått utover det forebyggende arbeidet spesielt. De ønsker å være der mer for avdelingene. Nærværsrådgiver sluttet i sin stilling vinteren 2020, og stillingen ble ikke besatt. I årsbudsjett 2021 skriver Fauske kommune at færre ansatte har påvirket det systematiske sykefraværsarbeidet, og har ført til redusert mulighet for lederoppfølging på systematisk nærværsarbeid.

3.A Hver skole skal ha en HMS-gruppe som skal lage dokumentet HMS-hjul

Alle skolene skal etter HMS-planen ha en HMS-gruppe bestående av avdelingsleder, tillitsvalgt og verneombud. I utgangspunktet ba revisor alle skolene sende inn informasjon om AMU ved skolen, og referat fra møtene i 2020. Det ble senere sendt en forespørsel konkret om HMS-gruppen og referater fra møtene i 2020.

Finneid skole rapporterer at de ikke har et eget AMU, men at plangruppa utvides med tillitsvalgte og verneombud. Plangruppa består i utgangspunktet av rektor, SFO leder og teamleder. Plangruppa møtes ukentlig, og hvert annet eller hvert tredje møte tiltrer tillitsvalgte og verneombudet etter egen avtale. Rektoren skriver at HMS også er et fast punkt på personalmøtene. Ingen referat fra møtene i utvidet plangruppe lå ved i det skolen leverte til revisor. I HMS-rapporten for 2020 bekrefter Finneid skole at det er gjennomført HMS-gruppemøter.

Sulitjelma skole rapporterer til revisor at de ikke har hatt AMU på flere år, men at de har møter i HMS-gruppen. HMS-gruppen består av verneombud, tillitsvalgt, teamlederne, inspektør og rektor. Rektor sier det er fastsatt 4 møter i året, og ellers møter ved behov. I HMS-rapporten skriver Sulitjelma skole at de gjennomfører HMS-gruppemøter i henhold til møteplanen i årshjulet. Grunnet fravær på noen av møtedatoene utgikk noen møter i 2020, og rektor bekrefter at to møter er avholdt i 2020. Revisor har mottatt referat fra møtene. Rektor skriver til revisor at de nå vil avholde HMS-møte en gang i måneden med bakgrunn i stort sykefravær, og omorganisering/nedskjæringer som får inngripen i arbeidsmiljøet.

Rektor ved Valnesfjord skole forteller at de har møter i HMS-gruppen med jevne mellomrom. Møteplan for 2019/2020 ved Valnesfjord skole redegjør for at HMS-gruppemøte var planlagt fire ganger i løpet av skoleåret. Deltakere var presisert i møteplanen, det var: Verneombud, inspektør, vaktmester og representanter fra teamene og SFO. Det var også planlagt fire møter i overordnet HMS-gruppe der rektor også deltar sammen med verneombud for skolen. Rektoren mener det fungerer greit, og at man gjennom foraene tar tak i problemene. Rektor sier at det noen ganger er få saker som tas inn av team-representantene, derav få saker på møtene. Rektor viser til HMS-rapporten der det står at tre møter er avholdt i 2020. Ingen referat fra møtene var vedlagt dokumentasjonen, rektor forteller at de dessverre ikke kan gjøre rede for referatene, men at det er god struktur på dette for 2021.

Rektoren ved Vestmyra skole sier at verneombudene for de ulike trinnene møter rektor og noen av inspektørene om lag en gang per måned der de tar opp HMS-saker. Det avholdes også jevnlige medbestemmelsesmøter hver fjortende dag med innkalling, agenda og referat. Rektoren mener det fungerer fordi det er et system for det. I dokumentasjonen tilsendt revisor skriver rektor at HMS-gruppen funger som skolens AMU, og syv referater fra møtene i 2020 er levert.

HMS-gruppa har ansvaret for å fylle ut avdelingens/enhetens HMS-hjul. HMS-hjulet gir en oversikt over når ulike tiltak skal gjennomføres i løpet av året[14].Revisor har etterspurt HMS-

[14] HMS-planen, punkt 5.1

hjulene for 2020 fra alle skolene. Rektor ved Sulitjelma skole skriver til revisor at malen ligger i Riskmanager med definerte oppgaver per kvartal. Rektor ved Vestmyra skole sier de ikke har utfylt HMS-hjul for 2020, bakgrunnen er ny ledelse og mange nye rutiner som ikke er fulgt i praksis.

En oversikt over hva som er dokumentert i Riskmanager viser at ingen av skolene har lagt inn HMS-hjul for 2020.

Revisors vurderinger

HMS-planen til Fauske kommune viser hvordan HMS-arbeidet er organisert. Flertallet av de ansatte mener de har god oversikt over hvem som har ansvar for sykefraværsoppfølgingen, revisor bemerker at det kan vise at ansvarsfordelingen er klar. Fauske kommune samarbeider med flere aktører når det gjelder sykefravær. Rektorene revisor har snakket med er fornøyd med oppfølging fra personalkontoret, selv om de rapporterer at de er under press og ikke får følge opp den systematiske nærværsarbeidet slik de ønsker.

Revisor finner at Fauske kommune har oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid.

3.A Hver skole skal ha en HMS-gruppe som skal lage dokumentet HMS-hjul

Revisor ba i utgangspunktet om informasjon og referat fra AMU, dette kan ha skapt usikkerhet ved levering av dokumentasjon.

Revisor finner at alle avdelingene har en HMS-gruppe, men ikke alle skolene oppgir at tillitsvalgte deltar i gruppen slik det er krav om i HMS-planen.

Revisor finner at HMS-gruppene har gjennomført møter i 2020, men referat fra møtene foreligger ikke i alle tilfeller.

Revisor viser til at kun malene for HMS-hjulet ligger i riskmanager, det er etter vår vurdering ikke tilstrekkelig. Ikke alle skolene har et HMS-hjul for 2020.

Skolene i Fauske har hver sin HMS-gruppe, men ikke alle har laget dokumentet HMS-hjul for sin skole.

2.2.3 Fauske kommune skal kartlegge farer og problemer, vurdere risikoforholdene, lage planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen

Fakta

I Fauske kommune sin HMS-plan står det at det skal gjennomføres en risikokartlegging i hver avdeling der alle de ansatte skal involveres.

Fauske kommune har en egen mal som heter *«Risikokartlegging»* der ulike risikofaktorer er beskrevet og risiko må vurderes av hver avdeling. Slik det står i dokumentet er målet å kartlegge risikofaktorer i arbeidsmiljøet som har sammenheng med arbeidsrelatert fravær. Risikokartleggingen skal gjennomføres i samarbeid med arbeidstakerne, verneombud og tillitsvalgte. Det er også trukket frem faktorer som reduserer risiko for sykefravær i dokumentet.

Enhetslederen for skole og rektorene som er intervjuet forteller at vold mot andre elever og ansatte forekommer. Fauske kommune har en rutine for *«Skade på barn, elev eller arbeidstaker»* der det kommer frem hva man konkret skal gjøre i ulike situasjoner der skader oppstår. Det står i Fauske kommune sin rutine for *«Håndtering av vold og trusler»* at man har ansvar for å sikre at arbeidstakere i det daglige beskyttes mot vold og trusler. Rutiner og ansvar til enhetslederen/avdelingslederen står omtalt i punkt 2.1.2, der står det:

> *«I henhold til kommunens HMS-plan skal det foretas systematisk risikokartlegging av hvor og i hvilke typer arbeidssituasjoner arbeidstakere kan bli utsatt for vold og trusler.*
>
> *Sannsynlighetsgrad og konsekvensvurdering må fremkomme:*
>
> - *Hva som kan gå galt*
> - *Hva som kan gjøres for å hindre dette*

- *Hva som kan gjøres for å redusere konsekvensene dersom det skjer*

Risikokartleggingen føres i skjema for risikokartlegging og tilhørende handlingsplan.»

Revisor har ikke mottatt risikokartlegging fra noen av skolene for 2020. Enhetslederen for skole sier at det ikke foreligger noen overordnet risikoanalyse med tanke på de ansattes arbeidsmiljø.

Finneid skole rapporterer følgende om risikokartlegging:

«For 2020 ble ikke verktøyet som ligger i Riskmanager benyttet. Årsaken var blant annet den spesielle situasjonen skolen befant seg i forbindelse med korona.»

Ved Sulitjelma skole rapporterer rektor at de har tatt risikovurderingene inn som en del av vernerundene siden mye er likt i ROS[15]-skjema og vernerundeskjema. Men ROS-skjema ble etterlyst i plangruppen til skolen, og derfor skal de bruke det i det videre arbeidet med tilrettelegging og forbedringer. Rektor skriver at de ser stort behov for å bruke det på grunn av høyt sykefravær.

Rektor ved Valnesfjord skole forteller at de ikke har gjennomført risikovurderinger. Rektoren er klar over at det skal gjøres årlig. Det har ikke blitt gjort, men de ønsker å jobbe videre med det. Konseptet om risikovurderinger er kjent for rektoren som sier de har gjort det i ulike sammenhenger. For eksempel i forbindelse med beredskapsplaner der de har sett på hvilken risiko som finnes, det gjelder også nedbemanning.

Rektor ved Vestmyra skole sier at de i forbindelse med prosjektet Prima arbeidsklima begynte på et arbeid om ROS-analyse om arbeidsmiljø, sykefravær og så videre, men at det ikke ble ferdigstilt. Rektoren har gjort tilgjengelig begynnelsen på analysene. Det er en målsetning å ferdigstille dette arbeidet, men koronapandemien har utsatt prosessen har rektor

[15] Risiko- og sårbarhet

fortalt. Referat fra HMS-gruppen 28.01.20 viser til at det er gjennomgått en ROS-analyse for brann. Denne har ikke revisor mottatt. I HMS-rapporten fra Vestmyra skole står det at det er gjort risikovurdering parallelt med vernerundene.

Av de ansatte som har svart på spørreundersøkelsen er 41 av 85 enig eller veldig enig i at det gjennomføres risikovurderinger av arbeidet på sin skole. 30 ansatte svarer nøytralt på spørsmålet, se hele fordelingen i figuren under:

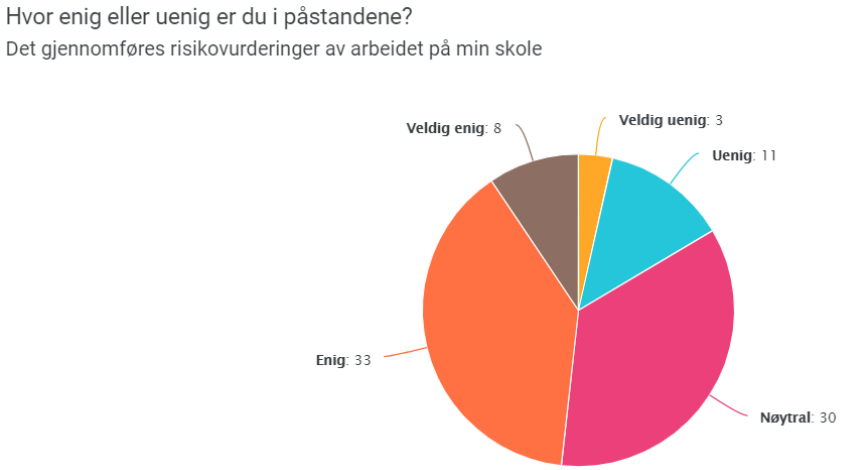

Figur 10: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 12

Når det gjelder evalueringer av risikokartlegging og tiltak som iverksettes stiller de fleste seg nøytrale. De som enig eller uenig i påstanden er jevnt fordelt, se figur under:

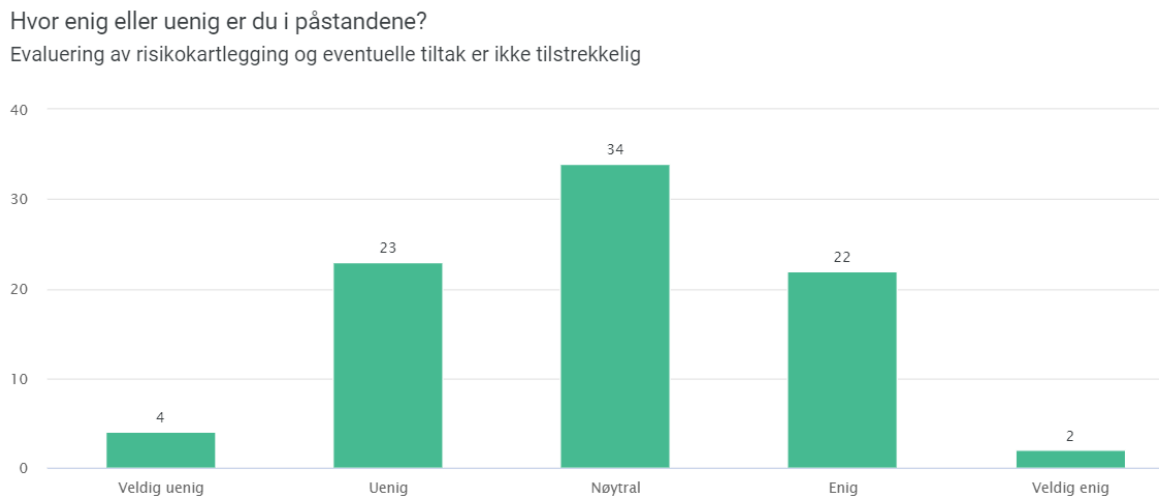

Figur 11: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 14

Samtlige rektorer viser ellers til at ROS-analyser skal gjennomføres i forkant av alle turer i skolens regi. Det er risikokartlegging av farer som gjelder elevene. Rektorene ved Vestmyra skole og Valnesfjord skole har inntrykk av at dette gjennomføres i de aller fleste sammenhenger. Rektorene mener systemet fungerer godt, og at det er maler for ulike turer som gjør det lettere for lærerne å gjennomføre. 67 av 86 ansatte svarer i spørreundersøkelsen at de er enig eller veldig enig i at ROS-analyser gjennomføres i forkant av alle turer.

Revisors vurderinger

Revisor finner at det ikke gjøres årlige risikokartlegging på skolene slik det står i HMS-planen til Fauske kommune, og som er fremhevet i lovverket at skal dokumenteres. Det gjennomføres ROS-analyser for turer utenfor skolens område med tanke på risiko for elevene. Etter revisors vurdering er at det ikke er tilstrekkelig med tanke på risikokartlegging som skal gjennomføres med bakgrunn i HMS-planen.

Revisor bemerker at flere som er intervjuet trekker frem at det i noen tilfeller utøves vold mot ansatte, og revisor finner flere avvik som omhandler elevenes vold mot voksne på skolen. Her er det en reel risiko som blir nevnt, men man har ikke gjort noen vurdering av dette eller skriftliggjort tiltak for å forhindre risikoene. At det er en rutine for håndtering av vold og trusler er likevel positivt.

Revisor finner at skolene i Fauske kommune ikke har kartlagt farer og problemer for ansatte skriftlig eller vurdert risikoforholdene, samt utarbeidet tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

2.2.4 Fauske kommune skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets-lovgivningen

Fakta

Rektorene og enhetslederen for skole mener de arbeider godt med forebygging på skolene. Enhetslederen sier det er litt mindre konkret hvordan man skal arbeide med det sammenlignet med oppfølging der regelverket er veldig klart. Enhetslederen mener forebygging av sykefravær også handler om at de ansatte er sitt ansvar bevisst og orienterer ledelsen tidlig om hvordan de har det slik at det kan være mulig å unngå sykemelding.

Finneid skole rapporterer at det settes opp dagsplaner for hver uke for å kunne omdisponere personell slik at arbeidsbelastningen i hver klasse ikke blir for ujevn og kritisk. Rektor mener at kvaliteten i tjenestetilbudet er viktigst, men forebygging av sykefravær er også et moment når planen justeres. De arbeider også med forebygging av sykefravær på følgende måte:

- *«Tema på interne møter*
- *Uformelle sosiale tilstelninger*
- *Tilrettelegging av arbeidssituasjonen i forkant av en mulig sykemelding*
- *Signalisere tydelig at arbeidsgiver vil strekke seg langt for å imøtekomme medarbeidere som er i en situasjon som gjør at arbeidsevnen kan påvirkes negativt.*
- *Legge til rette for å kunne få forebyggende behandlinger»*

Rektoren ved Sulitjelma skole skriver følgende på spørsmål om hvordan de arbeider for å forebygge sykefravær:

«Vi innfører faste HMS møter hver måned fra høsten 2021. Vi ser ekstra behov for flere møter for å håndtere sykefraværet.

Vi skal i tillegg gjennomføre risikokartlegging i løpet av oktober for å bruke det inn mot systemrettet arbeid i forhold til sykefravær og det psykososiale miljøet i forbindelse med nedskjæringer og sykefravær.

Enda mer fokus på verdsetting og at arbeidet vi gjør er godt nok i en sårbar fase.»

Valnesfjord skole rapporterer at de arbeider med forebygging på mange områder, og melder inn til revisor at dette er det viktigste på deres skole:

- *«HMS-møter*
- *Medbestemmelsesmøter*
- *Fokus på relasjonell ledelse, rektorutdanning for både rektor og inspektør*
- *Sosialtiltak*
- *Medarbeidersamtaler*
- *Samtaler etter behov dersom arbeidssituasjonen er vanskelig, «åpen dør-filosofi»»*

Rektor ved Vestmyra skole rapporterer at de arbeider med følgende for å forebygge sykefraværet på skolen:

- *«HMS/AMU møter*
- *Medbestemmelsesmøter*
- *Medarbeidersamtaler*
- *Oppfølgingssamtaler*
- *Fokus på relasjonell og verdibasert ledelse»*

Ved spørreundersøkelsen ble de ansatte spurt om de mener det er satt inn tiltak for å forebygge sykefraværet svarer 42 av 85 at de er uenig eller veldig uenig. 26 ansatte svarer nøytralt.

Ifølge HMS-planen har alle ansatte i Fauske kommune et ansvar om å melde ifra når feil, skader eller uønskede hendelser inntreffer. Det gjeler også varsling av kritikkverdige forhold og personskader[16]. I HMS-rapporten for 2020, samlet for enhet skole og integrering, står det at avdelingene har rutiner for melding av avvik gjennom Riskmanager og Facilit. Det står også at oppfølging av avvik vedrørende vedvarende elevatferd oppleves som problematisk. Alle ansatte skal gjøre seg kjent med tiltakskort – og melde avvik. Rutiner for melding av avvik skal gjennomgås hvert år i oppstartsuka[17].

Fauske kommune har en egen mal for avviksrapportering, der det skal rapporteres for hvert kvartal. Avvikene deles inn i ulike typer, der HMS er en egen bolk.

Revisor har mottatt avviksrapporteringen i kommunens mal fra Finneid skole for 2020. Til sammen har det vært 40 avvik ved skolen i 2020. 27 av avvikene er under kategoriene HMS, og det er kommentert at alle gjelder elevadferd mot voksne på skolen. Avvikene anses som lukket, men det står at utfordringene fremdeles ikke er lukket og at man jobber videre med hver enkelt elev. Rektorene rapporterer til revisor at de har lav terskel for å dokumentere avvik selv om det kan oppleves som bagatellmessig.

Rektoren ved Sulitjelma skole rapporterer følgende til revisor:

> *«Avvik skrives fortløpende i løpet av skoleåret. Skolens avvik har skoleåret 2020 vært følgende:*
>
> - *Kloakklukt*
> - *Inneklima (temperatursvingninger (kaldt/varmt), lys, lyd)*
> - *Elektrisk anlegg*
> - *Brannkloakker*
> - *Rømningsvei (snømåking)*
> - *Brukeravtalen»*

[16] HMS-plan, punkt 6, 7 og 8
[17] HMS-rapport 2020, enhet skole og integrering

Revisor har ikke mottatt noen helhetlig rapportering i kommunens mal fra skolen. Det gjelder også Valnesfjord skole der de kun skriver at kommunen har et eget digitalt system for avvikshåndtering. I HMS-rapporten fra Valnesfjord skole 2020 står det at det generelt er få avvik, og at det per november 2020 er fire avvik.

Rektoren på Vestmyra skole forteller at de oppfordrer de ansatte til å melde avvik, og at man ønsker å registrere alt. Eksempler som trekkes frem er når det er for liten bemanning, eller noen opplever voldshendelser. Rektoren sier det er viktig for å fange opp problemene, og at man har dokumentasjon på hva som foregår selv om det kan være vanskelig å gjøre noe med avvikene. Det har etter rektors mening vært en økning av avviksmeldingene den siste tiden, og mye går på elevadferd. Vestmyra skole har levert en oversikt over avvikene i 2020, men ikke i malen for avviksrapportering som kommunen har. Det har til sammen vært 44 avvik i 2020. Ut ifra tittelen til avviket omhandler 15 av avvikene om vold eller trakassering blant elever eller mot voksne. Alle avvikene er klassifisert som lukket.

På spørsmålet *«Vet du når du skal melde avvik»* svarte 69 av de ansatte ja, mens ni stykker svarte nei. Noen har valgt å svare mer utdypende, sitater fra undersøkelsen ligger vedlagt:

> *«Vet om noen situasjoner som skal meldes men vet ikke om det er flere tilfeller som skal meldes»*
>
> *«I noen tilfeller»*
>
> *«Trodde at jeg visste det, men vi har nylig fått en beskjed om at det kun skal meldes avvik ved direkte lovbrudd»*
>
> *«Har nok meldt alt for lite avvik. Kun i ekstreme tilfeller. Men er usikker på hvor lite/mye som skal til før avvik meldes.»*
>
> *«Ja, men vi får ikke levere avvik annet enn det som gjelder meg selv.»*
>
> *«Synes det er noe uklart»*
>
> *«Tar for mye tid - så det blir stort sett ikke meldt.»*

På spørsmålet «Melder du fra om avvik dersom du oppdager avvik» svarer 53 ja, mens seks svarer nei. Åtte svarer at de ikke har oppdaget avvik, og fem at de ikke vet når de skal melde avvik. Her har også flere kommet med utdypende kommentarer som siteres her:

«Har meldt fra tidligere, men er usikker på hvilke avvik som bryter loven og ikke»

«Har gitt litt opp å melde avvik, da de blir lukket høyere opp i systemet, uten at noe skjer.»

«Veldig sjelden, men det har skjedd.»

«Ja, dersom jeg er helt sikker på at det er avvik. Men tror nok at vi ansatte i skolen generelt tåler litt for mye.»

«Ikke alltid»

«Hvis jeg har tid»

«Ofte ikke tid i travel hverdag»

«Det burde meldes avvik når elever mister undervisning. Ble av tidligere ledelse bedt om at dette stanses»

«Litt usikker på hvordan risk manager fungerer»

«Tar for mye tid - så det blir stort sett ikke meldt.»

«Ikke alltid det er tid der og da til å melde inn, og da går det fort i glemmeboka.»

«Noen ganger. Ofte er hverdagen så hektisk at det blir glemt/ nedprioritert»

«Når jeg har tid.»

De ansatte ble også spurt om de opplever at nærmeste leder følger opp avvikene, der svarer 43 ja, mens ti svarer nei. Det er 31 av de ansatte som svarer at de ikke vet, mens to svarer at leder skriver at avviket er registrert. På spørsmål om de ansatte opplever at kommunens øverste ledelse følger opp meldte avvik svarer tre ja, 31 nei og 51 at de ikke vet.

Revisor har valgt å se nærmere på fire områder innenfor dette kriteriet med bakgrunn i Fauske kommune sin HMS-plan. De er kartlagt i underkriteriene.

5.A Skolene skal ha gjennomført medarbeidersamtaler i 2020

Alle skolene med unntak av Finneid rapporterer i HMS-rapporten 2020 at de har gjennomført medarbeidersamtale i 2020. Finneid skole har planlagt å gjennomføre medarbeidersamtalene før årsskiftet, revisor har ikke fått bekreftet at dette ble gjort.

Rektor ved Valnesfjord skole sier de gjennomfører medarbeidersamtaler der man tar opp hvordan det går, og hvordan de ansatte trives for å forebygge sykefravær.

I HMS-rapporten fra Vestmarka skole står det følgende under punktet om medarbeidersamtaler 2020:

> *«I hovedsak gjennomført innen fristen, jan 2020. Viktig å prioritere dette. Huske på ekstraordinære samtaler med seniorer og nytilsatte. I år har nytilsatt hatt jevnlige samtaler med rektor og ass. rektor. Viktig å følge opp/ få tilbakemelding på det som kommer frem i samtalen. Sikre kontinuitet – samtale med samme person over år så langt det lar seg gjøre. Viktig med fortsatt mulighet til å ønske samtale med rektor.»*

I spørreundersøkelsen svarer 75 ja på at de har hatt medarbeidersamtale i 2020, 9 svarer nei og en vet ikke. En av de som svarte på spørreundersøkelsen var ikke ansatt i 2020.

5.B Skolene skal ha gjennomført vernerunder i 2020

Alle skolene har verneombud, og en oversikt over alle vernebudene i kommunen er sendt til revisor. Fauske kommune har en egen mal for gjennomføring av vernerunder der ulike faktorer skal gjennomgås. Merknad, forslag til tiltak, ansvarlig for gjennomføring og frist kan noteres. Det er også en egen kolonne for å dokumentere når tiltaket er utført.

Personalkonsulent forteller at vernerundene skal rapporteres hvert år gjennom HMS-rapporten. I Riskmanager skal de legge inn rapportene, men personalkonsulenten er usikker om dette blir gjort i alle tilfeller. Revisor har bedt personalkonsulent dokumentere hva som ligger i riksmanager for 2020, og der kommer det frem at skolene ikke har lagt inn skjema for vernerundene. Unntaket er Sulitjelma skole som har lagt inn en rapport fra vernerunde 2020.

Rektor ved Finneid skole rapporterer til revisor at det ikke er gjennomført vernerunde i 2020, bakgrunnen var ulike omstendigheter, blant annet bytte av verneombud og koronapandemien.

Ved Sulitjelma skole skriver rektor følgende til revisor:

> *«Vi har to vernerunder på høsten og to på vårhalvåret. Skjema sendes ut til alle ansatte for innspill til rektor eller verneombud. Dette tar vi med oss inn i vernerunder eller i møter verneombudet.»*

Rektor ved Sulitjelma skole har levert rapportene fra to vernerunder høsten 2020. Malen for vernerunder er benyttet. Til sammen var det 22 merknader på vernerundene gjennomført 29.09.2020 og 10.11.2020. 14 av merknadene har fått en ansvarlig for gjennomføring og fem av disse er krysset ut som utført.

Rektor ved Valnesfjord skole sier at de gjennomfører vernerundene hver vår og høst. Der deltar en representant fra hvert av teamene, vaktmester, leder og verneombud. Tiltaksplan blir utarbeidet i ettertid. Dokumentet *«Vernerunde sjekkliste og oppfølging»* laget 10.01.2020 redegjør for vernerunde gjennomført ved Valnesfjord skole. Mal fra kommunen er benyttet, men den er ulik den som brukes i Sulitjelma. For Valnesfjord skole i 2020 kom det frem 21 merknader. Åtte merknader er satt en ansvarlig på, og tre av disse er krysset ut som utført. Rektoren ved skolen forteller de oppfordrer alle til å ha en dialog med verneombudet hvis de synes det er vanskelig å komme direkte til rektor med problemer. Da kan det tas opp i relevante forum der verneombudet deltar, eller gjennom vernerundene.

Rektoren ved Vestmyra skolen forteller at de gjennomfører vernerundene slik de skal, minimum en gang i året. Selv om skolen er ny, har det dukket opp problemer som må rettes opp blant annet problemer med dører, støy, lysskjerming og luftkvalitet. Rektoren sier det blir laget en tiltaksplan som skal følges opp. Revisor har mottatt rapport fra vernerunde gjennomført 21.10.2020, malen til kommunen er benyttet, det virker som det er samme mal som Sulitjelma skole benytter. I rapporten kommer det frem 38 merknader, ingen merknader er satt en ansvarlig på og ingen er krysset ut som utført.

Enhetslederen for skole forteller at hovedverneombudet deltar på samhandlingsmøter med administrasjonen. Tillitsvalgte og hovedverneombud sammen med enhetslederen for oppvekst og kultur, og kommunalsjef. Der har de mulighet til å ta opp ting, og kan diskutere problemstillinger som opptar både arbeidsgiver og arbeidstaker. Enhetslederen oppfatter at det er et godt samarbeid med verneombud og tillitsvalgte.

Personalkonsulent sier at det var HMS-kurs gjennomført av HEMIS for alle ledere og verneombud i 2020, og at planen var en tett oppfølging av verneombudene. Med bakgrunn i færre ressurser på personalkontoret har ikke dette vært mulig. Personalkonsulent forteller videre at det kan være varierende hvor ofte det gjennomføres vernerunder og risikoanalyser – og det er ønskelig med tettere oppfølging av dette. Planen er å gjennomføre kurs hvert år, og tilpasse det etter når verneombudene blir valgt.

I spørreundersøkelsen svarer 82 at de vet hvem som er verneombud på sin skole, tre svarer at de ikke vet det. 63 av de som svarte mener det har vært vernerunder på skolen i 2020, mens fem svarer at det ikke har vært det og 18 svarer at de ikke vet.

5.C Skolene skal ha utarbeidet en aktivitetskalender for 2020

Fauske kommune har en egen mal for aktivitetskalender. I malen står det at kalenderen skal være synlig på avdelingene, og gjøres kjent for de ansatte. Personalkonsulenten forteller at hver enkelt avdeling skal sette opp tiltak for arbeidsmiljøet på sin arbeidsplass i aktivitetskalenderen. Eksempler som sosiale tiltak ble trukket frem under intervjuet.

I malen om aktivitetskalender skal det settes opp etter måned når det skal gjennomføres møter i HMS-gruppa, felles personalmøter, ulike typer trivselstiltak og eventuelle andre tiltak. Det skal også i et eget felt stå hvem som er ansvarlig for de konkrete tiltakene.

Finneid skole mener aktivitetskalenderen ligger som del av årshjulet. Revisor mottok årshjulet for 2019-2020 der det fem ganger nevnes HMS, tre ganger som del av personalmøtet og to ganger som del av planlegging. Rektoren skriver at det gjennomføres uformelle sosiale samlinger i løpet av året, og at sosialkomiteen har ansvaret for dette – men at det har vært begrenset i 2020 med tanke på koronapandemien.

Sulitjelma skole har også inkorporert aktivitetskalenderen i årshjulet 2021, og det er fastsatt møtedatoer for vernerunder, tillitsvalgtmøte og HMS-gruppa. Rektor ved skolen skriver følgende som svar på revisors spørsmål om aktivitetskalender:

«I tillegg har vi ulike aktiviteter gjennom skoleåret (disse varierer fra år til år, og noen er faste tradisjoner som vi har hatt over mange år) som ikke fremkommer av årshjulet»

Valnesfjord skole har levert et dokument som heter møteplan 2019/2020 og 2020/2021 der dato for møter for blant annet medbestemmelsesmøte, personalmøter skole/SFO, HMS-gruppemøte og overordnet HMS-gruppe er bestemt. Innhold og deltakere er også gjort rede for i planen. Rektoren ved Valnesfjord skole sier at det har vært et spesielt år der mange av de sosiale tiltakene ikke har vært mulig å gjennomføre med bakgrunn i koronapandemien.

Revisor har mottatt aktivitetskalender fra Vestmyra skole, de har ikke fulgt malen, men alle momentene nevnt i malen er satt opp med konkrete datoer. Brannøvelse og vernerunder nevnes også.

Enhetslederen for skole forteller at noen skoler velger å kalle dokumentet aktivitetsplan og andre årsplan. Bakgrunnen er at noen ganger slår skolene sammen planer for å få færre dokument å forholde seg til. I dokumentene skal tiltakene som skal gjøres stå.

5.D Skolene skal ha utarbeidet en årsrapport for HMS for 2020

Fauske kommune har en egen mal for HMS-rapport som skal leveres fra alle avdelinger innen 15.november hvert år. Samlet HMS-rapport settes sammen av personalkontoret, og legges frem for AMU[18]. I HMS-rapporten må avdelingene bekrefte eller avkrefte at ulike aktiviteter er gjennomført. Også mål for sykefravær og faktisk foreløpig sykefravær rapporteres.

Revisor har mottatt HMS-rapport for alle skolene for 2020, alle har brukt malen. Rapportene fra Finneid og Sulitjelma skole er datert og signert av avdelingsleder og verneombud. Rapporten fra Vestmyra skole er datert, men ikke signert. Rapporten fra Valnesfjord skole er ikke datert eller signert. Oversikten personalkonsulenten har gitt revisor om registeringer i

[18] HMS-plan, punkt 5.2

Riskmanager viser at Finneid skole og Vestmyra skole har lagt inn HMS-rapporten for 2020 i systemet.

Skolene rapporterer at de har gjennomført følgende i 2020, noen merknader i parentes:

- Medarbeidersamtale (Finneid skole skriver de ikke har gjort det, men at det er planlagt før årsskiftet)
- Seniorsamtale (Finneid skole skriver de ikke har gjort det, men at det vil være en del av medarbeidersamtalene)
- Ledersamtale (Finneid skole skriver at de ikke har gjort det uten kommentar, Valnesfjord skole har ikke satt kryss)
- Brannvern/øvelser
- Personalmøter
- HMS-gruppemøter
- Vernerunde
- Risikokartlegging
- Evaluering risikokartlegging/tiltak
- Budsjettinvolvering
- Seniortiltak
- IA-arbeid
- Avvikshåndtering
- Helseoppfølging av utsatte arbeidstakere (Finneid skole skriver at de ikke har gjennomført det og at det ikke er aktuelt, i HMS-rapporten fra Vestmyra er ikke punktet med.)
- Trivselstiltak

Noen av skolene rapporter mer utfyllende enn andre med beskrivelser av hva de konkret gjør på de ulike områdene.

Revisors vurderinger

Skolene trekker frem tiltak for å forebygge sykefravær som sammenfaller med HMS-planen til Fauske kommune, og rapporteringen gjennom HMS-rapporten. Revisor kommenterer nærmere under hvert underkriterie hvordan skolene oppfyller tiltakene i praksis. Med bakgrunn i at sykefraværet går opp kan det være hensiktsmessig å se hvordan man kan videreutvikle det forebyggende sykefraværsarbeidet.

Nesten halvparten av de ansatte som har svart på spørreundersøkelsen er ikke enig i at det er satt inn tiltak for å forebygge sykefravær. Revisor vurderer dette som uheldig, og kan tyde på utilstrekkelig informasjon internt.

Skolene har et system for og oversikt over avvik, men revisor har ikke mottatt avviksrapport i malen som kommunen har fra alle skolene. Finneid skole og Vestmyra skole har dokumentert at alle avvikene er lukket. Etter revisors vurdering er det stor variasjon i antallet på avvik uavhengig av størrelsen på skolen, noe som kan tyde på ulik praksis og informasjon om avvik.

De aller fleste som har svart på spørreundersøkelsen vet hva et avvik er, men bare litt over halvparten melder avvik hvis de oppdager avvik. Litt under halvparten av de ansatte mener nærmeste leder følger opp avvikene. Revisor finner at det litt usikkerhet rundt avvik blant de ansatte, spesielt når man skal melde avvik og hvordan avvikene blir fulgt opp. Revisor bemerker at god opplæring i hva et avvik er, og hvordan man skal melde avvik er avgjørende.

Revisor finner at Fauske kommune delvis har iverksatt rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets-lovgivningen.

5.A Skolene skal ha gjennomført medarbeidersamtaler i 2020

Alle skolene, med unntak av Finneid skole, har revisor fått bekreftet at har gjennomført medarbeidersamtale med de ansatte i 2020. De fleste ansatte som deltok i spørreundersøkelsen, har hatt medarbeidersamtale i 2020.

Revisor finner at skolene har gjennomført medarbeidersamtale for de aller fleste ansatte i 2020.

5.B Skolene skal ha gjennomført vernerunder i 2020

Alle skolene, med unntak av Finneid skole, har revisor fått bekreftet at har gjennomført vernerunder i 2020. Skolene benytter ulike maler for vernerundene, bare en av skolene har dokumentert vernerunden i riskmanager og ikke alle tiltak er bekreftet utført. Antallet vernerunder varierer fra fire i året til en i året. Revisors har lagt merke til at det er ulik praksis. Dette kan nok med fordel samordnes. Skolene har verneombud, og de aller fleste av de ansatte vet hvem verneombudet er.

Revisor finner at tre av fire av skoler kan anses å ha gjennomført vernerunder i 2020.

5.C Skolene skal ha utarbeidet en aktivitetskalender for 2020

Med bakgrunn i levert dokumentasjon fra skolene er det ingen som bruker malen om aktivitetskalender, og bare en av skolene kaller det en aktivitetskalender. Revisor ser ikke på dette som en utfordring så lenge de samme momentene kommer frem i de dokumentene skolene lager. Noen av de dokumentene revisor er forelagt inneholder ikke alle momentene som en aktivitetskalender skal etter malen.

Revisor finner at skolene til dels har utarbeidet aktivitetskalendere for 2020.

5.D Skolene skal ha utarbeidet en årsrapport for HMS for 2020

Fauske kommune har et system for rapportering på HMS, og det er positivt at alle skolene leverer HMS-rapporten innen tiden. Revisor bemerker at det er ulik grad av rapportering fra de ulike skolene, der noen skriver utfyllende om tiltak og gjennomføring, mens noen ikke skriver noe. Revisor finner at det kan være en fordel om rapporteringen er samkjørt, og at merknadene sier noe konkret om hva som er gjennomført, slik malen til kommunen er bygd opp.

Revisor finner at alle skolene har utarbeidet en årsrapport for HMS i 2020.

2.3 I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging?

Tredje problemstilling:

«I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging?»

Utledede revisjonskriterier:

6. ***Fauske kommune skal legge til rette for at arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver***

7. ***Fauske kommune skal utarbeide oppfølgingsplan for sykemeldte senest innen fire uker.***

8. ***Fauske kommune skal gjennomføre dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker***

9. ***Fauske kommune skal kunne dokumentere hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.***

2.3.1 Fauske kommune skal legge til rette for at arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver

Fakta

I rutinen «*Sykefravær- rettigheter og plikter*» skriver Fauske kommune generelt om sykefravær og lovverket. Det står at Fauske kommune har hovedansvar for å tilrettelegge og følge opp ansatte på arbeidsplassen, det er derfor viktig med tett kontakt mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Det står også at denne kontakten skal dokumenteres. Flere momenter om oppfølging trekkes frem, og det vises også til rutinen *«Oppfølging av sykemeldte»* der plikter for arbeidstaker og arbeidsgiver konkretiseres.

Før sykdom oppfordres den ansatte til å alltid gå til sin leder før man oppsøker lege slik at man kan vurdere tilretteleggingsmuligheter. Leder skal være åpen for tilrettelegging, og sammen med arbeidstaker fylle ut skjema IA-funksjonsvurdering. Ved første fraværsdag skal arbeidstaker ringe nærmeste leder for å melde fraværet, og anslå hvor lenge fraværet vil vare. Nærmeste leder skal avklare om sykefraværet er arbeidsrelatert og muligheter for tilrettelegging med bakgrunn i funksjonsevne. Leder skal også avtale neste samtale/oppfølging. Ved fravær over åtte dager skal leder ha en samtale med arbeidstakeren og vurdere behov for tilrettelegging.

Fauske kommune har utarbeidet en brosjyre om sykefravær. I brosjyren er det en oversikt over tidsaksen for sykefravær:

Figur 12: Bilde fra brosjyren – tidsaksen sykefravær

Brosjyren gir også generell informasjon om arbeidstakers og arbeidsgivers plikter. I brosjyren står det blant annet at Fauske kommune er en IA-bedrift, at arbeidsgiver og arbeidstaker sammen skal bidra til redusert sykefravær og økt arbeidsnærvær i kommunen. Personalkonsulent sier brosjyren var ferdig utarbeidet 2021, og er delt med alle ledere. Det ble også avholdt et teams møte for alle ledere om brosjyren. Personalkonsulenten vet ikke hvordan lederne bruker brosjyren i avdelingene. Rektoren ved Vestmyra skole forteller at de kjenner til brosjyren, og at de bruker den og de andre rutinene for sykefraværsoppfølgingen.

Enhetslederen for skole forteller at det er enkelt å finne rutiner i riskmanager, og at rutinene der er informative. Det er klart for enhetslederen hva som skal følges opp ved en sykemelding, selv om det ikke har vært så mange sykemeldinger i perioden vedkommende har vært konstituert. Enhetslederen forteller at det med tilrettelegging kan være vanskelig i skolen, spesielt der lege skriver i sykemeldingen at den ansatte ikke kan fungere som lærer. På skolene prøver man å tilrettelegge, men det er utfordrende, spesielt hva som er lovpålagt med tanke på elevene.

Rektoren ved Valnesfjord skole sier at arbeidsoppgavene til en lærer innebærer å være sammen med elevene, forberede undervisning og etterarbeid. Det er derfor vanskelig når man har en ansatt som trenger tilrettelegging der de for eksempel ikke kan være alene i full klasse. Hvis det blir mange slike tilretteleggінger vil skolen få problemer, og det sliter på de som er igjen på jobb. Rektorene forteller at de har veldig få vikarer for tiden. Rektorene sier også at de har en veldig ny og fin skole, og at bygget i seg selv er tilrettelagt. Dette er vesentlig ved behov for tilrettelegging som medfører behov for personheis. Det hadde man ikke mulighet til før.

Rektoren ved Vestmyra skole forteller at tilrettelegging er vanskelig, men at de prøver å få til gode løsninger. Mindre ressurser i skolen trekkes frem i intervjuet som en grunn til at det er mer krevende å tilrettelegge nå enn før, rektor mener de har færre ansatte å spille på.

Personalkonsulent sier at de strekker seg langt for å finne løsninger, og tilrettelegger for de ansatte. Vedkommende trekker frem at det er viktig at tilretteleggingen en ansatt får ikke skal gå utover noen andre. Hvis en ansatt skal få en annen type jobb i kommunen må det være et reelt behov.

Rektorene revisor har snakket med og enhetslederen for skole forteller at de tar kontakt raskt etter at sykemeldingen kommer, og følger opp hvordan personen har det og oppfordrer til å komme innom arbeidsplassen. Denne kontakten er ikke dokumentert på noen måte.

Spørreundersøkelsen viser at 45 av 86 ansatte er enig eller veldig enig i at ledelsen tilrettelegger for arbeidstakere med redusert arbeidsevne. 24 svarer nøytralt på spørsmålet. Hele fordelingen av svarene finner du i figuren under:

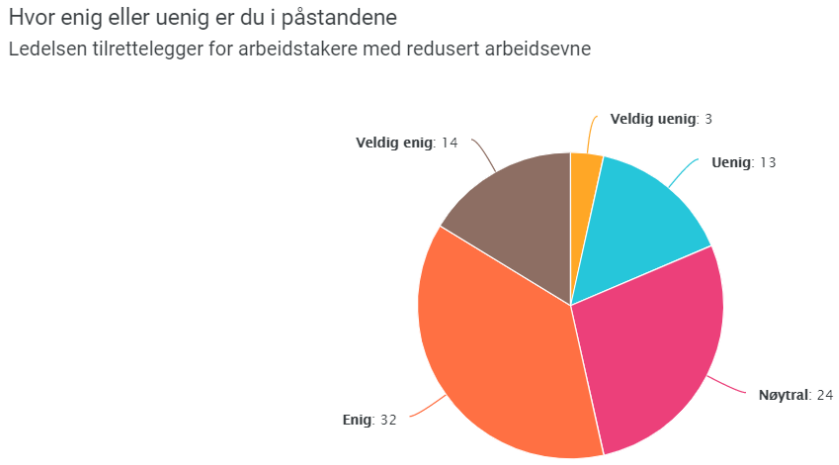

Figur 13: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 5

61 av 86 ansatte svarer at de er enig eller veldig enig i påstanden om «Jeg kjenner mine rettigheter hvis jeg blir sykemeldt».

Av de som har svart på spørreundersøkelsen har 46 hatt sykefravær i 2020, mens 40 svarer at de ikke har hatt det. De som har hatt sykefravær ble spurt om tilrettelegging, og svarene er følgende:

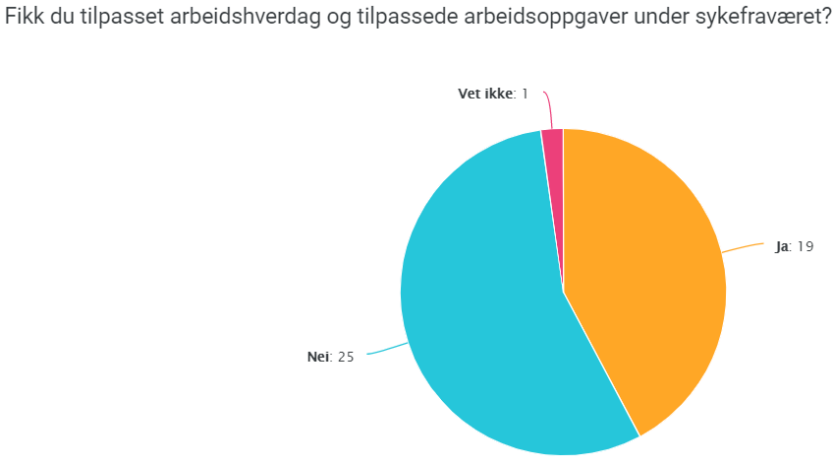

Figur 14: Resultat spørreundersøkelse, spørsmål 20

På spørsmålet om de følte seg ivaretatt av arbeidsgiver i perioden de hadde sykefravær svarer 32 ja, mens syv svarer nei. Seks av de ansatte svarer at de ikke vet.

Revisors vurderinger

Revisor finner at Fauske kommune har rutiner for å sikre tilrettelegging ved sykefravær.

Rektorene revisor har snakket med forteller om tett dialog med sykemeldte, og jevnlig uformell kontakt. Kontakten er ikke dokumentert, noe revisor mener kan være utfordrende ved personellutskifting.

Halvparten av de ansatte har svart at de mener ledelsen tilrettelegger for arbeidstakere med redusert arbeidsevne, og litt flere kjenner sine rettigheter hvis de blir sykemeldt. Flertallet av de ansatte som har vært sykemeldt mener de ikke fikk tilpasset arbeidshverdag og arbeidsoppgaver under sykefraværet, samtidig føler de aller fleste seg ivaretatt av arbeidsgiver i perioden.

Revisor finner at skolene i Fauske kommune delvis legger til rette for at arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver. Det er liten skriftlig dokumentasjon rundt tilrettelegging.

2.3.2 Fauske kommune skal utarbeide oppfølgingsplan for sykemeldte senest innen fire uker.

Fakta

I rutinene *«Sykefravær- rettigheter og plikter»* og *«Oppfølging av sykemeldte»* formidles det at Fauske kommune innen 4 uker skal samarbeide med arbeidstaker om å lage en oppfølgingsplan. Planen skal sendes til sykemelder og NAV. Revisor har ikke mottatt en rutine der det står mer inngående om hva oppfølgingsplanen skal inneholde, men viser i de nevnte rutinene til en mal og at den skal leveres digitalt. I NAV systemet finnes det en mal som brukes av skolene som er undersøkt.

Revisor har etterspurt oppfølgingsplaner for tilfeldig valgte ansatte med sykefravær i 2020. Det er plukket ut til sammen ti ansatte, fem ved Vestmyra skole og fem ved Valnesfjord skole.

Om den sykemeldte har fått oppfølgingsplan, og om den er laget innen fire uker er satt opp øverst i tabellen. Sykefraværstilfellene er satt opp nedover i venstre kolonne. Av disse ti ansatte som er valgt ut ved tilfeldig stikkprøver finner revisor følgende:

Sykefraværstilfelle	**Oppfølgingsplan**	**Innen 4 uker**
1 – Vestmyra	Ja	Ja
2 – Vestmyra	Ja	Nei
3 – Vestmyra	Ja	Nei
4 – Vestmyra	Ja, ettersendt fra NAV	Nei
5 – Vestmyra	Ja, ettersendt fra NAV	Nei
6 – Valnesfjord	Nei	
7 – Valnesfjord	Ja	Ja
8 – Valnesfjord	Nei	
9 – Valnesfjord	Nei	
10 – Valnesfjord	Ikke dokumentert	

Tabell 5: Stikkprøver av oppfølgingsplan 2020

Ved gjennomføring av stikkprøve kunne skolene dokumentere fire av ti oppfølgingsplaner til ansatte med sykefravær i 2020 som ble etterspurt. Ytterligere to av oppfølgingsplaner ble senere levert til revisor da Vestmyra skole etterspurte kopier fra NAV. To av de mottatte planene var laget innen fire uker slik loven legger føringer for.

Tre av oppfølgingsplanene som ble etterspurt var ikke laget. Rektor ved Valnesfjord skole forteller at det ikke er laget plan for tre av de ansatte. NAV har etterspurt om det er nødvendig, men skolen har vurdert det til at det ikke var nødvendig i de aktuelle sakene. Rektoren forteller at bakgrunnen er en klar årsak til sykemeldingen, og klare begrensninger til

hva de ansatte kan gjøre og ikke gjøre. Vurderingen om det skal lages en oppfølgingsplan forteller rektor at gjøres sammen med den ansatte. Revisor har etterspurt dokumentasjon på vurderingene som er gjort, men ikke fått det. Rektorene sier det er mye kontakt med de som er sykemeldte for å følge opp, men at den kontakten er uformell på SMS, telefon eller møte.

Tiltaksplanen skal etter arbeidsmiljøloven inneholde vurdering av arbeidsoppgaver og arbeidsevne og aktuelle tiltak fra arbeidsgiver. Når det gjelder innholdet i planene som revisor har fått er det begrenset informasjon. Noen steder er arbeidsoppgavene opplistet, men det er ikke gjort en vurdering av disse eller arbeidsevnen. Når det gjelder aktuelle tiltak finner revisor et par eksempler på det i planene, men det er ikke forklart noe nærmere rundt tiltakene.

Rektoren ved Valnesfjord skole sier at de setter opp vanlige arbeidsoppgaver i planen. Det kommer frem at det av og til litt usikkerhet rundt hva som blir best for den ansatte, og rektoren mener at noen av oppfølgingsplanene er litt vage og for kortfattede.

Rektoren ved Vestmyra skole forteller at de har et godt samarbeid med NAV, og at hvis noe ikke blir fulgt opp innen rett tid vil kontaktpersonen hos NAV gi en påminnelse. Rektoren sier de fleste har oppfølgingsplan innen fire uker, og at arbeidet med oppfølgingsplan er i hvert fall påbegynt etter fire uker. Videre nevnes det at arbeidet med oppfølgingsplanen er utfordrende når det i sykemelding står at tilrettelegging kan være at de ikke skal undervise eller ikke inspisere. Det er et ønske om å legge til rette, men det er vanskelig når grunnbemanningen har blitt redusert med 10% uten at elevtallene er blitt mindre. Rektoren sier:

> *«Så jeg føler at IA-regimet er under ganske sterkt press selv om vi er i offentlig sektor. Kravene til effektivitet så harde at IA-Avtalen lider under det.»*

Rektoren ved Vestmyra skole sier at innholdet i oppfølgingsplanen følger lovverket, men at mange av de ansatte bruker lang tid på å vurdere arbeidskapasiteten sin. Også det med å vurdere annen type arbeid er lange prosesser. De som svarte at de hadde vært sykemeldte i 2020 ble spurt om de fikk oppfølgingsplan ved sykefravær over fire uker. Svarene fra

undersøkelsen finnes i figuren under:

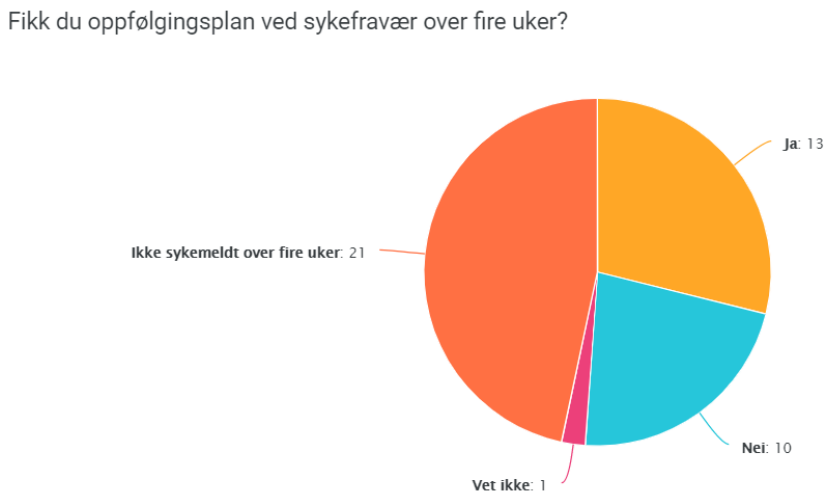

Figur 15: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 22

De ti som har svart nei på dette spørsmålet fikk et tilleggsspørsmål om de ble spurt om de ønsket oppfølgingsplan. Der svarer ingen ja, åtte nei og to at de ikke vet. For de 13 som svarte at de fikk oppfølgingsplan er flertallet enig i at planen inneholdt en beskrivelse av:

- hvordan jeg skulle komme tilbake i arbeid
- vurdering av mine arbeidsoppgave og min arbeidsevne

Det er litt mer delte resultater rundt spørsmålet om oppfølgingsplanen inneholdt aktuelle tiltak for å komme tilbake i arbeid. En mener det ikke var det, mens seks mener det var aktuelle tiltak. Seks svarer nøytralt.

Revisors vurderinger

Revisor finner at Fauske kommune har rutiner for at oppfølgingsplanen skal lages innen fire uker. Innholdet i oppfølgingsplanen som loven legger føringer for er ikke beskrevet i rutinene som er levert til revisor.

I utgangspunktet kunne fire av ti oppfølgingsplaner dokumenteres av skolene. To oppfølgingsplaner ble ettersendt, og tre var ikke laget. De tre tilfellene der det ikke er laget

oppfølgingsplan foreligger det ikke dokumentasjon rundt vurderingene. To av seks leverte oppfølgingsplaner var laget innen fire uker slik loven legger føringer for.

Av de ansatte er det om lag halvparten av de som har vært sykemeldt som sier de har fått en oppfølgingsplan. De som ikke fikk oppfølgingsplan, var ikke spurt om de ønsket oppfølgingsplan. Revisor bemerker at dette er noe skolene i Fauske kommune må ta tak i, slik at alle som har vært sykemeldt får tilbud om oppfølgingsplan.

Innholdet i planene er begrenset, og ikke alle inneholder vurdering av arbeidsoppgaver, arbeidsevne og tiltak. De er etter revisor syn lite detaljerte, og inneholder få vurderinger.

Revisor finner at skolene i Fauske kommune utarbeider oppfølgingsplan for sykemeldte, men i flere tilfeller ikke innen fire uker.

2.3.3 Fauske kommune skal gjennomføre dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker

Fakta

I rutinen *«Sykefravær- rettigheter og plikter»* og «*Oppfølging av sykemeldte»* skriver Fauske kommune at de som arbeidsgiver senest innen 7 uker skal innkalle arbeidstaker til det første dialogmøte. Ved behov kan andre aktører enn arbeidstaker, arbeidsgiver og NAV delta, dette kan være sykemelder eller tillitsvalgt. Det står også i rutinen at arbeidsgiver bør vurdere om den sykemeldte skal meldes opp i kommunens tilretteleggingsgruppe, det kan gjøres fra første sykedag.

Tilretteleggingsgruppen består av leder, personalkonsulent, NAV, og den ansatte. Målet for gruppen er å finne ut hvordan arbeidstakeren skal kunne stå i arbeid, om det er muligheter for å tilrettelegge og/eller omplassere, eller om det skal søkes andre ytelser fra NAV, KLP eller SPK. Referatene skal legges i personalmappene. Personalkonsulent forteller at dialogmøtene og møter i tilretteleggingsgruppen kan gå litt inn i hverandre, men utgangspunktet er at det kan være mye tidligere innsats der man er påkoblet fra dag en. I dialogmøtene deltar vanligvis ikke personalkontoret. Tilretteleggingsgruppen ble innført av nærværrådgiver ut ifra et behov forteller personalkonsulenten, og er et spesielt tiltak som finnes i Fauske kommune.

Rektoren på Vestmyra forteller at de bruker tilretteleggingsgruppen, og tar kontakt med personalkontoret ved behov. Det er i tilfeller der man ikke klarer å tilrettelegge på skolen, men ser etter andre muligheter andre steder i kommunen, rektoren mener det er nødvendig med tilretteleggingsgruppen. Rektoren ved Valnesfjord skole sier de vet om gruppen, men ikke har benyttet den i noen saker til nå.

Rektoren ved Vestmyra skole forteller at NAV ofte tar kontakt for å etterspørre om det er nødvendig med dialogmøte, lege skal egentlig delta på slike møter, men gjør det sjeldent. Rektoren mener møtene avholdes innenfor tiden, men at det i tilfeller der den ansatte er innlagt på sykehus kan være krevende fordi sykemeldingen ikke er digital.

Når det gjelder NAV sin portal for arbeidsgivere ligger ikke innkalling eller referat fra dialogmøte tilgjengelig, NAV vil heller ikke levere ut ved forespørsel fra skolene, og har gitt den ene rektoren beskjed om at det var underforstått at de selv skulle skrive referat fra møtene. Rektor skriver til revisor:

> *«Dette har ikke vært tydelig nok for meg i de møtene jeg har hatt med NAV, så jeg har ikke skrevet eget referat etter disse møtene.»*

Det har ikke vært forstått slik av den rektoren ved Vestmyra skole som også trodde dokumentasjonen lå på NAV sine nettsider. Rektoren sier at dialogmøtene skal ligge på personalmappen om de er mottatt fra NAV per post.

Rektor ved Valnesfjord skole har tatt vare på noen innkallinger og referat sendt fra NAV per post for stikkprøvene som er valgt ut. Med unntak av dette kan ikke dialogmøtene for stikkprøvene av ansatte ved skolene dokumenteres. Det er de samme ansatte som er valgt ut der revisor etterspurte oppfølgingsplaner. Revisor skulle undersøke om dialogmøtene har funnet sted, om de er avholdt innen syv uker, og om innkalling og deltakere kunne dokumenteres. I tabellen under er alle funnene gjort rede for:

Sykefraværstilfelle	Dialogmøte	Innen 7 uker	Innkalt	Deltatt
1 – Vestmyra	Ikke dokumentert			
2 – Vestmyra	Ikke dokumentert			
3 – Vestmyra	Ikke dokumentert			
4 – Vestmyra	Ikke dokumentert			
5 – Vestmyra	Ikke dokumentert			
6 – Valnesfjord	Ikke avholdt			
7 – Valnesfjord	Ja	Ja	Ja	Ja
8 – Valnesfjord	Ikke dokumentert			
9 – Valnesfjord	Ikke dokumentert			
10 – Valnesfjord	Ja	Nei	Ja	Ja

Tabell 6: Stikkprøver av dialogmøter 2020

Det er to dialogmøter som skolene har kunnet dokumentere, der har begge de ansatte hatt dialogmøte, og en av dem er avholdt innen syv uker. For begge kan innkalling og deltakere på møtet gjøres rede for.

De ansatte ble i spørreundersøkelsen spurt om det ble gjennomført dialogmøte ved sykefravær over syv uker. Her svarer 14 ja, og åtte svarer nei. Fire svarer vet ikke. De åtte som svarte nei på spørsmålet fikk deretter oppfølgingsspørsmålet: *«Ble du spurt om du ønsket dialogmøte?»*. Her svarer tre ja, mens fem svarer nei.

Revisors vurderinger

Revisor finner at Fauske kommune har rutiner for at dialogmøtene for sykemeldte skal gjennomføres innen syv uker.

Revisor har kun mottatt dokumentasjon for to av stikkprøvene som er etterspurt, og derfor er det vanskelig å gjøre en vurdering om regelverket rundt dialogmøter er fulgt. Revisor bemerker at NAV innkaller til dialogmøtet, selv om det står i rutinen at arbeidsgiver har ansvaret. Det har vært underkommunisert at arbeidsgiver også har et ansvar for protokollføring og referat fra møtet.

Ikke alle ansatte som har vært sykemeldt over syv uker har hatt dialogmøte, og ikke alle er spurt om de ønsker det. Revisor sin vurdering er at dette ikke er tilstrekkelig.

Revisor kan ikke vurdere om skolene i Fauske kommune har gjennomført dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker da det meste av etterspurte dokumenter ikke kunne leveres. Vi må derfor begrense oss til å slå fast at de ikke har hatt gode nok rutiner for å dokumentere det.

2.3.4 Fauske kommune skal kunne dokumentere hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene

Fakta

I rutinen «*Sykefravær- rettigheter og plikter»* skriver Fauske kommune at ved sykefraværsoppfølging skal arbeidsgiver dokumentere kontakten.

Revisor har etterspurt dokumentasjon om oppfølgingsplaner og dialogmøter for ti tilfeldig valgte ansatte med sykefravær i 2020. Det kommer frem i intervju med rektorene ved skolene at de har trodd at de har tilgang til oppfølgingsplaner og dialogmøter i NAV-systemet for arbeidsgivere. De har nå oppdaget at de mister tilgangen til opplysningene som legges inn der etter fire måneder, og at de ikke har rutiner eller praksis for å arkivere dette selv.

Revisor har hatt kontakt med NAV som sier at de sender dokumentasjonen til kommunene i Altinn. Slik det fremstår for revisor har ikke rektorene som det ble gjort intervju med, og heller ikke personalkonsulent, kunnskap om at NAV sender oppfølgingsplaner og dialogmøter i Altinn. Når revisor etterspør dokumentasjonen er det vanskelig å få svar på om de kan hente det frem fra Altinn.

Ikke alt revisor har etterspurt har blitt levert, og revisor kan dermed bare ta utgangspunkt i det som er forelagt av dokumentasjon. Det gir følger for de resterende revisjonskriteriene. På spørsmål om hva personalkonsulent mener om dette svarer vedkommende at det er uheldig, og skjønner ikke hvorfor man må laste ned og lagre informasjonen på eget område når man leverer det digitalt. Rektorene synes også det er unødvendig å lagre informasjonen flere steder, og dermed drive dobbeltlagring. Samtidig mener rektorene at det er det som er nødvendig fra nå for å ha dokumentasjonen tilgjengelig i personalmappene.

Vestmyra skole baserer seg kun på NAV sin arbeidsgiverside der de trodde dokumentasjonen på oppfølgingsplan og dialogmøter lå tilgjengelig. De har ikke lagret dokumentasjonen selv. Derfor har revisor i utgangspunktet fått tilgang på oppfølgingsplaner der den ansatte er sykemeldt eller har vært det innen de fire sist månedene. Ingen av dialogmøtene var dokumentert da de ikke var tilgjengelig i NAV sine systemer, og heller ikke dokumentert i kommunene sine systemer. I ettertid hentet NAV ut noen av oppfølgingsplanene. Det viser seg at skolene kan ha tilgang via sin kontaktperson hos NAV.

Valnesfjord skole har til dels dokumentert oppfølgingsplanene og dialogmøtene i personalmappene, og derfor fikk revisor tilgang til noen av disse under stikkprøvene. Rektoren ved skolen sier at det kom som en overraskelse at ikke dokumentene var tilgjengelig på NAV sine nettsider, og konstaterer at det er varierende rutiner for å kopiere ut og ta vare på dokumentene som gjelder sykefraværsoppfølging. Rektoren ved skolen sier:

> *«Det jeg ser at jeg i for stor grad har lent meg på NAV-systemet, og tenkt at man får beskjed av dem når noe skal gjøres. Har nok ikke vært så selvstendig i den grad jeg burde ha vært det.»*

Enhetslederen for skole sier at det er greit å ha dokumentasjon bakover i tid på hva som har vært utfall av møter, og hvilke avtaler som er gjort. Enhetslederen hadde en forståelse av at det ble gjort i skolene. Når det gjelder forsendelsen i Altinn har ikke enhetslederen fått varsel om at disse dokumentene er kommet, og vet ikke hvem som mottar dette i kommunen. Målsetningen er få det på plass et system, muligens sammen med NAV, slik at man har den dokumentasjonen man trenger.

Revisors vurderinger

I rutinene står det at kontakten når det gjelder sykefraværsoppfølging skal dokumenteres av arbeidsgiver. Revisor bemerker at det ikke står spesifikt at bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte skal dokumenteres.

Revisor har ikke mottatt alt av etterspurt dokumentasjon da det har vært en oppfatning av at dette var tilgjengelig i NAV sine systemer. Det har vist seg å ikke stemme. Skolene og administrasjonen har ikke vært klar over at dokumentasjonen sendes fra NAV til kommunen i Altinn, og kan ikke gjøre rede for hvor forsendelsen blir av. Skolene har ikke et system for systematisk lagring lokalt eller på personalmappene slik det er i dag.

Å ikke dokumentere hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøter følges opp kan gjøre kommunen sårbar ved utskifting av ledelse og annet personale. Hvis for eksempel en som har vært sykemeldt før blir sykemeldt på nytt kan det etter revisors vurdering være hensiktsmessig å hente frem informasjon om tidligere oppfølging og tilrettelegging.

Skolene i Fauske kommune dokumenterer ikke hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

3 Konklusjon

Salten kommunerevisjon IKS har gjort undersøkelser for å besvare følgende problemstillinger:

- *Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?*
- *I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?*
- *I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging?*

Basert på revisors funn og vurderinger slik disse fremkommer i kapittel 2, er revisors konklusjoner på problemstillingene følgende:

- *Omfanget og utviklingen av sykefraværet er redegjort for i rapporten. Sykefraværet for hele kommunen har økt fra 2018 til 2019, og er noenlunde stabilt frem til 2020. For skolene samlet har det samlede sykefraværet økt fra 2018 til 2020, det er variasjoner mellom skolene. Fauske kommunens mål om at sykefraværet i kommunen ikke skal overstige 7 prosent er ikke nådd.*
- *Skolene i Fauske kommune følger i varierende grad opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær.*
- *Skolene i Fauske kommunes følger i varierende grad opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging*

Nedenfor har vi redegjort for funn og vurderinger for hvert av revisjonskriteriene som ligger til grunn for konklusjonene.

Fauske kommune fører statistikk over sykefraværet både for hele kommunen, samlet for enhet skole og hver av skolene. De har også fastsatt mål for helse, miljø og sikkerhet (HMS) i HMS-planen, men med bakgrunn i spørreundersøkelsen kan målene gjøres mer kjent blant de ansatte. Enhet skole har ikke en lokal HMS-plan eller egne skriftlige mål for tilstedeværelse selv om det er vedtatt i overordnet HMS-plan for kommunen.

Fauske kommune har en oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid. Skolene har hver sin HMS-gruppe, men ikke alle har laget dokumentet HMS-hjul for sin skole.

Skolene i Fauske kommune har ikke kartlagt farer og problemer for ansatte skriftlig eller vurdert risikoforholdene, samt utarbeidet tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene.

Det er delvis iverksatt rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen av skolene i Fauske kommune. I 2020 har skolene gjennomført medarbeidersamtale for de aller fleste ansatte. Tre av fire av skoler kan anses å ha gjennomført vernerunder, og de har til dels utarbeidet aktivitetskalendere. Alle skolene har utarbeidet HMS-rapport for 2020.

Skolene i Fauske kommune legger delvis til rette for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver. Det er liten skriftlig dokumentasjon rundt tilrettelegging. Skolene utarbeider oppfølgingsplan for sykemeldte, men i flere tilfeller ikke innen fire uker.

Revisor kan ikke vurdere om skolene har gjennomført dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker da det meste av etterspurte dokumenter ikke kunne leveres. Vi kan likevel konkludere med at de ikke har gode nok rutiner for å dokumentere dette.

Skolene i Fauske kommune kan ikke dokumenterer hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

4 Anbefaling

På bakgrunn av våre funn, vurderinger og konklusjoner som framkommer i rapporten, anbefaler revisor at Fauske kommune vurderer tiltak for å sikre:

- lokal HMS-plan for hver enhet, og egne skriftlige mål for tilstedeværelse.
- at HMS-gruppene utarbeider HMS-hjul for sin avdeling.
- gjennomføring av risikokartlegging og vernerunder, og at slike kartlegginger legges til grunn for planer og tiltak for å redusere risiko.
- iverksetting av rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i HMS-lovgivningen.
- at aktivitetskalender lages for alle avdelinger.
- tilrettelegging for arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne.
- utarbeidelse av oppfølgingsplan for sykemeldte innen fire uker.
- gjennomføring av dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker.
- dokumentasjon for hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte følges. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.

5 Kommunedirektørens kommentar

Kommunedirektøren sendte sin kommentar til rapporten 21.12.2021.

Kommentaren er tatt med i sin helhet i vedlegg 1.

Kommunedirektøren har ingen anmerkninger til den foreløpige rapporten slik den fremstår på det nåværende tidspunktet, og avventer den endelige rapporten for videre arbeid.

Kommentaren har ikke ført til endringer i rapporten.

6 Litteratur og kildereferanser

6.1 Lover og forskrifter

Arbeidsmiljøloven, lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv., sist endret LOV-2021-06-18-127 fra 01.07.2021, https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62/KAPITTEL_5#%C2%A74-6

Forskrift om føring av statistikk over sykefravær og fravær ved barns sykdom. Sist endret FOR-2006-06-30-790 fra 01.07.2006, https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-03-25-272

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften). Sist endret FOR-2017-06-09-719 fra 01.07.2017, https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-12-06-1127

Folketrygdloven, lov om folketrygd, Sist endret LOV-2021-06-18-92 fra 03.09.2021, https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1997-02-28-19?q=folketrygdloven

6.2 Offentlige dokumenter

KS (2021), Sykefraværet i kommunesektoren første halvår 2021, https://www.ks.no/fagomrader/statistikk-og-analyse/fravar/sykefravaret-i-kommunesektoren-forste-halvar-2021/

KS (2020), Sykefravær i kommunesektoren i 2020, https://www.ks.no/fagomrader/statistikk-og-analyse/fravar/sykefravar-i-kommunesektoren-i-2020/

KS (2016) Sykefravær koster, https://www.ks.no/fagomrader/arbeidsgiverpolitikk/arbeidsmiljo-og-hms/sykefravar-koster/

KS, Statistikk om kommuneansatte, https://www.ks.no/nye-kartregioner/norge-i-tall/statistikk-om-kommuneansatte/region?r=1841

Prop.89 L. (2010-2011) Endringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven mv. (raskere oppfølging og sanksjonering av brudd på regelverket ved arbeidstakers sykdom). https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-89-l-20102011/id638390/

Regjeringen (2019), Hva er inkluderende arbeidsliv?, https://www.regjeringen.no/no/tema/arbeidsliv/arbeidsmiljo-og-sikkerhet/inkluderende_arbeidsliv/ia-avtalen-20192022/hva-er-inkluderende-arbeidsliv/id2631314/

Årsbudsjett 2021 - Økonomiplan 2021–2024, Fauske kommune, https://www.fauske.kommune.no/budsjett-2021.6345431-501836.html

Årsmelding 2019, 2020, 2021 – Fauske kommune, https://innsyn.onacos.no/fauske/pluss/wfinnsyn.ashx?response=moteplan&

6.3 Interne dokumenter

HMS-plan enhet skole 2016

HMS-rapport 2020, enhet skole og integrering

HMS-rapport 2020 - Finneid skole; Sulitjelma skole, Valnesfjord skole; Vestmyra skole

Rapporter fra skolene: Avviksrapportering, aktivitetskalender, dokumentasjon på vernerunder, møteplaner, referat fra møter i HMS-gruppene, risikovurdering for turer, årshjul

Rutinene og maler: «Avviksrapportering – kvartalvis», «Brosjyre sykefravær», «Fraværsregistrering», «HMS-aktivitetskalender», «HMS-hjul», «HMS-plan», «HMS-rapport», «Registrering av sykefravær i HRM», «Risikokartlegging», «Skade på barn, elev eller arbeidstaker», «Tilretteleggingsgruppe», «Vernerunder», «vold og trusler»

Verneombud i Fauske kommune

6.4 Tabelloversikt

Tabell 1: Oversikt over elever, ansatte og trinn blant skolene i Fauske kommune 11

Tabell 2: Antall e-poster levert fra skolene i Fauske kommune 15

Tabell 3: Endringer i totalt sykefravær på de ulike samhandlingsområdene, endringer fra 2019 til 2020 18

Tabell 4: Organisering og ansvar i HMS-arbeidet 26

Tabell 5: Stikkprøver av oppfølgingsplan 2020 52

Tabell 6: Stikkprøver av dialogmøter 2020 57

6.5 Figuroversikt

Figur 1: Samlet sykefravær i kommunene K1 2019 – K2 2021 8

Figur 2: Organisasjonskart Fauske kommune. Kilde personalkonsulent 10

Figur 3: Totale sykefraværet i Fauske kommune fra september 2019 til september 2020 fordelt på korttidsfravær og langtidsfravær 18

Figur 4: Årlig samlet sykefravær fordelt på skolene i Fauske kommune 19

Figur 5: Resultat fra spørreundersøkelse, spørsmål 3 20

Figur 6: Resultat fra spørreundersøkelse, spørsmål 1 23

Figur 7: Resultat fra spørreundersøkelse, spørsmål 2 24

Figur 8: Overordnet struktur av HMS-arbeidet 27

Figur 9: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 7 27

Figur 10: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 12 33

Figur 11: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 14 34

Figur 12: Bilde fra brosjyren – tidsaksen sykefravær 48

Figur 13: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 5 50

Figur 14: Resultat spørreundersøkelse, spørsmål 20 50

Figur 15: Resultat fra spørreundersøkelsen, spørsmål 22 54

7 Vedlegg

Vedlegg 1. Høringssvar fra kommunedirektøren

Kommunedirektøren har gitt følgende kommentar:

Kommunedirektøren i Fauske kommune viser til foreløpig rapport knyttet til forvaltningsrevisjonsrapport om oppfølging av sykefravær i kommunen.

Fauske kommune har gått gjennom de punktene som fremheves i den foreløpige rapporten, og har igangsatt systematisk arbeid for å sikre så gode rutiner og retningslinjer som mulig i organisasjonen. Kommunedirektøren har ingen anmerkninger til den foreløpige rapporten slik den fremstår på det nåværende tidspunktet, og avventer den endelige rapporten for videre arbeid.

Vedlegg 2. Utledede revisjonskriterier

Denne undersøkelsen handler om forebygging av sykefravær og oppfølging av sykemeldte i Fauske kommune, herunder kommunens system for helse, miljø og sikkerhet.

Den første problemstillingen som skal undersøkes er:

«Hvordan har omfanget og utviklingen av sykefraværet i Fauske kommune vært de siste tre årene?».

Med bakgrunn i folketrygdloven plikter kommunen som arbeidsgiver å føre statistikk over sykefraværet, og fravær med barns sykdom[19]. Formålet med sykefraværsstatistikken er å sette søkelyset på tematikken, og at man i samarbeid med arbeidstakeren kan iverksette og evaluere tiltak for å redusere sykefraværet.[20]

For å besvare den første problemstillingen har vi satt opp følgende revisjonskriterier:

1. ***Fauske kommune skal føre statistikk over sykefraværet***

Den andre problemstillingen er:

«I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sin plikt til systematisk arbeid med forebygging av sykefravær?»

For å vurdere hvilken grad skolene i Fauske kommune følger opp sin plikt om å systematisk arbeide med forebygging av sykefravær må vi se nærmere på myndighetskrav i lov og forskrift. Kommunen skal sikre at hensynet til arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt, og at arbeidet med dette gjøres systematisk i alle deler av kommunen. Arbeidet skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte.[21] Arbeidsmiljøloven definerer det systematiske arbeidet arbeidsgiver skal gjennomføre[22]:

[19] § 25-2 første ledd
[20] Forskrift om statistikk over sykefravær §2
[21] Arbeidsmiljøloven § 3-1 (1)
[22] Arbeidsmiljøloven § 3-1 (2)

«*a) fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet,*

b) ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt,

c) kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risikoforholdene i virksomheten, utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen,

d) under planlegging og gjennomføring av endringer i virksomheten, vurdere om arbeidsmiljøet vil være i samsvar med lovens krav, og iverksette de nødvendige tiltak,

e) iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av denne lov,

f) sørge for systematisk arbeid med forebygging og oppfølging av sykefravær,

g) sørge for løpende kontroll med arbeidsmiljøet og arbeidstakernes helse når risikoforholdene i virksomheten tilsier det, jf. bokstav c,

h) foreta systematisk overvåking og gjennomgang av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet for å sikre at det fungerer som forutsatt.»

Revisor har ikke mulighet til å undersøke alle punktene. Internkontrollforskriften inneholder nærmere regler for gjennomføringen av det systematiske HMS-arbeidet, og krav til innholdet i internkontrollen. Revisor har valgt å se nærmere på internkontrollen på HMS-området som skal dokumenteres skriftlig, det er følgende[23]:

- fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet

[23] Internkontrollforskriften § 5

- ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt
- kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene
- iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen

Internkontrollen som skal dokumenteres skriftlig henger sammen med krav i HMS-plan til Fauske kommune. Revisor har valgt å bruke følgende krav som konkrete underkriterier:

- Hver enhet skal ha sin lokale plan[24], og egne mål for tilstedeværelse[25]
- Hver avdeling skal ha en HMS-gruppe som skal lage dokumentet HMS-hjul for sin avdeling[26]
- Alle ansatte har ansvar om å melde ifra når feil, skader eller uønskede hendelser inntreffer, avviket skal da meldes i Riskmanager[27]
- Hver avdeling skal gjennomføre medarbeidersamtaler hvert år[28]
- Hver avdeling skal gjennomføre vernerunder hvert år[29]
- Hver avdeling skal utarbeide en aktivitetskalender hvert år[30]
- Hver avdeling skal utarbeide en årsrapport for HMS hvert år[31]

[24] HMS-plan punkt 1
[25] HMS-plan punkt 3.1.3
[26] HMS-plan 4.3.1 og 5.1
[27] HMS-plan punkt 6
[28] HMS-plan punkt 5.1
[29] HMS-plan punkt 5.1
[30] HMS-plan punkt 5.1
[31] HMS-plan punkt 5

Med bakgrunn i dette er følgende revisjonskriterier er valgt:

2. ***Fauske kommune skal fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet***

   2.A Enhet skole skal ha sin lokale HMS-plan, og egne mål for tilstedeværelse

3. ***Fauske kommune skal ha oversikt over virksomhetens organisasjon, ansvars-, oppgave- og myndighetsfordeling i sitt HMS-arbeid***

   3.A Hver skole skal ha en HMS-gruppe som skal lage dokumentet HMS-hjul

4. ***Fauske kommune skal kartlegge farer og problemer, vurdere risikoforholdene, lage planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen***

5. ***Fauske kommune skal iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets-lovgivningen***

   5.A Skolene skal ha gjennomført medarbeidersamtaler i 2020

   5.B Skolene skal ha gjennomført vernerunder i 2020

   5.C Skolene skal ha utarbeidet en aktivitetskalender for 2020

   5.D Skolene skal ha utarbeidet en årsrapport for HMS for 2020

Den tredje problemstillingen er:

«I hvilken grad følger skolene i Fauske kommune opp sine plikter innen sykefraværsoppfølging?»

For å vurdere hvilken grad skolene i Fauske kommune følger opp sin plikt oppfølging av sykefravær må vi se nærmere på arbeidsmiljøloven. Loven legger føringer for hvordan man skal tilrettelegge for arbeidstakere med redusert arbeidsevne. § 4-6 i arbeidsmiljøloven fastslår at arbeidsgiver skal legge til rette for arbeidstaker med redusert arbeidsevne. Bestemmelsene danner grunnlag for et system med tett oppfølging av sykemeldte. En god

dialog, tidlig innsats og oppfølging av arbeidstaker er grunnleggende forutsetninger for å kunne iverksette vellykkede tilretteleggingstiltak.[32] Arbeidsmiljøloven § 4-6 tar særlig sikte på at den sykemeldte arbeidstakere kommer tilbake i jobb, og gir arbeidsgiver en tilretteleggingsplikt når ansatte underveis i arbeidsforholdet får redusert arbeidsevnen.

Videre i arbeidsmiljølovens § 4-6 står det at arbeidstaker i samråd med arbeidsgiver skal utarbeide en oppfølgingsplan senest når den ansatte har vært helt eller delvis borte fra arbeidet i fire uker, med mindre dette er åpenbart unødvendig. Oppfølgingsplanen er en plan for tilbakeføring til arbeid, den skal inneholde vurderinger av arbeidsoppgaver og arbeidsevne, samt aktuelle tiltak de har blitt enige om.

Arbeidsgiver skal innen senest syv uker skal dialogmøter gjennomføres med arbeidstakere som har vært helt borte fra arbeidet, med mindre det er åpenbart unødvendig[33]. Dialogmøte kan også gjennomføres for arbeidstakere som er delvis borte fra arbeidet hvis det anses som hensiktsmessig. Det står også følgende i arbeidsmiljøloven § 4-6:

> *«Arbeidsgiver skal kunne dokumentere hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp, herunder hvem som har vært innkalt til og har deltatt i dialogmøte.»*

Av dette utleder vi følgende revisjonskriterier:

6. ***Fauske kommune skal legge til rette for at arbeidstakere som har fått redusert arbeidsevne skal kunne få en tilpasset arbeidshverdag og tilpassede arbeidsoppgaver***

7. ***Fauske kommune skal utarbeide oppfølgingsplan for sykemeldte senest innen fire uker.***

[32] Prop. 89 L (2010–2011)
[33] Arbeidsmiljøloven § 4-6, (4)

8. ***Fauske kommune skal gjennomføre dialogmøter for sykemeldte senest innen syv uker***

9. ***Fauske kommune skal kunne dokumentere hvordan bestemmelsene om oppfølgingsplan og dialogmøte har vært fulgt opp. Herunder hvem som har vært innkalt og deltatt i møtene.***

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3887 Arkiv sakID.: 21/1356	Saksbehandler: Trond Heimtun

Sak nr.		Dato
025/22	Formannskap	24.03.2022
030/22	Kommunestyre	07.04.2022

Justering av frist opsjonsavtale Nordkraft/Shell

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune innvilger justering av opprinnelig opsjonsavtale mellom Fauske kommune og Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell, vedtatt i KOM-067/21 med frist til 28.02.2022, til ny frist 01.06.2022. Justeringen medfører ikke innføring av opsjonsavgift.

Om det blir behov for ytterligere justering av frist ut over den 1 juni 2022, vil det tilkomme opsjonsavgift.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Fauske kommune innvilger justering av opprinnelig opsjonsavtale mellom Fauske kommune og Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell, vedtatt i KOM-067/21 med frist til 28.02.2022, til ny frist 01.06.2022. Justeringen medfører ikke innføring av opsjonsavgift.

Om det blir behov for ytterligere justering av frist ut over den 1 juni 2022, vil det tilkomme opsjonsavgift.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 025/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommune innvilger justering av opprinnelig opsjonsavtale mellom Fauske kommune og Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell, vedtatt i KOM-067/21 med frist til 28.02.2022, til ny frist 01.06.2022. Justeringen medfører ikke innføring av opsjonsavgift.

Om det blir behov for ytterligere justering av frist ut over den 1 juni 2022, vil det tilkomme opsjonsavgift.

Vedlegg:

14.03.2022	Anmdning om endring av opsjonsavtale gnr 103 bnr 456_Fauske kommune	1503167

Sammendrag:

Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell henvendte seg til Fauske kommune i 2021 for å få regulerte areal til å etablere hydrogenfabrikk på området nord for travbanetomta.

Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell fikk opsjon på grunnerverv på tomtearealet frem til 31.12.2022. På grunn av anbudsprosessen skulle opsjonen settes til den 28.02.2022 i forhold til at det måtte varsles om anbudet ble vunnet eller ikke. I utgangspunktet mente partene dette var tilstrekkelig tid til å få klarhet i anbudsprosessen og avgjørelsen på leverandør.

Saksopplysninger:

Nordkraft AS/AS Norske Shell henvendte seg til Fauske kommune den 21 januar 2022 med informasjon om prosessen det Torghatten Nord AS ble innstilt som vinner av anbudskonkurransen vedrørende fergedrift.
I kontraktsvilkårene har Statens Vegvesen gitt Torghatten Nord AS 3 måneder på å dokumentere hvordan krav til bruk av hydrogen foretas.
Dette betyr for Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell at de ikke får avgjørelse på hvem som skal levere hydrogen innen fristen 28.02.2022.
Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell ber derfor om justering av frist for opsjonen til den 01.06.2022 slik at anbudsprosessen blir avgjort, og at tilbyder kan få avgjort hvem som skal levere hydrogen, og hvilken kvalitet denne skal ha.

Saksbehandlers vurdering:

Nordkraft Prosjekt AS/AS Norske Shell har vært aktiv i forhold til å jobbe frem et prosjekt for etablering av hydrogenfabrikk på Fauske. Fauske kommune og opsjonshaverne har hatt veldig godt samarbeid og dialog undervegs i prosessen, og det har vært jevnlige arbeidsmøter for å finne gode løsninger, plassering av fabrikk og så videre på tomtearealet som er under regulering.
Det virker som det er et mål å få etablert en hydrogenfabrikk, da selvsagt avhengig av at opsjonshaverne får leveransen av hydrogen.
Når Nordkraft Prosjekt/AS Norske Shell AS viser et stort engasjement, samt at det er forhold vedrørende anbudet de ikke kan kontrollere, mener saksbehandler at det er forsvarlig å justere fristen for opsjonen til den 1 juni 2022.03.14 Henvendelsen kom rettidig før den opprinnelige fristen utløp, men pga skrivefrister var det utfordrende å få saken levert til politisk behandling før nå.

Forhold til opsjonsavgift:

Den opprinnelige avtalen mellom partene ble inngått før sak vedrørende opsjonsavgift ble vedtatt. I og med at eksisterende avtale kun innehar en mindre justering av tid, og at forespørselen ble levert før utløp av den opprinnelige frist 28.02.2022, mener kommunedirektøren at det ikke ilegges opsjonsavgift for denne justeringen.
Hvis det kommer ytterligere utsettelse på ny justert opsjonsdato, vil det belastes opsjonsavgift som vedtatt i sak 091/21.

Kommunal økonomisk bærekraft

En slik etablering vil kunne ha et potensial på mellom 20 og 30 arbeidsplasser. I tillegg vil dette kunnemedføre tilflytting av kompetanse som igjen kan gi flere positive ringvirkninger for lokalsamfunnet og Fauske kommune i sin helhet.
Dette er i tråd med god kommunal økonomisk bærekraft med gode og forutsigbare inntekter over lang tid.
Etablering i dette attraktive området vil også kunne skape nye relaterte etableringer i samme område på

sikt.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

NORDKRAFT

Fauske kommune
Ved Kommunalsjef Trond Heimtun

Deres ref.	Deres dato	Arkivnr.	Vår ref.	Narvik, 21.01.2022
			DAW	

Opsjonsavtale mellom Nordkraft Prosjekt AS / AS Norske Shell og Fauske kommune – anmodning om endring av betingelse for erverv av deler av gnr 103 bnr 456

Vi viser til opsjonsavtale om grunnerverv inngått i 21. juni 2021. Iht avtalens pkt 1, «Betingelser for grunnerverv» er det angitt at opsjonsavtalen bortfaller den 28.02.2022 dersom Nordkraft Prosjekt AS og Norske Shell ikke har inngått kontrakt om å være underleverandør av hydrogen til riksferjesambandet over Vestfjorden.

Torghatten Nord AS er innstilt som vinner av anbudskonkurransen og signering av kontrakt med Statens Vegvesen er nært forestående eller nylig gjort. Planlegging og videre forhandling med potensielle underleverandører vil pågå i tiden fremover.

I kontrakten med Statens Vegvesen har Torghatten Nord AS en frist på 3 måneder etter kontraktsignering på å dokumentere hvordan krav til bruk av hydrogen skal oppfylles. Som en del av denne prosessen skal valg av underleverandør på hydrogen foretas. Det betyr at det vil gå lengre tid enn antatt å få dette avklart enn vi la til grunn ved signering av opsjonsavtalen med Fauske kommune og at en avklaring sannsynligvis først vil komme ila april/mai i år.

På bakgrunn av dette ber Nordkraft Prosjekt og AS Norske Shell om at opsjonsavtalens pkt 1 justeres slik at vi har tilstrekkelig frist til å få dette avklart og ber om at fristen for bortfall av avtalen justeres fra 28.02.2022 til 01.06.2022. Frist for grunnerverv som er avtalt til 31.12.2022 vil ikke påvirkes av endringen.

Med hilsen
For Nordkraft Prosjekt AS

Dag-Arne Wensel
Kvalitets- og eiendomsansvarlig

NORDKRAFT PROSJEKT AS
POSTADRESSE: Postboks 55, 8501 Narvik
BESØKSADRESSE: Teknologiveien 2, 8517 Narvik
TELEFON: 76 96 11 75
post@nordkraft.no
nordkraft.no
FORETAKSNR: 986 055 959 MVA

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3880 Arkiv sakID.: 22/574	Saksbehandler: Rune Reisænen

Sak nr.		Dato
026/22	Formannskap	24.03.2022
031/22	Kommunestyre	07.04.2022

Søknad om kjøp av tilleggsareal - Hammerveien 1, Søbbesva - Famko AS

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

Famko AS får kjøpe ca 2200 m2 av kommunal grunn gnr. 103, bnr. 11, som tilleggsareal til gnr. 103, bnr. 1169.

Arealet selges til takst.

Kjøper bærer alle omkostninger i forbindelse med kjøpet.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Famko AS får kjøpe ca 2200 m2 av kommunal grunn gnr. 103, bnr. 11, som tilleggsareal til gnr. 103, bnr. 1169.

Arealet selges til takst.

Kjøper bærer alle omkostninger i forbindelse med kjøpet.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble enstemmig vedtatt.

FOR- 026/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Famko AS får kjøpe ca 2200 m2 av kommunal grunn gnr. 103, bnr. 11, som tilleggsareal til gnr. 103, bnr. 1169.

Arealet selges til takst.

Kjøper bærer alle omkostninger i forbindelse med kjøpet.

Vedlegg:

13.03.2022	Famko AS - Søknad om kjøp av tilleggstomt i Hammerveien 1	1503133
14.03.2022	Famko AS - kart over omsøkt areal	1503135

Sammendrag:

Famko AS søker om kjøp av tilleggsareal til eiendommen gnr 103, bnr. 1169, Hammerveien 1, arealet kjøpes fra kommunal grunn gnr. 103, bnr. 11.

Samlet areal som ønskes kjøpt er ca. 2200 m2.

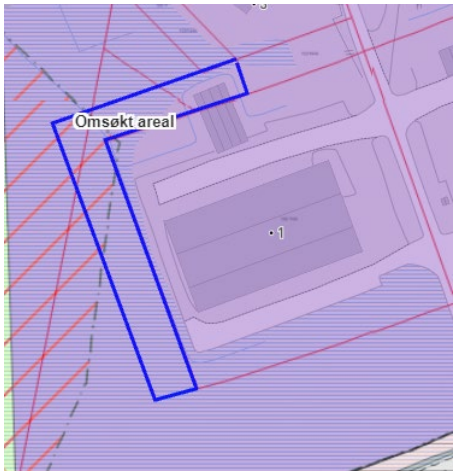

Kart som vise areal som ønskes kjøpt

Saksbehandlers vurdering:
Famko AS har begrenset med plass i og rundt dagens bygning, samt at det er mangel på oppstillingsplass for kjøretøy og utsyr. De har også en lagerhall som ligger delvis på
kommunal grunn, arealet rundt hallen vil inngå i kjøpet.

Deler av det omsøkte arealet ligger i hensynssone til Liosen, det stilles da krav til geoteknisk vurdering/prosjektering før et evt tiltak gjennomføres.

Forankring i kommunalt planverk:
Området ligger i kommuneplans arealdel og er avsatt til framtidig næringsbebyggelse med betegnelse BN08_F. I bestemmelse står det følgende:

''§ 2.3.5 - Næringsbebyggelse
I områder markert som BN tillates etablering av næringsvirksomhet. Før utbygging kan finne sted i område BN3_F skal det foreligge godkjent detaljreguleringsplan som dokumenterer tiltakets virkninger for nærmiljøet (herunder nærliggende boligområde, naturmiljø, friluftsliv), forurensning og støy, samt eventuelle konsekvenser for jernbanen (jf. § 3.1.3). Før utbygging kan finne sted i område BN5_F - BN11_F skal det foreligge godkjent reguleringsplan''

Ved en evt oppføring av nye bygninger vil det bli stilt krav reguleringsplan, j.fr § 2.3.5.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Fra: Ken Slettmyr <ken@nordasfalt.no>
Sendt: torsdag 10. mars 2022 13.23
Til: Rune Reisænen
Emne: Kjøp av tilleggstomt i Hammerveien 1

Hei
Viser til samtaler vedrørende kjøp av tilleggsareal i Hammerveien 1.
Vi ønsker å kjøpe dette for parkering og oppstilling av utstyr.
I tillegg for å kunne kjøre med vogntog rundt bygget.
Kjøper vil være Famko AS.

Med vennlig hilsen
for Nordasfalt AS
Ken Slettmyr
Direktør drift
Mobil: 906 24 303
Epost: ken@nordasfalt.no

Postadresse: Postboks 93, 8001 Bodø
Besøksadresse: Klinkerveien 5, 8006 Bodø
Nettside: **nordasfalt.no**

Denne henvendelsen med eventuelle vedlegg er kun for adressaten. Sendingen kan inneholde taushetsbelagte opplysninger. Dersom du ikke er adressat, gjøres du oppmerksom på at enhver kopiering, videreformidling eller annen bruk av opplysningene er forbudt. Har du mottatt sendingen ved en feil bes du ta kontakt med undertegnede så raskt som mulig, og slette nærværende sending.

Utskrift fra Norkart AS kartklient

Dato: 14.03.2022 Målestokk: 1:750 Koordinatsystem: UTM 33N

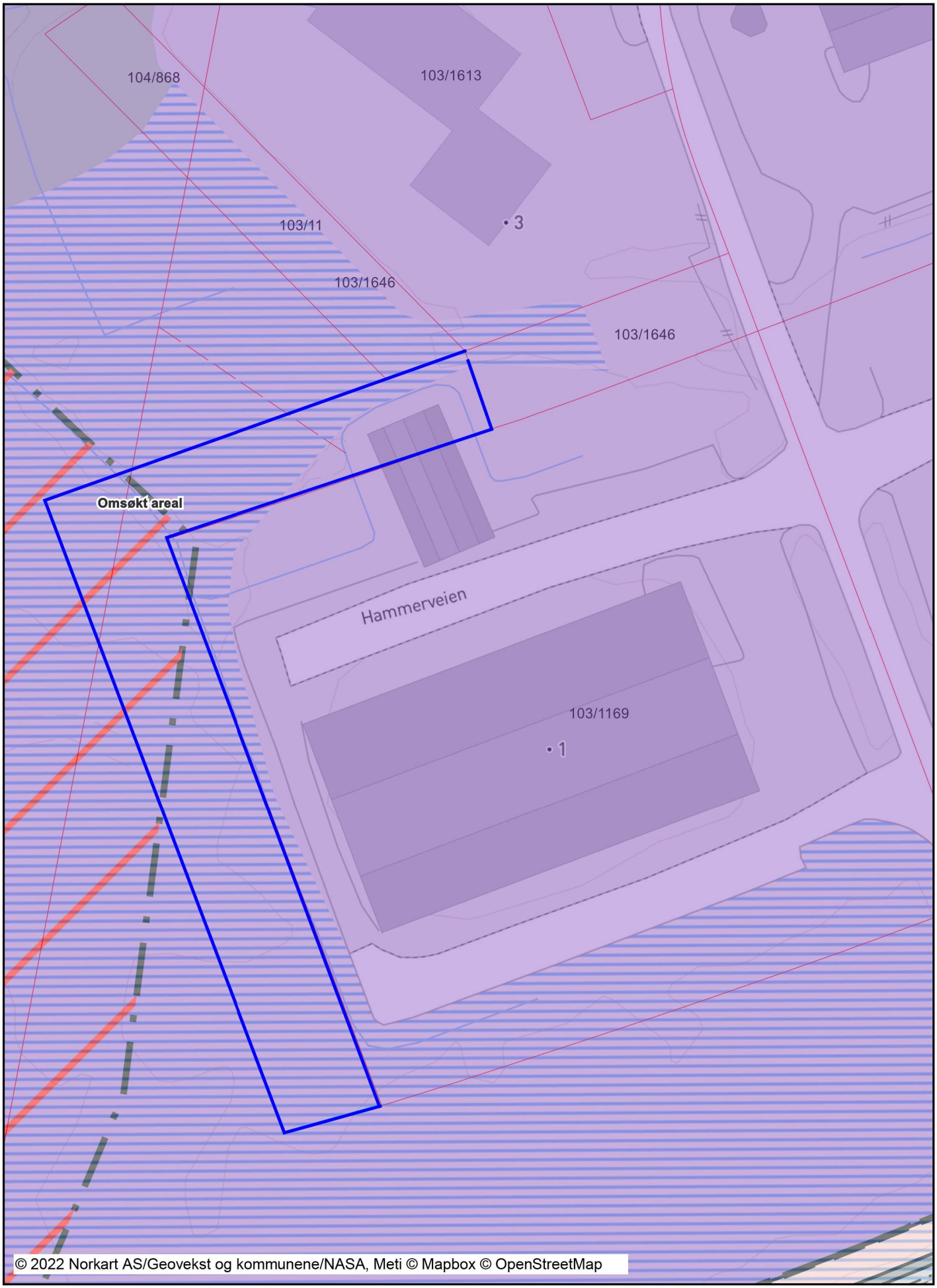

Tegnforklaring

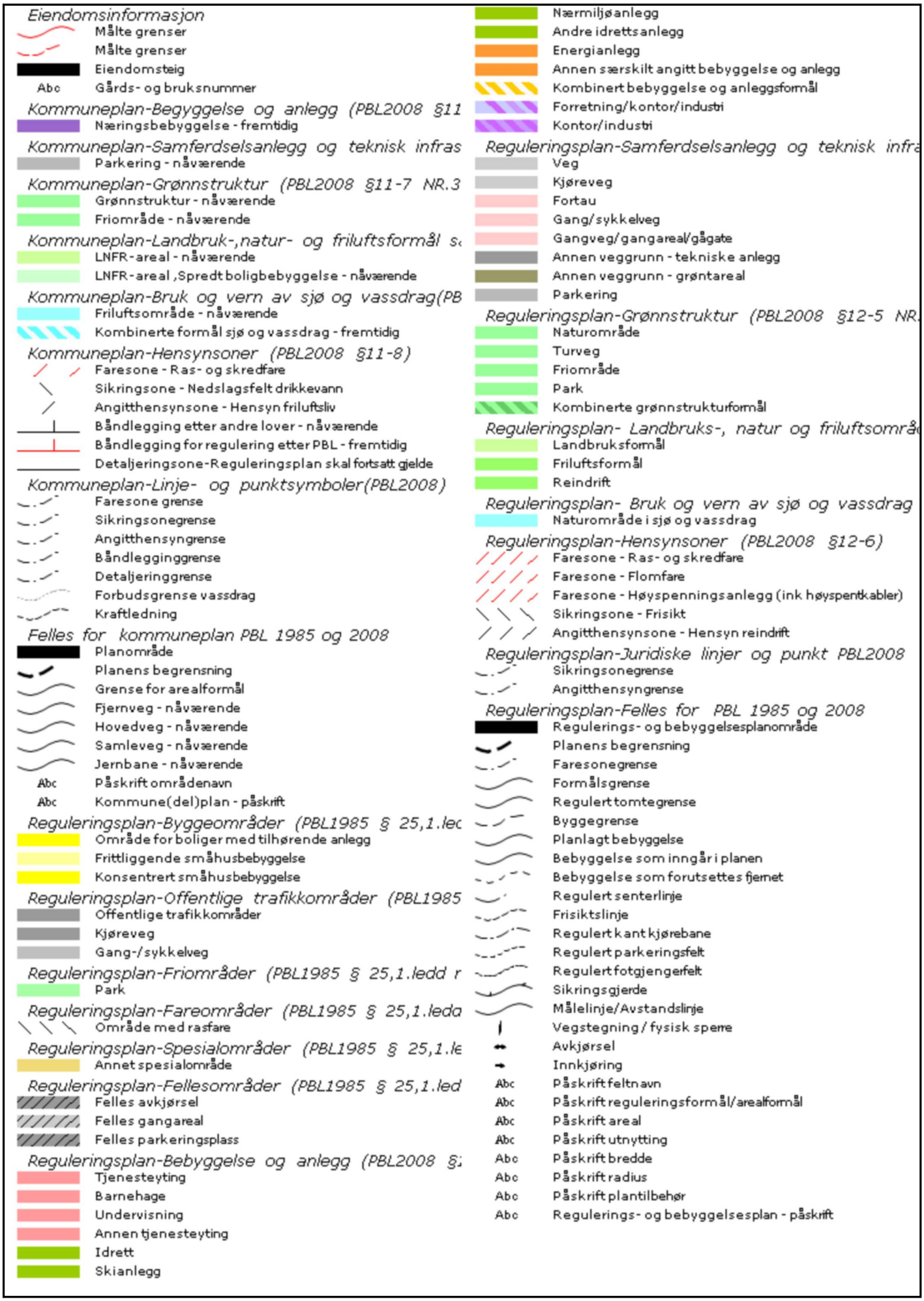

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/2756 Arkiv sakID.: 22/438	Saksbehandler: Berit Vestvann Johnsen

Sak nr.		Dato
028/22	Formannskap	24.03.2022
032/22	Kommunestyre	07.04.2022

Økning av festeavgift for grav i Fauske kommune

Vedtak som innstilling fra Formannskap - 24.03.2022

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommunestyre vedtar at avgiften for feste av grav i Fauske kommune settes til kr. 150,- pr. år med virkning fra 01.01.2022.

Avgift for feste av grav reguleres deretter årlig etter endring i konsumprisindeksen.

Kommunedirektørens forslag til innstilling:

Fauske kommunestyre vedtar at avgiften for feste av grav i Fauske kommune settes til kr. 150,- pr. år med virkning fra 01.01.2022.

Avgift for feste av grav reguleres deretter årlig etter endring i konsumprisindeksen.

Formannskap 24.03.2022:

Behandling:

Økning av festeavgift for grav i Fauske kommune, foreslått av Hilde Johanne Dybwad, Arbeiderpartiet

Kun endre fra 150 kr til 200 kr ellers likt med innstilling.

Karl Gunnar Strøm (SP) stilte spørsmål med egen habilitet. Han har behandlet saken som medlem i Fauske kirkelige fellesråd.
Strøm ble enstemmig erklært inhabil.

Kommunedirektørens forslag til innstilling ble vedtatt med 7 (2AP, 1FRP, 1H, 1KRF, 1R, 1SP) mot 1 (1AP) stemme avgitt for AP's forslag.

FOR- 028/22 Vedtak:

Innstilling til kommunestyret:

Fauske kommunestyre vedtar at avgiften for feste av grav i Fauske kommune settes til kr. 150,- pr. år med virkning fra 01.01.2022.

Avgift for feste av grav reguleres deretter årlig etter endring i konsumprisindeksen.

Vedlegg:

18.02.2022	Møtebok for Fauske kirkelige fellesråd - Økning av festeavgift for graver i Fauske kommune	1501126

17.02.2022 K-sak 90-12 - Økning av festeavgift 2012 1501140

Sammendrag:
I følge gravplassloven § 21 skal fastsetting av feste av grav gjøre av kommunen etter forslag fra gravplassmyndigheten. Fauske kirkelige fellesråd er gravplassmyndighet i Fauske kommune.

Saken har ikke vært behandlet siden 2012, hvor avgiften ble økt til kr. 100,- pr. år fra 01.01.2013 og kr. 120,- pr. år fra 01.01.2014.

Landsgjennomsnittet ligger nå på ca. kr. 200,- pr. år. Bodø kommune har en festeavgift på kr. 410,- pr. år.

Fauske kirkelige fellesråd ber om at avgift for årlig feste av grav øke fra kr. 120,- til kr. 150,- pr. år og reguleres deretter årlig etter endring i KPI.

Kommunedirektør viser til Fauske kirkelige fellesråds møtebok og finner det naturlig å innstille i tråd med fellesrådets innstilling.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

DEN NORSKE KIRKE
FAUSKE KIRKELIGE FELLESRÅD

Møtebok for FAUSKE KIRKELIGE FELLESRÅD

Møtedato: 28.01.2022
Møtetid: kl. 09:00
Møtested: Fauske menighetssenter - peisestua

Til stede:
Sture Gundersen, Berit Johansen, Bodil Lundbakk, Karl Gunnar Strøm, Sissel Amundsen, Siv Lillian Johansen og Dirk T. Gieselmann.

Meldt forfall:
Endre Einar Nystad, Jøran Paulsen, Kjell Basse Lund og Gunnar Bråthen.

Meldingssaker
001/22 Menighetsrådet i Sulis streamet gudstjenesten julaften, og har invitert nye innflyttere til lokalsamfunnet for et hyggelig bli-kjent-møte. Tilbakemelding på at sulisfolket savner seniorkveldene som ble holdt i kirken. Fauske menighetsråd er begynt å forberede forestående visitas og igangsetting av aktiviteter igjen. De melder at 150 år jubileumsboka for Fauske kirke lar vente på seg. I Valnesfjord er aktivitetene sånn smått i gang igjen med seniorkveld som fikk god oppslutning. Leder i mr. er bekymret for minkende oppslutning på Gudstjenestene gjennom C- 19 pandemien, -ønsker innspill til strategi, for økt deltagelse.

002/22 Ny smittevernveileder snart på plass med formål om forsiktig gjenåpning av samfunnet. Vi er begynt forberedelsene, men med føre var prinsippet. Vi gjenåpner også for utleie av menighetshuset.

003/22 Starter søkeprosessen etter ny medarbeider i 50 % stilling ved driftsavdelingen.

004/22 Regnskapa er stort sett ferdig, vi styrer mot et mindreforbruk pr.dd. på ca kr.150 000.- Mindreforbruket skyldes i stor grad som tidligere meddelt, vakanse i driftstilling.

005/22 Innkjøp av minigraver Volvo ERC 25 D pluss maskinhenger jf. Vedtak av 002/21. Kjøpet finansieres av disposisjonsfond, pris kr. 380 000.- eks. mva, maskinhenger ca. kr 60 000.- eks. mva. Valg av henger er ikke bestemt. Kjøpesum kan derfor avvike.

Saker

Sak 001/22 Budsjett 2022
Vedtak:
Budsjettet for 2022 vedtatt med mindre endring iht. sak 004/22. Enstemmig vedtatt.

Sak 002/22 Møtedatoer 1. halvår 2020
Vedtak:
28 januar, 25 mars og 10 juni. Enstemmig vedtatt.

Sak 003/22 Verning av gravminner (3)
Vedtak:
Fellesrådet innfører ikke frafall av festeavgift for gravminner over 60 år fra siste gravlagte.
Forslaget tatt opp til votering. To stemmer for forslaget, 5 stemmer mot forslaget.

DEN NORSKE KIRKE
FAUSKE KIRKELIGE FELLESRÅD

Dato:	21.01.2022
Arkivsak	22/00001
Dokumentnummer:	22/00001-001
Arkivkode:	129
Saksbehandler:	Terje Skogvoll

Saksnr	Sak	Møtedato
004/22	Økning av festeavgift	28.01.2020

Saksfremstilling
Det har ikke vært økning i festeavgiften siden 2012. Festeavgift for grav i Fauske kommune koster kr. 120.- pr. år. Landsgjennomsnittet ligger på ca. kr. 200.- pr. år. I Bodø kommune koster årlig feste av grav kr. 410.- pr år (2021). Avgifter for bruk av gravkapell, kremasjon og feste av grav fastsettes av kommunen etter forslag fra fellesrådet, jf. gravferdsloven § 21 (2).

Forslag til vedtak
Avgift for årlig feste av grav høynes fra kr.120.- til kr. 150. pr. år. Avgiften reguleres deretter årlig etter endring i KPI.

Møtebehandling
Ingen kommentarer til forslaget foruten at endring i avgiften er påkrevd.

Vedtak
Avgift for årlig feste av grav høynes fra kr.120.- til kr. 150. pr. år. Avgiften reguleres deretter årlig etter endring i KPI. Enstemmig vedtatt.

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 12/1749 Arkiv sakID.: 12/248	Saksbehandler: Frank Bernhardsen	
Sluttbehandlede vedtaksinnstans: Kommunestyre			
Sak nr.: 063/12 090/12	FORMANNSKAP KOMMUNESTYRE		Dato: 05.03.2012 29.03.2012

ØKNING AV FESTEAVGIFT 2012

Vedlegg:
1. Brev datert 26.1.2012 fra Fauske kirkelige Fellesråd vedr. økning av festeavgiften for 2012
2. Kopi av kommunestyresak 65/09 vedr økning i festeavgiften

Saksopplysninger:

I flg Gravferdsloven skal fastsetting av festeavgift gjøres av kommunen etter forslag fra fellesrådet.

Gjeldende festeavgift ble fastsatt av kommunestyret til kr 80,- pr år med virkning fra 1.1.2010. Avgiften hadde da vært uendret siden 2004. Fellesrådets vedtak vil innebære en økning til kr 100,- pr år. Deretter ytterligere heving etter 1 år til 120,-. I flg saksutredningen vil festeavgiften da samsvare med landsgjennomsnittet.

Rådmannen viser til de vedliggende saksdokumentene og finner det naturlig å innstille i tråd med fellesrådets innstilling

INNSTILLING :

Fauske kommunestyre vedtar at avgiften for feste av gravsted i Fauske kommune settes til kr. 100,- pr år med virkning fra 1.1.2013.

Fra 1.1.2014 settes avgiften til kr 120,- pr år.

FOR-063/12 VEDTAK- 05.03.2012

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

INNSTILLING TIL KOMMUNESTYRET:
Fauske kommunestyre vedtar at avgiften for feste av gravsted i Fauske kommune settes til kr. 100,- pr år med virkning fra 1.1.2013.

Fra 1.1.2014 settes avgiften til kr 120,- pr år.

KOM-090/12 VEDTAK- 29.03.2012

Ingelin Noresjø (KRF) foreslo:
Fauske kommunestyre vedtar at avgiften for feste av gravsted i Fauske kommune settes til kr. 100,- pr. år med virkning fra 1.1.2013. Avgiften bindes for 5 år fra 2013.

Formannskapets innstilling ble vedtatt med 26 mot 5 stemmer avgitt for KRF's forslag.

VEDTAK:
Fauske kommunestyre vedtar at avgiften for feste av gravsted i Fauske kommune settes til kr. 100,- pr år med virkning fra 1.1.2013.

Fra 1.1.2014 settes avgiften til kr 120,- pr år.

Rett utskrift bekreftes

Berit Vestvann Johnsen
formannskapssekretær

Utskrift sendes:
Kommunalsjef til videre forføyning

FAUSKE KOMMUNE

SAKSPAPIR

	JournalpostID: 22/3714 Arkiv sakID.: 22/558	Saksbehandler: Berit Vestvann Johnsen

Sak nr.		Dato
033/22	Kommunestyre	07.04.2022

Interpellasjon til kommunestyremøte 7. april 2022 - Tilfluktsrom

Vedlegg:

08.03.2022	Interpellasjon til kommunestyremøte 7. april 2022 - Tilfluktsrom	1502853

Sammendrag:
Det vises til interpellasjon fra representanten Kassandra E. B. Petsa (FRP).

I reglement for kommunestyre og formannskap heter det:

> **§ 23. Interpellasjoner.**
> En interpellasjon er en forespørsel som gjelder prinsipielle spørsmål.
> Interpellasjonen må være meldt til ordfører i god tid før møtet – senest 10 dager. Den skal være skriftlig og sendes ut sammen med sakspapirene.
> Interpellasjonens behandlingstid begrenses til 30 minutter. Interpellanten og svareren får ordet 2 ganger hver, mens øvrige talere kan få ordet 1 gang hver.
> Interpellanten og svareren kan fremme forslag som tas opp til votering.
> Forslagene kan dog ikke tas opp til behandling hvis ordfører eller 1/3 av de tilstedeværende medlemmene motsetter seg dette.

Ellen Beate Lundberg
kommunedirektør

Fra: Kassandra Petsas <KassandraPetsas@hotmail.com>
Sendt: mandag 7. mars 2022 12:26
Til: Marlen Rendall Berg
Kopi: Berit Vestvann Johnsen
Emne: interpellasjon

Hei

Vet det er en stund til ordinært kommunestyre

Vurderer å sende inn denne interpellasjonen:

Interpellasjon
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har ansvaret for tilsyn av alle tilfluktsrom i Norge. Opplysninger derfra viser at tilfluktsrommene har plass til i underkant av 2,4 millioner personer. DSB har gjennomført cirka 200 årlige tilsyn av tilfluktsrom de siste årene. Hvis de oppdager feil vil eierne få pålegg om å rette opp feilen. Eierne kan være fylkeskommuner, kommuner, borettslag eller andre.
Tilfluktsrom er først og fremst for å beskytte folket hvis det skulle skje luftangrep. For at befolkningens sikkerhet skal ivaretas er det viktig at innbyggerne i kommunen vet hvor de kan finne tilfluktsrom, hvis det skulle bli nødvendig.
Kan ordføreren gi en orientering om tilstanden og lokaliseringen til tilfluktsrommene i kommunen?

Hva tenker du, er det ålreit, har du evnt et svar på det hvis det kommer opp?